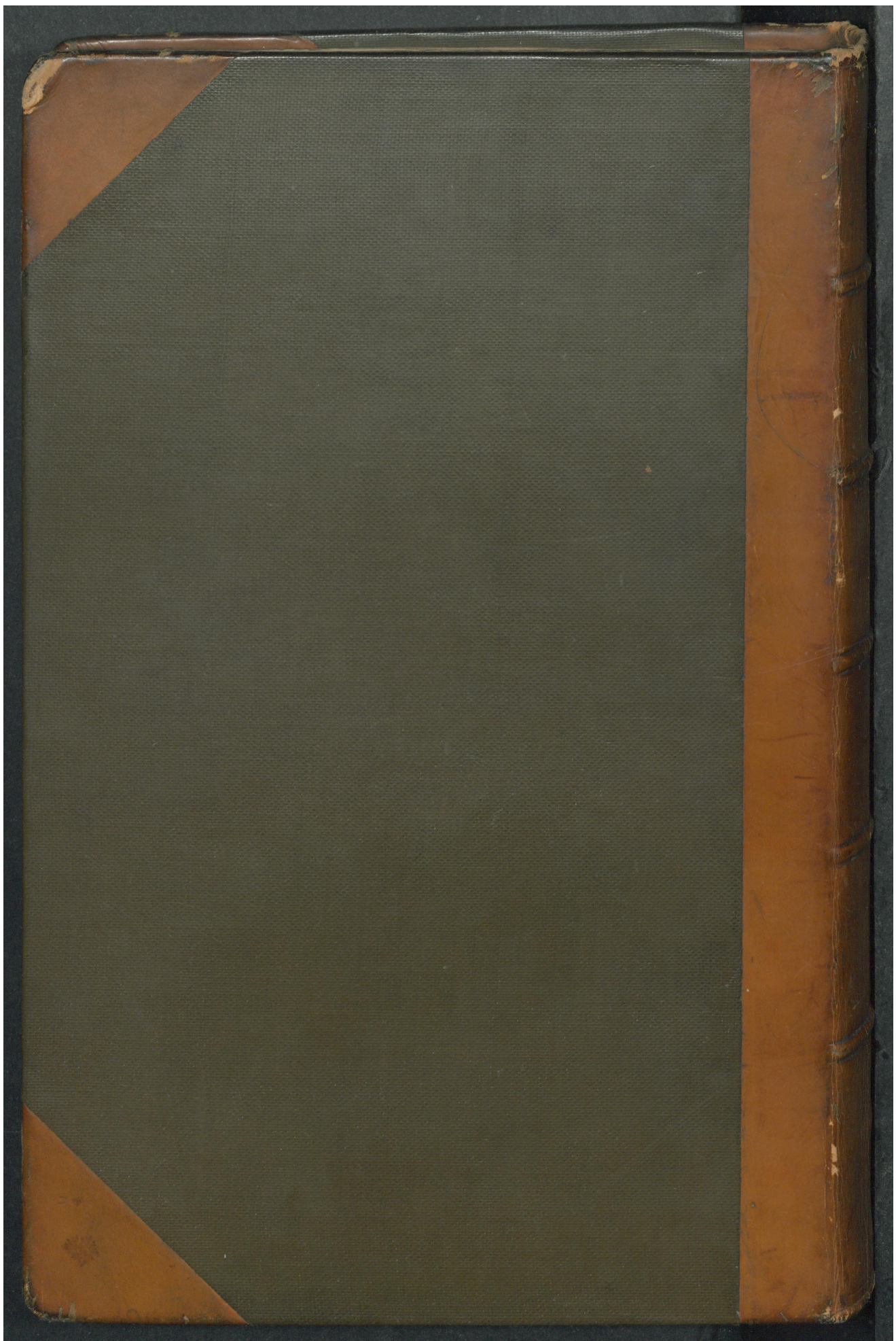

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
429/D

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
429/D

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
429/D

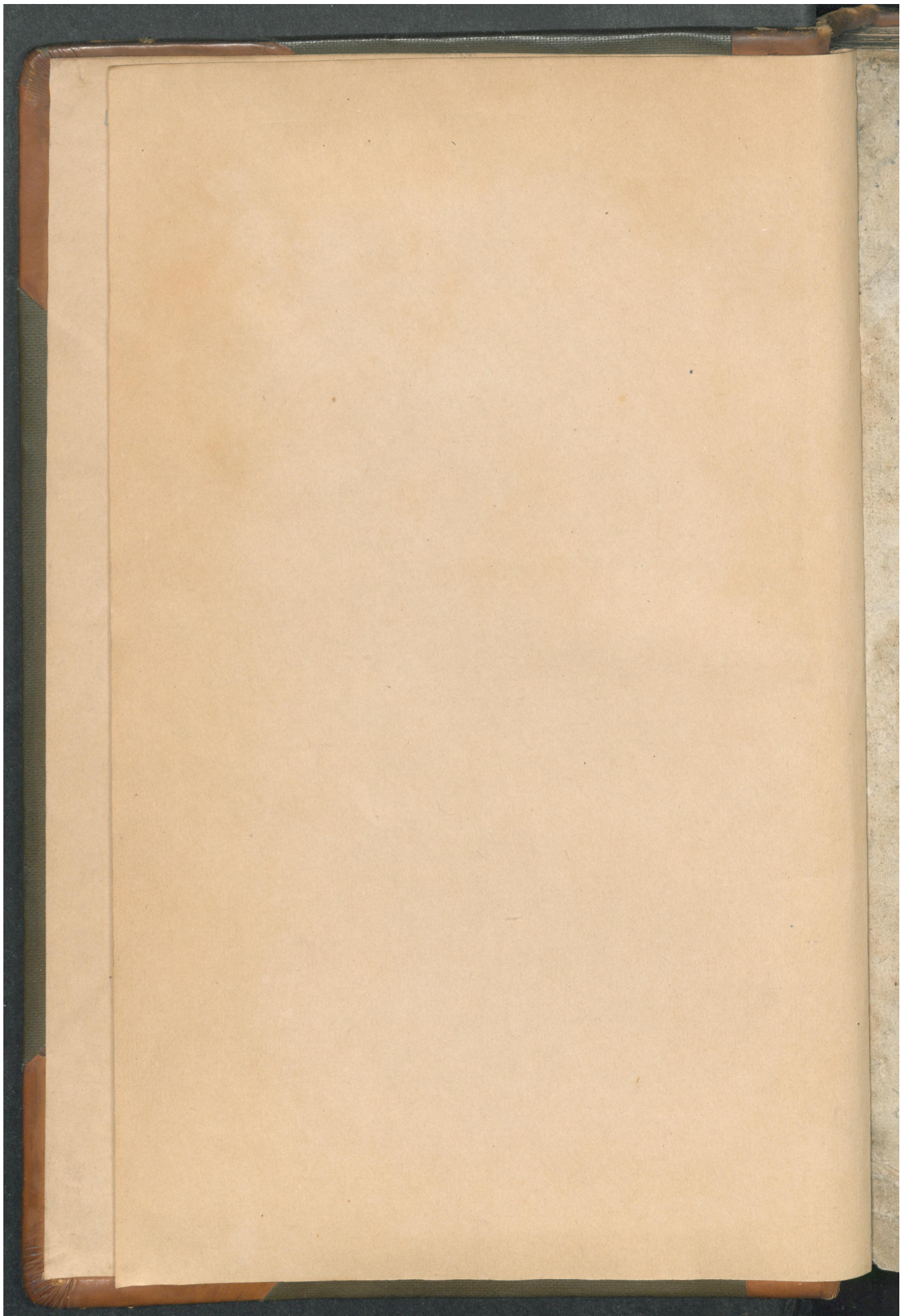
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
429/D

429
D

N.

#f 15
1719.

392

Ex libris Joannis A. 2

IN HOC VOLUME
CONTINENTUR.

ARTS

De historia animalium
De partibus animalium & earum
De generatione animalium

LIBRO IX

THEODOCO

De communi animalium
De communi animalium

P. 1

INDICES

V. 1

LIBRO LA

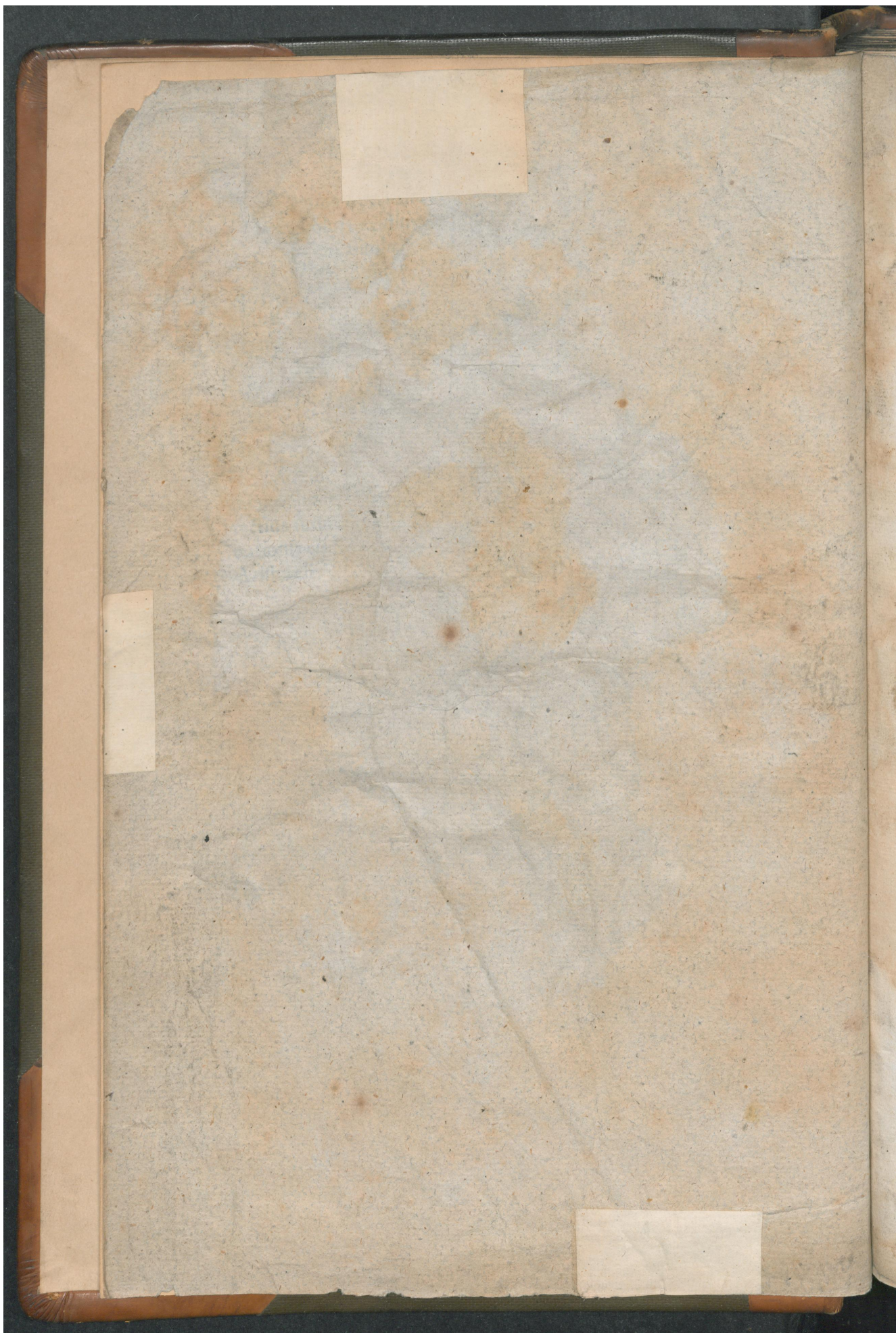
LIBRO

PARISIIS.

Ex officina Simonis Colinaei.

1533

THEODORI

LONICENSIS PRAE

ANIMALIBVS ARISTOTELIS PR
XTVM QVARTVM MAXIMVM.

SA

S DE

AD SI

Ycergum lacedaemonium, qui leges
stituit, reprehendit, nulli, Pontifex
quarte, q̄ ita inserit libes, vt belli potius q̄ p
tionē habuisse videret. Numam vero Pompilium
regem Romanum laudat maiorem in modum, quod
pacis adeo studiosus fuerit, vt nulla cau
bellum pateretur. quorum sententiam & si aliā probo
hil enim pace commodius, nihil sanctius. tamen cum v
ita ferat, vt bella vitari interdum nequeant, sic censeo pra
consulendumque, vt & bellum interdum sit suscipiendum si
& pax seruanda sit semper, si ueri potest: nec belli ratio vnq̄ probanda
sit, nisi vt demum rebus compositis quieto tranquillōque animo viuā
mus. Non enim ad pugnam & homicidia, nō ad discordias & bella na
ti sumus: sed ad concordiam & humanitatem. Itaque principis institu
tum atque officium id esse reor, vt pacem summa opera petat, seruet,
& colat. Quod cum Romanos pontifices omnes fecisse quoad po
tuerint, intelligam, laudo illorum. neque ab instituto
naturae bonae recesserint, & praeceptum. uini seruarint, quod
sapissime pacem conciliarint, & cor. d vsum nonnullorum
aulim reprehendere. Pace enim qua vt. at ad literarum & ar
tium bonarum studia, & virtutum offi. em ad voluptates pa
rum honestas abusi sunt. Quod. um ordini sit turpe,
tum pontificis personae. alien & qui recte pa
ce vteretur, & pontificatū magna cum. e gererent, quibus te simi
lem video planē successisse: praestas enim doctrina & moribus. Quo fit
vt nomen tuum immortalitati mandādum censeas, studio potius lite
rarum, quae nunquam pereunt, quam vel aedificiorū quae breui tempore
delentur, vel thesauri gemmarum, & auri, cuius haeredes inimici ple
runque succedunt: utq̄ voluptates quae animi lumen extinguūt respu
as, vnamq̄ literarum voluptatem quae animū illustrare potest, expe
tas, atque in ea requiescas. Itaque omnes pontificem talem habuisse læ
tamur, & quisque siue ciuis siue peregrinus studet pro viribus rem af
ferre, qua & virtutum tuarum laudem, & animi tui voluptatē augeat.
Quem enim ob eius merita non solum veneramur, & obseruamus, sed
etiam perinde ac patrem amamus, ei per libenter opera studiorum no
strorum dedicanda putamus. alij igitur alia: Ego tibi libros Aristotelis

Aa. ij.

phi.
fermo
latinis
actū
te

scripserat, conuertere in latinū
gratam me facturum, si hi libri
arentur: & cultius atq; integrius, q̃
oneretur. Videbā per multa errasse interpre-
um Aristotelicæ disciplinæ in scitia. Itaq; offi-
quid facultatis in me esset, qua præstare hæc pos-
aggrederer & viribus dignius quicquam effice-
laborauī equi e vehemēter, quoniā nihil adiu-
1. ijs qui eadem interpreta- luere, capere poterā. Aut enim
græcē illi dixerunt, quæ lati- anglice homines latini desiderāt, aut re-
rum aliarum nomina alijs propriē tribuerunt, aut noua ipsi ineptē
sententiam vero authoris passim adeo deprauarūt, vt argu-
interpretationis eorū nemo tam indoctus sit, qui non
de rebus naturæ, quàm Aristoteles posse videatur. Lo-
genus ne tale quidem quod legi posset, nō modo non
eloquentia dignum adhibere potuerūt. Quod si quid præ-
illima cognitione perueri ab omni veritate nō potuit, id etiam
propter incultum, horridū, & ineptum sermonē interpretis vix intelli-
gi potest. Afferrem hoc loco scripta illorum interpretū, errorēsq; sin-
gulatim enumerando reprehenderem, nisi longior essem in re nō du-
bia, præsertim apud te princeps doctissime, qui vt ante doctor pro tuo
singulari iudicio ser- orū interpretationē, meliorēq;
desiderasti: sic nunc accuratius agis, vt hæc aliquando
explanentur, & vnā ris sententia lucem latinę linguæ re-
cipiant. Vtinam tant in me esset princeps sapiētissime, vt
hoc meum interpret esse optimum illud quod quæris, con-
firmare possem. Sed vt vel homo modestus de
se polliceri debeat, t, nihil ego tale de me:
illud vero dicere h inibus dhuc factæ sunt, horū
librorum interpretatione philosophis ad eloquendum cōmodio-
rem, & eloquētibus ad disputandum vtiliorem, & vtrīq; ad Aristotelis
sensum percipiendum aptiorem. Nec acta equidem egi: sed à malè cō-
uersis primus ego latinis hominibus aperui, quæ his libris Aristoteles
scripserat. sed illuc redeo. Me plurimū elaborasse in his libris interpre-
tandis fateor, cum nihil à primis interpretibus illis iuuari possem: sed
omnia ex codicibus veterū authorum petere necesse haberem, lectio-
ne longa, notationēq; varia. Plinium, Cornelium, Columellam, Varro-
nem, Catonem, M. Tullium, Apuleium, Gellium, Senecam, complu-
res alios linguæ latinæ authores euoluere diligentius oportuit, quo-
rum libros vel semel accuratē legisse laboriosum est, nedū ad vsum in-
terpretandi accommodasse. Non enim ita vsum verborum accipit in-
terpres, vt suo arbitratu rem disponat, mādētq; elocutioni: sed totidem

est, dicere solent. Mox in partibus, ac de generatione causam cur
ita sit, declarant: alteri finem, præcipuè, alteri agentem. Cum enim rem
cuius causam reddere volumus, exploratâ cognitione quod est habe
re debeamus, rectè & scribitur historia animalium, & præcedit in edo
cendis causis, vnde nam, aut quem ad finem, siue cuius gratia condita
quæq; sunt à natura, præcipuè inquam finalem agētēq; causam. Nam
obiter quidem materialis quoq; passim pro rei desiderio exponitur, vt
simul aut necessitatis notæq; melioris ratio declaretur, aut ex quo, vnde
deque consistant quæque, demonstretur. Sed quanquam libris nouem
interpretatio hæc historiarum confirmatur, tamen qui nonus in exē
plari græco continetur, hunc ego septimū collocaui, nec id temere fa
ctum existimo. Agitur enim in eo de hominis generatione, quam rem
Aristoteles continuò à generatione cæterorum animalium pollicetur
explicaturū. Itaq; cum quinto & sexto libro cæterorū animalium ge
nerationē exposuisset, nulli dubio esse debet, quin ille septimū hūc col
locarit. Sed Appellicon Teius, de quo Strabo plura, vt alia permulta in
exscribendis Aristotelicis libris deprauauit: sic id permutasse videtur,
existimans vltimum esse totius historię collocandū. Quoniā cum Ari
stoteles agere de generatiōe inciperet, vltimo loco de homine dicturū
pollicitus est. At ille nō vltimo totius historię dixit: sed eius loci, quem
de generatione tractaret, quod patet ex ijs, quæ in sexto, qui secundus
de generatione est, locū eum absoluens scribit. Sequitur, inquit, vt pari
modo de ijs, quæ in terrestrium genere animal pariunt, atq; etiā de ho
mine differamus. Tertius igitur hic à primo de generatiōe collocandus
est: quo fit, vt idem septimus totius ordinis historię habeatur. Sūt etiā
exemplaria tum græca, tum verò latina, quæ habeāt fragmentū quoda
dam historijs additum: sed id causas quasdam materiales agentēsq; ge
nerationis humanæ exponit, non historiam complectitur. Itaque non
inter historię libros hoc ego ponēdum duxi: sed si collocandū vspiam
est, libris de generatione. Ideo quidē iudicio, coniungendū est. Inspice
re singulos hos libros ac legere velis summe princeps, quoad tuæ oc
cupationes patientur: vt & re exploratâ iudicare, & si quid voluptatis
est in legendis naturæ operibus, oblectari possis. Non enim me offen
surū tuas aures puto: q̄q̄ nō græco mihi patrio, sed peregrino vtor ser
mone. Nō quod ab interprete dicitur, id ex græco exēplari intelligere
desiderabis. Ipsa latina oratio sensum Aristotelis ita explicabit, vt mini
mè græcā desideres. Nihil miscet, nihil inculcat, nominat vsu veterum
probatissimorū authorū genera animalū. Si quid noui imponit, ita in
ferit, vt familiare cognatūq; id quoq; videri possit. Si quid græcè appel
lat, id nō durū occurrit, aut enī vsitatū, & vt ita dixerim, vagū latinis est:
quale est nomē delphini, cameli, elephātis, crocodili, ichneumonis, aspi
dis, salamādræ, & reliquorū generis eiusdē: aut ita sonat, vt nō minus la

tinum esse quàm græcum videatur. Cur enim letricem auem, aut cre-
cem, aut elerum nō eodem hoc nomine ^{Quis h.} si nō comperio latinū:
cum, quasi latinum sit, ita congruat? Quis latacem ambiguam illam
beluam, aut balerum fluuiatilem piscem ita nominans, peregrinum so-
nare videbitur? Nec verò cōtemnendum vulgus interdum est, si quid
nondum à literarum professoribus nuncupatū suo ipsum nomine ap-
pellat: vt brucum genus locustæ terrestris, quod Græci attelabum vo-
cant, aut martam genus mustelæ rusticæ, quod Græci ictida dicunt,
quamuis plura eius genera sint. nec temere actum dixerim, si quis vi-
uerræ nomine ea complectitur. plāius enim ita docebimus, si id mar-
tam, aut viuerram vocemus. Mustelæ autem nomen in eo tantū re-
maneat, quod Græci galem appellant: eodēque modo si locustæ il-
lius terrestris alterum genus locustam, alterum brucū nuncupemus.
Sedenim sufficit lingua latina singulis græcæ orationis siue vocabu-
lis, siue sententijs. quanquam nonnulli quæ latinè exprimere neque-
unt, hæc inopiæ linguæ tribuunt latinæ, suāque pauperiem vitio
dare linguæ locupletissimæ audent, quos satis conuinci à M. Tullio
puto, cum ille linguam romanam ne copia quidem verborum à græca
superari autumet. Exclamat ille aliquantulum quidem importunè,
O inopem interdum linguam græcā: sed non sine causa, quando nō
nulli ita contendunt, vt Græcis nihil deesse, latinis permulta desidera-
ri pronuncient. sed de his hactenus. Aristotelis verò laudem, quamuis
mos interpretum sit, eū quem interpretantur authorem vberius lauda-
re, tamē si latius persequar, vereor ne mihi idē obijciatur, quod illi, qui
apud Lacedæmonios de Herculis laudibus agere voluit, Quis Hercu-
lēm vituperet, aut minus bene de eo sentiat? Quis illum nō inter deos
immortales enumeret, colat, obseruet, vt tu laudare velis? Lacedæmonij
subdiderunt. Tanta est enim Aristotelis existimatio, tanta authoritas
iam apud omnes mortales, vt frustra quis prædicet, quo ingenio, qua
doctrina hic fuerit, quo artificio rem, quancūq; explicandā sibi statue-
rit, tractet, quanta vis in hoc differendi, quanta in cognoscendis expo-
nendisq; rebus diligentia. Hunc & Latij decus M. Tullius ita laudat,
vt excepto Platone facile philosophorum principem appellet. excipit
ille quem amat, laudat verò quem doctissimum esse iudicat. Missa hæc
facio. Librorum quos interpretatus sum, fructum quantus sit, expli-
casse quoad possum, & locus hic patitur, non ab re fuerit fortasse. Om-
nis enim philosophādi ratio naturalis, vbi à primis illis naturæ initijs,
materiam dico, formā, finem, agens, & motum, vt ita loquar, emerferit,
hic versatur ac diutissimè immoratur, hic suas vires exercet, atq; multi-
plicem, variam, & admirabilem rerū constitutionem amplissimè expli-
cat. Persequitur ordine discrimina omnia, quibus natura suas animan-
tes differre inter se voluit, colligit sūma genera, reliqua singulatim ex-

Aa.iiij.

ponit, partitur in species genera: & singula quæ circiter quingenta numero in his continetur libri describit, pergit quæque explanas quæadmodum oriuntur, siue terrestria, siue aquatica. Quibusnam consistunt membris, quibus vescantur alimentis, quibus afficiantur rebus, quibus moribus prædita sint, quantum viuendi spacium datum cuique est, quanta corporis magnitudo, quod maximum, quod minimum est. Quæ forma, quis color, quæ vox, quæ ingenia, quæ officia. denique nihil omittit, quod in animalium genere natura gignat, alat, augeat, & tueatur. Quæ omnia eo spectant, ut (quod sanctissimus quoque author ille, quem deus sibi veluti supellectile quædam preciosam elegerat, admonet) ex ijs quæ à natura proueniunt, deum immortalē, ex quo ipsa pedit natura intelligamus, admiremur, atque colamus. qua re nihil pulchrius, nihil grauius nihil dignius esse homini potest. Tantus fructus horum librorum est. Nec audiendi sunt qui inquit, Multa Aristoteles de musca, de apicula, de vermiculo, pauca de deo. Per multa enim de deo is tractat, qui doctrina rerum conditarum exquisitissima conditor ipse declarat. nec vero musca, nec vermiculus omittendus est, ubi de naturæ mira solertia agitur. Ut enim artificis cuiusvis, sic naturæ ingenium in minutissimis potius contemplandum est. Quinetiam cum rerum causas cognoscere pulcherrimum sit (hac enim una cognitione homo perfici absoluique potest, ut deo immortalī similis, quoad eius fieri potest, euadat) his sane libris plenè docemur cur quæque res in animalium genere ita sit. planèque felicitatē assequimur illā nobiliore, quæ in actione animi consistit, quam sapiens quoque poëta prædicās, Felix, inquit, qui rerum potuit cognoscere causas. Quid de anima loquar, de qua toties publice priuatimque disputatur? Nusquam suorum librorum tam aperte philosophus hic suam opinionem exponit, quā in his libris quid anima sit, undèque in corpus recipitur. Ad hæc, mores illi & virtutum officia (quibus virum appellamus bonum, laudèque prosequimur) longe melius hinc accipi possunt, quā vel à rhetore quæ Græci sophistam vocant, vel à prædicatore nomine iam trito latinis auribus. Is enim sæpè numero vita discrepat à præceptis, & melius hortantur alios quàm ipsi officio fungatur: ut interdum frustra illa virtutis egregia laus recitata sit, prolixaque eorum præceptio vacet, & iaceat, cum exempla desiderentur vitæ præceptoris, & autoritas, quæ qui respicit, facilius & mouetur ad virtutem, & in officio tenetur. At vero in contemplandis animalium moribus exempla suppetunt omnium officiorum, & effigies offeruntur virtutum summa cum auctoritate naturæ omnium parentis, non simulata, non cōmentitiæ, non inconstantes & labiles: sed veræ ingenuæ atque perpetuæ. Quis enim tam peruersa natura hostis sui generis est, quin emendetur & mitigetur, cum nullum animal occidi à sui generis bestia videatur? Quis tam in parètes impius, ne cum ciconiæ auis, aut meropis pietatē erga parentes intelligat, pietior

efficiatur? Quis adeò inhumanus illiberalisq; est, quem offifragæ benignitas in pullos aquilæ non faciat benigniorem? Quis tam piger, iners, & segnis est, quin excitetur ad vitæ munera, cum formicarum aut apum laboris, atque industriam intuetur? Quem nō pudeat per metum peccare, cum non solum leonis animum inuictum cogitat: sed etiam reguli auiculæ, quæ cum aquila pugnat certatq; de imperio? Quis principem bonum non colat atq; obseruet, cum, si rex apum in itinere aberrauerit, omnes eum inquirere, odoratūq; sagaci persequi, donec inuenerint, cognitum habeat: gestari etiam regem à plebe, cum volare non potest, & si perierit, omnes discedere? Nunquid parum exempli ad boni principis siue desiderium siue obseruantiam datur? Quis princeps non ad clementiam facile inuitetur, cum reges apum armari quidem aculeo, sed eo nunquam uti intelligat? Quæ fides, quis amor in canibus? Quanta in elephantis mansuetudo? Quæ in anserē verecundia? Quantum studium ornatus ac polituræ in pauone? Quanta opera vocis amœnæ suauisq; in lusciniæ? Quid de iustitia apum dicam, quæ colligunt quidem ex ijs quibus aliquid dulcedinis inest: sed sine vllō fructuum detrimento? Quid de castitate elephantis, qui quam impleuerit coitu, eam rursus non tangit: aut columbæ, quæ neq; coire cum pluribus patitur, neq; cōiugium iam inde à primo ortu initum deserit, nisi vidua aut cœlebs? Disciplina autem & eruditio elephantis, quem non faciat studiosiorem? Omnino nulla pars vitæ humanæ est, quæ nō suorum officiorum exempla commodissimè hinc accipiat. Nam, ut omittā artes illiberales, quæ & ipsæ ingenijs animalium nō parum iuuantur, valetudinis exempla quæso vnde commodius peti, quàm ex animalibus possint? Loca pro temporis conditione solent illa mutare, nō plus edunt aut bibunt, quàm sibi salubre sit, nō diutius dormiunt quàm ratio valetudinis postulat, modum mouendi quiescendiq; seruant. Nouit sua quodq; medicamenta: viuit sua quodq; sorte contentum & gaudet. hæc latè à medicis præcipiuntur. At vero exēpla in quibus vis maior quàm in præceptis est, ab animalibus certiora præbentur. Addo vtilitatem, quæ in dicendi facultate ex hac animalium ratione afferri potest. comparationes enim, assimilationesq; illæ quas Græci parabolas vocant, quæ plurimū orationē exornant, auditoremq; tenet, hinc variè, copiose, aptissimèq; accipi possunt: ut siue oras siue cōmunem partiris cū alijs sermonem, eloquens, aptus suauisq; esse possis. Poëta vero vnde nam pulchrius sua illa rara & mira accipiat, q̃ ex his libris qui naturæ arcana rimantur, enarrant, aperiunt? Medicus autem quod fatetur se sua inde ordiri, vbi philosophus definit, nusquam plenius, quàm hic viderit. Quodque à Galeno medicorum principe traditur Aristotelē primū anatomen, hoc est, membrorum dissectionē scripisse, hic agnosceret: & quod idem & primus & optimus fuerit author percipiet. Iam

& philosophi ^{quando lac effluit} qui quadrifariam rerum causam ex prima
illa librorum ^{natura} ^{uius victus} cultationis institutione accipiunt quidem
communi quadam ^{natura} ^{uius victus} : sed quemadmodum his natura vtatur in
constitutione generationeque animalium parum authore Aristotele
vident, inopia scilicet exemplaris Aristotelici, quod legere possint, hic
vidisse aliquando gaudebunt, & physici quos se appellant, dignius de cæ-
tero profitebuntur. rationes enim ideo quærimus vniuersales, vt de
mum res particulares & sensiles teneamus. Accedit ad hæc voluptas,
qua iuuari ac perfici quauis actionem Aristoteles ait, quam in cõtẽ-
plandis rebus naturæ auidissimè capimus. Nam si pictor nos vehemẽ-
ter oblectat, cū animal scitè pinxerit: quanto vehementius natura ipsa
afficiet voluptate, cum eius tam multa, & varia animalia, mira mem-
brorum conuenientia, inauditaque moderatione, & elegantia facta?
Cum hos legimus libros, contẽplamur profecto quàm varius ac pul-
cherrimus fructus horum librorum, & vtilitas amplior quàm vt ver-
bis exprimi possit. Sed quorsum hæc? Vt si in traducendis his tam ne-
cessarijs tamque commodis, & amœnissimis libris satis ego interpretis
munere functus sum, tu sententiã feras princeps doctissime, & dñs; in
vsum publicum opus, quod ego sine tua authoritate ædere nec pos-
sum, nec debeo. Si quid etiam dignum ex meo ingeniolo exit, quod in
ea bibliotheca ponatur, quam magnificè cõsulens hominum commu-
ni vtilitati condere statuisti, si quid inquam tale effici mea opera po-
tuit, censeas ea ipsa bibliotheca tanquam ciuitate donari hunc codi-
cem, nondum cognitum, aut vllam in sedem receptum. Non ego pri-
mus te constituo iudicem. iam pridem consensu omnium doctorum
virorum habitus es existimator, & architectus eorum qui in studijs li-
beralibus elaborant. Facit enim tua illustris doctrina tuumque sum-
mum ingenium, vt nemo te vel iudicio grauior, vel authoritate locu-
pletior habeatur. Principem etiam summum te nuper quidem habui-
mus, sed, quod optauimus, talem habemus, vt facile temporibus his tu-
is sperare possimus publicam illam felicitatem, quam Plato vir doctis-
simus futuram confirmat, cum aut philosophi regnant, aut reges phi-
losofantur. Tu enim & philosophus es illustris, & fortuna summi im-
perij virtuti tuæ coniuncta est. Lege igitur princeps sapientissime, &
iudica, an ego rem tibi non repudiandam attulerim: & si bene, vt spe-
ro, cesserit, age pro tua liberalitate, vt pari studio laborem suscipere al-
terum, pluraque in dies afferre huiusmodi opera possim.

INDEX IN LIBRO ARISTOTELIS DE HISTORIA ANIMALI

ro compositus. quorum primus, librum. secundum, caput: tertius, lineam significat. Si tertium subsequatur alius singularis numerus interiecta coniunctione &, lineam etiamnum demonstrabit. si triplex, rursus librum, caput, & lineam. & ita in alijs.

A Bdominis situs, & quid 1.13.4
 Abomasum in cornigeris & altera maxilla dentatis quid 2.17.38
 Abortiones quæ & quando dicuntur 7.3.30
 Acarus insectum vetusta in cera & ligno nascitur 5.32.6
 Acaliphe vide Vrtica Marina
 Accipitrum decem genera 9.36. per totum.
 Accipitrum palumbarius & fringillarius ambo canuori, & eorum differentia 8.3.4
 Accipiter penna volat 1.5.37
 Accipitris nidulatio, natura & industria 9.11.7
 Accipiter viginti diebus incubat 6.6.13
 Accipiter ubi parit, & quot oua ædit 9.11.14
 Accipiter fel ubi habet 2.15.54
 Accipitrum modus venandi varius 9.36.6
 Accipiter & cuculus quomodo differunt 6.7.7
 Accipitribus lien exiguus 2.15.23
 Accipitres minores in Ægypto quam in Græcia 8.28.27
 Accipitrum pulli suaues & pingues efficiuntur. 6.7.20.
 Accipitrum genus nidum facit in petris excelsis 6.7.20
 Acetabulum quid 1.13.10
 Acetabulum à coxa 3.7.24
 Acetabula in vuluis 3.1.120
 Acetabula vuluæ quibus sunt, hæc foetu accrescere, te diminuuntur 7.8.12
 Achaini cerui, vide Cerui achaini
 Achanthyllis auis, vide Ligurinus, & Spinus.
 Achete cicadæ quomodo ab alijs differunt 4.7.53
 Achillæarum spongiarum consideratio 5.16.12
 Acia quæ & superæ dicuntur, genus insecti, ex erucis, & earum incessus 5.19.38
 Acipenser piscis fel ubi habet 2.15.49
 Acipenseris branchiæ quot 2.13.35
 Actiones animalium in quibus versantur. 8.12. per totum
 Actiones sunt partibus dissimilaribus tributæ 1.4.10
 Actionum varietas in animalibus 8.1.2
 Actiones communes animalium. 8.1.38
 Actiones piscium 8.13. per totum.
 Aculeum parte anteriore quæ volucres gerunt. 1.5.48
 Aculeo apibus detracto non subnasctur alius. 3.12.21.
 Acus piscis sero foetificat 6.17.35
 Acui fel in iecore 2.15.44
 Acus quomodo parit 6.13.30
 Acus quando parit 5.11.6
 Adeps & sebum quid differant, & quibus sint animalibus 3.17.5

Adeps pars communis 3.2.9
 Adeps ubi consistere solet 3.17.5
 Adipe iecur nonnullis consistit 3.17.9
 Adeps ex sanguine fit 3.19.36
 Adipe pinguescentia minus foecunda 3.18.3
 Adipe pinguescunt, quæ utraque sunt dentata parte 3.17.8
 Aædon vide Luscinia.
 Aegithus, spinus, & florus, odium inter se exercent 9.1.107
 Aegithi & anthi auium sanguis non potest misceri ibidem
 Aegithus item, vide Salus
 Aegolius, vide Vlula
 Ægypti animalia quædam maiora quam in Græcia, quædam in eo genere minora, & quædam magnitudine pari 8.28.25
 Æluri siue feles aues comedunt 9.6.41
 Æsalo accipitrum secundum genus 9.36.2
 Æsalo & vultur inimicantur 9.1.101
 Æsalo pugnat cum vulture 9.1.82
 Æsalo vulpi inimicus coruo & vulturi 9.1.98
 Cum æsalone pugnat coruus 9.1.100
 Æstate qui pisces se condunt 8.15.30
 Ætas quadrupedum quomodo noscitur 6.25.1
 Ætas canum quomodo dignoscitur 2.2.6
 Ætas canum ex dentibus iudicatur 6.20.48
 Ætas ad coitum euariare facit animalia 5.14.1
 Ætas ad coitum cuius idem tempus fortitur. 5.14.8.
 Ætas facit, ut vel foeminae vel mares generentur. 7.6.9.
 Æthiopum dentes vide Dentes Æthiopum.
 Æthiopum semen, vide Semen Æthiopum.
 Ætolius miluus aliquando pullos quaternos excludit 6.6.14
 Affectiones animi animalium 9.1. per totum.
 Africa caret apro, ceruo, capra sylvestri 8.28.15
 Africa angues immensi 8.28.37
 Africa feræ multiformiores, & quare 8.28.45
 Africa semper aliquid noui affert. ibidem
 In Africa arietes statim cornigeri nascuntur, & maris & foeminae ex Homero 8.28.23
 Alaudarum duo genera 9.25. per totum.
 Alauda auis pulueratrix 9.49.54
 Alauda latet hieme 8.16.10
 Alauda nunquam in arbore consistit 9.8.46
 Alaudæ ubi ponunt oua 6.1.23
 Alaudæ in nido parit cuculus 9.29.2
 Alaudæ & aues variæ dictæ dissident 9.1.53
 Alauda & iunco amici 9.1.109
 Alauda oua ardeolæ pellæ diripit 9.1.96
 Ala quid 1.14.7
 Alæ homini pilosæ, cæteris non 2.1.70

INDE X.

- Per alas mulierum aliq. 11.3
 Alæ peculiare auium 12.7
 Alardeola petit lacus & eius descriptio 8.3.49
 Albicula auis aquas petit victus causa, & caudâ motitat 8.3.51
 Albuçū siue asphodelus herba grata apibus, unde cera accipitur 9.40.189
 Albugo oculi, vide Candidum oculi
 Albumen oui pulli est origo, & cibus vitellus. 6.3.17.
 Albumen oui cum vitello naturam habet cōtra- riam 6.2.56
 Albus color auium nunquam nigrescit natura. 3.12.6.
 Alcedo, vide in dictione Halcedo siue Halcyone
 Alcyone vide Halcyone
 Alcibiades ubi obiit 6.29.17
 Alcman poeta pediculari morbo perijt 5.3.1.11
 Alcmæonis error credentis capras spirare per au- res. 1.11.2
 Alec vide in dictione Halec
 Alga fucaria 6.13.45
 Alopecornus fert hamias pisces 8.13.19
 Alofa pisce caret Euripus 9.37.61
 Aluco auis pica persequitur, & est auis noctur- na vncunguis, & gallinaceo maior 8.3.11
 Alueus mollium qualis 4.1.96
 Alueus crustatorum indifcretus 4.3.10
 Aluus quid 1.2.15
 Aluus hominis suillæ similis 1.16.64
 Aluus quatuor videtur habere elephanti. 2.17.60
 Aluum habent quæ vesicam habent 1.2.13
 Aluum quæ habent, non omnia vesicam habent. 1.2.14.
 Aluum humidiorum quæ aues habet 2.17.127
 Alui fluentioris, sunt animalia quibus crura lon- giora 9.50.48
 Alui inflatio elephantum infestat 8.22.6
 Alui fluor elephantorum quibus curat. 8.26.5
 Alui profluui laborant fues: & quibus succurritur 8.21.12
 Alui profluui medetur vetus coagulum, etiam lepore, hinnuli tamen optimum est. 3.21.6
 Ambidexter solus homo 2.1.26
 Ambulantia omnia pedes habent. 1.5.22
 Amia, vide Hamia
 Amygdala apibus grata 9.40.222
 Amoris ad veneficia utilis remora. 2.14.17
 Amoris veneficijs quæ petuntur 6.18.37
 Anas auis palmipes circa amnes & aquas ver- fatur 8.3.60
 Anas gulam habet amplam & latâ 2.17.120
 Anas habet appendices 2.17.134
 Anas, gavia, & harpa dissident 9.1.66
 Anataria aquila, vide Planga.
 Anatome & examen venarum in stragulatiss fa- cilis percipitur 3.3.23
 Angina intereunt canes 8.22.4
 Angues volantes circa Æthiopiam 1.5.4
 Anguium ictus per loca plurimum differunt. 8.29.12.
 Angues immensi in Africa naues inuadunt. 8.28.37
 Angues membranam vernationis per ver exuunt 5.17.39.
 Anguillarum varia genera 4.11.24
 Anguillarum procreatio 6.16. per totum.
 Anguillæ læues sunt 2.13.43
 Anguilla binas tantum pinnas habet. 1.5.26. & iuxta branchias. 2.13.19.
 Anguillæ branchiæ quot 2.13.35
 Anguillarum branchiæ exigua 8.2.131
 Anguilla gulam habet, sed exiguam. 2.17.11
 Anguillæ fel in iecore 2.15.43
 Anguilla nullum ouum generat 3.10.7
 Anguilla sola ex læuibus oua non parit 6.13.4
 Anguilla neque semen genitale habet, neq; oua. 6.14.45.
 Anguillæ quæ foemina dicuntur sunt meliores, & quare dicuntur foemina. 8.30.32
 Anguilla minus per ventrem omentumque pin- guescit 3.17.14
 Anguillæ vnde viuunt 8.2.127
 Anguillarum fluuiialium pastus & quo tempore. 8.2.145.
 Anguilla è fluuiio mare intrant 6.14.46
 Anguilla æstate non transportandæ è lacu in pi- scinam 8.2.138
 Anguillæ quomodo capiuntur 8.2.136
 Anguillam quomodo capiat piscator. 4.8.77
 Anguillas qui piscantur, aquam turbare solent. 8.2.132.
 Anguillæ mortuæ non superfluitant 8.2.134
 Anguillæ aquis exēptæ sex dies viuere possunt. 8.2.136.
 Anguilla septē vel octo annos viuunt. 8.2.144
 Anguli oculorum, & quæ notæ, & quādo. 1.9.11
 Animalium omnium generis partitio. 5.1. p to.
 Animalium genera & species. 1.6. ferē per totū.
 Animalium terrestrium differentia. 1.1.66. & 89
 Animalium terrestrium & aquatiliū differentia trifariam intellecta 8.1.51
 Animalium alia pedestria, alia aquatilia, alia na- turæ accipitis 8.2.41
 Animalia sanguinea quæ 1.4.13
 Animalium discrimen locis 1.1.125
 Animalium differentia p locorū varietate. 8.28. p to.
 Animalium alia cornigera, alia mutila 2.1.120
 Animalium alia ciuilia, alia inciuilia 1.1.105
 Animalia ciuilia quæ 1.1.111
 Animalium diuersitas omnino. 1.1. per totum.
 Animalium differentie & diuersitates per vitas, actiones, victum & partes 1.1.51
 Animalium ex pedibus differentia 1.5.19
 Animalium partes, vide Partes animalium.
 Animalium alia gregalia, alia solitaria, alia ambi- guæ vitæ. 1.1.103
 Animalia nulla gregalia quibus vngues adunci. 1.1.107.
 Animalia gressilia, & eadem natatilia 1.1.101
 Animalia pennata ex vermibus leguminum. 5.19.73.
 Animalia aquatilia, vide Aquatilia.
 Animalia crusta infecta, vide Crustata.
 Animalia cornigera, vide Cornigera.
 Animalia infecta, vide infecta.
 Animalia testata, vide Testata.

IN LIB. DE HIST. ANI.

Animalium exanguium consideratio & ordo, &
quot genera 4.1.6
Animalium marinorum differentia 1.1.143
Animalia in mari trabunculis proxima, alia scu
torum effigie, alia genitali virili similia, alia effi
gie insolenti sui generis 4.7.57
Animal perfectum generantia 1.5.2
Animalia imperfecta sunt quadruplicia, mollia,
crustata, testata, & insecta 4.8.92.
Animalium generatioes multae & variae. 5.1.6. & 23
Animal creati potest omnino siccis humescenti
bus, & humidis sicciscentibus 5.3.2.9
Animalia omnia quomodo nascuntur secundum
naturam 7.10.14
Animalium multorum munus nullum praeter ge
nerationem 8.1.37
Animalia per coitum oriuntur quae 5.1.27
Animalia ex se generata, & utroque sexu distincta,
si coeant, gignunt, sed id ex quo nihil gigni pos
sit. 5.1.40
Animalium prima pars vitae in officio procrea
dis, secunda in alendo 8.1.44
Animalibus & plantis quid commune 5.1.18
Animalium omnium communes actiones 8.1.38
Animalium actiones, & res in quibus eadem ver
sentur 8.1.2. per totum.
Animalium mores diuersi 1.1.148
Animalium mores pro locis differunt 8.29.1
Animalia fortiora magis, & fera in montanis &
asperis locis 8.29.1
Animalia fera in Asia efferatiora, in Europa for
tiora, in Africa multiformiora 8.28.43
Animalium affectiones 9.1. per totum.
Animalibus inesse quandam prudentiam, & qui
bus 9.6. per totum.
Animalia in quavis animi affectione quandam ha
bent vim naturalem 9.1.13
Animalia pro actionibus affici, & pro affectibus
agere, & quae sint illa 9.49.1
Animalibus brutis morum vestigia, & quorum.
8.1.6.
Animalium mores differunt mansuetudine & fe
ritate 9.44.1
Animalia mansuescunt cibi commodi ratione.
9.1.48
Animalia cauta & prouida quae 1.1.146
Animalia quae placida sunt, haec eadem fera res
periri possunt 1.1.133
Animalium vita coit⁹ voluptate discrepat. 8.1.39
Animalia ad venerem propensiora sunt temporis
beneficio & corporis valetudine 6.18.48
Animalia cum homine degentia minus efferan
tur coitu, & quare 6.18.24
Animalia fera omnia, aut plurima non ante cum
foeminis ad commune pascuum veniunt, quam te
pus sit coeundi. 6.18.60
Animalia ferem omnia ad coitum propensiora ver
no tempore 6.18.90
Animalium foeminae ferociunt a partu, mares te
pore coitus 6.18.5
Animalium nonnullorum foeminae non patien
tur suos mares nisi raro 5.2.17
Animalium nouellorum prima feminis emissio in
foecunda, aut imbecilliora generat. 5.14.3
Animalia diuersi generis coeunt in Africa. 8.28.47

Animalium singulis voces propriae ad initum. 4.9.47
Animalium vocalium omnium commune, ut init⁹
tempore canant 1.1.138
Animalia differunt aetate ad coitum. 5.14.1
Animal quomodo informatur primu, & in vte
ro alitur 7.7.1
Animalium situs in vtero qualis 7.8.3
Animal in vtero per umbilicu, cui est, auget. 7.8.1
Animalium multiparorum foeminae extra vteru, quam
mares citius perficiunt, contra in vtero 6.22.44
Animalium augmentum diuersum 2.1.189
Animalium partus discrepat, & nutriendae pro
lis ratio 8.1.4
Animalibus omnibus statum pariendi tempus,
excepto homine 7.4.30
Animalia semel in anno parientia quae 5.9.11
Animal generantia, aut primo ouum, aut primo
animal generant 1.5.1
Animal intra se generantia postquam ouum pepere
rint, quae 6.11.22
Animalia edaciora, ad lactis copiam foecundiora
3.21.22.
Animalium actiones & victus quomodo 8.1.2
Animalia multa spirantia aquis gaudet 8.2.2
Animalia quaedam terrestria cibum ab aquis pe
tunt 1.1.72
Animal aquaticum nullum, aquam recipiens, & ter
ram cibi gratia petens 1.1.73
Animalium multorum bibendi modus diuersus 8.6.1
Animalium vita locis disincta 8.1.50
Animalia non omnia omni tempore prospere va
lent 8.18.1
Animalium felicitas ex regione 5.11.16
Animalia nonnulla maiora in Aegypto, minora
in Graecia, & quare 8.28.26
Animal ephemerum apud Hypanum fluium
cuius naturae 5.19.97
Animalia viribus pollentia quae 1.1.145
Animalia omnia quibus venter calidus, quiete &
immotione maxime pinguescunt 8.6.19
Animalibus omnibus inest natiuus sensus muta
tionis factae a frigore vel calore 8.12.3
Animalia sedes pro tempore mutantia 8.12.5
Animalium terrestrium affectus latendi & pate
di qualis 8.13.56
Animalia quae hieme conduntur 8.13.56
Animalium sese condentium nonnulla exiunt se
nectutem 8.17.16
Animalia omnia pedestria & sanguinea dormi
re ac vigilare sentiuntur 4.10.2
Animalium diffidia & confidia 9.1. per totum
Animalia inter seipsa pugnant quae, & quare 9.1.35
Animalium dissidio vel confidio, augures bella vel
pacem colligunt 9.1.41
Animalia omnia tactum habent 4.8.20
Animalia omnia quae dentium, cum dentibus na
scuntur excepto homine 7.10.33
Animalia quae castratione immutantur, & quae
ruminant 9.50. per totum.
Animalia si castrantur dum crescunt, maiora &
elegantiora euadunt, alias non 9.50.19
Animalia quae ruminant, delectantur in ruminan
do non minus quam in edendo 9.50.39
Animal volucre tantum, ut piscis natatile nullu. 1.1.91
Animal solipes & bicornis nullum 2.1.123

IN LIB. DE HIST. ANI.

Animal nullum humorem recipies, vel pedestre est, vel volatile	8.1.1	Apum ducum duo genera	5.21.8. & 5.22.7.
Animal duplici detum ordine nullum in nostro orbe	2.1.2.13	Apum in quocunq; examine plures duces	5.22.8
Anni quadrupedum quomodo nascuntur	6.2.3.1	Apum fur	9.40.68
Anni sicci piscibus incommodi	8.18.7	Apum generatio euariat sententijs	5.21.1
Anser maior & minor circa aqs versant	8.3.64	Apes quomodo gignuntur	5.19.32
Anser minor gregalis	8.12.56	Apum rex quomodo generatur	5.22.38
Anser habet appendices	2.17.135	Apum duces improbi ex quibus oriunt	9.40.79
Anser qualem habet gulam	2.17.120	Apum quae fures dicuntur copia maior ex quibus apibus	9.40.80
Anseres a coitu se aquis ingurgitant	6.2.17	Apes sub duce degunt	1.1.114
Anser triginta diebus incubat	6.6.12	Apes mundissimae, & quare	9.40.147
Anseres foeminae solae & perpetuo incubant	6.8.4	Apes efferunt foras vita defunctas	ibidem.
Anser verecundus & cautus	1.1.156	Apes bonae studeat ne quam intra alueum intermant	9.40.103
Anser aliquando parit hypenemia oua	6.2.37	Apes quando egerunt excrementa	9.40.191
Antandria duos habet fluuios, quorum alter candore, alter nigrore pecoribus facit	3.12.12	Apum cibus	9.40.13
Antennae pars tali superior	2.1.134	Apes nullius animalis carne tangunt	9.40.109
Anthias piscis ubi visitur, non sunt beluae, & quare facit dicitur	9.37.23	Apes cibo sui generis vtuntur	1.1.119
Anthus avis, vide Florus		Apis nullo vtitur cibo putido, sed dulci nutritur solum, & aquam sinceram libetius bibit	8.11.5
Aorta vena, vide Vena aorta, seu Vena minor.		Apibus pastus gratissimus thymum	9.40.172
Aper dentibus exertis	2.1.205	Apes melle & quibusdam dulcibus vtunt	1.1.120
Aper foemina dentes non habet exertos	4.11.54	Apes nihil venantur, cibaria sibi faciunt, & recedunt, & cibus earum	9.40.11
Aporum coitus	6.28.1	Apes mel sentiunt	4.8.97
Apro probitas coeundi ad triennium	5.14.75	Apibus gratia salix & vlmus	9.40.21
Aper quando coire incipit	5.14.44	Apibus herbae gratissimae	9.40.221
Apro coeundi ordeum pabulo apponendum	6.18.104	Apes quando bibunt & quomodo	9.40.197
Apri foeminae tempore coitus quae ferae	6.18.63	Apes officia inter se partiunt & quomodo	9.40.197
Aper solet inire pabulo satiat	5.14.77	Apes socias depellunt defides & minus parcas,	9.40.196.
Apro genitale non absolutum	2.1.164	Apum nouellarum consideratio in negotio inuendo.	9.40.122
Apro testes non absoluti	2.1.168	Apes nouellae quae sunt, & earum natura in punigendo	9.40.157
Aper qua aetate castratur nihil refert	9.50.18	Apum varia in operatione & vita ratio	9.40.18
Apri castrati maiores euadunt, & ferociore	6.28.5	Apum adolescentum negotium.	9.40.162
Apri cur castrantur	6.28.8	Apes differunt parentibus natae vrbis, & rusticis montanorumque victu educatis	9.40.70
Aper nullus in Africa	8.28.15	Apum seniores intus operantur, & hirtiores quare.	9.40.161
Apri in Atho ferocissimi	8.29.4	Apibus nullum tempus certum quo operari incipiant	9.40.120
Apri omnino bruti	1.1.149	Apum modus & officium erga reges cum ministratur.	9.40.104
Apri etiam vide Sues feri, siue Sues syluestres.		Apum furis nullum est munus	9.40.88
Apria suis	6.18.36	Apum minorum officiosarum a maioribus differentia	9.40.192
Apria in suis quid	6.18.97	Apes quiescunt noctu	4.10.43
Apria scrofarum quomodo castratur	9.50.30	Apes matutino omnes silent, & quomodo excitantur.	9.40.200
Aper piscis in Acheloo vocalis	4.9.21	Apes qui ociosiores & anxius agunt	9.40.207
Apri piscis branchiae quot	2.13.32	Apis domicilium sibi parat	1.1.124
Apes insecta pennata	4.1.22	Apibus locus gratus & tempus	9.40.173
Apes exangues	1.4.15	Apes fauos construunt ex floribus	5.22.16
Apis civilis generis	1.1.113	Apes quomodo construunt fauos	9.40.19
Apum genus gregale	9.40.6	Apes ex quibus arboribus flores deferunt	9.40.20
Apum genera noue numero, sex gregalia, & tria solitaria, & eorum nomina	9.40.5	Apes frugum quo suos construunt fauos	9.40.73
Apum genera varia	5.22.1	Apes porrectiores, quomodo construunt suos fauos.	9.40.77
Apum genera plura & eorum descriptiones.	9.40.65	Apum faui tam in terra, quam in alucis apud Themiscyram	5.22.50
Apum ratio	9.40. per totum.	Apes ex quibus colligunt	5.22.29
Apibus pennae quaternae	4.7.29	Apum mos ne florum plura genera petant, vno & eodem profectu	9.40.52
Apes pennas detectas habent	4.7.31		
Apes membrana sicca volant	1.5.38		
Apum pennae incisae non repullulant	3.12.20		
Apes aculeum habent	5.21.17		
Apes aculeum intus conditum habent	4.7.24		
Apes aculeo detracto moriuntur	3.12.21		
Apum reges aculeum habent, sed eo non vtuntur.	5.21.17		
Apum reges nunquam foris visuntur, nisi cum ministratur, & qualis est migratio	9.40.109		
Apum regum seu principum duo genera	9.40.65		

INDEX.

Apes quid accipiant non facile videris 9.40.55.
 Apes oderunt foedos odores & vnguëtorum de-
 licias, vnde delibutos percutiunt 9.40.150
 Apes dulcia petunt 4.8.107
 Apes mellificat tã æstate q̃ autumnno 5.22.15
 Apes mel non facere quo argumento 5.22.20
 Apes in Ponto mel faciunt arboribus sine fauo.
 5.22.57.
 Apes sunt quę sub terra fauos faciunt triplici or-
 dine. ibidem.
 Apes albę in Põto bis mēse mellificat 5.22.49
 Apes porrectiores nihil mellis, aut admodum pa-
 rum conficiunt 9.40.80
 Apes mel ore euomunt in cellas 5.22.33
 Apes suis fauis incubant & concoquūt 9.40.81
 Apes vnde foeturam deportent, non constat in-
 ter omnes 5.21.2
 Apum foetus, vide Foetus apum.
 Apes aquam tunc portant cum prolem nutriūt.
 9.40.108.
 Apum soboles, vide Schadones.
 Apum consideratio in incubitu & earum prole.
 9.40.123.
 Apes quando minus foetificant 9.40.224
 Apes incubant more auium 5.22.34
 Apes quando ceram conficiunt 9.40.187
 Apes ex quibus ceram fingunt, mella, & quo tẽ-
 pore 5.22.17
 Apes suis cruribus aggerūt cerā, atq; ethacam.
 5.22.33.
 Apes q̃ ingeniose in parandis alueis 9.40.27
 Apes curant vt faui erecti stent 9.40.85
 Apū alueis quā tollere debēt apiarij 9.40.138
 Apes nullū aial nisi sui generis fugiūt 9.40.139
 Apes necat maxima animalia, & iam equum in-
 teremerunt 9.40.145
 Apum pugna 9.40.139
 Apum pugna inter se 9.40.165
 Apes breues flagrant odio cõtra lōgas 9.40.99
 Apes necant duces qui plures q̃ satis sit habeant
 tur, & quare, & quando 9.40.91
 Apum fures quando capite puniūt 9.40.105
 Apes quibus infestentur, & quā sunt eis contra-
 ria 8.27.3. & deinceps.
 Apibus nocent vesp̃a, pari aues, hirundo & me-
 rops, & ranā lutaria 9.40.134
 Apibus vesp̃a inimicā & apiariorum remediū.
 9.40.213.
 Apes plausu gaudent & tinnitu 9.40.194
 Apes inter insecta ingenio valent 9.38.1
 Apes se lapillo fulciunt flatu vehementiore.
 9.40.175.
 Apes præsiagiunt hiemem & imbres 9.40.217
 Apes mutant senectutem 8.17.34
 Apes murmur ædunt 4.9.12
 Apes quomodo sonant 4.9.15
 Apes dormiunt 4.10.43
 Apis apparet omnibus anni tẽporibus 1.1.99
 Apes hieme conduntur, & quando incipiunt la-
 tẽre. 8.14.5
 Apes deserēdi cubilis indicium faciūt 9.40.219
 Apes quandiu viuunt 5.22.47
 Apū examē quō valere cognoscit 9.40.204
 Apum morbi 8.27.3. & 9.40.168
 Apes quando potissimum ægrotant 8.27.10.

item 9.40.174.
 Apum interitus quibus 9.40.151
 Apum examen perit, si duces non satis habeant
 tur, vel plures q̃ satis sint 5.22.9
 Apiarij quomodo cognoscūt suas apes 9.40.223
 Apum aluei quando vindemiantur 5.22.31
 Apum fauos cū apiarij eximūt, tantum cibi re-
 linquunt quantū per hiemē sufficiat 9.40.129
 Apum alueus qualis esse debet 9.40.23
 Apum abortus quando 9.40.83
 Apum vermiculi natura 5.22.35
 Ex apibus nymphae quando 5.19.34
 Aphaca opimat pecus 8.10.10
 Aphare⁹ pinula sub ṽtre thūni foemine 5.9.23
 Aplysia spongiarū genus qua sit natura, & quo-
 modo à cæteris distinguatur 5.16.43
 Apodes aues quare dictæ, & quā 1.1.94
 Apodum nidulatio 9.30.1
 Appendicum agnatio peculiaris piscibus, & plu-
 rimis auibus. 2.17.101
 Appendices paucae in auibus, & qua parte.
 2.17.133.
 Appēdices qbusdā piscib⁹ nullæ sunt 2.17.107
 Apuæ piscis origo & eius cõsideratio 6.15.15
 Apuæ ubi fiunt 6.15.24
 Apua quā foetura piscium, & quorum 6.15.32
 Aqua dulcis in mari, & quo argumēto 8.2.55
 Aqua ouibus quā cõmodior 8.10.12
 Aquæ faciunt vt in ouibus mares vel foemina
 procreentur 6.19.15
 Aquarum diuersarum vsu nōnulla animalia mu-
 tant suos colores 3.12.9
 Aquam sinceram & clarissimorum fontiu quā
 animalia libentissime hauriunt 8.11.6
 Aquaticulus pars ventris 1.13.4
 Aquatiliū ordo duplex 1.1.56
 Aquatiliū generis distinctio 8.2.20
 Aquatiliū & terrestriu diuisio trifariā 8.2.46
 Aquatiliū & terrestrium natura quomodo per-
 uertitur 8.2.34
 Aquatiliū viuiparorum generatio & partes.
 6.12. per totum.
 Aquatiliū nonnulla aquam recipiunt ea causā
 qua aërem, alia propter cibum 8.2.21
 Aquilia nōnulla pariūt, & educāt in sicco 8.2.8
 Aquatilia dormiunt 4.10.9
 Aquatiliū victus 8.2. per totum.
 Aquatiliū cancer ambulat 1.1.87
 Aquilarum sex genera, nomina, nidulatio, & ve-
 natio 9.32. per totum.
 Aquila penna volat 1.5.37
 Aquila vnguibus aduncis 3.9.22
 Aquilæ quæ percnopterus dicitur, natura & de-
 scriptio 9.32.15
 Aquilæ leporariæ natura 9.32.12
 Aqla marina clarissima oculorū acie 9.34.17
 Aquila marina mare adit & lacum 8.3.65
 Aquilarum partus 6.6.1
 Aquilarum incubitus quot diebus 6.6.10
 Aquila inuidet suis liberis, & quare expellit eni-
 do. 9.34.12
 Aquila pullos suos nido eijcit 9.34.7
 Aquilæ q̃diu alunt suos pullos. 9.32.40
 Aquilæ quare oderunt partum 6.6.5
 Aquilarum genera non æque omnia prolem fa-

IN LIB. DE HIST. ANI.

stidiunt	6.6.18	Aranei deuorantur à stellione	9.1.71
Aquila quæ benignior in alenda prole	6.6.20	Archaneus vel archaneus piscis æstate laborat & macrescit	8.19.28
Aquilæ pullum eiectionem ossifraga excipit & educat.	6.6.9	Archaneus corripit capitones	8.2.106
Aquilarum in pullos prouidentia	9.32.36	Arctis, id est, vrsis inter crustata quod pariendi tempus.	5.17.35
Aquilarum genera omnia carniuora	8.3.3	Arcti quando cibo laudantur, & quando deterriantur.	5.17.37
Aquila venatur lepores, huiusmodi, vulpes	9.32.54	Ardeolarum tria genera, & nomina	9.1.92
Aquila rapit ardeolam pella nomine	9.1.95	Ardeolarum tria genera & natura & vita	9.1.8.
Aquilæ quomodo leporem rapiunt	9.32.46	ferre per totum.	
Aquilam bibentem fecisse carpitur Hesiodus.	9.18.19.	Ardeola petit lac & fluuios victi causa	8.3.49
Aquilarum venatio qualis	9.32.44	Ardeolæ quæ pella dicitur, coitus difficilis, & parit.	9.1.93
Aquilæ natura inuida & famelica, nec copiosa venationis.	9.34.10	Ardeola pella aduersatur aquilæ, vulpi, & alaudæ: & quare	9.1.95
Aquilæ volandi operandi quæ tēpus	9.32.31	Ardeolæ aduersa aquila	9.1.81
Aquilæ ubi nidulantur	9.32.39	Ardeolæ aduersatur pipio	9.1.71
Aquilæ quare confidunt locis æditiorebus, & volant sublimes	9.32.49	Ardeola & cornix amici	9.1.109
Aquila quare diuina ab hominibus sola perhibetur.	ibidem	Argathilis quod nidum suum instruit	9.13.16
Aquila quando exaetus dicitur	6.6.7	Aries quales venas sub lingua habuerit, tales parit creatur	6.19.20
Aquilis senescētibz rostrum superius accrescit, & incuruatur, ita ut demum fame intereat, & quare ita accidat fabula	9.32.33	Arietes efferantur tempore coitus	6.18.12
Aquila quando hebetescit	6.6.6	Arietes primum vetustiores fœminas incunt, & nouellas minus persequuntur	5.14.73
Aquila dissidet cum dracone, & quare	9.1.51	Arietes in Africa statim cornigeri nascuntur	8.28.23
Aquila cum ardeola pugnat	9.1.81	Arietum nullis nascuntur cornua in Scythia	8.28.25
Aquila pugnat cum trochilo	9.11.20	Arista ex piscibus solitarijs, vide Atherina.	
Aquila aduersat fittæ & trochilo, & quare	9.1.85	Arista atterens aluum arenæ parit	6.17.39
Aquilæ aduersantur vulturi & olor	9.1.102	Aristulæ gregales sunt	9.2.6
Cum aquila pugnat chalcis	9.12.21	Aristotelis sententia de venis	3.3.26
Aquila diu viuit, & quo argumento	9.32.54	Arteriam sine adiecto appellat Aristoteles quam Galenus, & ceteri recentiores medici arteriam tracheam, id est, asperam vocant, quæ gulæ adiecta est. Nam Galenus medicinæ scientissimus arteriam, sine adiecto inquam, vult esse spiritus conceptaculum naturalis mixti, confusique cum sanguine, in quo spiritus sit plus, sanguinis minus. eam autem Aristoteles vocat venam minorem seu aortam.	
Aquilonis flatu mares concipiuntur in ouibus.	6.19.16.	Arteriæ situs	1.12.2. & 1.16.29
Arabia lacertos magnitudine cubitum excedentes habet, & mures quales	8.28.35	Arteriæ natura	1.16.31
Araneorum plura genera, & nomina	9.39.1	Arteriæ officium	1.16.55
Araneorum genera & partus	5.27. per totum.	Arteriæ coniungitur & quibus vinculis	1.16.51
Araneorum lautiorum duo genera	9.39.25	Arteria tendit omnibus ad pulmonem	2.17.2
Araneorum secundum genus lupus, & eius descriptio & natura	9.39.6	Arteriæ meatus quomodo spiritum cordi transmittant	1.17.24
Araneorum tertium genus sapientissimum & lautissimum omnium, & eius venatus	9.39.11	Arteriæ meatuum alter ad cauum cordis dextrum, alter ad sinistrum	1.17.26
Araneorum genus quod mordax dicitur, duobus euariat generibus	9.39.2	Arteria quoad superiora, posita est foraminibus narium.	1.16.32
Araneorum procreatio vnde	5.19.10	Ab arteria singulari duæ ad vtriusque latus pulmonis dependent partes	1.16.46
Aranei omnes pariunt in tela	5.27.4	Arteria quibus iungitur vtriusque sui extremo	1.16.37
Araneorum proles quomodo producit	5.27.7	Arteria nihil siccum, nihil humidum patitur	1.16.56
Araneus quot diebus incubat, & excludit fœtum.	5.20.13.	Arteria cum inflatur, spiritus caua subit pulmonis.	1.16.48
Aranei à ple sua ubi perfecta est, pellunt	5.26.3	Arteriam habent omnia spirantia	2.15.11
Araneorum plures perfecta matrem eiecit	5.27.14	Arteriam habent omnia quibus pulmo	1.16.30
Aranei iustum suscipiunt incrementum diebus quater septenis	5.27.16	Arteria quadrupedibus viuiparis	2.15.8
Aranei statim cum æditi, fila mittunt & qua parte	9.39.31.	Arteria serpentibus qualis	2.17.77
Aranei cibo sui generis vtuntur	1.1.119	Aruncus villus in mento capræ	9.3.9
Aranei venatu muscarum viuunt	1.1.120	Arum herbam quare degustat vrsus latibulum egressus	8.17.13. & 9.6.3
Aranei nihil conficiunt, neque recondunt, sed cibum solum venatu sibi acquirunt	9.40.10	Arundinibus quantum proficiant imbres	3.19.6
Araneorum fœtus qualis	8.4.11		
Aranei lautiores ingeniosiores in vitæ muneribus.	9.38.4.		
Araneus lacertos paruos aggreditur, & quomodo	9.39.35		

INDEX.

Ascalaphus habet appendices	2.17.135	Asinus hostis colotæ quare	9.1.90
Ascarides ex lumbricorū genere nihil aliud procreant	5.19.17	Asino hostis lupus	9.1.76
Asellus piscis latet, & quo argumento	8.15.32	Asino inimicus salus	9.1.72
Asellorū ingeniū in piscibus capiendis	9.37.19	Asino aduersarius coruus	9.1.80
Asia efferatior habet bestias	8.28.44	Asini vno morbo laborant & quo	8.25.1
Asilus ex quibus nascitur	5.19.50	Asinus indicus solipes & vnicornis	2.1.124
Asilis lingua dura & valida	4.7.20	Asinus indicus inter solipedes solus talum habet	2.1.125.
Asilus aculeū gerit parte anteriore	1.5.49	Asio auis nocturna, vncunguis, & noctua minor.	8.3.11.
Asilorum copia prope aquas quare	5.19.51	Asionum consideratio, & duo genera	9.28.
Asili tergora quadrupedum penetrant promulsi de.	4.4.53	per totum.	
Asili sanguiuori	8.11.4	Aspidis ictū in Africa nullum est remedium.	8.29.12.
Asili ex culicibus palustribus	1.1.75	Asphodelus, vide Albucum.	
Asilo qui pisces infestantur, & eius descriptio.	8.19.41.	Asterias, vide Stellatus piscis.	
Asilus sub pīna thūnorū nascit̃ q̃ specie	5.31.30	Atherina, id est arista piscis ex solitarijs parit prima.	6.17.20
Asilus auis vermiculis plurimū alitur	8.3.19	Atherina, vide Arista.	
Asinorū tēpus coeundi & generationis	5.14.58	Atractilis herba, vide Fusus agrestis.	
Asinus tum mas, tum fœmina quando coire incipit.	6.23.1	Atramentum habent mollia	4.1.72
Asina rejcit semen à coitu nisi interpelletur, & quod remedium	6.23.6	Atramentum mollium vbi situm	4.1.75
Asinus equi genituram corrumpit.	6.23.9	Atricapillæ & ficedulæ vicibus commutantur.	9.49.42.
Asinus si cum equa, vel equus cum asina inierit, multo magis abortus sequitur, q̃ si vnigena inter se iungantur	6.23.17	Atricapilla lingue summe acumine caret	9.15.8
Asinus si cum equa coierit euenit norma maris in tempore vteri gerendi, sed fœminæ, in magnitudine, viribus, & specie	5.23.20	Atricapilla oua plurima ædit, & quot	9.15.4
Asinus equa ex equo prægnantem superueniens foetum corrumpit	6.22.73	Atricapillæ nidificatio vbi, & paltus	9.15.7
Asina ancūla cōcepit ad pfectionē plis	6.23.5	Atricapilla vermiculis alitur	8.3.18
Asina parit duodecimo mense, & quot	6.23.14	Attagna auis pulueratrix	9.49.54
Asina continue parere potest	6.22.64	Attendo siue humerarius summa pars neruorū.	3.5.17.
Asina tota ætate sua parere potest, si pepererit, priusquam gnomonem dimisisset	6.23.15	Auditui certa sedes est descripta	4.8.23
Asina nisi prius q̃ gnomonem amittat peperit, nunquam initum recipit	6.23.13	Auditus piscibus nullum continet membrum.	4.8.35.
Asina cū parturit, in tenebras ducitur	6.23.14	Auditum quæ hñt, alijs auriculæ, alijs nō	1.11.12
Asina à partu mari iungitur	6.23.12	Augures dissidio animalium bella colligūt & cōsidio pacem	9.1.41
Asina grauida lac habet mense decimo	6.23.11	Auis quid	1.5.42
Asinæ lac tenuius bubulo	3.20.30	Auis ex sanguineo genere	1.6.4
Asinæ purgatio quanta	6.18.71	Aues multitudine omnes	2.12.12
Asina quando sterilefcit	6.23.24	Auium partes quæ	2.12.1
Asinum equa, vt asina equum nō recipit, nisi asinus sit qui equam suxerit	6.23.27	Auibis omnibus vngues	2.12.12
Asini fruge & herba vescuntur, sed maxime potu pinguescunt	8.8.1	Auibis nonnullis ingluies	2.17.111
Asino inter viuipara sanguis crassissimus, & nigerrimus	3.19.24	Auium peculiare ala	2.12.7
Asino fel deest	2.15.28	Aues fel habent	2.15.40
Asini & pediculo & rediuo sunt imunes	5.31.19	Auium peculiare rostrum	2.12.24
Asini quare parui in terra Illyrica, Thracia & Epiro	8.28.33	Auiculis qualis ventriculus	2.17.122
Asini nulli in Scythica terra & Gallica quare.	8.28.34.	Auibis plurimis appendicū agnatio	2.17.101
Asinus impatiēs frigoris, quapropter Scythia & Pontus asinis carent	8.25.4	Auium oculi sine cilijs	2.12.26
Asinorum fœmina viuacior mare	6.23.17	Aues omnes quomodo nictantur	2.12.27
Asinorum vita ad quot annos	6.23.16	Aues inter se & à cæteris differunt interiorū partium ratione	2.17.109
Asinorū ætas quibus dentibus iudicatur	6.23.3	Auium pulmo fissus	2.17.18
Asinus mutat dentes	2.1.222	Auium pennæ, vide Pennæ auium.	
Asinus quando mittit dentes	6.23.2	Aues calcarigeræ	2.12.45
Asinus & spinus inimici quare	9.1.105	Aues volaces quæ	ibidem
		Aues gregales quæ	8.12.55
		Aues nocturnæ quæ	8.3.9
		Aues apodes quare	1.1.94
		Aues lotrices	9.49.54
		Aues quatermis notis mouentur	1.5.55
		Aues quomodo suos inflexus habent	2.1.49
		Auium agrestium domicilia	9.1.1. per totum.
		Aues aquaticæ oēs, vbi nidificat, & quare	6.8.6
		Aues quæ sunt quæ non nidificant	9.8.1

Bb.j.

IN LIB. DE HIST. ANI.

Aues quæ pulueratrices	9.49.53	Aues multæ bibunt forptu, sed aliæ quomodo.	8.6.4.
Auium coitus differentia	5.2.10	Aues quæ collis longis, & angustis sunt, alui ex-	
Auium omne genus coit iusto more	5.2.9	crementum habent humidius	2.17.127
Aues inhorrescunt à coitu, ac se excutunt, & sæ-		Auiū nōnullis proprium crepitus alui	9.49.57
pe festuca sese lustrant	6.2.68	Auium generi foramina tātū odorādi	4.8.25
Auiū prima feminis emissio infœcunda, aut pau-		Auium genus vocem mittere potest	4.9.52
ciora ædit oua	5.14.6	Auium vox marium & fœminarum partim eas-	
Aues omnes migrātes sunt veneris appetentio-		dem, partim diuersa	4.9.54
res verno tempore	8.12.29	Auibus vox ante pugnam nonnullis, alijs in pu-	
Auiū syluestres semel magna ex parte coeūt &		gna, alijs habita victoria	4.9.56
pariunt	5.13.1	Auium minores garrulæ magis	4.9.55
Auium genus quo tēpore coit & parit	5.8.30	Auicularum nonnullæ vocem eandem non mit-	
Auiū magna pars celeriter impletur & oua sub-		tunt quam parentes.	4.9.74
uentanea concipit	6.2.70	Aues omnes vnæ breui sunt collo, lingua lata,	
Aues oua subuentanea concipiunt	5.1.33	& aptæ ad imitandum	8.12.53
Aues vrbanae sæpius generant	5.13.5	Aues, maxime plurimæq; emittunt voces cum	
Auiū seminis genitilis consideratio	6.2.19	coeūt	9.49.50
Auibus omnibus testes dati	3.1.16	Auiū nōnullarum peregrinatio quare	8.12.9
Auium testes vbi	9.50.3	Aues quæ imbecilliores migrare solent	8.12.22
Aues testes intus habent	5.5.25	Aues omnes migrantes pinguiiores, quæ de locis	
Auium vulua qualis	3.1.92	discedunt frigidis, q̄ contrā	8.12.27
Auium vuluæ vbi	3.1.86	Auium complures conduntur	8.16.1
Aues anniculæ vt plurimum nequeunt generare.		Auium bona pars tēporum vicissitudine ita co-	
6.4.9		lore immutatur, vt quānam sint latere possint.	
Auium partus quo tempore maxime agitur.		3.12.7.	
6.1.16.		Auiū variæ dictæ dissident cū alaudis	9.1.53
Aues omnes oua pariunt, sed coeundi & parien-		Auibus incommodi pluuij anni	8.18.6
di tempus non idem	6.1.3	Auibus profunt squalores	8.18.4
Aues nisi pariant morbo laborant	6.2.67	Aues pediculo infestantur	5.31.17
Aues quæ in nidis pariunt, & quæ non	6.1.22	Auium ægotantium signū in plumis	8.18.13
Aues quæ carne vescuntur semel in anno pariūt		Aues vncungues, tū cætera quæ vincere possint	
6.5.7.		animalia, tum aues aggrediuntur, sed non sui	
Auium oui generatio à coitu non pari tempore		generis	8.3.66
euenit omnibus.	6.2.75	Aurata piscis litoralis	8.13.9
Aues nonnulla pariunt oua infœcunda etiam ex		Aurata q̄ternas habet pinas, & quo situ	1.5.25
coitu.	6.3.65	Auratarum alijs plures, alijs pauca appendices.	
Auium æque omnium oua cuius naturæ & diuers-		2.17.106.	
fitatis	6.2. per totum.	Aurata in maritimis lacubus reperit	8.13.18
Auium oua subuentanea oia infœcūda	5.1.34	Aurata parit æstate	6.17.24
Auium palustrium oua pallida	6.2.8	Aurata vbi maxime ædunt	5.10.19
Auium oua, vide etiam Oua auium.		Aurata carniuora tantū	8.2.113
Auium mares complures frangunt oua	6.4.6	Aurata plurimum temporis latet	8.15.32
Auium incubitus	6.8.1	Aurata hieme laborat	8.19.28
Auium incubitu fœtum excludi naturæ ratio est		Aureliæ ex erucis quando dicuntur, vide Chry-	
6.2.14.		salides.	
Auium fœtus incubitu excluditur	6.2.14	Aurelia ex xylophthoro, vt ex eruca	5.32.20
Aues oua excludūt celerius æstate quā hieme.		Auris pars capitis	1.11.1
6.2.38.		Auris pars interior qualis	1.11.6
Auiū ortus ex ouo quomodo agitur 6.3. p totū.		Aurium situs in homine	1.11.19
Aues quibus partus numerosior, sæpe vnum ex-		Aurium differentia	1.11.20
pellunt.	6.6.17	Aures homini tantū immobiles	1.11.11
Aues omnes præter cornicem, pullos, cum volare		Aures quæ aptissimæ ad audiendum	1.11.21
possunt, nido expellunt	6.6.22	Aures mediocres notam optimorum morum ha-	
Aues carent lacte & mammis	3.20.24	bent.	1.11.24
Auium victus	8.3. per totum	Aures magnæ & arrectæ stultitiæ indices	1.11.25
Auium victus locis euariat	8.3.44	Ab aure interiori ad cerebrum nullus est meat⁹.	
Aues multæ herbis vescuntur	8.3.65	1.11.8.	
Aues oēs vncungues sunt carniuoræ	8.3.1	Auriculæ totius substantia	1.11.5
Aues in genere nō vncungi sunt quæ carniuoræ		Auriculis carent aues, & naribus	2.12.25
sunt	8.3.13	Auriculis quæ carent	1.11.13
Auiū genus omne potu exiguo cōtentū	8.3.68	Auriculæ greffilium viuiparorum cartilagine cō-	
Aues ne bibere quidem possunt largius sine dis-		stant.	3.8.9
pendio	8.18.7	Auricula auris pars exterior constat pinna & fi-	
Aues, aducē sine vilo potu q̄si viuunt	8.18.8	bra.	1.11.4
Aues non aduncæ bibunt, sed parum	8.18.11		

INDEX.

- Auris marina, vide Patella.
Auriuittis spinis victitat, & vermiculos aspernat.
8.3.26
Auriuittis dormit & pascitur eodē in loco. ibidē
Austerus quis
1.9.3
Austri flatu foeminae procreantur
6.19.16
Auxumae à Bizantijs scordulae dicunt.
6.17.47
B.
Balagri nec ouū, nec semen habet. 4.11.26.
Balbi lingua constricta
1.11.50
Balene natura an aquilis, an terrestribus
3.2.11
Balenis branchiae desunt
1.5.6
Balene fistulam habent à fronte
1.5.7
Balena mammas habet
3.20.22
Balenarum partus
6.12.7
Balena viuipara
6.12.1
Balene quomodo dormiunt
4.10.37
Balerus cū parturit, sese vadis intrudit
6.14.36
Balerus quare aestu interit
8.20.6
Barba nō pari modo effundit omnibus
3.11.57
Barba & pube carentes nō gignunt
3.11.43
Barbatae mulieres in Caria
3.11.39
Barini pisces
4.11.26. in margine.
Bellum colligunt augures ex dissidio animalium.
9.1.41
Beluarum morsus pro locorum varietate differunt.
8.29.6
Beluae magnae in Ponto piscibus maleficæ paucæ.
8.13.26
Bestiae omnes efferatiores in Asia, fortiores in Europa, multiformiores in Africa
8.28.43
Bestiae in Africa mitiores redduntur desiderio suuij, & quando potum quarunt.
8.28.49
Bestiola in libris similis scorpionum
4.7.26
Bestiola pennata salit per ignem in Cypro.
5.19.90.
Bibendi usus multorum animalium
8.6.1
Bibendi usus quibus exiguus
8.4.5
Bibendi usus auium generi qualis
8.3.68
Bibendi usus columbarum, palumbium, & tururum.
9.7.25
Bilis utraq; pars communis
3.2.10
Bistonide in lacu plura genera piscium marinarum reperiuntur
8.13.19
Bisulca animalia
2.1.115
Bisulca quæ
2.1.118
Bisulca magna ex parte q̄ cornua gerit
2.1.121
Bisulca permulta talum habent
2.1.127
Biualue inter testata quid
4.4.13
Biualue genus inter testata
4.4.12
Biualue genus ab uniualue parum diffidet partibus interioribus
4.4.40
Biualuebus caro ita adheret, ut nequeat nisi per vim detrahi
4.4.33
Biualue quo in loco papauer habent.
4.4.81
Biualue generis testatorum diuersitas in partium clausione
4.4.15
Biuerteres natura aliqui
1.7.14
Byssum ex quo proueniunt pinnae, vide Pinna.
5.19.49
Bocæ pisces gregales
9.2.5
Bolba lacus apud quem lepores binis iecinoribus.
2.17.16.
Bolitæna polypi genus
4.1.105
Bolytæna non gignunt in Euripo
9.37.63
Bombyx genus apum solitarium
9.40.8
Bombyx à quo
5.19.43
Bombycum foetificatio
9.43.1
Bombycum nonnullorum partus
5.24. p totū.
Bombicya ex bombyce
5.19.45
Bombicya quæ prima in Co texuit
5.19.46
Bonassus monapios à Paonibus dicitur
9.45.2
Bonassi species & forma
9.45.3
Bonassus bifidus, iubatus, & duobus cornibus.
2.1.135.
Bonassus capronatus & corniger
2.1.76
Bonassus interiora oia bubus siffia habet
2.16.6
Bonassus carnem habet gustu suauem
9.45.19
Bonassi natura
ibidem.
Bonassi excrementa adurunt & qñ.
9.45.22
Bonassi partus
9.45.24
Bonassus ubi gignitur
2.1.137. & 9.45.1
Bosca auis siffis anati circa aquas versat
8.3.61
Bos corniger, & bifidus
2.1.123
Bos dentibus continuis
2.1.207
Bos dentes quando emittit
6.21.23
Boum cornua quomodo caua
2.1.143
Boum iuniorum cornua tepefacta in cera, ductur facile
8.7.7
Boues ruminant
9.50.41
Boum societas qualis
9.4.1
Boues apud Arachotas syluestres & vrbanae.
2.1.85.
Boues magnæ in Epiro
3.21.15
Boues in Syria nodos scapularum flectunt vt camel.
8.28.22
Boues maiores in Ægypto quàm in Græcia, & quare.
8.28.26
Boues quibus vescuntur & pinguescunt
8.7.1
Boues bibunt sorbendo
8.6.3
Boues aquam claram bibere gestiunt
8.8.7
Bos bibere non vult, nisi aqua sit lymphida, clara & frigida
8.24.45
Bos minime peruicax
1.1.149
Boues somniant
4.10.6
Boum vox quomodo euariet sexu, ætate, & alijs.
5.14.32.
Bubus foeminae vox grauior
4.11.49
Bubus castratis vox immutatur
5.14.34
Boues castrati transeunt in foeminam. ibidem
Bos si à recenti castratu inierit, procreare potest
9.50.20.
Boum coitus consideratio
6.21.1
Boues quando coire incipiunt tum mares, tum foeminae, & quando generare possunt
6.21.9
Boui foeminae tempus coeundi quod potissimū est.
6.18.74
Boum foeminarum initium coeundi
6.21.30
Bos recentior quàm annicula non patitur venere nisi ostento
6.21.28
Boum iuuenæ augentur amplius, cum plus teporis veneris expertes degunt
8.7.10
Boum iuuenæ Pyrrhicæ annis nouem intactæ venere seruantur quare
8.7.11
Bos foemina cum coitum affectat, quātum purgatur.
6.18.73
Bos ubi vuluam habet
3.1.83
Boues natu minores prius turgent ad coitum quàm maiores.
6.18.47
Boues ferunt vterum menses nouem, aliās abort.
Bb.ij.

IN LIB. DE HIST. ANI.

tiunt. 6.21.12
 Boues quot pariunt 6.21.16
 Boues pinguescunt cum gerunt partum 6.18.89
 Bos annicula peperit 5.14.60
 Boues plures grauidæ, & facile initum patietes, signum hiemis & imbrium faciunt 6.21.31
 Boues quandiu viuunt, & coire solent & parere. 6.21.17.
 Boum vita ad quot annos ibidem.
 Bubus lac quæ, & quando nō, & quale 6.21.26
 Bubulum lac crassissimum 3.20.30
 Bubus copiam lactis efficiunt fabæ largius datæ 3.21.26.
 Boues circa Toronam paucis ante partum diebus, lacte carent, reliquo tempore habent perpetuo. 3.21.31
 Buculæ pusillæ Phasianæ regionis abunde mulgentur. 3.21.9
 Boum genus officulū habet in corde 2.15.16
 Boum constituuntur duces excisi 6.21.20
 Boues cornua mouentes 3.9.18
 Bouis ex tergore colla 3.11.9
 Boues gregales duobus morbis tentantur, & quibus. 8.23.1
 Boum armenta laborant vehementius sollicitata pruina quàm niue 8.7.9
 Boues quomodo pedū dolores nō sentiunt 8.7.8
 Bos articulorum dolore laborat, nec amittit ungulas: sed pedes tantum intumescunt. 6.21.24.
 Boues pediculum & redium habent 5.31.20
 Bos inter pisces cartilagineos 5.5.12
 Bos inter pisces viuipara 6.12.3
 Apud Bosphorum, mare maxime eueritur tempore caniculæ 8.15.35
 Brachium quid vocamus 1.15.15
 Brachij partes ibidem.
 Brachiorum inflexus 1.15.20
 Brachia intrò se flectunt 1.15.61
 Brachiale quid 1.15.22
 Branchiæ peculiare piscibus 2.13.16
 Branchiarū varietas, & consideratio 2.13.22
 Branchiæ defunt quibus fistula data est 1.5.5
 Brassicarum è folijs ærucæ 5.19.20
 Brenthus montes colit & syluas 9.11.17
 Brentho victus pibus, & vox sonora ibidem.
 Brissi genus echinorum, & pelagium 4.5.7
 Brucorum consideratio, & eorum forma 5.29. per totum.
 Bruci vnde procreantur 5.19.10
 Bruci ubi pariunt 5.30.16
 Bruta referunt magnam humanæ vitæ similitudinem. 9.7.1
 Bubali, sine fibris est sanguis 3.6.7
 Bubali sanguis quomodo spissatur 3.6.11
 Bubo auis nocturna & vncunguis 8.3.10
 Bubo noctuæ similis, sed nō minor quæ aq̃la. ibidem
 Buccarum cutis non coit vulnerata 3.11.13
 Buccinis testæ scabræ 4.4.23
 Buccinorū ori operculū adheret natiū 5.15.46
 Buccinorū venter, & gula, qua continentur parte 4.4.59.
 Buccina firmas promuscidas habent 4.4.52
 Buccinis caro, sed penitus inclusa. 4.4.10
 Buccina quando generantur 5.12.13

Buccinis idem modus gignendi qui purpuris, & tempus idem 5.15.45
 Buccina lingua exerta pasci solent. 5.15.48
 Buccinis tempus viuendi quod 5.15.50
 Buccinis fauago dicta euenit 5.14.10
 Buccino in mari est latendi affectus. 8.13.61
 Buccina canis exortu latet, & quot dies 8.13.66
 Buccina parua sæpe ingreditur cancellus hospes concharum 5.15.83
 Buteo primum genus accipitrum 9.36.1
 Buteo carniuor 8.3.5
 Buteo, miluo equiparatur ibidem
 Buteo semper cernitur ibidem.
 Buteo hostis ranæ, rubetæ, & anguis 9.1.67

C
 Alcar quibus auibus, & quibus nō. 2.12.44
 Calcar pars malleoli 3.7.27
 Calcarigeræ aues quæ ad volandum sunt ineptiores. 2.12.46
 Calculus vesicæ quomodo & ex quibus efficitur 3.15.9.
 Calidris auis cuius coloris, & vnde victum petit. 8.3.53.
 Calli à faxis absoluti non mouentur 1.1.86.
 Calli, vide Tubera; & Vertibula.
 Calua quid 1.7.5
 Calua os capitis continuum 3.7.6
 Caluæ substantia 1.7.9
 Caluæ pars prior sinciput 1.7.6
 Caluæ pars posterior occiput 1.7.8
 Caluæ pars, futura 3.7.8
 Caluarum consideratio in quocunque animalium genere. 3.7.9
 Calua viri futuras habet tres vt plurimū. 1.7.11
 Calua mulieris futuram habet vnam in orbem. 1.7.10.
 Caluitium quid 3.11.33
 Caluitio mulieres immunes, pueri, & spadones. 3.11.35.
 Caluitium nullum ante coeptum coitum. ibidem.
 Caluus nemo parte posteriore 3.11.32
 Caluescunt minus qui varices habent 3.11.63
 Caluif varices habere inciperint, pilos aliqui producant 3.11.64
 Caluescere minus solent qui mento sunt bipartito. 3.11.59
 Camelorum duo genera 2.1.60
 Camelorū genus vtrūque pedatim gradit 2.1.66
 Camelus bisulcum animal 2.1.99
 Camelus quomodo bisulcus 2.1.100
 Camelus genua singula in singulis cruribus habet. 2.1.96
 Cameli pes carnosus vestigio, vt vrsæ 2.1.104
 Camelos calceant carbatinis quare 2.1.105
 Camelus propriū in dorso habet tuber 2.1.91
 Cameli Bactrianæ ab Arabijs quomodo differunt tubere, & quomodo cōueniant 2.1.93
 Camelus caudam asino similem habet 2.1.96
 Camelus duas mammas habet in ventre, & papillas quatuor 2.1.157
 Camelus papillas quatuor habet modo vaccæ. 2.1.95.
 Camelus talum habet simile bubulo 2.1.98
 Cameli cornibus vacat, & altero dentium carent ordine 2.1.205

INDEX.

Camelus ab auerso vrinam reddit & 5.14.97.	2.1.173	Cancros edunt cerui morfi à phalangio, item ho mines.	9.5.32
Cameli coitus qualis	5.2.24	Cancrī crusta exuuntur per ver	5.17.38
Cameli quando coeunt	5.14.100	Cancrī exuūt senectutē, & quoties āno	8.17.42
Camelo quod tēpus coeūdi in Arabia	6.14.98	Candidum oculi siue albugo	1.9.11
Cameli, matres nunq̄ supueniunt suas	9.47.1	Candidū oculi ferē in omnibus simile	1.10.1
Camelus mas sauit tempore coitus	6.18.14	Canes, pars tali vbi sita	2.1.134
Camelus genitale habet	2.1.96	Canicula ex mustelorum piscium genere semel anno parit	6.11.13
Camelis genitale nervo cōstat	2.1.179. & 5.2.27	Canis in mustelino genere animal generat post ouum	6.11.23
Camelus gerit vterū mēses duodecim	5.14.99	Canicularum foetus	6.10.33
Camelus fert vterum mēses decem, & vnipara est.	6.26.1	Caniculis vbi oua sunt	6.10.29
Camelus quando parit	6.26.4	Caniculas, nebris mustelos aliqui appellant. 6.10.36.	
Camelus parit singulos	5.14.100	Caniculā astri tempore mare euertitur, & maxi me apud Bosphorum	8.15.35
Camelus foemina post partum interposito anno coit.	5.14.101	Canicies non ex ariditate	3.11.20
Camelorum pulli natura	6.27.3	Canicies aliqñ propter ægritudinem	3.11.22
Cameli ples à parēte annicula separat	6.26.2	Caniciem celerius sentiunt partes hominū prio res q̄ posteriores	3.11.25
Cameli lac tenuissimum collatum cum lacte asi nae & equae & bubulo	3.20.3	Canescit hominis pubes nouissime. ibidem	
Cameli lac & caro quando suauissima	6.26.5	Canescunt citius pili operti	3.11.24
Cameli lac ad quā mensurā bibitur	6.26.6	Caniceps, & eius descriptio	2.8.4
Cameli aquā turbulentā suauis bibunt, & quot dies tolerare sine potu possunt	8.8.8	Canum genera	6.20.1
Camelorum vita ad quot annos 8.9.7. & 6.26.3		Canum molitorum genus venaticum nihilo à cæteris discrepat	9.1.18
Camelus odio naturali equo aduersat	6.18.15	Canis totum corpus hirtum	2.1.73
Cameli foemina castratur, & quādo	9.50.34	Canis multifidus	2.1.114
Cameli celerius currūt, q̄ equi Nissani	9.50.37	Canis venter vnus & arctior	2.17.45
Camelus rabie prehenditur	8.2.25	Canis os rescissum	2.7.2
Canellus cōmunis socius testatorum & crusta torum, & eius natura	4.4.98	Canis calua osse continuo	3.7.10
Canelli forma & descriptio	4.4.103	Canes magni in Epiro	3.2.1.15
Canellus quare vtrunq̄ genus & testatū, & cru statum sibi vendicare videtur	4.4.102	Canes minores in Ægypto quā in Græcia, & quare.	8.28.27
Canellus hospes & custos pinarum	5.15.57	Canes dentibus ferratis	2.1.206
Canellus concharum hospes vnde consistit, & iguar ingreditur	5.15.80	Canes an mutant dentes	2.2.1
Canelli vigēte statu sese in saxa recipiūt	4.4.122	Canes dentes mutant, & quos, & quando, & ibi diuersa authorum sententia	6.20.43
Canellorum qui cum turbinatis hospitantur, & qui cum naticibus	4.4.128	Canes iuniores, dētes habent candidos & acutos: seniores, nigros & hebetes	6.20.48
Canelli genus oblongius quod turbinem subit, quā quod neriten	4.4.114	Canis vuluam vbi habet	3.1.83
Canelli genus diuersū qd̄ in naticis degit	4.4.115	Canum tam marium quā foeminarum tēpus coeundi	5.14.45
Cancer quartum crustatorum genus	4.2.5	Canes quot annos & coeunt, & implent	5.14.92
Cancrorum genus multiplex	4.2.7	Canum foeminis genitale prominet tēpore cois tus, & humescit	6.18.65
Cancrī in crustatorū genere	1.6.7. & 4.1.14	Canes mares & foeminae coeunt quandiu viuūt. 20.6.35.	
Cancrī fluuiatiles tertiuū genus cancrorū	4.2.10	Canis foeminae libido quot diebus describitur. 6.20.15.	
Cancer vnus quaternis pedibus regit	1.5.66	Canunt foeminae canes quot diebus	6.20.12
Cancris pedes omnes deni cū forcipibus	4.2.18	Canes canire dicuntur	6.18.64
Cancrorum pedes quo situ & ordine	4.2.22	Canum foeminarum in mammis indicium cum ætate coeundi habent	6.20.24
Cancer è genere aquatiliū ambulat	1.1.87	Canis coitus semper opportunus	5.8.27
Cancris forcipes, & pedes quales	4.3.7	Canes minus efferantur coitus copia	6.18.25
Cancris ex crustaceis solis cauda deest	4.2.29	Canes à partu coeūt sexto mēse nec pri⁹	6.20.8
Cancris intestinum qua desinit	4.2.73	Canes implentur vno coitu	6.20.3
Cancris corpus rotundum	4.2.30	Canes laconici quando melius coeunt, & eorum vita.	6.20.36
Cancrī hippeæ, id est equites apud Phoenicem. 4.2.12.		Canes laconici mēse suae ætatis octauo coeunt, & quomodo.	6.20.1
Cancrorum genus litorale apud Phoenicem ma gnæ velocitatis	4.2.11	Cū canib⁹ coeūt lupi in agro Cyrenēsi	8.28.54
Cancrī albi & parui in quibusdā testaceis ori untur, & quibus	5.15.64	Canis foemina quot diebus gerit vterū	5.14.47
Cancrī mare excipiunt	4.2.71		Bb. iij.
Cancrorum coitus qualis	5.7.8		
Cancer mas quomodo differt à foemina	5.7.10		
Cancrorum saxatiliū vescendi modus	8.2.71		

IN LIB. DE HIST. ANI.

Canes laconici gerūt vterum sexagenis diebus.
 6.20.5.
 Canum gerendi vteri diuerſitas 6.20.9
 Canum catelli cæci generantur, & quoto die vi-
 ſum accipiunt 6.20.7
 Canis quot parit 6.20.33
 Canū purgatio cōiuncta partui qualis 6.20.17
 Canibus mēſtrua quot diebus mouētur, & quā-
 do genitale promineat 6.20.13
 Canis fœmina ſexto poſt partum mēſe imple-
 tur, & non prius 5.14.49
 Canes vehementer ferociunt à catellis 6.18.20
 Canes mammas in ventre habent 2.1.155
 Canibus lac quando, & quando vitile 6.20.19
 Canum omnium lac quale 6.20.22
 Canum genus laconicum lac poſt coitum dieb⁹
 triginta habere incipit 6.20.21
 Canes laconici ex vulpe & cane generāt 8.28.55
 Canes indici ex tigride & cane generantur, ſed
 tertio coitu ibidem
 Canum laconicorum fœminæ q̄ mares viuacior
 res, & quare 6.20.41
 Canum laconicorum fœminæ ſagaciores mari-
 bus 9.1.17
 Canum non laconicorum mares fœminis viuac
 ciores 6.20.42
 Canes ex moloticis & laconicis inſignes animo
 & induſtria 9.1.20
 Canes pecuarij cæteris cōtra beluas præſtāt ma-
 gnitudine & fortitudine 9.1.19
 Canis animoſus, amator, & aſſentator 1.1.155
 Canes fœminæ omnes confiſcetes mingūt, aliqui
 tamē nōnullæ crure elato minxerūt 6.20.32
 Canes mares quando crus attollunt mingentes.
 6.20.29.
 Canibus ſenſcētibus vox grauior 5.14.22
 Canes fonniant 4.10.6
 Canis quomodo increſcit 2.1.195
 Canis Vlyſſis apud Homerum vigefimo anno
 moritur 6.20.40
 Canum vita ad quot annos 6.20.38
 Canum ætas quomodo dignoſcitur 2.2.6
 Canibus ætatis indicium ſumitur ex dentibus.
 6.20.48.
 Canis tribus laborant vitijs & quibus 8.22.1
 Canibus proprium rictus 5.3.1.22
 Canes herba ingeſta vomunt 8.5.5
 Canes egreſcentes herba quadam comēſa vomit
 tant. 9.6.8
 Canes cum lumbricis inſeſtantur, herbam tritici
 comedunt 9.6.27
 Canis rabioſus quicquid momorderit inſicit ra-
 bie, excepto homine 8.2.22
 Canes pars tali vbi ſitæ 2.1.154
 Cantharidæ ex quibus ærucis 5.19.82
 Cantharidæ quare petunt foetida 5.19.84
 Cantharis, vide Scarabæus.
 Capella auis circa aquas verſatur 8.3.65
 Caper in Lemno inſula tantū lactis redebat, vt
 inde coſtroſa conſicerent 3.20.42
 Capræ biſulcæ 2.1.115
 Capra & cornigera & biſulca 2.1.123
 Capræ ruminant 9.50.41
 Capræ in Syria auriculis mēſura palmari, & nō
 nullæ demiffis ad terram 8.28.20
 Capræ nō ſpirant per aures, vt creditur Alcmæ-
 on. 1.11.2
 Caprarū maribus plures dētes q̄ fœminis 2.3.6
 Capræ cōeunt q̄diu viuunt 6.19.21
 Caprarū coitus & foetus. 6.19.ferē per totum.
 Capræ terno, aut quaterno implentur coitu: & ſi
 imber à coitu acceſſit, abortū inſert 6.19.1
 Capræ anniculæ cōeunt, & ferūt vterū 5.14.36
 Capris ſua vox ad initum 4.9.48
 Capræ cōeundi tempore indicatur menſtruorū
 purgatio 6.18.67
 Capræ quot pariunt 6.19.12
 Capræ pingueſcūt, cū gerūt partū 6.18.88
 Capræ partus quo proximis intelligit¹⁵ 6.23.69
 Caprarum partus 6.19.2
 Capræ geſtāt vterū quinq⁹ menſibus 6.19.4
 Capræ à partu purgatio ſequit⁹ abūdē 6.18.70
 Caprarū proles præſtātior, quam ſenſcētes ma-
 res & fœminæ procreant 15.14.38
 Capris lactis copiam efficiunt fabæ largius datę
 3.21.26
 Capræ robuſtiores q̄ oues 8.10.20
 Capræ magnitudine pari & in Ægypto & in
 Græcia 8.28.28
 Capris nullum ducem conſtituunt q̄re 6.19.24
 Capræ tondentur in Cilicia 8.28.22
 Caprarum palſus qualis 8.10.1
 Caprarum amentia 9.3.8
 Caprarum cubitus 9.3.16
 Capræ magis quieſcūt q̄ oues, acceduntq⁹ ad ho-
 minem familiaris 9.3.11
 Capræ frigoris impatientiores q̄ oues. ibidem
 Capræ ſomniant 4.10.6
 Capræ craſſiorē reddūt vrinā q̄ mares 6.18.83
 Caprarum vita 6.19.6
 Caprarum Æthiopiarum vita 6.19.11
 Capræ rediuos hñt, ſed carēt pediculis 5.31.20
 Capræ ſylueſtres i Creta ſagitta trāſſixæ dictæ,
 num herbam quærunt 9.6.6
 Capræ quando vxo hominis dicitur 7.1.13
 Capriceps auis omnino liene caret 2.15.23
 Capricipiti qua parte fel 2.15.53
 Capricipiti gula qualis 2.17.119
 Capricifi aſſeri ſolent iuxta ſicos 5.3.2.5
 Caprificus ficarios culices generat ſuis
 pomis. 5.3.2.1.
 Caprimulgi conſideratio 9.30.7
 Capillamentis circūdant omnia teſtata 4.4.82
 Captura piſcium quando 8.19.51
 Captura piſcium modi duo 8.20.12
 Caput ſex oſſibus conſtat 3.7.13
 Capitum differentiæ variæ 1.16.15
 Capitis partes exteriores 1.17.4
 Caput nō neruis, ſed futuris continet⁹ 3.5.20
 Caput ſuperiorē obtinet ſitū, & quare 1.15.51
 Caput vñ ſine futura viſum eſt 3.7.12
 Caput criſtatorum indiſtinctum 4.3.10
 Capitis in mollibus conſideratio 4.16.1
 Caput omnibus mollibus inter crura 4.16.1
 Capita eorum minus laborant, quibus pediculus
 in capillo eſt 5.3.1.15
 Capitis dolore laborant ſues, & quod remediu
 8.21.10.
 Capito ex ſolitarijs vltimus parit 6.17.21
 Capitones quando pariunt 5.11.9

INDEX.

Capitonum omnium pastus	8.2.101	Cæcilæ serpentes quomodo pariunt	6.13.33
Capitones cæno vescuntur	8.2.93	Cedropoli homines societate accipitrum per pa-	
Capito à carne omnino abstinet	8.2.96	ludes aucupantur	9.36.14
Capito p hiemē solet excæcari, & q̄re.	8.19.22	Centipedæ infecta impennata	4.1.22
Capitoni imbres nocent	8.19.21	Cetipedarum diuulsarum pars abscissa in vtrūq;	
Capitonum oua & foetus à nulla belua violan-		se mouet extremum	4.7.16
tur.	8.2.104	Centipeda, hamo deuorato, sua euomit interiora	
Capitonum labeonum alter litoranus, alter transf-		foras, donec hamum deiiciat	9.37.30
litoranus, & solo suo mucore nutritur	8.2.99	Cera vnde accipitur	9.40.188
Capitones vbi adoleuerint, corripuntur ab ar-		Cera quando cōficitur ab apibus	9.40.187
chano.	8.2.105	Ceram apes quomodo capiant	9.40.48
Carduelus victitat in spinis, & vermiculos asper-		Ceræ cōgestio vbi notari potuit	9.40.56
natur, dormit & pascitur eodem loco	8.3.26	Cerā aggerunt apes suis cruribus	5.22.33
Carini pisces nec ouū nec semen habēt	4.11.26	Cera illita, cornua boum iuniorum facile ducun-	
Carnis consideratio	3.16.1	tur.	8.7.7
Caro vbi	3.16.2	Cera in vetusta gignitur acarus bestiola	5.32.6
Caro diuisibilis vndiq;	3.16.4	Cerago siue cereus, cibus apum	9.40.17
Caro pars communis	3.2.6	Cereus picatus quid, & quibus medet	9.40.36
Caro quando vertitur in pingue	3.16.7	Cercopitheci, vide Cebi	
Caro quando vertitur in venas & fibras	3.16.6	Cerebrum omnium bipartitum	1.16.11
Caro foeminæ humidior q̄ maris	4.11.46	Cerebrumincipiti est subditum	1.7.8
Caro cuiusque quadrupedis deterior quæ palu-		Cerebrum cauū habet exiguū in medio	1.16.19
stris.	8.10.16	Cerebrum in omnibus priorem capitis obtinet	
Carnis quibus parum, ijs venæ ampliores, & san-		situm.	1.16.5
guis attrior	3.16.9	Cerebrum omnibus sanguineis	1.16.7
Carnis vbi multum, vāq; arctiores, & sanguis ru-		Cerebrum sensu caret	3.19.6
bentior	3.16.7	Cerebrum omnium expers sanguinis	3.3.80
Carniuora oppugnantur à cæteris omnibus, &		Cerebrum omnibus sine sanguine in vena, & ad	
ipsa cum cæteris pugnant	9.1.41	tactum frigidum	1.16.17
Cartamum quid	5.19.5	Cerebrū adipe pinguescētū & sēbo, q̄le	3.17.15
Cartilaginea, vide Chartilaginea.		Cerebrū in his quæ mollia dicuntur	1.16.8
Carulus apud mare etiam versatur.	8.3.57	Cerebrum hominis duabus cōtinetur membra-	
Casus pars lactis	3.20.25	nis & humidissimum	1.16.10
Casus conficiendis quod lac cōmodū	3.20.52	Cerebrum homini plurimū proportionem magni-	
Casus ex quibus	3.20.27	tudinis.	1.16.9
Casus phrygius ex quibus	3.20.54	Cerebellum quid	1.16.12
Casus villius lac emulgetur à ruminantibus.		Cerebellum an idem cum cerebro	1.16.13
3.21.30.		Cernua piscis litoralis	8.13.9
Casus plus habet lac crassius.	3.20.25	Cernua cito magnitudinē isignē accipit	5.10.17
Castitas turturis, vide Turturis.		Cernuæ carniuoræ tantum	8.2.92
Castitas cameli, vide Cameli.		Cernua latet	8.15.10
Castratio fit duobus modis	3.11.71	Cerrus mutat colorem	8.30.19
Castrandi modus animalium	9.50.26	Certhiæ mores, domiciliū, victus, ingenium, &	
Castrantur animalia quæ	9.50.3	vox.	9.17.9
Castratio omniū aialiu qñ fieri debet	9.50.18	Ceruix pars colli extima	1.12.6
Castratis ante pubertatē pili post geniti nō ex-		Ceruices neruis plurimis continentur	3.5.27
eunt, post pubertatem autē soli decidūt præ-		Ceruix vteri quem vsum habet	1.14.4
terquam pubis	3.11.36	Ceruix leoni osse vno	2.1.12
Castrata oia auctiora fiunt incastratis	9.50.19	Cerulei auis natura & descriptio	9.21. per totū.
Cataractæ gula qualis	2.17.120	Cerusa vulgū illita facit vt semē decidat	7.3.9
Cataracta mari victitat, & alia ei⁹ natura	9.12.8	Ceruus corniger & bifulcus	2.1.123
Cataractæ magnitudo	9.12.9	Ceruus bifulcus	2.1.115
Catus vbi gignit, & vbi gigni nō potest	8.28.8	Ceruus ruminat	9.50.42
Cati syluestres mures venantur	6.37.12	Ceruorum sanguis sine fibris	3.6.7
Caudā habet magna quadrupedū pars	2.1.63	Ceruorum sanguis non concrefcit	3.19.12
Caudam qualem aues gerunt	2.12.33	Ceruorum sanguis quomodo spissetur	3.6.9
Caudæ animalium pili corporis modum sequū-		Ceruio fel deest	2.15.27. & 36
tur.	2.1.89	Ceruio achainis fel i cauda cōtineri credit	2.15.29
Caudæ renascunt serpētibus & lacertis	2.17.95	Ceruio intestinum amarum	2.15.36
Cauda cancris solis ex crustaceis deest	4.2.29	Ceruio intestinum tenue, ita, vt etiam rumpi poss-	
Caudam motitantes aues	8.3.52	fit si percussis	6.29.33
Caulium victus quorundā pisciu	8.2.114	Ceruio vni cornua solida	2.1.140
Cebus quid	2.8.3	Ceruio soli cornua oibus annis decidua	2.1.144
Ceborum consideratio	2.9.1	Ceruio tantūmodo cornua tota solida, & omni-	
Cæci ex cæcis nascuntur	7.6.22	bus annis decidua nisi castrantur	3.9.15

Bb.iiiij.

IN LIB. DE HIST. ANI.

Cervi amittūt cornua singulis annis mēse Aprili 9.5.25.	Cete viuipara quæ non branchias habent, sed fistulam. 6.12.1
Cervus cornua difficilibus locis dimittit. 9.5.10	Cetacei generis omnes, pisces capiunt resupinati, & quare 8.2.123
Cervi amissis cornibus occultant se interdiu, & quare 9.5.25	Cetus ex sanguineorum genere 1.6.4
Cervi quare subulones dicti 9.5.17	Chalcis pugnāt cum aquila 9.12.21
Cervi cornuum reparatio qualis 9.5.27	Chalcis raro apparet, eius natura, & magnitudo. 9.12.15.
Cervis qñ cornua innascūtur, & qualia 9.5.14	Chalcis quot oua parit, & vbi nidulatur 9.12.22
Ceruorum in genere foemina cornuū inops, mas habet 4.11.52	Chalcis piscis quo vitio infestatur 8.20.8
Cervi si nō habētes cornua castrentur, nō adūt cornua: si cornua habētes, nō decidunt 9.50.22	Chalcis piscis, vide Erica.
Cervi cornu sinistrum à nemine compertū fert, & quare occultit 9.5.13	Chalcidæ bestiolarum morfu equi intereunt, & quid chalcidæ. 8.24.27
Cervæ vbi scissa aure sunt 6.29.16	Chameleonis descriptio 2.11.1
Cervus salax 6.29.24	Chameleo mutat colorem inflatus 2.11.16
Ceruorum coitus & tempus 6.29.1	Chamæ vbi oriuntur 5.15.54
Cervus genitale habet nervosum 5.2.179	Charadrius vnde dictus, & eius descriptio 9.11.6
Cervis maribus vox cum tempus coeundi, foemina cum metuerint 5.14.2	Charitas delphinorum in natos 6.12.18
Cervorum brevis vox foeminae, maris productior. ibidem.	Chartis animalia quæ innascuntur 5.33.8
Cervæ non patiuntur mares nisi raro, & quare. 5.2.18.	Chartilago pars communis 3.2.6
Cervæ implentur paucis diebus, & ab vno muliere. 6.29.8	Chartilagine ab osse differentia 3.8.1
Cervi mares vbi foeminas impleuerūt, quare se parant, & quid agant, & quid accidit 6.29.20	Chartilago præcisā nunq̃ reparatur 3.8.3
Ceruorum caro libidinis tempore foetet vt hircorum. 6.29.28	Chartilago quibus foramine peruia, & quibus nō 3.8.4.
Cervis quando purgatio 6.29.10	Chartilagine quæ constant 3.8.8
Cervæ prudentia in pariendo 9.5.1	Chartilaginei pisces qui 5.5.11
Cervæ quot pariunt, & vbi 6.29.8	Chartilaginea aut lævia, aut aspera 2.13.42
Cervæ quare inuolucrum statim à partu exedūt 9.5.34.	Chartilaginei omnes pisces sunt pelagij 8.13.11
Cervis foeminis q̃tema vbera vt vaccis 6.29.20	Chartilagineorum magnæ parti non sunt appendices. 2.17.107
Ceruorum modus in currendo 6.29.30	Chartilaginea plana & caudata pinnis carent. 1.5.28.
Cervi pinguescunt æstate supra modum, vt nec currere quidem possint 6.29.25	Chartilagineo in omni genere foemina maior q̃ mas. 5.5.10
Cervus mas cum pingerit, nusq̃ apparet sed longe secedit, & quare, & quādo pingeret 9.5.8	Chartilagineo i genere mares quomodo à suis foeminis differunt 5.5.18
Cervi hieme extenuantur & debilitant 6.29.29	Chartilaginei pisces pro spina cartilagine habent 3.7.38.
Cervi ingeniosi, & timidi 1.1.151	Chartilaginea animal perfectum generat 1.5.4
Cervæ hinnulum ad stabula ducere consueverūt 6.29.12.	Chartilaginea nonnulla visa sunt coire canū modo auersa. 5.5.8
Cervæ hinnulum assuefaciunt ad stabula, quò refugere debeat 9.5.5	Chartilaginei pisces sæpius mense & pariunt, & coeunt quare 6.10.55
Ceruorum vita longa 6.29.14	Chartilaginei pisces animal pariunt, nō tamen sine ouo. 6.10.1
Cervi duplici indicio senes cognoscūt 9.5.20	Chartilaginea quibus anni temporibus pariunt, 5.10. per totum.
Cervus captus est, suis enatam cornibus hederæ gerens viridem 9.5.30	Chartilaginea genera superfoetāt, & vterum gerunt senis mensibus 6.11.10
Cervi cantu & sibilo capiuntur 9.5.36	Chartilagineum genus omnino minus fortificat quare. 6.17.33
Cervi in capite vermes viuos continent 2.15.31	Chartilaginei generis plures disrupto vtero pariunt. 6.17.35
Cervi morfi à phalangio vel simili, cancos edūt 9.5.32.	Chartilagineum genus piscium viuiparum excepta rana. 2.13.53
Cervini cornus suffitum fugit plurima pars insectorum. 4.8.101	Chartilaginea ouū intra se prius cōficiūt 1.5.21
Cervus acerrime sentit arrectis auribus, contra minime. 9.5.40	Chartilaginea tēpore partus repetūt litus & vada quare. 6.11.16
Cete an naturam habent aquatilem, an terrestrem 8.2.10.	Chartilaginea vbi oua continent 6.10.53
Cete vt delphinus, phoca, & balæna, mammas habent. 3.20.21	Chartilaginea qua parte habent vulvas 6.10.7
Cete animal perfectum generant 1.5.4	Chartilagineorum vulva qualis 3.1.101
Cetario generi omni quis coeundi modus 5.5.16	Chartilaginea quæ dicuntur ibidem.
	Chartilagineorum nonnullorum in prolem amor. 6.17.38.
	Chartilaginei pisces carniuori tantū 8.2.91. & 113

INDEX.

- Chartilaginea nonnulla strepitū reddunt 4.9.27
 Chartilagineorum somnus profundus 4.10.36
 Chartilagineū omne genus solum cōditur hiber
 no tempore 8.15.28
 Chartilaginei pisces corripunt resupinati quare.
 8.2.123.
 Chartilagineorum ex iecinoribus colliquis fit
 oleum. 3.17.10
 Chloris, vide Luteola auis
 Chlorion, vide Vireo
 Cholago in ventre quid 1.13.7
 Chrysalides quando dicūt ex crucis 5.19.24
 Chromis piscis vocalis aestimatur 4.9.21
 Chromis inter pisces liquidè audit 4.8.69
 Chromis quare maxime algore infestat 8.19.18
 Chromes pisces fusanei semel āno pariūt 5.9.14
 Cibi animalū quomodo differunt 8.1.46
 Cibus causa est ob quam varijs in locis animalia
 differunt magnitudine 8.28.28
 Cibi commodi ratione animalia etiam efferatissi-
 ma mansuescunt 9.1.48
 Cibus apum 9.40.132. & 160
 Cicadæ vbi sunt & vbi non 8.28.5
 Cicadarum plura genera magnitudine differen-
 tia. 4.7.52
 Cicadarum genera, & earum coitus 5.30. p totū
 Cicadæ nō nascūt vbi arbores desunt 5.30.8
 Cicadæ vnde procreantur 5.19.10
 Cicadarū copia in Cyrenesi agro 5.30.16
 Cicadæ large pueniūt copia imbrum 5.30.19
 Cicadæ in nemorib⁹ opacis esse nequeūt 5.30.11
 Cicadæ vbi nidificant 5.30.17
 Cicadarum coitus qualis 5.30.12
 Cicada foemina genitale quale habet. ibidem
 Cicadæ vbi pariunt 5.30.14
 Cicadæ amat oleas vt minus vmbrosas 5.30.10
 Cicadæ vbi eruperūt, oleis & arūdinibus insidūt,
 & aliarum earum natura 8.17.35
 Cicadæ canunt 4.9.12
 Cicadarum in vtroq; genere mares canūt, foemi-
 næ silent 5.30.25
 Cicadæ quo tēpore gustu suauissimæ 5.30.21
 Cicadarum mares ante coitum suauiores, foemi-
 næ a coitu 5.30.25
 Cicadarum genus sonat attritu spiritus 4.9.14
 Cicada in animalium genere ore caret 4.7.48
 Cicada quæ ore caret, quo instrumēto vt ore nu-
 tritur 4.7.49
 Cicadæ oculis hebetes 5.30.31
 Cicadis excrementum nullum in alio reperitur.
 4.7.51.
 Cicadastræ ab achetis quō differunt 4.7.55
 Cicer opimat sues 8.21.26
 Cicindela vnde 5.19.52
 Cicindelarū aliæ pēnatæ, aliæ non 4.1.24
 Ciconia habet appendices 2.17.134
 Ciconia petit lac⁹ & fluuios victus causa 8.3.50
 Ciconiæ parentum senectutem educant 9.13.4
 Ciconia latet 8.16.10
 Ciconiæ plaga affecta, cunilam plagæ apponūt.
 9.6.26.
 Cicunia auis nocturna vnguibus adūcis 8.3.10
 Cicuniē noctū venādo cibū sibi acquirit. 9.34.1
 Cicuniæ venantur mures, lacertas, & verticillos.
 9.34.4.
 Ciliciæ capræ tondentur, vt alibi oues 8.28.22
 Cilium quid 1.9.9
 Cilium homini vtraq; in palpebra, cæteris non.
 2.1.70.
 Cilio palpebræ inferioris carent cætera ab ho-
 mine. 2.1.71
 Cilium in vtraq; palpebra simiæ habent 2.8.13
 Cimicum generatio vnde 5.31.6
 Cymindem Iones appellant chalcida 9.12.17
 Cinchli natura 9.12.1
 Cinchilus aquas petit victus causa, & caudā mo-
 titat. 8.3.51
 Cynchramus dux coturnicib⁹ cū abeūt 8.12.45
 Cynchrami vox discessum coturnicum indicat.
 8.12.46.
 Cinnamulgi vel cinnamomi, vel cinnamomi
 vbi nidulatur 9.13.17
 Cynocephalus, vide Caniceps
 Cynoraistes, vide Ricinus
 Cyprino quot branchiæ 2.13.36
 Cyprinorum generatio ex ouo tarda admodum.
 6.14.29.
 Cyprino inter fluuiatiles palatum carnosum pro
 lingua. 4.8.30
 Cyprinus cū parturit, sese vadis intrudit 6.14.36
 Cyprini partus 6.14.7
 Cyprinus sol⁹ cū siluro oua sua custodit 6.14.43
 Cyprinus canis ortu potissimum fiderat 8.20.2
 Cypselli, vide Apodes
 Circus tertium genus accipitrum 9.36.2
 Circo cū vulpe inimicitia sunt, & quare 9.1.78
 Cyrenesi in agro lupi cū canib⁹ coeūt 8.28.54
 Cyrenensi in agro ranæ vocales tempore prate-
 rito deerant 8.28.14
 Cirri insecta animalia vnde 5.19.55
 Cirri in mollibus quid 4.1.61
 Cytillus auget lac, & dum floret incommodus.
 3.21.20.
 Clanga, vide Planga
 Claudi ex claudis nascuntur 7.6.22
 Cleri vermiculi qui in pavimento nascuntur, offi-
 ciunt apibus 9.40.169
 Coagulum quid, & vbi fit 3.21.1
 Coagulo lac cogitur 3.20.60
 Coagulum quæ habent 3.21.4
 Coagulum habet lepus 3.21.5
 Coagulum quo vetustius, eo præstātius 3.21.6
 Coaguli vetus alui pfluuiio mederi potest. ibidē
 Coarmētari qñ dicuntur tauri mares 6.18.58
 Cocalibus testatis carnes, sed penitus inclusæ.
 4.4.10.
 Cochleis os & dentes acuti, breues & tenues.
 4.4.51.
 Cochleis caro, sed penitus inclusa 4.4.10
 Cochleæ nonnullæ bestiolas habent gāmaris pu-
 sillis similes 4.4.130
 Cochleæ terrestres conduntur 8.13.64
 Cochleæ terrestres, vide Limaces.
 Coitus animalium cōsideratio 5.2. per totū.
 Coeundi tempus vnicuiq; animali præscriptum
 idem. 5.14.8
 Coire more iusto 5.2.8
 Coitus quadrupedum ouiparorum 5.33.2
 Coitus pedestrium quadrupedum ouiparorum.
 5.3.1.

IN LIB. DE HIST. ANI.

Coitus quadrupedum viuiparorum, eius tempus, & libido	6.18. per totum.	Columbæ à coitu caudam distendunt	6.2.70
Coitus eorum quæ pedibus carēt, & longo sunt corpore.	5.4.1	Columbæ coeunt intra annum	6.4.19
Coitus piscium	5.5. per totum.	Columbæ tota æstate foetant	5.3.7
Coitus piscium crustatorum.	5.7. per totum.	Columbæ coeunt & pariunt omni tēpore	6.1.7
Coitus mollium piscium	5.6. per totum.	Columbarum partus	6.1.15
Coitus locustarum qualis	5.28.1	Columbæ pariunt decies anno, aliquæ vndecies.	6.4.18.
Coitus insectorū.	5.8. per totum, & 5.19.1	Columbæ pariunt oua subuentanea	6.2.37
Coitus formicarum	5.25.1	Columbæ oua nonnulla pariunt infœcunda, etiā ex coitu.	6.3.67
Coitus auium differentia	5.2.10	Columba citra dies triginta prole expedita parit.	6.4.26
Coeundi tempus auibus non idē omnibus	6.1.4	Columbæ pariunt omnibus anni temporibus.	5.13.14. & 6.4.3.
Coitus columbarum quo tempore & omnis columbacei generis	6.4.19	Columbæ Ægyptiæ duodecies pariunt in anno.	6.4.19.
Coitus columborū fit præcedēte osculo, & qualis sit	6.2.81	Columbæ ouum quot diebus à coitu perficitur.	6.2.78.
Coitus araneorum	5.27.1	Columbæ ouum retinere possunt, etiam tempore parturiendi certa causa.	ibidem.
Coitus bouum consideratio	6.21.1	Columbæ ubi primum ouum pepererint, vno interposito die secundum pariunt	6.4.13
Coitus equorum consideratio	6.22.1	Columbarum oua candida	6.2.8
Coitus ouium, & caprarum, & foetus per totum.	6.19	Columborum mas & foemina incubāt	9.7.27
Coeunt quadrupedes plurimæ more iusto	5.2.8	Columbæ vicissim incubant, interdiu mas, noctu foemina.	6.4.14
Coitus tempora omnium animalium	5.8.17	Columbæ quoto die ouum pforāt	6.4.15
Coeuntia non omnia simili modo coniunguntur.	5.2.4	Columbæ magna ex parte marem & foeminam generant, priorem mare, posteriorem foeminam.	6.4.11
Coeunt mulæ terræ Syriæ	1.6.33	Columbi maris officium in partu foeminæ, & emutriendis pullis.	9.17.15
Coitum quæ celerime absoluunt	5.2.13	Columba foemina mare acerbior in opere sobolis.	6.4.17
Coeunt auersa quæ vrinam retro mittunt	5.2.6	Columbæ mas & foemina prolem fouent ad certum tempus	6.4.16
Coitus tempore fera omnia cum foeminis communiter pascuntur & non ante	6.18.60	Columbus mas adultos pullos subigit	9.7.20
Coitus tempore, quare quadrupedes tum mares tum foeminae ad motus ad genitalia naribus odorantur.	5.5.45	Columbarum proles quando præstantior	5.13.16
Ad coitum propensiora ferē omnia animalia tempore verno.	6.18.90	Columbus frugibus viuut	8.3.37
Colarem vlula & cæteri adunci rapiunt	9.1.69	Columbæ non resupinant collum cū bibunt, nisi satis hauserint	9.7.25
Coles quid	1.14.8	Columbi semper visuntur	8.3.38
Colli situs, & eius partes	1.12.1	Columbæ non migrant	8.12.35
Collurionis consideratio	9.23.5	Columbæ cum hominibus degunt	1.1.140
Colorum immutatio in animalibus è potu quorundam fluminum	3.12.9	Columborum intelligentia	9.7.13
Colores cornuum, vnguium & vngularum, procutis pilorumque colore sequuntur	3.9.6	Columborum mira castitas	9.7.14
Colore mutant quidam pisces, & qui colore mutat chamaeleo inflatus	8.30.14	Columbæ magna ex parte mutuo degunt amore.	9.7.21
Colore mutat chamaeleo inflatus	2.11.16	Columbus puluerat, & lauat	9.49.56
Colotæ hostis asinus, & quare	9.1.90	Columbæ accipitrum genus cognoscūt	9.36.11
Colubri thebani cornuti	2.1.139	Columbarum vita ad quot annos	9.7.33
Columellæ situs, & quando nomine vix vocantur.	1.11.54	Commotis quid & quibus medetur	9.40.34
Columbacei generis plures species.	5.13.8	Compagines	3.7.23
Columbaceum genus pugnax	9.7.22	Coceptus cōtingit mulieribus sua natura à menstruorum profluuiō	7.2.11
Columbaceum genus magna ex parte bina oua, & complurimum terna parit	6.4.1	Coceptus in muliere signa	7.3.19
Columbaceo generi gestatio vteri, & incubitus quot diebus absolutur	6.4.22	Coceptus mulieri fieri potest sine menstruorum profluuiō, & cui	7.2.13
Columbaceo in genere mas, foemināne sit non facile est cognoscere, nisi interiorum ratione.	9.7.28.	Coceptus indicium in mulieribus	7.3.1
Colubaceū genus nunq̃ plus duobus pullis educit, licet aliquando oua terna pariat	6.4.7	Coceptus piscium magna ex parte agitur verno tempore.	5.11.11
Columbi gregales	1.1.107	Conceptionis suis signum	5.14.91.
Colūbo ingluuiēs præposita ventriculo	2.17.112	Concharum genus testaceum	4.1.16
Columbæ qua parte fel	2.15.52	Concharum nonnullis testæ scabræ	4.4.22
Columbis exiguus lien	2.15.23	Concharum alijs testæ pectinatim diuisæ.	4.4.23
Columbis fit coitus præcedente osculo	6.2.81		

INDEX.

- Conchis quas galadas vocant, testa lævis 4.4.21
 Conchæ vbi oriuntur 5.15.54
 Conchæ in arenoso limo oriuntur 5.15.60
 Concharum genus nascitur locis varijs 5.15.69
 Concharum aliæ sedē mutāt, aliæ non. ibidem.
 Conchæ nulla radice innitentes sedem non mu-
 tant. 5.15.73
 Conchæ tenuiores & scabrę qua causa dicuntur
 ē latibulo prodire 9.37.102
 Concha quæ pictoribus vsui est crassa admodū,
 & qua florem suum habet, & vbi reperitur.
 5.15.78.
 Concharium genus omne optimum cum graui-
 dum. 8.30.3
 Concharum hospes squilla parua 4.4.119
 Congri læues 2.13.43
 Congris quot branchiæ 2.13.34
 Congri pinnas binas habent 1.15.26
 Congro gula sed exigua 2.17.11
 Congri qua parte fel 2.15.50
 Congri albicātes omnes litorales 8.13.11
 Congri nigrantes ambigunt, an litorales an pe-
 lagij. 8.13.12
 Conger non parit ouum arenidum 3.10.6
 Congri foetura 6.17.55
 Congri carniuori tantum 8.2.91
 Congrorum alter alterum maxime aggreditur.
 8.2.96.
 Congri sæpe viuunt cauda abscissa 9.2.13
 Congri cauda à murena abscinditur 9.2.15
 Conger latet 8.15.10
 Congri à locustis vincuntur, & quare 8.2.75
 Congri polypos superant, sed edere nō possunt,
 & quare 8.2.75
 Coniunctio maris & foemina, vide Maris & foe-
 minæ coniunctio.
 Coniuent quæ animalia 2.12.28
 Consonantes literæ lingua & labris proferun-
 tur. 4.9.6
 Conuulsione corripī solēt pueri, & quādo, & qui
 præcipue, & quæ huic malo nocent 7.12.1
 Cor sinum triplicem habet, & eius situs, & for-
 ma. 1.17.1
 Cor in omnibus præter hominem in medio pe-
 ctore. 2.17.1
 Corda oīa intra se habent sinū triplicē 3.3.35
 Cor omnibus prætorem in partem tendit suo mu-
 crone, exceptis piscibus 7.17.3
 Cordis sinus triplex quomodo distiguit 1.17.16
 Cor omnibus quibus sanguis & septum trans-
 uersum. 2.25.13
 Cor homini leuæ parti est commissum 2.17.2
 Cor vnum ex visceribus sanguinem intra se
 habet. 1.17.34
 Cor sanguinem tenuissimum habet medio sinu.
 1.17.37.
 In corde sanguis præter venas 3.19.4
 Cor maximo sinu venæ iungitur maiori 1.17.20
 Cor sinu medio aortæ iungitur 1.17.21
 Cor arteriæ iungitur quibus vinculis 1.16.51
 A corde meatus ad pulmonem perpetui, & qua-
 les. 1.17.21
 Cordis sinus ad pulmonem parui 1.17.18
 Cordis sinuū varietates in animalibus 3.3.36
 Cor serpentibus quem situm, & quale 2.17.86
 Cor piscium quod tendit 2.17.4
 Cordis dolore vexatur equus malo irremediabili,
 & indicia 8.24.20
 Cordula pedibus natat & cauda 1.5.35
 Corduli victus & natura 8.2.31
 Cornices magnitudine pari & in Ægypto, & in
 Græcia, & quare 8.28.28
 Cornix sola inter aues pullos suos iam volantes
 pascens comitatur 6.6.24
 Cornices litora petunt, vt ex aquis eiecta anima-
 lia tangant. 8.3.57
 Cornicibus natura omniuora est. ibidem.
 Cornicum foemina tantum incubant, & mari-
 um officium. 6.8.8
 Cornix occidit tympanum 9.1.69
 Cornix semper conspicua 3.23.9
 Cornix diffidet cum noctua, & quare 9.1.54
 Cornix & ardeola amica 9.1.109
 Cornici aduersatur mustela, & quare 9.1.61
 Cornuum natura 3.9.1
 Cornua cuti potius adherent q̃ ossi 3.9.18
 Cornua parte plurima sūt caua ab radice 3.9.12
 Cornuū color colorē cutis & pili sequit 3.9.6
 Cornigerum nullum exertis dentibus, nec ferra-
 tis. 2.1.208
 Cornigerorum nullum paruum 2.17.58
 Cornuta omnia quadrupeda 2.1.137
 Cornigera non dentata vtrinq; sunt 2.1.202
 Cornigera magna ex parte bifida 2.1.121
 Cornigera omnia vbi vuluam habent 3.1.83
 Cornua boum quomodo caua 2.1.143
 Cornua robustiora tauris q̃ vaccis 4.11.56
 Cornua mobilia habēt boues in Phrygia 3.9.18
 Cornua ceruis tantūmodo tota solida 3.9.15
 Cornua ceruo solida, cæteris caua 2.1.140
 Cornua oībus annis decidua soli ceruo 2.1.144
 Cornua ceruus locis difficilibus amittit, & inde
 prouerbiū 9.5.10
 Cornu ceruini incensu, insecta plurima fugiunt.
 4.8.101.
 Cornua vuluarum 3.1.84
 Cortex quid 1.16.18
 Cortice quæ integuntur 3.10.4
 Cortice infecta auriculis carent 1.11.13
 Cortice infectum genus omne omniuorum est.
 8.4.1.
 Cortice infecta se condunt 8.15.1
 Cortice infecta quandiu latent 8.17.19
 Coruuli pisces gregales sunt 9.2.5
 Coruulus latet per hiemem 8.15.8
 Coruulus cum fert vterum, optimus 8.30.20
 Coruulis præter cæteros pisces annus squalens
 prodest. 8.9.29
 Coruo aui qua parte fel 2.15.52
 Coruo ingluuiens deest 2.17.118
 Corui maiores in Ægypto quā in Græcia, &
 quare. 8.28.27
 Corui penne interdū albescunt per affectus tem-
 porarios 3.12.5
 Coruorum nidificatio & foetus 9.31. per totum
 Coruus quot diebus incubat 6.6.16
 Coruus nō solū bina, sed plura parit oua 6.6.15
 Coruus semper conspicuus 9.23.9
 Corui prælagire videntur 9.31.4
 Coruus pugnat cum æsalone 9.1.100

IN LIB. DE HIST. ANI.

Coruo inimicus miluus quare	9.1.63	Cremor lactis	3.20.48
Coruus tauro & asino aduersarius	9.1.80	Crescendi discrimen in animalibus	2.1.189
Coruus vulpi amicus, & quare	9.1.63	Crex cum quibus pugnat	9.1.83
Corui palmipedis descriptio & victus	8.3.61	Cregis natura & mores	9.17.1
Coruus vnus ex genere palmipedum infidet ar-		Crista auibus	2.12.47
boribus, & in eis nidulatur	8.3.63	Crocodilo exiguus lien	2.15.26
Coslos venatur picus martius	9.9.11	Crocodili fluuiatilis descriptio & natura	2.10.18
Costæ quot in homine	1.15.3	Crocodilo vtrig venter vnus	2.17.66
Costarum ordo vnde	3.7.19	Crocodilus quomodo flectit crura	2.1.39
Costæ serpentibus quot	2.17.93	Crocodilus vnus maxillam superiorem mouet.	
Cottorum pisciculorum captura	4.8.62	1.11.43. & 3.7.16.	
Coturnicum natura	9.8.27	Crocodilorum terrestrium foetura	5.33.13
Coturnici qua parte fel	2.15.53	Crocodili fluuiatilis foetura, vita & incrementum	5.33.16.
Coturnici an ingluuies deest, & lingua qualis.			
2.17.118.		Crocodili testes intus adherent lumbis	3.1.18
Coturnici ingluuies & gula ampla vbi	2.17.128	Crocodili fluuiatilis ouu quantu anseris	5.33.17
Coturnices nidos sibi non faciunt, & quare.		Crocodilus Aegyptius non habet linguam abso-	
9.8.1.		lutam.	2.10.10
Coturnix nunquam in arbore consistit, sed hu-		Crocodili quomodo humore gaudent	8.2.5
mi.	9.8.47	Crocodilis hiatibus trochili aues depurgant de-	
Coturnices humi nidulantur	9.8.45	tes.	9.6.18
Coturnices vbi pariunt	9.8.3	Crocodili genus mansuecit locis quibusda pro-	
Coturnices non pariunt in nidis	6.1.22	pter cibum	9.1.48
Coturnices refouent pullos suos, & ducunt mo-		Crocodili fluuiatiles hieme sese codunt	8.15.3
re gallinarum, nec eodem in loco & pariunt &		Crus quid	1.15.26
incubant	9.8.8	Cruris partes	ibidem
Coturnices salacissimæ	9.8.42	Crurum in animalibus flexus	2.1.31
Coturnices omnino ægre volant propter corpo-		Crura quadrupedum qualia	2.1.105
ris pondus	8.12.41	Crura mollium, & brachia, & barba, & cirri di-	
Coturnices quare vociferantes volant	8.12.43	cuntur	4.1.61
Coturnicibus vox in pugna	4.9.57	Crustata animalia quæ	1.6.6. & 4.1.11
Coturnicibus maribus tantum cantus	4.9.61	Crustatoru consideratio, & plura genera	4.2.1.
Coturnices migrare solent, & qñ	8.12.25	& 5.17. per totum.	
Coturnices migrant, nisi paucæ locis apricis re-		Crustatorum partium cõsideratio	4.2. per totu.
manferint	8.12.35	Crustata nomine vacant cõmuni	1.6.6
Coturnices cum veniunt, sine ducibus pergunt.		Crustatorum venter qualis, & quo situ	4.2.75.
8.12.44.		& 4.3.21.	
Coturnices cum abeunt, quas habet duces. ibidẽ		Crustatorum intestinu quale & quo situ	4.2.76.
Coturnicum discessum parari quo sentiunt au-		& 4.3.21.	
cupes.	8.12.46	Crustatis nec alueus distinctus, nec caput	4.3.10
Coturnices quando prospere degunt, & quando		Crustatis omnibus branchiaru annexus	4.2.73
molestæ	8.12.37	Crustatis gula exigua ad ventrem	4.2.76
Coturnices autumnno pinguiores q̃ vere	8.12.27	Crustatorum gula quo situ	4.3.20
Coturnix auium quas caperit, nunquam cor edit		Crustatorum os quo situ	4.3.13
9.11.9.		Crustatis omnibus dentes bini	4.2.74
Coturnices qui aucupantur quare austrum obser-		Crustatorum oculi quomodo siti	4.3.11
uant,	8.12.40	Crustatis omnib ⁹ oculi duri, eorum situs & mo-	
Coxa quid	1.13.10	tus.	4.2.37
Coxæ omnibus quomodo flectuntur	2.1.47.	Crustatorum brachia quibus forcipata, ijs intro-	
Coxaru in dolore sanguis vnde mittendus	3.3.4	sum se flectunt	4.2.25
Crabronum ratio	9.42. per totum.	Crustatorum omnium crura flectuntur in obli-	
Crabrones genus apum gregale	9.40.6	quum	4.2.24
Crabroni nomen proprium	4.7.3	Crustatorum marinorum caro qualis	4.2.101
Crabronum foetura. 5.23. ferè per totum.		Crustata omnia papauer seu muren hnt	4.2.81
Crabrones omnes aculeo armari videntur.		Crustatis intus in aluo humor pallidus, & quæ	
9.42.22.		alia.	4.3.24
Crabronum ingenia	9.38.2	Crustatis foeminis quæ propria	4.2.105
Crabrones duces habent vt apes	9.42.5	Crustatis maribus quæ propria	4.2.97
Crabronum victus	9.42.1	Crustatorum foemina à mare quomodo differt.	
Crabrones vbi alueum effingunt	9.42.8	4.3.26.	
Ex crabronibus nymphæ quando	5.19.34	Crustatis habetur sexus	4.11.6
Crangines è squillarum genere	4.2.7	Crustatis nulla maris meatuum & foemina dif-	
Cranginis caudæ lateri vtrique pinnæ & situs		ferentia.	4.2.94
earum.	4.2.27	Crustatis foeminis locus ouis deputatus iuxta i-	
Crea pars tibie prior	1.15.29	testinum.	4.2.80

INDEX.

Crustatorum piscium coitus 5.7. per totum.
 Crustata & coire, & parere percipiunt 8.30.7
 Crustata quomodo oua contineant, & foueant.
 5.18.33.
 Crustata quomodo sensu sunt prædita 4.8.95
 Crustatorum gustus 4.8.105
 Crustaceorum vescendi modus 8.2.69
 Crustata dormiunt vt pisces 4.10.10. & 40
 Crustatorum genus aquam ore accipit 4.3.16
 & 8.2.27.
 Crustata omnia mare excipiunt 4.2.71
 Crustata ex piscibus caudis natant 1.5.34
 Crustatum nullum sonū mittit naturalē 4.9.17
 Crustata optima quando grauida 8.30.4
 Crustata cōduntur solū tēpore hiberno 8.15.27
 Ctesias author 2.1.215
 Ctesias author non fide dignus 8.28.15
 Cubitus pars brachij 1.15.17
 Cubiti si breues, femora sunt breuia 1.15.13
 Cuculi natura & consideratio 6.7. per totū.
 Cuculus ubi nidificat 6.1.29
 Cuculi partus 6.7.17
 Cuculi foetus & eius prudentia 9.29. p totū
 Cuculi pullus quo tempore grati saporis 6.7.19
 Cuculus colore immutatur, & quando latet, &
 quando apparet 9.49.14
 Cuculus piscis vocalis habitus, & vnde nomen
 accipit. 4.9.22
 Cuculi pisces ambigunt, an litorales, an pelagij.
 8.13.13.
 Cucurbita sale contacta ouibus datur, & quare.
 8.10.8.
 Culex parte anteriore aculeum gerit 1.5.49
 Culices acida gestiunt 4.8.108
 Culicum generationis tempus 5.20.9
 Culex exiit senectutem 8.17.32
 Culices aculeo acius pungunt 4.7.23
 Culex ex tipulis 5.19.63
 Culicibus gaudent nonnullæ aues 8.3.28
 Culices vinarij vnde 5.19.85
 Culices muliones sentiunt mel 4.8.97
 Culices muliones vnde 5.19.55
 Culices ficarios, vide Ficarios culices.
 Culicilegæ descriptio, & pastus 8.3.35
 Culina siue perna 3.7.26
 Cuniculi ingeniosi & timidi 1.1.150
 Cunila herba remedium testudini contra viperā.
 9.6.21.
 Cunilā plagæ apponunt ciconiæ & cæteræ aues
 cum vulnus per pugnam acceperint 9.6.28
 Cursores pisces gregales 1.1.109
 Cursiones æstate pariunt 6.17.25
 Curucæ in nido parit cuculus 6.17.18
 Curuca oua cuculi fouet ibidem.
 Cutis pars communis 3.2.8
 Cutis perpetuo contextu in omnibus 3.11.13
 Cutem omnia habet quibus est sanguis 3.11.15
 Cuti omnium lentor mucosus 3.11.8
 Cutis sensu caret & maxime in capite, & quare.
 3.11.16.
 Cutis homini tenuissima proportionem magnitudi-
 nis. 3.11.7
 Cutis ubi sine carne est, si vulneretur non coit.
 3.11.12.
 Cute tenui circundantur insecta oia 4.7.41

D.

D Arnæ fel deest 2.15.28
 Damæ sanguis sine fibris 3.6.7
 Damæ sanguis nō concreuit 3.19.12
 Dasquilli cœno vescuntur & stercore 8.2.93
 Defunctis pili & vngues auferuntur 3.1.61
 Defunctis nihil humoris in vesicam transmitti-
 tur. 3.15.8
 Delphinosaurum plurima genera 6.12.10
 Delphini natura ambigit, an aquatilis, an terre-
 stris. 8.2.9
 Delphinis branchiæ defunt 1.5.6
 Delphini fistulam habent in dorso. ibidem
 Delphinus felle priuatus 2.15.39
 Delphinus ossa habet, non spinas 3.7.36
 Delphinus pulmonem & arteriam habet, quare
 vocem habet 4.9.36
 Delphinus quo argumento spirat 8.2.15
 Delphinis quis coeundi modus 5.5.15
 Delphino testes ubi 3.1.20. & 49
 Delphinus intus genitale habet 2.1.161
 Delphini gerunt vterum decē mensibus & quā-
 do. 6.12.15
 Delphini partus 6.12.6
 Delphinus viuiparus 6.12.1
 Delphinus mamas habet 2.13.10. & 3.20.21
 Delphinus habet lac 6.12.12
 Delphini gestant suos foetus infirmos in infan-
 tia. 6.12.13
 Delphini proles celerius adolefcit 6.12.14
 Delphini adultos foetus diu comitantur 6.12.17
 Delphinosaurum charitas in gnatos 6.12.18
 Delphinosaurum mansuetudo, amor, & de illis hi-
 storia. 9.48.1
 Delphinosaurum celeritas incredibilis 9.48.12
 Delphinus carnivorus tantum 8.2.112
 Delphini celeritas atque edendi facultas mira.
 8.2.126.
 Delphinus subit Pontum victus & partus gra-
 tia, nec ibi est magnus 8.13.28
 Delphini corripunt pisces resupinati, & quare.
 8.2.123.
 Delphini occultantur diebus triginta circa canis
 ortum. 6.12.16
 Delphinosaurum olfactus quomodo deprehenditur.
 4.8.90.
 Delphinosaurum auditus quomodo deprehenditur.
 4.8.87.
 Delphinus quos meatus audiendi habet 1.11.17
 Delphinis nulla pars manifesta quæ sensum mi-
 nistrat audiendi 4.8.46
 Delphini quomodo dormiunt 4.10.37
 Delphinus visus dormire & stertere 6.12.12
 Delphinum stertentē nonnulli audierūt 4.10.39
 Delphinus stridet ac mutit 4.9.34
 Delphinosaurum captura quomodo fit 4.8.42
 Delphinosaurum vita 6.12.19
 Dentium situs 1.11.53
 Dentium offium naturam æmulantur in colore.
 3.9.10.
 Dentium genus maxillis inhaeret 3.7.17
 Dentes plures maribus, q̄ fceminis 2.3.6
 Dentes in animalibus multiplici euariant differe-
 tia, & quibus habentur 2.1.199
 Dentire incipiunt pueri septimo mense, & qui

IN LIB. DE HIST. ANI.

Equam ex equo pregnātem asinus superueniēs, genituram equi corrumpit	6.22.73	Equi agnoscunt vocem eorum cum quibus pu- gnant	8.24.39
Equus si cum asina coierit, euenit maris norma in tempore gerendi vteri, sed magnitudine, vi- ribus & specie, foemina	6.23.20	Equum odio habet florū	9.1.86
Equus si cum asina, vel asinus cū equa coierit, multo magis abortus sequitur, q̄ si vnigenae in- ter se iungantur	6.23.17	Equus & camelus odio diffidēt naturali	6.18.15
Equa abortum facit odorem sentiens fungi fumi gantis lucernae extinctae	8.24.33	Equus totidē morbis laborat, quot hō	8.24.30
Equi admittantur in Creta minime à foeminis se- mouentur	6.18.29	Equorum gregarij morbo immunes excepta po- dagra	8.24.1
Equi mares dignoscunt foeminas sibi societate coniunctas olfactu	6.18.51	Equorum cum podagra laborāt indicium	8.24.4
Equi mares suas singuli foeminas seorsum habē- tes pascuntur, ceteras mordendo expellunt.	6.18.53	Equi domestici pluribus morbis laborant & qui- bus.	8.24.6
Equarum in genere aliae omnino steriles aliae cō- cipiunt, sed ædere nequeunt	6.22.65	Equus interit veneno sandaracae	8.24.31
Equabus conceptus indicium	6.18.77	Equi rabie correpti signa	8.24.18
Equi seniores foecundiores & mares & foeminae.	6.22.26	Equus est occisus ab apibus	9.40.146
Equa fert vterum menses vndecim	6.22.5	Equus lymphari dicitur, & quando	8.24.16
Equus foemina extra vterum, q̄ mas citius perfici- tur, contra in vtero	6.22.43	Equo cordis dolor malum irremediabile, & indi- cia.	8.24.20
Equae quot pariunt	6.22.11	Equus si pastinacam bestiolam deuorauerit, pu- stulae excitantur	8.24.23
Equa facillime omnium quadrupedum parit.	6.18.75	Equi chalcida morfi intereunt	8.24.27
Equa sola quadrupedum stans emittit partum.	6.22.32	Equo fluuiatili os mediocre, & eius descriptio.	2.7.4
Equa vbi peperit, statim secūdas deuorat, & hip- pomane	6.22.68	Equus fluuiatilis bifidulus	2.1.115
Equa praeupto hippomane furit	6.22.70	Equus fluuiatilis quomodo humore gaudet	8.2.6
Equabus hippomane	6.18.35	Equus fluuiatilis nisi in humore viuere non pos- test.	8.24.44
Equae purgatio quanta	6.18.71	Equiceruus, vide Hippelaphus.	
Equae pharsaliae generatio proba	7.6.40	Equifelis vere tantum parit	5.10.10
Equae Scytharum regis generositas & prolis ca- stimoniam	9.47.7	Equifelis, vide etiam Hippurus.	
Equus habet mammas	3.20.21	Ericae piscis partus	6.14.8
Equus quantum temporis lactat	6.22.47	Erica vocalis habita est	4.9.22
Equae lac tenuius asinae	3.20.30	Erica vbi oua sua mandat	6.14.34
Equa à partu quando impletur	6.22.60	Erica inter pisces carne vefcentes non oberat.	
Equorum armentū quādo perfectū	6.22.27	9.37.55.	
Equus quando finem tum longitudinis, tum pro- ceritatis recipit	6.22.40	Erica, vide etiam Chalcis piscis.	
Equabus grauibz quare eq̄tāt Scythae	6.22.28	Erithacam apes aggerūt suis cruribus	5.22.34
Equarum societas qualis, & amor inter se, & in prolem	9.4.4	Erucarum ortus qualis	5.19.21
Equorum dux quare non constituitur	6.22.73	Eruca in aureliam transit	5.32.21
Equi fruge & herba vescūt, sed maxime potu pinguescunt	8.8.1	Eruca quaedam & sui generis ex quodam verme grandiore, à quo bombyx	5.19.41
Equi bibunt sorbendo	8.6.3	Erulia apibus grata, ideo conferi debet apud al- uearia	9.40.222
Equus bibit aquas turbidas libentius	8.24.41	Eruum boues opimat	8.7.2
Equi aquam turbulentam suauius bibūt, & quot dies tolerare sine potu possunt	8.8.8	Eruum auget lactis copiam	3.21.20
Equi gaudēt pratis riguis & paludibus	8.24.40	Eruū praeuātibus nō prodest, & quare	3.21.21
Equus balneum amat	8.24.43	¶ Erelis piscis oua parit	6.13.3
Equi somniant	4.10.5	¶ Europa fortiores habet bestias	8.28.44
Equi pusilli vbi	8.12.15	Europa leones habet ad Achelou fluuiū	8.28.41
Equorum vita ad quot annos	6.22.33	Europa non habet pantheras	8.28.43
Equus mas & foemina quot ānos viuūt	5.14.56	Euripi Pyrrhæi locus frigidior, vnde pisces per hiemem enatant foras	9.37.60
Equi mares minus viuunt foeminis, & domestici gregarijs	6.22.38	Euripus vacat scaro & alofa, & reliquis spinosio- ris generis	9.37.61
Equorū ætas quo deprehenditur	6.22.48	¶ Exanguia quæ sunt	1.4.15
Equo candidi pili efficiuntur	3.11.18	Exanguium plura genera	4.1.8
		Exanguium consideratio & ordo	4.1.6
		Exanguibus viscus nullum	4.7.46
		Exanguie nullum habet viscera quæ sanguineis sint.	4.3.4
		Exanguia minus sanguineis adolefcunt exceptis paucis	1.5.49
		Exagues siue volucres siue pedestres plus q̄ qua- tuor notis mouentur	1.5.59
		Excilorum natura in foeminam vertitur	8.2.37
		Excrementum duplex	1.2.10
		Excretoria pars	1.13.8

INDEX.

Excrementa corporis quæ 3.2.9
Excrementa alui sensu carent 3.19.6
Expedibus nullis testes 5.5.21

F.

Fabæ flatuosa & largius datæ capris, bub⁹,
capellis, lactis copiam efficiunt 3.1.26
Fabæ cōferi debēt ad apī aluearia. 9.40.221
Faba fresa boues obefat, & fabarū herba 8.7.2
Facies in solo homine quid 1.8.1
Facies partes 1.8.3
Falcula pēnis valet, sed pedib⁹ degenerat. 1.1.97
Falcula quæ & riparia ibidem
Farrago frugibus grauida pilum expolit iumen-
torum. 8.8.4
Fauago purpurarum 5.15.5
Fauago buccinis euenit 5.15.10
Fauces pars oris 1.11.44
Fauos construunt apes ex floribus 5.22.16
Fauorum castratio 9.40.210
Fauus apī quādo vitiatur aranea 9.40.82
Fauo vitiato, vermiculi gignuntur, qui mox euo-
lant. 9.40.84
Fauus crabronum q̄ vesparū lautior est. 5.23.6
¶ Fel quib⁹, & quibus nō, & qua parte. 2.15.26
Fel grande quadrupedibus in Naxo 1.18.12
Fel nullū pecori in agro Chalcidico 1.18.11
Fellis priuatio aliquando in victimis 1.18.9
Fel serpētibus vt piscibus, & eius situs. 2.17.91
Fesium partus, victus, & vita 6.35.10
Feles quomodo coeunt 5.2.20
Fesium in genere sunt foeminae quæ mares suos
ad coitum cogant 5.2.22
Felis aues petit 9.6.41
Foecūda minus quæ adipe pinguescunt. 3.18.3
Foemina quid 1.3.2
Foeminae in nōnullis generibus carent partibus,
quæ arma sint: mares habent 4.11.50
Foeminis tum in hominum, tum pedestrium vi-
uiparorum genere partes posteriores robustio-
res, maribus contrā 4.11.41
Foemine caro humidior, genua planiora, crura te-
nuiora, sed pedes elegantiores, scilicet vbi hæ
partes habentur 4.11.46
Foeminis pilus tenuior q̄ maribus 4.11.45
Foemina inneruior atq; infirmior 4.11.44
Foeminis sanguis nigrior & crassior quàm mari-
bus. 3.19.39
Foeminis sanguis minus per summa corporis, &
quare. 3.19.41
Foeminarum omnium mulier sanguine abundat
3.19.42.
Foeminis omnibus genitale intus 3.1.5
Foeminae & viri partes interiores nihil differunt
præter vterum 1.19.8
Foemina animalium quæ potissimum incendun-
tur libidine 6.18.26
Foemina piscium nonnullæ mares coitus tempo-
re sequuntur, & quæ 5.5.41
Foeminae in hominum genere natu minores faci-
lius concipiunt, sed laborant in puerperio vehe-
mentius, & minus corpore perficiuntur. 7.1.63
Foemina quæ pluries parit, citius senescit. 7.3.43
Foemina in hominū genere tardius q̄ mas in vte-
ro perficitur, & sapius in decimum mensem q̄
mas protrahitur, contrā extra vterū 7.3.39

Foemina in hominum genere circa diē nonagesi-
mum in sinistro latere mouetur 7.3.23
Foemina in hominum genere, vide etiam Homo
foemina, & Mulier.
Foeminae equis & hominibus & multiparis ex-
tra vterum citius perficiuntur quàm mares: in
vtero contrā. 6.22.44
Foeminae omnium animalium ferociūt à partu,
mares tempore coitus 6.18.5
Foemina omnium animalium in opere sobolis
acerbior mare 6.4.17
Foeminae in hominū genere magna ex parte ma-
tri similes, licet ediuerso fiat 7.6.33
Foeminam adunt oua oblonga 6.2.12
Foeminae austru statu concipiuntur in capris &
ouibus 6.19.17
Foeminae omnes ex auerso mingunt 2.1.174
Foeminae & maris coniunctio, vide Maris & foe-
minæ coniunctio.
Foeminarum affectus in omni animalium gene-
re. 9.1.23
Foeminarum affectiones 9.1.15
Foeminae in quibus generibus euadunt maiores
suis maribus 4.11.35
Foeminae omnes minus q̄ mares animosæ exce-
ptā panthera & vrsa 9.1.21
Foemina omni ferē piscium generi maior quàm
mas. 5.5.10
Foemina in ōni cartilagineo genere maior quàm
mas. ibidem
Foeminae pisciū viuaciores suis maribus, quo ar-
gumento. 4.11.38
Foeminae magna ex parte vox quàm mari acu-
tior. 5.14.18
Foeminis omnibus vox tenuior & acutior, bouē
excepto. 4.11.48
Foeminarum naturæ peruersio 8.2.35
Foemineum sexum nonnulli cauillo lunæ tribu-
unt. 7.2.2
Foeminae omnino magis quàm mares pediculū
sentiant 5.31.14
Femur quid 1.15.27
Femora 3.7.25
Femora homini carnosissima 2.1.110
Ferae in Africa etiā alienigenæ & coeunt & ge-
nerant. 8.28.46
Foetus mulieris in vtero qñ distinguit. 7.3.28
Foetus hominis foemina quæ vterum exierit in-
tra tertium mensem, indistincta est 7.3.37
Foetus mulieris ex vtero quomodo foras venit.
7.9.13.
Foetus hominis mas plus motus infert q̄ foemi-
na, & celerius ex vtero prodit 7.4.23
Foetus mares hominum qñ mouetur in vtero, &
quo latere item foeminae 7.3.22
Foetus hominū mas qui quadragesimo diē exie-
rit, distinctus est, & quomodo pbatur. 7.3.31
Foetus hominis qui prius septimo mense prodit
non vitalis 7.4.32
Foetus hominis grandescens caua vteri subit, &
palpitat 7.8.20
Foetus auium incubitu excluditur 6.2.14
Foetura quadrupedum ouiparorū. 5.33. per totū
Foetus ouis candidi, nigri efficitur si sub lin-
gua arietis venē cadidē nigrae ve habet. 6.19.20

Cc.j.

IN LIB. DE HIST. ANI.

Foetus vrsæ qualis 6.30.3
 Foetus piscium 6.10. ferè per totum
 Foetura quorundã piscium est apua 6.15.32
 Foetura apum vnde deportetur, nõ conuenit inter omnes 5.21.2
 Foetus apum & fucorum candidus 5.22.37
 Foetum apum augment imbres 5.22.12
 Foetus apum quando venit partius 5.22.1
 Foetus crabronum qualis 5.23.8
 Foetura crabronum & vesparum 5.23. per totũ
 Fiber ab aquis victum petit 8.5.29
 Fibra communis pars sanguineis 3.2.5
 Fibrarum natura 3.6.1
 Fibræ à neruis ad venas, & contrã 3.6.2
 Fibrarum genus in sanguine 3.6.3
 Fibræ in sanguine causa concretionis sanguinis. 3.19.14
 Fibra in auricula 1.11.4
 Fibula à spina oritur 3.7.19
 Ficarios culices caprificus generat suis pomis. 5.32.21.
 Ficedula vermiculis alitur 8.3.18
 Ficedulæ & atricapillæ vicibus commutantur. 9.49.42.
 Ficedulæ pisci appendices plures 2.17.103
 Ficu pinguescunt boues 8.7.6
 Ficus opimat fues 8.21.26
 Ficus cibus apum 9.40.160
 Ficus appendunt caprifici ficus agricolæ quare. 5.32.24.
 Ficulno succo lac cogitur 3.20.60
 Fidipedum victus vbi 8.3.47
 Figurarum mutationes & transitus in quibusdã insectis, & quibus diebus 5.20.14
 Filij similes parentib⁹ in hominũ genere 7.6.21
 Filij signa parentũ referunt, & quæ 7.6.22
 Fimus bonasi adurit 9.45.22
 Fistula piscibus à cordis extremo 2.17.10
 Fistulam pisces qui habent, branchias non habent 1.5.5.
 Flatus nonnulla copiã lactis efficiunt 3.21.25
 Flatus & tempestates spongas reddunt duriores. 5.16.31
 Fleus, vide Phleus
 Flexus membrorum diuersus 2.1.31
 Florus vermiculis alit, & eius magnitudo 8.3.21
 Florus apud amnes degit, cui color pulcher, & vita comoda 9.12.7
 Florus, spinus, & ægithus odium inter se exercent. 9.1.107
 Florus odio equum habet, & quare: eius natura, & descriptio 9.1.86
 Flos purpuræ vbi, & qualis 5.15.30. & 37
 Flos purpuræ quomodo detrahitur, & quando deterior 5.15.34
 Flutæ fugiunt vt odorem sentientes, & quando. 4.8.82.
 Fluuios qui pisces amant 8.19.10
 Fluuij pecorum colorem mutantes 3.12.10
 Forceps omnibus crustatis validior dexter quàm leuius. 4.3.8
 Formagines 3.20.56
 Formica ciuilis 1.1.114
 Formicæ quando nascuntur 5.9.1
 Formicæ non conduntur. ibidem.

Formicarũ aliæ pennatæ, aliæ impenes 4.1.23
 Formica domicilium sibi parat 1.1.123
 Formicarum coitus & partus 5.25. per totum
 Formicæ non degunt sub duce 1.1.115
 Formicæ nihil venantur, sed facta ab alijs colligunt. 9.40.9
 Formicarum ingenium 9.38.1
 Formicarum negotium 9.38.5
 Formicæ relinquunt suas cauernas sulphuris originis puluisculo 4.8.99
 Formicæ equites in Sicilia non sunt 8.28.13
 Fratrare dicuntur vbera puellarum 7.1.22
 Fratres vterini qui 3.1.80
 Fraudulenti quibus plãta pedis plenior 1.15.37
 Frigore qui maxime infeltatur pisces 8.19.17
 Fringilla vermiculos petit 8.13.15
 Fringillæ degunt æstate locis tepidis, hieme frigidis. 9.7.42
 Fringilla maior Iynx 2.12.17
 Fringillarij accipitres 9.36.5
 Fringillago pari genus 8.3.15
 Frons hominis 1.8.3
 Frons talis vel talis, quales indicat 1.8.5
 Frugilega auis vermiculis alitur 8.3.24
 Frugibus vescentes aues quæ 8.3.36
 Fuca pusillæ inter ouipara bis pariunt anno. 6.13.30.
 Fuca sola ex maris piscibus nidum sibi construit 8.30.17.
 Fucarũ mas quõ differt à foemina 6.13.31
 Fucarum victus 8.2.115
 Fuca mutat colorem 8.30.16
 Fuca squillas sæpè numero appetunt, licet cetera carne abstineant 8.2.115
 Fucus quartum genus apum qualis 5.22.4
 Fuci genus apum gregale 9.40.6
 Fucorum generatio 9.40.59
 Fucorum consideratio in operationibus & vita. 9.40.37.
 Fucorum nullum est munus 9.40.88
 Fucus omnium apum maximus, sed sine aculeo, & ignauus 9.40.69
 Fuci carent aculeo 5.21.17
 Fucorum maior copia ex quib⁹ apibus 9.40.80
 Fuci si pauci sunt, apes iuuant 9.40.216
 Fucorum foetus, vide Foetus fucorum.
 Fulica auis victitat apud mare 8.3.59
 Fulicarũ aucupatio, & carnis bonitas 9.35.1
 Fullo insectum volucre, cui antennæ ante oculos prætenduntur 4.7.34
 Fullones vaginipennes 4.7.5
 Fullo piscis vbi oua sua mandat 6.14.35
 Fullo piscis gregalis. ibidem
 Fulua aquila, vide Pulla aquila.
 Fur tertium genus apum qualis 5.22.3
 Fur in apum genere 9.40.68
 Fusanei pisces quare dicti, & quoties anno pariunt. 5.9.13
 Fusaneorum piscium meatio in pontũ 8.13.45
 Fusus agrestis herba apibus grata ex qua accipitur cera 9.40.189
 G.
 Alades conchæ 4.4.22
 Galerita vnum genus alaude, & quare dicta. 9.25.1

INDEX.

- Galguli pafus & magnitudo 8.3.32
 Galgulus incolæ Peloponneſi 8.3.34
 Galgulus colit fruteta & nemora 9.1.110
 Galgulus pugnat cum lybio. 9.1.63
 Galgulus & lædus amici 9.1.109
 Galgulo inimicus crex. 9.1.83
 Galleruca vaginipennes 4.7.5
 Galleruca ſcarabei virides vnde 5.19.69
 Gallica terra quare ſine aſinis 8.2.8.34
 Gallinacei criſta qualis 2.12.48
 Gallinaceus habet appendices 2.17.134
 Gallinaceo ingluuiſ ppoſita vētriculo 2.17.111
 Gallinaceorum natura 9.8.28
 Gallina pulueratrix 9.49.54
 Gallinaceorum teſtes tempore coitus conſpectio res. 6.9.14
 Gallinacei copia libidinis gaudent 1.1.141
 Gallinacei munerarij & templis dicati, ſubigunt eum qui vltimus eſt dicatus 9.8.29
 Gallinæ quomodo coeunt 5.2.11
 Gallinæ ouū conſiſtit à coitu quot diebus 6.2.77
 Gallinæ coeūt & pariūt ferē omni tēpore 6.1.6
 Gallinæ à coitu horreſcūt, ſe excutiunt, & feſtu- ea ſe luſtrant 6.2.68
 Gallinarum partus 6.1.7
 Gallinarum in genere ſunt quæ pariant oua ge- mina. 6.3.70
 Gallina quædam duodeuiginti oua peperit ge- mina. 6.3.71
 Gallinæ ouum decem diebus conſiſtit & perſi- citur. 6.2.77
 Gallinæ pariunt oua ſubuentanea 6.2.37
 Gallinæ nonnulla pariūt oua mollia vitio 6.2.3
 Gallinæ iuuecæ pariūt primę ſtatim vere ineun- te, & plura q̃ veteres, ſed minora 6.2.66
 Gallinæ omnibus anni temporibus præter bru- mam pariunt 5.13.7
 Gallina incubante ſi tonuit, oua pereunt 6.2.42
 Gallinæ tertia die ab incubitu indicium præſtāt generationis pulli in ouo 6.3.1
 Gallinæ æſtate duodeuigeſimo die foetū exclu- dunt: hieme vigeſimoquinto 6.2.39
 Gallinis quare dāt oua pauonia incubāda 6.9.7
 Gallinaceus aliquando viſus matris officio fungī. 9.49.8
 Gallinæ generoſæ ignobilibus minus foecundæ. 6.1.10.
 Gallinarum hadrianarum conſideratio & natu- ra. 6.1.11
 Gallinarum varietas, conſideratio, & foecundi- tas. ibidem.
 Gallinaceis vox cum vicerint 4.9.58
 Gallinaceis tātūm marib⁹ cant⁹ eſt dat⁹ 4.9.61
 Gallinæ cum mares vicerunt cucuriunt, & alia earum affectio 9.49.5
 Gallinacei qua parte caſtrentur, & cuius ſiūt na- turæ. 9.50.8
 Gallinaginis conſideratio 9.26.1
 Gallinago nunquam in arbore conſiſtit, ſed hu- mi. 9.8.47
 Gammari conſideratio & deſcriptio 4.2.39. & deinceps.
 Gammari ſecundum cruſtatorū genus & quo- modo diſſert à locuſtis 4.1.2
 Gammari vbi proueniunt 5.17.29
 Gāmari quare apud Helleſpōtum, & circa Tha- ſum gignuntur 5.17.30
 Gammatorum genus cruſtatum 1.6.7
 Gāmari quomodo coeunt & quando. 5.7.1
 Gammari non amant limōſa 5.17.29
 Gammari odore eſcarum capiuntur 4.8.102
 Gāmari inter marina ſenectutē exuiūt 8.17.38
 Gaiuæ gula qualis 2.17.120
 Gaiuæ vbi pariunt, & quot, & quando, & quo- modo incubant 5.9.1
 Gaiua alba victitat apud mare 8.3.59
 Gaiua cinerea lacus & fluuios petit victus cauſa. 8.3.50.
 Gaiua, anas, & harpa inuicē diſſident 9.1.66
 Gemini interdum diſſimiles naſcuntur: ſed vt plurimum ſimiles 7.6.36
 Gemini pueri, vide etiā Pueri gemini.
 Genæ cutis non coit vulnerata 3.11.13
 Genæ præciſæ nō reducitur ad vnitatē 1.13.15
 Generationis ſinis in homine 5.14.63
 Generatio marium vel foeminarum in hominū genere vnde 7.6.9
 Generadi facultas maribus vſquequo ſit 7.6.1
 Generatio ex ouo piſcium & auū quomodo dif- ferunt & conueniunt 6.10.11
 Generatio ex ouo in piſcibus ſimili agitur mo- do. 6.13.35
 Generandi principia quorundam viuiparorum. 5.14.36.
 Generoſum quid 1.1.153
 Geniſta ſuppeditat ceram apibus 9.40.190
 Genitalium membrorū in quo vis animante for- ma, ſitus, & differentiæ 3.1. per totum
 Genitalis membri differentia in animalibus nu- meroſa. 2.1.176
 Genitalis muliebris & virilis forma 1.14.1
 Genitale hominis quale, & qua parte intumeſcit 2.1.177.
 Genitale homini mari quando & magnitudine, & ſpecie proficit 7.1.18
 Genitale hois ceruici veſicæ annectitur 1.19.1
 Genitalis hominis deprauatio facit vt mares ab ortu naturæ impubes & infœcūdi ſint 7.1.38
 Genitale duobus foraminibus peruiū 1.19.1
 Genitalis in maribus ſitus diuerſus 2.1.160
 Genitalis ſuis foeminæ forma 2.1.171
 Genitale ſuis foeminæ qua cōtinetur parte, & ei⁹ per libidinem conſideratio 2.1.169
 Genitale ſimæ mulieris 2.8.36
 Genitale cameli neruo conſtat 5.2.27
 Genitale membrum habet omnia pedeftria, ſan- guinea, & viuipara 5.2.2
 Genitales meatus piſciū quō differunt 6.11.6
 Genitalium meatuum in maribus piſcium cōſi- deratio 6.11.30
 Genitale ſemen, vide Semen genitale.
 Genitura humidū aialibus adnatū 3.20.16
 Genitura loco piſces thorū habent 3.20.17
 Genus animalium nullum quod plura contineat 1.6.12.
 Genera animalium ſumma quæ 1.6.1
 Genu quid 1.15.39
 Gibbæ è genere ſquillarum 4.2.7
 Gibbis pedes quot, & eorum ſitus 4.2.19
 Gibbarum prona pars ſimilis locuſtarū 4.2.22
 Ccij.

IN LIB. DE HIST. ANI.

Gibbis tabellæ nullæ parte supina 4.2.21
 Gibber pars brachij 1.15.17
 Gingiua 1.11.52
 Ginni ex equa & mulo prodeunt 6.24.7
 Gladio quot branchiæ 2.13.36
 Gladio qua parte fel 2.15.49
 Gladij agitantur a filo canis exortu 8.19.41
 Gladiolus in lolliginib⁹ quomodo differt à seprio in sepijs. 4.1.81
 Glandula in pene 1.13.13
 Glās penis nō coalescit obducta vulnere 1.13.14
 Glandes inter testata ubi generantur 1.15.61
 Glandes inter testata immobilia olfactum mini me habere videntur 4.8.125
 Glandes suauiter à suis comeduntur, sed carnē humidam faciunt si solæ dentur 8.21.29
 Glandibus elitatis abortiunt oues, & aliquando sues. ibidem.
 Glanis piscis, vide Silurus.
 Glanus, vide Hyæna.
 Glaucus piscis pelagius 8.13.12
 Glaucus pisci appendices paucae 2.17.105
 Glaucus similis sibi in cibo siue ferat vterum siue non 8.30.23
 Glaucus æstate latet, & quot dies 8.15.31
 Glīres latēt in ipsis arboribus, & pinguescūt per id tempus vehementer 8.17.15
 Glutinum ē tergo bubulo, & nonnullis piscibus 3.11.9
 Gnēsia aquilæ descriptio & natura 9.32.25
 Gnomones dentes asini vnde dicti 6.23.3
 Gobio piscis litoralis 8.13.10
 Gobiones gregales 9.2.4
 Gobioni appendices plures 2.17.103
 Gobiones ab apua gobionaria 6.15.33
 Gobiones ubi pariunt 6.13.25
 Gobij victus 8.2.115
 Gobiones pinguescunt in fluuijs 8.19.25
 Gobiones apud Cretā fati pinguescūt 8.13.14
 Gobio albus Euripi non est pelagius 9.37.64
 Graculi nōn usq^{ue} messe tritici pariunt 6.17.54
 Graculus aus de genere monedularū 9.24.1
 Graculus piscis vltimus gregalium parit autumn^o. no. 6.17.25
 Graculus piscis ubi parit 5.10.16
 Graculus inter minora pisciū cito perficit. ibidē
 Gracul⁹ post mullū foetificat iter algas 6.17.27
 Graculus piscis ubi degit, & quandiu fert vterū. ibidem.
 Graculus piscis latet per hiemem 8.15.8
 Gramine oriuntur rediui 5.19.69
 Grādines oui nil ad generationē cōferūt 6.2.61
 Grandinosi fiunt sues 8.21.18
 Grandiosorum suum cognitio 8.21.21
 Grauidarum plurimæ vino, si biberint, infestantur. 7.5.3
 Grauidæ omnes fugiunt mares præter mulierē, equam, & superfoetatiā 7.4.63
 Gregales pisces qui 9.2.4
 Grus gregalis 1.1.107. & 8.12.56
 Grus ciuilis 1.1.114
 Grues sub duce degunt. ibidem
 Grues ducem habent, & alia earum natura. 9.10.4.
 Grues fœminæ quomodo cōeunt 5.2.12

Grues pariūt oua non amplius q̄ bina 9.12.21
 Gruum prudentia 9.10.
 Gruū penā non mutātur per ætates 3.12.2
 Grues pugnant inter se acriter 9.12.23
 Grues cum Pygmæis pugnat & ubi 8.12.14
 Grues peregre proficiuntur, & quare, & quod, & vnde 8.12.12
 Grues quando migrare solent 8.12.26
 Grues ex vltimis locis in vltima abeūt 8.12.30
 Grues volāt flatu secundo, & lapidem eas fulcimentō tenere falsum 8.12.31
 Gula quid 1.12.5
 Gulæ situs, & quare sic dicta 1.16.28
 Gulæ situs & natura 1.16.58
 Gula pars posterior colli 1.12.2
 Gula pars cōmunis & exāgi & sāguineo 4.3.6
 Gula ad ventrem perfertur septum trāuersum transfigens 2.17.21
 Gulam habent omnia spirantia 2.15.11
 Gula paucis piscibus inest 2.17.11. & 24
 Gula non est piscibus 8.2.112
 Gula quadrupedibus viuiparis 2.15.8
 Gula qualis quibusdam auibus 2.17.117
 Gula serpentibus qualis 2.17.77
 Gula crustatorū qualis & quo situ 4.3.20
 Gula crustatis exigua ante ventrē 4.2.76
 Gula testatorum 4.4.58
 Gulosissimus omnium piscium mugil 8.2.106
 Gurgulio reciprocatur spiritum 1.11.32
 Gustum habent pisces 4.8.31
 Gustus homini exquisitissimus 1.15.67
 Guttur pars prior colli 1.12.2
 H.

H Adrianæ gallinæ parua quidem, sed quotidie pariunt, ferociūt, & sæpe pullos interimunt, & quis eis color 6.1.11
 Halcedinis descriptio 9.14.1
 Halcedinis nidus qualis 9.14.5
 Halcedinis victus & partus 9.14.15
 Halcedo versatur etiam in mari 8.3.56
 Halcedinum genus aquas adamat, & est duplex 8.3.54.
 Halcyone quando parit 5.8.31
 Halcyone parit circiter quinque oua 5.8.40
 Halcyone raro videtur, & quando 5.9.4
 Halcyonei dies qui 5.8.32
 Halec piscis gregalis 9.2.4
 Halecis forma & color 8.30.11
 Haleces pariunt bruma 6.17.29
 Halecū foetura quoddā genus apuæ 6.15.36
 Halec piscium omnium fecundissima 6.17.30
 Halec vtero grauius melior: & qñ deterior 8.3.11
 Halec mutat colorem 8.30.18
 Haleces quando hirci appellantur 8.30.13
 Haliæti natura in suos pullos 9.34.17
 Haliæti aquilæ descriptio, & natura 9.32.22
 Haliætus vnde nomē accepit, vnde viuit, & eius venatio qualis 9.34.20
 Halosachne quid 9.14.6
 Hamiæ pisces gregales 1.1.110
 Hamiæ fel in intestino habent 2.15.46
 Hamia carne vescitur & alga 8.2.118
 Hamiæ pisces carne vescuntur, & sunt de genere cartilagineo 8.2.92
 Hamia pstat in fluentis & lacubus 8.10.11

INDEX.

Hamæ vere Pontum subeunt, & ibi æstatem traducunt 8.13.22
Hamiarum incrementum in Ponto 6.17.51
Hamie pisces in Alopecôneſo habentur 8.13.19
Hamia multis piscibus est eſca 4.8.32
Harpa, piſex, miluus amici 9.1.111
Harpa, anas, & gauia inuicē diſſidēt 9.1.66
Hedera apibus grata ad mel cōficiendum vbi. 5.22.54
Hepar, vide Iecur.
Heracleotici cancri 4.2.9
Heracleoticis cancri oculi quo ſitu 4.3.13
Herbis quæ animalia veſcuntur 8.6.6
Herba opinat pecus 8.10.11
Herculis & Iphiclis fabula in ſuperfœtatione. 7.4.72
Hercules inter duos & ſeptuaginta liberos, fœminam vnā tantūmodo genuit 7.6.16
Herinaceorū aculei vicē pilorū gerunt 1.6.25
Herinaceorum pili ſpinis ſimiles 3.11.4
Herinaceo teſtes intus adharēt lūbis 3.1.18
Herinaceis coitus qualis 5.2.16
Herinaceus animal viuiparū 1.6.25. & 3.1.19
Herinaceorum ſenſus in cōmutandis cubilibus. 9.6.33
Herinaceis præſagium tēporis futuri. ibidem
Herodotus Briſſonis rhetoris pater male ſentit de vulture 9.11.12. & 6.5.2
Herodoti error de ſemine æthiopum 3.22.6
Hiaticola auiſ, id eſt charadrius 9.11.6
Hiatula pelagica 8.13.12
Hiatula ſuper ſexu ambigitur 6.13.11
Hiatulæ omnes grauidæ capiuntur. ibidem
Hiatulæ eſt quod pariat, ſed mas deeſt 4.11.31
Hiatulæ carniuoræ tantum 8.2.91
Hiatulæ, dum piſces minores perſequitur, venter procidit 8.2.110
Hiemis ſignum à bobus quomodo ſumitur. 6.21.31
Hyenæ deſcriptio, natura, & victus 8.5.7
Hyenæ natura & deſcriptio 6.32.1
Hyenæ fœmina raro capitur 6.32.10
Hinnulus celeriter increſcit 6.29.10
Hinnuli coagulū pſſuuo alui medetur 3.21.8
Hinnulos aquila venatur 9.32.54
Hinnularia aquila, vide Pygargus.
Hypenemia q̄ſi ſubuetanea ab auiſ⁹ oua 5.1.33
Hypochondrii ſitus 1.13.5
Hippardijferæ deſcriptio 2.1.80
Hippææ cancri apud Phœnicem magnæ velocitatis 4.2.12
Hippelaphi, id eſt equicerui deſcriptio 2.1.81
Hippelaphus iubatus, & q̄re ſic dictus 2.1.77
Hippomanes in equabus 6.18.35
Hippomanis conſideratio 8.24.35
Hippomanes deuorat equa vbi peperit 6.22.68
Hippomanes à veneficis petitur mulierculis. 6.22.71
Hippopotamus, vide Equus fluuiatilis.
Hippotelæ, id eſt equimulgi admittuntur, qui aſinas incant 6.23.28
Hippurus piſcis hieme latet 8.15.7
Hirci pingues minus fœcundi 5.14.70
Hirci efferantur tempore coitus 6.18.12
Hirci ſpongæ genus 5.16.15
Hirciſcere dicuntur vites quando 5.14.71

Hirundo pennis valet: ſed pedibus degenerat. 1.1.97.
Hirundinis pennæ interdum albeſcunt per affectus temporarios 3.12.5
Hirundini qua parte ſel 2.15.53
Hirundini ventriculus longior 2.17.124
Hirundines nidum cōficiunt ex luto 6.1.25
Hirundinis intelligentia in cōficiendo nido 9.7.3
Hirundo bis anno nidificat 6.5.9
Hirundo prima auium parit 5.13.3
Hirundo bis parit 5.13.2
Hirundinis primus partus interit. ibidem
Hirundinis æquitas mira in prole nutriēda 9.7.9
Hirundinum pullis, ſi oculi pungantur, reſaneſcunt. 6.5.10
Hirundo carne veſcitur 8.3.14
Hirundines migrant 8.12.34
Hirundines quō ſecedunt cōdēdi gratia 8.16.4
Hirundo infert iniuriā apibus 9.40.135
Hirundines marinæ ſtridere ſentiūtur 4.9.31
Hyſtrici aculei nomine pilorū cōtinētur 1.6.25
Hyſtrix villos iaculatur 9.39.34
Hyſtrix latet, & quot diebus fert vterū 6.30.9
Hyſtrices cōdūtur: ſed de cauſa ambigit 8.17.1
Homeri locus de vena 3.3.63
Hominiſ conſideratio 7.1. per totum
Homo natura perfectiſſima eſt 9.1.27
Homini cutis qualis 3.11.7
Hominiſ facies quid 1.8.1
Hominiſ partes ad ſitum orbis vniuerſi ſunt ſiſta. 1.15.47
Hominiſ partes ſummæ 1.7.1
Homo differētias oēs poſitionis habet 1.15.6
Homini calua offe compacto 3.7.10
Homini tum mari tū fœminæ future q̄les. ibidē
Homo plurimum cerebri, & humidiffimum habet. 1.16.9
Homini os paruum 2.7.3
Hominum maribus plures dentes quā fœminiſ. 2.3.6
Homini quando naſcuntur dentes maxillares. 2.4.1.
Homo mutat dentes primores 2.1.222
Homo ſolus oculorum numeroſitate euariat. 1.10.5.
Homini ſoli aures immobiles 1.11.11. & 16
Hominum tempora celerius caniciem ſentiunt. 3.11.25.
Homo ſolus ambidexter 2.1.25
Homini venter vnus 2.17.44
Homo rectis vnguibus 3.9.22
Homo ſolus pedeftrium pedes habet carnoſos. 2.1.107.
Homo nates habet carnoſiſſimas 2.1.110
Hominem talum habere incertum 2.1.129
Homini cilium in vtraq; palpebra 2.1.70
Homo quare læuior cæteris 7.2.30
Homo capite hirtiſſimus, cæteris partibus pauciffimis integitur pilis 2.1.66
Hominiſ alæ oppletæ pilis, & pubes 2.1.70
Homo ſupinas partes pilioſiores habet 7.1.68
Homini mari quando mentum pilis integri ſolet. 7.1.73.
Homini candidi pili efficiuntur 3.11.17
Hominiſ cor ſiniſtræ parti cōmiſſum 2.17.2
Cc.iiij.

IN LIB. DE HIST. ANI.

Homini venæ crassæ, pportioe corporis 1.17.40
 Homini sanguis tenuissim⁹ & mūdissim⁹ 3.19.23
 Homo civilis generis 1.1.113
 Homo perpetuo cicur 1.1.130
 Hominis ingressus varius 2.1.192
 Homo quaternis tātū notis mouet 1.5.54
 Homo quomodo mēbra sua inflectat 2.1.42
 Homo nondum adultus partem superiorem maiorem habet 2.1.189
 Homo ubi iuste increuit, partem superiorem habet minorem 2.1.181
 Homo an specificis euariet discriminib⁹ 1.6.13
 Homo quādo incipit ferre semen, & quādo vim genitalem 5.14.13
 Homini semen quādiu infœcundum, & quādo prolificum 7.1.59
 Homines mares plurimū seminis genitales hnt pto magnitudine, & eorum qui plus 7.2.35
 Homo plurimum seminis genitales emittit p portione sui corporis 3.22.3
 Hominum prima seminis emissio infœcūda, aut prole pauciorē generat 5.14.6
 Hominis semen quod fœcundum: quod infœcūdum. 7.1.70
 Homo mas quādo incipit ferre semen genitale: item quādo pubescit 7.1.7
 Homo ex castratione quō immutat 9.50.12
 Homo & mas & fœmina nisi pubescat, sterilis est. 3.11.43
 Homini penis & testes absoluti pendēt 2.1.163
 Homini testes propensi & penduli 3.1.25
 Homo genitale foris habet, & ante 2.1.160
 Homo genitale quale habet 2.1.177
 Homo mas qui plus seminis emittit 7.2.36
 Hominibus fœminis quādo exurgunt vbera, & quādo menstrua erumpunt 7.1.21
 Homo fœmina ubi vuluam habet 3.1.83
 Homini mammæ in pectore 2.1.150
 Homo mammas habet 3.20.20
 Homo solus mammas parte gerit priore pectoris. 2.1.29
 Hominis coitus semper opportunus 5.8.24
 Hominis coeundi tēpus quibus signis innotescit 5.14.11.
 Homo mas ad venerem magis stimulat⁹ tēpo re hiberno, fœmina æstiuo 5.8.29
 Homo omnium mariū salacissimus 6.22.10
 Homines mares capiunt, qui rem veneream incipiunt agere 7.1.14
 Homini pariendi tempus 7.4.27
 Homini multiplex pariendi tempus, & quod. 7.4.30.
 Homo quot parit, & parere potest 7.4.52
 Homines iuniores, & mares & fœminæ imperfecta generant 7.1.61
 Hominis in generando terminus tā maris quā fœminæ 5.14.63
 Hominis situs in vtero matris 7.8.5
 Homo mas in vtero citius absoluitur q̄ fœmina: contrā extra vterum 7.3.39. & 6.22.44
 Hominum in genere filiorum cum parētibus similitudo, & in quibus 7.6.21
 Homines mares celerius senescunt qui falaces. 7.1.63.
 Homines mares, vide etiam Viri.

Homines fœminæ, vide etiam Mulieres.
 Hominis habitus decimoquarto anno mutatur, vt sit sanitati vel morbo habilior & q̄re 7.1.41
 Homo ancipitis naturæ societatis & solitudinis. 1.1.110.
 Homines vnde locutione vtuntur varia 4.9.79
 Homo mas quando vocem mutat 7.1.10
 Hominum vocis consideratio 7.1.27
 Homini ars, sapientia, & prudentia: ceteris aialibus quādā vis eiusmodi naturalis 8.1.13
 Homo omnes sensus habet 4.8.6
 Homo solus reminiscitur 1.1.160
 Homo vnus cogitandi vim habet 1.1.157
 Homines somniant 4.10.5
 Homo maxime aialium somniat 4.10.48
 Homines produntur qui nunquam somniarint. 4.10.51.
 Hominib⁹ nōnullis accidit, vt viso somnio vel in mortē vel in morbum immutaretur 4.10.52
 Homines sensum habent natium, mutationis factæ à frigore, vel calore 8.12.5
 Homo alui fluentioris qui longiora habet crura. 9.50.49.
 Homo propensior ad vomitum, qui latiore pectore. ibidem.
 Hominibus cum annus bene cedit, piscibus felicitate degere contingit 8.19.16
 Homines apud Cedropolin societate accipitū per paludes aucupantur 9.36.14
 Hominis salua plurimis serpentum aduersatur. 8.29.19.
 Homini morsio à phalangio prodest edisse canescros. 9.5.33
 Hordeum boues obestat, sed quomodo præparatum. 8.7.4
 Hordeatio morbus equorum, cuius nullū remedium. 8.24.13
 Horti meliores quā sol ingruit 8.13.5
 Humeri omnibus quomodo flectuntur 2.1.45
 Humerarius neruus 3.5.17
 Humida omnia suapte natura vasculis continentur in corpore 3.20.3
 Humidi genera natia, & adnata animalibus quæ. 3.20.51
 Humidis sicciscentibus animal procreari potest. 5.32.9.
 Humorē habet quoduis animal, quo viuit 1.4.1
 Humor dulcis in mari quo argumento 8.2.55
 I.
 Bis auis, & duo eius genera 9.27. per totum
 Ichneumonū vesparum generatio 5.20.1
 Ichneumonū autū part⁹, vict⁹, & vita 6.35.10
 Ichneumo auis diffidet à phalage & q̄re 9.1.52
 Ichneumo Ægypti quomodo anguem aggredit hostem suum, & quomodo se armat 9.6.15
 Ichneumonis siue viuerræ natura & descriptio 9.6.37
 Ichneumonis osseum habet genitale 2.1.179
 Ichneumonis genitale vrinæ distillationibus medetur. 9.6.42.
 Iecur omnibus quibus sanguis 2.15.19
 Iecoris situs 1.18.1
 Iecur multis in animalibus felle caret 1.18.7
 Iecur non attingit aortam 1.18.15
 Iecur venæ maiori annexum 1.18.14
 Iecur homini quale 1.18.9

INDEX.

Iecoris portæ	1.18.16	Infantes quando incipiunt somniare	4.10.50
Iecoraria vena hominis	3.2.51	Infantibus lac salubrius, quod minus casei habet.	3.21.35.
Iecur habentibus quibusdam sepositæ sunt partes, & quibus, & vbi.	2.17.14	Infans sæpe est gerulus eorum, quæ mater comederit.	7.4.80
Iecur qui habent, si non fissum, dextro latere continetur	2.17.12	Infans ante septimum diem conuulsione sæpe interit.	7.12.1
Iecur elephantio quale	2.17.63	Infans dentire incipit septimo mense	7.10.34
Iecur quale serpentibus	2.17.90	Inflatione laborant elephantis: & signa	8.26.1
Iecur adipeum nonnullis, vt cartilagineis aquatilibus, ex quo fit oleum	3.17.9	Ingluuiæ sedes in auibis, & quid	2.17.111
Iecur quando prodigiosum	2.17.21	Ingluuiæ quibusdam auibis deest, & quid vice illius habent	2.17.116
Iecoris dolores leuatur sanguinis missione flexus interioris brachij dextri quare	3.4.13	Ingressus hominis varius	2.1.192
Iecorino pisces appendices paucae	2.17.105	Inguen quid	1.14.7
¶ Igne non absuntur quædam animalia, & quæ.	5.19.93	Inguina argumento sunt conceptui	7.3.21
Ignem non patitur neruus, vt vena	3.5.25	Innum procreauit mulus cum equa	6.24.3
Igne i medio nascuntur bestiole penatæ vbi	5.19.90	Insectorum consideratio natura & varietas per totum.	4.7.
Igne procreari vireonem aut fabulantur	9.1.83	Insecta animalia quæ	1.1.70
Ignaria auis pugnat cum turture, & quare	9.1.62	Insectorum corpus quale	4.7.39
Iynxis, id est, torquillæ, descriptio	2.12.17	Insecta quæ, & quare dicta	4.1.18
¶ Illium situs	1.13.2	Insectorum genus continet species plures & 4.7.1.	4.1.17
Ileo laborant equi domestici, & eius mali indicium & remedium	8.24.6	Insectorum procreatio	5.19.9
Ilías nomen turdi auis	9.20.4	Insecta complura ex humo vel stirpe putrescente.	5.1.25
Illyrica terra asinos paruos quare habet	8.28.33	Insecta omnia exanguia	1.6.9
¶ Imbrium signum à bubus quomodo sumitur.	6.21.31.	Insecta alia pennata, alia impennata	4.1.22
Imbribus magnis multa apparent animalium genera	8.15.38	Insectorum alia volucres	1.6.10
Imbres augent sobolem apum	5.22.12	Insecta volucres volant membranæ	1.5.39
Imbres vincunt murium prouentum & celeritate.	6.37.14	Insectis neque vox, neque locutio, sonus tamen.	4.9.10.
Imbres sunt piscibus, exceptis paucis	8.18.5	Insecta qua parte sonant	4.9.13
¶ Inane uterque meatus nasi	1.11.37	Insectorum foeminae maiores suis maribus & 5.19.1.	4.11.36
Incessus quadrupedum & multipedum incipit à dextris.	2.1.57	Insecta quo tempore coeunt	5.9.9
Incrementum animalium vnde	8.1.47	Insectorum coitus 5. 8. per totum & 5.19.1	5.19.1
Incubitus auium	6.8.1	Insecta omnia, ærem pariant excepto genere quodam papilionum	5.19.3
Incubitus auium differt	6.2.40	Insectorum pastio & potus 8.11. per totum.	8.11. per totum.
Incubitus auium foetus excludi naturæ ratio est.	6.2.14.	Insecta quibus dentes omniuora, quibus lingua exungunt tantum	8.11.1
Incubitus magnarum alitum quot diebus	6.6.10	Insecta tam pennata quam impennata sensu prædita.	4.8.96
India teste Ctesia suam nec ferum nec mansuetum habet	8.28.15	Insectorum gustus	4.8.105
India serpentem habet paruum cuius vnus reus medio carent incolæ	8.29.23	Insectis in omnibus oculi patent, & non alteri sensus	4.7.17
Infans in utero nunquam vocem emittit, etiam si caput egressum fuerit	7.10.21	Insecta dormire quibus argumentis	4.10.41
Infans mas qua parte mouetur. item foemina.	7.3.22.	Insectorum nullum spirat	4.9.11
Infantes egressi statim vocem emittunt, & manus in os admouent, & excrementum reddunt	7.10.16	Insectorum ingenia	9.38. per totum.
Infantis primum excrementum quale, & quando, & quo nomine	7.10.19	Insecta exiunt senectutem, & quæ	8.17.31
Infans natus statim vbera fugit	7.10.20	Insectorum maxima pars quando valet	8.27.1
Infans aliquando enutritus à muliere maturore.	3.20.36	Insecta omnia diuulsa viuere possunt, exceptis paucis, & quibus	4.7.10
Infans sine vnguibus nascitur quando	7.4.81	Insecta quæ diutius viuunt diuulsa	4.7.14
Infantes primis quadraginta diebus neque rident cum vigilant, neque lachrymantur bene tamen noctu.	7.10.26	Insecta quæ plurima quando pereunt	5.20.16
Infantes quo auctiores, eo vigilantiores	7.10.29	Insectorum multa sulphuris odore intereunt	4.8.98
Infantes somniant: sed non meminere imaginum.	9.10.30.	Insecta omnia intereunt tacta ex oleo	8.27.11
		Insecta plura cornu ceruini incensu fugiunt, & præcipue styracis	4.8.10
		Insecta pene omnia sese abscondunt, sed varie, & vbi.	8.14.1
		Insidiosus serpens	1.1.151
		Insidiosus lupus	1.1.152
		Intelligentiæ ratio in brutis	9.7.1

Cc.iiiij.

IN LIB. DE HIST. ANI.

Internodium digiti	1.15.19
Interceptum pars nasi media	1.11.36
Intestinum à vêtre ad podicem	2.17.28. & 47
Intestinū cōmune exangui & sanguineo	4.3.6
Intestinū simplex à ventriculo hominis	1.16.63
Intestinum amplum hominis	1.16.64
Intestinum rectum nulli cui non parte vtraque dentes	2.17.59
Intestinum crustatorum à ventre	4.2.76
Intestinum testatis quale, & quo situ	4.4.61
Intestinum mollium quo situ	4.1.70
Intestinum insectorum quale	4.7.43
Intestinatorum dissimilitudo in varijs animalibus.	
2.17.54.	
Inuidia aquilæ in pullos	9.34.12
Inuidus pavo	1.1.157
Inuidus cui supercilia in totū demissa	1.9.5
¶ Iracundi qui fronte rotunda	1.8.6
¶ Italia locis quibusdam morsus stellionum exitiales.	8.29.17
Ithaca insula non habet lépores	8.28.12
¶ Iubam nonnulla bifulca habent	2.1.135
Iudiciorum ad causas vtilis remora	2.14.17
Iugale vnde oritur	3.7.19
Iugulum quid	1.14.6
Iugulariæ venæ	3.3.71
Iulix pifces gregales	9.2.7
Iuli insecta impennata	4.1.22
Iumenta quæ	1.6.30
Iumeta quomodo crescunt suis partibus	2.1.196
Iumentorū pilum expolit farrago frugibus grauida.	8.8.4
Iumenta pro aqua vsu quam bibant, suo fruuntur pabulo	8.8.2
Iumentū quod minus potum aspematur, id appetentius pabuli, & plenius obesatur	8.8.3
Iumentis quando inutilis herba medica	8.8.6
Iunco caudam motat, & vbi vixit	8.3.51
Iunco & alauda amici	9.1.109
Iunioribus q̄ vetustioribus vox acutior	5.14.19
Iusta equa pharsalia	7.6.40

L.

L abeo pifcis, vide Mugil labeo.	
Labrorum situs & substantia	1.11.43
Lac māmīs cōtinetur in oibus	3.20.18
Lac humidum animalibus adnatum	3.20.16
Lactis omne genus habet tum serum, tum caseum.	3.20.24
Lacti inest pinguedo	3.20.48
Lactis nota in mulieribus q̄ conceperint	7.3.18
Lactis muliebris differentia	7.5.1
Lac muliebre quando vtile, & quando nō. ibidē	
Lac fuscæ mulierum salubrius quā candidarum	3.21.54
Lac infantibus salubrius quod minus casei habet	3.21.35.
Lactis copia quādo excitatur in muliere, & quibus partibus excitari possit	7.11.1
Lac mulieri à conceptu ex quo conficitur, & quando.	7.3.16
Lac mulieribus natu maioribus sucu frequētiore prodijt, & copia tanta vt infantem nutrire potuerint	3.20.35
Lac viris post pubem exiguum	3.20.46
Lac non gignitur maribus	3.20.40

Lac in maribus fieri posse	1.12.10
Lactis qualitates in animalibus	3.20.30
Lac diu edurat omnibus, si non coeant	3.21.28
Lac quandiu emanat, purgationes vt plurimum non fiunt	7.11.10
Lac quale initio coitus: item postea	6.18.86
Lac aliquando non pręgnantibus edulij quibusdam adest	3.20.34
Lac è capris montis Oetæ coitum non patientibus elicitur	3.20.36
Lac nulli ferè animalū fieri solet, antequam vterum ferat	3.20.32
Lac ferentium vterum primum & nouissimum inutile	3.20.33
Lac bobus à partu est vtile, nec ante partum habent	6.21.26
Lac primum bouis vt lapis durefcit	6.21.27
Lac boues circa Toronam habent perpetuum, præter paucos ante partum dies	3.21.31
Lacte abundant Phasianæ boues, & Epiroticæ.	3.21.10.
Lac quorū animalū coit, & quorū nō	3.20.27
Lac igne spissatur, & frigore serescit	3.20.31
Lac quod potissimum coit, & pissatur	3.20.50
Lac cogitur succo ficulno, & coagulo	3.20.60
Lac & copiosius & caseo vtilius emulgetur ruminantibus	3.21.30
Lac pro magnitudine animalium, aut pabuli differentia mulgendum	3.21.8
Lactis genera commoda ad caseum conficiendum quæ	3.20.52
Lac bubulum fertilius caseo q̄ caprinū	3.20.55
Lac crassius plus casei habet	3.20.26
Lac caprinum cum ouillo miscere Siculi consueuerunt	3.20.49
Lac ad alendum validius in quo plus casei est.	3.21.35.
Lactis copix futura indicium	3.21.27
Lactis fecundiora quæ edaciora	3.21.22
Lactis copia efficiunt nonnulla flatuosa	3.21.20
Lactis copiam augent cyttis & eruum. ibidem	
Lactis copia extinguit medica herba	3.21.19
Lac ouium quō augetur	8.10.8
Lac léporum suillo simile	6.33.6
Lac canum crassius q̄ ceterorum animalium, excepto scrofa & léporis	6.20.23
Lac habent pifces qui	6.12.12
Lacertæ quomodo flefcunt crura	2.1.39
Lacertæ exiguus lien	2.15.26
Lacertæ conuiuent	2.12.30
Lacertæ vulua qualis	3.1.97
Lacertarum coitus	5.4.5
Lacertarum foetura	5.33.13
Lacertarū oua sponte in terra aperiuntur. ibidem	
Lacertarum vita non completur anno	5.33.15
Lacerto venter vnus, & qualis	2.17.66
Lacertis testes intus adhærent lumbis	3.1.18
Lacerti cauernas subeunt	1.1.126
Lacerti q̄tuor mēfibus frigidissimis latēt	8.15.3
Lacerti omniuori	8.4.1
Lacerti in Arabia magnitudine cubitum excedunt.	8.28.35
Lacertus exuit senectutem & quando	8.17.23
Lacerti pifces gregales sunt	9.2.5
Lacert⁹ agilis, id est, humer⁹ pars brachij	1.15.16

INDEX.

- Lacerti neruis plurimis continentur 3.5.27
 Lactantibus fiunt aliqui purgationes 7.11.11
 Lactat mulus semestris tantum 6.22.45
 Lactuæ syluestris quando exorbetur à dracone. 9.6.25.
 Lactes, id est, mesenterium ad venam maiorem. 1.17.20.
 Lactes quomodo positi 1.16.66
 Lactes semen piscium genitale 8.15.24
 Lamia è cartilagineorū pisciū genere 5.5.12
 Lanæ quadrupedum seu villi senectute augētur. 3.11.67.
 Larus auis, vide Gauia.
 Larici arbori similis colore murus 5.10.12
 Latona sub specie lupæ à lupis deducta 6.35.6
 Lataci dentes robusti 8.5.30
 Lataci pilus qualis 8.5.32
 Latax q̄ latior lutre cibū ex aquis petit 8.5.19
 Latoi filia Pamphyla prima bombycia in Co texuit. 5.19.46
 Lebadico in agro nō habētur talpæ 8.28.10
 Lædus & galgulus amici 9.1.109
 Lædus colit saxa & montes ibidem.
 Lendes pediculorum coitu præcantur 5.1.44
 Lendes ex quibus generentur 5.3.1.3
 Ex lendibus nihil nascitur ibidem
 Leo multifidus 2.1.1.14
 Leoni os rescissum 2.7.2
 Leo dentibus ferratis 2.1.206
 Leo quos dentes mutat, & quando 6.31.12
 Leoni ceruix ossē perpetuo 2.1.12
 Leoni collum hirtum pari modo 2.1.73
 Leæna caret iuba 6.31.11
 Leoni venter vnus sed arctior 2.17.45
 Leo aduncis vnguibus 3.9.22
 Leoni tortuosus talus 2.1.130
 Leonis interiora grauiter olent 8.5.26
 Leonis interiora canibus similia 2.1.13
 Leo in ossibus nullā habet medullam 3.7.32
 Leo præcipue omnium animalium ossibus solit. 3.7.34
 Leonis ex ossibus concussis, ignis velut è filice eliditur 3.7.35
 Leonis ossa partim nullam partim exiguam medullam habent 3.20.11
 Leones pedatim gradiuntur 2.1.59
 Leo rarum animal est & vbi nascitur 6.31.7
 Leonum duo genera, & eorum consideratio. 9.44.25.
 Leones in Europa, & qua in parte 8.28.41
 Leo ex auerso mingit 2.1.173
 Leo mingit crure elato vt canes 8.5.25
 Leo auersus coit, & vrinam retro reddit, & quādo coit, & parit, & quot 6.31.1
 Leones auersi coeunt 5.2.6
 Leones faciunt tempore coitus 6.18.17
 Leones terræ Syriæ quinquies vita pariunt, & quomodo 6.31.10
 Leana paruos admodum parit 6.31.9
 Leanam cum partu vuluam mittere delira est fabula 1 6.31.5
 Leanae mammae duæ in ventre 2.1.158
 Leonis victus 8.5.19
 Leo parum bibit, & raro excernit, & quale, & alia eius natura 8.5.22
 Leonis natura etiam quo ad mores 9.44.4
 Leones liberales, fortes, & nobiles 1.1.151
 Leo ignem præcipue formidat 9.44.14
 Leo percussorem agnoscit 9.44.16
 Leo infirmus parte ilium, & capite validissimo. 9.6.10.
 Leones tempore senectutis iniuriam hominibus inferunt 9.44.19
 Leones quare minus inter se dimicant 6.18.18
 Leo & lupus ceruarius inimici 9.1.113
 Leones intereunt veneno pardalianches dicto. 9.6.10.
 Leones annos multos viuere putantur 9.44.22
 Leonis morsus, aut vnguium ictus sanatur vt canum morsus 9.44.32
 Léporum sanguis quomodo spiffetur 3.6.9
 Lepus ex auerso mingit 2.1.173
 Lépori vni pili & in bucca interius sunt, & sub pedibus 3.12.15
 Léporum cuidam generi in iecinora 2.17.15
 Léporum coitus, mictura, partus, superfoetatio, & foetura 6.33.1
 Léporos auersi coeunt 5.2.6
 Lepus superfoetat 5.9.12. & 7.4.64
 Léporum foemina saepe marem prior superuenit. 5.2.6
 Lepus foemina lac prius habet q̄ pariat, & quando repetit coitum 6.33.4
 Léporis lac quale 6.20.24
 Léporis vuluæ acetabula 3.1.121
 Lepus inter vtrinque dentata habet coagulum. 3.21.5.
 Léporis coagulū medetur pfluuiio alui 3.21.7
 Léporos ingeniosi & timidi 1.1.150
 Léporos minores in Ægypto q̄ in Græcia, & quare 8.28.27
 Léporos vbi viuere nequeunt 8.28.11
 Leporaria aquilæ natura 9.32.12
 Læsi ex læsis nascuntur 7.6.21
 Leuam partem quadrupedes minus agilem, & absolutam q̄ homo habent 2.1.17
 Læues accipitres 9.36.5
 Læuiraia inter plana animal gignit post ouum. 6.11.14.
 Læuiraie fel in iecore 2.15.43
 Libella ex longis piscibus fel in iecore habet. 2.15.44.
 Libidinosis pili cogeniti maturius defluunt, post geniti celerius se promunt 3.11.62
 Libidinosi mares celerius senescunt 7.1.65
 Libidinem experti in adolescentia fiunt libidinosiores 7.1.35
 Libyo aduersatur galgulus 9.1.63
 Lien quibus, & quibus non 2.15.20
 Lienis situs 1.18.1
 Lien venæ maiori annectitur 1.18.16
 Lien ventri annectitur 1.18.5
 Lien hominis fuisso similis 3.1.18.5
 Lien parti sinistrae annectitur iecori aduersus. 2.17.19.
 Lien quando prodigiose situs 3.2.35
 Lienaria vena 2.17.64
 Lien elephantio qualis 5.32.6
 Ligno adnascitur acarus bestiola
 Ligniperdi vermiculus, vide Xylophthorus

IN LIB. DE HIST. ANI.

Lignipetæ aues	8.3.31 & deinceps	Locustæ mare recipiunt, & branchias plures q̄ cætera crustata habent	4.2.72
Ligula quæ & epiglottis dicitur	1.11.51	Locustæ quomodo coeunt & quando	5.7.1
Ligurini vita & colore ignobiles, sed valent vocis amoenitate	9.17.11	Locustæ quomodo pariunt	5.17.17
Ligurinus spinas petit	8.3.25	Locustarū partus, ætas, & coitus 5.28. per totū.	
Limariæ gregales sunt	9.2.7	Locustarum tempus partus	5.17.1
Limariæ, id est, pelamides qñ dicunt	6.17.49	Locustæ pariunt exitu veris, & à partu pereunt.	5.28.11.
Limarijs prouectiores ætate thunni vno anno.	6.17.42.	Locustarum mollis foetura	5.28.8
Limariæ pisces fusanei semel anno pariūt 5.9.14		Locustæ pariunt in terra fixo cauliculo	5.28.3
Limariæ in Ponto pariūt, nec vspiā	5.10.18	Locusta vbi oua sua mandat	5.17.17
Limariæ Pontum vere subeunt, & ibi æstatem traducunt	8.13.22	Locustarum ouum quale, & quomodo diductū.	5.17.6.
Limosæ gregales	1.1.109	Locustæ quomodo excludunt oua, & quando.	5.17.22.
Limo qui pisces generantur	6.15.1	Locustæ vbi proueniunt	5.17.28
Limax testa detracta hebetescit	5.32.19	Locustæ quibus locis fiunt	5.28.14
Limacibus est caro, sed penitus inclusa	4.4.9	Locustarum ortus	5.17.24
Limaces hieme latent	8.13.65	Locustæ circa Sigæum & Athon quare gignuntur.	5.17.30
Limax vbi sit, non est sus neque perdix, quare	9.37.26.	Locustæ non gignuntur in Euripo	9.37.63
Lymphari quid in equis	8.24.16	Locustarum in ouis incisuræ quales	4.4.69
Linguae discrimina	1.11.48	Locusta non amat limosa	5.17.29
Lingua mediocris optima	1.11.49	Locustæ aliàs calorem, aliàs frigus sequuntur.	5.17.34.
Linguae substantia	1.11.51	Locustarum pastus	8.2.77
Lingua sentit omnia, quæ caro	1.11.47	Locustarum victus	8.2.72
Lingua saporum percipiēdorū ministra	4.8.27	Locustarum incessus	8.2.86
Lingua saporē precipit parte sui primore	1.11.45	Locustæ quomodo dimicant inter se	8.2.82
Linguarum varietas aubus	2.12.37	Locustæ exuunt senectutē 8.17.38. & 5.17.37	
Lingua latiore aues, literas proferunt	2.12.40	Locustæ vincunt congros	8.2.75
Lingua piscium qualis	2.13.46	Locustæ optimæ cum grauidæ	8.30.5
Lingua omnibus infectis testatis	4.7.18	Locusta mas quomodo differt à foemina	4.2.31
Linguae in elephanto consideratio	2.6.1	Locustarum mares minores q̄ foeminae	5.28.2
Lingua scissa vitulo marino	2.17.84	Locustæ præ metu moriuntur, sentiētes polypū eisdem in retibus	8.2.73
Lingua non est crocodilo	2.10.10	Locustis omnibus vita diuturnior inter crustata	5.17.39.
Lingua torquillæ qualis	2.12.19	Locustæ dormiunt	4.10.10
Lingua serpentibus qualis	2.17.80	Locustæ quomodo sonant	4.9.16
Lingulaca dux coturnicibus cū abeūt	8.12.45	Locustæ infecta vnde procreantur	5.19.10
Lingulacæ vnde nomen	8.12.48	Locustis infectis intestinum quale	4.7.48
Lynx semitalo quiddam simile habet	2.1.130	Locusta quoties cū serpente pugnat collum eiusprehendit	9.6.29
Lynx ex auerso mingit	2.1.173	Lolligines generis mollium	1.6.8
Lynces auersi coeunt	5.2.6	Lolligines binas habet promuscidas, & quo vsu.	4.1.31.
Lyra piscis vocalis existimatur	4.9.21	Lolligo pedibus & pinnis natat	1.5.33
Literarum prolatio	4.9.5	Lolligini nulla est potestas ingrediendi propter amplitudinem alui	4.1.51
Literas proferunt volucres nonnullæ	2.12.38	Lolligines pinnulis quæ aluum ambiunt natat.	4.1.34.
Lituus niger piscis propius terram oritur, alter siliis erraticis	8.13.5	Lolligo à sepia differt quatenus longior	4.1.53
Liua à liuore dicta in genere columbaceo quæ & qualis	5.13.9	Lolliginis à lollio differentia	4.1.58
Liua discunt	8.12.33	Lolligo mas à foemina quomodo differt	5.18.49
Locustæ muliebres, id est, vterus	3.1.80	Lolligo habet gladiolum partē interiorē	4.1.78
Locusta marina exanguis	1.4.15	Lolligines quomodo coeunt	5.6.2
Locustæ dentes duo	4.2.54. & 83	Lolligines vbi pariunt, & quale ouum	5.18.45
Locustis duo dentes primores	4.2.74	Lolligines qua pariunt parte	5.6.13
Locustis quid pro lingua	4.2.85. & 74	Lolligines singulæ ex singulis ouis prodeunt.	5.18.49.
Locustis os quo situ, & dentes	4.3.14	Lolligines cibo præstant cum grauidæ	8.30.9
Locustis gula qualis	4.2.86	Lolliginum victus	8.2.85
Locustis venter qualis	4.2.86	Lolligo cum metuit atramentum mittit, sed de nouo accrescit cum misit	9.37.72
Locustis & cauda, & quinæ pinnæ	4.2.26		
Locustis pedes utroq̄ ex latere quini	4.2.17		
Locustis intestinum quale	4.2.72. & 87		
Locustæ caudis natant	1.5.34		
Locustæ in genere mollium	4.1.14		
Locustarum genus crustatum	1.6.7		
Locusta primum crustatorum genus	4.2.1		
Locustis corpus longum	4.2.30		

INDE X.

Lolligini vita brevis 5.18.46
 Lollius mollium generis 1.6.8
 Lollij gregales 9.2.6
 Lollij binas habet pmscidas, & quo vfu 4.1.31
 Lollius habet intus partem duram 4.1.78
 Lollij pinnulis natant 4.1.34
 Lollius pelagius 4.1.60
 Lollij à lolligine differentia 4.1.58
 Lollius lolligine grandior 4.1.54
 Lollius in cubita quinq; excrefcit. ibidem
 Lolliorum genus pusillum & facie à lolligine difcedens 4.1.57
 Loquacitatis signum aures magnæ & arrectæ 1.11.25.
 Loqui proprium hominis 4.9.63
 Loquutio quid 4.9.5
 Loquutio quibus est, ijs est vox 4.9.64
 Loquutionem literis fieri 4.9.7
 Loquutionum differentia tractus ratione & regionis. 4.9.69
 Loquutionis facultas quibus auius 4.9.53
 Lucernæ extinctæ odor abortu facit 8.24.33
 Lucernarum luminibus aduolat epiolus 8.27.7
 Lumbrorum situs 1.13.8
 Lumbrici ubi 1.15.2
 Lumbrorum dolore sanguis vnde mittendus ex Polybio 3.3.10
 Lumbricorum tria genera 5.19.16
 Lumbricorum ortus. ibidem.
 Lumbrici lati quid pariunt 5.19.18
 Lumbricorum latorum indicium medicis quod. 5.19.19.
 Lumbricis infestati canes sibi medentur herba tritici. 9.6.27
 Lupo venter vñus 2.17.45
 Lupus genitale habet osseum 2.1.179
 Lupi coeunt sicut canes 5.2.20
 Lupus quando coit & parit 6.35.2
 Lupi feuiunt tempore coitus 6.18.17
 Lupi cum canibus coeunt in agro Cyrenesi 8.28.54
 Lutorum gestatio vteri & partus 9.35.1
 Lupus perpetuo ferus 1.1.131
 Lupi victus 8.5.2
 Lupi aliquando edunt terram. ibidem.
 Lupi generosi, feroces, infidiosi 1.1.152
 Lupi minores in Aegypto quam in Græcia, & quare. 8.28.27
 Lupi quare minus inter se dimicant 6.18.18
 Lupi qui hominem petunt 8.5.5
 Lupus ouem quam caperit iugulat 9.6.30
 Lupus quibus hostis 9.1.76
 Lupi piscatoribus familiares apud Maotidæ paludem. 9.36.20
 Lupus piscis pinnas quaternas habet, & quo sit. 1.5.25
 Lupus parit æstate 6.17.24
 Lupus oua parit 6.13.3
 Lupi ubi maxime ædunt 5.10.19
 Lupus piscis fusaneus bis anno parit 5.9.15
 Lupus deterior cum fert vterum 8.3.0.21
 Lupi pisces camiuori tantum 8.2.91
 Lupus piscium algam etiam tangit 8.2.118
 Lupus inter pisces liquide audit 4.8.69
 Lupus piscium propter capitis lapidem maxime algore infestatur. 8.19.18

Lupus & mugilis licet inimici capitales, statotamen tempore congregantur 9.2.10
 Lupus fuscina capitur per somnum 4.10.34
 Lupus in araneorum genere 9.39.2
 Lupi in araneorum genere descriptio & natura. 9.39.6.
 Lupi canarij partus, & quot parit 6.35.13
 Lupo ceruario interiora oia lupo similia 2.17.45
 Lupi ceruarij coitus & partus, & eius natura, & descriptio 6.35.13
 Lupus ceruarius hominem diligit & alia eius consideratio 9.44.33
 Lupus ceruarius, & leo inimici 9.1.113
 Lupus auis de genere monedularum 9.24.2
 Lusciniæ quando parit, quot oua, & quando conditur 5.9.8
 Lusciniæ linguæ summæ acumine caret 9.15.8
 Lusciniarum mares vt foeminae canit 4.9.58
 Lusciniæ modulos suos pullos docere visa est. 4.9.76.
 Lusciniæ foemina cantu cessat, cum incubat, & pullos educat 4.9.60
 Lusciniæ modulatio quando 9.49.34
 Lusciniæ colore immutatur, & forsitan specie. 9.49.37.
 Luteæ nominis ratio, magnitudo, partus, & nūdlatio. 9.13.12
 Lutea & pipo dissident, & quare 9.1.53
 Luteola vermiculos petit 8.3.15
 Luteolæ in nido parit cuculus 9.29.3
 Luteus turturem occidit 9.1.68
 Lutris ab aquis victum petit 8.5.29
 Lutris hominem mordet, nec desistit, nisi fracti ossis crepitum senserit 8.5.38

M.

Maia maximū genus cancrorū 4.2.8
 Maijs oculi quo situ 4.3.13
 Maia exuunt senectutem 8.17.42
 Malida laborant asini, & quid sit 8.25.1
 Malleolus cruris postremum 1.15.30
 Malleolus tibie 3.7.26
 Malleoli pisces gregales 9.2.5
 Malum pilare in māmīs quando 7.11.6
 Mammariū varietas in animalibus 2.1.145
 Mammæ quibus datæ 3.20.19. & 2.13.7
 Mammarum ratio varia 2.1.148
 Mammarum substantia 1.12.9
 Mammarum caro, quomodo in maribus & foeminis differat 1.12.11
 Māmæ hominī mari quando extuberāt 7.1.17
 Mammæ puellis quando exurgunt 7.1.21
 Mammæ solius hominis parte priore pectoris. 2.1.29.
 Mammarum in puellis diuersitas 7.1.51
 Mammæ dant signum temporis coeundi puellis. 5.14.12
 Mammis pilare malum accidit 7.11.6
 Mammæ canibus foeminis indicium præbent ætatis coeundi 6.20.24
 Mammæ conspectiores, & foeminatiores habent nonnulli mares & qui 7.1.57
 Mammæ in simijs quales 2.8.15
 Mandibula pars maxillæ posterior 1.11.41
 Manthiora apud Indos triplici dentium ordine & eius descriptio. 2.1.216

IN LIB. DE HIST. ANI.

Manus partes.	1.15.17	cepto fluuiatili crocodilo. ibidē & 1.11.42
Manus neruis plurimis continetur	3.5.27	Maxillares dentes, vide Dentes maxillares.
Manus pars interior vola	1.15.23	Meatus terni ab oculis ad cerebrum & qui.
Mare Ponticum quare dulcius, & cibi largioris.	8.19.9.	1.16.22.
Mare Rubrū habet testata omnia mira magnitudine.	8.28.19	Medica herba quando inutilis iumentis 8.8.6
Mari inest dulcis humor	8.2.55	Medica herba lactis copiam extinguit sed præcipue ruminantibus 3.21.19
Maris nonnulla sunt quæ ambigēs animalne sint an planta.	8.1.26	Medica herba cōseri debet apud aluearia 9.40.221
Mariscæ fiunt paucis mulieribus	3.19.46	Medulla in ossibus continetur 3.20.5. & 9
Mariscæ mouentur sanguine vitiatō, excrecentæque.	3.19.37	Medulla sensu caret 3.19.7
Mariscas habenti deteriores fiunt purgationes.	7.11.13.	Medullæ ratio 3.20.1
Mas quid	1.3.3	Medullam intra se non omnia ossa continent. 3.20.10.
Marium affectus in omni animantium genere.	9.1.25.	Medulla cruenta nouellis 3.20.7
Maribus plures dentes quæ foeminis	2.3.6	Mel cibis apud quo argumēto 9.40.13. & 132
Marium nonnullorū naturæ peruersio	8.2.35	Mella unde conficiunt apes 5.22.17
Maribus omnibus partes priores potiores & validiore.	4.11.40	Mel ore euomunt apes in cellas 5.22.34
Mares habent partes quæ sunt arma illis, quibus foeminæ carent in nonnullis animalium generibus	4.11.50	Mel non facere apes quo argumēto 5.22.20
Maris & foeminæ coniunctio differens in generando vel non generando, vel masculū vel foeminam.	7.6.3	Mel non fit omnino ante vergiliarum ortum. 5.22.18.
Mares lac habere posse	1.12.10	Mella apum augent siccitates 5.22.12
Maribus ut plurimū non gignitur lac	3.20.40	Mellis conficiendi tempora duo 9.40.179
Marem quæ conceperit minus pallet	7.4.13	Mel quod probatius 9.40.184
Maribus in hominū genere proles præbēde principium & finis est seminis emissio	7.5.5	Mel quo crassius, eo dulcius 5.22.28
Maribus in hominum genere vsquequo sit generandi facultas	7.6.1	Mel autumnale melius 5.22.16
Mas in hominum genere dextro latere mouetur circa diem quadragesimum	7.3.22	Mel autumnno ubi est detractum non reparatur. 5.22.22.
Mas in hominum genere, vide etiam Hominum mas.		Melli iudicium perfectionis potissimum in sapore. 5.22.28
Mares in hominum genere senescūt celerius qui salaces	7.1.63	Mellationis terminus 5.22.32
Mares in hominum genere patri magna ex parte sunt similes, licet ediuerso fiat	7.6.33	Mel quando crassescit, & ut aqua est dilutum. 5.22.55.
Mares omnium animalium ferociunt tempore coitus.	6.18.5	Mel candidum ubi 5.22.25
Maribus solipedis generis quibus māmæ, & quibus non	2.1.158	Mel albicans viceribus & oculis medet 6.40.185
Mares & foeminæ quid differant	9.1.13	Meleagridum autū oua punctis distincta 6.2.9
Mares quo in genere maiores, & longioris vitæ.	4.11.32.	Melitenis catellus maior viuerra 9.6.38
Maribus nonnullis arma naturalia quam foeminis potiora	4.11.55	Mēbrades pisces ex apua phalerica 6.15.34
Mares diutius viuunt foeminis, præter quæ in turribus & palumbibus	9.7.35	Membra quæ 1.1.10
Matrem interficiunt scorpiones & phalangia.	5.26.3.	Membrorum naturalium in animalibus diuersitas. 2.1.147
Matrem camelus nunquā comprimit	9.47.1	Membra genitalia, vide Genitalia membra.
Matrix quid	3.1.81	Membrana pars communis 3.2.8
Matrix, id est, ortigometra dux coturnicibus quæ do abeunt	8.12.45	Membrarum consideratio in sanguineis animalibus. 3.13.1
Matrix, id est, ortigometra qua forma	8.12.47	Membrana maximæ quæ cerebrum operiunt. 3.13.7.
Matrices vesparum	9.41.8	Membrana quæ cor operit magna 3.13.9
Maxilla duplex	1.11.40	Membrana ambiunt ossa & viscera 3.13.4
Maxillæ à capite	3.7.15	Membrana præcisa sincere non coit 3.13.9
Maxillam omnia mouent animalia inferiorē, excepto fluuiatili crocodilo. ibidē & 1.11.42		Memorie coplures animates participes 1.1.158
		Mæna, vide Halec.
		Menynges cerebri duæ, & earū natura 1.16.10
		Menynges cerebri 3.13.17
		Menstruum quid 3.19.44. & 7.1.23
		Menstruorum purgatio non est ijs quæ non pariunt animal, & quare 7.2.26
		Menstrua cæteris fiunt, sed nulli æque ac mulierum. 6.18.66
		Menstruorum mulieris consideratio 7.2. per totū
		Menstrua plurima in mulieribus 3.19.43
		Menstrua quando plurimis fiunt 7.1.25
		Menstrua non fiunt quandiu lac emanat magna ex parte. 7.11.10
		Menstrua quibusdam ter mense citantur, donec concipiant 7.2.22

INDEX.

Menstruis carentes mulieres vtp plurimum steriles degunt 7.2.12
Menstrua mulieri quando erumpunt 7.1.22
Menstrua septem diebus fieri solent 7.3.12
Menstrua pragnatibus nonnullis accidunt & ijs quibus proles paritur 7.2.18
Menstruorum emissio est finis & principium mulieribus prolis recipiendae 7.5.5
Menstrua desinunt plurimis mulieribus circa quaedragessim annum, quod tempus si excesserint, seruantur ad sexagesimum 7.5.9
Menstrua alba puellis admodum eueniunt & quaedo. 7.1.23
Menstrua alba puellam extenuant, & incrementum impediunt. ibidem.
Menstrua vaccis fiunt 6.21.33
Menstrua canibus quot diebus mouentur & quaedo genitale prominet 6.20.13
Mentum pars maxillae prior 1.11.41
Mentum homini mari quando pilis integitur. 7.1.73.
Mento bipertito solent minus callescere 1.11.59
Meotidem apud paludem piscatoribus lupi sunt familiares 9.36.20
Mergus vicitat apud mare 8.3.59
Mergi ubi oua pariunt, & quot, & quando & quomodo incubant 5.9.1
Mergi volucres 1.1.62
Meropum descriptio 9.13.9
Merops ubi facit cunabula 6.1.24
Meropum partus 9.13.11
Meropes parentum senectutem educare putantur. 9.13.9
Merops apiafter apibus iniuria infert 9.40.135
Merularum auium duo genera 9.19.p. totum.
Merula nidulatio 9.13.15
Merula later 8.16.10
Merula bis parit 5.13.2
Merula turturem amat 9.1.112
Merula auis mutat vocem & colorem 9.49.30
Merulae auis aduersatur crex auis 9.1.83
Merulae pisces colorem mutant & quando. 8.30.14.
Merulae pisces saxatiles latent 8.15.12
Mesenterium seu mesareon, vide Lactes.
Messapus mons Paoniae & Mediae collimitium. 9.45.2.
Metachorum quid in suisbus. 6.18.99
& 6.24.9.
Misturae animalium diuersae 2.1.173
Miluo qua parte fel 2.15.54
Miluo exiguus lien 2.15.23
Milui carniuori 8.3.3
Miluus visus bibere sed raro 8.3.71
Milui bina oua, interdum tria pariunt, & totidem excludunt pullos 6.6.13
Milui incubitus quot diebus. ibidem.
Milui quo secedunt condendi gratia 8.16.4
Miluus paucis diebus later 8.16.15
Miluus pugnat cum coruo & quare 9.1.63
Miluus pifex, & harpa amici 9.1.111
Mirari in auitibus quid 9.1.58
Myrto detrahunt ceram apes 9.40.189
Myrtus conferi debet apud alucaria 9.40.222
Mitulis testa laeuis 4.4.21

Mitulis labra tenuia 4.4.25
Mitulis pars clusilis inter testata 4.4.16
Mituli fauificant 5.15.53
Mitulis foliatis nascuntur cancri albidi, & parui 5.15.65.
Mmobiles indicantur fronte parua 1.8.5
Mola pars cruris 1.15.27
Molaris piscis parit aestate 6.17.24
Molossi canes, vide Canes molossi.
Mollem animum indicant supercilia in rectum porrecta 1.9.2
Mollium genus 1.6.8
Mollia animalia quae 4.1.8
Mollium partes & alia eorum consideratio 4.1.25
& deinceps.
Mollium mares a foeminis differunt 4.1.96
Mollia omnia praeter metu effundunt suum attramentum 4.1.73
Mollia ex piscibus tum pedibus tum pinnis nantant. 1.5.32
Mollibus habetur sexus 4.1.1.6
Mollium piscium coitus 5.6. per totum
Mollium piscium mares oua foeminarum suo semine aspergunt 6.13.22
Mollium foetura & partus 5.18. per totum
Mollium partus quo tempore 5.12. per totum
Mollium oua more vermium augentur 5.17.5
Mollia omnia carniuora 8.2.77. & 113
Mollium victus 8.2.84
Mollia humore accipiunt propter cibum 8.2.26
Mollia quomodo sensu perditata sunt 4.8.94
Mollium gustus 4.8.105
Mollia praestant cibo, grauida cum sunt 8.30.8
Molle nullum sonum emittit naturaliter 4.9.17
Mollia dormiunt 4.10.10. & 40
Mollia non sunt in Ponto nisi quibusdam locis pauca 8.28.18
Mollium generi quid ingustabile parti superiori est creditum, vt echinis 4.5.31
Mollia ubi multum adolefcunt 1.15.51
Mollicipitis auis consideratio 9.22.4
Monedularum auium tria genera 9.24. per totum
Monedulae ingluuius deest 2.17.118
Monedulae pisces gregales sunt 9.2.7
Monedulae pisces fusanei semel anno pariunt. 5.9.14.
Monedulae subeuntes Pontum capiuntur, exeuntes minus 8.13.49
Monedulae in Propontide optimae antequam pariant. ibidem.
Monedulae maris parte non subeunt Pontum, sed in Propontide trahunt aetatem & pariunt, hiemem autem in Propontide 8.13.20
Monticola pari genus quare sic dicitur 8.4.16
Montifringilla vermiculis vescitur, & eius descriptio 8.3.22
Mora celsi, id est fycamina, iuuant sues 8.21.16
Morbis sanguinis praeter menstrua, mulieres minus infestantur viris 3.19.45
Morbo minus infestatur caput eorum quibus pediculus in capillo 5.3.1.15
Morbi & valetudines animalibus pro generum diuersitate accidunt 8.18.2
Mordellae, vide Orfodagnae.
Mores animalium pro locis differunt 8.29.1

IN LIB. DE HIST. ANI.

Morum vestigia in animalibus brutis	8.1.6	Mulieris futura circularis in calua	3.7.10
Mores animalium diuersi	1.1.51	Mulieres impubes à naturæ ortu possunt creari.	
Mormur piscis parit æstate	6.17.24	7.1.40.	
Morphna aquila, vide Planga.		Mulier acutioris vocis quæ vir	7.1.27
Morsus beluarum pro locorum diuersitate differunt	8.2.9.6	Mulieres natu minores acutius sonant quam maiores	7.1.28
Morsus venenatorum grauiores, si alter alterum ederit	8.2.9.18	Mulieris mores & affectus	9.1.29
Motus animalium tam quadrupedum quam multipedum per diametrum agit	1.5.65. & 2.1.57	Mulier cur minor mare esse solet	7.2.28
Motus quaternis fit notis, aut pluribus	1.5.52	Mulieris menstruorum consideratio	7.2.
Mucones pisces quando pariunt	5.11.9	per totum.	
Muco quando coit	6.17.9	Mulierum conceptio differens	7.6.13
Mugilis piscis litoralis	8.13.9	Mulieribus conceptus accidit sua natura à menstruorum profluvio	7.2.11
Mugili appendices quot	2.17.104	Mulieres quæ menstruis carent ut plurimum steriles degunt	7.2.12
Mugilis lacus Sipharum binas habet pinnas iuxta branchias	2.13.19	Mulier quæ iunior coit concipit facilius & difficilius parit, & imperfecta remanet	7.1.63
Mugilum genus omne sponte oriri falsum est.	6.15.8.	Mulieres sunt quæ concipiunt dum profluunt menses, & postea concipere nequeunt, & quæ.	7.2.16
Mugiles aliqui non coitu nascuntur, sed limo & arena.	5.11.10	Mulier mutato viro aliquando concipit	7.6.3
Mugilum est genus quod ex limo vel arena nascitur	6.15.11	Mulier quod habet conceptionis indicium	7.3.1
Mugilis oua parit	6.13.3	Mulieribus proles recipiendæ finis & principium est menstruorum emissio	7.5.5
Mugiles ubi ædunt maxime	5.10.19	Mulier ubi conceptu sentit in suis ilibus	7.3.19
Mugiles qui fusanei semel anno pariunt	5.9.14	Mulieres sine menstruorum profluvio concipere possunt & quæ	7.2.13
Mugilis maxime omnium sollicitatur, cum gestat vterum, donec pariat	6.17.14	Mulieres quibus maxime mensibus infestantur à conceptu	7.4.43
Mugilis ex solitarijs partum accelerat inter primos.	6.17.22	Mulieres grauidæ plurimæ infestantur vino	7.5.3
Mugilum foetura genus quoddam apud.	6.15.37	Mulieres grauidæ dicuntur picare	7.4.16
Mugilum labeones quo tempore pariunt	5.11.8	Mulieres grauidæ quando tedio magis fatiscunt.	7.4.21.
Mugil omnium gulosissimus, & ibi eius natura.	8.2.106.	Mulieres quæ concipere nequeant si forsitan conceperint, foeminam potius pariunt quam marem.	7.6.18
Mugil à carne omnino abstinet	8.2.96	Mulieribus à conceptu usque ad partum quæ accidunt	7.4.ferè per totum
Mugil inter carne vescètes non vagatur.	9.37.55	Mulieribus quando opportune est procreatio.	7.1.98.
Mugil præstat in fluentis & lacubus	8.19.11	Mulier grauida maxime omnium coitum patitur.	7.4.8
Mugil deterior cum fert vterum	8.3.0.21	Mulieres plurimæ si couerint mense octauo, infans mucosus exit.	ibidem.
Mugiles autumnno vigent	9.37.65	Mulieres nonnullæ undecimo mense pariunt.	7.4.32.
Mugili imbres nocent	8.19.20	Mulieres nonnullæ pepererunt sexagesimo anno.	7.5.11.
Mugiles sæpe viuunt cauda abscissa	9.2.13	Mulieres cum parturiunt dolores infestant & quibus partibus	7.9.1
Mugilis cauda à lupo abscinditur.	ibidem.	Mulieribus sellularijs præcipue dolores vehementissimi incidunt cum pariunt, & quibus alijs.	7.9.9.
Mugilum alter alterum non edit	8.2.95	Mulierum dolor ex foemina qualis, item ex mare.	7.4.25.
Mugilis inter pisces liquide audit	4.8.69	Mulieres sunt quæ non nisi marem procreent, & contra.	7.6.16
Mugilis cum metuit caput occultat putatque totum corpus occultari	8.2.108	Mulieres Aegyptiæ fertiliores, & multos facile pariunt	7.4.39
Mugiles ascendunt de mari in lacus & fluuios.	6.14.45.	Mulieres quæ ocyssime pariunt, & quæ vix.	7.9.3
Mugilum maribus à piscatore subductis foeminae congregantur atque ita accipiuntur, & contrà.	5.5.42	Mulier post partum quando celerius potest concipere	
Mugilis & lupus licet inimici capite, tamè statim tempore congregantur	9.2.10		
Mugiles per somnum fulcra capiuntur	4.10.34		
Mugitus vitulo marino in somno	6.12.35		
Mulcra discrimen facit pabuli discrimen, aut magnitudinis animalium	3.21.8		
Mulcra ouium quâto spacio continetur	3.21.30		
Mulier omnium foeminarum sanguine abundat	3.19.42.		
Mulieribus pili in mento non prodeunt	3.11.38		
Mulieribus sacerdotibus in Caria pili prodeunt in mento.	ibidem		
Mulieres caluitio immunes	3.11.36		

INDEX.

- cipere. 7.10.23
 Mulieres quo tempore pariant 7.4.27
 Mulieres quæ paulo ante partum cōcumbunt fa-
 cilius pariunt 7.4.26
 Mulieres quando difficulter pariunt 7.9.11
 Mulier aliquando superfoetavit 7.4.66
 Mulieres difficiliter liberantur si partum purgatio-
 nes anticiparint 7.10.22
 Mulieres, si foetus quarto vel octavo mēse perie-
 rit, vt plurimum pereunt 7.4.44
 Mulier abortum facit sentiens odorem lucernæ
 extinctæ 8.24.34
 Mulier non crescit post tertium partum 7.1.66
 Mulieres vt concipere nolint, quibus vuluam il-
 linunt 7.3.9
 Mulieres quæ frequentius pariant celerius fene-
 scunt. 7.1.65
 Mulier quæ marem conceperit minus pallet, cō-
 tra de foemina: itē min⁹ cibos fastidit 7.4.14
 Mulieres melius temperantur à venere cum par-
 tum multoties exercuerint 7.1.67
 Mulier alba plusquam fusca in venere euaporat.
 7.2.40.
 Mulier ad venerem æstate, vir hieme stimulat⁹
 magis. 5.8.29
 Mulieri quando lactis copia excitatur, & quibus
 partibus excitari possit 7.11.1
 Mulieri lac vsquequo seruat⁹ 7.11.8
 Mulieribus natu maioribus lac suctu frequentio-
 re prodijt 3.20.35
 Mulierum lac commodius liuidum quàm candi-
 dum. 3.21.33
 Mulier si in poculo pilum hauserit, pilari malo
 dolet. 7.11.6
 Mulieres si non purgantur sed vomunt, securius
 exigunt 7.11.15
 Mulieri mariscas habenti deteriores sunt purga-
 tiones 7.11.13
 Mulierib⁹ paucis sūt mariscæ & varices 3.19.46
 Mulieres minus quàm viri infestantur morbis san-
 guinis cæteris, à profluuiō mēstruorū 3.19.45
 Mulieris vterus, vide Vterus.
 Mulier pediculosior viro 5.31.14
 Mulliones culices, vide Culices.
 Mullus piscis litoralis 8.13.10
 Mulli gregales 9.2.5
 Mullus appendices plures 2.17.104
 Mullus in maritimis lacubus reperitur 8.13.18
 Mullus parit autumnō ferē vltimus gregalium.
 6.17.25.
 Mullus oua sua limo committit, vnde fero parit.
 6.17.26.
 Mullus iter saxatiles pisces sol⁹ ter parit. 5.9.17
 Mullorum victus 8.2.92
 Mullus iter carne vscientes nō oberrat. 9.37.55
 Mulli autumnō vigent 9.37.65
 Mullus solipes 2.1.116
 Mulo prona ceruicis tantum villosa 2.1.75
 Mullus mutat dentes 2.1.222
 Mullus à dentium ortu viget 6.22.47
 Mulo fel deest 2.15.28
 Mullus perpetuo ciur 1.1.130
 Mullus quando coire incipit & implere potest.
 6.24.1.
 Mullus cum equa procreauit innum 6.24.3
 Mulē in terra Syria apud Phœnicem coeunt &
 pariunt omnes 6.24.5
 Mulæ terræ Syriae coeunt 1.6.33
 Mulæ quas fert terra Syria an eadem qua mulæ
 specie. 1.6.32
 Mulorum & mularum quos fert terra Syria cō-
 sideratio 6.36.1
 Mula aliquando gemellos peperit 6.22.13
 Mula grauida est facta 6.24.4
 Mulabus mēses nulli, sed illis quàm maribus vri-
 na crassior 6.18.81
 Mulus lactat semestrem tantum 6.22.45
 Muli fruge & herba vescuntur, sed maxime po-
 tu pinguescunt 8.8.1
 Mulorum in genere foeminae maiores & viuac-
 ciores. 4.11.34
 Mulorum vita ad quot annos 6.24.10
 Mulorum ætas quo deprehenditur 6.22.48
 Mula serius senescit q̃ mulus, & quare. 6.24.15
 Mula profluuiō vrinae purgatur. ibidem.
 Muli Atheniensis historia 5.24.12
 Multifida animalia 2.1.114
 Multifidum nullum talum habet 2.1.128
 Murenæ abigūt an litorales an pelagiæ. 8.13.13
 Murenæ nullæ pinnae 1.5.27
 Murenæ nec pinæ nec brachiæ integræ. 2.13.21
 Murenæ quot branchiæ 2.13.35
 Murenæ qua parte fel 2.15.49
 Murenarum coitus 5.4.2
 Murena omnibus anni tēporibus parit. 5.10.7
 Murena non habet ouum arenidum 3.10.7
 Murenæ carniuoræ tantum 8.2.91
 Murena latet 8.15.10
 Murus non idem quod murena 5.10.11
 Murino pisci imbres nocent 8.19.21
 Murices saxi adhærescunt 4.4.124
 Muricibus os carneum 4.4.128
 Mus domicilium sibi parat 1.1.123
 Murium nonnullis fel deest 2.15.29
 Murium generatio qualis 6.37.1
 Murium natura, & varia genera, & pullorum va-
 rietas 6.37. per totum.
 Muris vuluæ acetabula 3.1.121
 Murium prouentum vincunt imbres 6.37.14
 Mures quæ venantur animalia 6.37.12
 Mures bibunt lambendo 8.6.2
 Mures in Africa cū biberint moriūtur. 8.28.52
 Mures si salē labāt sine coitu implētur. 6.37.16
 Mures quales in Arabia 8.28.35
 Mures Pontici latent 8.17.16
 Mures Pontici ruminant 9.50.47
 Mures sunt qui erecti bipedes ambulāt. 6.37.18
 Muribus Ægyptijs pilus prædurus vt herinaceis
 6.37.17.
 Mure foemina terræ Persicæ rescissa foetus foe-
 minini prægnantes reperiuntur 6.37.15
 Mus aquatilis inter cortice intacta annumeratur
 8.17.22.
 Muri aquatilis exiguus lien 2.13.26
 Muris aquatilis foetura 5.33.8
 Mures aquatiles quō humore gaudent. 8.2.7
 Muris aranei morsus iumentis molestissimus.
 8.24.24.
 Musca anteriore parte aculeum gerit. 1.5.49
 Muscis pennæ binæ 4.7.29

IN LIB. DE HIST. ANI.

Morum vestigia in animalibus brutis	8.1.6	Mulieris futura circularis in calua	3.7.10
Mores animalium diuersi	1.1.51	Mulieres impubes à naturæ ortu possunt creati.	7.1.40.
Mormur piscis parit æstate	6.17.24	Mulier acutioris vocis q̄ vir	7.1.27
Morphna aquila, vide Planga.		Mulieres natu minores acutius sonāt quā mas-	7.1.28
Morsus beluarum pro locorum diuersitate differunt	8.29.6	iores	9.1.29
Morsus venenatorum grauiores, si alter alterum ederit	8.29.18	Mulieris mores & affectus	7.2.28
Motus animalium tam quadrupedum q̄ multipedum per diametru agi	1.5.65. & 2.1.57	Mulier cur minor mare esse solet	7.2.
Motus quaternis fit notis, aut pluribus	1.5.52	Mulieris menstruorum consideratio per totum.	6.18.66
Mucones pisces quando pariunt	5.11.9	Mulieri menstruorum purgatio magis, quā cæ-	7.5.9
Muco quando coit	6.17.9	teris	7.2.39.
Mugilis piscis litoralis	8.13.9	Mulieribus quando menstrua desinunt	7.6.13
Mugili appendices quot	2.17.104	Mulieres quæ sunt quæ plus menstrui habent;	7.2.11
Mugilis lacus Sipharum binas habet pinnas iuxta branchias	2.13.19		7.2.12
Mugilum genus omne sponte oriri falsum est.	6.15.8.	Mulierum conceptio differens	7.1.63
Mugiles aliqui non coitu nascuntur, sed limo & arena.	5.11.10	Mulieribus conceptus accidit sua natura à menstruorum profluui	7.3.1
Mugilum est genus quod ex limo vel arena nascitur	6.15.11	Mulieres quæ menstruis carent ut plurimum steriles degunt	7.3.19
Mugilis oua parit	6.13.3	Mulier quæ iunior coit concipit facilius & difficilius parit, & imperfecta remanet	7.4.43
Mugiles ubi ædunt maxime	5.10.19	Mulieres sunt quæ concipiunt dū profluunt menses, & postea cōcipere nequeunt, & quæ.	7.5.3
Mugiles qui fusanei semel anno pariūt	5.9.14	Mulier mutato viro aliquando concipit	7.4.16
Mugilis maxime omnium sollicitatur, cū gestat vterum, donec pariat	6.17.14	Mulier quod habet cōceptionis indicium	7.5.5
Mugilis ex solitarijs partum accelerat inter primos.	6.17.22	Mulieribus prolis recipiendæ finis & principium est menstruorum emissio	7.3.1
Mugilū foetura genus quoddam apuæ.	6.15.37	Mulier ubi concepit sentit in suis ilibus	7.5.13
Mugilum labeo quando coit	6.17.9	Mulieres sine menstruorum profluui cōcipere possunt & quæ	7.4.3
Mugilum labeones quo tempore pariūt	5.11.8	Mulieres quibus maxime mensibus infestantur à conceptu	7.5.3
Mugil omnium gulosissimus, & ibi eius natura.	8.2.106.	Mulieres gravidæ plurimæ infestantur vino	7.4.16
Mugil à carne omnino abstinet	8.2.96	Mulieres gravidæ dicuntur picare	7.4.21.
Mugil inter carne vescētes nō vagatur.	9.37.55	Mulieres gravidæ quando tēdio magis fatiscunt.	7.6.18
Mugil præstat in fluentis & lacubus	8.19.11		7.5.11.
Mugil deterior cum fert vterum	8.3.0.21	Mulieres quæ concipere nequeant si forsan conceperint, foeminam potius pariunt quā marem.	7.4.8
Mugiles autumno vigent	9.37.65	Mulieribus à conceptu vsq; ad partum quæ accidunt	7.9.1
Mugili imbres nocent	8.19.20	Mulieribus quando opportune est procreatio.	7.9.9.
Mugiles sæpe viuunt cauda abscissa	9.2.13	Mulier grauida maxime omnium coitum patitur.	7.4.25.
Mugilis cauda à lupo abscinditur.	ibidem.	Mulieres plurimæ si coierint mense octauo, infans mucosus exit.	7.6.16
Mugilum alter alterum non edit	8.2.95	Mulieres nonnullæ vndecimo mense pariunt.	7.5.11.
Mugilis inter pisces liquide audit	4.8.69		7.9.9.
Mugilis cum metuit caput occultat putatq; totum corpus occultari	8.2.108	Mulieres nonnullæ pepererunt sexagesimo anno.	7.4.32.
Mugiles ascendunt de mari in lacus & fluuios.	6.14.45.	Mulieres cum parturiūt dolores infestāt & quibus partibus	7.9.1
Mugilum maribus à piscatore subductis foeminae congregantur atque ita congregantur, & cōtra.	5.5.42	Mulieribus sessularijs præcipue dolores vehemensissimi incidunt cum pariunt, & quibus alijs.	7.4.25.
Mugilis & lupus licet inimici capite, tamē statim tempore congregantur	9.2.10	Mulieri dolor ex foemina qualis, item ex mare.	7.6.16
Mugiles per somnū fulcina capiūt	4.10.34	Mulieres sunt quæ non nisi marem procreent, & contra.	7.4.39
Mugitus vitulo marino in somno	6.12.35	Mulieres Aegyptiæ fertiliores, & multo facilius pariunt	7.9.3
Mulctræ discrimē facit pabuli discrimē, aut magnitudinis animalium	3.21.8	Mulieres quæ ocyssime pariūt, & quæ vix.	7.9.3
Mulctræ ouū quāto spacio cōtinuetur	3.21.30	Mulier post partum quando celerius potest contra.	
Mulier omnium foeminarum sanguine abundat	3.19.42.		
Mulieribus pili in mento non prodeunt	3.11.38		
Mulieribus sacerdotibus in Caria pili prodeunt in mento.	ibidem		
Mulieres caluitio immunes	3.11.36		

INDEX.

- cipere. 7.10.23
Mulieres quo tempore pariant 7.4.27
Mulieres quę paulo ante partum cōcumbunt fa-
cilius pariunt 7.4.26
Mulieres quando difficulter pariunt 7.9.11
Mulier aliquando superfoetavit 7.4.66
Mulieres difficilis liberatur si partum purgatio-
nes anticipant 7.10.22
Mulieres, si foetus quarto vel octavo mēse perie-
rit, vt plurimum pereunt 7.4.44
Mulier abortum facit sentiens odorem lucernę
extinctę 8.24.34
Mulier non crescit post tertium partum 7.1.66
Mulieres vt concipere nolint, quibus vuluam il-
linunt 7.3.9
Mulieres quę frequentius pariant celerius sene-
scunt. 7.1.65
Mulier quę marem conceperit minus pallet, cō-
tra de foeminis: itē min⁹ cibos fastidit 7.4.14
Mulieres melius temperantur a venere cum par-
tum multoties exercuerint 7.1.67
Mulier alba plusquam fusca in venere euaporat.
7.2.40.
Mulier ad venerem ætate, vir hieme stimulat
magis. 5.8.29
Mulieri quando lactis copia excitatur, & quibus
partibus excitari possit 7.11.1
Mulieri lac vsquequo feruatur 7.11.8
Mulieribus natu maioribus lac succu frequentio-
re prodit 3.20.35
Mulierum lac commodius liuidum quā candi-
dum. 3.21.33
Mulier si in poculo pilum hausit, pilari malo
dolet. 7.11.6
Mulieres si non purgantur sed vomunt, securius
exigunt 7.11.15
Mulieri mariscas habenti deteriores fiunt purga-
tiones 7.11.13
Mulierib⁹ paucis sūt mariscę & varices 3.19.46
Mulieres minus quā viri infestatur morbis san-
guinis ceteris, a profluuiio mēstruorū 3.19.45
Mulieris vterus, vide Vterus.
Mulier pediculosior viro 5.31.14
Muliones culices, vide Culices.
Mullus piscis litoralis 8.13.10
Mulli gregales 9.2.5
Mullo appendices plures 2.17.104
Mullus in maritimis lacubus reperitur 8.13.18
Mullus parit autumnō ferē vltimus gregalium.
6.17.25.
Mullus oua sua limo committit, vnde sero parit.
6.17.26.
Mullus iter saxatiles pisces sol⁹ ter parit. 5.9.17
Mullorum victus 8.2.92
Mullus iter carne vscientes nō oberrat. 9.37.55
Mulli autumnō vigent 9.37.65
Mulus solipes 2.1.116
Mulo prona cervicis tantum villosa 2.1.75
Mulus mutat dentes 2.1.222
Mulus a dentium ortu viget 6.22.47
Mulo fel deest 2.15.28
Mulus perpetuo cicur 1.1.130
Mulus quando coire incipit & implere potest.
6.24.1.
Mulus cum equa procreauit innum 6.24.3
- Mulę in terra Syria apud Phoenicem coeunt &
pariunt omnes 6.24.5
Mulę terrę Syrię coeunt 1.6.33
Mulę quas fert terra Syria an eadem qua mulę
specie. 1.6.32
Mulorum & mularum quos fert terra Syria cō-
sideratio 6.36.1
Mula aliquando gemellos peperit 6.22.13
Mula grauida est facta 6.24.4
Mulabus mēses nulli, sed illis quā maribus vi-
na crassior 6.18.81
Mulus lactat semestrem tantum 6.22.45
Muli fruge & herba vescuntur, sed maxime po-
tu pinguescunt 8.8.1
Mulorum in genere foemina maiores & viuac-
iores. 4.11.34
Mulorum vita ad quot annos 6.24.10
Mulorum ætas quo deprehenditur 6.22.48
Mula serius senescit q̄ mulus, & quare. 6.24.15
Mula profluuiū vrinę purgatur. ibidem.
Muli Atheniensis historia 5.24.12
Multifida animalia 2.1.114
Multifidum nullum talum habet 2.1.128
Murenę abigūt an litorales an pelagię. 8.13.13
Murenę nulla pinnę 1.5.27
Murenę nec pinę nec brachię integrę. 2.13.21
Murenę quot branchię 2.13.35
Murenę qua parte fel 2.15.49
Murenarum coitus 5.4.2
Murena omnibus anni tēporibus parit. 5.10.7
Murena non habet ouum arenidum 3.10.7
Murenę carniuorę tantum 8.2.91
Murena latet 8.15.10
Murus non idem quod murena 5.10.11
Murino pisci imbres nocent 8.19.21
Murices saxis adhærescunt 4.4.124
Muricibus os carneum 4.4.128
Mus domicilium sibi parat 1.1.123
Murium nonnullis fel deest 2.15.29
Murium generatio qualis 6.37.1
Murium natura, & varia genera, & pullorum va-
rietas 6.37. per totum.
Muris vuluę acetabula 3.1.121
Murium prouentum vincunt imbres 6.37.14
Mures quę venantur animalia 6.37.12
Mures bibunt lambendo 8.6.2
Mures in Africa cū biberint moriūtur. 8.28.52
Mures si salē labāt sine coitu implētur. 6.37.16
Mures quales in Arabia 8.28.35
Mures Pontici latent 8.17.16
Mures Pontici ruminant 9.50.47
Mures sunt qui erecti bipedes ambulāt. 6.37.18
Muribus Ægyptijs pilus prædurus vt herinaceis
6.37.17.
Mure foemina terrę Persicę rescissa foetus foe-
minini prægnantes reperiuntur 6.37.15
Mus aquatilis inter cortice intacta annueratur
8.17.22.
Muri aquatili exiguus lien 2.13.26
Muris aquatilis foetura 5.33.8
Mures aquatiles quō humore gaudent. 8.2.7
Muris aranei morsus iumentis molestissimus.
8.24.24.
Musca anteriore parte aculeum gerit. 1.5.49
Muscis pennę binę 4.7.29

IN LIB. DE HIST. ANI.

Musca domicilium sibi parat	1.1.124	Natex siue nerite	4.4.114
Musca quando nascuntur	5.9.11	Natices inter testacea ubi gignuntur	5.15.62
Musca quomodo sonant	4.9.15	Natices olfaciunt & audiunt	4.8.121
Muscarum coitus	5.8.8	Natice testam ingreditur cancellus	5.15.82
Muscarum coitu vermiculi gignuntur	5.1.45	Natice descriptio	4.4.119
Musca ex vermiculis fimi digesti in partes.	5.19.74.	Natice carneum os	4.4.127
Musca dormiunt	4.10.44	Natice saxis adhærescunt	4.4.123
Musca est gustus omnium saporum	8.11.3	Naticebus ubi fel	2.17.91
Musca quo cruorem mouent	4.7.22	Natura sanguinis, venarumq; principii.	3.2.101
Musculus piscis pilos intus in ore vice dentiū habet & suillis similes	3.12.17	Naturale quod, id suaue est	8.1.48
Mustax quid	3.11.58	Naturale quod, charū cuiq; est & suaue.	8.2.45
Mustela genitale osseum	2.1.179	Naturalia tam maris q̄ foeminae inter homines superiora & inferiora distinguunt	1.15.46
Mustelis vulua qualis	3.1.101	Nauta polypus	4.1.106
Mustela prudenter capit aues	9.6.30	Nauta polypus, vide etiam Polypus nauta.	
Mustela quem serpentem impugnat, & quare.	9.6.31.	¶ Necydalus ex bombyce	5.19.43
Mustela aduersarius serpens, & quare	9.1.96	Nepotes aliquando habent signa auorū.	7.6.24
Mustela dimicatura cum serpente rutam edit.	9.6.24.	Neruus pars communis	3.2.8
Mustela inimica cornici	9.1.61	Nerui quibus dati	3.5.27
Mustela rustica, vide Ictis.		Nerui natura nō more venarū continua.	3.5.7
Mustelorum genus omne inter cartilaginea.	5.5.13	Nerui natura fissilis in longitudinem	3.5.21
Mustelo pisci branchia detecta	1.5.7	Neruorum origo in corde	3.5.1
Mustelo appendices plures	2.17.103	Nervos & nasci & ali humore mucoso.	3.5.23
Musteli non gignuntur in Euripo	9.37.62	Neruis ligantur ossa oīa excepto capite.	3.5.18
Mustelorum in genere quomodo mares differūt à foeminis	5.5.20	Nerui rigore capiuntur equi, & mali indicium.	8.24.10.
Mustelorum læuium foetura	6.10.41	Nycticorax, vide Cicunia.	
Musteli foetus suos & emittunt, & recipiunt intra seipsos.	6.10.58	Nidores piscium genera quæq; appetūt.	4.8.78
Musteli qui bis in anno pariant	6.11.13	Nigrum oculi quid	1.9.10
Mustelorum stellati bis mense videntur parere, & quare.	5.10.4	Nigrū oculi in oībus ferē variat, & quō.	1.10.2
Musteli spinaces vnde dicti	6.10.38	Nigrū caprinū mores optimos indicat.	1.10.3
Musteligenis quot branchia	2.13.36	Nymphæ ex apibus, vespis, & crabronibus quando.	5.19.34
Mustelinorum vulua consideratio	6.10.26	Nix vetustate rubescit	5.19.88
Musteligenis fel in iecore	2.15.43	Ex niue vermes quales	5.19.87
Mustelino generi iecur fissum	2.17.15	¶ Nobile quid	1.1.152
Mustelinū genus vere parit	6.11.13	Noctua auis nocturna vncunguis	8.3.10
Mustelinum omne genus animal intra se parit post ouum.	6.11.22	Noctua gula qualis	2.17.119
Muti sunt qui surdi ab ortu	4.9.65	Noctua noctu vagantur	1.1.128
Mutis, id est, papauer in mollibus	4.1.71	Noctua habet appendices	2.17.135
Mutis quo situ	4.1.74	Noctuis lien exiguus	2.15.23
Mutem habent omnia crustata	4.2.81	Noctua noctu venando cibum sibi acquirit.	
N.		9.34.1.	
Nandi vis piscibus	1.1.86	Noctua venantur mures, lacertos, & verticillos.	
Nani, vide Pomiliones.		9.34.4.	
Narce, vide Torpedo.		Noctua circumuolant cæteræ aues	9.1.58
Narica piscis siue epsetus	6.15.8	Noctua constituta multæ auiculæ ab aucupibus capiuntur	9.1.59
Nares mobiles	1.11.35	Noctua paucis diebus latet	8.16.16
Naribus spiramus	1.11.31	Noctua diffidet cum cornice, & quare	9.1.55
Naribus profluuium fit sanguine vitiato & ex crescente	3.19.36	Noctua diffidet cum orchilo, & quare.	9.1.57
Nares gressilium viuiparorum cartilagine constant.	3.8.9	Nodus digiti siue articulus	1.15.18
Naris elephantis qualis	2.1.24	¶ Nutrix qualis esse debeat, quo vino vti, & cibis	7.12.3.
Naris in elephanto quis vsus	1.11.38	Nutrix fusca quàm candida lac habet commodius lactentibus	3.21.33
Nasus quid, & eius officium	1.11.27	O.	
Nasi pars media quomodo vocatur	1.11.36	Obstetricis officii, cura, peritia, & prudentia in foetu recipiendo	7.10.1
Nasus bipertito distinctus tramite	1.11.37	¶ Occiput quid	1.7.8
Nates homini carnosissimæ	2.1.110	Occiput inane & cauum omnibus & 1.7.9.	1.16.14.
Nates quem situm habent.	1.13.9	Occipitis os omnium capitis ossium infirmissimum.	1.16.21
		Oculata vescitur alga	8.2.93

INDEX.

Oculorum varietas	1.10.8	Omentum adipe pinguescentibus adipeum est:	
Oculorum varietas soli homini	1.10.5	sebo obefis sebale	3.17.7
Oculos quæ aialia habent, & quæ non.	1.9.15	Omentum minus pinguescit quibus pingue non	
Oculorū in homine distantia minima.	1.15.66	est separatim	3.17.13
Oculi hominis duo, & eorū partes	1.9.6	Omoplatæ, scapulæ	3.7.22
Oculi angulus duplex	1.9.11	Orchilus inimicus noctuæ	9.1.57
Ab oculis terni meatus ad cerebrum	1.16.22	Orchomenio in agro terræ Bœotiæ, talpæ habet	
Oculi in cerebrū finiunt, & uterq; positus super		tur multæ.	8.28.9
venula.	1.11.10	Orcinæ pisces in alto foetificant	5.10.20
Ab oculis quæ notæ sumuntur	1.10.12	Origanum, vide Cunila.	
Oculi conditi clarissime cernere possunt.	1.10.10	Oryx bifidus & vnicornis	2.1.125
Oculis cæsis interdum equi	1.10.7	Orsodagæ, id est mordellæ, ex vermiculis in Bras	
Oculorum color idem omnibus ab homine præ		sica oriuntur	5.19.8
ter equum	1.10.6	Ortigometra, vide Matrix.	
Oculis serpentum laceratis alij subnascentur.		Os communis pars	3.2.6
2.17.94.		Oris situs & partes	1.11.44
Oculi piscibus sine palpebris	2.13.50	Oris discrimen in animalibus	2.7.1
Oculi auium sine clijs	2.12.26	Os quo cibis recipitur commune omnium ani	
Oculorum in crustatis situs	4.3.11	malium.	1.2.2
Oculi omnibus crustaceis duri	4.2.37	Os habentia voluptuantur & dolent per sapores	
Oculi omnibus insectis patent	4.7.17	4.8.115.	
Oculi nigrum, vide Nigrum oculi.		Os mollium quo situ	4.1.67
Oculi pullorum hirundinis infixi videndi vim re		Os crustatorum quo situ	4.3.13
ciunt.	6.5.9	Os rescissum piscibus	2.13.48
Oculis medetur mel albicans	9.40.185	Os rescissum cani & leoni	2.7.2
Odia mutua inter quadrupedes, aues, & huius		Osstū quædā medullacea, alia minime	2.30
modi.	9.1. per totum	Ossa non omnia medullā continent	5.16.10
Odoratus auium in rostro	2.12.25	Ossa sanguineorum animalium quomodo diffi	
Oenantha auis qñ abdit, & apparet.	9.49.16	runt.	3.7.37
Ossa panis qui capiuntur pisces	8.2.98	Ossium omnium initium à spina	3.7.3
Olfactus habet suum diuersorium	4.8.25	Ossium ordo & differentia	3.7.1
Olfactus qua parte	1.11.34	Ossibus sex constat caput	3.7.13
Olfactus exquisitus perdicibus	6.2.74	Os nulli circa ventrem	3.7.21
Olfactus piscibus nullum continet membrum.		Ossa ambiuntur membranīs	3.13.4
4.8.35.		Ossa suis spoliata mēbranīs sidentur.	3.13.10
Olfacere pisces quibus argumentis	4.8.71	Ossa oīa nervis ligantur excepto capite.	3.5.18
Olea opimat pecus	8.10.10	Ossa omnium animalium perfecta prodeunt à na	
Oleaster opimat pecus.	ibidem	tiuitate, excepto hominis sincipite	7.10.31
Oleas amant cicadæ & quare	5.30.10	Ossibus quæ propius applicantur, facile putrent.	
Olea grata apibus	9.40.57	3.19.23.	
Oliuæ copia imbribus	5.22.13	Os præcisum nunquam recrefcit	3.8.2
Oleo illita cornua boum si fuerint, pedum dolo		Ossiculum in corde quoddam gen ⁹ boum habet.	
res non sentiunt	8.7.9	2.15.16.	
Oleum iuniperinum vuluq; illitum facit, vt semē		Ossifragæ natura	9.34.5
incidat.	7.3.9	Ossifraga parum oculis valet	9.34.16
Oleum fit ex iecinoribus cartilagineorum aqua		Ossifraga pullum aquilæ eiectū excipit & edu	
tilium colliquis	3.17.10	cat.	6.6.9. & 9.34.8
Oleum insectis lethale	8.27.11	Ossifraga carniuora	8.3.7
Ololyginē ranæ mares quare reddūt	4.9.45	Ossifragæ color, & magnitudo.	ibidem
Olor gregalis	1.1.107. & 8.12.56	Osphys in posteriore homine media renum est	
Olor habet appendices	2.17.135	pars, quam Galenus in descriptione humani	
Olores vbi degunt, Item victus, morum, prolis,		dorsi ait esse, quo loco cinguntur homines, vo	
senectutis probitas	9.12.10	carique non osphys tātum, verū etiam ixyn,	
Olores nunquam nisi prouocati inferunt pugna.		& pars ea sūborū noīe indicat, ideo vide in di	
9.12.12.		etione Lumbi.	
Olor circa amnes & aquas versatur	8.13.60	Ossile polypī genus	4.1.105
Olores sese deuorant	9.1.103	Ostrea (inquit Galenus) penultima correpta, &	
Olor pugnat cum aquila, & eam sæpius nutrit.		producta differunt. producta genus est Aristot	
ibidem.		teli ad omnia testacea, vt per æ diphthongum	
Olores canunt morituri	9.12.13	scribantur. Correpta, species eius est vna, qui	
Olus quantum iuuant imbres	8.19.4	bus respondere apud nos quidam volunt Con	
Omasmus in cornigeris & altera maxilla den		cham. Ostrea item foemineo genere dicuntur.	
tatis.	2.17.37	Ostreum siue concha testatorum genus.	
Omenti situs & quid	1.16.66	1.6.5.	
Omenti consideratio	3.14.1	Ostreum genus testaceum	4.1.16

Dd.j.

IN LIB. DE HIST. ANI.

Ostreis testæ scabræ	4.4.22	Oues quando pinguescunt plenius.	ibidem
Ostreis labra tenuia	4.4.26	Oues aquas cum biberint, & mox inierint, nigros generant agnos, vbi	3.12.10
Ostreis vbi origo	5.15.54. & 59	Ouibus cucurbitam sale contactam exhibent pastores.	8.10.8
Ostreæ meatum habent excrementi	8.2.60	Ouibus pascua ad occasum spectantia commoda.	8.10.13
Ostreæ absolutæ à saxi non mouentur.	1.1.84	Oues docentur gregari à pastoribus facto strepitui.	9.3.13
Ostreæ in Hellesponto quo aluntur	6.13.46	Ouilibus singulis singuli duces constituuntur.	6.19.8.
Ostreis intus nascuntur cancri albi & parui.	5.15.66.	Ouium duces quot annos viuunt.	ibidem
Oreus siue auritus dux coturnicibus cum abeunt	8.12.45.	Oues quæ frigoris patientiores, quæ nō.	8.10.17
Oti descriptio, natura, noia, & captura.	8.12.48	Ouium cubitus qualis	9.3.16
Oti auis tarda	9.33.1	Oues cubant difficiliter quæ capræ	9.3.11
Oues placidæ & feræ	1.1.134	Oues somniant	4.10.6
Oues bifurcæ	2.1.115	Oues itinere & labore extenuari solent.	8.10.13
Ouium maribus plures dentes quæ foeminis.	2.3.6	Ouium in grege quando annus felix, & quando infelix indicatur	6.19.26
Ouium cerebrum squalidiusculum	3.17.17	Ouis quo argumento validior iudicatur.	8.10.14
Ouis sebum habet	3.17.4	Oues melius valent quam capræ	8.10.20
Oues mammas binas, & papillas binas habent.	2.1.153.	Oues flauas reddere creditur Scamander fluuius	3.12.14.
Ouille genus amens & stultissimis moribus & quare.	9.3.3	Oues maiores in Ægypto quam in Græcia, & quare.	8.28.26
Ouium foetus & coitus.	6.19.ferè per totum	Oues Pyrrhicæ in Epiro egregia magnitudine.	3.21.18.
Oues anniculæ coeunt, & ferunt vterum.	5.14.36	Oues in Syria sunt cauda lata ad cubiti mensuram.	8.28.20
Oues coeunt quandiu viuunt, & quot pariunt.	6.19.12.	Oues cornutæ in Libya, contra in Scythia nullæ prope Pontum	8.28.23
Oues aquam salisculam bibunt, maturius coeunt.	6.19.22	Oues foemine crassiores reddunt vrinam quam mares.	6.18.83
Oues tam mares quam foemina possunt per totam vitam coire	5.14.69	Ouium vita	6.19.7
Ouibus sua vox ad initum	4.9.48	Oui quas lupus occiderit pelles pediculis aptiores procreandis	8.10.21
Ouibus quando salendum	6.19.23	Oues redios habet, sed pediculis vacat.	5.31.20
Oues terno aut quaternio implentur coitu.	6.19.1	Oues totidem morbis infestari quot homines.	8.24.30.
Ouium abortus quando fit.	ibidem	Oues intereunt pinguedine renum in Sicilia agro Leontino	3.17.22
Oui tempore coeundi indicatur purgatio.	6.18.67	Ouorum animalium differentia	1.5.14
Oues gestant vterum quinque mensibus.	6.19.4	Ouum ipsum in se suum habet discrimen.	6.2.10
Oues pinguescunt, cum gerunt partum	6.18.88	Oua gemina binis constant vitellis	6.3.67
Oui partus quo proximus intelligitur.	6.18.69	Oui vitellus & albumen naturam habet contrariam.	6.2.56
Ouium partus	6.19.2	Ouum ex foetibus perfectis quid	1.5.8
Ouium pariendi finis	5.14.68	Oui grandines duæ	6.2.62
Ouis abortum facit si tonuerit, & sola relinquatur.	9.3.13	Oui grandines nil ad generationem conferunt.	6.2.61.
Oues iuniores pauciora pariunt, quam vetustiores.	5.14.4	Oua oblonga & cacuminata foeminam ædunt.	6.2.12.
Oui mares & foemine qua vi generant.	6.19.14	Oua quæ marem gignunt	6.2.13
Oui à partu purgatio sequitur abunde, & qualis.	6.18.70.	Ouorum exclusio celerius fit æstate quam hieme	6.2.38.
Ouibus foetis distenta vbera pendent, quibus salis abunde est	8.10.9	Ouis geminis gemini pulli excluduntur.	6.3.73
Ouibus lactis copiam faciunt fabæ largius datæ.	3.21.26.	Oua in quibusdam vasis tepidis concocta spon- te pullos prompsere	6.2.18
Ouium lac quo augetur	8.10.8	Oua sponte in terra aperiuntur, & ibi de potatore Syracusano	6.2.15
Oui multa quâto spacio continetur.	3.21.30	Ouorum omnium volucrum natura & diuersitas.	6.2.ferè per totum.
Ouium proles præstantior, quam senescentes mares & foemina procreant	5.14.38	Ouum auis vbi concipit, & eius consideratio.	6.2.20.
Ouium foetus colorem linguæ arietis imitatur.	6.19.20.	Ouorum generatio omnibus aui- ⁹ euenit modo	
Oues ruminant	9.50.41		
Ouium pastus qualis	8.10.1		
Oues glandibus esuratis abortiunt	8.21.31		
Ouibus salem quare dant pastores	8.10.4		
Oues quibus pinguescunt	8.10.10		
Oues potissimum pinguescunt ex potu.	8.10.3		
Oues luxuriant in rebus optimâdis, & ideo intereunt.	3.17.20		
Ouibus aqua quæ commodior	8.10.12		

INDEX.

eodem, sed tempora differunt 6.2.88
Oua auium quomodo colore inter se differunt.
6.2.7.
Oua auium aquaticarum quomodo differunt ab
ouis terrestrium 6.2.5
Oua pauonia quare subiiciuntur incubanda galli-
nis. 6.9.7
Oua hyphenia quæ aues pariunt 6.2.36
Oua subuentanea auium 5.1.33
Oua subuentanea auium omnia infœcunda. 5.1.34
Oua subuentanea quare zephyria. 6.2.43
Oua subuentanea an reliquæ partus, & cuius na-
tura. 6.2.30
Ouum subuentaneum quomodo fit fœcundum.
6.2.46.
Oua vrina quæ & canicularia, æstate magis con-
sistunt. 6.2.42
Ouum vrinum semper in columbaceo genere, cū
tria parit. 6.4.8
Ouum vrinum quid ibidem
Qui generatio à coitu pari tempore euenit om-
nibus auibus 6.2.75
Ouum plurium in patinam coniectorum, &
molli igne coctorum vitelli omnes in medium
coerunt. 6.2.63
Ouum piscium quale 6.10.9
Ouum piscium arenidum 6.13.5
Ouum arenidum quæ pariunt 3.10.5
Oua piscium non oia fœcunda, sed quæ. 6.13.18
Oua piscium consistunt non solum per coitum,
sed etiam sine coitu 6.13.12
Ouis spontinis piscium animal generatur. 5.1.37
Ouum polypti, id est, pompilus 4.1.107
Ouum polypti quale 4.1.91. & 5.12.7
Ouum siluri quantum crescit eodem die. 6.14.32
Ouispara quare dicta 1.6.16
Ouisparis sexus vterq; 4.11.9
Ouispara quadrupeda omnia cortice teguntur.
1.16.18.

P.

PAcem colligunt augures ex ferarum con-
sidio. 9.1.44
Pagri pisces ambigunt, an litorales an pe-
lagij. 8.13.12
Paguri secundum genus cancrorum 4.2.9
Palatum pars oris 1.11.44
Palca opimat pecus 8.10.10
Palma pars manus 1.15.17
Palmipedes aues à fluuio victum petunt. 8.3.46
Palmipedes omnes ubi viuunt 9.12.4
Palmipedum grauiore circa aquas & amnes ver-
santur. 8.3.60
Palpebræ oculorum 1.9.7
Palpebræ cutis non coit vulnerata 1.13.15
& 3.11.13.
Palpebræ quibus sunt, hæc coniuendo obdormi-
scunt. 4.10.30
Palumbes in genere columbaceo corpore maxi-
mo. 5.13.12
Palubo ingluuiis præposita vetriculo. 2.17.112
Palumbis testes exigui priusq; coeant. 3.1.46
Palumbis ætate prouectis vngues accrescunt.
9.7.31.
Palumbes camporum incolæ 1.1.139
Palumbium nidulatio 9.7.34

Palumbes trimestres coire 6.4.21
Palumbium partus 6.1.15
Palumbes vere parit, nec plus q̄ bis 6.4.4
Palumbes quot oua parit 6.4.3
Palumbium oua cuculus absorbet 6.7.16
Palumbium incubitus 6.8.10
Palumbes viuunt mare vno contenta. 9.7.27
Palumbes frugibus viuunt 8.3.37
Palumbes quomodo bibunt 9.7.25
Palumbes quando gemit 9.49.47
Palumbes semper viuuntur 8.3.38
Palumborum aliqui latent, alij non, sed cum hirū
dinibus abeunt 8.16.13
Palumbes discedunt 8.12.33
Palumbes volant gregatim, & cum accedunt, &
cum abeunt 8.12.36
Palumbis prosunt squalores 8.18.5
Palumbium vita 6.4.24. & 9.7.29
Palumbium mas citius fœmina moritur. 9.7.36
Palumbarius accipiter, stellaris, & pernix disse-
runt. 9.36.3
Pamphyla Platis filia, prima texuit bombycia
in Co. 5.19.46
Pancreum quare dictum 3.4.20
Panthera multifida 2.1.114
Panthera dentibus ferratis 2.1.206
Pantheræ quaternas mammæ gerunt ventre me-
dio. 2.1.156
Panthera perpetuo fera 1.1.131
Pantharum in genere fœmina mate animosior.
9.1.22.
Pantheræ in Asia, in Europa nullæ 8.28.43
Pantherarum captura 9.6.12
Panthera quomodo alias venetur bestias 9.6.13
Panthera cum venenū pardalianches ederit, ster-
cus hominis querit 9.6.9
Pantheræ odor beluis gratissimus 9.6.14
Papaueres pisces gregales 9.2.6
Papauer siue mutis omnibus testaceis. 4.4.63.
& 79. & 4.2.82.
Papauer in purpuris 5.15.36
Papauerulum infantis quale 7.10.19
Papauer-herba grata apibus 9.40.222
Papilio insectum volucre.
Papilioni antennæ ante oculos prætenduntur.
4.7.34.
Papilionum quoddam genus, quiddā simile car-
tamo parit 5.19.5
Papiliones ex erucis 5.19.20
Papiliones ex aurelijs quando euolant. 5.19.26
Papilla pars mammæ 1.12.9
Pardali auiculæ consideratio 9.23.1
Pardalianches venenum 9.6.9
Parentes quæ animalia occidunt 5.26.3
& 5.27.14.
Parêtes senes alunt ciconiæ & meropes. 9.13.4
Pariendi tempus omnibus animalibus excepto
homine. 7.4.30
Pariendi tempora piscium solitariorum. 6.17.17
Partus piscium neq; eodem tempore, neq; simili
modo. 6.17.1
Partus piscium quibus mensibus magna ex par-
te. 5.11. per totum
Pariendi piscibus exitus quando maxime acce-
latur. 6.17.15

Dd.ij.

IN LIB. DE HIST. ANI.

Partus & generatio piscium lacustrū & fluuialium. 6.14. per totum
 Partus mollium, vide Mollium partus.
 Partus cartilagineorum quibus anni temporib⁹
 5.19. per totum.
 Pariunt & educant in sicco nonnulla aquatilia.
 8.2.8.
 Partus animalium varietas 5.9. per totum
 Partus animalium quomodo discrepat 8.1.40
 Pariendi tempus mulieribus quod 7.4.27
 Pariendi difficultas quibus mulieribus 7.9.4
 Parturientium dolores 7.9.1
 Partum quæ sequuntur 7.9.5
 Partus cæteris ab homine non laboriosi. 7.9.8
 Partus omnibus secundum naturam in caput:
 præter naturam in pedes 7.8.9
 Partes difficilius ruminantibus præcipue ex eruo.
 3.21.21.
 Partus auium quo tempore maxime agūt. 6.1.16
 Partus auium fecundior bifariam 6.1.18
 Pariendi tempus auiibus non idem omnibus.
 6.1.5.
 Partus formicarum 5.25.1
 Partus scorpionum terrestrium. 5.26. per totū
 Partus araneorum 5.27.1
 Partes animalium cōmunes quæ 1.2.1. & 3.2.1
 Partes animalium similes quæ, & quare dicte.
 1.1.3.
 Partes animalium dissimiles quæ, & cur dicte
 1.1.7.
 Pars dissimilis ex similibus constat 1.1.13
 Partium similiarum consideratio 3.2.1
 Partes quæ membra dicuntur 1.1.9
 Partes similes molles quæ, & sicce & solidæ.
 1.1.48.
 Partes similes aut molles & humidæ: aut sicce
 & solidæ 1.1.43
 Partium in animalibus diuersæ differētiæ. 1.1.23
 Partium in animalibus consideratio 1.6.43
 Partes eadem vel diuersæ, vel specie, vel genere.
 1.1.14.
 Partium procreationis species diuersæ 1.3.4
 Partes eadem compluribus, sed non situ eodem
 1.1.41.
 Partium differētiæ in animalibus quibus modis.
 1.6.45.
 Partium hominis situs qualis 1.15.55
 Partes hominis summæ 1.7.1
 Pars inferior hominis quæ 2.1.184
 Pars superior hominis quæ 2.1.183
 Partes hominis priores quadrupedibus sunt superi-
 næ: & posteriores pronæ 2.1.61
 Partes superiores & priores sunt maribus valio-
 diores: cōtrā foeminis posteriores & inferiores.
 4.11.40.
 Partes exteriores præcipue nominantur. 1.15.69
 Partes hominum interiores incertæ & incognitæ:
 & ex partibus ceterorum animalium contem-
 plandæ. 1.16.1
 Partium interiorum ordo in animalibus 2.15.1
 Partium interiorum ratio in auiibus 2.17.109
 Partes cōmunes ex angui & sanguineo 4.3.6
 Partes communes insectis 4.7.6
 Pars inferior pedestribus quæ: item pede carenti-
 bus. 2.1.185

Partes pronæ in animalibus pilosis pilosiores su-
 pinis: in homine contrā 2.1.68
 Pars læua quadrupedum viuiparorum minus, quā
 hominis, absoluta 2.1.17
 Partes quæ arma sunt aialibus, vt sunt maribus,
 ita foeminis desūt in nonnullis generib⁹. 4.11.50
 Partes sentiendi nullæ piscibus cōspiciuæ præter
 quàm oculi 2.13.49
 Partes aquaticorum viuiparorum. 6.12. per totum
 Paruæ ex squillarum genere 4.2.7
 Parit tria genera & nomina 8.3.15
 Parus vermiculos petit. ibidem
 Parus oua plurimā ædit 9.15.3
 Parit auiculæ inferunt iniuriā apibus. 9.40.135
 Passa pinguescunt boues 8.7.6
 Passer auis habet appēdices sed exiguas. 2.17.135
 Passeri ventriculus longior 2.17.124
 Passeri qua parte fel 2.15.3
 Passer & puluerat, & lauat 9.49.56
 Passeris pennæ interdum albescunt per affectus
 temporarios 3.12.5
 Passeres rē venereā celerrime absoluunt. 5.2.13
 Passer vermiculos petit 8.3.15
 Passerum anni quot 9.7.37
 Passeres pisces fusanei semel anno pariūt. 5.9.14
 Passeribus in genere piscium est quod pariat, sed
 mas deest 4.11.31
 Passerum piscium ingenium in capiēdis piscib⁹
 9.37.20.
 Pastinaca piscis pelagicus 8.13.11
 Pastinaca an pinnis careat 1.5.29
 Pastinacæ coitus 5.3.5. & 5.5.4
 Pastinaca non recipit intra seipsam prolem qua-
 re. 6.10.62
 Pastinaca inter plana animal gignit post, quā
 ouum peperit 6.11.14
 Pastinacæ ingenium in piscibus capiēdis. 9.32.14
 Pastinacam bestiolam si equus deuorarit, pustu-
 lā excitantur, & quibus intereat 8.24.25
 Patellæ, quæ & auris marina dicitur, qua ostium
 habet excrementi 4.4.95
 Patellæ generi venter qua parte 4.4.96
 Patellis caput versum in terram & podex supra
 4.5.20.
 Patellæ quo in loco papauer habēt 4.4.80
 Patellæ altera parte superficie detecta carnem
 ostendunt 4.4.15
 Patellæ saxi adhærescunt 4.4.124
 Patellæ absolui solent 5.16.6
 Patellæ ubi generantur 5.15.62
 Patellarum victus 8.2.61
 Patella mouetur, & in pastum fertur 4.4.30
 Pauo inuidus & ornatus amans 1.11.57
 Pauones coeunt vere, & partus breui agitur.
 6.9.6.
 Pauo mas, dum foemina incubat, aduolans fran-
 git oua. 6.9.8
 Pauones pariunt oua subuentanea 6.2.37
 & 6.9.5.
 Pauonia oua, vide Oua pauonia.
 Pauo quando amittit pennas 6.9.6
 Pauonis vita & partus 6.9.1
 Pecus in agro chalcidico sine felle 1.18.11
 Pecorum fel in Naxo grande. ibidem
 Pecora in Antandria, alia candorem, alia nigri-

INDEX.

- tiem à duobus fluuijs contrahunt 3.12.12
 Pecten generis testati & expedis se mouet volatu. 9.37.57
 Pectines se mouent, ita, vt volare dicatur. 4.4.26
 Pectines vbi oriuntur 5.15.55
 Pectines in testatis cernere videntur 4.8.120
 Pectines anno perficiuntur 5.15.63
 Pectines fecerunt conduntur 8.13.62
 Pectines quando latent 8.13.67
 Pectines aliquandiu latent in arena 5.15.68
 Pectines stridere sentiuntur 4.9.29
 Pectines in siccitatibus trahunt rufum colorem. 8.20.26.
 Pectines optimi cum grauidi 8.30.3
 Pectunculorum genus quod 4.4.87
 Pectunculi inter testata pars clusilis 4.4.15
 Pectunculis testa qualis 4.1.107
 Pectunculis testæ pectinatim diuisæ 4.4.23
 Pectunculi corroduntur à quodam vrticæ genere. 4.6.28
 Pectunculis intus nascuntur plurimi cancri albi di, & parui 5.15.66
 Pectoris situs 3.7.19
 Pectus mox à collo 1.12.8
 Pectus homini latum, cæteris angustum 2.1.28
 Pectus omnium animalium ab homine, humano est proportionatum 2.1.27
 Pectus quibus animalibus est latius, hæc sunt ad vomitum propensiora 9.50.49
 Pelecane, vide Plateæ.
 Pella, vide Ardeola.
 Penelops auis circa aquas versatur 8.3.65
 Penis homini absolutus 2.1.163
 Penis situs, substantia, & forma 1.13.13
 Pennæ omnes caule constant 2.12.32
 Pennatum genus auis appellatur 1.5.42
 Penna auibus quod squama in piscibus 1.1.38
 Pennæ præcisæ non reparantur, nec ab radice, nec ab incisura, sed cadat est necesse 3.12.19
 Pennarum mutationis in auibus consideratio. 3.12.1.
 Penna insectorum qualis 4.7.32
 Pennata auriculis carent 1.11.13
 Perca pisci quot branchiæ 2.13.36
 Perca appendices plures 2.17.103
 Percarum partus 6.14.9
 Perca pisces saxatiles latent 8.15.12
 Perca accipitres 9.36.4
 Percnopterus aquila vnde dicta, eius natura, descriptio, & alia eius nomina 9.32.15
 Perdix habet appendices 2.17.134
 Perdici ingluuies præposita ventriculo. 2.17.112
 Perdix pulueratrix 9.49.54
 Perdices nidos sibi non faciunt, & quare. 9.8.2
 Perdices salacissimæ 9.8.42. & 1.1.14.
 Perdicibus testes exigui priusq; coeant. 3.1.46
 Perdicum testes tempore coitus conspectiores. 6.9.14.
 Perdices quomodo coeunt 5.5.52
 Perdices mansueti feros subigunt 9.8.31
 Perdices quando maritantur, & vtero ingrauescunt. 5.5.48
 Perdix cito impletur, & oua subuentanea concipit. 6.2.72
 Perdix fit prægnas aura à marito flate. 6.2.73
 Perdices non pariunt in nidis 6.1.22
 Perdices vbi pariunt 9.8.3. & 45
 Perdicum oua candida 6.2.8
 Perdices pariunt oua subuentanea 6.2.37
 Perdicum incubitus 6.8.12
 Perdices refouent pullos suos, & ducunt more gallinarum, nec eodem in loco & pariunt, & incubant. 9.8.8
 Perdicis astutia contra venantes, & alia eius natura, & coitus 9.8.10
 Perdices vorant limaces 9.37.26
 Perdicibus olfactus exquisitus 6.2.74
 Perdicibus vox ante pugnam 4.9.57
 Perdicum voces loci ratione differunt 4.9.73
 Perdicum vita 6.4.25. & 9.7.34
 Pernæ quæ 3.7.26
 Pernæ & culinæ ijs desunt quib⁹ & crura & brachia desunt 3.7.49
 Pernix accipiter, palumbari⁹, & stellaris differunt 9.36.3.
 Pestilens morbus piscibus nullus incidit. 8.19.55 & 8.20.1.
 Pes quid & eius partes 1.15.31
 Pedes quæ habent, multos habent 1.6.9
 Ex pedibus animalium differentia 1.5.19
 Pedes neruis plurimis continentur 3.5.27
 Pedes nullis pedestribus carnosii excepto hominibus. 2.1.107
 Pedes si exigui, manus exiguæ 1.15.13
 Pedum flexus 1.15.58
 Pedatim incedere quid 2.1.60
 Pedes foeminis elegantiores q̃ marib⁹. 4.11.47
 Pediculorum generatio vnde 5.31.7
 Pediculorum coitu lendes procreantur. 5.1.44
 Pediculo quæ infestantur animalia 5.31.16
 Pediculi pueris in capillo magis, viris minus. 5.31.14.
 Pediculum omnino foeminæ magis quam maribus sentiunt. 5.31.14.
 Pediculorum copia nascitur quibusdam generibus morborum 5.31.11
 Pediculi largius proueniunt mutatione aquarū, quibus lauatur, quæ pediculū sentiunt. 5.31.24
 Pediculis procreandis aptæ sunt pelles ouium quas lupus occiderit 8.10.21
 Pediculi ijs quibus pilus, excepto asino. 5.31.18
 Pediculi genus vnūquodq; nascitur è corpore sui animalis 5.31.23
 Pediculus omnino ijs auibus gignitur, quib⁹ pennis na caule constat 5.31.17
 Pediculi genus marinū simplex & vnū. 5.31.27
 Pediculis pisces sollicitantur. 4.10.14. & 5.31.25
 Pediculum habent boues 5.31.20
 Pediculorum genus ferum 5.31.12
 Pedicularis morbus, & qui eo interiere. 5.31.9
 Pediculus piscis in quo mari 6.31.31
 Phager piscis propter lapidē capitis, maxime algore infestatur 8.19.18
 Phalangiorum plura genera, & nomina. 9.39.1
 Phalangiorum procreatio vnde 5.19.9
 Phalangia quomodo coeunt 5.8.12
 Phalangiorum in genere foeminæ maiores suis maribus. 4.11.37
 Phalangij aranei vbi pariunt 5.27.11
 Phalangia diu viuunt sine cibo 8.4.17

Dd. iij.

IN LIB. DE HIST. ANI.

Phalanga à suis foetibus interficiuntur. 5.27.14
 Phalangi inimicatur ichneumo 9.1.52
 Phalaris auis circa aquas & amnes versatur.
 8.3.60.
 Phalerica apua membradas gignit 6.15.34
 Pharmacopolæ, id est, pigmentarij 8.4.18
 In Pharo scorpiones non lædunt 8.29.7
 Pharfalia equa, vide Iusta.
 Phasiana pulueratrix 9.49.54
 Phasianarum oua punctis distincta 6.2.9
 Phasianæ pediculo intereunt, nisi se puluerent.
 5.31.17.
 Pherecydes Syrius morbo pediculari interijt.
 5.31.11.
 Phœnices quomodo capiant pisces marinos.
 8.20.11.
 Circa Phœnicem pisces capiuntur mutuo sexuū
 aspectu 5.5.41
 Phœnice fert caneros magnæ velocitatis. 4.2.11
 Phycos purgamentum maris Pontici, quo pisces
 & ostrea nutriuntur 6.13.43
 Philomela, vide Luscina.
 Phleus grata apibus, vnde cera accipitur.
 9.40.190.
 Phocænæ partus, & vbi nascitur 6.12.8
 Phocæna Pontum subit victus & partus gratia.
 8.13.29.
 Phœicis auis natura, & cum harpa inimicitia.
 6.18.8.
 Pholis piscis mucore suo quasi cubili quiescit.
 9.37.56.
 Phoxinorum partus 6.14.9
 Phoxini oua sine coitu consistunt 6.13.14
 Phuca piscis, vide Fuca.
 Pici martij tria genera 9.9.7
 Pici martij natura 9.9.1
 Pici martij nidulatio, & pastus 9.9.10
 Pici martius, vide etiam in dictione Pipo.
 Pica voces plurimas commutat 9.13.1
 Pica quot oua parit, & alia eius natura. 9.13.2
 Pictores conchis vtuntur 5.15.78
 Pietas ciconiæ & meropii in parètes 9.13.4
 Pifex, harpa, & miluus amici 9.1.111
 Pygargus genus aquilæ vnde dicitur, eius natu-
 ra, & nomina 9.32.1
 Pygargus inter aquilas in alenda prole difficilior
 6.6.19.
 Piger genus aquilæ 9.18.6
 Pygmæi pugnant cum gruibus vbi. 8.12.14
 Pilare malum quid, & quando accidit mammis
 mulierum 7.11.6
 Pilæ marinæ 9.14.5
 Pilularius siue cantharis vaginipennis 4.7.5
 Pilus pars communis 3.2.8
 Pilorum consideratio 3.10.1
 Pilorū natura filialis, & eorū differētia. 3.11.1
 Pilorū nomine quæ contineantur 1.6.24
 Pilos quæ animalia habent 3.10.3
 Pilos habentia omnia sunt viuipara 1.6.23
 Pilos non omnia habent 3.11.16
 Pili nonnullis animalibus nulli, alijs sunt, sed qua
 parte. 5.14.15
 Pilorum genus omne humorem viscosum ad ra-
 dicem suam habet 3.11.53
 Pili congeniti qui 3.11.28

Pili postgeniti qui 3.11.29
 Pili in homine solo & congeniti, & postgeniti.
 3.11.26.
 Pili congeniti grauidis defluunt 7.4.22
 Pili congeniti libidinosis maturius defluunt, post-
 geniti celerius sese promunt 3.11.62
 Pili postgeniti castratis ante pubertatem nō ex-
 eunt, post pubertatem excisis soli decidūt præ-
 terquam pubis 3.11.36
 Pilorum ortus in pube tempus homini indicat
 coeundi 5.14.13
 Pili hominum locis calidis duri, frigidis molles.
 3.10.17.
 Pili promissi & simplices sunt molles: crispi, du-
 ri. 3.10.18
 Pilus foemina tenuior q̄ maribus 4.11.45
 Pili in mento eueniunt mulieribus sacerdotibus
 in Caria 3.11.39
 Pili in mēto mulieris non prodeunt, nisi cū men-
 strui cursus substiterunt 3.11.38
 Pili palpebrarū defluunt rebus veneris. 3.11.50
 Pili capitis primi per æstatem defluunt. 3.11.31
 Pili citius canescunt operi 3.11.24
 Pili palpebrarum lentissime omnium canescunt
 3.11.51.
 Pili omnes sunt cani vitilagine 3.11.21
 Pili ægrotantibus incanuerunt 3.11.22
 Pili candescunt parte sui postrema 3.11.18
 Pili defunctis & senibus auferunt, & duriores
 redduntur 3.11.61
 Pili crescunt in tabidis 3.11.60
 Pili euulsi denuo subnasci possunt, dum citra æta-
 tis florem degitur 3.11.52
 Pili præcisi non ab incisura augentur 3.11.65
 Pili præfecti augeri ab radice possunt 3.12.19
 Pili palpebrarum nunquam plus iusto excrefcūt
 3.11.49.
 Pilorum color mutatur senectute 3.11.16
 Pili mutantur vsu pabuli. 3.10.13
 Pili quibus sunt versicolors, ijs cutis versicolor,
 & lingua. 3.11.55
 Pili lepori vni & in bucca intus sunt, & sub pe-
 dibus. 3.12.15
 Pilos intus in ore habet musculus piscis. 3.12.17
 Pilorū discrimina pro partiū cōditione 3.10.7
 Pili differunt pro regionum tēpore, & frigore.
 3.10.16.
 Pilositas in quadrupedibus locis differt. 2.1.72
 Pilosa omnia quadrupeda viuipara 2.1.65
 Pinguia oīa sanguinē habent paucum. 3.19.19
 Pingue omne exangue est 3.19.21
 Pingue nullum insectis 4.7.45
 Pinguescunt omnia animalia aut intra carnem,
 aut seorsum 3.17.12
 Pinguescūt potius omnia ætate prouecta, quā
 nouella. 3.18.4
 Pinguescunt quæ maxime animalia 3.17.15
 Pinguescunt intra carnem quibus est parui ven-
 ter. 3.16.10
 Pinguescūt tam oues, quā capræ cum partum
 gerunt 6.18.88
 Pinnae peculiāres piscibus 2.13.18
 Pinnarum numerales differentia in piscibus.
 1.5.24.
 Pinnis plani pisces, & caudati carent 1.5.28

Pinna etiam dicitur in auricula 1.11.4
 Pinnis inter testata testæ scabræ 4.4.22
 Pinna animalne sit an planta, ambigitur. 8.1.28
 Pinna immobilis 4.4.29
 Pinnæ eculsæ viuere nequeunt 5.15.74
 Pinnæ nunquam sedem mutant, & radice inni-
 tuntur 5.15.72
 Pinnarum ortus vnde 5.15.55
 Pinnæ custodē intra se continent quæ pinnophy-
 lax dicitur, quo priuata pereunt breui tempo-
 re. 5.15.57
 Pinnother in pinnis 5.15.65
 In pinnis quos pinnotheras vocant nascitur can-
 cri plurimi albi, & parui. ibidem
 Pinnother bestiola araneo similis in cubilib⁹ spō-
 giarum oritur: & alia eius cōsideratio. 5.15.7
 Pipō vterq; culicibus gaudet 8.3.29
 Pipō maior & minor inter se similes, & similem
 vocem habent 8.3.30
 Pipō inimicatur ardeolæ 9.1.71
 Pipō diffidet cum lutea, & quare 9.1.53
 Pyri conseri debent apud aluearia 9.40.221
 Pyrausta, qui & clerus, vermiculus nocet apibus.
 8.2.73.
 Pyralis auis, vide Ignaria auis.
 Piscis ex sanguineorum genere 1.6.4
 Piscium genus omne sanguinis particeps. 2.13.51
 Piscibus peculiare appendicū agnatio. 2.17.101
 & 109.
 Pisces quibus partibus sunt præditi, & quibus
 non. 2.13.1
 Pisces præter branchiarum discrimen quomodo
 ab animalibus alijs differunt 2.13.38
 Pisces pinnis natant 1.5.24. & 56
 Piscibus os rescissum 2.13.48
 Piscibus ferē omnibus dentes serrati 2.1.213
 Piscium genera omnia dentes habent serratos, ex-
 cepto scaro. 2.13.44
 Piscibus oculi sine palpebris 2.13.50
 Piscium lingua qualis 2.13.46
 Piscibus lingua imperfecta & incerta, & an om-
 nibus sit. 4.8.28
 Pisces non habent linguam absolutam 2.10.12
 Piscium sebum quale 3.17.12
 Pisces magna ex parte gula carent 2.17.24
 Piscium quæ spinam continent, & quæ non.
 3.7.38.
 Piscium venter iuxta os positus 8.2.111
 Pisces carent pulmone 2.15.18
 Pisces qui fistulam habent, spirant & habēt pul-
 monem, & pisces sunt dicendi 6.12.10
 Piscibus cor suo mucrone ad os tendit 2.17.4
 Piscibus fel in iecinore 2.15.42
 Pisces vocis expertes, sed sonos mouent, & qua-
 re. 4.9.18
 Piscium ventris & intestinorū ratio 2.17.96
 Pisces qui oua pariunt vesicam & renes non ha-
 bent. 2.16.1
 Piscium differentia penes gregatim degere vel
 inimice 9.2.1
 Pisces pelagici qui 8.13.11
 Pisces litorales qui 8.13.9
 Pisces saxatiles omnes litorales sunt. ibidem
 Pisces saxatiles, vide Saxatiles pisces.
 Pisces gregales qui 9.2.4

Piscium pars plurima gregatilis, nec vllus grex ca-
 ret duce. 8.13.24
 Piscis ruminalis qui 9.50.47
 Piscium differentia sexus 6.13.9
 Piscium maxima pars cōsummatur mare & fœ-
 mina. ibidem
 Piscium in genere nonnulla, nec mares, nec fœ-
 minæ generantur 5.1.29
 Piscium in genere nonnulla mare vidua, sexu vno
 fœmineo formantur 5.1.31
 Pisces testibus carent 3.1.14. & 25.8. & 5.5.21
 Pisces quid loco testium habēt. 3.1.26. & 5.5.23
 Pisces nec mamas, nec genitale habēt. 2.13.15
 Pisces carent lacte in mammis 3.10.24
 Piscium vuluæ diuersitas & forma 6.10.5
 Piscium vuluæ vbi & quales 3.1.87
 Pisces ouipari vuluam qualem, & vbi habent.
 6.13.1.
 Pisces eiusdem generis etiā inter se differunt vul-
 uæ forma. 6.10.26
 Piscium coitus 5.5. per totum.
 Piscium diuersa genera, an inter se coeant. 6.11.18
 Piscium conceptus magna ex parte agitur ver-
 no tempore 5.11.11
 Pisces pro genitura habent thorum 3.20.17
 Piscium in vteri gestatione differentia 6.17.4
 Pisces oēs laborāt quādo gerūt vterum. 6.17.11
 Piscium in partu discrimen 2.13.52
 Pisces vbi pariunt 6.13.26
 Piscium ouiparorū partus. 6.13. ferē per totum.
 Piscibus eisdem, sed non eisdem in locis, nec co-
 eundi ferendū idem tempus, nec foetifican-
 di nec proficiendi 6.17.51
 Pisces quibus mensibus, & quot pariunt magnā
 ex parte 5.11. per totum.
 Piscium partus tēpore euariat, & modo. 6.17.1
 Pisces pelagici magna ex parte æstate pariunt.
 6.17.29.
 Pisces solitarij pariunt in vere 6.17.17
 Pisces pauci pariunt autumnō 5.11.2
 Pisces ouipari semel pariunt anno, præter fucas
 pusillas 6.13.30
 Piscium ouiparorum coitus minus patet. 5.5.35
 & quare raro cernitur. 53.
 Piscium partus & coitus apud Lesbium insulā,
 & marium & fœminarum circa coitum con-
 gregatio 9.37.66
 Piscium plurimi semel in anno pariunt. 5.9.12
 Pisces non omnes oua pariunt 6.10.1
 Pisces ouipari qui, item viuipari 2.13.53
 Pisces qui candidi vocantur oua pariunt. 6.13.4
 Pisces qui laues appellantur oua pariunt exce-
 pta anguilla 6.13.4
 Pisces squama testis omnes oua pariunt. 6.13.2
 Pisces animal parientes qui 6.12.1
 Piscibus acceleratur pariendū tempus, vbi vermi-
 culi nati in ventre fuerint 6.17.15
 Piscium lacustrium, & fluuiialium partus & ge-
 neratio. 6.14. per totum
 Pisces à partu requiescunt continuo 6.17.14
 Pisces omnes sua oua aspergunt semine genita-
 li. 6.13.15
 Pisces mares magnam ouorum partem deuorāt
 6.13.16.
 Pisces oēs foeturā suo tēpore deuorant. 8.2.89
 Dd.iiij.

IN LIB. DE HIST. ANI.

Pisces maxima ex parte ex ovo gignūt. 6.14.47
Piscium ouis spontinis animal generat 5.1.37
Piscium ouum quale 6.10.9
Piscium generatio ex ovo quo agit modo. 6.13.35
Piscium generatio ex ovo, & autū quomodo dif
ferunt, & conueniunt 6.10.11
Pisces nonnulli ex ijs qui per coitum generantur,
sponte veniunt 6.15.12
Pisces qui nec ouum nec animal pariūt, vnde ge
nerantur 8.13.17
Piscium qui ex limo vel arena, vel spuma oriun
tur, consideratio 6.15. per totum
Piscium foetus 6.10. ferē per totum
Pisces omnes celeriter perficiuntur 5.10.15
& 6.17.49.
Piscium ouiparorum oua more vermium augen
tur. 5.17.5
Piscium foeminae maiores suis maribus 4.11.36
Piscium generi ferē toti foemina maior quā
mas. 5.5.10
Pisces litorales pelagicis praestāt, & quare. 8.13.3
Piscium genera quo tempore in cibum praestan
tiora redduntur 8.30. per totum
Piscium mares suis foeminis cibo sunt praestan
tiores, excepto siluro 8.30.31
Pisces cum impleri incipiunt, boni omnes ferē
sunt. 8.30.9
Pisces fluuiatiles & lacustres quādo optimi sunt
8.30.28.
Pisces squamati ferē omnes deteriores cum vte
rum gerunt. 8.30.22
Piscium foelicitas ex regione, tum ad magnitu
dinem, tum ad coitum 5.11.18
Pisces optimi locis praeditis lacus commoditate.
8.19.12.
Pisces longi aqilonijs locis magis vigent. 8.19.40
Piscium genus magna ex parte annis pluuijs be
ne viuunt 8.19.1
Piscium parti maximae imbres aestiui sunt com
modiores. 8.19.13
Piscibus imbres cōducūt exceptis paucis. 8.18.5
Piscibus bene cedit, quando hominibus annus.
8.19.16.
Piscibus loca quae sunt commodiora 8.19.35
Pisces quicq loca habent sibi ad incolumitatem
commodiora 8.19.31
Pisces ouipari vigent veris tēpore donec pariāt,
viuipari autumnō 9.37.64
Pisciculi quare seruari possunt 8.19.47
Pisces locis frigidis parum vigent 8.19.17
Pisces omnes locis eisdem, quibus sunt orti, aut
similibus degunt 9.37.52
Piscibus sicci anni incommodi 8.18.7
Piscium genus pluuijs gaudere quo indicio. 8.19.7
Pisces sunt magna ex parte suauissimi, cum la
tent. 8.15.18
Pisces plures latent 8.15.6
Pisces aestate latere quo argumento probatur.
8.15.33.
Piscium alia latent in arena, alia in luto ore tan
tum detecto 8.15.26
Pisces saxatiles conduntur solum hiberno tem
pore. 8.15.28
Pisces nonnulli latentes capiuntur tempore sui
secessus. 8.15.15

Pisces migrant, quare, & qui 8.12.20
Piscium alij ab alto discedunt ad litus, & cōtrā,
& quare. 8.13.1
Pisces cur Pontum subeunt, & quando exeunt.
8.13.30.
Pisces qui Pontum subeūt, quomodo discessum,
& mutationem sedis faciunt 8.13.55
Pisces de Euripo Pyrrhæo enatant per hiemem
foras, ppter frigus excepto gobione. 9.37.59
Pisces fusanei qui Pōtum subeunt, interdiu me
ant, noctu quiescunt, & pascuntur, nisi luna lu
ceat. 8.13.45
Piscibus Pontum subeundi & exeundi affectio
qualis. 8.13.20
Pisces oberrant maxime qui carne aluntur, pra
ter paucos 9.37.54
Piscium marinorum & fluuiialium ingenia pro
commodioris vitæ ratione 9.37. per totum
Piscium victus 8.2. per totum
Piscium quæq genera nidores appetūt. 4.8.78
Pisces quibus alga in cibo est, abunde pascuntur.
8.19.37.
Piscium alter alterum sui generis edit, excepto
mugile 8.2.95
Pisciculi in Hellespōto quo nutriuntur. 6.13.47
Pisces carniuori plures pisces sibi reperit locis,
quæ algarum copia scatent 8.19.38
Pisces q carne velcantur argumentū. 8.2.117
Pisces carniuori 8.3.68
Pisces carniuori qui 8.2.90
Pisces inter scarus solus ruminat 2.17.99
Piscium actiones 8.13. per totum
Pisces suos agnoscunt odores 4.8.73
Pisces sanguinem suum odorari dicuntur. 4.8.3
Pisces olfacere quibus documentis cōstat. 4.8.71
Piscium auditus, olfactusve nullum habet mem
brum manifestum 4.8.35
Pisces audiunt, & olfaciunt 4.8.38
Pisces audire quibus documētis cōstat. 4.8.65
Pisces qui liquidius audiant 4.8.69
Pisces sensum gustus habent 4.8.31
Piscibus sentiendi partes conspicuæ nullæ, pra
ter quā oculi 2.13.49
Pisces dormiunt quo argumēto 4.10.14. & 21
Pisces noctu potius dormiunt 4.10.29
Piscium plani sese in arena occultant, vt dormi
ant. 4.10.33
Pisces dū quiescūt, sola cauda mouent. 4.10.24
Pisces ineunt praelium, maiores contra minores.
9.2.15.
Piscium alter ab altero inuaditur, minorēsq ma
iorum sunt praeda 8.2.116
Piscibus nonnullis venter procidit, dum ceteros
insequuntur 8.2.110. & 2.17.25
Pisces magni maiores sequuntur 8.19.48
Piscium captura quomodo fit 4.8.52
Pisces quando capiuntur 8.19.51
Pisces in stabulis suis facile capiuntur 4.8.39
Pisces quibus audius accedūt ad hamos. 4.8.80
Pisces odore extra suos specus excitant. 4.8.74
Pisces non capiuntur eisdem escarum generibus
4.8.72.
Piscium captura qua parte agitur 8.2.122
Piscium capiendorū modi à quibuscūq. 8.20.12
Pisces eadem sagena plures capi secundo iactu

INDEX.

quando accidit 8.15.37
Pisces fusanei à monedula, Pontum exeuntes
potius capiuntur, & optimi per id tēporis sunt.
8.13.51.
Pisces circa Phoenicem sexuum mutuo aspectu
capiuntur 5.5.41
Pisces marinos quomodo capiant Phoenices.
8.20.11.
Piscatoribus lupi familiares vbi 9.36.20
Piscium sola squatina mutat colorē 9.37.85
Pisces in mari trabibus similes, scutorum effigie,
& alij genitale viri imitantes 4.7.55
Piscium foeminas maribus esse viuaciores, quo
argumento constat 4.11.38
Pisces qui lapidem in capite habent, infestantur
maxime algore 8.19.17
Piscium genus vnifore potissimum rigore indu-
ratur & interit 8.20.32
Piscium senectus quo iudicatur 8.30.26
Pisces senectute vitiantur 8.30.23
Piscibus extenuatis & senescētibus squamæ sic-
ciores, & crassiores 3.11.66
Piscium ægrotatio quo indicio 8.19.58
Pisces moriuntur verbasco herba 8.20.10
Piscium fluuiialium & lacustrium morbi
per totum. 8.20.
Pisces pediculis & pulicibus infestantur. 5.3.12.5
& 4.10.14.
Piscibus vniuersis nullus incidit morbus pestilēs
8.19.55.
Piscium genus fluuiatile & lacustre peste immu-
ne, sed nonnullis morbi incidunt proprii. 8.20.1
Pisces ad glutinum conficiendū apti 3.11.10
Pituita pars communis in animalibus 3.2.10
Pice cornua boum gregalium quare illinuntur.
8.23.3.
Pice cornua boum iuniorum illita si fuerint, pe-
dum dolores non sentiunt 8.7.9
Planga genus aqlæ, & natura, & noīa. 9.3.2.6
Planta pedis quid 1.15.33
Plata pedis pleniufcula versutos indicat. 1.15.37
Plantarum munus 8.1.35
Plantarum genus ab animantium genere primū,
& earum differentiæ 8.1.21
Planorum cartilagineorum coitus 5.5.2
Platea gregalis 8.12.56
Plateæ migrant de Strimone ad Hystrū, & plē
ibi faciūt, & qualis sit earum volatus. 8.12.7
Platearū fluuiatilium pastus 9.10.7
Pluris minorisve ratio ad excessum & defectum
refertur 1.1.34
Pluuia quibus bene est, & quibus nocet. 8.19
per totum.
Pluuī anni auibus incommodi, & quare 8.18.6
Podagra tētati canes pauci euadunt 8.22.5
Podagra laborat equorū gregales 8.24.2
Podagra tentatur boues gregales 8.23.2
Polybij sententia de venarum ordine 3.3.1
Polyporum plura genera, & eorum appellatio-
nes. 4.1.100
Polypi à cæteris mollibus quomodo differunt.
4.1.50.
Polypi brachia quo ordine habent 4.1.33
Polypi brachia quantum magnitudinis capiunt.
4.1.55.

Polypus & pinnis & pedibus natat 1.5.33
Polypus quomodo natat 4.1.44
Polypus collo imbecillo 9.3.102
Polypi caput quādiu viuūt est prædurū. 4.1.47
Polypi caput cartilagine prope constat. 4.1.86
Polypi dorsum quid 4.1.38
Polypis nihil solidum intus 4.1.85
Polyporū maris & foeminae differentiæ. 4.1.87.
& 5.12.10.
Polypus fistulam ante alueum positā gerit, qua
mare transmittit 4.1.40
Polypus brachijs suis vt pedib⁹ & manibus vti-
tur. 4.1.35
Polyporum cubilia quo argumento deprehen-
duntur. 8.2.86
Polypi quomodo coeunt 5.6.2
Polypus vltimo brachio, quod dorso annexū est,
vitur in coitu. 4.1.37
Polypus quādo coit, & parit, & latet 5.12.6
Polypus perq̃ foecundus 5.12.8
Polypus ouum quale ædit. 5.12.7. & 5.18.3.
& 4.1.91.
Polypus fouet quæ adiderit. 5.12.11. & 5.18.34
Polypuli modo araneorum exerpūt ouis ruptis.
5.18.9.
Polypi cibo præstant grauidi 8.30.9
Polyporum victus 8.2.75
Polypum seipsum esse falsum 8.2.87
Polypi conchis inditi iuxta terram pascūt, &
quare nudi capiuntur 4.1.108
Polypus mollium vnus exit in siccum, & vitat
læuia. 9.37.100
Polypi non gignuntur in Euripo 9.37.63
Polypus quidem fatuus, sed prudens rei familia-
ris. 9.37.77
Polypi tangunt, & tenent brachijs supinis: ela-
pis tamen in arenam nulla est talis facultas.
4.1.47.
Polypus mutatiōe coloris venat pisces. 9.37.81
Polypus cum metuit mutat colorē 9.37.83
Polypus cum metuit, atramentum mittit, sed de-
nuo accrescit cum misit 9.37.72
Polypus atramentum suum fundit fistula, quam
habet ante alueum 4.1.43
Polypi à congris superantur 8.2.75
Polypi superiores locustis 8.2.73
Polypis vita breuis 5.18.47
Polyporum genus vtplurimū biennio viuere nō
potest, nam tabi obnoxium, & alia eorum na-
tura. 9.37.86
Polypi odore escarum capiuntur, & ita adherēt
vt auelli non possint nisi odore pulicariæ her-
bæ. 4.8.102
Polypi affati nassis apponuntur capiēdorū pi-
scium causa 4.8.80
Polypus nauta qui & pompilus forsan dicitur.
4.1.106. & 107.
Polypus nauta, natura & vitæ muneribus singu-
laris, & quibus argumentis 9.37.105
Pollicis flexus 1.15.19
Pompilus polypus 4.1.107
Pontus caret asinis 8.25.5
Pontus piscibus vberior & commodior quare.
8.13.25.
Ponti aqua dulcior ibidem

IN LIB. DE HIST. ANI.

Pontum nulla belua subit piscibus malefica, ex-
ceptis delphino & phocæna 8.13.27
Ponticū mare loca habet pisciū partubus aptio-
ra, & ibi foetus melius educantur 8.13.30
Ponti pisces cito adolefcunt 6.17.50
Poples 1.15.39
Poples neruorum summa pars 3.5.16
Porcellorum qui præstantiores 5.14.83
Porci, vide Sues.
Pordoselenæ via interiacet, cuius ultra alterū la-
tus gignitur catus, citra alterum gigni non po-
test. 8.28.8
Porphyrio vnus auium bibit morſu 8.6.6
Porphyrio longitudine vtitur proluxa pro ampli-
tudine gulæ, & ingluuiei 2.17.127
Portæ iecoris, vide lecoris portæ.
Porus, id est toſus lapis vnde fit 3.19.39
Poſthumi ſeu metachœri in genere ſuū. 6.24.9
Poſitionis differētiæ homini omnes 1.15.6
Poſitionis differentiarum diſcrepantiæ & reſpō-
dentiæ. 1.15.10
Potator egregius Syracuſanus 6.2.15
Potus animalium 8.6. ſerē per totum
Potu pingueſcit ouis 8.10.3
Prætenſes aranei in tela pariunt 5.27.9
Præcordia, vide Septum tranſuerſum.
Pregnantibus quibuſdā mēſtrua eueniūt. 7.2.18
Præputium quid 1.13.16
Præputij cutis non coit vulnerata 3.11.13
Priapus, vide Penis & Genitale.
Primadæ in coeno ſe abdunt, & verno tempore
prodeunt, & reliqua earum natura. 8.15.18
Priſtes viuipara 6.12.2
Profluuium menſum, vide Menſtrum.
Profluuiū quid, & q̄re dictū muliebre. 3.19.45
Profluuiū alui, vide Alui profluuiū.
Proliſ in hominum genere ſimilitudo cum parē-
tibus. 7.6.21
Proliſ enutriendæ ratio diſcrepat in animalibus
8.1.40.
Promuſcidas gerūt teſtata more muſcarū. 4.4.51
Promuſcis elephantī 6.27.6
Prouerbiū, Quā cerui amittūt cornua 9.5.11
Prouerbiū, Semper noui aliquid affert Africa.
8.28.45.
Prudentiæ imago multis ineſt animalibus. 8.1.8
& 9.1.4. & 9.6. per totum & 9.7. per totum
Prudentia ceruæ 9.5.1
Pruina magis q̄ nix infeſtat armēta 8.7.9
Pſitaca auis Indica loquitur, & loquacior cum
vinum biberit redditur 8.12.54
Pſychrus fluui⁹ in terra Aſſyritide ab ouib⁹ ebi-
bitus facit vt agni nigri generentur 3.12.11
Ptyngem eandem eſſe cum chalcide aliqui vo-
lunt 9.12.19
Pubes hominis nouiſſime caneſcit 3.11.25
Pubes homini pilofa, cæteris non 2.1.70
Pubeſcere homo quando incipit 7.1.9
Pubertas nullis animalibus ab homine. 5.14.15
Pueri quomodo naſcuntur ſecundum naturam.
7.10.15.
Puer natus octauo mēſe an viuatur, & vbi. 7.4.38
Pueri anima à bruti anima nihil diſferre videtur
8.1.16.
Pueris ſinciput molle, ſerōq; duratur 7.10.32

Pueri vt cæterorum membrorum, ſic linguæ im-
potentes, & vt plurimum balbi, aut torti lin-
gua. 4.9.66
Pueri prodeunt nonnulli ab ortu impubes, & in-
foecundi, ob genitalis deprauationem 7.1.38
Pueri ex mancis integri generantur 7.6.27
Pueri ſolent conuelli, & quando, & qui præcipue
7.12.1. & 7.
Pueri ſeptimo mēſe dentire incipiunt. 7.10.34
Pueri gemini pauci in hominū genere ſeruātur, ſi
alter mas ſit, & alter foemina 7.4.59
Puerorū habitus decimoquarto anno quo modo
mutari ſolet, & quare 7.1.41
Pueri acutius ſonant q̄ viri 7.1.28
Pueris quando ſomnia incipiunt 4.10.49
Pueri nonnulli mammæ habent conſpectiores,
& qui. 7.1.57
Pueri qui ad venerem propenſiores efficiuntur.
7.1.35.
Pueri caluitio immunes 3.11.36
Pueris pediculi in capillo magis q̄ viris. 5.31.14
Puellis tēpus coeundi māmīs indicatur. 5.14.12
Puellæ per quod tēpus cuſtodiri debeāt, & qua-
re. 7.1.30. & quomodo tēperet à venerem. 3.3.
Puellis quando menſtrua alba 7.1.24
Puellæ ſi admodum concumbunt, libidinoſiores
ſiunt. 7.1.34
Puellis vberum diuerſitas 7.1.51
Puellarum habitus quomodo decimoquarto an-
no mutari ſolet, & quare 7.1.41
Puellarum vox quando mutatur in grauiorem.
7.1.26.
Puellarum fiſtula acutior, q̄ puerorū 7.1.29
Puellæ, cum excrementis redundant immodice
creſcere ſolent, & quare 7.1.52
Pulcher piſcis litoralis 8.13.10
Pulchro fel in iecore 2.15.44
Pulex in araneorum genere 9.39.3
Pulicum generatio vnde 5.31.5
Pulicibus piſces ſollicitantur 4.10.14
Pulicū coitu aliqui ſimile ouo procreat. 5.1.45
Pulicariæ herbæ odore reſiliunt polyppi, qui auel-
li non poterant odore eſcæ 4.8.104
Puliū quid in equa, & quando mittitur. 8.24.39
Pulli ex ouo quot dierum ſpacio generetur &
eius creationis ordo in auibus 6.3. per totum
Pulla aquila 9.32.9
Pulmo quibus datus, & quibus non 2.15.18
Pulmonem habent omnia quæ ſpirant 2.15.11
Pulmo omnium bipartitus 1.16.39
Pulmonis diſtinctio in homine 1.16.40
Pulmo ſanguinem nō intra ſe cōtinet. 1.17.35
Pulmo quare omni ex parte ſanguine reſertus
videatur. 3.3.59
Pulmo inter cætera membra multum ſanguinis
habet 1.17.28. & 30
Pulmo totus inanis & fungoſus 1.17.30
Pulmo quibus fungoſus, hæc deſiderium habent
bibendi exiguum 8.4.5.
Pulmonem habentium fungoſum, nullum bibit
præter aues 8.18.11
Pulmo vtriq; venæ connectitur 1.16.47
Pulmo ouiparorum diſtinctior quàm viuiparorū
1.16.43.
Pulmo auibus fiſſus 2.17.18

INDEX.

Pulmo serpentibus qualis 2.17.88
 Pulmones inter testacea sponte proueniunt.
 5.15.77.
 Pulueratrices aues, vide Aues pulueratrices.
 Pumiliones in hominum genere 6.24.8
 Pupilla quid 1.9.9
 Pupillæ consideratio, & quibus sebo constat.
 3.18.1.
 Purgationum consideratio 7.3.12
 Purpurarum generatio è limo ferè & materia
 putri. 5.15.8
 Purpuræ quando generantur 5.12.13
 Purpurarum plura genera, & earum varietates.
 5.15.22.
 Purpuris os carneum 4.4.128
 Purpurarum ori operculum adhæret natium.
 5.15.46.
 Purpuris caro, sed penitus inclusa 4.4.10
 Purpurarum lingua conchulas, & sui generis te-
 stem perforare potest 5.15.49
 Purpuris gula & venter qua continentur parte.
 4.4.59.
 Purpuræ firmas promuscidas gerunt 4.4.52
 Purpurularum genera 5.15.17
 Purpuræ celeriter augentur 5.15.63
 Purpuris anni pluuij nocent, & quare. 8.20.21
 Purpuræ florè qualè habent, & vbi 5.15.30
 Purpura suum florem ex phyco trahere dicitur
 apud Hellepontum 6.13.47
 Purpuris flos suus quomodo detrahît. 5.15.34
 Purpurarum pretium mina 5.15.26
 Purpurarum victus 8.2.63
 Purpurarum altera alteram alit 8.20.23
 Purpuræ lingua exerta pasci solent 5.15.48
 Purpuræ verno tempore condunt fauaginem.
 5.15.4.
 Purpuræ cum fauos extruunt florem habet de-
 terrimum 5.15.34
 Purpuræ canis exortu latent, & quot dies.
 8.13.61. & 66.
 Purpuræ aliquandiu latent in arena 5.15.69
 Purpura parû admodû progreditur 9.37.58
 Purpuræ ad escas putidas accedunt 4.8.111
 Purpuræ capiuntur tēpore verno, cum fauos ex-
 truant, & nullæ tempore caniculæ 5.15.28
 Purpuris tempus viuendi quod 5.15.50
 Purpura extra mare viuit dies circiter quinquas-
 ginta. 8.20.22
 Purpuræ generis insecti lingua dura, & valida.
 4.7.20.
 Pus ex putrescente sanguine 3.19.38
 Putrent facile sanguis, & quæ sanguinea sunt, &
 promptissime quæ circa ossa sunt 3.19.22

Quadrupeda omnia non pennata sangui-
 nem habet, & alia viuipara sunt, alia
 ouipara. 1.6.15
 Quadrupedum viuiparorum plu-
 res species. 1.6.26
 Quadrupedes viuiparæ quas partes fortuntur.
 2.1.10.
 Quadrupeda viuipara omnia pilosa 2.1.65
 Quadrupedum viuiparorum alia multifida, alia
 bifidula. 2.1.112
 Quadrupedes viuiparæ cornigeræ & altera ma-

xilla dentatæ quatuor ventres habent & ru-
 minant. 2.17.30
 Quadrupedibus viuiparis est gula & arteria.
 2.15.8.
 Quadrupedes viuiparæ vice brachiorum habent
 crura priora. 2.1.14
 Quadrupedum viuiparorum genus vocem varie
 mittit. 4.9.62
 Quadrupedum viuipara syluestria, & ferratis de-
 tibus omnia carne vescuntur 8.5.1
 Quadrupedes ouiparæ partes habent, vt viuipa-
 ræ. 2.10.1
 Quadrupedum ouiparorum coitus & foetura.
 5.33. per totum.
 Quadrupedes terrestres ouiparæ quæ linguā ha-
 bent & pulmonem, vocem, sed exilem, mittūt.
 4.9.39.
 Quadrupedes ouiparæ quomodo flectunt crura.
 2.1.38.
 Quadrupeda omnia & multipeda motum per
 diametrum agunt 1.5.65
 Quadrupedum crura ossa neruosaque, & non
 carnosæ 2.1.105
 Quadrupedes sanguineæ quaternis notis moue-
 tur. 1.5.55
 Quadrupedes omnes cum gerunt partum pin-
 guescunt. 6.18.89
 Quadrupedibus omnibus est sexus discrimen.
 4.11.10.
 Quadrupedes tum mares, tum foeminae tempo-
 re coitus, nonnihil humoris suo genitali emi-
 tunt. 5.5.45
 Quadrupedes an excrementa habeant, cum ad-
 huc sunt in vtero 7.8.10
 Quadrupedes omnes iacentes pariunt, excepta
 equa. 6.22.32
 Quadrupedes & feræ ex aquis victum petunt
 quæ. 8.5.27
 Quadrupedes omnes magnæ in Epiro præter
 alium. 3.21.14
 Quadrupedum exectori vox immutatur in foe-
 minam. 9.50.17
 Quadrupedum lanæ senectute prolixius augen-
 tur. 3.11.67
 Quadrupedum ætatis indicium 6.25.1

Rabies intereunt canes 8.22.3
 Rabies camelumprehendit 8.22.5
 Rabiei, si ea corripitur equus, signa.
 8.24.18.
 Rabie intereunt omnia animalia morsâ à rabio-
 so cane, excepto homine 8.22.2
 Raia pinnis an careat 1.5.29
 Raia qua parte fel 2.15.49
 Raia branchiæ detectæ 1.5.8
 Raia planus piscis qua parte habet branchias.
 2.13.26.
 Raia coitus 5.5.3
 Raia partus. 6.10.5
 Raia animal non parit 6.10.62
 Raia non recipit intra se prolem, quare. 6.10.62
 Raia inter cartilaginea parit numerosius. 6.17.31
 Raia inter plana animal gignit, vbi ouum pepe-
 rit. 6.11.14
 Raia rum foetus 6.10.33

IN LIB. DE HIST. ANI.

Raiaē conduntur solum tempore hiberno.

8.15.28.
Rana inter cartilaginea 5.5.12
Rana non viuipara 2.13.54
Ranae lingua sui generis est 4.9.42
Ranae exiguus lien 2.15.26
Ranae vulua qualis 3.1.97
Ranae quid ingustabile parti superiori creditum, vt echinis 4.5.30
Ranae mares quare oolysinem reddūt. 4.9.45 & qua parte 48.
Ranarū foeminae maiores suis maribus. 4.11.37
Ranae coitus 5.3.4
Ranae coitum vt plurimum noctu agere visum tur. 4.9.51
Rana coit cum squatina, vnde rhinobatus. 6.11.20.
Ranae partus 6.14.10
Ranae quomodo humore gaudent 8.2.7
Ranarum ingenium in capiendis piscibus. 9.37.20.
Ranae piscatricis ingenium in capiendis piscib⁹. 9.37.5.
Ranae lutariae apibus iniuriā inferūt. 9.40.136
Raro contingētia nō sunt obseruanda. 3.15.7
Rauedine laborāt sues, & remedium. 8.21.2
Rediui infectum gramine oriuntur. 5.19.69
Redium habent boues, caprae, & oues. 5.31.20
Remedia multorum animalium aduersus incommoda 9.6. per totum
Remora piscis expes, & eius descriptio. 2.14.14
Renes quae habeant, & quae non 2.16.1
Renum situs 1.18.17
Renum caui differentiae 1.18.22
Renes maxime ex visceribus pinguescūt, & minus dexter 3.17.17
Ren dexter omnib⁹ superior, & minus pinguis, & ficcior 1.18.19
Renes sine sanguine 1.18.26
Ad renes pertinent meatus tam ex vena maiore, q̄ ex aorta 1.18.21
A renibus ad vesicam duo meatus insignes. 1.18.27.
Renum meatus in substantiam renum absumitur. 1.18.24
Ex renum medio venae singulae spinam praeter euntes in vtranq; abolentur coxam 1.18.29
Renes quae pinguiore habent 3.17.19
Reticulum in ventre cornigerorū, & altera maxilla dentatorum 2.17.35
Rex auium, vide Trochilus. 9.40.6
Regum apum genus apum gregale 5.22.38
Regum apum primordium quale 9.40.43
Regum apum consideratio in operationibus & vita. 8.3.24
Regulus vermiculis alitur 6.11.20
Rhinobatus ex squatina & raia 5.31.22
Ricinū proprius canibus 8.24.10
Rigore neruorū capiuntur equi, & eius mali indicium. 3.9.4 & 2.12.24
Riparia aestate tantum apparet, & quando. 1.1.99.
Riparia idem quod falcula. 1.1.97
Rifus infantium quando 7.10.26
Rostrum auibus

Rostrum natura 3.9.1
Rostra auium maiora in senecta redduntur. 3.11.69.
Rubeculae & ruticillae inuicem transeūt, & ratio. 9.49.39
Rubecula auis vermiculis alitur 8.3.19
Rubelio piscis pelagicus 8.13.12
Rubelionis super sexu ambigitur 6.13.11
Rubelionibus est quod pariat, sed mas deest. 4.11.31.
Rubetae exiguus lien 2.15.26
Rubeta vermiculos petat 8.3.15
Rubeta apes interimit 9.40.153
Rubetae quid ingustabile creditū parti superiori, vt echinis 4.5.30
Rubeta deuoratur à buteone 9.1.67
Rubetarij accipitres 9.36.5
Ruminant quae animalia 2.17.30
& 9.50.40.
Ruminantia omnia coagulum habent. 3.21.5
Ruminantibus lac & copiosius & caseo vtilius mulgetur 3.21.30
Ruminat scarus solus piscium 2.17.99
Rupex auis viciat apud mare 8.3.59
Rutae odor infestus serpentibus 9.6.25
Ruticillae & rubeculae inuicem transeunt. 9.49.39.

S.
Sacer, pisces gregales sunt 9.2.6
Sacer aestate parit 6.17.24
Sacer, vide etiam Anthias.
Sacer serpentis descriptio, & natura 8.29.20
Salamandra non igne absumitur 5.19.95
Salax minime inter mares taurus 6.21.7
Salacissimus omnium marium quis 6.22.10
Salaces mares celerius senescunt in hominum genere. 7.1.65
Saliendum ouibus quando 6.19.23
Salitium in supercilio 3.11.33
Salitium ante coeptum coitum nullum 3.11.35
Salix grata apibus 9.40.21
Salua hominis plurimis serpentum aduersatur. 8.29.19.
Salpa in maritimis lacubus reperitur 8.13.18
Salpa semel parit autumnō 5.9.19
Salpa ex solitarijs quando accelerat partum. 6.17.22.
Salpa stercore & alga nutritur, & cucurbita capitur. 8.2.94
Salpa inter carne vescētes non oberrat. 9.37.55
Salpa stercore piscibus capiendis accommodum. 4.8.74.
Salpa inter pisces liquide audit 4.8.69
Salo vitae commoditas, & partus numerus, sed alterius pedis clauditate cedit 9.15.9
Salo praelium cum asino est, & quare 9.1.72
Salus item, vide Aegithus.
Sandarachae cibum apum 9.40.133
Sandarachae veneno interit equus, & quoduis iumentum 8.24.31
Sanguis pars similis, & communis 3.2.1
Sanguis venas habet vasa 3.19.4. & 3.20.5
Sanguis oritur primum in corde 3.19.29
Sanguis omnis continetur in venis, praeter exiguum quod est in corde 3.2.17

INDEX.

- Sanguis calidus & humidus quandiu est in corpore. 3.19.11
Sanguinis & venarum principii natura. 3.2.10
Sanguinea omnia venarum initia habet. 3.4.51
Sanguinis & venarum ignorantia quæ est causa. 3.2.13
Sanguine prædita animalia quæ 2.15.5
Sanguinea qua ratione ab exanguibus differunt. 2.15.2.
Sanguis necessarius & communis omnibus sanguineis. 3.19.1
Sanguis solus humorum sparsus per totum corpus animalium 3.19.27
Sanguis optimo habitu qualis 3.19.8.& 10
Sanguis sensu caret 3.19.5
Sanguis vnus animatur & feruet quandiu vita feruatur 3.19.28
Sanguinis copia quibus, & quibus non. 3.19.15
Sanguinem non habentia quid loco sanguinis habent. 1.4.6
Sanguinis discrimen secundum ætates. 3.19.48
Sanguis in corde præter venas continetur. 3.19.4
Sanguinem paucum habent præpinguia omnia 3.19.19.
Sanguis intra venas omnium animalium palpitatur, & pulsus mouetur 3.19.26
Sanguis non aduentitius, sed vernaculus omnibus integeris 3.19.2
Sanguis homini quilibet, itæ tauro & asino. 3.19.23
Sanguis foemina nigrior, & crassior quam maribus. 3.19.39
Sanguis minus per summa corporis foeminarum. 3.19.41.
Sanguis parte inferiore crassior, & atrior quam superiore 3.19.25
Sanguis dormientibus partes deferit exteriores. 3.19.34.
Sanguis atrior quibus parum carnis, & rubetior quibus multum 3.16.9
Sanguis spissari non potest fibris priuatus. 3.6.5
Sanguis quorum non concreuit 3.6.8
Sanguis quorum concreuit extra corpus. 3.19.12
Sanguis effluit quancunque partem incideris. 3.19.7.
Sanguinis si multum effluat, anima deficit: si nimium, vita. 3.19.29
Sanguis & sanguinea facile putrent 3.19.22
Sanguis si immodice humescit, morbus infestat. 3.19.30.
Sanguine vitiat & excrecente fit vel profluuium è naribus, vel per infera 3.19.36
Sanguinis profusio è naribus paucis fit mulieribus. 3.19.47
Sanguinis profusio è naribus, vide etiam E naribus sanguinis profusio.
Sanguis si vitiat est natura vel morbo est acrior. 3.19.9
Sanguis adeo ferescit, vt nonnulli sudore cruentato exundant 3.19.32
Sanguis ex sanie per concoctionem 3.19.36
Sanguis in speciem saniei quando 3.19.31
Sanguis ægithi & flori non miscetur 9.1.108
Sanguinis missio ex flexu interiore brachij dextræ quare dolores iecoris leuat 3.4.13
Sanguis vnde mittendus si quid circa ventrem infestat. 3.2.52
Sanguis vbi tenuis & spumofus fit 3.2.59
Sanguis vnde mittendus dorso & coxarum dolore. 3.3.5
Sanguis vnde mittendus lumborum dolore & testium. 3.3.10
Sanguis tauri, vide Tauri sanguis.
Sanies quid 3.19.52
Sanies pars communis 3.2.5
Sanem continent nonnullæ fibræ 3.6.2
Saperdis piscis optima cum grauida. 8.30.30
Sardæ ex sardinis 6.15.35
Sarda bis anno parit 5.9.15
Sardæ solæ subeunt Istrum amnem, & inde in Adriam sinum quo argumento 8.13.39
Sarda vna, cum Pontum adit, & videtur & capitur, sed exiens nunquam visa 8.13.36
Sardinæ ex membradibus 6.15.34
Sargiaci pisces gregales sunt 9.2.6
Sargus quando colitur, & quot diebus gerit vterum. 6.17.8
Sargus quo tempore parit 5.11.2
Sargus bis anno parit 5.9.19
Sargus fodere potest 8.2.120
Sargus nulli reliquias sequitur 8.2.119
Sargones quando pariunt 5.11.8
Satyrus animal victum ab aquis petit 8.5.29
Satherium animal victum ab aquis etiam petit. ibidem.
Saxatiles pisces bis anno parit excepto mullo. 5.9.13.
Saxatilius victus 8.2.115
Saxatile genus piscium omne apud Cretam insulam satis pinguescit 8.13.15
Saxatilius omnium piscium foemina maiores suis maribus 4.11.18
Saxatiles coniugati mares cum foeminis conduntur, quo modo & foetificare solent 8.15.11
Scamæder flauas oues reddere creditur, & quare Xanthus ab Homero dicitur 3.12.14
Scapulæ 1.15.1. & 3.7.22
Scapulæ nerui plurimis continentur 3.5.27
Scarabei insecta pennata 4.1.23
Scarabei vaginipennes 1.5.45. & 4.7.31
Scarabei membrana sicca volant 1.5.38
Scarabei quomodo coeunt 5.8.11
Scarabei virides vnde 5.19.69
Scarabei pilularij, id est cantharides vnde oriuntur. 5.19.71
Scarabeus taurus, vnde gignitur 5.19.47
Scarabei exuunt senectutem 8.17.33
Scarabeus piscis litoralis 8.13.9
Scarus quot branchias habet 2.13.34
Scaro appendices plures 2.17.104
Scarus vnus piscium dentes non habet serratos. 2.13.45.
Scarus solus piscium ruminat. 2.17.99.
& 8.2.121.
Scarus vescitur alga 8.2.93
Scaro vacat Euripus 9.3.761
Schadones, id est soboles apum optimæ quando mellificatur 5.22.32
Schadones quando sine pennis & cruribus prodeunt, & quando non 5.22.41
Schadones crabronum & vesparum quando fi-

IN LIB. DE HIST. ANI.

unt, & crescunt	5.23.12	Semen homini quando incipit	5.14.13
Scythæ quare equitant equabus grauibus.	6.22.28.	Semen homines qui decimoquarto anno mittunt, euenit, vt non modo voluptate, sed etiam dolore afficiantur.	7.1.19
Scythia quare caret asinis	8.25.5	Semen hominis quod fecundum, & quod infecundum.	7.1.70
& 8.28.34.		Semen genitale fecundum in aqua dilabatur, infecundum diffunditur	3.22.13
Scythia multos & magnos scorpiones habet notucuos.	8.29.8	Seminis genitalis homo plurimum emittit portione corporis	3.22.3
In Scythia arietibus nullis cornua enascuntur.	8.28.25.	Semen homini infecundum ad quod usque tempus, & quando prolificum	7.1.59
Scythicæ auis descriptio, natura, & partus. 9.33. per totum.		Seminis emissio est principium & finis proles præbenda maribus in hominum genere.	7.5.5
Scolopendræ maris incolæ, & earum descriptio. 2.14.8.		Semen genitale viri quo agitur modo, & informetur aliorum animalium	7.7.1
Scolopendra, vide etiam Centipeda.		Semen si in vtero mulieris in septimum diem permanserit, conceptum est.	7.3.10
Scombri gregales sunt	9.2.7	Semen a vulua decedit quibus	7.3.9
Scombri quando coeunt & pariunt	6.17.43	Semen Æthiopum nigrum esse est falsum.	3.22.6.
Scombrorum partus increfcit præcipua celeritate.	6.17.45	Semen genitale calore coit, & crassescit.	3.22.10.
Scombri migrant	8.12.25	Seminis genitalis qui homines plus habent.	7.2.36.
Scordulæ ex thumni ouo prodeunt	6.17.46	Semen quod marem procreat, & quod foeminam.	7.1.73.
Scorpio inter insecta longo spiculo armatur.	4.7.25.	Seminis genitalis affluentia in piscibus maribus tempore coitus	6.11.1
Scorpionis brachia qualia	4.7.26	Semen genitale habent omnes mares piscium fluuiatilium, & lacustrium, præter anguillam.	6.14.44.
Scorpionum terrestrium partus per totum.	5.26	Seminis volucrum omnium consideratio.	6.2.19.
Scorpiones terrestres à prole sua pelluntur.	5.26.2.	Seminis prima emissio in nouellis animalibus infecunda, aut imbecilliora generat	5.14.3
Scorpiones vbi lædunt, vbi non	8.29.7	Senator auis, vide Trochilus.	
Scorpius à vipera deuoratur	8.29.19	Senectus aquilæ	9.32.33
Scorpiones in Scythia si homines, & quauis bestiam percusserint interimunt.	8.29.8	Senectutem quæ exuunt	5.17.37.
Scorpioni bestiola similis creatur in libris.	4.7.26.	& 8.17.20.	
Scorpiones pisces ambigunt, an litorales, an pelagij.	8.13.12	Senectus pisces vitiat	8.30.23
Scorpioni pisces appendices plures	2.17.103	Senescunt celerius mares salaces	7.1.65
Scorpiones pisces in alto foetificant.	5.10.20	Senibus pili augescunt, item ungues	3.11.61
Scorpio piscis parit bis anno	5.9.19	Senescentibus piscibus squamæ duriores, & crassiores.	3.11.61
Scortum quibus	3.1.52	Sensuum consideratio in animalibus.	4.8.
Scurra de genere monedularum	9.24.3	per totum.	
Scrofa coitus quando fieri debet	6.18.102	Sensus partes	1.15.63
Scrofa vbi peperit, primam mamam primo porco præbet.	6.18.101	Sensum ratio comitari debet	1.6.53
Scrofa lac quale	6.20.24	Sepia in mollium genere.	1.6.8.
Scrofa foetæ ordeum elixum commodum.	6.18.105.	& 4.1.11.	
Scrofarum castratio	9.50.30	Sepia exanguis	1.4.15
Scrofarum aliæ statim fecundæ: aliæ increscentes melius generant	6.18.106	Sepia pedibus & pinnis natat	1.5.33
Sebum pars communis	3.2.9	Sepiæ pinnulis, quæ alueum circundant, natant.	4.1.34.
Sebi consideratio & quomodo differat ab adipem.	3.17.1.	Sepiæ binas fortiuntur promulcidas, & quo vsu.	4.1.31.
Secundas emittit vitulus marinus	6.12.26	Sepiæ nulla potestas ingrediendi propter amplitudinem aluei	4.1.51
Sedes mutant animalia nonnulla temporum mutatione.	8.12.9	Sepiæ alueus bipartitus	4.1.94
Segnes quibus frons magna	1.8.5	Sepia in bina augetur cubita	4.1.55
Semen omnium est album	3.22.5	Sepia à lolligine differt quatenus latior.	4.1.53.
Semen genitale habent omnia sanguinea.	3.22.1.	Sepiarum maris & foeminæ differentia	4.1.98
Semen genitale nunquam concrefcit gelu.	3.22.9.	& 5.12.6. & 5.18.51.	
Semen quale est si integrum	3.22.7		
Semen vires prolificas habere nonnullis animalibus indicant partes, alijs aliæ	5.14.17		
Semen pilos habentium lentum, cæterorum non.	3.22.4.		

INDEX.

Sepiæ mares & foeminæ coniugatim incedunt.
 5.12.5.
 Sepia habet intus partem duram, quam vocant
 sepiam 4.1.78
 Sepium in sepijs quomodo differt à gladiolo lol-
 liginum. 4.1.81
 Sepiæ quomodo coeunt 5.6.2
 Sepiarum partus intra diem decimum quintum,
 & qualis. 5.18.29
 Sepiæ qua pariunt parte 5.6.13
 Sepia ubi parit. 5.18.38. & quomodo. 43.
 Sepia parit omnibus anni temporibus, & quid
 mas agit 5.12.1
 Sepia mas aspergit oua foeminæ suo genitali se-
 mine. 6.13.22
 Sepiæ oua qualia 4.1.94
 Sepia oua quæ peperit absoluta fouet. 5.18.34
 Sepiæ ubi oua sua mandant 5.17.21
 Sepiolarum singulæ ex singulis ouis prodeunt.
 5.18.48. & quomodo. 19.
 Sepiarū oua magnitudinē myrtorum capiūt, &
 atramento parentis infunduntur, & quomodo
 habeant. 5.18.13
 Sepia mollium astutissima in atramento suo fun-
 dendo. 9.37.70
 Sepia plurimum habet atramenti 4.1.72
 Sepiæ victus 8.2.85
 Sepiæ venatus 9.37.76
 Sepiæ cibo præstant grauidæ 8.30.9
 Sepia an mutet colorem 9.37.83
 Sepiæ affatæ affiguntur hamis ad capturam pi-
 scium. 4.8.79
 Sepiæ odore escarum capiuntur 4.8.102
 Sepia ista tridēte, mas foeminam iuuat, foemina
 mare percussio fugam arripit 9.1.34
 Sepiæ vita 5.18.46. & 9.37.99
 Septicum medicamentum 8.29.13
 Septi transuersi situs & noia. 1.17.37. & 2.15.14
 Serpentū genus sanguinis est particeps. 2.14.1
 Serpentum genus cortice est intectum. 1.6.20
 Serpentibus fel vt piscibus 2.17.91
 Serpentibus costæ quot 2.17.93
 Serpentibus lingua qualis 2.17.80
 Serpentibus omnibus dentes exerti. 2.17.92
 Serpentum ventriculus 2.17.84
 Serpentibus intestinum quale 2.17.85
 Serpentibus dorsum vt pisciū cōplect. 3.7.43
 Serpentum generis partes an vlla euariant ratio-
 ne. 2.17.69
 Serpentum generis interna eadem quæ & lacer-
 tis. 2.17.74
 Serpentum genus omne pedibus caret. 2.14.12
 & 1.6.19.
 Serpentes quaternis notis mouentur 1.5.52
 Serpentes testibus carent. 3.1.25. & 2.17.72 &
 quid pro testibus habent. 5.5.22. & 3.1.26
 Serpentum vuluæ quales 3.1.111
 Serpentum generis alij terrestres, alij aquatiles.
 2.14.3.
 Serpentes maris indigenæ terrestribus similes.
 2.14.5.
 Serpentum in genere foemine maiores maribus
 4.11.37.
 Serpentum coitus 5.4.2. & 5.5.24
 Serpentum foetura & incubitus 5.34.7

Serpentes oua ædunt in lucem, excepta vipera
 1.6.20. & 3.1.110.
 Serpentum victus 8.4.ferè per totum
 Serpentes vini incontinentes 8.4.7
 Serpentes diu viuunt sine cibo 8.4.17
 Serpentes omnium maxime animalium cupediæ
 dediti, & bibendi vsus exiguus 8.4.3
 Serpentum fuctus qualis, victus, & modus deuor-
 randi. 8.4.12
 Serpentes illiberales, perfidæ, & infidiosæ. 1.1.151
 Serpentes quot mēsis latent, & quibus. 8.1.53
 Serpentes cæteræ cauernas terræ subeunt, vipere
 saxis conduntur. 1.1.126. & 8.1.55
 Serpentes longum sibilum emittunt 4.9.41
 Serpētibus caudæ amputatæ renascunt. 2.17.95
 Serpētū oculis laceratis alij subnascunt. 2.17.94
 Serpentes exuunt senectutē, & quādo. 8.17.23.
 & quomodo. 25.
 Serpentis marinæ descriptio, & natura. 9.37.27
 Serpentibus marinis appetitus nidorulentus, vt
 terrestribus. 9.37.32
 Serpētū plurimis salua hois aduersat. 8.29.19
 Serpēs & vulpes amice viuunt, & quare. 9.1.112
 Serpens mustelæ & sui aduersaria 9.1.96
 Serpētē nomine sacrum præmagni angues fu-
 giunt, & eius descriptio 8.29.20
 Serpentes cæciliæ, vide Cæciliæ serpentes.
 Serpens in India paruus, cuius vnus remedio ca-
 rent incolæ. 8.29.23
 Serpēs pusillus in eodē agro in quo laser, cuius re-
 mediū est quidā lapis ex sepulchro cuiusdā re-
 gis antiqui acceptus, & ex vino bibitur. 8.29.15
 Serpillū conseri debet apud aluearia. 9.40.222
 Serum pars lactis 3.20.25
 Sertula campana apibus grata 9.40.189
 Sefelim herbā cerua exedit quando 9.5.4
 Setauræ boues in Epiro 8.7.12
 Sexus differentia ex vtero 1.19.8
 Sexuum consideratio, & differentia in animali-
 bus. 4.11. per totum.
 Sibila quæ emittunt 4.9.41
 Siccitates augent mella apum 5.22.12
 Siccitas incommoda testaceis omnibus præter
 purpuras 8.20.25
 Siccis humescētibus animal creari potest. 5.32.9
 Siciliæ in agro leontino oues intereunt pinguedi-
 ne. 3.17.22
 Sideratur ossa membranis spoliata suis. 3.13.10
 Syennesis medicus Cyprius de venis 3.2.22
 Sigæum apud, & Lectum Idæ promontoria pur-
 puræ magnæ gignuntur 5.15.23
 Signa parentum habent filij 7.6.22
 Silpha exuit senectutem 8.17.32
 Silua vermiculis alitur 8.3.19
 Siluro quot branchiæ 2.13.36
 Siluro fel in iecore 2.15.43
 Siluri generatio qualis 6.14.16
 Silurosum partus 6.14.9. & 12
 Silurus mas oua custodit, foemina abit. 6.14.26
 & solus cum cyprino. 43.
 Siluri maris in prolem cura, & studium, & foemi-
 næ abitio 9.37.40
 Siluri incrementū ex ouo tardissimum. 6.14.27
 Silurus damnatur cum fert vterum, & foemina
 præstat suo mari 8.30.31

IN LIB. DE HIST. ANI.

Silurus canis ortu potissimum sideratur.	8.20.2	Spirat pisces oēs qui fistulam habent.	6.12.10
Silurus si peritus, hamifraga est.	9.37.51	Spiritus reciprocat per gurgulionem.	1.11.32
Silurus à quo ictus interit.	8.20.5	Spiritus in grandioribus animalium cor aperte subit.	1.16.54
Simiarum genera.	2.8.1. & descriptio. 7.	Spōgiarū secūdū naturā consideratio.	5.16.38
Simiæ mari genitale canis.	2.8.36	Spongia similis omnino plantis.	8.1.33
Simiæ quibus conueniunt cum quadrupedibus, & quibus degenerant.	2.8.28	Spongiarum genus triplex.	5.16.10
Simiæ quibus conueniunt cū homine.	2.8.10	Spongiæ achilleæ torulosiores cæteris.	5.16.30
Simia caudata, vide Cebus.		Spongiæ spissæ mollissimæ.	5.16.29
Simia porcaria.	2.11.3	Spongiarū genus aplyfias qua sit natura, & quomodo à cæteris distinguatur.	5.16.43
Similitudo filiorum cum parētibz in hominum genere.	7.6.21	Spongiæ spissæ imbecilliores raris.	5.16.19
Similares partes, vide Partes.		Spōgiæ raræ amplissimæ circa Lyciā.	5.16.28
Simonides poëta de diebus alcyoneis.	5.8.33	Spongiarū quæ spissæ sunt & hirci nomine nūcupantur consideratio.	5.16.14
Sinciput quid, & omnium vltimum ossium induratur.	1.7.6	Spongia sentit.	1.1.79. & 5.16.20
Sinciput puerorum molle, cum nascuntur, serōq; duratur.	7.10.32	Spongiarum ortus, & in cæteris consideratio deinceps.	5.16.2
Sinistra omnia imbecilliora.	1.15.9	Spuma genus apuæ.	6.15.15
Sipharum lacus.	2.13.20	Spuriæ quæ fulanæ semel anno pariunt.	5.9.14
Sirenis maior & minor genus apum solitarium, & earum descriptiones.	9.40.7	Squalores profunt auibz, & præcipue palumbis.	8.18.4
Syria habet oues cauda lata ad cubiti mensurā, & quales capras & boues.	8.28.20	Squama qui pisces integuntur.	3.10.5. & 6.13.5
Syria herba, vide Suria.		Squama intacta auriculis carent.	1.11.13
Sitta auis mores & foetura.	9.17.2	Squamæ sicciores & duriores redduntur piscibz extenuatis, & senescentibus.	3.11.66
Sitta & trochilus pugnant cū aquila.	9.1.85	Squatinæ fel in iecore.	2.15.43
Smoris, vide Cerrus.		Squatinæ coitus quomodo.	5.5.7
Solipeda quæ.	2.1.119	Squatina quando parit.	5.11.4. & 6.11.14. & bis anno. 5.10.1.
Sol aut spiritus dat primordium generis omnibus vermibus.	5.19.64	Squatinæ singulis foetibus quot.	5.10.3
Somniant quæ animalia.	4.10.5	Squatinæ foetus suos & emittunt, & recipiunt intra seipsas.	6.10.59
Somniat homo maxime oim aialiu.	4.10.48	Squatinæ sola pisciu mutat colorē.	9.37.85
Somniat infantes, sed nō meminere imaginum.	7.10.30.	Squatinarū ingeniū in piscibz capiēdis.	9.37.20
Somnia pueris quando accidunt.	4.10.49	Ex squatina & raia fit rhinobatus.	6.11.20
Sōnia quibus mortē, aut salutē afferūt.	4.10.52	Squilla tertium genus crustatorum.	4.2.5
Sōni in aialibus consideratio.	4.10. per totum	Squillarum plura genera.	ibidem.
Sonus à voce differt.	4.9.2	Squillis corpus longum.	4.2.30
Sonus quid.	4.9.16	Squillis intestinum in caudam finit.	4.2.72
Sonus insectis spiritu interiore mouetur.	4.9.11	Squillis cauda, & pinnæ quaternæ.	4.2.26
Spado non caluescit.	3.11.36. & 9.50.16	Squillæ quomodo & quādo coeunt.	5.7.1
Spargi per æstatem pariunt.	5.11.8	Squillæ gibbæ vterū gerunt mēses circiter quatuor.	5.17.27
Spasmus, vide Conuulsio.		Squillæ ouum quomodo habent.	4.2.96
Spatagi genus echinorum, & pelagium.	4.5.7	Squilla parua hospes & custos pinnarū.	5.15.57
Sphagitides venæ, vide Venæ iugulariæ.		Squilla parua intra conchas reperitur, genus simile cancello.	4.4.118
Spina.	1.15.1	Squillæ vere nigrescunt, post albescent.	8.30.15
Spina pars communis.	3.2.6	Stella inter testacea cuius formæ.	5.15.76
Spina omnium ossium initium.	3.7.3	Stella adeo calida natura, vt omnia cōtacta protinus decoquat.	5.15.74
Spina ex vertebra compacta.	3.7.5	Stella detrimēto est echinis Euripi Pyrrheni. ibi.	
Spinam quæ habent pro ossibus.	3.7.40	Stellaris accipiter, palumbarius, & permix differrunt.	9.36.3
Spinax mustelus prole recipere in se non potest, quare.	6.10.61	Stellaris ardeola.	9.18.6. & 9.1.92
Spinacium mustelorum foetura.	6.10.18	Stellarium mustelorum consideratio.	6.11.11
Spinaces non gignuntur in Euripo.	9.37.62	Stellionū foemine maiores suis maribus.	4.11.37
Spinus siue ligurius victitat in spinis, vermiculos aspernat, dormit & pascit eodē loco.	8.3.25	Stelliones quatuor mensibus frigidissimis latent.	8.15.3.
Spinus florus & ægithus odium inter se exercēt.	9.1.107.		
Spinus & asinus inimici quare.	9.1.105	Stellio exuit senectutē & quando.	8.17.23
Spiratio quid.	1.1.67	Stellio pugnat cum araneo.	9.1.70
Spiratio necessaria.	1.11.30	Stellionum morsus Italiæ quibusdam locis exitiales.	8.29.17
Spiramus naribus necessario.	1.11.31	Stercus pars communis.	3.2.10
Spirantia omnia habent pulmonem, arteriam, & gulam.	2.15.11		

INDEX.

- Stercoris humani auidissima panthera. 9.6.10
 Stercus bonasi, vide Fimus.
 Sternutamentū qua agitur parte, & quid. 1.11.28
 Sternutamentū sanctum & sacrum 1.11.30
 Stertere visus delphinus 6.12.12
 Stelichorus de alcyone 5.9.7
 Styraei suffitu infecta plura fugiunt 4.8.101
 Stipibus quid cōmune cū animalibus. 5.1.18
 Stipium sexus qualis 4.11.12
 Stipibus quod pariat est, sed mas deest 4.11.19
 Stipium felicitas ex regione 5.11.16
 Stranguria, vide Vrinæ destillatio.
 Struma bobus gregalib⁹ accidit, & quid, & eius indicium. 8.23.4
 Struma laborant sues 8.21.10
 Struthio africa plura oua ædit 9.15.5
 Stultitia signū aures magnæ & arrectæ. 1.11.24
 Stupore nulla pars tēta quæ neruo caret. 3.5.26
 Sturni consideratio 9.26.3
 Sturnus latet 8.16.15
 Subare dicuntur sues 6.18.32
 Subuteones accipitres qui 9.36.4
 Subcartilagium, vide Hypochondrium.
 Subnatale quid 1.14.8
 Subulones cerui cur dicti 9.5.17
 Sudor cruentus ex sanguine ferescente. 3.19.32
 Sulphuris odore isectorū multa intereūt. 4.8.98
 Sumen, vide Abdomen.
 Supercilia sub fronte 1.9.1
 Supercilia quorum morū notas habent 1.9.2
 Superciliorum leuitas salutiū appellatur. 3.11.33
 Supercilia cur senibus crescant 3.11.47
 Superæ inter infecta ex erucis 5.19.38
 Superius in homine quid, item inferius. 2.1.183
 & 1.15.46.
 Superius quid in serpētib⁹ & piscibus. 3.1.28
 Supina pars piscium quæ 2.13.4
 Suppuratione equæ infestantur 8.24.12
 Surdi ab ortu naturæ q sunt, ijdē & muti. 4.9.65
 Surdi ab ortu naturæ vocem mittere possunt, loquitionem nullam. ibidem.
 Sura pars tibi posterior, & eius natura. 1.15.29
 Suræ carnosissimæ homini 2.1.111
 Suria grata apibus 9.40.222
 Sus ambigit an solipes, an multifidus, an bifidus. 2.1.117. & 126
 Sues solipedes in Pœonia terra Illyriorū. ibidē
 Suis torum corpus hirtum 2.1.73
 Sui venter vnus, sed amplior. 2.17.45. & 47
 Suum generi os permediocre 2.7.4
 Suum maribus plures dentes q̄ foeminis. 2.3.6
 Sus nullum dentem amittit 2.1.223
 Sues foeminæ dentibus vacāt exertis, mares habent. 4.11.54
 Sus talo caret probiore 2.1.127
 Suillis ossibus minus medullæ est, & nonnullis omnino deest. 3.20.14
 Suis cerebrum pinguiusculum 3.17.16
 Suibus testes annexi retro, nec tremuli pendē. 3.1.24.
 Sus vuluam vbi habet. 2.1.169. & 3.1.83
 Sues mamas in ventre habēt, & plures. 2.1.155
 Sues tum mares, tum foeminæ, coire incipiunt mense ætatis octauo 5.14.39
 Suum ferarum coitus, & eius tempus. 6.28.1
 Sues feri acerrime sauiūt tēpore coitus. 6.18.7
 Sui coitus semper opportunus 5.8.27
 Sus mas antequam sit anniculus prolem generat vitiosam. 5.14.40
 Sus mas si pinguet, omnibus anni temporibus coire potest, & interdiu & nocte, sed maxime mane. 5.14.86
 Sues tam mares q̄ foeminæ nōnusquam quarto coeunt mense. 5.14.43
 Sus foemina si pinguet, ocus & iuuenis & senescens mouetur ad coitum 5.14.81
 Suibus propria vox ad coitum 4.9.48
 Sues subant 6.18.32
 Sues cum subant etiam homines aggrediuntur. 6.18.63.
 Sues quando cubantes coeunt 5.14.88
 Sues implentur vno coitu, & quare superuentū patiuntur. 6.18.95
 Suibus apria 6.18.36
 Sus decimūquintum annum nata non generat, sed effertur 5.14.80
 Sus quando concepit, signum 5.14.91
 Sues grauidæ abortiunt, si glandem copiosius ederint. 8.21.30
 Sus si grauida admodum pinguescit, foeta min⁹ habet lactis 5.14.82
 Sus foemina, vide etiam Scrofa.
 Sues cicures menses quatuor ferunt vterum, & quis foetus numerus 6.18.92
 Suum ferarum numerus pattus, & ferendi tempus. 6.28.3
 Sus fera mas cum foeminis versatur dies triginta. 6.28.2
 Sus foemina annicula parit 5.14.41
 Sus paucissima ædit prima partione 5.14.79
 Sues cum lactantur solent extenuari 8.6.23
 Suum proles quæ præstantior 5.14.83
 Suum ferarum foemina vocalior 6.28.5
 Suum ferarum mares castrati maiores ferocioresque euadunt. ibidem.
 Sues feræ mares quare castrantur 6.28.8
 Sus nec ferus nec mansuetus habetur in India teste Ctesia 8.28.15
 Sues gaudent pabuli mutatione 8.21.27
 Sues quomodo gregatim pascere velle videntur, & lupo obistere possunt. 8.6.21
 Sus quibus pinguescit. 8.6.18. & 8.21.25
 Sus quot diebus pinguescit 8.6.12
 Sus quomodo saginatur. ibidem
 Sus radicem appetens 8.6.8
 Sus facile omnī animalī ad quoduis pabulū assuescit, & celerrime pinguescit. 8.6.10
 Sues glandibus humidiores redduntur 8.21.29
 Sus limaces vorat 9.37.26
 Sus syluestris animosa, perucax, & bruta omnino. 1.1.149
 Suum vita 6.18.108
 Sus altero oculo amisso breui extingui existimatur. 6.18.107
 Sui occiso sexta pars pōderis absumit. 8.6.22
 Suibus aduersarius serpens quare 9.1.98
 Suum montis Athi foeminæ spectare mares sit⁹ inferioris non audent 8.29.4
 Sues in Scythia euadere non possunt si percussæ à scorpionibus fuerint 8.29.9

Ec. j.

IN LIB. DE HIST. ANI. INDEX.

Suibus quoddam pediculi genus grāde & fami-
liare. 5.3.1.2.1
Suum morbi, & remedia 8.21. per totum
Sus ex omnibus animalibus grandinem conci-
pit. 8.21.3.2
Suum grandinosorum cognitio 8.21.2.1
Sues qui fiunt grandinosi 8.21.1.8
Suum grando tollitur tipha 8.21.2.5
Sues carent grandine cum lactent 8.21.2.4
Sutura caluæ 3.7.8
Sutura caluæ mulieri circularis 3.7.10

T.

T Abanus anteriore parte aculeum gerit. 1.5.49.
Tabanis lingua dura & valida. 4.7.20
Tabani quadrupedū tergora penetrant. 4.4.54
Tabani sanguiuori 8.11.4
Tabani ex ligno 5.19.81
Tabani quo morbo pereunt 5.20.18
Tabidis pili crescunt 3.11.60
Tactus oibus aiantib⁹. 1.3.8. & 4.8.20. & 108
Tactus pars continens nomine vacat 1.3.9
Tactus in omnibus animalibus in parte simila-
ri. 1.4.10
Tactus in carne, aut in eo quod proportionē re-
spondeat 1.4.7
Tactus homini exquisitissimus 1.15.67
Talpa oculos nō habet. 1.9.17. sed locos habet. 20
Talpa domicilium sibi parat 1.1.123
Talpæ ubi sunt multæ & ubi non sunt 8.28.9
Talparum generi visus deest, & an partes oculo-
rum habeat 4.8.9
Talorum in animalibus diuersitas 2.1.125
Talum habet asinus indicus inter solipedes so-
lus. ibidem.
Talum quæ habent, eum cruribus posterioribus
continent 2.1.13.1
Talo caret probiore sus 2.1.127
Tardæ gula qualis 2.17.120
Tardæ habet appendices. 2.17.135
Tardæ incubitus. 6.6.12
Tauris cornua robustiora q̃ vaccis 4.11.56
Taurus inter mares minime salax 6.21.7
Taurus tempore coitus tantum cū foeminis pa-
scitur, & cæteros oppugnat, temporibus alijs
inter se conuersantur 6.18.57
Tauri efferantur tempore coitus 6.18.12
Taurorum natura in superuentione foeminarum
tam seniorum q̃ iuniorum 6.21.3
Taurus coit qui vicerit, & post venerē plarūq̃
superatur à prius victo 6.21.7
Taurus quinquēnis apud Homerum. 6.21.22
Taurorum sanguis celerime coit 3.19.14
Tauro sanguis crassissimus & nigerrimus inter
viuipara. 3.19.24
Tauro aduersarius coruus 3.1.80
Tauri in Epiro sapius per trimestre non appa-
rent. 6.18.59
Tectoriū imum in alueis apū quid. 9.40.22
Tectorium proximum imo 9.40.36
Tempora quæ 1.11.26
Tēpora hominū celeriter canescunt 3.11.25
Tendo summa neruorum pars 3.5.16
Teredinis consideratio 9.43.4
Teredinarium quid 9.43.7

Teredines genus apum gregale 9.40.7
Teredines in alueis apum nascuntur 8.27.9
Terram comedētes elephanti ægrotant, nisi fre-
quenter ea vtantur 8.26.3
Terram edunt lupi, vide Lupi.
Testatorum cōsideratio, & eorum inter se diffe-
rentiæ. 4.4. per totum
Testatis omnibus lingua est data 4.7.18
Testacea omnia è limo ferē & materia putri ori-
untur. 5.15.9. & 58
Testa intestū genus omne animalne sit an plan-
ta ambigitur 8.1.28
Testacea animalia quæ 4.1.14
Testa inclusa oculos non habent 1.9.16
Testatis deest sexus discrimen. 4.11.5. & 11.
& qualis sexus. 13. & 29.
Testatorum genus coitus est expers. 5.15.3.
& 8.30.6.
Testata quando oua cernuntur habere. 5.12.14
Testacea omnia celeri incrementō augent. 5.15.62
Testata omnia in mari rubro mira magnitudi-
ne augentur 8.28.19
Testatorum nonnulla immota aluntur dulci hu-
more. 8.2.52
Testaceis omnibus præter purpuras squalor in-
commodus 8.20.25
Testatis quibus imbres conducunt & anni plu-
uij. 8.20.20. & 30
Testata non sunt in Ponto nisi quibūsdam locis
pauca. 8.28.18
Testata omnia latent 8.13.61
Testata optima cum grauida 8.30.2
Testata quomodo sensu prædita 4.8.95
Testatorum gustus 4.8.105. & 112
Testatis olfact⁹ & gust⁹ quo argumēto. 4.8.109
Testatorū visus incertus & auditus. 4.8.116
Testes gemini 1.13.18
Testium natura 1.13.19
Testes ex genitali maribus pendent 1.19.5
Testiū in aialibus consideratio in situ, forma &
differētijs. 3.1.7. & deinceps vsq̃ ad lineā 73.
Testium item consideratio 2.1.163
Testes homini absoluti. ibidem
Testes auiibus intus, & quibus alijs animalibus.
5.5.25.
Testes omnibus auiibus dati 3.1.16
Testes auium ubi, item quadrupedum ouiparo-
rum. 9.50.3
Testes auiū quando grādiore efficiūt. 6.9.12
Testes nullis piscibus neque expeditibus. 5.5.21
& 3.1.14.
Testes nullis serpentū & nullis apedum nisi vi-
uiparorum. 3.1.15
Testes nulli serpentum, & nulli pisciū. 3.1.25
Testes elephanti ubi 2.1.166
Testibus excisus meatus venales ad eos delati se-
se retrahunt 3.1.70
Testudo inter cortice intercta 8.17.22
Testudini exiguus lien 2.15.25
Testudinis testes quales 3.1.18
Testudinis vulua qualis 3.1.97
Testudines sibilum perexiguū mittūt. 4.9.42
Testudo ouipara 5.5.34
Testudini vtriq̃ venter vnus 2.17.66
Testudinis tā terrestrijs q̃ aquatilis coitus. 5.3.3

INDEX.

Testudinis foetura 5.33.5
 Testudo cum viperam edierit, cunilam herbam edit 9.6.21
 Testudo marina renes habet 2.16.3.
 Testudini marinæ quid ingustabile creditum est parti superiori vt echinis 4.5.30
 Testudinum marinarum foetura 5.33.10
 Testudinum marinarum victus 8.2.65
 Testudo marina humore gaudet quāto 8.2.5
 Testudines lutariæ quāto humore gaudent 8.2.7
 Testudo lutaria, vide etiam Mus aquatilis
 Tetrix vbi nidum committit 6.1.30. & 34
 Tettigometræ generatio ex quo 5.30.20
 Tettigometræ foetura quādo & qualis. 5.30.22
 Thymū pastus apibus gratissimus. 9.40.172
 Thymum quod melius apibus 9.40.173
 Ex thymo accipitur cera 9.40.189
 Thorax quid 1.7.3
 Thoracis situs 1.12.7
 Thorus virus genitale piscibus pro genitura 3.20.17
 Thos, vide Lupus ceruarius
 Thracia paruos habet asinos quare 8.28.33
 Thunni gregales 1.1.109. & 9.2.4
 Thunni laeues 2.13.44
 Thunni quando coeunt, & pariunt 6.17.43
 Thuni qui fusanei sūt, semel anno pariūt. 5.9.14
 Thunni in Ponto pariunt, & non vspia. 5.10.18
 Thunnorum partus increfcit præcipua celeritate 6.17.45
 Thunnus mas differt à foemina 5.9.22
 Thunni carniuori tantum 8.2.91
 Thunnus algam etiam tangit, licet carniuorus 8.2.118
 Thunni clarius dextro oculo vident 8.13.44
 Thunni migrare solent 8.12.25
 Thunni vere Pontum subeunt, & ibi æstatē traducunt 8.13.22
 Thunni dextrorsum terram cōtingentes subeūt Pontum: sed remeant cōtrā, & quare. 8.13.42
 Thunni omnium maxime piscium gaudent tempore 8.19.45
 Thunni hieme latent, & tunc magis quiescūt, & quando capiuntur 8.15.12
 Thunni limarijs prouectiores ætate vno anno 6.17.42
 Thunni præ nimia pinguedine dehiscūt, nec pl⁹, quā biennio possunt viuere 6.17.39
 Thūnus senex quantus est captus 8.30.27
 Thunni senes ad rem falsamentariam præprobi sunt 8.30.24
 Thunnus post arcturū melior & quare. 8.13.15
 Thunnorum sub pinna nascitur asilus quā specie 5.31.30
 Thunni agitantur asilo canis exortu 8.19.41
 Thunna quo tempore parit, & quid 5.11.6
 Thunna semel tantum parit 5.9.19
 Thus illitum vuluæ facit vt semē decidat. 7.3.9
 Tibia pars cruris. 1.15.28. & eius partes. 29
 Tibiæ 3.7.26
 Tibiæ homini carnosissimæ 2.1.110
 Tillo quare æstu interit 8.20.6
 Tympanus occiditur à cornice 9.1.69
 Tinearum ortus vbi 5.19.16
 Tineæ in tunicis 5.32.5

Tineæ in lanis 5.32.1
 Tinūculo vētriculus similis ingluuiet. 2.17.122
 Tinunculi plurima in adunco genere pariunt 6.1.20
 Tinunculi oui rubrum modo minij 6.2.9
 Tinunculi bibendi vsus 8.3.70
 Tipha tollitur grando suum 8.21.25
 Tipularum ortus 5.19.56
 Tipulæ vbi, & quæ copiosius, & celerius fiunt. 5.19.66
 Tyrannus auis vermiculis alitur 8.3.19
 Tyranni magnitudo, & descriptio. ibidem
 Tirsio habet lac 6.12.13
 Tirsio, vide etiam Phocæna
 Tyrtami radix 8.26.11
 Tonitru oua gallinarum pereunt 6.2.42
 Tonillæ 1.11.52
 Tophus lapis, vide Pærus
 Torpedo piscis planus qua parte habet branchias 3.13.26
 Torpedini fel in iecore 2.15.43
 Torpedo inter cartilaginea 5.5.12
 Torpedo inter planos pisces gignit animal postquam ouum intra se pepererit 6.11.13
 Torpedines foetus suos & emittunt, & recipiūt intra seipsas 6.10.59
 Torpedo grandis est visa, quæ foetus intra se habet circiter octoginta 6.10.60
 Torpedo quando parit 5.11.4. & 6.11.15
 Torpedinem hominibus torporem inspirare est certum 9.37.18
 Torpedinis ingenium in capiendis piscibus, & eius vis torporifera 9.37.10
 Torquilla, vide Lynx
 Torti lingua constricta 1.11.50
 Trichia piscis, Vide Sarda
 Trichia, vide Pilare malum
 Tringa aquas petit victus causa, & caudam mostrat 8.3.51
 Tringa turdo equiparatur magnitudine. ibidem
 Triorchia, vide Buteo
 Tritici herba comeditur à canibus cum lumbri- cis infestantur 9.6.27
 Trochili natura & nomina. 9.11.18. & pugnat cum aquila. 20
 Trochilus depurgat dentes crocodilo 9.6.18
 Trochilus aduersatur noctu. 9.1.60. & cum sib- ta pugnat & cum aquila. 85
 Trochilus aquas adamat 8.3.56
 Troglodyte vnde dicti, qui, & vbi degit. 8.12.16
 Tuber in dorso cameli 2.1.91
 Tubera conchilij genus natura corporis carnosā 8.1.32
 Tubera à faxis absoluta non mouentur. 1.1.86
 Turbinata, oia lingua exerta pasci solēt. 5.15.48
 Turbinatis oib⁹ caro sed penit⁹ inclusa. 4.4.11
 Turbinato gūni caro laxior & absolutior. 4.4.33
 Turbinatorum omnium ori operculum adhæret natium 5.15.46
 Turbinatorum natura similis in partibus inte- rioribus & quomodo euariet 4.4.42
 Turbinatorum genus omne mouetur 4.4.29
 Turbinatis omnibus caput versum in terram, & podex suprà 4.15.20
 Turbinato generi peculiare vt testæ postrema à Ec. ij.

IN LIB. DE HIST. ANIM.

capite intorqueantur 4.4.34
 Turbinis in testem ingreditur cancellus hospes
 concharum 5.15.82
 Turbinatis altera pars eundē vsum prestat quē
 biualibus utraq; pars 4.4.126
 Turbinato generi quid ingustabile parti superio
 ri est creditum 4.5.31
 Turbinatis omnibus vnde eijcitur excrementum
 4.4.65
 Turbo, vide Lynx
 Turdorum tria genera 9.20. per totum
 Turdi nidos ē luto conficiunt vbi 6.1.25
 Turdus auis quas caperit nunq; cor edit. 9.11.9
 Turdus latet 8.16.14
 Turdus mutat colorem 9.49.32
 Turdo pisci saxatili quot branchiæ 2.13.36
 Turdus piscis litoralis 8.13.10
 Turdi latent 8.15.12
 Turdi pisces mutant colorem, & quādo. 8.30.14
 Turdulorū gen⁹ costis septenis an creet. 1.15.4
 Turtur minima in columbaceo genere. 5.13.14
 Turturum nidulatio 9.7.34
 Turtures trimestres coire 6.4.21
 Turturum partus 6.1.15
 Turtur quot oua parit, quo tempore & quoties
 6.4.3
 Turtur viuūt mare vno contenta, nec alterum re
 cipit 9.7.26
 Turtur frugibus viuūt 8.3.37
 Turtures non resupinant collum cum bibunt, ni
 si satis hauserint 9.7.25
 Turturi accidit crepitus alui 9.49.58
 Turtures degunt æstate locis frigidis, hieme te
 pidis 9.7.42
 Turtures gregatim volant, & cum accedunt, &
 cum abeunt 8.12.37
 Turtures discedunt 8.12.34
 Turtur latet 8.16.10
 Turtur æstate tantum visitur 8.3.38
 Turtur cum ignaria pugnat quare 9.16.2
 & cum luteo pugnat. 68
 Turturum amat merula 9.1.112
 Turturum vita ad quot annos 9.7.32. & mas ci
 tius foemina moritur 36

V

Accis quaterna vbera 6.29.20
 Vaccis papillæ quatuor 2.1.153
 Vaccæ post equas potissimū libidine in
 cenduntur 6.18.27
 Vaccæ tauros nō patiūtur nisi raro quare. 5.2.18
 Vaccis libidinis indicium quod 6.18.45
 Vaccæ tauriunt 6.18.43
 Vaccæ mingunt crebrius cum tauriūt. 6.18.45
 Vaccæ tauros superueniunt ibidem
 Vaccis conceptus initium 6.18.77
 Vaccæ purgatio quanta 6.18.71
 Vaccis menstrua vt equabus, sed minus fiunt
 6.21.33
 Vaccæ acriorē vrinam reddunt q̄ tauri. 6.18.85
 Vaccæ epitotica q̄ abunde mulgētur. 3.21.11
 Vacca, vide etiam Bos foemina
 Vaginipenes voluctū gñris quē. 1.5.43. & 4.7.4
 Vaginipennitū generis nullū aculeū gerit. 1.5.47
 Valetudines & morbi animalibus pro generum
 diuersitate accidunt 8.18.2

Varices sūt sague vitato, exrescētēq; 3.19.38
 Varices fiunt paucis mulieribus 3.19.46
 Varicoli minus caluescunt 3.11.63
 Variæ dictæ aues, vide Aues variæ dictæ
 Vbera homini foemina qñ exurgunt 7.1.21
 Vberum diuersitas in puellis 7.1.51
 Vbera mulieris fungosa 7.11.5
 Velæ auis consideratio 9.16.1
 Vena pars similis 3.2.3
 Venarum consideratio 3.2.10
 Venæ conceptacula sanguinis 3.19.4
 Venæ duæ 3.3.26
 Venæ maioris & aortæ substantia 3.3.50
 Vena quare maior dicitur 3.4.60
 Vena quare aorta dicitur 3.3.29
 Vena aorta neruosa 3.5.3
 Venarum & maioris & minoris consideratio
 3.4. per totum
 Venarū examen ex sententia Aristotelis. 3.3.26
 Venarum examen difficile 3.3.23
 Venarum examen facilius percipitur in strangu
 latis ibidem
 Venarum ordo secundum Diogenem Apollonia
 tem 3.2.27
 Venarum ordo ex sententia Polybij 3.3.1
 Venarum consideratio secundum Syennesium me
 dicum Cyprium 3.2.22
 Venæ figuram totius corporis distribuūt. 3.5.9
 Venas habere ortū à cerebro est falsum. 3.3.23
 Venæ ambæ ex corde originē ducunt 3.3.30
 Vena maior à quo cordis sinu 3.3.45
 Vena aorta à quo cordis sinu 3.3.47
 Vena maior iecur qua transigit 1.18.16
 Venæ maioris prima pars quo scinditur. 3.3.53
 Vena maior scinditur iuxta vertebra supra re
 nes 3.3.65
 Venarū initia habent omnia sanguinea 3.4.51
 Venarū quæ oriūtur ab vtero consideratio. 7.8.14
 Vena ignem non patitur 3.5.25
 Venæ arctiores quibus multum carnis, & am
 pliores quibus parum 3.16.8
 Venæ hois crassæ proportionē corporis. 1.17.40
 Venulis in macilento corpore respondet caro in
 corpulentis 3.5.11
 Venæ iugulares 3.3.71
 Venæ sectio, vide Sanguinis missio.
 Venter cōmunis exangui & sanguineo 4.3.6
 Ventris situs 1.13.1. & 2.17.27
 Venter nulli osses 3.7.21
 Vēter septo trāuerso cōtinuo subest 2.17.28
 Vēter paruus quibus multum carnis 3.16.7. au
 ctior quibus parum. 9.
 Venter quibus est paruus pinguescunt intra ear
 nem 3.16.10
 Venter pinguescunt præcipue quæ parum se mo
 ueant 3.17.15
 Venter minus pinguescit quibus pingue non est
 separatim 3.17.13
 Ventres quæ singulos habeant 2.17.44
 Ventres quatuor quæ habent 2.17.30
 Ventris dissimilitudo in animalibus 2.17.29
 Venter mollium quo situ 4.1.69
 Venter insectorum qualis 4.7.46
 Venter crustatis quo situ 4.2.75. & 4.3.21
 Venter testatorum qualis. 4.4.55

INDEX.

Ventris piscium & intestinorū ratio 2.17.96
& quo situ 8.2.111
Venter nonnunquam redditur pro vētriculo, &
interdum pro aluo vt peritiores iudicauerint.
Ventriculus communis omnium animalium. 1.2.2.
Vētrīculus hominis canino similis 1.16.61
Ventriculus auium qualis 2.17.115
Vētricul⁹ quārdā autū similis ingluuiei. 2.17.122
Ventriculus serpentum 2.17.84
Vētriculi diuersitas quib⁹ simplex est 2.17.47
Venus incitatur in animalibus temporis benefi-
cio & corporis valetudine 6.18.48
Veneres, pars talī, vbi sita 2.1.133
Ver tempus coeundi ferē omnibus animalibus
6.18.90
Verbasco herba pisces moriuntur 8.20.10
Veretile animal in mari ad effigiem genitalis vi-
rilis 4.7.61
Vermem generant nonnulla animalia 1.5.1
Vermis, quem procreat animalia, quid 1.5.10
Vermiū qui foetu procreatur differētiā 1.5.17
Vermigenarum ratio gignendi 5.19.21
Vermiformis generis pars plurima quot diebus
generatur 5.20.9
Vermium omnium & eorum qui ex verme sunt,
commune est, vt primordium generationis sit
aut a sole, aut a spiritu 5.19.64
Vermem infecta omnia pariūt excepto quodā
genere papilionum 5.19.3
Vermis insectorum quomodo accrescit 5.19.6
Vermiparis sexus vterque 4.11.9
Vermiū ex apibus & vespis & crabronibus cō-
sideratio 5.19.32
Vermis apū quādiū sit, stercois emittit 5.22.44
Vermes ex niue, & quales 5.19.87
Vermes in capite ceruorum viuū 2.15.31
Vermiculis quæ aues aluntur 8.3.14
Vermiculi innati in ventre piscium accelerant
partum 6.17.15
Versuti sūt qui plantā pleniūculā habēt. 1.15.37
Vertex capitis quid 1.7.8. & 12
Vertex nonnullis geminus ibidem
Vertebrae omnes peruia 3.7.5
Vertibula siue calli cui⁹ naturę & generis 4.6.1
Vertibula vbi generantur 5.15.61
Vertibula a saxis absoluta nō mouent 1.1.85
Vertibula inter testata immobilia olfactū habē-
re non videntur 4.8.125
Vertibula tota testa occultantur 4.4.20
Verticilli, infecta, quomodo coeunt 5.8.12
Vesicae consideratio in animalibus 3.15.1
Vesica mēbrana est, & cuius generis ibidem
Vesica quibus data 3.15.3
Vesica quæ carent 5.5.32
Vesicae situs 1.18.32
Vesica hominis amplior q̄ ceterorū 1.18.35
Vesicam habentia aluum habent 1.2.13
Vesicam non omnia habent quæ aluum habent.
1.2.14.
Vesica præcisa coire non potest nisi ad exordiū
sua ceruicis 3.15.5
Vesica aliquando solidata est ibidem
Vesicae calculi quomodo conficiuntur 3.15.9
Vespæ nomen proprium 4.7.4
Vespæ infecta pennata 4.1.22

Vespæ exangues. 1.4.15
Vesparū duo genera, & earū ratio 9.41. p totū
Vespæ apum genus gregale 9.40.6
Vesparum ortus 9.41.17
Vesparum foetura 5.23. per totum
Vespæ, aculeum intus cōditum habent 4.7.24
Vespa ciuilis 1.1.114
Vespæ ingeniosæ 9.38.3
Vespis diuulsis nō deest viuacitas 4.7.12
Vespæ impugnant apes 9.4.213. & 134
Ex vespis nymphae quando 5.19.34
Vespeta cellulae vesparum 9.41.18
Vesparū ouipararū generationis tēp⁹ 5.20.10
Vesparū ichneumonū gñatio, & tēp⁹ 5.20.1. & 8
Vespertilio cute volat. 1.5.39
Vespertiloni pedes 1.1.93
Vespertilio noctu vagatur 1.1.129
Vespertilionis vuluæ acetabula 3.1.122
Vestigium pedis quid 1.15.34
Vestigia morum animalibus brutis 8.1.6
Vestis pediculis procreandis aptior quæ. 8.10.21
Victima prodigiosa quæ 2.17.20
Vigilariū in aialib⁹ cōsideratio 4.10. per totū
Vinago in colūbaceo genere maior quā colū-
bus 5.13.13
Vinago autumnō potissimum & videtur & ca-
pitur 8.3.39
Vinaginis magnitudo ibidem
Vinaginis partus 6.1.15
Vinago frugibus viuū 8.3.37
Vinago quomodo capitur 8.3.41
Vino pinguescunt boues 8.7.6
Vinum plurimas infestat grauidas 7.5.3
Vinum nocet puerorū conuulsioni 7.12.3
Vipera inter serpentes viuipara 1.6.21
Vipera animal ædit postq̄ ouū peperit. 3.1.109
Viperæ vulua qualis 3.1.111
Viperæ foetura 5.34.1
Viperæ saxis conduntur, cætera serpētes cauer-
nas subeunt terræ 8.15.5
Viperas vino venantur 8.4.8
Vipera exuit senectutē & quando 8.17.24
Vipera deuorat scorpiū, ideo morsus grauior.
8.29.19
Vireonis consideratio 9.22.1
Vireo docilis, & ad vitæ munera ingeniosus, sed
male volat, nec grati est coloris 9.15.10
Vireoni aduersatur crex, & ei⁹ pcreatio 9.1.83
Viri mores & affectus 9.1.33
Viris quādo accedit aliquid ad prolem perfectio-
rem 7.1.69
Viri sunt qui nō nisi fœminā procreēt 7.6.15
Viris multis accidit, vt facultas generandi inter-
mittatur 7.6.19
Viris lac post pubem exiguum 3.20.46
Vir, vide etiam Homo mas
Viscus nullum exanguibus 4.7.46
Viscera ambiuntur membranīs 3.13.4
Viscera parua quibus multū carnis, maiora qui-
bus parum 3.16.7. & 9
Viscera mollium nullis 4.1.71
Visco vescitur turdus quidam 9.20.1
Visui sedes certa est descripta 4.8.23
Vitæ animalium quomodo euariant 8.1.2
Vita omnium animalium & studium in duobus
Ec. iij.

IN LIB. DE HIST. ANIM.

versatur	8.1.45	bus est	7.8.1
Vita animalium coitus voluptate discrepat.	8.1.39	Vmbilicus quomodo praecidendus, & ligandus	
Vitæ indices scissuræ volæ manus	1.15.24	& quare	7.10.5
Vitæ longioris quibus dentes plures. item quibus		Vmbilico carent simiæ	2.8.26
rari, breuiores	2.3.8	Vmbilici inter testata	4.4.1
Vita sine spiratione	1.11.33	Vmbilicis albugo vbi	4.4.8
Vitellus oui & albumen naturā habent contra-		Vmbilicorum venter similis gutturi auiū.	4.4.55
riam	6.2.56	Vmbilici quādo visūtur habere sua oua.	5.12.20
Vitellus oui ab albumine membrana distingui-		Vmbilicis grandiusculis membrana à ventre gu-	
tur.	ibidem	læ attexitur continua	4.4.67
Vites quando dicuntur hircescere	5.14.71	Vmbra piscis propter lapidem capitis maxime	
Vitex vnde cera accipitur	9.40.190	algore infestatur	8.19.19
Vitiflora, vide Oenantha		Vncungues omnes quare in faxis non consi-	
Vitiligine pili omnes cani fiunt	3.11.21	stunt	9.32.53
Vitta piscis lōgis binas pinnas habet iuxta brā-		Vncūgues pullos, cum primum volare possunt,	
chias	2.13.20	nido expellunt	6.6.21
Vitulo vox grauior q̄ adulto boui	5.14.33	Vncunguium partus	6.1.19
Vitulis tempus castrandi anniculis est	6.50.24	Vncungues aues, vide etiam Aues aduncæ.	
Vitulus marinus ambigit, an aquatilis, an terre-		Vnguis	1.15.36
stris	6.12.22	Vnguuium natura	3.9.1
Vitulo marino pedes, 1.1.94. & quales	2.1.53	Vnguis pars communis	3.2.8
Vitulo marino cauda cerui modo	2.1.64	Vngues habent quibus digiti	3.9.20
Vitulo marino lingua scissā.	2.17.84	Vngues aut recti, aut adunci	3.9.22
Vitulo marino fel deest	2.15.28	Vngues quibusdam ita duri, vt ferē ab ossibus	
Vitulus marinus ferratis est dentibus	2.1.212	nihil differant	3.11.5
Vituli marini renes omnium solidissimi	1.18.24	Vngues omnibus auiibus	2.12.12
Vitulus marinus imperfecta quadrupes, & quæ-		Vngues senibus & defunctis augefcūt.	3.11.62
re	2.1.52	Vnguuiū color colorē cutis & pili sequitur.	3.9.6
Vitulus marinus mammas habet	3.20.21	Vngularum natura	3.9.1
Vitulis marinis genitale grande est	5.2.33	Vngularum incrementum idem quod vnguuium	
Vituli marini coit⁹ talis qualis canū.	5.2.32. & 33	3.11.70	
Vituli marini partus	6.12.27	Vngularū color pro cutis & pili colore	3.9.6
Vitulus marinus animal perfectū generat.	1.5.2	Vngulæ maiores in senectā	3.11.69
Vitulus marinus viuiparus, & secundas emittit,		Vngues inter testata binis clauduntur valvulis,	
& lac reddit more pecudum	6.12.26	4.4.18	
Vitulus marinus meatus auditorios manifestos		Vnguibus testa læuis	4.4.21
habet	1.11.15	Vngues inter testata se subtrahere videntur ad	
Vitulo marino mugitus in somno	6.12.35	strepitum	4.8.117
Vitulus marinus à mari victū petit	8.5.28	Vngues vbi oriuntur	5.15.55
Vituli marini quomodo humore gaudēt	8.2.6	Vngues qui nunquam sedem mutare solēt nul-	
Vitulorum marinorum inter se pugna qualis.	9.1.38	la nituntur radice	5.15.73
Viueria, vide Ictis		Vngues ambigunt, animalianē, an plantæ sint,	
Viuipara quare dicta	1.6.17	8.1.28	
Viuipara omnia quæ pilos habent	1.6.23	Vniualue genus inter testata quid	4.4.11
Viuipara non omnia habent pilos	1.6.21	Vniualue non multum dissidet à biualui, in par-	
Viuipara omnia aurículas habent exceptis cæta		tibus interioribus.	4.4.40
rijs	1.11.13	Vniualui generi caro ita adhæret, vt nequeat nisi	
Viuiparis sexus vterq;	4.11.8	si per vim detrahi	4.4.32
Viuipari pisces aliqui	1.6.22	Volæ manus natura, & qualis	1.15.23
Viuipara diutius manent in coitu quā ouipara		Volæ manus scissuræ vitæ indices	1.15.24
ra	5.5.14	Volandi instrumentorum differentia	1.5.37
Viuipara vbi foetum continent	4.11.20	Volat penis aut cute quæ sunt sanguinea.	1.5.39
Vlceribus medetur mel albicans	9.40.185	Volantia membranis aut cute, carēt nomine co-	
Vlmo pinguescunt boues	8.7.6	muni	1.5.43
Vlmus grata apibus	9.40.21	Volant membranis infecta	1.5.39
Vlnam quid vocamus	1.15.15	Volantia pennis vel membranis omnia bipeda,	
Vlulæ natura & industria	9.17.6	vel apeda	1.5.40
Vlula auis nocturna, vncunguis, compar galli-		Volaces aues q̄ vngues habēt adūcos	2.12.45
naceo, picas venatur	8.3.11	Volatus insectorum volucrum qualis	4.7.31
Vlula rapit colarem	9.11.69	Volucris generis vaginipennes quæ	1.5.43
Vmbilicus quid, & eius cōsideratio in anima-		Volucris insectis penæ adnexæ quot.	4.7.27
libus	7.8.13	Volucres pennis teguntur	2.12.31
Vmbilicus ventris radix	1.13.1	Volucres instrumentis volandi differunt	1.5.37
Vmbilicus quibus est, quomodo adhæret	7.8.2	Vomitui propensiora quæ animalia	9.50.49
Vmbilico augeſcūt omnia animalia in vtero qui-		Vomitū hominis imitatur hyenā quare	8.5.9

INDEX.

- Vox qua parte agitur. 4.9.3
Vocis à sono differentia 4.9.2
Vocis animalium consideratio 4.9.1
Vocum diuerſitas in animalibus 5.14.18
Vocum differentia tractus ratione, & regionis. 4.9.69.
Vocē nō emittūt quibus pulmo deest. 4.9.3
Vocem neq; ſermonem emittūt quibus lingua libera, abſolutaq; non eſt 4.9.8
Vox quibus locutio, ſed non contrā 4.9.64
Vox explanata quid 4.9.71
Vocis conſideratio tam in viris q̄ pueris, tam in puellis q̄ mulieribus 7.1.27
Vox ſceminis omnib⁹ tenuior, & acutior. 4.11.48
Vox hominū mariū quādo mutatur. 7.1.10
Vox immutā in nōnullis animalib⁹. 5.14.16
Vox acumine grauitatēque maxime notefcit. 4.9.70
Vocē poteſt pmouere delphin⁹ quare. 4.9.37
Vocales literæ à voce & gutture pferunt. 4.9.5
Vocæ grægaſ pſces 9.2.5
Vpupæ motū incolæ. 1.1.140. & 9.11.16
Vpupa non nidificat, & vbi parit 6.1.28
Vpupa nidū ē ſtercore hominis facit 9.15.1
Vpupa tum colore, tum ſpecie immutatur 9.49.18. & quando 9.15.1.
Vrax vide Tetrix
Vrina oua, vide Oua vrina.
Vrinarū cōſideratio in aīalibus multis. 6.18.82
Vrinam quæ retro mittunt 5.2.6
Vrina leonis grauius olet 8.5.24
Vrina quadrupedum omnino craſſior quā ho-
minum 6.18.82
Vrina quadrupedum à partu craſſior, & quorū
magis 6.18.85
Vrinæ deſtillationibus competit genus echino-
rum. 4.5.9. item genitale ſcītis per ramenta
ex vino. 9.6.42
Vrinarius meatus 1.18.33
Vrinatrix auis circa aquas, & amnes verſatur. 8.3.60.
Vrinatrices volucres 1.1.62
Vrſo venter vnus 2.17.45. ſed amplior 47.7
Vrſo totum corpus hirtum 2.1.73
Vrſæ mammas habent quaternas 2.1.152
Vrſorum coitus qualis 6.30.1
Vrſæ quomodo exercent venerem 5.2.14
Vrſi ſauiunt tempore coitus 6.18.17
Vrſa quando coit & parit 6.30.7
Vrſa quo tempore parit 8.17.5
Vrſa fert vteri dies triginta, quot parit, & qua-
lem foetum 6.30.2
Vrſam grauidam capi eſt difficile. 6.30.10.
& 8.17.10.
Vrſæ vehemēter à catulis ferociūt 6.18.19
Vrſæ prudentia cum venatores catulos infe-
ſtantur 9.6.1
Vrſi ingreſſus 8.5.17
Vrſi cōdūtur, ſed de cauſa ambigitur 8.17.2
Vrſa quandiu latet, & quando catulos in aper-
tum ducit 8.17.5
Vrſi cum latent pingueſcunt 8.17.3
Vrſus quando pingueſcit 6.30.8
Vrſo tempore latibuli inteſtinum per inedia-
conuiet 8.17.12
Vrſus niſil edit tempore ſui latibuli. ibidem.
Vrſi latebram egreſſi arum herbam deguſtant. 9.6.3. & quare. 8.17.13
Vrſus quando exit à cauernis 6.30.9
Vrſus animal omnium 8.5.10
Vrſus quas carnes deuorat 8.5.18.
Vrſi ligna manducant quaſi dentiant 9.6.4
Vrſus bibit morſu 8.6.3
Vrſorum in genere ſcēmina animoſſor 9.1.22
Vrſi quare minus inter ſe dimicant 6.18.18
Vrſi pugna cum tauro qualis 8.5.14
Vrſus inuadit ceruus & ſues feros 8.5.13
Vrſæ inter cruſtata, vide Arcti
Vrtica marina ſui generis, & ei⁹ natura. 4.6.20
Vrticæ natura corporis carnoſa 8.1.33
Vrticæ genus duplex 4.6.29. & 5.16.4
Vrticæ natura 8.2.60
Vrticæ à ſaxis abſoluuntur quoties libet. 1.1.82
Vrticæ genus quoddam abſoluitur ſaxis, quod
echinos, & peſtūculos corrodit 4.6.27
Vrticarum ortus 5.16.2
Vrticæ marinæ mordēt tactu, & nō ore 9.37.34
Vrticæ omnes hibernis menſibus cibo idoneæ,
& quare: & æſtate rareſcunt, & reſoluuntur,
& quare. 4.6.32
Vrticæ piſciculis veſcuntur, & os in medio ha-
bent & meatum excrementi 8.2.58
Vrticæ nullum excrementum, ideo ſimilis ſtir-
pibus. 4.6.28
Vrtica herba in Oeta fricat vbera caprarū gra-
uidarum ad lac habendum. 3.20.37
Vterus aut vulua 1.13.11
Vteri differentia in animalibus 3.1.74
Vteri ſitus 1.19.10
Vterus vuluæ pars interior 3.1.80
Vteri omnes habent ſinus geminos 3.1.76
Vteri ceruix 3.1.77
Vterus mulieris vbi concepit, ſtatim ſe cōtrahit,
& ad quod tempus, & quādo aperitur 7.4.1
Vteri labia ſi leuia, inepta ſunt ad conceptum:
item ſi craſſa, & quare. 7.3.2
Vteri labia qualia eſſe debent ad conceptus cō-
moditatem 7.2.5
Vterus ad cōceptū quō præparandus 7.3.7
Vteri quibus deſcendunt 7.2.20
Vteri ſtrangulationes ſiunt multis, cum men-
ſtrua eruptioni propinqua 7.2.10
Vterini fratres, vide Fratres vterini.
Vulneribus medetur cōmoſis 9.40.35
Vulpanſer circa aquas verſatur 8.3.64.
Vulpæſeres oua pariūt ſubuetanea 6.2.38
Vulpes aſtuta, malitioſa, & callida 1.1.154
Vulpes genitale habet oſſeum 2.1.179
Vulpes minores in Ægypto quā in Græcia, &
quare 8.28.27
Vulpis coitus & partus 6.34.1
Vulpe & cane generāt canes laconici. 8.28.55
Vulpes noctu capit ardeolam, pellam nomine
9.1.96
Vulpi inimicus aſalo. 9.1.98. item circus acci-
piter 78. item lupus 76
Vulpi amicus coruus, & quare. 9.1.100. itē ſer-
pens, & quare. 1.12.
Vulpes mures venatur 6.37.12
Vulpes piſces cum hamū degluſiſſe ſeſe ſenſe.

IN LIB. DE HIST. ANI. INDEX.

riat, quomodo sibi opitulantur 9.37.34
 Vulpecularum piscium foetura qualis. 6.10.40
 Vulpecula ex mustelino genere animal intra se
 parit post ouum 6.11.23
 Vulpecula volucris cute volat 1.5.38
 Vulturum duo genera 8.3.8
 Vulturis nidificatio vbi 6.5.1
 Vultures pariunt bina oua 6.5.7
 Vulturis pullus vel nidus à nemine visus. 9.11.11
 Vulturi aduersarius aelalo 9.1.82. & 101
 Vultur pugnare cum aquila 9.1.102
 Vuluae in animalibus differentiae 3.1.74
 Vuluae pars interior, loci & vterus dicitur. 3.1.80
 Vuluarum cornua quae 3.1.84
 Vuluarum acetabula quibus 3.1.121
 Vuluarum discrimen in acetabulis 3.1.119
 Vuluae acetabula quibus sunt, hęc foetu accrescere

te diminuntur. 7.8.12
 Vuluae situs in bipedibus & quadrupedibus vi
 uiparis. 3.1.81
 Vuluae quadrupedum ratio 3.1.96
 Vuluae situs in ouiparis 3.1.85
 Vulua omnibus viuiparis vbi 3.1.115
 Vulua eorum quae pedibus priuata animal in lu
 cem adunt post ouum qualis 3.1.99
 Vulua auium qualis 3.1.92
 Vulua serpentum qualis 3.1.111. & 2.17.73
 Vuluarum diuersitas in piscibus 6.10.5
 Vulua piscium ouiparorum qualis, & vbi 6.13.1
 X.

X Anthus fluitius, vide Scamander.
 Xylophthorus vermicul? vbi nascitur, &
 eius descriptio 5.32.11
 Xylophthorus in aureliā trāsīt vt eruca. 5.32.20

ARISTOTELIS DE HISTORIA ANIMALIVM LIBER PRIMVS INTERPRETE THEODORO.

Quibus animalia inter se differant, quibúve conueniant, eorundémque naturæ diuerfitas.

Cap. I.

Animalium partes, aut inpositæ sunt, quæ scilicet in similes sibi partes diuiduntur, vt caro in carnes, & ob eam rem similes appellantur, aut compositæ, quæ aptæ secari in partes dissimiles sint, non in similes: vt manus, non in manus secatur, aut facies in facies. quapropter eas dissimiles nominemus. Quo in genere partium sunt quæ non modo partes, verum etiam membra appellantur: videlicet quæ, cum ipsæ totius integritate describantur, habeant tamen intra se partes diuersas, sui que generis opificia, vt caput, vt pes, vt manus, vt totum brachium, aut pedus. quippe quæ & ipsa partes sint totæ, & ex partibus consistunt diuersis. Quæque autem pars dissimilari ex similaribus constat: vt manus ex carne, ossibus, neruis. Habent vero animalia partes, aut easdem sibi omnes, aut diuersas. Partes easdem, vel specie intelligi volo: vt hominis nasus, aut oculus, specie cum naso, aut oculo hominis alterius conuenit, & caro cum carne, & os cum osse. quod idem de equo & cæteris, quæ specie inter se consentire statuimus, intelligi debet. vt enim totum se habet ad totum: sic partes singulæ sese ad singulas habeant, necesse est. vel genere, quanquam excessu, defectuue inter se differant. De ijs loquor quorum idem est genus: verbi gratia, auis, aut piscis. Id enim vtrunque differentijs consumitur generis. Et species complures tum piscium, tum etiam auium habentur. Differunt vero inter se partes penè plurimæ eorum contraria affectuum qualitate: vt coloris, aut figuræ, eo quod aliæ magis, aliæ minus affectu ijs ipsis qualitatibus sint. Multitudine etiâ, & paucitate, & magnitudine, paruitatēq; & omnino excessu, defectuq; discrepant. Cū alijs crusta, alijs testa protegmine habeatur: & alijs rostrum porrectius sit, vt gruibus: alijs breue. Penna item alijs vberius, alijs parcius data est. Sed tamen in his quoque ratio partium nonnullarum diuersa est. cum alia calcari, aut aliquo armentur aculeo: alia nihil eiusmodi habeant: & alijs apex in capite sit, alijs desit. Sed enim, quod propè dixerim, partes plurimæ, & ex quibus tota moles compacta est, aut eadem sunt, aut ratione contrariorum, & per excessum defectumque differunt. Pluris enim minorisque rationem referri ad excessum, defectumque, putauerim oportere. Non desunt quibus partes, nec species sint eadem, neque excessu

a. j.

ARIST. DE HIST. ANI.

fu defectiue, sed proportionē conueniant: quomodo os cum spina, &
 ungulam cum solida ungula, & manum cum forcipato pedis, & pen-
 nam cum squama conuenire animaduertimus. Quod enim penna in
 auium genere est, idem squama in piscibus habetur. Partes quas singu-
 la animalia habent, hunc in modum diuersas, easdemve intelligimus: 40
 atque etiā situ contemplamur. Sunt enim complura, quæ easdem habeant
 partes, sed non situ eodem: verbi causa. Māmas alia in pectore habent:
 alia in feminibus. Partes autem similes, aut molles, ac humidæ sunt:
 aut siccæ, & solidæ. Molles inquam vel omnino, vel quādiu in sede ma-
 neāt naturali: ut sanguis, sanies, adeps, seuum, medulla, semen genitale, 45
 fel, lac, ubi haberi id potest, caro, & quæ ijs proportionē respondeāt. Itē
 excrementa omnia, modo tamen diuerso: ut pituita, & sedimenta alui,
 atque vesicæ. Siccas ac solidas intelligi volo, neruum, cutem, venam, pi-
 lum, os, cartilaginem, ungulam cornu. æquiuoce enim ad genus appella-
 mus: cum cornu tum figura, tum toto, dicimus. Itē quæ ijs proportio- 50
 ne respondent. Animalium vero differentiās, aut per vitas, aut per actio-
 nes, aut per mores, aut per partes constitui dignū est. Quibus de rebus
 primum formula quadam agendum: deinde generatim discussione dili-
 gentiore differendum censemus. Profecto differentiarum, quæ in morum,
 victuum, actionumque ratione versantur, colligi debet: eo quod alia sint 55
 aquatilia, alia terrestria: & aquatiliū ordo duplex. Alia enim in fluido
 degunt, victumque petunt ex humore: quem etiam humorem per vices
 recipiunt, & reddunt: nec viuere possunt, nisi versentur in humore: quod
 plurimè piscium parti euenire apertum est. Alia degunt quidē in flui-
 do, victumque inde emoluntur: sed aerem, non humorem recipiunt, & fo- 60
 ris parere solēt. Cōplura huius generis sunt partim gressilia, ut lutris,
 latæ, crocodilus: partim volucres, ut mergi, ut vrinatrices. Quinetiam
 quæ nullis pedibus innituntur: ut natix. Nonnulla cum victum in hu-
 more exerceant, nec foris viuere queāt, nihil vel aeris vel humoris reci-
 piunt: ut vrticæ, ut ostrea. Aquatilis autem generis alia marina, alia flu- 65
 uialia, alia lacustria, alia palustria ut rana, ut cordula. Terrestrium vero
 animantium alia accipiunt, redduntque aerem (quæ res spiratio nomi-
 natur) ut homo, & quæcunque terrestria habent pulmonē. Alia quāuis
 aerem recipiant: tamen sedem in terra perpetuo tenēt, & victum indi-
 dē capiūt, ut vespe, apes, & reliqua insecta. Quo nomine ea appello, quo- 70
 rum corpus incisuris præcingitur, aut parte tantum supina, aut etiam
 prona. Sed cum terrestrium plura, ut dictum est, cibum ab aquis petāt,
 nullum generis aquatilis est, quod & aquā recipiat, & terram cibi cau-
 sa petat. Sunt porro quæ primum viuunt in humore, deinde forma im-
 mutata, foris vitam incipiāt agere: ut culices palustres. ex ijs enim afili 75
 proueniunt. Ad hæc alia sede stabili degunt, alia mutabili, & vaga. Se-
 des stabilis in humore tātummodo est. Terrestrium nulla statu immu-

tabili viuunt. At aquatiliū plura saxis affixa, vitam omnē traducunt:
 vt conchæ genera complura. Quinetiam spongia sensum habere ali-
 80 quē creditur. argumēto, q̄ multo difficilius abstrahūtur: nisi clāculum
 agatur, vt referūt auulsores. Sunt item quæ & adhærere soleāt, & quo-
 90 ties libuit absolui: vt genus quoddam eius, quam vrticam vocamus.
 Quippe cum nonnullæ ex his noctu absolutæ pascantur. Non desunt
 complura, quæ cū sint absoluta, mouere tamen se nequeant, vt ostrea,
 85 & quæ tota simplici mitiorique testa operta, vertibula appellantur, &
 calli, aut tubera. Vis item alijs nādi tributa est: vt piscibus, vt mollibus,
 95 vt crustatis, velut locustis. Quædam ambulare possunt: vt genus can-
 crorum. quippe quod, quanq̄ suapte natura aquatile est, tamen vim ha-
 bet ambulandi. Terrestriū vero alia volucres sunt, vt aues, vt apes, quæ
 100 modo inter se quodam alio differunt. Alia pedestria, quorum item alia
 gressilia, alia reptilia, alia tractilia sunt. Animal quod volucre tantum
 sit, vt piscis natatile solummodo est, nullū nouimus. Nam & quæ pen-
 nis cuteis volant, ingredi possunt. Vnde vespertiloni etiā pedes sunt:
 & vitulus marinus pedes habet minutos. Sic nōnullæ aues de pedes sūt,
 95 quæ ob eam rem apedes à paruitate pedū nuncupantur. quod genus
 auiculæ pennis plurimū valet. sicut cætera quoq; prope similia, vt pen-
 55 nis præualere: sic pedibus degenerare videntur, vt hirundo, & falcula,
 siue riparia. Hæc enim omnia, & moribus, & volatu, & specie proxima
 inter se cōspiciuntur. Apparet apes omnibus anni temporibus. Ripa-
 100 ria æstate tantum, cum imber incessit. tunc enim & apparet, & capitur.
 denique rara hæc auicula est. At vero quæ gressilia, eadēmq; natatilia
 60 sint, complura reperiuntur. necnon differentias illas vitæ, actionesque
 animantium continent. Sunt enim aliæ gregales, aliæ solitariae, tum vo-
 lucres, tum nantes, tum etiam pedestres. vitam aliæ ancipitem degunt:
 105 vt eadē modo societate, modo solitudine gaudeant. Item alię ciuiles,
 alię inciuiles. Tum ex gregalibus, tum etiam ex solitarijs sunt, gregales
 65 in volucrū genere, columbi, grues, olores. Nullum, cui vngues adūci,
 gregatile esse perpendimus. Complura etiam inter nātes pisciū gene-
 ra gregatim degere scimus: vt quos cursores vocant, & thunnos, & li-
 110 mosas, & hamias. Hominis naturā ancipitē societatis, ac solitudinis esse
 apertum est. Ciuiles appello animantes, quæ labori communicant idē,
 70 quarum opus communi efficitur opera, munusq; idem omni est, quod
 non omnibus gregalibus competit. Ciuilis generis est homo, apis, ves-
 pa, formica, grus. Quarum aliæ sub duce degūt, vt grues, vt apes. Aliæ
 115 nulli subditæ imperio sunt, vt formicæ, & alia innumera penē genera.
 Sunt item tam ex gregalibus, quàm ex solitarijs aliæ, quæ sedem nun-
 quā mutant: aliæ quæ mutare statō tempore soleant. Et aliæ, quæ carne
 vescantur, aliæ quæ frugibus, aliæ omnia attingant. Nō desunt quæ ci-
 75 bo sui generis vtantur: vt apes, vt aranei. Apes enim melle, & quibusdā
 a. ij.

ARIST. DE HIST. ANI.

alijs dulcibus aluntur. Aranei venatu muscarum viuunt. Nōnulla pi- 120
 scibus vesci natura voluit. Ad hæc, aliæ aut vim habent venâdi, aut in-
 genio recondendi cibi dotata sunt. Aliæ nec ad venâdum aptæ, nec ad
 recondendū. Item aliæ domicilia sibi parant, vt talpa, mus, formica,
 musca, apis. Aliæ nullis se includere casis patiuntur, vt plures tam inse- 125
 cti generis, quàm quadrupedis. Quine tiam locis discrimen aliud exi-
 stit. Quippe cum aliæ cauernas subeant, vt lacerti, vt serpentes. Aliæ per
 summa telluris degant, vt canis, vt equus. Ac aliæ foramina sibi excavēt.
 Aliæ nunquā eo munere fungantur. Et aliæ noctu vagentur, vt noctua,
 vespertilio. Aliæ interdiu tātum. Addo etiam alias esse cicures, alias fe- 130
 ras, vt pantheram, vt lupum. nonnullas etiam facile posse māsuescere,
 vt elephātos. Sed quin aliter partiendum est. Genera enim quęcunque
 placida sunt, hæc eadem fera quoq; possunt reperiri, vt fues, equi, ho-
 mines, oues, capræ, canes, boues. Item aliæ mutę omnino sunt. aliæ stre- 135
 pitum tantum elidunt. aliæ vocem etiā formāt, quarum aliæ loqui pos-
 sunt, aliæ vocem solam nullis exprimendā literis reddunt. Atque aliæ
 loquaces, aliæ taciturnę, aliæ oscines, alię inoscines. Omnium vocalium
 animātium cōmunis mos est, vt sui initus tempore potissimum canāt,
 & blaterent. Alię præterea camporum incolę sunt, vt palumbes. Aliæ 140
 montis, vt vpupæ. Alię cum hominibus degere solent, vt columbi. Item
 aliæ copia libidinis gaudent, vt perdicum genus, & gallinaceorū. Aliæ
 minus venere valent, vt quę coruinā speciem gerunt. quippe quę raro
 soleant coire. Marinarum etiam animantium alię pelagicę, alię litora-
 les, alię saxatiles sunt. Ad hæc, alijs data vis est dimicandi, alijs ingeni- 145
 um cauendi, & euitandi. Viribus pollent, quę iniuriam vel inferant
 alijs, vel illatam sibi propulsent, seque defendant. Cautę & prouidę
 sunt, quę aliquid in seipis præsidij habent contra inuehendam iniuri-
 am. Differunt præterea moribus. Nam alię mites, remissę, & minime
 peruicaces sunt: vt boues. Alię animosę, peruicaces, brutę omnino: vt
 fues syluestres. Alię ingeniosę ac timidę: vt cerui, lepores, cuniculi. Alię 150
 illiberales, perfidę, insidiosę quę: vt serpētes. Alię liberales, fortes, & no-
 biles: vt leones. Alię generosę, feroces, insidiosę: vt lupi. Nobile enim id
 est, quod ex bono prodijt genere. Generosum autem, quod non à sua
 natura degenerarit. Et alię astutę, malitiosę, callidę: vt vulpes. Alię ani-
 mosę, & amatrices, & assentatrices: vt canes. Aliæ mites, & mansuetu- 155
 dini addictę: vt elephantes. Aliæ verecundę, & cautę: vt anseres. Aliæ
 inuidę, & ornatus ac politurę studiosę: vt pauones. Homo vnus ex nu-
 mero animalium omnium, vim obtinet cogitandi. Et cum memorię,
 atque disciplinę complures animātes esse participes possint: nulla ta- 160
 men præter hominem potest reminisci. Sed de moribus, vitęque gene-
 ris cuiusque diligentius pôst.

Quæ corporis partes animalibus communes : quæ item propriæ sint. Cap. II.

Mnium autem partes communes animalium sunt, quæ cibis recipitur, & in quam deuoratur. Quas quidem partes & easdem esse, & diuersas, nihil prædictis rationibus prohibet. Aut enim specie, aut excessu, aut proportionem, aut situ determinandum est. Ab his aliæ communes plurimorum animalium partes habentur : & quæ cibi excrementum emittitur. Non enim hæc omnibus data est. Partem qua cibis recipitur, os appellamus : in quam deuoratur, ventriculum. Reliqua pars multiplici nomine significatur. Sed cum duplex sit excrementum, hoc est siccum, ac humidum : quæ partem illam humidi excrementi capientem habent, hæc sicci quoque receptaculum continent. Quæ vero hoc habent, non illud etiam habere omnia nouimus. Quam ob rem quæ vesicam habent, aluum eadem etiam obtinent. At vero quæ aluum habent, non omnia & vesicam possident. Humidi nanque excrementi conceptaculum vesicæ : sicci aluum nominamus. Reliquis magna ex parte tum ex, quas enumerauimus, partes tributæ sunt : tum etiam qua semen genitale mittatur.

Quomodo animalia inter se differant in seminis prolifici emissionem. Cap. III.

Væ modo gignere animal possint, aut in se ipsa semen prolificum mittunt : aut in alterum. Fœmina quod in se mittit, appellatur. Mas quod in alterum. Sed in nonnullis discrimen id fœminæ & maris non est. Species quoque partium, quæ ad ipsam pertinent procreationem, diuersa est, cum alia vuluam habeant : alia quod vulue proportionem respondeat. Partes hæc sunt, quæ necessariae, vel omnibus, vel plurimis datæ animalibus sunt. Omnibus vero sensus vnus tactus inest communis. Itaque pars qua sentiendi vis ista contineatur, nomine vacat. Alijs enim eadem : alijs ex proportionem habetur.

Quod humorem vnumquodque animal habeat : sed huic, vel illi aliter. Cap. IIII.

Vmorem item genus quodque animalium continet. quod si aut per vim, aut per naturam ipsam priuetur, in perniciem agatur, necesse est. Habent etiam id diuersum, in quo humor ille, & fiat, & contineatur. Sunt hæc in alijs sanguis, & vena : in alijs, quod his proportionem respondeat. quæ quidem imperfecta sunt : atque alterum fibra, alterum sanies dicitur. Tactus itaque in parte corporis similari consistit : ut in carne. Aut in aliqua generis eiusdem. denique in parte sanguinea : aut in ea quæ ex proportionem vice illius habetur. Omnibus tamen parte si a. iij.

ARIST. DE HIST. ANI.

milari sensum hunc cōtineri certū est: sicut è cōtrario potētias agētes
partibus dissimilaribus tributas esse apertū est. vt ori, ciborū cōfectio-
nē: pedibus, aut alis, aut quibusvis proportionē accōmodatis, officium
incedēdi. Ad hęc animalū alia sanguinē habēt: vt homo, equus. deniq;
omnia, quæ aut perfectā pedibus carēt: aut binis, quaternisve pedibus
constāt. Alia exanguia sunt: vt apes, vt vespæ. Atq; inter marina, sæpia,
locusta. deniq; omnia, quæ pedibus plus q̄ quaternis innitantur.

¶ Quæ animalia perfectum animal, quæ oua, quæ vermem gi-
gnant: quōve ritu quæq; incedant.

Cap. V.

Item alia animal gignunt perfectum, alia ouum, alia
vermem. Procreant animal homo, equus, vitulus mari-
nus, & reliqua, quæ pilis integuntur: atque in genere
aquatili, quæ cete appellamus, vt delphini: & quæ car-
tilaginea vocantur. Quorū alteris fistula data est, bran-
chiæ desunt: vt delphinis, & balenis. Habēt delphini fi-
stulam à dorso: balenæ à fronte. Alteris branchiæ detectæ: vt mustelo,
raia, reliquisq; generis eiusdem. Ouum id ex foetibus perfectis voca-
mus, cuius ex parte principio animal cōsistit. Reliquum vero alimēto
ei, quod gignitur, est. Vermis id est ex quo toto animal totū per subie-
cti foetus formationem, incrementūmq; gignitur. Animalū ergo quæ
animal generāt, aut oua intra se prius conficiunt, vt cartilaginea. aut
ilico animal intra se formant: vt homo, vt equus. At vero in lucē foetu
perfecto, aut animal æditur, aut ouum, aut vermis. Ouū ipsum, aut pu-
tamine cōtinetur testaceo, & bicolor est: quale auiū esse videmus. Aut
cute molli obducitur, vnicolorq; est: quale cartilaginea, vermēsque pa-
riunt. Vermes item, aut continuo mobiles sunt, aut immobiles. Sed de
his accuratius pōst, cū de generatione agetur, differemus. Nūc anima-
liū reliquas differentias addimus. Enimvero alijs pedes natura dedit,
alijs negauit. Et quæ obtinēt pedes, aut binos hęc habent: vt homines,
atq; aues, duo hęc tantūmodo genera. Aut quaternos: vt lacerti, vt ca-
nes. Aut plures: vt cētipedes, & apes. Verū quæcūq; ambulāt, omnia pe-
des pari numero possident. Quæ autem in genere natāte pedibus ca-
rent, hęc aut pinnis natāt, vt pisces (quorū alij quaternas: binas scilicet
parte prona, & binas supina habēt: vt aurata, vt lupus. alij binas tantū,
qui lōgi, læuēsque sunt: vt anguilla, vt cōgri) aut nullas omnino habēt, vt
murena: sed ita mari vtuntur, vt terra serpentes: modōq; simili repūt in
humore. Cartilaginei quoq; generis aliqua pinnis carent, videlicet quæ
plana sunt, & caudam habent: vt raia, & paltinaca. suāq; ipsa latitudine
natāt. Raiam tamen pinna habere videmus: & quæcūq; suam latitu-
dinem non colligunt in mucronem. Quæ autē pedes habere putātur,
vt mollia, tum pedibus ipsis, tum pinnis natant, & quidē his celerius,
iners autem alueus ducitur: vt sæpia loligo. polypus potest: sæpia &

Raiam certe
Theodorus
pro vatracho
siue rana quā
q; vertit, nisi
alterutra lin-
gua librarius
errauerit.

lolligo nequeunt. Crusta inteſta, vt locuſtæ ſuis caudis natant, celerri-
 35 mēq; retrorſum, pinnarum caudæ adiunctarū beneficio. Cordula etiā
 pedibus natat, & cauda: quam ſimilem ſilurō habet, quoad parū ma-
 gno licet conferre. Volucrum autem aliæ penna volāt, vt aquila, vt ac-
 cipiter: aliæ mēbrana ſicca, vt apes, vt ſcarabæi: aliæ cute, vt vulpecula,
 5 vt veſpertilio. Volant pennis, aut cute, quæ habent ſanguinē. Membra-
 40 nis ſiccis, quæ ſanguine carēt, vt inſecta. Sunt porrō quæ vel pennis, vel
 mēbranis volāt, omnia bipeda, aut apeda. Angues enim circa Aethio-
 piam tales volare narrātur. Genus pennatum, auem appellamus. reli-
 qua duo genera nomine carent cōmuni. Volucris autē generis exan-
 guis, alijs pennarū tutelæ cruſta ſuperuenit, vt vaginipēnes poſſint nū-
 45 cupari: velut ſcarabæis. alijs pennæ nulla cruſta integuntur. quorum
 alia bipennes ſunt, alia quadripennes. Gerunt pennas quaternas, quæ
 aut grandiora ſunt, aut aculeo in aluo armātur. Vaginipēnis illius or-
 dinis nullum eſt, quod aculeum gerat. Bipeda anteriore parte aculeos
 gerunt: vt muſca, tabanus, aſilus, culex. Omnia quæ ſanguine carēt, mi-
 50 nus quā quæ habent ſanguinē, adoleſcunt, paucis marinis exceptis,
 vt mollium nōnullis. quæ quidem genera grandiora locis tepidis red-
 dūtur, & mari potius, aut dulcibus aquis, quā terra. Omnia quæ ſe
 mouent, aut quaternis notis mouentur, aut pluribus. Quaternis tan-
 tum, quæ habent ſanguinem: vt homines binis manibus, binisq; pedi-
 55 bus: aues binis alis, & binis pedibus: quadrupedes pedibus quaternis:
 piſces pinnis quaternis. Nam & quæ pinnis, aut nō amplius binis, aut
 nullis, vt ſerpētes, vtuntur, quaternis ea quoq; notis nihilominus mo-
 uentur. flexus enim quaterni his aguntur: aut bini cū pinnis binis. At
 vero quæ ſanguine vacua pedibus ſe pluribus moueant, ſiue volucres
 60 ſunt, ſeu pedeftres, ijs certe motus per notas plures exercetur: vt ani-
 mal, quod à vita die vno deſcribenda ephemerum appellatum eſt, pe-
 dibus quatuor, pennisq; totidem mouetur. Quippe quod non ſolum
 vitæ ſuæ ratione proprium id merito habeat: ſed etiam cum quadru-
 pes ſit, volucre quoq; eſt. Omnia porrō tam quadrupeda q̃ multipeda
 65 modo ſimili moueri ſolita ſunt. cunctis enim motus per diametrum
 agitur. Verum cum cætera ducibus binis pedibus incedant, cancer
 vnus quaternis regi ſolitus eſt.

¶ Quæ animalia habeant ſanguinē, quæ ve eodē careant. Cap. VI.

5 **S**emma vero animalium genera, in quæ ſingula digerā-
 tur, rediganturque animalia, quibus ſcilicet illa con-
 ſummantur, & conſtent, hæc ſunt: auiſ, piſcis, cētus.
 quæ quidem omnia habent ſanguinem. Ad hæc ge-
 nus teſta inteſtum eſt, quod oſtreum ſiue concham
 appellamus: & cruſta incluſum aliud, quod nomine
 vacat cōmuni, vt locuſtarum, & cancrorum, & gāmarorum genera.

a. iij.

Alij Crocos
dilos.

ARIST. DE HIST. ANI.

aliud item molle, vt loligines, vt lolij, vt sepia. Adde genus insectum: quæ omnia genera sanguine carêt. Et quorû natura pedes habere patitur, multis hæc pedibus constant. Sed insectorum vel aliqua volucres esse apertum est. Reliquorum animantiû genera nulla præterea ampla intelliguntur. Vnum enim quod plura genera cõtineat, nullum est. Sed aut simplex est, nullis ipsum specificis euariâs discriminibus, vt homo: aut diuidi quidê potest in species, sed nullis nominibus distinctas. Quæ enim genere quadrupede nō pënato continetur, sanguinem quidem omnia habent: sed alia animal pariunt: alia ouum. Dixerim hæc ouipara: illa viuipara. Quæ igitur animal generant, pilos nō omnia habent: quæ autē oua pariunt, cortice omnia muniuntur. Cortex hic loco squamæ similis potest appellari. Pedestre sanguineum, quod pedibus careat ex natura, genus serpentû est: idq; insectum cortice est. Verû cum ceteræ serpentes oua pariât, vipera vna animal gignit. Non enim pilos omnia habent, quæ animal generât. quippe cum nōnulli ex piscibus animal procreât. Quæ tamen pilos sortita sunt, animal omnia progignût. Nam pilos quoq; effigie aculei spiculatos, genus quoddam esse pilorû putandum est, quales herinacci, atq; hystrices gerunt. vicem enim vilorum, non pedum, vt echinorum aculei præstant. Generis quadrupedum, quæ animal gignunt, plures quidê species intelliguntur: sed nullis ferè notatæ nominibus. Singulorû enim nomina habentur: vt hominis, leonis, equi, cerui, canis, reliquorûmq; ad hûc modum. Nullis ferè inquam. quoniam genus vnum, vel super ijs omnibus, quæ iuneta nominamus, est: vt equo, asino, mulo, ginno, inno, & mulis, quas terra Syria fert. quæ similitudine quadã nomen mularû acceperût, quãquã nō omnino eadem, qua mulæ specie, continetur. Coeunt enim, & mutua inter se ratione progenerât. Naturam itaque eorum, quæ minus genere certo continentur, seorsum sigillatim cōsideremus, necesse est. Hæc ita in præsentiarû formula exposuisse quadam prægustadi gratia placuit: videlicet, vt quibus de rebus tractadum, & quatenus esset perfectum intelligeretur. Post accuratius de ijsdê differemus, vt primû differetias, atq; accidetia, quæ iuneta cuiq; sunt, accipiamus: deinde ad eorû comperiendas causas enitamur. Ita enim effici potest, vt via ratio neq; docedi vtamur naturæ cōgrua, cum commetatio singulorum antecedar. Hinc enim aperitur quibusnam de rebus, & ex quibus effici demonstratione oporteat. Primum itaq; partes animalium, ex quibus cōstât, enumerasse par est. His enim potissimû, atq; in primis tota quoq; ipsa inter se differunt: videlicet, aut eo qd alia habeât, alia careât: aut situ, & ordine, aut differetijs, quas antehac exposuimus. id est specie, excessu, proportionem, & affectuum cōtrarietate. Sed primû partes hominis explicare debemus. Vt enim numos ad id, quod sibi quisq; exploratum certumq; habeat, probare solet: ita cæteris quoq; in rebus agendû

50 est. At homo animalium maxime omnium notum nobis necessario est. Partes igitur hominis exteriores, & si non sensum effugiunt. tamen ne sequela, & series continuanda doctrinæ prætermittatur: atque etiā, ut sensum ratio comitetur, partes primum enumerabimus officiales, siue instrumentales: deinde similiarium ordinem prosequemur.

De summis in hominis corpore partibus, & quid caput, quid item thorax sit. Cap. VII.

5 **S**ummæ igitur partes, in quas primas totum diuiditur corpus, hæ sunt, caput, collum, thorax, brachium duplex, crus duplex. Thoracem eam partē appello, quæ à collo ad pudenda usq; trunca pertendit. Capitis autem pars, quæ capillis intacta est, calua appellatur: cuius pars prior sinciput, nouissime consistere solita, omnium enim ossium corporis vltimum id concrefcit, & induratur. Posterior, occiput est. Media inter occiput & sinciput, vertex. Cerebrum sincipiti subditum est. occiput inane. Calua ipsa sanè tota os rarum, rotundum, cute gracilentum obductum est. habet futuras quæ mulieris est, vnā in orbem: quæ autem viri, tres in idem magna ex parte coeuntes. Iam visum etiam sine vlla futura caput viri est. Verticem caluæ medium discrimen, & æquamentum capillorum vocamus: quod nonnullis geminum est. Sunt enim qui facti à natura biuertices sint: verū nō
15 offe, sed capillorum æquamento.

Quid facies in homine.

Cap. VIII.

5 **F**aciem, partem eam nominamus duntaxat in homine quæ caluæ subiecta est. Nam piscis, aut bouis faciem dicere non solemus. Partes faciei frons, quæ sub sincipite posita inter id ipsum, & oculos est. Quibus hæc magna, segnes, quibus parua, mobiles. quibus lata, mēte moueri idonei. quibus rotunda, iracundi.

De supercilijs, oculis, palpebris, cilijs, pupilla, nigro, candido, angulis: & de ijs animalibus, quæ oculis careant. Cap. IX.

40 **S**upercilia sub fronte bipartito distincta, quæ si in rectum porriguntur, mollem subesse animū significāt. si iuxta nasum inflexa sunt, austerū notant, & acerbū. Sed si iuxta tempora inflectuntur, derisorem, dissimulatoremq; indicant. si vero in totum demissa, notam inuidiæ habent. Oculi his subiacent duo, legitimo scilicet naturæ officio. quorum partes superius inferiusq; tegentes, palpebræ appellantur. Pilos, qui extremo palpebrarum ambitui adhærent, cilium nominamus. Humor oculi interior, quo videmus, pupilla est.
45 Quod eam ambit, nigrum dicitur. Quod postremo nigrum circūdat, candidum siue albugo. Pars cōmunis superioris inferiorisq; palpebræ
10

ARIST. DE HIST. ANI.

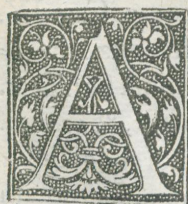
angulus est: quem duplicem vterq; oculus habet, alterū iuxta nasum, alterum iuxta tempora. Qui si iusto sunt longiores, notam morū maleficorum præbent. si carnosi more pectunculorum sunt, qui naribus iunguntur, malitiam præferūt. Habent profecto oculos, tum cætera animalium genera omnia, præterquam testa intecta, & si quid imperfectum aliud est: tū ea quæ animal generant omnia, præter talpam. quam modo quodam habere dixerim, cum tamen omnino habere negem. quippe cū omnino quidem nec videat, nec perspicuos habeat oculos. Verum si quis prætentam membranam detrahit, locus oculorum apparet, & pars nigra eorundem, situs deniq; & descriptio eadem, quam legitimam conspicui oculi obtinent: vtpote cum obducta cute oculi pressi, confusi, oblasiq; essent, dum crearentur.

¶ De oculorum varietate, in quibusque animantibus. Cap. X.

Andidum oculi magna ex parte simile in omnibus est. At quod nigrum dicitur, variat, Alijs enim atrum, alijs admodum cæsum, alijs fuluum, alijs caprinum, quod morum optimorum indicium est, & ad cernendi claritatem primatum obtinet. Solus ergo potissimum animalium homo numerosa oculorum varietate notatur. Cum cæteris in suo singulis genere, color sit idem, equis exceptis: qui interdum oculis proueniāt cæsijs. Sūt oculorum, alijs grandiores, alijs parui, alijs modici, qui optimi habentur: item alijs nimium prominentes, alijs cōditi, alijs modice siti. Qui conditi sunt, clarissime cerne re in genere quoque brutorum animalium possunt. Modicus tamen situs, nota morum est optimorum. Et, aut nimium conniuent, aut rigidi intentique constant, aut modice nutant. Notam morum laudabiliū habent, qui mediocriter conniuent. Reliquorum alteri impudentiæ: alteri inconstantiae indices sunt.

¶ De aure, naso, tēporibus, maxillis, labris, gingiuis, dentibus, lingua, palato, columella, eorūmq; in quibusq; animalibus differētis. Ca. XI.

Auris pars capitis, qua audimus, est ita, vt nulla spiratio desyderetur. Errat enim Alcmaeon qui capras spirare per aures credidit. Auris pars exterior, cui nomen auriculæ, parte cōstat superiore, pinna: inferiore, fibra. Tota autem ipsa ex cartilagine, carnēque constituta est. At pars interior forma anfractui cochleæ similis desinit in os: quod auriculam planè imitatur, in quod quasi nouissimū vasculum strepitus deuenit. Hinc meatus ad cerebrū nullus est. At in oris palatū vsq; semita pertendit, & vena de cerebro descendit eodem. Oculi quoq; in cerebrum finiūt, & vterq; positus super venula est. Aures homini tantum immobiles. Nam eorum quæ sensum obtinent audiendi, alijs auriculæ sunt, alijs desunt, meatūsque patēt ipsi audiendi: vt

ijs quæ penna, aut cortice, squamæve, integuntur. At ea quæ animal ge-
 nerant, omnia auriculas habent: excepto vitulo marino, & delphino, &
 15 reliquis ita cetarijs. Nam & quæ cartilaginea appellauimus, animal pa-
 riunt. Verum homo vnus, aurem non mouet. Vitulus ergo marinus
 20 meatus cõtinet manifestos, quæ audit. At delphinus audit quidem: sed
 nullis cauernis, quæ vicem præstent aurium. Cetera suas auriculas om-
 nia mouent. Situm aures hominis eundem in orbe, quo oculi obtinēt:
 25 non vt quadrupedum nonnullis positæ superius sunt. Aurium alię le-
 ues, aliæ pilosæ, alię medium tenent, quę quidem ad audiendum aptissi-
 mę sunt. Morum hinc præscita nulla habentur. Item alię maiores, aliæ
 parue, alię mediocres: & aut nimium, aut parum, aut mediocriter ar-
 rectæ. Notam morum optimorum habēt quę mediocres. At quæ magnæ
 30 arrectæq; vltra modum, stultitiæ indices sunt, aut loquacitatis. Partem
 inter vtrūlibet oculum, & aurem, & verticem positā, tempora appella-
 mus. Item pars faciei nasus, quæ meatū præbet spiritui. Aërem enim ea
 parte reddimus, & accipimus. Sternutamētū quoq; eadem agitur par-
 35 te, quod flatus vniuersi eruptio est, signum augurale, & vnum ex spiri-
 tuum omnium generibus sanctum, & sacrum. Tum etiam spiritū tra-
 hi in pectus, & inde reddi necesse est, quod fieri non potest nisi naribus
 5 spiremus. cū reciprocatio spiritus de pectore per gurgulionem, nõ de
 capite parte aliqua actitetur. sed datur viuēdi facultas, etiam si desit spi-
 ratio. Olfactus quoq; id est sensus odoris hac eadē parte sumministra-
 10 tur. Mobiles esse nares natura voluit, nec sicut aures immobiles, sua cõ-
 page. Pars nasi, quæ cartilaginea nares discriminat: interseptum voca-
 mus. Meatum vero vtrūque, inane. nasus enim bipartito distinctus est
 tramite. Elephantis prolixa, validaq; naris augetur: eiūsq; vsus idem,
 qui manus. Ea nāq; cibos tam siccos quàm humidos colligunt, capiūt,
 15 & in os admovent, soli animantium omnium. Est præterea maxilla du-
 plex, cuius pars prior mentū: posterior mandibula est. Mouent anima-
 lia omnia maxillā inferiorē: crocodilo fluuiatili excepto. Is enim vnus
 superiorem mouet. Labra mox à naso habētur, caro permobilis. Quod
 20 autem intra maxillas & labra describitur, os est: cuius partes palatum,
 & fauces. Inest pars sentiens saporem lingua, vim istam sentiendi præci-
 25 pue obtinens parte sui primore. Nam si interiore tãgat, minus sentiet.
 Omnia præterea quæ caro sentire potest, lingua etiā potest: vt durum,
 calidum, frigidum, sua quauis parte, sicut & saporem. Hæc aut lata est,
 aut angusta, aut mediocris, quæ quidem optima, & explanatissima est.
 30 Item aut absoluta, aut constricta, qualis tortorum, balborūmq; est. Car-
 ne soluta, rara, fungosa, lingua constat. Eius pars quædam ligula est. Bi-
 fida oris compago, tonsillæ. Multifida gingiuæ appellantur. carne hæc
 35 cõstant. Intusq; dentes ossei cohæret. Parte vero penitiorē particula pē-
 det alia vuigera, venę applicata, columella nomine: quę si imodice hu-

ARIST. DE HIST. ANI.

me facta intumescat, inflamenturq; nomine vuæ vocatur, & strangulat.

De collo, pectore, eorumq; partibus. Cap. XII.

Collum, quod inter pectus & faciē est. Cuius pars prior guttur, posterior gula, quātūque colli ipsius cartilagineū priorem obtinens sitū vocem transmittit, & halitum, id arteria nominatū est. At vero quantū interior carneū spinæ præiacet, gula dicitur. Pars autē posterior colli extima, ceruix appellata est. Partes thorace tenus dispositæ hæc sūt. Thorax ipse parte priore posteriorēq; constat. Mox à collo pectus priorē obtinet sitū bipartitū, in mammam parte sui utraq; extuberans. Māmis laxior contextus corporis est, iūcta papilla: per quā fœminis lac transmissum elicitur. In maribus etiam lac fieri potest. Verum caro his spissa: mulieribus fungosa, foraminulentāq; est.

De ventre, inferioribúsq; vsq; ad seminale membrum. Cap. XIII.

Ventre infra pectus est parte priore, cuiusq; radix umbilicus est. Cui radici pars subiecta in latus utrūq; ilia dicitur. Quæ autem rectè subiungitur, lumen est, siue abdomen. Cuius postremum aqualiculus. Sed super umbilicum hypochondrium est, à cartilagine quasi subcartilagium denominatum. Cauum autem commune subcartilagij & ilium, cholago est. Partem posteriorem lumbi pari structura præcingunt: vnde nomen osphys inditum est. Partis vero excretoriæ quod subditum quasi stragulum est, nates appellantur. In quo autem femur versatur, coxa, & acetabulum. Pars fœminæ propria, uterus aut vulua est. Maris, penis, foras postremo thorace propendens, parte sui prima carne propemodū constans, & æquabili facie turbinata. Nomē à glande pars hæc mutuata est: quam quæ integit cutis, vacat nomine. quæ vulnere obducto coalescere nequit: sicut nec genæ, aut palpebræ præcisæ reduci ad vnitatem quæunt. Totum tamē quod ex ea cute glandeq; constat, præputium est. Reliqua pars cartilaginea est, & augeri ampliter potest, & ingredi, atque egredi contra, quæ iumetorum. Subiacent mēbro genitali testes gemini cute obducti: quod scortum nominamus. Testes ipsi nec eiusdem naturæ sunt cuius caro: nec multum à carne dissident. Sed quemadmodum hæc se habeant ac omnino de cæteris huiusmodi partibus, postea accuratius differemus.

De seminalis membriviri, & mulieris varietate. Cap. XIII.

Mulieris autem genitale contra, quàm viri formatum est. Cauum enim subditum pubi est, non sicut maris propensum, ac prominens. Ceruix ab utero effertur, accessum prolifico maris semini præbens. Exitum humidi excrementi suo sexus uterq; genitali habet sumministrandum. Communis colli, & pectoris pars iu-

gulum est. Costæ, brachij, & humeri ala. Femoris, & imi ventris inguen. Pars item interior femoris, & natis cōmunis coles. Exterior, subnatale. Thoracis iam partes omnes primores diximus.

De dorso, cæterisq; partibus posterioribus. Cap. XV.

Orsum pone pectus est. Cuius partes scapulæ, & spina, infrâque è regione ventris lumbi habentur. Communes autem partis superioris, inferiorisque, costæ octonæ. Nam de hominibus gentis turdulorum, quos septenis costis ferūt creari, nullius idonei authoris testimonio constat. Habet sanè homo suas partes ita dispositas, vt in eo, & superius sit, & inferius, & prius, & posterius, & dextrū, & sinistrum. Constat sanè dextrum & sinistrum, ex similibus ferè partibus, atq; eisdem. Verum sinistra omnia sunt imbecilliora. At posteriora prioribus & superiora inferioribus discrepant: præterquam q̃ inferiora similitudinem superiorē præferre ea dixerim ratione, qua venter imus respondere assolet faciei, in corpulentia vel gracilitate: & crura cum brachijs cōmunem ineunt rationē. Itaq; quibus cubiti breues, ijs etiā femora magna ex parte breuia sunt: & quibus pedes exigui, ijs manus quoq; paruæ habentur. Membri vero superioris bipartitam cōpactionem brachium, siue vlnam appellamus. Cuius partes lacertus agilis, gibber, cubitus, manus. Partes manus palma, & digiti quinque numero. Digiti pars quæ se inflectit, nodus, siue articulus est: quæ rigida constat internodium dicitur. Digitus pollex nūcupatus vno inflectitur nodo: cæteri binis adducuntur. Inflexus vero tum brachij, tum digitorum omnium agitur in interiora. Brachiū ad gibberum appellatum inflectitur. Nodus quo cum brachio manus iungitur, coartaturq; brachiale vocatur. Pars interior manus vola dicitur. carnosæ est, & scissuris vitæ indicibus distincta. lōgioris scilicet vitæ singulis, aut binis ductis per totā: breuioris binis, quæ non longitudinē totā designent. Exterior neruosa est, & nomine carens. Membri inferioris bipartita cōpactio crus est. Huius femur, quod biceps. Mola, quod locum orbiculatum foris adiectum est. Tibia quod gemino osse subiacet, Cuius pars prior crea, posterior sura caro neruosa, venosave alijs retracta à poplite, quibus nates sunt pleniores: alijs detracta quibus graciliores. Postremum cruris malleolus geminus vtriq; partitus lateri est. Pes autem, quod multiplici osse constat. Cuius pars posterior calx, prior discreta in digitos quinque est: media plātæ nomine explicatur, cuius quod carnosum inferius, solum attingit. Vestigium est, quod superius pronam conficit partem, neruosum, & nominis adhuc indigū est. Hæret summis digitis vnguis, & nodus interuenit: sed nō nisi vno inflexu adducuntur. Quibus pars interior plantæ nō caua, sed ita pleniuscula est, vt solum toto attingat vestigio, ij versuti sunt, & fraudulēti. Cōmune femor

ris, & tibiæ, genu poplèsq; est. Partes maris, ac fœminæ communes hæ
 sunt: quarum situs, quemadmodum ad superius, inferius, prius, poste- 40
 rius, sinistrum, dextrum se habeat, tametsi per corporis summa visu ex-
 ploratur, ac patet, describendus tamen is quoq; recitādūsq; est, eadem
 illa de causa, qua superiora enumerauimus omnia: scilicet, vt series cō-
 mentandi seruetur perpetua, dum ordinem persequimur omniū, quo
 minus lateant ea, quæ nō modo eodem homines, quo cætera animalia 45
 possident. Ergo superiora, inferioraq; hominem omnium maxime ani-
 malium habere, ratione locorū naturalium intelligimus. Eius enim par-
 tes tam superiores, q̄ inferiores ad situm orbis vniuersi superiorē infe-
 riorēmq; dispositæ sunt. Itidem quæ priores, posteriorēsque, atq; etiam
 dextræ, sinistræq; habentur. Cū cæterorum animalium genus, vel om- 50
 nino respectu eiusmodi careat, vel confusius ita constet. Caput itaq; cæ-
 teris omnibus superiorem obtinet sitū, corporis sui ratione. At homo,
 quoniam (vt modo diximus) ad vniuersi orbis habitum institutus est,
 idcirco partem etiam istā habet respondentem parti sublimi vniuersi.
 Caput, ceruices & collum excipiunt, tum pectus & dorsum. Alterum 55
 prius, alterum posterius est. Subiacent his venter, & lumbi, genitale, &
 nates: mox femur, & tibia: postremo pedes. Crura vero anteflectūt eo-
 dem scilicet quō & incedunt. Pedis etiā pars mobilior eodem se flectit.
 Calx è tergo positus est. Malleoli, situm imitantur aurium. quippe qui
 latera teneant imi cruris, quo modo aures iūctæ lateribus capitis habē- 60
 tur. Brachia ex latere corporis sinistro dextrōq; depēdent, atque se in-
 troflectunt, ita vt homini potissimum deuexa crurum, & brachiorum
 aduersa inter se sint. Sensus autem, partēsque eorum sensorias, oculos di-
 co, nares, linguam, eodem scilicet priorem in partem spectantes habē-
 mus. At auditū, eiūsq; partem sensoriam, id est, aures à latere, eodem in 65
 orbe, quo oculos. Distant oculi hominis sibi interuallo, proportionē
 magnitudinis respectu cæterorum animalium minimo. Tactus è sensi-
 bus homini exquisitissimus, deinde gustus: reliquis superatur à multis.
 Ita partes exteriores collocatæ, atque dispositæ sunt, nominātūrque præ-
 cipue: & cognitæ per vsum, sitūmq; euidentiore habentur.

Cum quibus animantibus hominis cerebrum, gula, arteria, &
 venter conueniant.

Cap. XVI.

T vero interiores contra. Sunt enim hominum in pri-
 mis incertæ, atq; incognitæ. Quā ob rem ad cæterorū
 animalium partes, quarum similes sint humanæ, refe-
 rentes, eas cōtemplari debemus. Primum igitur cere-
 brum capitis, priorem obtinet situm, nō modo in ho- 5
 mine, verum in cæteris etiam animalibus, quibus ea
 pars data est. Omnibus autem in ijs est, quæ sanguinem obtinent, & ob
 eam rem sanguinea appellantur: atq; etiam quæ mollia nomine specia-

li nūcupantur. Sed homo plurimum cerebri proportionē magnitudi-
nis, ac humidissimum habet. Continent id membranæ duæ. altera ossi
adhærens, valida: altera ipsum cerebrum attingēs, infirmior. Bipartitū
omnium cerebrū est, postremūq; iungitur quod cerebellū appella-
tur. quod certe & tactu & specie formā habet diuersam. Pars vero pos-
terior capitis inanis, & caua omnibus est: prout in singulis magnitudi-
ne variatur. Quibusdā enim caput grande, facies subiecta capiti parua:
vt quæ rotunda sunt facie. Alijs caput parū, maxillæ longæ: velut ge-
neri omni iumentorū. Cerebrum omnibus priuatum sanguine est: nec
venam intra se vllam continet. & ad tactum frigidum per naturam est.
Habet suo in medio plerisq; omnibus cauū quoddam exiguum. mem-
brana obhærete venosa, cuticulariq; obducitur. Osse postremo cōtine-
tur tenuissimo, infirmissimōq; omniū capitis ossium, cui nomen occi-
piti. Meatus ab oculis terni ad cerebrū pertinent, ita vt maximi & me-
diocres ad cerebellum tendant: minimi ipsum cerebrū adeant. Mini-
mi ij sunt, qui propiores naribus oriuntur. Maximi porrō illi æquidi-
stant, nec vsquā coire possunt. Mediocres coeunt. quod præcipue in ge-
nere piscium patet. & cerebro sunt ij propiores q̄ magni. Minimi perq̄
laxo inter se distant interuallo: & nunquā ob eam rem possunt coire.
Gula intra collū est, ab angustia & longitudine nuncupata: cui comes
arteria iungitur, priorem obtinens situm in omnibus ijs, quæ eam ha-
bere naturæ placuerat. habent autem omnia quibus pulmo est. Natu-
ra cartilaginis arteria constat: & sanguinis perquam exigui compos
est, venulis complexa tenuibus. Quod ad superiora, id est oris habitum
pertinet, è regione posita est foraminibus narium, quæ in oris partem
patescunt. Vnde fit, vt quoties inter bibendum humor retrahitur, ef-
fluat ex ore per nares. Iungitur linguæ postremæ, quæ ligula nomina-
ta est, posita inter ea, quæ modo dixi, foramina: videlicet apta, quæ per
vices arteriæ foramentum, quod ad os spectat, operiat. Arteria altero
sui extremo, cum lingua ima coniungitur: altero ad pulmonis interca-
pedinem descendit, tum in vtrāq; finditur partē pulmonis. Esse nāq;
bipartitus pulmo omnium expetit. Verum in ijs, quæ animal generāt,
distinctio non æque apparet: minimēque in homine. Est præterea ho-
minis pulmo simplicior, nec ita multifidus, vt nonnullorū animal pro-
creantiū est: nec læuis, sed inæquabilis est. At in ouiparo genere, vt auis
bus & quadrupedibus, quorum partus oui primordio inchoari solitus
est, pars altera pulmonis multum discissa ab altera est, ita, vt binos ha-
bere pulmones videantur. Atque à singulari arteria partes in vtrūq;
pulmonis latus duæ dependent. Venæ quoque maiori: ac alteri, cui no-
men est aortæ, pulmo connectitur. Spiritus vero, quoties inflatur ar-
teria, caua subit pulmonis. Hæc mucronata specie cartilagineis didu-
cuntur corpusculis, de quibus foramina quoquo versus per diminutio-

ARIST. DE HIST. ANI.

nes arctioribus, subinde ampliora excipientibus transmittuntur. Cor etiam arterie iungitur, obesis, cartilagineis, fibrosisque vinculis: & qua annectitur cauum est. Spiritus dum arteria inflatur, an subeat cor, minus in nonnullis constat, scilicet minutis. At in gradioribus animalium spiritum cor subire ipsum apertum est. Arteria ita se habet: & accipien- 55 di, reddendique tantummodo spiritus officio fungitur. Nihil etenim aliud vel siccum, vel humidum pati ipsa videtur: sed ubi in eam tale quid deerrauerit, tamdiu torquetur, dum excutiat quod delapsum est. Gula ab ore & ipsa dependet, continua tum spinæ, tum arteriæ nexu fibra- 60 rum: & per septum transversum in ventriculum finit, carnis speciem referens, & pariter distendi in longum latumque habilis. Ventriculus autem humanus canino similis est, quippe qui non multo amplior sit quam intestinum, sed quasi intestino similis ampliori. Tamen intestinum simplex flexuosis orbibus est, à quo proximum intestinum admodum amplum. Alius autem ipsa suillæ similis est, quippe quæ & ampla sit, & quod usque in sedem porrigitur, bre- 65 ue id, corpulentumque transmittat. Omentum medio à ventre depedit, quod non nisi pinguis membrana est: sicut etiam in cæteris animantibus, quæ unum continent ventrem, & utraque parte oris dentata sunt. Lactes super intestina positi sunt, qui & ipsi latiore constant membrana, & pinguescunt. Pendent ex vena maiore, atque aorta, venasque permultas frequenter con- 70 cursu deferunt ex pari illo venarum grandium ad intestina, de summis ad ima usque spargentes. Gula, arteria, venter ita se habent.

De corde hominis, cæterorumque animantium, & eius sede. Ca. XVII.

Or sinum triplicem continet, iacet paulo à pulmone superius ad arteriæ fissuram, opertum membrana inuoluta pingui, & corpulento, qua venæ maiori adnectitur, & aortæ. Iungitur cum aorta suo mucronato turbine, in pectusque parte eadem vergit omnium pariter, 5 quæ pectus sortiuntur. Omnibus vero tam pectore constitutis, quæ ea ipsa parte carètib, corque suo mucrone in partem vergit priorem: verum latere sæpius potest, quoniam dissecto animante dimoveatur. At parte sui ampliore, & gibba, superiora corporis spectat. Habet maiorem partem sui mucronis carnosam, & spissam: & nervulos 10 suis in cauis continet. Situm cæteris animalibus in medio pectore est, in quibus scilicet pectus inest. Homini tantum in partem sinistram potius vergit, paulo à mammarum distinctione ad læuam inclinans papillam, pectoris parte superiore: nec magnum est, & specie tota non oblongum, sed rotundius. Parte tamè extrema in acutum se colligit, exitque 15 penè in mucronem. Habet, ut modo exposui, sinum triplicem, maximum dextro in latere, minimum in sinistro, medium magnitudine inter sinistrum, & dextrum. Omnes ad pulmonem foraminibus parui redduntur. Quæ res in vno tantum perspicua est. Inferius vero à nexu suo. ma-

Lactes red-
dit Theodo-
rus, pro me
fenterio.
Quomodo
autem excu-
tur, vide apud
Heimo.

20 ximo sinu venæ coniungitur maiori: ad quam lactes etiam sunt. Sinu
autem medio aortæ annexum est. Quinetiam ad pulmonem meatus
à corde ducuntur perpetui, findunturque eodem, quo arteria, modo in
omnes pulmonis partes: & meatus qui eodem ab arteria tendunt, se-
quuntur. Verum hi superiorem obtinent situm, neque vlllo communi
25 foramine ad illos commeant: sed sua ipsi cōpulatione spiritum, quem
cordi transmittant, recipiunt. Pertinet enim alter ad cauum dextrum,
alter ad sinistrum. De vena maiore, ac de aorta separatim ratione com-
muni post differemus. Sanguinis autem plurimum pulmo ex cæteris
60 continet membris, quæ animal pulmonis compos, idemque viuiparū in-
tus, forisve constituunt. quippe qui totus inanis sit, & fungosus, ac ri-
uulos venæ maioris singulis suis fistulis excipiat. Errant enim qui san-
guinis vacuum pulmonem esse arbitrantur, decepti scilicet conspectu
eorum pulmonum, quos dissectis detraxerint animalibus, quorū san-
guis ilico effluit vniuersus. Cor vnū ex reliquis visceribus sanguinem
65 habet. Et cum pulmo non intra se, sed in venis contineat sanguinem
cor eundem intra se continere apertum est: singulis enim suis sinibus
sanguinem tenet, verum tenuissimū mediō. Sub pulmone septū trans-
uerium pectoris est, quæ præcordia, & cinctum appellant, costis, & sub-
cartilagineis, & spinæ annexum, parte media tenue, membraneaq; exili-
70 tate cōtextum. Venas etiam per se cōtinet porrectas. Sunt porro homi-
nis venæ crassæ proportionē humani corporis.

De iecinore, liene, felle, renibus, & vesica. Cap. XVIII.

5 **L**ien supra septum positum à dextro latere est. Lien à
quo æque in omnibus, quæ membra ista disposita ha-
bent per naturam, non prodigiose. Iam enim legiti-
mum illum locum in nonnullis quadrupedum lienem
cum iecinore permutasse visum est. Verum lien anne-
ctitur, qua omentum obducit. Est hominis lien suillo
similis, sed specie angusta, & longa. Iecur magna ex parte, maximoque
animalium numero felle caret. Verum in nonnullis id habere sibi adne-
xum videtur. Rotundum iecur hominis est, ac simile bubulo. Felle pri-
uationem, vel in victimis nonnullū percipi certum est, quippe cū par-
te quadam agri Chalcidici Euboicæ fel nullum pecori sit. At in Naxo,
10 omnibus fermè quadrupedibus adeò grāde, vt qui sacra fecerint adue-
næ stupefiant, rem scilicet prodigij loco sibi arbitrant, nō talem esse
naturam terræ illius quadrupedum. Iecur venæ maiori adnexum est,
15 nulla ex parte aortā attingens. Vena etiam, quæ à maiore proficiscitur
iecur transigit, quæ portæ appellatæ iecoris habentur. Lien quoque ve-
næ vni maiori adnexus est: vena enim inde ad lienem pertendit. Renes
post hæc iuxta spinam ipsam adhærent, bubulis similes. Dexter in om-
nibus, quibus sunt renes animalibus, superiorē obtinet locū, minúsque

b. j.

ARIST. DE HIST. ANI.

pingui obducitur, & sicciore est, quod vel in omnibus æque liquido ma-
nifestatur. Pertinent ad renes meatus tam ex vena maiore quam ex
aorta, sed non ad cauum. quod alij amplius, alij arctius sua media par-
te continent: præterquam in vitulo marino, cuius sanè renes quamuis
bubulis similes sint, tamen omnium solidissimi visuntur. Meatus vero,
qui eò pertinent, omnes in renum corpus absumuntur. cuius rei ar-
gumentum est, quod sanguine carent: nec intra se quicquam concre-
scere ostendunt. Habent igitur, vt modo dixi, sinum exiguum, à quo
meatus duo insignes ad vesicam deueniunt. Alij etiā ex aorta frequen-
tes, ac validi eodem pertendunt. Ex medio autem renum singulorum
venæ singulæ, cauæ, nervosæ dependent, spinam prætereuntes ipsam an-
gusto itinere: tum in vtranq; abolentur coxam, ac denuo ibi porrectæ
apparent, demumque in vesicam descendunt. Hæc enim loco ultimo
posita est, meatibus annexa illis porrectis à renibus ad ceruicem, vri-
narium producentem meatum: & ferè circumundique extenuatis in
fibras membranulis proximis, quodammodo septo illi transuerso pectoris
deligata. Est profecto vesica hominis proportionem, quæ ceterorum, amplior.

De genitali membro, & testibus: quibusve corporis partibus
mas à femina dissentiat.

Cap. XIX.

Genitale ceruici vesicæ adnectitur, foramine foras dire-
cto peruium, sed paulo inferius altero intra eandem
semitam conuio deductum. Quorum foraminum al-
terum ad testes, alterum ad vesicam, nervosum, car-
tilaginosumque tendit. Testes ex eo maribus pendent:
de quibus postea partium communi examine, quem-
admodum se habeant, differemus. Hæc eodem modo vel in sexu femi-
neo, omnia natura conformauit, atque disposuit. Nulla enim parte in-
teriore sexus inter se differunt, nisi vtero: cuius forma qualisnam sit, ex
confectionum descriptione petendum, expectandumque est. Situs eius
ad intestina infra aluum à parte priore. Tum vesica iuncta supra vterum
est. sed de vteris quoque pariter omnibus differendum postea est. Neque
enim similes dati omnibus sunt, nec forma simili constituti, si vterus cæ-
terorum quoque animalium vulua dicenda est. Partes hominis tum interio-
res tum exteriores, has talesque, & ad hunc modum haberi perspectum est.

PRIMI DE HISTORIA ANIMALIVM
LIBRI FINIS.

ARISTOTELIS PHILOSOPHI
DE HISTORIA ANIMALIVM LIBER SECVNDVS, IN
TERPRETE THEODORO.

¶ Quæ animalia in quibusdam conueniant, in quibusdam differant.
Cap. j.

Aeterorum animalium partes, aut communes omnium sunt, vt superiore volumine explicatum est: aut aliquorum generum propria. Eadem autem diuersa ve inter se sunt, eo modo quo superius dictum est. Quippe cum omnia ferè animalia genere diuersa partium quoq; suarum plurimas specie habeant diuersas: & aut proportionem tantum easdem; genere autem diuersas: aut genere tantum easdem, specie autem diuersas. Sunt etiam complures, quæ alijs data: alijs denegata sunt. Ergo quadrupedes quæ animal generant, caput, collum, & omnes capitis partes sortiuntur. Verum ipsa singulae partes, forma inter se differunt. Iam leoni ceruix osse vno rigida constat, nec vertebris vllis iungitur. Interiora autem omnia canibus similia continentur. Habent quadrupedes, quæ animal generant, omnes vice brachiorum crura priora: sed præcipue, quæ multitudine sunt, hæc manibus suo digitato pede respondent. hoc enim ad plura quasi manu vtuntur. Partem etiam laeuam minus quàm homo absolutam habent, & agile: excepto elephanto, qui digitos numero quinque indiuisos, leuiterque discretos, crura priora multo posterioribus longiora, & maleolos posterioribus imis cruribus possidet. Habet præterea talem, tantamque narem, vt ea manus vice vtatur. quippe qui non nisi ad os illam admouens, & bibit, & edat, suo etiam rectori eam erigit, atque offert: & arbores quoque eadem prosternt, & quoties immersus per aquam ingreditur, ea ipsa ædita in sublime reflat, atque respirat. Ad uncuscula parte sui postrema, naris hæc est: sed flecti non potest. cartilaginea enim, & proinde rigidiuscula est. Solus etiam animalium homo ambidexter, hoc est, dexter manu utraq; nascitur. Pectus animalia omnia humano proportionatum pectori habere visuntur, verum non simile: latum enim pectus humanum est, cætera angusta. Nullum est enim, quod præter hominem manus parte gerat priore. Elephantus mammas duas quidem, sed non in pectore habet: sed paulo citra. Flectunt autem crura priora contra, atque posteriora: & e contrario quàm homo membra inflectunt, excepto elephanto. Quadrupedes enim quæ animal generant, genua ante se flectunt, suffragines in auersum aduersaque; inter se habent cõuexa curuaturæ crurum suorum. Elephas non vt aliqui retulerunt agit: sed considendo crura inflectit,
b. ij.

ARIST. DE HIST. ANI.

nequit tamen præ nimio pondere, vtrunq; in latus æquilibrium quodam
 vergere: sed aut læuo incubat, aut dextro, atq; eo ipso habitu requiescit.
 Flectit hic certe suos posteriores poplites modo hominis. At ouiparis
 quadrupedibus, vt crocodilo, lacertæ, & reliquis generis eiusdē crura,
 tum priora, tum etiam posteriora retro flectuntur, paulū in latus ver- 40
 gētia. Nec secus in ceteris multipedibus agitur, nisi q̄ medij pedes sub-
 inde ambigui amplius in latus flectūtur. Homo inflexum membrorū
 suorum eodē econtrario agit, quippe qui brachia retrorsum flectat,
 quanq̄ ita, vt paulū vergant in latera exteriora, crura ante contrahat
 recte. Sed quod antē tam priora q̄ posteriora inflectat, nullum est. Om- 45
 nibus vero humeri, armivē cōtrā, q̄ cubiti, aut crura priora flectuntur.
 Coxæ etiā cōtrā, quā suffragines. Cum itaq; homo cōtrā, q̄ magna
 pars cæterorum animalū flectat, fit, vt si qua alia membris huiuscemo-
 di constant, ea quoq; econtrario flectāt. Aues etiam suos inflexus simi- 50
 les quadrupedibus agunt. crura enim quæ bina habent, in posteriora
 curuant. alas, quas vice brachiorū, aut crurū priorū obtinent, in prio-
 ra. Vitulus marinus tanq̄ læsa imperfectaq; quadrupes est. quippe qui
 cōtinuo à scapulis pedes habeat manibus similes, modo vrsæ. In quinos
 enim findūtur digitos, qui singuli ternis articulis flectātur, & vnguibus 55
 muniātur nō magnis. Pedes quoq; posteriores quinis discretos digitis
 habet, & curuatura, & vnguibus cū primis conueniētes. verum forma
 proximos piscium caudis. Motus animalium quadrupedum ac multi-
 pedum, per diametrum agitur. quomodo subsistere etiā solent. Initium
 autem incedēdi omnibus à dextris partibus. Gradiuntur pedatim leo- 60
 nes: & genus camelorum vtrūq;, bactrianum dico atq; arabium, peda-
 tim incedit, cum pes sinister nō transit dextrū: sed subsequitur. Partes,
 quas homo habet priores, quadrupedes infra habent supinas. Quas au-
 tem ille posteriores, hæ pronas. Magna item quadrupedū pars caudam
 habet. Nā vitulo quoq; marino cauda inest, quāuis exigua, cerui modo.
 De genere simiarū postea dicemus. Omnia ferē quadrupeda, eadēmq; 65
 viuipara, sunt pilosa: nec hominis modo læuia esse nouimus. Homo cer-
 te paucissimis, exquisq; integitur pilis, nisi in capite. qua quidem parte
 hirtissimus omniū ipse est. Cæteris quæ pilis vestiūtur, partes pronæ pi-
 losiores sunt: supinæ, aut glabræ omnino, aut minus pilosæ habētur. At
 homo cōtrā. Ciliū etiā homini vtraq; in palpebra: & alæ oppletæ pilis, & 70
 pubes: quod cæteris abest. Carēt enim cilio palpebræ inferioris: sed pau-
 lo inferius pili rari nōnullis exeūt. Ipsorū autem quadrupedum pilis
 intectorum, alijs corpus totū est hirtū: vt sui, vrsæ, cani. alijs collum hir-
 tius pari vndique modo: vt leoni, & reliquis iubatis. alijs prona tātum
 ceruicis, à capite ad sumos arcos villi gerūtur: vt equo, vt mulo, & reli- 75
 quis capronatis. Quo in genere, bonassus quoq; è syluestribus cornige-
 ris enumerāus est. Quinetiam hippelaphus satis iube summis cōtinet

armis, qui à forma equi & cerui, quā habet cōpositam, nomen accepit,
 quasi equiceruus dici meruisset. Necnō fera, quæ & ipsa ab equo Hip-
 80 pardiū nominata est, capronas parte gerit eadē. Sed utrūq; id genus te-
 nuissimo iubæ ordine à capite ad sūmos armos crinescit. Propriū equi-
 40 ceruo villus, qui eius gutturi modo barbæ depēdet. Gerit cornua utrū-
 que, excepta fœmina equiceruini generis: & pedes habet bisulcos. Ma-
 gnitudo equicerui nō dissidet à ceruo. Gignitur apud Arachotas: vbi
 85 etiā boues syluestres sunt, qui differāt ab vrbānis, quantū inter sves vr-
 banos, & syluestres interest. Sūt colore atro, corpore robusto, rictu leui-
 45 ter adunco, cornua gerūt resupinatiores. Equiceruo cornua sunt caprę
 proxima. Elephātus in quadrupedū genere hirtus minime est. Caudæ
 etiā animalium pili corporis modū imitantur, dūmodo cauda nota ali-
 90 qua auctiore dependeat. est enim nōnullis tam exigua, vt vix dignosci à
 sensu possit. Camelus propriū inter ceteras quadrupedes habet in dor-
 50 so, quod tuber appellāt: sed ita, vt Bactrianæ ab Arabijs differāt. Alteris
 enim bina, alteris singula tubera habētur. Sūt etiam omnibus singula
 parte ima, quale in dorso, tubera: quibus incumbat reliquū corpus, &
 95 firmetur, quoties in genua inclinātur. Papillas quatuor modo vaccæ,
 habet camelus, caudā asino similē, genitale retro. Genua singula in sin-
 55 gulis cruribus sūt, & flexus artuū, nō vt quidā perhibēt, plures: sed pro-
 pter alui interuallū plures esse vidētur. Habet etiā talū similē bubulo:
 clunes proportionē magnitudinis paruos. Bisulcum id animal est: nec
 110 vtrinq; dentatū. Sed bisulcū sic est, vt pes parte posteriore scissus, paulu-
 lum sit ad flexū digiti secundū: parte autē priore summa, quadriparti-
 60 to findatur discrimine paruo, quantum primo tenus digiti inflexu, &
 quiddā inter fissuras perinde vt in anserū pedibus adiectū cōtexat. Pes
 vestigio est carnosus, vt vrsæ: qua de causā eas, quæ per exercitiū lōgio-
 105 re itinere fatiscunt, calcant carbatinis. Omnīū quadrupedum crura
 osse, neruūq; abundant, carne deficiunt. Quinetiam nullū quod pedi-
 65 bus constet, excepto homine, pedes habere carnosos perspectū est. Co-
 xarum etiam carne exuberante, in clunes vacāt. quod in genere auiū
 cōspici apertius potest. At homo cōtrā. quippe qui nullā ferè sui cor-
 110 poris partem tam carnosam habeat, quā nates, femora, tibias. Quas
 enim suras vocamus, nō nisi carnis copīa, parte tibię posteriore cōplē-
 70 tur. Quadrupedū autē quę sanguine cōstant, eadēmq; animal generāt,
 aliæ multifidæ sunt: quales hominis manus, pedesq; habētur. Sunt enim
 quæ multiplici pedū fissura digitētur: vt canis, leo, pāthera. aliæ bisulcæ
 115 sunt, quæ forcipē pro vngula habeant: vt oues, capræ, cerui, equi fluuias-
 tiles. aliæ infisso sunt pede, vt quæ solipedes nominantur: vt equus, mu-
 5 lus. Genus sanè suillū ambiguum est. Nam & in terra Illyriorum, & in
 Pœonia, & nōnullis alijs locis sves solipedes gignūtur. Bisulca igitur bi-
 nis fissuris vtrinq; id est à parte priore, posteriorēq; diducūtur. Solipe-
 b. iij.

ARIST. DE HIST. ANI.

da eam partem continentem ex toto habent. Sunt item animantiū, alia 120
cornigera, alia mutila: Quæ cornua gerunt, bifulca magna ex parte per
naturam sunt: vt bos, ceruus, capra. Quod autem idem & solipes, & bi-
corne sit, nullum est, quod nos adhuc norimus. At solipes, idemq; vni-
corne est, quanquam rarū: vt asinus Indicus. Ille enim & vnicornis, &
solipes est. Vnicornis vero, idemq; bifulcus, orix est. Talum etiam asi- 125
nus ille Indicus solus in solipedū genere possidet. Sus enim, vt modo
dixi, ambiguus est: quo fit etiam, vt talo careat probiore. Per multa ex
bifulcorū numero talum habent. At vero multifidum nullū adhuc ta-
lum eiusmodi habere cognitum est, vt ne hominē quidem habere cer-
tum est. Sed lynxi semitalo simile quiddam: leoni autem tortuosum in 130
anfractū est, quale effingunt. Omnia vero quibus datus est talus, cruri-
bus eū posterioribus cōtinēt: ita, vt erectus in suffragine parte sui pro-
na foras, supina introrsum spectet. & quæ veneres vocātur, intus aduer-
sæ sibi positæ sint: quæ canes, foris: quæ antennæ, supra habeātur. Situs ta-
lorum omnium talis est. Sunt nōnulla quæ simul bifulca sint, & iubam 135
habeant, & cornua bina orbē inflexu mutuo colligentia gerant: vt bo-
nassus, qui in Peonia terra, & Medica gignitur. Quæ autē cornuta sūt,
eadē omnino quadrupeda esse certum est, nisi qui per translationē cor-
nu habere dicatur. quēadmodū Aegyptij de colubris Thebanis perhi-
bent, quasi aliquid illis veluti vestigiū cornus extuberet. Ceruo ex cor- 140
nigeris vni cornua tota solida. Cæteris caua quodā tenuis, & mucrone
demum cōcreta sunt. Pars caua ex cute potius oritur, quā solidū quid-
dam osse enascens subit, implētq; totā, quomodo cornua bouum consta-
re videmus. Soli etiā ceruo cornua omnibus annis decidua, initio à bi-
matu. Cæteris perpetua, nisi per vim aliquam amittāt. Māmas item ha- 145
beri varie certum est. Nam & inter se ipsæ quadrupedes, & ab homine
mammarū differunt ratione. Membrorū etiam quæ ad venereum coi-
tum accommodata habētur, discriminē planē est. Patet ratio varia mamma-
rū: cū alijs māmæ parte priore, hoc est, in pectore, aut iuxta pectus sint
binæ, binisq; papillis, vt homini, vt elephāto sub armis duæ, tam mari, q̃ 150
fœminæ per quā exiguæ: nec pro corporis vastitate, ita vt eas à latere cō-
spicere propemodum nequeas. Vrsæ mammas habent quaternas. Alijs
māmæ inter femina binæ, papillæq; binæ: vt ouibus. Alijs papillæ qua-
ternæ, vt vaccis. Quibusdā nec in pectore, nec in feminibus māmæ, sed
in vētre habētur, & quidē plures, verū non omnes pares, vt canibus, vt 155
suibus. Cū itaq; cætera id genus habeāt plures, pantheræ quaternas vē-
tre medio gerūt. Camelus quoq; in vētre māmās duas cū papillis qua-
tuor habet vt bos. Leæna etiā duas in vētre. Maribus solipedis generis
nullæ sunt māmæ, nisi ijs, qui matri similes prodierunt, quod in equo-
rū genere, euenit. Genitale mariū alijs foris est: vt homini, equo, & alijs 160
multis: alijs intus, vt delphino. Quibus foris est, his aut ante habetur: vt

homini, & reliquis, quæ modo dixi: aut retro. Quinetiâ ijs, quæ ante ge
 rûr, aut & penis, & testes absoluti pendêt, vt homini: aut aluo adhærêt,
 & aut plus, aut minus absoluuntur. Non enim pariter apro, & equo mē-
 165 brum hoc absolutum est. Elephātus etiam genitale equo simile habet,
 sed parū: nec pro corporis magnitudine. Testes idem nō foris cōspi-
 cuos, sed intus circa renes cōditos habet, quocirca initū celerius agit.
 Alijs itaque testes absoluti, vt equo: alijs non absoluti, vt apro. Suis fœ-
 170 mina genitale ea continet parte, qua pecoris vbera habentur, & cū per
 libidinem turget, ac prurit ad coitū, sursum tantisper hoc retrahit, ver-
 titque foras: vt inde mari coitus sit facilior. rescissum id longe produ-
 ctius, & dehiscens amplius est. Genitale maxima animalium parte ita se
 175 habet. Nonnulla ex auerso mingunt: vt lynx, leo, camelus, lepus. Ma-
 res igitur ita inter se discrepant, vt expositum est. Fœminæ omnes ex a-
 uerso mingunt. quippe cum etiam fœmina elephantorū genitale, vt cē-
 teræ, inter femora habeat. Genitalis vero ipsius differētia numerosa est.
 Alijs enim cartilagosum, carnosumque est: vt homini. quod, vt parte
 180 carnosa inflari nequit, sic cartilaginosa intumescit, excrescitque. Alijs
 neruosum: vt camelo, vt ceruo. Alijs osseum: vt lupo, vulpi, mustelæ, icti-
 di, id est, mustelæ rusticæ, quam viuerram interpretor. nam is quoq; os-
 seum gerit. Ad hæc homo cum ad iusta incrementa peruenit, partē su-
 periolem habet minorem q̄ inferiore, contrā atq; cætera animalia, quæ
 sanguine consistunt. Partem superiolem intelligi volo, quātū de capite
 ad eam pertendit partē, qua exitus patet excrementis. Inferiolem au-
 185 tem, quantū ab ea ipsa subsequitur reliquū corporis. Animalibus er-
 go, quæ pedibus inniti natura voluit, crura posteriora partē cōplēt in-
 feriolem. Quæ autē pedibus carent, ijs cauda, & quicquid vice caudæ
 190 similēq; habetur, pro parte inferiore est. Tales perfectis iam incremētis
 animantes euadunt. Discrimen autē in crescēdo est. Homo enim prius
 quā adultior sit, partem superiolem corporis habet maiorem q̄ infe-
 riorē: & quo per ætatem amplius augetur, eo ecōtra euenit, vt infe-
 195 riora sint superioribus lōgiora. Quam ob rem vnus ipse nō modo eo-
 dem ingredi solet infirma adhuc ætate, quo iam firma ingreditur: sed
 primū dum infans est, quadrupes reptat, deinde se erigit, bipēsq; ince-
 dit. Sūt quæ ex proportionē incrementa partis vtriusq; capere soleant:
 vt canis. Nonnulla primum parte superiore minora sunt, post maiora
 cum creuerint, eadem parte euadunt: vt iumenta. nullum enim ex his
 200 addita ætate auctius redditur ea parte, quæ ab vngula ad clunē porre-
 cta est. Dentes etiam cæterorū animalium multiplici differentia, tum
 inter se, tum hominis ratione euariāt. Habēt enim dentes omnia quæ
 quadrupeda, sanguinea, viuipara sunt, sed variē. Sunt enim alia vtrin-
 dentata, alia altero dentium ordine carent. Quæ enim cornua gerunt,
 hæc nō detata vtrin- sunt: quippe quæ primoribus maxillæ superioris

ARIST. DE HIST. ANI.

careant dētib. Quanq̃ sunt nōnulla, quæ & cornibus vacent, & vtrin-
que dentata nō sint, vt cameli. Item alia dentes habent exertos: velut a-
per. Alia sine his sunt. Et alijs dentes serrati: vt leoni, pantheræ, cani. A-
lijs continui: vt equo, vt boui. Sunt enim dentibus serratis, quorum sea-
ries acutorū dentiū mutua insertionē pectinatim se cōstipat. Quod au-
tem simul & dentē exertū, & cornū habeat, nullū est: nec vero quod si-
mul & serratis dentibus sit, & alterutrū habeat illorū, hoc est, vel cor-
nu, vel dentē exertum. Primores maxima ex parte habent acutos, in-
teriores planos. Vitulus marinus serratis omnibus est, vt generi pisciū
affinis. Piscibus enim ferē omnibus serrati sunt dentes. Genus autem
quod duplicem dentiū ordinē habeat, nullum nostro in orbe est. Verū
apud Indos (si Ctesia credendū est) belua gignitur (vt ille scribit) cui
nomē manthicoræ, dentes triplici vtrinq; ordine, magnitudo, hirtitudo
& pedes leonis, facies & aures hominis, oculi cælij, color rubricæ, cauda
scorpionis modo terrestribus aculeo armata, spiculq; agnata iaculans,
vox fistulæ, tubæ ve nō absimilis, cursus nō minoris pernicitatis q̃ cer-
uis, feritas tanta vt nunq̃ possit mitescere, appetitus præcipue carnis
humana. Mutantur dentes tum homini, tum etiam quibuscūq; alijs ani-
malibus: vt equo, mulo, asino. Homini primores mutantur. Maxillares
autem nullum animal mutat. Sus, nullū omnino dentem amittit.

¶ An canes mutant dentes, quōve modo vetustiores à recentioribus
dignoscantur.

Cap. II.

DE canibus diuersa sententia est. Quippe cum alijs nū-
lum ijs decidere dentem opinentur, alijs caninos tantū
appellatos mutare velint, quos etiam homo amittit: ve-
rum hoc latere: propterea quia non ante mutant, q̃ pa-
res intus enascantur. Quod idem, uel in cæteris scilicet
feris euenire verisimile est. Et quidem caninos tantum
mutare perhibentur. Aetas vetustiorum recetiorūque canum den-
tibus iudicatur. Iuuenibus enim dentes candidi, & acuti: atate proue-
ctis nigri obtusique.

¶ Dentes equorum senio candidiores fieri, plurēsque mares
quā fœminas habere.

Cap. III.

Agitur certe in equis contrā, atque in cæteris animalibus.
Cum enim cæteris senectute dentes nigrescant, equo cādidiores redduntur. Planos ab acutis disten-
dunt, qui canini appellantur, formæ vtrorūq; par-
ticipēs. quippe qui infra latiusculi, supra acutiusculi
sint. Maribus dētes plures q̃ fœminis: vt in genere ho-
minum, ouium, suum, caprarum patent. In cæteris nondū exploratum
est. Quibus plures, hæc viuaciora magna ex parte sunt. Quibus pau-
ciores & rariore, hæc magna ex parte vitæ sunt breuioris.

¶ Hominibus circiter vicesimū annū genuinos dentes nasci. Cap. III.

¶ Hominibus nouissimi maxillares, quos genuinos vocamus, circiter vicesimum annum gignuntur, & viris & mulieribus. Iam vero quibusdam mulieribus anno etiam octogesimo maxillares illi nouissimi non sine dolore exierunt. Viris quoque idem euenisse accepimus. Quod certè ijs accidit, quibus in iuuentute ipsi genuini nati non fuerint.

¶ Elephātes mares à fœminis distare in ordine dentiū. Cap. V.

¶ Elephanto dentes vtrinque quatuor, quibus conficit cibum, atque in farinae speciem molit. Duo præterea prominent grandes, quos mares grandiores, refinitosque habent: fœminæ minores, & contra, quàm mares: vergunt enim deorsum, pronique deuiant. Statim cum natus est elephantus, dentes habet: quanquam grandes illos non illico perspicuos obtinet.

¶ Exiguam elephantis linguam esse. Cap. VI.

¶ Linguam perquam exiguam habet, atque interius positam, quàm in cæteris sit: ita, vt vix eam videre possis.

¶ Quæ animalia in oris magnitudine discrepent, ibique de equo fluuiatili Aegypto. Cap. VII.

¶ Quis etiam magnitudine discrimen existere animalibus planum est. Alijs enim os resecissum: vt cani, leoni, denique omnibus, quibus dentes serrati. Alijs paruum: vt homini. Alijs mediocre: vt generi suum, equo fluuiatili, quem gignit Aegyptus. Iuba equi, ungula qualis bubus, rostrum refimum. talus etiam inest bifulcorum modo, dentes exerti, sed leuiter, cauda apri, vox equi, magnitudo asini, tergoris crassitudo tanta, vt ex eo venabula faciant. interiora omnia equi & asini similia.

¶ De simiarum genere. Cap. VIII.

¶ Vnt quæ natura ancipite partim hominē, partim quadrupedem imitentur: velut simiæ, cæbi, canicipites. sic enim cynocephalos appello. Cæbus, simia gerens caudam est. Caniceps etiam eadem forma, qua simia est: sed maior, validiorque, & facie caninæ similior, vnde & nomen accepit. Ad hæc, moribus ferocioribus est, & dente robustiore, caninōque propiore. Simia tam parte sui corporis prona pilosa est, vtpote quadrupes, quàm supina, vt speciem gerens hominis, qui cōtrā, atque quadrupedes obtinet pilum, vt dictum iam est. Sed crassiore pilo simiæ vestiuntur, longēque hirtiores parte vtræque sunt. Conueniunt cum homine plurimum sua facie. quippe quæ

nares, aures, dentes tam primores quā maxillares hominis more habeāt. Cilium etiā, cum cetera quadrupedes non in vtraque palpebra habeāt, simia habent, quāquam pratenue, ac prolixius potissimum in inferiore. Cetera enim quadrupedes, inferioribus carent cilijs. Habent simia in pectore binas mamarum papillas, & brachia hominis modo, sed hirtiuscula: quae & ipsa, & pedes ut homo inflectunt, hoc est, ita, ut circumferentiae membrorum utrorumque obuersa inter se adducantur. Ad haec, manus, digitos, ungues homini similes: verū omnia rudiora, efferatioraque. Pedes sui generis habent. Sunt enim velut manus maiusculae: & digitis ut manus, constant, medio longiore. Vestigium etiam manui simile est: nisi quod in longum se porrigat, & vola referens tendat ad postrema. Callosius hoc altera sui parte extrema est, & calcē inepte atque exiliter imitatur. Pedum officium duplex est, His enim, & ut pedibus, & ut manibus utuntur: inflectuntque eosdem perinde ac manus. Lacertos & femora habent breuia proportionē cubitorum & tibiārum. Umbilicum, qui emineat nullum habent. Sed durum quiddam continetur loco umbilici. Partem corporis superiorem multo maiorem habent, quam inferiorem, videlicet more quadrupedum. quinarij enim ferē ad ternarium ratione constant. Degenerant ergo tum ea de causa, tum etiam, quod pedes manibus habeāt similes, & quasi ex manu, pedesque constitutos. Calcis enim postremum ad pedem, reliquae autem partícula ad manum facile referuntur. digitī namque, volae speciem gerunt. Degunt plus temporis pronae quadrupedum more, quā erectae. Carent natibus, utpote quadrupedes. Priuata cauda sunt, utpote bipedes. Exigua enim omnino cauda inest, quatenus nota solum habeatur. Genitale etiam foeminae mulieris est: mari potius canis, quā hominis.

De cabis.

Cap. IX.

Aebi, ut superius dixi, omnes caudā habent. Partes vero interiores humanis similes genera haec omnia continent. Partes animalium viuiparorum exteriores ita se habent.

Viuipara quadrupeda quibus cum ceteris quadrupedibus conueniant & dissentiant.

Cap. X.

Quadrupedes quae oua pariunt, eademque sanguinem habent (Terrestre autem ac sanguinis particeps nullum oua aedit, quin idem aut quadrupes sit, aut pedibus careat omnino) omnes caput, collum, dorsum, prona, atque supina corporis possident: pedes etiam priores posterioresque, & quod pectori proportionetur, modo viuipari quadrupedum generis. Caudam quoque habent longiorem, exceptis paucis. Sed haec omnia pedes in plures digitos habent discretos. Ad haec, omnibus his sensus totidem, quot ceteris quadrupedibus sunt, lingua omnibus data est: excepto, quem Aegyptus

fert, crocodilo. Nā ille similis quibusdā piscibus est. Cum enim pisces omnino spineam, nec absolutā continēt linguam: tum vel maxime nō nulli adeo læuem, indiscretūmq; eum ipsum linguæ tributum locū sortiuntur, vt nisi admodum labrū diduxeris, ne vestigium quidē linguæ inspicere queas. Auriculis tamen hæc omnia carent, meatūsque tantum habent audiendi. Carent etiam mammis. Nec genitale, aut testes foris obtinent manifestos, sed intus cōditos. Nec pilo, sed cortice omnia tecta sunt. Dentibus etiam ferratis sunt omnia. Crocodilo fluuiatili oculi suis, dentes magni, exertiq; vngues robusti, cutis corticosa, cōtra omnem ictum inuicta, visus in aqua hebes, extra acerrimus. Dies itaq; in terra parte maxima agit, noctes in aqua teporis ratione. tepidiorem enim aquam experitur q̄ aërem.

De chamæleone, & eius cum cæteris similitudine. Cap. XI.

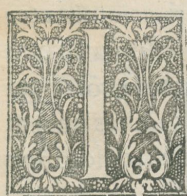
Hamæleo figura totius corporis lacertā planē representat. Latera deorsum ducta ventri iūguntur, vt piscibus: & spina modo piscium eminet. rostrū simiæ porcarie simillimum. cauda prælonga in tenue desinens, & longis implicata in se orbibus lori modo, permultis. Elatior à terra est, q̄ lacerta. Inflexus crurum perinde vt lacertæ. Pedes singuli bipartito secantur, partēsque talem inter se habent situm, qualem pollex ad manus reliquam partem obiectum. Sed ipsæ etiā reliquæ partes paulotenus in digitos quosdā finduntur, videlicet primores triplici fissura interius, duplici exterius: posteriores interius duplici, exterius triplici. vnguiculi adunci. corpus asperū totum: vt crocodilo. Oculi in recessu cauo intus recepti, prægrades, rotūdi, cute simili, atq; reliquum corpus obducti, media sui parte perquam exigua detecti, qua videant. Quæ quidem vidēdi sedes nunq̄ cute operitur: nec pupillæ motu, sed totius oculi versatione in orbē mutationemq; quoquoersus aspicit quæ velit. Mutat suum colorem inflatus. Verū & niger nō longē dissimilis crocodilo est. Et pallidus: vt lacertæ. Maculis distinctus, vt pardus, nigris. Mutatur color toto in corpore. nā & oculi concolores reliquo corpori redduntur, & cauda eundem colorem accipit. Motus ei piger admodū, vt testudinis est: pallefcit cum moritur, defunctūsque colorem eundē seruat. Gulā atq; arteriā situ eodem continet, quo lacerta: carnem nusquam nisi in capite & maxillis, & postremo caudæ admodum exiguam possidet. nec alibi sanguinē q̄ in corde, & oculis, & loco à corde superiore, & venulis hinc tendētibus. Verum nec in his quidem vlla copia, sed pauxillū habetur sanguinis. Cerebrum paulo superius oculis positum est, & propē ijs cōtiguū. Cute autē exteriore detracta oculis, quiddā lucēs veluti annulus æneus tenuis, nulla pelle interceptus cingit. Mēbranæ in omnis ferē corporis partes multæ, ac validæ, longeq; firmiores q̄ in cæteris, tendunt. Dissē-

ARIST. DE HIST. ANI.

Etus hic totus spirare præterea diu potest, motu admodum exiguo adhuc
circa cordis sedem extate. Et cum omnes corporis partes contrahit, tum
vel maxime costas cogere, atque adducere potest. Lienem conspicuum
nusquam continet, subit cauernas, & latitat more lacertarum.

¶ De auium natura, & quibus cum cæteris terræ animantibus
conueniant.

Cap. XII.

N auibus etiam partes nonnullæ similiter atque in ijs,
quæ exposui, animalibus habentur. Omnibus enim ca-
put inest, & collum, & dorsum, & supina pars corporis, &
quod pectori proportionetur. Crura etiam bina homi-
nis modo, sed quæ in auersum flectantur, eodem ritu,
quo quadrupedes faciunt, ut dictum iam est. Carent
manibus pedibusque prioribus. Peculiare inter cætera animalia alas pos-
sident, & clunem femori similem longiorem, utrumque medio tenus por-
rectum, cohesione perpetua, ita ut ipsum diuulsum femur esse videatur.
sed enim femur parte alia iunctum tibiæ est. Sunt femora sane maxima
ijs auibus, quæ ungues habent aduncos, & pectus, quæ cæteris robustius.
Copia omnibus auibus unguium est. Multifide etiam omnes quodam
modo sunt, quippe cum pars maxima digitata sit, & nates quauis pla-
nipedes, tamen & ipsæ digitos perfectos distinctosque habeant. Omnibus,
quæ se efferunt, quaterni digiti dati sunt, terni in priore parte, singuli in
posteriore maxima ex parte pro calce. Paucis quibusdam utrinque bini: ut
auiculæ quæ Iyngem vocant. Hæc paulo maior, quam fringilla est, colore va-
rio. Habet sibi propriam digitorum, quam modo dixi, dispositionem,
& linguam serpentibus similem. quippe quæ in longitudinem mensura
quatuor digitorum porrigat, rursumque contrahat intra rostrum. Col-
lum etiam circumagit in auersum, reliquo quiescente corpore modo ser-
pentum. unde torquilla vulgo appellata est, quamquam turbo ab antiquis.
Ungues ei grades, & similes ut monedulis exeunt: voce autem stridet. Os
sibi proprium volucres possidet. non enim labra, non dentes: sed rostrum
habet. Auriculis etiam carent, & naribus, meatibusque odorandi in rostro con-
tinent, audiendi in capite. Oculi omnibus, sicut cæteris animalibus bini,
sine cilijs. Grauiore palpebra inferiore conuiuent. Nictantur omnes,
ab angulo obeunte membrana. At vero quæ specie noctuæ gerunt, supe-
riore etiam palpebra conuiuent. Hoc idem cortice intacta animalia quoque
faciunt: ut lacertæ, & reliqua generis eiusdem. Conuiuent enim palpe-
bra inferiore omnia, quamquam non more auium nictantur. Volucres item
non pilis, non squama, non cortice, sed pennis teguntur. Pennis omnes
caule constent. Cauda etiam tali, qualis data quadrupedibus est, volu-
cres carent: sed penis condita gerunt. Breuem quæ longipedes ac pla-
nipedes sunt, maiorem autem quæ e contrario constent, quæ vel contra-
ctis ad ventrem pedibus volat, cum illæ caudæ pusillæ gerulæ, porrectis

in caudam cruribus feratur. Lingua omnibus est: sed varie. alijs enim
 longa, alijs brevis, alijs lata, alijs angusta. Omnium maxime animalium
 post hominem literas proferre nonnulla avium genera queunt: videli-
 40 cet ea precipue, quibus lingua latior est. Linguam autem illam mino-
 rem operiendi ministram nullum ex ijs quæ ova pariunt, superimposi-
 tam suæ arteriæ continet: sed meatum ipsum modo trahunt, modo laxant
 pro sui commodi desiderio. atque ita efficitur, nequid ponderis in pul-
 monem delabatur. Sunt nonnulla ex avibus genera, quibus natura cal-
 45 car etiam dederit: sed nulli datum hoc est cui ungues adunci sint. Vola-
 ces porro notantur, quæ ungues habent aduncos: calcarigeræ, quæ præ
 sua gravitate sint ad volandum ineptiores. Ad hæc, avium nonnullis cri-
 sta addita est. quam cum cæteræ penarum eminentia quadam extructa
 gerant, gallinaceus vnus peculiarem sibi sortitus est, sic enim institu-
 50 tam, ut nec caro sit, nec à natura carnis omnino aliena.

¶ De genere piscium, eiusque differentijs.

Cap. XIII.

Piscium genus inter ea quæ aquas incolunt, vnum di-
 stingui à cæteris iure potest, cum forma euariet nu-
 merosiore. Habet id caput, & prona, & supina. parte
 qua venter & viscera continentur, supina habet. caudam
 5 continuam indiuisamque parte gerit posteriore varie. Pi-
 sciū nulli ceruix, nulli manus aut pedes, nulli testes,
 nulli māmæ. Sed māma cæteris quoque negata est omnibus, quæ animal
 nequeat generare. Nec vero viuiparis omnino data est, sed ijs tantum,
 quæ protinus intra se animal formant: nec primū ouum, deinde animal.
 10 Vnde fit ut delphinus etiam māmās habeat. animal enim concipit ilico,
 & creat. Continet hic suas māmās non parte superiore: sed prope genita-
 le. nec modo quadrupedū papillas conspicuas habet: sed velut alueo-
 los quosdam humoris duos, utroque de latere singularē, è quibus lac
 fluit, quod ore catulorum sectatium parentem excipiat. idque iam
 15 à nonnullis, perspectum est. Pisces igitur ut modo dixi, nec māmās ha-
 bent, neque meatus genitalium vllum intus conspicuum. Brachias autē
 rem habent peculiarem, quibus humorem quē ore acceperint, reddunt.
 atque etiam pinnas, quas magna ex parte quaternas gerunt. Attamen lon-
 20 gis, ut anguillæ, binæ iuxta brachias hærent. mugilibus etiam quos la-
 cus Sipharum gignit, binæ: atque etiam ei quam vittā appellant. Non-
 nullis è longis nullæ omnino sunt pinnae: ut murenæ. nec brachia inte-
 græ, ut cæteris piscibus habentur. Qui autem brachias habent, aut in-
 25 tectas continent eas, aut detectas: ut cartilaginea genera omnia. Qui in-
 tectas habent, ijs in obliquum utroque latere tenentur. Quæ tegumēto
 carent, cartilaginea dico, ijs si plana sunt, parte inferiore, supinaque ha-
 bentur: ut torpedini, ut raia. sed si oblonga sunt, eorum lateribus adhæ-
 rent: ut in quouis mustelino genere cernitur. Raia tamen si deductas in

ARIST. DE HIST. ANI.

latera habet brachias, tamen non spineo intestas operimeto, ut quæ non cartilaginea sunt, sed cuticulari. Item brachiatorum ipsorum, alijs simplices brachia sunt, alijs duplices. omnibus tamen simplex, quæ nouissima corpori admota est. & alijs pauca, alijs multa: verum in vtrunq; latus æque partita omnibus sunt. habent, quibus paucissima sunt, singulas brachias vtrunq; easq; duplices: ut aper. alijs binæ vtrunq; alteræ simplices, alteræ duplices: ut congro, vt scaro. alijs quaternæ vtrunq; simplices: ut accipenser, dentici, murenæ, anguillæ. alijs quaternæ duplici ordine, nouissima excepta: ut turdo, percæ, filuro, cyprino. Musteligenis etiam duplices, & quinæ vtraq; ex parte sunt. gladio à rostri mucrone ita appellato, octonæ duplices. Ita brachiarum colligitur numerus. Sed præter brachiarum discrimen, pisces à cæteris animalibus differunt, eo quod non pilis ut terrestria quæ animal generant, non cortice ut nonnullæ oua parientes quadrupedes, non penna ut genus auium integuntur: sed plurimi squamosi sunt, pauci quidam scabri, paucissimi leues. Ergo cartilagineorum, alia aspera, alia læuia sunt. Congri etiā, & anguillæ, & thunnii læues sunt. Dentes omnia piscium genera habent ferratos, pectinatimq; coeuntes, excepto scaro: ac omnia serie dentium acuta atq; multiplici fulciuntur. in lingua etiā dentes nonnullis. Linguam autē ipsam durā, & penè spineam habent, & ita adhærentem, ut interdum carere lingua videantur. Os rescissum ut nonnullis ouiparis quadrupedibus est. partes audiendi, odorandi, deniq; sentiendi nullæ conspicuæ, præterquam oculi habentur. latent etiā meatus, quibus sentire necesse sit. Oculi omnibus sine palpebris: sed non duri. Est omne sanè piscium genus sanguinis particeps: discrimine autem partus sic discrepant, ut alij oua pariant, alij animal. pariunt oua omnes, qui squama conteguntur. animal omnes qui genere cartilagineo continentur, excepta rana.

De serpentum genere.

Cap. XIII.

Reliquum ex ijs quæ sanguinem habent, animalibus genus serpentum est, quod commune ambobus superioribus esse potest. Sunt enim alij terrestres, alij aquatiles: quāq; maxima pars sit terrestris, exigua vero aquatilis, scilicet fluminum incola. Sunt etiā maris indigenæ serpentes terrestribus similes, nisi quod caput habeant congrui. & quidem genera eorum complura sunt, colore numerosa varietatis. nasci eos non in altissimis gurgitibus certum est. Scolopendras etiā (quas centipedes voco) maris incolas esse nouimus, specie terrestribus similes, magnitudine paulo minores, colore rubentiores, numero pedū copiosiores, & crurū tenuitate graciliores. nasci locis saxosis solent: & modo serpentū non magna altitudine gurgitū. Caret pedibus genus omne serpentū, ut pisces. nam remora errore nonnulli pedes habere prodiderunt. expes enim omnino est. Sed quoniam

15 pinnas habeat pedibus similes, hinc fit vt pedibus instare videatur. pisciculus quidam hæc est, saxi affuetus, in cibos non admittendus, nomen à remoradis nauibus adeptus, utilis ad iudiciorū causas & amatoria veneficia, vt aliqui volunt. Partes exteriores sanguineorum animalium, quænam sint, & quot numero, & quibus inter se differentiis dissonent, explicatum iam est.

20 Quæ mēbra vnicuiq; animalū generi interiora sint. Cap. XV.

35 Nunc interiorum ordinum persequemur, & primum in eo genere quod sanguine cōstat. hæc enim ratione summa genera à cæteris differūt, q̄ hæc sanguinea sunt, illa exanguia. Sanguine prædita sunt homo, & quadrupes, quæ animal ouūmve pariunt, atq; etiam aues, pisces, cetæ, & si quid aliud vacās nomine, quoniam genus non fit. Sed species simplex in singulis intelligatur, vt serpens, vt crocodilus. Igitur quæ quadrupedes viuiparæ sunt, ijs gula atq; arteria omnibus est, & eodē situ, quo homini. Oviparis quadrupedibus atq; 10 auib; eadem illa adiūcta videmus: sed discrimen species affert earum partium. Deniq; omnia quæ aërem accipiunt, & reddūt, habēt pulmonem, arteriā, gulam, & situm gulæ atq; arteriæ similem: quanq̄ eas partes dissimiles. pulmonem autem ne situ quidem simili cōtinent. Cor itē omnibus est, quibus sanguis & septum trāsuersum. quod præcordia & 15 cinctus appellatur. verum hoc in minutis præ sua tenuitate exiguitatēq; nō æque spectari potest, nisi in corde. Peculiare est, quod de nōnullis bubus proditum est. genus enim quoddam boum suo in corde ossiculū cōtinere aiunt. At vero pulmo nō omnibus datus est: pisces enim & omnino quæ brāchias habēt, carēt pulmone. Iecur in omnibus est, 20 in quibus sanguis. Lien magna ex parte omnibus, quibus sanguis. sed magnæ parteorum, quæ nō animal, sed oua pariūt, lien vsque adeo exiguus est, vt propemodum sensum effugiat. quod magna in parte auiū experimur: verbi causa, in colūbis, miluis, accipitribus, noctuis. Capriceps auis liene omnino caret. In quadrupedibus etiam ouiparis similis ratio est. nam ea quoq; admodum exiguum habent lienem: vt testudo, mus aquatilis, rubeta, lacerta, crocodilus, rana. Fel alijs adnectitur iecori, alijs minime. ex genere enim quadrupedum quæ animal generāt, ceruo, & damē deesse notatum est, atq; etiā equo, mulo, asino, vitulo marino, & murium nōnullis. Ceruis Achainis cognomine, fel cōtineri 30 in cauda creditur. est, quod ibi cōtineri aiunt, colore quidē simile felli: sed nō ita vt fel humidum, sed lieni simile parte interiore. Vermes tamē cerui cōtinent omnes suo in capite viuos. qui nasci solēt sub lingua in cōcauo circiter vertebam, qua ceruici innectitur caput, magnitudine haud minores his vermibus, quos maximos carnes putres ediderūt. Gigni vniuersi atq; cōtigni solēt numero ad eō circiter viginti. Sed ceruus 35

ARIST. DE HIST. ANI.

felle vt dictum est, vacat: quanquam eius intestinum amarum adeò est, vt ne à canibus quidem attingatur, nisi ceruus prepinguis sit. Elephanto etiam iecur sine felle: inciso tamē parte qua fel adherere solet, humor felleus effluit plus minus. Delphinus inter ea quæ mare excipiūt, pulmonemq; habet, vnus felle priuatus est. Aues piscēsque omnes fel habent: 40 & quadrupedes quæ oua pariūt, dixerim in vniuersum, omnes aut plus aut minus fellis fortiuntur. Sed pisciū alijs in iecore positū est: vt musteligenis, & siluro, & squatinæ, leuiraia, torpedini: atque ex lōgis, anguilla, acui, libellæ. pulchro etiam, in iecore inest proportione corporis maxime omnium copiosum. alijs intestino annexum est, depēdens à iecore, 45 meatibus quibusdam perpetuis summæ tenuitatis. Ergo hamia suo intestino pari processu obductum habet. sæpe etiam replicatū, redūxq; aliquatenus. reliquis collectim intestinis commissum est, aut semotius à iecore, aut propius: vt raia, accipenser, dentici, murenæ, gladio. Sæpe etiam genus idem vtrunq; patitur situm: vt cōger. alijs enim ad iecur, 50 alijs infra sepositum adhæret. quod etiam in auibus pari modo perspectum est. alijs enim ventri, alijs intestino iungitur: vt columbæ, coruo, coturnici, hirundini, passeri. alijs iecori simul & ventri: vt capricipiti. alijs iecori simul & intestino: vt accipitri, miluo.

¶ Quæ animalia renibus & vesica careant.

Cap. XVI.

Renes atque vesicæ omnes quæ animal generant, quadrupedes possident. At vero ex his quæ oua pariunt, aues piscēsque nō habent. Quadrupedū vna testudo marina habet magnitudine ad ceterarū partiū rationē. similes bubulis renēs ei omnino adhærent, quasi ex multis exitis 5 constituti. Bonasus etiam interiora omnia bubus similia continet. situs idem earū partiū est omnibus quæ ex his cōstāt.

¶ Quam corporis partem in quibusque animantibus obtineant, cor, iecur, pulmo, lien, fel, & venter.

Cap. XVII.

Or prorsus in medio pectore omnibus præter quā in homine est. huic enim parti potius leuæ commissum est, vt ante exposui. Tendit omnibus priorem in partem suo turbinato mucrone, præter quā piscibus. his enim non ita esse videri potest, cum eorum cor suū mucronem non ad pectus spectantē, sed ad os habeat, extremūque inde pendens, qua branchiæ dextræ atque sinistræ inter se cōeūt copulāturque. Sunt etiam meatus alij de corde ad branchias tendentes singulas pro desiderio magnitudinis, hoc est, maioribus laxiores, minoribus arctiores: inter quos crassa admodū, & candida fistula est, quæ de 10 cordis extremo oritur. Gula paucis in piscibus inest, vt cōgro, anguilla: hisque exigua. Et iecur qui habent, si non fissum est, dextro latere totū continetur: sin fissum à principio vsque, dextro maior pars applicata est.

Quibusdam enim partes sepositæ sunt, nec eadem certa origine con-
 15 tinentur: vt inter pisces mustelino generi, & inter quadrupedes lépo-
 rum generi cuidā quod tū alibi, tum etiā in Sycino agro circiter Bolbā
 lacum gignitur. quippe quos bina habere iecinora credideris, quoniā
 20 meatus procul admodū coeāt. quod idē vel in pulmone spectare auiū
 licet. Lien etiā parti sinistra adnectitur iecori aduersus, sitūq; valet iu-
 sto naturæ. Quod si qua dissecta quadrupede, lienē lātere cōtineri dex-
 tro, iecur sinistro visum est, prodigiose id euenisse putādum. Tendit ar-
 25 teria omnibus ad pulmonē, quē admodū post explicabimus. Gula ad vē-
 trem perfertur trāsigens septum trāuersum, scilicet in his quæ habeāt
 gulā. pisces enim magna ex parte gula carēt, vt dictū est, vt qui annexū
 30 statim ori ventrē habeāt. Quocirca sæpius euenit grādibus nōnullis,
 vt dum per impetū insectātur minores, ventriculus in os procidat. Ha-
 bent omnia quæ enumerauī, ventrem situ consimili. septo enim trans-
 uerso cōtinuo subest, intestinūque de eo porrectum finit ad exitum
 35 cibi, & eam partem quæ podex dicitur. sed ventris dissimilitudo pri-
 mum, quod quadrupedes viuiparæ, cornigeræ, altera maxilla dentatæ,
 quaternos eiusmodi habēt sinus: quæ quidē & ruminare dicūtur. Gula
 enim incipiens ab ore deorsum tendit ad pulmonem, septūque trā-
 uersum. hinc se ad ventrem applicat maiore, qui parte interiore asper,
 40 interceptūsq; est, ac prope gulæ commissurā sinum sibi adnexam ha-
 bet. quem ex argumento reticulū vocāt. est enim ventri extrinsecus
 similis, intus reticulis mulierū implexis, magnitudine multo, quā vē-
 ter minor. hunc excipit omasum parte interiore asperum, cancellatū,
 crustatum, magnitudine reticuli. Abomasum vēter ab eo alius iungi-
 45 tur, magnitudine amplior omaso, forma oblongior, cancellis intus, &
 crustis multis, magnis, & leuibis innormatus. mox intestinū iam sequi-
 tur. Cornigera, altera maxilla dentata omnia ad hunc modum suū ha-
 bere ventrem certū est. Sed differunt inter se magnitudine aut figura,
 atque etiā quod gula vel in medium ventris tendat vel in latus vergat.
 At vero omnia dētata maxilla vtraq; ventres singulos habēt, vt homo,
 50 canis, sus, vrsus, leo, lupus. Quinetiam thos quem lupum ceruariū ap-
 pellē, interna omnia lupi similia habet. his igitur omnibus simplex ven-
 triculus est, quem excipit intestinū. verum alijs amplior, vt sui, vt vrsus.
 & suillo quidē crustę leues pauciores sunt. Alijs arctior, nec multo am-
 plior intestino: vt cani, leoni, homini. Ceterorū etiā species omniū respe-
 55 ctu eorū quos modo enumerauī, distinguūtur. Alijs enim venter suillo
 similis: alijs canino, tā in maiore, q̄ in minore animalū genere. Sed dis-
 crimen in his quoq; magnitudine, figura, corpulētia, exilitatēve oritur:
 atq; etiā situ gulæ, quo meatū ad ventrē ducat, & conuio iungatur fo-
 ramini. Intestinatorū etiā natura vtriq; illi animalū generi, hoc est, vtraq;
 dētato, & altera maxilla dentato, sibi differt magnitudine, crassitudine,

ARIST. DE HIST. ANI.

replicamentis. Sunt certè maiora omnia intestina nō vtrinq; dentatis:
 nec immerito. nā ipsa ita dentata omnia sunt auctiora. pauca enim par-
 ua eo in genere habentur. Admodū paruum inter cornigera nullum
 est. Quibusdā etiam appēdices sunt intestinorum. Rectum autem in-
 testinum nulli est, cui non parte vtraque dentes. Elephanto intestinū
 ita est sinuosum, vt aluos habere quatuor videatur. in hoc etiā cibus
 recipitur: nullum enim cōceptaculum cibi aliud separatim adest. Ex-
 ta quoq; eidem suillis proxima: sed maiora. Iecur enim quadruplo ma-
 ius bubulo est. & reliqua pari ratione: excepto liene. hic enim minor
 ex proportionē est. Hæc eadem ratio vētris, intestinorūmq;, vel in ouis
 paris quadrupedibus est: vt in testudine, tum terrestri, tum etiā mari-
 na, in lacerto, crocodilo vtroq;. omnibus deniq; generis eiusdem. Sim-
 plicem enim vnūmq; habent ventrem, aut canino, aut suillo similem.
 Genus serpētum nulla euariat ratione: & omnia ferè proxima lacer-
 tis ex terrestri ouiparo genere habere spēctes, si pedes his demas, lōgi-
 tudinem addas. Quippe quod intestum cortice sit, & prona, supināq;
 perinde atq; lacerti, habeat: sed testibus caret, nec alio modo, quā pi-
 scēs meatus duos cōeūntes in idem, & vuluam longam, ac bifidam ha-
 bet. Cætera interna eadem serpentibus sunt, quæ lacertis. Verū omnia
 earum viscera propter longitudinem, & angustia corporis, longa ar-
 ctāq; habentur, ita, vt dignosci præ suæ figuræ similitudine non queāt.
 Arteria nanq; longa admodum est, atque etiam gula longior. Arteriæ
 origo ita iuxta os ipsum posita est, vt esse sub lingua videatur. & qui-
 dem videtur linguæ præminere, quoniam lingua contrahitur, nec vt
 ceteris manet. Lingua autē ipsa tenuis, lōga, & atri coloris est: atq; si ex-
 trahas porrigi longius potest. Peculiare præter cæterorū linguas, ser-
 pentibus & lacertis est, vt summa eorum lingua bifida sit: sed præcipue
 serpentum. quippe quæ tenuissimis quibusdā quasi capillamentis dis-
 creta vibretur. Vitulo etiam marino lingua scissa est. Ventriculum ser-
 pentes velut intestinum laxius habent, canino similem. tum intestinū
 longū, tenue, & ad exitū vsq; vni forme. Cor arteriæ postremæ adhæret
 exiguum, sed longū, & renum speciē referens: quam ob rem videri in-
 terdū potest minus mucronē suū dirigere ad pectus. Pulmo deinde ad-
 nectitur, simplex, fibrosus, fistulosus, prælongus, longēq; à corde seposi-
 tus. Iecur itē longū, & simplex. Sed lien exiguus rotūdūsq; vt lacertis.
 Fel similiter atq; in piscibus habetur: natricibus enim adnexum iecori
 est. cæteris intestino magna ex parte adhæret. Dentes exerti omnibus
 sunt. Costæ totidē, quot dies mēsem integrū cōplent. singulis enim tri-
 cenæ. Euenire serpētibus idem, quod pullis hirundinū nōnulli aiunt,
 oculis enim serpentū laceratis subnasci alios referunt. caudæ etiam la-
 certis atq; serpentibus amputatæ renascuntur. Hæc eadem ratio inte-
 stinorū, & ventris piscium quoq; est. Venter enim his vnus, & simplex:

sed figura varia est. nonnullis enim diuersa omnino species ventris est, ut ei quem scarum vocant, qui & ruminare solus piscium creditur. intestinum etiam simplex replicans se, quod in vnum, continuūmq; resoluitur. Peculiare piscibus & magna ex parte auibus appendicū agnatio est. Sed auibus subter, & pauca: piscibus superne circa ventriculū exeunt, & nonnullis complures: ut gobioni, mustelo, perca, scorpioni, fidiculæ, mulo, scaro, mugili. cui parte altera plures exeunt: altera vna tantum. alijs pauca: ut iecorino, glauco. auratę etiam pauca. Tum autē ipsi eiusdem speciei consortes inter se differūt. Auratarum enim alijs plures, alijs pauciores. Sunt etiam quibus nullę omnino sint: ut magne cartilagineorum parti. ceteris ita, ut alijs pauca, alijs vel plurimę habeantur. Omnes tamen pisces ad ipsum ventrem eas appendices continent. Aues & inter se ipsas differre, & à ceteris discrepare animalibus, interiorum partium ratione apertū est. Alijs enim ingluuies præposita ventriculo est: ut gallinaceo, palumbo, columbo, perdici. Inguuies cutis in amplum sinuata est, qua primum cibus ingestus continetur incoctus. hæc parte qua iungitur gulę, angustior est, mox amplior, tum qua desinit in ventriculum, arctior. Vētriculus parti plurimę carnosus, callosusq; est, cutis intus robusta, crustatisq; facile detrahi integra potest. alijs ingluuies deest: sed eius vice gula pertinet latior, & potentior, vel tota, vel qua propius ventriculum adit, ut monedulę, coturnici. Quinetiam coturnici gula amplior infra: & capricipiti pars inferior paulo latior est, atq; etiam noctuę. At anati, anseri, gauicę, cataractę, tardę, gula rota ampla & lata est. Multis etiam alijs auibus gulam huiusmodi esse perspectum est. Nec desunt quibus ventriculus ipse similis sit ingluuiei: ut thynnūculo. Sunt itē, quibus neq; gula, neq; ingluuies amplior sit: sed vētriculus lōgior, scilicet auiculis omnibus, qualis passer, aut hirūdo est. Sunt etiā quāuis pauca, quę ingluuiei gulęq; amplitudine careant: longitudine autem admodum prolixa vtantur, videlicet quę longa angustaq; colla habent, ut porphyrio. quę ferē omnes alui excrementum humidius, quā ceterę solent, reijciūt. Coturnici præ ceteris, hæc propria habentur, ut & ingluuiem, & gulam prope ventriculum amplam & latam habeat. Distat ingluuies à parte gulę propinqua ventriculo multum, pro magnitudinis proportionē. Tenuē quoque intestinum parti plurimę auium est, & simplex resolui potest. Appendices autem illę pauca in auibus sunt, ut dictum est, nec supra ut in piscibus: sed infra qua desinit intestinum: habent eas non omnes, sed plurimę: ut gallinaceus, perdix, anas, ciconia, ascalaphus, anser, olor, tarda, noctua: minoris etiam generis nonnullę habent, sed perexigue: ut passer.

SECUNDI DE HISTORIA ANIMALIVM LIBRI
FINIS.

c.ij.

ARISTOTELIS PHILOSOPHI

DE HISTORIA ANIMALIVM LIBER TERTIVS, IN-
TERPRETE THEODORO.

De situ & forma genitalium membrorum omnium animan-
tium, eorūque differentijs. Cap. I.

E cæteris interioribus partibus, quotnam, aut
quales sint, & quas inter se habeant differen-
tias, dictum iam est. Restat, vt de his, quæ ad ge-
nerationem ministrant, disseramus. Ergo & fœ-
minis omnibus intus conditæ habentur: mari-
bus autem multiplici differentia euariant. Nam
inter animalia sanguinei generis, alijs testes nul-
li omnino sunt: alijs sunt quidem, sed intus. Et
ijs quæ intus continent, aut lumbis adhærent
circiter sedem renum, aut aluo crediti sunt. Alijs foris depēdent, qui-
bus genitale aut aluo annexum sustinetur, aut demissum pendet cū
testibus. Nec vero modo eodem ad aluum omnibus continetur, sed
aliter ijs, qui ex aduerso mingunt, aliter his qui ex auerso. Piscium
igitur nulli, sunt testes, nec cæteris quibus branchiæ, neque vlli ser-
pentum, nulli denique quod pedibus careat: nisi intra se formare
animal possit. Auibus testes dati omnibus sunt, non tamen qui fo-
ris pendeant: sed qui intus adhæreant lumbis: quo modo quadrupe-
dibus quoque ouiparis habentur, vt lacerto, testudini, crocodilo, & in-
ter ea quæ animal generant, herinaceo. Quæ autem intus continent,
ijs ad aluum nectuntur: vt delphinò ex his quæ pedibus vacāt: vt ele-
phanto ex ijs quæ quadrupedes viuiparæ sunt. Cæteris conspicuos es-
se testes natura voluit. Discrimen autem eorum, qui ad aluum aut lo-
cum proximum positi in propatulo sunt, diximus. Aut enim hæret an-
nexi retro, nec tremuli pendunt, vt suiibus: aut ante propensi demissi-
q; geruntur, vt homini. Pisces vt modo dixi, & serpentes testibus carent.
Sed meatus continent binos, qui de septo exorti, latus spinæ vtrunque
perreptent, coeāntq; superne in vnum: atque ita ad ostium excremen-
ti finiant: quod enim ad spinam est, id superius nomino. Pleni hi mea-
tus humoris fœtifici redduntur tempore coitus, attritūque mutuo se-
men effluit genitale candidum. Sed quibusnam ipsi inter se differen-
tijs discrepent, in dissectionibus speculari oportet: nos etiā diligentius
post exponemus, cum sua singulis reddiderimus. Omnibus autē quæ
oua ædunt, siue bipeda, siue quadrupeda sunt, testes lumbis innexi in-
fra septum continētur, vel candidiores, vel pallidiores, venulis admo-
dū tenuibus circūdati. Meatus de singulis singuli pertinent, eodēq;

coëunt supra ostium excrementi, sicut agi in piscibus dictum est: isq;
 meatus qui ex coitu amborum consistit, genitale est. quod in minori-
 bus latet, in maioribus vero, anseré dico, & reliqua huiusmodi, euidē-
 tius est, cum recēs inierint. Meatus autē tam his quā piscibus lum-
 40 bis adhærent, subter aluum, ventrem, & intestina, inter venā maiorem.
 de qua meatus ad testem pertinent vtrunq;. Sed vt piscibus, lentor ille
 prolificus tempore initus haberi sentitur, meatúsq; latissime patēt. vbi
 vero id tempus præterijt, incerti vel meatus ipsi interdum reddūtur.
 Sic auium testes, prius quā coire incipiant, alijs exigui, alijs omnino
 45 obscuri sunt. at vero cum venerem exercent, insigni tātisper magnitu-
 dine augentur: quod apertissime palumbis, & perdicibus euenit: atq;
 ita, vt hibernis mensibus ne vllos quidem testes in his haberi nōnul-
 li arbitrétur. Quibus autem parti priori testes cōmissi sunt, his aut in-
 tus iuxta aluū conduntur, vt delphino: aut foris in aperto vltima aluo
 50 positi sunt. Quibus vtriusq; cum cætera sint eadem, vnum illud discrimē
 exiſtit, quòd quæ intus continent suos testes, nulla cute habent obdu-
 ctos, quæ autem foris, hæc coniectos in conceptaculum, quod scor-
 tum vocamus, gerunt. Testes vero ipsi omnibus gressilibus viuiparis
 sunt ad hunc modum. Meatus duo venales ad capita testium de vena
 55 aorta pertendunt, & alij totidem à renibus eodē deueniunt: sed hi san-
 guinolenti, illi quos mittit aorta, exangues sunt. A capite autem ipso-
 rum testium meatus excipit spissior illo superiore, atq; neruosior, qui
 progressus per testem flectit sese inde, & caput eiusdem repetit: vnde
 15 rursus in idem coëunt, & in parte priore subeūt genitale. Qui caput
 repetunt, ipsi tam continua membrana obuelātur cum ijs, qui residēt
 60 testibus, vt vnus esse meatus videantur: nisi membranæ diuortium fe-
 ceris. humorem adhuc sanguineum continet is qui residet, sed minus
 quā illi superiores. At vero qui reuerſi ceruicē subeunt genitalis, hu-
 morem iam habent candicantem. Quinetiam de vesica meatus perfer-
 65 tur, & se ad ceruicem applicat: quem veluti putamen canaliculatum
 ambit id quod penem vocamus. Specta ea quæ dixi, descriptione hac.
 sit. a. initium meatum, qui de aorta proficiſcuntur. cc. meatus descen-
 dentes ad capita testium. dd. qui ab his assident testibus. bb. qui repe-
 25 tunt, scilicet quibus humor candicans continetur. e. genitale. f. vesti-
 ca. oo. testes. Excisis detractisve testibus, meatus sursum se retrahunt.
 70 Castrare solent duobus modis. aut enim testes nouellos adhuc fran-
 gunt, aut adultos iam firmosque excidunt. Taurum aliquando exci-
 sum initu protinus actō progenerasse traditum est. Testes animalium
 ita se habere cognitum est. Vulvæ siue vteri, nec eodem situ habentur,
 75 nec similes omnium sunt: sed differunt inter se, tum eorum quæ ani-
 mal generant, tum illorum quæ oua pariunt. Habent omnes qui iuxta
 genitale continētur. sinus geminos, alterum in latere dextro, alterum

ARIST. DE HIS T. ANI.

in sinistro. Initium vero vnum est, & cōmune ostium, quasi ceruix car-
 nosa admodū, cartilagineāq; parti plurimā auctissimāq; animantiū tri-
 butum est. Pars vuluæ interior, loci, & vterus appellatur: vnde fratres
 vterinos cognominamus: ostium autem & ceruix, matrix dicitur. Sed
 bipedes atq; etiā quadrupedes quæ animal procreāt, omnes vuluā aut
 vterū infra septū transuersum cōtinent: vt homo, canis, sus, equus, bos:
 cornigera quoq; omnia situm habent eundem. Extrema plurimarum
 vuluarum, quæ cornua vocant, inuolui perspectum est. At eorum quæ
 oua ædunt, situs non similis omnium est. Sed auium vuluæ iuxta septū
 annexæ sunt: piscium infra, sicut bipedum aut quadrupedum quæ ani-
 mal pariunt: sed tenues, & membrana constātes, & lōge, ita vt in minu-
 tissimis pisciculis sinum vuluæ vtrunq; iungi in faciē oui vnus videa-
 tur, tanq̃ bina habeant oua hi pisces, quorum ouum arenidum est: nō
 enim continuum, sed quoddam arenulentum est: ita diffundi in multa
 potest. Vulua auī ceruicē habet carnosā, callosāq; parte inferiore:
 at superne quā septo iungitur, mēbrana constat, & prætenuis aded est,
 vt oua extra vuluā esse existimes. Auibus ergo auctioribus membra-
 na conspectior est, & per ceruicē inflata extollitur, atq; sinuatur. At in
 minoribus obscuriora hæc omnia habentur. Quadrupedū quoq; oui-
 pararum hæc eadē ratio vuluæ est: vt testudinis, lacertæ, ranæ, reliquo-
 rum generis eiusdem. Enimvero ceruix vna in vno & carnulētior est:
 fissura autē & oua proxima septo sustinētur. Necnon ea, quæ in genere
 pedibus priuato animal ædunt in lucē, postea q̃ oua inter se pepererūt,
 vt musteli, & reliqua cartilaginea dicta (quicquid enim inter marina
 pedibus orbatū, & brāchias habens animal generat, sub eo nomine in-
 telligitur) ijs vulua partita, pertinēsq; ad septū quomodo auibus, est.
 atq; etiā de medio sui bipartiti sinus, arctior ad septum vsq; pertēdit:
 ac oua tā hic, q̃ supra ad septi originem consistūt: mox prolapsa in spa-
 tium latius foetus animales excludūt. Sed eorū ipsorum differētia vul-
 uæ, quā tum inter se, tum vero à cæteris piscibus discrepēt, accuratius
 per dissectiones spectari figuris singulis potest. Serpētes etiam tam ab
 his supradictis, q̃ inter se differre apertū est. Vipera enim animal ædit,
 postq̃ intra se oua peperit, cū cætera serpentū omnia genera oua ædāt
 in lucem: quo fit vt viperæ vni vulua similis, vt cartilagineis sit. Tendit
 porrò serpentibus vulua prolixior, modo corporis exorsa inferius vno
 cōtinua meatu, diductāq; in latus spinę vtrūq; quasi duplex meatus vsq;
 ad septū: in qua oua ordinatim gignūtur, & ædi inde non singulatim,
 sed serie continente solent. Vulua omnibus quæ & intra se & foras ani-
 mal generant, supra aluum posita est: quæ oua pariunt, ijs infra, lumbis
 adhæret. Quæ animal ædunt in lucem, cum intra se oua generarunt, ijs
 anceps ratio est: nā & infra lumbis adiungitur ea pars vuluæ quæ oua
 continentur, & supra intestina ostiū eius sustinetur. Ad hæc discrimen

- 120 vuluarum est: q̄ cornigera & vna parte dētata, acetabula habent vuluā,
dum partū gerunt: atq; etiā parte vtraq; dentatorū, lepus, mus, vesper-
tilio, eadē illa acetabula suis continent locis. At cētera vtrinq; dentata
animalis fecunda, pedibus prædita, vuluam læuē omnia habent: & par-
tus ipsi vuluā, non acetabulis adhæret. Partes dissimilares animalium
125 interiores, exterioresq; hunc in modum haberi cognitum est.

¶ De partibus animalium similaribus, ibiq; Syēnesis Cyprij, Dio-
genisq; Apolloniata opiniones de sanguine & venis. Cap. II.

- Similarium sanguinis potissimum communis, animalibus sanguineis omnibus est: nec minus cōmunis ea pars est, qua sanguis cōtinetur, quæ vena dicitur. Lo-
cum autem communis secundū obtinent ea, quæ his proportionentur, hoc est sanies, & fibra: atq; etiam caro. quod præcipue corpus animalium inest. Os item,
& quod vice fungitur ossis: vt spina, & cartilago. Adde communitati
eiusmodi cutem, membranam, neruos, vngues, pilos, & quæ ijs ex pro-
portione respondeant: ad hæc adipem, sebum, atq; excrementa, stercus
10 dico, pituitam, bilem, tum flauam, tum etiā atram. Sed cum natura san-
guinis venarūmq; principium esse videatur, primum de his differen-
dum est: præsertim cum authores nōnullos ex ijs qui res eas tractarint,
minus rectē dixisse intelligā. Causa vero ignorationis occultioni earū
partium, ac perdifficili contuitui tribuenda est. nā in animalibus mor-
15 tuis natura venarū principaliorū aboletur, propterea q̄ ipsæ in primis
effluēte sanguine lāguescāt, & collabātur: ex ijs enim quasi vase, vniuer-
sus sanguis effunditur: quippe qui omnis in venis contineatur, præter
exiguū qui in corde est. In viuīs autē fieri non potest, vt quēadmodum
habeant cernātur: intus enim natura earum occultatur. Itaq; alij cum
20 in cadaueribus dissectis inspicerēt, summa principia cernere nequiue-
runt. Alij in hominibus admodū extenuatis per ea quæ extrinsecus vi-
derētur, interna venarū principia diffinire. Syēnesis medicus Cyprius
ita scribit: Venæ corporis crassiores oriūtur ad hunc modū, & tendūt
de oculo propter supercilium, per dorsum ad pulmonem sub māmīs.
25 Altera de latere dextro ad sinistrum, altera de sinistro in dextrū: & al-
tera per iecur in renem, ac testē, altera ad lienē & renē, & testē. Postre-
mo ad genitale perfertur. Diogenes Apolloniata hæc: Venas hominis
cōstare ad hunc modum nouimus: duæ maximæ habētur, quæ per ven-
triculum propter dorsi spinam pertendūt: altera dextrorsum, altera si-
30 nistrorsum: vtraq; ad pedē sibi subiectum, & in caput eadem per iugu-
lum propter humeros efferuntur: hinc sparsa ramorum serie, aliæ mi-
nores mēbris omnibus sanguinē riuāt, de dextra dextrorsum, de fini-
stra sinistrorsum. Maxime autē illæ duæ cor adeūt, circa ipsam spinam
dorsi: alteræ item duæ paulo superius per pectus sub ala vtrāq; in ma-

ARIST. DE HIST. ANI.

num dispensata pertendunt, quarum altera lienaria, altera iecoraria vocatur: harum postrema ita scinduntur, ut parte pollicis adhaerent: parte vola: tamen ex his ramorum tenuiorum frequentia in digitos manuumque spargitur totam: propagines tenuiores a primis venis mittuntur, a dextra ad iecur: a sinistra ad lienem & renes. Quae autem pertinet ad pedes, scinduntur quae femur iungitur, tenduntque per totum femur: quarum maxima femur ex averso perreptat, crassaque apparet: altera paulo interius minus crassa procedit per femur: tum propter genu tendunt ad crus pedemque imum, quo modo ad manus: hinc subeunt plantam, & se spargunt in digitos. Complures etiam tenues de eisdem illis ad ventrem & costas sparsae obrepunt: quae porrectae per iugulum petunt caput, apparentque crassiusculae in ceruice: quarum extrema fissura multiplici permeant per caput, dextra dextrorsum, sinistra sinistrorsum: atque utraque ad aurem desinunt. Sunt praeterea venae collo commissae iuxta maiorem paulo minores, utroque ex latere transeuntes, ad quas plurima illarum capitis pars contendit, quae immersae per iugulum mittunt alias ad scapulas & manus: apud lienariam etiam & iecorariam: aliae paulo minores apparent, quibus adigere cultellum solemus, quoties aliquid sub cute affligit. At si quid circa ventrem infestat, sanguinem ex iecoraria & lienaria mittimus: quinetiam ad mammas hinc aliae pertinent. Sunt item quae de utraque perferantur ad testes per dorsi medullam, tenues: atque etiam aliae quae subdita cuti tendant per carnem ad renes, cessantque ad testes viris, ad uterum mulieribus: prodeunt primae a ventriculo ampliores: tum attenuantur dum de parte dextra in leuam, indeque transeant ad dextram, quae seminariis nominantur: sanguis crassior a carne ebibitur: sed cum ad haec loca deuenerit, tenuis redditur, & calidior, & spumofus. Syenesis ac Diogenes ita.

¶ Polybij sententia de venarum ordine, ibique falsarum opinionum refutatio. Cap. III.

Olybius haec: Venarum paria quatuor habentur: primum quod a sincipite ortum tendit per ceruicem summa perreptas latera spinam, ad clunes & crura: deinde per tibiae ad malleolos exteriores, & pedes: quam ob rem doloribus dorsi & coxarum, de poplitibus malleolisve exteris sanguinem mitti solitum est. Secundum venarum par de capite circum aures per ceruicem, quae iugulariae dicuntur, intus propter spinam & lumbos ad testes & femora perfertur: atque per poplites & tibiae tendit ad interiores malleolos & plantas: quae propter doloribus lumborum & testium sanguinem ex poplitibus, aut malleolis mittimus. Tertium par venarum a temporibus per ceruicem sub scapulis porrigitur ad pulmones: & altera de parte dextra in sinistram perges, mammam subit, & ad lienem renemque descendit: altera de sinistra in dextram procedens, a pulmonibus mammam subit: mox iecur petit,

15 & renem. vtraq; postremo ad testes desinit. Quartum par ortum parte
priorē capitis de sede oculorum per ceruices ad humerorū clauiculas
deuenit, vnde per lacertos ad agilem, mox per cubitos ad volā, & digi-
tos: ad malas etiam de humero propaginē mittit, quā costas perreptat,
dum altera ad lienem, altera ad iecur perueniat. deinde vtraq; eminens
20 per ventrem ad genitale desinit. Hæc ferè sunt quæ à cæteris medicine
authoribus dicta accepimus. Nec desunt naturæ interpretes, qui tæcti
accuratius, perinde vt medici, nō tractarunt de venis: tamē omnes ea-
rum ortum à capite atq; cerebro deducunt: quod error est. Cum itaq;
perdifficile sit venarum examen: solis in strangulatis animalibus iam
25 ante extenuatis effici potest, vt satis percipiāt, cui hæc res curæ sit. Sed
enim natura venarum ita se habet. Duæ intra pectus venæ continētur
spinæ appositæ, altera maior, altera minor. maior partem priorem adit:
minor posteriorem. & maior dextram potius sedem obtinet, minor si-
nistram, quam aortam nōnulli vocant, eo q̄ neruosa eius pars conspici
30 vel in mortuis potuit. Ambæ ex corde originē ducūt. transigūt enim
totā cætera viscera per quæ tendūt, suam seruantes naturā, vt nihil cō-
trahant detrimenti, quo minus & sint venæ & appellentur. Sed cor nō
eodem permeant modo: verum ei tanquam suæ parti continuātur, ma-
gisq; ea quæ prior & maior est. Situ autem tali oriūtur, vt altera supra,
35 altera infra sit: & cor inter se positum amplectātur. Habēt intra se cor-
da omnia sinum triplicem: sed magnitudine varia. minutissimorū enim
animalium sinus arctiores sunt: ita, vt vnus qui amplior est, vix cōspici
possit: reliqui sensum effugiant. Mediocrium animalium secūdus etiā
conspicius est: maximorū perspici omnes possunt. Et cum priorem in
40 partem cor suo mucrone spectet, vt dictū est, sinus qui amplissimus est,
dextrum supremūmq; recipit situm, minimus sinistrū, mediocris me-
diū: qui autem maximus inter eos est, hic longè reliquis ambobus
amplior est: omnes tamen ad pulmonē foramine spectāt perpetuo, sed
propter exiguitatē meatuū latent, præterquā in vno. Oritur ex eo am-
45 plissimo supremoq; sinu vena maior, sedēmq; dexteram tenet, mox per
medium sinum formam recipit venæ: vtpote cū ipse ventriculus cor-
dis venæ particula sit, in qua sanguis restagnet. Aorta de sinu medio
exit nō eodem modo, sed per fistulā multo arctiorem init societatem, &
tendit à latere cordis, cū vena maior sua radice cor transigat, cum se
50 promit. Vena item ipsa maior membrana & cute constat. Aorta arctior
est, & vehemēter neruosa, deductaq; longius, hoc est, ad caput, aut imas
partes in angustum admodum coartatur, ac nerui naturā ex toto acci-
pit. Pars prima venæ maioris sursum à corde proueniens, scinditur bi-
partito. Adit alterum membrū pulmones, alterum spinam & vertebrā
55 colli nouissimam, rursus membrū quod pulmonem adierit, bipartito
se scindit, quia pulmo in duas partes discretus sit, deinde singulas fistu

ARIST. DE HIST. ANI.

las, singuláq; foramina subit, amplius ampliora, arctius arctiora: ita, vt pars nulla sit sine foramento, & venula. quanq̃ postrema diminutionū prae sua exiguitate visum effugiunt. quo fit vt pulmo omni ex parte refertus sanguine videatur. Hos autem venæ meatus induci supra fistulas ex arteria pertinentes certum est. Membrū alterū quod ad spinā, & colli vertebram diximus tendere, per spinā ipsam porrigitur. quam venam Homerus notat, cum ait. Venamq; inciderat omnem, Quæ per dorsa means ceruices fertur ad imas. Hinc venulæ singulæ ad singulas costas & vertebrae feruntur. Scinditur etiā bipartito hæc eadem vena iuxta vertebram, quæ supra renes posita est. Ita hæc membra venæ maioris in ramos sparguntur: sed rursus parte superiore, qua ex corde protendit scissa numerosiore venarū propagine duo petit loca, quippe quæ alias in latera & humeros mittat, quæ mox per alas homini ad manus feruntur, quadrupedi ad pedes priores, auibus ad alas, piscibus ad pinnas, quæ parte prona continentur, quarū venarū capita iugulares quæ primū scinduntur, appellamus: sed quæ scissæ ceruicē subeunt, iuxta pulmonem arteriam tendunt. quibus interdum foris apprehēsis corruūt homines sensibus ereptis, & palpebris cōpressis. ita porrectæ amplexæq; arteriam ad interuallum auriū feruntur, qua maxillæ faucibus cōeunt. denuo inde scinduntur in venas quatuor, quarū vna remeans per collū & humerum descendit, & cum priore propagine ad flexum brachij copulatur: secunda ad palmam & digitos cessat. Tertia de vtraq; sede aurium ad cerebrum pertinet. atq; in multos prætenues ramulos spargitur. itaq; membranā custodem cerebri subit. Cerebrū autem ipsum omnīū expers sanguinis est, nec aliquid venæ vel auctioris, vel minutioris in id cessat. Reliqui rami qui ab eadē vena mittuntur, partim ambiūt caput, partim ad sedes sensuū dentēsq; gracili venularū serie terminantur.

¶ De aorta vena minore, eiusq; sede. Cap. III.

Vena etiam minor, quam aortam diximus nominari, eodem spargitur modo in ramos, qui partes venæ maioris consequantur: verum meatus eius & venulæ multo minores sunt, quæ venæ maioris. locis à corde superioribus venas hūc in modum haberi nouimus. Pars autem maioris venæ cordi subiecta, fertur elatior, per septumque applicata, tum ad aortam, tum etiam ad spinam membraneis flaccidisque meatibus continetur, mox vena ad iecur ab ea mittitur brevis, sed lata. de qua multæ ac tenues sparsæ in iecur obliterantur. Rami inde ab ipsa iecur transigente duo procurrunt, quorum alter ad septum & præcordia dicta cessat: alter supera repetit, ductusque per aulam ad lacertum brachij dextri se porrigit, qua cæteris venis se applicat iuxta flexum interiorem. Quam ob rem sanguine hinc misso dolores iecoris quidam leuari possunt. Pars altera venæ eiusdē brevis qui

15 dem, sed crassa, latus petit sinistrum, pergítq; ad lienem, quæ sparsa in
 ramulos subit, itaque aboletur. Quinetiam ab eadem maiore propa-
 go pari modo ad lacertum sinistri brachij mittitur: sed quæ ad brachiũ
 20 dextrum procedit, eadem quæ pertingit ad iecur, est. Hæc vero diuersa
 ab ea quæ ad lienem pertinet, est. Aliæ item à vena maiore duæ propa-
 gantur, quarum altera ad omentum, altera ad id quod à carne pancreũ
 appellatum est. de qua, venarũ frequentia per lactes tendunt, quæ om-
 nes in vnam desinunt venã grandem, per totũ intestinum & ventricu-
 lum ad gulam vsq; porrectam, quæ & ipsa ramos de ijs quas perreptat
 25 partibus spargit complures. Vtraq; igitur tam maior q̃ aorta renũ te-
 nus vna atq; perpetua tendit. hic capitibus renũ potius adhærescunt, fin-
 dunturq; bipartito: velut in literã lambda, aut V literã inuersã, vergítq;
 magis in partem posteriorem corporis vena maior, q̃ aorta. Spinæ anne-
 70 cti aortam potissimũ circa cor venulis prætenuibus & nervosis, notũ
 est. Ducitur eadem de corde nimirũ amplitudine insigni: sed procedens
 arctior atq; nervosior euadit. mittit ea quoq; ad lactes ramos quemad-
 30 modum maior, verum longè minores, per angustos enim & fibris pro-
 ximos. quippe quos extenuatos, in fibras, cauas tamẽ, cessare aduerte-
 rimus. Ad iecur aut lienem, nulla ab aorta pertinet vena. Rami autem
 illi in quos venam scindi vtrãq; dixi, ad coxam vtrãq; proficiscuntur, atq;
 35 os ipsum attingunt, ad renes etiam à maiore aortãq; venæ deueniunt, sed
 cauum non subeunt renum: verum in corpus eorum absumuntur. Nec-
 non alij duo meatus ab aorta validi & perpetui ad vesicam procedunt.
 atq; etiam alij de cauo renum eodem veniunt, qui nihil commune cum
 80 vena maiore sortiuntur. Singulis item renibus de medio venæ exorsæ ca-
 uæ, nervosæq; iuxta spinã ipsam per venas se porrigunt: mox in coxam
 40 vtrãq; conduntur, ac delitescunt. deinde denuo porrectæ in clunes appa-
 rent: quarũ & ipsarum postrema, vt in sexu virili ad vesicam genitalesq;
 coniunguntur: sic in fœmineo ad vuluam aut vterũ pertinent. Nullã sa-
 nè venam de maiore vuluã adire videmus, cū de aorta multæ frequen-
 45 tẽsq; veniant. Ramis etiam tum aortæ, tum etiam maioris, aliæ mittun-
 tur propagines: quæ primũ ad inguina ampliusculæ cauæq; accedunt.
 deinde per femora crurãq; in plantas & digitos finiunt. Atq; etiam duæ
 aliæ per inguina & femora cõmutatis vicibus perferuntur. altera de par-
 te dextera in sinistram: altera de sinistra in dextrã, ac cæteris venis cir-
 50 ca poplites se coniungunt. Quemadmodum venæ se habeant, & vndẽnã
 suam originem ducant, apertum iam est. Continet autẽ genus animã-
 tium omne sanguinis compos venarũ initia, & genera summa eo, quo
 exposuimus, modo. nam reliqua copia venarũ nõ simili ratione in om-
 nibus est, neque enim partes eodem modo, aut eadem in omnibus ha-
 155 bentur. nec vero æque in omnibus patet venarum series, sed potissimũ
 in ijs constat, quibus sanguinis copia & præcipua magnitudo est. nam

ARIST. DE HIST. ANI.

in minutis sanguinisve inopibus, vel per naturam, vel per immodicam corporis obesitatem haud æque inspicere possunt. Alteris enim meatus quasi alveoli quidam multo intersepti limo permiscuntur. Alteris paucæ eadēque fibræ potius quàm venæ continentur: vna tamen quam maiorem ex præcipua magnitudine cognominamus, potissimum cuius dens in omnibus etiam minutis animalibus est.

¶ De nervis eorūque origine.

Cap. V.

Nervorum mox ordinem persequemur. origo eorum quoque in corde est. Id enim nervulos suo ampliore vetriculo continet. & vena aorta appellata, nervosa est, & quidem postrema eius nervo omnino constat. quippe quæ nullo intus cauo distinguantur, tendanturque modo nervorum qua desinunt, applicata ad nodos ossium lubricos. Cæterum natura nervorum non more venarum continua de eodem initio procedit. Venæ enim ut in depictis canabis, hoc est fontibus riuo multiplici sparsis patet, figuram totius corporis distribuunt, ita, ut corporibus admodum extenuatis partes omnes venulis refertæ conspiciantur. Locus enim idem venulis in macilentis, carne in corpulentis redadat. Sed nervi ducti distractique passim ad artus, & flexus ossium applicantur. quod inde etiam percipi potest. nam si eorum natura esset continua, late iam in extenuatis corporibus continentia omnium pateret. Summa nervorum partes, quæ membrum ad salendum accommodatum continet, poples dicta, & quæ se geminam porrigit tendo nomine, & quæ ad vires corporis iuvant attendo, & humerarius. reliquæ quibus ossium nodi deligantur, nomine vacant. Nam ossa omnia siue foris vicissim tanguntur, siue alterum inseritur alteri, nervis ligantur: & circiter ossa quavis nervorum copia ducitur, capite excepto. id enim non nervis: sed suturis ipsorum ossium continetur. Nervus natura fissilis in longitudinem tendit. scindi per latitudinem non potest. intendique vehementer idonea est. Humor circa nervos mucori similis, albidus, glutinosusque consistit: quo ipsos nervos & nasci, & ali certum est. Nervus ignem non patitur, cum vena patiatur: & incisus solidari non potest. Pars corporis nulla stupore tentatur, quæ nervo caret. Nervis plurimis pedes, manus, & scapulæ continentur: atque etiam ceruices, & lacerati. Quibus datus est sanguis, isdem omnibus nervi adiuncti sunt. Sed quæ nullos habent articulos, priuatæque pedibus & manibus sunt, ipsæ prætenues incertique habentur. quapropter in piscibus qui iuxta pinnae positi sunt, ipsæ præcipue veniunt in conspectum.

¶ De fibris.

Cap. VI.

Fibræ inter nervum, & venam, suam habent naturam: & nonnullæ humorem saniem appellatū continent, tendunt à nervis ad venas: ac inde ad nervos. Secundum etiam genus fibræ

rum est, quod consistere in sanguine solet: quāq̃ non cuiusq; anima-
 5 lis. Spissari autem sanguis non potest, si id genus fibrarum detrahatur:
 spissatur vero si non detrahatur. Genus id ergo fibrarum tametsi ma-
 iore ex parte in sanguine animalium inest, tamen cerui, damæ, buba-
 li, & aliorum quorundam sanguini deest. quocirca eorum sanguis nō
 10 similiter atq; cæterorum concrescit. Sed ceruorum perinde vt leporū
 solet spissari, videlicet non coitu firmiore vt cæterorū: sed fluido: quale
 lac est, quod sine coagulo spontè coiuerit. Bubali sanguis aliquantulo
 amplius spissatur. quippe qui proxime ouillo, aut paulo minus consi-
 stat. Vena, neruus, & fibra ita se habet.

De ossibus eorūq; differentijs.

Cap. VII.

Ossa alia ab alijs nexa, & omnia inter se apta, vnam cō-
 5 tinuāt seriem modo venarum: nec est vllum os quod
 seorsum ipsum per se maneat. Initium vero in omni-
 bus quæ ossibus constant, spina est: quæ compacta ex
 vertebis à capite ad coxas porrigitur. Vertebrae oma-
 10 nes foramine medio peruia sibi iunguntur. Extat os
 capitis continuum, nouissimis superimpositum vertebis, quod calua
 dicitur. Eius pars serrata futurae nomine significatur. Pars hæc non si-
 mili modo in quoque genere animalium habetur. Alijs enim osse cō-
 15 tinuo calua perficitur. vt cani: alijs compacto, vt homini. eiusque fœmi-
 næ futura circulariter est. Mari tres in summum verticem ascendunt
 futurae, coeūntq; in figuræ triangulæ speciē. sed iam & viri caput visum
 sine vlla futura est. Cōstat sanè caput nō quatuor ossibus. sed sex. quo-
 20 rum duo exigua, scilicet reliquorū cōparatione circa aures posita sūt.
 Maxillæ à capite protenduntur, ossa duo: quarum inferiorem animalia
 omnia mouent, excepto fluuiatili crocodilo. hic enim vnus nō inferio-
 25 rem, sed superiorem mouet. Maxillis dentium genus inhæret. os par-
 tim cauum, partim solidum, & adeò firmum, vt solū inter ossa ferri acie
 respuat. Oritur à spina, fibula, iugale, & ordo costarum. Pectus etiam
 30 costis impositum est. quæ quidem aduersæ inter se coeūnt, cum reliquæ
 breuiore sint, q̃ vt facere idem queant: Nullum enim animal est quod
 circa ventrem os habeat. Sunt item ossa humerorū, & quæ scapulæ ap-
 pellantur, & quæ ijs annexa depēdent, brachia & manus. Modus idem
 compaginum, vel in ijs est, quæ crura habent priora. Acetabulum infra
 35 quā spina desinit, à coxa est: & ossa iam crurū oriuntur, quibus femo-
 ra & tibiæ cōstant, pernæ aut colenæ nomine. quorum pars malleolus
 est, & malleoli calcar: videlicet in his quæ habent malleolos, ab his ossa
 pedis minuta, & plura subiacēt. Quæ igitur ex sanguineis pedestribus
 40 animal generant, hæc ossa nō multo diuersa habent: sed ad proportio-
 nem tantummodo duritia, mollitie, magnitudine discrepant. Ossium
 item animalis eiusdem, alia medullam intra se continent: alia minime.

ARIST. DE HIST. ANI.

Sunt nonnulla, quæ suis in ossibus nullam omnino habere medullam videantur: ut leo, quod admodum exiguum ac tenuem habeat, eamque in paucis ossibus. solis enim inferioribus atque brachijs. Constat profecto leo præcipue omnium animalium ossibus solidis. sunt enim adeo dura, ut ex eis concussis ignis velut à filice elidatur. Delphinus etiam ossa habet, non spinas. Cæterorum animalium sanguineorum ossa, aut paulo inter se differunt, ut auium: aut proportionem eadem sunt, ut piscium. qui enim inter eos animal generant, cartilaginem pro spina habent, ut ea quæ cartilaginea appellauimus. qui autem oua pariunt spinam continent, quæ perinde ut dorsum in quadrupedum ordine habetur. Sed proprium in piscibus est, quod nonnullis spinulæ quædam prætenues separatim per carnem in hærent. Serpētibus etiam dorsum piscium more compleri apertū est. At vero ea quæ inter quadrupedes oua pariunt, os aut spinam pro suæ magnitudinis modo meruerunt. maiora enim ossis naturam potius obtinent, minora spina potius in ossis vicem fulciuntur. Omnia prorsus animalia quæ sanguinem habent, dorso constant, aut osseo, aut spineo: cætera ossa alijs insunt, alijs desunt. ut enim partes corporis quæque habentur, ita ossa quoque ad partes accommodata habentur. Quibus enim crura & brachia desunt, ijs pernæ aut colenæ prædictæ etiam desunt. Nec vero ijs quibus partes, eadem quidem, sed dissimiles sunt, eadem ossium ratio seruatur: sed aut plurius minorisve modo differunt, aut proportionem. Ossia ita se habent.

De cartilagine eiusque cum osse differentia.

Cap. VIII.

Artilago differt ab osse plurius minorisve ratione, cum aliâ natura eadem, qua ossa constet. Et quemadmodum os præcisum nunquam recrescit, ita & cartilago rupta nunquam reparatur. Terrestrium quæ & animal gignunt, & sanguinem habent, cartilago nullo foramine hîscit: nec ossium more medullam continet. At vero aquatiliū cartilagineis, quod per dorsum proportionatum ossibus tendit, cartilago est, humorem in medullæ speciem continens. Gressiliū quæ animal gignunt auriculæ, nares, extremæque ossium nonnulla cartilagine constant.

De ungue, ungula, cornu, & dentibus, eorumque cum osse conuenientia.

Cap. IX.

Vnt item alia partium genera, quæ naturam nec eandem habent, quam ea quæ exposita sunt, nec longè ab ijs remotam, ut ungues, ungulæ, cornua, præterea rostrum, quale datum auibus est. hæc enim & flexilia & fissilia sunt, cum nullum os vel flecti, vel findi possit: sed fragile quodque habeatur. Colores cornuum, unguium, ungularum, pro cutis pilorumque colore sequuntur. etenim cu-

10 tis nigræ cornua nigra, & vngulæ nigræ oriuntur, & candidæ pari mo-
 do in colore respōdent, & cornua, & vngues, & vngulæ. medijs etiā me-
 15 dium eadem colorem præferūt. At dentes naturam ossium emulātur.
 quam ob rem hominū nigrorum, vt Aethiopum atq; similibus, dentes
 & ossa candent, vngues nigri modo suæ cutis apparent. Cornua par-
 te plurima caua sunt ab radice, quatenus ambiunt os: quod ortum à
 20 capite cauo cornu inferitur, totūmq; implet: in mucronem tamen soli-
 dum exeūt, & simplici parte extrema constant. Ceruis tantūmodo tota
 solida, & sparfa in ramos, & omnibus annis decidua, nisi castrentur. cū
 ex cæteris cornigeris nullum cornua amittat. De castratis postea disse-
 45 remus. Adhærēt cornua cuti potius, q̄ ossi: vnde fit vt in Phrygia & ali-
 bi boues sint, qui cornua perinde vt auriculas moueant. Quæ habent
 50 vngues (habent autem quibus digiti: digiti vero ijs sunt quibus pedes,
 excepto elephāto. huic enim digiti indiuisi ac leuiter formati, nec vn-
 gues omnino sunt) hæc ergo, aut rectis vnguibus sunt, vt homo: aut
 aduncis, vt inter pedestria leo: inter volatilia aquila.

De pilis, & ijs quæ pilorum vicem suppetunt.

Cap. X.

5 E pilis, atq; de ijs quæ vicem pilorum suppetunt, & ob
 eam rem pili proportionalia dicūtur, atq; etiam de cu-
 te res ita se habet. Pilos habent quæ pedestria, eadēmq;
 viuipara sunt. Cortice autem integūtur, quæ ouipara
 sunt pedestria. Squama vero pisces tantum, qui ouum
 arenidū illud pariunt. Nam ex lōgis cōger tale ouum
 nō edit, nec murena. anguilla vero nullū omnino ouū generat. Crassitu-
 dinis, tenuitatis, copię, & magnitudinis pilorū discrimina pro partium
 quibus adhærēt, cōditione, atq; pro cutis qualitate proueniūt. fit enim
 10 magna ex parte, vt pili & duriores & crassiores cuti crassiori enascātur.
 Plures autem longiores humidioribus locis, atq; cauatioribus, dūmo-
 do sint ad gignendū pilum idonei, prodeūt. hoc idem de genere quoq;
 tam squama munito, q̄ cortice intelligi licet. Quæ igitur molles sua-
 pte natura pilos habere solent. hæc per vsum pabuli melioris duriores
 15 incipiūt gerere. Contrā autem, molliores paucioresq; ea, quæ duros co-
 piofosq; habuerint, eadem illa scilicet ratione. Regionum etiam tepore
 aut frigore differentia est, vt pili hominū locis calidis duri, frigidis mol-
 les oriuntur. Sunt molles, qui promissi & simplices: duri qui crispi.

De pilis & cute, & ijs quibus pili & cutis.

Cap. XI.

5 Atura omnium pilorum fissilis est: sed pluris mino-
 risve ratione inter se differunt. Nonnulli paulatim
 adeo duritate degenerant, vt nō pilis præterea, sed spi-
 nis similes esse videantur: vt pili herinaceorum. quod
 idem vnguibus etiam euenit. quippe cum in nōnullis
 animalium, genus vnguium præ nimia duritudine ni-

hilo ab ossibus differat. Cutis homini proportiōe magnitudinis tenuis-
 sima est. inest in cute omniū lentor quidam mucosus: verū alijs minus
 alijs magis. vt in tergo bubulo, ex quo glutinum facere solent. Quin-
 etiā ē piscibus glutinū à nonnullis excoquitur. Sensu cutem ipsam ca- 10
 rere cōstat, maximēq; in capite, quoniā ibi nulla interposita carne ossi
 adhæreat. Vbiq; cutis per se ac sine carne est, vulnerata nō coit: vt in
 gena, bucca, præputio, palpebra. Contextu perpetuo cutis in omnibus
 animalibus cōtinuatur: nec alibi interpellatur, q̄ vbi naturales meatus
 solēt euaporare, atq; etiam in ore, & vnguibus. Cutē omnia habent qui- 15
 bus est sanguis, pilos non omnia: sed sicut distinctū iam est. Mutatur
 color pilorū in senectute, candidiq; pili efficiuntur in hominibus. quod
 vel cæteris animalibus accidit. sed nō satis apertē, præterq̄ in equo. can-
 descūt pili à parte sui postrema, plurimus tamen canorū numerus can-
 dicans ilico existit. qua ex re patet canitiem nō ariditate cōmitti vt qui- 20
 dam volūt. nihil enim illico aridum gigni solet. Cutis autem vitio quod
 vitiliginem appellamus, pilos omnes produci canos apertū est. Iam nō
 nullis pili dum ægrotarent, incanuerunt. quibus in bonā valitudinem
 restitutis nigri renati sūt, canis defluxis. Canescere pilos ocys opertos
 q̄ detectos, difflatōsq; aduertimus. Tēpora hominū, & partes primores 25
 q̄ posteriores celerius canitiē sentiūt. pubes nouissime canescit. Pili in
 homine animalium omnium vno partim simul, partim postea per æta-
 tes gignuntur. **con**geniti sunt pili capitis, & superciliarū, & palpebra-
 rum. post geniti pubis primū, mox alarum, postremo menti. Loca enim
 quibus pili proueniāt, totidē sunt cōgenitis deputata, quot post geni- 30
 tis. deficiunt ac defluunt maxime, primiq; per ætatē pili capitis, non ta-
 men omnes: sed tantū priores. parte nanq; posteriore caluus nemo effi-
 citur. Ergo capitis læuitatē caluitiū nūcupamus. quam rem in superci-
 lijs salitiū appellemus, quoad melius vocabulū inuenerimus. neutrū
 corū prius q̄ cœptus coitus venereus sit, accidere nouimus. Caluitio 35
 mulieres esse immunes. & pueros, & spadones apertū est. Pili post geni-
 ti ijs, qui ante pubertatē castrati sunt, nō exeūt: & post pubertatē exci-
 sis soli decidūt, præterq̄ pubis. Pili in mēto mulieris nō prodeūt, nisi in-
 terdū pauci, cū menstrui cursus substiterūt, & vt in terra Caria mulie- 40
 ribus sacerdotibus euenire aiūt. quod diuinationis indiciū interpretā-
 tur. reliqui pili qui postea gigni solēt, mulieribus quoq; proueniūt. Sed
 parcius fieri potest, vt homo, tum mas, tum etiam fœmina pilis post ge-
 nitis careat, iam inde ab ortu naturæ vitio cōtracto: & nisi vt pubescāt,
 contingat, steriles in gignēdo sunt. Crescunt cæteri pilipius minūsvē,
 prout singulorum ratio postulat, maxime in capillo, mox in barba, & 45
 præcipue quibus pili tenuiores. Nonnullis etiā supercilia per senectutē
 adeò hirsuta reddūtur, vt tōdendū sit. quod propterea euenit, quia co-
 hæsiōi apposita sint ossiū, quæ senescente ætate laxantur, & inde plus

humoris transmitti patiuntur. At vero pili palpebrarum nunquam plus iusto excreverunt. defluunt rebus venereis inceptis, eoque magis, quo usus veneris fuerit amplior. eosdem etiam lentissime omnium canescere clarum est. Pili euulsi subnasci denuo possunt, dum citra ætatis florē degitur, nec ulterius. Habet autem genus quodque pilorum ad suam radicē lentum quēdam humorē, quo protinus ubi euulsum est, si qua leuiuscula tangat, adheret, ut ea trahere possit tenacius. Quibus vero animalibus versicolores sunt pili, eisdem etiā in cute varius ille color habetur: atque etiam in lingua. Barba non pari modo effunditur omnibus, sed alijs tam maxillæ, quam mustax, & mentum pilorum frequentia integuntur. alijs mentum læue, & mustax: maxillæ pilosæ cernuntur. Callescere minus solent qui mento sunt bipartito. Crescunt etiā pili quibusdā in morbis, ut præcipue in tabificis. Quinetiā in senectute & defuncto auferuntur durioresque redduntur. quod idem unguitibus quoque evenit. Libidinis pili congeniti maturius defluunt: post geniti celerius sese promunt. Minus, qui varices habent, callescunt. Et si calui habere incæperint, pilos nonnulli producunt. pili præcisi non ab incisura augentur, sed inferius ab radice exeunt: atque ita evadunt longiores. Piscibus quoque extenuatis, ac senescentibus squamæ duriores, crassioresque efficiuntur. Quadrupedum etiam villi, lanæve, senectute prolixius augentur, quamque rarefiant, fiuntque pauciores, & ungulæ quoque maiores in senectate redduntur. quod idem rostris etiam avium evenit. Incrementum ungularum idem, quod unguium est.

De pennis avium, & earum mutatione, aliorumque animalium
è potu quorundam fluminum. Cap. XII.

Ennæ avium nonnullæ per ætates mutantur, præterque gruū: quas nigrescere in senectate perspectum est. At vero per affectus temporarios, quoties frigora virget acriora, penæ volucrum unicolores interdum nigrescunt, aut nigriusculis, albidisve, in albas transeunt: ut corui, passeris, hirundinis. Cuius rei contrarium, ut quicquid ex genere albo veniret in nigrum, nunquam visum est. Temporū quoque vicissitudine bona pars avium ita colore immutatur, ut quæ nunc sint, latere possint: nisi res peritius noveris. Aquarum ite diversarum usu nonnulla suos immutant colores, alibi enim cadida, alibi nigra redduntur. Sunt etiam aquæ multis in locis, quas cum oves biberint, moxque inierint, nigros generant agnos: ut in terra Assyritide agri Chalcidici Thraciæ facit amnis, quem Psychrum vocant. & in Antadria quoque duo sunt fluvii, quorum alter cadorem, alter nigrum pecoribus facit. Scamadæ etiam amnis flavas reddere oves creditur: quia ob rem Xanthum pro Scamadro nuncupatum ab Homero autumat. Lepori vni pili, & in bucca intus & sub pedibus sunt: cum cætera animalia nec intra os habeant pilos, nec parte pedum resupina, sed prona. Musculus etiam piscis pilos in ore intus habet vice dentium, quibus omnino caret, suillis similes. Sed pili

d. j.

ARIST. DE HIST. ANI.

vt dictū est, præsecti augeri ab radice possunt. pennæ autē nec ab radice, neq; supne ab incisura possunt reparari, sed cadāt, necesse est. Nec pēna apum, aut quævis infissa renasci potest, cū euulsa est. Aculeo etiā apibus detractō, nullus subnascitur alius: imò breui moriātur, necesse est.

¶ De membranis in sanguineis animalibus. Cap. XIII.

Vnt & mēbranæ in sanguineis animalibus, quæ quidē pars similis cuti prētenui, spissæq; est. Sed diuersum sane genus id est. quippe quod nec fissile nec euulsile sit. Ambit singula, tum ossa, tum etiam viscera membrana, tam in maiore q̄ in minore animalium genere. Verum in minore sensum effugit, quoniā admodū tenuis atq; exigua sit. Maximæ iter mēbranas duę sūt illæ, quibus cerebrū opertū munitur. altera supra adhæret ossi, quæ firmior & crassior est: altera infra cōtigua cerebro. Mox quæ operit cor, magna habetur. Præcisā mēbrana ipsa syncera nō coit: & ossa suis dispoliata mēbranis siderātur.

¶ De omento. Cap. XIII.

Mentū quoq; non nisi membrana est: quod omnia habēt, quæ sanguine nō carēt: sed alia pingue, alia macilentū. Oritur id, & depēdet in ijs, quæ animal generāt eadēmq; dētata parte vtraq; sunt, à medio ventre, quā veluti quædā futura ducitur: nec secus in ijs, quæ altero dentiū ordine carent, à maiore ventre dependet.

¶ De vesica & calculorum generatione. Cap. XV.

Vesica etiā mēbrana est. sed genus id aliud mēbrana est, quippe quod tēdi ingenue possit. Non omnibus data vesica est: sed ijs tantū, quæ animal gignūt: ouipari autē generis nulli, præter testudinē, data est. Nec vesica præcisā coire potest, nisi ad ipsum exordium suæ ceruicis: quanq̄ non ignoro ita aliquādo cōtigisse, vt vulnerata vesica solidesceret. sed quod admodū raro contingit, parum id obseruandū cenſeo. Defunctis nihil humoris in vesicam trāsmittitur. At viuis nō solū humor: sed etiā sicca quædā concremēta descendūt, ex quibus calculi cōficiātur. Iam nōnullis talia in vesica constiterunt, quæ nihilo differre à cōchylijs viderētur. Ergo devenis, neruis, fibris, cute, mēbranis, atq; etiā de pilis, vnguibus, vngulis, cornibus, dētibus, rostro, cartilagine, ossibus, eorūq; proportionalibus statuēdū ad hūc modum est.

¶ De carne Cap. XVI.

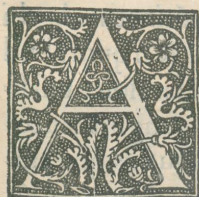

Aro autē hæc, & quod carni simile, in genere sanguineo est omnibus inter cutē & ossa, aut quæ ossiū proportiōe cōtinētur. Vt enim se habet spina ad os, ita carnis æmulū illud ad carnē. Diuisibilis vndiq; caro est, nec venarum aut neruorū more in longū secari tātum idonea. abole-

tur, & in venas, fibrasq; tráfit, quoties animal extenuatur, & gracilefcit. Vertitur item in pingue, quoties pabuli copia suppetit. Quibus multū est carnis, ijs venę arctiores: & sanguis rubetior, & vter ac viscera parua. Quibus parum, ijs venę ampliores, sanguis atrior, viscera maiora, & venter auctior. Pinguescunt intra carnē quibus paruus est venter.

¶ De adipe & sebo.

Cap. XVII.

Deps autē & sebum differunt inter se, cū sebū fragile vsquequaq; sit: & cū refrixit concrescat. adeps liquidus sit, minimēq; aptus durari. Iura enim sebo opimorum cōcrescūt: vt ouis, vt caprę. Adipe pinguiū liquida resistūt frigori: vt equi, vt suis. Locis etiā discrepāt. Adeps enim inter carnē cutēmq; solet consistere: sebū in fine carnis semper est. Omentū quoq; adipe pinguescētibus adipeū est: sebo obesis sebale. Quę parte vtrāq; dētata sunt, adipe pinguescūt: quę vna, sebo. Iecur ē visceribus adipeū nōnullis consistit: vt inter aquatilia cartilagineis. quorū iecinoribus colliquatis oleū facimus. Ipsa tamen cartilaginea nullo discreto adipe carni, vtrūve adhærente pinguescūt. Piscium sebū adipē prę se fert: nec cōcrescere solet. Animalia quęuis aut intra carnē, aut seorsum pinguescūt. E quibus autē pingue separatū nō est, ea minus per ventrē omētūq; pinguescūt: vt anguillę, plurima tamē pars animalīū vtrę pinguescit, & pręcipue quę parū se moueāt. Cerebrū, vt adipe pinguescentiū pinguiusculū est, velut suis: sic sebo obesorum squalidiusculū sentitur, vt ouis. Renes ex visceribus maxime pinguescūt: verū dexter minus semper q̄ sinister. & quāuis vehemēter fuerint pingues: tamē aliquid semper medijs deest. Quę sebo pinguescūt, magis q̄ quę adipe in renibus opimādis luxuriant: ac omniū pręcipue oues. quippe quę renibus pingui vndiq; obductis intereāt. quod vbertate pabuli fit: vt in Sicilia agro Leōtino fieri cōstat. Quocirca sero dici agere oues ad pascua pastores loci illius solēt, quo minus capiāt pabuli.

¶ Pupillas omnibus animantibus easdem esse.

Cap. XVIII.

Mnium vero animalīū cōmune pupillę institutio est, omnibus enim quę partē hanc possidēt, nec duris oculis sunt, sebo constat. Minus esse fœcunda, quę adipe pinguescūt, siue mares, siue fœminę, notum est. Omnia etate prouecta potius q̄ nouella pinguescunt: sed pręcipue, cum iam suę longitudinis ac latitudinis modum adepta, augeri in profundum incipiunt.

¶ Sanguinem omnibus, & communem, & necessarium sanguinibus, & de sanguinum varietate.

Cap. XIX.

Anguis in primis necessarius, cōmunisq; sanguineis omnibus animalibus est: nec aduentitius suppetit, sed vernaculus atq; intimus in omnibus integris, atque imputidis habetur. Venas hic vasa sibi, & cōceptacula habet: nec in vllō alio, nisi d.ij.

ARIST. DE HIST. ANI.

in corde præter venas cōtinetur. Tactū nullo in genere sentit. sicut ex
cremēta quoq; in aluo cōtenta, sensu carere certū est. Quētiā cerebrū
& medulla tactum nō sentiūt. Effluit sanguis quancūq; partē incideris
carnis viuæ, ac incorruptę. Si sanguis integer est, rubet, & dulcis saporis
est: sed si vel natura, vel morbo sit vitiatu, atrior cernitur. Nec vero ad
modū crassus, aut admodū tenuis est, qui optimo habitu cōstet. humi-
dus & calidus semper est quādiu in corpore animalis cōtinetur. At vbi
effluerit, cōcrefcit omniū præterq; ceruorū, & damarū, & si quid aliud
natura eiusmodi sit. Itaq; cæterorū omnium sanguis spissari solet, nisi fi-
bræ quibus refertus est, eximātur. sed celerrime omniū sanguis tauro-
rum coit, durefcitq;. Copia sanguinis in primis, animalibus ijs, quæ ani-
mal & intra se formāt, & in lucē adunt. mox ijs sanguineis quæ pariūt
oua. Quæ autē vel natura, vel arte, bono habitu sunt, ijs nec multū admo-
dū sanguinis est, velut ijs, quæ per aliquā potionē recentē sanguine exū-
dāt: nec parū, velut ijs quæ nimīū sunt obesa. quippe cū præpinguia om-
nia sanguinē, quāuis purū, tamē paucū habeant: & quo plus pinguedi-
nis, eo minus possideāt sanguinis. pingue enim omne exāgue est. Obesa
item sanguinē habēt imputidū, quanq; sanguis & quæ sanguinea sunt fa-
cile putrēt: ac præcipue quæ ad ossa propius applicātur. Homini sanguis
tenuissimus ac mūdissimus. tauro & alino inter ea quæ animal generāt,
crassissimus & nigerrimus, parte etiā iferiore crassior, & atrior est, q̄ su-
periore. Palpitat intra venas sanguis omniū animalīū, pulsūq; simul vñs-
diq; mouetur, solūq; omniū humorū sparsus per totū corpus anima-
lium est. Et semper quādiu vita seruatur, sanguis vnus animatur, & fer-
uet. oritur primū in corde, anteq; totū corpus formetur. Si multū san-
guinis effluat, anima deficit: si nimium, vita interit. Si sanguis imodice
humescit, morbus infestat. sic enim in speciē saniei diluitur, & adeo sere-
fcit, vt iam nōnulli sudore cruēto exundarint. Idem etiā interdū causæ
est, vt qui effluerit, aut ōnino cōcrefcere nequeat: aut incōpte particu-
latimq; spissetur. Dormiētibus porrò, sanguinis copia partes exteriores
deserit, subitq; interiores, ita, vt adacto cultello nō æque effluere possit.
Fit per cōcoctionē ex sanie sanguis, ex sanguine adeps. Vitiatu, excrefcē-
tēq; sanguine, profluuiū vel è naribus, vel per infera mariscis mouetur:
aut varices fiūt. Idem putrescēs pus redditur, quo demū cōcalescēte po-
rus, id est tofus lapis, cōsistit. Fœminis sanguis nigrior & crassior, q̄ ma-
ribus est, dūmodo cetera assint pariter, quæ vel ab ætate, vel à sanitate p-
ficiscātur. & minus sanguinis per summa corporis fœminarū est. plus
enim parte interiore cōtinetur. Sed omniū fœminarū maxime mulier
sanguine abūdat. Et quæ mēstrua appellamus, plurima fieri in mulierib-
us solēt. quod genus sanguinis vitiatū, egrotāsq; fluit immodice: atq;
profluuiū obeā ré dictū est. Cæteris morbis sanguinis minus mulieres
infestātur, q̄ viri. paucis item mulieribus fiūt mariscæ, aut varices, aut è

naribus profusio sanguinis. Et si quid eorū acciderit, detrimentū in mēstrua decūbit. Aetatū etiam ratione sanguinis discrimen, tū in modo, tum in genere recipit. etenim in ætate admodū iuuenili saniem trahit, & largior est. in senectute autē crassus, niger, & paucus, mediū tenet in media firmāq; ætate. conrescit etiā facile senū vel in corpore sanguis, qui per summa est. quod idē nūq̄ iuuenibus euenit. Sanies sanguis incoctus est: aut quia cōcoctus nondū est, aut quia in serū degenerauerit.

De medullis, lacte, sero, & caseo.

Cap. XX.

Medullæ rationem his addere debemus, nam ea quoq; humidis annumerāda generibus in nōnullis sanguineis animalibus est. Omnia vero quæ suapte natura humida in corpore sunt, cōceptaculis quibusdā tanq̄ vasculis cōtinētur: vt sanguis in venis, medulla in ossibus. Alia in membranis, aut cutibus, aut ventribus.

Nouellis adhuc animalibus medulla cruenta admodum est: ætate prouectis, vt adipe pinguescētibus, adipem trahit. sic sebo deputatis generibus, sebum præ se fert. Sed quanq̄ medulla nō nisi inclusa ossibus est, tamen nō ossa omnia medullam intra se continent: sed ea tantū quæ caua habētur, tametsi ne ipsa quidem omnia cōtinent. ossa enim leonis partim nullam, partim admodū exiguam habēt. quam ob rem nullam omnino medullam leones habere nonnulli putarunt, vt dictum est. In suillis etiam ossibus minus medullæ est: & nōnullis omnino deest. Hęc ferē semper in animalibus natia & cōgenita humidi genera habētur. Adnata autem posterioraq; sunt, lac & genitura. quorum alterū non eodē modo in omnibus est: sed quibusdā pro genitura thorus genitale virus sui generis habetur, vt piscibus. Quæ vero lac habent omnia mammis id continent. Mammæ autem datæ ijs sunt, quæ animal & intra se concipiunt, & in lucem ædunt: vt ea quæ pilis integūtur, velut homo, & equus. Cetæ etiam in aquatili genere: vt delphinus, vitulus marinus, balæna. Hęc enim mammæ habent, & lac. At ea quæ ova pariunt, aut ouo intus concepto animal post in lucem excludūt, hęc & māmīs carent, & lacte: vt pisces, vt aues. Genus autē vnumquodq; lactis habet tum saniem dilutā, quod serum vocamus: tum corpulentū quiddam, qui caseus dicitur. Plus casei lac illud habere videmus, quod crassius est. coit lac eorū quæ nō vtrinq; dentata sunt. quapropter caseus ex ijs fit, quæ inter vrbana dentiū ordine carent superiore. eorum autē quæ vtrinq; dentata sunt, lac coire nō potest, sicut nec pingue: & tenue, dulcēq; est. Tenuissimum cameli est, mox equæ, tum asinæ: crassissimum bubulum est. Nullū lac coit frigore: sed serum potius trahit. Igne nimirū omne spissatur, & crassescit. Nulli ferē animalīū lac fieri solet, anteq̄ vterum ferat: nec dum ferūt, vtile omne est: sed primū nouissimūq; inutile. Non prægnātibus aliquādo, sed raro, edulij quibusdam efficitur, d. iij.

ARIST. DE HIST. ANI.

vt lactescāt. etiam quibusdā mulieribus natu maioribus suctu frequē- 35
tiore lac prodijt, & copia tāta, vt infantē enutrire potuerint. Vbera etiā
caprarum, quæ coitū non patiūtur, pastores montis Oetæ vrtica per-
fricant vehementer, vt dolorem infligant. itaq; primū cruentū humo-
rem eliciūt, mox purulentū, postremo lac, nō minus q̄ ex ijs quæ vene- 40
rem patiātur. Maribus magna ex parte, nec bestijs, nec hominibus gi-
gnitur lac. fieri tamen potest vt aliquibus interdum gignatur. Nam &
in Lemno insula caper ex māmīs, quas geminas iuxta genitale gerit,
tantū lactis emulgebatur, vt colostrā inde cōficerent. quod idem etiam
proli masculæ capri illius euenisse accepimus. sed hæc ostētis annu- 45
merāda potius ducūt. nā & Lemnio illi pecoris domino cōsulēti, deus
amplius incrementum peculij futurū respōdit. Viris post pubem exi-
guum nonnullis exprimitur: veruntamen per suctum frequētiore, vel
multum prodisse aliquibus traditū est. Lacti inest pinguedo, quæ etiam
cōcreto oleum propē trahit. Caprinum lac miscere cū ouillo Siculi, &
quibuscunq; sit copia caprini, cōsueuerūt. Coit spissatūq; potissimum 50
nō modo quod plurimum habet caseum, verum etiam quod squalidio
rem. lactis copia quibusdam maior, q̄ ad fœtus alendos satis sit. Com-
modum ad conficiendum reponendūq; caseum præcipue ouillū, ca-
prinūq; est, mox bubulum. equinum ac asininū miscent ad phrygiū
caseum conficiēdum. Bubulum fertilius caseo quā caprinū est. cum 55
enim ex amphora lactis caprini formagines obolæ vnde viginti confi-
ciantur, bubulum eadem mensura triginta facit, vt pastores cōfirmāt.
quibusdam quātum satis ad fœtum sit, tātum gignitur: nec vlla copia,
aut ad reponendum commoditas suppetit: vt quibus māmæ plures
quā binæ, nulli enim in eo genere lac vel copiosum, vel caseo vtile.
Cogitur lac succo ficulno, & coagulo. Succus lana exceptus paxillo 60
lacte abluitur. quod iniectum lactis copiam densat atq; collostrat.

De coagulo, & pabuli genere, quod lactis copiam extingat,
& quod augeat.

Cap. XXI.

Coagulum, lactis substantia est. quippe quod in eorum
ventriculo, quæ adhuc lactēt, cōtineatur. Est ergo coa-
gulū lac, ignem habens intra sese, quod cum animalis
tepore concoqueretur, caseum traxerit. Habent coa-
gulum omnia ruminantia, & inter dentata vtrinq; le- 5
pus. Quo vetustius coagulum est, eo præstantius. tale
profluuiū alui mederi præcipue potest: atque etiam quod lepore est.
sed laudatissimum hinnuli. Plus minúsve emulgeri, discrimen aut pa-
buli aut magnitudinis animalium efficit. Nam pusillæ buculæ, quas
Phasiana regio fert, singulæ abunde beneficio pabuli mulgentur, &
Epiroticæ vaccæ præ sua præcipua magnitudine, amphoras singulas 10
singulæ implent lactis. mensuræq; eius dimidiū mammis duabus præ-

stāt: erectus qui mulget, aut paululum se inclināt: quoniā sedēdo vbera cōtingere nequeat. Ceteras etiā quadrupedes magnas terra eadem
 15 Epirus gignit, excepto asino: sed prācipue boues, & canes: pastu opus est grādibus largiore: quem terrā illam abunde prābere, & loca singulis anni tēporibus accōmodata habere certū est. Boues igitur egregia
 40 magnitudine ibi sunt: atq; etiā oues pyrrhicā, à Pyrrho rege ita cognominatā. Pabuli generis aliud copiā lactis extinguit: vt medica herba, &
 20 prācipue ruminātibus. Aliud auget: vt cytīsus, vt eruū. Sed cytīsus dū floret, incōmodus est: vrit enim tātis per, atq; extinguit: eruū prāgnātibus non prodest: facit enim partum difficiliore omnino. Quā in quadrupedum genere sunt edaciōra, eadem vt ad possidendū meliora, ita
 45 ad lactis etiā copiam esse fēcundiora, videlicet dum alimenti copiā habeāt, planum est. Nōnulla etiā flatuosa pastu exhibita, copiā efficiunt lactis: vt fabā largius datā ouibus, capris, bubus, capellis: faciunt enim vt vbera demittantur. Indiciū autē futurā copię lactis, cū ante
 50 partum vbera spectāt deorsum. Edurat diu lac omnibus, si nō coēant, nec pastu careāt copioso: sed omnium maxime quadrupedum ouibus: quippe quibus mētra mensium octo spatio cōtinuetur. Deniq; ruminātibus lac & copiosius, & caseo vtilius emulgetur. Boues circa Toronam paucis ante partum diebus, lacte carent: reliquo tēpore habent
 55 perpetuo. Mulierum lac cōmodius lactentibus est, quod liuorem trahit, q̄ quod candidum est: & fuscā salubrius habent q̄ candidā. Est porro ad alendum validius, in quo plus casei est: sed infantibus salubrius, quod minus casei contrahat.

¶ De semine genitali, & eius natura.

Cap. XXII.

5 Emen genitale omnia emittunt, quę habent sanguinem. Quid & quēadmodum conferat hoc ad generationem, suo loco dicetur: plurimū vero proportionē corporis homo emittit. Pilos habentiū semen lentū est: cēterorū nūllam habet lentitiā. Album omnium est: nec audiēdus
 10 Herodotus, qui Aethiopes genituram colore nigro promere scripserat: exit profecto semē hoc genitale album & crassum, si integrum est: sed foris tenue totum redditur & nigrum. Nunquam id gelu cōcrefcit: immō admodum extenuatur, & aquētum colorem, tum etiā substantiam trahit: colore autem coit, & crassescit: & quod de vulua effluerit aliquādiu in ea iam immoratum, id crassius prodit: nōnunq̄ etiā
 5 siccum contortūmq; Delabatur in aqua quod fēcundum est, atq; subsidit: quod autem infēcundum est diffunditur atq; exolescit. Falsum etiā est quod Ctesias de genitura elephantorum scriptum reliquit.

TERTII DE HISTORIA ANIMALIVM LIBRI

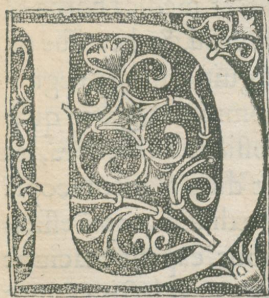
FINIS.

d.iii.

ARISTOTELIS DE HISTORIA

ANIMALIVM LIBER QVARTVS, INTERPRETE
THEODORO.

De animalibus quæ sanguine careant, quatuorque eorum
generibus. Cap. I.

E partibus animalium habentium sanguinem, quas communes, quasve proprias singula habent genera, atque etiam de ijs quas similes dissimilesque appellauimus, denique de omnibus tam interioribus quam exterioribus partibus dictum iam est. Nunc ordinem animalium quæ sanguine carent persequemur. Genera in hoc ordine plura sunt. Primum quæ mollia appellauimus, hoc est, quæ sanguine carent, & foris carne molli obducta solidum intus modo sanguinei generis continent: quale sepia est. Secundum quæ crustis tenuibus operiuntur, hoc est, quæ partem solidam foris, mollem carnosamque intus continent. Dura illud eorum tegmen, non fragile, sed collisile est: quale cancrorum genus & locustarum. Tertium quæ silicea testa conclusa muniuntur, hoc est, quibus pars carnea intus, solida foris, fragilis atque ruptilis, non collisilis: quale genus concharum, & ostrearum est. Quartum insecta omnia: quod quidem genus multas & varias complectitur species animalium. Sunt porro insecta, quæ, ut nomen ipsum declarat, incisuras parte sui vel supina, vel prona, vel etiam utraque habent, nec osseum quicquam discretum aut carneum: sed quiddam inter hæc ipsa medium continent: quippe quæ corpore pariter intus, forisque duro consistunt. Sunt alia impennata, ut iuli, ut centipedæ: alia pennata, ut apes, vesperæ, scarabæi: alia utroque modo, ut formicæ: est enim pars formicarum pennata, pars impennis: quod idem vel in ijs, quas cicindelas vocant, licet contemplari. Partes eorum quæ mollia nominauimus exteriores, pedes vulgari nomine, siue brachia, & ijs continuum caput, tum alueus siue sinus continens interiora, quem pinnulæ ambiunt in orbem: caput eum nonnulli minus rectè appellarunt. Euenit in mollibus sanè omnibus, ut caput inter pedes & ventrem habeatur. Brachia tergo octona omnibus, binis acetabulorum ordinibus, ductu perpetuo omnibus, excepto genere vno polyporum. Sepiæ, loligines, & lolij peculiares binas sortiuntur promiscides longas, acetabulo parte extrema bino asperiusculas: quibus capiunt, & ad ora admovent cibos: ijs etiam quoties tempestates vrgent, ad saxa aliqua adhærentes se veluti anchoris iactis stabiliunt: pinnulis autem, quibus alueum circundari diximus, natant. Polypus ergo suis bra-

chijs, vt pedibus ac manibus vtitur. quippe qui duobus supra os posi-
 tis cibū admoueat. Vltimo vero quod & acutius & solū albicans est, &
 parte sui extrema bifurcatum, dorsūq; adnexum (Dorsum autem par-
 tem leuē appellant, à qua acetabulorū ordo inchoatur) hoc vltimo in-
 40 quam brachio in coitu vtitur. Fistulam idem ante alueum positam, su-
 pra brachia gerit cauā, qua mare transmittit: quantū suo admiserit al-
 ueo, quoties aliquid ore capit: eāmq; modo in dextram partem trans-
 fert, modo in sinistram, hac eadem fistula suum quoq; atramentum fun-
 dere assolet. Natat obliquus, pedes in eā porrigens partem, quod capi-
 45 tis nomine appellatum est. Atq; ita efficitur, vt cū natat, prospiciat in
 aduersum (nam oculi supra sunt cōstituti) & os habeat ex aduerso. ca-
 put illud polypis, quandiu viuunt, prædurum, & quasi inflatū est. Tan-
 gunt ac tenent brachijs supinis: membranāq; interiectam totā extē-
 dunt. in harenā tamen elapsis facultas apprehēdendi retinendiq; nul-
 50 la est. differunt polypia cæteris quæ modo enumeraui mollibus, eo q
 alueus polyporum paruus, & crura prælonga cæteris è diuerso alueus
 amplius, crura breuia, ita, vt potestas nulla sit ingrediēdi. Ipsa autem in-
 ter se discrepāt, quatenus loligo longior, sepia latior est, loligine vero
 longe grandior qui lolius nominatur. quippe qui vel in cubita quinq;
 55 excreſcat. sepias quoq; aliquas in bina augeri cubita notū est. Brachia
 etiam polyporū tantundem, atq; etiam plus magnitudinis capiūt. Sed
 loliorum genus pusillum admodum est, & facie quoque à loligine dis-
 fidens. pars enim lolij, quæ exijt in acutum, latior est. pinnulæ etiam cir-
 cundantes illæ totum in lolio alueum ambiunt, cū in loligine partem
 60 aliquam relinquunt. Pelagius tamen lolius non alio modo quàm lolis-
 go cōsistit. Caput omnibus inter crura, quæ & brachia, & barbæ, & cir-
 ri appellātur. Eius pars oris habitus est, in quo dentes duo, supra quos
 oculi totidem grandiusculi, quibus discrimen exigua quædam præstat
 cartilago continens cerebellum. Inest etiam in ore caro quædam exi-
 65 gua, qua vice lingue vtūtur. lingua enim nullis hoc in genere data est.
 Alueus à capite amplioris capacitatē propensus, cuius caro fissilis est,
 verum non per directum sed in orbem, cutēq; omnibus intecta est. Os
 gula excipit angusta, & lōga. quā guttur sequitur ampliusculum, neq;
 absimile auius, cui iūgitur venter tanq̃ omasum facie clauiculæ buc-
 70 cinorū. Intestinū ab eo tenue, partem repetens superiorē ad os fertur.
 quod laxius q̃ gula est. Viscera mollium nullis, sed habēt quam mutem
 appellant: atrūmq; illum humorem, cui nomen atramentū. quod plu-
 rimū in sepia est. Effundunt suum id atramentū omnia, metu perculsa,
 sed præcipue sepia. mutis ergo sub ore est, & gula per eam tendit. At
 75 vero atramentū infra cōtinetur, qua intestinum petere incipit superio-
 ra: foramenq; suū eadem obuolutum habet membrana, qua intestinū,
 atq; idem meatus emittendi atramenti excrementiq; est. Capillamēta

μῦτις. i. mu-
 tis ἀπὸ τοῦ
 μῦτος. i. mu-
 tire, pro mu-
 tim facere.
 id in sepijs
 & omnino
 mollibus as-
 picitur: alio
 nomine pa-
 pauer appel-
 latum.

ARIST. DE HIST. ANI.

etiam quædam in corpore omnium habentur. Sepiæ, loligini, & lolio partes duræ ac solidæ intus, per dorsum & corporis prona continetur, quas non eodem appellant nomine: sed quod insertum sepijs est, sepiū⁸⁰ vocāt, quod loliginibus id gladiolum. Differunt enim, quòd sepium robustū, latūmq; est inter spinam & os, mediam præ se ferens naturam, fungosam inter se complectens & friabilem corpulentia. Gladiolus arctior, & cartilaginiosior est. forma etiam discrepat, videlicet pro alueorum modo, quibus ipse insertus continetur. Polypis nihil solidū intus, sed caput cartilagine propè constat, quæ senescentibus maiore in modum indurescit. Differūt fœminæ à maribus, quia in mare meatus ille subditus gulæ à cerebello in ima alvei pertédit, idq; ipsum, ad quod fertur, speciem mammæ imitatur. In fœmina duplex idem illud, supràque habetur, vtroq; tamé in sexu corpuscula quedā rubentia parti eiusmodi subiuncta spectātur. Ouum polypi vnum incomptum foris, & grande, intus humorem candicantem, concolorem totum atq; equabile continens. Tanta est eius oui vbertas, vt vas impleat amplius capite polypii ipsius. Sepiæ alueus bipartitus est, oua candicantia grandini similia complectens permulta. sed quisnam situs singularum quas enumerauimus, partiū sit, ex descriptione dissectionum cōtemplare. Cum vero mares in hoc genere à fœminis differūt, tum vel maxime sepiæ id probant. Mas enim prona sui corporis nigriora supinis potius, partesque omnes asperiores habet q̃ fœmina, & lineis interueniētibus varias. caudam etiam acutiore. Sed polyporum genera plura sunt. est enim, quod⁹⁰ & cōspectius & maximum est, cuius terreni maiores q̃ pelagij sunt. & quod corpore exiguo variōq; est, cibo ineptum, & quod eledonā vocāt, crurum prolixitate diuersum. & quod vnū ex mollium numero simplicem acetabulorū ordinem agat. Cetera nanq; omnia duplici caliculantur. Ad hæc, quod alij bolitēnam, alij ossolē appellant. Duo item visuntur genera cōchis indita, quorum alterum nautam aliqui vocāt, alterū pompilum siue ouum polypi. testa ijs vt pectunculis concaua, simplex tamen nec ita destinata, vt ei inhæreant. sæpius hi iuxta terrā pascuntur. vnde euenit vt fluctibus iactati in aridam elidantur, & testa dilapsa nudi capiantur, aut in terra anima extinguantur. Cōstant exiguo corpore, facie similes bolitēnis. Est etiam qui cochlearum more siliceo tegmine ita muniatur, vt nunquam egredi soleat, suāque interdum brachia exerat. Sed de generibus mollium satis dictum iam est.

Plinius nautilum & pompilum eundem facit.

¶ De animalibus quæ crusta integuntur. Cap. II.

Rusta autem insectorum genus primum locusta, cui proximum genus alterum est, quem gāmarum vocant. Differt is à locusta brachijs, quæ dēticulatis forcipibus protendit: atq; etiā quibusdā alijs discriminibus, quanq̃ non multis. Tertium genus squilla est. Quartum, cācer.⁵

quorum sanè plura habentur genera: squillarum enim genere, cōtinē
 tur gibbæ, crangines, & parvæ, quæ maiores nunq̃ effici possunt. Can-
 crorum etiā genus multiplex est, nec facile enumerādum. Maximum
 10 quas maias appellant: secundum paguri, & quos heracleoticos vocāt:
 tertiū fluuiales: ceteri minutiores & nullis penè nominibus annotati.
 Genus cancerorum littorale Phœnicæ fert tātæ velocitatis, vt vix cōse-
 qui sit, vnde hippeas, hoc est equites, illos appellarūt: ijs nihil ferè intus
 20 propter inopiā pabuli. Genus item aliud est, quod magnitudine can-
 crum non excedat, facie gāmaris simile: sed ijs omnibus, vt antè dixi,
 15 pars dura, & testacea foris pro cute est, mollis & carnea intus: supina
 corporis planiora & tabellatiora sunt, quibus & oua deponunt cū pa-
 riunt: pedes locustis vtroq; ex lātere quini, vltimis annumeratis, qui in
 forcipem exeunt denticulatum. Cancris etiā omnes deni cum forcipi-
 bus sūt. Squillarū generi, quas gibbas vocamus, quini vtrinq; situ, quo
 20 cæteris: quorū proximi capiti acutiores, & quini vtrinq; alij vētri sub-
 iuncti, quorum extrema latiuscula sunt: tabellæ ijs nullæ parte supina:
 prona similis locustarum est: cancris è diuerso: quippe quibus primi
 vtrinq; quaterni, tū terni alij ordinē eodē modo explentes: reliqua bo-
 25 na pars corporis pedibus caret. Flectūtur omniū crura in obliquū, si-
 cut & insectorū. Brachia forcipata quibus sunt, introrsum se flectunt.
 Locustis & cauda est, & pinnæ quinæ assunt. Squillis etiā gibbis cauda,
 & pinnæ quaternæ. Cranginis quoq; lāteri caudæ vtrinq; pinnæ adne-
 xæ sunt: quarum pinnarum media vtroq; in genere spinulis horrēt: ve-
 30 rum in crāgine latiora, in gibbis acutiora sunt. Cancris ex crustaceis
 solis cauda deest, & corpus rotundū est, cum locustis squillisq; lōgum
 sit. Differt mas locusta à fœmina, q̃ fœminæ primus pes duplex, mari
 simplex: pinnæ etiā parti supinæ adnexæ fœminæ maiores, & quæ collo
 proximæ sunt minores habentur: mari omnes æque minores, nec vsq̃
 35 per diminutionem dissimiles. Ad hæc, mari in nouissimis cruribus, ve-
 lut calcaria maiuscula prominēt acuta, quæ fœmina parua habet & le-
 uiora: vtriq; tamē cornua ante oculos bina, longa, & aspera, quibus alia
 minuta & leuiora cornicula subiacēt. Oculi ijs omnibus duri, & apti-
 tum intrò, tum foras, tum etiam in obliquum moueri: quales etiā sunt
 40 parti plurimæ cācrorum, immò vero mobiliiores. Gāmaro color, quod
 ex toto dixerim, nitet: nigrisq; maculis dispersis euariat: pedes inferio-
 res ad grādes vsq; dispositi, octo: tum grandes ipsi lōgè maiores, extre-
 mæq; parte latiores, q̃ locustæ habētur: sed nō specie eadē: dexter enim
 suum extremum latum, & oblongū, & tenue habet: sinister crassum, &
 45 rotundum. Vterq; tamen scissus in extremo, perinde vt maxilla tā in-
 frā, q̃ suprà dentatus est. Verum dexter pusillos ferratosq; dētes conti-
 net ones: leuius primos ferratos, intimos velut maxillares, scilicet parte
 inferiore quatuor, & continuos: superiore tres non continuos. Vterq;

ARIST. DE HIST. ANI.

tamen partem mouet superiorem, ad inferiorémq; astringit. Blesus itē
 vterq; situ inferiore, tanquam nati ad capiendū, premédumq;. Duo su-
 pra eos grādes, habentur alij hirtiuseculi, paulo ab ore inferiores: mox
 brāchiæ os circundant, non sine hirsutia frequentes, quas assidue mo-
 uet. Flectit, atq; in os adducit duos illos hirtiuseculos pedes: furculi etiā
 graciles gerūtur à pedibus, qui ori proximi habētur. Dētes huic quoq;
 duo, vt locustæ: supra quos cornua breuiora, tenuioraq; q̄ locustæ. Qua-
 tuor item alia adfunt cornua, specie quidē duobus illis similia: sed te-
 nuiora, & breuiora: super hæc oculi constituti sunt parui, crassiusculi,
 non vt locustæ, maiusculi: frons quasi quādā acuta & aspera supra ocu-
 los extat latior, q̄ locustæ. Deniq; facies acutior, & pectus latius q̄ locu-
 stæ, totūmq; corpus mollius, & carnosius: pedum autem octo numero
 pars scissa in extremo bifurcatur: pars definit indiuisa: quatuor enim
 bifurces sunt, reliqui quatuor simplices extoto pertendūt. Quod autē
 collum appellant, quinq; partium foris est: & sextum latius illud situm
 loco nouissimo habetur tabellis continuatum quinq; interiora vero in
 quibus fœminæ prius pariunt, q̄ fœtum ædant, hirtiusecula quādā qua-
 tuor cōtinentur, quibus singulis spinæ singulæ breues, arrectæq; emi-
 nent ad exteriora. Pectus corpūsq; totū læue est, nō more locustarū acu-
 leatū, & asperum. Verum in pedibus magnis aculeos partis exterioris
 maiores esse manifestum est. Fœminam hoc in genere nullum discrimen
 à mari distinguit: nam & mari & fœminæ forceps alteruter gran-
 dior more incerto est: parem vero vtrunq; neuter vnquā habere visus
 est: mare omnia eius generis ore excipiūt. Sed cancri parte oris exigua
 adducta respuūt: locustæ suas ad brāchias transmittunt, quas ipsæ plu-
 res, q̄ cætera habēt. Cōmunis enim omnibus branchiarū adnexus est.
 Dentes omnibus bini: locustis enim duo primores, & in ore carūcula
 quādam constituta pro lingua est. Tum vëter os protinus excipit, præ-
 terquam locustis. Iis enim gula ante ventrem exigua: mox à vëtre in-
 testinum, quod locustis & squillis & gammaris rectē in caudam finit,
 qua excrementa emittunt, & oua pariunt. Cancris autem, qua applica-
 tum illud operculū geritur medio applicaminis ipsius: verū ijs quoq;
 parte exteriori, qua oua pariunt, definit. Fœminis itē huius generis lo-
 cus ouis deputatus iuxta intestinum omnibus est. Et quam mutem, si-
 ue papauer appellarunt, amplius parciūse habent hæc omnia genera.
 Discrimina propria contēplari in singulis congruum est. Locustis igitur
 (vt modo dixi) dētes bini maiusculi, & vëter quo humor similis mu-
 ti cōtinetur: caruncula etiā inter dentes linguæ repræsentās effigiem:
 & gula ab ore breuis, quā venter membraneus excipit: cuius ostio tres
 denticuli inhaerent, duo aduersi, reliquus infra. Intestinum vero à ven-
 tris latere simplex pari crassamento ad excrementi vsq; ostium fertur.
 Hæc locustæ, & gāmari, & cancri sortiūtur: sed locustis meatus quoq;

90 à pectore pendēs ad excremēti exitū pertinet: qui fœminis pro vulua
est, maribus genitalis seminis receptaculum sufficit: meatus hic iuxta
cauū carnis cōtinetur ita, vt media caro interiaceat: intestinum enim,
deuexum pertingit: meatus vero cauo applicatur. Nec secus, q̄ in qua
drupedum genere hæc habentur. Nulla maris meatū ac fœminæ dif-
95 ferentia distinguit: quippe cum vterq; tenuis sit, & albidus, & humorē
intra se continens pallentem: vterque etiā ex pectore pendet. Squillas
etiā ouum, clauiculāsq; similem in modū habere certum est. Maribus
sanè præ fœminis propria in pectoris carne bina quædam candicantia
constāt, discreta à cæteris partibus colore, formāq; promuscidi sepiarū
100 proxima: verum hæc torta in vertiginem more buccinorum papaue-
ris, quorum origo ab acetabulis, quæ subdita pedibus nouissimis ordi-
nātur. Caro in ijs quoq; est colore sanguinis rubra, tactu lento, nec si-
mili carnis: ab hoc, pectori anfractus alter strue buccinea, crassitudine
lineæ sese porrigit: sub quo duo quædā arenæ conditioni similia, semi-
105 ni genitali accōmodata, intestino adnectuntur. Hæc in mare. Fœmina
autem ouum rubidum parit, membranāq; obuolutum prætenui, vētri
lateriq; vtriq; intestini annexum, atq; ad carnem vsq; adhærens: partes
has habent interiores atque exteriores.

De partibus animantium crusta intestorum, quibŭsve cum ijs
quæ sanguinem habent, conueniant. Cap. III.

Ed cum animalia quæq; sanguinea partes tum inte-
riores, tum etiā exteriores, suis quāq; appellatas no-
minibus habeant, genus quod sanguine caret, pluri-
bus vacat. Iam enim viscera, quæ cuiq; sanguineo in-
15 sunt omnia, nullum exangue quod habeat, nouimus:
sed cōmunes generi vtriq; partes gula, venter, intesti-
num. Cancris autem forcipes, pedēsque haberi, & ij quales essent, dictū
iam est: omnibus vero magna ex parte grandior ac validior forceps
dexter, q̄ leuius est. Quinetiā de oculis diximus visum parti plurimē ef-
10 se in obliquū. Alueus vero totius corporis indiscretus est: nec enim
caput distinctū, nec aliud quicquā. Oculi non eodē situ omnibus posi-
ti: sed alijs è latere supra, cōtinuo sub prono, amplo distantes discrimi-
ne: alijs in medio breui discrimine, vt heracleoticis, vt maijs. Os ocu-
lis subditū, in quo dentes duo, vt locustis: verum nō rotundi, sed longi:
15 tegmina dentes operiunt duo: inter quæ talia interiacent quædā, quæ
lia locustarum dētibus adnecti exposui. Humorem igitur ore accipit,
tegminibus illis depellendo: emittitq; meatu oris superiore, obductis
meatibus, qua interfluxit. Duplex ille meatus sub oculis est. Quoties
ergo aquā acceperit, vtroq; tegumento os obturat: atq; ita respuit hu-
morem. Gula post dētes brevis admodum est, ita, vt protinus vēter os
20 excipere videatur. Vēter bisulcus gulæ subiūgitur, cuius ex medio in-

testinū simplex & tenue procedit: quod sub applicato exteriorē oper-
culo definit, vt dictum est. Quod autem inter tegumenta interiacet,
huius, sicuti locustarum, dentibus adnectitur. Humor intus in alueo
pallidus, & minuta quædam oblonga, albida continentur. Ruffa etiam
alia maculis dispersis. Differt à fœmina mas magnitudine, crassitudi-
ne, & operculo: id enim amplius in fœmina est, & distantius, & hirsu-
tius, & opacius, quale etiam fœminæ locustarum sortiūtur. Partes cru-
sta intesti generis ita se habent.

¶ De animalibus testa intestis, eorūq; inter se differētijs. Cap. III.

Væ vero testa operiūtur animalia, vt vmbilici, cochleæ,
purpuræ, & omnia quæ ostrei aut cōchæ nomine ap-
pellamus, atq; etiā echinorum genus, carnē quæcūq;
habent, similiter atq; crustata habent. Quippe quæ in-
tus eam contineant, testāq; foris claudātur, nec intra
se durū habeant quicquā. Sed ipsa inter sese numero-
sa discrepāt differentia, tū testæ, tū carnis interioris ratione: alijs enim
in eo genere nulla est caro, vt echinis: alijs est sed penitus inclusa, nec
vlla ex parte cōspecta, excepto capite: vt terrestriū limacibus, & ijs quæ
cocalia quidā appellarūt, & aquatiliū purpuris, buccinis, cochleis, &
reliquis omnibus turbinatis. Cætera aut duplici constant valuula, aut
simplici, vt genus alterum biualue, alterum vniualue possit nūcupari:
biualue appello, quod gemina testa cōtinetur: vniualue quod testa sin-
gulari clauditur. Sunt item quibus altera pars superficiēi detecta car-
nem ostēdat: vt patellæ. Biualuis generis pars clusilis est: vt pectuncu-
li, & mitili: eiusmodi namq; omnia parte altera ligata, altera soluta con-
stant, vt & concludi possint, & aperiri. Alia binis quidem cōclusa val-
uulis sunt, verū utroq; latere connexa: vt vngues, siue digiti. Non de-
sunt quæ testa tota occultentur, vt nulla ex parte carnē detectā habeāt:
vt quæ vertibula, siue tubera, & callos appellamus. Ipsarum etiam testa-
rum magna varietas: nā aliæ læues: vt vngues, mitili, & concharū, quas
aliqui galadas appellāt: aliæ scabræ, vt ostreæ, pinna, & cōchæ nōnullæ,
& buccina: quædam etiā pectinatim diuisæ, vt pectunculi, & concharū
nonnullæ. Crassitudine quoq; differunt & tenuitate, tum totius, tum
partis: velut labrorum. Alijs enim labra tenuia, vt mitilis: alijs crassa, vt
ostreis. Item alia se mouent, vt pectines, quos etiam volare nonnulli
aiunt: nam & de ferramento quo capiuntur, sæpe exiliunt: alia ita na-
tura immobili sunt, vt nunquam sedem in qua hærent, spontē ipsa mu-
tare valeāt: vt pinna. Omne sanè turbinatorum genus mouetur, & ser-
pit: patella etiam saxi absolui, in pastūque ferri solita est. Commune
autem & ijs quæ adhuc enumeravi, & cæteris testacei generis, vt testa
intus æqualis læuisque habeatur. Caro biualuis & vniualuis generis
ita testæ adhæret, vt nisi per vim nequeat detrahi. At turbinati laxior

continetur, & absolutior: cui generi peculiare est, vt testæ postrema à
 35 capite intorqueatur. Operculum etiā eadem iam inde ab ortu naturæ
 omnia gerunt. Mouentur item eadē omnia parte dextra, non ad verti-
 ginem siue clauiculā, sed in aduersum: partes exteriores eius generis
 differētijs his variantur. Interiorum natura similis quodāmodo in om-
 nibus est, maximēq; in turbinatis: differūt enim inter se magnitudinis
 40 excessūsque affectu. Nec vero multū vniualue, ac biualue genus conclu-
 sile sibi dissidēt: quippe quæ parū differētiæ inter se afferant, quanq̃ lon-
 gè ab immobilibus discrepēt: quod latius postea patebit. Natura ergo
 turbinatorū similis constat: nec nisi magnitudine variat vt modo dixi.
 Alijs enim partes maiores, atq; euidētiore: alijs minores obscuriorēsq;
 45 sunt. Ad hęc discrimen illud duritię, mollię, cēterarūmq; generis eius-
 dem affectionum. Caro enim prima in ore testę, quam omnia torosius-
 culam habent: alijs magis talis est, alijs minus. Caput eius medio par-
 tis prominulū iungitur, & cornicula duo: quæ pro magnitudine ani-
 mātis plus minus capiunt incremētū. Exerūt caput more omnia eodē:
 50 idēmq; per motum retrahunt intrō: nōnullis etiam os & dentes acuti,
 breues, & tenues: vt cochleis. Promuscidas itē gerunt modo muscarū,
 quod quidem membrum linguę effigiem præ se fert. Habent hoc idē
 & purpuræ & buccina firmum, & torosum, quo similiter, vt asili atq; ta-
 bani quadrupedū tergora penetrāt: immò longè validius: testas enim
 55 escarū possunt perforare. Venter os protinus excipit, similis in vmbili-
 cis gutturi auiū: habētq; parte inferiore duo quædam albida, torosa,
 māmīs similia, cuiusmodi carūculas vel in sepijs esse aduertimus: sed
 hæc torosiora. Gula à vêtre duplex longa porrigit se vsq; ad papauer,
 quod postremū fundo cōmissum est. Hæc ergo, vt in purpuris & buc-
 60 cinis cōspicua in clauicula testæ continentur. Quod autē gulæ subiū-
 gitur, intestinum est, gulæ ipsi cōtinuū, simplēxq; ex toto vsq; ad exitū:
 cuius initium circa anfractum papaueris est, qua & laxius hæret: quod
 enim papauer appellamus, quasi materia vacās, atq; excrementitia, ma-
 gna sui parte in omnibus testaceis generibus inest. Hinc sursum ver-
 65 sus replicans, carnis repetit sedē, finitq; ad caput: vnde eijcitur excre-
 mentū pariter in omnibus turbinatis generibus tam aquaticis q̃ ter-
 restribus. Membrana in grādiusculis vmbilicis à vêtre gulæ attexitur
 continua, perquam meatus prolixior albicās colore, similis superiori-
 bus illis māmillātibus carniculis tendit. Habet etiam incisuras, quales
 70 in ouo locustarum habentur: verum hoc albidum, illud rubidum est.
 Nullus exitus huic, nullum foramē postremū pater: sed prætenui mē-
 brana cauo perductus angusto cōtinetur. Tendūt ab intestino ad imū
 nigrātia quædā aspera, atq; cōtinua: qualia vel in testudine visuntur, sed
 minus nigra. Cæteri quoque vmbilici hæc habent eadem: sed quo mi-
 75 nores, eo minutiora. Vniualue autē & biualue genus partim ijs simi-

ARIST. DE HIST. ANI.

le est, partim diuersum: caput enim & cornicula & os obtinet, atq; etiā quod linguæ speciem gerat: verū hæc in minutioribus sensum præ sua exiguitate effugiunt: nōnulla etiā in exanimatis, aut non mouentibus percipi nequeūt. Papauer illud, quod etiam mutem appellamus, omnia habent: sed non loco eodem, nec par, nec ex æquo manifestum: sed patellæ in imo: bivaluia vero ad partem qua mutuo testarū complexu continentur. Capillamentis etiā illis hæc omnia circundantur: & quod ouum appellant, tempore quo gigni solet, ambitu alterius lateris oræ continetur: videlicet ijs quibus datū id à natura est: sicut etiā albugo vmbilicis. Id enim illis iunctū simile intelligimus. Sed eiusmodi partes vt dixi, cum cōspiciæ in magnis habeātur, in paruis tamen aut nullo pacto, aut vix sentiuntur. Quāobrem in magnis pectunculis præcipue patent: quod genus id est, cui altera valuularum latior, velut tegmen superposita est. Ostiū excrementi cæteris à latere est: foramen enim quo egerāt, omnia habent: quippe cum papauer illud vt dictum iam est, excrementitiū quiddā omnia membrana cōtentū fortiātur. At illi quod ouū appellāt, foramen nullo in genere tributū videmus: sed carni ipsi intumescit, nec eadē qua intestinum parte continetur, sed dextera, cū intestinum habeat sinistrā. Cæteris ergo talis excrementi exitus est. At vero patellæ ferè, quā marinā aurē quiddā appellarunt, parte ima testæ excernitur, qua foramen habetur. Ventrē etiā post os esse, in hoc eodē patellæ genere cōstat, atq; etiā ouis illa similia. Sed quis eorū cuiq; situs sit, diligētius ex dissectionibus petendum est. Quē autē cancellum appellant, cōmunis ferè socius crustatorū, & testatorū generū est: quippe qui specie locustis similis spectetur, nasciq; seorsum per se solitus sit. Verum quod testā deinde petit, quā ingressus vitā traducat, hinc similis testā cōtectis animātib; est: quapropter is in ancipiti esse, genūsq; sibi vēdicare vtrūq; videtur. Forma tamen (quod simplicius dixerim) similis araneis est, nisi q̄ partem capiti & pectori subditā ampliorem, quā aranei habeat: cornicula duo rufa tenuia gerit, quibus oculi totidem subiacent, qui nunq̄ intrò recedāt, vt cancerorū: sed semper emittentes appareāt: os sub ijs est, quod velut capillamentis quibusdā pluribus circundatur: ijs pedes subiuncti duo bifurces: quibus cibum ori admoueat. Bini item vtriq; adhærent lateri, & tertius paruus: thoracis pars inferior mollis tota est, dissectoq; sinu pallidū intus cernitur. Meatus ab ore ad vētrem pergit. foramen excrementi perspicui nullū potest: pedes ac thorax duritiæ præ se ferunt, sed minus q̄ cancri. Nexu nullo testis adheret, purpurarum modo & buccinorū: sed absolutus libèr; vagatur. Oblōgior est qui turbinē subit, q̄ qui neritem, quem naticem interpretamur: genus enim diuersum est, quod in naticæ degit, cætera quidē non ab simile: sed dextrū bifurculatū pedē parū habens, cum leuissimum grādiusculū habeat, & ingredi eodem ipso grādior potissimum

solet. Tale profecto genus vel intra conchas, quarum adhaesio similis
 cæteris est, reperitur: quod & squillam parua appellat. Natex testa leui,
 120 ampla & rotunda, forma buccinis proxima est: papauere tamē non ni-
 gro vt illa, sed rubro: testæ adnexū corpus mediū eius firmiter est. Pa-
 scūtur hęc mari trāquillo, absoluta saxi. At quoties flatus vrgent, can-
 celli hospites illi sese in saxa recipiūt, atq; latibulis tutantur. Natice sa-
 xis adherescunt more patellarū, & muricū, ac ceterorū generis eiusdē:
 125 nec nisi tegmine dimoto adhærent: quod velut operculum sibi possi-
 dēt. Vsum enim quē bivaluibus pars vtraq; administrat, eundem alte-
 ra exhibet turbinatis. Caro intus, qua oris habitus. Modus hic idē mu-
 ricibus, purpuris, atq; omnibus generis eiusdem. Quibus vero sinister
 pes grādiōr est, ij nunq̃ cum turbinatis hospitatur: sed cū naticibus tā-
 130 310 tum ineunt societate, vt dictū est. Sunt inter cochleas quæ intra se be-
 stiolas habeāt similes gāmaris pusillis, qui vel in flumine gignuntur:
 sed ea differentia, vt præmollem intra suam testam carunculā habeāt.
 Forma quales nam sint, ex dissectionibus contemplare.

De echinorum genere.

Cap. V.

Echinis caro negata est: idq; ipsum habet peculiare, vt
 nullā intus carnē cōtineant. Nigra quādā in omnibus
 vice carnis spectamus. Genera echinorū plurima. Pri-
 mum quod cibo idoneū est, in quo quæ oua appellat,
 5 magna, esculentāq; consistūt, pariter in maiore corpo-
 re & minori: nā nouelli adhuc paruiq; pleniūsculi illis
 cōstant. Secundū ac tertiū spatagi, & brissi: quæ genera pelagia sunt, ra-
 rāq; inuētū: ad hęc, quæ echinometra appellatur, quasi matrē aut matrī-
 cem dixeris echinorū: quæ quidē omnes magnitudine excedit. Genus
 10 itē aliud est minutū, spinis lōgis, prædurisq; gigni in alto gurgite solitū:
 quo nōnulli ad distillationes vrinę medicamēto vtuntur. Circa toronē
 echini nascūtur, candidi & testa, & spina, & ouo, augeri forma produ-
 ctioe, q̃ cæteri soliti. Spina ijs parua, nec rigida, sed mollior: nigra autē
 illa ori applicata plura, & ad foramē exterius cōeuntia habētur, sed dis-
 15 iuncta inter sese, quibus quasi interuētū liminū discriminantur: mouē-
 tur agilius & frequētius qui sunt cibo idonei: cuius rei argumētum, q̃
 semper aliquid algę suis spinis implexū gerāt. Sunt ergo omnibus oua:
 sed nōnullis exigua, nec cibo apta. Euenit autē, vt quod caput appellat
 & os, versum in terrā sit: quod vero ad excrementi exitū deputatū est, id
 20 supra habeatur: quod idē omnibus turbinatis patellisq; euenit: pastus
 enim de imis petatur, necesse est. Vnde fit, vt os inuersum ad pastū sit,
 excrementū vero superius parte prona testæ cōtineatur. Dentes quini
 echinis omnibus sunt, caui intrinsecus: inter quos carūcula quādā in-
 teriacēs linguę officio fugitur, mox iungitur gula, deinde vēter in par-
 25 tes quinq; distinctus, plenus excrementi: cuius meatus omnes in exitu

c. j.

excremēti coeūt, qua testa forata est: vētri autē subdita sunt quę oua ap-
pellāt, mēbrana obducta diuersa, eodē in omnibus impari quinario nu-
mero. Quorū, quod nigricat, parti creditū est superiori, ex dētiū origine
pēdēs, amarū, nec esculētū: quale in multis inesse animaduertimus, aut
certē eius proportionale: nā & in testudine, & in rubeta, & in rana, atq; 30
etiā in turbinato genere, & in molli: sed colore diuerso, & aut omnino
ingustabili, aut magis ab vsu cibario alieno. Corpus echinis priore atq;
nouissima parte spissum, & cōtinēs: cātera vero nō continuū, sed simile
laterne, cui nō obducta mēbrana est. Spinis suis echini vtuntur, perinde
ac pedibus. Iis enim nitibundi mouētur, sedēmq; permutant. 35

De vertibulis, vrticis, & eorum natura.

Cap. VI.

Væ autē vertibula, siue callos speciali nomine à tegmī-
nis qualitate appellamus, naturā inter hęc genera pe-
culiarē sortiri notū est: ijs enim solis corpus totū tegu-
mēto includitur, cuius durities inter testā & coriū est:
quā ob rē modo præduri bubuli tergoris secatur. Ad- 5
hæret ergo id genus saxis sua testa, duōq; seposita inter
se foramina exigua admodū habet, & visum vix patiētia, quibus humo-
rē accipit & reddit. Excremētū enim nullū in eo spectatur: quale ī cēte-
ris ostreis, vel echināū, vel quod appellāt papauer, cōtinetur. Dissectis,
primū mēbrana nervosa, crusta ambiēte obtēta ostēditur, qua vertibuli 10
caro ipsa cōtinetur, nulli ē cāteris similis: in omnibus tamē sui generis
eadē. Adhæret hęc vtroq; ex latere mēbranæ circundāti, & corio: & qua
adhæret, arctius in partē vtrāq; est, videlicet qua tēdit ad meatus ductos
foras per crustā, quibus redditur & accipitur cibus & humor: quasi al-
terū sit os, alterū ossiū excrementis delegatū. Nec modus idē, sed alterū 15
crassius, alterū tenuius est, cauūq; itus vtrinq; exiguo quodā iterueniē-
te cōtinuo, humōrq; ī altero cauo cōsistere solitus est: pars vero alia quę
vel instrumētalis, vel sensualis sit, nulla ōnino percipitur: neq; excremē-
titiū quicq; vt dictū iā est, quo in cēteris more cōtinetur. Color vertibu-
lis aut pallidus, aut rubidus est. Vrtica etiā sui generis cernitur: quippe 20
quæ & adhæreat saxis more nōnullorū inteētorū testa: & interdū saxis
abiūcta vagetur. Nulla huic testa: sed corpus ōni ex parte carnē præ se
fert. Sētit, & manū admotā corripit: adhærescitq; peride ac polypus suis
brachijs, ita, vt caro intumescat. Os medio ī corpore cōtinet, & de saxo
quasi de testa viuit, & pnatātes pisciculos excipit, retinetq; sicut manu 25
admota hominis agi dictū est, deuorātq; in hūc modū quęcūq; nacta est
esculēta. Absolui etiā saxis genus quoddā vrticę, vt modo dixi, notatū
est, quod & echinos, & pectūculos, in quos offēderit, corrodit. Excremē-
tū nulla in vrtica esse videtur, sed hac re similis stirpibus est. Duplex
genus percipitur vrticarū, alterū corpore paruo, quod cibo aptius est. 30
alterū maiusculo durōq;: quale circa Euboia Chalcidē gigni scimus.

sunt omnes hibernis mēſibus carne conſtante atq; rigidiuscula, quam ob rem per id tēpus capiūtur. cibōq; idoneæ ſunt. At æſtate rareſcūt, & reſoluūtur: præmadent enim & marcēt, vt ſi tetigeris facile diſcerpan-
 35 tur, atq; diſpereant: deniq; nulla tantisper euelli integra poteſt: ac æſtus impatientia ſaxa ſubire interius ſolent. partes iam expoſui mollium, & vel cruſta vel teſta inteſtorum, tam exteriores, q̃ interiores.

De inſectis, eorūmq; natura, & varietatibus. Cap. VII.

Nunc de inſectis pari ratione tractandū eſt. Cōtinet ge-
 nus vel ſpecies plures: quarū nōnullis, quāuis cognā-
 tis, nomen nullum cōmune eſt inditū, vt api, crabroni,
 vespæ, cæterisq; generis eiufdē. Itē quibus pēnæ vagina
 5 incluſæ cōtinētur: vt galleruæ, fulloni, pilulario, & re-
 liquis generis eiufdē. Omniū ergo partes communes
 tres illas haberi cōſtat, caput, aluum, & quod inter hæc ſitū eſt: quale in
 cæteris pectus, dorſumq; habetur: vnum, id quod interiacet, magna ex
 parte eſt. Quæ tamen ſunt lōga & multipeda, ijs ferè totidē ſunt quæ in-
 10 teriacēt, quot inciſuræ. Inſecta diuulſa etiā viuere poſſunt omnia, exce-
 ptis ijs, quæ vel admodū frigeāt, vel præ ſua exiguitate q̃primū refrige-
 rētur. Nam vespis quoq; diuulſis, nō deest viuacitas. Viuit ergo cū pe-
 ctore, tū caput, tū etiam aluus: at ſine eo caput auulſum viuere nō po-
 teſt. Diutius ea viuūt diuulſa, quibus corpus lōgum pedēſq; multi, &
 15 pars quæ abſciſa eſt, in vtrūq; ſe mouet extremū: nam & caput verſus
 ingreditur, & in caudam: vt in ijs, quas vocāt centipedas, moueri vide-
 mus. Oculi in ōnibus patēt: ſed nulla ex cæteris partibus ſenſorijs ma-
 niſeſta eſt, præterq̃ lingua in nōnullis, quæ vel teſta inteſtis ōnibus data
 eſt, qua & guſtāt & cibū attrahūt: hæc alijs mollis, infirmāq; eſt: alijs du-
 20 ra, & valida: vt purpuris, tabanis, aſilis, atq; alijs plurimis. Omnia enim
 quibus nō in aluo aculeus eſt, linguā eiufmodi veluti arma gerunt: nec
 dētes habēt quibus iunctū id eſt, exceptis quibusdā paucis. Nā & muſcæ
 eo ipſo pertingētes, cruorē mouēt, & culices eodē acrius pūgūt. Habēt
 aculeos itē pleraq; inſectorū, vel intus cōditos: vt apes, & vespæ: vel extra
 25 prominētes, vt ſcorpio: qui etiā vnus inter inſecta longo ſpiculo arma-
 tur. Is brachia quinq; biſulcis dētata forcipibus habet: atq; etiā beſtiola,
 quæ in libris ſimilis ſcorpioni creatur. Quæ autē in eo genere volucrū
 fortiūtur naturā, ijs præter cætera mēbra pēnæ adnexæ: alijs binę vt mu-
 ſcis: alijs quaternæ, vt apibus: nullis binæ quibus in aluo aculeus. Item
 30 ex volucris ipſis, alia pēnas cruſta ſuperueniēte, quaſi vagina inclu-
 ſas gerūt: vt ſcarabei: alia detectas habēt: vt apes: nullis volatus regitur
 gubernaculo caudæ: & pēna ipſa nullo caule cōſtat, nulla ſciſſura diſcer-
 nitur: ad hæc antēnæ nōnullis ante oculos prætēduntur, vt papilioni, &
 fulloni. Quæ vero ex ijs ſaliūt, hæc vel crura poſteriora habēt longiora,
 35 vel gubernaculis quibusdā ſaltui accōmodatis fulciūtur retro curua-

c. ij.

ARIST. DE HIST. ANI.

tis, vt crūra quadrupedū. Omnibus partes corporis prone differūt à su-
pinis: sicut vel in cæteris animatibus est. Quod autē pro carne in ijs ha-
betur, id nec testā imitatur, neq; quod in testaceis genus carnis cōtine-
tur: sed mediā quandā inter hęc refert naturā: quā ob rē ijs nō spina, nō
os, nō aliquid sepio simile, nō testā ambientē natura dedit: ipsum enim
corpus se sua durtia tueri potest, & seruare: nec est quod aliūde muni-
ri desideret. Cūte omnia circundātur, sed admodū tenui. Partes infe-
riorū exteriores has esse, atq; in hunc modū se habere cōstat. Intra sinū
ab ore intestinū pluribus directum, ac simplex vsq; ad exitum fertur:
paucis id est replicatum. Viscus nullū in ijs, nullum pingue, sicut neq;
in cæteris, quæ sanguine carent. Ventrem etiā nonnulla habere aduer-
timus, à quo reliquum intestinum vel simplex, vel replicatum profici-
scitur: vt locustas. Cicada inter hęc, & omnino in animalium genere,
vna ore caret: prolixum quiddam cōpactum, indiuisūmq; gerit, simile
ei quod linguæ speciem refert, in ijs quibus aculeus in ore: eōq; ipso
rorē haurit, alimentum vnū & peculiare. Excrementum cicadis nullū
in aluo reperitur. Plura earū sunt genera quæ magnitudinis modo dif-
ferunt: atq; etiā q̄ alijs corpus sub transuerso septo præcinctū distin-
guitur, mēbranāmq; liquido refert: vt ijs quas ab argutiolo sono ache-
tas appellarunt: alijs nō ita est, vt cicadastris. Sunt vel in mari nōnul-
la animalia effigie insolenti, & sui generis: quę quoniam rara inuentu
sint, constitui in genus nō decet. Iam enim piscatores vidisse se retule-
runt quædā trabūculis proxima, pullo colore, tereti figura, pari ex to-
to crassamēto. Item alia scutorū effigie, colore rubro, pinnulis crebris.
Ad hęc, alia quæ genitale viri imitarentur, tum specie, tum magnitu-
dine: sed pennis subnexus binis loco testium, eique veretile nomen in-
ditum est: exceptūmq; est aliquando genus tale hamorum frequentia
vfitata. Partes animalium omnium interiores exteriorēsq; genera-
tim, tum propriæ, tum communes ita se habent.

¶ Quibus animalibus vis sentiendi.

Cap. VIII.

Vnc de sensibus differendum est. Non enim pariter in
omnibus vis inest sentiēdi: sed alijs sensus omnes, alijs
pauciores dedit natura. Sunt sanē sensus qui plurimi
habeātur, & supra quos nullum adesse alium generis
sui nouerimus, numero quinque, visus, auditus, olfa-
ctus, gustus, tactus. Homo igitur, & quæcunq; terre-
strium animal generant, atq; etiam quæ & sanguinem habent & ani-
mal pariunt, omnia hos omnes habere sensus videmus: nisi quid lēsum
laceffitūmq; sit: quale genus talparū, cui visus deest. Non enim oculos
in aperto id habet. Cute tamen detracta, quæ crassiuscula obtenta sedē
luminū opacat, oculi intus laceffiti imperfectiq; visūtur: sed ita, vt par-
tes easdem habeant omnes, quibus oculi integri constāt. Habent enim

nigricantem illum orbiculum, & quod intra eum cōtinetur, quam vo-
cant pupillam, atq; etiam portionis albidę ambitionem: sed non tam li-
15 quido q̃ oculi conspecti & eminentes, nec in partem exteriorē appare-
re hæc possunt propter cutis obductę corpulentiam: vtpote cū natura
inter generādum lædatur, atq; ita opus inchoatum relinquatur: perti-
nent enim à cerebro, quā cum neruo cōiungitur, meatus duo neruosi
validi, ad ipsas oculorum sedes, qui in dentes superiores finiunt. Cate-
20 ra igitur & colores & sonos sentiūt, atq; etiam odores saporēsq;. Quin-
tum autem sensum, quem tactum appellamus, omnia habent animalīū
genera. Ergo in nōnullis vel ipsæ sensorię partes latissime patēt, ac præ-
cipue videndi. Nam visui sedes certa descriptaq; est, atq; etiam auditui.
cum alijs auriculæ promineāt, alijs foramina pateant meatus audien-
25 di. Olfactus item pari modo cōstitutum est diuersorium. Nam auium
generi foramina tantum sunt odorandi: cū alijs permultis nares etiam
habeantur. Similis & linguę partis saporum percipiendorū ministræ
ratio est. Aquatiliū tamē generi, quos pisces vocamus, data quidem est
lingua, sed imperfecta, incertaq;. ossæ enim: nec absoluta. sed palatum
30 nōnullis carnosum pro lingua est: velut inter fluuiales cyprino, ita, vt
nisi diligēter inspexeris, lingua id esse videatur. Pisces autē sensum gu-
stus, habere cōstat, eo q̃ multi suis quibusdā saporibus gaudent, & escā
in primis ex pisce amia expetunt, & piscium pingue: vt qui gustatu es-
35 iusmodi delectentur, voluptatēmq; ex eo genere esculenti capiāt. Au-
ditus vero olfactusve nullum continent membrum manifestū. Quod
enim tale videri potest per loca nariū, id nō ad cerebrū vsq; transmeat:
sed partim obseptum & cæcum mox desinit, partim ad brāchias fertur.
audire tamen atq; olfacere pisces palām est, sonos enim immodicos, vt
40 triremiū remigia fugere visuntur. Itaq; fit, vt facile intra sua stabula ca-
piātur. Nam etsi externus strepitus paruus est, ijs tamē qui demersum
in humore suū auditū habēt, æque omnibus ingens, molestus, grauīsq;
occurrit. quod certe vel in delphinorū captura euenit. Cū enim pesca-
tores repente alueis vniuersum circūdederint gregē delphinorū, inde
45 obstrepētes in mare, efficiūt, vt territi erūpant vniuersi in litora, capiā-
tūq; tentato grauatoq; capite, præstreptus inflicti nimietate. quanq̃ ne
in delphinis quidē pars vlla est manifesta, quæ sensum ministret audien-
di. Ad hæc, inter piscandū quām maxime cauent, ne vel remo, vel reti-
bus moueant strepitum. Sed cū aliquo in loco gregatim pisces stabu-
50 lari intellexerint, certo intervallo cōiectātes retia dimittūt, vt neq; re-
mo, neq; impetu cymbæ, strepitus ad locū deueniat pisciū. & omnibus
præcipitur nautis silentio quām maximo nauigent, dum gregē circū-
dant. Nonnunq̃ vbi aggregare pisces placuerit, idem faciunt, quod in
delphinorū captura. obstrepunt enim iactis lapidibus, vt deterriti in ar-
ctius coeant, atque ita vniuersi irretiantur, & anteq̃ circumueniāt, om-
e. iij.

ARIST. DE HIST. ANI.

nem, vt modo dixi, strepitum vetant. At cū circumdatū iam est, clamanda 55
 dum obstrependūque iubent. strepitum enim tumultūque sentientes
 perterriti compelluntur, interrumpuntq; incauti. Item vbi piscatores
 ē longinquo pisces agminatim pascentes, ac per tranquillū sereniq;
 maris summa oberrantes aspexere, libuitq; magnitudinē genūq; cognoscere,
 si silētio sensimq; accesserint, latent, supernatātēsq; adhuc cōperiunt. 60
 At si quem, prius q̄ occuparint, strepitum citarint, fugā inde planē
 arripere videtur. Addo etiā pisciculos fluuiatiles cottos nomine,
 qui sub saxi stabulantur. Capiuntur enim à nonnullis saxo percusso,
 sub quo latent. protinus enim inde exturbantur, vt qui audiāt, & caput
 per strepitū tentetur. Pisces igitur audire ijs ac alijs eiusmodi documētis 65
 constat. Sunt autem qui vel maxime animalium pisces auditu valere
 arbitrentur, videlicet hominū experimēto, qui assidue in mari versantur,
 rēmque piscatoriā percallent. sunt vero qui liquidius inter pisces audiāt:
 mugilis, chromis, lupus, salpa, & reliqui id genus. Cetera piscium
 genera minus audiunt. quam ob rem imis gurgitibus versari potius 70
 solent. Olfactus quoq; similis intelligitur ratio, escā enim nō recentem
 attingere pars plurima pisciū recusat. nec eisdem escarum generibus
 omnes capiuntur, sed varijs, scilicet sui agnitione odoris. quippe cū vel
 fœtida nonnullis accommodentur: vt salpæ stercus. cōplures item pisciū
 in spelūcis latentes, quoties euocare captū piscator voluit, fauces specus 75
 odoribus illinunt cetarijs, itaq; protinus excitant. Anguillam item
 hoc eodem capi modo palām est. Vas enim salsamentariū ponūt, obstaculo
 in eius os indito, quod colū vocant. Nidores deniq; potius genera
 quāq; piscium appetūt. Vnde etiam carunculas sepiarū deustas, odoris
 gratia escam hamis affigunt. ita enim fit, vt pisces auidius accedāt. 80
 polpos etiam affatos non nisi nidoris causa nassis inditos dimitti assue-
 rant. Quinetiam flutæ quoties vel pisciū lotura, vel naui sentina eie-
 cta est, fugiunt vt odorem sentientes. Sanguinem quoq; suum sagaciter
 pisces odorari dicuntur. Quæ res eo patet argumēto, q̄ quoties sanguis
 effusus piscium est, fugiunt: & loca petunt longinqua. Omnino, vt esca 85
 putrida nassis iniecta nunq̄ subire aut appropinquare patiuntur: sic re-
 cēte nidorulentāq; protinus vel ē longinquo festinantes irrūpūt. Con-
 stāt hæc eadem in delphinorum genere latius. cū enim nullam partem
 auditui deputatam apertē delphini habent: tamen capiuntur per strepitum
 capite aggrauato, vt dictum iam est. Et cū olfactus quoque par- 90
 tem nullam sensoriam habeant manifestam: tamen sagaciter odorantur.
 His igitur in animalibus sensus inesse omnes apertū iam est. Reliquus
 animantium ordo, qui quadripartito diuiditur, hoc est, molli, crustato,
 testato, insecto, quemadmodū se habeat, videamus. Ergo mollia, & quæ
 vel crusta, vel testa operiuntur, atque etiam insecta sensibus prædita esse 95
 omnibus cōstat. nam & visu, & olfactu, & gustu. Insecta enim tam pen-

nata q̄ nō pēnata procul sentiūt: vt mel apes, & culices, dicti muliones,
 quod nisi odore agnoscerēt, nunq̄ è lōgīquo sentirēt. Sulphuris item
 odore genera insectorum multa intereunt. Ad hęc, formicę origani sul-
 100 phurūq; puluisculo insperfo, suas relinquūt cauernas, aliq; migrant.
 Cornus præterea ceruini facto incensu, plurima insectorū pars fugiūt:
 sed præcipue styracis suffitu. Iam sepia, polypi, gāmari, odore escarum
 allectati capiuntur. & polypi quidem ita adhærescunt, vt auelli inde nō
 possint, sed truncari potius patiātur. At vero pulicaria herba admota,
 105 protinus ab odore eius resilire dicūtur. Gustus etiam similis ratio. in-
 terdū enim cibum persequuntur diuersum, nec eisdem saporibus om-
 nia delectantur. Nam apes nullā ad rem putidam solent aduolare, sed
 dulcia petunt. culices nulla dulcia gestiūt, sed acida. Tactu vero sentia-
 re (quod etiam ante dixi) omnibus datū animantibus est. Quæ autem
 110 siliceo tegmine operiuntur, olfactum gustūq; habere constat, argu-
 mento escarū. purpuris enim escas putidas purpurarij emoliuntur, &
 accedunt ipsæ ad eiusmodi escam à lōge, vtpote odorātes. Sensus item
 saporum ijs inesse, eisdem illis rationibus patet. sapore enim rerum ea-
 rundem quæq; delectātur ad quas veniūt odoribus inuitata, quos gra-
 115 tos senserunt & discreuerunt. Adde quod quæcunq; os obtinent, ijs &
 voluptas per saporum attrectationē euenit, & dolor. De visu & audi-
 tu quanquam nihil certi, manifestiq; habemus: vngues tamen ad stre-
 pitū se subtrahere, inferiūsq; subsidere cernuntur, quoties ferramentū
 sentiunt admoueri. exiguo nāq; extant: reliquo autē toto corpore per-
 120 inde ac in cubili occuluntur. pectines quoq; admoto digito dehiscūt,
 mox comprimunt se vt cernētes. Natice item qui capiunt nō aduer-
 so flatu, sed secundo adeunt, quoties esca persequuntur: nec voce vlla,
 sed silentio agunt, vtpote cum & olfaciant, & audiant. nec fieri posse
 aiunt, quin subterfugiant, si vox proferatur. Echinus inter testacea ge-
 125 nera quibus facultas ingrediendi est, vertibula, glandesq; inter immo-
 bilia eiusdem generis olfactum minime habere videntur. Sensus ad
 hunc modum animalium generi natura dispensauit & tribuit.

¶ Quæ animalia vocem, quæ sonum, quæ murmur ædant, quæ
 item loquantur. Cap. IX.

Mox quemadmodū vox se habeat, disseremus. Differt
 proculdubio vox à sono, & tertia his adnumerāda res
 est locutio. Gutturē parte vna vox agitur. quocirca
 quibus pulmo deest, ijs nulla vocis emittēda facultas
 est. Locutio nō nisi vocis per linguā explanatio est, vo-
 cales igitur literę à voce & gutture: cōsonātes lingua
 & labris proferūtur. quibus literis omnē locutionē cōfici nulli dubiū
 est. Quam ob rem quibus animantiū lingua libera absolutaq; non est,
 ea neq; vocem emittunt, neq; sermocinātur: at sonus elidi, vel alijs par-

c. iij.

ARIST. DE HIST. ANI.

tibus potest. Ergo insectis animalibus, neq; vocis, neq; locutionis vlla
 facultas. sonusq; ijs spiritu interiore mouetur, nō exteriore. Nullū enim
 ex ijs spirat, sed alia murmur ædunt, vt apes: alia canere dicūt, vt ci-
 cada. omnia vero in eo genere membrana, septo trāsuerſo ſubdita, qua
 præcinctum corpus diſtinguitur, ſonant: vt genus cicadarū attritu ſpi-
 ritus. Muſcæ etiam, apes & reliqua ijs ſimilia, cum volant, ſeſe attollūt,
 & cōtrahunt. Sonus enim attritus interioris ſpiritus eſt. Locuſtæ ſuis
 gubernaculis atterentes ſonant. nullum molle, nullū cruſtatū, vel vo-
 cem vel ſonum aliquem mittit naturalem. Piſces vocis quidem exper-
 tes ſunt, quippe qui neq; pulmonē, neq; arteriā, aut guttur obtineāt: ſed
 ſonos quoldam, ſtridorēque mouent, qui vocales eſſe exiſtimantur, vt
 lyra, & chromis, his enim quaſi grunitus quidā emittitur. Aper etiam
 piſcis, quem amnis Achelous gignit, vocalis habitus eſt, & erica, & cu-
 culus. alter enim quodam modo ſtridet, alter perinde vt cuculus auis
 obſtrepit, vnde nomē accepit. Quæ omnia creditā illam vocē emittūt,
 aut attritu branchiarū, quas horridiuſculas cōtinent: aut ſuis interio-
 ribus, quæ circa ventrē habentur. ſpiritus enim incluſus in ijs eſt, quē
 dum atterunt, atq; agitant, ſonos illos elidunt. Necnō cartilaginei ge-
 neris nonnulla ſtridere videntur: verum ab his vocem emitti vllā rectē
 dici nō potest. At ſonum ſiue ſtrepitum reddi verius dixeris. Nam &
 peſtines quoties per ſumma humoris nitibūdi feruntur, quod volita-
 re dicunt, ſtridere ſentiuntur: atq; etiam marine hirundines, quæ ſubli-
 mes volitant, haudquaquam mare attingētes, ſunt enim ijs pēnæ latæ & lō-
 gæ. Vt igitur per volatum auium ſtrepitus, quem alæ excutiant, nulla
 vox eſt: ita nec eiſmodi ſonorum aliquis vox iure appelletur. Delphi-
 nus item ſtridet, ac mutit efferens ſe in aërem: ſed nō quemadmodū ea
 quæ ſuperius enumerauī. hic enim & pulmonem & arteriā habet, pro-
 indeque nō nihil vocis potest promouere. lingua tamen libera abſolu-
 tāq; caret: & labris, quibus vocis aliquem poſſit articulum efformare.
 At vero quæ & linguam habēt, & pulmonem, ſi quadrupes aut om-
 nino pedestres ouiparæ ſunt, vocē quidem emittunt ſed exilem. & alia
 longum ſibilum ædunt, vt ſerpentes. alia abruptum & perexiguum, vt
 teſtudines. alia vocem exilem atq; imbecillē. Ranis lingua ſui generis
 eſt. pars enim prima quæ cæteris abſoluta eſt, ijs cohæret, modo quo to-
 ta ferè piſciū, intima vero abſoluta ad guttur applicatur, qua ſuam vo-
 cem ſolent emittere. Et quidem genus illud vlulatus quam ologyinē
 nominant, mares intra aquam reddunt, vt cieant ad coitum fœminas.
 Sunt enim ſingulis animalium voces propriæ ad initum & venereū coi-
 tum: vt & ſuibus, & capris, & ouibus. Reddunt ranæ ſuam ologyinem
 illam maxillæ inferioris labro demifſo pari libra, cū aqua modice rece-
 pta in fauces, ſuperiorēq; intenta. Flagrāt tantisper oculi modo lucer-
 næ, cum ſinus buccarum maxillis diſtensis interluceat. Coitum enim

noctu magna ex parte agere visuntur. Genus auium vocē mittere potest: iisq; præcipue facultas conficiendæ locutionis, quibus lingua mediocriter lata, vel tenuis: mares ac fœminæ partim vocem reddunt eadem, partim diuersam: garrulæ linguacioreſque sunt auium minores: & circa coitum maxime, talem effici vnāquanq; auem moris est: alijs in pugna vox: vt coturnicibus: alijs ante pugnā: vt perdicibus, dū suos aduersarios prouocant: alijs cum vicere, vt gallinaceis. Canūt item nō nulli mares perinde vt suæ fœminæ: sicut in luciniarum genere patet.

60 Fœmina tamen cessat cantu, cū incubat, pullōsq; educat. Sed in nōnullis generibus, cantus maribus tantū datus est: vt gallinaceis, vt coturnicibus. Quadrupedū autē genus, quod animal procreat, vocem varie mittit: neq; est quod loqui possit, sed proprium id hominis est. Quibus enim locutio, ijs etiā vox. At quibus vox, nō ijs omnibus & locutio est.

65 Qui surdi iam inde ab ortu naturæ sunt, ijdē etiā muti: vocē ergo emitte re possunt: locutionē autē nullā. Pueri vt cætera sua mēbra continere ac regere nequeūt: sic etiā linguæ sunt impotētes, & quidē imperfecti, & serius lingua absoluūtur: itaq; magna ex parte balbutiūt, tortiq; lingua sunt. Differunt tū voces, tum etiā locutiones, tractus ratione & regionis. Vox igitur acumine grauitatēq; maxime notescit: nec species discrepant generis eiisdē. At vox explanata, quā esse quasi locutionē vel brutorū dixeris, differt & cæterorū animalū, & eorū quæ genere eodē cōtinentur loci ratione: verbi gratia. Perdicū alij caccabāt, alij stridēt. Et auicularū nōnullæ haud vocē eandē mittūt, quā sui parētes, si

75 præreptæ paterna caruerint educatione: moribūsq; & cantibus cæterarū auū influuerint. Iā vero lusciniā modulōs suos pullos docere, versūsq; quos imitarentur tradere visa est: utpote cū non perinde locutio vt vox per naturā proueniret, sed acquiri posset per disciplinam & studium: vnde homines quoq; locutione vtuntur varia, cū vocem omnes

80 reddant eandē. Elephantus citra nares ore ipso vocem elidit spirabundam: quēadmodum cum homo simul & spiritum reddit, & loquitur. At per nares simile tubarum raucitati sonat.

De somno & vigilia animalium, multaque præter hominem animalia somniare.

Cap. X.

5 E somno & vigilia animantium, nulla quæstionis obscuritas est. Nam omnia pedestria & prædita sanguine dormire, ac vigilare sensu ipso percipiuntur. Quibus enim palpebræ adiunctæ sunt, conuiuendo obdormiscunt. Item somniare nō solum homines, sed etiā equos, & canes, & boues palām est: atque etiam oues, & capras: denique genus omne quadrupedum, idēque animalis fœcundum: declarant id canes suo latratu, quem per quietem agūt: quanq̄ de ijs quæ oua pariunt, incertum hoc est. Sed dormire ea item certum. Aquatiliū quoq;

C. V.

ARIST. DE HIST. ANI.

somnus apparet: vt piscium mollium, & crusta opertorum, locustarū 10
 inquam, & cæterorum generis eiusdem. Sunt autem isthæc omnia som-
 no exiguo contenta: dormire tamē videtur. Argumētum vero quāuis
 nullū deduci ab oculis potest, quia palpebris carēt: ipsa tamē quiete cer-
 nuntur placida ceu soporata. Pisces enim vel manu facile caperentur,
 dū dormiūt: nisi pediculis & pulicibus appellatis sollicitarētur. Nūc ve- 15
 ro si somno dati immorētur, noctu ab innumera multitudine illarum
 bestiolarum occupati absumūtur. Gignuntur hæc in profundo maris
 tāta fecunditate, vt etiam escam de pisce emolitam, si diu in vno man-
 ferint, totam corrodāt, atq; absumāt: & quidem sæpenumero piscator
 escam demissam glomeratis vndiq; his bestiolis, perinde vt pilam reci- 20
 pit. Sedenim pisces dormire argumentis potius huiuscemodi arbitrari
 licet. Sepius enim piscator adorsus pisces vsque adeo latet, vt possit etiā
 manu tollere, aut certè fuscina nullo indice sensu ferire. Quiescūt tātis-
 per ex toto: neq; parte alia q̄ cauda leuiter mouentur. Constat hoc idē
 vel ipso impetu, quem faciunt, si dum quiescunt, motum aliquid fue- 25
 rit. Expauētes enim velut somno exturbati feruntur. Quinetiā in pe-
 tris stabulātes capiuntur, videlicet propter somnum: & sæpe thūnarij
 circūretiunt thūnos dormientes: quod argumēto cōstat: quia admodū
 quiescentes, leuiterque pādentes albida oculorum capiantur: noctu
 potius q̄ interdiu dormiūt, ita sopiti, vt ne iacta quidē fuscina mouean 30
 tur: & magna ex parte vel ad arenam, vel ad terrā, vel ad lapidem ali-
 quē procumbentes quiescunt imis gurgitibus, vel sub saxo, aut litto-
 re abditi. Plani autem piscium arena sese occultāt: deprehendūtur si-
 tu ipsius arenæ, tollunturq; fuscina percussi: lupi quoque, & auratæ, &
 mugiles, & id genus alij fuscina interdiu sæpenumero dormientes ca- 35
 piuntur. alioquin ex ijs nullus fuscina posse capi existimatur. Cartila-
 ginea vero ita interdū dormiūt, vt vel manu tollātur. Nā delphini, bale-
 næ, & quæcunq; fistulā gerūt, ædita per summa æquoris fistula, dormi-
 unt, qua etiam spirant, pinnas suas mouēdo leuiter. Iam delphinū ster-
 tentem etiam nōnulli audiere. Molliā quoq; ad morem similem dor- 40
 miunt, vt pisces: nec secus quæ crusta operiuntur. Insecta etiā animalū
 dormire argumētum, q̄ requiem capiunt, motūq; omni proculdu-
 bio cessant: quod præcipue patet in apibus: quiescunt enim noctu &
 cōticescūt, vt nullus omnino bombus sentiat. Cōstat hoc idē vel ar- 45
 gumento eorū, quæ maxime in cōspectu nostro, & intra nostros parie-
 tes versantur. Non enī modo quia clarè nō videāt, idcirco noctu quie-
 scunt (nā omnia quibus oculi durī, exiliter vidēt) sed etiā ad lucernas-
 rum lucē nihilominus quiescere videtur. Homo maxime animalium
 somniat: æditis nuper in lucē, & infantibus adhuc nullum penitus cō- 50
 trahitur somniū: sed plurimis anno circiter quarto aut quinto ætatis
 visa incipiunt. Produntur tamen & viri & mulieres qui nunq̄ quicq̄

somniarint: quorum nonnullis in processu ætatis accidit, vt viso somnio mutarentur habitu sui corporis, vel in mortem, vel in morbum: de sensu, de vigilia, de somno res ita se habet.

De sexu masculino fœmineoq̃ue, eorūque in animantibus differentijs. Cap. XI.

Exus autem masculinus fœmininūsq̃, non in omnibus animantibus est. Sunt enim quibus id desit, ac similitudine quadam & parere dicantur, & ferre vterum: sexus ergo discrimen in animalibus quæ vitam stabilem viuunt, aut omnino in ijs quæ testa integuntur, nullum omnino est. At in mollibus & crusta apertis mas habetur, & fœmina. In pedestribus quoque, tum bipedibus, tum quadrupedibus, sexus vterque est: atque etiam in ijs quæ animal per coitum generant, aut ouum, aut vermem. Ceteris igitur in generibus simplici rationis modo aut est, aut deest: verbi causa. Vt in quadrupedibus omnibus alterum mas, alterū fœmina est: sic in testa opertis sexus deest discrimen: sed quæadmodum in genere stirpium, aliæ fructum ferunt, alię sterile fortuantur naturam: ita etiā in ijs est. At vero in genere insectorū, & piscium, sunt quæ omnino sexus hoc discrimen alterutrā in partē non habeāt: nam anguilla, neq; mas, neq; fœmina est: neq; prolem ex se aliquam potest procreare. Sed qui eam capillamentis & lumbricis quædā similia interdū adnexa sibi gerentē vidisse aiunt, incōsiderate id asserunt, antequam aduertant, qua parte illa gerantur. Neque enim aliquid eiusmodi est, quod animal creet: nisi prius generarit ouum: quod in nulla anguilla visum est. Et quæ animal gignunt, suo in vtero fœtū continent, nō in ventriculo. Ita enim non secus, q̃ cibis concoqueretur primordia genituræ. Quam autem differentiam maris & fœminæ anguillæ notarunt, scilicet alteram caput habere amplius atque oblongius, alteram hoc est fœminam, repādus, hæc nō maris ac fœminæ differentia est, sed generis. Sunt enim piscium nonnulli epitragæ ab hirci sterilitate appellati: quo in genere carini & balagri ex amnicis annotantur, qui nec ouum nec semen vllum prolificum vnquā habeant: sed qui solidiores pinguiorēsq̃ in eo genere sunt, ijs institutum paruum est, & laus præcipua in pastu. Ad hæc, in testaceis atque in stirpibus, quod pariat & generet, est: quod autē maris fungatur officio deest. Sic etiam inter pisces genus passerū est, & rubellionum, & hiatarum: oua enim in ijs omnibus reperiuntur. Sed in pedestribus sanguineis non ouiparis, maxima ex parte maiores longiorisq̃ue vitæ sunt mares quàm fœminæ: præterquam in genere mulorum: eius enim fœminæ & maiores sunt & viuaciores, quàm mares. At in ijs quæ aut ouum pariunt, aut vermē, vt piscibus atq; insectis, fœminæ maiores suis maribus euadunt: vt serpentes, phalangia, stelliones, ranæ, & inter pisces pusilli cartilagi-

Alij cyprini
& barini.

ARIST. DE HIST. ANI.

nei generis, & pars plurima gregaliū, & genus omne saxatile. Fœminas autē piscium maribus esse viuaciores cōstat, eo q̄ fœminę vetustiores q̄ mares capiūtur. Partes supiores priorēsq; in quocūq; animalīū genere, maribus sunt potiores, validiores, & aptiores. Quę autē dici possunt inferiores, posteriorēsq; eas fœminę habēt robustiores, tū in hominibus, tū in ceteris animalibus omnibus, quę pedestria sunt, atq; animal generāt. Quod tamen omnino dixerim, fœmina inneruior, atq; infirmior est: pīlū etiā habet tenuiorē, q̄ mas: aut quod vice pīli ad proportionē haberi natura statuerat. Caro quoq; humidior est fœminę q̄ maris, & genua planiora, & crura tenuiora: sed pedes elegātiores, videlicet quocūq; in genere hęc partes habentur: vox itē fœminis omnibus tenuior & acutior, boue excepto: bubus etenim fœminis vox grauior, q̄ maribus est. Partes autē, quas, velut arma natura animalibus dedit, vt dētes, cornua, calcaria, & cetera generis eiusdē, eas certē in nōnullis generibus omnino vt mares habent: sic fœminę non habent: velut generis ceruini fœmina cornuum inops, mutilāq; est: & auium nōnullarum, quibus data calcaria sunt, fœminę omnino ijs carent: pari modo, vt fœs fœminę dētibus vacant exertis. At in nonnullis generibus sunt quidē hęc sexui vtriq; sed maribus potiora: vt cornua tauris robustiora, quā vaccis.

QVARTI DE HISTORIA ANIMALIVM LIBRI

FINIS.

ARISTOTELIS DE HISTORIA ANIMALIVM LIBER QVINTVS, INTERPRETE THEODORO.

Omnium animantium generis partitio.

Cap. I.

LXPOSVI PARTES ANIMALIVM OMNI-
um, tum interiores, tum exteriores: atque etiā
de sensibus, de voce, de somno, & quę fœminę ma-
resve sint, satis iam explicasse existimo. Restat, vt
eorundem generationes persequamur: exorfiq;
item à primis ordine apto & commodo differa-
mus. Sunt porrò generationes animalium mul-
tę ac varię, partim dissimiles, partim quodam mo-
do similes: sed cum genera ante, vt res exigit, digesserimus, nūc quoq;
eodem modo tractare tētemus, pręter q̄ quod initium tunc ab homi-
ne, cū de partibus ageremus sumēdum cēsuimus. Nunc de eo nouis-
sime differere placet, quoniam plurima ipse de se afferat explicāda. Er-
go ordiendum ab ijs est, quę testa integūtur, mox de ijs quę crusta am-

bit, agendum & reliqua deinceps ad hunc modū exponenda sunt, hoc
 15 est, mollia & insecta. deinde piscium genus duplex ouiparū dico, atq;
 viuiparū, tum auium genus: ad postremum de pedestri dicendum est.
 quo in genere quæ animal generent, quæ oua pariant, præmittenda
 non sunt. Euenit vt commune animalia cum stirpibus habeant, quòd
 20 alia semine, alia sponte naturæ oriatur. vt enim stirpes, aut semine stir-
 pium aliarū proueniūt, aut sponte erumpunt, primordio quodam con-
 tracto ad ortum idoneo. quarum alia ex terra alimentum sibi hauriūt,
 40 alia in stirpibus alijs, & nasci & augeri solēt, vt in libris de stirpibus si-
 ue plantis exposuimus: sic animalia nasci alia ex animalibus solent per
 formæ cognitionē, alia sponte, nullo cognitionis semine antecedente
 25 creātur. quorū alia humo aut stirpe putrescente cōsistūt, vt cōplura in-
 secta generantur: alia in animalibus ipsis excrementisq; partiū gignun-
 tur. Quæ igitur nisi sui cognati semine nunquā procreentur, ijs omni-
 bus ortus per coitū est, dūmodo sexus discrimen id habeant, quod ma-
 rem ac fœminam describere potest. Nam in pisciū genere nōnulla nec
 30 mares nec fœminæ gignuntur. quæ licet genus idem cū alijs sortiatur,
 tamen specie differunt. Quædam etiā sui generis omnino cōsistūt. Nec
 defunt quæ mare vidua, sexu vno fœmineo formentur. quæ perinde vt
 aues pariunt, quæ vento oua concipiunt. quibus ab argumento cōce-
 ptus nomine hypenemia, quasi subuētanea inditum est. Verum ea quæ
 35 aues concipiunt omnia sunt infœcunda. Ita enim eorū natura nihil vl-
 tra ouū creare potest, nisi quo alio modo maris opera cōtingat. Sed de
 his diligentius post differemus. Piscium vero nōnullis cū spontina ædi-
 derint oua, euenit vt ex ijs animal progeneretur. Sed alia ex se ipsa id fa-
 ciunt, alia non sine opera maris: vt de his quoq; sequente disputatione
 40 commetabimur planius. simile enim ferè & in genere auium existit. Quæ
 autem per se vel in animali, vel in terra, vel in stirpe, vel etiam in eorū
 ipsorum partibus creantur, eadēque maris ac fœminæ sexu distincta
 sunt, ijs coëutibus gignitur quidē aliquid: sed ex quo nihil amplius
 gigni possit. verbi gratia, coitu pediculorum lendes dictæ procreatur:
 45 muscarum vermiculi. pulicum genus vermiculorum oui speciem re-
 ferens, ex quibus nec ea quæ generarint proueniunt, nec aliud vllum
 animal, sed id quod sunt sordes tantum persistunt. Primū igitur de ijs
 quæ solent coire dicendum est, mox de cæteris ex ordine, quæ vel sin-
 gulatim, vel ex communi accidunt ratione exponemus.

¶ Quomodo quæq; animalia generatim coëant.

Cap. II.

Oitus nec similes omniū sunt, nec similem in modum
 aguntur. Quæ enim ex sanguineis pedestria viuipara
 sunt, eorum omnibus masculis datū quidem est mem-
 brum ad officiū generationis aptum: verum non omnia
 5 simili modo coniunguntur. Sed quæ retro vrinam mit-

ARIST. DE HIST. ANI.

tunt, auersa coeunt: vt leones, lepores, lynces. leporum & foemina saepe numero mare prior superuenit. Ceterorum magna ex parte modus coeundi idem est, plurimae enim quadrupedes more coeunt iusto, foeminam scilicet mare supergrediente. Genus quoque auium omne eodem illo ac simplici more coniungitur. Differentias autem vel in auibus has annotamus, vt aliae foemina confidete humi mare superueniente coeat: vt gallinae. aliae non confidente foemina, sed stante: vt grues. & quae ita coeunt remque celerrime peragunt. mas enim supersiliens cito, vt passeris, perficit. Quadrupedum uersa demissis cruribus, quemadmodum cetera quae pedibus innitendo exercent venerem, ad mota parte maris supina ad dorsum foeminae coeunt. Herinaceis coitus erectis partibus supinis haerentibus sibi aduersis. Inter ea, quae animal generant augenturque magnitudine insigni, nec ceruae mares suos patiuntur, nisi raro: nec vaccae tauros, propter rigorem genitalis nimiamque tentiginem, sed clunibus subsidentibus semen recipiunt genitale. sic in ceruis mansuetis fieri visum est. Lupi eodem coeunt modo, quo canes. feles non parte posteriore se iungunt: sed mas stat, foemina subiacet. Sunt porro in eo genere foeminae ipsae natura libidinosae & salaces. itaque mares ad coitum ipsae frequentes alliciunt, inuitant, cogunt: puniunt etiam nisi pareant. Cameli sedente foemina coeunt, nec auersi: sed complectente mare, vt ceterae quadrupedes, agunt: & coitum toto die exercent. petunt recessuum solitudines cum libet coire, nec aliquis eorum potest tuto accedere praeterquam pastor armenti. Genitale camelis neruo ita constat, vt vel ex eo confici possit, quo arcus fidissime intendatur. Elephantis etiam solitudines petunt coituri: sed praecipue secus flumina, & qua pasci consueuerunt. Subsidit foemina, clunibusque submissis insistit pedibus, ac innititur. Mas superueniens comprimit, atque ita munere venereo fungitur. Vituli marini modo animalium retro mingentium coeunt, & diu ligati in coitu coherent, vt canes: genitale his maribus grande est,

¶ Quomodo quadrupeda ouipara coeant. Cap. III.

Quin etiam pedestrium quadrupedes, quae oua pariunt, eodem coeunt modo, quo ea quae animal generant, mare superueniente: vt testudo tam aquatilis quam terrestis. habent vero in quod meatus contingant, & quo per coitum adhaereant: vt rana & pastinaca, & reliqua generis eiusdem.

¶ De coitu eorum, quae pedibus carent, longoque sunt corpore, id est serpentum. Cap. IIII.

Quae autem pedibus carent, & longo sunt corpore, vt serpentes vt murenae, ijs coitus circūplexu mutuo supinarum partium agitur, & quidem serpentes ita circūuolutae sibi ipsae coherent, vt vnius serpentis bicipitis corpus totum esse videatur, hoc eodem modo lacertarum etiam genus complexu simili coit.

De coitu piscium.

Cap. V.

Pisces omnes exceptis planis cartilaginei generis, ad-
 motis inuicem partibus supinis copulatur. Plani au-
 tem eius generis, iisdemque habentes caudam, ut raia,
 pastinaca, & reliqua huiusmodi, non solum ad motis
 supinis, sed etiam tergo foeminarum supinis marium
 superpositis, modo cauda impedimento nullo ob cras-
 situdinem sit, coeunt. At squatinæ, & quibuscumque plenior cauda est, ijs
 attritu mutuo tantum partium supinarum coitus agitur. Sunt qui se vi-
 disse confirmant nonnulla ex cartilagineis auersa modo canum terrestrium
 coherere. Foemina in omni cartilagineo genere maior quam mas est. quod
 idem ferè vel in cæteris generibus piscium esse constat. Cartilaginea ve-
 ro præter ea quæ enumerauimus, sunt bos, lamia, aquila, torpedo, rana,
 omnique genus mustelorum. Sed omnia cartilaginea hunc in modum
 coire apertius notatum à pluribus est. morantur enim in coeundo diu-
 tius omnia quæ animal generant, quam quæ oua. Delphinis quoque omni-
 cetario generi hic idem modus est coeundi. planis enim ad motis par-
 tibus agunt, nec parum multumve temporis: sed mediocriter in coitu ipso
 consumunt. Differunt nonnulli mares cartilaginei generis à suis foemi-
 nis, eo quod maribus bina quedam circa excrementi ostium pendent, qui-
 bus foemina careat. ut perspicui in genere mustelorum potest. in his enim
 quod dixi omnibus est. Testes igitur nec pisces habent, nec ullum aliud
 genus quod careat pedibus: sed binos meatus tum serpentes, tum etiam
 pisces masculi continent, qui foetifico semine, cum coeundi est tempus, im-
 plentur, & lacteum omnes emittunt humorem. Colligunt hi sese in unum
 caput, quemadmodum in auium genere vnitur quod subeat. Continent
 enim aues intus suos testes, ac cætera animalia quæ & pedes habent, &
 oua pariunt. Hoc ergo inseritur, atque in locos, & receptaculum tenditur
 foeminarum. Pedestribus viuiparis idem meatus foris extat, & seminis
 & excrementicij humoris. alter intus meatus ducitur, ut dixi cum partium
 differentias explicare. Sed quibus vesica deest, ijs idem meatus sicco etiam
 excremento pertinet foris: intusque alter iuxta habetur. quæ quidem simi-
 liter tam in foeminis eorum, quam in maribus sunt. Carent enim vesica præ-
 ter testudines, quarum foemina singularem habent meatum, quamquam
 vesicam obtineant. Sed testudo in eorum quæ oua pariunt genere est. Piscium
 oua parientium coitus minus patet, quam ob rem complures foeminas
 prolificum maris vorando impleri crediderunt. Id enim fieri sæpius cer-
 nitur. nam tempore coitus foeminae mares sequentes id faciunt, ventremque
 eorum suis percutiunt rostris. quo etiam fit, ut mares semen & celerius
 fundant, & largius. tempore autem partes mares foeminas sequentes quæ
 illa oua adiderint, ipsi mordicus vorant. pisces vero ex ijs quæ remane-
 rint oriuntur. Circa Phœnicem pisces vel mutuo sexuum aspectu capi

ARIST. DE HIST. ANI.

accepimus, mugiles enim mares à piscatore subducuntur, quorum aspectu foeminae congregantur, atque ita obretiuntur. versaque vice mares capiuntur subductis foeminis, sed deuoratio illa seminis genitalis, quia sepius cernitur, argumentum coitus talis emittitur. Faciunt hoc idem quadripedes quoque, tempore enim coitus non nihil humoris suo genitali tum mares, tum etiam foeminae emittunt, atque ad motis ad genitalia naribus odorantur. Perdices si aduersa maribus steterint, ventusque inde afflet ubi mares stant, concipiunt, & maritantur. plerumque etiam voce marium vtero ingrauescunt, si gestiunt ac libidine turgent. volatu quoque superne marium effici idem potest: videlicet dum mas ipse in foeminam foetificum spiritum demittit. ore hiantes extantque lingua & mares & foeminae coeunt. At verus piscium ouiparorum coitus raro cernitur, quoniam congressionem quam primum digressio sequatur. fieri tamen ita eorum coitum visum est.

De coitu mollis generis piscium.

Cap. VI.

Ollia, ut polypi, sepiæ, loligines, modo eodem omnia coeunt. oribus enim inuicem ad motis, complexumque mutuo brachiorum libidinem explent. Ergo polypis coitus, cum alter capite vulgo appellato in terram versos, nitibundoque, explicat porrigitque sua brachia, alter superuenit. passimque brachijs singulis ad singula subiacentis acetabulorum conceptu mutuo adhærescit. Marem etiam nonnulli aiunt gerere, quod genitalis speciem referat suo brachio, in quo duo amplissima acetabula habentur. neruo id quasi constare porrectum ad medium usque brachium confirmant, totumque nari foeminae annecti. Sepiæ ac loligines ora applicantes, & brachia inter se componentes, natantesque in aduersum coeunt. narē etiam dictam in narem inferunt. natatus alteri retrorsum, alteri anteuersus in os agitur. Pariunt ea sui corporis parte, quæ fistula dicitur. qua & coire eas nonnulli arbitrantur.

De coitu piscium crusta opertorum.

Cap. VII.

Enera crusta operta, ut locustæ, gammari, squillæ, & huiusmodi reliqua, more quadrupedum retro mingentium coeunt: scilicet, ut foemina caudam supinam exponat, mas suā superponat, & applicet. coire solent in eunte vere iuxta terram. Iam enim coitus omnium id genus exploratus est. interdum etiam cum ficus maturescunt, coire incipiunt. Hoc eodem modo gammari quoque, & squillæ coeunt. Cæteri parte priore copulantur, sua opercula loculosa illa, rugosaque mutua cōsertione componentes. Primum cancer minor ab auerso superuenire solet, tum maior ubi ille superuenit, vertit se in latus. Nulla re differt foemina à mare: nisi quod operculum applicatile illud amplius, & distantius, & chirsutius foeminae gerat, in quo oua pariunt & qua egerunt excrementum. membrum autem quod mas in foeminam inserat nullum omnino habetur.

De coitu insectorum, & quo tempore veneris stimulus ma-
gis animalia quæq; excitet.

Cap. VIII.

Nsecta auersa coeunt, deinde quod minus est, super-
uenit maius. hoc est, mas foeminam. nec mas in foemi-
nam genitale vllum inserit membrum more animalium
ceterorum: sed foemina sursum in maris receptum, cau-
dam ultimam suam meatum quandam producens reflectit,
qui in nonnullis maior quam proportionem totius corporis
esse videtur, cum ipsa parua admodum sint. Sed sunt etiam in quibus mi-
nus inconueniens aestimetur. planum hoc fuerit, si muscas coitu venereo
copulatas diuiseris, tardo etiam quae coierint, seiunguntur digressu. diu
namque eorum copulatio durat, quod in istis quae in nostro conspectu versan-
tur, facile patet: verbi causa in muscis, in scarabeis. Omnia enim ad hunc
modum coeunt, videlicet muscae, scarabei, verticilia, phalagia, & si quid
aliud generis eiusdem coire solet. Phalangis quae texunt, coitus agitur
hoc modo. cum foemina deductam araneam traxerit, mas eadem mutuo
trahit. quod ubi saepius fecerint, coeunt, & auersis clunibus copulantur.
nam propter aluum orbiculatum, modus hic coniungendi istis congruit. Coi-
tum omnium animalium fieri ad hunc modum apertum est. Tempora
autem coitus descripta, & aetates certas ad venerem singulis animalium
natura fixit, & statuit: ergo plurimorum animalium natura vult quidem
rem veneream per id tempus, cum, hiemis cessante saeuitia, aetatis clemen-
tia oritur. quod sane tempus veris est quo plurima & volatilia & pede-
stria & natantia ad coitum excitantur. Sed sunt quae per autumnum etiam
& hiemem coeant, atque pariant: ut nonnulla cum aquatiliu, tum volucrum ge-
nera. Homini maxime temporibus omnibus oportunus coitus est, atque
etiam plura alia pedestris generis, quae cum homine viuunt, coitum nullo
tempore aspernantur: videlicet propter teporem & pabuli vbertatem. quorum
tempus etiam gerendi vteri breue est: ut suis, ut canis, & volucrum quae se-
pius pariunt. Copula etiam educatione suorum partuum consulendo, non
nisi comodo tempore coeunt. Stimulatur ad venerem mas hominum magis
tempore hiberno: foemina aestiuo. Genus autem auium ut dictum est, parte
plurima vere, ac ineunte estate coit, & parit, excepta alcyone: quae circa
brumam parere solita est. quam ob rem quoties bruma serena existit, dies
alcyonei appellantur. septem ante brumam, & septem a bruma, ut Simoni-
des quoque suo carmine tradidit, ut cum per mensem hibernum Iuppiter bis
septem molitur dies teporis. clementiam hanc teporis nutriticam sacram va-
riam & pictam alcyonis mortales dixerunt. tranquillum vero tantisper tempus effi-
citur si ita euenerit, ut bruma austrina vergilijs aquilonis fiat. Septem pri-
mis diebus nidum conficere autem haec fertur, reliquis septem parere, edu-
careque. Dies alcyoneos fieri circa brumam non semper nostris locis contingit.
at in Siculo mari penes semper id euenit. Parit alcyon circiter quique oua.

f. j.

¶ Quæ animalia semel, quæve plures in anno pariant. Cap. IX.

Ergi, & gaviæ saxis maritimis oua bina, ternave pariunt: sed gaviæ æstate, mergi à bruma incunte vere, & incubant cæterarū auium more. sed neutra earum auium conditur. Omnium rarissimū vidisse alcyonē est. ferè enim circa vergiliarū occasum, brumamq; ipsam apparet. & ubi primū per portum nō plus q̄ nauē circumuolarit, statim abit, ut nusquā præterea videatur, quomodo Stethorū quoq; eius meminisse notū est. Luscinia etiā parit æstate quinq; aut sex oua. cōditur ab autūno vsq; ad vernos dies. Insecta hiberno quoque tēpore cōeunt, & serenis austrinisq; diebus nascūtur ea, quæ se abdere nō solent: ut muscæ, formicæ. semel anno magna pars siluestriū animalium parit. quæ scilicet nō, ut lépores, superfœtāt pisces. plurimi etiam semel pariūt. ut ij quos fusaneos, ex argumēto cognomināt, quia fusim retibus capiuntur: ut thunni, limariæ, mugiles, spuria, monedula, chromes, passeris, & reliqua generis eiusdē, excepto lupo. huic enim soli ex eo genere partus bis anno exercetur: sed posterior infirmior est. Sarda quoq; & saxatiles bis, excepto mullo. hic enim solus ter parit. quod ex fœtu ipso staturāq; intelligitur. ter enim aliquibus in locis partus apparet. scorpio bis. & sargus vere ac autūno. salpa semel autumnno. Thunna etiam semel. sed quoniā partem præmature, partem fero producat, hinc fœtificare bis creditur. edit primā partem circa mēsem Decēbrem à bruma. alterū vere. Differt mas thunnus à fœmina, eo quod fœminæ pinnula iuncta sub ventre est, aphasus nuncupata. quæ mari deest.

¶ Quoties, quibusve anni tēporibus cartilaginea pariant. Cap. X.

Cartilagineorū squatina vna bis parit. nam & incipiente autūno, & circa vergiliarū occasum: sed per autūnum felicius. Singulis vero fœturis partus septeni, aut octoni proueniūt. nōnulli ex mustelorum genere bis mēse putātur parere, videlicet qui stellati appellātur. quod ideo videtur, quia oua eorū nō simul perficiuntur. Nō desunt quæ omnibus anni tēporibus pariāt: ut murena. cuius partus & numerosior est. & quæ prodierint ex paruo, celeri incremēto adolefcunt: ut & equiselis. nam eius etiā partus de minimo in maximū celerrime augetur. Sed murena omnibus anni tēporibus parit, equiselis vere tantū. Murus nō idem quod murena est. quippe cum murena sit varia, atq; infirmior: murus vnicolor & robustus, colore larici arbori similis dentes etiā tam intus q̄ foris possidet. Sexus discrimine perinde ac in cæteris, volunt, ut alterum mas sit, alterum fœmina. exeūt hæc in terram, & sepe in ea capiūtur. Fit ut pisces omnes celeri incremēto perficiantur: sed præcipue graculus inter minora. Solet hic parere iuxta littora algosis, densisq; locis. Cernua etiam breui ex paruo insignem ma-

gnitudinem accipit. Limariæ ac thunni in Ponto pariunt, nec vsquam alibi. Mugiles, auratæ, lupi, locis ijs maxime ædūt, quæ flumina exeunt.

20 Orcinæ, scorpiones, & multa alia genera in alto fœtificant.

Quibus mensibus pisces pariât, maiori ex parte. Cap. XI.

5 Ariūt pisces plurima sui parte mēfibus his tribus, Martio, Aprili, Maio: autūno pauci: vt salpa, fargus, & nonnulla alia generis eiusdē paulo ante æquinoctiū. Adde his torpedinē, & squatinā. Sunt certē, quæ vel per hiemem, æstatēve, suos elidāt partus, vt dictū est: per hiemem lupus, mugilis, acus: per æstatē mēse Iunio Thūna circa solstitiū parit: hæc folliculo quiddam simile, in quo oua exigua multaq; cōsistūt: spargi etiā per æstatē pariūt, mugilū labeones, fargones, mucrones, capitones: grauescere vero mēse Decembri incipiunt, geruntq; diebus tricenis. Mugiles aliquos nō coitu, sed limo arenāve ena
10 sci cōstat: cōceptus igitur pisciū magna ex parte verno agitur tēpore. Sed tamen quod dictū est, & æstate, & autūno, & hieme nōnulla coitu implētur. Verū nec pariter omnibus, aut simpliciter, aut generatim id euenit: nec plurimę parti, vt verno tēpore: nec vero ceteris illis tēporibus tā numerofo partu fœtificatur q̄ vere. Deniq; latere non decet, vt
15 stirpiū & quadrupedū animantiū generi plurimū interesse ex regione, non solū ad cæterā corporis felicitatē, sed etiā ad coitū partūmq; ampliōrē: sic in pisciū quoq; ratione locis ipsis discrimē plurimū oritur, non ad magnitudinē tantū habitūmq; vegetiorē, verum ad coitū etiā
20 & partum, vt eadem alibi pluries generent, alibi minus.

Molle genus piscium verno tēpore parere, sepia vero omnibus anni temporibus. Cap. XII.

5 Ollia quoq; verno tēpore pariūt, & sepia in primis: parit hæc omnibus anni tēporibus, perseveratq; in edēdo ouorū numero dies quindecim: quoties autē ædiderit, mas euestigio sequens, atramentū ouis superinfundit: atq; ita efficitur, vt solidescāt: incedere cōiugatim solēt. Mas varius magis, q̄ fœmina: dorsoq; atriore est. Polypus hiberno tempore coit, verno parit, latet circiter mēses duos. Oūū
10 veluti cirrum ædit fructui populi albæ simile: perq̄ fœcūdum hoc animal est: nam de eo quod ædiderit, copia innumera prouenit: discrepat mas à fœmina, eo q̄ capite est productiore: & quod genitale piscatores appellāt, albidū suo in brachio cōtinet: fouet polypus oua quæ ædiderit: quā ob rē deterrimi tātis per efficiūtur: haud enim in pastū prodire patiūtur. Quinetiā purpuræ vere generātur, & buccina hieme abeūte. Genus deniq; ōne quod testa opitur, verno autūnaliq; tēpore habere cer
15 nūtur ea, quæ oua appellāt, excepti sechinis cibo idoneis: quippe quibus et si per ea tēpora præcipue vbertas ouorū est, tamē nullo tēpore cōmit-

f. ij.

ARIST. DE HIST. ANI.

titur, vt ouis ōnino careāt: sed maxie plenilunijs, diebúsq; tepidis restituitur, reddūtq; pleniores, preterq; ijs quos Pyreus fert Euripus: nā illi hibernis mensibus meliores sunt, parui quidē: sed pleni ouorū. Ad hęc umbilici pariter omnes hęc eodē tempore sua oua habere visuntur. 20

¶ De auium fœtura, & quoties quibúsve anni tēporibus hirundo, merula, columbæ, & gallinæ pariant. Cap. XIII.

Viū syluestres, vt dixi, semel magna ex parte coeūt, atq; pariūt. Verū hirūdo bis parit, & merula: sed eius primū partus intereūt frigore hiberno: omniū nanq; auium prima hęc parit: posteriorē autē partū educat, & feliciter ducit ad finē. At vero quæ aut vrba sunt, aut traduci

Cellare, in
cella.

possunt ad mores mitiores, hęc sæpius generāt: vt columbæ, quæ tota æstate fœtāt. Gallinæ etiā ineūt, & pariūt omnibus anni tēporibus, exceptis brumalibus diebus. Colūbacei vero generis plures species sunt: est enim liuia dicta à liuore: diuersum certē à columba genus: quippe quæ minor, q̃ columba sit, & minus patiēs māfescere: liuet etiā plumis, & penē nigricat, & pedibus rubidis, scabrosisq; est: quas ob res nullus id genus cellare alit. Maximo inter hęc genera corpore sūt palūbes: secundū magnitudinis locū vinago obtinet, paulo maior q̃ columbus est: minimum ex ijs turtur est. Pariunt colūbæ omnibus anni temporibus, pullósq; educāt, si locum apricum habeant, & cibum: sin minus æstate tantummodo fœtant. Sed proles præstantior vere, q̃ autumnus est: deterrima æstate, & omnino tempore calidiore. 15

¶ De fœtura viuiparorum animantium, & quo ætatis tempore incipiat desināte. Cap. XIII.

Eate etiā differūt ad coitū animalia: primum enim māgnæ eorū parti semē nō simul incipit & excerni, & posse generare: sed vis illa prolifica postea accedit: nouellorū enī in ōnibus animalium generibus prima emissio seminis, aut infœcūda est, aut si fœcūda sit, imbecilliora tamē generat, & pauciora: quod potissimū in hominū & quadrupedū animal gignētū genere, atq; etiā in auium patet: alterū enim p̃lē pauciorē pcreat, alterū oua edit pauciora. Aetas vero accōmodata ad coitū quæq; suo in genere plurima ex parte ferē tēpus idē sortitur: nisi quid p̃maturet, & aut aliquā ob rē mōstrosam, aut ex detrimēto naturæ & vitio anticipet: res igitur homini innotescit, tū vocis mutatione, tū etiā testiū non magnitudine tantū, verū etiā specie: quæ admodū māmamis etiā declaratur: sed præcipue ortu pilorū pubis. Semen autē ferre incipit circiter annos bis septē: sed vim genitālē recipit circa annos ter septē. Ceteris animalibus denegata pubertas est: alijs enī nulli omnino dati sunt pili: alijs supina in parte nulli, aut pauciores, q̃ in prona. At vocem immutari nōnullis apertū est. Alijs partes corporis alię quædā sūt

gnificant semen iam initium virisq; prolificas sibi trahere. Vox fœminę
 magna ex parte acutior, & iunioribus q̃ vetustioribus acutior est. nam
 20 ceruini etiā generis mares vocē grauiorem q̃ fœminę mittūt. Vox autē
 maribus in hoc genere, cū tempus coeundi est: fœminis autem cū me-
 tuerint: brevis vox fœminę est, maris productior. Canibus itē senescēti-
 bus vox grauior redditur. Equorum etiā voces differre palām est: fœ-
 minę enim simul ac natę sunt, vocem exiguā mittunt, ac tenuē: mares
 25 exiguam quidē & ipsi: sed pleniorē tamē, & grauiorem q̃ fœminę, & in
 dies maiorē reddūt. Bimus cū est, atq; inire incipit, vocem magnā gra-
 uēmq; mas mittit: fœmina maiorem, q̃ ante & clariorem, vsq; ad vigesi-
 mum ætatis annū magna ex parte: sed ab hoc tēpore imbecilliorē tam
 mares, q̃ fœminę reddunt. Magna igitur ex parte, vt dixi, vox marium
 30 fœminarūmq; differt, eo q̃ mares grauius sonant q̃ fœminę: quorū scia-
 licet vox aliqua cū productione emittitur. Verū non in omniū anima-
 liū genere ita agitur. Sūt enim in quibus ē contrario fit: vt in bubus: nā
 boum fœmina, grauiorem q̃ mas agit vocē: & vitulis grauior q̃ adultis
 perfectisq;: quam ob rem his castratis vox ē cōtrario mutatur: trāseunt
 35 enim quę castrātur in fœminā. Tempora autē coitus ad hūc modū per
 ætates natura suis animalibus statuit. Oues & caprę anniculę coeunt,
 atq; vterū ferūt: sed caprę potius: mares quoq; in ijs ipsis generibus eo-
 dē illo tēpore ineunt: sed proles differt, quatenus præstantior ea est, quā
 40 senescētes mares & fœminę procrearint. Sues tū mares tum fœminę
 coire incipiūt mense suę ætatis octauo, quanq̃ mas anteq̃ sit anniculus
 prole generat vitiosam. fœmina annicula parit: sic enim tēpus gerendi
 vteri exigit. Sed nō omnibus locis eadē ætatis ratio est, vt dixi: iam enim
 45 sues nōnusq̃ tam mares q̃ fœminę quarto coeunt mēse: sexto tamē ita,
 vt vel progenerare & educare possint: nōnusq̃ apri mēse decimo inire
 incipiūt. Valent ij coitu ad trienniū. Canes tam mares q̃ fœminę anni-
 culi magna quidē ex parte coeunt: sed nōnunq̃ vel mēse octauo: quod
 magis fœminę euenit, q̃ mari. Gerit vterum diebus sexaginta & vno,
 aut duobus, aut ad summū tribus: nec minus q̃ sexaginta diebus: quod
 si quid celerius prodierit, educari ac perfici nequit. Cū peperit, rursū
 50 sexto post mēse, nec prius, coitu impletur. Equus inire tam mas q̃ fœ-
 mina incipit biēnis, ita, vt valeat procreare. Proles tamen per id tēpus
 minor & imbecillior est. At vero (quod ex more plurimo agitur) in tri-
 matu coeunt: & proficiunt subinde in generādo, vt proles præstantior
 ad vsq; annos viginti procreetur. Coeunt mares ad annos tricenos ter-
 55 nos: fœminę ad quadragenos, ita, vt per totam ferē vitā coitum equis
 feruari eueniat. Viuit enim magna ex parte mas annos circiter quinq;
 & triginta: fœmina plus quā quadraginta. Iam & quinq; & sexaginta
 annos vixisse equū proditū est. Asinus tā mas q̃ fœminā mēse tricesi-
 mo coit: sed magna ex parte nequeūt generare. verū in bimatu aut tri-

matu & semisse. Sed iam vel anniculā vētrem gessisse asellā aiunt, ita, vt 60
 quod pepererat educari ac perfici potuerit. Bos etiā annicula peperit,
 vt educari augeriq; quantū genus exigeret, licuerit. primordia genera
 tionis horum animalū ita se habere perpensum est. Homo mas ad an-
 nū vsq; septuagesimū, videlicet termino vltimo, potest generare: fœmi- 65
 na vsq; ad quinquagesimū, verū id raro. paucis enim proles in eo æta-
 tis tēpore procreata est. Sed magna ex parte maribus quintus & sexa-
 gesimus annus finis progenerādi est: fœminis, quintus & quadragesi-
 mus. Oues parere vsq; ad annū octauū possunt. & si bene curētur, vel in
 vndecimū facultas pariēdi protrahitur. & quidem fieri potest, vt etiam 70
 per totā ferē vitam coeāt, tam mares q̄ fœminā. Hirci pingues minus
 fœcundi sunt. quorū argumento vites, quoties per nimīā alimentī co-
 piam luxuriātes fructū non ferunt, hircescere rustici dicūt. Verū cura
 extenuādi adhibita, efficitur, vt coeant, atq; procreent. Arietes primū 75
 vetustiores fœminas ineūt. nouellas enim minus persequūtur. Pariunt
 vt dixi, iuniores pauciora, q̄ vetustiores. Apro ad triēniū probitas coeū-
 di edurat. vetustioribus proles deterior gignitur. nullus enim prætē-
 ca profectus ei accedit, nullaviriū recreatio. solet inire pabulo satiat. 80
 & cum alterā nō subegerit, vel initus breuior agitur, & fœtus corpore
 minore creatur. Paucissima sus ēdit prima partione, viget secunda, nec
 senescēs copia fœtus deficitur, quanq̄ lētius coit. vbi vero quintūdecimū 85
 annū nacta est, nō prætērea generat: sed efferatur. Si pinguet, ocyus
 & iuuenis & senescēs mouetur ad coitū. si grauida admodum pingue-
 scat, efficitur, vt fœta minus habeat lactis. Proles, quod ad ætatē attinet,
 optima est, cū vigēt parētes. quod ad tēpora, prætātior quē hiemis initio 90
 gignitur. deterrima quæ æstate. quippe quē parua, exilis, & perhumida
 sit. Mas si pinguet, inire omnibus anni tēporibus potest. nec solū inter-
 diu: sed etiā noctu, aut certe matutino potissimū tempore. senescens au-
 tē minus subinde agit vt dictū est. sēpe, qui vel per ætatē, vel per infirmī-
 tatē suæ naturæ nequeant expedite coire, cū fœmina impotēs sustinen- 95
 di maris fessa clunes demittat, cubantes vnā cū fœmina coeunt. Conci-
 pit præcipue sus, cū præ libidine gestiente pruriēs aurículas flaccidas
 demittit. aliter semen à vulua respuitur, relapsūmq; euanescit. Canes
 non per totā coeunt vitam, sed vsq; ad quendā ætatis vigore. ad annos
 enim duodecim magna ex parte & coeunt, & implentur. Verum iam 100
 aliquibus tum fœminis, tum maribus, vel annum octauum & decimū,
 atq; etiā vigesimum nactis facultas non defuit prolifici coitus. nam his
 quoq; senectus vim generandi pariendiq; vt & cæteris tollit. Camelus
 ab auerso urinam reddit: sed coit quemadmodū dictū iam est. Tempus
 coeundi in terra Arabia mēse septembri. fert ventrem menses duode-
 cim. parit singulos. viuiparum nanq; est. Incipit & mas & fœmina coire
 in trimatu. fœmina post partum vno interposito anno coit. Elephan-

tus fœmina incipit coire anno, aut duodecimo, cū celerrime: aut quinquodecimo, cū lentissime. Mas quinque; aut sex ānos natus, superuenit in-
eunte vere: coitum triennio interposito repetit. Quam grauidā reddi-
dit, eandem præterea tāgere nunquā patitur. Vterum biēnio gerit: parit
singulos: viuiparum nanque; est: fœtum magnitudine bimestris aut tri-
mestris vituli ædit. Coitum animalium quæ nō nisi coeundo progene-
rent, ad hunc modum habere se intelligimus.

¶ De ijs, quæ silicea integuntur testa, quod genus omnino
coitus est expers. Cap. XV.

Mox de generatione eorū, quæ vel coeant vel nō coeant
cōmentabimur: & primum de ijs quæ siliceo tegmine
operiuntur: hoc enim vnū ferè genus totū expers coitus
est. Purpuræ verno tēpore eundē in locū sese colligen-
tes condūt, quā fauaginē nomināt: quæ velut fauus est
apū: verū non ita elegās, sed quasi è putaminibus cice-
rū alborū multa inter se cōposita struem vnā sua cohæsiōe coagmēta-
rint: nullū his patet foramen: neque ex ijs purpuræ nascūtur: sed cū pur-
puræ, tū etiā reliqua testis inclusa è limo ferè & materia putrescente oriū-
tur. illa vero coagmētatio fauo similis, tanquā purgamētum, tam ijs, quā buc-
cinis euenit: nā buccinis quoque; fauificare in more est. Itaque, ne ea quidē
quæ ex testaceis fauos saluāt, alio modo, quā cetera testis inclusa generā-
tur: verū melius atque; vberius, quoties præsumt quæ eiusdem sunt gene-
ris: emittunt enim, cum suos ordiuntur fauos, mucorem quēdam, ex
quo putamineæ cellulæ illæ consistunt. hæc ergo rupta diffusaque om-
nia humorem quem cōtinebant, in terram dimittūt. Mox eo, quo effu-
derint, loco, gignuntur purpurulæ, exordio admodū exiguo consistē-
tes: quas sibi annexas gerunt, quæ grandes capiuntur. nonnullæ etiā for-
ma nondum distincta cernuntur, si forte prius quā pepererint, capiuntur.
fœtus interdū per crates & tegetes nō qualibet elidunt, sed cōgregatæ
eodem, vt facere in mari solent: itaque; per angustia veluti vix specie fœ-
tus conformatur. Genera purpurarū plura: & nonnullæ magnitudine
augentur insigni, vt quæ ad Sigæum & Lectū Idæ promōtoria gignun-
tur: aliæ paruæ, vt quas Euripus fert, & Caria: pelagiæ magnæ scabræque;
sunt, quarum flos magna ex parte niger: sed nōnullis rubidus pusillū:
nonnullas ex magnis vel ad pretium minæ euadere nouimus. Paruæ
ad litora & oras reperiuntur flore rubro: partes item aquiloniæ nigras,
austrinæ rubras magna ex parte ferunt. capiuntur tempore verno, cū
fauos extruunt. Caniculæ tempore nullæ ferè capiuntur, non enim tā-
tis per pascuntur, sed se abscondunt, & latent. florē suum inter papauer
dictū, & collum continēt, textu spissiore, aspectu veluti membranę can-
dicantis, quam detrahunt. tingit hæc pressa & inficit manum. pertinet
eadem suo situ perinde vt vena, idque; flos ille celebrer putatur. reliquū
f.iiij.

πεδοπαρι-
χουσι, præ-
sunt, id est,
præexistunt.

ὅπῃ ἔτι χειρ
qualibet, id
est, quo vis
loco.

ARIST. DE HIST. ANI.

contextus quasi alumen est. Cū fauificāt purpuræ, tūc deterimum ha-
 bent florē. Paruas tundunt cū testis. nō enim detrahēre facile est. maio- 35
 rum florē testa ablata detrahunt. quā ob rē euenit, vt collum à papaue-
 re separetur. Flos enim positus inter hæc est, supra eam partē quam vē-
 trem appellant. Itaq; detractō flore, diuidantur partes istæ necesse est.
 Dant operā vt viuæ frangantur. nam si prius, q̄ fregeris expirarint, flo- 40
 rem omnē cum vita euomūt. quapropter solent eas asseruare in nassis,
 dū ipsæ se colligāt atq; requiescāt. Veteres nassam escæ adiunctā demit-
 tere non solebāt. itaq; sæpe accidebat, vt purpura iam extracta decide-
 ret. At homines nostræ ætatis adiungunt nassas, ne si decidat, absolu-
 tur. quod tunc potissimū euenit, cum plena est. nam si inanis sit, difficile 45
 se euellere potest. hæc propria eueniūt purpuris. Buccinis etiā modus
 idē gignendi, qui purpuris, tempusq; idem est. operculum itē oris idē
 tam huic vtriq; generi adhæret natiuū, q̄ cæteris turbinatis omnibus.
 pasci quoq; exerta lingua appellata sub illo operculo solēt. longior digi-
 to lingua hæc purpuris est, qua pascitur: & tum cōchulas, tum etiā sui 50
 generis testā perforare potest. Tempus viuēdi & purpuris & buccinis
 longum. annos enim circiter sex purpuræ viuunt, & singulis annis in-
 crementum earū patet per orbēs: quibus totidem, quot annos habent.
 testa intorta cuniculatim in crepidinē desinit. Mituli etiā fauificare so-
 liti sunt. Ostreis qua cœnum, ibi origo cōsistit. Conchæ, chame, vngues, 55
 pectines, locis arenosis sui ortus initia capiunt. Pinnæ erectæ locis are-
 nosis, cœnosisq; ex bysso, id est villo, siue lana pinnali proueniunt. quæ
 custodem intra se continēt, aut squillā paruam, aut cancellū. quo qui-
 dē custode priuatæ, pereunt breui tēpore. Testacea deniq; omnia spon-
 te naturæ in limo diuersa pro differētia limi oriuntur. nam in cœnoso 60
 ostreæ, in arenoso conchæ, & reliqua, quæ modo enumerauī. Rimis ca-
 uernisq; saxorū vertibula generantur, & glādes: & quæ per summa ad-
 hæret, vt patellæ, vt natices. Omnia id genus celeri incremēto augētur:
 sed præcipue purpuræ, atq; pectines. quippe quæ anno perfici possint.
 Cancris colore albido, corpore admodum parui in nōnullis testa operti 65
 generis nascūtur. & plurimi quidem in mitulis foliatis: mox in pinnis
 quos pinnotheras vocāt. Quinetiā in pectunculis atq; ostreis. Verū hi
 nullum cōspicuum capiunt incrementū. piscatores cancrōs eiusmodi
 nasci cōfirmāt, vñā cum illis, quorum testam inhabitāt. Latent aliquā-
 diu in arena pectines, sicut etiā purpuræ. Nascitur ergo concharū ge- 70
 nus quæadmodum expositū est: sed locis varijs. nam alia vadis, alia gur-
 gite, alia duris locis atq; asperis, alia arenosis, & alia sedem mutant, alia
 stabiliter degunt. Pinnæ ex ijs quæ sedem nunq̄ mutare solent, radice
 innituntur. Vngues, & conchæ nulla innitentes radice permanēt. euul-
 sæ viuere præterea nequeūt pinnæ. Quæ stella vocatur, adeo natura ca- 75
 lida est, vt omnia cōtacta protinus decoquat. detrimento etiam summo

admiranda
 sunt, nati-
 uis, nati-
 uis, nati-
 uis, nati-

περὶ τῶν
 φύλων
 φύλων
 φύλων
 φύλων

echinis Euripii Pyrrheni eandem esse confirmant. forma eius stellis,
 quæ pinguntur, similis est. Quinetiâ qui pulmones appellantur, spon-
 te proueniunt. Concha, quæ pictoribus vsui est, crassitudine plurimum
 excedit: & florem illum non intra testam, sed foris habet. comperiri id
 80 genus locis Cariæ potissimum nouimus. Cancellus ille concharû ho-
 spes principio ex terra limôque consistit, mox conchulas ingreditur
 vacuas, vbi cum excreuerit, transit in conchâ ampliorem, videlicet aut
 naticis, aut turbinis, aut alicuius similis. sæpe etiâ parua buccina subit,
 ingressûsq; ampliorem illam gerit pari modo, & viuit in domicilio ca-
 85 paciore, rursumq; excrescens aliam petit ampliorem.

¶ De vrticis, & spongiarû genere, quôve modo gignâtur. Cap. XVI.

Odus idem gignendi ijs etiam est, quæ nulla testa in-
 teguntur, vt vrticis & spōgijs, qui testa inclu sis, per
 rimas enim, & cauernas, & fauces saxorû oriûtur. Ge-
 nus duplex vrticæ est, aliæ enim sinuosis adhærēt, quæ
 5 nunq̃ à saxis absoluuntur. aliæ plana & litora amant,
 quæ suis abiunctæ sedibus vagantur. Patellæ quoque
 absolui solent, aliôque transire. nasci etiam in cubilibus spongiarû no-
 uimus bestiolam aranei similem, nomen pinnothera mutuâtem. degit
 hæc intra spongiarû cubile: & aperiêdo, claudendôq; pisciculos capit.
 10 aperit antequâ ingrediantur. claudit & cōtrahit cum ingressi sunt. Ge-
 nus spongiarum triplex statuitur. nam aliæ raræ, aliæ spissæ, aliæ quas
 nominât achilleas, tenuissimum genus id tertium & spississimum, & va-
 lidissimum est, quod galeis ocreisq; inferitur. eôq; minus ciere strepitû
 posse notatum est. genus hoc inuentu perquàm rarum est. Quæ autē
 15 in genere illo spisso præduræ sunt, atq; asperæ, nomine hirci nuncupā-
 tur. quæ quidem omnes aut ad saxa nascuntur, aut iuxta litus, lutoque
 aluntur. cuius rei argumētum est, q̃ captæ, limo refertę omnes cernun-
 tur. quod certè indicat ceteris quoq; adhærētibus cibum per ipsum an-
 nexum hauriri. Imbecilliores propterea sunt spissæ q̃ raræ: quia minus
 20 alto radicis hæsu innituntur. Sensum etiâ spongijs esse aiunt, argumē-
 to, q̃ ad euulsoris accessum cōtrahuntur, ita vt euelli difficile sit. quod
 idem etiâ faciunt, quoties flatus tempestasq; vrget, ne sua de sede pellā-
 tur. Sed sunt qui de hoc dubitent, vt qui Toronam incolunt. Narrant
 tamen proculdubio bestiolas quasdā, velut tineas lumbricôsve & eius-
 25 modialias consistere intra spongas, atq; ali. quas & euulsis spōgijs pi-
 sciculi saxatiles deuorēt, qui vel radices absumunt totas, quæ inhæren-
 tes saxi remanserint. Si euenerit fortè vt spōgia abrumpatur, residuo
 item renascitur & completur. Magnitudine amplissima solutæ illæ, &
 raræ spōgiæ augentur plurimæ, quę circa Lyciam sunt. Sed mollissimæ
 30 quæ spissæ. nam achilleæ torosiores ijs constant. omnino quæ altis tran-
 quillisq; insunt gurgitibus mollissimæ sunt. flatus enim ac tempestates

ARIST. DE HIST. ANI.

spongiarum quoque ut cetera altiora reddunt duriores, & incrementum impediunt. quam ob rem spongiarum Helleponti spissae, ac durae sunt. & omnino quas mare ultra Maleam promontorium citraque fert, differunt inter se mollitie, duritatemque. nec calorem immodicum spongiarum patiuntur. fit enim eo, ut more pullulantiu putrescant. quocirca optimae iuxta oras coperiuntur spongiarum, si gurgite alto demersae sunt. comode enim temperatur propter altitudinem gurgitis. Color illotis viuisque; nigricans est. adheret nec parte, nec toto: intersunt enim fistulae quaedam inanes: sed pluribus passim particulis hesitant, & quasi membrana extenta subesse radicibus earum videtur. superne autem ceteri meatus concreti prope modum latent. At vero quaterni, aut quini patent, per quos pasci existimantur. Genus item aliud est, quod nomen aplysias inde accepit, quia nunquam laetetur, quasi illotaria voces. habet hoc ampliores illos meatus: sed reliquo toto corpore densum est, nihilo tamen densius quam quae ante enumerauimus genera, quamque lentius, & ex toto pulmoni similis cernitur. Sensum id genus habere, diuque vivere inter omnes praecipue conuenit. cognosci praeter ceteris spongiis eo facile potest documento, quod cum illae albicent limo subsidente, id semper nigrorem ostendit. Quod ad spongiarum & testatorum generationem pertinet, res ita se habet.

De locustis, & earum partus tempore, deque ceteris crusta opertis. Cap. XVII.

Locustae inter crustata, quae per coitum conceperunt, oua gerunt utero tribus mensibus his, Maio, Iunio, Iulio. tum deinde sub aluo in rugas deponunt, quae oua more vermium augentur. Quod idem de mollibus etiam, ac de piscibus ouiparis intelligitur. ouum enim omnium ita accrescit. fit igitur locustarum ouum arenidum in partes octo diductum, singulis enim operimentis, quae de latere extant, singula quaedam cartilaginea iunguntur, quibus oua adherent. totumque quasi species vuae consistit. vnumquodque enim illorum cartilagineorum in plura scinditur, quae si discreueris, patent: sin aspicias, tantum compositum quiddam apparet. fiunt maxima, non quae iuxta meatum, sed quae media sita sunt: minimaque; nouissima continentur. Magnitudo minimis, quanta granis ficuum est: nec meatum ipsum vlla contingunt: sed per medium haerent. vtraque enim ex parte, caudam dico, & aluum, bino maxime distinguitur intervallo. sic enim operimenta quoque disposita sunt. Sed quoniam latera ipsa complecti satis non possint, addito extremo cuncta teguntur, idque velut operculum obturat. Videtur prorsus locusta cartilaginosis illis particulis mandare oua, cum enititur, caudam adducens, & protinus comprimens, inflectensque; sese parere. Cartilagineae vero illae appendices per id tempus augentur, atque ouorum capaces redduntur. partus enim in ijs recipitur: ut sepiarum in sarmetis, & qualibet colluuioc

collocatur. locustæ ad hûc pariunt modû. mox ubi ea sui corporis parte
 intra diem maxime vigesimum oua concoxerint, abigût vniuersa, cõ-
 glomeratq; ita in idem, vt & foris congesta appareant. Tum ex colo-
 25 custæ proueniunt intra diem maxime decimumquintû. & sæpe mino-
 res, q̃ vt digiti magnitudinem expleant, capiûtur. excludût igitur oua
 ante arcturû. abigunt iam concocta, atq; absoluunt ab arcturo. Squillæ
 gibbæ vterum menses circiter quatuor ferunt. locustæ asperis saxosisq;
 locis proueniût. gammari læuiores ac terrenis. neutrum genus li-
 30 mosa amat. vnde fit vt gammari apud Hellespontum & circa Thasum
 gignantur. locustæ circa Sigæum & Athon. Coniectantur loca aspera
 limosæ piscatores, oris litoralibus, atq; alijs id genus indicijs, quotiès
 capturam in alto libet exercere. litora potius vernis hibernisq; tempo-
 ribus expetunt. cõferunt se in altum, æstate videlicet, cû aliàs calorem,
 35 aliàs frigus persequûtur, ijs etiam quas nomine vrsæ arctos appellant,
 idem pariendi tempus natura statuit: quod locustis. quocirca per hie-
 mem & vere prius q̃ oua excludant, cibo laudâtur. cû excluderint, de-
 terrime fiunt. crusta sua & locustæ & cancri, tã nuper nati, quàm post,
 exuuntur per ver, quẽadmodû angues membrana vernationis, quam
 40 senectutem appellant. locustis omnibus vita diuturnior data est.

¶ De polypo, sepia, loligine, cæterisq; mollibus ouiparis, deque
 eorum fœtura & partu. Cap. XVIII.

Ollia copulatione ac venereo coitu ouum concipiunt
 candidû. quod in dies arenidû, quale illud crustati ge-
 neris, euadit. ædit polypus suû ouû, vel in cubilibus, vel
 in figulino, vel in quo alio cauo simili labruscæ florëtis
 5 racemulis, aut fructui arboris populi albæ, vt dictum
 iam est, pendent utiq; per cubile oua tanta fœcundita-
 te, vt collectis vas impleatur lōge amplius quàm caput sit, quo cõtine-
 bantur. Polyporum itaq; ouis diebus post quinquaginta, maxime ru-
 ptis, polypuli modo araneorum, per quàm multi exerpunt, quorum na-
 10 tura sigillatim nondum conspicua est, quanq̃ forma satis tota apparet.
 sed ob exiguitatē imbecillitatēq; copia interit. iam nonnulli adeo spe-
 ctantur exigui, vt nulla partium consistit distinctiōe, quãuis ad tactû
 moueantur. Oua quæ sepia ædunt, magnitudinē myrtorum capiunt, &
 nigrescunt. emissio enim atramento parentis infundûtur, atque ita infi-
 15 ciuntur, cohærent inter se ad speciem racemi cuncta vni obducta cuidâ
 nexui: nec facile alterum detrahi ab altero potest. mas enim humorem
 quendam mucoris mittit, cuius lentore tenaciter oua sibi cohærescût,
 ac crescunt. etiã hæc & cum primû ædita, candida sint atq; exigua, mox
 20 atramento perfusa, nigra maiorq; redduntur. Cûq; sepiola iam intus
 constiterit, videlicet tota ex cãdido oui interno concreescens, tû rupta
 oui membranula proles exit: primû pars illa interior candida, veluti

ARIST. DE HIST. ANI.

grando consistit, cum fœmina suum atramentum asperferit. Nascitur enim sepiola ex eo ipso candicante corpusculo versa in caput, modo auium ventre annexo. Sed qualisnam sit in his annexus umbilici, nondum exploratum habemus. Constat tamen candidū illud subinde diminui, dum sepiola augetur. & ad postremum, ut luteū auiibus: sic candidum his aboleri. primū oculi grandes in his quoq; , perinde ut in cæteris, apparent. Sit a ouum, b c oculi, d sepiola ipsa, e hoc ipsum. ferunt utrum sepiæ verno tempore. Pariunt intra diem decimum quintum. mox oua ædita crassitudinem acinorum vix minorū intra diem item decimum quintum capiunt, quibus obruptis sepiolæ excluduntur. quæ, si quis prius prole iam perfecta obsiderit oui membranam, sterculculum mittunt, suūmq; præ metu colorē immutant ex candicante in rubrisculum. Sed cum genus omne crustatū sibi iuncta contineat oua, itaq; foueat, polypus, & sepiæ, & reliqua generis eiusdem, oua quæ perierint, absoluta fouent, & præcipue sepiæ. quippe cuius sæpenumero alueus iuxta terram, dum hoc facit, appareat. Polypus fœmina modo incubat ouis, modo in ore sui cubilis assidens, brachium super ouis exporrectum tenet. Sepiæ parit iuxta terram inter algas & arundines, & si quod aggestum tale iniectum sit: ut farmenta, aut lapides, aut quælibet alia materiei congeries. Et quidem piscatores de industria falces farmentorū disponunt. hæc perlibenter in eis loculamentis parit prolixam illam, continentemq; seriem ouorū, qualis cirri muliebris species est. enititur, alutem per interualla reprimens, inspergitq; atramentū, interposita quiete: utpote cū non nisi cum labore emittat. Loligines in alto pariunt. consertum ijs quoq; ouū, quale sepijs est. Viuedi spatium tam sepiæ q̃ loligini breue. nam exceptis paucis bimatum non complent. polypis etiā tantundem temporis ad viuendum datum est: prodeunt ē singulis sepiarum ouis sepiolæ singulæ. quod idem in genere etiam loliginum fit. Inter loliginem marem & fœminam hoc interest, q̃ fœmina intestina continet duo, veluti mamas. quæ si aluo disiecta inspectes, facile videris. Mas omnino ijs caret. Sepiæ tum hoc idem discrimen habet. tum vero q̃ mas varius plus, q̃ fœmina est, ut exposui.

De ijs insectorum generibus, quæ aut ex erucis, aut ex vermibus, aut ex fimo gignuntur. Cap. XIX.

Insecti generis mares fœminis esse minores, ac superuentu coire, vixq; absolui dictum iam est. Breui à coitu pariunt maxima sui parte, quæ solent coire, Vermes autem omnia faciunt, excepto genere quodā papilionum, quod durū quiddam simile cartamo, id est, cnicici semini producit, sed intus fluidum. Vermibus vero ipsis non parte aliqua, sicut in ouis animal creatur: sed totus vermis accrescit, & particulatim discretus formatur in specie destinati animalis.

Procreantur porrò insecta, aut ex animalibus generis eiusdem: vt phalangia, & aranci. ex phalangijs & araneis: vt bruci, locustæ, cicadæ. aut non ex animalibus, sed sponte. alia ex rore, qui frondibus insudat, videlicet verno tempore, vt natura fert. sæpe tamen & hiberno. quoties trāquillum australēq; tempus diutius cōsistit. Item alia ex cœno, aut fimo putrescente oriūtur. alia in lignis aut stirpium, aut cæsis. alia in animalium pilis, alia in excrēmentis, aut iam excretis, aut adhuc intra animalis contentis: vt quæ tinxæ siue lumbrici appellantur, quorū genera tria sunt, latum, teres, & quod ascarida appellatū est, ex quo nihil procreari aliud potest. Latum autem illud solum intestino adhærens, parit simile cucumeris semini. quo indicio medici genus id lumbrici inesse intelligūt. Nascuntur papiliones ex erucis. erucæ ex virentibus folijs, maximēq; ex brassica. Primum minus quid milio cōsistit in folio, mox vermiculi inde cōtrahūtur, & accrescūt, tum intra triduum eruculæ a se formantur. quæ auctæ motu cessant: suāq; forma immutantur appellātūrq; tātis per chrysalides, quasi aurelias dixeris. duro insectæ putamine sunt, ad tactū mobiles, meatibus araneosis obductæ. nō os, nō aliud ex membris quod conspicuū sit, possident. longo post tempore putamine obrupto euolant inde animalia pēnigera, quos papiliones vocamus. Itaq; primū dum erucæ sunt, cibo aluntur, atq; excrementū emittunt. At vero cum in aurelias dictas transferint, nihil vel gustāt, vel excernunt. hæc eadem gignendi ratio cæterorū etiam est, quæ ex vermibus cōsistant. siue ex coitu animalium vermes, seu sine coitu prodire. nam & apium, & crabronum, & vesparū vermes, quādiu recentes sunt & alūtur, tantisper & stercus emittere videntur. At cū formæ liniamēta receperint, sub qua facie nymphæ appellantur, iam neq; cibum prætereā capiunt, neq; vllū reddunt alui excrementū: sed coerciti & contracti quiescūt, nec vllō pacto mouere se patiuntur, vsque dum species destinata perficiatur. quo factō euolat proles, rupto quo cōtinebatur, folliculo. Quinetiam superæ & aciæ dictæ quibusdā eiusmodi alijs generātur erucis, quæ vident ingressu. Parte enim innitentes priore cōtrahunt sese, adducētes posteriōrē, arcuatimq; incedunt. Verū quæq; orta sibi colorem à sua eruca trahūt. Fit ex quodam verme grandiore, qui veluti cornua gemina protendit, suūq; generis est, primū toto immutato eruca: deinde quæ bombix appellatur. ex quo necydales, in ualidam dixerim. quæ varia formarū successio in semestri temporis spatio completur. ex hoc animalis genere bombycia illa mulieres nōnullæ retorquendo in filiū deducūt, deinde texūt. prima texisse in Co insula, Pamphila Platis filia dicitur. Eodē modo scarabæi tauri gignuntur ex vermibus, qui in lignis aridis nascuntur, primū enim vermes ipsi immobiles sūt, mox disrupto putamine id scarabæi genus exit. Blattas in alucarijs gigni apertum est, quæ & ipsæ pēnatæ sunt. Asilus latiusculis

Hermo. redit, Blattas in brassicis.

ARIST. DE HIST. ANI.

quibusdam bestiis, quæ in fluuijs supernatant, nascitur. quam ob rem
 magna asilorum copia circa aquas, ubi id genus bestiolarum est. Erucis
 quibusdam corpore piloso, non grandi primò cicindelæ à cluniū fulgo-
 re nomine indito, sunt non volucres, quibus deinde mutatis pænigera
 animalia gignuntur, quos cirros vocant. Culices muliones ex ascaridis, 55
 hoc est tipulis generantur. tipulæ ferè in puteis, & ubicunq; aqua se col-
 ligit, terrena subsidente cōcretionē oriūtur. fit vt in principio fex ipsa
 putrescens colorē candicantem trahat, mox nigricantē, postremo cruē-
 tum. talis cum fuerit, minutissima quædam & rubra specie algulæ pro- 60
 deūt. quæ ad tempus hærentia suæ origini mouentur, deinde absolu-
 tur, itaq; feruntur per aquam tipulæ nuncupatæ. tum paucis post die-
 bus erigūt se super aqua duræ, atq; immobiles. mox disrupto putami-
 ne, culex emergit, ac insidet, donec vel sole vel flatu moueatur & volet.
 Cōmune omnium vermium est, & eorum quæ ex vermibus proueniūt 65
 animalium, vt primordium generationis, aut à sole, aut à spiritu præste-
 tur. sed copiosius ac celerius fiunt tipulæ in aquis, quarū sedimentum
 varium ac promiscuū sit. quale in agro Megarico in operis solet misce-
 ri. putrescit etenim hoc facilius, & autumnō quoq; vberius generatur.
 minus enim humoris esse tūc accidit. Rediuij gramine oriuntur. Scar- 70
 abæi virides, galleruceiā vocari incipientes, vermibus fimo bouis aut iu-
 menti creatis gignūtur. Scarabæi pilularij in fimo quem voluunt, con-
 duntur per hiemem: paruosq; vermiculos pariunt, ex quibus ipsi pro-
 creantur. Quinetiam leguminum vermiculis pennata animalia ratio-
 ne simili prodeūt. Muscæ ex vermiculis fimi digesti in partes gignūtur. 75
 quam ob rem qui eo fungūtur munere, contendunt reliquū fimi pro-
 miscui discernere. etiam confectum concoctūmq; esse fimū cōfirmant.
 Principium autem vermiculorum ipsorum exiguum est, quod primū
 rubescit, atque ex immobili quasi hærens adhuc fibris moueri incipit.
 Mox vermiculus immobilis redditur, qui cū postea motus est, rursus 80
 immobilis fit, demūmq; generat muscam, quæ flatus aut solis beneficio
 moueatur. Tabani ex ligno nascūtur. Orfodagne, quas mordellas ap-
 pellem, ex vermiculis immutatis, qui in brassicæ caule creantur. Cātha-
 ridæ ex erucis fici, piri, pini, atq; etiam sentis caninæ oriūtur, sunt enim
 in his omnibus vermes. petit genus id animalis foetida, quoniam ex ta- 85
 li materia constitutum est. Vinarij culices ex vermiculis, qui fece vini
 acescente gignūtur, originem trahūt. Quinetiam in his quæ putredinē
 nullam posse recipere existimātur, nasci animalia nouimus: vt vermes
 in niue vetustiore, qui hirti sunt pilis, & rubidi, quoniam & ipsa nix ve-
 tustate rubescit. sed in niue mediæ terræ candidi, & grādiore inueniū- 90
 tur. torpent omnes ac difficulter mouētur. In Cyprio insula, ærarij for-
 nacibus, ubi chalcites lapis ingestus cō pluribus diebus crematur, besti-
 olæ in medio igne nascūtur pennatæ, paulo muscis grādibus maiores.

quæ per ignem saliant atq; ambulent. Emoritur & hoc genus: & illud
 niuis alūnum, cum alterum ab igne, alterum à niue dimotū est. Non
 95 nulla corpora esse animalium, quæ igne non absumantur, salamandra
 claro documento est: quæ, ut aiunt, ignem, inambulans per eum, extin-
 guit. Hypanis fluuius apud Cymerium Bosphorum sub solstitio defert
 veluti folliculos acinis maiores, quibus quadrupedes volucres erūpūt:
 quod genus animalis in postmeridianum vsque diei tempus viuūt, &
 100 volat: mox descendente sole macrescit, & languet: deinde occidente
 emoritur, vita non vltra vnum diem peracta: vnde ephemerum, id est
 diarium appellatum est. Quæ ex erucis aut vermibus gignuntur ara-
 nea inuoluta, magna ex parte principio exeunt: hæc ita.

De vesparum generatione, & eius tempore, quando etiam
 insectorum genera quàm plurima pereant. Cap. XX.

Vespæ autem ichneumones nuncupatæ, quæ minores,
 q̃ ceteræ sunt phalangia perimunt: occisq; ferūt in pa-
 rietinas, aut aliquid tale foramine peruiū: deinde illi-
 nunt luto, atq; ex ijs incubando suū procreāt genus.
 5 Nonnulla ex ijs quorum pennis crusta superuenit, &
 ex minutis quæ nomine carent, nidos sibi è luto par-
 uos aut ad sepulchra, aut ad parietinas confingunt: atq; in ijs vermicu-
 los pariunt. Tempus generationis à principio ad finem, maximæ ferè
 parti septenarijs ternis describitur, aut quaternis. Culicum & vermi-
 10 formis generis parti plurimæ ter septeni attributi sunt. Ouiparis qua-
 ter septeni magna ex parte: septē ex ijs ab initu concretio & cōsum-
 matio oui vendicat sibi: reliquis tribus septenis incubant, atq; exclu-
 dunt, ea scilicet quæ suo procreāt fœtu: ut araneus, aut aliquid gē-
 ris eiusdē: mutationes vero & trāsitus in figuras alias trinis aut quadri-
 15 nis diebus parti maximæ peraguntur: sicut in morbis quoq; dies de-
 cretorius euenit. Talis insectorum generatio est. Pereunt striatis, con-
 tortisq; membris, ut senectute genus maiorum animalium moritur: quæ
 pennata ex ijs sunt, pennis etiā conuulsis autūno ferè moriuntur. Ta-
 bani quidem vel aqua intercute oculorum cæci intereunt.

De coitu & apum generatione, variæ opiniones. Cap. XXI.

E generatione apum varia sententia est. Alij enim eas pa-
 5 rere & coire negant: sed deportare fœturam existimant:
 nec vnde portent, constat inter omnes. Sed alij ex flore
 cerinthi, alij ex flore arundinis, alij ex flore oleæ aiunt, ar-
 gumentūmq; afferunt, q̃ cum oliuarum proventus sit
 largior, tunc plura examina prodeant. Sunt qui fucorum quidem fœ-
 10 turam comportari ab aliquo ex ijs quæ modo dixi, arbitrentur: sed
 apum generi ortum præstari à ducibus. Quorum duo sunt genera,
 alterum fuluum, quod præstantius est: alterū nigrum magisq; varium:

ARIST. DE HIST. ANI.

magnitudo his duplo, q̄ cæteris frugi apibus, auctior est: pars à præcin- 10
cto inferior proportionē sexquialtera adeò longitudinis habetur: vocā-
tur à nōnullis matres, vtpote originis authores: argumēto referūt q̄ fu-
corum fœtus æditur etiā sine duce, apū nunq̄. Aliqui per coitū agi opi-
nātur, marēs q̄ esse fucos, fœminas vero apes esse cōtendunt. Cæteræ in
concauis imilq̄ fauorū proueniūt: duces subter ad fauū pendētes oriū 15
tur separatim sex aut septē, contrā, q̄ cæterę turmæ fœtura adhærentes.
aculeum apes possident: fuci eo carent. Reges ducēsque habēt, sed nō
vtuntur: quocirca eos carere aculeo nōnulli existimant.

De apum generibus, & earum ducibus, & ætate, deq̄ fauorū
confectione, & scadonibus, id est apum sobole. Cap. XXII.

Cetera apum plura: optimum, quæ breues, variæ, & in
rotunditatem compactiles sunt: secundum quæ longæ,
& vespis similes: tertiū qui fur nūcupatur: grādis hic,
& aluo est ampliore: quartū fucus præcipua magnitu-
dine, sed nullo armatus aculeo, & ignauus: quā ob rē 5
alucis aliquid intexūt, quo apes subire possint: fuci au-
tem vt grandiores, nequeant. Ducum duo sunt genera, vt dictum iam
est. Nec vnus in quoq̄ examine dux tantūmodo est: sed plures: peritq̄
ipsum examen, si duces vel non satis habeantur (quod non tam princi-
pis desiderio, q̄ ortus, vt aiunt, ad quem illi necessarij sunt, incidit) vel 10
plures q̄ satis: distrahunt enim examen: prouenit fœtus apum parcius
vere serotino, squalore, rubigine: augent porrò mella siccitates, sobolē
imbres. Vnde fit, vt simul oliuæ, & examinū copia sit: fauos primum cō-
ficiunt, mox collocant fœtum ore emittentes suo, vt ijs placet, qui cen- 15
sent aliunde prolis primordia cōuehi: deinde cibi causa mellificāt, tam
æstate q̄ autumno: sed melius mel autūnale est. Construunt fauos è flo-
ribus, cerā ex lachryma arborū fingūt, mella ex rore aëris, siderū exor-
tu potissimū: & arcus cælestis incubitu contrahūt: omnino ante vergi-
liarum exortum mel non fit. Fauos itaq̄ vt dictum est, floribus faciunt: 20
mel autem non ipsas facere apes, sed rorem candentem deferre, argu-
mento est, q̄ vno aut altero die cellas melle repletas inueniunt apia-
rij. Itē autumno mel, postea quā detractum est, nō reparatur: cum ta-
men illo etiam tēpore flores proueniāt. Sublato itaq̄ melle, & cibo aut
nullo extante aut exiguo, repeterent certē apes munus mellis cōficiē- 25
di, si ex floribus possent accipere. Crassescit autē mel concoctū iam tem-
pore. Initio enim vt aqua, dilutū est, & primis diebus sine crassitudine
cernitur: quod si exēptū eo tēpore sit, crassitudine caret: tum vicesimo
maxime die spissatur. Indiciū perfectionis in sapore potissimū est: dul-
cius enim quod crassius. Colligūt apes ex omnibus quæ florē calicula- 30
tū ferunt, atq̄ etiā ex ceteris in quibus dulcedo est, & lingua susceptū
genus id saporis deportāt sine vllo fructuum detrimēto. Vindemiātur

initio caprifici aluei, tūc enim mellationis terminus est. Schadones autē (sobolē dico) optimē fiūt, cū mellificatur: aggerūt suis cruribus cerā, atq; erithacā: mel ore euomūt in cellas: fœtu posito incubāt auiū more: 35 exclusus inde vermiculus dum paruius est, iacet in fauo obliquus. post deinde sua ipse facultate se erigit, cibūmq; capit. Et fauo ita adhæret, vt retineri videatur. Fœtus apū, & fucorū candidus est: ex quo vermiciuli fiūt, qui in apes fucōsq; trāseāt. Primordiū regū colore cernitur fuluo, corpulētia mellis crassioris, magnitudine ilico proxima suæ futuræ 40 soboli: nec primū ex eo vermiculus gignitur: sed statim apīs vt aiūt: quā autē parte fœtus cōstitutus sit, mel ibi ē regione cōficitur. Schadones, si fœtus oppressus intercipiatur, trūcatā sine pēnis, & cruribus prodeūt. Sed si libere ad finē generationis venerūt, rupta qua cingūtur mēbrana, euolāt. Stercus quādiu fit vermis, emittit: postmodū nō, nisi perfectē 45 (vt modo dixi) prodierint: si quis capita ijs demat, prius q̄ pēnas habent, pro pabulo nimirū apibus sunt: & si fucū adēptis pēnis in alueū reijcias, ipsē reliquorū pēnas erodūt. Vita apū anni sex: nōnullæ etiā septē possunt cōplere. Quod si examen nouē aut decē annos durauerit, prospere actū esse existimatur. Genus quoddā apū in Ponto est candidum 50 valde, quod bis mense mellificet. Apud Themiscyrā circa Thermodontem amnē, apes tā in terra, q̄ in alueis faciūt fauos, qui parū admodū ceræ cōtineant, & mel crassius reddant. Fauus ipse læuis atq; æquabilis est, quē non semper, sed hibernis tēporibus tantū construunt: copia enim in eo tractu est hederæ, quæ hieme floreat, vnde apes mel capiāt: 55 ad Amisum vrbe conuehitur à locis superioribus mel candidū, crassūmq; maiorem in modum, quod apes faciūt arboribus sine fauo: quæle etiā fieri in Ponto cognitū est. Sunt etiā apes, quæ fauos sub terra triplici ordine faciant: in quibus mel est, vermis nullus: sed nec faui omnes eiusmodi sunt, nec apes ita omnes confingunt.

¶ De fœtura crabronum & vesparum.

Cap. XXIII.

5 Rabrones & vespæ, si duce amisso aberrauerint, fauos suæ proli cōstituūt, in sublimi & foraminibus: crabrones in sublimi, vespæ in foraminibus: sed si habeāt ducē, sub terra nidificāt. Cellis sexangulis fauos extruūt omnes, vt apes: sed ex materia corticea quadam, & araneosa: lōge tamē lautior fauus crabronū q̄ vesparū est. Fœturā modo apum instillāt ad latus cellarū faui, & parietibus admo- uent. Verū nō in omnibus cellis inest æqualis fœtus: sed alijs iam grandiusculus, vt vel queat volare: alijs in nympha est: alijs adhuc in vermiculo. Excrementū vermiculis tantū, vt & in apū genere, est: manet fœ- 10 tus immobilis, cū in nympha est, & membrana velatur. Paululū mellis, quantū gutta, in cellis crabronū ē regione proli paratur. Schadones huius generis nō vere sed autumnō fiunt, & crescunt maxime plenilū-

g. j.

Erithacam, quæ & sanda-
raca appella-
tur, & a Di-
oscoride, ce-
ranthemus
ex arborum
succo gūmi
modo geni-
ta, & verno
rore, vnde
vernigini vul-
go nomen.

ARIST. DE HIST. ANI.

nio. haret & foetus & vermiculus non in imo cellæ, sed lateri.

De partu nonnullorum ex genere bombycum. Cap. XXIII.

Pli. sic. Nidos luto fin-
gunt salis spe-
cie applica-
tos lapidi, &
cetera.

Nonnulla ex bombycū genere nidos in acutū exeūtes è luto quasi illitos vitri specie affigunt lapidi, aut alicui tali tā crassos durōsq; vt spiculo perforari vix possint. pariunt in his, & vermiculos producūt candidos mēbrana obuolutos nigra, seorsūmq; à mēbrana cerā in luto faciunt, quæ multo pallidior sit q̄ cera apum.

De coitu, & partu formicarum. Cap. XXV.

Coēunt & formicæ, & vermiculum pariūt nulli annexum: qui accrescens ex minutulo & rotundo lōgiusculus fit, formāmq; accipit debitam. ortus eorum verno tempore agitur.

De partu terrestrium scorpionum. Cap. XXVI.

Vin & scorpiones terrestres vermiculos ouorū specie pariūt complures, & incubant. mox vt prolem perfecerunt, pelluntur ab ea ipsa, sicut & araneis accidit, & interimūtur à suis liberis magno numero. sæpius enim vndenos pariunt.

De generibus araneorum, & eorum partu. Cap. XXVII.

Ranci vero coēunt modo quo dictū est. Pariūt vermiculos, qui nō ex parte, sed toti in aranei formā immutātur. nā & rotūdi iā inde à primo ortu proueniūt. Cū pepererint, incubāt, & triduo peragūt. pariūt ōnes in tela. Sed alij in subtili & breui, alij in crassiore, & alij ōnino in sinu orbiculato, alij ita, vt aliquatenus tela obducta proles muniatur. ples autē ipsa nō vniuersa pducitur. vt tamē quisq; exiuit, ptinus salit, filūq; mittit. humor similis in vermiculis in frictu precipitur, atq; in araneis ipsis recēs natis: hoc est, crassus & cādidus. Præterea aranei in tela pariūt, cuius dimidiū applicatū ipsis matribus est, reliquū foris recipit partū. & incubāt eadē in tela, atq; viuificāt. Phalangij in rete, quod crassum cōfecerint, pariūt, atq; incubāt. cæteris lautioribus illis part⁹ minoris numeri est. At vero phalāgijs admodū numerosus. Cūq; ipsa proles increuerit, matrē āplexa cōsumit, & eijcit. sæpe etiā patrē, si ceperint. adiuuat enim fœminā incubitu. Pariuntur interdum & trecēti eodē vtero. consummātur aranei, & iusta sibi recipiunt incrementa diebus quater septenis à paruo sui ortus initio ad finem.

De coitu & partu locustarum, earūmq; ætate. Cap. XXVIII.

Ocustæ eodē coēunt modo, quo cetera insecta, scilicet minore supueniēte maius. sunt enim in eo genere mares minores q̄ fœminę. pariunt in terra fixo cauliculo, quo mares vacāt. ac vniuersæ & loco eodē foetum depouunt, ita, vt quasi fauus esse videatur. hinc vermiculi speciem oui gerētes oriūtur, qui terra quadā præte-

nui, tanquā membranula ambiuntur. qua diffecta emergūt locustæ ac
 euolant. Tam mollis fœtura hæc est, vt ad tactū leuissimum dilabatur,
 & pereat. Non summę telluri partus committitur: sed paulo altius. hic
 10 concoctione peracta exeunt ex illo terreno amiculo paruæ locustæ, &
 nigrâtes, deinde cute obrupta, maiores statim efficiūtur. pariunt exitu
 veris, & statim à partu moriuntur, vermiculis circa collum innascen-
 5 tibus tempore partus qui eas strangulent. Mares quoq; eodem tēpore
 obeunt. vere terra emergunt. Locis mōtanis aut tenuibus locustæ nō
 15 fiūt, sed planis rimosisq; pariūt enim in rimis sua oua, quæ durāt hieme.
 in terra ineunte æstate proueniūt ex fœtu anni superioris locustæ.

¶ De brucis & eorum fœtura.

Cap. XXIX.

Pari modo, & quos brucos appellāt, pariunt. & cū pepererint,
 moriuntur. intereunt oua eorū aquis autūnalibus, cum nimis
 inceserint. At sicco autumno largior prouentus brucorū est.
 quoniam minus oua intereāt. innormis enim esse videtur eorum qui-
 5 dem interitus. quinetiam ortus nulla certa agitur ratione.

¶ De generibus cicadarum, & earum coitu.

Cap. XXX.

Icadarū duo sunt genera. aliæ enim minores, quæ pri-
 mæ prodeūt, & nouissimæ pereunt. aliæ maiores, quæ
 canunt, eadēmq; nouissimæ prodeunt, & primæ inter-
 eunt. Sūt quæ canūt præcinctu diuiduæ, siue minores,
 5 siue maiores sunt. quæ autē non canūt, indiuiduæ con-
 stant. vocāt nōnulli grandiores illas & canētes argu-
 10 tas: minores mutas. Sed canere, vel in secūdo hoc genere possunt pau-
 lulū, quæ præcinctæ prodierint. Nasci nō possunt cicadæ vbi arbores de-
 sunt. quocirca apud Cyrenā nullæ in campo sunt, cum circa oppidum
 15 ipsum multæ proueniāt. Oleas maxime amant, vt minus vmbrolas. loca
 enim frigidiōra aspernantur. quam ob rē in opacis nemoribus esse ne-
 queunt. Coeunt tam maiores q̄ minores supinæ cōplexu mutuo. mās-
 20 q; inferit in fœminam, sicut & cætera insecta agūt. Genitale fœmina habet
 rescissum, quo recipit id quod à mare inijcitur. Pariūt in aruis cessanti-
 15 bus excauātes asperitate præacuta, quam parte habēt posteriore. quo-
 modo bruci etiam solo eiusmodi pariūt. quapropter in Cyrenēsi agro
 copia est. Quinetiā in arundinibus, quo adminiculo vites eriguntur,
 nidum fœturæ excauāt. & in caulibus squillæ herbæ interdū pariunt.
 sed hic fœtus facile in terrā dilabatur. Proueniunt large copia imbrīū.
 20 Crescit primo in terra vermiculus. deinde fit ex eo quæ tettigometra
 vocatur parentis nomine. quo tēpore gustu suauissimæ sunt, antequām
 cortex rumpatur. postmodum circa solstitia noctu exeunt, statimq; ru-
 pto cortice prodeūt cicadæ ex matrice illa cicada, quam modo tetti-
 gometrā dixi, nigræ protinus, & duriusculæ, & maiusculæ. atq; incipiūt
 25 canere. mares utroq; in genere canūt: fœminæ silent: & ante coitū ma-

g.ij.

ARIST. DE HIST. ANI.

res suauiores sunt: à coitu fœminæ. quippe quæ oua candida gustu habeant grata. excitatæ cum subuolant, quædam reddunt humorem modo aquæ. quo rustici eas mingere, & excremento non carere, roræque ali affeuerant. Si quis digitum cōtrahens, ac remittens subinde appropinquet, magis expectant, quàm si ilico extendat. & quidem transire in digitum alliciuntur. quòd enim oculis hebetes sunt, quasi frons aliqua moueatur, digitum ita ad motum conscendunt.

¶ De coitu, & generibus pediculorum, culicū, cimicum, quæ uerè animantium genera hi infestent. Cap. XXXI

Quæ ex numero insectorum nō carne viuūt, sed carnis uiuæ humore aluntur, ut pediculi, pulices, cimices, hæc per coitum generant ea, quæ lendes vocātur. ex quibus nihil præterea nasci potest. illorum autem generatio talis est. Pulices minima quadam putredine gignuntur: sed eiq; sui ortus sordes obtinent aridas. Cimices ex humore, qui per summa corporis animalium consistit. Pediculi ex carne. quibus futuris emergunt ceu pustulæ quædā sine pure exiguæ: quas si pungas, pediculi exeunt. Accidit morbus hic nōnullis hominibus præ nimio corporis humore. & quidem aliquos fœditate obijisse proditum est: ut Alcmanem poëtā, & Pherecydem Syrium. quibusdā item morborum generibus copia nascitur pediculorum. Genus pediculi ferū vocatū, est durius eo, quod magna ex parte prouenit, & corpori detrahi difficilius. pueris pediculi capillo magis: uiris minus. omnino fœminæ magis q̄ mares pediculū sentiunt. minus laborāt eorū capita quibus pediculus in capillo est. Quin & ex cæteris animalibus cōplura pediculo infestantur: ut aues. & phasianæ quidem intereunt, nisi se puluerent. omnino quibus penna caule constat, ijs pediculus gignitur. nec ea quibus pilus est carent eodē, excepto asino, qui nō pediculo tantum, verum etiā rediuo immunis est. Boues utrunq; id habent. oues & capræ rediuos habēt: pediculis vacāt. Suibus quoddā pediculi grande, ac durū, familiare est. Canibus proprium ricinus, qui ab eodem animali nomē cynoraistæ accepit. Genus autē vnūquodq; pediculi ex corpore ipso sui animalis enascitur. Proueniunt largius pediculi mutatione aquarū, quibus lauare se solent ea, quorum natura pediculum patitur. In mari etiā pisces hoc malum infestat, verum nō in piscibus ipsis: sed limo gignitur simile multipedibus asellis, nisi q̄ caudā hoc ampliusculā habeat. Genus pediculi marinū simplex vnūq; est, ubiq; proueniens: sed maxime in foraminibus, & cauernis. insecta hæc omnia sunt, & multipeda, & exāguia. Asilus thunnorū sub pinna oritur, specie scorpionis, aranei magnitudine. Maris, quod à Cyrena in Aegyptū pāditur, piscis pediculus nomine circa delphinū est, qui omnīū pinguiissimus fit pabuli copia, quæ delphini opera suppeditatur.

De genere tinearum, quod in lanis procreatur, deq; xylophthoro quod in lignis, necnon de ficarijs culicibus, quos caprificus generat.

Cap. XXXII.

Vinetiā aliā generantur bestiolæ, vt dictū est, tum in lanis, & quibusuis lanificio cōfectis: vt tineæ, quæ lanis puluerulentis præcipue oriūtur, atq; etiā magis si araneus vnā includatur. si quid enim humoris inest, hic absorbens ampliat siccitatem. nascitur & in tunicis hoc idem vermiculi genus. Tum vero in cera vetusta, vt in ligno, animal gignitur candidū: quod omniū animalium esse minimum existimatur, nomine acari. necnō alia in chartis, aut his proxima quæ in veste, aut scorpioni, sed sine cauda generātur perq̃ exigua. omnibus propè dixerim, vel ficis humescētibus, vel humidis siccescētibus creari animal potest. Nascitur & vermiculus quidā, cui nomē à corrūpendis lignis, xylophthoro, ac si ligni perdi appelles, nullo minus absurdū. caput enim suo putamine exerit variū. pedes in postremo habet, vt alij vermes. reliquū corpus tunica araneosa integitur, suoq; tegumēto hærētes festucas gerit, ita, vt forte eas, casūq; sibi cōtraxisse, dum ambularet, videretur. Verū ipsæ natiuæ inhaerent tunicæ. & vt limacibus testa, sic totum id vermiculo huic adheret. nec decedit vnq̃, sed euellitur vt natiuū. quod si hāc eius tunicā detrahas, expirat. pariq; modo, atq; limax, testa detracta hebetescit. processu utiq; temporis id quoq; in aureliam transit, vt eruca, atq; immobile viuit. Sed quidnam ex eo animalis pennati oriatur, compertū nō adhuc est. Ficarids culices caprificus generat suis pomis. fit primū vermiculus, mox rupta cute euolat culex, mutatq; sede, petit ficus immaturas. quibus se insinuans, facit, ne decident. Quam ob rem agricolæ appēdere ficis caprifici ficus: & iuxta easdem caprificos serere assolēt.

De foetura quadrupedum ouiparorum.

Cap. XXXIII.

Vadrupeis autē sanguinei ouipari generis ortus vero tempore quidem agitur: sed coitus non tempore eodem. Alia enim vere, alia æstate, alia circa autumnum coeunt. vtcūq; singulis tempus sequēs ad prolem cōmōdius est. Testudo oua durioris testæ & bicolora ædit. quale ouum auium est, eaq; defossa & cooperta terra, ac pauita, & complanata incubat, crebrius repetēs: foetūmq; sequēte anno excludit. Mus aquatilis, siue testudo lutaria, in terra scrobe effossa dolij amplitudine parit oua: quæ deserit terra obruta, diēq; tricesimo repetit, refossāq; aperit. foetūmq; cōtinuo ducit in aquā. Testudines etiā marine egressæ in terram, pariunt oua auium cortaliū ouis similia. & defossa coopertāq; incubāt noctibus. ouorū numerus maximus est. nam ad centena pariūt oua. Quin & lacertæ & crocodili tā terrestres q̃ fluuiatiles sua oua terre gremio cōmittūt. Lacertarū oua sponte in terra

g. iij.

ARIST. DE HIST. ANI.

aperiuntur. vitam enim earum annū non cōplere, sed semestrem finire
aiunt. Crocodilus fluuiatilis oua sexaginta complurimū parit, viuūtq;
diu, maximūq; animal minima hac origine euadit. ouū enim nō ma-
ius q̄ anseris, & fœtus inde exclusus pro portione est: attamē crescit ad
quindecim cubita. Sunt qui eum tam diu augeri, q̄ diu viuat, cōfirmēt.

¶ De viperæ, cæterarūq; serpentium fœtura. Cap. XXXIII.

Ipera ē serpentibus vna animal ædit, cum intra se oua
primum pepererit. Ouum hoc vnus coloris, & mol-
le, vt piscium est. fœtus superne consistit: nec cortice
continetur, vt nec piscium quidem. parit catulos ob-
uolutos mēbranis, quæ tertia die rumpantur. euenit
interdum, vt qui in vtero adhuc sunt, abrosis membra-

Leoni. censet
reddendum,
viginti ferè
numero.

nis prorumpant. singulos diebus singulis parit, plures, quàm viginti.
Cæteræ serpentes oua pariunt foris contexta, ad monilis, hoc est orna-
mēti mulierum quod ambit collum, similitudinem. incubant quæ pe-
pererint in terra, & fœtum sequēte excludunt anno.

QVINTI DE HISTORIA ANIMALIVM LIBRI FINIS.

ARISTOTELIS DE HISTORIA ANIMALIVM LIBER SEXTVS, INTERPRETE THEODORO.

¶ Aues omnes oua parere, diuersis tamen anni temporibus, nec
in ouorum numero omnes conuenire. Cap. I.

Serpentum & insectorum, atque etiam quadru-
pedum oua parientium generationes fieri ad
hunc modum animaduertimus. Aues autē oua
pariunt omnes: sed tempus coeundi pariendive
non idem omnibus est. quippe cum aliæ coeant
& pariant omni ferè tempore: vt gallinæ, vt co-
lumbæ. Gallina enim toto anno, præterq̄ duobus
mensibus brumalibus parit. magna etiam gene-
rosarum nonnullis fœcunditas, quando vel sexaginta ædūt ante incu-
bitum: quanquam ipsæ minus fœcundæ, quàm ignobiles sunt. Item ha-
drianæ paruo quidem sunt corpore, sed quotidie pariūt. ferociunt ta-
men, & pullos sæpe interimunt. Color his varius. Nonnullæ etiam è
cortalibus bis die pariunt. iam aliquæ in tantum copię prouenerunt,
vt effœtæ breui morerentur. sed gallinæ, vt dictum est, perpetuo pa-
riunt. Columbæ autem, palumbes, turtur, vinago, bina pariunt. sed co-

lumba vel decies anno: alia semel anno, & parcius generant. Agitur
 maximo auiū numero partus verno tempore. Sed alijs alia fecundius
 pariūt. quod bifariam fit, aut enim quia crebrius, vt columbæ: aut quia
 numerosius, vt gallinæ. Omnes quibus vngues adunci, parcius gene-
 20 rant, excepto tinūculo, qui plurima in adunco genere parit. Iam enim
 quatuor eius reperti sunt pulli, sed plures etiam posse procreari aper-
 tum est. pariunt cæteræ in nidis. Quæ autem minus volant, vt perdi-
 ces, vt coturnices, non nidis: sed condenso frutice prolem muniūt. Sic
 & alauda. & tetrix. sed hæc suum nidum patere auræ cupiūt. Quæ vero
 25 Bæotij meropem vocant, hic vnus subiens terræ cauernas facit cuna-
 bula. Turdi nidos ex luto, vt hirundines, faciunt in excelsis arboribus,
 ita deinceps continuato opere, vt quasi cathena quædam nidorum cõ-
 texta videatur. Vpupa vna suo in genere non nidificat: sed stipites ar-
 borum subiens, parit sine vllō stramento in cauis. Cuculus saxa & do-
 30 micilia petit in quibus nidificet. Tetrix, quam Athenienses vragem vo-
 cant, nec terræ, nec arbori suum nidum committit: sed frutici.

De natura & diuersitate ouorum omnium auium, semineque
 genitali, & incubandi officio.

Cap. II.

Vum æque omnium volucrū duro putamine constat,
 si modo non deprauetur, sed lege consumetur natu-
 ra. gallinæ enim nonnulla pariunt mollia vitio. & bi-
 color quoque ouum auium intus est, luteum interius,
 5 album exterius. sed differunt oua aquaticarum à ter-
 restribus, quòd multo plus lutei quàm albi, ex propor-
 tione contineant. Differunt & colore inter se oua auium. Sunt enim
 alia candida: vt columbarum & perdicum. alia pallida: vt palustriū. alia
 punctis distincta: vt meleagridum, & phasianarum. Rubrum tinuncu-
 10 li est, modo minij. Quin & ipsum ouum in se suum habet discrimen.
 quippe quod parte sui acutū, parte latius sit. qua quidem parte latiore
 exit, cum gignitur. Quæ oblonga sunt oua, & fastigio cacuminata, fœ-
 minam ædunt. quæ autem rotūdiora & parte sui acutiore obtusa orbis-
 culum habent, marem gignunt. Incubitu auium fœtū excludi naturæ
 15 ratio est. non tamen ita solū oua aperiuntur: sed etiam sponte in terra.
 vt in Aegypto obruta fimo pulliciæ procreāt. Et Siraculis potator qui-
 dam, ouis sub stria in terra positus, tam diu potabat, donec oua æderet
 fœtum. Iam vero, & cum in vasis quibusdam tepidis essent cōcocta, spō-
 te oua pullos prompsere. Semen genitale volucrū omniū album, vt cæ-
 20 terorum animalium est. Concipit femina quæ coierit, ouum superius ad
 septum transuersum. quod ouum primo minutū, & candidū cernitur.
 mox rubrum cruentūque. deinde increscens, luteū & flauum efficitur
 totum. Iam amplius auctum discernitur, ita, vt intus pars lutea sit: foris
 candida ambiat. vbi perfectum est, absoluitur, atque exit putamine, dum

g. iij.

ARIST. DE HIST. ANI.

paritur, molli: sed protinus durefcēte, quibuscūq; emergit portionibus, 25
 nisi vitio vuluæ defecerit. Iam quale certo tēpore est, tale aliquādo pro-
 diit luteum totum: qualis postea pullus est. Gallina etiam discissa, talia
 sub septo, quo loco fœminis oua adhærēt, reperta sunt, colore luteo to-
 ta magnitudine oui perfecti. quod pro ostēto augures capiūt. Nec au- 30
 diēdi sunt, qui oua hypenemia dicta à vento, quasi subuētanea dixeris,
 reliquias esse partus, quem coitus fecerit, arbitrētur. Iam enim aliquas
 gallinarum & anserū iuuenas expertes adhuc coitus parere hypene-
 mia visum sapius est. Sunt hæc sterilia, & minora, ac minus iucundi sa-
 poris, & magis humida, q̄ ea quæ fœcūda gignūtur: sed plura numero.
 humor eorum crassescere incubatione auis nō potest: sed tam cādida 35
 q̄ lutea pars similis sibi perseverat. Pariūt genus id oui plures aues: vt
 gallinæ, perdices, columbæ, pauones, anseres, & quæ ab anserē & vulpe
 cōposito nomine chenalopeces, id est, vulpanseres dictæ sunt. Excludūt
 celerius incubātes æstate q̄ hieme. Ideo æstate, gallinæ duodevigesimo
 die fœtum excludūt, hieme aliquando vigesimo quinto. Discrimen ta- 40
 men & auium est. q̄ aliæ magis alijs fungi officio incubandi possunt. si
 incubante gallina tonuit, oua pereunt. Quæ autē canicularia, & vrina
 à nonnullis vocantur, æstate magis consistunt. Sūt qui hypenemia, hoc
 est subuentaneos illos partus zephyria nominent, eo q̄ verno tēpore a- 45
 ues flatus illos fœcūdos ex Fauonio recipere videātur. sed idem faciūt
 etiam, si digito in genitale palpetur. Redditur certē ouum subuētaneū
 illud fœcundum: & quod iam cōceptū per coitum est, transit in genus
 diuersum, si prius coeat, quæ vel subuentaneū, vel semine maris diuer-
 si conceptum fert, q̄ ouum ipsum à lutea in candidam ambientē partē 50
 proficiat. Ita enim fit, vt subuentanea oua fœcunda reddātur: & quæ in
 choata à mare priore sunt, specie posterioris proueniant. At si iam cā-
 didum acceperunt humorē, fieri non potest, vt vel subuentanea in fœ-
 cunda mutantur, vel quæ per coitū concepta gestantur, transeāt in ge-
 nus maris, qui secūdos coierit. Incœpta quoq; si adhuc paruis defierit 55
 coitus, nō accrescūt. sed si continuetur, celeri incremēto augentur, iu-
 stamq; magnitudinem implent. Naturā vitellus oui & albumē habent
 contrariam, nō tantum colore: verum etiam virtute. Vitellus enim spis-
 satur frigore, albumen nō, sed amplius humet. cōtrā, albumē spissatur
 igne, vitellus nō, sed mollis persistit, nisi peruratur. magisq; in aqua fer- 60
 uentē q̄ ad ignem cogitur atq; induratur. Mēbrana hæc inter se discer-
 nuntur. Grandines autē dictæ, quæ initio vitelli adhærēt, nil ad gene-
 rationē conferunt. quanq̄ aliqui, ita nō existimant. has duas esse certū
 est, alteram parti superiori iunctam, alterā inferiori. Euenit etiam, vt si
 quis rupto putamine oua plura in patinā cōiecit excreta, & coquit igne
 molli, & continente, vitelli omnes in mediū coeant: albumina autē cir- 65
 cudent, & se in oras cōstituāt. Gallinarū iuuenæ pariūt primæ statim

- vere ineunte:& plura q̄ veteres, sed minora. deniq; aues nisi pariant, laborant morbo, atq; intereunt. Inhorrescunt à coitu, ac se excutunt. sæpe etiam festuca aliqua sese lustrant. quod idem & edito ouo interdum faciunt. columbæ caudā distendūt, anseres sese aquis ingurgitant. Cele-
 70 riter magna pars auium & impletur, & oua subuentanea illa concipit. quod vel in perdice percipi potest, eo, quo libidine incitatur, tēpore. nā si cōtra marē steterit fœmina, aura ab eo flante, fit prægñās: atq; extēplo inutilis aucupijs. Olfactum enim esse exquisitum perdicibus creditur.
 75 Oui generatio ab initu, & pulli rursus ouo concocto prouentus, nō pari temporis spacio euenit omnibus: sed pro magnitudine generantis interest. Ouum gallinæ consistit à coitu, & perficitur decē diebus magna ex parte: columbæ paucioribus. facultas colūbis retinēdi oui etiā tēpore parturiēdi est. Nam si ab aliquo vexetur, aut pēna in nido euulsa, vel quauis alia simili re infestetur, aut etiam spōte morosius habeat,
 80 ouū per tristitiā retinet, partūmq; differt. Peculiare colūbis illud etiam est, vt in coitu, nisi ante mutuo osculētur, mas non ascendat. sed iunior sit, an senior interest. senior enim primū coitū osculo exorditur: sequentem & sine osculo agit. At iunior quoties libet coire, toties osculatur.
 85 Igitur hic ritus columbarū proprius est: atq; etiā ille, vt fœminæ saliant, ac supergressu mutuo agant, si mas nō sit: & cū osculo vt mares. & quāuis nihil altera emittat in alteram, tamē plura sic oua q̄ ex maris coitu pariunt. Verum nullus his enascitur pullus: sed sunt omnia irrita. Generatio vero ex ouo omnibus volucris euenit modo quidem codē:
 90 sed tempora differunt, vt dictum iam est.

¶ Quot dierum spacio pullus in ouo generetur. deq; eius creationis ordine.

Cap. III.

- Allinis porrò tertia die, ac nocte postq̄ cœpere incubare, indicium præstare incipiunt. at maiorum auium generi plus prætereat temporis, necesse est. minori autē minus sufficit. Effertur per id tempus luteus humor
 5 ad cacumen, qua principium oui est: atq; ouum detegitur ea parte, & cor quasi punctum sanguineū in candido liquore consistit. quod punctum salit iam, & mouetur, vt animal. Tendunt ex eo meatus venales sanguigeri duo tortuosi ad tunicam ambientem vtranque, dum augetur. Membrana etiam fibris distincta
 10 sanguineis, iam album liquore per id tēpus circundat, à meatibus illis venarum oriens. Paulo autem post, & corpus iam pulli discernitur, exiguum admodum primum, & candidum, conspicuū capite, & maxime oculis inflatis. quibus ita permanet diu. sero enim decrescunt oculi, & se ad ratā contrahunt proportionem. Pars autē inferior corporis nullo mēbro à superiore distingui inter initia cernitur. Meatuū quos ex
 15 corde tendere diximus, alter ad ambiendum album liquore fertur: al-

ARIST. DE HIST. ANI.

ter ad luteum velut vmbilicus. Origo itaq; pulli in albumine est, cibus
per vmbilicū ex luteo petitur. Die iam decimo pullus totus perspicuus
est: & mēbra omnia patēt. caput grandius toto corpore est. oculi capite
grandiores harent. quippe qui fabis maiores per id tempus emineant
nigri, nōdum cum pupilla. quibus si cutē detrahas, nihil solidi videris,
sed humorem candidum rigidūq; admodum refulgētem ad lucem,
nec quicquā aliud. ita oculi & caput. Iam vero & viscera eo tēpore pa-
tent, & alui intestinorūq; natura perspicua est. Venæ etiam illæ à cor-
de proficiscentes, iam sese iuxta vmbilicum constituūt. Ab ipso autem
vmbilico vena oritur duplex, altera tendens ad membranā ambiē-
tē vitellū, qui eo tempore humet, & largior, q̄ secundum naturā, est: al-
tera permeans ad membranā ambiētē eam, qua pullus operitur mem-
branā, & eam quæ vitellum humorēq; interiectū continet. dū enim
pullus paulatim increfcit, vitellus seorsum in duas partes secatur. qua
rū altera locū tenet superiorē: altera inferiorē. & medius humor candi-
dus continetur. nec partem inferiorem à vitello liquor deferit albus,
qualis ante habebatur. Decimo die albumen exiguum iam, & lentum:
crassum, pallidulum nouissime inest. Sunt enim quæq; locata hoc ordi-
ne. prima postremāq; ad testam oui membrana posita est, nō testæ ipsi-
us natīua: sed altera illi subiecta. liquor in ea candidus est. deinde pul-
lus continetur obuolutus membrana, ne in humore maneat. mox pul-
lo vitellus subiacet, in quē alterā ex venis prorepere dictum est, cū alte-
ra albumen ambiens petat. Cuncta autem ambit membrana cum hu-
more, specie saniei. Tum vero membrana alia circa ipsum foetum, vt di-
ctum est, ducitur, arcens humorem. sub qua vitellus alia obuolutus mē-
brana. in quem vmbilicus à corde, ac vena maiore oriens pertinet. atq;
ita efficitur, ne foetus alterutro humore attingatur. Vicesimo die iam
pullus, si quis putamine secto sollicitet, mouet intus sese, pipitq; aliquā
tulū: & iam ab eodē die plumescit, quotiēs vltra vicesimū exclusio pro-
telatur. ita positus est, vt caput super crus dextrū ad motū ilibus, alam
super caput positam habeat. quinetiā membrana, quæ pro secundis ha-
betur, post vltimam testē membranā, ad quā alter vmbilicus pertendit,
euidens per id tempus est: pullūq; in eadem iam totus locatur. & alte-
ra quoq; membrana, quæ & ipsa vicē secundarum præstat, vitellūq; que
ambit, ad quē alter vmbilicus procedit, latius patet. Oritur vmbilicus
vterq; à corde, & vena maiore, vt dictū est. Fit autem per id tēpus vt vm-
bilicus alter, qui in secundas exteriores fertur, compresso iam animan-
te absoluatur: alter, qui adit vitellum, ad pulli tenue intestinū annecta-
tur. Iam & pullum ipsum multum humoris lutei subit: atq; in eius al-
uo facis aliquid subsidit luteum. excrementum etiā album eodem tem-
pore pullus emitit, & in aluo quiddam album consistit. Demum vitel-
lus paulatim absumitur totus membrorū haustu, ita, vt si pullo decimo

die post excluso rescindas aluum, nonnihil adhuc vitelli comperias.
 60 Umbilico vero absoluitur pullus: nec quicquā præterea haurit. totus enim humor qui in medio continebatur, absumptus iam est. Tempore autem supradicto pullus dormit quidem, sed non perpetuo. quippe qui excitetur interdum, & mouens sese, respiciat, atque pipiat. Cor etiā eius cum umbilico ut spirantis reflat, & palpitat. Sed auium ortus ad
 65 hunc modum ex ovo agitur. Pariunt autem oua nonnulla infœcunda, vel ex ijs ipsis quæ conceperint coitu. nullus enim prouenit fœtus, quāuis incubitu foueatur. quod maxime in columbis notatū est. Oua gemina binis constant vitellis. qui ne inuicem confundantur, facit in nonnullis prætenue quoddam septum albuminis medium. alijs vitelli contactu mutuo sine illo discrimine iunguntur. Sunt in genere gallinarū
 70 quæ pariant gemina omnia, in quibus animaduersum est, quod de vitello exposui. quædam enim duodeuiginti peperit gemina, exclusitque, præterquam, si qua essent, ut sit, irrita. Cæteris itaque fœtus prodijt. sed ita gemini excluduntur, ut alter sit maior, alter minor: & tandem in monstrum degeneret, qui minor nouissime prouenit.

Genus columbaceum bina oua, vel terna ad summum parere, deque eius fœtificationis ordine. Cap. III.

Pariunt magna ex parte bina oua, quæ specie columbacea continentur omnia: ut palumbes, ut turtur. sed cō plurimum terna, palumbes, & turtur. Columbe omni tempore, ut dictum est, pariunt. Turtur & palumbes vere, nec plusquam bis: atque ita, si prior fœtus corruptus est. frangunt enim oua mares auium complures. sed quāuis tria interdū pepererint oua, nunquam plus duobus pullis educunt. nonnunquam etiam vnum tantū. reliquum ouum semper irritum est, quod vrinum vocant. Aues magna ex parte anniculæ nequeunt generare. Omnes vero cū parere incœpere, semper ferè oua cōtinēt: quāquam in nonnullis facile ob exilitatem videri non possunt. Columbe magna ex parte marem & fœminam generant, priorem marem, posteriorem fœminam. & cum pepererint primum ouum, vno interposito die, secūdū pariunt. incubāt ambo vicissim; interdū mas, noctu fœmina. cōcoquūt atque aperiunt citra diem vicesimum ouū, quod prius ædiderint. perforāt ouum pridie eius diei, quo pullum excludūt. & fouent prolem ambo ad certum tempus, eodem modo quo oua. fœmina in opere sobolis acerbior mare est: ut cæteris quoque à partu euenit animalibus. Pariunt decies anno: nonnullæ etiā vndecies. Aegyptiæ vero & duodecies. Coeūt
 20 intra annum columbæ. quippe quæ semestres nosse incipiāt venerē. palumbes, & turtures etiam trimestres coire, fœtificarēque; aliqui referunt, argumēto quod larga eorū copia est. Gerunt vterum decem & quatuor diebus, ac totidem alijs incubāt, & totidem alijs fœtus ita volucer

ARIST. DE HIST. ANI.

fit, atq; perficitur, vt vix possit apprehendi. Vita palumbium vel ad quadraginta annos durare existimatur. perdicum amplius q̄ ad sexdecim. 25
columba citra dies triginta prole expedita superiore, parit.

¶ De nidificatione & foetura vulturis, & hirundinis. Cap. V.

Vltur nidificat in excelssimis rupibus: vnde fit vt raro nidus & pulli vulturis cernantur. Quocirca Herodotus Brysonis rhetoris pater vultures ex diuerso orbe nobis incognito aduolare putauit, argumēto quòd nemo nidum vidisset vulturis, & quòd multi exercitū sequentes repente appareant. sed quanquam difficile nidum eius alitis videris, tamen visus aliquando est. Pariunt vultures oua bina. cetera quæ carne vescuntur, non plusquam semel anno parere exploratum est. Hirundo vna bis anno nidificat. pullorum hirundinis adhuc recentium oculi, si quis stimulo eos vexarit, resanescunt: & cernendi vim postea planè recipiunt. 5

¶ De aquilarum genere, & foetu: deque anseris, accipitris, milui, & corui partu. Cap. VI.

Aquila, oua pariunt terna: sed pullos binos excludunt, vt & versu quem ad Musæum referunt authorem, constat, Excludit binos, ædit terna, educat vnum. Sed quæuis magna ex parte sic fiat, tamen & tres visi aliquando sunt pulli. Alterum in educando expellunt tædio nutriendi. nā & degenerare ac hebetescere aquila dicitur eo tempore, vt foetus ferarū rapere nō queat. nomēq; hinc exaëri, hoc est degenerantis aquilæ accipit. vngues etiam eius inuertuntur diebus paucis, & pennæ albescunt, vt merito suos oderit partus. sed pullū ei: & ossifraga excipit atq; educat. incubat aquila tricenis diebus. & ceteris quoq; magnis alitibus tempus incubandi tantundem à natura statutū est: vt anseri, vt tardæ. mediocribus vicieni perficiunt incubationē: vt accipitri, vt miluo. Pariunt milui bina, magna ex parte: interdum tamen & terna, totidēmq; excludunt pullos. sed qui ætolius nūcupatur, vel quaternos aliquando excludit. Coruus quoq; nō modo bina vt alii qui volunt, parit: verum etiā plura. Incubat autē viginti diebus, & pullos nido expellit. quod idem & aliæ cōplures volucres faciunt. quibus enim partus numerosior est, vnum sæpe eijciunt. Genera aquilarū nō æque omnia prole fastidiūt: sed difficilior in alendo vna, cui nomē pygargo cauda albicās dederat. benignior quæ tota nigricat colore. nam omnes ferè alites, quibus vngues adūci, pullos, cū primū prouolandi facultas fuerit, nido expellunt: percutientēsq; cogūt discedere. & ceteræ quoq; aues maxima ferè sui parte vt dictū est, idē hoc faciunt. cūmq; enutrierint, nihil præterea adhibēt curę. excepta cornice, quæ aliquādiu prouidet. quippe quæ volātes iam suos pullos pascens ipsa comiteretur. 10
15
20
25

De cuculi natura, & eius partu.

Cap. VII.

Cuculus ex accipitre fieri immutata figura à nōnullis
 putatur. quoniam, quo tempore is apparet, accipiter
 ille cui similis est, nō aspicitur. sed ita ferè euenit, vt ne
 ceteri quidem accipitres item cernantur, cum primū
 vocem emisit cuculus, nisi perquā paucis diebus.
 Ipse autem breui tempore æstatis visus, hieme nō cer-
 nitur. est hic neq; aduncis vnguibus vt accipiter, neq; capite accipitri
 similis: sed ea vtraq; parte columbum potius q̃ accipitrem representat.
 nec alioq̃ colore imitatur accipitrē, nisi q̃ accipiter maculis distingui-
 tur ceu lineis: cuculus velut pūctis. magnitudo atq; volatus similis ac-
 cipitrū minimo, qui magna ex parte per id tēpus non cernitur, quo cu-
 culus apparet. nā vel ambo vnā visi aliquādo sunt. Quintiā ab accipitre
 interim cuculus visus est. quod nulla auis suo in genere solet facere.
 pullos cuculi nemo se ait vidisse. parit tamē, verū nō in nido quē ipse fe-
 cerit: sed interdum in nidis minorum auīū. & oua quæ aliena repererit,
 edit. maxime vero nidos palumbiū petit, quorū & ipsorum oua esu ab-
 sumēs, sua relinquit. parit maiore ex parte singula oua: raro bina. Curu-
 cæ quoq; in nido parit. fouet illa, & excludit, & educat. quo quidē præci-
 pue tēpore & pinguis & grati saporis pullus cuculi est. Pulli etiā acci-
 pitrum suaues, valde, pinguesq; efficiūtur. Genus eorū quoddam nidos
 facere procul in petris excelsis præruptisq; assolet.

De auium incubitu, quōve tempore mas, quo item fœmina in-
cubet.

Cap. VIII.

Incubat magna auīū pars (vt de colūbis retuli) fœminę
 mare succedēte. aliqui mares incubādi munus tātis per
 subeūt, dū fœminę intermisso incubitu cibū quērūt. An-
 serū fœminę tātū incubāt. quę vt cœperūt, nūq̃ intermit-
 tūt: sed perpetuo fouēt incubitu. Aquaticę ōnes iuxta
 paludes & locis herbā habētibus, nidos faciūt. quo fit, vt
 vel occupatę negotio incubandi possint sumere cibū: nec ōnino inedia
 laborēt. Cornicū etiā fœminę tātū incubāt, assiduęq; in opere pseuerant.
 mares his cibū suggerūt, pascūtq; incubātes. Palūbiū fœmina incubat à
 pomeridiano incipiēs, totāq; nocte, & vsq; ad tēpus ientaculi pseuerās.
 reliquo tēpore munus idē mas subit. Perdices bina ouorū receptacu-
 la faciunt. In altero fœmina incubat, in altero mas. excluditq; sua vterq;
 & educat. Pulli etiā ipsi subiguntur à mare statim cum procedunt.

De pauone, & eius fœtu, quotiēsq; in anno pariat, deq; auīū testi-
bus, qui coitus tēpore grandiores efficiātur.

Cap. IX.

Pauo viuīt annis viginti quinq;. parit maxime à trimatu, & co-
 lores pennarū varios recipit. excludit diebus tricenis aut pau-
 lo tardius. semel tantummodo anno parit oua duodecim, aut

ARIST. DE HIST. ANI.

paulo pauciora, nec continuatis diebus: sed binis, ternisve interpositis. primiparæ octona maxime ædunt. Irrita & subuentanea illa pauones etiā pariunt. Coeunt vere: & partus breui à coitu agitur. Amittit penas cum primis arborū frondibus, recipit cum germine earūdem. gallinis subiiciunt incubanda oua pauonia, quoniā mas dum fœmina incubat, aduolans ea frangat. quam ob causam & syluestres nōnullæ aues pariunt fugientes marem & incubant. Subiiciuntur maxime bina cū plu-
ra suo incubitu nequeant aperire. Curaque adhibetur, vt cibus assit, ne desiderio eius discedens gallina intermittat fouendi operā. Testes auis
um grandiores effici tempore coitus certum est, sed salaciorum cōspe-
ctiores sunt: vt gallinaceorum & perdicum: temperantiorum minus. Aues ad hunc modum coeunt, gestant, & pariunt.

De piscium foetu, eiusdemque inter eos diuersitate, & vuluæ
forma. Cap. X.

Pisces haud omnes parere oua dictū iam est. genus enim cartilagineum animal generat. reliqua oua pariūt. sed nec cartilagineis quidē fœtus sine ouo. Pariūt enim intra se oua, & augēt, atq; excludūt, præterq; raia. Vuluas etiā pisces habēt diuersas, vt dictū est. nā qui pariūt oua, bifurcatas habēt, atq; inferius positas. cartilaginea vero ea specie potius habēt qua aues. sed interest, qd oua non iuxta præcordia omnibus: sed infra nōnullis per spinā cōsistūt. vnde aucta in aliū trāsseruntur locū. Ouū piscium nō bicolor, vt auis: sed vnicolor omniū est, & plus albī trahēs q̄ lutei, tā ante, q̄ postea, cū fœtus insidet. Differt pisciū generatio ex ouo ab auis generatione, eo quod altero caret vmbilico, qui ad membranā testæ subditam tendat: alterum enim tantum, qui auibus ad vitellum fertur, habet meatum. Cætera, idem ortus ex ouo auium & piscium est. quippe cum & fœtus in extremo ouo nascantur, & venæ similes ex corde inter initia proficiantur. & caput, oculi, deniq; partes superiores principio fiant prægrādes. increscēte etiam fœtu, humor pari modo subinde absimitur. demūque nihil superest, quod non fœtum subierit: sicut de vitello auium expositum est. Quin etiā vmbilicus paulo à ventre inferius hæret, qui recens natis longior sit, crescētibus paulatim breuior reddatur: demūq; se totū intra fœtū recōdat, vt dictū de auibus est. Membrana quoq; eadem ouū & fœtum continet. cui mēbrana altera fœtū per se continēs subiacet. humor autē inter mēbranas positus est. Ad hæc cibus in aluo suggeritur, eodē modo pisciculis albus, quo auium pullis luteus. Figura vuluæ ex dissectione petenda est. Discrimen autem inter se ipsi pisces ostēdunt, vt mustelini. qui tum inter se, tum etiam à planis ratione vteri differūt. nonnullis enim medio vuluæ circa spinā oua adhærent, quemadmodum dictū est, vt caniculis. quæ cū accreuerint, absoluta feruntur per vuluam

30 bifurcem, annexamq; ad præcordia. quomodo & cæteris generis eiusdē
 in vtranq; partem transferuntur. habet tam eorum q̄ cæterorū muste-
 lini generis vulua paulo à præcordijs inferius, veluti mammas albidas:
 quæ non nisi grauidis habeantur. Caniculæ & raia testacea quædā ge-
 runt, in quibus humor ad oui similitudinem cōsistit. figura eius testæ
 35 similis tibiæ ligulis est: meatusq; sunt capillamentorū specie in te-
 stis. sed caniculis, quas aliqui ab hinnulo nebrios mustelos appellāt, fœ-
 tus rupta dilapsaq; illa testa proueniūt. Rais cum pepererint, rupta te-
 sta excluditur fœtus. Spinaces vero musteli, sic à spina, quam habēt, nū-
 cupati, oua ad præcordia continent super mammas: quibus, vt descen-
 40 derint, iam absolutis, fœtus innascitur. Idem hic generandi modus &
 vulpeculis est. Musteli autem leues vocati, oua per vuluā mediā, vt ca-
 niculæ, gestant, quæ postea in vtrūq; vteri sinum descendāt. mox animal
 gignitur vmbilico hærente ad vuluā, ita, vt ouo absumpto, partus non
 aliter, quā in quadrupede cōtineri videatur. adhæret vmbilicus ille pro-
 45 lixus, capite altero ad partē vuluæ inferiorem, veluti ex acetabulo an-
 nexus: altero ad mediū fœtum, qua in parte iecur est. Cibum si refeces,
 fœtum ad oui similitudinē videris: etiam si non præterea ouū habeat.
 Secundæ, membranæq; singulæ fœtus singulos modo quadrupedū cō-
 50 tinent. Caput prolis in vtero nouæ, adhuc partem spectat superiorē. au-
 ctioris iam & perfectioris inferiorem versus transfertur. mares in leua,
 fœminæ in dextra ingenerantur, atq; etiam parte eadem vnā fœminæ, &
 mares. viscera etiā fœtus habet, vt iecur, perinde atq; in quadrupede ma-
 gna, cruentaq; resecto cernuntur. Omnia cartilaginea simul & oua par-
 55 te superiore circa præcordia continent cōplura, alia maiora, alia mino-
 ra: & inferiore animalia iam exclusa. vnde fit vt genus id pisciū sapius
 mēse & pariat & coeat. quippe quod nō vniuersa ædere soleat quæ cō-
 ceperit, sed particulatim repetens sepe, & diu peragēs vt, dum superius
 oua contrahit, inferius coquat, atq; perficiat. Cæteri musteli fœtus suos
 & emittūt, & recipiūt intra seipsos. quod idem & squatinæ & torpedi-
 60 nes faciunt. & quidem iam visa torpedo est grandis, quæ fœtus intra se
 circiter octoginta haberet. Sed spinax vnus ex mustelis recipere prole
 spinæ impedimento non potest. neque vero pastinaca & raia ex planis
 recipiunt propter caudæ asperitatem. Raia etiam suam non recipit so-
 65 bolem, tum capitis magnitudine, tum aculeorum impedimento. nam
 ne animal quidem vna hæc parit, vt dictum est. Discrimen, quo hæc in-
 ter se ipsa discrepent, & generatio ex ouo ad hunc modum est.

¶ De affluentia genitalis seminis in piscibus maribus fœtus
 tempore: quomodoq; differant genitales meatus maris, &
 fœminæ, deq; cartilagineorum partu.

Cap. XI.

Ares autē pisciū tempore coitus meatus plenos seminis ge-
 nitalis ita habēt, vt attritu facile semen ipsum effluat cādīdū.

ARIST. DE HIST. ANI.

meatus hi à præcordijs, venæque maiore oriuntur bifurces. Patentq; eo tempore etiam imperitis, scilicet incremento seminis, & turgentis fastu libidinis. interdum enim, ac nonnullis admodum incerti redduntur: ut de testibus in auiu genere expositum est. Differunt inter se meatus genitales maris & feminae, tum alijs rebus, tum etiam, quod maris lumbis inhaerent firmitus: feminae mobiles sunt, & membrana tenui continentur, sed hæc quemadmodum se habeant, ex descriptione dissectionum consideranda sunt. Superfœtant cartilaginea genera, & ferunt uterum mensibus complurimum senis. sed sæpissime qui ex mustelis stellares vocantur, quippe qui mense bis pariant, initium autem coitus mense Septembri est. Cæteri musteli bis anno pariunt, excepta canicula, quæ semel omnia in vere hæc pariunt. Squatina etiam autumno, occasu virgiliarum, qui paratus secundus est. primus enim verno fit tempore, sed secundus feliciore est, Torpedo circa autumnum. Repetunt cartilaginea litus & vada, pelago & alto relicto gurgite, cum tempus pariendi instat, ut neque tempore careant, & progeniem tutius collocent. Piscium cæterorum diuersa genera coire visum à nemine est. Squatinam solam & raïam hoc facere creditur, argumento piscis cuiusdam, qui nomen ex utroque compositum trahit rhinobati, quasi squatinoraïam appelles. est enim parte priore raïæ similis, posteriore squatinæ, tanquam ex eo utroque proveniens genere. Musteli igitur, genusque omne mustelinum, ut vulpecula, ut canis: & plani, ut torpedo, raïa, leuiraïa, pastinaca, modo quo diximus gignunt animal, cum intra se ova pepererint.

De partu, & pullorum numero piscium viuiparorum, delphino, balena, vitulo marino, & reliquis, quæ cete appellantur. Cap. XII.

Delphini, balenæ, & reliqua cete, quæ non branchias, sed fistulam habent, animal generant. Additur his pristis, & bos. nullum ex his enim ova habere cernitur: sed statim fœtum, ex quo redacto in formam animal constat. quæ admodum homo & quadrupedes, quæ animal pariunt. Delphini singulos magna ex parte ædunt: interdum tamen & binos. balenæ vel binos complurimum, magnaque ex parte, vel singulos procreant. idem & phocænæ, id est, tirsioni, partus, qui delphino similis est, nascens in Ponto. sed interest, quod minor tirsio est, dorso ampliore, colore ceruleo. Complures eum genus esse delphini opinantur. Spirant, quæ fistulam habent, omnia: & recipiunt aërem. haud enim carent pulmone, & quidem visus delphinus est dormire rostro emerso, ac stertere. lac & delphinus habet, & tirsio, quo suos nutriunt fœtus. gestantque eosdem infirmos infantia. adolescit celerius proles delphini. quippe quæ annis decem ad summam perueniat magnitudinem. gestatur utero decem mensibus partus delphinis ætate, nec ullo tempore alio. Fit etiam ut delphini tricenis diebus occultentur, & lateant circa ortum canis sideris. adultæ

tos etiam fœtus diu comitatur. Magna erga gnatos charitas in hoc ani-
 mali est. viuit annis compluribus. Cōstitit enim nōnullos vixisse annis
 20 vigintiquinq; alios etiam triginta. quod cognitum est p̄cisa à piscato-
 ribus cauda, vt quos ita reddidissent mari, captos item agnosceret, & tē-
 poris spaciū scirent. Vitulus marinus generis abigui est. nā & mari de-
 git, quanq̄ humorē non recipit: sed spirat, ac dormit, & egressus in terrā
 parit in litore, vt terrestre. sed quoniā plus tēporis mari, q̄ terra immo-
 25 retur, cibūmq; ex humore petat: ideò in aquaticis de eo narrādum est.
 Ergo hic animal & cōcipit statim intra se, & parit: secūdas quoq; emit-
 tit, & lac reddit modo pecudum: parit singulos, aut geminos, & com-
 plurimū tres. māmīs quas geminas habet, educat fœtum ritu quadru-
 pedum. parit vt homo omni tempore: sed maxime cum primis capris.
 30 prolem circa duodecimum diem à partu deducit in mare, subinde as-
 suefaciens. illa decliuis fertur, nec ambulat, cū nōdum inniti suis pedi-
 bus valeat. colligere se ipse vitulus & cōtrahere potest: carne enim abū-
 dat, mollisque est: atq; ossibus cartilaginosis cōstat. interficitur difficul-
 ter, nisi elisis tēporibus capitis. corpus enim totū carnosum est. mugis-
 35 tus ei in somno. genitale fœminæ simile raiz est: omnia vero id genus
 muliebris sexus similitudinē referunt. Generatio partūsque aquaticorū,
 quæ animal vel intra se vel foras pariant, ita agitur.

¶ De partu piscium ouiparorum, deque sexus fœminæ & maris
 discrimine. Cap. XIII.

Pisces autem qui oua pariunt, vuluam bifurcē, ac in-
 ferius positam habent, vt dictum est. Pariunt oua om-
 nes qui squamis teguntur: vt lupus, mugilis, etelis, &
 qui candidi appellantur, & qui læues, prætēq̄ anguila.
 5 ouum ipsum arenidum est. quod etsi vtero contine-
 tur, tamen detectum, & per seipsum constare videtur,
 quia tota vulua ouis referta est. itaq; fit, vt in paruis quidem pisciculis
 oua tantummodo gemina esse videātur: nam ob tenuitatem, exiguita-
 tēmq; vulua incerta in ijs est. de coitu piscium satis dictum iam est. Se-
 10 xu autem eos quoq; distingui apertum est. Pars enim pisciū maxima cō-
 summatur mare & fœmina. De rubelione & hiatula ambigitur. omnes
 enim grauidæ capiuntur. consistunt itaque oua per coitum, in ijs qui
 venerem norunt: sed nō coitu tantum, verūetiā sine coitu. quod argu-
 mento constat nōnullorū fluuiatiliū. nam phoxini statim, propē dixe-
 15 rim, cum nati sunt, & admodum parui adhuc oua habēt. spargunt sua
 oua ōnes, & magnā ouorū partē (vt narratur) mares deuorāt: alia per-
 eunt in humore. Quæ autē locis opportunis ædita sint, hæc seruātur. nā
 si omnia seruaretur, nimia cuiusq; generis esset copia. nec vero hæc om-
 20 nia fœcunda locantur: sed ea certe, quibus æditis mas semen asperferit
 genitale. sub partu enim mas sequens, semen ouis aspergit: & quæ vi-
 h. j.

ARIST. DE HIST. ANI.

tale id virus contigerit, ijs pisciculi enascuntur. cæteris prout fors tu-
lit, euenit. hoc idē & in molliū genere fit. mas enim sepia oua quæ fœmi-
na ædiderit, persequitur, suū semen aspergēs. quod vel in reliquis eius-
dem generis fieri ratio est. Verū non nisi in sepijs hoc visum adhuc est.
Pariunt iuxta litora gobiones, suāq; oua lapidum amplexibus mandāt, 25
latiuscula, & arenida. Idē & cæteri faciunt, quoniam litora & tepidiora
sunt, & tutiora, ne fœtus à maioribus absumantur. cibum etiam præbēt
vberius, vnde fit, vt in Ponto circa Thermodoontem amnem plurimi
pariant. est enim is locus trāquillus, tepidus, & aquarum dulcium co-
piosus. Pisces qui oua ædunt, semel pariunt anno: præter fucas pusillas, 30
quæ bis pariunt anno. differt hoc in genere mas à fœmina, quod nigri-
or & squamis amplioribus est. Cæteri pisces oua eodem foramine vul-
uæ ædunt. Qui autem acus vocatur, vnus tempore pariendi vtero de-
hiscente oua emittit. habet enim hic rimam quandam sub ventre imo,
vt cæcilæ serpentes. à partu autem viuit, & vulnus callescit. Generatio 35
ex ouo simili agitur modo, siue intus siue foris est ouum. summo nāq;
ouo innascitur fœtus membrana obducta. oculi primum patent gran-
des, & in globi speciem afformati. quare constat nō similiter gigni atq;
ex vermibus, vt quidam putarunt. contrā enim in illis euenit, vt pars
inferior maior inter initia sit, oculi & caput postea augeantur. ouo 40
autem rupto, fœtus velut nucleus cōstat, qui primum nullum accipit
cibum: sed oui humore iam hausto increscunt. post nutriuntur aquis
dulcibus fluuiorum vsquedum satis augeātur. Defertur ex Ponto in
Hellepontum purgamentum quoddam illius maris, quod algæ nomi-
ne phycos appellant, colore pallidum. florē algæ, id esse alij volunt, atq; 45
ex eo fucariam algam prouenire. fit hoc æstatis initio, eōq; tum ostrea,
tum etiam pisciculi eius loci aluntur. Purpuram quoque suum florem
hinc trahere nonnulli existimant.

De partu & generatione piscium lacustrium, fluuiati-
liūque. Cap. XIII.

Lacustres & fluuiatiles pisces quinto suæ ætatis mense
vterum gestare magna ex parte incipiunt. pariunt om-
nes intra annum, nec semen generationis simul omne
emittunt, sed modo marinorum. hic quoque semper
intra se aliquid plus minus fœminæ ouorum, mares li- 5
quoris prolifici retinent. pariunt temporibus æstatis.
Cyprini quinquies aut sexies anno, partūque siderum ratione potis-
simum faciunt. erica ter, reliqui semel ædunt oua in stagnis fluuiorum
& arundinetis lacuum: vt phoxini, & percæ. Siluri & percæ continen-
tē emittunt suum fœtum, vt ranæ. ad eō enim fœtus ipse continuo filo sibi 10
cohæret, vt percæ quidem, quoniā latior est, piscatores in lacu arundine
glomerēt. pariunt siluri grandiores stagno altiore, quippe cū nonnulli

vel triū passuū altitudine pariant. minores breuiore cōtēti sunt gurgi-
 te, præcipue ad radices salicis, aut cuiusuis arboris. atq; etiam inter arū
 15 dines & algas, & muscosam congeriē, nō solū pares cū paribus, sed etiā
 admodū grādes cum paruis veniunt. admotisq; meatibus, quos aliqui
 vmbilicos vocant, fœmina ouum, mas liquorem venereū depromit. &
 oua quæ liquor ille vitalis contigerit, candidiora extemplo cernūtur:
 maiorāq; reddi eodē die propemodū dixerim. Paulo autē post oculi fœ-
 20 tus existunt conspicui, qui in quouis piscium genere perinde vt in cæ-
 teris animalibus statim patefcūt, prægrādēsq; apparent. Quæ ex ouis nō
 attigerit liquor masculi ille vitalis, hæc sterilefcunt, & superuacua sunt.
 vt in marino etiā genere incidit. fœcundis iam ouis pisciculo increfcē-
 te, detrahitur velut putamen, quod membrana est ouū ambiens, & pi-
 25 sciculum. oua tacta à fœtifico maris semine admodū glutinosa reddun-
 tur, ad cespites coeūntia, aut vbi pepererint. Mas oua qua ædita sunt,
 custodit. fœmina ab it cū pepererit. Tardissimū filuri incremētū ex ouo
 est. quā ob rē mas sepe vel quadraginta & quinquaginta diebus assidet,
 custodiēs oua, ne à piscibus occurrētibus absumātur. Secūde est tardita-
 30 tis generatio cyprinorū: pariq; modo oua ædita à mare seruātur. At mi-
 norū nōnulla vel tertio die speciē pisciculi capiūt. augētur oua quæ se-
 men maris attigerit, vt dictū est. & eodem die, & post, fit ouū filuri, quā-
 tū eruū. cyprini & reliquorū generis eiusdē, magnitudine milij. hæc ad
 hunc modū pariūt atq; generāt. Erica gregatim sua oua gurgiti altiori
 35 mādāt cōgesta. contrā, quem fullonē appellant, is litora petit trāquillio-
 ra, sed is quoq; gregalis est. Cyprinus, balerus, & ceteri ferē omnes vadis
 intrudūt sese, cū parturiūt. ac sæpenumero singulas fœminas mares tre-
 decim & quatuordecim persequuntur. Mox fœmina oua procedendo
 emittit. mares sectātes semen suū ouis respergūt: verū plurima pereūt.
 40 q̄ enim fœmina non stabilis, sed mutās continue parit, dissipari oua ne-
 cesse est: videlicet ea quæ non in materiem inciderint aliquam, sed ex-
 cepta ab vnda ferantur. neq; est enim qui sua oua custodiat, excepto si-
 luro & cyprino. sed cyprinus tūc ea custodit, cum congesta repererit.
 Habēt mares omnes semen genitale, præter anguillam, quæ neutrum
 45 neq; ouum, neq; semen sortita est. Ascēdunt de mari in lacus & fluuios
 mugiles. contrā, anguillæ inde in mare veniunt. pisces maxima quidem
 ex parte ouo gignuntur, vt dictum iam est.

De generibus piscium, quæ vel limo, vel arena, vel spuma maris
 ex imbre excitata procreantur. Cap. XV.

Sed sunt qui & limo & arena proueniāt, etiā ex ijs generibus
 quæ per coitum, & oui primordio generētur. quod tum alijs
 locis palustribus, tum vero apud Gnidum factum olim me-
 moratur. Stagnis enim sub canis ortu resiccatis, & limo iam arido,
 5 vbi primum imbribus restagnare loca inciperent, pisciculi nascebātur
 h.ij.

ARIST. DE HIST. ANI.

ἰστροῦ, id
est, narica-
rum. epseti à
Plinio.

generis mugilum, quod per coitum procreatur, magnitudine halecu-
læ parue: nec in his aliquid vel oui vel seminis cōtinebatur. Quinetiam
in nōnullis Asiæ amnibus, quæ effluunt in mare, pisciculi quidā magni-
tudine naricarū modo eodē proueniunt. Sūt qui omne mugilū genus
sponte oriri opinentur: sed nō rectē. nam & oua, eorū fœminæ, & semen
genitale mares habere cernūtur. Verum genus quoddā eorū est, quod
non coitu, sed ex limo arenæve enascatur. Sed nōnulla vel sponte gene-
rare, ex ijs quæ per coitum prodeant, satis ex ijs constat. quæ autem nec
ouum, nec animal pariāt, his ortus vel ex limo vel ex arena, & per sum-
ma facta putredine agitur. qualis etiam apuæ origo spuma nuncupata
ex terra arenosa cōsistit. quod quidē apuæ genus nec incrementū capit,
nec prolem affert, & tēporis longioris spacio perit: sed denuo nascitur.
vnde fit, vt breui quodā tēpore excepto, ōnibus ferē anni tēporibus ge-
neretur. quippe cū spuma illa ab arcturo autūnali ad ver vsq; eduret. ef-
ferri id pisciculi genus funditus de terra argumentū est, quod nisi tē-
pore tepido non capiatur: vtpote quod de humo ad summa teporis
gratia veniat. Quin & solo agitato, detractāq; eius colluione, copiosior
& melior exit. cætera apuæ genera deteriora propterea sunt, quia ci-
to augētur. Fiunt locis vmbrosis apricisve, quoties tēporis beneficio so-
lum tepescit: vt in Attica terra apud Salaminē, & iuxta Themistoclē, &
in Marathone. locis enim huiuscemodi spuma illa consistit, & tēpore
tali apparet: sed nō usq; vel cum aqua de cælo incessit. oritur pisciculus
hic in spuma, quæ imbre admissio caluerit, vnde nomen spumæ accepit.
ferturq; interdum per summa maris. cū cælum tepidū est, & in spuma
fluitante, perinde ac in fimo vermiculus, voluitur. Quā ob rē in loca cō-
plura genus id apuæ adfertur ex alto, & copiose quoq; generatur, & ca-
pitur anno quieto, & humido. Reliqua apua fœtura pisciū est. quæ enim
gobionaria dicitur, gobiones paruos ignobiles, qui terrā subeūt, creat.
quam verophalericam vocāt, membradas gignit, ex quibus sardinæ, ex
sardinis sardæ oriuntur. Genus apuæ quod in portu Atheniensīū na-
scitur, encraulos dictos progenerat. quæ etiā genus aliud apuæ est quod
alecum, & mugilum sit fœtura. Spuma autem altera illa sterilis humida
est, breuēq; (vt dictum est) tempus edurat. mox capita & oculi restāt.
sed iam piscatores quemadmodum deportare possent, inuenerunt. sa-
le enim aspersa, plus temporis asseruari potest.

Encrasichol-
os reddidit
antiquus in-
terpres: & ita
Hesichius
habet.

De procreatione anguillarum.

Cap. XVI.

Anguillæ, nec per coitum procreantur, nec pariūt oua.
nec vero capta vnq; aliqua est, quæ aut semen genitale,
aut oua haberet. Meatus quoq; vel semini, vel vuluæ
accōmodatos nulla rescissa ostēdit. Sed hoc vnum in-
ter sanguinea genus totū sine coitu, sine ouo procrea-
tur. quod ita esse argumento cōstat, quod in nonnul-

lis feculētis stagnis aqua omni exhausta, & limo detracto, anguilla de-
 nuo generātur, vbi aliqua accesserit pluuiā. nam siccis temporibus gi-
 gni nequeūt, etiā in lacu perēni. quippe quæ imbre & viuant, & alātur.
 10 sed hoc genus nō coitu, nō ouo creari apertū est. Videntur tamen nō
 nullā habere facultatem gignendi, quod in aliquibus lumbriculi fiāt.
 his enim generari anguillas creditur, quod error est. sed certe ex his
 prodeunt quæ terræ intestina vocātur, quæ sponte in luto, humescen-
 tēq; humo proueniūt. Iam aliæ absolui ex his visæ sunt, aliæ scalpitis di-
 15 sscriptisq; intus apparuerūt. oriuntur hæc intestina dicta, tum in mari, tū
 etiā in fluuijs stagnisq; putredinis maxime ratione: sed in mari quæ al-
 gæ sunt, in stagnis autē & fluuijs iuxta ripas. calor enim āplius eas subi-
 ens partes, facit vt putreant. Talis generatio anguillarum est.

De vtero, & tēpore partus aquatiliū, quomodōque alterum
 ab altero in fœtibus emittendis differat. Cap. XVII.

Artus autem piscium neq; eodem tempore, nec simili
 modo omniū fit: nec pari tēporis spacio geritur vte-
 rus. greges ante coitum marium & fœminarū cōsi-
 stunt: sed sub coitu & partu coniugia agūtur. Vterum
 5 vero alij diebus āplius tricenis ferūt: alij minus. om-
 nes tamē spacium numeris distinguēdum septenarijs
 sortiuntur. Plurimum temporis datur ijs, quos nonnulli appellant ma-
 rinos. Sargus coit mense Decembri, fert vterum dies triginta. quineti-
 am in mugilum genere, qui labeo à nonnullis vocatur, & mūco eo-
 10 dem, quo sargus, tempore coeunt: & tantundē temporis ferunt. labo-
 rant omnes per id tempus quo gerunt vterum. Vnde fit, vt tūc potissi-
 mum ruant in terram, ac excidant. ferūtur porrō graui stimulo agitati
 in terram, atq; omnino id tēporis motu perpetuo incitātur, donec pa-
 riant: sed omniū maxime mugilem ita sollicitari certum est. requiescūt
 15 à partu continuo. exitus pariendi piscium compluribus est, vbi vermi-
 culi nati in ventre fuerint. innascuntur enim minuta quædam anima-
 lia vermiculi specie, quæ partū expellunt. Parit solitariorū genus in ve-
 re. plurimis deniq; partus circa æquinoctiū vernū agitur. cæteris nō ea-
 dem anni tēpestas accommodata est: sed alijs æstas, alijs autumnale æqui-
 20 noctium attribuitur. parit prima hoc in genere antherina, quā aristam
 appello, & iuxta terrā. capito autem vltimus est. constat id, cum fœtus
 aristæ primū, capitonis nouissimē appareat. Mugilis etiā inter primos
 partū accelerat, & salpa æstatis initio locis plurimis, nōnūq; enim autū-
 25 no. Quinetiam sacer æstate parit, mox aurata, lupus, mormur, molaris.
 deniq; omnes qui cursiones vocātur. vltimi gregaliū, nullus, & gracu-
 lus pariūt autūno. Mullus sua oua limo cōmittit, vnde fit, vt sero pariat.
 Diutius enim frigus cōtinetur in limo. Graculus post nullū fœtificat
 inter algas, vtpote qui locis saxosis degat. fert vterum longo temporis

h. iij.

ARIST. DE HIST. ANI.

Alij, vniuersa.

Theodorus pro pelamy de & thinnis de reddit limariā, & scite ex Plinio.

spacio. Aleces bruma pariunt. ceteri qui pelagici sunt, æstate magna ex parte. cuius rei argumentū est, q̄ minime per id tēpus capiātur. Fœcundissima omniū pisciū alec esse videtur. Raia inter cartilaginea fœtificat numerosius. verum q̄ de facili pereunt, hinc efficitur vt appareant pauca. ædit hæc oua diuersa, & iuxta terrā. Omnino genus cartilagineum minus fœtificat, quia animal gignit, seruari tamen sua potissimū magnitudine potest. acus etiam appellata, sero fœtificat. Cōpluresq; eius generis disrupto ac dehiscente vtero pariunt, nō tam multitudine ouorum q̄ magnitudine. & modo phalangiorū proles parentē offusa circumdat. quippe quam discedere statim prolis amor nō sinat. & si tetigeris, fugiunt. Arista atterens aluū arenæ, parit. Thunni etiā præ nimia pinguedine dehiscunt: nec plus q̄ biennio possunt viuere. cuius rei argumentū piscatores inde deducunt, q̄ cum aliquādo limarij anno superiore defecissent, thunni sequenti anno defecerint. Limarijs enim thunni prouectiores ætate anno esse putātur vno. coeunt thunni & scombri mēse Februario post idus, pariūt Iunio ante nonas. ædūt sua oua cōdita quasi vtriculo. incrementū autē partus præcipua sumit celeritate. Cū enim thūni in Pōto pepererint, prodeūt ex ouo, quas alij scordulas vocāt, Bizātij auxumas nomināt, quia diebus paucis adolefcūt. quæ exeūt Pōto autū no fœtas comitātes: eodē autē redeunt verno tēpore iam adeptæ eā magnitudinē, quā limarij nomē accipiāt. Profecto omne pisciū genus celeriter adolefcit, & præcipue in Ponto. quippe cū ibi incrementū singulis diebus planē intelligatur. sed amī longe cōspectius. omnino ita existimandū, vt eisdē piscibus, non eisdē locis degētibus, nec coeundi ferēdīve tempus esse idē, nec fœtificandi, aut proficiēdi. nam & qui graculi appellantur, nōnusquam messe tritici pariūt. Verum ita hæc nos exponimus, vt magna ex parte res euenit. Congri etiā fœturā intra se continent: sed nō omnibus locis æque id cōstat. nec ipsa fœtura satis patet in vtero pingui obeso. inest tamen serie quadā prolixiuscula: vt in serpentibus. quod certe ignis periculo innotescit. pingue enim absumitur atq; euaporatur. oua autē crepāt & extrusa dissiliūt. Ad hæc si palpitantes, & atteras digitis, pingue læue utiq; senseris: ouū autē duriusculum. Congri itaq; alij pingue habēt, ouum nullum: alij cōtrā, pingue nullū, ouum autē quale modo exposui possident. Sed de coitu, vtero, & eius modi reliquis cæterorū animantiū omnium, tum aquatiliū, tum volucrum, atq; etiam terrestrium quæ oua pariunt, dictum iam est.

De coitu, eiusque tempore, & libidine quadrupedum quæ animal pariunt. Cap. XVIII.

Sequitur, vt pari modo de ijs, quæ in terrestrium genere animal pariunt, atq; etiam de hominē disseramus. coitum & priuatim & publice omnium diximus. Commune autem omnium animalium est, vt cupidine voluptatēque rei venereæ ma-

5 xime gestiant, atq; incitentur. Ferociunt fœminæ à partu, mares tempo-
 re coitus. Iam equi equos mordent, sternunt equitem, atq; insequuntur.
 sues quoq; feri acerrime sæuiunt, quanq̃ per id tempus imbecilles ex
 coitu reddantur. dimicant inter se mirū in modū armātes sese, & cutem
 q̃ crassissimam præparātes indurātēsq; attritu arborum, sæpe etiam lu-
 10 to obducto, ac resiccato, tergus inuictum contra ictus efficiūt. pugnant
 adeò acri certamine grege relicto, vt sæpenumero mortē vterq; aduer-
 sarius obeat. Simili modo & tauri efferantur, & arietes, & hirci. Qui enim
 superiore tempore socij, iugi cōcordia pascerētur, coitus tempore dis-
 fident, & alter alterum libidinis rabie inuadit. Camelus etiam mas sæ-
 15 uit tempore coitus, siue homo, siue camelus accedat. nā equis quidem
 odio naturali aduersantur. Idem feris quoq; euenire apertū est. Nam
 vrsi, lupi, leones acrius per id tēpus in eos qui accefferint sæuiūt. inter
 se tamen minus hæc dimicant, videlicet ob eam rem, quia nullū ex ijs
 gregale est. Quinetiam vrsæ à suis catulis vehementer ferociūt, vt ca-
 20 nes à catellis. Et elephanti quoq; ad coitum efferari solent. Quam ob
 rem apud Indos his haudquaq; permitti initū aiunt. libidinis enim ra-
 bie agitati, casus prosternunt male conditas, plurāq; alia incōmoda fa-
 ciunt. mitigari pabuli copia narrantur. plagis etiam temperant, addu-
 ctis alijs, quibus ferire præcipiant. Quæ autē non vno tempore, sed sæ-
 25 pius anno coeunt, vt ea quæ cum homine degunt, verbi gratia canes,
 sues, vt minus efferentur facit coitus copia. Incenduntur libidine ex fœ-
 minis equæ potissimum, mox vaccæ. Equæ itaq; equiunt, vnde vocabu-
 lum id ab hoc vno animali trahitur, maledicto in mulieres libidinosas.
 Nec non euētari per id tempus equæ dicuntur. quapropter in Creta in-
 30 sula equos admissarios minime à fœminis semouendos censent. Cū ve-
 ro ita affectæ fuerint, currunt relicta societate. simile hoc vitium est, vt
 quod subare in suis dicitur, currunt nō oriētem aut occidentē ver-
 sus, sed ex aduerso aquilonis aut austri. nec appropinquare quenq; pa-
 tiuntur, donec vel defatigatæ desistant, vel ad mare deueniant. Tū ali-
 35 quid emittūt quod hippomanes appellatur, eodem, quo illud quod na-
 scitur, nomine. Tale hoc sanè est, quale suis illud quod apriam vocant:
 sed hoc præcipue ad amoris veneficia petitur. Equæ tēpore coitus col-
 ligunt sese, & societate magis q̃ antea gaudēt. iactant caudam crebrius,
 vocem immutant, humorem emittūt suis genitalibus similē geniturg,
 40 sed multo tenuiorem q̃ mares, quem hippomanes nōnulli appellant,
 non quod pullis nascentibus adhæret. accipi eum humorem difficile
 esse aiunt, quod paulatim admodū labitur. Mingūt etiam pluries, atq;
 inter se ludūt, cum equiunt. hæc de equis. Vaccæ tauriunt, & libidine
 adeò incenduntur, vt bubulci eas tenere aut, capere nequeāt. indiciū tū
 45 equæ tū vaccæ suæ libidinis præstāt genitalis specie prominētiore. Vaccæ
 etiā mingūt crebrius more equarū. Ad hæc, vaccæ tauros superueniūt,

h. iij.

ARIST. DE HIST. ANI.

& sequuntur sedulo, & assistunt. Turgēt ad coitum prius minores na-
 tu, q̄ maiores, tum in equorum genere, tum in boū. Temporis etiā be-
 neficio, & corporis valitudine propensiora redduntur ad venerē ani-
 malia. Equarū libido extinguitur magis iuba tōsa, & frons tristior red- 50
 ditur. mares in hoc genere fœminas sibi societate cōiunctas dignoscūt
 olfactu, & si paucis ante diebus vnā fuerint. quod si fœminæ diuersæ
 permisceātur, mares alienas mordēdo expellūt, suāsq; singuli seorsum
 habētes pascuntur. Tricenæ aut paulo plures singulis dātur. quoties
 mas accesserit aliquis, confestim in eū maritus cōuertitur, & currens 55
 gyro aggreditur pugna, & fœminam si quā se mouerit, morfu reuocat.
 Taurus tempore coitus tantū cum fœminis pascitur, ceterosq; oppu-
 gnat mares. tēporibus ceteris mares inter se conuersantur. quod coar-
 metari dicitur. Iam Epiri prouinciæ tauri sæpius trimestri tēporis spa-
 cio non apparent. Omnino fera omnia, aut certe plurima, non ante cū 60
 fœminis ad commune pascuū veniunt, quā tempus sit cōeundi. Sed
 cum iam per ætatem licuerit, segregantur mares à fœminis, seorsumq;
 pascūtur. Suēs fœminę cum libidine excitantur, quod subare dicitur,
 vel homines aggrediūtur. Canes eodē illo modo affectū canire dicūtur.
 Prominet genitale in fœminis, cum ad coitum stimulantur, & locus 65
 humescit. equabus humoris aliquid ibi defluit per id tēpus. Purgatio
 menstruorū fit quidem & ceteris, sed nulli æque ac mulieri. Oui & ca-
 præ tēpore cōeundi indicatur, quod idem post coitum etiā fit ad tēpus,
 mox desistit donec parturiant. tū denuo indicatur. quare pastores pro-
 ximū esse partum intelligūt. A partu autē purgatio sequitur abunde, 70
 primum leuiter, cruenta: postmodū valde. vaccæ, asinæ, equæ, modo qui-
 dem ampliore q̄ supradictis emittitur, vtpote magnitudine excedēti-
 bus: sed multo ex proportionē minus. bos itaq; fœmina cū coitū affe-
 ctat, leuiter purgatur, q̄tū hemina dimidium, aut paulo plus. Tempus
 autē cōeundi tūc potissimū est, cum purgatur. equa facillime omniū 75
 quadrupedum parit. vacat admodū purgamentis, minimūmq; emittit
 profluium sanguinis, videlicet pro corporis magnitudine. Cōceptus
 indicium maxime in vaccis, equabusq; cū mēses cessarunt, spacio tem-
 poris bimestri, trimestri, quadrimestri, semestri: sed id percipere diffici-
 le est, nisi quis iam dudum secutus assuetusq; admodū sit. quam ob rem 80
 non desunt, qui menses in his animalibus negent. Mulabus menses
 nulli mouentur, sed earū vrina crassior q̄ mariū est. Omnino excremen-
 tum velicæ quadrupedū crassius, q̄ hominum est. Inter eas tamen qua-
 drupedes, oues fœminæ, & capræ crassiorē reddūt vrinā, q̄ mares. Asi-
 næ cōtrā tenuiorē, q̄ mares, & vaccæ acriorē. A partu vrina quadruped- 85
 ū omniū crassior redditur, & magis eorū quę minus purgātur. Lac fieri
 incipit ad speciē puris initio coitus, sed vtile postea est, cū pepererint.
 Pinguescūt tam oues q̄ capræ cū gerunt partū. eduntq; amplius. quod

idem de bubus etiam, ac cæteris quadrupedibus affirmandum est. Sūt
 90 porro animalia propensiora ad coitū propè dixerim omnia verno tēpo
 re. sed sunt tamē, quæ nō eo tēpore coeant: verū prout quæq; alere suos
 foetus cōmodius possunt, ita tempus sibi conueniens habeant. Sues ci
 cures vterū ferunt menses quatuor. numerus partus plurimū ad vice
 95 etiam pariunt quidem simili modo, sed tardius coeunt. implentur vno
 coitu. sæpius tamen superuentum patiuntur, ea de causa, q̄ post coitū
 humorem, quam apriam nonnulli appellant, emittunt. quod quidem
 cōmune omnibus incidit. sed aliquæ vnā cum hoc semē etiā admissum
 eiiciunt. foetus qui in vtero læsus minutūque fuerit, metachœrum dici
 100 tur, quasi posthumū voces. quod in parte qualibet vuluæ accidere po
 test. Cum scrofa peperit, primam mammam porco, qui primus in lucē
 prodijt, præbet. cauēdū ne prima subatione ante aures flaccidas coitus
 fiat. frustra etenim fuerit. At si plena iā auuiditate ac desiderio libidinis
 turgido admissura fiat, vnus, vt modo dixi, initus satis sit. prodest apro
 105 coeunti ordeum apponere pabulo. quod idem & scrofae foetæ cōmodū
 est, sed elixum. Sunt ē scrofis aliæ statim prolis foecundæ laudabilis, aliæ
 incrementes melius generant. Suem altero oculo amisso breui extina
 gui magna ex parte nonnulli existimant. plurimis vita ad annos quinde
 cim: aliquibus etiam propè ad vicens.

De coitu foetūque ouium & caprarum. Cap. XIX.

Ves & capræ terno, aut quaternō coitu implentur. & si
 à coitu imber accessit, abortum infert. pariūt maximā
 ex parte singulos, sed aliquando & binos & ternos &
 5 quaternos. ferunt quinq; mensibus, tum oues, tum ca
 præ. Vnde fit vt locis nonnullis, quibus cæli clemētia, &
 pabuli copia est, bis pariant. vita capris ad octonos, cō
 plurimum, annos, ouibus ad denos: sed magna ex parte ad pauciores.
 duces pecoris tamen vel ad quindenos protrahunt vitā. Singulis ouis
 libus singuli duces constituuntur, qui quoties suo nomine à pastore
 10 vocātur, antecedūt. quod ab ineūte ætate facere assuescunt. Oues Aethi
 opice vel ad duodecim & tredecim annos vitā agunt. Capræ etiā ad
 decem & vndecim. Coeunt tam oues q̄ capræ, quādiu viuunt. Pariunt
 geminos, tum pabuli beneficio, tum si pater aut mater, vim eā geminā
 di per naturam obtineat. Mares autem, aut foemine generantur vi, tum
 15 aquarum, tum admissariorum. Nam & aquæ faciūt, vt foeminae maresve
 cōcipiantur. ad hæc aquilonis flatu mares potius concipiuntur, austri
 foeminae. Vis tanta est aquilonis, vt vel ea quæ non nisi foeminas pariant
 immutet ad prolis masculæ procreationē. Spectare ad aquilonē oportet,
 cum coeunt foeminae. quæ mane iniri solent, marē, si sero diei admi
 20 seris, non patiūtur. Candidi nigrive efficiūtur foetus, si sub lingua arie

ARIST. DE HIST. ANI.

tis venæ nigræ aut candidæ habetur. cuius enim coloris sunt venæ eiusdem & vellus est. varium etiā si plures venarū colores sunt. Quæ aquā falsiusculā bibunt, maturius coeunt. nec solum ante coitum, sed etiā à coitu saliendo est. atq; etiā verno tēpore. Capris nullū ducē pastores cōstituant, quia earum natura non stabilis, sed lubrica atq; mobilis est. in grege ouium, si maiores natu tempestiue libidine incitātur, annū esse felicē gregi pastores confirmant. sed si minores, infelicem.

De coitu, & foetura canum, eorūmq; vitę longitudine. Cap. XX.

Anum genera plura sunt. Coit laconicum mense suæ ætatis octauo. & crus iam circa id tempus attollentes nonnulli vrinam reddunt. Impletur canis vno initu, quod in furticijs maxime cōstat initibus. implēt enim qui semel inierint. gerūt laconicæ vterum parte sexta anni, hoc est sexagenis diebus, aut vno, vel altero plus, minūve. Catelli cæci gignūtur, nec ante duodecimū diem visum accipiunt. Coeunt canes postea quā pepererūt, sexto mense, nec citius. Sunt quæ parte quinta anni vterum ferāt, hoc est duobus & septuaginta diebus, quarū catelli duodecim diebus luce carent. nōnullæ quarta parte anni, hoc est tribus mēsis ferūt, quarum catelli diebus decem & septē luce carent. tantundem temporis canire etiā fœminæ putātur. Menstrua huius animalis diebus septē mouētur: simulq; euenit, vt genitale promineat. verū nondum per id temporis coitū patiuntur, sed sequentibus septem diebus. tēpus enim quo toto canis libidine tenetur, diebus quatuordecim magna ex parte describitur. Verum nōnullę etiā ad sextumdecimū pruriunt. Purgatio autem quæ cōiuncta partui est, vnā cū catellis nascētibus prouenit, crasso pituitosq; humore. redduntur etiā tenuiores à partu. & lac antē diebus quinq; q̄ pariant, habent magna ex parte. verum nōnullis etiam septem aut quatuor diebus anticipat. Vtile statim vt pepererint, est. Genus laconicum, post coitum diebus triginta, habere lac incipit. Crassum inter initia omniū est. deinde processu temporis tenuius redditur. Crassius canum, q̄ cæterorum animalium lac est, excepto scrofæ ac léporis. Indicium in mammis etiā apparet, cum ætatem coeundi iam habent. Fit enim perinde ac in hominibus, tumor in papillis mammarum, & cartilago quædam consistit. sed difficile id perceperis, nisi habeas vsum rei. carent enim hæc indicia magnitudine. hoc igitur fœminę euenire certum est. mari nihil eiusmodi accidit. crus mares tollentes mingūt, magna ex parte quidem sexto mēse ætatis, sed nōnulli vel serius, octauo scilicet mēse id faciūt: atq; etiā maturius q̄ sexto. quod autem simpliciter dixerim, cum coire incipiūt, tollunt. fœminæ omnes confidentes mingunt. Verum in hoc etiā sexu nōnullæ crure elato minxerūt. Parit canis duodecim cōplurimum, sed magna ex parte quinque aut sex. vnum etiam aliquam peperisse certū

35 est. Laconica magna ex parte octo pariunt. coeunt quandiu viuunt, & mares & foeminae. Peculiare generis laconici est, vt cu laborarint, coire melius q per otium possint. viuit in hoc eodem genere mas ad annos decem, foemina ad duodecim. Caeteri canes maxima quide ex parte ad annos quatuordecim, sed nonnulli vel ad viginti protrahunt vitam. Quā
40 ob rem recte apud Homerum canem Vlyssis vicesimo anno mori aliqui iudicant. Laconici sane generis foeminae, quia minus laborant, quam mares, viuaciores maribus sunt. at vero in caeteris, etsi non late admodum constat, tamen mares viuaciores sunt. Dentes canes non mutant, praeterq eos, quos vocant caninos: eosq; quarto aetatis mense, tam foeminae
45 quam mares. Vnde fit, vt diuersa sit authorum sententia. Alij enim quod duos tantummodo mutant, negant omnino ullos mutari, cu eos paucos reperire difficile sit. alij cum hos viderint, caeteros quoq; pari ratione mutari existimant. aetatis iudicium ex dentibus sumitur. quippe cu iuniores candidos habeant, & acutos: seniores nigros & hebetes.

De coitu, & partu boum, deq; maris & foeminae aetate. Cap. XXI.

BOs vno initu implet, agitq; uehementer, ita, vt foemina vix tolerans succumbat. Si forte coceptio pererrauerit, vigesimo post die marem foemina recipit. Seniores tauri nec saepius quidem foeminam eadem eodem superueniunt die, nisi ex interuallo. At iuniores & eandem saepius cogunt, & pluries petunt, ac superueniunt
5 vigore suae aetatis. Salax minime inter mares bos est. coit qui vicerit, cumq; is venere iam debilitatus laeuerit, aggreditur victus ille laeuentem, & plerumq; superat. Coire tum mares, tum foeminae anno aetatis primo
10 peracto incipiunt, quoad facultas sit procreandi. verum, quod magna ex parte fit, vel anniculi, vel nacti octauum mensem venerem adeunt. Sed enim, quod maxime confessum habemus, bimatu generant. Ferunt utrumque
15 menses nouem, decimo pariunt. Sunt qui decem totos menses, exceptis paucis diebus affirmant. Quod autem in lucem praecurrerit haec tempora, id abortiuum est, vitaleq; minime: etiam si paulo maturauerit partum. premolli namq; imperfectaq; vngula prodit. Pariunt singulos, geminos raro. Quandiu viuunt: & coire solent, & parere. Viuunt magna ex
20 parte foeminae annos quindecim, atq; etiam mares excisi. nonnullis aetas vel ad viginti annos, atq; etiam plures, si corpore bene habito sint. nam excisos assuefaciunt, & duces constituunt bouum, vt ouium, qui plus temporis q caeteri viuunt vsu exercitij, & copia pabuli. vigent quinquennales maxime. quocirca Homerum quidam recte dixisse aiunt. Quinquennem taurum, & bouis lustro florentis. Idem namq; significari arbitratur. Dentes bimus emittit bos, nec vniuersos, vt equus. vngulas, cu dolore articularum laborat, non amittit: sed pedes tantummodo intumescunt uehementer. Lac a partu utile est. antequam peperit, caret lacte. quantum lac

Eis prouenerit primū conrescens, perinde vt lapis durescit. quod ita accidit, nisi aqua admisceatur. Iuēca recentior, q̄ annicula nō patitur venerem, nisi ostēto. Iam enim vel quarto ætatis mense coisse perspectū est. Initium coitus, plurimis quidem mense Aprili & Maio. sed nōnul-
la etiam ad autumnum vsq; tempus coeundi deducunt. Cum plures grauidæ sunt, & facile initum patiuntur, nimirum pro signo hiemis & imbrium id accipitur. menses & vaccis fiunt, vt equabus, sed minus.

De coitu, & partu equorum, de amissione dentium, deque ma-
ris & fœminæ ætate. Cap. XXII.

Quus coire incipit bimus, tam mas quàm fœmina: sed hoc in paucis fit, pulliq; eorū ipsorum minores imbecillioresq; sunt. Quod autem plurimum, trimatu tam mares q̄ fœminæ incipiunt, & proficiunt subinde ad prolis præstantiam in vicesimum vsque annum. Fert vterum equa menses vndecim, parit duodecimo mēse. equus non certo dierū numero implet, sed aliquādo vno, aut duobus, tribusve: aliquando pluribus. serius certe, q̄ asinus, equā superueniens implet. Coitus non tam laboriosus equis, q̄ bubus est. Salacissimū omnium, tum fœminarum, tum mariū equus est, homine excepto. Iuniorum coitus præter ætatē contingit pabuli bonitate & copia. pariūt magna ex parte equæ singulos. sed gemellos quoq; aliquādo complurimū procreant. mula etiā gemellos peperit, quæ quidem pro ostento accipiuntur. Coire itaq; incipit equus vel tricesimo mēse, sed quoad digne procreare possit, tunc tempus est, cum dentibus mittendis cessauit. verum iam nonnullos etiam cū mutant, implere potuisse aiunt. idq; fieri ita confirmāt, nisi natura steriles sint. Equo dētes quadraginta numero sunt, quorū primores quatuor, mēse tricesimo mutātur, bini vtrinq; supra dico, & subter. tum vbi præterea annum cōpleuerit, quatuor itē modo eodē mittuntur: duo superius, totidēmq; inferius. rursumq; anno altero peracto, simili modo quatuor alij mutātur. quibus iam præteritis annis quatuor, & mēsis sex, nullus præterea mittitur, quanq̄ euenisse in aliquo certum est, vt cū primis omnes amitterentur: atq; etiam in alio, vt cum vltimis omnes. sed hæc raro. fit itaq; vt equo ferē, tempus idoneum maxime sit ad procreandum, cum annum quartū & sex menses complevit. seniores equi profecto fœcūdiores sunt, tam fœminæ q̄ mares. Equi vel suas matres & filias superueniunt: atq; tunc perfectū esse armentum videtur, cū parentes suam incūt prolem. Scythæ equabus grauib; equitant, cum primum se mouerit fœtus, & nimirū eas proficere ad partus facilitatem arbitrātur. Cæteræ quadrupedes iacētes parere solent. quo fit, vt fœtus obliqui omniū exeant. At vero equa cum tempus iam edendi appropinquaret, erigit se, stāsq; emittit partū. Vita equorum plurimis ad decimum octauum, atq; etiam vicesimum

annum. sed nonnulli etiam quinque & viginti, atque triginta egerunt, & si
 35 cura diligenter adhibeatur, vel ad quinquaginta protrahitur ætas. lon-
 gissima tamen vita in pluribus ad tricesimum annum, quod magna ex
 parte fieri norimus. Fœmina magna quidem parte quinque & viginti an-
 nos vivere potest. sed iam nonnullæ etiam quadraginta vixere. Minus
 40 temporis mares viuunt, quàm fœminæ propter coitum. & qui domi aluntur,
 minus quàm gregarij. fœmina quinquennio finem, tum longitudinis, tum
 etiã proceritatis sui corporis recipit: sed mas sexennio. post, annis sequen-
 tibus totidè crescit in corpulentia, & ad viginti usque annos pergit pro-
 ficiens. verum celerius fœminæ, quàm mares perficiuntur, quanquàm in utero ma-
 45 res quàm fœminæ citius: quemadmodum etiã homines. quod idem, vel in
 cæteris animalibus quæ pariant plura, fieri solet. Lactare mulum seme-
 stre temporis spatium referunt, mox sugi non pati. vi namque humorem
 trahi, & cum dolore. equo autem plus temporis tribuunt. Viget & equus
 & mulus à dentium ortu. cumque prodierint omnes, non facile ætatem
 50 dignoueris. Quia ob rem dici solet, certa sub ortu, incerta ab ortu. de-
 niq; post dentium ortum, eo maxime declaratur ætas, quem caninū vo-
 camus, breuior enim hic septenibus est, propter freni attritum, quod ad
 eum iniicitur: non septenibus maior quidem, sed non vertice extans ad-
 actiore. Iunioribus acutior & procerior est. mas omnibus temporibus
 55 init: nec cessat quandiu viuit. Fœmina etiam quadiu viuit initur, nec tem-
 pus vllum certum libidinem aufert: sed ingenium hominis arcet, aut vin-
 culo, aut aliquo huiusmodi impedimento. non tamen quouis tempore
 facto initu, facultas enutriendi quod pepererint datur. equum apud
 Opuntia gregariū fuisse accepimus, qui annos quadraginta natus pos-
 set coire: sed adiumentum, quoad sui pedes priores attollerentur, de-
 60 siderabat. Coeundi initium equis in vere. Non statim à partu equa im-
 pletur, sed intermisso tempore: & melius quarto aut quinto anno in-
 terposito procreat. Omnino, si nihil plus detur, vnum tamen interpo-
 nere annum, & quasi nouale facere necesse est. Equa igitur interpolito
 tempore, ut dictum est, parit. At asina, continue parere potest. fit etiã in
 65 equorum genere ut alię omnino steriles sint, alię concipiant quidem, sed
 ædere nequeant. cuius rei indicium aiunt, quod fœtus circum renes alia
 quadam, specie propemodum renum, ita continet, ut rescissus quatuor re-
 nes habere videatur. Cum equa peperit, statim secundas deuorat: atque
 70 etiã, quod pulli nascentis fronti adhæret, hippomanes dictum, magnitu-
 dine minus carica parua, specie latiusculum, orbiculatum, nigrum. hoc si
 quis prærupto odorem moueat, equa excitatur furitque agnito eo odo-
 re. quapropter id à veneficis petitur, & percipitur mulierculis. Si cum
 equa ex equo prægnante coierit asinus, fœtus iam conceptus corrum-
 75 pitur. Equorum ducem, ut bouum, nullum constituunt. quoniã equo-
 rum natura non stabilis: sed mobilis procaxque est.

Quæ equinæ
 cupidini si-
 milis mortu-
 libus amorē
 accēdat. Co-
 lumella.

De coitu asini, & asinæ partu, marisq; & fœminæ ætate. Cap. XXIII.

Sinus tum mas, tum fœmina tricesimo mense coire incipit, eodémq; tempore dentes mittit priores: secundos auté sexto mense, atq; etiã tertios quartósq; eodé. gnomonas hos quartos à diiudicanda ætate nuncupant. Sed iam vel annicula asina cõcepit, vt perfici proles ac adolescere posset. reijcit semen à coitu: nisi interpelletur. quã ob rem statim post coitũ verberant, insectantũq; parit duos decimo mense. singulatim magna ex parte procreat prolem. ea nanq; natura est, vt vnũ pariat. sed nũnq̃ gemellos etiam ædit. Asinus quidem equi genituram corrumpit, vt dictũ est: sed equus asini minime, cum equa iam asini initu conceperit. Lac grauida habet mense decimo. A partu die septimo mari iũgitur, eoque die iũcta maxime recipit initum: sed postmodum etiam patitur. solet hæc, nisi priusq̃ gnomonem amittat, peperit, nũquam postea initum recipere. parere vel in cõspectu hominis, vel in luce nolit, sed in tenebras ducitur cũ parturit. si, priusq̃ gnomonem dimississet, pepererit, parere tota sua ætate potest. vita asinis amplior annis triginta, & fœmina viuacior mare est. Cũ vel equus cũ asina, vel asinus cũ equa inierit, multo magis abortus cõsequitur, quàm cum vnigenæ inter se iungũtur: verbi gratia, equa cum equo, aut asina cum asino. Euenit etiam tempus gerendi vteri, cum equus cum asino coierit maris norma, id est, vt quanto spatio temporis mas perficitur suo in genere, tanto etiam fœtus, quem ipse procreat, absoluitur. At magnitudine corporis, specie, & viribus, magis fœminæ, quàm mari simile euadit quod nascitur. si frequenter coeant, neq; vllò interposito tempore cessent, quæ ita iungũtur, breui fœmina sterilefcit. qua de causa non frequenter ita coniungunt, qui curam huic adhibent rei: sed tempus aliquod interponunt. Non asinum equa, vt asina equum recipit: nisi asinus sit qui equam suxerit. Admittunt de industria quos hipothelas vocant, ac si equimulgos cognomines, qui in pascuis modo equorum viribus bonis superantes coeant.

De mulo, & eius coitu & ætate.

Cap. XXIII.

Vlus superuenire, coirẽq; incipit missis dentibus primis: sed septenis implere potest. etiã cũ equa coniunctus Innum procreauit. post deinde superuenire non solet. mula quoq; iam facta grauida est, sed non quoad perficeret, atq; æderet prole. In terra Syria super Phœnicẽ mulæ & coeunt, & pariunt omnes. Sed id genus diuersum est, quanq̃ simile. prodeunt, quos ginnos vocat, ex equa, cum in gerendo vtero egrotauit, more pumilionum in ordine hominũ, aut porcorum deprauatorũ in genere suũ, quos posthumos nũcupauit. & quidem vt pumilio, sic ginnus modum suo genitali excedit. Vita mulis

ad annos multos. iam quidam vel octogesimum annum potuit agere, vt Athenis, cum templum ædificaretur, qui quamuis dimissus iam munere per senectam, commeans tamen, ac obiens iumenta exhortabatur ad opus. quam ob rem decreto à nemine eum arceri à frumentorū aceruis sancitum est. serius fœmina senescit q̃ mas. Nōnulli fœminam profluuiū vrinæ purgari aiunt. Marem olfactu vrinæ prius senescere. ortus eorum animalium talis est.

Pli. sic, cōnī-
tendo comī-
tandōq; ac-
cendebat iu-
menta ad
opus.

¶ Indiciū ætatis quadrupedum. Cap. XXV

Etatem dignosci quadrupedum confirmant, qui in earum cura sunt constituti, si cutis prætenta maxillis, detracta, mox relaxata ilico in suum redeat locum. hoc enim indiciū recentioris quadrupedis est. veteris contra, si diutius rugata maneat cutis,

¶ De vtero, & ætate cameli. Cap. XXVI.

Amelus fert vterum menses decem. parit semper vnū tantummodo. vnipara nanq; est. separāt prolem à parente anniculam. Viuit diu. plus enim quàm quinquaginta annos. parit in vere: & lac suum vsq; eò seruat, quò iam cōceperit. tum lac, tum caro cameli suauissima omnium est. bibitur eius lac, ad vnā mensuram, duabus aut tribus aquæ admixtis.

¶ De elephantorum coitu, deque tempore, quo vterus fertur, & eorum pullis. Cap. XXVII.

Elephantus tam mas quàm fœmina incipit coire anno ætatis vicesimo. ferendi vteri tempus alij annum & sex menses, alij triennium statuunt. causa quam ob rem incertum hoc sit, quòd non pateat coitus. parit enitēs posterioribus cruribus, & subsidens cum dolore. pulchellus æditus ore fugit, non promuscide: & statim cum natus est, cernit, & ambulat.

¶ De coitu suum, & eius tempore. Cap. XXVIII.

Ves feræ principio hiemis coeunt, vere pariūt, petentes maxime inuia, prærupta, angusta, & opaca. mas cū fœminis conuersari dies triginta magna ex parte sollet. Numerus partus & tempus ferendi idem, atq; in vrbis suis est. Vox etiam similis, sed fœmina vocalior est. mas raro vocem emittit. Mares castrati, maiores ferociorēsq; euadūt, vt scitè Homerus fingit, cum dicat, Nutrijt exectum syluis horrentibus aprum, Instar non bruti, sed dorsi montis opaci. Castrantur, quòd recentibus adhuc morbus pruriens incumbit in testes, quo atterentes eam partem ad arbores testes extinguunt.

¶ De ceruorum coitu, partu, & natura. Cap. XXIX.

Erua plurimum subsidēs coit, vt dictum iam est. marē enim sustinere non potest, ob eius contentissimū impetum. Veruntamen aliquando etiam sustinent, modo ouium, & socias declinant, cum turgēte iam venere coitum appetunt. Mas non in eadem immoratur, sed mutat: breuiq; interposito tempore, aliā atq; aliam supergreditur. Coitus ab arcturo mense Augusto & Septembri. implētur paucis diebus, & ab eodem multā pariunt magna ex parte vnum, sed nonnulla etiam geminos peperisse perspectū est. parere iuxta vias maxime solent metu beluarum. Incrementū hinnuli celere. purgatio ceteris temporibus nulla euenit ceruā. Cū autem parit pituitoso quodam humore purgatur. ducere suum hinnulum ad stabula consuevit. quem locum sibi habet refugiū, petra disrupta est vno aditu, vnde defendere se, repugnareq; solet ijs, qui inuadūt. Vita esse perquā lōga hoc animal fertur. sed nihil certi ex ijs quā narrātur, videmus: nec gestatio aut incrementū hinnuli ita euenit, quasi vita esset praelōga. Monte Asia Elapho nomine apud Arginussam, quo loco Alcibiades mortē obiit, ceruē omnes scissa aure sunt. qua nota, vel alibi si loca mutarint, dignoscuntur. Et quidem fœtus iam inde à primo ortu in vtero idem cōtrahit signum. Quaterna vbera fœminis, vt vaccis. Cū mares impleuerint fœminas, separantur per se ipsi, & propter libidinis graueolentiā quisq; solitarius scrobes fodit. fœtent vt hirci. facies quoq; eorum nigrescit aspersagine vt hircorum. degunt ita, quousq; imber accedat. tū pascua repetunt. Hæc ideo ceruo accidūt, quia salax animal suapte natura est, atque etiam quia pingui abūdat. pinguescūt enim æstate supra modū. quā ob rem nec currere quidem possunt: sed secundo aut tertio cursu capiuntur ab ijs, qui pedibus insectantur. fugiunt etiam in aquas propter æstum, atq; anhelitum. Caro eorum libidinis tempore vitiatur, & fœtet, perinde quasi hircorum. hieme itaq; extenuantur debilitanturq;. Vere autē vigent maxime ad cursum. cum fugiunt, requiem inter currendum aliquam faciūt, consistentesq; manēt, dum qui insequitur appropinquet. tum fugam item arripiunt. quod ideo facere vidētur, quia interiora laborant. intestinum enim tam tenue, imbecillēque habēt, vt etiam si leuiter percusseris, possit rumpi cute adhuc integra.

De vrsi coitu, partu, & pullis: deq; hystricis natura. Cap. XXX.

Vrsi coeunt, vt dictum est, nō superueniētes, sed humistrati. fert vterum vrsa dies triginta. Parit tum vnum, tum etiam duos: sed complurimum, quinq; fœtū minimū pro sui corporis magnitudine ædit. quippe quā minorem catto, maiorem mure parere soleat. nudum item, & cæcū, & cruribus propemodum mēbrisq; alijs plurimis indiscretum, & rudem. coit mense Februario. parit co tempore

Pli. habet
Elatunte.

quo latet. pinguescit per id tēpus tā mas q̄ fœmina vehemēter. cū prole enutrierit, exit à mense iā veris tertio. Hystrix etiā latet, totidēq; diebus fert vterū, & reliqua facit p̄inde vt vrsā, grauidā capi vrsā difficile est.

¶ De partu leonū, & pullorū numero, dēq; dētiū mutatione. C. XXXI.

Leonem auersum coire, vrināq; retro reddere dictū iam est. coit & parit nō omni tēpore: singulis tamē annis, vere parit, & magna ex parte geminos, sed cū plurimos, sex catulos. nōnunq; etiā vnū. Quod de leōna fertur, vuluā cum partu emittere, delira fabula est, facta ex ea causa, q̄ rarū genus hoc animalis est. nec rationē cur ita esset, cōperire author ille fabulæ poterat. rarum hoc enim est, nec multis nascitur locis: sed Europa totius ea parte solum, quæ inter Acheloum amnē, & Nessum est. parit leōna quoq; adeo paruos, vt vix post secundum mēsem incipiāt ingredi. Leones terræ Syriæ quinquies vita pariunt, primum quinq; post vno subinde pauciores, deinde steriles degūt. caret leōna iuba. maris hæc propria est. dentes eos tantummodo mutat leo, qui canini vocantur quatuor, duos superius, totidēq; inferius, idq; sexto mēse ætatis fit.

¶ De hyenæ natura, meatib;sq; genitalibus maris & fœminæ. C. XXXII.

Hyæna colore lupi propè est, sed hirsutior, & iuba per totum dorsum prædita est. Quod autē de ea fertur, genitale simul & maris & fœminæ eandem habere, cōmēsticiū est, sed virile similiter, atq; in lupis, & canibus habetur. quod vero fœmineū esse videtur, sub caudā posītū est, figura simile genitali fœminæ: sed sine vllo meatu. sub hoc meatus excrementorū est. Quinetiā fœmina hyæna præter suum illud, etiā simile, vt mas habet sub cauda sine vllo meatu, à quo excrementorū meatus est: atq; sub eo genitale verum continetur. vuluam etiā hyæna fœmina, vt ceteræ huiuscemodi fœminæ animantes, habet. Sed raro hyæna fœmina capitur. iam inter vndecim numero, vnā tantum capisse venator retulit quidam.

¶ De coitu & fœtura léporum. Cap. XXXIII

Epores auersi coeunt, vt expositum est. retro enim vrinā reddūt. Coeunt & pariunt quoq; tempore, dūmq; vterum ferunt, superfœtāt, & singulis mensibus generant. sed fœtus ædunt nō vniuersos. interpositis enim diebus quot res tulerit, peragunt partionem. habet fœmina lac priusq; pariat. & à partu, cōtinuo repetit coitū, & lactans adhuc cōcipit fœtū. lac suillo simile sua crassitudine est. Partū nō vt maior fidipedū pars cæcū ædit. ¶ De coitu, & partu vulpis. Ca. XXXIII.

Vulpes supueniēs coit. parit cecos, vt vrsā: atq; etiā informiores. parturiēs ita secedit, vt raro grauida capiat. Cū partū ædiderit lingua lābēdo refouet, & cōcoquit. parit cōplurimos quatuor.

ARIST. DE HIST. ANI.

De partu luporū, felis, ichneumonis, lupi canarij, & lupi ceruarij. Cap. XXXV.

Lupus fert & parit vt canis, tū tempore, tum etiā fetus numero. cecos etiā generat canis modo. coit vno tēpore tantum. parit ineūte æstate. fertur de eius partu ad fabulam proxime, lupos omnes intra duodecim dies parere. cuius rei causam proferūt fabulose, q̄ Latonā oberrantem totidem diebus ex Hyperboreis Delū deduxerint sub specie lupæ, propter metū Iunonis. Sed an tēpus hoc pariendi sit, nondū exploratū habemus. Fertur quidē sic vulgo, sed verū minime esse videtur. quale vel illud ferūt, lupos semel in vita parere. Feles, & ichneumones tot numero pariūt quot canes, vescūtūq; eisdē. viuūt circiter annos sex. Lupus item canarius cecos parit luporum ritu, numero cōplurimū quatuor. Quinetiā lupus ceruarius coitu vt canes impletur, & cecos generat, numero duos, aut tres, aut quatuor. corpore lōgior, & cauda porrectior est: sed proceritate breuior. celeritate æque præstat: quīs crura habeat breuiora. mollis enim & agilis est, prosilirēq; lōgius ob eā rem potest.

De mulis, quos terra Syria fert. Cap. XXXVI.

Vnt in Syria, quos mulos appellant, genus diuersum ab eo, quod coitu equæ & asini procreatur: sed simile facie. quomodo asini syluestres similitudine quadā nomē vrbānorū acceperē. & quidē vt asini illi feri: sic muli præstant celeritate. Procreant eiusmodi mulæ suo in genere, cuius rei argumento illæ sunt quæ tempore Pharnacæ patris Pharnabazi in terram Phrygiam venerunt, quæ adhuc extant. tres tamen ex nouem, quot numero olim fuisse aiunt, seruantur hoc tempore.

De natura, & varijs generibus murium, deque pullorum varietate. Cap. XXXVII.

Murium generatio mirabilis, præter cætera animalia maiorem in modum est, tum numero, tum celeritate. Iam enim fœmina prægnante in vase miliario aliquando occupata, paulo post reſerato vase, musculi numero viginti & cētum reperti sunt. Mirum etiam percipimus ortum redundantis agrestis murium generis. locis enim cōpluribus agri tā inaudito modo oriri solent, vt parū ex vniuerso frumēto relinquatur. tā cito abſumitur, vt nōnulli mediocres agricolæ, cū pridie metendū statuerint, poſtridie mane cū messoribus accedētes ad ſegetē, abſup tā inueniāt totā. iteritus autē minime euenit ratioē. paucis enī diebus ōnino abolētur, quāq; ſuperiore tēpore homines vincere vel ſuffiēdo, vel ſues, vt latibula effoderēt, admittēdo nō poſſent. Quinetiam vulpes eos venātur, & cati ſylueſtres in primis: ſed tamē ſuperare copiā & celeritatē prouētus nequeūt. nec aliud quicq; omniū vincit, niſi ibres.

15 ijs enim quamprimum intereunt. Terræ perficæ quadam mure fœmina rescissa, fœtus fœminini prægnantes comperiuntur. Sunt qui vehementer confirmant, mures, si salem lambant, impleri sine coitu. Aegyptijs muribus prædurus ferè, vt herinaceis, pilus est. Sunt etiã alij, qui erecti bipedes ambulent. habent enim crura posteriora longa, priora
20 breuia. ortus eorum quoq; numerosus est. Sunt vel alia genera muriũ plura, sed de his hætenus.

SEXTI DE HISTORIA ANIMALIVM LIBRI

FINIS.

ARISTOTELIS DE HISTORIA ANIMALIVM LIBER SEPTIMVS, INTERPRETE THEODORO.

De signis, quæ puerorum seminis emissionem, puellarũq; viripotentiam præueniunt. Cap. I.

De hominis generatione, tum prima in vtero, tum posteriore in luce, & vsq; in senectutem, quemadmodum se habeant, quæ suæ naturæ ratione eueniãt, loco hoc dicimus. quæ inter marẽ & fœminã differentia sit, & quibũnam partibus cõstet, ante expositum est. Mas autẽ primũ semen genitale magna ex parte incipit ferre anno peracto bis septimo: simul etiã pubescere incipit eo tempore, vt stirpes semen laturas primum florere Alcmeon Crotoniata ait. vox
10 item per id tempus mutari in sonũ asperiorẽ, in æquabiliorẽq; incipit, quanq̃ nondũ grauem. neq; enim acuta præterea est, neq; tota æquabilis: sed similis fidibus incõtentis & asperis. quod caprere denominant. idq; potissimum incidit ijs, qui rem veneream incipiũt agere. ijs enim vox transit in sonum virilem. Abstinẽtibus vero ecõtrario fit, & si curam adhibeant (quod aliqui faciunt ex ijs, qui choreis indulgent) vel
15 longo seruari tempore sine magna mutatione potest. Mammæ etiã extuberant. & genitale non solum magnitudine, sed etiã specie proficit. euenit porrò id temporis, qui iam fricari, contrectariq; per libidinem cœperint, vt, cum semen emittunt, non modo voluptate, verum
20 dolore quoq; afficiantur. Fœminis etiã per id tẽpus exurgũt vbera, quod fratrare dicitur, & quæ menstrua vocantur erumpunt. quod sanguis quasi recēs occisi animalis est. Quæ autem alba dicũtur, admodũ etiã puellis eueniunt, & magis si cibo vtuntur humidiori. Hęc incrementum impediunt corporis, & puellam extenuant, sed menses tũc plurimis fiunt, cũ iam vbera ad duos digitos prominẽt. & vox eodẽ tẽpore
25 i. ij.

ARIST. DE HIST. ANI.

puellarum mutatur in grauiorem. Deniq; cū mulier vocis acutioris
quā vir, sit, tum natu minores acutius, q̄ maiores sonant, vt & pueri,
q̄ viri acutius. Sed vox fœminæ acutior est, q̄ maris, & fistula puellarū
acutior q̄ puerorum est. Fit etiam, vt per id tempus custodiri præci- 30
pue debeant. maxime enim ad usum rei venereæ incitātur, cū hæc in-
cipiunt. quòd si iam inde nihil plus commouere temperent, q̄ corpora
ipsa nullo adhuc vsu venereo, sed sponte mutantur, sequi seruāriq; tē-
perantia solet per ætates superiores. nam & quæ admodū puellæ con- 35
cumbunt, libidinosiores euadunt. & mares siue altera parte, siue vtra-
que minus cauerint, propensiores eodē efficiuntur. Meatus enim la-
xantur, reddūntq; eo corpus lubricum, & simul voluptatis, qua olim
gestirent, memores, desiderio mouentur præteritæ cōtrestationis. Pro-
deunt nonnulli iam inde à primo ortu naturæ impubes, infœcundiq;
propterea quòd parte sui genitali fuerint deprauati. Mulieres etiam si- 40
mili modo impubes à natiuitate possunt creari. Habitus quoq; tū ma-
riū, tum fœminarū mutātur, vt sint, vel sanitati, vel morbo habiliores: &
vel graciles, vel pleni, benēq; vegeti. nam à pube ex macilentis crasse-
scunt, euadūntque saniores: alij contrā. quod pari modo puellis etiam 45
euenit. qui enim pueri aut quæ puellæ excrementis antea corporis re-
dundabant, cum ea ipsa excrementa vnā cum semine, aut mensibus se-
cernantur, saniore ob eam rem corpore efficiuntur, atq; vegetiore. Iam
enim ea quæ sanitati, alimentōq; obstant, exeunt. At vero quibus con-
trā antecesserit, ijs corpora graciliora, & morbis opportuniōra reddū- 50
tur. excernitur enim de ipsa natura, & bene habitis, cum aut semen, aut
mensēs prodeunt. In puellis item diuersitas vberum est. alijs enim ad-
modū magna: alijs exigua sunt. euenit sanē, vt corpora immodice cre-
scant, cum puellæ excrementis redundant. futuris enim adhuc & nō-
dum profluētibus menstruis, quo plus continetur humoris, eo magis 55
efferrī fursūmq; impelli necesse est, donec infrā erumpat. Itaque,
quod interim incrementum mammæ acceperint, seruant postea. ma-
ribus etiam mammæ conspectiores & fœminatiores, tum iunioribus,
tum senioribus efficiūtur, qui humidiores, læuiōres, nec venulēti sunt,
eorūmq; ipsorum, ijs magis qui fusci, q̄ qui candidi sint. Semen pro- 60
fecto infœcundum vsque ad ter septimum annum est. mox prolificum
quidem est: sed exigua imperfectaq; generant iuniores, & mares, & fœ-
minæ, vt in cæterorum quoque animalium genere plurimis euenit.
conciipiunt quidem facilius natu minores, sed laborant in puerperio
vehementius. corpore etiam minus magna ex parte perficiūtur. & se- 65
nescunt celerius mares salaces, & mulieres quæ frequentius pariant.
nam ne incrementum quidem post tertium partum effici posse videtur,
sedantur autem temperantūq; melius quæ in rei venereæ vsu luxu-
riant, cum partum multoties exercuerint. Sed post annum ter septi-

ἡς τὰς ὕστε-
ρας ἡλικίας
per ætates
posteriores.

70 mum mulieribus quidem opportune iam procreatio est. Sed viris itē accedere aliquid potest ad prolem perfectiorem. Semina infœcunda sunt quæ tenuia. fœcunda quæ grandinis speciem referunt: eadēque potius marem fœtificant. contrā, tenuia, nec globulenta, fœminam gignunt. Mentum etiam maris ea ætate pilis integitur.

De mensuris mulieris.

Cap.II.

5 **P**rofluuiū autē mēsiū decrescēte luna cōtingit. quā ob rē nōnulli cauillo sexū fœmineū lunæ tribuūt, quoniā simul, vt illa decrescat, & mulier purgetur, mōxq; repleātur ambæ eueniat. paucis mēstrua singulis mensibus mouētur: sed vno intermisso plurimis. facilius agitur cū ijs, quibus breui tempore, hoc est biduo aut tri-
 duo profluūt: sed quibus longū protrahitur, difficilius. laborāt enim id tēporis. alijs nanq; vniuersim hæc purgatio fit, alijs paulatim. Attamen omnibus corpus grauatur, quādiu effluat humor. Multis etiā cū mens-
 10 strua citātur, & eruptioni propinqua sunt, strangulationes vuluarū sequuntur, & crepitus, donec erumpant. Conceptus mulieribus à profluuiō mēstruorū sua natura contingit. & quæ ijs carent, steriles magna ex parte exigunt. verum fieri potest, vt aliquæ etiā sine eorum profluuiō cōcipiāt, videlicet quibus tantū humoris colligitur, quantū ijs,
 15 quæ purgantur, restare solet: q̄q̄ non tāta copia, vt & foras possint profluere. nōnullę etiā dum profluunt mēses, concipiunt, postea concipere nequeunt. quibus vulua statim à purgatione cōprimitur. Sunt quibus pręgnātibus etiā mēstrua vsq; in postremū gerendi tempus eueniant. quibus accidit vt parua pariāt, & proles aut minus vitalis, aut infirma
 20 procreetur. Multis etiam desiderio coitus, quo vel iuuenilis ætatis ratione, vel quia longo tēpore abstinerint, tenentur, descendunt vteri. & mēstrua sæpe ter in mense citantur, donec cōcipiant. quo factō ascēdunt, & suo situ constituuntur. nonnunq̄, etsi cetera bene se habet vterus, humidus tamen est. respuit semen genitale, si humidus sit. Omnium
 25 autem animalium (vt ante dixi) mulieribus inter fœminas plurima hæc purgatio euenit. nam ijs quæ non pariunt animal, nihil tale mouetur, propterea q̄ hoc materię superuacuum vertitur in corporis alimentum. Sunt enim nōnulla maribus suis maiora: atq; etiā alijs in corticē, alijs in squamā, alijs in frequetiā pēnarum absumentur. Terrestribus quoq; ani-
 30 mal pariētibus, in pilos, & corpulentiam transit. homo enim lenior cæteris est: atq; etiam in vrinā diuertitur. plurima enim ex cæteris largius mingunt, & crassius. At mulieribus vice eorum quę dixi omnium, quantum superuacuum sit, in purgationem mensium vertitur. quod in maribus quoq; simili fieri modo percipimus seminis genitalis ratione. pluri-
 35 mum enim omnium animalium emittit cōparatione dico magnitudinis suæ. & vero inter ipsos mares qui humidiores natura sūt, nec valde carnosus

i.iiij.

plus reddūt: atq; etiā plus candidiores, q̄ fusci. nec secus in mulieribus fit. corpulētis enim multū mēstrui excremēti in corporis alimētū trāsit. & in vsu quoq; rei venereæ candidiores sua natura plus, q̄ fuscę euaporant. pręparatur hoc amplius vsu ciborum humidorum & acrium. 40

De indicijs conceptionis, & quot dierū spacio mas, quot item fœmina in vtero moueatur, dēq; abortionibus. Cap. III.

Indicium mulierem iam cōcepisse, cum statim à coitu locus siccescit. fit certē, vt si oris, quo concipitur, labra sunt læuia, inepta sunt ad conceptum. labitur enim, & effluit semen. nec vero, si crassa sunt, cōmode vsū pręstant. sed si ad digiti tactū asperiuscula, & hærentia sint, atq; etiam si tenuiora, ita commode ad conceptionem habent. Talis igitur pręparandus est vterus, qui concipiat. quod si facere ne concipiat, placet, contrā agēdum est. nā si labra sint læuiora cōcipere nequeat. Quam ob rem nōnullę, vt semen incidat, antē vuluam ex oleo iuniperino, aut ex cerusa, thurēve, excipientes oleo, illinunt. sed si in septimū diem intus permanserit, conceptum iam esse certum est. nam quæ effluxiones vocātur, intra tot numero dies fieri solent. purgationes autem accedūt plurimis, cum cōceperint, ad tempus quoddam, scilicet triginta dierum, maxime si cōcepta fœmina est: quadraginta, si mas. A partu etiā purgationes eodem dierum numero cōsequi volūt, quanq̄ nō æque ita diligenter eueniūt. At vero post cōceptum, & dies, quos modo dixi, non itē secūdum naturā inferius agitur, sed in vbera transitur, & lac efficitur. Cuius nota inter initia exiguo quodam. & araneæ propemodum specie apparet in mammis. cum iam conceperint, sentiunt præcipue suis ilibus. hæc enim nōnullis statim pleniora efficiūt. quod ijs quæ graciliores sunt, euidentius accidit. Inguina etiā sentiunt, & conceptui argumento esse possunt. Mares fœtus magna ex parte circa quadragesimum diem dextro potius latere mouentur, fœminæ sinistro circiter nonagesimum. Nihil tamen certi in his affirmari licet. multis enim ferentibus fœminā motus agitur in sinistro, & contrā in dextro gerentibus marem. Sedenim hæc, & reliqua huiuscemodi vt differūt, eo quo magna ex parte & magis minúsve accidit, sic accipimus. Finditur etiā fœtus hoc eodem tēpore, cum ante carūcula in formis constaret. Effluxiones vocantur, quæ intra septimum diem corruptiones incidunt. Abortiones autem, quæ intra quadragesimum. Et quidem plurimi fœtus intra tot numero dies deprauantur. Mas qui quadragesimo die exierit, si in quoduis aliud mittatur, diffunditur, atq; aboletur. Sed si in aquam frigidam, cogitur, consistitque, veluti in menbranula, qua rupta, fœtus ipse apparet magnitudine formicæ maiusculæ. & membra iam inde discreta, tum cætera omnia, tum genitalia constant: & oculi quemadmodum in cæteris animantibus pregrandes. Sed 5 10 15 20 25 30 35

ἐλαίῳ καὶ
δρίνῳ oleo
iuniperino,
cōfundit Ga
za cedrū cū
iunipero.

οὐχ ἔτι
finditur, di
stinguitur.

fœmina quæ intra tertium mensem eruperit, indistincta est. quæ autem quartum adepta est mensem finditur, & reliquam distinctionis effigie breui tempore accipit. cum itaq; fœtus in vtero formatur, fœmina tardius q̄ mas perfectionem quarunq; partium recipit: & sæpius in decimum mensem, q̄ mas protrahitur. Sed cum in lucem prodierit, fœmina ocyus, q̄ mas & accrescit, & etate floret, & senectute maceratur, & magis quæ pluries pariunt, vt dictum iam est.

De ijs, quæ à conceptione ad partum vsq; mulieribus eueniunt, quove tẽpore pariât, quôtq; vno partu parere possint. Cap. III.

Cum semen conceperit vterus, statim se contrahit, donec ad septimũ mensem ventũ sit. octauo iam adaperitur, atq; dehiscit. & partus, si viuit, descendit mense eodẽ, sed si mortuus est, neq; ipse descendit, nec vterus per id tempus dehiscit, idq; indicium facit fœtũ haudquãq; esse vitalem. Euenit profecto vt mulieres à conceptu corpus totum grauentur, & oculorum caligines, & dolores capitis moueantur. quæ alijs maturius, & ferè die decimo accidunt, alijs serius prout magis minúsve ex materia superuacua tentantur. Nauseæ item & vomitus plurimas capiunt, & præcipue quibus purgationes constiterint, necdum ad vbera transeant. Aliquæ igitur principio magis laborant, aliæ post, cum iam fœtus plenius creuerit. Sepe etiam multis destillatio vrinæ ad postremum infestat. sed magna ex parte quæ marem ferunt, facilius exigunt, minúsq; pallent. contrà, quæ fœminam. sunt enim pallidiores & grauius degũt. Multis etiam tumores, extuberationesque carnis in cruribus incidunt: sed tamen contrà etiam nõnullis contingit. solent appetitus varij grauidis euenire, citòq; cõmutari, quod picare quidã à pica aue denominant. & nimirum cum fœtum sexus fœminei ferunt, auidius appetũt, minúsq; re frui iam præsentẽ, quã cupierint, possunt. fastidiũt enim statim quod modo vehemẽter appeterẽt. Paucis cõtingit vt melius habeãt, cũ vterũ gerũt. Sed præcipue tũc fastidiũt, tediòq; fatiscũt, cũ fœtu capillus oriri incipit. Pili cõgeniti grauidis defluũt, paucioresq; redduntur. contrà qua parte pilos minime habere solebãt, ea magis accipiunt. plus etiã motus magna ex parte mas in vtero infert q̄ fœmina, & celerius prodit. Fœminę enim partus tardior est. Dolor etiã ex fœmina continuus, sed obtusior: ex mare acer, & longe molestior. Quæ paulo ante partũ cõcũbunt, facilius pariũt. Parturire interdũ mulieres videtur, cũ tamen tẽpus nõ sit, sed quoniã fœtus inuertit suũ caput, ideo initiũ hoc esse parturiẽdi videtur. Sed cũ cetera animalia õnia singulari ac simplici modo partũ suũ perficiãt (Vnũ enim pariẽdi tẽpus statũ õnibus est) homini vni multiplex datũ est. nã & septimo mẽse, & octauo, & nono parere potest. & quod plurimũ, decimo, nõnullæ etiã vndecimũ tagũt. fœtus qui maturius, q̄ septimo mẽse prodeat, nullo pacto vitalis est. qui se-

i.iiiij.

primo, vitalis quidē hic primus exit: sed magna ex parte infirmior. Quā
 ob rē cunabulis ex lana eū obuoluūt, & fascijs alligāt. Meat⁹ etiā nōnul
 li infissi, vt auriū, aut nariū, se penumero generātur: sed accrescētī articu
 lātur infanti, & demū suā formā recipiūt. & pleriq; de his quoq; septimo
 natis viuere atq; adollescere possunt. Qui autē mēse octauo nascūtur, vi
 uere ac adollescere in terra Aegypto possunt: & quibusdā alijs locis, vbi
 mulieres fertiliores sunt, multōsq; simul facile & ferūt & pariunt, etiā si
 monstrofi sint. sed locis Græciæ multi intereūt, nec nisi per pauci seruan
 tur: vnde fit, vt si quis seruetur, nō octauo mēse natus existimetur: sed
 mulierē sui cōceptus initiū latuisse. infestātur maxime mulieres mēse
 quarto, octauoq; & si vel quarto, vel octauo fœtus perierit, ipse quoque
 magna ex parte intereūt: itaq; fit, ne solū mēse octauo nati nō viuāt, sed
 etiam ipsis emortuis periculum, quæ pariunt, subeant. Simili modo &
 qui diuturniores, q̄ vndecimo mēse nasci videntur, latere putātur. la
 tet enim mulieres conceptus initium, si cū ante inflatus fuerit vterus,
 vt sæpe accidit, post coierint, atq; conceperint. hoc enim principiū esse
 sui conceptus existimāt, quod simile indicium attulit. Ita multiplex per
 ficiendi tempus pariēdiq; diuersum homini datum est. Et cum alia sin
 gulos pariant, alia plures, genus humanum in ancipiti est. Nam quod
 plurimum, & locis plurimis agitur, mulieres singulos singulę pariunt.
 Sed sæpe & locis plarīsq; geminos etiā, vt in terra quoq; Aegypto fieri
 certum est: pariūt etiam tres, & quatuor. & quidem locis nōnullis val
 de ita fit, quod dictum iam est: sed quinq; complurimū nascuntur. Iam
 enim hoc pluribus euenisse conspectū est. & quædam viginti partibus
 quatuor ædidi. quinos enim singulis partibus enixa est, maiōrq; eorū
 pars enutrirī & adollescere potuit. Et cū in cæteris animalibus gemini
 nati, etiā si mas & fœmina sint, nihilo minus enutriātur, seruētūq; q̄ si
 mares ambo aut fœminæ sint, in genere certe humano pauci gemini
 seruantur, si alter mas sit, alter fœmina. Mulier & equa omnium maxi
 me animalium grauidæ coitum patiuntur. cætera vbi grauida fuerint,
 fugiunt mares, ea scilicet quorū natura superfœtare more léporis re
 culat. verum equa nunq̄ superfœtat, sed magna ex parte vnum tantū
 modo generat. At vero in muliere raro quidē euenit, vt superfœtetur:
 sed factum tamen aliquando est. Qui itaq; longo post tempore sint cō
 cepti, nihilo perfici possunt: sed præmaturius dolorē, quo ipsi, & primus
 fœtus intereat, mouēt. iā incidit, vt facta corruptione duodecim super
 fœtata puerperia egererētur. At vero si p̄xime à primo cōceptu secun
 dus sit factus, absolui ædiq; potest, quod superfœtarit, vt quasi gemini
 nasci videātur. quomodo Herculé & Iphicle procreatos esse fabulātur.
 Nam id etiā cōstitit adultera quadā, quæ alterū suo marito, alterū adul
 tero simile peperit. Iam & cum geminos quædam ferret, tertiū super
 fœtauit. & cum tempus pariendi iustū iam esset, primos vitales peperit.

secundum quinto mense elisit, qui statim mortuus est. Altera cum primum septimo peperisset, qui mortuus est, mox duos iusto mensiū numero addidit, qui vixerunt. quādam etiam sub abortu conceperāt, atq; alterum abegerunt, alterum continuerunt, pertuleruntq; ad partum. plurimis si concubuerint mense octauo, infans mucore oppletus exit. esculentorum etiam quæ mater comederit, sæpe gerulus venit in lucē. & si sale immodice vsa est, ipse sine vnguibus nascitur.

De lactis bonitate, & malignitate, atque menstruorum muliebrium fine. Cap. V.

Ac, quod ante septimū mensem contractum est, inutile est. sed simul infans natalis est, & lac esse vtile incipit, prius autem falsum etiā est, vt pecoris. Vino præcipue, cum vterum ferunt, plurimæ infestatur. dissoluantur enim si biberint, atq; debilitantur. Principiū & finis, mulieribus prolis recipiendæ, maribus præbendæ, seminis & mēstruorum emissio est. Sed neq; cum incipiunt, statim prolifica sunt, neq; cum desinunt, & iam pauciora sunt, & infirmiora. Quanam ætate incipiant menstrua & semen, dictum iam est. Sed desinunt plurimis menstrua circa quadragesimum annū. quod tempus quæ excesserint, ijs ad sexagesimum seruantur. etiam nōnullæ eo tempore pepererunt. Sed vltra hoc tempus nulla potest protrahere.

Utsquequo maribus sit generandi facultas, & de prolis similitudine cum parentibus, vel cum alijs. Cap. VI.

Ares plurimi ad sexagesimum generant, quem si excesserint, ad septuagesimū vsq; procedunt. Et iam quidā annos septuaginta nati genuerūt. Euenit sanè multis & mulieribus & viris, vt qui coniuncti inter se nequeant procreare, vbi dissociati se iunxere cum alijs, queant. quod idem in maris quoque, aut fœminæ procreatione nimirū euenire certum est. plerūq; enim, tum mulieres, tum viri, quandiu cū eisdem iunguntur, fœminā tantū marēve procreant: seiuncti autē contrā. Aetatis etiam ratione immutantur, vt iuuenes inter se fœminas generent, seniores facti mares, aut cōtrā. Ratio quoq; generandi omnino discrimen hoc idem recipit, vt iuuenes nihil procreēt, seniores iam incipiant generare. Aut cōtrā, vt qui ante possent, post nihil possint fœtificare. Sunt etiam aliquæ mulieres quæ vix concipiant: sed si conceperint, perficiant atq; ædant. Aliæ contrā, facile quidem concipiunt, sed seruare nō possunt. Sunt & viri qui non nisi fœminam procreent. Et mulieres quæ nō nisi marem: & cōtrā, vt de Hercule fabulatur, qui inter duos & septuaginta liberos fœminā vnā tantūmodo genuit. Quæ concipere nequeant, si vel cura adhibita, aut aliquo casu conceperint, fœminā magna ex parte pariunt potius, q̄ marē. Multis etiā

ARIST. DE HIST. ANI.

viris euenit, vt cū antea possent generare, post nequeant, deinde rursus
 facultatē recipiant generandi. gignūtur læsi quoq; ex læsis, verbi causa
 claudi ex claudis, & cæci ex cæcis, denique similes sæpenumero in re,
 quæ præter naturā comitetur, & signa habētes sibi cognata hæredita-
 ria: vt verrucas, vt næuos, aut cicatrices, aut quid aliud generis eiusdē.
 Iam tale quid vel tertia prole post regeneratū est, vt cum quidā suo in
 brachio puncti notā haberet, filius non id retulit, sed nepos ea corpo-
 ris parte nigritiem quandā habens cōfusam, prodijt. sed raro hæc eue-
 niūt. Integri autē ex mæcis ne gignātur, nulla res obstat, & sæpissime ita
 agitur. similes etiā aliqui parentibus, aut auis, suisq; maioribus genera-
 tur. Aliqui similitudinis nihil referunt. redditur etiam vel post plures
 eiusdem prosapiæ. vt in Sicilia eius, quæ adulteriū cū æthiope commi-
 serat, filia non colorem patris æthiopis retulit, sed qui natus ex hac est,
 is auum æthiopem regenerauit. Fœminæ magna ex parte matri, mares
 patri proueniunt similes. sed fit etiam è diuerso, vt fœminæ patri, ma-
 res matri similes procreentur. Particulatim etiam similes fiunt, vt alia
 corporis parte similes sint patris, alia matris. gemini vel dissimiles inter
 se nati iam sunt. sed plurimi magna ex parte similes prodeunt. nam &
 quædam, cū septimo die à partu concubuisset concepiſſetq; peperit si-
 milem superiori quasi geminū. Naturæ etiam ratione aliæ sibi, aliæ suo
 marito similes generant, vt equa pharsalia cognomine iusta.

¶ Quomodo semen genitale informetur. Cap. VII.

Ubi semen genitale exit, spiritus antecedit, & quidem
 ipso exitu constat agi cum spiritu. nihil enim procul
 sine violentia spiritali projici potest. Tum insinuaturn
 in utero, diuq; cōtentū, membrana obducitur. quippe
 quod anteq̃ discernatur, exeat velut ouum in sua mē-
 branula cōtectum, detractō putamine. membrana au-
 tem ipsa venis referta est. omnia vero tum natatilia, tum pedestria, tum
 etiam volatilia, siue animalis siue oui forma proueniūt, simili modo gi-
 gnuntur, nisi quod alia vmbilicum habeant vuluæ adhærentem, vide-
 licet quæ animalis forma enascuntur, alia ouo, alia utroq; modo, vt in
 quodam piscium genere: & alia quasi membranis continentur, alia se-
 cundis. primū intra vltimum inuolucrum animal gignitur, mox altera
 membrana obuelat, plurima quidem sui parte vuluæ adhærēs, sed par-
 te etiam seiuncta, & aquā continens. humor autem inter has cruētus
 aquosusq; est, quem mulieres proferum vocant.

¶ De alimento animalis in utero existentis, deq; ho-
 minis statu in eodem. Cap. VIII.

Vgētur animalia omnia quibus est vmbilicus per ipsū vmbi-
 licū. hic acetabulis vuluæ adhæret, si sunt. Sed si leuis sit vul-
 ua, ipsi vuluæ adhæret vena subiecta. situs in utero quadrupedū

omnium extensus est. expedum autem obliquus, vt piscium. bipedum
 5 vero inflexus contractusq; vt auium. homo etiam in semet cōglobatus
 sic gestatur, vt nasum inter gēua, oculos super gēua, aures extra ge-
 nua habeat. omnibus æque animalibus caput primum superius est, sed
 cum creuerint, & iam exitum appetant, deorsum deducitur. Ita fit vt
 10 omnibus partus secundū naturā in caput, contra naturam in pedes,
 aut inflexo circūactōq; corpore agatur. quadrupedes vel excrementū
 iam inde habent, & alui, & vesicę, alterum in postremo intestini, alterū
 in ipsa vesica. Quibus in vulua acetabula sunt, fœtu accrescente, aceta-
 bula ipsa subinde minuūtur. postremo abolētur omnia. vmbilicus au-
 15 tem velut putamen est circa venas, quarum origo ab vtero est, aut ace-
 tabulis, si habentur, aut venę commissa est. Sunt fœtui maiori, vt boui
 quatuor venę, minori duę, minimo vna, vt auibus. pertinent duę ad
 fœtum per iecur, quā, portas appellant, ortę à vena maiori. reliquę duę
 ab aorta, qua finditur, & duę de vna efficiūtur. Vtrunq; venarum par
 membranulę ambiunt, & membranulas ipsas ambit velut putamen
 20 vmbilicus. Collabuntur subinde venę, & quo fœtus amplius creuerit,
 eo adductius ipsę cōtrahūtur. Fœtus autem grādescēs caua vteri subit,
 vbi palpitans iam sentitur, & circa genitale parentis interdū voluitur.

De doloribus mulierum in partu, & quę facile quę ve
 difficulter pariant. Cap. IX.

5 Vm mulieres parturiūt, dolores multas quidē in pa-
 tes incumbunt. Sed plurimis ad alterutrū femur. Cæ-
 terum quibus aluū tormina vehemēter exercēt, ocys-
 sime pariunt. quę lumbos dolent, vix pariūt. quę imū
 ventrē, expeditius. si mas nascitur, profluit sanies dilu-
 10 ta pallidiuscula: sed si fœmina, cruēta, verum ea quoq;
 præhumida est. sed fieri quoq; potest nōnullis, vt eorū neutrū accadat.
 Cæteris animalibus partus non laboriosi eueniūt. minus enim cū par-
 turiūt, infestari vidētur. At mulieribus dolores vehemētissimi incidūt,
 10 & præcipue stabilibus, & sellularijs, & quibus nō bona lātera sunt, neq;
 facultas retinēdi spiritus suppetit. difficilius etiā ædunt, si interea dum
 per vim retinent, coactę eruperint respirationē. primū aqua illa subter
 cutē fusa per fœtus motionem, ruptis membranīs effluit. deinde fœtus
 inuerso vtero, & secundis interna euoluentibus, foras venit in lucem.

De obstetricis cura, & de infantis exitu, de tarditate dura-
 tionis ossium, & dentium emissionē. Cap. X.

5 Am vero & obstetricis officium pars ingenij perspicacisq; in-
 telligentię est. non solum enim difficultati partus opportu-
 ne expeditęq; succurrendum est: sed etiam contra ea, quę ac-
 cidant, protinus agendum ingeniose. & in secando deligādōq; vmbi-
 lico infantis prudentia requiritur, & peritia. nā si simul secundę quoq;

ARIST. DE HIST. ANI.

exciderint, vellere vmbilicus cum secūdis alligatur, superiūsq; præcidi-
tur, quā autem deligatū est, cohærescit, & pars cōtinua decidit. si copu-
la, amentūmq; dissoluatur, fœtus sanguine effuso emoritur. Sed si secū-
dæ non statim cum fœtu exierint, dum intus ipsæ, foris autē infans est,
deligato vmbilico secātur. sæpe visus est puer emortuus nasci, cū ei in-
firmo, priusq; deligaretur vmbilicus, sanguis in vmbilicum, & circa ef-
flueret. Sed iam aliquæ obstetrices factæ peritiores, reprimūt intrò de
vmbilico sanguinē, quo facto statim infans qui modo exanguis deficie-
bat, recreatur, vitæq; restituitur. Nascūtur (vt dictū est) secundū naturā
cætera etiam animalia versā in caput: sed pueri manus quoq; ad costas
porrectas extensāsque habent. Qui, cū exierint, vocem statim emittūt, &
manus in os admovent. excrementū etiam reddunt, alij statim, alij bre-
ui: sed omnes intra diem. quod excrementū pluris q̄ pro infantis ma-
gnitudine est. papauerculū hoc mulieres vocāt, colore cruentū, atq; ad-
modū nigrū & piceū est, mox lacteū iam & albidū redditur. fugit enim
confestim vbera infans. vocem, anteq̄ egrediatur, nunq̄ emittit, etiam si
cum difficulter egreditur, caput extet, corpus intus sit totum. Quibus
purgationes partū anticiparint, difficilior liberātur. sed si à partu pur-
gationes parcius sequantur, nec largius, q̄ primæ, neq; ad quadagesi-
mum diem perseuerarint, efficitur vt mulier validior sit, & celerius
possit concipere. Infantes autē primis quadraginta diebus neq; rident
cum vigilant, neq; lachrymātur: sed noctu & per quietem utrūq; inter-
dum faciūt. nec vero sentiūt magna ex parte, cū scalpūtur. Plurimā hu-
ius temporis partē dormiūt. cæterū in dies, quò subinde auctiores fue-
rint, eò magis ad vigilandū immutātur. Somniare etiā eos constat: sed
fero meminisse possunt imaginum. Cæteris quidem animalibus discris-
men ossium nullum est: sed omnia perfecta iam inde à natiuitate pro-
ueniunt. at pueris sinciput molle est, seroq; duratur. & cum cætera ani-
malia nascantur cum dentibus, pueri septimo mense dentire incipiūt.
Primum ædunt primores, alij superiores prius, alij inferiores. denique
omnes maturius dentiunt, quorum nutrices lac habent calidius.

De aduentu lactis in muliere, & malo pilari, deque lac-
tis duratione. Cap. XL.

Ost partū purgationesq; lactis copia excitatur. & non
nullis effluit, non solum de papillis, sed etiam passim
per vbera. aliquibus etiam per alas, edurāntq; in po-
sterum globuli, quoties humor non coquatur, nec ex-
eat, sed redundet. vbera enim tota fungosa ita sunt, vt
si in poculo pilū fortē hauserit mulier, dolor mouea-
tur in mammis, quod, malū pilare appellant, nec sedatur donec pilus
vel pressus exeat spōte, uel cū lacte exugatur. Seruatur lac donec mu-
lier cōcipiat. tum desinit, atq; extinguitur, tam in homine q̄ in quadru-

ἡ χίλα πῖλα
re malum in
mammis.

10 pedum viuiparo genere. Quandiu lac emanat, purgationes magna ex
 parte non fiunt. magna inquā ex parte, quoniā iam quibusdā lactanti-
 bus facta purgatio est. Sed enim natura ita fert, ne humor locis pluri-
 bus simul erumpere soleat. nam & mariscas habēti deteriores accedūt
 purgationes. & quod in nonnullis accidit, cum delapsus humor à lum-
 15 bis per anum excernitur, antequam vterum subeat, idem euenit. Qui-
 bus dum etiam purgationes non fiunt, inciderit vomitus, securius exi-
 gunt.

¶ Pueros, vt plurimum ante septimum diem conuulsione
 interire. Cap. XII.

5 **S**olent pueri plurimi conuulsione excipi, & præcipue
 corpulentiores, & lacte vescētes copiosiore, crassiorēq;
 & nutricem lactētes succi plenā & corpulentā. nocet
 etiam ad hoc morbi genus vinum, magisq; nigrum, q̄
 album, & quod minus dilutum est. atque etiam ex ci-
 10 bis qui insunt plurimi obsunt. Et si alius substituerit,
 nocuum est. Plurimi ante septimum diem intereunt. vnde fit vt nomi-
 na septimo die imponantur, tanquam saluti iam pueri magis creda-
 mus. plenilunio etiam infestantur hoc malo periculosius. & si à scapu-
 10 lis conuulsio oriatur, in angusto spes est.

SEPTIMI DE HISTORIA ANIMALIVM LIBRI
 FINIS.

ARISTOTELIS DE HISTORIA

ANIMALIVM LIBER OCTAVVS, INTERPRETE
 THEODORO.

De varietate actionum & victus omnium animantium. Cap. I.

5 **E**neratio & reliqua animalium natura ita se ha-
 bet. Actiones autem & vitæ, pro moribus victu-
 que differunt. sunt enim vel in plurimis cætero-
 rum animalium, vestigia morum animi humani:
 10 quanquā hæc apertius in homine discernan-
 tur. Inest urbanitas, feritas, clementia, acerbitas,
 fortitudo, ignauia, metus, fidentia, ira, mali-
 tia: atq; etiam prudentiæ imago inest in multis,
 quemadmodum cum de partibus docerē exposui. alia enim eo quod
 10 magis, minúsve habeant, comparatione hominis, differunt: homō
 que ipse cum multis alijs animalibus ita dissidet. quippe cum aliqua
 ex his magis in homine habeantur, aliqua in cæteris animalibus la-
 15 tius: alia vero differant proportionē. vt enim in homine ars, sa-

ARIST. DE HIST. ANI.

pientia, prudentia: sic in nōnullis brutis inest vis quēdā eiusmodi alte-
 ra naturalis. constat hoc ita esse planē argumēto puerilis ætatis, in qua
 futurorū habitū quasi vestigia, & semina videris. & tamen nihil per id
 tempus animā hominis differre à beluarum anima propē dixerim. itaq;
 nihil remotum à ratione est, si partim eadem, partim similia, partim ex
 proportionē in ceteris animalibus habetur. sed adeò de inanimatis pau-
 latim, sensimq; ad animata natura trāsit, vt cōtinuatione ipsa lateat eo-
 rum confinium, & medium, vtriūsnam sit extremi. Iam ab animantium
 genere primū genus plantarū est. earūmq; alia ab alia differt, eo q; ma-
 gis vitæ particeps esse videtur. vniuersum autē genus respectu corpo-
 rū ceterorū quæ anima vacāt, ipsum quasi animal est. at respectu anima-
 lis, inanime esse videtur. Sedenim digressus hinc ad animalia cōtinuus
 (vt modo dixi) procedit. sunt enim maris nonnulla, quæ ambiges ani-
 malne sint, an plāta. hæret enim, & detracta cōplura id genus intereunt.
 verbi gratia, pinne adherēt, vngues euulsi viuere nequeūt. deniq; genus
 vniuersum eorum, quæ testa integuntur, plantę simile respectu gradiē-
 tiū animalium est. Quin & vis sentiēdi ita habetur, vt aliqua nullū eius in-
 diciū præbeant, alia leuiter & perobscure sentire videātur. Nonnul-
 lorū natura corporis carnosā est, vt eorū quę tubera appellantur, aut
 vrticę. At vero spōgia omnino similis plātis est. Cæterū paruo quodam
 discrimine subinde alia præ alijs iam adipisci vitam motūmq; videtur.
 Quod idem in muneribus etiā vitę percipere licet. plantarū enim nul-
 lum aliud munus esse videtur, nisi quoad similem quęq; sibi faciāt alte-
 rā, videlicet quæ semine oriātur. sic animalium etiā quorundā nihil mu-
 neris præter generationē acceperis. vnde fit vt eiusmodi actiones sint
 omniū cōmunes. sed procedēte sensu, iā venerei coitus voluptate vita
 eorum discrepat, atq; etiam partus, enutriendæq; proles ratione. itaque
 alia simpliciter perinde vt plantæ, officio procreādi funguntur suis tē-
 poribus, alia in enutrienda etiā prole laborāt. sed cum perfecerint, desi-
 stunt; nec vllā insuper seruant societatem. Alia quæ prudētiora sunt, &
 plus memoriæ sortiuntur, ciuilius agunt cum prole. Prima igitur pars
 vitæ animalium in officio procreādi cōsistit, altera in alēdo. In his enim
 duobus, studiū omniū vitæq; versatur. Cibi autem differūt potissimū ra-
 tione materiæ, ex qua ipsa, quæ aluntur, consistunt. incremētum enim
 quibusq; secūdū naturam ex eadē, qua cōstiterint, materia fit. Quod au-
 tem secundum naturā est, id suaue contingit: sequunturq; omnia eam
 voluptatē, quę secundū naturā est. Degunt igitur animalia locis disun-
 cta. alia nanq; terrestria, alia aquatilia sunt. quam differētiā trifariā intel-
 ligimus. aut enim recipiēdi aëris, aut aquæ ratione, altera terrestria, alte-
 ra aquatilia dicimus. aut q; apta natura sunt seruari temperamento al-
 terutri, quanq; aërem aquāmq; non recipiant. aut etiam q; cibum pe-
 tant, versenturq; vtrobiq; diutius. complura enim cum recipiant aërē,

partusque faciant in terra, cibum tamen à locis madidis petunt, versanturque in humore partem maximam temporis. quæ sola vitam ambiguum agere videntur. quippe quæ eadē, & velut pedestria, & velut aquatica statui possint.

De victu aquatiliū animantium.

Cap. II.

Teorum, quæ humorē recipiunt, nullum vel pedestre, vel volatile est, nec cibum sibi ex terra petit: quæ multa spirabilis pedestrisque generis humore gaudet, & ita non nulla, ut ne vivere quidē disclusa ab aquæ natura valeant. ut quæ marinæ testudines appellantur, & crocodili, & fluuiatiles equi, & vituli marini, atque etiam ex minori genere testudines lutariæ, siue mures aquatiles dicti, & ranæ. hæc enim omnia nisi aliquādiu spirent, intereunt. & parere, educarēque solent in sicco. Natura omnium maxime animalium superflua peculiarisq; delphino, & si quid aliud tale, vel in cetaceo genere, vel in reliquo aquatili, sit, ut balæna, & quæcunque fistulam gerunt. hoc enim genus nec terrestre tantum, neque aquaticum facile dixerim. Siquidē terrestre, quod aerem recipit, aquatile, quod aquā secundū naturā, est. particeps namque est utriusque, cum & mare accipiat, reddatque per fistulā, & aerem per pulmonem. habent enim hoc membrū, & spirant. Quā ob rem delphinus retibus apprehensus, breui tempore stragulatur, ut qui spirandi facultatē amiserit: & foris vero diutius vivere potest mutiens, & anhelās modo cæterorum spirantium. qui etiam dormiens rostrum exerit supra mare, ut spiret. Sed in utraque diuisionis tam contrariorū parte collocari hoc genus absurdū est. quā ob rem aquatile genus amplius distinguendū videtur. ut alia accipiant reddantque aquā, ea causa qua spirantia aerē, quo refrigerentur. alia propter cibum. Cum enim in humore cibum accipiunt, fieri non potest, quin simul aliquid humoris admittatur, quod admissū, quo emittant, instrumentū habeāt, necesse est. Quæ igitur proportionē spirationis humore vtuntur, branchias habent. quibus autem per cibum humor illabatur, ijs fistula in sanguineo genere data est. Mollibus etiam & crustaceis hoc idem adhibitū est. nam ea quoque humorem propter cibum accipere coguntur: sed altero illo modo aquatilia sunt, temperationem corporis dico, & victum, ut quæ accipiant quidē aerē, sed in humore ætatē degant, aut quæ accipiant quidē humorē & branchias habeant, sed terram petant, unde cibum accipiant. quale vnum adhuc tantūmodo nouimus cordulum nomine. hic enim non pulmonē, sed branchias habet, egressusque cibum petit in terra. & quadrupes idem est, ut ad ambulandum idoneus. Horum autē omnium natura quasi peruersa videtur: sicut marium nonnullorū natura foeminā refert, foeminarū marem. exiguis enim quibusdam partibus suis natura animalium immutata plurimū toto in corpore differre videtur. quod latissime in excisis patet. particula

enim quadam oblata, totum animal in foemina vertitur. quapropter in
 prima etiam ortus constitutione minime magnitudinis quoque immuta-
 to, dummodo sit principale, efficitur ut alterum mas, alterum foemina red- 40
 datur: atque si omnino tollatur, neutrum prodeat. Itaque terrestres etiam &
 aquatiles esse modo utroque predicto parte animalis exigua immutata po-
 test, ut alia terrestria, alia aquatilia procreentur. & alia vitam simplicem agant,
 alia ambigua, propterea quod generatione suae constitutionis materia tali
 participarint, qualem sibi in cibo assumunt. charum enim cuique suaeque 45
 est, quod per naturam habetur, ut superius diximus. Sed cum animalia
 trifariam in aquatile & terrestre diuidantur, aut enim recipiendi aeris
 aquaeve necessitudine, aut corporis temperatione, aut tertio victus ra-
 tione, *vix prorsus discrimen* pro his diuisionum membris consequetur.
 alia enim temperandi corporis gratia & victus ratione, atque etiam recipien- 50
 di aeris aut aquae necessitate ita degent, alia temperamenti victusque causa
 tantum. Igitur eorum quae testa operiuntur, nonnulla immota aluntur hu-
 more dulci, & potulento, qui per spissa transmittitur, cum tenuior ipse mari
 concocto eliciatur, quemadmodum & primo naturae ortu instituuntur.
 Dulcem autem contineri humorem in mari, atque ita transmitti & percola- 55
 ri, constat eo experimento, quo si ex cera vas tenui latere finxeris, idque
 annexa linea in mare demittas inane die ac nocte una, humoris copiam
 dulcis intra se colliget. Vrticæ pisciculis forte incidentibus vescuntur.
 os in medio habent, quod in maioribus euidentius est. Meatum etiam ut
 ostreae, quo excrementum secedat, habent parte superiore. Vrtica enim 60
 ipsa quasi ostreorum caro esse videtur inclusa saxo, perinde ut testa. pa-
 tellae etiam secedunt absoluentes sese, ut vescantur. Quae autem mobilia eademque
 carne vescuntur sunt, ijs victus ex pisciculis est, ut purpuris. sunt enim car-
 niuora, & quidem esca huiusmodi capiuntur, quando ijs etiam quae ma- 65
 ri pullulant, alliciuntur. Testudines marinae conchulas petunt. habent
 enim os omnium robustissimum. quicquid namque in os cæperint, siue la-
 pidem siue quoduis aliud, perfringunt, ac deuorant. exeunt etiam in
 terram & pascunt herbam. laborant plerumque & intereunt quoties innatas
 siccantur sole. deferri enim in gurgitem facile nequeunt. hic idem vescen- 70
 di modus crustaceis est. nam ea quoque omniuora sunt. quippe quae & la-
 pillos, & limum, & algam deuorent, atque etiam sterces, ut cancri saxatiles.
 carnes etiam nimirum appetunt. Locustæ vel pisces maiores conuincere possunt.
 euenit usu, ut locustis polypi superiores sint: & adeo, ut si eisdem in
 retibus senserit locusta polypum, præ metu emoriatur. Congros locustæ 75
 conuincunt. nam elabi non queunt propter crustæ asperitatem. Congri pos-
 sypos superant, sed edere non possunt. laeue enim & lapsum polypi cor-
 pus usum hostis effugit. Mollia vero carniuora omnia sunt. Pascuntur
 locustæ venatu pisciculorum circa sua cubilia, quae in alto locis asperis,
 saxosis, cauernosisque faciunt. quicquid cæperint ori admovent suo forcis

80 pe, vt cancri. incēdit locusta sua natura antē, cum nihil metuit demissis
in lātera cornibus: at vbi metuit, fugit retro, longēq; sua cornua porri-
git. Dimicāt inter se more arietū cornibus, quæ extollentes vibrātēsq;
feriunt aduersariū. sed vniuersę etiā plērūq; tanq̃ gregis collegiū visun-
tur. Talis viuendi modus eorū est, quæ crusta operiūtur. In molliū ge-
85 nere lolligines atq; sepiæ pisces vel maiores euincunt. Polypi conchu-
lis maxime extringentes carunculas vescuntur. vnde fit vt eorū cubi-
lia cognoscant, qui venantur, congerie testarum. Quod autem nōn ul-
li aiunt polypum seipsum esse, falsum est, sed aliqui sua brachia corrofa
habent à congris. pisces omnes fœturam suo tempore deuorant. Reli-
90 qua victus ratio nō eadē omnibus est. alij enim carniuori tantum sunt,
vt cartilaginei, vt congrī, hiatulæ, thunni, murenæ, lupi, dentices, amia,
cernuæ. Mulli vero & carne vescuntur, & alga, & concha, & cœno: ca-
pitones cœno: dasquilli cœno, & stercore: scarus, & oculata alga: salpa
stercore & alga: porrum etiā petit, & cucurbita capitur. quod ei ex om-
95 nibus vni euenit. alter etiam alterum sui generis edit, excepto mugile,
sed maxime congrī. Capito, & mugilis soli carne omnino abstinet. cu-
ius rei argumentū est, quod neque in ventre tale quid vnq̃ habētes ca-
piuntur, neq; esca in eos ex carne vtimur, sed ossa panis. Vescitur mugi-
lis vnusquisq; alga atque arena. Capito, quem aliqui labeonem vocant,
100 litoribus gaudet. alter generis eiusdem translitoranus est, qui non nisi
mucore vescitur suo, quam ob rem semper ipse ieiunus est. Pascuntur
limo omnes capitones, quo fit vt graues & sordidi sint. pisce ipsi nullū
omnino edunt, & quoniā versari in limo solent, efferunt se, vrinanturq;
sæpe, vt corporis sordes abluant. Oua fœtusq; eorum à nulla belua vio-
105 lantur, quapropter copiosa existunt. sed cum adoleuerint, tunc à cæte-
ris piscibus corripuntur, maximēq; ab archano. Gulosus omnium ma-
xime mugilis est, atq; insatiabilis. quocirca ventre distento grauēscit, &
nisi ieiunus sit, heret iners. Cū hic metuerit, caput abscondit, quasi cor-
pus totum occultet. dentex etiam, vt dictum est, carne vescitur, & mol-
110 lia appetit. euenit plērūq; & huic, & hiatulæ, vt cū pisces minores inse-
quātur, vter procidat, propterea q̃ piscium venter iuxta os positus est,
nec gula subest. alia igitur, vt dixi, carniuora tātum sunt, vt delphinus,
dentex, aurata, vt cartilaginea, vt mollia. Alia magna ex parte luto vi-
uunt, & alga, & musco, & eo quod cauliū vocant, & enascente materie:
115 vt fuca, gobio, ōnes saxatiles. Fuca q̃q̃ cætera abstinet carne, tamē squil-
las sæpenumero appetūt. sed alter etiā inuadit, vt dictum est, alterū, ma-
iorūque minores sunt præda. argumentum vt carne vescantur, est q̃
esca huiusmodi capiantur. Amia, thunnus, & lupus magna ex parte
carne aluntur, sed algam etiam tangunt. Sargus mulli reliquias sequi-
120 tur. nam vbi ille luto excitato abiit (fodere enim potest) hic descendit
& pascitur, imbecillioresq; ne eodē adnatēt, arceat. scarus vnus inter pi-

k.j.

ARIST. DE HIST. ANI.

scēs ruminare quadrupedū ritu videtur. Cæteris piscibus captura mi-
 norum à fronte agitur ore, vt solent meare, at cartilaginei, & delphini,
 & omnes cætaei generis resupinati corripunt. habēt enim os subter.
 vnde fit, vt periculum minores facilius possint euadere. Alioquin pau-
 ci admodum seruarentur. quippe cum delphini celeritas, atq; edendi
 facultas mira esse videatur. Anguillæ pauca quædam, certisq; locis ve-
 scūtur limo, atq; edulijs, si quis apponat: sed plurimæ dolci humore vi-
 uunt. idq; qui viuarijs anguillarijs dant operā, seruāt, vt q̄maxime pura
 syncerāq; sit aqua, affluens semper, & effluens per ripas, vbi viuaria ex-
 truunt. nā nisi aqua sit clara, breui strāgulatæ intereunt. brāchias enim
 habent exiguas. hinc turbare aquam soliti sunt, qui eas piscantur. Et
 quidem in Strymone amne circa Vergilias capiūtur. tunc enim aqua
 & lutū aduersis flatibus inturbatur. alioquin satius est quiescere. An-
 guillæ non superfluitant mortuæ, nec sursum, vt cæteri pisces, maxima
 parte efferuntur. Sunt enim ventre exiguo. pingue in paucis inest, plu-
 rimæ eo carent. viuere exemptæ aquis, vel ad diem quintum, sextumq;
 possunt. & aquilone plures diutius durant, austro minus. & si æstate de
 lacu in piscinam transferuntur, viuere nequeunt: sed si hieme, facile se-
 dis mutationem patiuntur. nullam deniq; vehementem mutationem
 tolerant. & quidem æstate, etiam si in frigidam aquam transfers omnes
 plerūq; intereunt. Quin & si exigua in aqua stabulentur, pereunt.
 quod idem & cæteris piscibus euenit. strangulantur enim si semper ea-
 dem in aqua exigua versantur. quomodo spirantia animalia intereūt, si
 in aëre exiguo claudantur. Vita anguillis nonnullis vel ad septē octoq;
 protrahitur. Victus fluuiialibus, etiam tum ex mutua sui generis præda,
 tum ex herba, radice, & si quid in cœno cōperiant. nocte potius pasce-
 re, interdiu secedere in altum soliti sunt. Talis piscium victus est.

De victu auiū, & quæ carniuoræ, quæ frugiuoræ, quæ ve omniuoræ
 sunt, quæ item cibum è terra, quæ ex aquis petunt. Cap. III.

Nauū genere, quibus vngues adūci, omnes carniuo-
 ræ sunt. fruges autem ipsæ, etiā si in os indideris, neque-
 unt deuorare: vt genera aquilarum omnia, milui, acci-
 pitres ambo, id est palūbarius & fringillarius, qui mul-
 tum inter se magnitudine differunt, atq; etiam buteo,
 qui miluo equiparatur magnitudine, semperq; ipse cer-
 nitur. ad hæc ossifraga, & vultur. & ossifragæ magnitudo maior q̄ aquil-
 læ, color ex cinere albicās. Vultu rū duo genera sunt, alterum parū, &
 albicantius: alterū maius ac multiformius. Nocturnarū etiam nonnullæ
 aduncis vnguibus sunt, vt cicuma, noctua, bubo. specie similis noctuæ
 bubo est: sed magnitudine nō minor q̄ aquila. Itē aluco, vlula, asio. alu-
 co maior gallinaceo est. vlula cōpar. picas vtriq; venātur. asio minor q̄
 noctua est. hæc tria simili specie cōstāt, & carne viuūt. Sunt etiā in gene-

re nō adunco, quæ carne vescatur: vt hirūdo. aliqua vermiculos petūt:
 15 vt fringilla, passer, rubetra, luteola, parus. cuius genera tria sunt. fringil-
 lago quæ maior est, quippe quæ fringillā æquet. alter mōticola cogno-
 mine est, quoniā in mōtibus degat, cui cauda lōgior. tertius magnitudi-
 ne sui exigui corporis discrepat, quāq̃ cetera similis est. Itē ficedula, atric-
 20 capilla, rubecula, siluia, curuca, asilus, tyrānus. cui corpus non multo
 amplius q̃ locustæ, crista rutila ex pluma elatiuscula, & cætera elegās,
 cātūq; suavis hæc auicula est. Ad hæc florulus, cui magnitudo quāta frin-
 gillæ, & montifringilla, quæ fringillæ similis, & magnitudine proxima
 est, sed collo ceruleo, & in montibus degit, vnde nomē accepit. tū etiam
 regulus, & frugilega. hæc, & reliqua id genus vermiculis partim ex to-
 25 to, partim magna ex parte aluntur. Spinam appetunt illa, spinus siue li-
 gurinus, carduelus, item quæ auriuittis appellatur. hæc enim omnia vi-
 ctitant in spinis. vermem autē, & quoduis aliud animal aspernātur. dor-
 miunt hæc & pascūtur eodem in loco. Alia culicibus gaudēt, nec alio
 magis q̃ venatu culicum viuūt: vt pipo, tum maior, tum minor. vtrūq;
 30 picum martium vocant. similes inter se sunt, vocēque similem emit-
 tunt, sed maiorem qui maior est. Pascūtur ad macerie aduolātes. Item
 galgulus cui magnitudo quanta turturi ferē est, color luteus. lignipe-
 ta hic admodum est, magnāque ex parte macerie pascitur, vocē emit-
 tit magnam. incola maxime Pelopōnesi auis hæc est. tum vero enume-
 35 randus inter hæc est culicilega dictus, magnitudine parua, quāta spi-
 nus, colore cinereus, distinctus maculis, voce parua, qui & ipse lignipe-
 ta est. Alia frugibus viuunt, vt palumbes, columbus, vinago, turtur. vi-
 suntur semper columbi atq; palumbes, sed turtur æstate tantum. hie-
 me se condit, latitat enim suo tempore. Vinago autumnno potissimū &
 40 conspicitur, & capitur, cui magnitudo maior quā columbo, minor, q̃
 palumbi est. Modus maxime capiendi eam dum se in aquam bibendo
 propendit. veniunt ad nostra loca cū iam fecerint prolem. cætera vero
 omnia quæ æstate accedunt, nidulantur apud nos, & carne magna ex
 parte suos enutriunt pullos, excepto columbaceo genere. Omniū ferē
 45 auium, aliæ victum à terra petunt, aliæ à fluuio, aliæ à lacu, aliæ à mari.
 sed palmipedes in ipsa aqua partē maximā temporis versantur, & ali-
 quæ ingurgitantes se querunt quod comedāt. fidipedes circa aquā. ea-
 rumq; nonnullæ terra cōtentis altilibus vescūtur, quæ scilicet carnem
 non tågunt. Petit lacus & fluuios ardeola, & albardeola, quæ magni-
 50 tudine minor est, rostro lato, porrectoque. Item ciconia, & gavia, cui
 color cinereus. Ad hæc, iunco, cinclus, albicula, tringa. quæ inter mi-
 nora hæc maiuscula est. turdo enim æquiparatur. omnibus his cauda
 motitat. Quinetiam calidris, cui cinereus color distinctus varie. præ-
 terea genus alcedonum aquas adamat. quod duplex est: alterum voca-
 55 le, arundinibus insidens: alterum mutum, quod ampliore corpore est.

μελαγχόριος
 φος, id est,
 atricapilla.
 quam eandē
 putant cū fi-
 cedula.

k.ij.

ARIST. DE HIST. ANI.

utriq; dorsum ceruleū. Trochilus etiā hoc loco ponendus est. Sed apud
 inare alcedo quoq; versatur, & carulus. necnō cornices litora petūt, &
 quæ vnda eiecerit animalia, tanguunt. nā & his natura omniuora est. tū
 etiā gauia alba, & fulica, mergus, & rupex victitant apud mare. palmi- 60
 pedū grauiore circa lacus & amnes versantur: vtanas, olor, phalaris,
 vrinatrix. Ad hæc bosca similis anati, sed minor. & qui coruus appel-
 latus est, cui magnitudo q̄ta ciconiæ, sed crura breuiora, palmipes, na-
 tansq; est, colore niger: insidet arboribus, & nidulatur in ijs, hic vnus ex
 hoc genere. Item anser maior, anser minor, qui gregatilis est, vulpāser,
 capella, penelops, aquila dicta marina, & mare adit, & lacum. Multæ 65
 etiam herbis vescuntur. Alites vncæ tum cætera, quæ superare possunt
 animalia, tum aues aggrediūtur, sed nō sui generis. carniuoræ sūt mo-
 do piscium, qui plerunq; sibi cognatos rapiūt. Genus auī cum omne
 potu exiguo contentū sit, tum ad uncis nullus omnino vsus bibēdi est,
 præterq̄ paucissimis quibusdam, quæ & ipsæ raro vtūtur. qualis potissi- 70
 mum tinunculus est. miluus etiam visus est bibere, quanq̄ raro.

¶ De victu serpentū cæterorūmq; animalīū cortice intestorū. Cap. III.

Enus animalīū cortice intestum, vt lacerti, & reliquæ
 huiusmodi quadrupedes, atq; etiam serpentes om-
 niuorum est. nam & carnem edunt, & herbam. Serpē-
 tes omnium maxime animalium vel cupediæ dediti
 sunt: sed desiderium his quoq; bibendi exiguum, & re- 5
 liquis, quibus pulmo fungosus est. qualem omnia ha-
 bent quæ oua pariunt, & quibus parum sanguinis est. Serpentes vini
 incontinētes etiam sunt. proinde viperas aliqui vino cum fœtilibus ad
 sepes disposito venantur. ebrīæ enim capiuntur. sed cū serpentes car- 10
 niuoræ sint, quicquid cæperint succo exucto, reliquū totum per meatū
 sui secessus emittunt. quod idem omnia ferè id genus animalia faciūt,
 vt aranei: sed his foris fugendo euaporare mos est, serpētibus intus in
 ventre. accipit serpens vndelibet quod datur, siue auis siue belua est.
 oua etiam deuorat, sed cum acceperit reducit, & vsq; eò retractat, quo-
 ad partem nactus postremam è directo constituat. tum colligit se, in 15
 breuēq; cōtrahit, vt quod inditum supra tenetur, in vnum extēto cor-
 pore deducatur. quod propterea ita facit, quia gulam tenuem habet,
 & longam. diu & serpentes & phalāgia viuere possunt sine cibo. quod
 ex ijs quæ pharmacopolæ, id est, pigmentarij alunt, perpendi potest.

¶ De victu lupi, vrsi, leonis, eorūmq; quadrupedum quæ ex
 lacubus, fluuijsq; victum petunt. Cap. V.

Vadrupedū quæ animal generant, syluestres, eadēmq; serratæ
 dentibus, carne omnes vescūtur: nisi quòd lupos aiunt terrā
 quandam cū esuriunt, edere. hoc igitur peculiare luponū sit,
 herbas autem non alio tempore tanguunt: nisi cū morbo laborant. quo-

5 modo & canes herba ingesta euomunt, atq; ita purgātūr. Lupi hominē
 illipotiūs petunt, qui inertes & vnipetæ quidem sunt, q̄ qui venatores.
 Quā autem alij glanū, alij hyēnam appellant, corpore nō minore q̄ lu-
 pus est, iuba qua equus, sed seta duriore, longiorēq; & per totū dorsū
 porrecta. molitur hęc insidias homini. canes etiam (vomitionē hominis
 10 imitādo) capit, & sepulchra effodit humanæ auida carnis, ac eruit. Vrs-
 sus animal omniū orū est, quippe qui & fructus arborū, quas cōscendit
 corpore lubrico edat, & legumina, & apes perfringēs alueos, & cācros,
 & formicas. carne etiā vescitur. viribus enim suis cōfidens inuadit nō
 5 solū ceruos, sed etiā sues feros, si clām, repentēq; potuerit agere. taurū
 15 aperto Marte aggreditur cōserta iā pugna, sternit se resupinū, dūmq;
 taurus ferire conatur, ipse suis brachijs amplectitur cornua, ore morsū
 armis defigit, prosternitq; aduersariū. Ingredi vel duobus innitēs pedi-
 bus erectus aliquādiu potest. carnes omnes prēmaceratas, & propemo-
 20 dum putres comedit. Leo vescitur quidē carne ritu ceterorū syluestriū
 ferratorū, sed cibo incōtinenter admodū vitur. Multaq; deuorat so-
 lida sine vllō dissecu, mox nihil triduo, aut certē biduo edit. ferre enim
 inediā potest, vt qui iam ad multā satietatē repletus est. parū bibit, ex-
 crementū raro emittit, tertio die vel vtcūq; accidit, egerit, idq; durū, aris-
 25 dū, & simile vt canis. flatū etiāalui acerrimū emittit, & urinā grauiter
 olētem. vnde fit vt canes arbores odorētur. mingit enim crure elato, vt
 canes ad stipites. fœdū quoq; odorē in cibo relinquit ex suo halitu. pro-
 scisso nanq; leone interiora grauiter olēt. Sūt inter quadrupedes ferāsq;
 quæ victū ex lacu & fluuijs petāt. At vero à mari nullū, præterq̄ vitulus
 marinus. sunt etiā in hoc genere fiber, fatherium, satyrium, lutris, latax,
 30 quæ latior lutre est, dentēlq; habet robustos. quippe quæ noctu plerūq;
 egrediens virgulta proxima suis dentibus vt ferro, præcidat. lutris etiā
 hominem mordet, nec desistit, vt ferunt, nisi fracti ossis crepitū senserit.
 Lataci pilus durus, specie inter pilum vituli marini & cerui.

¶ Quæ animalia lābendo, quæ sorbēdo, quæve mordēdo bibāt, quibūsq;
 rebus cornigera omnia pascātur, necnō de victu suis. Cap. VI.

5 lbunt, quibus dentes ferrati, animalia lambendo: atq;
 etiam nōnulla ex non ferratis, vt mures. Quibus autē
 cōtinui, sorbendo: vt equi, & boues. vrsus neq; sorben-
 do, neq; lambendo, sed morsu. auiū cæteræ sorptu. Sed
 quibus collum est longū, intermittūt, capūtq; resupi-
 nant. Porphyrio vnus, morsu. Cornigera animalia tam
 fera q̄ vrbana, & quibus dētes ferrati non sunt, omnia fruge herbāq; ve-
 scūtur, nisi vehemēter esuriāt, sue excepto. qui minime herbę frugūmq;
 appetens est, sed radicū maxime ex omnibus animalibus, quoniā rictu
 10 aptissimo ad id negocij est. facillime etiā omniū idē hoc animal ad quod
 uis pabulū assuescit, & celerrime quoq; in pinguedinē proficit pro sui

ARIST. DE HIST. ANI.

corporis magnitudine. sexaginta enim diebus pinguescit. quantū autem profecerit, ij cognoscunt, quibus ea res curæ est, vbi ieiunium ad saginam constituerint. pinguescit fame præfatigatus triduo. & cætera quoq; omnia ferè melius præfatigata fame pinguescunt. saginant à triduo iam, qui sues obesant. Thraces per saginam, cum primo die potū præbuerint. post interposito vno die præbent, tum duobus, deinde triduo, atq; ita subinde augendo numerū vsq; in septimū curant. pinguescit hoc animal hordeo, milio, ficu, glande, piro, cucumere. Sed maxime tum hoc, tum cætera, quibus venter calidus est, quiete immotioneque pinguescūt. ceterū sues pinguiore redduntur, etiam cū in luto se volutant. pascere gregatim pro ætate velle videntur. lupo etiam sus obistere repugnareq; potest. Sexta pars ponderis quantum pōderarit viuus, absūmitur occiso in pilos, sanguinē, & reliqua id genus. Tam sues q̄ cætera animalia omnia solēt cū lactantur extenuari. hæc ita se habent.

¶ Quibus rebus pascātur boues, & de eorū incrementō. Cap. VII.

Oues & fruge & herba vescūtur. pinguescunt his, quæ flatū cient, vt eruo, & faba fresa, atq; etiam ipsa fabarū herba. Et seniores, si cute incisa spiritum adigas, deinde præbeas pabulum, pingues facies. Ad hæc hordeo, vel integro, vel pinsito, & à gluma separato pinguescūt, & dulcibus, vt ficu, & passā. vino etiam & frondibus, vlni, sed præcipue sole & lotionē calidæ aquæ. Cornua iuniorum tepesfacta in cera flectuntur, ducunturq; facile, quò volueris. nec pedum dolores sentiunt, si eorum cornua illinantur cera, aut oleo, aut pice. laborant armenta vehemētius pruina sollicitata, quàm niue. Augentur iuuenæ amplius, cum plus temporis expertes veneris degunt. Quam ob rem terræ Epiri incolæ, quas pyrrhicas vocant, annis nouem intactas venere seruant, vt incrementum ampliter capiant, & setauras nūcupant. has numero quadringentas esse, & proprias regis accipimus, nec posse viuere locis alijs, quāquam tentatum ab aliquibus est.

IV. q. 3

¶ De pastu & potu equi, muli, & asini. Cap. VIII.

Qui, muli, & asini fruge herbāq; vescūtur, sed maxime potu pinguescunt. Iumenta enim pro aquæ, quā bibāt, vsu, suo fruūtur pabulo, & quod minus potū aspernatur, id appetētius pabuli est, & plenius obesatur. Farra go pilum expolit, cū frugibus grauida est: sed duris iā horrens aristis inutilis est. herbæ medicæ prima falx vitio datur, & cū foetida aqua rigatur, incōmoda est. Boues clarā bibere gestiūt: at equi, vt cameli, turbulentā & crassā suauius bibūt. quippe quæ ne ex fluuio quidem prius hauriāt, q̄ pede inturbent, possunt vel ad quatuor dies tolerare sine potu, mox bibunt q̄ multum.

¶ De pastu, & portione elephāti, deq; ætate eiusdē, & cameli. Cap. IX.

Lephātus eodem pastu modios Macedonicos nouem, quod plurimum, edere potest. Sed tantum dare periculofum est. sex aut septem dedisse modios in vfu frequenti satis est. sed farinae nō plus, q̄ quinq. vini etiam quinq. mares, quæ mensura hæminas continet sex. Iam quidam amphoras aquæ mensuræ Macedonicæ quatuordecim eodem hausit potu, & rursus à meridie eiusdem diei octo. Viuit magna pars camelorum annos triginta, sed multo plures nonnullæ. nam vel ad centesimum annum facultatem viuendi protrahūt.

Elephantem alij annos ducentos viuere aiunt, alij trecentos.

Quibus herbis oues & capræ vescantur, & de causâ impinguationis earundem.

Cap. X.

Oues & capræ herba vescuntur. pascere oues sedulæ atq; stabiles solent. Capræ loca crebro permutāt, summaq; tātū contingūt. pinguescit potissimū ouis ex potu. quā ob rē æstate salē dare die quinto soliti sunt, singulis cētenis singulos modios. sic enim pecus incolūme atq; pīguius redditur, frequēs igitur salis vsus eō pertinet, quādo & paleis copiā salis admiscēt, vt sitibūdæ plus aquæ hauriant: & autūno cucurbitā sale contactā afferūt. quod lac etiā auget. & agitatæ quoq; meridie plus postmeridianis bibūt. fœtis distenta vbera pendēt, quibus salis abūdē est. opimat pecus olea, oleaster, aphaca, palea, herba, quæ omnia efficaciora sunt ex salsugine respersa. pinguescūt & hæc plenius præfatigata inedia triduo. Aqua ouibus autūno cōmodior aquilonia, q̄ austrina est. & pascua ad solis occasum spectantia profunt. itinera & labores extenuant. iudicant pastores ouē validiorē, cū hibernis temporibus pruinam, quā susceperit, seruat. nam quibus viriū minus, parum præ sua imbecillitate cōstantes discutunt suo motu quantum susceperint. caro cuiusq; quadrupedis deterior est, cū locis palustribus q̄ editioribus pascit. Sūt porrò frigoris patiētiores, quibus cauda āplior, q̄ quibus porrectior, & glabræ exutiores q̄ vestitiores. crispæ etiam algoris impatiētes sunt. Valēt melius oues, q̄ capræ: sed robustiores capræ q̄ oues sunt. ouīū quas lupo occiderit, pelles ac vellera, & facta ex his vestis lōge q̄ cætera aptiora sunt ad pediculos procreandos.

Græcum exemplar habet αἰγες. id est capræ.

De pastione & potu insectorum. Cap. XI.

Insecta animalia quibus dētes, ōniūora sūt. Quibus autem lingua, tantū humore vndiq; eliquando sua lingua vescūtur. quorū alia ōniūora sūt, quibus gustus omnīū saporū est, vt muscæ. alia sanguiuora, vt tabani, & asili. alia succis plātārū & fructuū viuūt. Apis vna nullis putidis affidet, nec vtitur alio cibo q̄ dulci. Aquā etiā libētissime inde hauriūt, quā synceri, clarissimiq; fontes scaturiūt. Talis animalīū victus est.

ἐκχυλίζοντα, eliquando, exugendo

k.iiij.

ARIST. DE HIST. ANI.

¶ De actionibus animalium, & rebus in quibus eadem versantur. Cap. XII.

Ctio autē, & omne eorū negocium in coitu, procrea-
 tione, atque victus solertia versatur: necnō ad frigora,
 estus, mutationes deniq; tēporū pertinet. inest enim in
 omnibus sensus natiuus mutationis factæ frigore, aut
 calore. Itaq; ut homines alij domicilia hieme repetūt, 5
 alij qui amplioris prouinciæ principes sunt, sedē pro
 tēpore mutant, vt moram æstate locis frigidis, hieme tepidis trahāt: sic
 bruta quæ loca possunt permutare, faciūt. Atq; alia subsidiū in ipsis cō-
 suetis sibi locis cōperiunt, alia peregre proficiscuntur. Iam ab autūnali
 æquinoctio ex Ponto locisq; frigidis fugiunt hiemē futurā. à verno au- 10
 tem ex tepida regione, ad frigidam sese cōferunt, æstus metu futuri. &
 alia de locis vicinis discedūt, alia de vltimis propē dixerim, vt grues fa-
 ciūt, quæ ex Scythicis cāpis ad paludes Aegypto superiores, vnde Nilus
 profluit, veniūt. quo in loco pugnare cū pygmæis dicūtur. non enim id 15
 fabula est, sed certē genus tum hominū, tum etiā equorū pusillū vt di-
 citur, est. degūtq; in cauernis, vnde nomē Troglodytæ à subeūdis ca-
 uernis acceperē. Plateæ etiā migrant, & de Strymone amne ad Istrū ad
 uolāt, prolēmq; ibi faciunt. abeunt vniuersæ, ac priores expectāt poste-
 riores, propterea quod vbi montē superarint, videri priores à postero-
 ribus nequeāt. Quinetiā pisces modo eodem, alij ex Pōto, aut in Pon- 20
 tum tranant. alij per hiemem ex alto in litora teporis gratia veniūt. cō-
 trā æstate ex litore in altū vitantes æstū discedūt. Aues quoq; imbecil-
 liores hiberno & gelido tēpore discedūt in cāpos, vt tepore potiātur,
 æstiuo autem repetunt montes, vt æstu careāt. semper quæ imbecilliora 25
 sūt, prius vtrauis ratione discedūt. Iam scombri anteq̃ thunni. coturni-
 ces anteq̃ grues. altera enim Augusto: altera Septēbri mēse incipiūt. sūt
 profecto ōnia pinguiora quæ de locis discedunt frigidis, quàm quæ de
 calidis: vt coturnices autūno, q̃ vere sunt pinguiiores. Fit enim, vt simul
 de locis frigidis, & tēpore calido discedatur. Sunt etiā veneris appetē-
 tiora verno tēpore: cūmq; ex tepido discesserūt. sed auiū, grues vt dictū 30
 est, ex vltimis in vltima abeūt. volant flatu secūdo. quod de lapide nar-
 rāt falsum est. lapidē enim eas tenere fulcimēto. quem, vbi deciderit, ac-
 cipi ytilem ad auri probationē aiunt. Palumbes etiā discedunt, & liuiæ,
 nec hibernare apud nos patiuntur, atq; etiam turtures, & hirundines.
 Sed colūbæ manent. Coturnices quoq; discedūt, nisi pauca locis apri- 35
 cis remanserint. quod & turtures faciūt. volant gregatim, tum palum-
 bes, tum turtures, cū accedunt, & cum suo tēpore abeunt. Coturnices
 cū ceciderint, si ferenum sit, aut aquilonium tempus, sociantur, & pro-
 sperē degunt: sed si austrinum, moleste, propterea quod parū volāt,
 humidus enim grauīque auster est. Quam ob rem qui aucupantur, 40

austrum, nō aquilonem obseruant. omnino ægre propter sui corporis pondus volant. sunt enim corpore grandiore q̄ suis pennis deferri possint, vociferantēsq̄ ob eam rem volant. laborant enim quasi oppressæ onere. cum hæc adeunt loca, sine ducibus pergunt. at cum hinc abeunt, ducibus lingulaca, oto, & matrice proficiunt, atq; etiam cynchramo. à quo etiam reuocatur noctu. cuius vocem cum senserint aucupes, intelligunt parari discessum. matrix forma perinde ac aues lacustres, est. atq; etiam lingulaca, quæ linguam exerit prælongam, vnde ei nomen. otus noctuæ similis est, pinnulis circiter aures eminentibus præditus, vnde nomen accepit, quasi auritum dicas. nonnulli vlulam cum appellant, alij asionē. blatero hic est, & hallucinator, & planipes. saltantes enim imitatur. capitur intentus in altero aucupe, altero circumeunte, vt noctua. omnes deniq; aues vncē breui sunt collo, & lingua lata, aptęque ad imitandum. Nam & Indica auis, cui nomen psittacę, quam loqui aiunt, talis est: & loquacior cum biberit vinum, redditur. Gregales ex auibus sunt grus, olor, platea, anser minor.

De actionibus piscium, quorundamque terrestrium in fugiendis aduersis.

Cap. XIII.

Piscium alij, vt dictum est, discedunt ab alto ad litus: & contra de litore in altum, fugientes exuperantias caloris & frigoris. Sed præstant pelagicis litorales, quippe qui cibo copiosiore melioręq; potiantur. quā enim sol ingruit, plura exeunt, vt fit in hortis. nam & lituus niger propius terram oritur, alter similis erraticis est. Tum etiam bene ex calido frigidęq; temperata sunt loca maris terrena. quo fit vt & caro eorum piscium magis cōstet: cum pelagiorū humida mollis solutęq; sit. Litorales sunt dentex, scarabeus, cernua, aurata, mugilis, mullus, turdus, draco, pulcher, gobio, atq; omne saxatile genus. Pelagij sunt pastinaca, genūsq; omne cartilagineum, & congrorum albicantiū genus, & hiatula, rubelio, glaucus. pagri autē, scorpiones, cōgri nigrantes, murenæ, cuculi ambigūt. Sed discrimen horū diuersitate etiam locorum ac temporū existere potest. Vt apud Cretam insulam gobiones, omnēq; saxatile genus satis pinguescit. Thunnus etiam post arcturum melior est. Iam enim eo tēpore ab infestantis asili agitatione requiescit. quæ facit, vt sit in æstate deterior. Quinetiā maritimis lacubus genera plura pisciū marinorū gigni apertū est: vt salpam, auratam, mullum, alios ferē plurimos. amias etiam in Alopeconneſo reperies. & in Bistonide lacu plurima genera habentur. Monedulæ magna ex parte non subeunt Pontum, sed in propontide trahunt æstatem, & pariunt: hiemem in Aegeo. Sed thūni, limarię, amiaę subeunt Pontū vere, æstatemq; ibi trahunt. & reliqui ferē plurimi fusanei & gregatilis generis eodē transeunt. est sanē plurima pisciū pars gregatilis. nec vllus grex caret duce.

ἐπιπορευ
εἰς οὐσί.
ambigūt, scilicet an litorales an pelagij.

ἐξω γὰρ φω
καί νης καὶ
Δελφίνος,
οὐδ' ἐν ἐσπ
ἐν τῷ πόντῳ. Plinius
sic. Sed in Pō
tū nulla in
trat bestia pi
scibus male
fica, præter vi
tulos et par
uos delphi
nos.

petunt autē Pontū pastus gratia, qui vberior & cōmodior ibi propter
aquarum dulcium admixtionē suppeditatur. beluæ quoq; magnæ pau
ciores ibidem sunt. nam excepto delphino & phocæna, quam tirsionē
interpretor, nihil in Ponto maleficum est. nec delphinus hic magnus
est: q̄q̄ extra, vbi aliquantum processeris, magni habeantur. Tum itaq;
victus, tum etiam partus gratia Pontum subeunt. Sūt enim ibi loca ad
partitionem aptiora: & humor dulcior, ac potulentior fœtū melius edu
cat. Sed cum pepererint, & proles iam adoleuerit, exeunt post Vergili
as statim: & si hiems austrina sit, tardius: si aquilonia, citius propter se
cundi flatus cōmoditatem. prolēq; adhuc parua apud Byzantium ca
pitur, vtpote cū longior mora in Ponto non fuerit. Sed de ceteris & cū
adeunt, & cū exeant constat. Sarda autem vna, cum adit, videtur & capi
tur: sed exiens nusq̄ visa adhuc est. quod si qua apud Byzantium aliqua
do capiatur, piscatores sua retia lustrant propter exitus insolentiā. cu
ius rei causa est, q̄ solē ipsæ subeunt Istrum amnem. Vnde fisso flumine
per abditum terræ meatum defluunt in Adriam sinum. argumēto est,
q̄ ibi contrā euenit q̄ in Ponto. exeuntes enim semper capiuntur, sub
euntes nunq̄. Thunni dextrorsum terram contingentes subeunt: sed
remeant contrā, leuū enim in latus se admovent. quod propterea fa
cere dicuntur quia dextro oculo clarius vident sua natura: leuo hebe
tius. fusaneis, de quibus loquor, interdiu meare, noctu quiescere in mo
re est. pascuntur etiam nocte, nisi luceat luna. ita enim faciunt iter, nec
volunt quiescere. Quidam vsuperiti rei marinæ nihilo eos moueri, sed
quiescere à bruma ad æquinoctium vernum, vbicunq; id temporis sint,
asseuerant. Monedulæ subeuntes Pontum capiuntur, exeūtes autem
minus. optimæ in Propōtide sunt, anteq̄ pariant. At cæteri fusanei ex
eūtes potius capiuntur, & optimi per id temporis sunt. Cum vero adeūt
Pontum, proxime Aegeum pinguissimi capiuntur. quò subinde ascē
derint magis, eò macilentiores fiunt. sæpe etiam flatu austrino vehemē
tius occursante fit, vt cum monedulis & scombris exeant, ac mari infe
riore magis quàm circa Byzantium capiantur. discessum sedisq; muta
tionem hoc modo faciunt. Hic idem affectus terrestribus etiam eue
nit, cum se abdunt, & latent. hieme enim latebras subeūt, tempore iam
tepidiore exeunt. ratio vero & latendi & patendi cōmunis animalium
ea est, vt sibi contra vtriusq; exuperantiam temporis opitulentur. latet
aliquorum genus totum, aliquorum partim latet, partim non latet. Te
sta enim intacta omnia latent, vt in mari purpura, buccinum, omneq; id
genus. Sed absolutorum latibulum euidentius est. cōduntur enim se
cessu, vt pectines facere visuntur: aliqua leuiore quodā tegmine super
imposito delitescunt, vt cochleæ terrestres, id est limaces. & adherentiū
mutatio incerta est. Non tamen eodē tempore omnia latēt, sed limaces
hieme. purpuræ, & buccina, canis exortu dies circiter tricenos cōdun

tur. Pectines etiam tempore eodem. sed eorum plurima sanè latent, & algore virgente, & æstu.

¶ Quo tempore insectorum genera sese abscondant, aut æstus aut hiemis impetu. Cap. XIII.

5 **N**secta penè omnia conduntur, præter ea quæ vitam in domicilijs cum hominibus agant, quæque prius intereant, quàm annum tempus excedat. latet hæc hieme, alia diutius, alia quandiu alor vehemens est, ut apes. nam ipsæ etiam cessant, & latent. cuius rei argumentum, quòd minime cibum sibi appositum gustare videntur. & si qua ereperit, ieiuna spectatur ventre translucente, nulloque penitus contento, quod manifestum sit. Quiescunt ab occasu Vergiliarum vsque ad ver. conduntur autem quæque locis apricis ab-
10 dita, & ubi sibi cubile constituere tutius solent.

¶ De genere serpentum quod hieme additur, deque nonnullis piscibus qui hieme frigoris causa conduntur, quique æstate propter calorem. Cap. XV.

5 **S**anguinei quoque generis multa se condunt, ut ea quæ intacta cortice sunt, serpentes dico, lacertos, stelliones, crocodilos fluuiatiles. Mensibus quatuor frigidissimis hæc latent: nec per id tempus quicquam comedunt. Cæteræ quidè serpentes cauernas subeunt terræ. Sed viperæ sub saxis conduntur. piscium etiam cõ-
plures latere nouimus, sed apertissime hippurum, quem equiselem nominavi. & coruulum siue graculum per hiemem. nam hi soli nunquam capiuntur, nisi certis quibusdam temporibus, eisdemque semper, cùm cæteri
10 omnes ferè semper capiuntur. Muræna etiam latet, & ceruua, & cõger. Saxatiles vero coniugatim mares cum fœminis conduntur, quomodo & fœtificare solèt: ut turdi, merula, perca. Thunni etiam latent præaltis gurgitibus hieme, pinguescuntque à latibulo maiorem in modum. capi incipiunt Vergiliarum ab ortu ad arcturi occasum vltimum. reliquo tempore
15 re quiescunt latentes. capiuntur nonnulli ex his, cæterisque latentibus tempore sui secessus, cùm se moueant locis tepidis, aut si temporis insolite quietes contingant. Prodeunt enim aliquantulo de suo cubili pastum: & præcipue plenilunio. sunt magna ex parte suauissimi, cum latent. Primadè in cœno se abdunt. cuius rei argumentum est quod neque eo tempore capiuntur: & dorso fœculento, pinnisque adductis, oppressisque spectantur.
20 Verno autem tempore prodeunt, & appropinquat ad terram coeuntes, parientesque: quo tempore fœtu grauidè capiuntur, tempestiuèque: tantisper esse putantur. Autumno vero & hieme deteriores sunt. simul etiam mares pleni semine genitali, lacte appellato, per id tempus cernuntur.
25 itaque præstant ad vsum. prole adhuc parua difficile capiuntur: adul-

ARIST. DE HIST. ANI.

tioire, iam larga captura propter infesti aſili ſtimulum eſt. latent alia in arena, alia in luto ore tantū detecto. plurima tempore condūtur ſolū hi berno, vt cruſtata, & piſces ſaxatiles, & raia, omnēq; cartilagineum genus, diebus ſcilicet frigidiffimis. quod ita eſſe eo argumento conſtat, q̄ minime cū alior eſt, capiūtur. ſed piſciū nōnulli æſtate etiā latēt, vt glaucus hic enim per id tempus ſe abdit circiter dies ſexaginta. Aſellus etiā latet, & aurata plurimū temporis. aſellū latere indicio eſſe videtur, q̄ lōgo interpoſito tempore capiatur. Piſces vel æſtate latere documento illo probatur, q̄ temporibus ſiderum fiant captura, & præcipue caniculæ. mare enim per id tempus euerſitur. quod latiffime apud Boſphorū patet. limus enim in ſumma effertur, piſcesq; innatant. aiunt etiā ſi gurgitum ima ſæpius terantur, plures eadem ſagena capi ſecundo iactu, q̄ primo. Tum etiam magnis imbribus multa apparent animalium genera, quæ ante vel nunq̄ vel raro viſa fuerint.

De auibus quæ hieme occultantur.

Cap. XVI.

Vium etiam complures conduntur, non vt aliqui putant, pauca. nec omnes ad loca tepidiora abeunt: ſed quibus loca eiufmodi ſunt vicina, ſolitæ ſedi, ijs eò ſecedere libet, vt & miluos & hirundines agere animaduuerſum eſt. Quæ autem procul locis eiufmodi morantur, non mutant ſedem: ſed ſe ibidem condunt. Iam enim viſæ ſunt multæ hirundines in anguſtijs conuallium nudæ, atque omnino deplumes. milui etiam de eiufmodi locis euolaſſe, comprimū apparerent, viſi ſunt. Latibulo genera diſtingui vel adunca vel rectunguia nō poſſunt. nam & ciconia latet, & merula, & turtur, & alauda. de turture quidem maxime omnium conſtat. nemo enim propè dixerim vidiffi per hiemem vſpiam turturem dicitur. latere autem incipit præpinguis, & quanq̄ pennas in latebra dimittit, tamen pinguedinem ſeruat. palumborum aliqui latent, aliqui non latent: ſed cum hirundinibus abeunt. turdus etiā latet, & ſturnus, & ex genere vnco miluus paucis quibuſdam diebus, & noctua.

De quadrupedibus quæ hieme lateant, deque ijs quæ ſenectutem exuant.

Cap. XVII.

Vadrapedum quæ animal generant, hyſtrices cōduntur, & vrfi: ſed vtrum propter frigus, an alia de cauſa ambigitur. pingueſcunt vrfi per id tempus, tum mares, tum fœminæ vehemēter, vt mouere ſeſe facile nequeant. parit etiam fœmina eo tempore, & tandiū latet quo ad tempus ſit, vt ſuos catulos in apertū producat. quod verno tempore mēſe à bruma tertio facit. Sed quod minimum, dies circiter quadraginta latet. ex quibus bis ſeptem ita ſopitur, vt ſe nihilo moueat. reliquis poſtea pluribus latet quidē, ſed mouetur,

- 10 & surgit. foetu grauida vrsa, vel à nemine vel à paucissimis capta est. tē-
pore sui latibuli hoc animal nihil edere certū est. quippe quod neq; ex-
eat, & captū vtre intestinōq; inani videatur. Narrāt eius intestinū per
inediā ita cōnuere, vt adductū propē cohereat. Itaq; vrsū latebrā egres-
sum primū herbā, arū dictā, degustare, vt intestinū laxetur, & hiet. Glires
15 etiā latēt in ipsis arboribus, pinguescuntq; per id tēpus vehemēter. itidē
mures Pōtici generis. Nōnulla ex ijs quę cōduntur, exuūt id, quod se-
nectus vocatur. quod cutis vltima est, & primi ortus operculū. Sed in
pedestri viuiparo genere de vrsō, qua de causa lateat, ābigitur, vt dictū
iam est. Cortice intecta maxima ferē sui parte secessus suo tēpore latēt.
20 & exuūt senectutē ea quibus cutis mollis, nec prädura, & testacea quī-
dē est, qualis testudini (nā & testudo inter cortice intecta enumeranda
est, & mus aquatilis) sed qualis stellioni, lacerto, & p̄cipue serpētibus
est. exuūt enim hęc omnia, tū vere cū egrediūtur, tū etiā autūno. Vipera
etiā exuit tam vere q̄ autūno. Cum serpēs exuere incipit, ab oculis pri-
25 mū detrāhi aiunt, ita, vt obcācari videātur ijs, qui rem nō intelligunt. tū
caput exuitur. glabrū enim hoc omniū anteq̄ reliquū corpus apparet.
atq; vna ferē nocte & die senectus tota exuitur à capite orsa ad caudā, &
cute altera intus subnascēte ipsa remouetur. Vt enim foetus inuolucro
secundarum quo contentus prodierit, exuitur: sic ista senectute detra-
30 cta renouātur. Insecta enim eodē modo exuūt senectutē quibus hoc so-
litum est: vt silpha, & culex, & ea quorum pennæ vagina continētur, vt
scarabæi. sed omnia facto iam quod gigni debuerit, exuunt. nam vt par-
tui viuiparo secundæ, sic vermiculariæ proli operculum circumrum-
pitur. æque & apibus & locustis. cicadæ vbi eruperunt, oleis aut arun-
35 dinibus insidunt, & cum rupto operculo exeunt, paruum quiddam in
eo relinquūt humoris, nec multo post volant, & incipiunt canere locu-
stæ inter marina, & gammari exuunt, aut vere aut autumnō post par-
tum. Iam captæ aliquæ sunt locustæ mollem habentes partem superio-
rem, q̄ crusta iam circumrupta detractāq; esset: inferiorem autem du-
40 ram, quia nondum esset disrupta. non enim similis in his atq; in angui-
bus exutio fit. latent locustæ menses circiter quinq;. Cancrī etiā exu-
unt senectutem, molliores quidē perspicue, sed etiā duriores exuere
aiunt, vt maias. Cum vero exuūt, mollis admodum crusta subnascitur.
& quidē cancrī p̄ teneritate non satis ambulare possunt. exuunt hęc
45 sapius anno. Sed quænam lateāt, & quo modo, & tempore: atq; etiā quæ
& quo tempore exuant senectutem, iam dictum est.

¶ Non omnia animalia omni tempore prospere valere, quodve
tempus aibus conducatur. Cap. XVIII.

Iuunt autē animalia prospere nō eisdē temporibus, nec om-
nibus æque exuperātijs. Valetudines etiam, & morbi per tē-
pora pro generum diuersitate varie accidunt, & in totū non

καὶ ὁ μῦς ὁ
ποντικὸς ὁ
λευκός. Plī-
nius. Cōdun-
tur hieme &
Pontici mu-
res, hi dūras
xat albi.

γίνεται δὲ
ἐκδυομένης
τοῦ ἐντὸς
ἐκτὸς. Plin.
vt extra fiat
membranæ
quod fuerat
intus.

ARIST:DE HIST. ANI.

eadem omnibus valetudo existit. Iam auibus profunt squalores, tum ad ceteram sanitatem, tum etiam ad partum, & præcipue palumbis. At vero piscibus, exceptis quibusdam paucis, imbres conducunt. Incommodi contra auibus anni pluuij sunt, piscibus sicci. quippe cum auium talis natura sit, vt ne bibere quidè largius possint sine detrimento. Aduncæ igitur aues vt dictū est, viuunt propè dixerim sine vllō potu, quod Hesiodus nesciuit. facit enim in narratione obsessiois Nini aquilam augurij præsidem bibentem. Cæteræ aues bibunt quidem, sed parum. nec aliud vllum potioni indulget, quod pulmonem fungosum habeat, aut pariat ouum. Cum aues ægrotant, plumæ indicium proferrunt, turbantur enim, nec posituram eandem seruant quam habent, cum rectè valent.

Quæ animatia pluuiæ gaudeat, quibûsve noceat. Cap. XIX.

Isium genus maxima ex parte annis pluuijs bene (vt dictum est) viuit. ita enim non modò plus cibi nanciscitur, verum etiam omnino pluuiæ humore iuuatur, vt ea quæ terra gignuntur. olera enim quamuis rigentur, tamen non tantum proficiunt quantum imbre, quod inde arundinibus etiam lacu prognatis euenit. nihil enim ferè accrescunt, nisi aquæ pluuiæ incidant. Indicium vel inde accipi potest, quòd pisces plurimi petant Pontum, vt in eo traducant æstatem. facit enim copia amnium loci illius, vt mare sit dulcius, & cibus largior habeatur, quem ijdem fluuij deferant. Subeunt etiā fluuios genera piscium complura, & præstant in fluentis, & lacubus: vt amia, mugilis, gobiones etiā pinguescunt in fluuijs. deniq; loca prædita lacus cōmoditate pisces possidēt optimos. ex pluuijs autem ipsis æstiu imbres commodiores sunt parti maximæ piscium, & præcipue cum ver, æstas, & autumnus imbribus abūdarint, hiems cōtrā serenior fuerit. ad summam propè dixerim, cū bene hominibus annus cedit, tunc & piscibus feliciter degere contingit. locis autem frigidis parum vigent. Maxime infestatur algore, qui lapidem in capite habent, vt chromis, lupus, phager, ymbra. facit enim lapidis rigor vt per algore gelentur, & excidant. Sed cum plurimis piscium generibus imbres cōducāt, mugili tamen, & capitoni, & ei qui à nonnullis murinus vocatur, nocent. fit enim vt pluuijs multi ex his de facili excæcentur, si modum aqua exceßerit. solet enim per hiemem potius capito ita affici. nam oculi eius albescunt, & macilētus per id temporis capitur, atq; ad postremum malo eodem interit. quod nō magis imbrīū copia, q̃ algore accidere videtur. Iam enim cū alibi, tū in Nauplio agro terræ Argiæ, in vadis multi capti sunt cæci, cum hiems fuisset asperrima. multi etiā albos habentes oculos capti sunt. Aurata quoq; hieme laborat. sed archanas æstate, eōq; tēpore extenuatur. Prodest coruulis ferè præter ceteros pisces, annus squalēs.

30 quod his quoq; ob eam rem cōmodior est, quia per siccitatem potius
 tepor accidit. loca pro sua natura genera quæq; sibi habēt ad incolumi-
 tatem commodiora. quod enim natura litorale, aut pelagium est, huic
 suo loco pro naturæ desiderio versari commodius est. quod autē am-
 bigit, id commode utroq; degere potest. Sed sunt etiam loca quædam
 35 singulis propria, in quibus rectius valeant. Commodiora (quod simpli-
 citer dixerim) loca sunt ea quæ algarū copia scatent. pinguiore enim
 locis his capiuntur, qui multis & varijs locis solēt pabulari. Nā & qui-
 bus alga in cibo est, abunde pascūtur: & quibus caro appetitur, plures
 pisces sibi reperiunt. Interest etiam aquilonia sint, an austrina. genus
 40 enim lōgum aquilonijs melius viget. & quidem æstate, loco eodē, in a-
 quilonijs plures longi q̄ lati capiūtur. Thunni & gladij agitantur as-
 lo canis exortu. habent enim utriq; per id tēpus sub pinna ceu vermi-
 culum, quem asilū vocant, effigie scorpionis, magnitudine aranei. infe-
 stat hoc tanto dolore, ut non minus interdū gladius, quā delphinus
 45 exiliat. vnde fit, ut vel in nauigia sæpenumero incidat. Thunni omniū
 maxime piscium gaudent tepore, & ob eā rem arenam & litora adeunt.
 per summa etiam maris innatant quò teporis potiantur. Pisciculi autē
 feruari propterea possunt, quia spernūtur. maiora enim magni sequū-
 tur. sed ouorum & prolis pars magna proinde absimitur. Cum enim
 50 pisces desiderio teporis loca forturæ adeant, liguriūt quicquid attige-
 rint. capiuntur maxime pisces non multo ante, q̄ sol oriatur, aut postq̄
 occidit. denique circa solis ortum aut occasum. tempestiue enim iaci
 tantisper putatur. quam ob rem eo tempore piscatores solent retia tol-
 lere. tunc enim maxime visus piscium fallitur. quippe cum noctu qui-
 55 escant, luce autem iam clariore melius videant. Morbus pestilens nul-
 lus incidere piscibus vniuersis videtur, qualis plerūque hominibus
 & quadrupedum equis, & bubus, & reliqui generis nonnullis accidit,
 tum feris, tum vrbānis. ægrotare tamen & ipsi putantur. & quidem pi-
 scatores pro morbi indicio capiunt, cum aliquot extenuatos languē-
 60 tibus similes, & colore immutatos, inter multos pingues ac validos
 eiusdem generis cæperint. Marinum genus ita se habet.

Quæ fluuiialibus, & lacustribus piscibus noceant, quòve inge-
 nio ijd em capiantur.

Cap. XX.

Luuiatile & lacustre peste quidē & ipsum immune est:
 sed nonnullis morbi incidunt proprij. silurus enim ca-
 nis exortu potissimum (quòd sublimis innatet) sidera-
 tur, & tonitruo sopitur magno. quod & cyprino acci-
 dit, sed leuius. Silurus vel à dracone angue, gurgite pæ-
 rum alto ictus interit. Ballero, & tilloni lumbricus ca-
 nis exortu innascitur, qui debilitat, cogitq; ad summa stagni efferri, qua
 æstu intereunt. chalcis, quā æricam appello, vitio infestatur diro, ut pe-

ἐπαμφοτε-
 ρίᾳ ἀβίγῃ,
 vitam degit
 ἀμβίγῃ.

λυμαίνον-
 ται liguriū-
 ταντ,

ARIST. DE HIST. ANI.

diculi sub branchijs innatiq̃ multi, interimāt. quod nulli ex ceteris accidit. moriuntur pisces verbasco herba: quam ob rem ceteri, fluuiatiles, & lacustres ea inficientes capiunt: sed Phœnices marinos etiam ita piscātur. Sunt qui duobus quoq; alijs capiendi generibus vtātur. quod enim altos gurgites amniū pisces per hiemem vitare solent, (Cū enim aliās dulcis aqua frigidior sit, tum vel maxime eius ima algent) idcirco fossam in fluuium ducūt, quā maceriæ iungentes operiūt, & fœno atq; lapidibus stipant, vt quasi cuniculum faciant aditu patēte ad fluuium, vnde impleatur: tum factō gelu nassa inde piscantur. Alterum genus capturæ tale est, cuius vsus & hieme est & æstate. medio amne fruticibus & lapidibus circumsepiunt, vno aditu dato modo oris. Tum in eo ore posita nassa piscātur motis lapidibus. Testaceo generi anni pluuij profunt, præterq̃ purpuris. cuius rei indicium est, quod si amnis in mare fluentis aquā gustarint, moriūtur eodem die. viuit purpura extra mare quæ capta est, dies circiter quinquaginta. Alit altera alterā, eo quod sua testa gnatum veluti algam muscūmve gerit. quæ autē pro cibo ijs afferunt, ponderis causā adhiberi aiunt, vt in libra sint grauiorēs. Cæteris squalor incōmodus est. nam & pauciora reddūtur, & deteriora. & quidem peſtines tunc magis trahunt rufum colorem. iam in Pyrrheo Euripo peſtines aliquādo defuerunt, nō modo propter ferramentū, quo piscatores abradendo vbertim caperent, verum etiam propter siccitates. Cæteris etiā testatis imbres conducunt, propterea quod mare dulcius redditur: sed frigus facit profecto ne vel in Pōto vel in fluuijs gigni possint, exceptis biforibus paucis. genus nanq; vnifore potissimū rigore induratur, & interit. Aquatile animalium genus ita se habet.

¶ De morbis suum, eorūmq; remedijs. Cap. XXI.

Quadrupedum sues tribus morbi generibus laborant, quorum vnū raucedo vocatur. quo maxime fauces, maxillæq; inflammantur: sed idem malum, vel qualibet alia corporis parte contrahi potest. Iam enim plerunq; in pedem, aliās in aurem decumbit. Putrescit protinus membrum, & vlcus serpit, donec ad pulmonem deueniat, quo tacto mors sequitur. crescit hoc vitium celeriter, nec potest sus quicq̃ edere cum ita ægrotat, etiā si quantumlibet sit morbi incrementum. curatur à porcarijs, cum malū incipere senserint, haud alio modo q̃ tota parte abscissa qua cœperit. Reliqua duo genera eodē vocabulo nominantur struma, quorum alterū dolor capitis & grauitas est, quo plurimi laborare solent. alterum alui profluuium est, quod irremediabile incidit. alteri succurritur ex vino adhibito naribus, eoque ipso dilutis, sed difficulter eo quoq; periculo subtrahitur. biduo enim aut quatrduo interitus obuēnit. Raucescūt potissimum eo anno quo montes abunde tulerint, & pinguiſſimi sint. Iuuat mora celsi dedisse in

cibatu, & balneū multū & calidū, & venę sub lingua sitę cultello adacto sanguinē detraxisse. Grādinosi autē fiunt sues, quorū crura, & collū, & armi carne cōstant humidiorē, quibus partibus vel grādines plurimę innaſcūtur. caro dulcior est, si grādines habet paucas: sed si multas, humida valde, & insipida est. Facile qui grādent cognoscūtur: parte enim linguę inferiore grādines habētur, & si setā dorſo euellas, cruorē in radice pili euulsi videris. Pedibus etiā posterioribus constare nō possunt, qui grandent. carent grandine cum adhuc lactent: tolluntur grandines tipha, quę vel in cibatu vtilis est. Sed pręcipue alunt, & opimant ficus, & cicer. cibus deniq; nō simplex, sed varius sagina optima est. gaudent enim sues pabuli mutatione, quemadmodum & cętera animalia. tum etiā fieri aiunt cibi varietate, vt partim infletur, partim impleatur carne, partim opimetur. Glandes suauiter quidē à suis comeduntur, sed carnē humidā faciūt si solę dātur. & si grauidę glandē copiosius ederint, abortū faciūt, vt oues. quibus constātius hoc glādibus esitatis accidit. vnū ex omnibus quę nouimus animalibus, suis grandinē concipit.

¶ Quibus morbis canes infestantur. Cap. XXII.

Canes tribus laborant vitijs, rabie, angina, podagra. facit rabies furorem, & quę momorderint, omnia rabiunt, excepto homine. Intereunt canes hoc morbo, & quę morſa sunt, excepto homine. Angina etiā interimit. & podagra tentati pauci euadere possunt. Rabies camelum etiāprehendit. Elephantos cęteris malis immunes aiunt, inflatione autem alui acrius infestari.

¶ Morbi bouum gregalium. Cap. XXIII.

Oues gregales morbis duobus tētātur, podagra, & struma. facit podagra vt pedibus intumescant. & quāuis non intereāt, tamē vngulas amittāt. valēt melius cornibus pice illitis calida. euenit struma, vt calidius frequētiusq; spiretur. quod deniq; in homine febris, idē in boue struma est. indicium morbi, vt demissę aures flacceant, & vt comedere nequeant. breui moriuntur, ad apertisq; pulmo inspicitur putris.

¶ Quibus morbis laborēt equi gregales, domesticiq; & de morborū indicijs & remedijs, ne chon de hippomane, & potu equorum & bouum. Cap. XXIII.

Quorum gregales morbo immunes sunt, excepta podagra. hoc enim vno laborāt, & plerūq; ob id vngues amittūt. Sed amissis alijs statim enaſcūtur. fit enim vt altero subnascēte vngue, alter amittatur. Indicium morbi, vt alter testium dexter palpitet, vel vt paulo citra nares cauū quiddā rugosūmq; gignatur. At vero equi domestici morbis plurimis obnoxij sunt. laborant ileo dicto, id est tenuioris intestini morbo. cuius mali in-

l. j.

καὶ ἂν
θεῶν. id
est excepto
homine. Le-
uiter Theo-
dorum visus
est accusasse
Leoni. affir-
mans legen-
dum fuisse
καὶ ἂν θεῶν
πρὸς id est pri-
us homine.

ARIST. DE HIST. ANI.

diciū, vt crura posteriora attrahāt ad priora, & ita summoueāt, vt prope
modū collidāt. Si, vbi antea diebus aliquot spōte ieiunarint, mox in fu-
rorē vertātur, sanguine detracto iuuātur. Capiūtur etiā rigore neruo- 10
rū. cuius indiciū, venæ vt omnes neruīq; intēdātur, & caput ceruicēsq;
immobiliter rigeant, rectisq; cruribus gradiātur. Suppuratione etiam
equi infestātur. vitiū quoq; eorū est, quod hordeatio dicitur: cuius indi-
ciū, vt palatū molestet, & feruētius spiret equus q̄ ex cōfucto. nullū hu- 15
ius mali remediū est, nisi spōte naturæ emēdetur. Quod autē lymphari
dicitur, tale est vt equus ad tibiæ sonū quiescat, & demittat frontē. cū ve-
ro cōscenderis, citetur cōtentius donec retineas. demissus etiā semper
tristisq; est, si rabie tenetur. cuius indiciū, vt auriculas demittat ad iubā,
rursūq; protendat, idq; vicissim facit. Irremediabile etiā malū, si cor- 20
dis dolore vexatur. cuius indiciū vt latera subsidāt, & ilia præstringan-
tur. & si vesica dimoueat de suo situ. cuius indiciū ne vrinā reddere
possit, & vt vngulas, clunēsq; trahat. Et si pastinacam deuorarint, cuius
magnitudo quæ verticilli bestiolæ est (nā morsus muris aranei, vel cæ-
teris iumentis molestissimus est) pustulæ hoc excitātur, & periculosior
quem defixerit grauida. pustulæ enim rumpūtur, ex quo interitus se- 25
quitur. sed si non grauida est, nō interimit. quinetiā ea quam alij chalcida-
dam, alij dygnidam vocant, suo morsu aut interimit, aut vehementem
dolorem mouet. similis hæc paruis lacertis est: sed colore serpentis quā
cēciliam nominant. deniq; homines vsuperiti totidē ferē morbis equū
atq; etiam ouem infestari, quot hominem referunt. interit veneno san- 30
daracæ & equus, & quoduis iumentum, siue veterinum. datur in aqua
percolatum. abortum etiam facit equa, odorem sentiens fungi fumigā-
tis lucernæ extinctæ. quod & mulierum nonnullis accidit. hætenus de
equorum morbis. Quod hippomanes vocant, hæret quidem fronti na-
scentis pulli, vt narratur. Sed equæ perlambentes abstergentēsq; id 35
abrodunt. quæ autem de hoc fabulantur, figmenta muliercularum, &
professorum carminis incantamentorum esse credendum potius est.
Emittit etiam ab equa prius, quā pullum, quod pulium dicitur, certū
est. equi vocem quoq; agnoscunt equorum quibuscū pugnarint. Gau-
dent pratis riguis, & paludibus. bibunt enim aquas libentius turbidas. 40
quod si clara est, inturbant eam vngulis suis, & cum biberint, lauant se
totos, lymphisq; potiuntur. balneum enim omnino hoc animal ada-
mat, & aquæ deditum est. quā ob rem natura etiam equi fluuiatilis ita
constat, vt viuere nisi in humore non possit. Bos contra, quā equus,
nisi aqua sit clara, frigida, atquelympida bibere nolit. 45

Asinos vno morbo laborare, frigorisque impatien-
tes esse.

Cap. XXV.

Sini vno maxime morbo laborant, quem malidam vocant.
quod vitiū in capite oritur, facitq; vt per nares pituita mul-

ta, ruffaq; effluat. quæ si ad pulmonem descenderit, moriuntur. sed si in capite est, non infert interitum. impatiens frigoris maxime hoc animal
 5 est. quapropter Pontica & Scythica terra alinis caret.

¶ De elephantorū morbis, & eorum curatione. Cap. XXVI.

Lephanti morbis inflatione contractis laborāt. quò fit, ne possint excrementū, vel vesicæ vel alui reddere. Aegrotant etiam, si comedant terram, nisi ea frequenter vtantur. nam si frequenter, nihil sentiunt mali. lapides etiam interdum deuorant. nec non fluore tentantur, quo, cum vires languerint, curantur potione aquæ calidæ, & cibo fœni melle imbuti. vtrunque enim id sistit profluuium alui. si per insomniam fessi sunt, armis perfricatis ex sale, oleo, & aqua curantur. cum humeri dolent, carnibus suillis assis appositis iuuantur. Oleum alij bibunt, alij non. & si spiculum in corpore inest, eiicitur eo quod biberit oleo, vt aiunt. qui autem oleum nō bibunt, ijs radix tyrtami decocta in vino datur. Quadrupedum res ita se habet.

¶ De morbis insectorū & præcipue apum. Cap. XXVII.

Insectorū maximā pars eo tēpore valet, quo gignitur. videlicet cum annus talis, quale ver, humidus & tepidus est. Apibus bestiolæ quædā in alueis innascuntur, quæ fauis officiant. Vermiculus item specie aranei nocet fauis, quem alij clerū, alij pyraustā vocāt, hic sibi simile forma aranei parit in fauo, & facit vt examē ægrotet. obest etiam alia quædā bestiola similis hepiolo papilionī, qui lucernarū luminibus aduolat. hæc puluerē spirādo in alueo parit, nec aculeo ab apibus stimulatur: sed tantū fumo abigitur. Erucæ quoq; nascuntur in alueis teredines dictæ, quas apes nō insectantur. ægrotāt potissimū, cum sylua flores eruginosos tulerit, atq; etiā tēporibus siccis. Intereūt insecta omnia tacta ex oleo, sed celerrime, si capite illito exponantur soli.

¶ Animalium differentia pro locorum varietate. Cap. XXVIII.

Lueritate etiam locorum differentia oritur, vt enim locis nonnullis gigni omnino aliqua nequeūt: sic alijs generantur quidē, sed pauciora, & vita breuiore, nec prospera. locis etiam vicinis discrimen huiusmodi existit: vt agri Milesij locis sibi propinquis cicadæ alteris gignantur, alteris non. Amnis in Caphallenia insula dirimit. cuius citra alterum latus cicadarum copia est, vltra alterum nullæ. In Pordoselena, via interiacet, cuius vltra alterum latus, gignitur catus: citra alterum gigni non potest. Terræ Bæotix in Orchomenio agro talpæ habentur multæ: at in Lebadico vicino nullæ sunt. neque, si aliunde portatæ eò fuerint, volunt infodere. In Ichaca insula lépores si aliunde illati dimittantur, viuere nequeunt: sed eodē reuersi, vnde maris introierint in-

l.ij.

An tyrtami
legi debeat,
an dictami
an expungi
omnino, peri-
tiores iudi-
cent.

ARIST. DE HIST. ANI.

fulam, moriuntur. in Sicilia formicæ, quæ equites appellantur, nō sunt.
 in Cyrenensi agro ranæ vocales præterito tempore deerant. In Africa
 non aper, non ceruus, non capra syluestris est. India, teste Ctesia, quanq̃ 15
 non fide digno, suem nec ferum nec mansuetum habet. Quæ autem
 sanguine carent, & quæ secessus tempore conduntur, grādiora nimirū
 illa possidet. In pōto neq; mollia sunt, neq; testata, nisi locis quibusdam
 pauca. In mari rubro testata omnia mira quadam magnitudine augen-
 tur. In Syria oues sunt cauda lata ad cubiti mensuram. Capræ au ricu- 20
 lis mensura palmari, & dodrantali, ac nonnullæ demissis, ita vt spectent
 ad terram. Boues nodos scapularum flectunt, vt cameli. in Cilicia ca-
 præ tondentur, vt alibi oues. In Africa arietes statim cornigeri generā-
 tur, nec solum mares, vt Homerus scribit, sed etiam fœminæ. Contrā, in
 Ponto per prouinciam Scythicam nullis cornua enascūtur. In Aegy- 25
 pto aliqua maiora, q̃ in Græcia fiunt: vt boues, & oues. aliqua minora, vt
 canes, lupi, lépores, vulpes, corui, accipitres. aliqua magnitudine pari:
 vt cornices, & capræ. cuius rei causam attribuunt cibo, qui alijs large,
 alijs parce sit: vt lupis, & accipitribus. carniuoris enim parū cibi suppe-
 ditatur, propter raptus, quo viuunt, pēnuriā. aues enim minores pauce 30
 ibi habentur. lépori vero omniq; non carniuoro generi victus ieiunior
 ob eam rem est, q̃ neq; nuces, nec poma sunt diuturniora. Tum etiam
 multis locis, cæli & situs conditio causæ est: vt in terra Illyrica, & Thra-
 cia & in Epiro asini parui habentur. In Scythica & Gallica nulli, pro-
 pter immodicum frigus. in Arabia lacerti magnitudine cubitum exce- 35
 dunt. Mures etiam multo soricibus auctiores: quibus crura priora vel
 palmi mensura, posteriora ad primum digiti nodum habentur. In Afri-
 ca magnitudo anguium mira, sicut & fertur. Iam enim nōnulli vbi tri-
 remi applicuissent, ossa bouum multorum vidisse narrant, quos absum-
 ptos esse ab anguibz non dubitarent, cum triremes productas in al- 40
 tum quāmprium angues insectarentur, & nonnulli aggressi triremē
 euerterent. Item leones in Europa potius sunt, & ea Europæ parte, quæ
 inter Acheloum amnē, & Nessum est. Pantheræ in Asia. in Europa autē
 nullæ. bestiæ deniq; omnes ferè efferatior in Asia sunt, fortiores in Eu-
 ropa, multiformiores in Africa. Vnde prouerbio quodam dicitur, Sem 45
 per aliquid noui Africam afferre. facit enim illius situs aquarum penu-
 ria, vt feræ eodem concurrant bibendi causa. quo quidem loco etiam
 quæ alienigenæ sunt, coeunt & generāt. quorum tempora eadem ferē-
 di vteri sint, & magnitudines non multo inter se discrepēt. redduntur
 mitiores inter se desiderio fluuij. nam & contrā, q̃ cætera, potum quæ 50
 runt. tempore enim hiberno magis, q̃ æstiuo. insuetum nanq; his est bi-
 bere æstate, propterea q̃ imbres fieri per id tempus non soleant. & mu-
 res quidem cum biberint, moriuntur. Sed vel alibi coitu alienigenarum
 procreari apertū est: vt in Cyrenensi agro lupi cū canibus coeunt.

ἐν τῇ κελτί
 κῇ in Gal-
 lica.

55 & laconici canes ex vulpe & cane generantur. Indicos etiam canes ex
tigrade & cane gigni confirmant: verum non statim, sed tertio coitu.
5 primo enim beluinos adhuc catulos procreari aiunt. alligantur canes
locis desertis, & nisi belua incensa libidine sit, saepe lacerantur.

¶ Mores etiam animalium pro locis differre, venenaeque serpen-
tum vel asperiora vel mitiora effici. Cap. XXIX.

Orum etiam diuersitatem loca efficiunt: vt montana,
& aspera suas bestias reddunt & aspectu efferratiores,
& viribus robustiores, q̄ plana & molliora. Argumen-
to vel sues Athi montis acceperim: quorum ne femi-
5 nas quidem spectare mares situs inferioris audent.
Morsus etiam beluarum ex locorum diuersitate plu-
rimum differunt: vt in Pharo, locisque alijs scorpiones non laedunt. At
alijs & praecipue in Scythia multi & magni & nocui sunt. & si vel homi-
nem, vel quamuis bestiam percusserint, interimunt. nec sues euadere
10 possunt, quanquam ceteros virulentos ictus minime sentiunt. & nigri
eorum potissimum interimuntur. quisque tamen celerrime interit, si
ictus adierit aquam. Anguium quoque ictus per loca plurimum diffe-
runt. Asp̄is enim anguis, ex quo medicamentum putrificum illud com-
ponunt, in Africa gignitur, cuius ictui nullum remedium est. nascitur
15 eodem in agro, in quo laser, serpens quidam pusillus cuius remedium
lapis est, quem ex sepulchro cuiusdam regis antiqui accipiunt, eo-
que perfuso ex vino bibunt. Italiae locis quibusdam morsus etiam stellionu
exitiales sunt. Sed omnium venenatorum morsus grauiores sunt, si al-
terum ederit alterum, vt scorpium deuorari a vipera certum est. Pluri-
20 mis vero eorum aduersatur salua hominis. Serpens quidam minutus
est, quem aliqui sacrum appellant, quem angues praemagni fugiunt. ma-
gnitudo huic ad cubitum, species hirsuta. quicquid momorderit conti-
nuo circiter putrescit. Est praeterea in Indica regione serpens paruus,
cuius vnus remedio carent incolae.

σηπτικὸς
septicum ex
edēs à Cello.

¶ Quo tempore piscium genera praestantiora in cibum red-
dantur. Cap. XXX.

Discrimen animalium vt prospere contrave exigant, vel
vtero pleno existere nouimus. Testa enim intecta vt pe-
ctines omneque ostrearium, siue concharium genus, at-
que etiam crusta intecta, tunc optima sunt, cum graui-
5 da: vt late in locustis & reliquis huiusmodi patet. sed
quanquam testa intecta grauida dicimus, tamen nullum eorum vel coi-
tum vel partum videmus. crusta intecta nimirum & coire & parere
percipiuntur. Molliia etiam praestant, cum grauida sunt: vt loligines,
sepia, polypi. pisces cum impleri incipiunt coitu, boni omnes ferè sunt.
10 sed procedente vteri tempore, alij praestant, alij nō. Alec siue maena vte-

liij.

ARIST. DE HIST. ANI.

Pro smaris
de, reddit
cerum.

ro grauis melior est forma rotundior foemina, porrectior mari, & latior. Euenit vt cum foetu impleri foemina incipit, maris color in nigriorem, plurisque varietatis mutetur, & caro deterrima cibo efficiatur. vocantur à nonnullis per id tempus hirci. mutantur pisces, qui merulae, & qui turdi appellantur, atque etiam squillae, vere enim nigrescunt, post ver albedinem suam recipiunt. Fuca etiam mutat colorem. cum enim ceteris temporibus candida sit, verno varia redditur. solam hanc ex marinis piscibus nidum sibi consternere, atque in stragula parere aiunt. Alec etiam mutatur, vt dixi, & cerrus, vt ex albedine rursus aestate ad nigredinem redeant. quod maxime suis pinnis & branchijs declarant. Coruulus etiam cum vterum fert, optimus est, perinde vt alec. mugilis vero & lupus & reliqui ferè omnes squama intacti deteriores sunt cum ferunt. similes sibi, ferentes & non feretes pauci sunt, vt glaucus. Vitiantur etiam senectute pisces, & quidem thunni vel ad rem salsamentariam senes improbi sunt. multum enim carnis absumentur. quod idem vel in ceteris piscibus euenit, declaratur eorum senectus duritie magnitudinèque squamarum. Iam captus est thunnus senex, cuius pondus erat ad talenta quindecim, & caudae interuallum ad cubita duo & palmum. Fluuiatiles & lacustres pisces optimi sunt post partum, & seminis genitalis emissionem. Sed nonnulli etiam cum ferunt commendantur, vt saperdis. alij damnantur, vt silurus. cum ceteri omnes mares suis foeminis sint praestantiores, silurus foemina praestat suo mari. & in genere anguillarum quoque meliores sunt quas foeminas nominant, quae nomen foeminae temere acceperunt. non sunt enim foeminae: sed quia aspectu à ceteris discrepant, foeminae appellantur.

OCTAVI DE HISTORIA ANIMALIVM LIBRI

FINIS.

ARISTOTELIS DE HISTORIA ANIMALIVM LIBER NONVS, INTERPRETE THEODORO.

De affectibus animorum omnium animalium, deque ijs
quae perpetuas inter se inimicitias gerunt, & earum
causis.

Caput. I.

Ores animalium obscuriorum parumque viuē-
 tium temporis, minus sensu percipiuntur: uiua-
 ciorū euidentiores sunt. Habere enim vim quā-
 dam naturalem animantes in quauis animi af-
 fectione videtur, hoc est prudentia, stultitia: for-
 titudine, ignauia: clementia, acerbitate: & reli-
 quis habitibus generis eiusdem. In nonnullis
 etiam cōmune aliquid disciplinæ eruditionisq;
 habetur. Alia enim vicissim inter se, alia ab homine (quæ scilicet au-
 ditu non carent) non modo strependi, verumetiam significandi diffe-
 rentias possunt dignoscere. In omnibus vero, quorum procreatio est,
 fœminam & marem simili ferè modo natura distinxit moribus, quibus
 mas differt à fœmina. quod præcipue tum in homine, tum etiam in ijs
 quæ magnitudine præstent, & quadrupedes uiuiparæ sint, percipitur.
 sunt enim fœminæ moribus mollioribus. mitescunt celerius, & manū
 facilius patiuntur. discunt etiam, imitanturque ingeniosius: ut in gene-
 re canum laconico fœminas esse sagaciores quàm mares apertum est.
 Moloticum etiam genus venaticum nihilo à cæteris discrepat. At pe-
 cuario longe & magnitudine & fortitudine contra beluas præstat.
 Insignes vero animo & industria, qui ex utroque, moloticum dico & la-
 conicum, prodierint. Sed fœminæ omnes minus quàm mares sunt ani-
 mosæ, excepta panthera, & vrsæ. fœminæ enim in his generibus esse vi-
 dentur animosiores, cum in cæteris sint proculdubio molliores: verū
 malitiosiores, astutiores, insidiosiores fœminæ sunt, atq; in enutrienda
 prole sollicitiores. Mares contra animosiores, ferociores, simpliciores,
 minusque insidiosi. Quorum vestigia morum, cum in omnibus ferè in-
 sunt, tū vel maxime in perfectioribus, & præcipue in homine. Hic enim
 natura perfectissima est, & ob eam rem habitus isti conspectiores in eo
 ipso continentur. Ita q̃ mulier misericors magis, & ad lachrymas pro-
 pensior q̃ vir est. inuida itē magis, & quærule, & maledicetior, & mor-
 daciore. præterea anxia, & desperans magis, q̃ mas, atq; impudentior, &
 mēdaciore. quinetiā faciliore decipi, meminisseq; aptior. ad hæc vigilatior,
 segnior, immobilior deniq; est, & minus cibi desiderās. Mas vero iuuā-
 tior (ut modo dixi) & fortior est. Nā & in molliū genere, cum sapia iſta
 est tridēte, mas fœminā adiuuat: fœmina mare percusso fugā arripit. Pu-
 gnāt inter se ipsa animalia, quæ loca eadē incolūt, atq; eisdē vescuntur
 cibis. nam si victus penuria sit, fit certe ob eā rem, ut vel eiusdē generis
 animates pugnā inter se conserāt. Et quidē marinos vitulos situs eius-
 dem pugnare inuicem aiunt, & marē cum mare & fœminā cū fœmina,
 donec alter ab altero vel occidatur vel ejiciatur. Idēmq; eorum catulos
 facere. Carniuora etiā & oppugnantur à cæteris omnibus, & ipsa cum
 cæteris pugnāt. quoniā victus his ab animalibus est, vnde augures sua
 l.iiij.

ARIST. DE HIST. ANI.

diffidia & confidia colligunt. diffidio bella, omnemq; discordiā statuūt:
 confidio pacem omnemq; cōcordiā. Quòd si sibi copia suppetat, haud
 scio an ea quæ nunc metuūt, & ferociūt, inter se eant, māsuetéq; cum 45
 inter se eunt, cū homine etiam agant. cuius rei indicatiū facit cura quam
 Aegyptij animantibus impendunt. q̄ enim apud illos cibo non carēt,
 sed copiose aluntur, ideo collegio, vel ipsa efferatissima degūt. māsue-
 scunt enim sui cōmodi ratione. quale se genus crocodili exhibet sacer- 50
 doti locis quibusdā propter cibi curā, quæ ibi insumitur. quod idē fieri
 ceteris etiam locis intelligi licet. Dissidet aquila cū dracone. vescitur
 enim aquila anguibus. Ichneumo cū phalange. venatur enim phalan-
 ges ichneumo. Auium variæ dictæ cum alaudis. pipo cum lutea. oua
 enim inuicem exedunt. Cornix cum noctua. cornix enim meridie oua 55
 surripiēs noctuæ absomit, cum nō clare interdiu noctua videat. noctua
 cōtrā, oua cornicis noctu exedit. ēstq; altera interdiu, altera noctu potēs-
 tior. Itē noctua cū orchilo. nā is quoq; oua exedit noctuē. sed die, vel cæ-
 teræ auiculæ omnes noctuā nimirū circūuolant. quod mirari vocatur.
 aduolantēsq; percutiūt. quapropter aucupes ea constituta auicularum
 genera multa & varia capiunt. Quinetiam qui rex auium appellatur, 60
 priuatas contra candē inimicitias gerit. mustela inimicus cornicis est.
 quippe qui eius oua & pullos violet. Turtur cū ignaria pugnat. locus
 enim pascendi victusq; idem eorū est. Galgulus cū lybio. miluus cum
 coruo. eripit enim miluus à coruo quicquid tenet, vt qui & vnguibus
 sit prætātor, & volatu. ita fit, vt eos quoq; victus ratio faciat inimicos. 65
 Ad hæc, inter ea quæ cibum sibi à mari petūt, anas, gauia, & harpa, in-
 uicem dissident. Buteo in alio genere hostis ranæ, & rubetæ, & anguis
 est. rapit enim eos atq; exedit. Turtur & luteus pugnat. occiditur à lu-
 teo turtur. & à cornice tympanus nomine. colaré vlula, ceteriq; adun-
 ci rapiunt, vnde ijs oritur bellum. inter stellionem etiam & araneū bel- 70
 lum est. deuorantur enim aranei à stellione. pipo inimica ardeolæ est.
 oua enim & pulli ardeolæ violantur à pipone. salo prælum cum asino
 est, propterea q̄ asinus spinetis sua vlcera scabendi causa atterat. tum
 igitur ob eam rem, tum etiam, quòd, si vocem rudentis audierit, oua
 abigat per abortum, pulli etiam metu labantur in terram. itaque ob 75
 eam iniuriam aduolans vlcera eius rostro excauat. lupus asino, tauro,
 & vulpi est hostis. cū enim carne ipse alatur, boues inuadit, & asinos, &
 vulpes. hac eadem de causa, & cū circo accipitre vulpi inimicitia sunt.
 circus enim quia vnguibus est aduncis, & carne viuit, vulpem inuadit,
 ac vulnerat. coruus tauro & asino aduersarius est, quippe qui aduolās 80
 feriat, & eorum oculos laceret. Aquila etiam cum ardeola pugnat, vn-
 guibus etenim valens aggreditur. hæc autem repugnando emoritur.
 æsalo cum vulture. crex cū galgulo, & merula, & vireone, quem ex fla-
 gratione procreatum quidam fabulantur. nocet enim his & eorū pul-

85 lis. sitta & trochilus cum aquila. sitta enim oua aquilæ frangit. aquila tū
 ob eā rem, tum etiam q̄ carniuora est, aduersatur. Florus odio equū ha
 bet. pellitur enim ab equo pabulo herbæ qua vescitur. nubeculans hic,
 nec valēs acie oculorū est. quippe qui vocē quidē equi imitetur, atq; ad
 uolās equū fuget: sed interdū excipiat, occidatq; ab equo. colit hic
 90 paludes & ripas. coloris est pulchri, & victus facilis. Colotæ hostis asin
 us est. dormit enim colota in præsepibus, & narē subiēs asini, ne com
 edat, impedit. Ardeolarū tria sunt genera, pella, alba, stellaris piger co
 gnomine. pellē coitus difficilis est. vociferatur enim, & sanguinē ex ocu
 lis, vt aiunt, emittit cū coit. parit etiā ægre, summōq; cū dolore. præliū cū
 95 ijs init, à quibus lēditur, hoc est cū aquila, à qua rapitur: cū vulpe, à qua
 noctu capitur: cū alauda, à qua oua eius diripiūtur. serps mustelē suisq;
 aduersarius est. mustelē, q̄ eadē in domo versantur. victus enim ex eis dē
 appetatur necesse est. suis vero, quia ab ea deuoratur. æsalo vulpi est ini
 micus. ferit enim, pilosq; eius euellit, occiditq; catulos. vncis nanq; vn
 100 guibus est, Coruus vulpi amicus est. pugnat enim cū æsalone, vnde fit
 vt huic, cū ab illo percutitur, auxilietur. Vultur etiā & æsalo inuicē ini
 mici sunt. vngues enim vtriq; vnci habētur. Aquilæ etiam pugnat vul
 tur & olor, nutritq; eam sapius olor. Oloribus vero vt alter alterū de
 uoret, in more est, maxime in volucrū genere. sunt porro alia semper
 105 inter se infesta, alia hominū ritu, cū res ita tulerit. Asinus itē & spinus
 inimici inter se sunt. victus enim spino à vepribus, quas asinus tenellas
 adhuc pascit. Florus, spinus, ægithus, quē salū voco, odiū inter se exer
 cent, & nimirū sanguinē ægithi & flori misceri non posse dicitur. amici
 cornix & ardeola. Iunco & alauda. galgulus & lædus. Colit enim gal
 110 gulus fruteta, & nemora. lædus saxa & montes. suisq; locis vterq; cōten
 tus degit pacifice. amici etiam pifex, harpa, miluus. Vulpes etiam cum
 serpente amice viuit. ambo enim cauernis gaudēt. & merula quoq; tur
 turem amat. leo & lupus ceruarius inimici sunt. cum enim carne alan
 tur, victū ex eis dē petant, necesse est. Elephāti etiā pugnat inter se vehē
 115 mēter, & dētib; alter alterū ferit. qui autē victus fuerit, ad eō animum
 amittit, vt ne vocē quidē victoris toleret. differunt inter se elephantes
 mirum in modū robore atq; animo. Sunt apud Indos in vsu rei bellicæ
 non solum mares, sed etiam fœminæ. Veruntamen fœminæ pauciores
 sunt, & longe timidiore. euertit ædificia elephantis, dentes admouēs
 120 magnos. palmas vero sua fronte impellit, donec declinet, tum pedibus
 inculcans prosternt in terrā. Venatio talis elephantorū est. conscēdūt
 mites aliquos animosōsq; elephātos, qui venātur, cursūq; insequuntur
 feros. quos cum occuparint, ferire præcipiunt suis, dum fatigēt virēsq;
 dissoluant. Tū rector in defatigatū illum insilit, regitq; falce. post breui
 125 tempore fera mitescit, atq; obtemperat. Quādiu insidat rector, mitem
 se quisq; exhibet: cum descenderit, alij mansuetudinē seruant, alij suam

ARIST. DE HIST. ANI.

repetunt feritatem. itaq; immitescentium crura priora prapediūt vinculis, vt quiescant. capiuntur & nati iam grandes, & pulli. sed amicitiaē atque inimicitiaē in his beluis, victus vitēque ratione ita existunt.

De his piscibus qui gregatim amicēque viuunt, quīue non gregatim inimicēque sunt. Cap. II.

Is cium autem alij gregatim degūt, amicēque sunt: alij non gregatim, inimicēque viuunt. Qui amici sunt, cōgregantur, partim cum vterum ferūt: partim cum fœtum ædiderint. Gregales denique sunt thunni, aleces, gobiones, vocæ, lacerti, coruuli siue graculi, denticēs, mulli, malleoli, elegini, sacri, aristulæ, fargiaci, lollij, pauperes, iuliæ, limariæ, scombri, monedulæ. horum nonnulli non modo gregales sunt, verū etiam coniugales. Reliqui omnes coniugia agunt quidem, sed greges statis temporibus, vt modo dixi, constituunt. scilicet, aut cum vterum gerunt, aut post partum. lupus & mugilis quamquam inimici sunt capitales, tamen statō tempore congregantur. cōeunt enim in gregem sapius, non solum quæ eiusdem generis sunt: sed etiam quibus idem aut similis pastus appetitur, dummodo sit abunde cibarij. sæpe mugiles cauda abscissa viuunt, atque etiam congrimeatu tenus excrementario. Abscinditur mugilis cauda à lupo, congrī à murena. Ineunt prælīum maiores contra minores. maior enim quisque atque robustior minorem infirmiorēque deuorat. sed de marinis generibus satis.

De genere ouili amente & stulto.

Cap. III.

Ores autem animalū, vt dictū iam est, differunt inter se fortitudine, ignauia: mansuetudine, ferocitate: mente, dementia. Iam enim genus ouile amens, & moribus, vt dici solet, stultissimis est. quippe quod omnium quadrupedum ineptissimum sit. reperit in deserta sine causa. hic me obstante ipsum sæpe egreditur stabulo. occupatū à niue nisi pastor compulerit, abire non vult: sed perit desistens, nisi mares à pastore ducantur. ita enim reliquus grex consequitur. Caprarum ex grege si quis vnā villo mento dependente, quem aruncum vocāt, apprehenderit, cæteræ stāt velut stupidæ suos in vnā illā oculos conijciantes. Cubant difficilīus oues quā capræ. magis enim capræ quiescunt, acceduntq; ad hominem familiarius. sed sunt frigoris impatientiores quā oues. docent pastores suas oues gregari facto strepitu. nam si, cum tonuerit, aliqua relinquatur, quæ non concurrerit, abortum, si est grauida, facit. vnde fit, vt si quem domi strepitum moueris, omnes concurrāt propter consuetudinem. Cubant oues caprarūq; vniuersæ per cognationem. Cum primum sol conuersus destiterit, capras non aduersis præterea inter se oculis, sed auersis cubare accepimus.

De societate boũ, equarũq; mutuo inter se amore. Cap. III.

Oues & pascunt per societates, atque consuetudines, & si vnus aberrarit, reliqui sequũtur. quapropter bo-
arij nisi prauenerint, totum armentum requirant, ne-
cesse est. Equarũ societate coniuncta, si altera forte pe-
ricrit, altera pullum parente orbatum enutrit. Equarũ
deniq; genus miro quodam amore prolis teneri
putatur. cuius rei indicium est, quod sapius steriles auferunt pullos à
matribus. quos ipsa amore prosequentes tueantur. sed quoniam lacte
careant, deprauant eos quos diligunt.

De ceruæ prudentia in pullis ædendis, deque maris cor-
nuum amissione, & reparatione. Cap. V.

Erarum quadrupedũ cerua maxime prudentia præsta-
re videtur: tum, quia circa semitas pariat, quò scilicet
beluæ propter homines minus accedũt: tũ etiam, quia
cum peperit, inuolucrum primum exedit, mox sese lim-
herbam petit, quam cum ederit, redit ad prolem. Præ-
terea hinnulũ ducens in stabula assuescit, quò refuge-
re debeat. saxum hoc est abruptum vno aditu. quo loco eã si quis inua-
dit, expectare repugnareq; affirmant. Mas item cũ pinguerit, quod val-
de tempore fructuum fit, nusq; apparet: sed lōge secedit, vt qui pōdere
sua corpulentia capi se posse facilius sentiat. Cornua etiã locis diffici-
libus amittit, & quã inueniri nequeant. vnde illud prouerbiũ ortũ, Quã
cerui amittũt cornua. Quasi enim sua amiserit arma, cauet ne inermis
reperiatur. Cornu sinistrũ compertũ esse à nemine adhuc fertur. occu-
lit enim id tanq; quodã medicamento præditũ. Anniculis nõdum cor-
nua nascuntur, nisi quoad indicij gratia, sit initiũ quoddam prætuba-
rans, quod breue hirtũq; est. Bimis cornua primũ oriũtur simplicia,
& recta ad subularum similitudinẽ. quã ob rem subulones per id tẽpo-
ris eos vocãt. Trimis bifida exeunt, quadrimis trifida, atq; deinceps ad
hunc modũ procedit numerus vsque ad annum sextũ. Ab hoc similia
semper prodeunt, ita, ne sit dignoscere ætatẽ ramorum numero. sed se-
nes cognoscimus maxime indicio duplici illo. dentes enim aut nullos,
aut paucos habet, atq; adminiculis caret. vocãtur adminicula rami, qui
imis cornibus prominent ante frontẽ, quibus in pugna vtũtur iunio-
res. senes autẽ carent. amittunt singulis annis cornua mēse Aprili. quẽ
cũ amiserint, occultant sese interdũ, vt superius dixi. idq; opacis faciũt
locis, vt muscarũ tædio vacent, pascuntur per id tempus noctu. donec
recipiant cornua. quæ primũ quasi cute vestita & hirtiuscula emittũt.
sed cũ creuerint, soli exponũt vt excoquãtur, & sicceant. vbi iam nihil
attritu arborum, cum ea scalpant, indolent, tũc ea relinquunt loca, cõfide-
si habere iam quo repugnare possint. cum res exigit. caprus iã ceruus

est hederam suis enatā cornibus gerens viridem, quæ cornu adhuc te-
 nello forte inserta, quasi ligno viridi coaluerit. cerui morfi vel à phalā-
 gio, vel à quouis generis eiusdē cancos edunt. quod idem homini etiā
 prodesse putatur, sed nō caret fastidio. Ceruæ statim à partu exedūt in-
 uolucrū, vt dictū est, nec fieri potest, vt id accipias. prius enim q̄ in terrā
 demittāt, ipse arripiūt. uis in eo medica esse creditur. Cerui sibilo & cātu
 venantiū capiūtur. mulcentur enim alliciūtq; ea voluptate. itaq; alter
 venantiū cantat palām, aut sibilat, alter clām ferit à tergo, vbi socius tē-
 pus iam esse significarit. sed si ceruus erectas auriculas teneat, acerrī-
 me sentit, nec latere insidiæ possunt: sin demissas, facile interimitur. 35

De quibusdam animalibus quæ prudentia quadam na-
 tura instituit. Cap. VI.

Ræ cum fugiunt, suos catulos propellunt, susceptosq;
 portant. cū ab insectate iam occupantur, arbores scan-
 dunt. Solent vrsi arum herbā comedere, cum è latibus
 lo egrediūtur, vt dictū est. ligna etiā manducant, quasi
 dentiant. Sed ex cæteris quoq; quadrupedibus multæ
 prudēter sibi opitulari vidētur. Nam & in Creta insu-
 la capras syluestres sagitta trāffixas dictamnū herbā quærere aiunt. hoc
 enim spicula ex corpore eijci. Canes etiā ægrescētes herba quadā com-
 esa vomitant. Panthera cum venenum, pardalianches dictū ab angore,
 ederit, quo leones etiā intereunt, stercus hominis quærit. eo enim ipso
 iuuatur. quocirca venatores stercus ibi propinquū suspēdunt ex arbo-
 re aliqua: ne procul belua abeat petens suū medicamentum. itaq; insi-
 liens ibidem, & spe capiendi perleuerās in se efferēda emoritur. Eandē
 sese abscondentem venari ferūt, propterea quod suo odore beluas dele-
 ctari intelligat. propius enim ita accedunt, quas corripiat. Ichneumo
 Aegypti vbi aspidem anguem suū hostem aspexerit. nō prius aggredi-
 tur, q̄ socios vocet, & limo obducto contra ictus morsusq; sese loriket.
 Modus armādi, vt primū mades faciat corpus, & in terra se volutet. Cro-
 codilis hiātibus trochili aues inuolantes depurgant dentes, quo mu-
 nere & ipsi alūtur. & crocodilus sentiens secum cōmode agi, nihil noc-
 et, sed cum egredi auē vult, ceruices mouet, ne cōprimat. Testudo cū
 viperā ederit, mox cunilam edit. quod cum ita sepius factū animadu-
 tisset quidā, vt gustata cunila viperam testudo repeteret, herbā euulsi-
 t, quo facto testudo interiit. mustela quotiens dimicatura cū serpēte est,
 rutam comedit. odor etenim eius herbæ infestus serpētibus est. draco
 cum per vsum pomorū nausea infestatur, succū syluestris lactucæ exor-
 bet. quod ita facere visus sapius est. Canes cū lūbricis infestantur, her-
 bam tritici comedunt. Ciconiæ cæteræq; aues cū vulnus per pugnā ac-
 ceperint, cunilā plagæ apponūt. locustā etiā complures viderunt, quo-
 ties cū serpente pugnat, collum eius prehēdere. Quin & mustela pru- 30

Græce inter-
 feritur ēp
 ἀγγέω, id
 est, in vascu-
 lo. & Plinius
 habet, in va-
 se aliquo.

ὀρίγανος
 nilam bubu-
 lā vocat Plī.

πικρὶς ὄσος
 id est sylues-
 tris lactucæ,
 intybi agre-
 stis.

denter capere anes videtur. iugulat enim quas caperit, vt lupus ouē.
 Serpentem quoque impugnat, eum præcipue, qui mures venatur, vi-
 delicet ea causa, quia ipsa etiam mures persequitur. De herinaceorum
 sensu locis multis perpensum est, vt qui in cauernis sunt commutent
 35 sua cubilia, aquilonum & austrorum mutatione. qui autem intra tecta
 aluntur, ad parietes discedunt. quod ita fieri cum Bizantijs quidam a-
 nimaduertisset, consecutus existimationem est, vt tempus futurū pos-
 set prælagire. Istis genus mustelæ rusticæ, quod viueram interpretor,
 magnitudine est, quàm melitenis catellus, minor: sed pilo, forma, albe-
 40 dine partis inferioris, & morum astutia mustelæ similis. mansuescit ma-
 iorem in modum. officit aluearibus. mellis enim auida est. aues etiā pe-
 tit, vt felis. genitale eius osseum est, vt ante dixi, & medicamento vrinae
 stillationibus esse putatur. datur per ramenta ex vino.

De intelligentiæ parte, qua animalia quædam hominū rationem
 repræsentant, vt hirundines & omne columbaceū genus, deque
 ætate columbarum, perdicum & passerum. Cap. VII.

Mnino ratio brutorum magnā refert vitæ humanæ si-
 militudinem, magisq; in minore genere, q̃ in maiore vi-
 deris intelligentiæ rationē. quod primū in auīū genere
 hirundo in effingendo, constituendōq; nido ostendit.
 5 confingit implicito luto festucis ad normā lutariæ pa-
 leationis. & si quando luti inopia est, se ipsa madefaci-
 ens volutat in puluere omnibus pennis. stragulum sibi etiam more ho-
 minum facit, duriora primū subijciens, & modice totū cōsternens pro
 sui corporis magnitudine. atq; in enutriēda prole mira tā mas, q̃ fœmī-
 10 na æquitate laborat. Impartit pullis singulis cibum, obseruans cōsuetu-
 dine quadam, ne qui acceperit, bis accipiat. excrementa etiā pullorum
 parētes eiiciunt. Post adultiores iam natos circūagi, forasq; ipsos egere-
 re edocent. Ad hæc, colūbi plæraq; contēplationis huiusmodi afferunt.
 neq; enim cū pluribus adulescere, aut coire patiuntur, neq; coniugiū
 15 iam inde à primo ortu initū deserūt, nisi cœlebs, aut vidua. Quinetiam
 fœminæ parturienti mas adest, & cultu, omniq; officio fungitur. saepe
 etiam fœminā pigrius euntem ad nidū propter partus laborem mas per-
 cutit, cogitq; intrare. exclusis iam pullis terrā saluginosam potissimū
 præmanducatā in eorum os inferens, suū ingerit, atq; ita præparat ad
 20 cibum recipiendū. adultos iam, cum tempus prodeūdi ex nido est, mas
 subigit. Ita magna ex parte columbæ mutuo degūt amore: sed interdū
 nonnullæ etiā ex maritatis cum alijs cōeunt. pugnax hoc animal est, al-
 ter alterū infestat, nidūmq; alter alterius subit: sed raro. nā etsi ex lon-
 ginoquo minus, tamē apud ipsum nidum summo certamine dimicatur.
 25 proprium columbarū & palumbium, & turturū esse videtur, ne collū
 cum bibunt. resupinēt, nisi satis hauserint. mare vno cōtenta, & turtur

δχέυει sub-
 igit.

ARIST. DE HIST. ANI.

& palumbes uiuit, nec alterum recipit. Incubant ambo, & mas & foemina. dignosci masne an foemina sit, haud facile est, nisi interioru aspectu. vita palumbibus longa. nam ad vigesimum quintum, & ad trigessimum annum protrahitur. nonnullas quadraginta etiam annos copleuisse exploratum habetur. ætate autem prouectis ungues accrescunt, quos recidere solent, qui alunt. nihil, quo lædantur aperte, aliud his senescentibus accidit. Turtures & columbæ vel ad annu octauu uiuunt. scilicet, quæ excæcata allectrices aluntur. perdices vita ad quinque & viginti annos. Nidulatur & palumbes & turtures semper locis eisdem, & cū mares in totum diuturniores, q̄ foeminæ sint. in his marem prius, q̄ foeminā mori nonnulli aiunt, uidelicet documeto earū quæ domi allectrices aluntur. Sūt qui passerum etiam mares anno diutius durare non posse arbitrentur, argumento quod veris initio nulli mentū habere nigrū spectetur, sed postea: tanq̄ nullus anni superioris seruatur. foeminas vero hoc in genere esse viuaciores volunt. capi enim has cū nouellis, cognoscique laborū callo asseuerant. Degūt ætate turtures locis frigidis, hieme tepidis. fringillæ cōtrā, ætate tepidis, hieme frigidis.

παλὺς πάλαι
allectrices.
& sic dicuntur
columbæ
aut aues quæ
in retibus
seruantur ad
alias allicien-
das.

De ijs auibus quæ nidum non ædificant, deque perdicis astutia. Cap. VIII.

Ves grauiore nidos sibi non faciunt, vt coturnices, vt perdices, & reliquæ generis eiusdem. quibus enim volandi facultas deest, ijs nidus non prodest: sed facta in aprico area (alibi enim nusq̄ pariūt) atq; materia, vt vespribus quibusdā congestis, quoad accipitrū & aquilæ rum iniuriā deuicare possint, oua ædunt, & incubant. Mox cum excluderint, protinus pullos educūt, propterea q̄ nequeūt suo volatu ijs cibum administrare. refouent suos pullos sub se ipsa dūcendo more gallinarū, & coturnices, & perdices. nec eodem in loco & pariūt, & incubāt, ne quis locū percipiat lōgioris temporis mora. cum ad nidū quis venādo accesserit, prouoluit sese perdix ante pedes venātis, quasi iam possit capi, atq; ita allicit ad se capiendā hominē, eo vsque dum pulli effugiant: tum ipsa auolat, & reuocat prolem. parit oua non pauciora q̄ decem, sed sæpius sedecim. Malitiosa astutiaq; auis hæc est, vt dixi, secernūtur verno tēpore de grege per cantū, & pugnā, cōiugatim mares cū foeminis, quācunq; sibi quisq; forte acceperit. oua mares quæ cōpererint, peruoluūt, & frangunt præ sua salacitate, ne foemina incubet. quod ne accadat, foemina emolians, clanculū diffugiens parit. sed fit sæpius, vt præ turgore parturiēdi quolibet loco ædat, & mare præsentit. verū vt oua seruētur, nunq̄ ex eo quo peperit loco discedit. & si ab homine visā est, ita se ab ouis astute quēadmodū à pullis subtrahit, labās ante hominis pedes, dum dimoueat. Sed cū diffugerit foemina vt incubet, mares tumultuant, clamitant, pugnantq; inter se cōserūt, quos cœli-

bes vocant. qui autē victus in pugna fuerit, sequitur victoris venerem
 25 patiens, nec ab alio nisi à suo victore subigitur. sed si à comite principis,
 aut quouis vulgari vincatur, clām à principe ac furto subigitur. Verū
 hoc nō ita fieri semper, sed certo tēpore anni planū est. hoc idem à co-
 turnicibus quoq; agi animaduertimus. Gallinacei etiā idem interdū fa-
 ciunt. In tēplis enim vbi sine fœminis munerarij, dicatq; versantur, nō
 30 temere eum qui nuper dicatus accesserit omnes subigūt. nec nō per-
 dices māsueti iam & domestici subigūt feros, & spernūt, cōtumeliosq;
 tractant. perdicē venatorē dux syluestriū primus inuadit, pugnāque
 obuiā conferit, quo capto cōpage alter occurrit, tum alius, atq; ita sin-
 gulis dimicatur, si mas sit, qui venatur. Sed si fœmina est, vbi dux ad eius
 35 vocem occurrerit, ceteræ vniuersæ eū inuadūt, ferunt, fugāt ab ea fœ-
 mina, inuidentes quod nō sibi, sed illi accesserit. hic tacitus ob eā rem
 sæpe accedit, ne voce percepta oppugnetur. nōnunq; marem adeūtem
 efficere, vt fœmina obmutescat, ne re cognita pugnare cū cæteris maris
 bus cogatur, periti referūt. perdices nō modo canūt, verū etiā strident,
 40 & voces alias quasdam emittūt. sæpe & fœmina incubās exurgit, cum
 marem fœminæ venatrici attendere senserit, occurrēsq; se ipsa præbet
 libidini maris, vt satiatus negligat venatricē. Vsq; adeo tum perdices,
 tum etiam coturnices copia libidinis gaudent, vt in aucupātes cor-
 ruant, & sæpenumero capitibus eorum residant. talis perdiciū coitus &
 45 morū astutia est. nidulantur humi, vt dixi, tum coturnices, tū perdices:
 atque etiā aliæ quædam eiusdem parū volantis generis. ex his itē a-
 lauda, & gallinago, & coturnix, nunq; in arbore cōsistunt: sed humi.

¶ De pico martio, & tribus generibus eiusdem. Cap. IX.

Ontrā atq; martius picus, qui humi nunq; cōsistere pa-
 titur. tundit hic quercus vermiū & culicū causā, quod
 exeant. recipit enim egressos lingua sua, quā maiuscu-
 lam & latiusculā habet. scandit per arborē omnibus
 5 modis. nam vel resupinus more stellionū ingreditur.
 vngues etiam habet cōmodiores q̄ monedula ad tu-
 tiore arborū reptationem. his enim affixis ascendit. sunt pici martij co-
 gnomine tria genera, vnū minus q̄ merula, cui rubidæ aliquid plumæ
 inest. alterum maius q̄ merula. tertium non multo minus q̄ gallina. ni-
 10 dulatur vt dictum est in arboribus, cū alijs, tum oleis. pascitur formicis,
 & colliis. cū collos venatur, tā vehemēter excauare vt sternat arbores,
 dicitur. Iā vero mitescēs quidā amygdalū, quod rimæ inseruisset ligni,
 vt fixū constāter ictum reciperet, tertio ictu pertudit, & nucleū edit.

¶ De prudentia gruū. Cap. X.

Rues etiā multa prudenter faciūt. loca enim longinqua petūt
 sui cōmodi gratia, & volant alte, vt procul prospicere possint.
 & si nubes, tempestatēq; viderint, cōferunt se in terrā, & hu-

σκόλητες δὲ
 ἐκ τῶν δέν-
 δρων, id est,
 colli, quos ve-
 natur picus
 martius.

mi quiescūt. ducem etiam habent, & eos, qui clament dispositi in extremo agmine, vt vox percipi possit. Cum consistunt, ceteræ dormiūt, capite subter alam cōdito, alternis pedibus insistentes. dux detecto capite prospicit, & quod senserit voce significat. Platea fluuiatilis conchas maiusculas, leuēsq; deuorat. quas vbi sua ingluuie coxerit, euomit: vt hiantibus iam legat testis exuens, atq; edat.

De domicilijs agrestium volucrum. Cap. XI.

Omicilia vero agrestes volucres aptissime ad victum, & prolis salutem moluntur. Sunt aliæ parentes feliciores, & suorum gnatorum diligentiores: aliæ minus. & alijs ingenium ad victum acutius: alijs obtusius est. Colunt aliæ loca fragosa, & saxa, & cauernas: vt quæ à præruptis torrentium alueis charadriū appellamus, quasi hiaticolam dixeris. praua hæc auis, & colore, & voce. & noctu apparet, die aufugit. Accipiter etiam locis saxosis & arduis nidulatur. auium quas caperit, cor nunquam edit. Idq; nonnulli in coturnice, & turdo, alij in alijs obseruarunt. quinetiam venandi differentia adnotatur, ne simili modo æstate vt hieme rapiat. Vulturis vel pullum vel nidū à nemine visum adhuc nonnulli aiunt. & nimirum ob eā rem Herodotus Brysonis rhetoris pater aliunde situ eminētiore quodam venire dixit. argumentūq; afferebat. quod breui tempore multi apparerent, & tamen vnde, constaret nemini. Sed causa huius rei est, quod rupibus inaccessibleis pariat, neq; locorum plurium incola auis hæc est. ædit nō plus q̄ vnū ouum, aut duo complurimū. Sūt quæ mōtes colant, & syluas: vt vpupa, & brenthus. cui & uictus probus, & vox sonora est. Trochilus & fruteta incolit, & foramina. capi difficile potest. fugax atque infirmis moribus est. Sed victus probitate, & ingenij solertia præditus. vocatur idem & senator, & rex. Quā ob rem aquilā pugnare cum eo referunt.

De generibus auium, quæ apud aquas degunt, deque chalcide aue, & eius natura, necnon de concertatione eius cum aquila, & gruū pugna. Cap. XII.

Vnt aliæ quæ vitā apud mare traducāt, vt cinclus, qui astutus & capi difficilis est: sed captus omnium maxime mitescit. læsus hic est. incōtinens enim parte sui posteriore. viuunt apud mare & fluuios & lacus palmipedes omnes, natura enim ipsa quærit quod sibi commodius sit. Sed multæ etiā fidipedes circa aquas paludēsq; degunt, vt florus apud amnes, cui color pulcher, & vita cōmoda. Cataracta mari victitat, & cum se alto ingurgitarit, manet nō minus temporis, q̄ quo spatium trāsierit iugeri. minor q̄ accipiter auis hæc est. Olores etiā palmipedes sunt, & apud lacus, paludēsq; viuunt, nec probitate victus, morum, prolis, senectutis vacāt. Aquilam, si pugnam cō-

perit, repugnantes vincunt. ipsi autē nunq̄ nisi prouocati inferunt pug-
 gnā. canere soliti sunt, & præcipue iamiam morituri. volāt etiam in pe-
 lagus lōgius. & iam quidā cum in mari Africo nauigarent, multos ca-
 15 nentes voce flebili, & mori nōnullos cōspexere. Chalcis raro apparet.
 mōtes etenim incolit. nigro colore est, magnitudine accipitris, quē pa-
 lūbariū nomināt, forma longa, ac tenui. Iones cymindē eam appellant.
 Cuius Homerus etiā meminit in Iliade, cū dicit. Chalcida dij perhibēt,
 homines dixere cymindē. Sunt qui eandē hanc auem non aliam esse ac
 20 ptyngē velint. interdiu minus apparet, quia non clare videt, sed noctu
 venatur more aquilæ. & pugnat vero cū aquila adeò acriter, vt sæpius
 ambæ implexæ deferātur in terram, & viuæ à pastoribus capiātur. Parit
 hæc oua duo, & saxis speluncisq; nidulatur. Grues etiam pugnat inter
 se tā vehemēter, vt dimicātes capiantur. hominē enim expectare potius,
 25 q̄ pugna desistere patiuntur. pariunt oua non amplius quā bina.

De partu & nidificatione picarum, meropis, luteæ, argathylis,
 & cinnamomi Arabici, deq; ciconiarum & meropum pruden-
 tia in alendis parentibus. Cap. XIII.

Pica voces plurimas cōmutat. singulis enī ferē diebus
 diuersam emittit vocē. Parit oua circiter nouē nume-
 ro, nidū in arboribus facit ex pilis, & lana. glādes cum
 deficiūt colligit, & in repositoio abditas reseruat. Ci-
 conias genitorū senectutē inuicē educare inuulgatū
 5 est. Sed sunt qui meropes quoq; idē facere cōfirmēt, vi-
 cēmq; reddi vt parētes nō modo senescētes, verū etiā statim, cū iā datur
 facultas, alantur opera liberorū: nec matrē aut patrē exire, sed in cubili
 manētes pasci labore eorum, quos ipsi genuerūt, enutrierūt, educarūt.
 10 pēnæ huius auis inferiores pallidæ sunt, superiores ceruleæ, vt halcyo-
 nis. postremæ pinnulæ rubræ habētur. parit sex aut septē estate in præci-
 pitij mollioribus, intrō vel ad quatuor cubita subiēs. Lutea dicta à co-
 lore partis suę inferioris pallido magnitudine alaude est. parit quatuor
 aut quīq; nidū sibi ex alo herba euulso stirpitis facit: sed stragulū subij-
 15 cit ex villo, & lana. hoc idē & merula facit, & pica. Interioraq; nidis ex
 eisdē cōsternūt. Solerti porrò ingenio argathylis ī ripariarū genere suū
 instruit nidū. filis enī intexit lineis, specie pile, aditu arcto. In Arabia cin-
 namomus auis appellatur, quā surculos cinnamomi portare, ac nidū
 ex his cōficere aiūt. nidificat excelsis arboribus, & ramis. sed incolę sagit-
 20 tis plūbatis nidum petūt: atq; ita discusso in terrā cinnamomū legunt.

Alcedo nō multo amplior passere est, colore, tum ceruleo, tū
 viridi, tum etiā leuiter purpureo insignis, videlicet nō parti-
 culatim colorē ita distincta, sed ex indiscrēto varie refulgens
 corpore toto, & alis, & collo rostrum subuiride longum & tenue.

m. j.

Cinamulg⁹
 à Plin. ab Ari-
 stotele cinna-
 momus: nisi
 forsan legen-
 dum sit cinnamul-
 gus.

ARIST. DE HIST. ANI.

Talis species eius est. nidus marinæ similis pilæ, & ijs quæ à flore maris
halofachnæ dicantur. Sed colore leuiter rufo, figura proxima cucurbi-
tis medicinalibus ijs quibus collū porrectius est. magnitudo maximis
amplior, q̄ spongiæ. sunt enim alij maiores, alij minores. conseptus, sti-
patūsq; vndiq; est, & crebro tum inani, tum solido cōstat. renititur fer-
ramento acuto, vt vix possit discindi. Sed si vnà & ferro tundis, & manu
collidis, facile perinde vt flos aridus maris (halofachnā dico) confrin-
gitur. Os eius angustum, quoad sit exiguus aditus. vt etiam si vertatur
mare, influere nequeat. habet sua inania proxima cauis spongiarū. Am-
bigitur ex quanā materia cōponatur. Videtur tamē spinis potius acus
piscis constitui. piscibus enim alcedo viuit. Sed amnes etiā subit, ascen-
dens longius. partus huic ouis maximè quinq; consumitur. foetificat
toto suæ ætatis tempore. parere nata menses quatuor, incipit.

De partu & nidificatione ypupæ, pari, atricapillæ, sali, &
vireonis. Cap. XV.

V Pupa nidum potissime è stercore hominis facit. mutat fa-
ciem tempore æstatis, & hiemis: sicut cæterarum quoque
agrestium plurimæ. Parus oua plurima ædit, vt aiunt.
Atricapillam etiam plurima ædere. aliqui referunt, sed
post Africam struthionem. Iam vel decem & septem oua
atricapillæ reperta sunt. Sed plura etiam q̄ viginti parit, & numero im-
pari semper, vt narrant. nidificat ea quoq; in arboribus, & vermiculis
alitur. proprium huius & lusciniæ præter cæteras aues, vt linguæ sum-
mæ acumine careant. Salus vitæ commoditate & partus numero com-
mendatur. sed alterius pedis clauditate cedit. Vireo docilis & ad vitæ
munera ingeniosus notatur, sed male volat, nec grati coloris est.

De velia aue, & eius colore, & statura. Cap. XVI.

V Elia cōprimis vitæ commoditate nota est, cōsistit æstate in vm-
bra, & aura: hieme in sole, & apricis. inspectat paludes ab arū-
dinibus summis. paruo corpore est, sed voce proba, colore etiam pul-
chro. necnō ingenio valet in vitæ officijs, & speciem præ se fert decorā.
peregrina hæc auis esse videtur. quippe quæ raro nostris locis appareat.

De moribus & natura cregis, sittæ, vlulæ, certhiæ,
& ligurini. Cap. XVII.

Rex moribus pugnacibus est, ingenio valēs ad victū:
sed cætera infelix. Sunt & ei, quæ sittæ dicitur, mores
pugnaces: sed animus hilaris, concinnus, cōpos vitæ
facilioris. rem maleficam ei tribuūt, quia rerū callet co-
gnitione. prolem hæc numerosam, felicemque prog-
nit. viuit maceriem contundens. Vlula nocte vaga-
tur, ac pascitur. die raro apparet. Colit hæc etiam saxa & speluncas. vi-
ctus enim gemini est. pollet ingenio ac industria in vitæ muneribus.

Nouimus auiculam quandam exiguam nomine certhiam, cui mores audaces, domicilium apud arbores, victus ex collis, ingenium sagax in vitæ officijs, vox clara. Ligurini, & vita & colore ignobiles sunt, sed valent vocis amoenitate.

De tribus ardeolarum generibus & earum vita, deque phoicis natura. Cap. XVIII.

Ardeolarum pella difficulter coit, vt dictum est, sed sagax & cœnæ gerula est, & operosa. Agere interdiu solet, colore tamen est prauo, & aluo humida. Reliquarum duarum (tria enim sunt genera) candida, colore est pulchro, & coit, & nidulatur, & parit probe. pascitur paludibus, lacu, campis, & pratis. Sed stellaris pinger cognominata (in fabula est, vt olim è seruo in auem transierit) atq; vt cognomen sonat, iners, ociosaque est. talis ardeolarum vita est. Phoici appellatæ peculiare præ cæteris est, vt oculos potissimum appetat. inimica est harpæ. victus enim earum similis est.

De duobus merularum generibus. Cap. XIX.

Merularum duo sunt genera, alterum nigrum, & vulgare. alterum candidum, magnitudine quidem compari, & voce simili: sed circa Cyllenam Arcadiæ familiare, nec vsquam alibi nascens. Est enim ex hoc genere quæ similis nigræ sit, sed fusca colore, & magnitudine paulo minor. versari hæc in saxis, & tectis solita est: nec rostrum rutilum, vt merula habet.

De tribus turdorum generibus. Cap. XX.

Turdorum tria sunt genera, vnum visciuorum, quod nisi visco, atque resina non vescitur. & magnitudine picæ est. Alterum pilare, quod sonat acute, & magnitudine merulæ est. tertium quod iliacū quidam vocant, minimū inter hæc, minúsque maculis distinctum.

De aue cæruleo nomine, & eius forma. Cap. XXI.

Nouimus & saxatile auiculā quādā, cui nomē cæruleo, quæ maxime in Scyro colit, saxa amās, magnitudine minor quā merula, maior paulo, quā fringilla. pede magno est, scanditque saxa. colore cæruleo, rostro tenui, & longo. crure breui similiter vt pipo est.

De vireone, & mollicipite auibus. Cap. XXII.

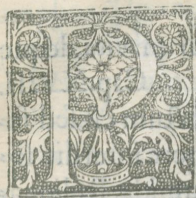

Vireo totus viridans ex obscuro est. hieme hic non videtur, sed æstiuo solstitio potissimum venit in cōspectum. discedit ex ortu arcturi sideris. magnitudine turturis est. molliceps eodem in loco semper sibi statuit sedem, atque ibidem capitur. grandi & cartilagineo capite est. magnitudine paulo minor quā turdus, ore firmo, paruo, rotundo, colore m. ij.

ARIST. DE HIST. ANI.

totus cinereo, depes & pennis inualens est. Capitur maxime noctu.

¶ De pardulo, & collurione, de quæ auibus cæteris, quæ semper conspicuæ sunt. Cap. XXIII.

Ardalus etiam auicula quædam perhibetur, quæ magna ex parte gregatim volat, nec singularem hanc videris, colore tota cinereo est, magnitudine proxima superiori: sed pennis ac pedibus bonis. vocē frequentem, nec grauem emittit. Collurio eisdem, quibus merula vescitur. magnitudo eius quoque eadem quæ superioribus est. capitur hiberno potius tempore. Hæc omnia semper apparent, atque etiam ea quæ in urbibus solent præcipue viuere: ut coruus, ut cornix. nam ea quoque semper cōspicua sunt, nec loca mutant aut latēt.

¶ De tribus generibus monedularum. Cap. XXIII.
Onedularum tria sunt genera. vnum quod graculus vocatur, magnitudine quanta cornix, rostro rotundo, rutilo. Alterum lupus cognominatū paruum, & scura. Tertium quod familiare Lydiæ, ac Phrygiæ terræ, idemque palmipes est.

¶ De duobus alaudarum generibus. Cap. XXV.

Laudarum duo sunt genera. alterum terrenū, cristatū, galerita à crista appellatum. alterum gregale, nec singulare, more alterius: verū colore simile, quantū magnitudine minus, & galero carens. cibo verò idoneum.

¶ De gallinagine & sturno, earūque forma. Cap. XXVI.

Allinago dicta per sepes hortorum capitur: magnitudine, quanta gallina est, rostro longo, colore attagenæ. currit celeriter, & hominem mire diligit. Sturnus niger albis distinctus maculis est, magnitudine merulæ.

¶ De ibe, & duobus generibus. Cap. XXVII.
Bes Aegypti duplici genere distinguuntur. sunt enim aliæ candidæ, aliæ nigræ. candidæ apud Pelusium tantum non sunt, cum in reliqua tota Aegypto habeantur. nigræ contrā, apud Pelusium tantum, in cætera Aegypto nullæ.

¶ De duobus asionum generibus. Cap. XXVIII.
Siones aliqui omnibus anni temporibus patent, & ob eam rem perennes, & semper asiones vocabulo cōposito appellantur. qui esui non sunt propter vitiū carnis. Aliqui autumno interdum apparēt, nec plus vno aut altero die immorantur. qui & esui sunt, & valde probantur. differūt hi nullo ferè alio à perennibus illis, nisi corpulentia pingui, & quod vox his deest, illis non deest. de ge-

neratione eorum, quænam sit, nihil adhuc exploratum habemus, nisi quod fauonijs flatibus apparent. certum enim hoc est.

De cuculi fœtu, & eius prudentia.

Cap. XXIX.

Vculus, vt antea dictum est, non nidificat: sed in nidis parit alienis, & præcipue in palumbiũ, & curucæ, & alaudæ humi, atque etiam in nido luteolæ appellatæ super arborem. parit hic vnum ouum, nec ipse incubat: sed auis in cuius nido pepererit, ea incubat, excludit, atque enutrit. quæ cum ipse alienigena pullus accreuerit, suos eijcere dicitur, ita, vt pereat. Alij eos à genitrice occidi, & dari in cibo cuculi pullo aiunt, videlicet improbatos propter speciem cuculi elegantiorẽ. sed quanquàm plurima ex his vidisse nonnulli confirmant: tamen de pullorum interitu non conuenit inter omnes. Alij enim cuculum ipsum repetere nidum, cui suum ouum mādārit, pullosque deuorare nutricis volunt. Alij pullum cuculi, quod magnitudine præstet, posse præcipere cibum omnem oblatum, atque ita ceteros fame perire autumant. Alij ipsum vt fortiores, ceteros pastus consortes occidere authores sunt. sed prudenter sanè prolis suæ procreationem moliri videtur cuculus. Cum enim se ignauum minimèque opitulandi potentem nouerit, facit quasi suppositicios suos pullos, quod seruari possint. timiditate enim hæc auis excedit. quippe quæ ab auiculis vellatur, & præ metu earum fugiat.

De apodum nidulatione, & caprimulgi forma.

Cap. XXX.

Podas quos aliqui cypsellos appellant, similes esse hiru-
dinum dictum iam est. Haud enim discerni ab hirundine possunt, nisi quod tibijs sunt hirsutis. nidum specie cistellæ productæ longius, fictæ ex luto vno aditu dato arctissimo faciunt. Idque locis angustis intra saxa & specus, vt & beluas deuitare possint, & homines. Quem caprimulgum appellant, auis montana est, magnitudine paulo maior quam merula, minor quam cuculus, moribus mollior. parit oua duo, aut tria complurima. fugit caprarum vbera aduolans, vnde nomen accepit. Cū suxerit, vber extingui capramque excæcari aiunt. parum clare interdum videt, sed noctu perspicax est.

De coruorum nidificatione & fœtu.

Cap. XXXI.

Orui locis arctioribus, & vbi non satis cibi pluribus sit, duo tantum incolunt: & suos pullos cum iam potestas volandi est, primū nido eijciunt, deinde regione tota expellunt. parit coruus quatuor, & quinque. Tempore, quo apud Pharsala hospites Mediæ periire, corui locis Athenarū Peloponnesiq; defuerūt, quasi sensum haberent aliquem, quo inter se rerum euenta significaret & moueretur.

m. iij.

ARIST. DE HIST. ANI.

De sex aquilarum generibus, earumque nidulatione & venatione. Cap. XXXII.

Aquilarum plura sunt genera. vnū quod pygargus ab albicante cauda dicitur, ac si albicillā nomines. gaudet hæc planis, & lucis, & oppidis. hinularia à nōnullis vocata cognomine est. mōtes etiā syluāmq; suis freta viribus petit. reliqua genera raro plana & lucos adeūt. Alterum genus magnitudine secundū, & viribus, planga, aut clanga nomine, saltus & cōualles, & lacus incolere solitum, cognomine anataria, & morphna à macula pēnæ, quasi nēuā dixeris. Quā Homerus etiā meminerat in exitu Priami. Tertiū genus colore nigricans, vnde nomen accepit, vt pulla & fulua vocetur. magnitudine minima: sed viribus omnium præstātissima hæc est. Colit mōtes ac syluas, & leporaria cognominatur. vna hæc fœtus suos alit atq; educit. pnix, cōcinna, polita, apta, intrepida, strēnua, liberalis, non inuida est. modesta etiā, nec petulans. quippe quæ non clangat, neq; lippiat, aut murmurēt. Quartū genus percnopterus ab alarum notis appellatum. capite albicatē. corpore maiore, q̄ cæteræ adhuc distat hæc est: sed breuioribus alis, cauda longiore. vulturis speciē hæc refert. subaquila, & montana ciconia cognominatur. incolit lucos degener, nec vitij cæterarum caret, & bonorum quæ illę obtinent, expers est. quippe quæ à coruo cæterisque id genus alitibus verberetur, fugetur, capiatur. grauis est enim, victu iners, exanimata fert corpora. famelica semper est, & querula, clamitat, & clangit. Quintū genus est quod haliætus, hoc est marina vocatur, ceruice magna, & crassa, alis curuantibus, cauda lata. moratur hæc in litibus & oris. accidit huic sepius, vt cum ferre quod cæperit nequeat, in gurgitē demergatur. Sextū genus gnesiū, id est, verum germanūmq; appellāt. vnum hoc ex omni auium genere esse veri incorruptiq; ortus creditur. cætera enim genera & aquilarum & accipitrum & minutarū etiā auium promiscua adulterināq; inuicē procreāt. Maxima aquilarū omnium hæc est, maior etiā, q̄ ossifraga: sed cæteras aquilas, vel sesquialtera portione excedit. colore est rufa, conspectu rara, more eius, quā cymindem vocari diximus. Tempus aquilæ operandi volandiq; à prædīo ad meridianum. mane enim quiescit, vsquedum forum frequens & prædēdum iam sit. senescētibus aquilis rostrū superius accrescit, incuruatūq; subinde magis magisq; vt demū fame intereant. cui rei data est fabula, vt hoc ita accadat aquilę, quoniā cū olim homo esset, hospiti iniuriā intulerit. Cōdūt, reseruāntq; suo in nido quātum cibi pullis super sit. quod enim die quaq; facultas venādi nō datur, sit interdū ne quod portet extrinsecus habeāt. si quē deprehēderint violantē nidum, verberant suis alis, & vnguibus lacerāt. Nidulātūr locis nō planis sed celsis, præcipue quidem arduis saxis, & præcipitibus, sed arboribus etiam. Alunt

suos pullos donec potestas volandi fiat, tum nido eos expellunt: pòst regione, quam ipsi genitores incolunt, tota exterminant. Tenent enim singula aquilarum paria longum tractū. vnde fit ne vllò pacto vicinos habere patiantur. Venantur locis non suo nido propinquis: sed longe
 45 distantibus. Rapta non protinus ferunt: sed cum corripuerint, & sustulerint, deponunt: expertæq; iam pondus requiescūt. leporem etiam non statim rapiunt: sed expectant dum prodeat in plana. nec protinus de alto in terram ruunt: sed paulatim descendunt. quæ ideo faciunt, vt tutiores ab insidijs sint. cōsidunt etiam locis aditioribus, quia difficul-
 50 ter à terra tollūtur. volant sublimes, vt perquàm maxime procul aspiciant. quapropter homines solam auium omnium aquilam esse diuinā perhibent. Omnes profecto quibus vngues adūci, minime in saxis cōsistunt. quoniā saxi durities impedimento curuaturæ vnguuium est. Venatur aquila lepores, hinnulos, vulpes, & reliqua quæ vincere valeat.
 55 Viuit tempore longo. quod diuturnitate nidi eiusdem declaratur.

¶ De aue quadam Scythica, & eius nidificatione. Cap. XXXIII.

Cythiæ terræ incola auis est, magnitudine otidis, hoc est, auis tardæ, quæ duos procreat pullos. & quæ peperit oua non incubitu fouet: sed condita in leporina aut vulpina pelle relinquit. atque ita obuoluta in summa arbore collocat. cumq; à venatione vacat, custodit. & si quis scandit, impugnat, & verberat alis, perinde vt aquilæ faciunt.

¶ De noctua, cicunia & ossifraga. Cap. XXXIII.

Noctua, cicunia, & reliqua quæ interdiu nequeūt ceranere, noctu venando cibum sibi acquirunt. Verum nō tota nocte id faciunt: sed vespertino, & matutino. Venantur autem mures, lacertas, verticillos, & eiusmodi alias quasdam bestiolas. Quæ ossifraga appellatur, probe & fortificat, & viuit. cœnæ gerula, & benigna est. nutrit bene & suos pullos, & aquilæ. cum enim illa suos nido eiecerit, hæc recipit eos, ac educat. mittit nāq; suos aquila, antequā tempus sit, adhuc parentis operam desiderantes, nec volandi adeptos facultatem.
 10 quod per inuidiam ita facere creditur. natura enim inuida & famelica est, nec copiosa venationis. magnum tamen quid nascitur, cum venatur. inuidet igitur suis liberis iam maiusculis, atq; edaciusculis. & ob eā rem vnguibus secat. Pulli etiā ipsi inter se pugnare incipiūt de sede, ac pastu. Itaq; à parēte eiiciuntur, & pulsantur. deiecti vociferantur, periclitanturq;. Sed ossifraga recipit eos benigne, & tuetur, & alit, dū, quantum satis sit, adolecant. Parū hæc oculis valet. nubecula enim oculos habet læsos. At vero marina illa clarissima oculorum acie est, ac pullos adhuc implumes cogit aduersos intueri solem. percutit eū, qui recu-
 15 m. iij.

ARIST. DE HIST. ANI.

set, & vertit ad solem. Tum, cuius oculi prius lachrymarint, hunc occidit, reliquum educat. Vagatur hæc per mare & litora. vnde nomen accepit. Viuitq; auium marinarum venatu, vt dictū est. Aggreditur singulas, cum emergentem obseruarit, refugit. auis, vt euolans vidit aquilā, metu perculsa se rursus ingurgitat, vt in diuersa prolapsa emergat. Sed hæc acie oculorum valens, sedulo aduolat, donec vel strangulet in humore, vel per summa corripit. Vniuersas nunq̄ inuadit. arcet enim frequentes, respergentesque suis alis repellunt. 20

Cap. XXXV.

Fulicæ spuma capiuntur. appetunt enim eam auidius. quocirca spuma inspersa eas venari in vsu est. Caro earum probi odoris est, excepta parte posteriore vltima, quæ sola lituū olet. pinguescunt satis, & esui sunt.

Cap. XXXVI.

Accipitrum genus præcipuū buteo est, triorchæ à numero testiū nuncupatus. secundum æsalo. tertiū circus. stellaris autem, palumbarius, & pernix differunt. appellatur subbuteones qui latiores sunt. alij perca, & fringillarij vocantur. Alij leues & rubetarij, qui abunde viuunt, atq; humiuolæ sunt. Genera non pauciora q̄ decem esse accipitrum aliqui prodiderunt, quæ modo quoq; venandi inter se dissident. Alij enim columbam humi confidentem rapiunt, volentem non appetunt. Alij super arborē aut tale quid conscendentē venantur: sin humi est, aut volat, non inuadunt. Alij neq; humi, neq; in sublimi manentē aggrediuntur: sed volentem capere conantur. Fertur etiam à columbis quodq; accipitrum genus cognosci. itaq; cū accipiter prouolat, si sublimipeta est, manent quo constiterint loco: sed si humipeta qui prouolat, est, non manent, sed continuo auolant, Thraciæ parte, quæ olim Cedropolis vocabatur, homines societate accipitrū per paludes aucupantur. Cum enim ipsi lignis, quæ tenent, arūdines, & fruteta mouerunt, quò aues euolarent, accipitres desuper insectantur: quorum metu aues perculsæ, terram repetunt. mox homines percutiunt baculis, itaq; capiunt. tum partem earum quas caperint, auium accipitribus impartiunt. Quinetiam apud Meotidem paludem lupos esse piscatorum familiares aiunt: & nisi partem suā à piscatoribus acceperint, retia, cum in terra expansa resiccantur, lacerare. Ratio auium talis est. 10

Cap. XXXVII.

Sed in marinis quoque animantibus permulta intelligi possunt non sine solerti ingenio effici ratione vitæ commodioris. Nam & inuulgata illa de rana quæ piscatrix cognominata est, & quæ de torpedine, vera omnino certaque sunt. 20

5 Rana enim his, quæ gemina ante oculos suos dependent, quorum fila
 capilli speciem referunt, sed postrema rotundis quibusdam præpila-
 tur, quasi escæ causa additis, his inquam, vbi locis arenosis aut fæculen-
 tis obturbato solo se absconderit, piscatur attollens illa sibi pendentia
 10 fila. dum enim pisciculi occurrunt, & capita machinamenti pēsilis pul-
 sant, ipsa subtrahens fila, allicit, donec eos suum in os adducat. Torpe-
 do pisces quos appetit, afficit ea ipsa, quam suo in corpore continet, fa-
 cultate torpendi: atq; ita retardos præ stupore capit, & vescitur. abdit
 se in arena & limo, tum pisces qui adnatantes obtorpuerint, corripit.
 quam rem pleriq; conspectam à se retulerunt. Pastinaca etiā se ipsa oc-
 15 cultat: sed non simili modo. argumentum sic viuere hos pisces adduci
 potest, q̃ sapius habentes in ventre mugilem capiuntur, velocissimum
 piscem, cum tardissimi ipsi sint. Tum etiam rana quæ caruerit præpila-
 tis villorum illis capitibus macilentior capitur. torpedinem autem vel
 hominibus inspirare torporem certum est. Obruunt arena sese & asel-
 20 li, & raia, & passeris, & squatine. cumq; nullam sui corporis partem in-
 testam reliquerint, verberant radiolis sui oris, quos piscatores virgulas
 vocant, quas pisciculi cum aspexerint, adnatant quasi ad algas, quibus
 vesci soliti sunt. Quo in loco anthias sit, nullam ibi beluam esse confes-
 sum est. quo iam indicio secure spongiatores vrinantur, & sacrum hūc
 25 piscem ob eam rem nominant. sed id casu sic euenire dixerim. quomo-
 do & vbi sit limax neq; sus est, neq; perdix. omnes enim limaces ab his
 edūtur. Serpēs marina colore & corpore cōgro proxima est, sed obscu-
 rior atq; acrior. hæc si capta dimittatur foris, in arenā rostro quāprimū
 adacto terebrat, subitq; tota. est ore acutiore hæc q̃ terrestres. Qui autē
 30 cētipeda appellatur, vbi hamum deuorarit, euomit foras sua interiora,
 donec hamum eiiciat. tum recipit intrò, ac valet eadem, qua ante, salu-
 britate. appetitus his quoq; nidorulentorū vt terrestribus est. mordent
 nō ore, sed tactu totius corporis similiter, vt quæ vrticæ vocātur. Pisces
 qui vulpes nuncupātur, cum se deglutisse hamum senserint, sibi opitu-
 35 latur vt centipedæ. lōgius nanq; sese efferentes hami lineam abrodūt.
 capiuntur enim locis nōnullis hamo, multiplici gurgite præalto, & flu-
 ctuoso. Quinetiam amia cum beluam viderint aliquam, colligunt sese.
 & quæ magnitudine præstāt, lustrātes gregem circumuallant: & si qua
 violatur, defendunt. dentes his validi. & iam cum aliæ beluæ, tum lamia
 40 aggressā, vulnera accepisse acrius visā est. Fluuiatilium silurus mas plu-
 rimum curæ proli impendit. fœmina vt peperit abit. sed mas quo in lo-
 co plurimus fœtus constitit, perseverās oua custodit: nec alium præ-
 bet vsum, nisi vt pisciculos, ne diripiāt fœtum, arceat. idque vel ad qua-
 dragessimū & quinquagesimū diem facit, donec satis iam aucta so-
 45 boles se tueri à cæteris piscibus valeat.prehenditur sæpe à piscatoribus
 vbi oua custodit. dum enim arcet pisciculos, quatit, profilit, & ictum

ARIST. DE HIST. ANI.

sonumq; mouet. manet apud oua tā ardēte animo, vt cū sepe à piscatori
 bus oua, si præaltis gurgitibus subsidunt, educantur, quoad magis fieri
 potest, in vadū, ipse tamen eodem studio fœtum sequatur, neq; deferere
 vsquam patiatur. tunc si minor sit natu, minúsq; vltu exercitatus, facile
 hamo capitur: sed si peritus & hamifraga est, morfu dentis sui durissimi
 rumpit hamum, & fœtum assidue custodit. Omnia vero tum nantia, tū
 stabilia, locis eisdē quibus orta sint, aut similibus degūt. suus enim qui-
 busq; cibus in ijs est. Vagantur maxime & oberrant, quæ carne alūtur:
 præter pauca, vt mugilem, salpam, mullum, æricam. Quæ autem pholis
 appellatur, mucorem quem ipsa emittit, sibi obducit, ita vt in eo quasi
 cubili quiescat. Generis testati & expedis pecten potissimū plurimū,
 que se mouet volatu. nam purpura, & eius similia parum admodū pro-
 grediuntur. De Euripo Pyrrhæo pisces per hiemē omnes excepto go-
 bione foras enatant propter frigus. locus hic enim frigidior est. sed in-
 eunte vere eodē redeūt. Vacat Euripus scaro, & alofa, & reliquis spino-
 fioris generis omnibus. musteli etiā, & spinaces in eo mari nequaquā gi-
 gnuntur: necnō locustæ, polypi, bolitenæ, atq; alia quædam genera. go-
 bionem album Euripinō esse pelagiū certum est. Vigēt pisces ouipari
 veris tēpore, donec pariant. viuipari autūno, atq; etiā mugiles, mulli, &
 reliqui generis eiusdem. Apud Lesbū insulam omnia tam pelagia q̄
 Euripica parere solent in Euripo. coeunt autūno, pariūt vere. cartilagi-
 nea etiam autumno. mares cum fœminis circa coitum congregantur.
 Sed vere subeūt Euripum disiuncta: neq; coniugium reperitur vllum,
 donec pariant, cum coitus tempore complura ex his sibi adhærētia ca-
 piātur. Mollium astutissima sepia est. sola hæc suo vitur atramento, nō
 modo cum metuit, verum etiam abscondendi causa. polypus atq; loli-
 go atramentum pro metu mittunt: sed accrescit denuo postq̄ miserūt,
 vt nunq̄ copia desit atramenti. cæterum sepia, vt dixi sæpe, vel sine pau-
 re suo vitur atramento ad se occultādā. & cum progressa paululum
 se ostēderit, redit in atramentum. venatur etiam suis illis prelōgis præ-
 tenturis nō solum pisciculos: sed mugiles etiam sepius. polypus fatuus
 quidem est, cum ad manum demissam hominis accedit. sed prudens rei
 familiaris, cum omnia colligat, & suo in domicilio recondat. cūmq; cō-
 sumpserit quātum vtile sit, abigit testas, & cancerorum crustas, & puta-
 mina conchularum & spinas pisciculorum. sui etiā mutatione coloris
 venatur pisces. trahit enim sibi colorē similē ijs quibus appropinquit
 saxis. quod idem etiam cum metuerit facit. Sunt qui sepiam quoq; face-
 re hoc idem autument. colorem nanq; eam sibi contrahere similem lo-
 co, in quo versatur, confirmant. Sed piscium sola squatina ita affici solet.
 mutat enim hæc more polypi suum colorē. Genus polyporum magna
 ex parte biennio viuere nō potest. sua enim natura tabi obnoxium est.
 cuius rei indicium, cum pressus polypus aliquid subinde humoris emit

90 tat, demumq; absumatur totus. quod fœminis à partu potissimum inci-
 dit, stupent etiam fœminæ, vt neq; vndis iactatæ sentiant, & manu vrinã-
 tis de facili capiantur. sordescunt etiam: nec præterea assidendo vena-
 ri possunt. mares vero aluco tument, & in mucorem lentescunt. Indici-
 um ne bimatum compleant esse videtur, quòd ab ortu eorum, qui æsta-
 te fit, ad autumnum non facile grandem polypum videris, cum paulo
 95 ante id tempus prægrandes spectentur. à partu ita senescere debili-
 tariq; tam marem q̃ fœminam ferunt, vt vel à pisciculis deuorentur, &
 facile à suis detrahantur cubilibus, cum antea nihil tale ijs vsu eueniat.
 tum vero paruos nouellósque quãuis recens natos, tamen nullo eius-
 modi malo affici narrant. Quinimmo validiores esse q̃ grandes confir-
 100 mant. Sepias etiam bimatu non viuere apertum est. Mollium vnus po-
 lypus exit in siccum, graditur per asperiora, vitat læuia. validum cū cæ-
 teris suis partibus hoc animal sit, collo tamē imbecille cum premitur,
 est. mollia ita se habent. Conchas tenuiores, scabrásq; efficere circum se
 velut lorica durã, eamq; cò ampliorem quòd ipsæ sunt ampliores, atq;
 105 de ea quasi latibulo aut casula quadam prodire aiunt. Nauta quoq; po-
 lypus natura, & vitæ muneribus singularis est. nauigat enim per maris
 summa elatus. de imo gurgite effert se concha inuersa, vt ascendere pos-
 sit facilius, & inani scapha enauiget. Vbi vero emerfit, concham reuer-
 tit. habet inter sua brachia membranulã quandã annexã similẽ ijs, quæ
 110 digitis insertæ palmipedũ auĩũ continentur: verũ illæ crassiusculę sunt,
 hæc prætenuis est, & aranæ speciem imitatur. hac velificat, cū aura in-
 spirat. cirros pro gubernaculis vtroq; demittit latere. si quid metuerit,
 concham protinus mari replet, atq; ita demergit. de generatione incre-
 mentoq; eius conchæ nihil adhuc exploratũ habeo. videtur tamen nõ
 115 ex coitu gigni: sed sponte, vt cæteræ conchæ, prouenire. nec vero an cõ-
 cha solutus viuere possit, certum adhuc est.

De ingenio insectorum, & formicæ studio. Cap. XXXVIII.

5 Insectorum officiosissimum, & præ cæteris ferè omni-
 bus animalibus genus formicarum & apum est, crabro-
 nes item ac vespæ, & propè dixerim omnia huius co-
 gnata generis. aranei etiã lautiores & strigosiores, in-
 geniosiores in vitæ muneribus sunt. Iam formicarum
 10 negotia omnibus in promptu habetur: vtq; eadem se-
 mita semper ambulant, & cibaria recondunt, & cellas promptuarias fa-
 ciunt, nec interdiu solum: sed etiam noctibus plena luna laborem exer-
 cent, nemo est qui non videat.

De generibus araneorum, eorũq; industria in vena-
 tione, & tela conficienda. Cap. XXXIX.

35 Raneorum autem & phalagiorum plura sunt genera. mor-
 dax, quod in duo distinguitur. alterum simile ijs, quæ lupos

ὁ δὲ καὶ τῶν
 δητικῶν. P.
 cax, salax.
 Plinius, acu-
 minatū, ad-
 sultim ingre-
 diens.

appellant est, paruum, varium, procax, salax, pulex nuncupatū: alterum
 maius, coloris nigri, cruribus prioribus nigris, tardū, & lente ambulās,
 nec viribus valēs, neq; saliens. Cætera, quæ medicamentarij proponūt,
 aut nullum, aut certe exilem inferunt morsum. Genus secundū, quod
 lupi nomen accepit, partim exiguum est, quod nō textit, partim maius,
 quod asperam prauāq; telam apud terram, aut sepes orditur. buccu-
 lis intexere solitū primordijs intus positis obseruatur. dū aliquid in te-
 la offendens cōmouerit, mox accurrit, vt capiat. partim variū est, quod
 paucam vilēmq; telā sub arboribus facit. Tertiū genus, quod sapientis-
 simū lautissimūq; omniū est. Textit enim primum filis quoquo versus
 distendens in orbem, tum stamina ducens, initio à medio accepto, nec
 inscite medium ipsum accipit, deinde subtegmina inferēs, atq; stipans,
 cubile & repositorium alibi sibi cōstituit: sed venationem in medio sui
 operis obseruando exercet. Cū enim bestiola eò inciderit, motu medi
 excitus occurrit, deuincitq; primum obuoluēs araneis, dum defatiget,
 infirmāq; faciat. tum tollit ac defert. & si forte fame tenetur, exugit.
 hæc enim fruitio eius est. sin minus, recondito, quod cæperit, in reposi-
 torio, repetit venandi negociū: sed prius consarcinato, quod per vena-
 tum lacescitum est. si quid inter medium & extrema inciderit, primum
 ipse in mediū currit, inde ad id quod inciderit, velut à stato initio pro-
 perat. Si quis telam lacerarit, texere iterum incipit. venatur oriēte sole,
 aut occidente. quoniam bestiola temporibus his potissimum offendat.
 Fœmina & textit & venatur. mas comes fruendi, non laborādi est. Ara-
 neorum lautiorum, & telam spissiore texetium, duo sunt genera. al-
 terū minus, alterum maius. quod igitur longioribus est cruribus pen-
 dens subtus obseruat, ne bestiola præformidine sibi caueant: sed incau-
 tæ incidant in partem superiorem. ineptius enim propter sui corporis
 magnitudinem est. At alterum quod moderatius est, superne obseruat,
 latēs in quodā exiguō suæ telæ foramine. Aranei statim cum æditi sunt,
 fila mittunt nō intrinsecus tanq̃ excrementū, vt Democritus ait, sed ex-
 trinsecus de suo corpore veluti corticem, aut more eorū, quæ suos vil-
 los iaculantur: vt histricis. maiora etiam animalia inuadit, irretitq; suis
 filis. nam & lacertos paruos aggressus circūdat os, & filis obducit, do-
 nec cohibeat: mox adhærens, morsum defigit. hæc ita se habent.

De generibus apum, earūq; studio in ædificandis fauis, deq;
 his herbis, quibus apes aluntur. Cap. XL.

Enus est insectorum quoddam nomine adhuc vacās,
 quo vno comprehendatur: sed formam suarū partiū
 cognatam omnium referens, videlicet ea quæ fauos fa-
 ciunt, vt apes, & reliqua similis formæ insecta. quorum
 genera nouem numero sunt. Sex illa ex his gregalia,
 apes, reges apum, fuci, qui inter apes degūt, vespæ an-

nuæ, item crabrones, & teredines. Solitaria vero reliqua tria. firenis mi-
 nor, qui fuscus totus est. Sirenis maior, niger, varius. Tertiū, quē bōbicē
 vocant, qui maximus inter hæc est. Formicæ nihil venātur: sed facta ab
 10 alijs colligunt. Aranei nihil cōficiūt, neq; recōdūt: sed cibū solūm vena-
 tu sibi acquirūt. Ex nouē ijs, quæ modo enumeraui generibus, apes (nā
 de cæteris post) nihil venantur: sed ipsæ sibi cibaria faciūt, atq; recōdūt.
 mel enim cibus earū est. cuius rei indicium faciūt, cū apiarij eximere inci-
 piunt fauos. quāuis enim suffiātur, vehemētérq; ex fumo laborēt, tamē
 15 plus mellis tūc edunt q̄ prius. quod enim cibi causa sibi recōdiderint,
 parcius eo tēporibus cæteris vtūtur: sed habēt etiā quo altero cibo alā-
 tur, quod quidā ceraginē, alij cereū vocāt. verū hoc deterius est, & dul-
 cedine propē ficus. congerūt id quoq; vt cerā suis cruribus. Perquā va-
 ria in earū operatione & vita, ratio est. Cum enim alueū receperint mū-
 20 dum, cōstruere incipiunt fauos deferentes ex floribus, atq; etiā arborū
 lachrymis salicis, & vlmī, & reliquarū, quæ glutinū pariūt. his pauimen-
 tum quoq; illinunt, ne bestiolæ nocuæ subeant. vocāt hoc opus apiarij
 tectoriū imū. Aditus etiā si ampliores sunt, fabrica obstruētes coartant.
 Effingūt fauos primū in quibus ipsæ gignātur. deinde in quibus reges
 25 dicti, & fuci. suos certe semper cōponunt: sed regū, cū fœtus largior est:
 fucorū autē, cū copia mellis speratur. fauos regū minores faciunt iuxta
 suos. fucorū iuxta regum minores q̄ suos. Exordiū operis à tecto aluci,
 textūsq; ad pauimentum perpetuo stabilitamento agitur. plurēsq; ad pa-
 uimentum telæ deducuntur. cellæ autem & mellariæ & sobolariæ ge-
 30 minæ omnes sunt. vno enim eodēmq; intersepto duæ sibi iungūtur cel-
 læ, modo poculi gemini. altera intus, altera foris. compages, quā parietia-
 bus faui adhærēt, arctiores & melle vacuæ relinquūtur, gemino aut tri-
 plici versū. pleniores enim sunt faui quibus plus ceræ obducitur, pars
 aditus aluei prior illita est ex cōmose. sic enim vocāt quod velut excre-
 35 mentum purgamētūmq; ceræ est, bene nigrū, acrisq; odoris. Medētur
 hoc plagis, & huiuscemodi suppurationibus. p̄ximū ab eo tectoriū pica-
 tus cereus præbet. leuius id q̄ cōmose medicamentū est. Sūt qui fucos
 & per se fingere fauos eodē in alueo, & cū apibus negotiū cōficiēdi fa-
 ui partiri dicāt: verū mellificādi nullā habere facultatē. sed vesci, tū eos,
 40 tum eorum pullos melle, quod apes fecerint. manent fuci magna tēpo-
 ris parte intus. cūmq; exeunt, efferūt sese fusim in sublime, gyrōq; voli-
 tant, & quasi exercitū faciūt. quod vbi satis iam fecerint, redeūt domū,
 & epulis perfruuntur. Reges nunq̄ prodeunt foras, vel vt pascantur,
 vel alia causa: nisi vniuersa cū plebe. & si, cum pergunt, rex ipse fortē ab-
 45 errarit, omnes inquirere, odoratūq; sagaci persequi, donec inueniant,
 accepimus. gestari etiam eum à plebe, cū volare nō potest. & si perierit,
 omnes discedere: vel si aliquādiu manserint, fauos quidē cōficere, sed
 mel nullū: nec fieri posse, quin breui omnes discedāt. Ceram apes per-

reptādo flores, capiunt priorum acumine pedum mox priores in me-
 dios abstergunt, & medios in blāsa posteriorum. atq; ita onustæ disce- 50
 dunt. & quidem grauari premi; onere cernuntur, quoties redeunt.
 Mos apibus ne florum plura genera petant vno eodēmq; profectu, sed
 singulis singula. verbi gratia, a viola ad violā aduolant, nec aliud attin-
 gunt, quouiq; suum in alueum redeāt. hic se quatunt, & singulas, tres 55
 aut quatuor sequuntur. Sed quid accipiant, haud facile videris: nec ve-
 ro quēadmodum operantur, visum adhuc est. Cerē cōgestio notari po-
 tuit in oleis, cum diutius in eodē morētur, propter frondem eius arbor-
 ris spissiore. Post hęc, fœtificare incipiūt: nec prohibet quicq; quo mi-
 nus eadem in cella sint, & pulli, & mel, & fuci. Gigni fucos seorsum di-
 citur, si dux viuūt: sed si obiit, in apum loculamētis oriri ex ipsis apibus, 60
 atq; hos fieri animosiores, quocirca aculeatos vocari, quāuis aculeo ca-
 reant. Animo nāq; feriēdi, nō potestate, nomen hoc meruerunt. Sunt lo-
 culi ipsi fucorum ampliores, & finguntur seorsum quoq; per se faui fu-
 corum. Sed magna ex parte fauis apum inseruntur. quapropter secan-
 dum est. Genera apum plura, vt dixi. duo principum: alterum rufum, 65
 quod pręstātius est. alterum nigrum, magisq; varium, duplo āplius ape-
 utili. Tertium genus quod optimum. breue hoc, in rotunditatē cōpa-
 ctile, & varium est. Quartum lōgum crabronibus simile. Pręterea quod
 fur appellatur. nigrū hoc aluōq; ampliore est. Quinetiā fucus qui om-
 nium maximus est: sed sine aculeo, & ignauus. Differunt inter se apes 70
 parētibus natę vrbānis: & quę rustico mōtanōq; victu educatis prodie-
 rint. Sūt enim hęc syluestres horridiores aspectu, & iracundiores, & mi-
 nores: sed opere ac labore pręstantiores. Genus frugi fauos suos aqua-
 biles cōstruit, supernūmq; totum operimētum politum apponit, & ad 75
 singulos vsus fauū singulatim effingit: videlicet partē aliam ad mella,
 aliam ad prolē, aliam ad fucos accōmodandam. q̄ si acciderit, vt eodē in
 fauo omnia hęc recipiantur, locus alter deinceps dispositus habetur
 inanis. At vero illę porrectiores, fauos inęquales cōficiunt, & operimē-
 tum retumidum perinde vt crabrones imponunt. fœtum etiam, & reli-
 qua sine ordine statuunt, duces improbi ex his oriuntur: & copia tum 80
 fucorum, tum etiam eorum, quos fures vocāt. Sed mellis aut nihil aut
 admodū parū opera earū conficitur. Incubant apes suis fauis, & cōco-
 quunt. quod nisi fecerint, vitiari ex aranea fauos aiunt. q̄ si decātero se
 cōtinere potuerint, vt incubitu perseuerent, partis quasi abortus sit. sin-
 minus, toti pereūt faui. Gignūtur in ijs quę vitiātur, vermiculi, qui mox 85
 pēnis subnatis euolant. Curant etiā apes vt faui erecti stent. quod si qui
 corruerint, erigūt, & pilis fulciūt fornicatis, vt subire possint. Cū enim
 via qua accedāt nō datur, cessant incubitu. vnde fit, vt faui araneentur.
 Furis & fuci nullū est munus: sed ceteris quibuscū viuūt, iniuriā faci-
 unt: nō tamē impune semper. nā deprehēsi interdū à bonis apibus oc- 90

ciduntur. Enecāt nimirū ipsæ etiam duces, qui plures q̄ satis sit, habeā-
 tur. & potissimū improbos, ne principum multitudo seditiones in ex-
 amine faciāt. necāt præcipue, cū non ampla sobolis copia extitit: nec ha-
 bent tanq̄ coloniam mittant. fauos etiā regum eo tēpore si parati sunt,
 95 diruunt: utpote cum desint, quibus mittendis duces ipsi præficiantur.
 necnon fauos tollunt fucorum, si mellis penuriam coniectantur, nec
 aluei annona superioris āni abundāt. & apiariū eximentē tūc præcipue
 de melle impugnant, ac præsentēs fucos expellunt. & quidem sæpe vi-
 suntur foris in alueo residentes exules. flagrant odio breues contra lō-
 100 gas: cāsque alueis pellere conantur. qua in pugna si illæ vicerint, optimū
 ita fore examen putatur. sed si hæ solæ remanserint, otiose viuūt, & nihil
 boni integre faciūt. Pereūt etiā ipsæ anteq̄ autūnus sit. studēt bonæ apes
 quoad fieri potest, ne quā intra alueū interimant: & si qua interierit in-
 tus, statim foras cadauer educūt. Qui autē fures vocantur, & suos inui-
 105 cem fauos offendunt: & alienos, si latuerint, subeunt. sed si capiuntur,
 capite puniūtur. nec facile aut latere, aut auferre possunt. sunt enim
 in quoque aditu custodes. & fur ipse, si quando surripere ingressum po-
 tuerit, adeo in satietatē repletur, ut nequeat euolare: sed ante alueū vo-
 lutetur. itaque fuga perq̄ difficilis est. Reges nunq̄ foris visuntur, nisi cū
 110 migratur. & tunc ita, ut reliquæ omnes circa ipsū principem suū glo-
 merentur. Cum vero migrandū est, vox solitaria & peculiaris quædam
 aliquot ante diebus intus mittitur: & biduo, aut triduo pauca circum
 alueū volāt. an rex etiā inter eas sit, nondū exploratū habemus. quoniā
 difficile cognitu est. Collectæ iam auolāt, & per singulos reges diuidun-
 tur. & si forte pauca prope multas consistūt, cōcedūt pauca ipsæ ad plu-
 115 res, ac regē quē reliquerint, si sequatur, interimūt. discessus & migratio
 ita agitur. singulis autē muneribus se distribuūt, ut alię flores cōuehant,
 aliæ extruāt, aliæ poliant fauos, & dirigāt. Aquā tunc portāt cū prolem
 nutriunt. Carnē nullius animalis tangūt, nec opsoniū appetūt. nullū his
 120 tēpus certū cōsuetūque est, quo operari incipiāt. Sed cibarijs nō carēt,
 benēque degūt. æstiuo potissimū tēpore opus aggrediūtur, & quādiu sere-
 nū sit, assidue operātur. Nouellæ etiā tertio q̄ prodierint die, statim ne-
 gotiū ineūt, si cibus nō suppetit. cūque incubāt, digrediuntur nōnullæ
 ad pastū: sed breui redeunt. proles felicitis examinis quadraginta diebus
 125 intermittitur, tātūmodo à bruma. cū satis iā cōcreuisse pulliciē fenserit,
 cibo apposito derelinquunt. ipsa vero cū datur facultas rupto opercu-
 lo exit. Bestiolas, quę in alueis nascūtur, & fauis officiunt, apes notæ me-
 lioris tollūt, & rē familiarē tuētur, sed alterę pro suo vitio negligūt, & pe-
 rire patiuntur. Cū autē fauos apiarij eximūt, cibi tantū relinquūt, quātū
 130 per hiemē sufficiat. quod si satis sit, seruatur examen. si minus, vel mori-
 tur ibidē, si, ne discedat, hiems obstat: vel deferit sedē, si serenum nanci-
 scitur. Mel apibus tum æstate, tum hieme in cibo est: sed recondunt

ARIST. DE HIST ANI.

alterum quoq; cibarij genus, cui durities ceræ proxima, quod sandaracham nonnulli appellant. Inferunt iniuriā apibus maxime vespæ, & auiculæ quas paros vocant, atq; etiam hirundo, & merops, qui apiaſter eſt. 135
 tum vero ranæ lutariæ eas ubi ad aquam acceſſerint, rapiunt. quam ob rem eas apiarij per paludes & ſtagna, vnde apes aquantur, venari ſolēt. & veſparum latibula, & hirundinum, ac meropum nidos propinquos alueis tollunt. Nullum animal niſi ſui generis apes fugiunt. præliantur enim inter ſe, & cum vespis: ſed cum ruri ſunt, nec ſibi inuicem, neq; vliſ alijs iniuriantur. At vero apud ſuos alueos pugnat acerrime, & hoſtes quos vicerint, enecant. Intereunt quæ percullerint. quoniam ſine 140
 inteſtini eruptione aculeus eximi non poteſt. ſæpius enim euadunt, ſi, qui iſtus eſt, curam adhibet, vt aculeus infixus iunctus cū aluo extrinſgatur. alioqui apis interit. Necant vel maxima animalia iſtu ſui aculei. 145
 lam equus occiſus ab apibus eſt. ſed principes minime irritatur, & feriunt. efferunt foras apes vita in alueo deſunctas. & cætera mundiſſimum omnium hoc animal eſt. Quā ob rem ſæpenumero cum alui neceſſitas eſt, auolant, & in ſeceſſu reddunt excrementum: quoniam male oleat, oderunt nō ſolū ſædos odores: ſed etiā vnguentorum delicias. 150
 ex quo fit, vt homines his delibutos percutiant. pereunt apes tum alijs caſibus, tū vero cū multi principes orti partē quīſq; ſecū quò libuit abducatur. Rubeta etiam apes interimit. ſubiens enim aditus aluei, afflat, & obſeruās rapit euolantes. nullo hæc affici malo ab apibus poteſt: ſed ab apiario facile interimitur. Genus autem apum quod improbū eſſe, ac 155
 fauos fingere aſperos diximus, nouellis maxime tribuunt apiarij nonnulli: peccarēq; ita per imperitiā eas arbitrantur. nouellæ autem ſunt anniculæ omnes, quarum examen quotānis auolare ſolitū eſt. Nec vero nouellæ ipſæ perinde ac veteranę pungunt, cū copia mellis non ſuppedit. Apiarij fucos depellunt, & ficus, ac reliqua id genus dulcia in cibo 160
 apponunt. Apum ſeniores intus operantur: hirtioresq; morē domesticæ ratione ſunt. Adoleſcentes foris negotiū exercēt, & ea, quæ res exigit, portāt, leuiorēſq; ſunt labore hirtutis detricta. fucos etiā ipſæ interimūt, quoties nō ſatis loci operibus eſt. tenēt enim aluei locū penitiore. Cū morbo examen quoddā laboraret, agmen peregrinū inuaſit, & pugna cōſerta, adeptaq; victoria mella diripiebat. quod cū apiarius proſterneret, victū examē ſtatim egreſſum vlciscebatur: nec hominē ipſum 165
 vilo pacto impetebat. Morbo examina valētiora potiſſimum infeſtantur clero (ſic enim vocāt vermiculos qui in pauimēto naſcūtur) è quibus creſcentibus velut aranea alueo toti obducitur, & faui carie per 170
 eunt. Alterum morbi genus quaſi otium quoddā & veterinitas apum incidit cum ſædo aluei odore. Paſtus gratiſſimus apibus thymum eſt: ſed rubido albidum præfertur. locus æſtate non feruidus, hiemē tepidus. ægrotant eo potiſſimū tēpore, cū per eruginofam materiē operantur.

175 tur. Quoties vero flatu vehemēti iactantur, lapillū gestant: quo se quasi
 fulcro & fundamine quodam stabiliant cōtra flatū. bibunt si fluuius sit
 propinquus, non aliūde, q̄ ex eo, posito onere. sin minus, aliūde humo-
 re hausto pergūt ire ad mel euomendū, confestimq; negotiū repetūt.
 180 Mellis cōficiendi tēpora duo sunt, ver atq; autūnus. sed vernū suauius,
 candidius, omnino prāstātius autūnali est. cōficitur profecto melius ex
 noua cera, nouellisq; stirpibus. rufum vero atque deformius faui vitio
 redditur. quippe quod perinde vt vinū à vase vitietur. quapropter co-
 quēdū id resiccandūmq; est. Cū autē ex thymo florēte faui replētur, fit
 ita, vt minus mel coeat, & duretur. probatur cui ex aureolo color. quod
 185 autē albicat, nō ē syncero thymo cōfectū est: sed id oculis & vlcēribus
 cōmodius applicatur. Mellis exilior pars fluitat, quā eximēda est. pura
 vero & valida subsidit. cōficiūt cerā cū stirpes florēt, quā ob rē eximē-
 da per id tempus cēra de alueo est. cōtinuo enim reparatur. Hęc sunt,
 vnde accipiunt, thymus, fusus agrestis, sertula cāpana, albucū, myrtus,
 190 phleus, vitex, genista. Cū ex thymo cōficiūt, aquā admiscēt, anteq̄ fauus
 occupetur. Egerūt alui excremēta omnes, aut volantes, vt dictū est: aut
 certa in parte faui. minores officiosiores maioribus sunt, vt dixi. pēnā
 his detritā, color niger, dorsum repandū. illā nitidā venustāq; sunt mo-
 re otiosarū mulierū. Gaudere etiam plausu, atq; sonitu apes videntur.
 195 quapropter tinnitu æris, aut fictilis cōuocari eas in alueū aiunt. q̄q̄ in-
 certū est, an audiāt: & voluptatēne, an formidine ita faciāt. Quin & so-
 cias otiosas, ac desides, aut minus parcas pellere ī more apibus est. par-
 tiuntur inter se opera, vt ante dixi: & aliā fauos cōficiūt, aliā mella, aliā
 erythacam: & aliā fauos expoliunt, aliā aquam important ad cellas, &
 200 mella temperāt, aliā munus extrariū subeunt. Tempore matutino om-
 nes silent, donec vna gemino aut triplici bombo excitet omnes. tū vni-
 uersā ad opus prouolant. cūmq; redierint, primū item tumultuāt, pau-
 latimq; minus subinde strepūt, dū vna circūuolitādo susurret, quasi dor-
 miendū prācipiat. tū repente omnes cōticescūt. Dignoscitur examē va-
 205 lere susurri frequētia, & exeundi ingrediendiq; vertiginosa agitatione.
 tunc enim nouellā operantur. Esuriunt ab hieme potissimū, cū opus
 ineipiunt. Reddūtur otiosiores, si in eximendis fauis plus mellis relin-
 quatur, itaq; pro examinis numero relinquendū est. Agūt etiā anxius,
 si plus demetatur, q̄ vt residuū cibo sufficiat. atq; etiā si alueus iusto am-
 210 plior sit, desidiosiores reddūtur. ægrius enī, quasi desperēt, operi incū-
 būt. Castrātur faui singulis sextarijs, aut ternis semisextarijs. sed si exu-
 berāt, binis sextarijs castrari, aut quinis semisextarijs possunt: pauci ter-
 nis sextarijs. Impugnantur apes à vespis, vt ante dixi. quā ob rem apia-
 rij eas venantur constituta olla, & carne in ea posita. vbi enim multā
 215 iam ad carnem accesserint, apposito operculo super ignem ollam po-
 nunt. fuci autem si pauci assunt, iuuant. reddūt enim apes in opere so-

n. iij.

ARIST. DE HIST. ANI.

licitiores. præagiunt apes & hiemem & imbres. Cuius rei indicium est quod non auolant: sed sereno adhuc in alueo volutantur. quo apiarum hiemem expectant. cum vero mutuo inter se annexu alia ex alia depēdet in alueo, indicium deferendi cubilis est: quod ne eueniat, apiarum alueis afflant ex vino dulci. Expedit conseruisse apud alucaria puros, fabas, medicam herbam, suriam, eruiam, myrtum, papauer, serpyllum, amygdalam. Cognoscunt suas apiarum nonnulli farina in prato resperasa. Minus apes fortificant, si ver serotinum sit: aut squalor, aut rubigo inciderit. Ratio apum ad hunc modum est. 220

De duobus vesparum generibus, & earum studio in fauis construendis. 221

Cap. XLI.

Vesparum duo sunt genera. alterum ferum, quod rarum est, nascens in montibus & pariens non sub terra, sed in quercu, specie grādius, porrectius, nigrius, variū etiam aculeatumq; est, & robustius, iētūq; acerbius q̄ alterum est. aculeo enim maiori q̄ ex proportionē sui corporis spiculatur. viuit hoc toto anno. & quidem tempore hiberno, quercu cæsa euolare spectatur. exigit hiemem in latebra, & semper in macerie diuersatur. sunt eius aliæ matrices, aliæ operariæ, vt & in altero genere, quod placidius est. Quæ autem sit natura operariæ ac matricis in eo ipso placidiore genere percipi facilius potest. sunt enim huius quoq; duo genera, alterum, duces quas matrices appellāt: alterum operariæ. maiores mitioresque duces sunt. Aetas operariarum annum non cōplet: sed omnes hieme inualecente moriuntur. quod ea re cōstat: quia hieme incipiēte stupefiant: bruma autē nullę omnino appareāt. duces vero quæ matrices vocātur, tota hieme visuntur, atq; sub terra latitāt. plariq; enim cū per hiemem ararēt, aut foderēt, matrices viderūt: operarias nemo. ortus talis vesparū est. Duces vbi iam locū sibi opportunum delegerūt, fauos opere æstiuo confingunt, & vespeta (cellulas dico) constituūt quaternis foriculis, aut propē, in quibus vespæ nō matrices nascūtur. quæ cū increuerint, rursus altera ampliora effingūt. quorū item proles cum creuerit, alia faciunt, ita, vt postremo autumno plurima amplissimāq; vespeta condita habeantur. in quibus dux quæ matrix vocata est, nō insuper vespas, sed matrices iā procreat. quæ quidem supernè per sūma vespetai vermiū specie multo grādiorū gignūtur, i celulis cōtinuatis quatuor numero, aut paulo pluribus. alioqui increscēdi ratio ducibus eadē quæ vespis est. Sed cū vespæ operariæ fauis affuerint, non præterea duces operātur. Sed operarię ipsæ cibū suis ducibus sumministrant. quod ea re cōstat, quia duces nō itē euolāt: sed intra tecta quiescūt. Cæterū utrū duces anni superioris nouellis iam procreatis ducibus interimantur à vespis nouellis, idq; simili modo eueniat, an plus etiā temporis possint viuere, nōdū exploratū est, nec vero fene- 230

220
 35 etutem matricis, & vesparū generis feri, aut aliquem huiusmodi af-
 fectum annotare adhuc quisq̃ potuit. Est autem matrix latior, pondero-
 sior, crassior, & maior q̃ vespa: volatūq; haud plurimum valet. præpon-
 40 dere enim sui corporis volare lōgius nequit. quo fit vt semper in vespa-
 rijs sedeāt effingētes fauos, & munere fungētes cellario. insunt porro
 matrices nūcupatæ in vesparijs plurimis: sed aculeatę sint, necne, ambi-
 gitur. videntur tamen & ipsę vt apum duces, gerere quidem aculeum:
 sed non extringere, aut ferire. Vesparum autē alię carent aculeo: vt fu-
 225
 40 ci. alię habent. minores imbecilliorēsq; sunt, quę carent, neq; repugnāt.
 contrā, quę habent, maiores, robustę, atq; pugnaces, quas nōnulli ma-
 res appellant: fœminas vero eas, quę carent. Plaręq; ex ijs quę aculeū
 gerunt, amittere eum putantur hieme instante: sed hoc ex nemine qui
 vidisset, accepimus. Vespæ tēporibus siccis locisq; asperis potius oriun-
 45 tur, ortus sub terra agitur. fingunt suos fauos ex cōgerie, ac terra: & ab
 eodem primordio quasi stirpe, vnūquēq; ædificāt. cibum vel ex floribus
 quibusdam, & fructibus petunt: sed quāplurimū ex carne. coire nōnul-
 lę etiam ex cæteris visę sunt: sed an ambę aculeo careant, aut habeāt,
 vel altera habeat, altera careat, nondum exploratum est. Ferarum etiā
 50 nōnullę coire visę sunt, & alteram gerere aculeum cōstitit: sed de alte-
 ra incertū est. fœtus nō partu prouenire videtur. statim enim auctior,
 q̃ partus vespæ patitur, existit. Si vespam ex pedibus cæperis, bombi-
 larēq; siueris, aduolāt quę aculeo carēt. quod non faciūt, quę aculeatę
 sunt. itaq; argumēto quidā hoc vtūtur, vt alterę mares sint, alterę fœmi-
 55 nę. Capiūtur hiberno tēpore in spelūcis, & quę aculeū habēt, & quę ca-
 rent. cōdunt alię sua vesparia pauca, & exigua: alię plura & ampliora.
 Capitur magna matricū pars à solstitio apud vlmos. colligūt enim hinc
 lentam & gummosam materiam. prodire locis quibusdā matrices or-
 tu admodum numerofo. cum superiori anno vesparum atq; imbrium
 60 copia præcessisset. capiuntur per præcipitia & terrę rimas, præruptaq;
 directiora: omnesq; visuntur aculeum gerere. Talis vesparū ratio est.

De crabronibus, victūq; eorum, & alueis. Cap. XLII.

5 Crabrones nō floribus, vt apes: sed carne magna ex par-
 te viuūt. vnde fit, vt versari vel in stercore sæpe soleant.
 venantur enim muscas maiusculas, quas vbi cæperint,
 absciso capite reliquum corpus gestantes auolāt. Sed
 10 pomū etiam dulce appetunt. cibus his talis est. Duces
 more apū, vesparūq; habent, qui proportionē ad cra-
 brones maiores, q̃ vesparū ad vespas, & apū ad apes sunt. degūt hi quo-
 que intus, vt vesparū duces. faciūt sibi alueū sub terra crabrones terra
 egesta, & vt formicę, excauāt. missio enim vt apum, nulla vel eorum vel
 10 vesparum fieri solet. sed qui subinde oriantur nouelli, ibidem manēt, &
 alueū terra egesta faciunt ampliorē: amplificāt maiorē in modū, & iam

n. iij.

ex valentiore quodam examine quali tres, & quatuor fauorum pleni excepti sunt. nec vero cibū ritu apum sibi recondunt: sed ieiuni latent per hiemem. quo tempore plurimi moriuntur. an etiā omnes, nōdum certum est. duces nō plures vno singulis eorū examinibus oriūtur, vt inter apes gignūtur plures, qui examina distrahūt. Sed si qui crabrones suo alueo aberrarint, colligunt se ad aliquā arborem, fauōsque ibi conficiunt, qui vel sæpe conspicui apparent. in quibus vnū procreāt ducē. qui cum adoleuerit, agmē adducit, & secū in alueo collocat. De coitu crabronum nihil adhuc exploratū habeo: nec vnde fœtificēt. Sed cum in genere apū careant aculeo, & fuci, & reges: atq; etiā vesparū nōnullę in aculeatę sint, vt ante dixi, crabrones omnes armari aculeo videntur. Sed de eorum duce considerandum accuratius est, an aculeū habeat.

De genere bombycū, & teredinū, earūq; fœtibus. Cap. XLIII.

Bombyces sub saxis apud ipsam terram fœtificant, binis aut paulo pluribus cellulis, mellis etiam prauī cuiusdam inchoatio in his reperitur. Tereudo nō absimilis crabronibus est, sed varia, & latitudine proxima apibus. cupediosa hęc est: & ad culinam, & pisces, & huiusmodi delicias singularis aduolat. fortum sub terra addit, vt vespar. multiplex huius quoque teredinarium est: & longe amplius quā vespar, atq; porrectius. Muneris vitęque ratio apum, vesparum, & reliquorum generis eiusdem, ad hunc modum est.

Mores animantium differre, & māfuetudine, & feritate, deque leonum generibus & natura, & lupi ceruarij. Cap. XLIII.

Acterū in moribus animantiū (vt dictum iam est) percipi differētiās licet, præcipue quidē ad fortitudinem, & timiditatē. Sed ad mansuetudinem quoq; & feritatem etiā in ipso syluestriū genere. Leo enim quāuis in edendo ferocissimus sit, tamē pastus, & fame iam vacans, facilis mitisq; maiorē in modum est. nihil hic suspicatur, nullius suspiciosus est, festiuus, ludibūdus, beniuolus admodū suis cū socijs & familiaribus est. in venatu dū cernitur, nūquā fugit, aut metuit. sed etiā si venatiū multitudinem cedere cogitur, sensim pedatimque discedit, crebro subsistēs, atq; respectās. nactus vero opaca, fuga, qua maxime potest veloci, se subtrahit, donec in aperta deueniat. tū rursus lētē incedit. sed si quādo locis nudis atq; patētibus cogitur fugā aperte arripere, currit cōtentus, nec salit, cursūsq; eius cōtinēs, vt canū intēditur. cū tamē ipse infestatur, vbi iam propinquarit, insilit. Vera etiā illa de eo narratur, ignē præcipue formidare, vt Homerus quoq; testatur, cum dicat: Ardentēsq; faces quas, quīs scūiat, horret: & percussorem agnoscere, atq; ex obseruato inuadere. Si quis etiā nō percusserit, sed infestet, hunc, si cæperit, non vnguibus lacerat, nec vlla iniuria afficit,

sed quatit solum: atque ubi ita perterritus, dimittit. Adeunt vrbes, & iniuriam hominibus inferunt, potissimum tempore suae senectutis. tunc enim per corporis imbecillitatem, & dentium defectionem venari nequeunt. Viuere annos multos putantur. & quidem, qui captus est claudus, dentes complures fractos habebat. quo argumento quidam longam esse leonum aetatem existimarunt. haud enim hoc accidere, nisi longo tempore potuisse. Leonum duo sunt genera. quorum alterum brevius, crispiorque pilo, quod ignavius est. alterum longius, piloque probiore, quod generosius est. fugiunt interdum leones demissa inter crura cauda, ut canes. Iam visus est leo, qui, cum suem aggrediretur, ut fetis horrentem aspexit, fugeret. Infirmus parte ilium est contra ictus: sed realiquo corpore multas patitur plagas, & capite validissimo est. Quaecumque vel momorderit, vel unguibus lacerarit, sanies pallens admodum de his ulceribus effluit, etiam per fascias, atque spongas: nec reprimi villo pacto potest. curantur eodem modo, quo morsus canini, ulcera. Thoes etiam quos lupos ceruarios diximus, hominem diligunt: & neque offendunt, neque metuunt valde. pugnant cum canibus & leonibus. quo fit ne eodem in loco sint ceruarij & leones. optimi ceruarij qui minores sunt. genera huius alij duo, alij tria statuunt. plura ijs esse non videntur. Sed ut piscium, auium, quadrupedum genera aliqua, ita ceruarij quoque per tempora immutantur: & colorem diuersum hieme aestate trahunt: atque aestate nudi, hieme hirti redduntur.

De natura, specie, & partu onasi. Cap. XLV.

Onasus gignitur in terra Paonia, monte Messapo, qui Paoniae & Mediae terrae collimitium est, & monapios a Paonibus appellatur, magnitudine tauri: sed corpore quam bos latiore. breuior enim, & in latera auctior est. Tergus distentum eius locum septem accubantium occupat. Cetera, forma bouis similis est, nisi quod ceruix iubata armorum tenuis, ut equi est: sed villo molliore, quam iuba equina, & compositiore. color pili totius corporis flauus, iuba prolixa, & ad oculos usque demissa, & frequens colore inter cinereum & rufum. non qualis equorum, quos partos vocant, est: sed villo supra squalidior, subter lanario. nigri aut admodum rufi nulli sunt. vocem similem boui emittunt. cornua adunca in se flexa, & pugnae inutilia gerunt, magnitudine palmari, aut paulo maiora, amplitudine non multo arctiore, quam ut singula semisextarium capiant, nigris proba. antia ad oculos usque demissa, ita, ut in latus potius quam ante pendeant. caret superiore dentium ordine, ut bos, & reliqua cornigera omnia. crura hirsuta atque bisulca habet, caudam minorem quam pro sui corporis magnitudine, similem bubulae. excitat puluerem, & fodit. tergore contra ictus praualido est. Carnem habet gustu suauem. quam ob rem in usu venandi est. Cum per-

cussus est, fugit, nisi defatigatus nusquam consistit. repugnat calcitrās, 20
& proluuiem alui vel ad quatuor passus projiciens. quo præsidio facile
le vitur, & plerunque ita adurit, ut pili insectantium canum absuman-
tur. sed tunc ea vis est in fimo, cum belua excitatur, & metuit. nam si
quiescit, nihil vrere potest. talis natura & species huius animalis est.
Tempore pariendi vniuersi in montibus enituntur. Sed priusquam 25
foetum ædant, excremento alui circiter eum locum in quo pariant, se
quasi vallo circundant, & muniunt. largam enim quandam eius excre-
menti copiam hæc belua egerit.

De ingenio, & sagacitate elephanti.

Cap. XLVI.

Elephantus omnium ferarum mitissimus, & placidissi-
mus est. quippe qui permulta officia, & erudiatur, &
intelligat. quando etiam regem adorare condiscit. va-
let sensu, & reliqua sagacitate ingenij excellit. quam
impleuerit coitu, eam rursus non tangit. Viuere ele- 5
phantos mares alij annos ducentos, alij centum & vi-
ginti aiunt. fœminas etiã ferè totidè: sed florere ætate circa sexagesimũ
narrant. hiemis ac frigoris impatiens hoc animal esse dicitur. amat am-
nes, & quanquã non fluuiatile sit, tamen riparium dici potest. ince-
dit etiam per aquam, & eatenus mergitur, quatenus eius promuscis su- 10
perat. refat enim per eam, & spiritum accipit, & reddit, sed natare satis
pondere sui corporis non potest.

Camelum matrem nunquam superuenire, deque prudentia
equi regis Scytharum.

Cap. XLVII.

Amel matres nunq̃ superueniũt suas. sed etiã si quis
cogat, ipsi nõ patiuntur. iam cum aliquando admissa-
rius nõ haberetur, curator pullum matri opertæ ad-
misit. qui dum coiret, delapso operimẽto agnouit ma-
trem, & quamuis coitum absoluerit, memor tamẽ cõ- 5
missi sceleris paulopost camelarium illum morfu defi-
xo interemit. Ferunt etiam regi Scytharum fuisse equam egregiam, ex
qua mares generosi omnes gignerentur. quorum vnum, qui præstan-
tior haberetur, cum ut ex matre procrearet, placeret, admissum omni-
no recusasse. opertam deinde latuisse matrem, ut imprudens superue- 10
niret. verũ ubi à concubitu faciẽ matris detectã agnouerat, fugam pro-
perasse, atq; seipsum actum præcipitem interemisse.

De mansuetudine, amore, & celeritate delphinorũ. Cap. XLVIII.

In marino etiam genere plurima de delphinis narratur indi-
cia morum placidorum ac mitium. amores quoq; in pueros,
& affectus libidinis, cum circa Tarentũ, & Cariam, tum etiam
locis alijs referũt. fertur etiam delphino apud Cariam capto

5 atque saucio ingentem reliquorum multitudinem conuenisse ad portum, immoratamque, donec piscator dimiserit eum quem caperat. tum omnes simul recepto captiuo rediisse. paruos item delphinos magnus aliquis semper comitatur custodia causa. Iam conspectus est delphinorum grex, maiorum & minorum promiscuus, post quem, duo
 10 quidam paulo post viderentur delphinulum defunctum labentem in imum subire, & in summa pelagi dorso euehere, quasi miserantes, ne ab aliqua belua deuoraretur. Quinetiam de velocitate huius animalis mira & incredibilia quaedam accepimus. omnium enim velocissimum esse creditur animalium, tum aquatiliu, tum terrestriu. Superfiliunt etiam malos nauigiorum maiorum. quod tunc potissimum euenit, cum aliquem insectantur piscem, quem deuorent. tunc enim si, quem impetunt, longius fugit, ad ima gurgitum persequuntur propter famis necessitatem. quod reditus longior sit, retinent sese, quasi spacium cogitantes, conuersique feruntur perinde ac sagitta pernice, ut
 20 celeritate opportuna longo transmissio itinere ad locum spirandi deueniant. quo impetu sit, ut se eiaculentur in aërem, & superfiliant malos nauigiorum, quæ forte affuerint. hoc idem vrinatores faciunt, cum se in profundum demiserunt. pro viribus enim conuersi enixius efferuntur, ut spirent. degunt coniugatim mares cum foeminis. Queritur, quam ob rem in terram erumpant. hoc enim interdum eos facere incerta de causa dicitur.

De his animalibus, quæ pro actionibus afficiuntur, moribusque immutantur. Cap. XLIX.

Ed, ut quæque animalia pro suis affectibus agere, sic pro suis quoque actionibus affici immutarique moribus solent. partes etiam corporis nonnullæ sepe numero ratione agendi immutantur, ut in auiu genere euenit. Gallinæ enim cum mares vicerint, cucuriunt, & exemplo marium tentant superuētu coire. crista etiā
 5 caudæque erigitur, ita, ne facile præterea sit, an foeminæ sint cognoscere. nonnunquam etiam calcaria parua ijs enascuntur. iam vero & mares visi nonnulli sunt, qui cum forte foemina interisset, ipsi officio matris fungerentur, in pullos ductando, fouendo, educando, ita, ne decætero vel cucurire vel coire appeterent. quin & iam inde à primo ortu naturæ ita nonnulli mares effoeminati proueniunt, ut neque cucuriant, neque per coitum agere velint, & venerem eorum qui tentent superuenire patiantur. Cuculus etiā immutatur colore, & vocē minus explanat, cum se abditurus est. quod facere exortu caniculæ solet. apparere autem incipit ab
 15 ineunte vere ad eius sideris ortum. Abditur & ea quam ænanthā quidam appellant, ac si vitifloram dixeris, exortu eiusdē sideris: occasu vero apparet. vitat enim interdum frigora: aliās æstum, Necnon vpupa,

cum colore, tum vero specie immutatur: vt Aeschylus poeta satis carmine suo exposuit. 20

Quin fert sui spectantem & epopem mali,
Colore speciem multimodo pingens suam.
Saxicolam, & improbum arma gestantem alitem.

Adulti infantis forma hic sese refert.
Nam vere candicans vbi extitit nouo. 25

Aestate tum deinde vt recanduit seges,
Alas repente varias maculatas quatit.
Vagatur hic semper fastidians locos.

Deserta quærit nemorum, & inuias plagas.

Complures etiam alia aues immutantur per tempora & colore, & 30
voce: vt merula, quæ ex nigra redditur rufa, & vocem mittit diuersam.
strepitat enim per hiemem, cum per æstatem tumultuans cantet. Mu-
tat & turdus colorem. quippe qui collo æstate varius, hieme murino di-
stinctus spectetur. voce tamen eadem est. Luscinia canere solet assidue 35
diebus ac noctibus quindecim, cum sylua fronde incipit opacare. dein
canit quidem: sed non assiduo. mox adulta, æstate vocem mittit diuer-
sam: non insuper variam, aut celerem, modulatamque, sed simplicem.
colore etiam immutatur. & quidem in terra Italia per id tempus alio
nomine appellatur. apparet non diu. abdit enim sese & latet. Rubecu- 40
læ, & quæ rutilicillæ appellantur, inuicem transeunt. estq; rubecula hi-
berni temporis, rutilicilla æstiuæ. nec alio ferè inter se differunt, nisi pe-
ctoris colore, & caudæ. sic & ficedulæ, & atricapillæ vicibus commutân-
tur. fit enim ineunte autumno ficedula, ab autumno protinus atrica-
pilla. nec inter eas discriminè aliquod, nisi coloris & vocis est. Auem au- 45
tem esse eandem constat, quia dum immutaretur, hoc genus vtrunq;
conspexit, nondum absolute mutatum: nec alterutrū adhuc pro-
prium vllum habens appellationis. Nec mirum si hæc ita voce aut co-
lore mutantur, quando & palumbes hieme non gemit, nisi quod ali-
quando ex asperissima hieme placidum tempus successisset, gemuerit.
quod apud peritos in admiratione habitum est. cæterum ineunte vere 50
gemere incipit. Denique aues tunc maxime, plurimæque emittunt
voces cum coeunt, Mos auium est, vt alia sese in puluere voluent, alia
sese lauent, alia nec puluere neque balneo vtantur. Sūt pulueratrices,
quæ non altiuolæ, sed terræ propinquæ, vt gallina, perdix, attagena, a- 55
lauda, fasiana. Lotrices, nonnullæ rectungues, & quæ circa fluuios, aut
paludes, aut mare versantur. Alia vtrunque tum lauare, tum puluera-
re solent: vt columbus, vt passer. Aduncarum pars maior neutrum fa-
cit. hæc ita se habent. Proprium nonnullis auium euenit crepitus alui:
vt turturi. pars etiam nouissima alui earundem vehementer citatur, 60
cum vocem reddunt.

De his animalibus, quæ castratione immutantur: quæ ve-
ruminant. Cap. L.

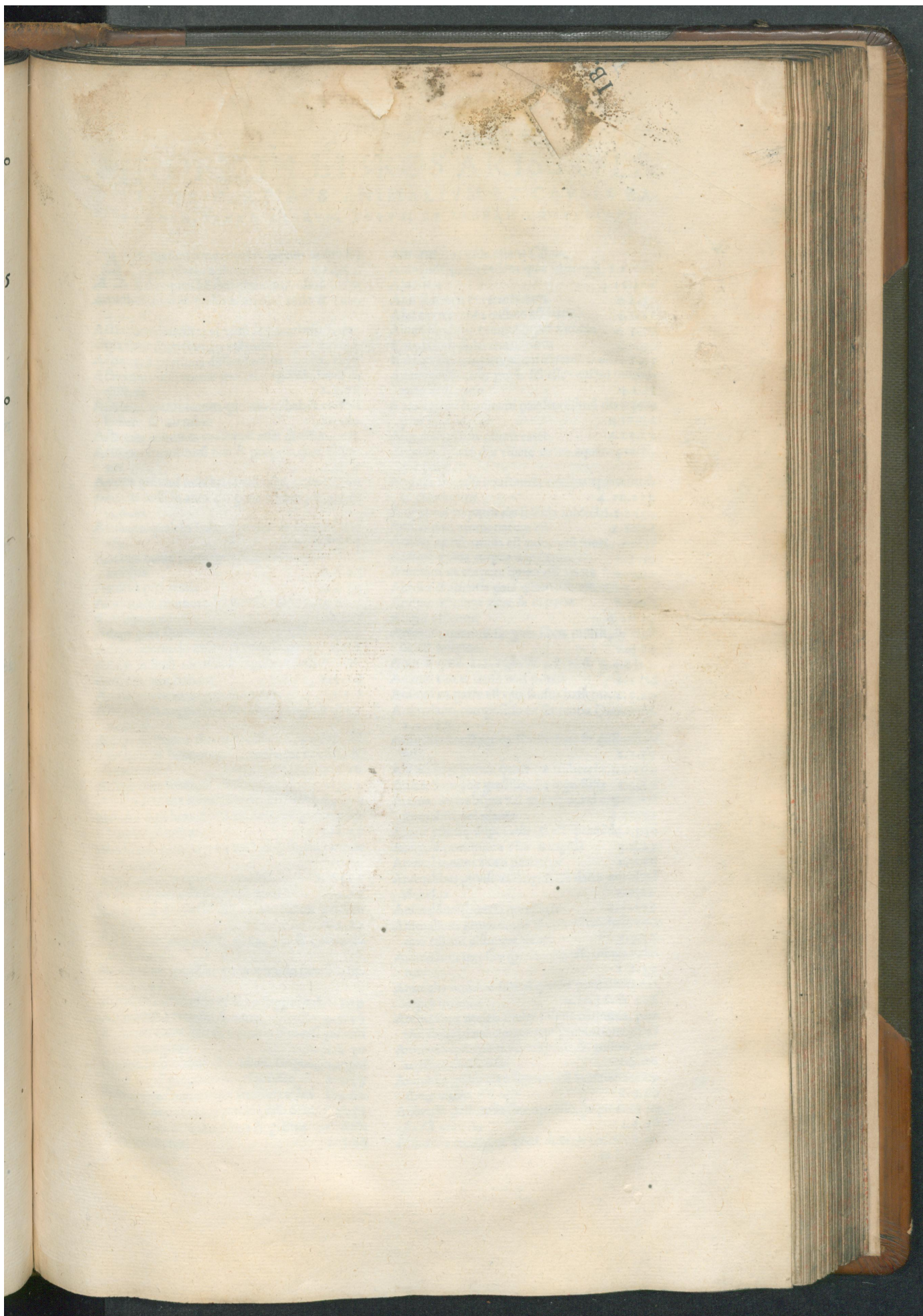

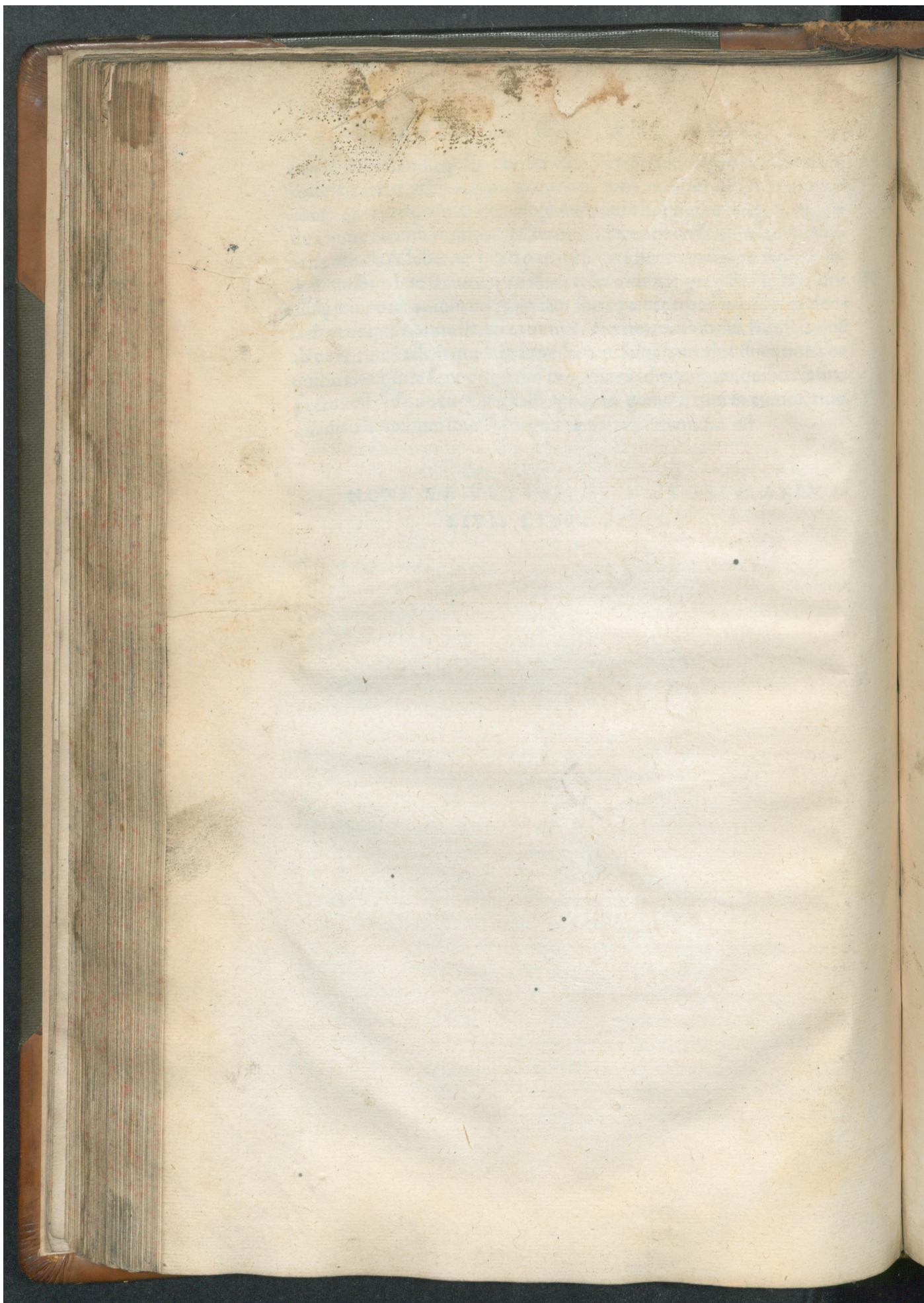
Mutantur vero animantium aliqua, forma & moribus,
non modo per ætates & tempora: verum etiã castra-
tione. castratur autem ea quibus sunt testes. Sūt au-
bus testes intus lumbis hærentes, & quadrupedum
ijs quæ oua pariunt. At vero ijs quæ animal generant,
eademq; terrestria sunt, plurima quidem parte foris,
sed nonnullis etiam intus, cõtinentur. omnibus vero postrema aluo hæ-
bentur. Castratur gallinacei parte nouissima suæ alui, quæ, cum coeunt,
cõcidit. hanc enim si duobus aut tribus ferramentis adusseris, capos fa-
cies. quod si perfectus est qui castratur, crista pallefcit, & cucurire desi-
nit, neq; coitum venereum repetit. sed si adhuc pullus est, ne inchoari
quidem ex his quicq; potest, cum accrescit. quod idẽ in homine quoq;
accidere certum est. Nam si puer adhuc excidatur, neq; postgeniti pili
innascuntur, neq; vox immutatur: sed suum seruat acumen. At si iam
puber, postgeniti defluunt pili, præterquam pubis. hæc enim quãuis mi-
nuatur, tamen manet. sed cõgeniti nõ defluunt. nemo enim spado cala-
uescit. Quadrupedum etiam exectorum vox omnium in fœminã im-
mutatur. Sed cum cætera nisi nouella castrentur, intereant, aper vnus
qua ætate castretur, non refert. omnia deniq; si dum crescunt, castran-
tur, maiora & elegãtiora, quàm incastrata euadūt. sed si postea q̃ adole-
uerunt, & iã incremento constiterunt, castres, nihil præterea accedere
ad magnitudinem potest. Cerui, si cum per ætatẽ nondum cornua ge-
runt, castrentur, nõ ædunt cornua: sed si cornigeri exciduntur, nõ de-
cidunt cornua, & magnitudine eadem seruatur. Vitulis tẽpus castrã-
di anniculis est, alioquin minores deformioresq; euadunt. Modus ca-
strandı hic est. Tractos deorsum testes, atq; obtentos, pressosque in imũ
scorti cultello adacto extrudunt. mox fibras sursum quoad maxime fie-
ri potest, reprimunt: & plagam infarciunt capillamētis, vt sanies efflue-
re possit. & si inflāmur, ignem adhibent scorto, & respergunt. Si bos
à recenti castratu ineat, procreare potest. Apria etiã scropharum ca-
stratur, ne præterea coitum appetat, sed breui tẽpore obesetur. Castra-
tur autẽ cum biduo ieiunarit, suspensã pernis prioribus, recisã cute in-
ter femina qua maribus testes maxime cõtinentur. hæc enim parte ad-
hæret vuluis apria dicta. cuius exigua parte abscisa, consarcinant. Ca-
meli etiam fœminæ castrantur, cum eis vti in prælio libet, ne cõcipiant
vtero. nonnulli superioris Asiæ incolę camelos vel ad tria milia possidēt.
Currunt cameli celerius q̃ equi Nissani, propter laxiorẽ sui gradus glo-
merationem, & castrata deniq; auctiora quàm incastrata euadunt. Ani-
malia quibus ruminare in more est, proficiunt, delectanturq; non mi-

ARIST. DE HIST. ANI. LIB. IX.

nus in ruminando, quàm edendo. Ruminant quæ superiore dentium 40
ordine carent, ut boues, oves, capræ. ex feris nullum adhuc ruminare
constat, præterquam ea quæ aliquando cum hominibus exigunt, ut cer-
uus. hunc etenim ruminare planum est. Iacent potissimum cum rumi-
nant omnia, & hibernis præcipue mēsis solent ruminare. septem fe- 45
rè mensibus hoc faciunt, quæ intra tecta aluntur. gregales leuius mi-
nusq; temporis ruminant, quoniam foris pascantur. Sūt etiam ex den-
tatis utrinque nonnulla, quæ ruminant: ut mures Pontici, & piscis, quæ
ab ea re ruminalem quidam appellarunt. Sunt item alui fluentioris ea
quibus longiora sunt crura. sed propensiora ad vomitum, quibus latius
pectus est. Idque tum in quadrupedum genere, tum in auium, tum 50
etiam in hominum ita esse magna ex parte perpensum est.

NONI ET VLTIMI DE HISTORIA ANIMA- LIVM LIBRI FINIS.

INDEX IN LIBROS ARISTOTE- LIS DE PARTIBVS ANIMALIVM ET CAVSIS EA- RVNDEM, IYXTA LIBRVM, CAPVT, ET LINEAM COMPOSITVS.

A Bomafum venter vnus eorum animalium
quæ plures habent 3.14.34
Accipitri lië deficit magnitudine. 3.7.50
Acetabulorum in pedibus mollium ratio & vfus.
4.9.50
Actionum diuerfitas virtutum in membris: & ani-
malibus diuerfitatem oftendit 2.1.40
Actiones à partibus diffimilaribus 2.1.77
Actionum differentie indicant agentia inter fe
differre 1.5.78
Actiones membrorum quo modo habet eodem
habent & membra 1.5.80
Actiones communes membrorum quæ dicuntur 1.5.72
Actiones membrorum fuarum & propriarum quæ dicun-
tur 1.5.73
Aculeis armantur infecta nonnulla, fed varie. 4.6.29
Aculeus nulli in aluo cui pennæ binæ, & quare
4.6.42
Aculeum qualem habent mufcæ & apes, & quo
vfus. 2.17.63
Aculeus quare parte priore geratur quibuldam
infectis 4.6.44
Aculeus pro armis 3.1.34
Acutorum morborum fel non effe caulam. 4.2.25
Adæps quid 2.6.27
Adæps pars fimilaris humida 2.2.3
Adæps quomodo differt à feuo, & quid 2.5.1
Adæps & feui cōcoctiois fanguineæ finis. 3.9.40
Adipem quæ habent 2.5.14
Adipe carent exanguia. & quare 2.5.7
Adæps non cogitur, nec ficcitate frangitur quare
2.5.15
Adæps & feuum fi non excefferint, profunt ad
fenfum & fanitatem: fi excefferint nocent, &
interimunt 2.5.16
Adæps non fenfit. & quid 2.5.22
Adulta ferè oia aliquid habet caliditatis. 2.2.101
Ædes lapidum gratia non funt, fed gratia ædiū
lapides petuntur. 2.1.21
Ædificatio prior tēpore ædibus ipfis, fed ratione
ædes ipfæ. 2.1.30
Aër & aqua corporum materia. 1.1.105
Æfopi Momus de cornibus tauri 3.2.41
Affectus & affectiones ex neceffitate quadam
infunt 1.5.82
Alæ peculiare auium 4.12.37. & quomodo
agantur. 40
Alimentum neceffarium quo modo neceffitatis.
1.1.195
Alimentum ex humido & fcco fuppeditat. 2.3.29
Alimentum ex aqua & terra 3.5.57
Alimenti concoctio & mutatio non nifi per vim
caloris agitur 2.3.30
Alimentum vltimū fanguineis fanguis, exanguis
bus quod proportionē refpondet 2.3.55
Alimentum non mouet fenfum tactus 2.3.62
Alimentum omnis conceptaculum effe debet 2.3.53
Alimentum in animalibus & plantis quomodo
fuppeditat. 2.3.46

Alimentum, vide etiam Cibus.
Alterandi vis an eadem quæ fentiendi. 1.1.161
Alui fitus 4.10.162
Alui fedimen excrementum 4.2.52
Alui excrementa quibus albicant 4.1.13
Aluus funditur nonnullis per metum 4.5.57
Amarum dulci contrarium 4.2.40
Anatome corporis humani abominabilis. 1.5.45
Anaxagoras errat putans fel effe caulam morbo-
rum acutorum 4.2.21
Anaxagoras hominem prudentiffimū dixit pro-
pter manus 4.10.64
Anguilla quibus pinnis caret 4.13.25
Anguilla quare diu viuere extra aquam potest.
4.13.67
Angulis fingulis constantia celerius aperiuntur,
& clauduntur 4.10.222
Anima ois an naturalis fciētiæ fubiectū. 1.1.152
Anima non omnis natura eft 1.1.164
Anima an non omnis eft principium motus. 1.1.158
Animæ gratia corpus conditum 1.5.69
Animam in corpore igneo effe quare 2.7.22
Animæ fentientis pars quomodo eft 3.5.9
Animæ officium alere & mouere 2.7.24
Animi officium 4.10.25
Animosa quorum fanguis fibris multis, & crafs-
sis eft refertus 2.4.20
Animal quid. 1.1.138. & 2.8.5. & 3.4.65.
Animal carere fenfu non potest 2.1.74
Animal ea parte eft qua fenfus habetur. 2.5.20
Animalium compositio ex fententia Democriti.
1.1.118
Animalia constant ex fimilaribus & diffimilaribus
2.1.37
Animalium partes quare ita cōfiterūt. 1.1.102
Animalium alia grefilia, alia ingrefilia 1.3.50
Animal quare bipes vel multipes, vel expes, vel
immobile, vel planta 4.10.53
Aialium viliorum difputatio non eft fpernenda. 1.5.30
Animalia complura vitæ ancipitis 3.6.11
Animal omne caloris particeps 2.7.28
Animalibus omnibus fanguis eft datus, aut aliud
vice eius 2.2.22
Animalibus fpiratio neceffaria 1.1.219
Animalium genus omne finum vētris habet ex
quo cibum affumere debet 2.3.46
Animalium inceffus fpecie vnus effe minus vide-
tur 1.1.31
Animalia omnino formā gerunt pomilionis ex-
cepto homine 4.10.32. & 206
Animalibus multis multa infunt cōmunia, par-
tim fimplici ratione, partim proportionē. 1.5.55
Animata communibus corporis & animæ mu-
neribus diuidenda 1.3.48
Animalia generatim fumere eft tentandum au-
thore vulgo 1.3.59
Animalis pars nulla fine materia, neque cum fo-
la eft materia 1.3.40
Animalia cornigera quare duobus cornibus di-

IN L DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

tinguntur	3.2.30	Arteria tendit ad pulmonem & cor	3.3.57
Animalia mota cessant metu, excernunt, & ali-		Arteria, vide etiam Guttur.	
qua colores mutant	2.4.18	¶ Afilorum lingua hominum secat cutem.	2.17.69
Animalium ad salutem quæ sunt excogitata.	2.9.66	Afinus simplicem habet ventrem	3.14.15
Animalium arma quæ	3.1.34	Afino lien qualis	3.12.24
Animalibus omnibus vnum auxilium, excepto		Afinus felle caret	4.2.11
homine	4.10.80	Afino cor magnum	3.4.113
Animalia optime constant & viribus & ingenio,		Afino pes solidus	4.10.154
quæ calidum sanguinem tenuem & sincerum		Afinus cur timidus	3.4.113
habent	2.2.30	Afinabus mammæ ubi, & quare, & quot parit	4.10.153
Animalia nonnulla ex his quæ fibras in sangui-		Afinus Indicus solipes in cornigerorum genere.	3.2.29. & vno cornu armatur. 32. & solipes
ne non habent, sunt sapientiora tenuitate san-		existit. 33	
guinis, atque munditia	2.4.7	¶ Atramentum habent mollia omnia, & ubi, &	
Animalium Ponticorum ephemerozum confide-		quo vsu. 4.5.36. & vnde fit. 50	
ratio	4.5.229	¶ Audientiores quibus cor minus & mediocre.	3.4.109
¶ Aorta vena, vide Vena aorta, & vena minor.		Auditos in capite debita ratione	2.10.54
¶ Apri cur animosi, iracundi & furibundi.	2.4.24	Auditus fit vndique	2.10.64
Apri mares dentes habent exteros: foemina non		Audiendi sensorium aeris est	2.10.55
3.1.23. & 29		Auditorij meatus auibus, & quare	2.12.1
Apes quadripennes quare	4.6.12	Augendi principium	1.1.160
Apes dentes habent	4.5.24. & 4.6.36	Omne quod augetur, ei alimentum est opus. 2.3.28	
Apum crura qualia, & ad quæ vsu	4.6.55	Auctio multis & diuersis generibus eadem.	1.1.23
Apum promulcis ad quem vsu	4.5.21	Auis pro genere statuitur	1.5.75
Apibus aculeus pro armis	4.6.36	Auium genus omne pennatum	4.12.7
Apes quare aculeum fungosum & cauum habent		Auium pennæ ex excrementis	3.7.64
2.17.65		Auibis vis volandi in auis essentia est	4.12.46
Apes ingeniosiores cæteris exanguibus, & quare		Auis ab aue differentia	1.4.9
2.2.27		Auium differentia in partibus corporis	4.12.1
Apes quare prudentiores nonnullis sanguineis.		Aues ala volatiles	4.12.46
2.4.13		Auibis ala vice crurum priorum	4.12.45
Apes pabuli gratia euagantur	4.6.11	Auium genus quare volat in excelsum.	2.13.33
Appendices ad ventrem quæ habeant. 3.14.58		Auibis rostrum proprium	4.12.11
& deinceps.		Auibis rostrum osseum, & quare	2.16.43
¶ Aqua & aer corporum materia	1.1.105	Auium rostri discrimina & vsus	3.1.65
Aqua frigore congelascit	2.4.16	Auibis nonnullis serratum rostri extremum, &	
Aquæ calor quomodo differt à calore olei. 2.2.77		quare	3.1.79
Aqua quomodo differt à sanguine in calore	2.2.79	Auibis minutis quare rostrum lautum	3.1.73
Aquæ calor quomodo à calore flammæ differt	2.2.73	Auibis lignipetis rostrum quare durum. 3.1.72	
Aquæ collatio cum lapide & ferro in cal fieri.		Auium quæ apud paludes victitant rostri com-	
2.2.80		moditas	3.1.78
Aqua non concrefcit, si ex luto terrenum semo-		Aues lato rostro radices esitant	ibidem
ueris	2.4.27	Auibis collum pro crurum modo vt plurimum	
Aqueum & terreum omne crassescit dum con-		est descriptum	4.12.16
coquitur	3.5.56	Auibis carniuoris quare incommoda colli longi-	
Aquæ quæ sunt vnius, frigore coguntur, sed leuius:		tudo	4.12.20
fortius quæ terræ	2.2.106	Aues longo collo & crassiore, volant eo porrecto,	
Aquatilibus spina pro osse	2.6.23	si tenui, curuato feruntur	4.12.101
Aquatilia calidiora esse, nonnullis placet, quo ar-		Aues sunt quæ longis cruribus innituntur, & qua-	
gumento	2.2.42	re	4.12.89
¶ Arbores quæ vice excrementorum effundunt.		Auium crura cur non carnosæ	4.12.115
2.10.7		Auium crura quot, & quomodo flectuntur. 4.12.38	
Arma animalium quæ & qualia esse debent.		Aues quibus crura sunt breuia, hæc ad ventrem	
2.9.66. & 3.1.34		contractis cruribus volant, & quare	4.12.99
Arma hominis quæ	4.10.84	Auium volatus	ibidem
Ars in artificiosis principium	1.1.168	Auibis omnibus clunus, & quare	4.12.103
Ars in his quæ sponte fieri nequeunt, prior artifi-		Aues omnes vncungues difficulter ambulant.	
cio	1.1.84	4.12.72	
Arte quæ sunt, eadem sponte fieri possunt non-		Auium caudæ vsus	4.9.67
nulla, & quæ	1.1.83	Auibis digiti quaterni	4.12.116
Artineum siue reticulum vnius ex ventribus eo-		Aues vesica carent, & quare	4.1.11
rum quæ plures habent	3.14.33	Auium vmbilicus quomodo habet	4.12.54
Arteria ante gulam constituta necessario.	3.3.19	Auium venter ubi	4.12.51
& 56.			
Arteria exterior quo ad gulam	3.3.30		
Per arteriam potum meare, error	3.3.22		

INDEX.

Aues ubi appendices in ventre sitas habent.

3.14.61
 Auim ossa degenerant 2.9.46
 Auibus pectus quale 4.12.48
 Auim omnium pulmo qualis 3.6.30
 Auibus quare lien exiguus 3.7.60
 Auim iecur quale 3.12.9
 Aues naribus carent, & quare 2.16.36
 Auim pars qua cib⁹ recipit, varie habet. 3.14.36
 Aues cilio carent 2.14.2
 Aues inferiore tantū palpebra cōiuent. 4.11.33
 & quare. 2.13.16.

Aues grauiore quomodo nīstantur & conuiēt
 2.13.24

Aues nonnullæ ab angulis nīstantur membrana
 obeunte 4.11.35

Auibus quomodo sensoria habentur 4.11.28

Aues meatus auditorios habēt, & quare. 2.12.1

Auim oculi, vide Oculi auim.

Auim pleræq; vocē copiose emittit 2.17.20

Aues literas proferētes lingua sūt latiore. 2.17.16

Aues minores vocaliores 2.17.21

Aues mammis carent, & quare 4.11.76

Auibus omnibus testes 4.12.124

Auibus nonnullis calcar datum 4.12.66

Aues quō mouent maxillā, & quare 4.11.41

Aues aliæ volaces, aliæ non 4.12.57

Aues non volaces quæ corpore grādiōri. 4.12.64

Aues vncungues quare corpore exiguo. 4.12.63

Aues vncungues cur cernant clarissime. 2.13.32

Aues terrestres & parū volatiles quare acie ocu-
 lorum non valent. 2.13.35

Aues aptæ ad nandū quæ 4.12.81

Aues omnes quare parum bibunt, & diu demer-
 sa aquam tolerant 3.6.33

Auibus excrementa albicant. 4.1.13

Aues, vide etiam Volucres.

Aurium situs 2.10.67

Aures quare chartilaginose 2.9.56

Aures cur geminæ 2.10.78

Auricularum in quadrupedibus situs 2.11.1

Auricula carent aues quare, & quadrupedes ouis
 paræ corticata. 2.12.3

B.

Albi qui 2.17.12

Balena spirat 3.6.10

Balena quare pulmo inditus 4.13.99

Balena brachijs caret, sed fistulam sui pulmonis
 causa continent 4.13.90

Bibūt parum quæ pulmone carent 3.8.10

Bilis excrementum 4.2.53

Bilis qualibet corporis parte gignitur 4.2.26

Bilem alij inter calida, alij inter frigida annume-
 rant 2.2.48

Bilis flaua si separet humidior redditur. 2.3.25

Bisulca talum habent 4.10.230

Bisulcorum pars maior cornua gerit 3.2.13

Bialuium inter testata diuersitas 4.7.10

Bialue se concludendo tueretur 4.5.84

Bialuibis turbinata quodam modo assimilan-
 tur 4.5.77

Bialuia ubi papauer suū continent, & ubi quod
 ouum dicunt 4.5.111

Blasi lingua qui 2.17.12

Bonafis cornua qualia 3.2.24

Bonafis auxiliū excrementorū profusio. 3.2.25

Boum lien qualis 3.12.21

Boues vrbani & syluestres 1.3.55

Boues nonnulli recessu pascere solent sua natura
 2.16.21

Bubus cauda qualis 2.14.20

Brachiorū flexus homini ad quē vsū. 4.10.105

Branchiarum in piscibus consideratio 4.13.49

Branchiarum natura quasi ad spirandi vsū pi-
 scibus data 4.13.57

Branchiarum natura spinosa 2.17.41

Brachiarum copiae vel inopiae causa caloris cor-
 di infiti copia, aut inopia est 4.13.62

Bruta quare hominibus deteriora 4.10.49

Brutis delatio & non intellectus 1.1.162

Bubalis quod auxiliū ad necē fugiēdā. 3.2.22

Buccina turbinati generis 4.7.9

Buccina qua clauduntur causa 4.5.79

Buccina quibus partibus constant 4.5.75

C

Alcaria aialibus arma. 3.1.34. & 4.8.33

Calcar cum mares habeant, foeminae ma-
 gna ex parte non habent 3.1.41

Calcar quibus auibus & quibus non 4.12.66

Calchidem apud Euboicam oues & caprae sine
 felle sunt 4.2.20

Calculis laborant renes 2.4.127

Calidi rationes 2.2.40

Calidum quot modis. Item calidius 2.2.63

Calidorum duorum quod sit calidius iudicium
 non est simplex 2.2.91

Calidum per se & per accidens dicitur. 2.2.86

& 112

Calidum calore externo calidum quasi per acci-
 dens est 2.2.84

Calidum per accidens saepe vehementius calfa-
 cit 2.2.88

Calidum per se amplius vrit 2.2.89

Calidum per se refrigerat lentius 2.2.87

Calida quæ dicuntur, aut externum calorem con-
 tinent, aut suum 2.2.82

Calidum & frigidum omnium quæ sensum pa-
 tiuntur, apertissima sunt 2.2.51

Calidum quod est, cibum & desiderat, & conco-
 quit cito 4.5.226

Calidum potentia, & calidum actu 2.2.113

Calidum quod amplius tactum calfacit, & cali-
 dum quod magis igniat ibidem

Calidorum per passionem frigiditas non est pri-
 uatio 2.2.96

Calidum contrarium frigidum 3.7.67

Calor vim obtinet augendi. 3.6.37. concoquen-
 di. 4.3.18. & 3.9.53. & 4.5.156

Caloris particeps omne animalium genus. 2.7.28

Calor tum cogit, tum liquat 2.2.106

Caloris natui principium in omnibus tam ani-
 malibus, quam stirpibus quare est, & pluribus
 partibus accommodatum 2.3.31

Calor animalis perquam tute à tergo est aper-
 tus 3.4.70

Calor non pariter agit in venis & vetriculis cor-
 dis 3.4.117

Calor quod parum est cito afficit 2.5.28

Caluaria sero homini induratur, & quare. 2.7.71

Calx aliquid habet caliditatis, & quare. 2.2.102

aa. ij.

IN LIB. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

Camelo pes bifidus 3.10.154
 Camelus quare non superne dentata 3.14.19
 Camelus multiplicem habet ventrem, & quare. 3.14.15
 Camelus ruminat more cornigerorum, & quare 3.14.25
 Camelo māmē vbi, & q̄re, & quot parit. 4.10.153
 Camelis dētū portione natura abusa 3.14.25
 Camelus quomodo fel habet 4.2.11
 Camelis auxilium magnitudo. 3.2.16
 Camelus mas in auterum mingit. 4.10.189
 Camelī cibus durus & spinosus 3.14.23
 Camelus longæ vitæ 4.2.45
 Cancris genus crustatorum 4.8.3
 Cancris caput indiscretum 4.10.6
 Cancris binos dentes habent primores, & quis sit aliarum partium 4.5.60
 Cancris oris vsus qualis 4.11.58
 Cancris caudam non habent 4.8.11. & quare inutilis 13.
 Cancris foemina distinctio à mare 4.8.27
 Cancrarī generis & locustarij similitudo & dissimilitudo 4.8.6
 Cancris foris crusta muniti seruantur 2.8.19. & quare 23.
 Cancrorum forceps dexter grandior & valētiōr 4.8.30.
 Cancris superiorem forcipis partem mouent, & non inferiorem, & quare 4.11.55
 Cancris pelagijs pedes retardiores ad ambulandum, & quare 4.18.14
 Cancelli qui in pisciculis reperiuntur pedes habent quales 4.8.18
 Canis simplicem habet ventrem 3.14.13. & quantus & qualis 71.
 Cani lien qualis 3.12.22
 Canibus mammae vbi & quot 4.10.135
 Canibus prona totius corporis hirsuta quare. 2.14.16
 Cani digiti quot in singulis pedibus 4.10.114
 Canes non sine cruciatu sese leuant excremento 3.14.75.
 Canes in India vrbani & syluestres 1.3.55
 Canthari contrahunt se in incisuras cum tanguntur, & glomerari nequeant 4.6.24
 Capra plures habet vētres, & eorū vsus. 3.14.27
 Capræ lien qualis. 3.12.20
 Capræ q̄ pte māmās gerūt, & quare. 4.10.155
 Capræ partim habent fel, partim non habēt, & quantum in Naxo 4.2.17.
 Capræ vrbanae & syluestres 1.3.55
 Caprea minimū omnium cornigerorū 3.2.63
 Capreis quod auxiliū ad necē fugiendā 3.2.22
 Caput quæ habent 4.10.5
 Capitis partes ceruix & collum 4.10.4
 Capitis pars posterior cerebro caret 2.10.53
 Capitis pars & prior & posterior carne vacat, & quare 2.10.48
 Capitis diuisio in maxillam superiorem, & inferiorem 4.11.39
 Capitis partium consideratio. 3.1. per totum. & 3.2. per totum
 Caput cerebri gratia potissimum 4.10.9
 Caput homini pilosissimum quare 2.14.23
 Capite truncato quæ viuere possunt 3.10.47

Caput abscissum an loquutum fuerit, & ibi historia quædam 3.10.32
 Caput præcisum sacerdotis Iouis Hoplosmij an loquutum 3.10.38
 Caput loqui non potest præcisā arteria, & sine motu pulmonis 3.10.40
 Caput hominis, vide Hominis caput.
 Caput cur nonnullos sensū habeat 4.10.11
 Carbo forsan subiectum ignis 2.2.99
 Carbo extinctus est frigidus 2.2.100
 Caria in terra Iuppiter Hoplosmij colitur. 3.10.36
 Carnis animalium consideratio 2.8.1
 Caro pars similis 2.2.1.16
 Caro pars similis humida 2.2.4
 Carnis & viscerum differentia 3.13.1
 Caro an subiectum tactus 2.1.72
 Caro sensum tactus mouet 2.3.63
 Caro quomodo adhæret ossibus 2.9.25
 Caro vim obtinet sentiendi 2.5.20
 Caro homini mollissima quare 2.16.70
 Carniuora quare durioribus cōstāt ossibus quā alia 2.9.41
 Catarrus, vide Fluxio.
 Caudarum in animalibus consideratio. 2.14.18
 Caudam quæ habent 4.10.191
 Cauda quare animalibus data 4.10.209
 Cauda piscibus quomodo euariet 4.13.5
 Cauda homo vnus vacat, & quare 4.10.214
 Caudarum differentia 2.1.1.1. ibidem.
 Cause plures generationis naturalis, & quæ prima sit 1.1.40
 Cause generationis duæ 1.1.190
 Cause generationis duo modi 1.1.202
 Causa cuius gratia ratio est 1.1.45
 Causa cuius gratia nature operib⁹ potius quā artis est coniuncta 1.1.48
 Causa cuius gratia princeps generationis naturalis 1.1.44
 Cæcum intestinum 3.14.82
 Cælestium ordo ratus & certus magis, quā in nobis 1.1.173
 Cælum an factum, & quare 1.1.171
 Cælum tale constituisse quare volunt nature exploratores 1.1.176
 Cercidas interfecto sacerdotis Iouis Hoplosmij quomodo damnatus 3.10.39
 Cerebrum qua capitis parte 2.10.62
 Cerebrum quare animalibus datum 2.7.20
 Cerebrum quæ habent 2.7.34
 Cerebrum omnium bipartitum 3.7.9
 Cerebrū quibus, & quare obiectū cordi 4.10.9
 Cerebrum & cor maxime principatū vitæ obtinent 3.11.9
 Cerebrum humidum ac frigidum 2.10.43
 Cerebri frigiditas quibus argumentis cognoscitur 2.7.12
 Cerebrum cōmune aquæ & terræ. 2.7.33. & 59
 Cerebrum aduersus cordis sedem, & calorem. 2.7.31. & 36
 Cerebrum cuius gratia 2.10.30
 Cerebrum insensibile 2.7.16
 Cerebrum priuatum sanguine 2.7.13
 Cerebrum non esse medullam quibus argumentis 2.7.4

INDEX.

Cerebrum si vel humet vel siccet, suo fungi officio non potest: & quos morbos affert 2.7.76
 Cerebri ad membranam venæ frequentes & ternues ex vtraque vena 2.7.38
 Cerebri plurimū homo habet, & plus mas quam foemina, & quare 2.7.65
 Cerebrum hominum proportionem maximum & humidissimum 2.14.28
 Cerebrum homini humidum 2.14.25
 Ceruus plures habet v̄tres, & eorū vsus. 3.14.27
 Ceruæ vbi mammas gerunt 4.10.155
 Ceruis dūtaxat cornua tota solida & decidua quare. 3.2.51
 Ceruæ quare cornibus careant. 3.2.74
 Ceruorum maribus cornua sunt, foeminis defunt 3.1.39
 Ceruo cor magnum 3.4.113
 Ceruus felle caret 4.2.11
 Ceruis auxilium velocitas 3.2.20
 Ceruorum sanguis non continet fibras, & ideo non spissatur 2.4.2
 Cerui cur diutius viuunt sententia antiquorum. 4.2.43
 Ceruus cur timidus 3.4.113
 Cete omnia quæ ressiāt, habet pulmonē. 3.6.11
 ¶ Chameleonis consideratio 4.11.83
 Chartilagineis cum osse differentia & conuenientia 2.9.57
 Chartilago præcisa recrescere non potest 2.9.59
 Chartilagineosæ partes inseruntur flexuris ossium quare 2.9.24
 Chartilagineæ terrestriū animalium vacante medulla discreta 2.9.59
 Chartilago in genere piscium quare exhibitā. 2.8.17
 Chartilaginea inter pisces spinis carent, sed aspera cute muniuntur, & quare 4.13.83
 Chartilaginea ædunt animal in lucē, vbi primū oua intra se pepererint 4.1.18
 Chartilagineis piscibus vbi os 4.13.70
 Chartilagineorū branchiæ detestæ 4.13.52
 Chartilaginea spinam pro osse habent ex chartilagine 2.9.49
 Chartilagineorum spina dorsi habet medullam. 2.9.62
 Chartilaginea cibum corripere non possunt, nisi resupinentur. 4.13.70
 ¶ Cibi prima administratio in ore nullius est causa concoctionis, sed facilitatem concoquendi ministrat 2.3.34
 Ciborū voluptas in descendendo cōtingit. 4.11.15
 Cibi concoctionem iuuant iecur & lien. 3.7.38
 Cibi excrementa humores sunt postgeniti. 2.7.81
 Cibi exuperantia duplex 3.5.60
 Ciborum auida quibus intestina recta 3.14.65
 Cibi auiditatem intestini laxitas auget: & acceriat rectitudo 3.14.95
 Cibum & desiderat, & concoquit cito quod calidum est 4.5.226
 Cibo carere facile patitur quod frigidū est. ibidem
 Cibum omnia animalia cupiunt 2.17.55
 Cibi sumēdi pars aīali maxime necessaria. 2.10.3
 Cibus, vide etiam Alimentum.
 Cicadarum genus omnium maxime insectorum ieiunum, & quare 4.5.228

Cicadarum generis partes quæ cibum ministrant 4.5.220
 Cicindela, vide Nitidula
 Cilium quæ habent, & quæ non 2.14.1
 Cilia quare animalibus data, & alia eorum consideratio 2.15.1
 Cilia nonnullis senescētibz adeo crescunt, vt sit tondendum 2.15.5
 Cilia in vtraq; palpebra solus homo habet. 2.14.3
 Cinis humori admixtus, humidus actu & per accidens: per se tamen & potentia siccus 2.3.6
 Cinis habet aliquid caliditatis, & quare. 2.2.102
 Cyprinis piscibus palatum quale 2.17.50
 ¶ Clauicula in intestinis quid 3.14.31
 Clunis aibus omnibus, & quare 4.12.103
 ¶ Coagulum quæ habet, & quæ non 3.15.1
 Coaguli locus in quibus hoc datum est. 3.15.3 & quare 10.
 Cochleæ dentes quales habent, & vbi promusci dem 4.5.67
 Coitus venereus quæ sequitur 1.5.83
 Coitus qua agitur parte 4.10.167
 Collum quid 4.11.63
 Collum quibus, & quibus non. 4.10.6 & 2.3.1
 Colli situs & cuius gratia est situm 2.3.1
 Collum arteriæ & gulæ gratia 4.10.18
 Collum nulli longum cui vngues addici. 4.12.22
 Collum aibus pro crurum modo est descriptū 4.12.16
 Colli consideratio 3.3.1
 Colorem mutant polypti. 4.5.46. Item chamaeleo. 4.11.85
 Colostrum 3.15.10
 Coli intestini consideratio 3.14.82
 Colum laxum intestinum dicitur 3.14.90
 Columbo lien qualis 3.7.50
 Columbæ conuiuent vtraq; palpebra. 2.13.20
 Cōmunitatis ratio quomodo completur 1.5.75
 Compositio rei naturalis primo tractanda, deinde de causæ 1.5.51
 Compositio rerū omniū triplex. 2.1. per totum
 Conchæ dentibus binis fulciuntur 4.5.27
 Concoctiones ciborum vbi fiunt 2.3.38
 Concoctionis sanguineæ probæ finis 3.9.40
 Conger quibus caret pinnis 4.13.25
 Cōnuendi varietas in varijs animalibus. 2.13.11
 Contemplandi & docendi duo habitus 1.1.1
 Contraria omnia distant inter se. 1. 3.45. & in eandem veniunt diuisionem 63.
 Cor principium vitæ, sensus & motus. 3.3.50.
 sanguinis origo. 3.4.67 & 2.1.90 & 3.4.42. sensuum principium. 2.10.35. principium venarum. 2.9.13 & 3.4.20.
 Cor sentiendi mouendi & nutriendi principium in sanguineis 2.1.83
 Cor omnium partium primū consistens & sanguinolentum, lætitiæ, & tristitiæ, & sensuum omnium principium, & argumenta 3.4.44
 Cor & cerebrū vitæ principatum obtinet. 3.11.9
 Cor veluti alterum animal 3.4.76
 Cor quibus est, & quare 3.4.16
 Cor quare necessarium. 3.7.41. & quæ habent 46
 Cordis locus in homine & cæteris animalibus. 3.4.26
 aa. iij.

IN LIB. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

Cor in pte priori atq; in medio est sitū. 3.3.49
 Cor cæteris animalibus in medio pectore, homi-
 ni tantum vergit ad laeuā, & quare 3.4.71
 Cor forma simplex 3.7.1
 Cor non simile omnibus animalibus 3.12.4
 Cordis articulatio qualis, & quæ indicat. 3.4.101
 Cordis extremum in mucronem turbinatur fir-
 missimum 3.4.68
 Cordis situs ibidem.
 Cor quot constat ventriculis, & eorum naturæ.
 3.4.83
 Cor suis quare distinguitur ventriculis 3.7.11
 Cordis ventriculus vas 3.4.118
 Cordis ventriculi ampliores frigidiores. 3.4.115
 Cordis ventriculis venæ respondent 3.4.114
 Cordis medium caui & spissum quare. 3.4.37
 Cor dissimulare est 2.1.84
 Cordi nullum excrementum, & quare. 4.2.48
 In corde sanguis sine venis, in alijs visceribus nō,
 & quare 3.4.38
 Cor vni homini maxime palpitāt, & quare. 3.6.20
 Cor magnum quæ habent 3.4.112
 Cor sine ossē omnium præter quā equi, & cu-
 iusdam boum generis 3.4.80
 Cordis discrimina ad mores pertinent, & quos.
 3.4.105
 In corde qui affectus conspicitur 3.4.133
 Cor quibus frigidū, hæc metui sunt opportuni-
 ra 2.4.14
 Cor nullum vitium patitur graue, & indicium.
 3.4.123. & 4.2.49.
 Cordis pisciū situs, & quod vergit mucro. 3.4.74
 In corde copia neruorum abundat. 3.4.76
 Cordis venosa est natura 3.4.22
 Corduli pedes habent, & caudam laxā & latam
 4.13.20
 Cornuum in animalibus disputatio 3.2
 per totum.
 Cornua animalibus arma. 4.8.33. & 3.1.34. &
 3.2.10
 Cornuum origo 2.9.81
 Cornua proxima ossibus, & quare data 2.9.65
 Cornua præstantiora marib⁹ q̃ foeminis. 3.1.35
 Cornua recte capiti mandauit natura 3.2.40
 Cornua tauri bene i capite & nō in armis. ibidē.
 Cornua quare ab aialibus gerunt bina 3.2.31
 Cornua quibus insunt, quibus desunt. 3.2.2
 Cornu fissio ex naturæ defectu. 3.2.38
 Cornua cervis duntaxat tota solida & decidua:
 cæteris caua, & quare 3.2.51
 Cornigerorū nullum vtrinq; dentatum 3.2.71
 Cornibus vacat camelus, tamen dētes nō vtrinq;
 habet 3.14.19
 Cornu singulari quæ armantur 3.2.32
 Cornigerorū nullum parū admodum 3.2.61
 Cornigerorū pars maxima bifida 3.2.28
 Cornigerorum minimum caprea 3.2.63
 Cornigeris & ruminantibus vētres multi. 3.1.27
 Cornigerorum intestina maiora & replicatiora
 3.14.77
 Cornigera seuum habent 2.5.11
 Corpus animæ gratia conditum. 1.5.69
 Corporis humani partes non sine abominatione
 inspicuntur. 1.5.45
 Corpus animalis quare minus, & multipes, &

expes 4.10.53
 Corporis grauitas tardiores reddit mentem &
 sensum communem 4.10.26
 Corpus sine capite an progredi possit. 3.10.46
 Cortex similis squamæ, nisi quodd durior. 4.11.29
 Cortice infecta cilio carent 2.14.2
 Corticatis quid vice lingulæ 3.3.34
 Coruino generi os durum quare 3.1.72
 Costæ datæ sunt ad viscerū custodiam 2.9.31
 ¶ Crassefcit omne quod aquæ & terræ est dum
 concoquitur 3.5.56
 Crevis auis positio digitorum 4.12.121
 Crista equis 2.14.17
 Crocodilis vita more pisciū, licet sint terrestres.
 2.17.47
 Crocodilis oris vsus qualis 4.11.60
 Crocodili fluuiatilis cortex qualis 4.11.31
 Crocodilis lingua vbi 2.17.43
 Crocodili fluuiatilis linguā habent, sed quomo-
 do 2.17.34
 Crocodilus fluuiatilis quare linguam non habet
 4.11.8
 Crocodilis maxilla inferior immobilis. 2.17.43
 Crocodilus fluuiatilis vnus maxillam mouet su-
 perioiorem, & quare, cætera autem omnia infe-
 riorem 4.11.46
 Crocodilus cur pedes habeat 4.13.20
 Crurum consideratio 4.10.194
 Crurum vsus in animalibus 4.10.107
 Crura non esse ad vitam necessaria 3.4.28
 Crura priora animalibus à collo & capite. 4.10.
 22. & quare data 29
 Crustatorum summa genera quatuor 4.8.2
 Crustatorum in genere ordo partium interiorū.
 4.9.20
 Crustatorum per partes exteriores consideratio.
 4.8 per totum
 Crustatorum, mollium, testatorum, & insectorū
 consideratio per membra. 4.5. per totum
 Crustata dētes quot, & quid vice lingulæ. 4.5.17
 Crustata binos dentes habent primores, & inter
 dentes carunculam lingulæ effigie 4.5.60
 Crustatis quod sentiendi instrumentum, & quo
 nomine 4.5.195
 Crustata omnia extra munita seruantur. 2.8.19
 Crustatis membrum gustus quale 2.17.60
 Crustatis non est palpebra, sed oculorum duri-
 ties 2.13.36
 Crustatorū natura cōtrā, q̃ molliū cōstat. 4.5.38
 Crustata omnia ingredi possunt, ideo plures ha-
 bent pedes 4.8.1
 ¶ Culicum crura qualia, & ad quæ vsus. 4.6.57
 Cupediæ dediti serpentes 2.17.29
 Cupiditas rei suauis est 2.17.57
 Cutis tactus gratia 2.8.13
 Cutis origo 2.9.81
 Cutes quæ sine carne 2.13.16
 Cutis piscium differentiæ 4.13.80
 Cutis quadrupedum ouiparorum cæteris durior
 2.13.21
 D
 Ama felle caret 4.2.11
 Damarum sanguis sine fibris, ideo non
 spissatur 2.4.2
 ¶ Definitionem substantiæ primus tetigit Demo-

INDEX.

critus. 1.1.214
 Definiēdi vsus tēpore Socratis increuit. 1.1.216
 Delatio in brutis, intellectus non 1.1.162
 Deliria sūt cerebro humēte vel siccēte. 2.7.78
 Delphinus spirat, vnde habet pulmonē. 3.6.10
 Delphino quare pulmo inditus 4.13.99
 Delphinus os vbi habet, & quare 4.13.69
 Delphinus pro branchijs fistulam habet sui pul-
 monis causa 4.13.90
 Delphinus felle caret 4.2.12
 Delphinus ossa habet & nō spinas 2.9.44
 Delphinus viuiparus ibidem
 Delphinus cur longaeuus 4.2.45
 Delphinus cibum corrūpere nō potest nisi resu-
 pinetur, & quare 4.13.70
 Democriti sentētia de animalium compositio-
 ne 1.1.118
 Demonstrādi modus diuersus in naturali doctri-
 na, & scientijs speculatiuis, & quare 1.1.59
 Dentium origo 2.9.81
 Dentis officium 4.11.57
 Dentium in animalibus opera & varietates. 3.1.3
 & deinceps.
 Dentes arma animalibus 3.1.34. & 4.8.33
 Dentes primores hominis acuti vt secēt maxil-
 lares lati, vt molant 3.1.15
 Dentium maxillarum commoditas 4.11.43
 Dētes canini hominis quo situ & natura. 3.1.16
 & quare tales & tot dati 19.
 Dētes proximi ossib⁹, & quis eorū vsus. 2.9.68
 Dentium consideratio in exanguibus. 4.5.15.
 Dentes piscium quare adunci 3.1.50
 Dētib⁹ serratis sunt omnes pisces, excepto sca-
 ro 3.1.43. & 3.14.49
 Destillationes cerebri, vide Fluxiones.
 Dextra pars animalium efficacior sinistra. 3.8.31
 Dextrum sinistro contrarium 3.7.66
 Dextra omnia validiora 3.9.33
 Dextro collocat quod meli⁹ & nobilius. 3.3.60
 Dextra pars, vide etiam Pars dextra.
 Differentiæ per priuationes fieri non debent.
 1.3. per totum.
 Differentia vniuersalis species habet necessario.
 1.3.5.
 Differentia species in materia 1.3.39
 In differentias quæ species habeāt difficilis par-
 titio 1.3.11
 Digitorum consideratio in digitatis. 4.10.113
 Digitorum hominis & pedum & manus consi-
 deratio 4.10.237
 Digitatis talus non est. 4.10.233
 Digitorum flexus in homine ad quem vsus, &
 digitorum vsus qualis 4.10.233
 Digits auib⁹ quaterni 4.12.116
 Digits Iyngis quomodo habent 4.12.122
 Digits implicamenta quædam medici antiqui
 indebant 4.9.51
 Dissimilares partes, vide Partes dissimilares.
 Diminutio multis & diuersis gñib⁹ eadē. 1.1.23
 Disputatio animalium viliorum non est spernē-
 da 1.5.30
 Diuisio ijs rebus est quæ sitæ in substantia sunt.
 1.3.42
 Diuisiones in plures idem cadit 1.3.63
 Diuisio syluestris & vrbani ratiōe erronea. 1.3.52

Diuisio animatorum per communia corporis &
 animæ munera faciēda 1.3.48

Docendi & contemplandi duo habitus. 1.1.1
 Dorcas, vide Caprea.

E

Echinorum descriptio per partes 4.5.96
 Echinorum genus turbinati generis.

4.7.10

Echinorum plura genera. 4.5.105

Echinus inter testata maxime à natura munitus
 4.5.86

Echinorum testa qualis 4.5.128

Echinorū oua quot, dentes quot, & ventres quot
 4.5.123

Echini spinis vt pedibus vtuntur 4.5.159

Echinus nihil habet carnis 4.5.90

Echini quando laborant 4.5.117 & quando vi-
 gent 121

Elementa quæ 2.1.10

Elementares qualitates quæ 2.1.12

Elementorum materia est gratia partium simi-
 larium 2.1.32

Elementa causas habent mortis & vitæ, somni
 & vigiliæ, iuuetutis & senectutis, morbi & sa-
 nitatis 2.2.56

Elephantus animal terrestre & palustre, & qua-
 re 2.16.10

Elephantis naris pro manibus. 4.12.12 & adiu-
 mento 2.17.71. & quo vsu alio 2.16.5

Elephanto promuscis pro nare 2.16.19

Elephantus narem habet vt spiret, qualiter, &
 quare 2.16.31

Elephas quot mammas habet, & vbi, & quare.
 4.10.138

Elephantis auxilium magnitudo 3.2.18

Elephantis vna pars commoda ad varios vsus.
 4.6.31

Elephantis pedibus digitatis, & priores pedes su-
 stinendi tantum sunt gratia 2.16.28

Empedoclis sentētia de osse quid sit 1.1.207

Empedoclis sentētia de frigiditate mulierum.
 2.2.48

Ephemerum animal apud Pontum 4.2.229

Epiglottis, vide Lingula.

Epipetrum plāta apud Parnasum diu viuere po-
 test suspensum 4.5.170

Equo pes solidus 4.10.154

Equis cauda qualis 2.14.19

Equis crista adiuncta 2.14.17

Equabus māmæ vbi, & quot pariunt. 4.10.153

Equi mares matri similes māmās habēt. 4.10.161

Equus simplicem habet ventrem 3.14.15

Equus felle omnino caret 4.2.10

Equo lien qualis 3.12.24

Equis auxilium pernecitas 3.2.15

Equi vrbani & syluestres 1.3.55

Equini pulli cum nouelli sunt, cur equis ipsis pau-
 lo summissiores, & caput attingant crure po-
 steriore 4.10.45

Equi cor, os continet 3.14.80

Essentia siue natura, & generatio cōtrario sunt
 modo 2.1.18

Euripus pyrensis seu pythæus 4.5.121

Exanguium quot genera 4.5.1

Exanguibus nullum viscus 3.4.2

IN LIB. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

Exanguia oēm viscerū naturā nō habēt 4.5.3
 Exanguia nōnulla quare prudentiora sanguineis 2.4.11
 Exanguia timidiōra sanguineis 2.4.16
 Exanguium in differentias quæ habeant species partitio impossibilis 1.3.15
 Exanguia carent adipe & seuo quare 2.5.7
 Exanguia sanguineis calidiora esse nonnullis placet quo argumento 2.2.44
 Exanguium in genere membrū sentiendi, nutriendi, & mouēdi est proportionale cordis 2.1.82
 Excrementū oīs conceptaculū esse debet 2.3.53
 Excrementū contrariū alimēto esse vult. 4.2.39
 Excrementa non possunt mouere tactū 2.3.61
 Excrementum omne insensibile 2.7.19
 Excrementa tum alui, tum vesicæ quomodo necessaria 3.7.48
 Excrementis corporis natura abutitur ad rem cōmodam, & quam 3.2.67
 Extenuatis nihil nisi venæ apparet 3.5.37
F.
 Facies pars dissimilaris 2.1.17
 Facies tota membrum 1.5.85
 Facies hominis quare prosopon dicta. 3.1.8
 Fel excrementum iecori 4.2.28. & 47
 Fel purgamentū & materia inutilis 4.2.40
 Fel quæ habeant, & ubi 4. 2.1. & quæ omnino carent 10.
 Felle carēt nōnulla ex viuiparis, & quare. 3.12.12
 Fel non esse alicuius sensus gratia, vt aliqui sunt opinati 4.2.7
 Fellis vacuitas à veteribus dicitur causa longæ vitæ 4.2.41
 Fel aliquid habet caliditatis, & quare. 2.2.103
 Fel esse causam morborum acutorū error Anaxagoræ 4.2.21
 Fœmina quomodo differt à mare ex parte sanguinis 2.2.33
 Fœminæ omnes quadrupedes in auersum minigunt 4.10.187
 Fœminæ q̄ mares armis inuasiuis minus vtuntur 3.1.38
 Fœminæ à nonnullis calidiores viris quo argumento putantur 2.2.45
 Ferri cum aqua collatio in calferi 2.2.80
 Fibræ sanguinis terrenæ sunt 2.4.6 & 22. & 29.
 Fibras non omnis continet sanguis 2.4.1
 Figurarum causas & ortus quomodo referunt naturæ exploratores 1.1.129
 Fimus bonali, vide Bonali fimus. 1.5.41
 Finis, boni honestiq̄ rationem habet 1.5.41
 Propter finem omnia aguntur 1.5.41
 Fissipedatio 1.3.77. & fissipes. 78.
 Flammæ calor quomodo differt à calore aquæ 2.2.73.
 Flamma amplius vrit q̄ aqua feruens, sed aqua feruens tactū amplius calfacit 2.2.89
 Flexus omnium excarnes 3.9.51
 Fluxiones cerebri quibus maxime accidunt, & quomodo fiunt. 2.7.41
 Formæ natura potior q̄ materiæ 1.1.116
 Formicarum aliæ pennatæ, aliæ impennatæ. 1.3.14. & 52.
 Formicæ dentes habent 4.6.35

Formicæ ubi gustus membrū habent 2.17.62
 Formicæ partem in ore conditā habent ad quem vsū 4.5.23
 Formicæ quare prudentiores nōnullis sanguineis 2.4.13
 Frigidum cibo carere facile patitur 4.5.227
 Frigidi rationes 2.2.40
 Frigidum tot modis quot calidum 2.2.116
 Frigus cito afficit quod parum est 2.5.28
 Frigus vim habet cogendi 2.2.107
 Frondibus arescentibus venæ tantūmodo relinquuntur 3.5.39
 Fumus subiectum forsan ignis 2.2.99
 Fumus quid 2.2.100
G.
 Allerucæ quare pennas crusta obtectas gerunt 4.6.15
 Gallinacei non acie oculorum valent. 2.13.35
 Gammati genus crustatorum 4.8.3
 Gammarorum forceps alteruter, vt fors tulerit, maior vel minor, & quare 4.8.35
 Gelu siccum actu, & per accidens: & quomodo humidum 2.3.3
 Genus quoduis distrahi non debet 1.2.7
 Genus singulare in duas non diuiditur differentias 1.2.1
 Generis & speciei consideratio. 1.4. per totum
 Generis vno nomine quare non appellarunt bestias, tum aquatiles, tum volucres 1.4.1
 Generibus in multis & diuersis cōplura sunt eadem, & quæ 1.1.22
 Genera sunt quorum vna est tantum differentia 1.2.3
 Genera si similia sunt, figuris ferè partium, totūque corporis describuntur 1.4.31
 Generatio substantiæ gratia 1.1.75. & 185
 Generationis naturalis plures causæ, & quæ, & quæ prima sit 1.1.40
 Generatio & materia, priora sunt tempore essentia rei 2.1.28
 Generatione posteriora sūt priora natura. 2.1.19
 Generatio & essetia cōtrario modo habet. 2.1.18
 Generatio multorū est quia necessaria. 1.1.191
 Genitura pars similis humida 2.2.4
 Genitura humor animalibus postgenitus. 2.7.82
 Genitura principii gñationis. 2.7.86 & 2.9.83
 Genitura humor quidā excrementitius. 4.10.163 & humida natura. 173
 Gignit homo hominem, & quare 1.1.80
 Quicquid gignitur ex aliquo, ad aliquid pergit. 2.1.23
 Egingiuis profluit sanguis 3.5.63
 Gladiolus in lolligine cuius vice habetur. 2.8.34
 Gula quid, & cuius causa 3.3.7. & eius substantia 15
 Gulæ situs 3.3.14 & 4.10.13
 Gula ad ventrem tendit 3.3.58
 Gula ori annexa cibi incofecti est meatus. 2.3.40
 Gulæ tactū suauitas esculenti sentitur 4.11.18
 Gustus tactus quidam 2.10.75 & 2.17.8
 Gustus qua parte linguae 2.17.54 & quare datus 53
 Gustus vestigium geminum 2.10.75

INDEX.

Gustus membrum non omnibus simile est datū.
2.17.57.
Gustandi sensus à corde 2.10.37
Gustus nullum animal expers 2.17.31
Gustus quasi duplex serpētib⁹ & lacertis. 2.17.30
Gustus membrum insectis vbi 2.17.62
Guttur ante gulā necessario est positū. 3.3.49
& cuius rei gratia 4. & 18. & ei⁹ substantia 17.
Guttur, vide etiam Arteria.

H.

Habitus duo contemplandi & docendi
1.1.1.

Hamia fel vbi 4.2.6

¶ Hepar, vide Iecur

Heracleti dictum de non spernendis vilioribus

1.5.33.

Heracleoticorū cancrorū consideratio 4.8.16

¶ Hyanae cor magnum 3.4.113

Historia naturalis limites quales poni debent.

1.1.15.

¶ Homo diuinitatis pteps. 2.10.16. & 4.10.25

Homo quare ceteris erectior 3.6.39

Homo solus erectus 2.7.68. & 4.10.24. & 235
& 197.

Homo quare erectus stare potest 4.12.108

Homo solus erect⁹ incedit 2.10.22. & solus p⁹

spicit ante versus, & vocē eodē mittit. 3.1.83

Homo pro specie statuitur 1.5.75

Homo prudentissimus ab Anaxagora propter

manus. 4.10.64

Hominem nō deterre habere quia nudum &

inermem, contra nonnullos 4.10.78

Homini multa auxilia, & quae 4.10.83

Hominis caro mollissima & quare 2.16.70

Homo solus spe rei futurae mouetur 3.6.21

Homo omnium maxime animalium sensu fa-

cilis 2.17.7

Homini tactus exquisitissimus 2.16.71

Homines urbani & syluestres 1.3.55

Homo maxime omnium animalium piloso capi-

te, & quare 2.14.23

Hominis caput macilentum carneq; propē om-

ni exitum necessario 2.10.23.

Homo suturas plurimas in capite habet, & mas-

pliusquam foemina, & quare 2.7.74

Homini caluaria sero induratur, & quare. 2.7.71

Homo plurimum cerebri habet, & magis quam

foemina mas, & quare 2.7.65

Hominis facies quare prosopum dicta 3.1.82

Homo qualis forma ex Democrito 1.1.119

Homo vnus cilium in vtraque habet palpebra.

2.14.5.

Homo maxime omnium conuiuet 2.13.12

Homo maxillam quo agitatur, & quare 4.11.40

Homini lingua quare talis data. 2.16.60. & qua-

lem habet, & quo vsu 2.17.3

Homini labra qualia, & quare 2.16.58

Hominis dentes ad quem vsu, & eorum nomi-

na. 3.1.14.

Homini pectus inter lacertos, & quale 4.10.118

Homo quorum vice brachia & manus habet.

4.10.23

Homini manus quare data 4.10.76

Hominis digitorum vsus 4.10.90

Hominis manus forma congrua 4.10.87

Homini mammae vbi & quare afformatae. 4.10.

123. & quare binae 127

Homo & foemina & mas mammas habet, in cæ-

teris mares nonnulli carent 4.10.160

Homo vnus cauda vacat, & nates habet. 4.10.193

Hominis crurum consideratio 4.10.194

Hominum pedes quare multifidi & breuidigiti

4.10.243

Homini pedes omnium maximi proportionem ma-

gnitudinis, & quare 4.10.234

Homo pilosior parte supina & quare 2.14.7

Hominis partes posteriores & crura peculiari mo-

do præ quadrupedibus habentur 4.10.190

Homini nates quare datae, & quare carnosae, Itē

femora & surae 4.10.199

Homo simplicem habet ventrem 3.14.13

Hominis vnus partes naturales secundum natu-

ram dispositae 2.10.20

Hominum pars superior adultis minor, infantibus

maior 4.10.36

Homo maxime refrigeratam habet sinistram.

3.4.73

Hominum in genere ordo interiorum quomodo

describitur 4.9.15

Hominis cor ad laeuam vergit, & quare. 3.4.71

Homini lien qualis 3.12.22

Homines partim habent fel, partim non habent

4.2.14

Hominum renes quales 3.9.15

Hominibus morbus renum quare difficilis cura

ri 3.9.18

Hominibus renū vitio laborantibus, si renes pin-

gues, dolores accidunt letales 3.9.62

Hominum nonnullis per metum funditur aluus,

aut excrementum vesicae profluit 4.5.57

Hominū pueri vitis dementiores quare. 4.10.50

Homo cur vnus titilletur 3.10.28

Homo quare hominem gignit 1.1.80

Homo hominem gignit ex materia 2.1.26

Homo mortuus non est homo 1.1.120

Homeri carmē de capite auulso loquēte. 3.10.33

Hoplasmus Iuppiter 3.10.36

¶ Humidi & sicci disputatio 2.3. per totum

Humidissimum quod est referuescere & refrige-

scere maxime idoneum 2.14.30

Humor omnis conceptaculum desiderat. 3.5.4

Humores animalium postgeniti qui 2.7.81

Humor omnis concretus siccus actu & per acci-

dens: potentia tamen humidus 2.3.4

I

Iecoris differentia in animalibus 3.12.5

Iecur quae habent 3.7.46 & 3.4.57

Iecur ambigit, an simplex, an bipartitū. 3.7.3

& quare 14

Iecur viscerum omnium excepto corde sanguine

refertissimum 3.12.15

Iecuris situs 3.9.37

Iecur quare necessarium 3.7.45

Iecur quare est calidae naturae 3.7.39

Iecur iuuat concoctionem, & quare 3.7.38

Iecur quibus bipartitum 3.7.16

Iecoris commoditas 3.12.13

Iecur quibus dulce 4.2.25

Iecur quibus salubre, & sanguinis dulcedo, hæc

quomodo fel habent 4.2.32

aa.v.

IN LIB. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

Iecoris natura pro sua qualitate habet viuendi
plus minusve rationem 4.2.45
Iecoris excrementum fel 4.2.47
Iecoris pars felli subdita dulcissima 4.2.37
Iecur quibus morbis laborat. 3.4.128
Ieiuni intestini positus & ratio 3.14.102
Ignis feruidam naturā habet & leuē 1.1.100
Ignis quomodo calidus 2.2.98
Ignis non æque calfacit in paruo & magno do-
micilio. 3.4.116
Iyngis, id est torquellæ positio digitorū. 3.12.122
Impedati vt impedatum non potest esse spe-
cies 1.3.4
Impennati vt tale nō potest esse species 1.3.4
Implicamenta antiqui medici digitis indere so-
lebant 4.9.51
Imbrium generatio. 2.7.47
Inane capitis pars plena aëris 2.10.55
Incessus animalium specie vnus esse minus vide-
tur 1.1.31
Incessus, volatio, natatio, & reptio discerpant.
1.1.32
Incessus quæ sequitur 1.5.84
Indiuidua nullo speciei discrimine differūt. 1.4.14
Indiuidua substantiæ sunt 1.4.19
Infantibus pars superior magna, inferior minor
4.10.38.
Infantes quare principio immobiles iacēt. 4.10.40
Infantes omnes pomiliones 4.10.41
Inferius animalū quid, & cuius gratia 3.10.12
Ingeniosiora quæ sunt 2.2.28
Ingluuius auibus pro oris officio 3.14.40
& quibus est proluxa 46
Ingluuius mollium generi 4.5.29
Insecta quomodo plantis assimilantur 4.6.17
Insectorum pennæ quales 4.6.18
Insecta omnia cur multipeda 4.6.2
Insectorū, mollium, crustatorum, & testatorum
confyderatio in membris 4.5. per totum
Insectorum partes exteriores quomodo inter se
diffident 4.6. per totum
Insectorum in genere ordo interiorū quo modo
describitur 4.9.20
Insectorum partes quæ cibum ministrant, nō pa-
ri ratione omnibus datæ sunt: & earum diffe-
rentiæ 4.5.212
Insectis quibusdam lingua oris officio fungitur
4.12.13. & quibusdā plurib⁹ officijs 4.6.32
Insectorū genus omne minimo alimento est cō-
tentum, & quare 4.5.224
Insecta odores sentiunt, & quomodo mouentur
2.16.48
Insectorum promuscis ad quem vsum 4.5.20
Insecta quibus non est in ore aculeus dentes ha-
bent ad quem vsum 4.6.34
Insectorum complura non victus sed armorum
gratia dentes habent. 4.5.25
Insectis vbi est sensus principatus 4.5.207
Insecta gustus mēbrū vbi habent 2.17.62
Insectis non est palpebra, sed oculorum durities,
& quare 2.13.36
Insecta nonnulla aculeis armantur contra anima-
lia noxia 4.6.29
Insectis omnibus salientibus seni pedes. 4.6.62
Insectorum constitutio in carne, aut in propor-

tionali. 2.8.37
Insecta ossibus carent & proportionali 2.8.26
Insecta bibunt cibi gratia 3.8.13
Insecta prælonga quare præcisa viuere possunt.
4.5.209
Insecta quæ conglomerantur 4.6.21
Instrumentum omne alicuius gratia fit 1.5.64
Instrumenta ad officium, non officium ad instru-
menta accommodatur 4.12.91
Instrumenta plura quib⁹ plures motiones. 4.7.4
Instrumentum ad vsus dissimiles nō haberi me-
lius 4.6.47
Instrumentariæ oēs ptes dissimilares sūt 2.1.59
Intellectus intelligibilem est 1.1.154
Intellectus & intelligibile eiusdem contempla-
tionis 1.1.156
Intellectus in nullis brutis, & quid loco eius.
1.1.162.
Intelligunt plenius quæ sanguinem tenuiorem,
& frigidiorē habent 2.2.25
Intelligere est mentis diuinæ 4.10.25
Interitus quid 2.5.27
Intestinarū situs & differentiæ in aialib⁹. 3.14.72
Intestinum ventri annexum, & quare 3.14.1
Intestinarū naturā habet oia sanguinea. 4.1.24
Intestini ieiuni positus & ratio 3.14.102
Intestinum quibus rectum, ciborum auida sunt.
3.14.65
Intestini laxitas auiditatem auget cibi, & recti-
tudo accelerat 3.14.95
Ira calorifica 2.4.21
Iracunda quorum sanguis fibris multis & crassus
est refertus 2.4.20
Iuba leoni mari 2.14.18
Iulis inter insecta vbi est sensus principatus.
4.5.209
Iulorū genus inter insecta quare pedum multi-
tudine superat 4.6.7
Iuppiter Hoplosmius in Caria 3.10.36
Iuuentutis causæ elementa 2.2.57

L.
Abrorum in animalibus consideratio.
2.16.50. & quare data 55
Labra hoīs qualia & quare data 2.16.58
Lac pars similis humida 2.2.4
Lac humor animalibus postgenitus 2.7.82
Lac alimentum recenter natorum 2.9.83
Lac generationis gratia est 2.7.86
Lac cornigerorum spissatur, mutilorum non, &
quare 3.15.8
Lactes quid, & situs 4.4.1. & 4.3.1
Lactes habet sanguinea omnia 4.1.24. & quare
data 4.4.6
Lactes per totas, venæ ad vētrē tendūt. 2.3.51
Lacertis lingua longa & bifida 2.17.27
Lacertis lingua bifida vt serpētibus, & parte ex-
trema pilosa 4.11.22
Lacertis gustus quasi duplex 2.17.30
Lacertorum pulmo qualis 3.6.29
Lapidis cum aqua collatio in calferi. 2.2.80
Lapidis gratia ædium. 2.1.21
Legumina si coquantur, cur siccescunt & in-
durantur 2.7.62
Leoni mari iuba 2.14.18.
Leoni mammæ vbi, & quot 4.10.136

Leoni collū offe perpetuo, & quare 4.10.21
 Leonum pedes quot digitos habent. 4.10.114
 Leo simplicem habet ventrem 3.14.13
 Leo in auersum mingit 4.10.189
 Leonis ossa non habent medullam 2.6.16
 Leonis ossa adeo dura, vt ex ijs percussis veluti ē
 filice ignis excutiat 2.9.43
 Leo quot audit 4.10.137
 Leo carniuor 4.10.138
 Lépori cor magnum 3.4.112
 Léporis quibūda locis bina habet iecinora. 3.7.20
 Lepus habet coagulum licet ventrem vnum ha-
 beat 3.15.2. & quare 9.
 Lepus mas in auersum mingit 4.10.189
 Lætitiæ fons cor 3.4.44
 Liber Arist. de Histo. anima. tractat de mēbris:
 sed liber iste tractat de causis mēbrorū. 2.1.1
 Lienis consideratio in animalibus 3.12.19
 Lien quomodo animalibus necessari 3.7.48
 Lien ambigit an simplex an bipartitus
 3.7.3. & quare 14.
 Lienis natura quare adhibita 3.7.23
 Lienis vsus 3.7.54
 Lien iuuat concoctionem, & quare 3.7.38
 Lien aduersus iecori 3.4.59
 Lien calidæ est naturæ quare 3.7.39
 Lien quibus humidus, & quare 3.7.65
 Lienem admodum paruum quæ habent. 4.1.20
 Lien quibus deficit magnitudine 3.7.49
 Lienosis vētres præduri efficiūt quare. 3.7.58
 Lien quibus morbis laborat 3.4.129
 Lignū & lectus & tripes quomodo est. 1.1.150
 Liguæ sit⁹ & varietas i quouis aīali 2.17. p. totū.
 Lingua sensum mouet saporum 4.11.14. & qua
 parte 2.17.54.
 Linguam quæ habent 2.17.31
 Lingua homini quare talis 2.16.60
 Lingua hominis ad sapores percipiendos, & lite-
 ras exprimendas 2.17.6
 Lingua quibus pro aculeo habetur 2.17.72
 Lingua aquatilibus parum discreta 2.17.36
 Lingua piscium consyderatio 4.11.11
 Lingua piscium inexplanata 2.17.51
 Lingua serpentum consyderatio 4.11.7
 Linguarum autum differentia 4.12.4
 Lingua fissura distingui est perspicuū 2.10.76.
 Lingula quibus est data, & quib⁹ nō, & quidvice
 lingula alijs habet, & quæ arteriā operit 3.3.32
 Linx mas in auersum mingit 4.10.189
 Literæ partim lingua producentur: partim la-
 bris comprimuntur 2.16.66
 Literis exprimendis plurimum conferunt primi
 dentes 3.4.20
 Locustæ genus crustatorum 4.8.3
 Locustarū forceps dexter grandior & valentior
 quare 4.8.30
 Locustarij generis & cancrarij similitudo 4.8.6.
 dissimilitudo 11.
 Locustæ caudā habent, & ad quæ vsum 4.8.11
 Locustis marinis mēbrū gustus quale. 2.17.60.
 Locustarum omne genus crusta foris munitum
 seruatur 2.8.20. & quare 23.
 Locustacea quot dentes habent, & inter dentes
 quid 4.5.60
 Locustarum salientium crura qualia, & ad quos

vsus 4.6.58
 Locis villiorib⁹ ne desūtq⁹ de dii imortales. 1.5.36
 Lolligo inter mollia vitā pelagicā ducit. 4.5.47
 Lolligini quot pedes, & eorum situs 4.9.32
 Lolligo nare tantum potest 4.9.31
 Lolliginum venter qualis 4.5.31
 Lolligines quare binas habet p. muscides. 4.9.47
 Lolliginum alueus magnus 4.6.39
 Lolligo sepium cartilagosum, ac tenue gerit.
 4.5.54
 Lolligines habent gladiolum proportionale spi-
 nis piscium 2.8.33
 Lolligines vbi atramentum habent 4.5.42
 Lolligines non simili, vt polypti, modo constant.
 4.9.30
 Loquutionis gratia dētes canini tales & tot qua-
 re sunt homini dati 3.1.19
 Lumbi quare carne vacant 3.9.50
 Luna plena tepidiores habet noctes, vnde testas
 ta & huiusmodi augentur 4.5.119
 Lupo digiti quot in singulis pēdibus. 4.10.115
 Lupo collū offe ppetuo riget, & quare. 4.10.21
 M.
 Matarum in genere cancrario considera-
 tio 4.8.16
 Mammarum consideratio in animalibus.
 4.10.123
 Mamma quid 4.11.77
 Mammis quæ carent 4.11.75
 Mammæ inter femora quæ habent, & binas 4.
 10.132. item quæ plures 133.
 Manus homini quare data 4.10.76
 Manus pars dissimilari 2.1.17
 Manus hominis officium 4.10.238
 Manui alia ad premendum, alia ad mittendum
 vis. 2.1.46
 Man⁹ multa instrumēta, & nō vnum. 4.10.75.
 Manus non quocunq⁹ modo constat, nisi equiuo-
 ca nominis communione 1.1.122
 Manus digiti cur lōgiores quā pedis 4.10.237
 Manus quia homo habeat prudentissimus secun-
 dum Anaxagoram 4.10.64
 Mares robustiores & magis animosi, ideo arma
 data 3.1.34
 Mares ossib⁹ cōstāt duriorib⁹, q̄ foemine. 2.9.40
 Maris instrumentum genituræ alterum ab alte-
 ro differt pro corporum discrimine 4.10.179
 Materia corporum aer & aqua 1.1.105
 Materialē causā quare veteres indagarūt. 1.1.95
 Maxillæ motus in animalium genere 4.11.39
 Maxilla inferior crocodilis immobilis, ceteris mo-
 bilis. 2.17.43
 Meatus à cauis renū ad vesicā quales 3.9.29
 Medicus sanitatē vbi definierit, rationes & cau-
 sas rei quam facit reddere solet. 1.1.46.
 Medicus pictus artem medicinalem exercere nō
 potest. 1.1.125
 Medici antiqui quædam implicamenta digitis
 indebant 4.9.51
 Medium particeps vtriusque extremi 3.1.17
 Medulla quid 2.6.1. & 36
 Medulla pars similis humida 2.2.3
 Medullā calidā esse multis rationib⁹ cōstat 2.7.11
 Medulla nuper natis sanguinea 2.6.3
 Medulla quibus adiposa & quibus sebalis 2.6.10

IN LIB. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

Medullas seuosas & pingues esse oportet, & quare 2.6.25
Medulla carent discreta cartilagine terrestrium. 2.9.59
Medulla non est ossibus leonis 2.6.16
Medulla spinæ dorsi qualis 2.6.14
Medulla dorsi tantum ijs quæ habent spinā pro osse 2.6.29
Membra quæ dicuntur 1.5.85
Membra corporis officiorū gratia cōstant. 1.5.70
Membra animalium nō sine ordine oriūtur 1.1.93
Membrum simplex qua omnium sensibiliū capax. 2.1.80
Membra qua mouēs & agēs dissimulare est. 2.1.81
Membrum vnumquodq; alicuius rei gratia est, & totum ipsum 1.1.200
Membrum idem sentiendi, mouendi & nutriendi est præditum 2.1.77
Membra alijs à ventre principia esse oportet quibus pabulū capiāt ex vētre & intestinis. 2.3.41
Membranarum consideratio 3.1.1. per totum.
Membranæ origo 2.9.81
Membranæ robustissimæ quæ cor & cerebrum ambiunt, & quare 3.1.1.6
Meninges cerebri ibidem
Menstrua foeminarū quid sunt, qua parte exeūt, & cuius naturæ 4.10.171
Mētis mutationē cur faciāt præcordia. 3.10.21
Mesenterium siue mesareon, vide Lactes.
Metus quid 4.11.86
Metus refrigerat 2.4.14
Metu præ nimio excrementa animalibus emittuntur, & colores mutantur 2.4.18
Metus causa nōnulli hominum excrementa fundunt, & hic nota de mollibus 4.5.57
Miluo deficit lien magnitudine 3.7.50
Mictus animalium 4.10.187
Mingentes nimium sunt ventre præduro. 3.7.58
Mituli bivalues se concludendo tumentur. 4.5.84
Mituli sunt bivaluis generis referatilis 4.7.11
Modus tractandi huius contemplationis. 1.1.225
Mollium discrepantiæ 1.4.34
Mollium, crustaceorum, testatorum, & insectorū consideratio in membris. 4.5. per totum
Mollium & turbinatorum differentia 4.9.26
Mollium per partes exteriores consideratio 4.9. per totum.
Mollium in genere ordo interiorum 4.9.22
Mollium caro fissilis in anfractum 2.8.31
Mollium natura cōtrā q̄ crustatorū cōstat 3.5.88
Mollia ferē tota carnosa, & tactui cedentia, & qua sunt natura 2.8.28
Mollium alueus qualis & pedum situs 4.9.2
Mollia dentes habent, & quid vice linguæ 4.5.15
Mollia omnia pinnulam habent circumdantem alueum 4.9.63
Mollium gula qualis, & situs, & ingluuius 4.5.28
Mollibus omnibus pedes quot 4.9.38
Mollium venter, & intestina 4.5.30
Mollibus membrum gustus quale 2.17.61
Mollia omnia habent atramentum, & vbi, & quo vtu 4.5.36
Mollibus atramentum vnde fit 4.5.50
Mollibus metu percussis atramentum effunditur. 4.5.58

Mollia carent vesica, vt aues 4.5.51
Mollibus quod sentiendi instrumentum, & quo nomine 4.5.193
Morus Æsopi de cornibus tauri carpit 3.2.41
Morbi causæ elementa 2.2.57
Morbi fiunt, si cerebrum vel humet vel siccet. 2.7.78
Morborum acutorum causam esse fel error Anaxagoræ 4.2.21
Mortis causæ elementa 2.2.56
Mors multis & diuersis generib⁹ eadem 1.1.23
Mortalium cōditio incerta, incōstās, & fortuita. 1.17.4
Mortuus homo non est homo 1.1.120
Motus principium an nō omnis anima 1.1.158.
Motus à corde 2.1.82. & 3.4.77. & 3.3.50
Motus ante fit 2.10.69. & ex parte dextra 3.9.33.
Motionum in membris & animalibus diuersitas virtutū idipsis multiformitatē ostēdit 2.1.40
Motions quibus plures, ijs plura sunt instrumenta. 4.7.4
Motions aliene calidū quodq; refrigerāt 3.4.118
Mugilis ventriculi 3.14.58
Mugilum genus in lacu Sipharum quibus pinis caret 4.13.25
Mulo venter simplex 3.14.15
Mulo lien qualis 3.12.24
Mulus felle caret 4.2.11
Mulier an viro calidior 2.2.48
Multifidorum animalium auxilia 3.2.11
Multifida cornu carent omnia, & quare 3.2.9
Mundi principia secundū philosophos 1.1.95
Muræ nullæ omnino pinne 4.12.27
Muri cor magnum 3.4.113
Mus timidus ibidem.
Mures parti habent fel, partim nō habēt. 4.2.14
Muscarum genus quare bipenne 4.6.13
Muscarum genus dentes habet 4.5.24
Muscarum promuscis ad quem vsu. 4.5.21
Muscarū crura qualia & ad quē vsu 4.6.55
Musca aculeum fungosum & cauum habent foris, & quo vsu 2.17.63
Mustela cor magnū, ideo timida 3.4.113
Mutis, id est papauer in mollib⁹ 4.5.193 & crustatis 195. & in lolliginib⁹ & polypis. 4.5.42.
N.

N Anus, vide Pomilio.
Narium consideratio 2.16.1
Nares cur geminae 2.10.79
Nares cur cartilaginosa 2.9.56
Nares vbi collocatae, & quare 2.10.70
E naribus profluit sanguis 3.5.63
Naris elephanti vsus 2.16.5
Naribus quæ animalia carent 2.16.36
Nasus membrum 1.5.85
Natio, ingressio, volatio & reptio discrepāt. 1.1.32
Nates nulli quadrupedum sunt datae, & cur. 4.10.194.
Natices inter turbinata quo clauduntur praesidij causa 4.5.30
Natura parens & author omnium miras excitat voluptates hominibus, qui intelligunt causas, & ingenue philosophantur. 1.5.23
Natura ab Empedocle quid 1.1.207
Naturam esse constat 1.1.180

INDEX.

Natura rei melioris semper author 2.14.12
 Naturam ex quibus componunt 1.1.105
 Natura propter quid facit omnia 1.1.166
 Natura nihil agit frustra 2.13.49. & 4.11.46.
 & 4.13.14.
 Naturæ numen in omnibus 1.5.38
 Natura cuiq; rē tribuit qua uti possit. 4.10.67
 Natura qd̄ perditū in vno, in alio p̄fat. 2.14.20
 Natura per animā potius q̄ econtrario. 1.1.150
 Natura rem nobiliorem in locis nobilioribus cō-
 stituere solet 3.4.25
 Naturæ nulla res in qua non mirandum aliquid
 habeatur 1.5.32
 Natura rem minorem maiori addidit, non maio-
 rem minori 4.10.69
 Natura ratiocinaria abutit̄ alicui⁹ gratia. 3.2.60
 Natura partibus abutitur 3.1.53
 Natura excrementis suis commode abutitur
 3.2.67. & 4.2.29
 Natura contemplāda respectu plurium 3.2.63
 Natura primum, vltimū est generatione. 2.1.20
 Natura bifariam intelligitur & pro materia &
 substantia 1.1.146
 Natura principium rerū potius quā materia.
 1.1.206
 Naturalis sciētia an de omni anima agere debet
 1.1.152
 Naturalis scientia rem ā materia abstractam nō
 potest contemplari 1.1.165
 Naturalis historiæ limites poni debēt q̄les. 1.1.15
 Naturalis explorator de anima magis quā de
 materia agere debet 1.1.148
 ¶ Neceſſarium quot modis 1.1.52
 Neceſſitatis ratio diuerſa in naturali doctrina atq;
 que ſcientijs ſpeculatiuis 1.1.60
 Neceſſitas non æque in rebus naturæ omnibus
 ineſt. 1.1.50
 Neceſſitatis acceptiones 1.1.221
 Neceſſitatis ex ſui poſitione declaratio 1.1.198
 Neceſſitatis tertius modus in rebus generationē
 habentibus 1.1.195
 Neruus pars ſimilis humida 2.2.6
 Nervi tactus gratia 2.8.13
 Nervorum copia in corde, & quare 3.4.76
 ¶ Niſtatio animalium 2.13.24
 Niſtatio auium 4.11.34
 Nitedularū aliæ pennatæ, aliæ impēnatæ. 1.3.15
 ¶ Nobilitas differentiarum poſitionis 3.3.58

O Beliscolychium in arte excuſſoria quid
 4.6.51
 ¶ Occiput venis vacuum 2.10.65
 Oculi membrum 1.5.85
 Oculi gemini, & cur 2.10.78
 Oculorum differentia partim ad officia & eſſen-
 tiam, partim ad melius deteriusve 2.2.36
 Oculorum conniuentia 2.13.5
 Oculi hominum, auium, & quadrupedum palpe-
 bra integuntur 2.13.1
 Oculi piſcium, vide Piſcium oculi.
 Oculi auium humidi, & quare 2.13.7
 Oculi quare parte priori habentur 2.10.68
 Oculorū acie q̄ aues valēt, & quæ non. 2.13.32
 Oculi inſectorum mobiles 2.13.42
 ¶ Olei calor quomodo differt ā colore aquæ 2.2.

77. & a ſanguinis calore 79
 Oleum effici frigidum poteſt 2.2.101
 Olfactus quomodo fit 2.10.81
 Olfactus ſenſorium nares, & illius conſideratio in
 animalibus 2.16.1
 ¶ Omaliū venter multiuentrium 3.14.34
 Omentum quid 4.3.2, & ortus 6.
 Omenti officium 4.3.16
 Omentum vnde oritur, & quare 4.3.19
 Omentum pingue 4.3.18
 Omentum habent ſanguinea omnia 4.1.24
 ¶ Oppoſita omnia diſtant inter ſe 1.3.45
 Opifex ſi ades definiert, rationes & cauſas rei
 quam facit reddere ſolet 1.1.47
 ¶ Oratio vna coniunctione eſt 1.3.66
 Oryx vno cornu armatur, & eſt biſulcus 3.2.32
 Ortus quæ ſequitur 1.5.83
 Ortus plantarum & animalium conſideratio ſe-
 cundum veteres 1.1.95
 ¶ Os animalis facilitatem concoquendi ſolum
 præſtat 2.3.36. & cibi incoſecti eſt meatus 39
 Oris natura nonnullis ad robur, nonnullis ad ſer-
 monem, alijs ad vſum ſpirandi 3.1.56 & quæ
 peculiaris omnibus 55.
 Oris item natura quare animalibus data 3.1.51
 Os ſerie dentium continetur, & conſtat 3.1.2
 Oris diſcrimina & cauſæ 3.1.59
 Os quare reſciſſum animalibus 3.1.61
 Oris in piſcibus diſcrimina 4.13.68
 Ex ore proſiuit ſanguis 3.5.64
 Os pars ſimilis humida 2.2.6. & 2.1.16
 Oſſium principium ſpina dorsi, & eorum conſi-
 deratio 2.9.14
 Oſſium natura quare adhibita eſt corpori 2.8.15
 Os & quicquid gerit ſpecie oſſis terrenū 3.2.65
 Oſſiū natura neceſſario animalib⁹ ineſt. 2.6.21
 Os ab Empedocle quid 1.1.207
 Oſſa tactus gratia 2.8.13
 Oſſibus & venis quomodo natura ſimilis 2.9.1
 Os nullum per ſe habetur, & quare 2.9.2
 Oſſis cum cartilagine differentia & conuenien-
 tia 2.9.57
 Oſſa cuius gratia ſunt 2.9.8. & 26
 Oſſa quibus robuſta 2.9.34
 Oſſa marium duriora q̄ ſceminarum, & carniuo-
 rorum quā aliorum 2.9.40
 Oſſibus ſpiſſis & firmis partim nulla, partim exi-
 gua eſt medulla, & quare 2.6.27
 Oſſibus partes proximæ quæ 2.9.63
 Oſſium flexuris quare inferuntur cartilaginofæ
 partes 2.9.24
 Os præciſum recreſcere non poteſt 2.9.59
 Oſſa ſanguineis non viuiparis qualia 2.9.45
 Oſſium natura in ſerpentibus qualis 2.9.47
 Oſſa leonis, vide Leonis oſſa.
 Oſſa auium, vide Auium oſſa.
 Oſtrearum diſcrepantiæ 1.4.34
 Oſtrearum genus teſta foris munitum 2.8.20
 & quare 23.
 Oſtreis vbi id quod ouum appellatur 4.5.127
 ¶ Oues vrbane & ſylueſtres 1.3.55
 Ovis lien qualis 3.12.20
 Ovis multiuentris 3.14.27
 Oves partim habent fel, partim non habent, &
 quantum in Naxo 4.2.17

IN LIB. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

Oues celeri obesitate opplentur 3.9.66
 Ouib⁹ letale renes habere pigues, & cur. 3.9.58
 Oues fideratur quare 3.9.61. & quare intereunt,
 & quomodo 67.
 Oues seui copia abundant 3.9.65
 Qui testatorum consideratio 4.5.125
 Ouiparæ quadrupedes, vide Quadrupedes ouis
 paræ.

P.

P Alatum piscibus quale 2.17.49
 Palmipedum rostrum quale 3.1.75
 Palmipedes collum longius habent, crura
 breuia, & quare 4.12.16 & 22.
 Palpebra cute constat 2.13.14
 Palpebra quibus non est 2.13.36
 Palpebræ oculorum cuius rei causa 2.13.11
 Palpebram geminam habent viuipara. 2.13.3
 Palpebram superiorem quæ nō mouent 4.11.32
 Palpebra vulnerata cur non coit 2.13.14
 Palpitat cor soli homini 3.6.20
 Panis laborant renes 3.4.127
 Pārtheræ digiti quot in singulis pedib⁹ 4.10.115.
 Pantheræ cor magnum, ideo timida. 3.4.113
 Papulis laborant renes 3.4.127
 Papauer excrementum quibus inest 4.5.73
 Parmenidis sententia de mulieribus 2.2.46
 Parnasus fert epipetrum, quod diu uiuit suspensum
 4.5.170
 Partes appellantur quæ membra dicuntur. 1.5.86
 Partes animalium quare ita constiterint secun-
 dum veteres 1.1.102
 Partes animalium alijs sunt simplici ratione, alijs
 proportionē 1.5.55
 Partes corporis gratia alicuius sunt 1.5.65
 Partes in omnibus uiuentibus & perfectis duæ
 sunt necessariae, & quæ 2.10.1
 Partes similes necessario habentur 2.1.75 &
 quæ sunt 16.
 Partes similes dissimilium gratia habentur.
 3.1.37
 Partes similes ex dissimilibus confici nō pos-
 sunt 2.1.55
 Partium similiarum differentia in qualitatibus.
 2.2.1
 Partium similiarū discrimina notæ melioris gra-
 tia habentur 2.2.17
 Partium similiarū ordo quomodo discrepat. 2.2.7
 Partib⁹ similiarib⁹ multi causæ modi, & q. 2.2.9
 Partes similes vires habent sibi commodas.
 2.1.43
 Per partes similes contingit sensus 2.1.59
 Partium similiarū secunda est compositio. 2.1.15
 Partium dissimilium tertia est compositio.
 2.1.17
 Partes dissimiles posteriores generatione simi-
 laribus 2.1.34
 Partes dissimiles ex quibus constant 2.1.47
 Pars quare dicitur dissimilaris 2.1.8 & 2.2.9.
 Partes dissimiles vires compositas habent.
 2.1.45
 Partes dissimiles ministrant actiones. 2.1.77
 Partium dissimiliarū differentia partim ad officia
 & essentia partim ad meli⁹ deteriusve. 2.2.34
 Pars prior corporis nobilior posteriore. 3.5.18.
 Pars superior quomodo diffidet à parte inferiore

ex parte sanguinis 2.2.32
 Pars superior. vide etiam Superior pars.
 Pars dextra quomodo diffidet à sinistra ex par-
 te sanguinis 2.2.33
 Pars dextra quare calidior 3.4.97
 Pars dextra siccior & mobilior 3.9.55
 Pars sinistra humidior & frigidior 3.7.55
 Partes supinæ & pronæ confusius habentur in
 genere auium 4.12.35
 Partium quæ arma dicuntur consideratio tam in
 maribus quam in foeminis 3.1.31
 Paruum in magno continetur, sed non contrā.
 2.17.15
 Pastinacæ cauda qualis 4.13.8
 Patella quodammodo bialuis. 4.5.83
 Patellæ ubi suum papauer continent 4.5.111
 Pectoris situs in animalibus 4.10.118
 Pectus homini cur latū, cæteris arcuū 4.10.119
 Pectus oibus minus carnosū q̄ tergum 3.4.70
 Pectus auium quale 4.12.48
 Pectines sunt bialuis generis referatilis. 4.7.11
 Pectines se concludendo tumentur 4.5.89
 Penis in maribus consideratio 4.10.179
 Pennarum origo 2.9.81
 Penna auium qualis 4.12.9
 Pennatis quid vice lingulæ 3.3.34
 Peritus quis 1.1.9
 Periti officium 1.1.6
 Peritia contemplandi & docendi habitus 1.1.5
 Pes nomē habet inditū à pedo, id est folo. 4.13.16
 Pedes quadrupedū quomodo differūt. 4.10.216
 Pedes homini omnium maximi, & quare. 4.10.235
 Pedis humani officium 4.10.239
 Pedes priores habet vice manuum genus quadrupē-
 dum digitatū, nec solū pōderis causa. 2.16.26
 Pedes priores elephāto cuius gratia tātū. 2.16.28
 Pedū multitudo quare insectis omnibus 4.6.2
 Pedatum genus vnam potissimū habet differen-
 tiam 1.2.5
 Philosophandi omne iudicium & vtile & ciuile,
 est translātū Socratis temporibus. 1.1.218
 Phrenes quare præcordia dicuntur 3.10.18
 Pilorum origo 2.9.81
 Pili quare animalibus dati 2.14.8
 Pili quadrupedum non parte supina, sed pronā.
 2.14.6
 Pili tactus gratia 2.8.14
 Pingue inter humida commune ignis & aeris.
 2.5.6
 Pingue omne calidū 3.9.53. & 4.3.18. & quo-
 modo 2.2.104.
 Pingue leue vnde fit 3.9.42
 Pingua excrementis vacant 2.5.32
 Pingua omnia quare steriliora 2.5.29
 Quæ pinguescunt ea celeriter senescunt. 2.5.24
 Quæ pinguescunt venis sunt incertis, paruōque
 ventriculo 3.4.121
 Pinnarum in piscibus consideratio 4.13.14
 Piscibus squama idem quod auibus penna 1.4.11
 Piscium genus mutilatius q̄ auium 4.13.1
 Piscibus nulla membra dependent 4.13.13
 Piscium pars prior quæ 3.4.76
 Piscium cutis differentia 4.13.80
 Piscium branchiæ euariant multitudine & qua-
 litate 4.13.59

INDEX.

Piscium genus brachias habet sibi pprias. 4.13.49
Pisces quare habent pinnulas, & quare pedibus
carent 4.13.15
Pisces non lati quot pinnulas habent 4.13.21
Piscibus quibus nullæ omnino pinnæ. 4.13.26.
& quare 29
Piscium oculi quare lubrici 2.13.45
Piscibus nō est palpebra, & quid vice illi. 2.13.36
Pisces reguntur pene cartilaginata 4.9.68
Piscibus cauda quomodo euariat 4.13.5
Pisces quo mouet maxillam, & quare. 4.11.40
Piscium oris discrimina 3.1.64 & 4.13.68
Piscium palatum quale 2.17.49
Pisces serratis dentibus. 3.14.49 & 4.11.25
excepto scaro 3.1.43
Piscium dentes adunci quare 3.1.50
Pisces complures dentes in lingua habent, & pa
lato, & quare 3.1.44
Piscium robur totum in dentibus situm. 3.1.51
Piscibus lingua non explanata 2.17.51
Pisces aut nullam, aut inexplanatam habent lin
guam, & quare 4.11.11
Pisces nonnulli lingua carere videntur, sed aliquo
modo habent 2.17.33
Piscibus lingua extrema tantū discreta 2.17.55
Piscium cordis situs, & quō vergit mucro 3.4.74
Piscium stomachi consideratio 3.14.56
Piscium nonnulli iecur bipartitū habere viden
tur 3.7.20
Piscium fel vbi 4.2.4. & 20.
Piscium nullus pulmonem habet, & quid vice il
lius. 3.6.6. & 4.1.8. & 25.
Piscium genus collo caret vt pulmone 3.3.7
Piscibus lien quare exiguus 3.7.60
Piscium nullus testes habet 4.13.85
Pisces carent vesica 4.1.9
Pisces bibunt cibi gratia 3.8.13
Piscium genus omne vorax & gulosum. 3.14.64
Pisces bipēnes serpētis speciem referentes cur ex
tra aquā diu viuere possint. 4.13.37. & 67
Pisces spinam habent quæ oua pariunt. 2.9.46
Piscium maior numerus appendices iuxta ven
trem obtinet frequentes. 3.14.58. & situs 60
Pituita excrementum 4.2.51
Plantæ quomodo alantur 2.3.44. & 4.7.13
Plantæ nonnullæ viuunt diu absolutæ. 4.5.168
Platarū radix vim obtinet oris & capitis. 4.10.59
Planta caret excremento, & vbi vita eius consi
stet 4.5.179
Plenilunij noctes tepidiores, vnde oua crescent
testatis & huiusmodi 4.5.119
Pluuia, vide imber. 4.3.3
Podex exitus excrementi qualis 3.14.84
Polypi aluius caput tantum vocatur. 4.9.25. &
qualis 2.8.34. & quantus. 4.9.39
Polypi cur promuscidæ carent 4.9.49
Polyporum venter 4.5.30
Polyporum pedes 4.9.38. & ad nandū & am
bulandum vtilis 43.
Polypi ingredi possunt, sepia & loligo nequeunt.
4.9.32
Polypus cerebrū habet p proportionē. 2.7.35
Polypus sepia caret 4.5.54. & 2.8.34

Polypi vbi atramentum habent 4.5.42
Polypi membrum gustus quale 2.17.62
Polypi sese iuuant brachijs, & coloris mutatione
4.5.46
Polypi genus vnum quoddam simplici aspergi
tur acetabulo 4.9.59
Pomilio quis dicitur 4.10.33
Pomiliones inter viros, quare mente deficiunt.
4.10.51
Pomilionis formam gerunt omnia animalia ex
cepto homine 4.10.32
Positionis differentiarum nobilitas 3.3.58
Potionum & saporū qui sunt incontinentes, iidē
non cibo luxuriant 4.11.19
Potum non per arteriam descendere 3.3.22
Potentia quod est, afficitur ab eo quod actu est.
2.1.62
Potentia ad actum quomodo se habet 1.1.190
Præcordia traiecta risum nonnullis attulerunt,
& quare 3.10.30
Præcordia, vide etiam Septum transversum.
Præputiū vulnere diductū non coalescit. 2.13.15
Priapi in maribus consideratio 4.10.179
Principium materiale rerum 1.1.55
Principium esse in rebus ipsis rationem. 1.1.45
Principiū quāmaxime debet quiescere 3.4.99
Principium vñ esse quā plura melius. 3.4.20
Priori loco collocatur quod melius 3.3.58
Priuationis qua priuatio est, nulla est differentia
1.1.3.2
Prolixum imbecille 4.12.21
Promuscidum vsus 4.9.56
Promusci elephantō pro nare, & quare. 2.16.19
Prosopum, id est facies hominis vbi, & vnde di
ctum. 3.1.81
Puellæ quamlibet partem minimāque vis
disse gratius, q̄ cæterorum hominum membra
contrectasse 1.5.14
Pulli equini, vide Equini pulli.
Pulices cur medijs pedibus longiores habent po
steriores 4.6.57
Pulmo forma simplex 3.7.1. & eius sedes 3.3.
53. & quare habetur 3.6.1
Pulmonis differentia varia 3.6.24
Pulmonem quæ habent 3.6.9
Pulmonem habent quæ spirant 3.7.47
Pulmonem atque arteriam habent omnia præ
ter pisces 4.1.25
Pulmo à situ oris continuo esse nō potest 3.3.10
Pulmo spirandi officio est delegatus, & vnde mo
uetur 3.6.16 & 41.
Pulmone carentia etiam collo carent 3.3.6
Pulmonem nullus piscium habet, & quid vice il
lius 3.6.6
Pulmone carentia parum bibunt 3.8.10
Pulmo serpentibus datus, & piscibus nō 4.1.7
Pulmo quibus morbis laborat 3.4.129
Pulmonis feruor sitis causa 3.8.3
Pulmo bipartitus 3.7.11
Pulmones quædam aquatilia parum à spongij
differunt 4.5.166
Purpuræ quibus partibus constant 4.5.75
Purpuræ quo clauduntur præsidij causa. 4.5.79
Purpurarum aculeus qualis 2.17.66
Purpuræ quorum esca capiuntur 2.17.68

IN LIB. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

Q. Vadrupeda quæ facta sunt animalia.
4.10.32
Quadrupedes ouiparæ ferratis sunt de
tibus 4.11.25 & quomodo mouēt
maxillam 41.
Quadrupedes ouiparæ cortice integuntur quali
4.11.29. & 2.13.20.
Quadrupedes ouiparæ quare narib⁹ carent 2.16.
36. & quare palpebra inferiori cōnuēt 2.13.16
Quadrupedibus ouiparis lien qualis. 3.7.61.
Quadrupedes ouiparæ sensorijs omnibus sunt
præditæ, sed quomodo 4.11.25
Quadrupedes sanguineæ, & viuiparæ quare vocē
parum explanare possunt 2.17.17
Quadrupedibus pili non parte supina, sed pro-
na. 1.14.6
Quadrupes nulla pilos habet in palpebra infe-
riori 2.14.13
Quadrupedes quare caudam habent 4.10.206.
Quadrupes nulla habet nates 4.10.194
Quadrupedū pedes quomodo differūt 4.10.216
Quadrupedibus crura posteriora firmiora. 4.9.35
Quadrupedū poplites introrsus flecti est neces-
se 4.10.106
Quadrupedum in genere ordo interiorū. 4.9.14
Quadrupedes cur stantes diu durant, homo non
durat 4.10.201
Qualitates elementares materia corporum sunt
compositorum 2.1.12

R. Aīæ cutis qualis 4.13.82
Raja pro pinnis extrema sui corporis la-
titudine natat 4.13.42
Ranis cauda qualis 4.13.10
Rana ubi habet pinnas 4.13.43
Ratio boni & pulchri naturæ operibus potius q̃
artis coniuncta est 1.1.48
Ratio principū pariter in rebus tam arte, quā
natura constituendis 1.1.45
Renes bipartiti 3.7.2 & 13
Renum vsus 3.7.40 & 69. & 3.9.9
Renes nulla necessitate habentur 3.7.69
Renes quæ habent & quæ non 3.9.1
Renes pingues quare 3.9.54. & 37. & 46. &
circum tantum est pinguedo 43.
Ren dexter omnibus minus pinguis, & quare.
9.9.54
Ren dexter quibus tangitur à iecore 3.9.36
Renibus in omnibus inest cauum 3.9.13
Renum in cauo nihil sanguinis cōtinet. 3.9.22
Ren dexter sinistro superior, & quare. 3.9.32
Renum natura quare calida 3.9.48
Renes quare foedum reddant odorem 3.9.28
Renes muniūtur adipe vice carnis, & q̃re. 3.9.51
Renes calculis, panis & papulis loborare solent.
3.4.127
Renum morbus in homine quare difficilis cura-
ri 3.9.18
Renū vitio laborantibus hominibus si renes pin-
gues sunt, dolores accidunt letales 3.9.62
Reptio, volatio, natatio & incessus discrepant.
1.1.32
Rei essentia & natura priora sunt ratione mate-
ria & generatione. 2.1.29

Rerum omnium compositio triplex 2.1.7
Reticulum vnus ex ventribus multiuentrium.
3.14.33
Rident celeriter q̃ titillātur, & quare. 3.10.26
Ridet solus homo, & cur 3.10.29
Risum emitti vulneratis præcordijs ibidem.
Robustiora animalia quæ sanguinem habent
crassiores & calidiores 2.2.24
Rostra auium proxima ossibus, & quare data.
2.9.65
Rostra auium differunt victus ratione, & quo-
modo 4.12.26
Rostrum habent osseum aues quare. 2.16.43 &
arctum 51.
Rostrorum origo 2.9.81
Rostrum auius pro labris & dentibus 3.1.66
Rostrum varietas in auius pro vsu & auxilio. ibidē.
Rostrum nonnullis auius quare ferratū. 3.1.79
Rubetæ iecur vitiatum 3.12.19
Ruminare quæ dicuntur, & quare 3.14.52
Ruminat camelus more cornigerorum. 3.14.25
Ruminantibus ventres multi ibidem.
Ruminat inter pisces scarus 3.14.51
S.

Sanguinis origo cor. 3.4.67. & 87. & 42.
Sanguis pars similis humida 2.2.3
Sanguis potētia corp⁹ & caro. 3.5.40 & qua-
re materia corporis. 2.4.35. & 3.5.23. & 36
Sanguis quomodo calidus. 2.2.95. & 2.3.13 &
cur humidus & calidus 3.5.12. & cum in cor-
pore quare humidus 2.4.32
Sanguinem alij inter calida, alij inter frigida an-
numerant 2.2.48
Sanguis ex aqua & terra. 3.5.57. & quomodo
differt ab aqua in calore 2.2.79
Sanguis sine vena esse non potest. 3.5.46. & qua-
re animalibus datus 2.3.59
Sanguis in corde sine venis. 3.4.38. & in corde
& venis continetur. 2.3.64. & à corde ad ve-
nas deriuatur, & non contrā. 3.4.41
Sanguinis differentia 2.2.19
Sanguis omnibus vltimum alimentum. 2.6.24
& 2.4.36. & 2.3.55
Sanguis deficit quoties cibus non ingeritur, auge-
tur quoties ingeritur 2.2.57
Sanguis sensu caret. 2.5.21. & quare 2.10.61
Sanguis tactum mouere non potest. 2.3.61
Sanguis integer dulcis 4.2.40
Sanguis integer, si bona assumuntur alimenta:
vitiosus, si praua. 2.3.58
Sanguis dilutior frigidior, non durescit, qua ter-
renus coit 2.4.4
Sanguinis differentia multum faciunt ad mores
& sensus 2.4.37 & 33.
Sanguis quibus dilutus ea timidiora 2.4.13
Sanguis roboris efficacior qua crassior & calidior,
qua tenuior & frigidior vim sentiendi intelli-
gendiq; plenior habet 2.2.24
Sanguinis tenuitas & munditia in terreno non
est 2.4.9
Sanguis calidior agitatus sentiendi officium re-
fringit 2.10.46
Sanguinis copia caloris est indicium 3.6.38
Sanguis ficior redditur separatus à natura eorū
in quibus continetur 2.3.24

INDEX.

Sanguis putrescit qui à suo fonte est remotus. 2.9.13
 Sanguis quare conceptaculum habet 3.4.13
 Sanguis in adipem & seuum transit quādo con-
 coquitur 2.6.27. & 2.5.31
 Sanguis per totum corpus deriuatur, & pulchra
 ibi analogia de hortis rigādis & fabrica. 3.5.35
 Sanguinis quib⁹ parū, hæc citi⁹ intereūt. 3.5.26
 Sanguis non omnis continet fibras 2.4.1
 Sanguis fibris detractis incongelabilis. 2.4.26.
 & 28.
 Sanguis quorum fibris multis & crassis est refer-
 tus, hæc terrena sunt 2.4.19
 Sanguis ne gelet calor obstat 2.9.12
 Sanguis capitis qualis 4.10.12
 Sanguis ex quib⁹ potissimū ptib⁹ pfluuit. 3.5.62
 Sanguis inducto vulnere vndiq; effluit. 3.5.45
 Sanguis taurorum omnium celerrime coit, & du-
 rescit 2.4.25
 Sanguinea quæ quaternis notis mouetur. 4.12.42
 Sanguinea quæ viscera habeant 4.1.24
 Sanguinea ouipara partim quadrupeda & par-
 tim expeda 4.11.1
 Sanguinea omnia gressilia quo modo bipartita.
 3.5.16
 Sanguinea ouipara mammis carent. 4.1.75 &
 quare collum habent 61
 Sanguinea ouipara palpebram superiorem non
 mouent 4.11.32. & non nictantur 35
 Sacerdotis Iouis Hoplosmij interitus. 3.10.37
 Sanies quid 2.4.38
 Sanies pars similis humida 2.2.3
 Sanitatis causæ elementa 2.2.57
 Sanitas fieri potest sponte vt arte 1.1.84
 Sanitatem si definierit medicus, rationes & cau-
 sas rei quam facit reddere solet. 1.1.46
 Saporum sensum lingua mouet 4.11.14
 Saporis sensus quare datus 2.17.53
 Sapientia habet omnia animalia ouipara. 4.11.17
 Sapere diuina est mentis 4.10.26
 Sapientiora quibus sanguis tenuior & mundior.
 2.4.9
 Scarus inter pisces non est ferratis dentibus 3.
 1.44. & ideo solus ruminat. 3.14.51.
 Sciētia rei contēplandi & docēdi habitus. 1.1.4
 Scientia naturalis, vide Naturalis scientia.
 Scorpioni aculeus qua parte & ad quem vsum.
 4.6.40
 Scrofæ porcis primis æditis primas mamas præ-
 bent 4.10.143
 Sectio à ferra non ferræ gratia est, sed contrā
 1.5.67. & est vso quædam. 68.
 E sede profuit sanguis 3.5.64
 Sedimenta animalium aliquid habet caliditatis,
 & quare 2.2.102
 Semen principium rei quæ gignitur 1.1.182
 Semen generatio est 1.1.185
 Semē quod generatio est, bifariā accipit. 1.1.187
 Semen potentia est id quod est futurum. 1.1.189
 Semen genitale, vide etiam Genitura.
 Senectutis causæ elementa 2.2.57
 Senescūt celeriter quæ valde pinguerint. 2.5.24
 Sensus à corde 2.1.82. & 2.10.35 & 63. & 3.3.
 50. & 3.4.66.
 Sensus sedes quæq; gemina, & quare 2.10.71

Sensus omnibus contingit per partes similes.
 2.1.59 & 67
 Sensus ea parte est qua animal mouetur. 2.5.20.
 Sensus nonnulli quare in capite locati 4.10.11.
 Sensus omnis vnus certe generis 2.1.60
 Sensus & sensibile eiūdem contemplationis.
 1.1.156
 Sensus mobiliorem habent quorum humor te-
 nuior & sincerior 2.4.10
 Sentire possunt quæ partes 2.10.64
 Sentiant plenius quæ sanguinem tenuiorem &
 frigidiorē habent 2.2.25
 Sentiendi virtus cui parti est delegata. 2.10.59
 Sentiendi vis in aliqua corporis parte habet prin-
 cipium. 4.5.12
 Sentiendi instrumentū omnibus animalibus inef-
 fe oportet 4.5.192
 Sentiendi officium refringit sanguinis calidioris
 agitatio 2.10.46
 Sentiendi an eadem vis quæ alterandi. 1.1.161
 Senu maxime omnium homo valet 2.17.7
 Senu hebeti quæ sunt, & quæ eo valēt 3.4.107
 Sensorium vnumquodq; bipartitum 3.7.10
 Sensorias partes singulas singulis elementis tri-
 buunt naturæ interpretes, & quare 2.1.65
 Sepijs quot pedes, & eorum situs 4.9.32
 Sepijs membrum gustus quale 2.17.61
 Sepia inter mollia pl⁹ cōtinet atramenti, & vbi,
 & quare 4.5.48 & 52. & quādo effundit 40.
 & vbi habet 43.
 Sepiæ quare binas habent promuscides. 4.9.47
 Sepiæ nō simili vt polypi, cōstant modo. 4.9.31
 Sepia nare tantum potest ibidem
 Sepiarum venter 4.5.30
 Sepiarū alueus magnus, polypis paruus. 4.9.39
 Sepiæ est sepium proportionale spinis piscium.
 2.8.33
 Sepium in sepia quantum 4.5.52
 Septi trāuersi situs, & essentia, & comoditas. 3.
 10.13. & officium 2. & quæ habet 4. & vsum 6.
 Septum trāuersum habent omnia quæ sangui-
 nem habent 4.1.24
 Sermonis vsum iuuat labra in homine. 2.16.60
 Sermo ex literis 2.16.64
 Serpentum cortex qualis 4.11.31
 Serpētū genus vnū expes. 4.1.2. sed cetera for-
 ma simili quadrupedib⁹ ouiparis, & quare. 4.
 Serpētū natura similis lacertæ prælogæ. 4.1.4
 Serpentibus gustus quasi duplex 2.17.30
 Serpentes naribus carent & quare 2.16.36
 Serpentibus sapor vnus tributus 4.11.21
 Serpens an collum habeat 4.11.65
 Serpentes cur caput circumagunt reliquo corpo-
 re quiescente 4.11.66
 Serpentum natatio 4.13.28
 Serpentes viscerum speciem prolixam quare ha-
 bent 4.1.21
 Serpentes quomodo fel habere dicuntur. 4.2.7
 Serpentibus pulmo datus 4.1.7
 Serpentibus lingua longa & bifida 2.17.27
 Serpentum genera omnia linguam in ore conti-
 nent excepto crocodilo fluuiatili. 4.11.7
 Serpentum nulli testes 4.13.86
 Serpentibus ossium natura spinacea est præter
 quā magnis 2.9.47

IN LIB. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

Serpentes cupedia dediti 2.17.29
 Serpentes quare vesica carent 3.8.20
 Seuum quid 2.5.22. & 2.6.27
 Seuum pars similis humida 2.2.3
 Seui ab adipe differentia 2.5.1
 Seuum terrenum & quare cogitur 2.5.9
 Seuum & adeps finis cōcoctionis probat. 3.9.40
 Seuo carent exanguia & quare. 2.5.7. & quare habent 8. & 11.
 Seui & adeps si non excesserint, profunt: si excesserint, nocent 2.5.16
 Sicci & humidi disputatio 2.3. per totum
 Sideratio ouibus quare 3.9.61
 Syluestris & vrbanus diuisio erronea 1.3.52
 Syluestria reperiuntur quare urbana 1.3.54
 Singularibus ex speciebus nihil possumus accipere bipartita generis sectione. 1.3.73
 Simia quare neque caudam, neque nates habet. 4.10.211
 Sitibunda unde animalia 3.8.3
 Socratis temporibus vsus definiendi increuit, sed indagatio rerum naturalium desijt. 1.1.216
 Solida calfacta vehementius calfaciunt quam humida 2.4.21
 Somnus unde, & quibus, & eius generatio 2.7.51
 Somni tempore calor cum sanguine ad ima subterfugit 2.7.55
 Somni causae elementa 2.2.57
 Somnus multis & diuersis generibus idem. 1.1.23
 Somnus quare sequitur 1.5.84
 Speciei & generis consideratio 1.4. per totum.
 Species vltimae substantiae sunt indiuisibiles. 1.4.14
 Pro specie quid statuendum 1.3. per totum.
 Spina animalium quid 2.9.15
 Spina pars similis humida 2.2.6
 Spina totius corporis unde constituitur. 2.6.16
 Spina dorsi principium ossium 3.9.14
 Spina dorsi tantummodo caua 2.6.31
 Spina dorsi quibus vicem ossis praestat. 2.6.62
 Spina dorsi sola eget copula propter interceptiones 2.6.32
 Spina quare vna & multipartita 2.9.16
 Spinam quare habent pro osse, ijs dorsi tantum medulla est 2.6.29
 Spina aquatilibus pro osse 2.6.23
 Spina in genere piscium quare exhibita. 2.8.17
 Spinæ dorsi medulla, vide Medulla.
 Spirandi vsus non est omnibus communis. 3.1.57 & 3.3.54
 Spiratio animalibus propter quid 1.1.219
 Spiratio multis & diuersis generibus eadem 1.1.23
 Spirantia omnia habent pulmonem 3.6.9
 Spirantes pisces, vide Pisces.
 Spongia vires habent plantae 4.5.161. & quare. 164.
 Sponte eadem quare arte, fieri possunt 1.1.83
 Squama in piscibus unde consistit 4.13.80
 Squatina ubi habet pinnas 4.13.43
 Squatinae cutis qualis 4.13.82
 Squillae genus crustatorum 4.8.3
 Squillarum differentia à cancriis, & consideratio earum per partes 4.8.20
 Stellarum marinarum genus simile vrticis in natura 4.5.187

Stirps stirpem gignit ex materia 2.1.26
 Stirpes radicibus innixae, cibum inde hauriunt. 4.4.11
 Stirpium natura stabilis 2.10.9
 Stirpibus nullum excrementum esse solet & quare. 2.3.45
 Stirpium genus viuit, cibum ex terra haurit, & nullum habet excrementum, & quid vice illius habet 2.10.5
 Stirpes, vide etiam Plantae.
 Stomachi in piscibus consideratio 3.14.56
 Strangulationes excitantur, si quid in arteriam delabitur 3.3.21
 Struthio Africae bifidus 4.12.118
 Struthio Africae cilium habet 2.14.3
 Struthionis Africae natura & forma 4.14. p. totum.
 Substantia non generationis gratia est. 1.1.75
 Substantia rei naturalis primo tractanda, deinde causae 1.5.51
 Substantiae definitionem primus tetigit Democritus 1.1.214
 Substantia & vt mouens & vt finis 1.1.147
 Substantiarum superiorum cognitio leuis oblectat 1.5.11
 Substantiarum inferiorum cognitio quare praestantiam scientiae sibi vendicat. 1.5.16
 Sudor quid, & unde 3.5.50
 Sudor cruentus quando, & quibus accidit 3.5.52
 Sulci in adaequatione ampliores durant 3.5.41
 Supercilia quare animalibus data 2.1.51
 Supercilij dextri à sinistro differentia 3.9.35
 Superior pars in animalibus quid, & eius consideratio 4.10.35. & 3.10.11.
 Superior pars in animalibus varie crescit proferatū aetatis 4.10.41
 Surae vni homini carnulentae 4.1.199
 Sus simplicem habet ventrem 3.14.51
 Suis os quale, & quare 3.1.77
 Sus radicem appetens 3.1.77 ibidem.
 Suis mammae ubi, & quot. 4.10.135
 Suillus venter amplior 3.14.70
 Sues urbani & syluestres 1.3.55
 Sus dentes exertos habet auxilio & robori 3.1.23
 Sues foeminae mordent quia carent dente exteriori. 3.1.29
 Suum corda inarticulatoria, & ideo sensu hebetiori 3.4.105
 Suturae homini plurimae quare, & plures mari quam foeminae 2.7.74

T.

Abani lingua tergora bestiarum elacerat. 2.17.69
 Tactus primus sensus & eius pars sensoria. 2.8.7
 Tactus sedes corpulenta 2.8.11
 Tactus gratia cetera omnia habet 2.8.12
 Tactus similem quidem partem, sed minime simplicem sortitur 2.1.68
 Tactus homini exquisitissimus 2.16.71
 Tactum quare moueant, & quare non 2.3.61
 Tactus sensorium quod 2.10.73
 Talus quid, & vsus 4.10.223
 Talum quare habent, ubi habent 4.10.225
 Talo quare carent 4.10.220. & 233
 Talum habent bifidula 4.10.230 & 234.

INDEX.

Tauri super cornibus quid sentit Ælopi Momus 3.2.41
 Taurorum & vaccarum cornua inter se distant. 3.1.40
 Tauri quare animosi, iracundi, & furibundi. 2.4.24
 Taurorum sanguis omnium celerrime coit, & durefcit 2.4.25
 Teda quomodo calida 2.2.104
 Teda frigida effici potest 2.2.101
 Terrestribus aer facile transpici potest. 2.1.346
 Tergum carnosum quare 3.9.49
 A tergo calor perquam tute est apertus. 3.4.70
 Terra an sicca & humida 2.3.6
 Terreum & aqueum omne crassescit dum concoquitur 3.5.56
 Terra humida cogitur frigore 2.4.29
 Terrena quæ magis sunt 2.4.19
 Terra gelidâ & grauem naturâ habet. 1.1.100
 Terræ quæ propria sunt, sicca omnia sunt. 2.3.9
 Terræ vnius quæ sunt, igne calida indurantur. 2.2.107
 Testatorum genera plura, & nomina 4.5.76
 Testatorum alia vniualuia, alia bialuia, alia turbinata 4.7.7
 Testatorum genera quas habent partes. 4.5.66 & 9.1.
 Testatorum per partes exteriores consideratio 4.7. per totum
 Testatorum nullum capite caret 4.7.16. & vbi habent, & quare 12.
 Testatorum similitudo cum mollibus, & crustatis 4.9.10
 Testatorum corpus non multiplex 4.7.1
 Testata quid habent ad cibum sentiendū. 4.5.19
 Testatorū multa vbi habet sensum gustu. 2.1.7.63
 Testatorū quædā linguā habet robustā. 4.5.26
 Testatorum in genere ordo interiorum partium. 4.9.14
 Testata omnia laborant per æstū, frigus & exuperantiam temporis, & quando vigent. 4.5.115
 Testes nullus piscium, nullus serpentum habet. 4.13.85
 Testes omnibus auiibus 4.12.124
 Testudinis cortex qualis 4.11.31
 Testudo inter corticata vesicam habet, & quare 4.1.10. & 3.8.15. & renes 3.9.2
 Testudinum pulmo qualis 3.6.29
 Testudini iecur quale 3.12.19
 Testudo vtriusq; testa foris munita quare. 2.8.24
 Testudo lutaria vesica & renibus caret, & quare 3.9.6
 Thoracis fines 4.10.165
 Thorax cōfuse habetur in auiū genere. 4.12.35
 Tibiæ lapideæ suum assequi munus non possunt 1.1.124
 Timidi quibus cor grādius 2.4.16. & 3.4.108
 Timida animalia quæ 3.4.112
 Timidiora quibus sanguis dilutus 2.4.13
 Titillatio in homine quid 3.10.29
 Titillatur solus homo & ridet 3.10.26
 Titillati cur celeriter rideant 3.10.28
 Torpedinis cauda qualis 4.13.8
 Torpedinis pinnae & vsus 4.13.46
 Torti lingua qui 2.17.12
 Tubera, vide Vertibula.

Turbinatorum diuersitas 4.7.8
 Turbinatorum partes 4.5.75
 Turbinata bialuibibus assimilantur 4.5.77
 Turbinatorum & mollium differentia. 4.9.26
 Turbinata quomodo quasi ex bialuibibus vniualuia fiant 4.5.84
 Turbinata omnia vbi suum papauer habent. 4.5.110
 Turbinatorum extrema cōeunt, & confunduntur. 4.9.9
 Turbinatorum in genere ordo interiorū 4.9.22
 Tusces grauissimæ excitantur si quid in arteriam dilabitur 3.3.21

V.

Vaccæ qua parte mammas gerunt, & quare. 4.10.155
 Vaccarum cornua & taurorum inter se distant 3.1.40
 Vena pars similis humida 2.2.6
 Venarū principii cor 2.6.13. & 3.4.20 & 35.
 Venæ vasa sanguinis 3.5.5. & 2.3.54. & 3.4.118
 Venarum originem capiti qui tribuunt errant. 3.4.31
 Venæ viscerum beneficio præstantur 3.7.37
 Venæ tactus gratia 2.8.13
 Venæ cuius gratia 3.5.3
 Venæ officium 2.9.10
 Venarum processus 3.5.48
 Venæ principales duæ 3.4.88
 Venæ quare sunt duæ 3.5.15
 Vena nulla per se & seorsum est 2.9.5
 Venarum distantia superne & inferne progressus. 3.5.65
 Venas quare emolita est natura 3.4.19
 Venæ quare in omnes corporis partes digerantur. 3.5.23
 Vena per iecur tendit, nec ex eo puenit 3.4.62
 Vena maior præstantior aorta, & quare 3.5.19
 Venarum consideratio circa viscera. 3.7.32
 Venis & ossibus quomodo natura similis. 2.9.1
 Venæ ad membranam cerebri deueniunt ex vtraque vena frequentes & tenues. 2.7.38
 Venæ respondent cordis ventriculis 3.4.114
 Venæ amplissimæ durant 3.5.43
 Venæ quibus ampliores & ventriculi cordis, ij nequaquam obesi 3.4.120
 Venæ ampliores frigidiores 3.4.115
 Vena quæ ad renes pertendit, non subit cauum renem. 3.9.20
 Venæ quæ emulgentes vulgo dicuntur. 3.9.12
 Venæ per lactes ad ventrem tendunt 2.3.51
 Ventris situs 4.10.162
 Ventrui differentia 3.14.11
 Ventrui differentia duplex 3.14.68
 Venter inferior quare sine costis 4.10.163
 Venter omnium quare ossibus vacat. 2.9.32
 Venter inferior necessarius viuentibus & perfectis 2.10.3
 Ventres plures quæ habeant, & eorum vsus. 3.14.27
 Ventrui nomina i his, quæ plures habet 3.14.33
 Ventrē paruum habent detata vtrinque 3.14.67
 Ventres singulos quæ habent 4.1.19
 Ventrem prædurum habent lienosi, & quæ supra modum mingunt 3.7.58

IN LIB. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

Venter à situ oris continuo esse potest	3.3.10	Vituli marini ambigunt an terrestres, an marini	4.13.102
Ventriculi situs	3.13.5	Vitulus marinus læsa est quadrupes	2.12.7
Ventriculus necessarius viuientibus & perfectis.	2.10.3	Vitulus marinus inter viuipara auriculas nō habet, sed cauernas ad audiendum	2.12.5.
Venter superior quare animalibus datus.	2.3.46	Vitulus marinus felle caret	4.2.12
Venter superior, & inferior concoquendi officio vtuntur	2.3.38	Vitulis marinis lingua bifidula	4.11.23
Venus qua parte agitur, & quare	4.10.167	Vituli marini renes quales	3.9.14
Vertibulum quare simile plantæ	4.5.171	¶ Vmbilicum quæ habent	4.12.53
Vertibula parum à plantis differunt, & quomodo differunt à spongijs.	4.5.160 & 166	¶ Vncunguium auium virtus in rostro & vnguibus.	3.1.70
Vertibuli descriptio	4.5.174	Vncungues quare rostrū habent aduncū	3.1.67
Vesica situs 3.9.30. & origo	2.9.81	Vncungues sunt vocales	2.17.21
Vesica quibus data 3.8.1. & quæ carent 10		Vncungues clarissime vident	2.13.32
Vesica nec piscibus, nec serpentibus	4.1.9	Vnguuium principium & origo	2.9.81
Vesicam habentibus vrina exēpta saluago quædam terra in vasis subsidet	4.1.14	Vngues pedum qua causa	4.10.244
Ad vesicam qui meatus tendāt, & vnde.	3.9.23	Vngues tactus gratia	2.8.14
Vespis aculeus pro armis	4.6.37	Vngues proximi ossibus, & quare dati.	2.9.64
Vespertiliones quare ambigunt an volucres, an quadrupedes	4.13.106	Vngues homini quare, & ad quē vsū.	4.10.102
¶ Vigiliæ causæ elementa	2.2.57	Vngues biualuis generis vtroque latere connexi	4.7.12
Vigiliæ quæ sequuntur	1.3.83	Vngularum origo	2.9.81
Viperæ animal ædūt in lucem vbi primum oua intra sese pepererint	4.1.18	Vngula eandē habet naturā quā cornu.	3.2.37
Viperæ inter serpentes eadem à cæteris sui generis differentia discrepant	4.1.16	Vngulæ proximæ ossibus, & quare datæ.	3.9.64
Viros inter, pomiliones mente deficiūt	4.10.51	Vngulæ fissio ex naturæ defectu	3.2.38
Viscerum omnium natura sanguinea.	2.1.87. & 4.5.5. & 3.10.52. & 3.4.13	Vngula solipedibus pro pluribus vnguibus coalescit.	4.10.219
Viscerum consideratio 3.4. per totum, & 3.12. per totum.		Vnicornia vbi cornu gerunt	3.2.34
Viscerum à carne differentia	3.13.11	Vnicorne recte videri potest solipes, & quare.	3.2.36
Viscerum situs	3.7.28	Vniuersalia communia sunt, & quæ dicuntur talia	1.4.16
Viscerum quare natura bipartita	3.7.24	Vniuersalium testatorum consideratio	4.5.82. & vbi suum papauer habent 110.
Viscera sanguineorum propria	3.4.1. & 12	¶ Voladi vis auiū in auis est essentia.	4.12.46.
Viscera separantur septo transuerso	3.10.1	Volatio, natatio, ingressio & repletio discrepant.	1.1.32
Viscera omnia in similes secantur partes, & sunt dissimilata.	2.1.85	Volucris grauiorib⁹ cutis crassa vnde.	2.13.19.
Viscerum formæ	3.7.1	Volucrum vsus cernendi ex longinquo.	2.13.31
Viscera oia membranis integuntur & quare.	3.11.1	Volucres grauiiores palpebra inferiori conuiēt	2.13.19. & nictantur membrana quare 24
Viscerum omnium vsus communis venarū gratia est.	3.7.29	Volucres insecta quæ pascuis viuunt & pabuli causa vagantur, quadrupes sunt	4.6.10.
Viscera partim venarum gratia, partim sine venis esse possunt	3.13.3	Voluptas ciborū in descendēdo cōtingit	4.11.15
Viscera cum recentia sunt colorem sanguineum habent	2.6.9	Vocem copiose emittunt auiū pleræq;	2.17.20.
Viscerum in expeditibus consideratio & in quadrupedibus ouiparis	4.1.1	Vox per arteriam seu guttur	3.3.4
Virus quare apud cerebrum	2.10.42	¶ Vrbana quæ sunt omnia eadem & syluestria.	1.3.54
Virus aquæ naturam obtinet	2.10.44	Vrbani & syluestris diuisio erronea	1.3.52
Virus parti priori quare est mandatus	2.10.68	Vreteri meatus à cauo renum ad vesicam quales.	3.9.23
Vident clarissime aues vncungues	2.13.32	Vrina nonnullis fluit per metum	4.5.57
Vitæ principium quæ pars	2.10.9. & 3.3.50	Vrina exempta, in vasis subsidet quædam saluago terrena	4.1.14
Vitæ causæ elementa	2.2.56	Vrinatores instrumentum accipiunt, vt aërē extrinsecus trahant	2.16.15
Vitæ causa habet principium in aliqua corporis parte	4.5.13	Vris corpus admodum pilosum sed cauda dimiuta, & quare	2.14.22
Vitæ longioris indicium fellis carentia.	4.3.42	Vrticæ marinae in quo genere sunt, & an plantæ an animalia	4.5.180
Viuendi plus min⁹ve rationem habet iecoris natura pro sua qualitate	4.2.45		
Viuipara quare cæteris erectiora	3.6.39		
Viuipara ad quem vsum gerunt cornua.	3.2.5.		

INDICIS FINIS.

ARISTOTELIS DE PARTIBVS

ANIMALIVM ET EARVM CAVSIS LIBER PRIMVS, INTERPRETE THEODORO.

¶ Duos esse & contemplandi, & docendi præcipue habitus. Cap. I.

Non omni contemplandi genere, omni que, tum nobiliori, tum ignobiliore docendi via & ratione, duos esse habitus constat: quorum alterum scientiam rei appellasse, alterum quasi peritiam quandam bene est. Hominis enim probe periti officium est iudicare perspicienter posse, quidnam recte aut non recte ab eo qui docet, exponitur. quippe cum & hominem omnino peritum talem esse existimemus, & peritiam ipsam

non nisi facultatem huius officij esse statuamus. Sed hunc omnibus ferè in rebus valere iudicio arbitramur numero vnum. Illum vero certæ naturæ alicui delegamus. fieri enim potest ut rem vnam quispiam, ita ut alius omnes, possit iudicare. Quam ob rem naturalis quoque historiæ siue contemplationis limites huiusmodi aliqui poni debent: ad quos iudex modum explicandi referre possit, & approbare, semoto illo veritatis examine, quoniam modo res, itane, an aliter se habeat. Verbi gratia, utrum substantias singulatim discutiendas capisse præstet, hoc est naturam hominis, aut leonis, aut bouis, aut alius cuiusquæ generatim exponere aptius sit: an rebus subiectis, quæ communiter omnibus accidunt, communi usu quodam potius agendum. Sunt enim complura, quæ eadem in multis generibus diuersis inter se sint: ut somnus, spiratio, auctio, diminutio, mors. Ad hæc, reliqui id genus affectus, & dispositiones. Nihil enim adhuc certi, explanatique habetur, quod de his dicere possimus: sed cum singulatim agimus, eadem sæpe de multis referre necesse est. Nam & in equis, & in canibus, & in hominibus, ea quæ modo dixi, omnia insunt. quapropter qui singulatim agere per accidens velit, sæpenumero verba eisdem de rebus facere cogetur, quæ scilicet eadem animantibus adiunctæ sunt specie diuersis. sunt etiam fortasse, quæ cum eadem fortiantur appellationem, discrimine distent species: ut animalium incessus. quippe qui specie vnus esse minus videatur. discerpant enim inter se volatio, natatio, ingressio, reptio. Quam ob rem quoniam modo tractandum sit, latere non conuenit, utrum inquam communiter primum per generis complexionem, post vero res proprias considerare oporteat: an protinus quæque persequi singulatim rectius

bb. j.

ARIST. DE PART. AN. ET EARVM CAVS.

est. non enim de hac re adhuc præfinitum est. Nec illud confessum est, utrum, ut mathematici rem suam cælestem demonstrare consueuerunt, sic homo rerum naturalium studiosus, primum quæ patent in animalium genere, partesque singulas explorare, deinde causam quam ob rem ita sint, reddere debeat: an secus agendum sit. Ad hæc, cum plures causas generationis naturalis esse videamus, scilicet eam cuius gratia res gignantur, atque eam unde mouendi principium sit: diffiniendum de his etiam est, quænam prima, quæ secunda haberi debeat. Principatum sanè illa obtinere videtur, quam sub hoc verbo, cuius gratia, significamus. hæc enim ratio est. ratio autem principium est pariter in rebus, tam arte quam natura constituendis. Vbi enim vel per intellectum, vel per sensum medicus sanitatem, opifex ædes definierit, rationes & causas rei quam facit, reddere solet: & cur ita faciat subiungit. quanquam illa cuius gratia causa, & ratio boni & pulchri naturæ operibus potius, quam artis cõiuncta est. Necessitas vero nõ æquè in rebus naturæ omnibus inest, ea videlicet ad quam omnes ferè authores rationes referre tentant prius, quàm doceant quot modis accipi necessarium debeat. Inest id ipsum rebus quidem æternis simplici absolutaque ratione: sed caducis etiã gignendisque omnibus ex suppositione tribuitur. quomodo in artificiosis, ut ædibus, & quibusuis alijs generis eiusdem. Materiã enim talem adesse necesse est, si domus, aut quiuis alius finis futurus sit: atque etiam fieri moueri que illud primum oportet, deinde hoc. ac deinceps ad hunc modum itur ad finem cuius gratia res quæque, & efficitur & est. eodemque modo in rebus quoque natura gignendis agitur, quanquam demonstrandi modus, necessitatisque ratio, in naturali doctrina diuersa, atque scientijs speculatiuis est. dixi de ijs alio loco. principium enim alteris quod est, alteris quod erit accommodatur. Quod enim talis sanitas, aut homo, hoc vel esse, vel factum iri, necesse est. non quia hoc vel est, vel fuit, illud necessario vel est, vel erit. neque huiusmodi demonstrationis necessitatem ita perpetuitati annectere possumus, ut dicere liceat hoc esse, quoniam illud est. sed de his etiam alio loco disputatũ à nobis est, & quibus in rebus id liceat, & quæ possint reciprocari, & quã ob causam. Latere autem ne illud quidẽ oportet, an ita agendũ, quemadmodũ priores authores, qui, quomodo res quæque fieret, quomodo esset, tractare maluerunt. non enim inter hæc parum interest. sed enim exordiendũ quod dictũ iam est, ut primũ res persequamur, quæ quoque in genere conspectiores promptioresque habentur. deinde causas reddamus, & generationem. hoc enim in ædificijs etiam potius euenit. quod enim forma ædiũ talis est, aut quæ tales sunt ædes, idcirco fieri ædes hunc potius in modum censemus. generatio enĩ substantiæ gratia est, nõ substantia generationis gratia. Quã ob rem Empedocles pleraque in animalibus propterea ita cõtineri, quia ita, cum orientur, acciderit, male ait: ut & spinã haberi talem, quæ

per contortionē disiungi frangiq; accidit, nescius & quòd semen ge-
nitale quod cōstiterat, vim talē habere oportet, & quòd res quę effece-
80 rat, prior esset nō modo ratione, verum etiam tempore. Gignit etenim
homo hominem. itaq; ortus talis euenit specie, quoniā talis qui gignit
est. Quinetiam de his quę sponte fieri videtur, pariter atq; de artificio-
40 sis animaduertere licet. nonnulla enim vel sponte eadem, quę arte, fieri
possunt, vt sanitas. His igitur causa efficiens similis antecedit necesse
85 est. vt ars condendarum statuarum prior statuis est, quando sponte fie-
ri nequeunt. Artem autem operis esse rationem omni abiunctam ma-
teria certum est. fortuitis quoq; ratio similis est. vt enim ars se habet, ita
45 existunt. Quam ob rem censendum ita potissimum, vt ob eam rem mē-
bris his homo cōstet, quia hoc homini esse est. Non enim fieri potest vt
90 sine his membris homo sit: sin minus, proximum tamē aliud quicq; opi-
nandum, & vel omnino fieri aliter non posse, vel bene ita fieri tantum
posse statuendum. Cum itaq; talis res sit, generationem in hūc modum
50 talēq; euenire necesse est. Quapropter membra non sine ordine oriū-
tur: sed primum hoc, deinde illud. atq; in hunc modum omnia quę na-
95 tura consistunt, disponuntur. Veteres igitur illi & primi naturę inter-
pretes materiale principium, atq; eiusmodi causam, quānam, qualisque
esset, indagarunt. & quonam pacto hinc tota orirentur, & quo mouen-
te, vt discordia & concordia, aut mente aut casu, temeritatēq; spontina
docuerunt. cum subiecta materia talem quādam præ se ferre naturam
100 videretur, vt feruidam ignis, gelidā terra, & alter leuem, altera grauē:
sic enim mundum etiā generant. hæc eadem de ortu plantarum & ani-
malium quoq; referunt. Vētem enim, aluum, omneq; cibi & excremēti
conceptaculum, ita constitisse, cū in corpore humor laberetur, & rue-
ret. nares ex rupto patuisse, cum spiritus siue flatus transmearet atque
105 dispelleret. At vero aēr & aqua nō nisi corporum materia est. naturam
enim omnes ex ijs corporibus cōponunt atq; constituunt. Quòd si ho-
mo, cæteraq; animalia, membrāq; eorū natura cōstet, dicendū profecto
de carne, de osse, de sanguine, deniq; de omnibus tam simili q̄ dissimili
strue compactis: vt de facie, de manu, de pede, qua quodq; eorū tale sit,
110 & qua ita constet facultate siue virtute. nō enim satis est eatenus tantū
nosse quibus ex rebus compositū sit, vt igne, terrāve: sed perinde agen-
dum, vt si de lecto, aut de quolibet alio generis eiusdē ageretur. Formā
enim potius q̄ materiam eius declarare tētaremus: vt æs, aut lignū. vel
si id minus, totius quidem ipsius speciē non omitteremus. lectus enim
115 hoc in hoc est, aut hoc tale est. Quocirca vel ipsam figuram explanari,
qualisque forma sit, indicari congruit. quippe cum formæ natura po-
rior sit, q̄ materiæ. Igitur si animalium membrorūq; vnūquodq; figu-
ra, colorēque est, rectē Democritus differit: qui ex ijs ipsis, putasse ani-
malia constare videtur. quippe qui perspicuum esse dicat, qualis for-
bb. ij.

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

ma sit homo, quasi sua ipse homo figura, colorq; pateat. Atqui mortuus
 homo, quanq; figuræ formam habet eandem, tamen homo non est. Ad
 hæc, fieri non potest, ut manus sit quocunq; modo cōstans, ut ænea, aut
 lignea: nisi æqui uoca nominis communione. sicut quæ picta est, ut pote
 quæ suo fungi officio nequeat. quomodo nec lapideæ tibie suum asse-
 qui munus possunt: neq; medicus pictus artem medicinalem exerce-
 re potest. pari ratione membrorum quoq; hominis vita functi nullum
 id esse insuper potest, quod erat, cum uiueret: ut oculus, manus, pes, re-
 liqua. Ergo simplici admodū, & pingui minerva dictū hoc est: ac perin-
 de quasi faber de lignea manu loqueretur. Sic enim naturæ illi explora-
 tores ortus & causas referunt figurarū. à quibus enim facultatibus cō-
 dita fuerint, exponunt. Itaq; faber securim fortasse, aut terebrum di-
 cet: illi terram, & aërem. sed melius faber, ut qui parū sufficere arbitre-
 tur, si vsq; eò dicat, qd instrumento incidēte partim caua, partim plana
 extiterunt, sed adijciat, quoniā talem adegerit ictum: & causam, cur ita,
 exponat, videlicet, ut talem aut talem formam opus acciperet. Constat
 igitur non rectē illos differuisse, atq; animal tale esse dicere oportere,
 & quid, qualēq; tum id ipsum, tum etiam membrum vnumquodq;
 explicari oportere, quomodo de forma lecti docendū est. Ergo si ani-
 mal, vel anima, vel pars animæ, vel nō sine anima est. q̄primū enim à
 corpore anima discessit, animal esse definit. neq; membrū vllū nisi fi-
 guræ suæ ratione idē relinquatur, modo eorū, quæ fabulæ transisse in
 lapidē narrāt. si hæc, inquam, ita statui debēt, hominis naturæ studiosi
 sanè interest de anima & differere, & scire. & si nō de omni anima, ta-
 men de ea ipsa, qua tale animal est, & quidnā anima, aut certē pars
 ista animæ sit: atq; etiā de ijs, quæ tali eius substantiæ accidāt. præsertim
 cū bifariā naturā intelligamus, ut altera pro materia sit, altera pro sub-
 stantia. quæ quidē & ut mouens, & ut finis est: talisq; animalium ani-
 ma, vel omnis, vel pars aliqua eius sit. Nam ob eam etiā rem qui de
 natura agit, eo amplius docere de anima quā de materia debet, quo
 materia natura potius per animam, q̄ e contrario est. lignum enim, &
 lectus, & tripes, propterea est, quia idem potentia illa est. Sed quæret
 quispiā animaduertens ad id quod modo dixi. Vtrum de anima omni
 docere naturalis scientiæ intersit, an de aliqua vna. at si de omni, nulla
 certē præter naturalem philosophiam relinquetur scientia. intellectus
 enim siue mens rerum intelligibilium est. itaq; rerum omnium notio-
 nes naturalis vna tenebit. Est enim eiusdem scientiæ, ut tam de intelle-
 ctu quā de re intelligibili doceat, siquidem eadem cōtemplatio om-
 nium est inter se coniunctorum, sicut sensus etiam & rei sensibilis. An
 non omnis anima principium motus est? neq; partibus animæ omni-
 bus id tribui debet, sed augendi principium idem putandum, quod &
 in plantis est, alterandi vim eandem quam sentiendi: deferendi autem

aliud quicquā, non vim intelligendi. delationē enim vel in cæteris esse animalibus nouimus, intellectum siue mentem in nullis. cōstat igitur non de anima differere omni oportere. quandoquidem nō anima omnis natura est: sed aliqua eius pars vna, aut etiam plures. Ad hæc rem à materia abstractam nullam potest scientia naturalis cōtēplari: cum natura rei alicuius gratia, faciat omnia. rebus autem abstractis abiunctū id est, quod sub hoc (cuius gratia) verbo intelligimus. vt enim ars in artificioſis, ita in rebus ipsis aliquod esse principiū aliud, & talis causa videtur, quā ex vniuerso perinde vt caloris, frigorisque primordia habemus. Quam ob rem verisimilius dixerim cælum & factum esse ab eiusmodi causa, si factum est, & magis esse ob eam causam, quā animalia caduca atque mortalia. ordo enim, & ratus certusque status, longe magis in rebus patet cælestibus, q̄ in nobis. incerta autem, incōstās, & fortuita cōditio in genere mortali potius est. At illi genus animalium quodque natura cōstare, extitisseq; censent. Cælum autē fortē sponteq; tale constituisse volunt, in quo nihil fortunæ, nihil temeritatis deprehēdi potest. Rem autem hāc esse illius gratia asserere vbique solemus, quoties finem intelligimus aliquem, in quē motus (si nulla res prohibet) terminetur. quocirca eiusmodi aliquid esse constat, quod naturā vocamus. non enim quodlibet, & vtcunq; fors tulit, ex quouis semine oritur: sed hoc ex hoc. neq; ex corpore quolibet semen quodlibet prodit. principium nanq; & efficiens rei, quæ gignitur, semen est. sunt hæc enim natura, & proinde ex hoc enascuntur. Atque etiam priusq̄ hoc, illud est, vnde semē expromitur. Semē enim ipsum generatio est. finis vero substantia. vtriusq; autem his prius illud est, à quo proficiscitur. semen enim bifariam accipitur: videlicet ex quo, & cuius. nā & à quo decessit, eius semen est: vt equi. & eius quod ex illo futurum est: vt muli. verū nō eodem modo: sed vt dictum iam est. Ad hæc semen non nisi potētia est. Potētia autē quemadmodū ad actum se habeat, nouimus. causæ igitur hæ, sunt duæ numero. altera cuius gratia: altera ex necessitate. multa enim gignūtur, quia necesse est. Sed quæret fortasse quispiā, quā necessitatē intelligi velint, qui res fieri necessario aiunt. neuter enim accipi potest eorū modorū, qui præfiniūtur in ijs, quæ per philosophiā tractata sunt. Tertius autem ijs, quæ habent generationem rebus est. alimentū enim neutro illorum modorum esse dicimus necessarium: sed quia fieri non potest, vt res sine eo sit, ideò necessitatem ei adscribimus. quod quasi ex suppositione est. vt enim quia securi scindendum sit, durum aliquid esse necesse est, & si durum, vel æneum, vel ferreum: ita cum instrumentum sit corpus (est enim tum membrū vnūquodq; rei alicuius gratia, tum vero totum ipsum) efficitur profecto, vt esse tale atq; ex talibus constare necesse sit, si illud cuius gratia ipsum est, futurum sit. Cōstat igitur duos esse causæ modos, ac potissimum vtrūq; assequi verbis

bb. iij.

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

oportere. sed si minus id fieri potest, tamen pro viribus eniti ad eius si-
gnificationem, omnesque nihil ferè de natura docere, qui hoc non di- 205
cunt, existimare. Principium enim rerum, natura potius quàm mate-
ria est. Empedocles etiam in eam interdum incidit, ductus ab ipsa ve-
ritate: & substantiam atque naturam esse rationem, fateri compellitur,
veluti cum os, quid sit, reddit. quippe qui non aliquod elemētum vnū
esse id velit, non duo, aut tria, non omnia: sed mixtionis elementorum 210
rationem. Igitur & carnem & cæteras eiusmodi partes hunc eundem
in modum esse, apertum est. causa vero, quam ob rem antiquiores illi
authores non ad hunc venerint modum, quòd, quid res esset, atque
substantiæ definitionem ipsam explicare haudquaquam solebant. Sed
Democritus hanc tetigit primus, non tamen quòd ad rerum natura- 215
lium studium putauerit necessariam: sed quòd ab ipsa re traheretur.
Socratis vero temporibus vsus quidem definiendi increuit: sed indaga-
tio rerum naturalium desijt. nam omne philosophandi studium ad vti-
lem virtutem ciuilemque vsum translatum est. licet quod modo dixi,
ita demonstrare. Data animalibus spiratio est huius gratia rei: sed eam 220
propter has effici res necesse est. necessitas vero aliàs ita significat, vt,
si res, cuius gratia futura sit, hæc haberi necesse sit. aliàs ita, vt sic se habe-
ant, aptaque sua natura ita sint. egredi enim calorem, rursumque ingre-
di, cum in re obuia offendatur: aëremque interlabi necessarium est.
Sed cum aër exterior refrigerando retorquet, ingressus atq; egressus 225
caloris interioris rei alicuius gratia agitur. Hic modus tractandi est. hæc
ad id genus doctrinæ via & ratio attinet. hæc & eiusmodi sunt ea, quo-
rum causas accepisse operæprætium esse ducimus.

¶ Quòd genus singulare in duas nō diuidatur differētias. Cap. II.

Vnt vero, qui genus in duas secando differētias acci-
piant singulare. quod quidem partim non facile, par-
tim nullo pacto fieri potest. non enim desunt, quo-
rum vna tantum sit differentia. Cætera autem super-
uacua sint, verbi gratia, pedatum, bipes, fissipes, multi- 5
fidum. hæc enim vna potissima est. sin minus, sæpius
idem dici necesse erit. Ad hæc genus quoduis distrahi non debet, vt,
exempli gratia, aues alię in hoc, alię in illo diuisionis membro collocē-
tur. quod æditæ illæ diuisiones faciunt. quippe cū ita fiat, vt auīū alię cū
aquatilibus constituentur, alię in alio ponantur genere. Sed vt nomen 10
huic similitudini auis, illi piscis inditum est: sic alię sunt quæ nomine
vacent, vt illa compos sanguinis, aut expers. vtraque enim nomine vno
carent. Quòd si nihil ex ijs quæ generis societate iungūtur, distrahi de-
bet, frustra illa seorsum in duas partes distinctio agitur: cum seiungi
ac distrahi sit necesse, si ita diuidatur. Sunt enim ex multipedibus alia 15
in terrestri, alia in aquatili genere.

ἐκφερόμεν
vos, traheres
tur, impelles
retur.

Quòd differentiæ per priuationes fieri non debent. Cap.III.

Priuatione item diuidere ita necesse est. Et quidē id faciunt, qui seorsum in duo secant. At priuationis, quā priuatio est, nulla est differentiā. nō enim fieri potest, vt species eius sit, quod non est. velut impediti, aut impenati, sicut pēnati & pedati. Differentiā autē vniuersalis species habeat, necesse est. nā nisi habeat, cur vniuersalibus potius adnumerari q̄ singularibus debeat? Sed q̄q̄ sunt differentiæ quæ vniuersales sint, & species habeant, vt pennatus, cum pennarū alia fissa, alia cōtinua sit: pedatus etiā partim multifidus est, partim bifidus, quod in bisulcis animalibus patet, partim continuus nulla fissura diductus, qualis eorū est, quæ solidā habent vngulā: tamen difficile est, vel in eiusmodi differentiis, quarū species sūt, dispartire, vt quoduis animal cōtineatur in ijs ipsis, nec idē in plures veniat, vt pennatū & impenatū. ambo enim hæc in eadē specie possunt cōtineri: vt formica, vt nitedula siue cicindela. & alia quædā vtrunq; recipiunt. omniū vero difficultimū, immò impossibile est, vt in ea quæ sanguine carēt, ita diuidamus: differentiā enim vnāquāq; in aliquo singulari inesse, & proinde oppositā necesse est. Quòd si fieri nō potest, vt ijs, quæ specie inter se differunt, species aliqua substantiæ indiuidua vnāq; insit: sed differentiā intercedere necesse est, vt auis ab homine differt. bipedis enim ratio alia diuersaque est. vel si sanguine cōstāt, sanguis discrepat ipse, nisi pro nulla essentis parte debeat haberi. sed si hoc ita est, differentiā vna duobus inerit. Quòd si ita seq̄tur, apertū iā est impossibile esse vt priuatio sit differentiā. Quinetiā totidem differentiæ erūt, quot animalia indiuidua. siquidē & ea ipsa indiuidua sunt, & differentiæ indiuiduæ. neq; vlla differentiā cōmunis est. Quòd si ita fieri potest, vt nō cōmunis, sed indiuidua sit, constat quæ diuersa sūt specie animalia, in eodē per illā quidē cōmunē cōtineri. Itaq; necesse est, vt si propriæ sint differentiæ, in quas omnia indiuidua cadāt, nulla cōmunis sit. Sin minus, quæ diuersa sunt, venient in eandē. cū neq; indiuiduū idem, diuersas per distinctionē adire debeat differentiās, neq; diuersa eandē, atq; ōnia ijs ipsis oporteat cōtineri. species igitur indiuiduas colligi ita nō posse, vt diuidūt qui animalia aut quoduis aliud genus seorsum in duo secāt, apertū iam est. fit enim authoribus illis, vt vltimas differentias totidem esse, quot animalia omnia indiuidua specie necesse sit. Cum enim genus aliquod sit, cuius differentiæ primæ album & nigrū habeātur: atq; eorū vtrorūq; aliæ sint, itidēmq; vltius vsq; ad indiuidua, efficitur profecto, vt vltimæ aut quatuor. aut aliquo numero eliciātur, videlicet qui ab vno multiplicari possit. Totidem autē species quoq; erunt, cū differentiā species sit in materia. neq; enim sine materia pars vlla esse potest animalis, neq; sola materia. non enim quoquo modo habens quid, corpus animal est, nec partium vlla, vt sæpius dictū est.

bb.iiiij.

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

Ad hæc, diuidendū ijs rebus est, quæ sitæ in substantia sunt, nō ijs quæ acci-
dunt. vt si quis ita figuras diuidat, vt aliæ angulos pares duobus re-
ctis, aliæ pares pluribus habeat. accidit enim triangulæ figuræ, vt pares
duobus rectis angulos habeat. Oppositis itē diuidendū est. distāt enim
inter se opposita omnia: vt albedo & nigredo, vt rectitudo & curuitas.
q̃ si altera diuersa sunt, diuidendū per opposita est, non ita, vt alterū na-
tatione, alterū colore distinguatur. Animata etiā cōmunibus corporis
& animæ muneribus diuidēda sunt. quod in ijs etiā quæ modo diximus,
patet. Alia enim gressilia sunt, alia volatilia. Sunt enim nōnulla genera,
quibus datum vtrunq; est, vt partim volucres, partim inuolucres sint:
velut formicarum genus. Atq; etiā syluestris vrbaniq; ratione ita diui-
detur. quod error est. sit enim vt quæ specie sunt eadē, hæc distinguere
videamur. Cum omnia quæ vrbana sunt, eadē syluestria quoq; reperiā-
tur: vt homines, equi, boues, canes in terra Indica, sues, capræ, oues. quæ
si æquioca sunt, nō seorsum distincta sunt. sed si eadem specie vnūmq;
sūt, iam fieri nō potest, vt syluestre atq; vrbani pro differētijs rectē capi-
antur. Omnino quācunq; differentiam diuidis vna tantū diuisione, id
accidere necesse est. Quapropter generatim sumere animalia tētandū
est: vt à vulgo iam authore distinctū est genus auis, piscis, cæterorū, quæ
singula multis differentijs describūtur. nec bipartita illa sectione agen-
dum est. Sic enim aut omnino fieri nō potest, vt institutū assequamur,
cum idem in plures cadat diuisiones, & cōtraria veniant in eandē. aut
vna tantū proueniet differentia, quæ vel simplex, vel per cōplexionē spe-
ciem vltimā referat. sed si non differētiæ differentia accipis, diuisionem
effici continuā perinde vt orationē cōiunctione vnā necesse est, vt ver-
bi causa, occurrit ijs qui ita diuidere cōsueuerunt, aliud pēnatum, aliud
impennatū, pennati aliud vrbani, aliud syluestre: aut aliud album aliud
nigrum. non enim differētia pēnati, vrbani albumve est. sed hoc princi-
piū est alterius differentia. impēnato autem per accidens est. Quam
ob rem pluribus diuidendum protinus differētijs quod vnū est, vt nos
censemus. Sic enim priuationes differentia facient, quā in bipartita se-
ctione facere nequeant. Apertū vel inde est fieri non posse, vt ex singu-
laribus speciebus quicq; accipiamus bipartita generis sectione, vt qui-
dā fieri posse putarūt. Impossibile est enim vnā differētia esse eorū, quæ
vt singula, diuisionē recipiūt, siue simplicia siue cōplexa accipiātur. sim-
plicia dico, si nō habeant differentiam qualis fissipedatio est. complexa
autē, si habeant, vt multifidum ad fissipes est. id enim illa sibi vult conti-
nuatio differentiarū, quæ de genere per diuisionē deducuntur, perinde
quasi quid vnū omnis hæc series referat. quāquā vocabulo euenit,
vt vltima tantum differētia esse videatur: velut multifidū, aut bipes. pe-
datū autē & multipes superuacua sint. At vērō plures huiuscemodi dif-
ferētijs haberi non posse constat eo argumēto, q̃ cum pergis subinde,

deuenies quidem ad vltimam differentiam, sed nō ad summam, & species: quæ quidem differentia, vel fissipes tantū est, vel omnis cōplexio. verbi gratia, si hominē diuidens pedatum, bipes, fissipes componis. At si homo bipes tantūmodo esset, hæc differentia vna sufficeret. Sed quoniam hæc vna non est, multas esse non sub vna diuisione necesse est. At qui fieri non potest, vt plures eiusdem sub bipartita vna sint sectione: sed singulæ singulis finiant necesse est. itaq; fieri quoq; nō potest, vt per bipartitam illam diuisionem aliquod singulare animal accipiamus.

¶ De genere & specie.

Cap. III.

Ed quæret quispiam, cur principio homines nō comprehendendo appellarint nomine vno generis, quod bestias tum aquatiles, tum volucres cōtineret. Sūt enim nonnulli affectus, tum ijs, tū cæteris animalibus omnibus communes. Verūtamen rectē ad hūc modum definitum, distinctūmq; est. genera enim quæcūq; excessu inter se differant, & plus minúsue recipiant, hæc vni subiecta sunt generi, quæ autem proportionem recipiūt, hæc seorsum posita sunt: verbi gratia, Auis differt ab aue, aut eo q̃ magis habeat quicq̃, aut superatior ratione: aues enim alię penna sunt lōgiore, alię breuiore. Pisces vero proportionē ab auibus differūt. quod enim penna in auibus est, hoc idē squama in piscibus habetur. verū id facere in omnibus non facile est. magna pars enim animalium eadem affecta est proportionē. sed cum vltimæ species substantiæ sint, quæ quidem species nullo speciei discrimine differāt, vt Socrates, coriscus, efficitur profecto, vt vel vniuersalia explicari prius, vel idem sapius dicere necesse sit, vt dictū iam est. Vniuersalia vero cōmunia sunt. quæ enim in pluribus insunt, hæc vniuersalia appellamus. Sed quæstio existit, vtra tandē tractari debeant. qua enim substantia est id, quod specie indiuiduum est, potissimum dixerim fore, si quis de singulis indiuiduis specie seorsum considerare potuerit. atq; vt de homine, ita de auibus esse agendū. habet enim hoc genus species: sed nō de ijs: verū de singulis indiuiduis auibus, vt de passere, de grue, de reliquis huiusmodi. sed si ita eueniet vt sæpe de eodem dicatur affectu (quoniam cōmunis pluribus sit) efficitur sanē, vt seorsum referre de singulis & sub absurdum sit, & prolixū. Cæterum scitē fortasse agatur, si quæ ad genera attinēt, ea cōmuni negotio explicemus: videlicet quæ rectē ab hominibus definita dicuntur, quæq; naturam sortiuntur communem, & species nō longe inter se differentes complectūtur. vt auis, vt piscis, & si quid aliud sit nomine quidem vacans, sed genere pari modo species continēs. Quæ autē non eiusmodi sunt, hæc singillatim doceamus. vt de homine, & si quid aliud tale habeatur. Genera autē si quam similitudinem præ se ferant, figuris ferē partiū, totiūsq; corporis describūtur. quale genus auium, aut pisciū est. mollia etiam, atq; ostrea,

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

figurarum affinitate sua genera describūt. Partes enim eorum nō proportionis similitudine discrepant, quomodo os hominis, & spina piscis: sed potius affectionibus corporis, id est, magnitudine, paruitate, mollitie, duritate, lenitate, asperitate, & reliquis generis eiusdē. atq; omnino eo quod magis, minúsve quicquam habeāt. Sed quemadmodum ratio tractādæ naturæ probari debeat, vt q; de ijs rebus via apta facillimēque cōtemplari docerēq; possimus, atq; etiā de diuisione, quē in modū fieri possit, vt cōmode species sumātur, & quare bipartita sectio partim fieri nequeat, partim frustra fiat, dictum iam est. Quæ cum iam præfinita explicatāq; sint, de ijs quæ deinceps sequantur agamus, indēq; ordiamur.

¶ De substantijs naturalibus, partim mortalibus, partim immortalibus.

Cap. V.

Substantiæ quæ natura constant, partim ingenitæ immortalesq; seculis omnibus sunt: partim ortus participes, atq; interitus intelligūtur. Sed partem illā eternam, & proinde nobilē, ac diuinā minus contemplari propterea possumus, q̄ admodum pauca illius modi sensui patent, quorū beneficio, tū de ea ipsa parte diuina, tū de ijs quæ nosse cupimus, facultas nobis cogitādi indagādīq; supeditetur. Res mortales, atq; caducas, vt stirpes, vt animātes, q̄ eas socias familiarēq; habemus, nosse vberius possumus. quippe cū multa inesse quoq; in genere percipere possit, quicūq; nō laborē recusat pleniorē. vtrūq; tamē studium nos delectat. Res nanq; illas superiores, tamē si leuiter attingere possumus: tamē ob eius cognoscēdi generis excellentiā amplius oblectamur, q̄ cū hæc nobis iūcta omnia tenemus. quæ admodū quālibet partē, minimāq; corporis nostrarū puellæ deliciarū vidisse gratius, ac iucūdius est, q̄ cæterorū hominū membra tota perspexisse & cōrectasse. At hæc inferiora, quia & plura sunt, & cognosci plenius possunt, idcirco præstantiam sibi sciētiae vendicant. Quinetiam quod & nobis propiora, & naturæ familiariora sunt, hinc aliquid cum rerum diuinarum studio rependunt, atq; compensant. Sed cum iam satis de illis egerimus, nostrāq; explicarimus sententiam, restat vt de animante natura differamus, nihil pro viribus omittētes, vel vilius, vel nobilius. nam & in ijs, quæ hoc in genere minus grata nostro occurrunt sensui, natura parens & author omnium miras excitat voluptates hominibus, qui intelligūt causas atque ingenue philosophātur. absurdum enim, nullāq; ratione probandū est, si imagines quidem rerum naturalium non sine delectatione propterea inspectamus, q̄ ingenium vnā contemplamur, quod illas condiderit, id est, artē pingendi, aut fingendi: rerum autem ipsarum naturæ ingenio mirāq; solertia constitutarum contemplationē nō magis persequamur, atq; exosculemur, modo causas perspicere valeamus. Quam ob rem viliorē animalium dispu-

35 tationem per pensionemq; fastidio puerili quodam spreuisse, molesteq;
tulisse, dignum nequaquam est. cum nulla res sit naturæ, in qua nō mi-
randum aliquid inditum habeatur. Et quod Heraclitum dixisse ferūt
40 ad eos, qui cum alloqui eum vellent, q̄ fortē in casa furnaria quadam
caloris gratia sedentem vidissent, accedere temperarūt. ingredi enim
eos fidēter iussit, quoniā (inquit) ne huic quidē loco dii desunt immor-
tales. hoc idem in indagāda quoq; natura animantium faciendum est.
Aggredi enim quæq; sine vlllo pudore debemus, cū in omnibus, natu-
ræ numen, & honestum pulchrūq; insit ingenium. quippe cū naturæ
45 operibus iūctum illud præcipue sit, vbi nihil temere, vicēq; fortuita cō-
mittatur: sed alicuius gratia omnia agantur. Finis autem cuius gratia
quicq; vel cōstat, vel cōditū est, boni honestiq; obtinet rationem. At ve-
ro, si quis cæterorum animalium contemplationē ignobilē abiectāq;
putat, iam hic de se quoq; idem arbitrari debet. nō enim fieri potest, vt
45 ea sine magna abominatione inspiciamus, ex quibus corpus cōstat hū-
manum: vt sanguinem, carnem, ossa, venas, reliqua generis eiusdē. om-
nino ita censendum, vt qui de quauis corporis parte, aut de vase aliquo
disputat, non de materia, aut eius materiæ gratia doceat: sed formæ to-
tius ratione. sicut & cum de ædibus agitur, nō de lateribus, non de lu-
50 to, nō de lignis: sed de forma ipsarum ædium docemus. pari ratione qui
de natura agit, de compositione, totāq; substantia tractet, nō de ijs quæ
nunq̄ euenit vt à substantia separentur. sed primum ea distingui singu-
lis in generibus necesse est, quæ per se animalibus accidunt omnibus.
pōst vero, causas persequi eorū cōadū est. Quod igitur ante diximus,
55 multa in multis animalibus insunt cōmunia. partim simplici ratione,
vt pedes, pēnæ, squamæ, atq; etiam affectus similiter: partim proportio-
ne. proportionē inquam, q̄ alijs pulmo datus est, alijs pulmo quidem
negatus, sed vice pulmonis iūctum aliquid est, quod pulmoni respō-
deat. alijs item sanguis inest, alijs sanguinis proportionale, quod eandē
60 in genere exāgui obtinet vim, quā sanguis in cōpote illo sanguinis ha-
bet. Verum si seorsum de singulis disputetur, eueniet, quod dictū iam
est, vt sæpe eadē iterentur, dum de omnibus quæ adiūcta sunt agitur.
quippe cū eadem compluribus iūcta habeantur. Hæc ita placeat præ-
finiri, & statui. Cum autem instrumentum omne rei alicuius gratia sit,
65 & partes corporis quasq; gratia esse alicuius videamus, id autē ipsum
esse alicuius gratia, non nisi pro aliqua actione sit, patet iam totū etiam
corpus constare alicuius gratia actionis plenioris. Nō enim sectio fer-
ræ gratia facta est: sed serra sectionis gratia. cum sectio quædam vsio sit.
Quapropter corpus etiam totum animæ gratia conditum est: & mem-
70 bra officiorum gratia constant, & munerum, ad quæ singula accōmo-
dantur. primum igitur actiones, tum omnium cōmunes, tum eas quæ
sua singulis generibus speciebusq; habeātur, exponi oportebit. cōmū-

ARIST. DE PART. ANI ET EARVM CAVS.

nes dico, quæ adiunctæ omnibus sunt animalibus. suas autē propriasq; appello, quarum differētiās per excessum, siue superantiā comparando accipimus. Verbi gratia. Auem pro genere pono, hominem pro specie, 75
& quodcūq; ratione illa vniuersali nullam differentiā recipit. nam alia proportionē, alia genere, alia specie rationē complent communitatis. Quorum itaq; actiones rerum aliarum gratia dispensatæ sunt, hæc etiā, quorum sunt actiones, modo eodem inter se differunt quo actiones. 80
Item si quæ priores sint actiones, & pro fine aliarū capiātur, quo modo ipsæ se habent, eodē membra etiam habent, quorum illæ sunt actiones. Addo tertium. quæ cū sint, aliquid inesse necesse est. affectus & actiones intelligi volo, ortum, incrementum, coitum venereum, vigiliam, somnū, incessum, & quæcūq; huiusmodi alia possunt generi animalium tribui. membra appello nasum, oculum, atq; etiam totam faciem. quæ par- 85
tes quoque vocamus. pari modo de cæteris item intelligēdum est. Sed de modo viæque tractandi hæctenus. causas nunc explicare, tum communium, tum priorum conemur, exorsi à primis sicut statuimus.

PRIMI DE PARTIBVS ANIMALIVM ET EARVM CAVSIS FINIS.

ARISTOTELIS DE PARTIBVS ANIMALIVM ET EARVM CAVSIS LIBER SECVN- DVS, INTERPRETE THEODORO.

¶ Triplicem esse rerum omnium compositionem. Cap. I.

Ex quibusnam, & quot numero membris singula animalia constarent, libris historiarum, qui de his scripti à nobis sunt, planius explicauimus. Nunc, quas ob causas, quæq; ad hunc modum ita se habent, consideremus: videlicet, ita, vt omnis ratio seiuncta ab ijs quæ per historias exposuimus, tractetur. Cum itaque triplex sit compositio, prima statui potest ea, quæ ex primordijs conficitur, ijs, quæ nonnulli elementa appellant. terram dico, aquam, aërem, ignem. sed melius fortasse dici potest ex virtutibus confici elementorum, iisque non omnibus: sed vt ante expositum est. humiditas enim, & siccitas, & caliditas, & frigiditas, materia corporum sunt compositorum. cæteræ autem differentiæ eas sequuntur: vt grauitas, leuitas, densitas, raritas, asperitas, lenitas, & reliquæ id genus affectiones. Secunda constitutio ex primis illis natura similiarum partium in animalibus est, vt ossis, vt carnis, & reliquorum generis eius 15

dem. Tertia & vltima numero, partium dissimilariū est: vt faciei, ma-
 nus, & reliquorum eiusmodi membrorum. Sed cū contrā in genera-
 75 tione atq; in essentia agatur, quę enim posteriora sunt generatione, hęc
 20 natura priora sunt. & quod primum natura est, id vltimum est genera-
 tione. non enim ædes, laterum aut lapidum gratia sunt: sed hęc ædium
 gratia petūtur. quod idem de quauis alia materia intelligimus. nec in-
 80 ductione tantū id patet: verū etiam ratione. omne enim quod gigni-
 25 tur, ex aliquo, & ad aliquid suam generationem deducit. & à principio
 ad principium pergit, hoc est, ab eo quod primū mouet, & naturā iam
 aliquam obtinet ad formā aliquam, aut talem quēpiā finem. ho-
 85 mo enim hominē gignit, & stirps stirpem ex materia, quę subiecta sin-
 gulis est. cum igitur generatio & essentia ita se habeant, tempore mate-
 30 riam generationēq; esse priorē necesse est: ratione vero essentiam rei
 cuiusq; & formā. patet hoc definitione generationis. quippe cum ædi-
 ficationis definitio contineat ædium definitionem, ædium definitio nō
 contineat ædificationis definitionē. idēq; in cæteris euenit. Quā ob rē
 elementorum materiam, esse similariū partiū gratia necesse est. Sunt
 enim hę posteriores illis generatione. ijs autē ipsis dissimilares sunt po-
 35 steriores. iam enim finem hęc tenent, ac terminum, ternario cōstitutio-
 nem adeptæ numero, scilicet vt perfici generationem in multis naturā
 fert. Cōstant igitur animalia ex utroq; membrorū hoc genere. verū si-
 milaria dissimilariū gratia habentur. illorū enim officia sunt & actio-
 nes: vt oculi, vt narium, & faciei totius: item digiti, manus, & brachij
 40 totius, sed cum actiones, motionēque multiformes, tum animalibus to-
 tis, tum etiam membris eiusmodi tribuātur, diuersa virtutibus esse ea,
 ex quibus constant, necesse est. ad alia enim mollities, ad alia durities
 commodior est. & alia intendi, alia flecti debēt, itaq; partes similes ob-
 tinent sibi vires eiusmodi singillatim accommodatas. alia enim mollis,
 45 alia dura est: & alia humida, alia sicca: & alia lenta, alia rigida. At verō
 dissimilares plures & compositas vires continēt, vis enim alia ad pre-
 50 mendum, alia ad mittēdum commodo manui est. Quam ob rē partes
 organicę, quas officiales & instrumentarias licet appellare, ex ossibus,
 neruis, carne, ceterisq; eiusmodi constant, nō illa ex ijs. causa cuius gra-
 55 tia cur hęc ita se habēt, hęc est. sed cū præterea quærat quā ob cau-
 sam hęc ita se habere necesse sit, ratio manifesta est, q̄ iam præfuit, vt ita
 10 se inuicem ex necessitate haberent, dissimilares enim cōstare ex simila-
 ribus possunt, tum pluribus, tum etiam singulis, vt viscera nōnulla. cō-
 stant enim ferē omnia multiformi figura, quę ex corpore simili con-
 55 dita habentur. At fieri non potest vt similes ex dissimilibus confia-
 ciātur. sic enim pars similis multæ esset dissimilares. his de causis mē-
 bra animalium alia strue simplici, similariq; constant: alia composita &
 dissimilaria sunt. Cum autem partes alię instrumentarię, alię sensorię

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

sint, instrumentaria omnes vt dictum iam est, dissimilares sunt. sensus
autem omnibus contingit per similes, scilicet propterea, q̄ quouis
sensus vnus generis certi est, singulæq; sensoria partes singulorū sen- 60
sibilium generum capaces habentur. afficitur etiam quod potētia est,
ab eo quod actu est, ita q̄ idem sunt genere, vnūmq; illud & hoc sunt,
quam ob rem manum, aut faciem, aut aliam quamuis eiusmodi partē,
nullus naturæ interpres terram aut aquam aut ignē esse conatur ex- 65
ponere. partes vero sensorias singulas elemētis singulis tribuūt: vt aliā
aërem, aliam ignem esse confirmant. Sed cū sensus in partibus simpli-
cibus positus sit, euenit ratione optima, vt tactus sedem similem quī-
dem, sed minime simplicem sortiatur. quippe qui maxime vim recipiē- 70
di plura genera videatur habere: multāq; prae se ferre contrarietates
sui obiecti. verbi gratia, caliditatem, frigiditatem, siccitatem, humidita-
tem. alias etiam generis eiusdem. & quidem caro in quauis carū quali-
tatum sentiendarum posita est, aut quod carni proportionē respōdet,
corpulentissimum omnium partium sensibus accommodatarum est.
Quinetiam cum fieri non possit, vt animal sit carens sensu: eo quoq; ef- 75
ficatur necessario, vt membra nōnulla similia in animalibus habeātur,
vis enim sentiendi sita in his est. Actiones autem per dissimilia admi-
nistrantur. Sed cum vis sentiendi, vis mouendi, vis nutriendi, eodem in
membro contineantur, quod alio loco explicatū à nobis est: fit necessa- 80
rio vt membrum, quod primū principia eiusmodi teneat, id & simplex
eo debeat esse, quā omnium capax sensibile est: & dissimilare eo, quā
mouens, & agens est. quam ob rem in genere exanguis, hoc est, ex parte
sanguinis animalium proportionale est. In sanguineo autem, id est cō-
pote sanguinis, cor tale habetur membrum. quippe cum cor & in par- 85
tes similes secetur, quēadmodum quoduis ex alijs visceribus: & dis-
similare sit, propter suæ figuræ formam. Cætera etiā omnia viscera ap-
pellata, secuta hoc sunt. quippe quæ ex eadem materia constant. natu-
ra enim eorum omnium sanguinea est. quoniam posita sunt ad me-
tus venarum, atq; intercapedines. igitur perinde quasi fœx aquæ pro- 90
fluentis, cætera viscera veluti profusiones sanguinis per venas fluentis
consistunt. At vero cor, quia ❖ sanguinis initiū est, & vim creandi san-
guinis primā obtinet, idcirco ex tali materia constare, quale recipit ali-
mentum, ratio est. Sed quam ob causam viscera forma sanguinea sint,
& partim similia, partim dissimilia, dictum iam est.

Græce est,
φλεβώμ. i.
venarum.

¶ Partium similiarum quæ molles & humidæ: quæ duræ, & solidæ.
deque earum ordinis discrepantia. deque calidi & frigidi acce-
ptionibus, eorūque excessu. Cap. II.

Artium autem similiarū aliæ molles & humidæ sunt: aliæ du-
ræ & solidæ. humidæ vel omnino, vel quandiu in cōstitutione
naturæ manent, sanguis, sanies, adeps, seuum, medulla, geni-

tura, lac ubi haberi solet, caro, & quæ ijs proportionē respondent. non
 5 enim omnia animalia partes has obtinēt: sed sunt quæ ad proportionē
 nonnullarum ex ijs, consistunt. Siccæ ac solidæ inter similes sunt, os, spi-
 na, nervus, vena. ordo enim similium discrepat, quippe qui nomen par-
 tim commune toti cum parte servet, ut venæ pars vena rectè appellatur:
 partim non servet, ut in visceribus patet. figura enim diuersa est. Primum
 10 igitur partibus his, tum humidis, tum siccis multi causæ modi tribun-
 tur. cum aliæ tanquam materia membrorum dissimilium sint. ex ijs
 enim membra quæq; officialia siue instrumentaria constant, ossibus, ner-
 uis, carnibus, aliisque generis eiusdem, quæ partim ad essentiā, partim ad
 actionem conducunt. aliæ nutrimento sunt, ut humidæ siccis. etenim om-
 15 nia ex humore sua capiunt alimenta. aliæ ut excrementa earum sint, acci-
 dit: ut sedimentum siccis alimentis, atque etiam humidi in ijs quibus vesica
 data est. Earum autem ipsarum partium discrimina, quibus inter se dis-
 crepent, notæ melioris gratia habentur: ut tum aliarum, tum sanguinis
 ad sanguinem. alius enim tenuior, alius crassior est: & alius syncerior,
 20 alius turbulentior. item alius frigidior, alius calidior, tam in eodē ani-
 mali quā in diuersis. quantum enim sanguinis parte corporis continetur
 superiori, his differentiis discrepat cum inferiori. Omnino animalibus
 alijs sanguinem dedit natura, alijs vice sanguinis partē eiusmodi aliam.
 est certe roboris efficacior sanguis, qui crassior & calidior est. Vim au-
 25 tē sentiēdi intelligendiq; obtinet pleniorē, qui tenuior atque frigidior est.
 hoc idem discrimē in ijs quoque habetur, quæ sanguini proportionē re-
 spondent. quam ob rem apes, atque eiusmodi alia animalia ingeniosiora
 multis carentibus sanguine sunt. necnon inter ea quæ sanguinē habēt,
 ingeniosiora suis contrariis sunt, quæ sanguinem habent frigidiorē &
 30 tenuiorem. Sed optime constant, quæ calidum, tenue, & syncerum ha-
 bent. quippe quæ unā & viribus corporis, & animæ ingenio plurimū va-
 leāt. quapropter pars etiā superior corporis ea ipsa differentiā diffidet cū
 inferiori, & fœmina cū mare, & dextra pars cū sinistra eiusdē corporis.
 pari modo cæteris quoque tā eiusmodi partibus, quā dissimilibus statuere
 35 differentiā debemus, partim ad officia & essentiā cuiusvis animalis,
 partim ad melius deteriusve. exempli gratia, inter ea quæ oculos habent,
 alia duris oculis sunt, alia humidis: & alia carēt palpebris, alia habēt, ut
 visus sit exquisitor. Sanguinē vero haberi, aut quod eadē quā sanguis natu-
 40 rā obtineat, quod necesse sit, atque etiā quānam sanguinis sit natura, explican-
 dū suis iam causis est: si prius calidi, frigidiq; rationē distinxerimus. Na-
 tura enim rerum multarum ad ea ipsa principia refertur. compluresq;
 ambigūt, quānam animalia, membrave, calida aut frigida sint. etenim
 nonnullis aquatilia terrestribus esse calidiora placet, argumento, quod natu-
 45 ra frigiditas calore naturæ eorum compensetur. Sanguine etiam desti-
 tuta, ijs quæ sanguinem obtinent, esse calidiora: & fœminas amplius quā

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

mares calere arbitratur. Parmenides enim mulieres esse viris calidiores author est. quod idē quibusdam etiā alijs placuit, argumento copiae sanguinis, qua menstrua fiant. Empedocles contrā opinatur. Sanguinē etiam, & bilem alij inter calida enumerant: alij inter frigida. quod si calidum atq; frigidum tantam recipiunt ambiguitatem, & controuersiam, 50 quid de ceteris arbitrari debeamus? Hæc enim omniū quæ sensum patiuntur, apertissima sunt. sed quæstio hæc orta inde videtur, q̄ calidum multifariam dicitur. quisq; enim quamuis cōtraria dicat, tamen aliquid dicere videtur. Quam ob rem nosse oportet quemadmodū rerum naturalium constitutarum partim calidæ, partim frigidæ, & aliæ siccæ, alię 55 humidæ dici debeāt. Nam vitæ quoq; & mortis causas hæc habere, atq; etiam somni & vigiliæ, iuuentutis & senectutis, & morbi & sanitatis: nō asperitatem aut lenitatem, non grauitatem aut leuitatem. nihil ferē tale apertum esse videtur, & rectē quidem. Sunt enim hæc, vt alio loco exposuimus, initia elementorum naturalium: calidum dico, frigidum, siccū, 60 humidum. Vtrum igitur simplici ratione, an multiplici calidum dicatur? Sed quodnam officium rei calidioris sit, aut si plura sint, quot numero sint, declarandū est. Primo igitur modo calidius dicitur id quod ampliorem inuehit sensum, cum tangitur: nec sine dolore. quod quidē fallere interdum videtur. nam fieri potest, vt corporis habitus causam 65 dolendi afferat, cū sentitur. Ad hæc, calidius quod rei liquabilis liquatius, & rei cremabilis crematius est. Item si alterū plus, alterū minus sit, idem quod plus est, hoc altero quod minus, calidius est. Præterea quod de duobus nō cito, sed lente frigesit, id calidius est. Et quod citius calefit eo, quod lentius, natura esse calidiori censemus. perinde quasi alterū 70 sit aduersum, vt remotius: alterum simile, vt propinquius. Alterum igitur altero calidius esse, etsi nō pluribus, tamen tot modis dicitur. Qui modi omnes eidem inesse non possunt. aqua enim feruens plenius calefacit, q̄ flamma. sed flāma vrit & liquat rem, vri aut liquari idoneam. quod aqua efficere non potest. Item, aqua feruens calidior est, q̄ ignis 75 exiguus: attamen citius magisq; refrigescit q̄ ignis, q̄uis exiguus. quippe qui frigidus nunq̄ fiat, cum aqua omnis refrigerari possit. Ad hæc, aqua feruens calidior sentitur: sed celerius refrigescit, & congelascit, q̄ oleū. sanguis præterea tactu calidior q̄ aqua, aut oleum est: sed celerius gelascit. Lapis etiam, ferrum, & reliqua generis eiusdem lentius quidē 80 calefiunt, q̄ aqua, sed vbi calefacta fuerint, vrere vehementius possunt. postremo ea quæ calida esse diximus, calorem aut externum continēt, aut suum. plurimum autem refert, hoc an illo modo calidum quicquā sit. alterum enim eorum prope est vt calidū per accidens sit, nō per se. perinde quasi, si febrienti musicum esse accidit, dixeris musicū esse calidiorē, q̄ eum qui calidus sanus est. Sed cum aliud per se calidū, aliud 85 per accidens sit, refrigescit quidem lentius quod per se calidum est. sed

saepe fit, vt sensu vehementius calefaciat id quod per accidens calidum
 est. item amplius vrit, quod per se calidum est: vt flāma, quā aqua fer-
 90 uens. sed tactu amplius calefacit aqua feruens, quā per accidens calida
 est. Itaq; iudicium, vtrumnam ex duobus calidius sit, non esse simplex
 50 apertum est. quando fieri potest, vt hac alterum, illa alterū ratione ca-
 lidius sit. nōnulla ex ijs ne dici quidem simpliciter calida, aut nō calida
 possunt. subiecto enim quod tandem sint, non calida sunt: sed per asso-
 95 ciationē calida sunt. velut si ferro calido, aut aque nomen impones. hoc
 enim modo sanguis calidus est. & quidem patet frigiditatem aliquam
 55 esse naturam, non priuationem in ijs, quorum subiectum calidum per
 affectionem siue passionem est. natura etiā ignis tale quid fortasse est.
 subiectū enim forsitan est, vel fumus, vel carbo. quorum alterum sem-
 100 per calidum est. quippe cum fumus nō nisi exhalatio sit. Carbo autem
 extinctus, frigidus est. Oleū & teda effici frigida possunt. adusta etiam
 60 ferē omnia aliquid habent caliditatis, vt calx, cinis, sedimenta anima-
 lium, & inter excrementa fel, eo quod feruore nimio exaruerint, reli-
 ctūque sibi contineant aliquid caliditatis. Teda, & quoduis pingue
 105 alio modo calidum est, videlicet quod celeriter in actum ignis mutari
 potest. calor autem vim, tum cogendi, tū liquandi habere videtur. quā
 65 igitur aquā vnius sunt, ea frigore coguntur: quā terrē, igne calida etiā
 indurantur. frigore celeri, atq; irresolubili concretu, quā terrā potius
 prae se ferunt: leuius autem, quā aquam. Sed de his planius alio loco
 110 definitum à nobis est: scilicet quānam concreescere apta sint, & quibus
 causis stringantur. Calidū vero & calidius cum multifariam dicatur,
 non eodem modo rebus iungetur omnibus. sed addere debebis, aliud
 per se esse calidum, aliud plerunque per accidens: item aliud poten-
 tia, aliud actu: & aliud hoc modo, quod tactum amplius calefaciat, aliud
 115 quod flammā excitet, atq; igniat. Quod si calidum multiplici ratione
 dicatur, frigidum quoque pari ratione sequatur, necesse est. atq; de ca-
 lido, frigido, excessūque eorum, ad hunc modum definisse satis sit.

De sicco, & humido disputatio. Cap. III.

Equitur, vt de sicco & humido, modo superiorum dis-
 seramus. nam ea quoque multifariam dici solent, vt
 alia sicca aut humida potētia sint, alia actu. Gelu enim,
 omnēque humorem concretum, siccum dicimus
 5 actu, & per accidens, cum tamen potentia & per se hu-
 midus sit. contrā, terra, cinis, & reliqua generis eius-
 dem mixta humori, humida actu & per accidens redduntur, quan-
 quam per se atq; potentia sicca sunt. at vbi hæc separata fuerint, quod
 85 aqua refertum est, id & actu & potentia humidum est. quā autem ter-
 10 ræ propria sunt, hæc omnia sicca sunt. & quidem quod proprie ac sim-
 pliciter siccum est, hoc modo maxime intelligitur. altera etiam, humi-

cc. j.

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

da dico, hac eadem ratione, qua calida & frigida, proprij absolutiq; no-
men recipiant. his ita præfinitis, apertum iam est, sanguinem quodam-
modo calidum esse: videlicet eo, quale est ei sanguini esse, perinde quasi
aquã feruentem nomine vno significemus. At vero subiecto, & quod
tandem cum sit, sanguis est, non calidus est, & quodammodo per se ca-
lidus, quodammodo non per se calidus est. Caliditas enim in eius ra-
tione inest, quemadmodum albedo in albi hominis ratione. At eo, quã
sanguis per affectionem siue passionem est, non per se calidus est. Pari
modo de sicco & humido statuendum est. quapropter in eiusmodi re-
rum natura, partim calida, & humida sunt: sed separata congelascunt,
& frigida esse videntur, qualis est sanguis. partim calida crassioraque
sunt, vt bilis: sed separata ab eorum, in quibus habentur, natura, contrã
afficiuntur. quippe quæ refrigerentur, atque humescant. sanguis enim
siccior redditur: bilis flaua, humidior. magis autem, minúsque partici-
pari opposita, velut rem insitam, his statuere debemus. explicatum iam
est quonam modo sanguinis natura particeps sit caliditatis, humidi-
tatis, aut contrariarum qualitatum. Sed cum omne quod augetur, ca-
piat alimentum necesse sit, alimentum autem omnibus ex humido &
sicco suppeditetur, quorum concoctio & mutatio, non nisi per caloris
vim agitur, sit vt tam animalia, quàm stirpes, & si non alia de causa, ta-
men ob eam rem, principium caloris naturale habeant, necesse sit: id-
que ipsum partibus sit pluribus accommodatum, quemadmodum ci-
bi conficiendi administrationes. Prima enim administratio perspicua
est, cum per os, partésque ore contentas, perficiatur animalibus, quo-
rum cibus sectionem desideret. sed hæc nullius causa est concoctio-
nis: sed facilitatem concoquendi potius præstat. cibi enim illa minu-
tatim diuisio, facit, vt calor facilius conficiendo expediat. At superior
& inferior venter iam cum calore naturali suo concoquendi officio
funguntur. Sed vt os animalis cibi inconfecti meatu est, atque etiam
pars ei annexa, quam gulam appellant, cibum, quibus data est anima-
libus, vsque ad ventriculum deducit: sic alia quoque adesse principia
oportet, quorum opera membra omnia corporis ex ventre naturaque
intestinorum, quasi præsepi pabulum capiant. stirpes enim siue plantæ
suis radicibus alimentum iam confectum ex terra hauriunt. quocirca
ne excrementum quidem contrahi in stirpibus solet. terra enim, calo-
réque eius, perinde ac ventre vtuntur. At animalium genus omne fe-
rè, sed apertè quæ incedunt, quasi terrã intra se continent sinũ ventris,
ex quo vt illæ radicibus, ita hæc aliquo intercedète cibũ assumere debêt,
donec finẽ sequentis cõcoctionis faciant. cibus enim ab oris officio v-
tri mandatur. hinc membrũ aliud capiat necesse est. & quidem ita na-
tura constituit. Venæ enim per totas lactes ad ventrẽ tendunt vsq; ex-
orlæ inferius. sed hæc ex animalium confectio commentationeq; na-

turali petenda sunt. Cum autem omnis alimenti, omnisq; excrementi
 cōceptaculum aliquod haberi necesse sit, venæq; quasi vasa sint sangui-
 nis: patet sanguinem esse animalibus sanguineis vltimum alimentum,
 exanguibus vero id esse quod vice sanguinis habeatur proportiona-
 le. quam ob rem quoties cibus non ingeritur, sanguis deficit: quoties
 ingeritur, augetur. & si alimenta bona assumuntur, sanguis integer est:
 si praua, vitiosus. Igitur sanguinem alimenti gratia datum esse anima-
 libus sanguine præditis apertum ex his, cæterisq; eiusmodi rationibus
 est. nam ob eam rem sanguis ne tactus quidem sensum mouere potest:
 sicut nec cætera excrementorum genera. nec vero alimētum sensum
 mouet, vt caro. hæc enim sensum, cum tangitur, mouet. non enim san-
 guis continuus carni neq; cognatus est: sed in corde ac venis, quasi va-
 sis continetur. Sed quonam modo membra ex sanguine sua capiāt in-
 crementa, atq; etiam de alimenti omnino ratione differere, cum de ge-
 neratione agemus, locisq; alijs, aptius est. nunc hactenus dictum sit. nō
 enim plus hic locus desiderat, quàm vt sanguinem esse alimenti gra-
 tia, & ❖ alimenti membrorum causa exploratum habeatur.

De fibris, & quæ animalia his careant, deque metus causa, &
 saniei natura. Cap. III.

Vas autem fibras vocant, nō omnis continet sanguis.
 sed sunt qui non habeant, vt ceruarum sanguis, & da-
 marum. quam ob rem id sanguinis genus nunquam
 spissatur. sanguis enim qui dilutior est, frigidior est.
 itaq; durescere non potest. qui autem terrenus est, ni-
 mirum coit, cum humor euaporatur. fibræ autem il-
 læ terræ sunt opificium. Quoniam etiā euenit, vt nōnulla ex ijs anima-
 libus, quæ talem obtinent sanguinem, sapientiora sint. verū non san-
 guinis frigiditate: sed potius tenuitate atq; munditia. quorū neutrum
 in terreno est. habent enim sensum mobiliorem, quorū humor tenuior
 & sincerior est. hinc etiam nōnulla ex ijs quæ sanguine vacant anima-
 libus, prudentiora nōnullis sanguine habentibus sunt, vt dictum iam
 est: verbi gratia, apes, formicæ, & si quid aliud tale est. timidiora quibus
 sanguis dilutus nimiū est: metus enim refrigerat. Itaq; ea quibus eius-
 modi tēperamentū in corde habetur, metuendi affectioni sunt oppor-
 tuniora. aqua enim frigore cōgelascit. quā ob rem cætera quæ ex aqua,
 timidiora sanguineis sunt animalibus, quod simpliciter dixerim, ac mo-
 ta cessant præ nimio metu, & excrementa emittunt. nonnulla etiā suos
 colores immutāt. Quorū autē sanguis fibris admodū multis crassisq;
 refertus est, hæc terrena amplius constant natura. & animosa, iracūda,
 proindeq; furibūda sunt. Ira enim calorifica est. solida autem firmioraq;
 omnia concalescunt vehementius q̄ humida calefaciunt. fibræ vero so-
 lidæ terrenæq; sunt. itaq; quasi fomenta in sanguine efficiuntur, feruo-

Fortè legen-
 dum est, ali-
 mentum.

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

remq; per iram accendunt. ex quo fit, vt tauri, & apri, animosi, iracundi, furibundi; sint. sanguis enim eorum fibris refertior est. & quidem taurorum sanguis omnium celerrime coit, & durescit. At si fibras detraxeris, sanguis non cogetur. vt enim si ex luto terrenam portionem semoueris, aqua non concresecet: ita sanguis fibris detractis incongelabilis manet. fibrarum enim natura terrena est. quod si non eximantur, cogitur vt terra humida frigore. cū enim calor exprimitur, humor vnā trahitur, atq; euaporatur, vt dictum iam est: atq; ita concresecit non à calore siccescens, sed à frigore. At vero quandiu in corpore continetur, humidus est propter calorem animalibus inditum. profecto naturam sanguinis causam esse cur permulta animalibus veniant, tum per mores, tum etiam per sensum, ratio est. materia enim totius corporis est. quippe cum alimentum materia sit, sanguis autem vltimum alimentū habeatur. facit igitur, vt plurimum differentia existat, si calidus, aut frigidus sit, si tenuis aut crassus, si turbulētus aut nitidus. Sanies pars diluta, siue aquosa sanguinis est, eo quod aut nondum concocta, aut corrupta est. itaq; id vel sanies necessario est, vel sanguinis gratia est.

De seuo, & adipe, eorumq; differentia: & quæ animalia seuum, quæ item adipem habeant. Cap. V.

Seuum & adeps inter se differūt, sanguinis ratione. est enim eorum vtrumq; sanguis concoctus per bonitatem enutriēdi. cōsistitq; ex eo, quod in pulpam quidē animalis non absumitur, sed concoctionis alimentiq; bonitate præditum est. indicat id pinguedo eorum, cum pingue inter humida cōmune ignis & aëris sit. quā ob rem nullū ex ijs quæ sanguine carent, vel adipē habet, vel seuū. quandoquidem sanguis deest. Quorum autē sanguis corpulētior est, hæc seuum potius habent. seuum enim terrenum est. vnde fit, vt modo fibrosi sanguinis cogatur, tam ipsum, q̄ eiusmodi ius. cum parum aque, multū tetræ contineat. Quam ob rem quæ nō vtrinq; dentata, sed cornigera sunt, hæc seuum habent. naturam eorū refertam esse huiusmodi elemēto patet, eo q̄ cornua gerūt, talōsq; obtinent. quæ quidem omnia natura sunt arida & terrena. At vero genus vtrinq; dentatū, & cornuum expers, & multifidum, vice seui adipem habet. quæ nō cogitur, nec siccitate aliqua frāgitur. quoniā eius natura minus terrena est. hæc si mediocriter in animalium membris habētur, profunt, nec enim sensum impediunt, & ad sanitatem virēsq; opitulantur. sed si modū excedunt, nocent, atq; interimunt. nam si corpus totum trāsierit in adipem, aut seuū, peribit. animal enim ea parte est, in qua sensus habetur. Caro autem & quod carni proportionetur, vim obtinet sentiendi. sanguis, vt dictum iam est, & sensu caret, & ob eam rem nec adeps nec seuū sentit. sunt enim sanguis cōcoctus. quod si totum corpus tale efficiatur, nul-

lum præterea sensum habere poterit. hinc & celeriter ea senescunt que
 25 valde pinguerint. quippe quæ parum sanguinis habeant: utpote, cum
 copia sit absumpta ad pinguedinem. Quæ autem parum sanguinis ha-
 bêt, hæc iam inde ad interitum sunt opportunitiora. Interitus enim ino-
 pia quædam sanguinis est. quodq; parum est, affici, tum à frigore quo-
 30 libet, tum à calore facile potest. Quinetiam obesa omnia steriliora ea de
 causa sunt. quantum enim ex sanguine proficisci ad genituram & se-
 men genitale debeat, hoc in adipem aut seuum sumptitur. sanguis
 enim cum cōcoquitur, ad hæc transit. itaq; aut nullum omnino excre-
 mentum in ijs ipsis consistit, aut parum. Atq; de sanguine, sanie, adipe,
 seuo, quid sint, & ob quas causas habeantur, dictum iam est.

mod. illud. **Q**uid medulla, & quibus animalibus data. Cap. VI.

Ed medulla etiam natura quædam sanguinis est, non
 ut quidam volunt, vis genituræ seminalis. patet hoc
 in ijs, quæ nuper in lucem prodierint. medulla enim
 in ossibus quoque eorum sanguinea cōtinetur, utpo-
 5 te cum omnes corporis partes ex sanguine cōstent, &
 partui alimētum præstetur à sanguine, sed per incre-
 mentum concoctionemq; efficitur, ut quemadmodum cætera mēbra,
 sic viscera quoq; immutētur colore. per copiam enim sanguinis visce-
 ra etiam cum recentia adhuc sunt, colorem sibi sanguineū trahunt. sic
 10 etiam medulla afficitur, & pinguis in pinguibus animalibus est, atque
 axungia similis. At quibus sanguis nō pinguedini, sed seuo similis per
 cōcoctionem euadit, ijs medulla seuo similis est. quam ob rem ut corni-
 geris animalibus, nec vtrinq; dētatis medulla speciē gerit seui: sic vtriq;
 dentatis atq; multifidis pinguedinem refert. verū spinæ dorsi medulla
 15 minime talis est, quoniam continuā hanc esse oportet, porrectāq; per
 lōgitudinē spinæ totius, quæ ex multis vertebratis orbiculatim ossibus
 iūgitur. nā si ex pinguedine aut seuo esset, nō æque perpetua esse pos-
 set: sed vel fragilis, vel humida esset. Sūt ex animalibus quæ nullā com-
 20 mentatione dignā medullā habeāt. videlicet ea quibus ossa robusta &
 solida sunt, ut leoni. eius enim ossa, q̄ exiguā admodū, & perobscuram
 medullam continent, carere omnino medulla videntur. Sed cū ossium
 naturam inesse in animalibus necesse sit, aut quod ossibus proportio-
 25 netur, ut in aquatilibus spinā, sit necessario, ut nonnulla habeant etiam
 quod pro alimento cōtineatur, ex quo ossa cōsistant. alimentum autem
 omnibus esse sanguinem, dictū iam est. seuosas etiā & pingues esse me-
 30 dulas ratio est. tepor enim, quem ossium complexio facit, sanguinē cō-
 coquit. sanguinis autē per se concoctio seuum & adeps est. quoniā etiā
 in ijs quæ ossa spissa firmāq; habēt, non temere partim nulla, partim exi-
 gua inest medulla. alimentum enim in ossa absumitur. Quæ autem nō
 ossa habent, sed spinā, ijs dorsi tantū medulla est. parum enim continent
 cc. iij.

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

συνδεδεμένη
copula.

sanguinis suapte natura: & dorsi spina tantummodo caua habetur, quā ob rem in ea medullæ aliquid creari potest. vna enim ipsa capax est, solaque eget copula propter interceptiones. quā ob rem medulla etiam eius partis differt, vt dictum est. quod enim vice fibulæ fungitur, idcirco lenta neruosaque est, vt intendi possit. causa quam ob rem medullam habent animalia, quibus data est, declarata iam est. Quid etiam medulla sit, patet: scilicet alimenti sanguinei, quod in ossa, spinamue distribuitur, contentumque concoctum excrementum.

De cerebro, & eius natura, & capitis fluxionibus, & somni causa. Cap. VII.

Roximū ferè est, vt de cerebro doceamus. nam cerebrum quoque medullam esse atque originē medullæ compluribus placuit authoribus, argumento, quod dorsi medullam iunctam cū cerebro cernerent. Sed res contraria se habet, omnino propè dixerim. cerebrum enim partium omnium corporis frigidissimū est, cum medulla calida suapte natura sit. quod eius pinguedine & axungia perspicuum est. idque facit vt cerebro iungi, continuarique possit ipsa dorsi medulla. solet enim natura semper emoliri contra culusuis exuperantiam auxiliū per coniunctionem rei aduersæ, vt excessum alterius altero cōpenset, & moderetur. Sedenim medullam calidā esse pluribus sanè rationibus constat. cerebri autē frigiditas, & tactu percipi potest, & ratione intelligitur, quod omnium maxime humorum corporis sanguine caret. quippe quod nihil sanguinis habeat, squalorēque obsitum sit, atque horridum. nec vero excrementum est, nec inter partes cōtinuas enumerandū, sed sui generis est. & quidem ratione optima naturā eiusmodi sortitū est. nullam vero cum partibus, quæ vim obtinent sentiendi, continuitatē habere, cum intuitu pateat, tum vel maxime inde constat, quod cum tāgitur, nullum efficit sensum, quemadmodum nec sanguis, neque excrementum animalium vllum. datum autē hoc animalibus est ad naturā totius salutem. Quod enim nonnulli statuūt importune animā esse ignem, aut aliquam eiusmodi vim, melius fortasse dixeris, animam in quodā eiusmodi corpore constare. cuius rei causa est, quod ad exequenda animæ officia, calor omnium maxime administrandi vim obtinet. Cum enim officium animæ sit alere & mouere, hæc ea ipsa facultate potissimum efficiuntur. Igitur animam esse ignem arbitrari simile est, atque si ferram aut asciam, fabrum aut artem fabrilem esse ideo arbitraris, quia opus nō nisi iunctis ijs efficiatur. Sed quā genus omne animalium caloris particeps esse necesse sit, apertū hinc est. Cū autem omnia momentū requirāt contrarium, quo mediocritatē ac mediū assequantur (in hoc enim essentia ratioque cōsistit, nō in alterutro extremo seorsum posito) idcirco aduersus cordis sedē & calorē cerebrū natura molita est. Et ea de causa pars ista

animalibus iuncta est, naturam obtinens aquæ & terræ cōmunem. atq;
ob eā rem cerebrum omnia sanguine prædita habent. ex cæteris nul
lum ferè, nisi per proportionem, vt polypus. parum enim caloris obti
35 net omne id genus, propter sanguinis priuationem. Cerebrū igitur ca
lorē, feruorēq; cordis moderatur, & tēperiem affert. Sed vt ea quoq;
pars modico potiatur calore, venæ ad membranam cerebri deueniūt
ex vtraq; vena, maiorem dico, & eam quæ aorta vocatur. & ne calor in
40 mius offendat, nō pauca amplæ, sed frequentes, ac tenues venæ ambi
unt. nec sanguis copiosus, & crassus: sed tenuis, sincerūsq; subit eodem.
Fluxiones etiā ob eā rem ex capite oriuntur in ijs corporibus, quibus
cerebrum frigidius est, q̄ tēperamentū modicū postulet. cum enim ali
mentum per venas sursum respirat, vbi excrementum ob eius loci vim
45 refrigeratum est, fluxiones pituitæ, sanieiq; mouet. quod simile genera
tioni imbrium euenire intelligendum est, quoad magnum cōferre cū
paruo licet. Cū enim ex terra vapor exhalat, efferturq; in sublime à ca
lore, vbi supernū aërem subierit frigidum, cōsistit. denuo in aquā pro
pter refrigerationem, atq; in terrā defluit. Sed de his, cum de morborū
50 causis agitur, differere congruū est: videlicet quoad tractare de ijs na
turalis scientiæ interest. Somnus etiā à cerebro proficiscitur ijs, quæ eā
obtinēt partem, animalibus. quæ autem carent ijs, proportionale sup
petit. cum enim sanguinis alentis effluētia refrigeretur à cerebro, aut
etiam ob alias causas similes, caput aggrauatur. & quidem somno sopi
55 ti ea corporis parte solēt tentari. atq; efficitur vt calor ad ima cum san
guine subterfugiat. Collectaque copia caloris in loco inferiori somnū
facit, & facultatem erigendi corporis aufert ab ijs animalibus, quæ ere
cta incedere natura voluit. cæteris caput erigi prohibet. quibus de re
bus seorsum docuimus, cum de sensu & somno ageremus. Cerebrum
60 autē esse cōmune aque & terræ cōstat, ex eo quod ei accidit. Cum enim
coquitur, indurescit atque siccescit, vt humore exacto à calore, terrena
portio relinquatur. quēadmodū in leguminū reliquorūmq; fructuum
decoctione. q̄ enim ex terra magna ex parte cōstāt, hinc exacto humo
re, quem exiguum sibi admixtū cōtinent, dura terrenāq; admodum ea
65 quoq; relinquuntur. Homo inter omnia animalia plurimum cerebri
habet, scilicet proportionē sui corporis. & inter homines, mares plus, q̄
femina. cordis enim pulmonisq; locum calidissimum & sanguine re
fertissimum homo habet. vnde animalium homo vnus erectus est. calo
ris enim natura inualescens, incrementum de medio agit pro suo im
70 petu. Itaque contra multum caliditatis, multum humiditatis frigidi
tatisque opponitur. qua quidem copia fit, vt capitis os, quod caluari
am nonnulli appellant, sero admodum induretur: cum diu calor eva
poretur. quod nulli ex cæteris animalibus sanguine præditis euenit.
iuncturas etiam plurimas in capite homo habet, & mas plures, quā
cc. iij.

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

Postgeniti,
scilicet hu-
mores.

fœmina, eadem de causa, vt locus spirantior sit: & amplius, in quo plus 75
cerebri habetur. nam si cerebrum vel humet, vel siccet supra modum,
suo fungi officio non potest: sed aut non refrigerabit, aut coagulabit.
itaq; morbos, deliria, mortes afferet. calor enim cordis atq; principium
consentientissimum est, sensumq; celerrime facit, cum sanguis cerebri
vlllo pacto mutetur atq; afficiatur. sed de cognatis animalium humorib; 80
bus omnibus dictum ferè est. Postgeniti excrementa sunt cibi: id est, ve-
sica sedimen, atq; alui, præterea genitura, & lac, scilicet in ijs quorum
natura hæc obtinet. verum cibi excrementa quibusnã animalibus iun-
cta sint, & quas ob causas, aptius in considerata differendâq; alimen-
ti ratione explicetur. de femine autem genitali, & lacte, tractandum est, 85
cum de generatione. alterum enim eorum principium generationis est,
alterum generationis gratia habetur.

De carne, seu ijs quæ vice carnis habeantur.

Cap. VIII.

Vnc de cæteris similaribus partibus docendum est, &
primum de carne, in ijs quæ obtinent carnem: in cæte-
ris autem de eo quod vice carnis proportionem respõ-
deat. hoc enim principium & corpus per se animalium
est. quod ratione etiam patet. animal enim eo defini- 5
mus, qd sensum obtinet, primumq; eum, qui primus est.
Tactum autem primum esse certum est. tactus vero sensorium pars eius
modi est, aut prima, vt pupilla visus: aut coniuncta, per quam agitur,
perinde quasi pupillæ omne diaphanes, hoc est, translucentum coniun-
gas. Cæteris igitur sensibus nec tribui hoc poterat, neq; operepretium 10
erat effici à natura. At vero tactui dari necesse fuit, sola enim aut maxi-
me omnium sensoriorum sedes tãgendi corpulenta est. Seseui autem pa-
tet cætera omnia eius vnus gratia haberi, ossa dico, nervos, cutem, ve-
nas, pilos etiã, & vnguium genus, & quicquid eiusmodi iunctum est.
natura enim ossium adhibita est, vt sua duritie rem mollem seruaret in 15
ijs quæ ossa habet. eademq; de causa proportionale ossium habetur, in
ijs, quæ ossibus caret. vt in genere piscium alijs spina, alijs cartilago iuncta
est. habet hoc præsidium, alia intus, alia foris: vt in genere sanguinis ex-
perte. crustata omnia extrâ sic munita seruantur: velut cancri, genusq;
omne locustarum, atq; etiã testatorum, vt quæ ostrea appellatur. his enim 20
omnibus caro intus, terrenum autem illud quod continet & conseruet, foris
est. nã præter ipsum continendi officium, quoniã eorum natura parum caloris
obtinet, cum sanguine careant, idcirco testa veluti furnulus quidã am-
plexus conseruat intestinum calorem & tuetur. Quinetiã testudo & lutarie
genus simili modo se habere videtur, quanq; diuersum genus ab illis 25
hoc est. At vero animalia insecta & mollia contra, qd hæc, & modo inter se
opposito constât. nihil enim ossis, nihil terreni habere discretum videntur,
quod dignum effatu sit: sed mollia ferè tota, carnosa, & tactui cedentia sunt.

ne tamē corpus eorū facile pereat, modo illorū quæ carne lasciuiunt;
 30 naturam inter carnē & neruum obtinent. mollis enim, vt caro est: sed
 intendi potest vt neruus. fissilis autē caro eorū non in directum sed in
 anfractum. ita enim ad vires cōmodior esse potest. habent etiā quod pi-
 80 sciū spinis proportionetur: vt sepiæ quod sepiū vocant, loligines quod
 gladiolum. polypi nihil eiusmodi habēt, q̃ eorum alueus, quem caput
 35 appellant breuior est, illorū procerior. ideōq; vt directus inflexusq; ma-
 neret, natura his adminiculis faciendū censuit. quēadmodū in genere
 sanguineo, alijs os dedit, alijs spinā. insecta cōtrā, q̃ hæc & sanguine præ-
 dita cōstant, vt modo diximus. quippe quæ nihil habeāt duri aut mollis
 85 discretū: sed dura toto corpore sint duritie tali, vt osse carnosiora, car-
 40 ne ossatiora terratioraq; constent, ne facile corpus eorū diuidi possit.

¶ De venis, ossibus, & cartilagine. Cap. IX.

Similis natura est ossibus, & venis. vtraq; enim ex vno
 orsa continua est. & neq; os vllum seorsum per se ha-
 betur: sed aut pars continui est, aut tangit atq; anne-
 ctitur, vt natura & tanq̃ vno, continuōq; & tanq̃ duo-
 5 bus distinctisq; ad flexum vtatur. neq; vena vlla seor-
 sum per se est: sed omnes pars sunt vnus. nā si quod
 os separatū esset, accideret, vt nec officio fungi posset cuius gratia na-
 tura ossium habetur. quippe, quod nec flectendi neq; dirigēdi causam
 vllam præberet, cū non continuū esset, sed interceptum: & lædere pro-
 10 culdubio posset, perinde quasi vel spina, vel spiculū carni infixum. ve-
 na etiam si qua separata, nec suæ origini cōtinua tēderet, suū sanguinē
 feruare nō posset. Calor enim profluens ab origine facit, ne sanguis ge-
 let, putrescere etiā sanguis videtur, qui à suo fonte remotus est. Principiū
 15 venarū cor est: ossiū, quod spina dorsi vocatur, videlicet in omnibus
 ijs quæ ossa habent. hinc enim cætera ossa oriūtur, & continuantur. spina
 est enim quod longitudinem ac rectitudinē cōtineat animalū. Sed
 cum corpus inflecti per animalis motum necesse sit, ita cōstat, vt & vna
 sit propter continuitatē, & multipartita propter vertebrarū distinctio-
 nem. hinc femorum brachiorūmq; ossa dependent continua, eodēmq;
 20 arctius adnectuntur, quā flectendum est, neruis deligātur, extremāque
 sibi cohærent, alterum cauum, alterum rotundum, aut vtrūq; cauum,
 medio talo, quasi clauo complexo, vt flecti extēdiq; possint. aliter enim,
 aut nullo pacto, aut nō bene motus eiusmodi agi posset. nōnulla extre-
 25 mis similibus coniunguntur neruis deligata. Cartilaginosa etiā partes
 inferuntur flexuris, veluti lectisterniū, ne attritū mutuo ledantur. caro
 circa ossa cōsistit, vinculis modo fibrarū tenuibus adhærens, cuius cau-
 sa ossiū genus habetur. vt enim qui ex limo aut alia massa humida ani-
 mal effingunt, firmo aliquo subdito corpore obducunt, atq; affirmāt:
 sic natura ex carnibus animal condidit. cæteris igitur partibus, scilicet

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

carnosis, ossa omnibus subiacent, aut flectendi gratia, si mouentur: aut
 cōseruādi causa, si immobilia sunt: vt costæ, quæ pectus salutis viscerum
 gratia claudūt. Vēter omniū ossibus vacat, ne tumori impedimēto sint,
 qui per cibum ingestum exurgat necesse est, atq; etiam ne in fœminis
 incremento partium obstent. Sedenim quæ animal vel intra se, vel foris
 pariunt, hæc similes robustasq; ossium obtinent vires. multo enim ma-
 iora hæc sunt his quæ nō pariūt animal: videlicet proportionē solitæ ma-
 gnitudinis. nam nōnusquā complura ex hoc animalium genere crescūt
 mirum in modum: vt in Africa, locisq; alijs calidis & siccis. magnis au-
 tem adminiculo opus est maiori, validiori, & firmiori. atq; inter magna
 ijs potissimum tali opus est adiumento, quæ violentiora sunt. quam ob-
 rem mares ossibus durioribus cōstāt, q̄ fœminæ. & quæ carniuora sunt,
 quàm quæ alio cibo vescuntur. ijs enim victus per dimicationē acquiri-
 tur. velut leonis ossa adeo dura sunt, vt ex ijs percussis, ignis quasi ex si-
 lice excutiat. delphinus etiam non spinas, sed ossa habet. viuiparum
 enim est. Sanguineis autem nō viuiparis natura aliquātum degenerat:
 vt volucribus. quāuis enim habeant ossa, tamen imbecilliora. Inter pi-
 sces, spinam, quæ oua pariunt, habent. Serpentibus etiam natura ossium
 spinacea est, præterq̄ magnis. robur enim corū validiora exigit firmamē-
 ta, eadē, qua & viuiparis, ratione. At cartilaginea nomine spinā ex car-
 tilagine habent. motum enim eorū esse molliorem necesse est. itaq; ful-
 cimenti genus nō rigidum, sed mollius esse oportuit. Adde q̄ terrenā
 omnem materiā ad eorum cutē cōficiendā natura absumpserit. pluri-
 bus autē locis simul tantūdem exuperantiæ dispensare natura nō po-
 test. quoniā etiam in viuiparo genere ossa cartilaginosa complura ha-
 bētur: scilicet in ijs quibus expedit molle mucosūmq; esse quod solidū
 habeatur ratione carnis obductę. vt auribus ac naribus euenisse apertū
 est. prominentiora enim, si rigida sunt, frangi celeriter possunt. Natura
 vero eadē ossis & cartilaginis est. quanquam pluri minorisq; ratione
 interest. quapropter neutrū præcisum recrescere potest. Vacāt medul-
 la cartilagine terrestrīū animalīū discreta. quod enim in os discretū
 continetur, id mixtum per totū facit vt cartilago res mollis mucosāq;
 constitutur. At in cartilagineo genere spina dorſi quāuis cartilagi-
 nosa, medullā habet. vicem enim ossis hæc pars tenet in eo genere. Pro-
 ximas ossibus esse partes ostendit tactus etiam illas, vngues, vngulas tū
 solidas tum bifulcas, cornua, rostra auiū. quæ omnia præsidij gratia ad-
 iuncta sunt animalibus. Quæ enim tota ex ijs cōstant, nominis cōfor-
 tium tantūmodo habent cum suis partibus. verbi gratia, vngula tota, &
 cornu totū, ad salutem animalis excogitatum est. Dentes etiam in hoc
 eodem genere collocādi sunt. qui alijs rem vnā tantū expediūt, id est
 cibi confectionē, alijs nō solū ad hoc vsui sunt, sed etiam ad pugnandū:
 vt ijs omnibus, quibus aut ferrati, aut exerti sunt dentes. Terrenam &

Aliqui sic
 reddūt, Quæ
 enī tota ex
 ijs cōstāt, &
 nominis cō-
 fortium ha-
 bent cū suis
 &c. itē exco-
 gitata sunt.

validam esse naturā eorum, quæ modo enumeravi, necesse est. vis enim armorum ea est. quam ob rem omnia eiusmodi adminicula quadrupedibus viui pariter potius adiuncta sunt, quæ terratiora, quæ genus humanum, ea omnia constat. Sed de ijs, atque similibus, cutem dico, vesicam, membranam, pilos, penas, & quæ ijs proportionentur, & si qua huiusce modi alia sunt, postea unā cum dissimilaribus partibus considerandum est, scilicet quænam eorum causa sit, & cuius gratia data sint animalibus. ex officijs enim ea quoque pariter, atque illa dignosci necesse est. sed quæ partes eorum idem cum totis nomen sortiuntur, propterea inter similes in hoc loco enumerata sunt. principium autem & origo eorum omnium os est, & caro. rationē etiā genituræ & lactis prætermisimus, cum de humidis, ac similibus ageremus. Sunt enim hæc loco de generatione coniunctiora. cum alterum eorum initium sit animalium generā dorum, alterum alimentum, ubi in lucem prodierint.

De partibus duabus in quoque viuente necessarijs, quæ cibum capiant, & quæ excernant, deque sensuum vi, & eorum loco in corpore. Cap. X.

Vnc quasi à primis iterū orsi differamus. In omnibus vita præditis & perfectis partes maxime necessariæ duæ sunt, altera quæ cibum capiant, altera quæ excrementū emittant. non enim fieri potest, ut sine cibo vel seruentur, vel augeantur. Stirpium itaque genus (nam id quoque viuere fatemur) locum superuacui excrementi nullum habet. cibum enim concoctum ex terra haurit: sed vice excrementi semina & fructus effundit. tertia pars in omnibus, est media inter eas, quas modo dixi, in qua vitæ principium continetur. Sed stirpiū natura, quoniam stabilis est, non ex multis ac varijs partibus dissimilarijs constat. quippe cum ad paucas actiones paucorum instrumentorum usus requiratur. quā ob rem de stirpium siue plantarū forma seorsum agendum est. Quæ autem unā cum vita, sensu etiā prædita sunt, hæc speciem multiformiorem numerosioremque varietatē recipiunt. atque inter ea alijs alia magis, & eo amplius, quod non solum viuendi, sed etiam bene viuendi rationē natura eorum obtinuit. quale hominū genus est. quippe quod aut vnum ex omnibus animalibus nobis cognitæ diuinitatis particeps sit, aut omnium maxime. itaque tum ob eā rem, tum etiā quæ exteriorum partium eius forma notissima est, primū de homine differendum censemus. iam enim partes etiam naturales hominis vnius secundum naturā dispositæ sunt. quādoquidē partē superiorem ad vniuersi superum erectā obtinet. Solus enim animalium homo erectus incedit. Caput hominis macilentum, carnēque propè omni exutū esse, necessariū ex ijs quæ de cerebro diximus, euenit. nec audiēdi sunt, qui si carnosum esset, viuacius hominum genus futurum cēseāt: sed, ut melius sentiret,

ARIST. DE PART. ANI ET EARVM CAVS.

carnem ademptā existimēt. vim enim sentiēdi sitam in cerebro: sensum autem per partes nimium carnosas nequaquā admitti posse arbitrantur. neutra enim eorū ratio vera est. Sed si cerebrū à carnis copia circūdaretur, cōtrā efficeret, q̄ institutū exigeret, cuius gratia adiunctū est animalibus. nō enim refrigerare posset, cum valde ipsum teperet. Nec sensus vllius causam cerebrū obtinet. quod quidē expers omnino sensus nō aliter q̄ quoduis excrementū est. Verū cum intelligere causam, quā ob rem sensus nōnulli in capite habentur, nequeāt, q̄ eam partem ceteris esse peculiariorem animaduenterint, ideo sensum cū cerebro coniungendū ratiocinātur. Sed enim principium sensuum esse cordis locum, definitū iam est, cū de sensu ageremus. & quā ob causam duo, id est tāgendi & gustādi sensus, ex corde aperte dependēt. vnus ex reliquis tribus, id est olfaciendi medium tenet. duo, id est audiēdi & vidēdi maxime in capite positi sunt, propter sensoriorum naturā: visūsq; omnibus in capite est. nā auditus olfactūsq; piscium, & reliquorū generis eiusedē declarāt quod dicimus. audiunt enim atq; olfaciūt, cum nulum sensorium eorū sensuū in capite habeāt manifestum. Visum autem omnibus, quibus est datus, apud cerebrū esse optima ratio est. cerebrū enim humidum ac frigidū est, visus, aquæ naturā obtinet. hęc enim omnium perlucidorum facillime conseruari potest. Sensus etiam exquisitiores per partes quæ sanguinē habeāt sinceriorē, absolutū necesse est. Sanguinis enim calidioris agitatio officiū sentiēdi intercipit, atq; refringit. his de causis sedes eorum sensuum mandatæ sunt capiti. nec vero pars prior tantum capitis carne vacat, sed etiam posterior, quod omnibus capite præditis partē hanc erectā maxime constare oportet. nihil enim erigi potest pressum onere. Id autem accideret animali, si caput carne obtectū haberet. quo etiā patet nō ideo carnē deesse capiti, vt cerebrū sentiat. pars enim posterior capitis cerebro caret, & tamen carnis expers nihilominus est. Auditū etiā nōnulla animalia situm in capite habent debita ratione. quod enim inane vocatur, plenū aëris est. sensoriū autē audiēdi aëris esse fatemur. vt igitur ab oculis meatus ad venas circa cerebrum sparsas tēdūt: sic ab auribus meatus in occiput penetrat. vis autē sentiēdi nec vlli ex angui data est parti, neq; sanguinis propria est: sed cuidam ex ijs, quæ sanguine proueniunt, delegata est. quocirca pars nulla ex anguis eorum quæ sanguinem habent, sentire potest. nec ipse sanguis sensu præditus est. quippe qui nulla pars sit animalium. Cerebrum vero parte priori capitis continent omnia, quibus hoc datū est. quoniā id, quo sentiunt, in parte priori corporis situm est. sensus enim prouenit à corde, quod parte priori cōmissum est. Sentire etiam partes tantūmodo possunt, quæ sanguinem obtinent. occiput autem venis vacuum est. sedes autem sensorie probe ad hūc modum à natura dispositæ sunt. Aures orbem capitis æquis portionibus secāt, tenentq; mediū.

auditur enim non modo per directum, verum etiā vndiq. Visus parti
 priori mandatus est. cernitur enim per directū. Motus etiā ante fit. pro-
 70 spiciendum autē est eodē, quo motus agitur. Nares inter oculos ratio-
 ne optima collocatę sunt. Gemina enim sedes quęq; sensoria est, propter
 30 duplicē corporis partē, scilicet dextrā & sinistrā. sed hoc in tactu incer-
 tum est, propterea q̄ primū sensorium nō caro, non pars eiusmodi ali-
 qua est, sed aliquid intimū. Lingua etsi obscurius, q̄ oculi, tamē certius,
 75 q̄ tactus geminū gustādī vestigium ostēdit. est enim hic etiā sensus quasi
 tactus quidā: attamē res vel in eo satis cōstat. fissura enim linguā distina-
 35 gui perspicuum est. At vero in ceteris sentiēdi partibus sensum bipar-
 titū esse latius patet. aures enim geminę, & oculi gemini sunt. Vis etiā
 nariū bipartita est. quę si aliter sita, distractaq; esset vt aures, suo fungi
 80 officio non posset, nec pars in qua posita est, ex instituto administraret.
 efficitur enim sensus olfaciendi per spirationē in ijs quę obtinēt nares.
 40 pars autē spirādī medium tenet, & ante posita est. quapropter nares in
 medio trium sensuum natura constituit, quasi per lineā fabrilē directas
 ad respirationis agitationē. ceteris etiā animalibus hęc eadem sensuū
 85 domicilia bene pro sua cuiusq; natura condita habentur.

De situ auricularum in quadrupedibus. Cap. XI.

5 Quadrupedes enim auriculas habent suspensas. & su-
 pra oculos sitas habere videntur. veruntamen non
 ita est, sed conspectum ementiuntur. quoniam bestię
 non erecto, sed prono sunt corpore. Cum igitur plu-
 rimę ita incedant, iuuat, vt & suspensiores sint auri-
 50 culę, & crebro moueantur. sic enim melius vndique
 strepitus circumactę excipient.

De meatibus auditorijs auium. Cap. XII.

5 Ves meatus tantū auditorios habent. q̄ enim cutis ea-
 rū durior sit, nec pilis sed pēnis integatur, ideo materia
 carēt ex qua auriculę creētur. quadrupedes etiā ouis-
 parę & corticatę eodem modo se habēt. eadem enim
 ratio vel illis conueniet. quinetiā vitulus marinus in-
 ter ea quę animal pariunt, nō auriculas sed cauernas
 60 tātum habet ad audiendum. vtpote qui manca & læsa sit quadrupes.

Hominibus, auibus, & quadrupedibus oculi palpebra conte-
 ti. & quomodo conniueant. Cap. XIII.

5 Enus hominū, auium, quadrupedū tā viuiparū q̄
 ouiparū oculos visus custodiendi gratia integūt, sed
 varie. quę enim animal pariunt, geminam habent pal-
 pebram, & cōniungere vtraq; solent. aues tam leuiore q̄
 grauiore, & quadrupedes ouiparę palpebra inferiori
 cōniuent. nictātur aues ab angulis membrana obeun-

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

te. cuius rei causa, vt operimentū præsidiū sit oculis eorū humidis. qui ideo humidi sunt, vt cernere acutius possint. nā si duri essent, tutius quidē cōstarēt cōtra ea, quæ extrinsecus occurrarēt, atq; inciderēt: sed cernere acute non possent. itaq; eius rei causa cutis prætenuis pupil-¹⁰ læ obtenditur. At vero salutis gratia palpebræ operiūt. Ideoq; omnia cōniunt, & omniū maxime homo. omnia inquā, vt quæ incidāt prohibere palpebris possint. idq; non consulto, sed naturæ instinctu agitur. homo vero frequētius, quoniā cutē tenuissimā habet. palpebra autem cute cōstat. vnde fit ne aut palpebra, aut preputiū vulnere diductū co-¹⁵ alefcere possit. sunt enim cutes sine carne. Quæ autē inter aues palpebra inferiori cōniunt, & quadrupedes ouiparæ præ duritia cutis caput ambiētis, ita cōniunt. volucris enim grauioribus, q̄ nequeāt volitare, incrementū pēnarum ad cutis crassamentū conuertitur: eadēmq; palpebra inferiori cōniunt. Columbæ autē & similia vtrāq;. Quadru-²⁰ pedes ouiparæ cortice integuntur, qui pilo durior est. itaq; cutis quoq; eorū cæteris cutibus durior est. Cutis igitur capitis eorū prædura est. ideoq; palpebrā inde habere nequeunt: inferior carnosā est, vt satis tenuitatis tensionisq; habeat. Nictātur volucres grauiorēs nō palpebra, sed membrana. q̄ palpebræ motus lentior est, cum celeritate sit opus,²⁵ quā membrana præstare potest. nec nisi ab angulo naribus proximo nictātur, q̄ eorū naturā ex vno principio prouenire melius sit. Principiū autē in ijs est pars naribus adhærēs. pars etiam prior principiū potius q̄ latus est. at vero quadrupedes quæ oua pariunt, non eodem nictātur modo. quoniam non lubricum exquisitūmq; visum eas habere necesse³⁰ est, cum terrestres sint. volucris certē necessarium est. ijs enim vsus cernēdi ex lōginquo est. vnde fit vt quæ vnguibus sūt adūcis, clarissime cernāt. cibus enim de sublimi conspiciēdus ijs est. & quidem volare in excelsū omnium maxime auium genus id ob eā rem assolet. Terre-³⁵ stres autē parūmq; volatiles aues, vt gallinacei & similes, non acie oculorū valent. nulla enim victus necessitate cogūtur. Pisces, insecta, & crustata, quāuis diuersos habeāt oculos, tamen nullum ex ijs palpebrā habet. quæ enim crusta integuntur, vsu careāt palpebræ necesse est, cum nisi celeri cutis officio præstari nō possit. sed tamē vice eius tutelæ, duritie oculorum hæc omnia muniuntur, quasi per palpebram obductā⁴⁰ quandā translucidam cernant. sed cum ob eam duritiem hebetius cōtueri necesse sit, moueri oculos insectorum natura voluit, atq; etiā magis crustatorū, vt nōnullorū quadrupedū auriculas. scilicet ea causa, vt clarius cernerent, cū se ad lucem cōuerterent, atq; exciperent splēdorem. Piscium oculi lubrici sunt. vsus enim cernēdi ex lōginquo neces-⁴⁵ sarius ijs est, quæ longius moueātur. terrestribus itaq; aer transpici facile potest. at piscibus, quoniā aqua vt ad cernēdū acutius aduersatur: sic ad interpellandū visum nō multa offensaacula affert, modo aeris. idē

circo nec palpebram habent, nihil enim frustra natura agit. & oculis
 50 lubricis sunt propter circumfusi humoris crassamentum.

Quæ cilium habeant, quæ non. de cauda, & iubis quorundam
 animalium, & hominis capillo. Cap. XIII.

5 Ilium habent palpebris adiunctum omnia, quæ obti-
 nent pilos. aues, & quæ cortice integuntur, carēt: ut quæ
 pilos non habeant. de strutione Africæ, causam, quam
 15 ob rem ciliū habeat, postea reddemus. & inter ea, quæ
 pilos habēt, homo vnus cilium in vtraq; palpebra ob-
 tinet. quadrupedū enim generi pili non parte supina,
 sed prona potius habentur. homo contrā, parte magis supina q̄ prona.
 pili enim operimēti gratia adiuncti sunt animalibus. itaq; quadrupedi-
 20 bus prona potius egēt tegumēto. priora autem, quanq̄ nobiliora sunt,
 tamen per corporis totius flexum fouētur, ac tepent. At homini, quo-
 niā prior pars compar posteriori est, propter corporis erectionē, idcir-
 co natura parti nobiliori adiumentū censuit adhibendū. semper enim
 natura rei melioris author est, quoad eius fieri potest. quā ob rem qua-
 25 drupes nulla est, quæ pilos vel in palpebra inferiori habeat, quanq̄ non-
 nullæ habēt pilos quosdā sub ea nascentes: vel in alis, vel in pube, ut ho-
 mo. Sed vice eorū alijs prona totius corporis hirsuta habētur: ut canis-
 30 bus. alijs crista adiuncta est: ut equis, cæterisq; generis eiusdē. alijs iuba:
 ut leoni mari. Quinetiam caudas prolixiores pilis natura ornauit. alias
 longis, quibus tenor brevis: ut equis. alias breuib; quibus tenor lon-
 35 gus: ut bubus, atque etiā pro reliqui corporis natura. vbiq; enim natu-
 ra quod aliunde dempserit, reddere ad partem aliā solet. Iam quibus
 corpus admodum pilosum condiderat, caudā ijs diminuit. quod in vr-
 sis perspicuum est. homo animalū maxime omniū piloso capite est. Cu-
 40 ius rei causa, tum ad necessitatē, tum ad præsidij rationem referēda est.
 necessariū enim propter cerebri humiditatē & cōmissuras caluæ. nam
 vbi plurimū humoris calorisq; est, ibidē ortū pilorum esse copiosum
 necesse est. Adiumenti autē ratio, ut frequentia pili caput operiēs de-
 fendat à nimio frigore & calore. Cum enim cerebrum hominis pro-
 45 portione maximū & humidissimū sit, maximā etiā tutelā desiderat. res
 nanq; humidissima quæq; & referuescere & refrigescere maxime ido-
 nea est. quæ autē contrā se habet, hæc minus affici potest. sed nos ut
 huc digrederemur, fecit rei cognatio, cū rationē ciliorū redderemus.
 itaq; de reliquis mentionem suo loco & tempore faciemus.

Quare supercilia, & cilia animalibus data. Cap. XV.

45 Vpercilia vero, & cilia adiumenti gratia habentur. supercia-
 lia enim ut delabentes humores arceant, velut imbricamen-
 tum siue grunda humoribus, qui capite emanent, paratum:
 cilia, ut contra incidentia in oculos, quasi vallum quoddam promia-

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

neant. supercilia in cōpage ossium posita sunt. quā ob rem cōpluribus
fenescētibus adeo crescūt, vt tōdendū sit. Cilia venularū claufulis sum-
mis innitūtur. nam vbi cutis finitur, ibidem venulæ etiā desinunt. itaq;
propter vaporem, qui inde crassiusculus prodeat, pilos ijs locis enasci
necesse est, nisi quid naturalis opificij ad alium vsum impediāt.

¶ Quo situ, nares & labra, quōq; officio sint.

Cap. XVI.

Enforium vero olfaciendi nō longe quodāmodo eua-
riat cæteris quadrupedibus viuiparis. quibus enim ma-
xillæ oblongæ exeunt in acutum, ijs nares in rictu ap-
pellato continentur, modo quo fieri potest. cæteris ex-
planatius ad maxillas constant. At elephātus peculia-
rem hanc partem præ cæteris sortitus est animalibus. nam & magnitu-
dine & viribus peculiarem. naris est enim, qua cibū, tam siccum, quā
humidum ille capiat: orīque perinde ac manu admoueat. arbores etiā
eam eadem complectendo euellit. denique ea non alio vitur modo, nisi
vt manu. Est enim hoc animal sua natura simul terrestre, & palustre. ita-
que cū cibum petere ex humore deberet, & tamen spirare necesse ha-
beret, vt terrestre, & compos sanguinis, nec posset præ nimia magnitu-
dine. celeriter discedere ex humore ad aërem, modo nōnullorū quæ &
animal pariunt, & sanguinē habent & spirāt, idcirco vt pariter humore
atq; terra vti posset, necesse fuit. Quale igitur vrinatorū nōnulli instru-
mentum sibi accipiunt, quo, q̄diu in profundo manēt, aërem extrinse-
cus trahant, talem natura elephāti dedit narem illā prælongā. quā ob
rem si quādo iter per aquam faciunt, nare emersa respirāt. nā, vt modo
dixi, promuscis pro nare elephātibus est. & cum fieri non possit, vt naris
ad eiusmodi vsum accommodetur, nisi mollis sit, aptaq; ad flectendū. im-
pedimento enim præ sua longitudine esset ad cibum capiendum. quo
modo aiunt de cornibus bouum illorū, qui recessu pascere solēt sua na-
tura. nam illos, q̄ progredi demisso in terrā capite nequeāt, recedendo
in auersum pasci solitos aiunt. cum itaque naris eiusmodi adiuncta sit
natura, quæ membris eisdē abuti ad plura officia solet, eandē in vsum
trahit pedum priorū. hos enim vice manuum habet genus quadrupe-
dum digitatū, non solum ponderis causa sustinendi. Elephātes autē
non bifulcos, non solidos pedes habēt: sed digitatos. sed quoniam cor-
poris magnitudo vasta, pondūsque ingens est, ideo sustinendi tātūmodo
gratia pedes habēt priores, nec ad vllū alium vsum viles, propter tar-
ditatem flectendi atq; ineptiam. Narem igitur elephātus habet vt spi-
ret. quo modo & cætera animalia quibus pulmo. eadēmq; prælongā,
atq; in anfractum flexibilem, propter moram in humore diuturnam,
& retardum inde discessum. Cūmq; vsus pedum priorum defuerit, ea,
vt dictū est, parte abutitur natura ad supplendū ministerium, quod pe-
des præstaret. At aues & serpētes & quęcunq; ex quadrupedibus san-

guinis compotes ouiparæ sunt, foramina quidem narium ante os habet: sed non ita explanata, ut nares appellari possint, nisi spirandi officio. Iam autem quis nasum aut nares habere dicet? Quod propterea ita accidit, quia pro maxillis habent quod rostrum vocatur. huius autem rei causa est natura avium, quæ ad hunc modum constat. & bipes enim & volucris est. itaque leve pondus tum capitis tum etiam ceruicem sustinere necesse est, ut pectus etiam arctum habere debuit. Rostrum igitur osseum habet, ut commode & cibum capiat, & ad pugnam armentur. Arctum hoc est propter capitis exiguitatem. cumque meatus olfaciendi suo rostro contineant, nares habere non possunt. De cæteris animalibus quæ non spirant, dictum antea est, quæ ob causam naribus caret. & alia brachijs, alia fistula, alia præcinctu, ut insecta odores sentiunt, & omnia nativo spiritu sui corporis quasi mouentur. qui spiritus in omnibus ex natura insitus est: non aduentitius de foris accidit. Naribus laborum natura subiacet, ijs quæ simul & dentes habet & sanguinem. Avibus enim, ut dictum est, cibi armamentumque: gratia rostrum osseum habetur. Coactum enim pro dentibus, & in idem perinde quasi de tractis hominis labris superiores inferioresque dentes seorsum confundens longitudinem utrinque angustam produxeris, iam enim istud rostrum avium fuerit. sed cæteris animalibus laborum natura ad salutem, tutelamque dentium adiuncta est. quæ ob rem ut quæque exquisitè benèque dentibus prædita sunt: sic eam quoque obtinet partem. homini autem mollia, carnosæ, & quæ separari possent, labra adiuncta sunt, tum dentium tuendorum gratia ut cæteris: tum etiam potiori causa, ut bene esset. nam ad usum sermonis ea quoque proficiunt. Etenim ut linguam non simile atque alijs animalibus natura homini dedit, sed idoneam qua ad duplicem actionem uteretur (quod eam in multis facere diximus. nam & ad percipiendos sapes, & ad formandum sermonem) sic labra tam sermonis quam tutelæ dentium gratia adhibuit. Sermo enim qui voce promatur, ex literis constat. quod si lingua talis, & labra humida atque agilia non essent, maxima literarum pars exprimi non posset. quippe cum literæ partim lingua producantur, partim labris comprimantur. Sed quas & quot numero differentias hæc habeant, ex eruditis metrica ratione accipiendum est. has autem partes ilico necesse fuit accedere idoneas, & natura eiusmodi prædita ad usum iam dictum. itaque carne institutæ sunt. eaque mollissima qualis caro hominis est. scilicet quod maxime omnium animalium valeat sensu tactus.

De lingua, eius situ, & varietate in quouis animali. Cap. XVII.

Lingua in ore palato subiacet. sed terrestribus ferè omnibus modo simili: cæteris dissimili, tum eorundem ipsorum, tum terrestrium comparatione. homo igitur linguam absolutam, mollissimam, & latam præcipue habet, ut commoda ad utrumque officium sit. hoc est, & ad sapes percipiendos, & ad literas exprimendas. est enim homo omnium maxime animalium sensu facilis. & lingua,

dd.j.

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

quæ mollis est, vim tangendi præcipue obtinet, gustus autem tactus quidam est. ad literarum etiam explanationem, & ad sermonis expressionem, lingua mollis, lata, & absoluta accommodatior est: quippe quæ contrahere, producere, dilatare, denique varie afformare maxime possit. patet hoc in ijs, quibus non satis absoluta est. blæsi enim, balbi, & torti sunt: quod vitium literarum defectus est. discrimen in latitudine & angustia est. quippe cum ampla angustam contineat, angusta amplam non capiat. paruum enim in magno continetur, magnum in paruo haberi non potest. quam ob rem aues quæ literas proferre maxime possunt, lingua sunt latiore, quam cæteræ. Quadrupedes autem, quæ & sanguinem habent, & animal pariunt, vocem parum explanare possunt: ut quæ linguam duram, crassam, & minime absolutam habeant. at plæræque auium vocem copiose emittunt. & quamuis latiore habeant, quæ vnguibus sunt aduncis, tamen minores vocaliores sunt. ac omnes lingua vtuntur etiam ad sui sensus mutuam interpretationem. sed aliæ alijs amplius, ut in nonnullis vel vsus docendi mutuus esse videatur. sed de ijs diximus satis, cum historias animalium scriberemus. Terrestrium autem ouiparorum sanguineorū pars maior linguam habet inutilem ad vocis officium, & adhærentem & duram. quanquàm ad saporum gustatum serpentes & lacerti longam habent, & bifidam. atque ita longam serpentes, ut ex paruo longe protrahi possit. bifida & parte extrema capillamenti tenuitate est, propter suæ naturæ cupediam. duplex enim voluptas ijs capitur, quasi duplicem sensum gustandi habeat. Omnia tam sanguinea quam exanguia habent eam partem, quæ sapes sentire potest. nam & quæ multitudini videntur carere ea parte, ut pisces nonnulli, ea quoque parciore quodam obtinent modo, & ferè simili: ut fluuiatiles crocodili. Sed hoc latet in plurimis causa quadam iusta. locus enim oris omnium id genus spinosus est. & quoniam aquatile genus breui tempore sentit sapes, hinc fit ut pro sui vsus breuitate linguam parum discretam habeant. Raptim enim, summæque celeritate cibus ad ventrem ingeritur, quod immorari saporibus perfruendis nequeant humore interlabente. itaque nisi os inclinaueris, cerni pars hæc discreta non poterit. horret hic locus spinis. quippe qui ex frequenti contactu constitutus sit branchiarum, quarum natura spinosa est. Crocodilis nonnihil causæ ad eius partis vitationem affert etiam immobilitas maxillæ inferioris. lingua enim inferiori annectitur maxillæ, quam illi quasi contra habent superiorem. cæteris enim superior immobilis est. Itaque ut ad superiorem non habent, quod cibi aditus tollitur: sic ad inferiorem carent, quæ superior quasi translata in locum inferioris est. Accedit ad hæc, genus vitæ, quæ more piscium agit: cum tamen ipse terre stre sit. Itaque vel ob eam rem inexplanatâ hanc partem habeat, necesse est.

50 Palatum piscium etiam complures carnosum habent, & quidem inter
 fluuiatiles nonnulli admodum carnosum & molle: vt Cyprini nomi-
 ne, adeò, vt si parum diligenter aduertas, lingua id esse videatur. Pisces
 10 igitur ob eam quam diximus causam, et si lingua non carèt: tamen ex-
 planatam non habèt. Sed cum cibi gratia sensus saporis adhibitus sit,
 eúmque non quauis parte sua lingua obtineat, sed extrema potissi-
 55 mum, ideo piscibus particula hæc tantummodo discreta habetur. cibū
 autem quanquam animalia omnia cupiunt, vt quæ voluptatem ex cibo
 sentiāt (cupiditas enim rei suauis est) tamen membrū quod ad sentiē-
 dum accommodatum est, non omnibus simile datum est: sed alijs abso-
 lutum, alijs adhærens, videlicet ijs, quibus vocis defuit vsus: & alijs du-
 60 rum, alijs molle carnosumque. nam & crustatis, vt locustis marinis, &
 reliquis generis eiusdem tale quid in ore habetur: atque etiam molli-
 bus, vt sepijs, vt polypis. Insectorum alia membrū hoc intus continent:
 vt formicæ, quemadmodum multa etiam ex testatis: alia foris gerunt ve-
 lut aculeum fungosum, & cauum, vt eo simul & gustare & cibum tra-
 65 here possint. patet hoc in muscarum genere, & apum, & omnium ge-
 neris eiusdem, atque etiam in nonnullis testatis. purpuris enim tantā
 obtinet vim hoc membrum, vt testas conchyliorum transigere valeat,
 velut turbinum, quorum esca capiuntur. nec non asili, & tabani eodem
 spectāt. quorum alteri lingua adacta cutem hominum secant, alteri ter-
 70 gora etiam bestiarum elacerant. his igitur animalibus lingua talis na-
 tura tributa est, quasi respondens & obuersaria nari elephantorū. Na-
 ris enim illis adiumento est, & lingua his pro aculeo habetur. Cæteris
 animalibus omnibus lingua talis, qualem iam exposuimus, data est.

SECVNDI DE PARTIBVS ANIMALIVM ET EARVM
 CAVSIS, FINIS.

ARISTOTELIS DE PARTIBVS

ANIMALIVM ET EARVM CAVSIS LIBER TERTIVS, INTERPRETE THEODORO.

De ordine, & constitutione dentium, oris, & faciei, eorundemque in omnibus animantibus diuersitate. Cap. I.

Roxime ab ijs, natura dentiū est, & oris: quod serie dentium continetur, & constat. Sed cum dentiū natura communi quidem officio ad cibum cōficiendum adiuncta sit, tamen generatim seorsum alijs roboris gratia tū ad inuadendum, tum etiam ad defendendum, alijs auxiliij tātum causa data est. partim enim ea vtraque causa dētes obtinet, vt nec ab alijs afficiātur, & ipsa afficiāt alia: vt quæ ex feris natura carniuora sunt, partim ea causa tantum, ne male ab alijs afficiantur: vt complura tum syluestris generis, tum etiā urbani. nōnullis cibi conficiendi causa tantum adhibita est dentium opera: homo vero ad vsum communem probe factos obtinet dentes: videlicet primores acutos vt secent, maxillares latos vt molant. discriminant eos utrosque, ij, qui canini appellātur, media inter eos natura conditi. nam & medium particeps vtriusque extremi est. Et canini ipsi partim acuti sunt, partim lati. quod idē in cæteris quoque animalibus est, quibus non omnes acuti habentur. sed potissimum locutionis gratia tales, totque numero dentes homo sortitus est. ad literas enim exprimendas plurimum conferunt primi dentes. nōnulla animalia (quod dictum iam est) cibi tantum conficiendi gratia dentes obtinent. Quibus autem simul & auxilio sunt, & robori dētes, hæc aut exertos habent, vt sus: aut acutos pectinatim sese stipātes. vnde ferratis ea dentibus esse diximus. Cū enim vires eorum acumini dentium cōmissæ sint, rectē qui vtilēs sint, ad ferocitatem pectinatim cōeunt: ne occurſu contrario atterantur & hebetes scāt. sed nulli simul & ferrati & exerti sunt dentes. quoniam natura nihil frustra, nihil superuacanei facere solet. auxilium alijs per ictum, alijs per morsum. nam sues fœminæ mordent, vt quæ careant dente exerto. cæterū aliquid accepisse in vniuersum conuenit, quod vtile sit, tū ad hæc ipsa, tum etiam ad multa, quæ postea dicemus. partes enim quæ ad inuadendū, aut ad defendendum spectāt, quæque à natura ijs tribuūtur: quæ aut sola, aut præ cæteris vti possint. & quibus vis vtendi præcipua, hæc præcipue armis dotata sunt: vt aculeo, calcari, cornu, dēte, & si quid eiusmodi aliud sit. cūmq; mares robustiores, magisque animosi sint,

ideo aut solis ijs, aut melius ijs partes eiusmodi datæ sunt. quas enim
 in fœminis quoque haberi necesse est, ut quæ cibo accommodentur, eas
 08 habent quidem & fœminæ: sed minus quàm mares. quæ autem ad rem
 nullam necessariam spectet, ijs caret. quapropter in ceruorum genere
 40 cum maribus cornua sint, fœminis defunt. vaccarū etiā cornua & tau-
 rorū inter se distant: quod idem in pecore etiā cernimus, calcar etiā
 cum mares habeant, fœminæ magna ex parte non habent: pari modo
 de reliquis quoque eiusmodi partibus intelligendum est. Pisces omnes
 ferratis dētibus sunt, vno excepto, qui starus vocatur. cōplures etiam
 45 dentes in lingua habent, & in palato. cuius rei causa est quod cū mer-
 si in aqua degant, humorē cum cibo admittāt, eūque expuant quam-
 primum necesse est, non enim in molendo cōmorari possunt. quando
 humor in ventrē interrūpit. idcirco omnes acuti & frequentes vndiq;
 sunt: videlicet, ut præ multitudine in minuta secent, quæ attritu subige-
 50 re nequeant. Adunci præterea sunt, quoniam robur ferè totū piscium
 in dentibus situm est. Natura etiam oris, tum eorum quæ modò dixi,
 officiorum causa, tum etiam ad spirandum adiuncta animalibus est: sci-
 licet ijs quæ spirant, atque extrinsecus refrigerantur. natura enim ipsa
 per se, ut diximus, partibus omnium communibus ad pleraque officia
 55 propria abutitur. proinde oris quoque officium omnibus commune ci-
 bus conficiendus est. robur nonnullorum peculiare est. sermo aliorū.
 spirandi etiam vsus non cōmunis omnibus est. At vero natura hæc om-
 nia eodem coniecit, adhibita differentia eius partis pro actionis disci-
 mine. sunt enim alia ore compressiori, alia ampliori. quibus enim cibi
 60 conficiendi & spirandi & loquendi gratia os datū est, ijs compressius
 est. quibus auxilij gratia, ijs si dētibus sunt ferratis, rescissum. cum enim
 tota eorum vis in mordendo sit, hiatū oris ampliorem esse necesse est.
 eò nanq; pluribus & plenius morsum infigent, quod amplius rescissum
 os sit. Piscium etiam mordacibus & carniuoris tale os est, nō carniuo-
 65 ris in arctum se colligit. tale enim os vtile ijs est: illud inutile. Auibus
 os quod rostrū vocatur. hoc enim pro labris & dentibus habet. sed va-
 rie pro vsu & auxilio. quæ enim aduncis vnguibus sunt, quoniam car-
 ne viuunt, & nullo fructu vescūtur, rostrum omnia habent aduncum.
 tale enim tum ad retinendū, tum vero ad vim inferendā cōmodius atq;
 70 aptius est. vis autē in hoc & in vnguibus sita est. vnde fit, ut vngues etiā
 habeāt adunciores. Ceterarū auīū rostrum vtile ad victū cuiusque est. ver-
 bi gratia roboris feci generis, & coruini robustū atq; prædurū os est. mi-
 nuti generis lautum ad terræ fructus colligēdos, & ad bestiolas capiē-
 das idoneum. Quæ autē herbis viuunt, quæq; apud paludes victitant,
 75 ut nantes, & palmipedes, partim alio quodam modo rostri cōmoditatē
 obtinēt, partim latitudine rostri sibi sufficiūt. quippe quæ rostro eius-
 modi infodere possint. quale inter quadrupedes etiam suis est. Nam is
 d d. iij.

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

quoque radicū appetens est. Quinetiam aues quæ lato sunt rostro, radicēsq; esitant, & reliquarum victus similis: nonnullæ ferratum rostri extremum habent. ita enim herbarum carptus quo viuunt facilius agitur. sed cæteras capitis partes omnes ferè exposuimus. prosopū autem id est, facies, quod inter caput & collum hominis est, nomē à re ipsa accepisse videtur. quod enim vnus animalium homo erectus est, solus prospicit anteuersus, vocemque anteuersus mittit.

De cornibus, & quæ habeant, quæ item non. Cap. II.

DE cornibus differendum est. hæc enim capiti innituntur, quocūque in genere esse possunt. carent ijs omnia quæ non viuipara sint. cornua vel alijs quibusdam inesse dicimus: sed per similitudinem & translationem, cum nullum ex ijs cornū officio fungatur. gerunt enim quæ animal pariunt, cornua ad vim, aut inferendam, aut depellendam. quod nulli ex cæteris quæ cornu habere dicuntur, contingit. nullum enim vitur cornibus, vel ad conuincendū, vel ad defendendū, quæ virium sunt officia. Quæ igitur pedes multifidos habent, cornu omnia carent, cuius rei causa est, quod cornu auxilij gratia habetur. multifidis autē non defunt alia auxilia. dedit enim natura alijs ungues, alijs dentes pugnaces, alijs partem aliam, qua sese tueri atq; defendere possent. At verò bisulcorum pars maior cornua gerit: & solipedum nonnulla ad vim inferendam: quædam etiam ad defendendum. quibus autem cornua natura non dedit, eorum salutis præsidij consuluit alijs. vt pernicitate corporis equis opitulata est, magnitudine camelis. magnitudinis enim exuperantia sufficit ad necē arcendā, quod camelis cōtingit. atq; etiam melius elephantis. quædam etiam dente exerto armantur in genere bisulco, vt fues. Quibus autē cornua præ nimio excessu superuacua sunt, ijs alterum auxilium natura adhibuit: vt ceruis velocitatē. grandis enim illa & multifida cornuū magnitudo potius obest quàm prodest. Bubalis etiam capreisq; interdum cornua inutilia sunt. nam etsi contra nonnulla resistūt, & cornibus se defendunt, tamē feroces pugnacēsq; beluas fugiunt. Bonasis (nam ijs quoque pari aduncitate cornua reflexa inter se orbem colligūt) excrementi profusionem natura pro auxilio dedit. hoc enim, cum metuūt, se tuentur. hac eadem perfusione alia quoque seruari certum est. plura autem auxilia simul, quorū singula satis essent, nulli natura tribuit. cornigerorū pars maxima bisulca est sed solipes etiā traditur in eo genere, quem asinum Indicū vocant. maxima animalium pars vt corpus dextro sinistrōq; quibus se mouent, distinguitur: sic etiā cornua bina eadē illa de causa gerit nature ingenio. Sed sunt etiā quæ cornu singulari armētur: vt oryx, & quæ asinum Indicū appellari diximus. oryx bisulcū, asinus ille solipes est. gerūt

sanè medio sui capitis cornu fixum ea quæ vnū habent. sic enim maxi-
 35 me pars vtraq; cornu obtinebit, cū mediū cōmune pariter vtriq; extre-
 mo sit. solipes potius quā bisulcū esse vnicorne rectè videri potest. vn-
 gula enim tam solida q̄ bisulca eandem naturā habet, quā cornu. itaq;
 40 eisdem simul & vngulā findi, & cornu congruū est. fissio etiam vngulæ
 & cornu ex defectu naturæ euenit. Itaq; cum exuperantiā vngulæ so-
 lipedum natura dedisset, rectè dempsit supernè, fecitq; vnicorne. Rectè
 etiam capiti cornua mandauit. nec, vt Aesopi Momus vitio dat, q̄ tau-
 rus nō in armis cornua gerat, vnde ferire vehemētius possit, sed capite
 45 parte corporis imbecillima. nō enim ingenio perspicaci ille Momus
 hæc deprehēdit. vt enim si in alia quauis parte cornua haberētur, frustra
 ponderi essent, nulla in re vtilia, multa etiā officia impedirēt: sic armis
 quoq; infixa sedē omnino ineptā tenerent. nō solū enim vnde ictus fiāt
 50 vehemētiores cōsiderandū est: sed etiā vnde remotiores. itaq; cū careāt
 manibus, & nec pedibus imis affixa gerere possint, neq; genibus (flexus
 enim impedirētur) capite gerant necesse est, quēadmodū à natura cō-
 55 stitutū est. quinetiā ad cæteras corporis motiones, ita maxime geri sine
 vllō impedimento possunt. Ceruis dūtaxat, cornua tota solida, & deci-
 dua, tum vtilitatis causā, vt onere leuētur, tum ex necessitate præ pō-
 dere. cæteris aliquatenus caua, & mucrone demū cōcreta sunt. quoniā
 ad ictus hoc sit cōmodius. sed ne pars caua debilis sit, qua cuti annecti-
 60 tur, solidū quiddā ossibus exortū, ingreditur eā, implētq; totā. Sic enim
 sita, compactaq; & ad vim inferendā commodissima, & ad reliquæ vitæ
 munera inoffensissima habētur. Sed cuiusnā gratia natura cornuū sit,
 & quam ob causam alijs data, alijs negata sit, expositum est. Nūc quem-
 admodum natura se habente necessaria rebus subiectis, necessario na-
 65 tura ratiocinaria alicuius gratia abutatur, differendum est. Primo igitur
 plus corpulenti terreniq; in animalibus grandioribus inest. corni-
 gerum autem nullum admodum paruum esse nouimus. omniū enim,
 quæ explorata habemus, minimum caprea est. natura vero contemplā-
 70 da respectu plurium est. aut enim omni ex parte, aut magna ex parte
 constat, quod secundum naturam sit. Os autem omne, & quicquid spe-
 ciem gerit ossis, terrenum est. quam ob rem plurimum id esse propè
 75 dixerim partis maioris contemplatione. Corporis igitur eiusmodi ex-
 crementi exuperantia in maioribus habita animalibus, natura ad auxi-
 lium, & rem abutitur commodam. itaq; quantū excrementi eius ad locū
 superiorē efferatur, alijs in dentes vel continuos vel exertos distribuit,
 alijs in cornua. quam ob rem cornigerorum nullum vtrinq; dentatū
 est. supernè enim primores dentes non habent. quippe cū natura hinc
 adimendo addiderit cornibus, & alimētum quod in eos dentes dige-
 80 ratur, in cornuum incrementū absumitur. cur ceruæ cornibus careāt,
 85 cum dentes similiter habeant, atq; mares, causa est, quòd eadem sexus
 dd. iij.

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

utriusque natura, & cornigera est: sed fœminis adempta sunt cornua, quoniam ne maribus quidem vtilia sint. sed virium meliorum beneficio mares minus offenduntur. Cæteris animalibus, quibus hæc materia non in cornua secedit, aut dentium ipsorum magnitudinem communi omnium incremento natura auxit, aut dentes exertos veluti cornua è maxillis produxit. Sed de partibus capitis hætenus. 80

De collo, gula, & arteria, & earum officio. Cap. III.

Ollum capiti subiacet ijs, quæ id habent, animalibus. non enim omnia habent: sed ea tantum, quibus sunt partes illæ, quarum gratia collum conditum est. hoc est guttur, & quæ gula vocatur. Guttur spiritus causa datum est. hoc enim spiritum animalia trahunt, & reddunt, 5 respirando & expirando. quæ ob rem quæ carent pulmone, collo etiã carent, vt genus piscium. Gula est qua cibus & potus deuoratur. itaque ea quæ carent collo, gulam hæc manifestam non habent, nec gulam haberi cibi causa necesse est. nihil enim ad cibum parat. & quidẽ à situ oris continuo venter esse potest: pulmo non potest. aliquẽ 10 enim quasi tractum cõuallis adesse communem oportet, quo spiritum ad fistulas per arterias digerat bipartitus. atq; ita efficere spiritus reciprocationẽ maxime potest. Cum igitur instrumentum spirationi accommodatum longitudinem habeat, necesse sit, gulam inter os & ventrem haberi necesse est. Cõstat gula ex neruo & carne. ex neruo, vt extendi possit, cū 15 cibus ingeritur: ex carne, vt mollis sit, & cedat, nec lædatur asperitate cibi descendẽtis. Guttur autem, quod & arteria vocatur, corpore constat cartilaginoso. nõ solũ enim spirandi causa est: sed etiam vocis. quod autem sonet, læue ac solidum esse oportet. Ante gulã arteria posita est, quãq; 20 impedimento sit, cū cibus ingeritur. Nã si quid, vel cibi, vel potus in arteriam dilabitur, strãgulationes, tormina, & tusses grauissimæ incitantur. quam ob rem non audiendi sunt, qui hac potum meare dicant. Accidunt enim apertè quæ modo dixi, omnibus, quoties aliquid cibi dilapsum est. Profecto opinionẽ eorũ qui potum hac admitti existimant, irridendã esse plura ostendunt. meatus enim nullus de pulmone ad ventrem pertinet: sicut ex ore gulã tendere cernimus. quinetiã per vomitum & 25 nauisẽ, vnde nã humor remeet, incertum nõ est. ad hæc humorem non continuo colligi in vesicã, sed prius in ventrem certum est. excrementa enim alui tingi videtur fœce vini atri. vulnere etiã ventris sæpe hoc idem patefactum est. Sedenim stultas opiniones admodum scrutari, stultum fortasse est. Arteria vero, quæ exterior, vt diximus, posita est, à cibo infestatur. attamen natura ad hoc molita est minorem linguã, siue lingulã, quæ arteriam operiret. non omnia viuipara eam obtinent, sed ea tantum, quibus pulmo & cutis 30 pilo intacta, nõ cortex, non penna operimento est. Corticatis enim, pennatisq; guttur vice lingulæ operientis ipsum contrahitur, & diducit 35

tur. quemadmodum illis operitur aliunde & aperitur. videlicet, spiritui trahendo reddédo ve aperitur: cibo ingerédo operitur, ne quid illabatur. quòd si quid erroris in eo motu còmittitur, vel deerráte cibo in alienum tramité, vel respiratione prèueniente, tusses, strangulationesq; excitátur, vt dictũ est. tam verò solerti ingenio motus & lingulæ & lingulæ adhibitus à natura est, vt cibus neq; in ore cū molitur, cadat sub dentes, neq; cū per fauces meat, in arteriã labatur. Carent animalia quẽ modo diximus, lingula. quoniã & carne sicca, & cute còstant prædura. non enim facile moueri membrum id posset, si ex tali genere carnis cutisq; còstaret. sed extrema ipsius arteriæ citius comprimerentur, q̃ lingula, quam animalia pilo prædita habent ex sua carne. hæc dixisse satis est, quam ob causam animalium alia lingulam habeant, alia careant: & quemadmodum natura vitio situs arteriæ remedium lingulam emolita adhibuerit. Guttur autem ante gulam necessario positum est. Cor enim in parte priori atq; in medio situm est. in quo principiũ vitæ omnisq; motus & sensus esse cẽsemus. etenim partem versus, quam priorẽ appellamus, tum sensus tum etiam motus agitur. hac enim ipsa ratione pars prior & posterior statuenda est. Pulmo eandem quam cor, obtinet sedem, idq; amplectitur. Spiratio tum propter pulmonẽ, tum propter originem cordi inditam agitur. attrahitur & redditur aër per arteriam. itaq; cum in parte priori cor primum collocari necesse sit, arteriam quoq; & guttur còstitui ante gulam necesse est. hæc enim ad pulmonem & cor tendunt: gula ad ventrem. deniq; quod melius & nobilius est, id semper (nisi quid maius impedit) superioris inferiorisq; ratione superius collocatur: prioris posteriorisq;, prius: dextri sinistriq;, dextrum. sed de collo, gula, & de arteria dictum iam est.

De corde, eius qualitate, & eius causa. Cap. IIII.

Equitur vt de visceribus doceamus. quæ eorum sanè propria sunt, quæ sanguinẽ habent. nulli enim exanguinũ animali viscus vllum est, cum sanguineis omnia sint. Itaq; Democritus non rectè de his tractasse videtur. siquidẽ incerta hæc esse putauit præ exiguitate exanguium animalium, statim enim cum còsistunt, quæ sanguinẽ habet, exiguaq; admodũ sunt, deprehendi cor & iecur sine dubio possunt. quippe cū in ouis triduo cubatis, puncti iam magnitudine appareant. necnon in partibus abortitijs perquam exigua cernuntur. ad hæc, vt exteriorum partium nõ idem vsus omnibus est, sed quæq; pro vita motuq; vario sibi peculiarẽ receperunt, sic interiorũ aliq; alijs accommodantur. viscera autem eorum peculiaria sunt, quæ sanguinẽ habent. quam ob rem vnũquodq; eorũ ex materia sanguinea constat. quod in nuper æditis patet. Sunt enim cruetiora maiorq; ex ratione, quoniam in prima concretionem species copiatq; materiẽ euidetior est.

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

Cor igitur omnibus sanguine præditis inest. & quã ob causam, dictum
 & antehac est, & nunc dicemus. Sanguis enim necessario inest in ijs quæ
 sanguinea sunt. qui cum humidus sit, cõceptaculum sibi habeat neces-
 se est. Ideoq; venas natura emolita videtur. quarum vnum esse princi-
 pium necesse est. vbiq; enim fieri potest, vnũ esse q̃ plura, melius est. 20
 Cor autẽ, venarum principium est. ex hoc enim venæ, & per hoc esse
 videntur. natura etiã eius venosa est, vtpote generis societate iuncti cū
 venis. quoniã & situs eius sedem obtinet principalẽ. in medio enim po-
 situm est: sed magis superius q̃ inferius. & parti priori ammotius q̃ pos-
 teriori. natura enim rem nobiliore cõstituere in locis nobilioribus so- 25
 let, nisi quid maius impediatur. Cordis hunc esse locum latissime in ho-
 mine patet. sed in ceteris quoq; animalibus pari ratione tenere sibi vult
 mediũ corporis necessarij. cuius sanẽ exitus est, quã excrementa emit-
 tuntur. crura autẽ alijs aliter adiuncta sunt: nec ad vitã necessaria habẽ-
 tur. quã ob rem ijs demptis vita nõ tollitur, additis etiã nullũ sequi in- 30
 teritũ certum est. Qui capiti venarũ originem tribuunt, non rectẽ opi-
 nãtur. plura enim dispersaq; principia faciũt, idq; in loco frigido. argu-
 mentum, q̃ frigus hic locus vehementius sentiat. cõtrã, cordis locus ca-
 lore abundat. cūq; per cætera viscera venæ trãsigant, nulla per cor tẽ-
 dit, vt dictum est. itaq; partem & principium venarum cor esse apertũ 35
 est, idq; optima ratione. medium enim cordis spissum cauũq; corpus
 est. plenum etiã sanguinis est, quasi hinc venæ oriãtur. cauum est, vt cõ-
 tineat sanguinem, spissum vt principium caloris seruare possit. in hoc
 enim viscerum & partium omnium corporis sanguis sine venis cõple-
 titur. cæteræ partes sanguinem venis habent contentum, idq; recta ra- 40
 tione. sanguis enim ex corde ad venas quoq; deriuatur. at vero ad cor
 non aliunde, deuenit. Id enim origo prima & fons sanguinis est, aut cõ-
 ceptaculum primum. hæc ex cõfectione animalium perspicui possunt,
 atq; etiã ex generatione. Cor enim statim omnium partium primũ con-
 sistens, sanguinolentum est. motus etiã lætitiæ ac tristitiæ, deniq; omni- 45
 um sensuum hinc oriri, eodẽq; desinere videntur. ratione quoq; ita
 esse probatur. principium enim vnum esse oportet, vbiq; fieri po-
 test. aptissimus autem omnium locorum medius est. medium enim
 vnum est, & tale, vt vndiq; attingi vel æque, vel proxime possit. ad hæc,
 cū nec pars alia sanguinea vlla, neq; sanguis ipse vim habeat sentiendi, 50
 quod primũ sanguinẽ habet, id esse quod sentiat certũ est. habeat autẽ
 perinde ac vas quod principiũ est, necesse est: nec ratione tãtũ ita esse
 probatur: verũ etiã sensu percipitur. nam in partuum prima gene-
 ratione, statim cor palpitare cernitur, quasi animal sit, vt quod princi-
 piũ sit naturæ eorũ quæ sanguinẽ habent. argumentũ vel inde deduci 55
 potest, q̃ nullũ animal sanguinis compos careat corde. principiũ enim
 sanguinis habeant necesse est. Iecur etiam omnibus sanguine præditis

inest: sed nemo id censuerit esse principium vel corporis totius, vel san-
 guinis. situm enim nequaquā obtinet principalem. Lienē vero sibi ha-
 60 bet aduersum in ijs, quæ exquisitius consent. nec vero sanguinis cōcep-
 ptaculum modo cordis intra se continet: sed, vt reliquæ partes, sangui-
 nē venis inclusum habet. ad hæc, vena per iecur tēdit, nec vlla ex eo pro-
 uenit. venę enim omnes ex corde sua initia trahūt. itaq; cū alterutrum
 istorū principium esse necesse sit, iecur autē nō sit: cor sanguinis quoq;
 65 principium esse necesse est. animal enim sensu definitur. vis autem sen-
 tiendi primo illi tribuitur, quod primū sanguine præditum est. Tale au-
 tem cor est. quippe quod & origo sanguinis sit, & primum sanguinem
 habeat. Extremum eius turbinatur in mucronem firmissimū. situm in
 pectore est, & omnino parti priori corporis cōmissum, ne refrigeretur.
 70 omnibus enim pectus minus carnosum q̄ tergū est. quā ob rem à ter-
 go perquā tute calor apertus est. Cor cæteris animalibus in medio pe-
 ctore est. homini tātum paulo vergit ad leuā, vt eius partis refrigeratio-
 nem moderetur, & compenset. Omnium enim animalium maxime ho-
 mo refrigeratā habet partem sinistram. in piscibus etiā cor similē situm
 75 tenere, & cur dissimilis videatur, dictum iam est: solis ijs, cordis mucro
 ad caput spectat, cū ea pars prior sit. eodem enim agitur motus. Copia
 quoq; neruorū in corde est. idq; recta ratione. hinc enim motus oriūtur
 qui intendendo remittendōq; efficiuntur: itaq; ministerio tali & robo-
 re opus est. Cor autem vt supra diximus, veluti alterū animal inest ijs,
 80 quæ corde vitalem originem continēt. Cor sine osse est omniū, quæ nos
 nouerimus, preterquā equi, & generis boum cuiusdam, quibus præ ma-
 gnitudine quasi adminiculum subditū est. quo modo totum etiā cor-
 pus ossibus sustentatur & cōtinetur. Ventriculum triplicem cor ma-
 gnorum animalū habet, duplicem minorum, vnum ad postremū. nul-
 85 lūmq; est quod sine vllō vētriculo cōstet. & quam ob causam, dictū est.
 locum enim & cōceptaculum quoddā sanguinis primi in corde habe-
 ri conuenit. Sanguinem autē primo effici in corde, sæpe iam diximus.
 Sed cū duæ venæ sint principales, altera maior, altera minor, aortāq;
 appellata, quæ sparsa ramorum serie cæteras minores venas producāt,
 90 atq; inter se differāt, vt posthac exponemus: melius sanē est initia quoq;
 earū esse distincta. quod fieri potest, si sanguis diuersus distinctūq; sit.
 quam ob rem vbi fieri potest, sanguinis cōceptacula duo habētur. fie-
 ri autem id potest in magnis. sunt enim corda eorū ampliora. sed me-
 lius, tres esse ventriculos, vt vnus cōmune principium sit. medium au-
 95 tem & impar principium est. itaque magnitudo amplior subinde de-
 sideratur. Vtile fit, vt quæ maxima sint, triplicem ventriculum habeāt.
 dexter plurimum sanguinis, & calidissimum continet. quā ob rem pars
 corporis dextra calidior. sinister parum, idque frigidissimum. medius
 mediocrē, tum copia, tum calore: sed puriorem. principū enim q̄ma

ARIST. DE PART. ANI ET EARVM CAVS.

xime quiescere debet. Tale autem erit, si sanguis purus & mediocris
tū copia, tum calore sit. Quinetiā articulationem quandam rimis, sūtu
risve capitis similem habere visuntur, quanquam non ita constant, vt
quod ex pluribus sit cōpactum: sed vt modo dixi, articulationē potius
ostēdunt. Sunt articulatione corda eorū, quæ sensu melius valēt. inar-
tulatione eorū quæ sensu hebetiori sunt: vt suū. discrimina cordis, quæ
amplitudine, exiguitate, duritia, mollicita existāt, vel ad mores pertine-
ant aliquatenus. Quæ enim sensu hebeti sunt, cor habēt durum & spiss-
sum. quæ autem sensu valent, mollius. pauida etiam sunt quibus cor
grandius: audentiora fidentioraque, quibus minus aut mediocre. as-
fectus enim qui accidit ex metu, iam in ijs præest, quoniam calorē pro-
portione cordis non habeāt: sed parum caloris in magno conceptacu-
lo exolescat. itaq; sanguis frigidior sit. Cor magnum proportionē lepo-
ri, ceruo, muri, hyænæ, asino, pāthere, mustelæ, & reliquis ferē omnibus,
quæ apertē timida sunt, aut propter metū malefica. Simile in venis atq;
in ventriculis cordis euenit. Sunt enim frigidiores, & venæ ampliores,
& vētriculi ampliores. nam vt in paruo & in magno domicilio tātundē
ignis nō æque calefacit, sed minus in magno: sic in his calor non pari-
ter agit. vas enim tam vena quā ventriculus est. Item motus alieni ca-
lidum quodq; refrigerāt. plus autē spiritus in amplioribus est, magisq;
valet. quam ob rem nullum ex ijs quæ venis aut ventriculis sunt am-
plioribus, obesum per carnem opimūmq; est. sed quæ ita pinguescant,
aut omnia, aut maxima parte venis incertis, paruoque ventriculo esse
cernuntur. Cor solum viscerum atque omnino partium corporis nul-
lum vitium patitur graue: idque recta ratione. cum enim principium
corrumpitur, nihil est quod ceteris quæ inde pendeāt, præbere auxili-
um possit. indicium, vt nullum affectum cor patiatur, q̄ in nulla hostia
cor ita affectum visum adhuc est, vt in cæteris visceribus cernitur. Re-
nes enim sepe numero calculis, & panis, & papulis referti vidētur: atq;
etiā iecur & pulmo, ac potissimum lien. multa etiā alia vitiorum gene-
ra euenire in ijs videmus: sed tamen circa arteriam pulmonis, & quā
iecur annectitur venæ maiori, perexigue ita accidit. idque ratione
recta. hac enim maxime cordi associātur. At vero quæ morbo vitisq;
eiusmodi pereunt animalia, ijs dissectis affectus morbofi in corde con-
spiciūtur. Sed de corde qualenā sit, & cuius gratia, & quam ob causam
iunctum animalibus sit, hæc dixisse satis est.

¶ De venis, & earum loco in corporibus sanguineorum animalium. Cap. V.

Equitur vt de venis differamus: videlicet de maiori & de a-
orta. hæc nanque ex corde primæ recipiunt sanguinem. reli-
quæ earū soboles sunt. igitur sanguinis gratia eas esse dictū
iam est. humor enim conceptaculum quisque desiderat. Ve-

narum autem genus conceptaculum & vas est. itaq; sanguis in ijs quasi vase est. sed quā ob rem duæ sunt, & de eadem origine in omnes corporis partes discurrant, explicandū nunc est. causa, vt principium vnū, & ab vno esse melius sit, q̄ animam sentientem vnā actu habeant omnia. hinc enim pars etiam quæ eam animam primo cōtineat, vna est, tū potentia, tum actu in ijs quæ sanguinem habent. At in nonnullis eorum, quæ sanguine carent, actu duntaxat. quam ob rem caloris quoq; originem in eodem tantisper esse necesse est. hæc eadem causa est etiā, vt sanguis humidus sit & calidus. cū igitur vna in parte sit principium sensus & caloris, sanguis etiam ex vno suam originē ducit. vnitatem autem sanguinis fit, vt venarum etiam capita ex vno eodēque oriātur. duæ autem numero sunt, quoniam corpora animalium quæ sanguinem habent, & gradiuntur, bipartita sint. hæc enim omnia parte priori & posteriori, dextra & sinistra, superiori & inferiori distinguuntur. quanto autem nobilior ac principalior pars prior, quā posterior est: tātō venā maior præstantior est altera, quā aortā vocari diximus. altera enim in priora, altera in posteriora discurret. & altera in omnibus sanguine præditis habetur aperte, altera in nonnullis aut obscure, aut incerte. Causa verō vt venę in omnes corporis partes digerātur, q̄ sanguis, aut quod vicē sanguinis tenet totius corporis materia est, quæ in vena, aut in vascario venæ continetur. sed quonā modo, & ex quo animalia nutriātur, & quomodo ex ventre capiant alimentum, cū de generatione agitur, aptius & spectari, & explicari potest. Cum autem partes ex sanguine omnes consistant, vt diximus, venarū riui in omnes corporis partes ratione recta expanduntur. Sanguinem enim fundi per omnia, adesseq; omnibus oportet. siquidem partes quæq; ex eo cōsistunt. & vt in hortis rigandis de vna origine fontēque vno aqua riuis permultis diducitur, alijsq; ab alijs ductus subinde excipiunt quousq; humor in omnis partes deueniat, atq; etiam vt in fabricis per totam fundamētorum descriptionem lapides apponuntur, videlicet ea ratione q̄ sata hortorum humoris beneficio nascantur, fundamēta ex lapidibus condantur: sic natura sanguinem per totum corpus censuit derivādum, cum is omniū materia sit. patet hoc in ijs, quæ maxime extenuētur, nihil enim nisi venæ apparent: vt in vitineis, & ficulnis, & reliquis generis eiusdē frondibus. ijs enim arescentibus, venę tantummodo relinquuntur. Cuius rei causa est, q̄ sanguis, & quod sanguini proportionetur, potentia sit corpus & caro, aut quod ijs proportionē respondeat. Igitur vt in adaequatione sulci altiores, ampliōresq; durant, minimi autē primi, ac celeriter limo obducto abolefcunt, rursumq; deducto apparent: sic venæ amplissimæ durant. minimæ autem primæ actu carnes efficiūtur, quāquam potentia nihilominus venæ sint. quam ob rē etsi caro extat, sanguis tamē inducto vulnere vndiq; effluit. Atqui sine vena sanguis esse non potest.

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

vena autē nulla manifesta est: quo modo neq; riuorū foueolæ patent,
priusq; limus eximatur. Procedūt venæ in minores subinde ex amplio-
ribus, quousq; arctiores reddantur, q̄ vt sanguinē transmittere possint.
quam ob rem exitus sanguini nullus patet, quanquā excremento vapo- 50
ris humidi, quem sudorem vocamus, satis pateat. sed ne illi quidem, nisi
corpore calefacto, & venularum clausulis patefactis. Iam nōnullis ac-
cidit, vt cruentum quoddam excrementum sudarēt propter vitiatum
corporis habitum, scilicet cum corpus laxum fluxumq; esset, sanguisq;
præ cruditate humesceret imbecillitate caloris, qui exiguus venulis in- 55
clusus concoquere non posset. omne enim quod aquæ & terræ cōmu-
ne est, crassescere cum concoquitur, dictum iam est. alimentū autem &
sanguis mixtum ex ijs est, calor vero concoquere nō potest, non modo
quia exiguus est, verū etiam præ nimia cibi assu mpti copia. fit enim
exiguus comparatione tanti cibarij. duplex autē exuperantia cibi est. 60
aut enim quantitate, aut qualitate, id est modo & genere. quippe cum
cibus nō æque cōcoctu facilis quisq; sit. profluit autem sanguis potis-
simum per ampliora venarū foramina. quam ob rem è naribus, gingi-
uis, & sede, interdū etiam ex ore profluuium sanguinis fit sine vilo do- 65
lore, non per vim, vt ex arteria. distant spatio inter se supernè vena ma-
ior, & aorta, infra mutatis vicibus tendunt, atq; ita continetur corpus.
progredientes enim scinduntur iuxta bifidam crurum partitionē. atq;
altera ex parte priori in posteriorem se porrigit, altera ex posteriori in
priorem: eodēq; concurrunt. vt enim ea quæ implexa sunt, cōtinen- 70
tiora constant: sic vicibus venarum mutatis partes priores corporis
cum posterioribus copulantur. Simile etiam à corde locis superiori-
bus fit. sed qui diligentius nosse velit quemadmodū venæ inter se ha-
beant, spectare id, tum per dissectionem, tum per cōmentationem, hoc
est, historiam animalium debet. atq; de venis, & corde hætenus. de re-
liquis etiam visceribus hac eadem via & ratione considerandum est. 75

De pulmone, & eius forma. quibus item inseritur, qui-
bus non. Cap. VI.

Ulmo ideo habetur, quia genus animalium quoddam
pedestre est. Calorē enim refrigerari necesse est. quod
extrinsecus ea, quæ habent sanguinem desiderāt. sunt
enim calidiora. At quæ sanguine carent, vel suo natū-
uo spiritu satis refrigerari possunt. extrinsecus autē 5
vel aëre vel aqua refrigerare necesse est. quam ob rem
piscium nullus habet pulmonem, sed pro eo branchias obtinent, vt,
cum de spiratione ageremus, retulimus. aqua enim refrigerantur, vt
aëre quæspirant. quam ob rem omnia quæ spirant, habēt pulmonem.
spirant pedestria omnia, & aquatiliū nonnulla: vt balena, & delphi- 10
nus, atq; etiam cete omnia quæ reflant. complura enim natura ancipiti

sunt, tum ex terrestrium, tum ex aquatiliū numero. nam & eorū quę
terra sustentantur, aëremque arripiunt, quādam in humore maximam
temporis partem consumunt propter sui corporis temperamentū. &
15 eorum quę in humore degunt, nonnulla tantum terrestris naturę sibi
mutuātur, vt nisi interdū spirent, viuere nequeant. Pulmo igitur spirā-
di officio delegatus est, qui originem quidē sui motus accipit ex corde:
sed sua tum amplitudine, tum inanitate aditum spiritui patefacit. cum
enim attollitur, influit spiritus: cum contrahitur, effluit. Ad cordis pal-
20 pitationem pulmonem spectare, male opinatum est. Cor enim homini
(propē dixerim) animalium vni palpitat. quia homo solus spe rei futu-
rę expectationēque moueatur. in pluribus etiam cor laxo interuallo
distat à pulmone, sitūmq; superius tenet, vt nihil ad cordis palpitatio-
nem conferat pulmo. Differentia pulmonis varia est. alijs enim sangui-
25 neus, magnūsq; alijs minor, fungosus, exanguis. Quę viuipara sunt,
maiorē, & copia refertum sanguinis habent, propter calorem suę na-
turę ampliorem. Quę contrā ouipara sunt, exiguū, & siccum: sed aptū
ampliari, ac extumescere, cum inflatur. qualis eorum est, quę exterre-
30 stribus quadrupedes ouiparę sunt: vt lacertorū, & testudinum, & ca-
terorum generis eiusdem. Volucrum etiam natura quas auēs appella-
mus, eodem pertinet. omnium enim earū pulmo fungosus, & spumę
similis est. spuma enim facta diffusaque ex amplo tumore in exiguum
residet. & pulmo earum exiguus membranęq; similis est. quam ob rem
hęc omnia parum sitiunt & parum bibunt. diu etiam aquā demersa to-
35 lerant. satis enim ab ipso pulmonis motu spiritali inanēq; refrigerātur
diutius, vt quę parum caloris habeant. Accedit ad hęc, vt magnitudo
corporis eorum propē omniū minor viuiparis sit. Calor enim est quod
vim obtineat augendi. sanguinis autem copia caloris indicatiū est. Cor-
pora etiam melius erigit. quam ob rem homo ceteris erectior omnibus
40 est. & viuipara reliquis quadrupedibus erectiora incedūt. nullū enim
viuiparum vel expes vel ambulans æquē latibula petit. pulmo igitur
spirandi gratia datus omnino est, sed exanguis, talisq; cuiusdam anima-
lium generis causa est, verū commune eorum nomine vacat: nec vt
45 auiū genus nomē obtinuit. itaq; vt auem esse ex aliquo est, sic in essen-
tia illorum inest, vt habeant pulmonem.

De viscerum forma, & eorum loco in corpore anima-
tium, & officio. Cap. VII.

Viscerum quādam simplicia esse videntur, vt cor, vt pul-
mo. quādam bipartita, vt renes. quādam vtrōnam mo-
do se habeant, dubitatur. Iecur enim & lienem an-
5 citi inter hęc esse specie dixeris. nam & quasi simplex,
& tanquam pro simplici, duo. simili prędita natura es-
se vtrūq; videtur. Sunt tamen omnia bipartita. cuius

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

rei causa est corporis dispositio, quæ bipartita quidem sit: sed in vnum initium coëat, cōsummeturq; aut enim superiore & inferiore, aut prior & posteriore, aut dextra & sinistra parte distinguitur. quā ob rem cerebrum quoque omnium bipartitum esse sibi vult, atq; etiam sensoriū 10 vnumquodq; eadēq; ratione cor ventriculis suis distinguitur. pulmo vero in ouiparis adeò dirimitur, vt ea binos habere pulmones videantur. Renes bipartitas esse nihil dubiū est. de iecore & liene iure abiges. cuius rei causa est, q̄ in ijs quæ lienē habere necesse est, lien ipse quasi iecur adulteratum esse videtur. in ijs autē quæ lienem habere nō necesse est, vt exiguis admodum lien veluti notæ gratia habetur, sic epar 15 bipartitum aperte est, & pars altera ad dextram, altera quæ minor est, ad sinistram situm tenere expetit. Quinetiā in ouiparis quāuis minus, quā in viuiparis apertum sit, tamen in nōnullis æque diuisum patet. vt locis quibusdam lépores bina iecinora habere videtur, quemadmodum 20 in genere piscium tum alij quidā, tum cartilaginei iecur duplicatum habere videntur. Sed quoniā iecur parte dextra potius sitū est, ideo natura lienis adhibita est. Itaq; quāq; necessaria quodāmodo est, tamen non admodum omnibus animalibus. causa igitur vt viscerum natura bipartita sit, quemadmodum diximus, dextrum sinistrūq; est. 25 vtrumq; enim sibi simile exposcit. quomodo ea quoq; similē gemināq; habere naturam expetunt, vt enim illa quamuis gemina codē coëunt: sic viscerum singulā, quamuis gemina, nexū eodem continentur. Sunt viscerum quædam supra septum, quædam infra. sed omniū vsus communis venarum gratia est. videlicet quo venę, utpote pensiles, sustineri, 30 & copula viscerum stabiliri ad corpus possint. quasi enim anchorę per partes deductas iaciūtur ad corpus. verbi gratiā, de vena maiore, ad iecur & lienem deuenitur. etenim viscerum eorum natura quasi clauus corpori eā affigit, scilicet iecur & lien in latera corporis venam maiorem affirmant. ad hæc enim sola rami ab illa mittuntur. Renes autem 35 in partem posteriorem eandem continent. quanquam ad renem vtrūq; non modo de vena maiori, sed etiam de aorta pertendit vena. hæc viscerum beneficio institutioni animalium præstantur. atq; etiā iecur & lien iuuant ad cibi concoctionē. q̄ enim sanguinea sunt, calidam habēt naturā. Renes ad excrementū quod in vesicam fecedit, opitulantur. Sed 40 enim cor & iecur omnibus animalibus necessaria sunt. alterū propter caloris originem (locū enim adesse aliquem quasi lares, focūq; oportet, quo naturæ fomites, & primordia ignis natiui cōtinuētur, & seruētur, eundēq; tutum esse veluti arcē corporis totius necesse est) alterū, iecur dico, cibi cōcoquēdi gratia adest. & quidē nullū sanguine præditum ijs duobus carere potest. quam ob rē omnia quibus sanguis, duo 45 hæc viscera habent. Quæ autem spirant, tertium etiam habent, pulmonem. lien per accidens necessarius est. quomodo excrementa tū alui, tū

vesicæ. ex quo fit, vt in nōnullis deficiat magnitudine: vt volucrum quibusdam, quæ ventriculum habent feruentiorem, velut columbo, accipitri, miluo. Quinetiā in ouiparis quadrupedibus pari modo hoc percipi potest. habent enim perquam exiguū. multis etiam squamatis exiguus, quæ vesica etiam carent, quoniam excrementum per carnem latiore in pinnas & squamas transeat. lien enim vapores vacantes diuertit, & attrahit ex vetriculo: & concoquere eos potest, vt qui sanguineus sit. quōd si plus excrementi sit, parūmq; caloris habeat lien, corpus præ alimento immodico languescit. & propter confluuiū huiusmodi, sæpe accidit, vt lienosis ventres præduri efficiantur. quo modo ijs, qui supra modum mingunt, ex diuerticulo humoris. At quibus parum excrementi consistit, vt auibus, atq; piscibus, ijs aut non magnus aut notæ gratia dūtaxat habetur. Quadrupedibus etiam ouiparis lien exiguus, rigidus, & reni similis est, scilicet ob eam rem, quōd pulmo eorum fungosus est, parūque potus desiderant. & quantum excrementi constiterit, in corpus & corticem vertitur, vt auibus in pennas. Sed in ijs quæ vesicam habent, & pulmonem sanguineū, humidus est, tum ob eam quam modo diximus, causam, tum quia partis sinistræ natura humidior & frigidior est. contrarium enim quodq; ad sibi cognatum ordinem dispositum est. verbi gratia, dextrum sinistro contrarium est, & calidum cōtrarium frigido. itaque modo quem diximus, sociantur. Renes nulla necessitate habentur, sed vt melius & locupletius sit. humoris enim excrementi gratia, qui confluit in vesicam, adiūcti sunt ex sua natura. in quibus. plus huiusmodi sedimenti fieri solet, vt vesica melius suo munere fungeretur. Sed cū vsus eiusdem causa renes atque vesica habeantur, differēdum nunc de vesica est, prætermissa sequente partiū enumeratione. de præcordijs enim nondum docuimus. quæ pars viscerum rationi coniuncta est.

¶ Quibus animalibus data sit vesica, deque eius officio, & situ in corpore animantium.

Cap. VIII.

Vesica nō omnibus animalibus data est: sed ijs tantum tribuere voluisse natura videtur, quæ pulmonem haberet sanguineū. idq; recta ratione. caloris enim excessu, qui in eo ipso membro cōtinetur, sitibunda hæc omnium præcipue animalium sunt, cibiq; indigēt nō modo sicci, verū etiā humidi copiosioris. itaq; excrementum etiam copiosius contrahi necesse est, nec solū tantum, quantū à ventre concoqui excerniq; cum eius excremento possit. ergo huius quoque excrementi conceptaculū quoddam haberi necesse est. quam ob rem omnia quæ talem habent pulmonem, vesicam obtinent. quæ autem tali carent pulmone, & vel parū bibunt, quoniam fungosum pulmonem habeant, vel omnino potum assumunt, nō potus, sed cibi gratia.

c.c.j.

ARIST. DE PARTANI. ET EARVM CAVS.

tia, vt infecta, & pisces, vel etiam penna aut squama aut cortice integuntur. hæc tum propter humoris assumpti exiguitatem, tum quia quantum excrementi contrahitur, in ea ipsa absumatur, vesica omnia carent, excepta testudine inter corticata. in hac enim tantummodo natura castrata est. Cuius rei causa est, quod marinæ testudines pulmonē habent carnosum, sanguineum, & similem bubulo, terrestres autē proportionē maiorem. superficies etiam, quia obdēsa prædurāq; modo filicis est, facit ne humor diffilari euaporariq; possit per carnem laxiorem. vt auibus, serpentibus, cæterisq; opertis cortice euenit, atq; ita excrementi copia tanta subsidet, vt eorum natura conceptaculū & vas quoddam capax humoris desideret. vesicam igitur testudo sola inter hæc habet eade causa, scilicet marina amplā, terrestres exiguam admodum.

De renibus, & eorum officio, & quibus dati sunt animalibus. Cap. IX.

Enum etiam ratio similis est, nullum enim pennatum, nullum squamatū, nullū corticatū excepta testudine renes habet. quanquā in nonnullis auibus carunculæ quædam sint latiusculæ, speciem renum ostendentes, quasi ea caro quæ renibus delegata est, locū nō habeat, sed in plura dispersa sit. genus tamen testudinis quam lutariam vocant, & vesica & renibus caret. fit enim propter eius mollitudinem tegminis, vt humor facile diffletur. lutaria igitur ob eā causam neutram earum partium habet. cæteris animalibus quæ sanguineū, vt dictum est, habent pulmonē, renes omnibus natura tribuerat. quippe quæ simul & ad venas cōtinendas ijs vteretur, & ad humorē superuacuum excernendū abuteretur. meatus enim de vena maiore ad renes vsq; perfertur. cauū in omnibus inest renibus, aut amplius, aut arctius, præter quā in vitulo marino. eius enim renes bubulis similes. omniū firmissimi ac solidissimi sunt. hominū etiam renes bubulis similes sunt. quippe qui tāquam compositi ex multis renibus exiguis cōstent: neq; æquabiles sunt, quomodo renes ouium cæterarūmq; quadrupedū habentur. quo fit vt morbus eorum difficile curari hominibus possit, etiamsi nuper ægrotare incōperint accidit enim vt, quasi multis renibus laborant, difficilius remediū adhibeatur, q̄ si vno infestarentur. Meatus qui ex vena pertendit, nō cauum subit renum: sed in eorū corpus absumitur. quā ob rem in cauis eorū nihil sanguinis cōtinetur, neq; concrefcit mortuis. Meatus vero de cauis renū exangues duo insignes ad vesicā feruntur, singuli ex singulis atque etiam alij ex vena aorta validi frequentēsq; eodē deueniunt. quæ ita natura instituit, vt ex vena humoris excrementum ad renes veniret. in renibus autē sedimen humoribus per corpus renum colatis, in mediū cōflueret, vbi plurimi cauū continent. quo fit vt renes omnium maxime viscerum fœdū reddant.

odorē. tū deinde ex medio per eos meatus in vesicā iā magis, magisq;
 30 tanq̄ excrementū secernitur atq; reijcitur. vesica ipsa ex renibus depē-
 det. tēdūt enim in eā, vt dictū est, validi meatus. Renes his de causis ha-
 bentur, & virtutes quas diximus obtinēt. Omnibus autē quē renes ha-
 bent, dexter superior sinistro est: q̄ enim motus ex parte dextra proue-
 niat, naturāq; dextræ proinde validior sit, ideo partes omnes mouendi
 35 causa vergant ad sitū potius superiorē oportet. nā & superciliū dextrū
 magis attollitur & arcuatū magis q̄ sinistrū habetur. Tāgitur in omni-
 bus à iecore dexter, q̄ elatior est. Iecur enim parte dextra positū est. pin-
 gue plenius renes ābit, q̄ reliqua viscera. quod & necessario fit, cū excre-
 mentū per renes trāsmissum coletur. quātū enim relinquitur sanguinis
 40 puri, facile cōcoqui potest. finis autē probē cōcoctiōis sanguineę adeps,
 & seuū est. Vt enim in cōbustis siccis, velut cinere, aliquid ignis reliqui-
 tur: sic in cōcoctis humidis nō nihil caloris, qui effecerit, relinquitur: quo
 fit vt pingue leue sit, & humoribus resideat atq; fluitet. fit nō intra ipsos
 renes, quoniā dēfū hoc viscus sit, sed circū renes est: videlicet aut adeps
 45 in ijs quē pinguescere adipe solēt, aut seuū in ijs quæ seuo opimantur.
 quorū differētia alio loco explicata est. necessario igitur ea de causa pin-
 guescūt, scilicet ex ijs quē necessario eueniūt animalibus, quē renes ha-
 bere debuerūt. Salutis autē causa, vt renū natura calida sit. Cū enim po-
 siti loco vltimo sint, teporē desiderāt ampliorē. tergū enim carnosū est,
 50 vt cor, & reliqua partis superioris viscera ptegat. At lūbi carne vacāt,
 vt flecti possint. omniū enim flexus excarnes sūt. itaq; vice carnis adipe
 renes obsepti muniūtur. Quinetiā humorē melius discernunt, & cōco-
 quūt sua pinguedine. pingue enim ōne calidū est. Calor autē cōcoquit.
 Renes his de causis pingui operiūtur. dexter omnibus minus pinguis.
 55 cuius rei causa est, q̄ natura dextre partis ficcior est, & mobilior. motus
 autē contrarius est. liquat enim pinguedinē, & cōsumit. sed cū cæteris
 animalibus renes habere pingues proficiat, & plerūq; totos obesos ha-
 beant, ouibus hoc letale est. quo fit vt quanq̄ pingues admodū sint, ta-
 60 men aliquid desit, & si non vtriq;, dextro quidem. causa cur hoc solis,
 aut maxime ouibus accidat, q̄ ijs quæ adipe pinguescere solēt, pingue
 humidū est. itaq; non æque flatus interclusi dolorē faciūt. quod causa
 65 fiderationis est. quā ob rē hominibus etiā qui vitio renū laborāt, quāq̄
 pinguescere iuuat, tamen si pingues admodū efficiātur, dolores pro-
 fecto accidunt letales. Cæteris autē, etsi seuo pinguescunt, tamē seuū
 minus densum q̄ ouibus fit. Copia etiā seui genus ouium longe exce-
 dit. omniū enim animalū oues celeri renū obesitate opplētur. itaq; hu-
 more flatūq; intercluso celeriter præ fideratione intereunt. nāq; per ve-
 nā aortam & maiorem statim vitium ad cordis sedē trāsuehitur. meatus
 70 enim ex ijs venis ad renes continui pertēdunt. sed de pulmone, de cor-
 de, de iecore, de liene, de renibus, dictum iam est.

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

¶ De septo transuerso, & eius vsu.

Cap. X.

Eparantur hæc inter se septo trāsuerſo, quod nōn ul-
li præcordia appellant. diſterminat hoc à reliquis pul-
monem & cor. id autē ſeptū trāsuerſum præcordia in
ſanguine præditis, vt modo dixi, vocatur. habent hoc
omnia quæ ſanguinem obtinēt, æque vt cor, & iecur.
cuius rei cauſa eſt, q̃ ideo habetur, vt ſedē cordis à vē-
tre dirimat: videlicet vt animæ ſentientis origo inoffenſa ſeruetur, nec
facile occupetur exhalatione cibi, & caloris aduentitiꝝ copia. hac enim
cauſa natura interceptit præcordiorum, quaſi parietis ſepiſq; interuen-
tu, diſtinxitq; partem nobiliorem ab ignobiliori: in quibus ſuperioris
inferiorisq; ratio poſſet haberi. ſuperius eſt enim cuius gratia reliqua
ſint, quōdq; melius ſit. inferius autē quod eius gratia ſit, & conceptacu-
lum cibi neceſſariū. Anneſcitur hoc ſeptū ſiue cinctus coſtis parte ſui
carnioſiore validiorēq; media autē coſtat membrana exiliori. ita enim
& ad robur, & ad prætentum cōmodius eſt. cōtra calorem ſe efferentē
hoc veluti ſobolem eſſe argumentū ex ijs, quæ plæruncq; accidunt, duci-
tur. vbi enim propter vicinitatē attraxerint humorē calidum atq; excre-
mentitiū, continuo mentem ſenſūmq; planē perturbant. quam ob rem
phrenes appellantur, quaſi participes prudētiae ſint. atqui nullatenus
participes ſunt: ſed quia propinquæ ſunt ijs quæ vim obtinēt illā (cor-
di enim prætedūtur) hinc mētis mutationē aperiūt. quā ob rem tenues
parte ſui media ſunt, nō modo de neceſſitate, q̃ cum carnoſæ ſint parte
ſui coſtis ammota carnoſiores eſſe neceſſe ſit: verū etiā vt minus vapo-
ris excipiat. nā ſi carne pleniore coſtarēt, copiā vaporis & haberēt & tra-
herēt. partē hāc calefactā celeriter ſenſum aperire indicat, vel id quod
titillatu euenit. ridēt enim celeriter, qui titillātur, quia motus celeriter
ad eū locū perueniat: qui quāquā leuiter calefaciat, tamē aperit, & mē-
tem mouet præter volūtatē. cauſæ autē cur homo animalū vnus titille-
tur, & cutis tenuitas eſt, & q̃ ſolus omnium animalū rideat. eſt enim titil-
latio riſus per eiꝱmodi motū partis, quæ alā cōplet: ictu etiam traiecta
præcordia in prælijs riſum attuliſſe proditū eſt, ſcilicet calore quē mo-
ueat vulnus. hoc enim veriſimilius credi poteſt, q̃ quod de capite refe-
rūt, vt abſciſſū loqui potuerit. Sūt enim qui hoc dicāt, Homerūmq; teſtē
adhibeāt, quaſi ob eā rē illud dixerit. Ipſeq; dū loquitur, miſcetur pulue-
re vertex. nō enim dū ipſe homo: ſed dū ipſe vertex intelligi volūt. In ter-
ra Caria res adeò pro vera habita eſt, vt reū quēdā ex incolis egerint. Cū
enī Iouis Hoploſmij ſacerdos eſſet occiſus, & à quo, nō coſtaret, nōnulli
ſeſe audiuiſſe retulerūt, capite præciſo dicēte ſepius, virū ſuper viro Cer-
cidas occidit. itaq; hominē cui nomē Cercidas in puincia queſierūt, cō-
pertūq; in iudiciū duxerūt. ſed fieri nō poteſt, vt caput præciſa arteria, &
ſine motu pulmonis loquatur. nec apud Barbaros qui capita ſūma cū

κατὰ μέσον
δὲ ὑμενῶδὲ
σερόν, id eſt
media autē
conſtat mē-
branofiore.

celeritate abscindunt, tale quid vnquam euenisse accepimus. Ad hæc, in cæteris animalibus cur id non aliquando fiat? Risum enim ijs nunquam præcordijs traiectis moueri consentaneum est, cum ridendi vi
 45 careant. At capite absciso ne suam vocem aliquando emittant, quidnam prohibeat? Corpus tamen detracto capite progredi quoquam nõ temere credi potest. nam ea quidem quæ sanguine carent, vel viuere diutius possunt truncata capite. cuius rei causam alio loco docuimus. Sed cuius nam gratia singula viscerum habeantur, explicatum iam est.
 50 Extremis autem venarum interioribus hæc necessario adiunguntur. vaporem enim prodire, cumque sanguineum, necesse est, ex quo consistente concrescentique viscerum corpus contrahatur & coagmetur. quapropter sanguinea hæc sunt omnia, & naturam sibi consimilem, cæteris dissimilem habent.

De membranis & earum officio.

Cap. XI.

Membranis omnia viscera includuntur. pro tegmine enim opus est, quo illæsa seruantur, eoque leuiori. membrana autem talis suapte natura est, quippe quæ
 5 & densa sit, vt arcere possit: & carne vacet, vt vaporem nec trahat nec habeat: & tenuis prætendatur, vt leuis sit, & nihil pöderis afferat. Maxime inter membranas & robustissimæ sunt, quæ cor aut cerebrum ambiunt: idque optima ratione. hæc enim præcipuam tutelam desiderant. tutela enim partibus adhibenda principalibus est. hæc autem principatum maxime vitæ obtinent.

Non omnia viscera omnibus animalibus inesse.

Cap. XII.

Abent animalium quædam omnem viscerum numerum, quædam non omnem. quæ sint hæc, & quam ob causam, dictum iam est. & variè vero hæc habentur. neque enim cor simile habet ea quæ corde prædita sunt, neque aliud propè dixerim vllum. Iam enim iecur alijs multifidum est, alijs simplicius in eorum genere, quæ sanguinem habent, & viuipara sunt. sed longe magis piscium iecinora, & quadrupedum, & ouiparorum, tum inter seipsa, tum ab ijs quæ modo diximus, dissident. Auium iecur maxime simile est iecori viuiparorum. puro enim & sanguineo colore exhilaratur, vt illud. cuius rei causa est, quod auium corpora difflari euaporarique optime possint, nec multum habeant excrementi vitiosi. quo etiam fit, vt nonnulla ex viuiparis felle careant. Iecur enim ad temperiem sanitatemque corporis multum confert. finis namque eorum in sanguine potissimum situs est. Iecur autem omnium viscerum excepto corde sanguine refertissimum est. At vero quadrupedum ouiparorum & piscium iecinora maxima parte pallidiuscula sunt. nonnullorum etiam vitia

ce. iij.

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

ta omnino, vt corpora quoque eorundem prauum temperamentum
fortiuntur, velut rubetæ, testudinis, & similibus. Lienem bisulca inter
cornigera habent rotundum, vt capra, ouis, & reliqua omnia, nisi ali- 20
qua pro sua magnitudine auctiorem in longitudinem habeant, vt bo-
ues. At multifidis prolixus omnibus est, vt homini, cani. Solipedibus
autem medium tenet, & promiscuus est. partem enim alteram habet la-
tam, alteram angustam, vt equo, mulo, asino.

¶ Differentia viscerum à carne. Cap. XIII.

fferunt viscera à carne nō modo sua corpulentia: ve-
rum etiam eo, q̄ caro foris posita est, viscera intus con-
tinentur. cuius rei causa est q̄ naturam cōmunē cum
venis habeant, & partim venarū gratia sint, partim non
sine venis esse possint. Subest præcordijs vëter quā gu- 5
la desinit, si habetur: si minus, ori adiungitur.

¶ De intestino, & ventre, eorūque officio, & locis con-
coctionis. Cap. XIII.

Entri intestinum annexum est, sed quam ob causam
partes has animalia habeant omnia, nulli dubium est.
Cibum enim & ingestum recipere, & euaporatum
eiicere, neq; eundem locū esse cibi concocti, & excre-
menti necesse est. conceptaculum etiā adesse in quo 5
cibus mutetur, oportet: pars enim alia cibum inge-
stum complecti: alia excrementum, materiāque superuacua cape-
re debet. quarum actionum vt tempus diuersum est: sic loca etiā diuer-
sa haberi necesse est. Sed de ijs aptius differemus, cū de generatione, &
alimento agetur. nunc de differentia ventris & partium eodē pertinen- 10
tiū considerandum est. Ventres enim nec magnitudine neq; specie si-
miles inter se sunt: sed quæ in sanguineo genere vtrinque dentata & viuī
para sunt, hæc simplicem habent ventrem: vt homo, canis, leo, & reli-
qua, quorum pedes in plures digitos funduntur, & quæ aut solipeda
sunt, vt equus, mulus, asinus: aut bisulca quidem, sed vtraque parte den- 15
tata, vt sus: nisi aliqua præ sui corporis magnitudine, aut difficultate ci-
bi non ad concoctionem idonei, sed spinosi & lignei, multiplicem ha-
beant, vt camelus. quemadmodum cornigera habent. quippe quæ non
vtraque parte dentata sint. & camelus quidem (quanquā cornibus car-
ret) ideo non supernè dentata est, quod ei magis necessarium est ven- 20
trem talem habere, quàm dentes priores. cum itaque ventrem simi-
lem non vtrinque dentatis habeat, dentes etiam simili modo forti-
tur, vtpote parum necessarios. quinetiam cum cibus durus spinosus
que sit, & tamen linguam esse carnosam necesse sit, natura dentium
portione terrena ad palati callum atque duriciam abusa est. Rumi- 25
nat etiam camelus more cornigerorum. quoniam ventres similes cor-

nigeris habeat. habent hæc singula plures ventres, vt ouis, capra, ceruus, & similia. vt, cum officium oris non satis in molendo cibo adhibetur propter inopiam dentium, munus ventrium expleat, dum alius ab alio cibum recipit, scilicet primus inconfectum, secundus aliquantum confectum, tertius plenius, quartus perquam plenè confectum, ita fit, vt genus hoc animalium receptacula cibi habeat plura. quibus nomina hæc, aut indita sunt, aut indere licet, venter, ar sineum siue reticulum, omasum, abomasum. Quonam modo hæc se habeant, tum situ, tum etiam specie, ex historia dissectioneque animalium petendum est. hac eadem causa est, vt auium quoq; genus partem qua cibum recipit, varie habeat. cū enim id oris officio, quod cibo cōficiendo tribuitur omnino careat, vt quod nullos habeat dentes: & neq; quo dirimat neq; quo molat cibum obtineat, idcirco aut ante ventrem sinum habet, qui ingluuius appellatur pro oris officio, aut gulam patentiore, aut ante ventrem partem aliquam gulæ ipsius sinuosam, in qua cibum recentē, & inconfectum recondant, aut ventris ipsius partem aliquam prominētem, aut etiam ventrem ipsum validum & carnosum, vt cibum immobilitum diu continere, & concoquere possint. bonis enim viribus vētris & calore natura defectum oris rependit, & compensat. Sunt quæ nihil ex ijs habeant: sed ingluuie prolixa vtatur, scilicet ea quibus crura prælonga & læuia sunt propter cibi humiditatem: causa igitur est q̄ cibus ijs omnibus moli & confici facile possit, vt eorum vētres per facilem cibi concoctionem humescant. Piscium generi dati sunt dentes. sed serrati propè dixerim omnes. genus enim quoddam exiguum est, quod non serratos habeat dētes: vt qui scarus vocatur. qui vnus & ruminare merito ob eā rem creditur. quæ enim non vtrinq; dentata cornigera sunt ruminant. habent omnes acutos, quibus, etsi cibum secare possunt, tamen male secant, q̄ diutius immorari nequeant. quam ob rem nec planos habent dentes. non enim fieri potest, vt deterant cibū: itaq; frustra haberent. Item stomachum alij nullum omnino habet, alij breuem, sed enim ad concoctionem iuuandam alij modo auium vētriculos habet, & carnosos, vt mugilis. Maior autem numerus appendices iuxta ventrē frequētes obtinet, vt in ijs quasi lacunis cibum conditum macerēt, atq; concoquant. sed pisces contrā q̄ aues, eas appendices fitas habet. quippe qui superne habeant ad ventrem, cum aues quibus datum hoc est, infra parte intestini extrema diffumant. viuiparorum etiam nōnullis appendices intestinales infra eadem de causa habentur. genus piscium omne, quoniam cibum minus conficere possit, crudaq; egerat, & vorax & gulosum est. cætera etiam omnia quibus intestina sunt recta, ciborum auida sunt. cum enim cibus celeriter egeratur, proindēq; breuis vsus fruendi sit, breui repetant cibum auida necesse est. Quæ vtrinque dētata sunt, paruum habere ventrem dictum iam est. differentiam

ce. iiii.

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

autem duplicem ferè omnia recipiunt . alia enim canino similem ha-
 bent, alia suillo. amplior venter suillus est, flexuosusq; , vt diutius con- 70
 coquat. caninus paruus est, nec multo amplior intestino. laxiusq; intus.
 A vètre natura intestinorū posita est in omnibus animalibus. habet &
 ea differentiam, vt venter, numerosiore . alijs enim simplex intestinū
 sibiq; simile resoluitur, alijs dissimile. quibusdam enim parte qua ven-
 tri iungitur, laxius est: qua desinit, arctius. Quā ob rem canes vehemē- 75
 ti nixu nec sine cruciatu eam partem leuāt excremento. sed tamen ma-
 iori animalū numero, arctius parte superiori est, latius inferiori. maio-
 ra multiplicabilioraq; sunt intestina cornigerorum. vètris etiam sinus
 eorum amplior, q̃ auctiora sint. cornigerorū enim propè dixerim om- 80
 nia ampliora sunt pabuli ratione, vt conficiāt quod cibi ingerūt incō-
 fectum. Quibus autem intestinum nō directum, ijs omnibus amplius
 tendit, quā & quod colum vocatur, habēt. & cæcum, ac tumidū quid- 85
 dam mox arctatur, & complicatur. ab hoc rectum ad exitū vsq; excre-
 menti pertendit, quē quidem pars, quam podicem vocāt, alijs pinguis,
 alijs sine pingui est. Quæ omnia natura solers molita est ad congruam 85
 cibi confectiōē, & excrementi vsum, & trāmissionem. procedēti enim
 descendentiq; excremento, aut subsistēti, vt immutetur in animalibus,
 quæ præ magnitudine aut locorum calore vegetiora, cibiq; plenioris
 indigētiora sint, via ampliatur. Tum, vt ventrem intestinum angustius
 excipit: sic à colo, quod laxum intestinum vocatur, & alui amplitudine 90
 rursus semitā angustiorē, clauiculam à flexuosis orbibus dictā, subit
 excrementum iam penitus euaporatū, vt natura seruetur, nec vniuer-
 sim exitus fiat excrementi. Quæ igitur animalia continentiora esse ad
 cibi desiderium conuenit, hæc sua in aluo laxiores sinus non habēt: sed
 anfractus orbēsq; plures cōtinent. nec recto intestino vtuntur. laxitas 95
 enim intestini auiditatē auget cibi, rectitudo accelerat auiditatem. quā
 ob rem animalia quæ vel simplex habent intestinum, vel conceptacula
 ampla, cibum aut copiosum capiūt, aut celerius repetunt. Sed cum in
 ventre superiore cibum ingestum recētem esse necesse sit, in imū autē
 delapsū fæculentum, euaporatūmq; , locum etiam aliquem interposi- 100
 tum esse, in quo immutetur, & nec recens adhuc, neq; iam exactus in
 stercus sit, necesse est. itaq; genus id animalium omne habet eam par-
 tem, quæ ieiunum vocatur, positam in eo, quod à vètre tenue tendit,
 intestino. hoc enim medium est inter vètrem superiorem in quo cibus
 crudus adhuc sit, & inferiorem in quo iam superuacuum excrementū 105
 contineatur. hoc cum in omnibus ita sit, tum in ijs patet, quæ & maio-
 ra sint, & ieiunarint. ita enim interstitium loci vtriusq; conspicitur. nā
 si ederint, mutationi parū tēporis suppetit. Sed fœminis pars nulla cer-
 ta superioris intestini ieiuna est. alia enim alijs, vt fors tulerit. Maribus
 autem proxime ante cæcum aluūmq; omnibus est. 110

¶ Quæ coagulum habeant, quæ non, & de eius loco. Cap. XV.

Abent quod coagulū vocatur, omnia quæ plures cō-
tinent ventres. carent quæ vnū habent, excepto lépo-
re. habent quibus hoc datum est, nō in magno vētre,
nec ī reticulo, neq; in vltimo, quod abomasum appel-
lauimus: sed in eo, qui inter vltimū & duos primos po-
situs est, quod omasum vocatur. habēt hęc omnia co-
agulum propter lactis crassamētum. carent quibus singuli ventres, q̃
eorum lac tenue sit. quā ob rem cornigerorū lac spissatur: mutilorū ne-
quaq̃. lépori coagulū fit, quoniā herbam succi lactei pascatur. talis enim
humor lac in ventriculo infantiū stringit, facitq̃ colostrū. cur coagulū
in omaso multiuentrium consistat, explicatum in problematibus est.

TERTII DE PARTIBVS ANIMALIVM ET EARVM
CAVSIS, FINIS.

ARISTOTELIS DE PARTIBVS

ANIMALIVM ET EARVM CAVSIS LIBER QVAR-
TVS, INTERPRETE THEODORO.

¶ Viscera prius exposita etiam in ijs quæ pedibus carent esse. at
in nonnullis alijs differre. Cap. I.

Viscera, venter, & reliquæ quas exposuimus par-
tes, modo eodem in quadrupedibus ouiparis,
& in ijs quæ pedibus carent, vt serpentibus ha-
bentur. natura enim serpentum cognata ijs est.
quippe quæ similis sit lacertæ prælongæ, ac ex-
pedi. his vero & piscibus omnia similia sunt, ni-
si quod pulmo serpentibus datus est, quoniam
terra vtantur pisces eo carent, & branchias vi-
ce pulmonis sortiuntur. Vesica nec piscibus, neque eorum vlli quæ
modo dixi, adiuncta est: nisi testudini. humor enim ijs in corticem te-
gentem, vt auibus in pennas absimitur, cum exiguo potu contenta
sint, propter exanguem pulmonis naturam. & quidem excrementum
alui ijs quoque omnibus albicat, quæ admodum auibus. itaque ijs quæ
vesicam habent, exempta vrina, salsugo quædam terrena in vasis subsi-
det. quantum enim dulce & potulentum sit, in carnem præ sua leuita-
te absimitur. viperæ inter serpentes eadem à cæteris sui generis diffe-
rentia discrepant, qua inter pisces cartilaginea à cæteris sui generis.
Nam & cartilaginea, & viperæ animal ædunt in lucem, vbi primum
intra se oua pepererint. ventres singulos hęc quoque omnia habent,

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

vt cætera quæ vtrinque dentata sunt. lienem etiam admodum paruum, vt 20
cætera quæ carent vesica. serpentes propter corporis formam quæ lō-
ga est, & angusta, speciem quoque viscerum habent prolixam, & cæteris
animalibus dissimilem, vt quā ad sui corporis opificium, quasi formulā
effigiatam sortiatur. Omentum, lactes, & intestinorum naturam, atque
etiam septum, & cor, omnia animalia sanguine prædita obtinent. Pul- 25
monē atque arteriam omnia præter pisces. situm etiam arteriæ, gulæque,
omnia quibus hæc data sunt, similem tenēt propter causas supradictas.

¶ Quam ob rem animalium alia fel habeant, alia non. Cap. II.

El etiam habet maior pars animalium, quibus sanguis
idque aut in iecore, aut intestinis sepositū, vt quod suam
naturā non minus aluo familiarem habeat. hoc ita esse
maxime in piscibus constat. Cū enim pisces fel habeāt
omnes, tum magna ex parte suis intestinis annexū cō- 5
tinent. nonnulli etiam toto intestino prætextū, vt amia.
Necnon serpentū pars maxima eodem modo habere cernitur. quā ob
rem qui fellis naturā sensus alicuius gratia esse opinatur, nō rectē sen-
tiūt. volunt enim ideo fel adesse, vt partē animæ sitam in iecore mor-
dendo excitet, laxādo exhilaret. Quādā felle omnino carent: vt equus, 10
mulus, asinus, ceruus, dama. camelus nō discretū: sed venulis quibusdā
cōfusus habet. vitulus etiā marinus caret, & inter pisces marinos del-
phinus. Sunt & quæ partim habeant, partim nō habeant eodē in gene-
re: vt mures. quod idem homini etiā accidit. aliqui enim fel in iecore
habere visuntur, aliqui carēt. itaque de toto genere ambigitur. qui enim 15
alterutrū compererint, idem omnibus tribuūt, quasi omnes eodem ha-
beāt modo, quo aliqui. hoc idem ouibus etiā caprisque euenit. pars enim
earū maxima habet fel. & quidem terris quibusdā adeo large, vt exu-
perantia prodigij loco habeatur, vt in Naxo: sed alijs quibusdā locis om-
nino careat, vt apud Calchidem Euboicā parte quadā agri. Ad hæc, pi- 20
scium fel, vt dictū est, longe remotū à iecore est. Anaxagoras errore opi-
nari videtur fel esse morborū causam acutorū. cū enim abundat, asper-
gi in pulmonē, & venas, & costas asseuerat. ijs nanque ferē accidūt ea vi-
tia animalibus quæ felle carent. dissectis etiam id pateret, si ita esset. Ad
hæc, copia humoris, quæ per abscessus decumbit, cōferri nō potest cum 25
eo quod ex fellis cōceptaculo aspergatur. Sedenim, vt bilis quæ quali-
bet alia corporis parte gignitur. excrementū quoddā liquamentūmq;
est: sic fel iecori adiūctū nō rei cuiquā delegatū, sed excrementū esse vi-
detur, quomodo & alui, intestinorumque sedimen. Attamen natura cō-
mode vel excrementis suis interdum abutitur. sed nō propterea quære- 30
re omnia alicuius causa debemus. cū enim aliqua eiusmodi sint, fit, vt
alia complura necessario causa eorū proueniāt. Quibus igitur iecoris
cōstitutio salubris est, & sanguinis natura, quæ iecur subeat, dulcis acce-

dit, hæc aut nullū fel suo in iecore habent, aut venulis quibuscūq; inclu-
 35 sum continent, aut partim habent, partim nō habent. quam ob rē ieci-
 nora eorum quæ felle vacant, dulcia sunt, probēq; colorata propē dixe-
 rim omniū. particula etiam iecoris quæ felli subdita est, dulcissima est.
 at vero quæ sanguine minus puro consistunt, hæc excrementum id quod
 fel appellamus, semouent. excrementum enim cōtrarium alimēto esse
 40 vult, & amarum dulci. & sanguis integer dulcis est. fel igitur nō alicu-
 ius gratia: sed purgamentū atq; inutile esse materiam cōstat. quā ob
 rem pulchre à veteribus dicitur illis, qui causam cur diutius viuatur,
 fellis vacuitatē esse aiunt. argumento ex solipedū, ceruorūq; genere
 deducto. hæc enim & felle vacant, & diu viuūt. Quinetiā ea quæ illi nō
 45 viderint felle carere, vt delphinus, vt camelus, lōgeua sunt. iecoris enim
 naturā vt opportunā ac necessariam omnibus sanguineis animalibus
 causam pro sua qualitate afferre, viuendi plus minūve temporis ratio
 est. excrementū etiam tale huius visceris esse, cæterorū autem nullum,
 ratio exigit. Cordi enim nullus eiusmodi humor appropinquare potest.
 50 quoniā illud affectū nullū patitur violentū. cæterorū autē viscerū nul-
 lum necessarium animalibus est, nisi iecur. absurdum autē sit, nisi vbi-
 cunq; pituitam aut alui sedimen videris, excrementū id esse putes. pa-
 riq; modo de bile fellēve censeas. sed locis discrimē elicere velis. At de
 felle quam ob causam alia habeant, alia nō habeant, satis dictum est.

De omento, & eius ortu, & officio. Cap. III.

Estat vt de lactibus, & omento differamus. hæc enim
 hoc in loco, & cum intestinis continentur. Omentum
 membrana est aut seuosa, aut adiposa, scilicet vtro mo-
 do pinguescere animal solet. Quānam differentia in-
 5 ter hæc sit, dictū iam est. oritur id de medio ventre tam
 vniuentri quā multiuentri generi, qua veluti futura
 describitur. inest enim & in ventre, vt in corde futura vestigiū quoddā,
 vnde omentum exorsum reliquam ventris partē cunctāque intestina
 complectitur in omnibus sanguine præditis, tum terrestribus, tum a-
 10 quaticis animalibus. ortus omēti talis necessario euenit. cum enim sic-
 ca aut humida miscella calescit, vltimum, semper cutis membranæ ve
 speciem recipit. hic autem locus plenus alimenti eiusmodi est. Itē pro-
 pter membranæ densitatē quod sanguinei alimenti transmissum, cola-
 rūmq; est, id pingue esse necesse est. tenuissimū enim hoc est, & calore
 15 loci iustius concoctū pro carnosa & sanguinea coagmentatione in seuū
 aut adipem euadere necesse est. Omētum ratione hac gignitur, sed na-
 tura eo abutitur ad cibi meliorem concoctionē, vt facilius celeriusq;
 cibis cōcoquatur. calor enim vim habet cōcoquēdi. pingue autē cali-
 dum est, & omentū pingue est. itaq; de medio ventre oritur, quoniā re-
 20 liquam ventriculi partem iecur insidens fouet. hæc de omento.

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

De lactibus, & eorum ortu, & causa. Cap. III.

Quod autem lactes vocant, membrana & ipsum est, per-
tendens cōtinua de intestinorū tenore ad venam vsq;
maiores, & aortam, plena venarum multarū, atq; fre-
quentium, quæ ab intestinis ad venam maiorem aor-
tāmq; permeant. Ortū eius similiter atq; cæterarum
partium necessario esse comperimus. Sed quā ob cau-
sam data sit animalibus sanguine præditis, cōsiderādum est. cum enim
neceffe sit, vt animalia cibū extrinsecus capiant, rurſusq; ex hoc alimen-
tum fiat, quod in omnes corporis partes digeratur. quod in exāguibus
nomine vacat, in sanguineis sanguis appellatur. ideo aliquid adesse o-
portet, quo tanq̃ radice cibus de vêtre ad venas deferatur. Itaq; vt stir-
pes radicibus terræ innixæ cibū inde hauriunt: sic animalibus véter &
intestinorū vires pro terra sint, à quibus capiāt alimentum. quā ob rem
lactes sunt venas sibi inditas habentes, quasi radices. Sed cuius nam rei
gratia lactes habeātur, dictum iam est. Quēadmodum autē capiant ali-
mētum, & quonam pacto per venas ex alimēto ingesto subeat eas par-
tes, quod in venas digeritur, explicabitur, cū de generatione alimētōq;
animaliū agemus. Sedenim vt animalia sanguine prædita cōstant par-
tibus, quæ declarata adhuc sunt, & quas ob causas, dictum iā est. sequi-
tur, quod & reliquum est, vt quæ ad generationē pertinet, quibus fœmi-
na differat à mare exponamus. sed quoniā de generatione tractandum
est, de ijs quoq; tunc differere, cum de illis tractamus congruum est.

Mollia, crustacea, testata, & insectorum genus omnibus prædi-
ctis membris carere, deq; ijs, quæ vice eorū fungātur. Cap. V.

Quæ autem mollia, quæq; crustata vocantur, plurimum
ab ijs quæ explicauimus differunt. iam enim omnem
viscerū naturā ea nō habent, nec vlla ex reliquis quæ
sanguine carent. quæ duo genera sunt. alterum quod
testa contegitur: alterū quod insectū vocatur. sangui-
nem enim, ex quo viscerum natura cōstat, nullum ex
ijs obtinet. quoniā affectus eiusmodi quidam eorum essentia proprius
est. etenim sanguinem alia habere, alia nō habere in ratione recipitur,
quæ essentiā eorum definiat. nihil etiam ex ijs quorū gratia viscera ha-
bent animalia sanguine prædita, datum eiusmodi animalibus est. non
enim venas hæc habent, nō vesicam, non vsum spirandi: sed vnū quod
cordi proportionetur, id habeant necesse est. vis enim animæ sentiēdi,
vitæq; causa parte aliqua corporis principiū animalibus omnibus est.
At vero partes ad victum pertinētes ea quoq; omnia necessario habēt,
quanq̃ variè, propter loca quibus cibum recipiāt. habet molliū genus
parte, quod os vocatur, binos dentes: atq; in ore pro lingua carnosum
quiddam, quo voluptatem esculentorum discernat. Crustata etiā pari

modo binos dentes habet primores, & carnosum illud, quod lingue proportionetur. necnon testata omnia parte eiusmodi habent, eadem causa, qua sanguinea, videlicet ad cibum sentiendum. Quonia etiam insecta simili ratione aut promuscidem habent ore prodeunt, ut apum, muscarumque genus, ut dictum iam est: aut in ore conditam parte eiusmodi possident, ut formica, & si qua alia sint generis eiusdem. Dentes quaedam ex ijs habent, quandoque diuersos, ut apum muscarumque genus: quaedam non habent, quae cibo utantur humido. insectorum enim copula non victus sed armorum gratia dentes obtinent. Testatorum autem quaedam, ut principio diximus, linguam appellatam habet robustam. Cochlear dentibus etiam binis fulciuntur, ut crustata. Stomachus siue gula ab ore prelonga molibus est, quam ingluuius excipit, quomodo auibus. tum veter conuigitur, & intestinum ventri annexum simplex usque ad exitum tendit. Sepijs igitur & polypis veter similis, tum figura, tum tactu est. At ijs quas loligines appellamus, bina quidem conceptacula ventris speciem gerunt. sed alterum minus ingluuiem imitatur, & tactu discrepat. quonia corpus etiam totum carne molliore constat. habent haec ita eas partes eadem causa, qua aues. neque enim eorum vllum potest commolere cibum. itaque ingluuius ventri praeciuet. Habet enim praesidij salutisque gratia quod atramentum vocatur, tunica contentum membranea, exitum finemque habens, quae alui excrementa emittit parte, quae fistula vocatur, quae in supinis posita est. Sed cum atramentum hoc mollia habeant omnia, tum praecipue plurimumque sepia continet. quoties enim metu perterrentur, hoc effuso humore aqua infuscant, sibi que nigrorem septum proponunt, & turbulentiā quasi quo se abscondant. habent hoc atramentum loligines & polypii supra apud mutim potius positum. sepia infra ad alium. copiosius enim habent. quonia magis utantur. quod ijs propterea euenit, quia vitam littoralem traducunt: & tamen nihil, quo sibi auxilietur, aliud habet, quo modo polypi & brachijs sibi sufficiunt, & coloris mutatione, quae & ipsa accidit ei per metum, ut effusio atramenti. loligo sola ex his gaudet alto, vitamque pelagicam agit. sepia igitur plus continet atramenti, & infra, quonia copiosius. facilius enim & longius profundere maiori ex copia poterit. fit in hoc genere atramentum, ut in auibus: quod per excrementum album terrenum subsidat. nam id quoque caret vesica, quantumque terrenum maxime sit, in atramentum secernitur. & plurimum sepia consistit, quoniam plurimum terrenae materiae habeat. argumento sepium est, quod tale tantumque sit. hoc enim polypus caret. loligo cartilagosum ac tenue gerit.

Quam ob causam hoc alia habeant, alia careant, qualisque in utroque habeatur genere, dictum iam est. Sed cum exanguia sint, & ob eam rem refrigerata, & pauca, hinc, ut hominum nonnullis per metum funditur aluus aut excrementum vesicae profluit: sic ijs accidit quidem necessario, ut metu perculsa effundatur. Sed natura hoc excremento ad praesidium &

ARIST. DE PART. ANI ET EARVM CAVS.

tutelam eorum abutitur. Crustata etiam, tum locustacea, tum cācri, bi- 60
nos dentes habēt primores, & inter dentes carunculam linguæ effigie
illam, vt dictum iam est: tum stomachum ori cōtinuo iunctum, exiguū
proportione suorū corporū magnitudinis. hunc excipit venter, in quo
locustæ & cancrorum nōnulli dentes alios habent, quoniā superiores 65
illi secare nō satis queant. hinc intestinū simplex vsq; ad exitum excre-
menti dirigitur. Quinetiam singula testatorum genera has easdē obti-
nent partes. sed alia explanatius, alia obscurius: quanq̃ maiora cōspectū
earum præbeant euidentiorē. Cochleæ igitur & dentes præduros acu-
tōsq; habent, vt dictū iam est, & quod interiacet dētibus, carnosum simi-
liter, vt mollia & crustata. promuscidem etiam, vt dictū est, inter aculeū 70
& linguā. Ori autem iungitur quasi ingluuies auium, à qua stomachus
est, quem excipit venter. in quo situm est quod papauer vocatur. mox in
testinum continuum tendit simplex originē à papauere illo ducens. in
omnibus enim testaceis inest hoc excrementū, quod vel esculentū esse
præcipue sentitur. Cætera etiam turbinata, vt purpuræ, buccina, simili- 75
ter vt cochleæ cōstant. Sunt testatorū genera plura. alia enim turbinata
sunt, vt ea quæ modo dixi: alia bialuia: alia vniualuia. sed turbinata
quoq; bialuib; quodāmodo assimilātur. quippe quæ omnia opercu-
lo quodā cōgenito carni patulæ appposito claudantur: vt purpuræ, buc-
cina, natice, & reliqua generis eiusdē. idq; præsidij causa. quā enim tes- 80
ta nō protegit, facile offendi posset ab ijs quæ extrinsecus inciderent.
Cæterū vniualue genus q̃ faxis testa in dorsum data adhæreat, seruari
potest. fitq; alieno septo quodāmodo bialue: vt quæ patellæ vocātur.
Bialue se concludendo tuetur: vt pectines, vt mituli. turbinatū crusta 85
illa prætenui, quæ à frōte integitur, quasi bialue ex vniualui efficitur.
Echinus omniū maxime à natura munitus est. quippe qui testa vndiq;
spinis frequētibus circūuallata celetur, quā rem peculiare hunc in ge-
nere testato sortiri diximus. Natura autē crustatorū contrā, q̃ molliū
constat. Altera enim carnis mollitiam extrā habēt: altera intrā. hinc fo- 90
ris terrenam duritiam obtinēt. quanq̃ echinus nihil habeat carnis. igitur
cætera quoq; testata omnia, vt dictū est, habent & os & linguæ effi-
giem, & ventrem, & ostiū excrementi. sed interest situ & magnitudine.
quæ singula quēadmodū se habeant, ex cōmētatione, dissectioneq; ani-
malium petendū est. quædam enim ratione: quædā cōspectu ipso- 95
rum pos-
tius declaranda sunt. Echini, & eorū quæ vertibula siue tubera appella-
lauri, genus peculiari modo præ cæteris constant testatis. habent echini
dētes quinos, & carūculam interpositā dētibus illā, quæ in omnibus su-
pradiētis est. cui stomachus iūgitur. ab hoc venter in plura diductus, per
inde ac si plures numero ventres hoc animal habeat. Sunt enim om- 100
nes distincti, pleniq; vacantis materiæ. ex stomacho vno dependent, in
vnūmq; ostium excrementi finiunt. caro (vt dictū est) nulla est circa vē-

trem: sed quæ oua appellantur numerosiora testæ adhærēt, membranu-
 lis singula obuoluta, & paribus distincta interuallis. nigra etiam quædā
 circū ab ore fusim sparguntur, nomine adhuc nullo appellata. sed cum
 105 non vnum, sed plura genera echinorum sint, omnium partes quidem
 eas omnes sortiuntur. sed oua appellata, nec ōnes cibo idonea, & par-
 ua admodū cōtinēt: exceptis ijs qui vada incolunt. omnino id ipsum cæ-
 teris quoq; testatis euenit. caro enim non æque, omnium esculēta est. &
 excrementū quod papauer vocatur, quibusdā cibo idoneū: quibusdā
 110 nō idoneum est: cōtinēt hoc turbinata omnia sua clauicula. vniualuia
 suo fundo, vt patellæ. biualuia qua nodo ligātur. quod autē ouum vo-
 catur latere dextro biualuia habent. altero latere ostium excrementi cō-
 tinēt. Sed errore ouum id vocitatur. quippe quod tale sit, quale est piñ-
 gue in sanguineo genere, cū viget. quā ob rem fieri solet per id tēpus
 115 anni quo vigēt, scilicet vere, & autūno. laborant enim testata omnia per
 frigus & æstum, atq; exuperantiam tēporis pati nequeūt. argumēto est,
 quod echinis euenit. habent enim id iam inde ab ortu naturæ, & pleni-
 lunijs vberius, nō quia per id tēpus copiosius pascuntur, vt quidam pu-
 tant: sed q̄ noctes tepidiores sint, propter lucem pleniorē. Calorem
 120 enim desiderant, quoniam frigori patent, vtpote quæ sanguine careāt.
 ex quo fit, vt æstate potius ubiq; vigeāt, præter q̄ in Pyrensi Euripo. nā
 ibi non minus tempore hiberno probantur. Cuius rei causa est, q̄ tūc
 vberius pabulētur, cum pisces per id tempus ea loca relinquāt. Habent
 echini omnes oua eodem numero, atq; impari omnes. quina enim, dēs-
 125 tes etiam, ventresq; totidem. Ratio, q̄ non ouum est, quod ouum voca-
 tur, vt modo dixi: sed quod bona animalis enutritione, alimoniāq; pro-
 ueniat. Fit ostreis quidē in altero tātummodo latere id quod oui nomi-
 ne appellatur: idēmq; est, quod echinos habere dicimus. sed cum testa
 echini non modo cæterorum ostreorū orbē colligat vnum, sed in glo-
 130 bū circūagatur, vt nō partim talis, partim non talis formetur, sed vsque-
 quaq; similis sit (vndiq; enim in se nutibus suis conglobatur) idcirco
 ouum quoq; simili modo habeat, necesse est. nō enim ambitu, vt cætera,
 dissimili cōstat echinus. nanq; ijs omnibus caput in medio sitū est: quā
 quidē corporis partem situm tenere superiorem certum est. nec vero
 135 ouū habere cōtinuū potest, quando neq; cætera generis eiusdē sic habēt:
 sed altero latere tātum sui orbis. Ergo cum id cōmune omniū sit, pro-
 prium autē illius, vt globi speciē gerat, oua numero impari sint, necesse
 est. nam si pari essent, per diametrum disposita haberētur, cum similem
 hinc, atq; inde seruari rationē interualli conueniat. Sic autē dispositis
 140 vtroq; latere orbis ouū haberetur, quod in cæteris ostreis non est. alte-
 ro enim latere suæ oræ id habent, & ostreæ & pectines. itaq; terna aut
 quina aut quolibet alio numero impari esse necesse est. At si terna essēt,
 diducta inter se laxo admodum interuallo haberētur. si plura q̄ quina,

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

continuum propè ouum redderetur. quorū alterū non melius est, alte-
 rum fieri nō potest. Quia igitur oua echinos habere necesse est. quā 145
 ob causam véter quoq; quinquepartitus est, & dentes totidē habētur.
 singula enim oua, cum quasi corpora quādam animalis sint, modū quoq;
 viuēdi similem habeāt necesse est. hinc enim capitur incremētum. nā si
 venter vnus tātūmodo esset, oua, aut longe distarent, aut totū alueum
 occuparēt, vt echinus & difficile moueretur, & cibi minus impleretur. 150
 Cum autē quinq; numero interualla sint, vétrē singulis adiunctū quin-
 quepartitū esse necesse est. eadēmq; de causā dētes etiā totidē habētur.
 ita enim natura similē rationē prādictis membris reddiderit. Sed quā
 ob causam oua numero impari, tōtq; numero echinus habeat, dictum
 est. Cur autē alij parua admodū, alij magna, causa est, q̄ natura cōstāt alij 155
 alijs calidiore. calor enim cibū cōcoquere plenius potest. quā ob rē qui
 cibo inutiles sunt, in ijs excremēti plus est. mobiliore etiā facit natura
 caloris vt pascātur, nec stabiles maneāt. cuius rei indicium est, q̄ eorum
 spinis aliquid semper adhæreat, tanq̄ crebro moueātur. spinis enim vt
 pedibus vtuntur. Vertibula autē parū sua natura à plātis differūt: sunt 160
 tamen spongijs viuaciora. quippe cū spongię vires habeāt plātā. natu-
 ra enim continue ab inanimatis ad animalia trāsīt per ea quę viuant
 quidē, sed nō sint animalia, ita, vt parū admodū differre alterū ab altero
 videatur propter suā propinquitatē. spongia igitur, vt dictū est, cū ad-
 hærēdo tātum viuere possit, absoluta autem nequeat viuere, similis plā 165
 tis omnino est. Quę autem tubera vocāt, & pulmones, atq; etiā plura
 eiusmodi alia in mari, parū ab ijs differunt sua ipsa absolute. viuūt
 enim sine vllo sensu, perinde ac plātā absolute. nā & in tērestribus plā-
 tis sunt nonnulla eiusmodi, quę & viuāt & gignātur, aut in alijs plātis,
 aut absoluta. quale etiā est, quod modo Parnasus fert, vocatū à quibus- 170
 dā epipetrum. hoc enim diu viuere potest suspensum. Et vertibulum
 igitur, & quicquid generis eiusdem, simile plātā est: quia adhærēdo tā-
 tummodo viuūt: sed cū aliquid habeat carnis, sensum aliquē habere vi-
 deri potest. itaq; vtrōnā modo statuēdū sit, incertū est. habet hoc anima- 175
 lis genus duo foramina, rimāmq; vnā, qua recipiat humorē cibo accō-
 modatū, & qua rursus emittat quātū humoris remaneat. nihil enim ex-
 cremēti, vt cætera crustata, hoc se habere ostēdit: ex quo fit potissimū, vt
 & hoc, & quicquid simile in animalium genere est, planta in re appellari
 possit. Nec enī plāta vlla habet excremētū: pręcingi vero per mediū te- 180
 nui quadā mēbrana in qua vitę principatus sit, ratio congrua est. Quas
 autē vrticas appellāt, non testa operiūtur: sed exclusę omnino sunt ijs,
 quę in genera diuisimus. ancipiti natura hoc genus est, ambigēs & plā-
 tā & animal. absolui enim, & escā petere nonnullas, & sentire occur-
 rentia posse, atque etiā asperitate corporis vti, ad se tuendum, anima- 185
 lis est. At vero quod imperfectū sit, & faxis celeriter adhæreat, nec ali-

quid excremēti emittat manifeste, quanq̃ os habeat, plātarū generi simi-
 le est. Stellarū etiam genus simile est. quippe quod concharū cōplures
 aggrediens exugat. Ratio eorū, quæ inter exanguia absoluta uiuant, vt
 molliū crustatorūmq; eadē atq; testatorū est. partes igitur ad cibū accō-
 190 modatas, quas omnibus inesse necesse est, eo quo explicauimus modo
 sese habēt. Sed habeant certe illud quoq; oportet, quod ei parti propor-
 tionetur, cui sentiēdi p̄cipatus in sanguineo genere mādatus est. hoc
 enim in ōnibus animalibus inesse necesse est. Ergo mollibus, id mēbra-
 na cōtinetur humidū, per quod gula in ventrē pertēdit, admota potius
 195 tergo. mutis id à nōnullis vocatur. Crustatis etiā tale quid alterū adiū-
 ctū est, quod & ipsum mutis nomine appellatur. humida corpulētāq; ea
 pars est. tēdit per eā mediā, vt modo diximus, stomachus siue gula. Nā
 si inter eā & tergū positus esset, distēdi æque nō posset cibo ingrediē-
 te propter dorſi duritiā. intestinū à mute natura semouit: extrāq; po-
 200 suit, & atramentū intestino annexuit, vt q̃ plurimū distaret ab auditu, &
 pars sordida à nobili, & principe procul haberetur. partem hāc cordi
 proportionari & situs ipse ostēdit, cū idem sit, & dulcedo humoris, tanq̃
 cōcocta, & sanguinea quādā. In crustatis etiā eodē modo sentiēdi prin-
 cipatus habetur, sed minus patet. attamē in medio semper quærēdū hoc
 205 principiū est, aut scilicet inter partes qua cibū recipiūt, & qua excremē-
 tum emittūt, si fixa degunt: aut inter dextrā partē, & sinistrā, si incessilia
 sunt. Insectis principij eiusmodi, pars, vt ante diximus, inter caput &
 alueū est. quæ etsi magna ex parte simplex est, tamē nōnullis multiplex
 est: vt iulis, & similibus prælōgis. quo fit vt præcisa viuere possint. na-
 210 tura enim partē hanc simplicem, vnāmq; tantū facere in omnibus vult.
 itaq; vbi potest, simplicē facit: vbi nō potest, multiplicē. idq; i alijs minus:
 in alis magis apertū est. partes autē quæ cibū administrant, nō pari ra-
 tione datæ omnibus sunt: sed plurimū differūt. quibusdam enim in ore
 est quod aculeus appellatur, quasi cōpositū, & vnā linguę ac labiorum
 215 obtinens potestātē. quibus autē aculeus nō parte priore habetur, ijs in-
 tra dentes tale sensoriū continetur, idq; excipit intestinū rectū, simplex
 ad ostium vsq; excremēti porrectū: quibusdam hoc retortū in anfractū
 est. Sunt etiā quæ ventrē ori adiunctū, intestinūmq; à ventre reuolutū
 habeant, vt quæ edaciora, maiorāq; sunt, cōceptaculū cibi obtineāt co-
 220 piosioris. Genus cicadarum peculiarē maxime omniū istorum naturā
 fortitum est. quippe quod partem eandem in vsum, tum oris, tum lin-
 guę constitutam aptissime habeat. qua veluti radice, cibum ex humo-
 ribus trahat. nempe omne insectorum genus minimo alimento con-
 tentum est, & propē sibi ipsa sufficiunt, non tam corporis exiguitate, q̃
 225 frigiditate. quod enim calidū est, cibum & desiderat, & cōcoquit cito.
 contrā quod frigidum est, cibo carere facile patitur. sed omnium ma-
 xime cicadarum genus ieiunum est. satis enim ijs alimento est humor,
 ff. j.

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

qui in corpore remanet. sicut animalibus Pōticis, quæ nō diutius q̄ diē
vnum viuere queūt, quanq̄ illis vita diē vno perq̄ breui tēporis spacio
describitur. his plus temporis datur: tamē id quoq; breue est. Sed cum
de partibus animalīū interioribus dictum iā sit, ad reliquas exteriores
redeundum est, incipiendūmq; non vnde digressi sumus, sed ab ijs iplis
quæ modo exposui, vt ijs expeditis quæ moram exigunt breuiorē, am-
plius in genere animalium perfectō, & sanguine prædito immoremur.

De partibus exterioribus insectorū, earūq; inter se dissidētia. Cap. VI.

Rgo insecta animalia quanq̄ non partibus numerosis
constant, tamē ipsa inter se dissident. quippe quæ cum
omnia multos habeant pedes, quoniā contra tarditatē
frigiditatēmq; naturæ eorū numerus exauctus pedum
motionem efficiat faciliorem, tamen variē numerum
hunc sortiantur. Quæ enim plurimū pro sui corporis
lōgitudine frigent, numero præcipue superant: vt iulorū genus. Quin-
etiam q̄ principia plura habeant, hinc & infectiones sunt, & numerus
pedum proinde augetur. quibus autem pedes pauciores, hæc volucres
sunt, vt pedū inopia adiuuētō pennarum cōpensetur. Ipsarū autem vo-
lucrū quæ pascuis viuāt, & pabuli causa necesse habeāt euagari, hæc quæ
dripennes sunt, & corpulentia habent leuiorē: vt apes, & reliqua gene-
ris eiusdē. binas vtroq; sui corporis lātere pennas gerunt. At vero quæ
corpore exiguo sunt, bipēnes cōstant: vt genus muscarū. Quæ autē par-
ua sunt, & vitā stabilē agunt, multis fulciuntur pennis, vt apes: & crusta
pēnas obrectas gerūt, velut galleruæ, & cetera id genus insecta, scilicet
vt pennarū vires integras tueātur. Cū enim stabilia sint, corrūpi facilius
possunt, q̄ quæ motu citantur agiliori, itaq; septo proposito muniūtur.
Quinetiā pēna eorū caret & fissura & caule. nō enim pēna, sed mēbrana
cutis æmula est, quæ præ siccitate necessario absoluitur corpore eorū,
cū carnis portio frigeat. insecta autē sunt, tū ob causas prædictas, tū etiā
vt sese tuto inflexu seruare possint. cōglomerātur enī quæcūq; ex ijs p-
lixo corpore sunt. quod effici nisi insectis nō posset. Quæ autē glome-
rari nequeāt, cōtrahūt se in incisuras. quod patet, cū tangūtur, velut ea
quæ cāthari vocātur. vbi enim metuerint, motu cessant, totōq; corpore
indurescūt. insecta vero hæc esse necessariū propterea est, q̄ in eorū es-
sentia inest, vt multa principia habeāt. eaq; ratione sanē plātis assimilā-
tur. vt enī plātæ, ipsa quoq; præcisā viuere possunt: sed hæc aliquādiu, il-
læ vel perfici possunt, ac duæ ex vna atq; etiā plures numero procreā-
tur. aculeis etiā armātur nōnulla insecta cōtra animalia noxia. geritur a-
culeus alijs parte priore: alijs posteriore. aut enī ore, aut aluo extrema.
nā vt elephātis pars delegata odoribus, cōmoda etiā tū ad pugnādū, tū
ad cibi usū habetur: sic insectorū quibusdā lingua pluribus officijs fungi-
tur. quippe quæ & cibū sentiat, suscipiat, admoueātq; & defendat cōtra

- aliorū iniurias. Quibus autē non in ore aculeus, hæc dentes habēt, cibi
 35 scilicet aut conficiendi, aut capiendi, ad mouēdūq; gratia: vt formicæ, vt
 apes. At vero quæ aculeo in aluo armata sunt, hæc vt animosa aculeū
 pro armis obtinere, qui intra aluū conditus est: vt in apibus, & vespis,
 quoniam volucres sunt. nam si prætenus fragilisq; aculeus extra pate-
 ret, facile corrūperetur. Sed si, vt in scorpione, distaret, onus ita afferret.
 40 scorpio profecto q̄ non volatu, sed gressu se moueat, caudāq; forti-
 tus sit, aculeū caudę adiunctū gerat, vel inutilem ad pugnā habeat, ne-
 cesse est. Nulli aculeus in aluo cui pēnæ binæ. q̄ enim imbecilla parua-
 que sunt, ideo binas habēt. quippe cū vel à paucioribus efferri possint,
 quæ parua sunt, quod idem causæ est etiā, cur aculeus parte priore ge-
 45 ratur. cum enim imbecilla sint, vix parte priore ferire possunt. At vero
 quæ pluribus pennis prædita sunt, quia auctiora sunt, merito pēnas plu-
 res obtinere, partēq; posteriore valent. instrumentū autē non idem ad
 vsus dissimiles haberi si fieri potest, sed ad defendendū acutissimū, ad
 gustandū fungosum, & cibi attrahens, melius est. Vbi enī licet duobus
 50 vti ad duo opera, nec aliud impeditur, nihil tale natura facere solet.
 quale per inopiam ars excussoria obeliscolychniū ex veru lucernaque
 componit. attamen id si fieri nō potest, eodem ad plura opera abutitur.
 Pedes priores nōnulla ex ijs longiores ideo habent, vt, quoniā propter
 oculorū duritiā nō exquisite cernāt, cruribus ijs longioribus abiter-
 55 gant incidentē molestiā, atq; arceant. quod & facere muscas videmus,
 & apes, & reliqua generis eiusdē. semper enim prioribus cruribus val-
 lant, & protegūt. posteriora medijs longiora sunt, vt ambulent melius,
 & attollātur facilius de terra, cum auolare libet. quod planius ea ostē-
 dunt, quæ salūt: vt locustæ, vt culices. cū enim intlexa rursus connixa
 60 extendūt, attolli de terra necesse est. Locustæ non parte priore, sed po-
 steriore habent crura illa ad gubernaculorū effigiē cōdita. suffraginem
 enim intus flecti necesse est. quod nulli crurū priorū datū est. omnibus
 his senī pedes, ijs etiam, quorum enixu saliant, connumeratis.

De partibus testatorū exterioribus.

Cap. VII.

- E**statorū corpus nō multiplex est. cuius rei causa est,
 q̄ eorū natura stabilis est. Quæ enim mobilia sunt,
 hæc plures habeāt partes necesse est. quoniā actiones
 eorū sint, & officia. plura enim desiderāt instrumen-
 5 ta ea quæ plures motiones exercēt. Ad hæc, aut omni-
 no immobilia sunt, aut parum motus adipiscūtur. ve-
 rū natura cōsulens eorum salutē, duritiā testē obduxit. Sūt alia vni-
 ualua, alia biualua, alia turbinata, vt dictū iam est. turbinati etiam ge-
 neris, alia in anfractum intorta sunt, vt buccina. alia in globum tan-
 10 tū circumacta, vt echinorum genus, necnon biualuiū. alia referatilia
 sunt, vt pectines, & mituli. ab altero enim latere nodo ligātur. quædam
 ff. ij.

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

utroq; latere connexa sunt: ut unguium genus. Habent omnia testata caput infra, plantarum modo. cuius rei causa est, quod cibum de imo capiant, ut plantarum radicibus suis hauriunt: itaque ijs usu evenit, ut inferiora habeant supra: superiora infra. membrana obducit, quae portio potulenta humoris transmissa liquataque cibo assumitur, nullum ex ijs est quod capite crearet. Ceterae corporis partes nomine vacat, praeter eam quae cibum recipit.

¶ De exterioribus partibus crusta insectorum. Cap. VIII.

Rustata omnia ingredi possunt. itaque pedes complures obtinuerunt. Summa eorum genera quatuor numero sunt, locustae, gammari, squillae, cancri. quae singula in plures species distinguuntur. quae non modo forma, verum magnitudine etiam multum inter se differant. alia enim magna, alia parua admodum sunt. genus igitur caecrarium & locustarium similia inter se sunt, eo quod utrumque brachia forcipibus denticularis habeat. sed haec non ingrediendi causa habetur: sed ut ijs quasi manibus capiant & retineant. quia ob rem contra, quam pedes ea flectere solent. hos enim in cauum, illa in orbem flectunt, & circumagunt. sic enim ad cibum capiendum ad mouendumque commodius agitur. Sed interest, quod locustae caudam habent, cancri non habent. locustis enim ut nantibus cauda utilis est. natant enim cauda, quasi remo innitendo. At cancris inutilis est, quoniam vitam agere terrenam, cauernasque subire soleant. qui tamen ex ijs pelagij sunt, ijs pedes habent longe retardiores ad ambulandum. sunt enim ceteris ipsi nantiores: ut maias, & qui heracleotici appellantur. crura ijs breuia, quia parum mouetur. sed salus eorum beneficio crustae firmioris contingit. itaque maijs crura tenuiora, heracleoticis breuiora. Cancelli autem, qui perquam exigui in pisciculis reperiuntur, pedes nouissimos latiusculos habent, ut ad nudum utiles sint: quasi pro pinnulis, aut remis pedes haberentur. Squillae a caecrario genere differunt, eo quod caudam habeant: a crustario vero, quod forcipe careant. idque, quoniam plures habeant pedes. eodem namque redunda illa absumitur. pedes obtinet plures, quod non magis ad nandum, quam ad ingrediendum sunt suapte natura propensiores. partes supinas & capitis ita habent, ut alterae ad accipiendum reddendumque aquam brachiarum specie conditae sint: alterae planiores tabellatioresque in foeminis crustati generis omnibus, quam in maribus constet. & interiora vero operculi applicati hirtiora, amplioraque: foeminae caecri habent, quam mares, quoniam oua in ea aedunt non procul ut pisces, & cetera quae parere solent. quo enim ampliora sint, eo locum ouis prestare poterunt capacior. Locustae, cancrique omnes forcipem dextrum grandiore, valentiorumque habent. parte enim dextra efficaciora suapte natura sunt animalia omnia. redditur autem semper a natura cuique, vel soli, vel precipue, id quo uti potest: ut dentes, eosque aut exertos, aut serratos, aut continuos, & cornua & calcaria, & reliquas eiusmodi partes, quarum usus ad defendendum, aut dimicandum. Gammari soli non certum, sed alterutrumque, ut fors tulerit, forcipem ha-

bent grandiorē, tā mares q̄ fœminæ. causa autē cur forcipē habeāt, q̄ ex eo genere sint, quod forcipē habet. cur alterū grandiorē incertē, q̄ nō integrā sui generis naturā tenet: sed ita degenerat, vt quod ad aliud destinatū est, eo nō eodē, sed ad gressum vtatur. Quisnā situs partiū singularum sit, & qua differentia inter se discrepent, & quo mares cū fœminis dissideāt, ex cōmentatione, dissectionēq; animalīū petendum est.

¶ De partibus exterioribus molliū animalīū, & sāguine carētiū. Ca. IX.

Molliū partes interiores antē, cū cæterorū, exposui. nūc exteriorum ordinē persequemur. habent hæc foris alueū corporis indiscretū, & pedes parti priori iunctos circū caput, infra oculos circa os & dentes, sed cū cætera animalia quibus pedes, aut parte priore posteriorēq; eos habeant, aut latere, vt ea quæ multis pedibus innituntur, & sāguine carent, hoc vnū genus pedes parte, quā priorē in eo capimus, omnes cōtinet. cuius rei causa est, q̄ pars eius posterior ad priorē adducta est, extremāq; cōeunt & cōfundūtur. quomodo turbinatis inter testata accidit. Genus enim testatū omnino partim crustatis, partim mollibus simile est. quā enī foris terrenā portionē, intus carnē habēt, crustatis assimilātur. quā autē forma eiusmodi corporis cōstat, cū mollibus cōuenit omne quodāmodo: sed præcipue quæ ex turbinatis cuniculo in anfractū cōtorquētur. natura enī eorū vtrorūq; perinde se habet quasi quis directā lineā (vt in quadrupedū & hominū genere est) primū extrema lineæ parte superiore os sitū intelligat, quā, a: mox stomachū, quā, b: tū ventrē quā, c: deinde intestinū vsq; in ostiū excremēti quā, d. hæc ita ī sāguineo genere disposita sūt. & caput pectūsque locū obtinent primū. reliqua eorū ipsorū gratia, aut motus causa à natura adiecta sunt, vt priora posteriorāq; crura. In crustatis etiā insectisq; ordo interiorū eodē modo cōstare vult: sed officijs exteriorū motionū differt à sāguineo genere. At vero mollia & turbinata inter se quidē proxime cōstāt: sed ijs ecōuerso. finis enim ad principiū flectitur, quasi quis lineā efflectēdo adducat d, ad a. Cū enim ita partes interiores ijs collocētur, ambit alueus, qui in polypis tantū caput vocatur. qualis in testato genere turbo est. nec aliud interest, nisi q̄ alteris molle quod ābit est; alteris duro tegmine carnē natura cōplexa est, vt seruētur, cum difficulter moueātur. hinc fit vt excremētū tam mollibus q̄ turbinatis meatu ori vicino emittatur: q̄q̄ mollibus īfra, turbinatis à latere. hac de causa pedes molliū ita positi sunt, & contrā q̄ cæterorū. Sepiæ atq; loli-gines nō simili, vt polypi, modo cōstant. quoniā vim nandi tantummodo habent, cum polypi vel ingredi possint. habent enim sepiæ & loli-gines pedes supra dentes senos exiguos, eorūmq; nouissimos duos maiores. reliquos autem octonorum duos īfrā omniū maximos. vt enim quadrupedibus crura posteriora firmiora validiorāq; sunt, ita ijs quoq;

ff. iij.

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

maximi qui infra habentur. his enim onus sustinetur, motusq; potissimum agitur. duo etiam illi nouissimi maiores suis medijs sunt, quia illis ministrent. polypus medios quatuor habet maximos. Omnibus igitur his pedes octoni. sed sepijs & loliginibus breues: polypis magni, alueū enim corporis sepiæ & loligines habēt magnū: polypī parū. itaq; quod natura polypis ex corpore depserat, id in pedū lōgitudinē addidit. quod sepijs & loliginibus de pedibus abstulerat, eo corporis magnitudinē auxit. quā ob rē polypis pedes nō solū ad nandū vtilēs sunt: sed etiam ad ambulandū. sepijs autē & loliginibus inutiles sunt. parui sunt enī, cū alueū habeāt magnū. cū itaq; pedes habeant breues, atq; inutiles, ne estu maris tēpestatēq; exturbētur saxis. vt q; de lōginquo admoueāt, ideo promuscides binas prelōgas habēt, quibus veluti anchoris innituntur, seq; stabiliant modo nauigij tēpestate vrgente, venētur etiā procul, oriq; è lōginquo admoueāt. Polypi promuscide carēt, quoniā pedes ad vsum eundē cōmodos habeāt. Quorū autē pedibus acetabula cirramētāq; adsunt, hęc vim cōtextūmq; talē habent, qualem implicamenta illa quibus digitos atiqui medici indere solebāt. ita enī fibris implexa sūt, quibus carūculas, ceterāq; cedentia trahāt. quippe quæ lapsaprehendant, intēta premant, & retineāt, cū pars interior tota cōtingat, atq; amplectatur. itaq; cū aliud nō habeāt, quo capere ad mouerēq; possint, nisi aut pedes aut promuscides, hęc pro manibus obtinēt ad vim tū inferendam, tū propulsandā: atq; etiā ad cætera vitæ munera necessaria. sed cū cætera omnia geminis acetabulis seriē à capite in extremos vsq; cirros habeāt ordinatā, genus vnū polypi quoddā simplici inspergitur acetabulo. cuius rei causā ad lōgitudinē tenuitatēmq; brachij referēda est, cū enim angustū sit, simplicis acetabuli ordinē tantū capiat necesse est. nō igitur ita cōstant, quia id optimū: sed quia necesse sit propria substantiæ ratione. Pinnulā hęc omnia habēt circūdantē alueū. quæ cū in cæteris, tum in grādium loliginū genere iuncta, perpetuāq; gestatur. minores verò quas loligines vocant latiorē hanc habent, nec angustā vt polypi & sepiæ, neq; circūactam per totum alueum. sed de medio orsam. causa cur eam habeant, est, vt natent, & se dirigāt, vt volucres cauda pennis condita. pisces pene cartilaginata regūtur, polypis hoc minimum est. minimēq; conspicuū, quoniam paruum habeant alueum, quē satis suis pedibus dirigere possint. atq; de insectis, de testatis, de mollibus, dictum iam est, tam de interioribus q̄ de exterioribus partibus.

¶ De exterioribus viuiparorum animantiū, & sanguine præditorū partibus, & eorum cum homine in ijs differentia. Cap. X.

De genere sanguineo viuiparo denuo differēdū est, initio repetito à reliquis partium earū quæ antè expositæ sunt. quas vbi definierimus, cōtinuo de sanguineis ouiparis pari modo dicemus. partes, quibus caput animalium cōstat, & ceruix, & collum ex-

5 plicata iam sunt. habent autē caput animalia omnia sanguine prædita.
 exāguū nōnullis indiscretū hoc est: vt cancris. collū omnibus viuipa-
 ris est. ouiparorū alijs est: alijs deest. Quæ enim pulmonē hñt, collū etiā
 10 obtinent. Quæ autem spiritū extrinsecus non accipiunt, carēt hac par-
 te. Caput cerebri gratia potissimū est. hāc enim partē genus omne san-
 guineū habeat necesse est, & quidē loco obiecto cordi, ob eas quas ex-
 posuimus causas. sed natura sensuū etiā nōnullos in eo collocauit, quo-
 15 niā sanguis eius membri tēperatus modice sit, & idoneus tū ad cere-
 brū tepesciendū, tum ad sensuū tranquillitatē, atq; integritatē. Tertiā
 item partē subiecit eā quæ aditū cibo præberet. hic enim cōmode col-
 20 locaretur. quippe cū neq; supra cor & vitale principiū venter cōstitui
 posset, neq; si inferius q̄ nūc est, poneret, fieri posset, vt æque aditus cibo
 pateret. corporis enī plixior lōgitudo faceret, vt lōge à principio mo-
 uēdi & cōcoquēdi distaret. Sedenī caput ea causa cōditū est. collū autē
 25 arteriæ gratia habetur. quippe quod eā atq; etiā gulam protegat, ample-
 xūq; suo tueatur. hoc cæteris animalibus flexibile, & vertebris compa-
 ctū est. at lupo, & leoni osse perpetuo riget. cōmodius enim ad robur,
 q̄ ad cæteros vsus collum ijs esse natura voluit. A collo & capite crura
 30 priora pectūsque habent. sed homo vice pedū priorū, brachia & quas ma-
 nus dicimus, habet. Solus enim animalū omniū erectus est. quoniā eius
 35 natura atq; substātia diuina est. officiū autem diuini est intelligere atq;
 sapere. quod nō facile esset, si vasta corporis moles assideret. pondus e-
 nim tardiorē reddit & mentē & sensum communem. quam ob rem cō-
 cretione & pondere grauiore opprimente corpora vergere in terram
 necesse est. itaq; natura tute cōsulēs, pro brachijs & manibus crura pri-
 35 ora quadrupedibus subdidit. nam posteriora bina omnibus gressilibus
 esse necesse est. Quorum igitur anima pondus sustinere nō posset, hāc
 quadrupeda facta sunt. animalia nanque omnia, excepto homine, for-
 mā gerunt pomilionis. est enim pomilio cuius pars superior magna est:
 inferior, quæ sustinet pondus motūmq; exercet, parua, minimēq; respō-
 40 dens superiori. superiorem intelligi eam volo, quæ à capite vsq; ad ex-
 crementi ostiū pertendit, qua pectus etiā continetur. hominibus igitur
 hāc pars modice ad inferiorē condita est, multoq; minor adultis iam,
 perfectisq; euadit. infantibus enim è diuerso est. supior magna: inferior
 minor est. quā ob rem serpūt infantes, nec ambulare possunt. iam prin-
 40 cipio, ne serpere quidē possunt: sed immobiles iacēt. omnes enim infan-
 tes pomiliones sunt. tum pfectu ætatis, hominibus pars inferior auge-
 tur: quadrupedibus contrā, inferior primū maxima est, tū pcessu tēpo-
 ris supior crescit, quæ scilicet ea est, quæ ab ano ad caput porrecta est.
 vnde fit vt pulli equini paulo suis parētibus sint sūmissiores: atq; adulti
 45 crure posteriore caput attingere nequnt, qđ nouelli facile attingūt. So-
 lipeda & bisulca ita se habēt. digitata autē cornūq; vacua forma quidem
 ff. iij.

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

& ipsa pomilionis sunt: sed minus. quā ob rem pars eorum inferior ad
superiorē defectus ratione incrementum capessit. Auiū etiam & pisciū
genus, omnēq; sanguine præditū forma pomilionis est, vt dixi. Quā ob
rem bruta hominibus sunt demētiora. etenim inter homines pueri vi- 50
ris, & inter viros pomiliones mēte deficiūt, quanq̄ alijs viribus forte va-
leāt. cuius rei causa quā diximus, est, q̄ principiū animi admodū diffici-
le motu, corpulētūq; in ijs est. addo etiā, q̄ cū minus remaneat caloris,
qui efferat, plus autē terrenę portionis super sit, efficitur vt corpus ani- 55
malis tū minus, tū etiā multipes formetur, demūq; expes, p̄stratū-
que in terrā præ inopia caloris pueniat, sensimq; procedēdo ita dege-
neret, vt principium vitale capūtq; infra habeat. ad postremū immobile
sit, & sensu vacuū, plātāq; est vice mutata, vt supiora infrā, inferiora su-
prā habeat. radix enim plantarū vim obtinet oris, & capitis. semē cōtrā, 60
suprā, extremisq; ramis cōsistit. Sed quā ob causam animalīū aliud bi-
pes, aliud multipes, aliud omnino expes: & cur alia plātæ, alia animan-
tes constiterint, explicatū iam est. atq; etiā qua de causa homo animalīū
vnus erectus est, vtq; erectus suapte natura non desiderat crura prio-
ra: sed pro ijs brachia & manus à natura recepit. Anaxagoras igitur ho- 65
minem prudētissimū omniū animalium esse ait, quoniam vnus omniū
manus obtinet: sed recta ratio exigit, vt quoniā prudentissimus omniū
est, ideo manus receperit. manus enim instrumentū sunt, natura autē,
vt homo prudens, ita tribuere solet cuiq; rē qua vti possit. rectius enim
tibia dabitur perito tibix, q̄ tibiam habenti peritia tibix addetur. rem 70
enim minorem maiori potioriq; natura addidit, non maiorem nobilio-
rēmq; minori. quod si ita melius est, natura autē ex ijs quę fieri possunt,
facere solet quod melius sit, homo nō propter manus prudētissimus
est: sed quia prudētissimus omnium animalīū est, ideo manus obtinet.
qui enim prudētissimus est, rectē plurimis vti instrumentis potest. ma- 75
nus autem esse videtur nō vnū instrumentum: sed multa. est enim (vt
ita loquar) instrumentū ante instrumēta. natura igitur ei qui artes plu-
rimas recipere potest, manum reddidit, quæ ad plura instrumēta utilis
est. Qui autem hominem nō bene, sed deterrime omnium animalium
cōstare aiunt, nudum enim atq; inermem creatum referunt, non rectē 80
ij sentiunt. cætera enim animalia vnum auxilium habēt, idq; nullo pa-
cto possunt permutare, sed quasi calceata semper dormire, ac oīa age-
re, nec vestitū vnq̄ deponere pleniorē, neq; arma mutare q̄ semel acce-
perint, necesse est. At homini multa habere auxilia licet, eaque subinde
mutare. arma etiā quę velit, & vbi velit capere potest. manus enī & vn- 85
guis est, & vngula, & cornu, & hasta, & ensis, & quoduis aliud genus
armorū, aut instrumētōrū. quippe quæ oīa hæc sit, quoniā omnia & su-
mere potest, & tenere. cui manus naturę forma etiā adhibita est cōgrua,
(diuisa enim & multifida est) nā in eius diuisiōe, cōponēdi facultas est,

in cōpositione vis diuidendi esse non posset. vti etiam eadē modō sim-
 90plici, modō duplici, & omnino multifariā licet. Quin & flexus digitorū
 ad capiendū premendūq; cōmodissimē habēt. vnus à latere adiūctus
 est digitus, isq; breuis, & crassus: sed non lōgus. vt enim, si manus omni-
 100no deesset, potestas capiēdi non fieret: sic, nisi digitus hic à latere adesa-
 set, nō eadē illa facultas probe daretur. hic enim à parte inferiori sursum
 95premit, vt ceteri à superiore deorsum. quod fieri ita oportet, si valide quasi
 cōpula forti colligandū sit. pollet hic plurimū, vt vnus multos æquipa-
 ret. breuis etiā est, vt robustus sit, & quoniā nullā præstaret cōmoditatē
 si lōgus esset. rectē etiā nouissimus digitus paruus est: & medius lōgus,
 tanq̃ remus nauigij medius. quod enim officio capitur, circum per me-
 100dium digitū cōplecti potissimū necesse est. Sedenim pollex & magnus
 qui à latere iunctus est, ideo appellatur, quāuis paruus sit, quia ceteri
 sine eo inutiles ferē sunt. Vngues etiā rectē natura molita est. quippe
 110quæ cæteris animalibus eos, vel ad vsum alium dederit: homini autem
 operimenti tantū gratia excogitarit. digitos enim extremos integūt
 105& tuentur. flexus brachiorum homini tum ad cibum admoūdum tū
 ad cæteros vsus contrā, q̃ quadrupedum generi aguntur. illis nanq; in-
 trorsus poplites flecti necesse est, vt ad gressum vtilēs sint. vsum enim
 pedum præstāt artus priores, quanq̃ illius etiam generis ea quę digita-
 ta sunt, non modo ad gressum vtuntur prioribus cruribus: verū etiam
 110ad manus officia vti nitūtur. quippe quæ & capiant prioribus cruribus
 & repugnent. quod solipedes posterioribus faciunt. nō enim crura eo-
 rum priora cubitis manibūsq; proportionē respondent: vt nōnullorū
 ex ijs, quorum pedes in digitos finduntur. ob id pedes priores quinis
 distinctos digitis habent, posteriores quaternis: vt leones, & canes, atq;
 115etiam lupi, & pantheræ. quintus enim eorum quinto magnōq; manus
 respondet. Sed quæ parua inter digitata sunt, posteriores etiam quinq;
 digitos obtinent, quoniam serpere solēt, scilicet vt vnguibus numero-
 sioribus apprehendendo facilius obrepant ad sublimiora. Pectus inter
 lacertos homini constitutum est, cæteris inter crura priora. latū id esse
 120in homine ratione permittitur, cum nihil lacerti adiūcti lateribus im-
 pediant. At quadrupedibus, q̃ ante se crura cum ambulant, locūmq;
 mutant, protendūt, pars hæc coartata est. vnde fit, ne quadrupedes eo
 loco habeāt mammas. nam homini, q̃ & spatij laxitas permittit, & car-
 125nosa ea pars est, cū operiri sedem cordis cōueniat, māmæ pectori affor-
 matae sunt carnulentæ. maribus quidē ob eam quam diximus causam:
 sed fœminis ad alterum quoq; opus natura mammis abutitur, quod eā
 sæpe facere dicimus. cibum enim in ijs recōdit suis paruulis. binę homi-
 ni māmę, quoniā binę sunt partes, dextra, & sinistra, duriusculæ, spacio
 130interposito determinātur. quod & costę eodē loco sibi cōeant, sine vlla
 molestia. ceteris animalibus māmæ in pectore haberi inter crura nō

ff.v.

ARIST. DE PART. ANLET EARVM CAVS.

possunt. ita enim gressum impedirēt. pluribus autē locis alijs habētur
 sine vllō impedimēto. quibus enim solida vngula, aut cornua, & partus
 numero pariori, hęc mammas inter femora habēt, easq; binas. Quę au
 tem numerofo partu, & pede multifido sunt, hęc aut plures per ventrē
 duplici ordine vtroq; de latere gerunt, vt fues, vt canes: aut binas tan
 tum medio vētre, vt leo. cuius rei causa est, non quia parcissimē gene
 rat. nā plures q̄ duos interdū ædit, sed q̄ minus lacte abundat. cibum
 enī quē raro assumit, quoniā carniūorū est, in corpus absumit. Elephas
 duas tātūm habet, easq; sub armis. causa cur duas habeat, q̄ vniprolis
 est. cur nō inter femora, q̄ multifidū est. nullū enim inter femora habet,
 cui pedes discreti in digitos sunt. cur suprà sub armis, q̄ in ijs quę plu
 res obtinent māmās & primę sunt, & plurimū lactis hauriunt, quę ea
 parte continētur. argumēto est, quod scrofę facere assolēt. porcis enim
 æditis primis māmās prębēt primas. ergo cui vnū est quod primū in lu
 cem prodit, id primas habeat māmās, necesse est. primę autē quę sub
 armis habētur. elephas hac de causa duas, eóq; loco, māmās habet. Quę
 autē multiprola sunt, hęc toto ventre exuberant. cuius rei causa est, q̄
 ea quę prolē numerosiorē educatura sint, māmās desiderant numero
 siores. quas cū per latitudinē nō nisi duas habere possint, videlicet ra
 tione bipartiti corporis, in dextrū sinistrūmq; per longitudinē habeāt,
 necesse est. Locus autē vnus qui inter priora & posteriora crura inter
 iacet, porrectus per lōgitudinē est. Quę autē nō multifida sed deprola
 sunt, aut cornuta, hęc inter femora māmās habent: vt equa, asina, came
 lus. hęc enim singulos pariunt. & pes equo & asino solidus, camelo bi
 fulcus. cerua etiā, capra, vacca, & reliqua generis eiusdē māmās parte
 eadem gerūt. cuius rei causa est, q̄ hęc sursum versus capiāt sui corpo
 ris incrementa. itaq; vbi cōfluuiū & copia excrementi sanguinis, qui lo
 cus sanē infrā est, & circa effluētis materię ostia, ibi māmā à natura po
 sitę sunt. qua enim parte motus agitur alimenti, inde etiā capi alimen
 tum potest. sed enim homo & fœmina & mas habet mammas. in cate
 ris mares nōnulli carēt: vt equi. nō enim omnes, sed tātūm qui matri si
 miles prodire habēt. de mammis dictum iam est. A pectore vēter sub
 iacet, costis non clusilis, ob eam quā antē reddidimus causam, scilicet
 ne aut cibi tumorē, qui per calorē necessario euenit, aut vteros plenos
 impediāt: finem autem thoracis appellati faciunt partes, quę ostiū ex
 crementi tum sicci, tum humidi continēt. natura vero parte eadē tum
 ad humidi excrementi exitum, tum ad rem veneream vtitur in sexu tū
 fœminino, tum etiā masculino omni sanguineo, exceptis paucis: in om
 nique viuiparo genere, nullo excepto. cuius rei causa est, q̄ genitura
 humor quidā excrementitius est. sed hoc ita esse nūc subiiciatur: pōst
 de ijs quoq; postea definiemus. nūc illud subiaceat, menstrua etiam fœ

minarum excrementum esse, & vacantem materiam. humida autem suapte
 natura sunt mēstrua & genitura. itaq; eorū profusione similibus, eisdēq;
 175 tribui partibus, ratio est. intus autem, quēadmodum se habeant, & qua
 differāt ratione, semen genitale & gestatio vteri, ex animalium historia
 cōmētationēq; apertū est. & cū de generatione agemus, dicetur. formas
 etiam harum partium tales necessario ad officium propositum esse de
 bere, quales iam sunt, obscurum nō est. sed maris instrumentū alterum
 180 ab altero differt pro discrimine corporū. nō enim æque neruosa natura
 omnia constant. augetur etiam & minuitur hoc vnū membrū sine vlla
 morbi mutatione. horū enī alterū vtile ad coitū, alterū ad ceteros cor
 poris vsus cōmodū est. nā si semper simili modo se haberet, impedimē
 to nimirū esset. cōstat hoc membrū ex eiusmodi partibus, vt eorū quæ
 185 modo dixi, vtrūq; possit euenire. partim enim neruū, partim cartilagi
 nē habet. itaq; & contrahi potest, & extēdi: atq; etiā flatus capax est. Sed
 quadrupedes fēminæ omnes in auersum mingūt. quippe quæ genitale
 nō alibi cōmodius habere possint ad coitū. Mares vero perpauci in a
 uersum mingūt: vt lynx, leo, camelus, lepus. Solipes nullū sic mīgit. Ho
 190 minis partes posteriores, & crura, peculiari modo præ quadrupedibus
 habentur. Caudā omnia ferē nō solum viuipara: sed etiam ouipara ha
 bent. nam et si plerisq; magnitudine membrū id caret: tamē aliquid pro
 minet, quod caudā describere possit. homo vnus cauda vacat: nates ha
 bet. quod nulli quadrupedū datū est. crura etiā homini femore suraq;
 195 carnulenta sunt. cū cætera animalia omnia nō modo viuipara, verū etiā
 quēcūq; cruribus cōstant, vacua carne hæc habeāt. neruosa enī, ossulēta,
 spinosa, rigida. quorū causā vna est propē dixerim omnium, q̃ homo so
 lus animalīū erectus est. vt igitur facile sustinere supiora posset, natura
 corpulentīā parti superiori dēpsit, inferiori addidit. itaq; nates carnosas
 200 fecit, & femora, & suras: sed nates vel ad corporis requiē vtilēs reddidit.
 quadrupedes enī stare diū infatigatis viribus possunt, vtq; quasi iaceāt,
 cū quaternis fultis innitātur. At vero homines nō facile erecto corpore
 stādo durant: sed requiē sedilēq; desiderāt. homo igitur nates, & crura
 carnosa habet ob eā quā diximus causā. & cauda ob eā rem vacat: ali
 205 mentū enim quod caudā adit, in hæc ipsa absimitur. vsūsq; caudæ ne
 cessarius defuit, quoniā nates sua corpulentia satis operiūt. At quadru
 pedes & reliqua animalia ecōtrario. cū enim forma pomilionis degene
 rent, parte sui superiore pōdus, omnēmq; corpulentia sustinent, scilicet
 dēptā parti inferiori. itaq; crura habēt rigidiora, & natibus vacua. sed vt
 210 pars quæ exitū excremento ministrat protegeretur, & custodiretur, cau
 dam ijs natura reddidit, sublato quod ad crura deferretur alimēto. Si
 mia q̃ forma ambigua sit, vt & in neutro & in vtroq; genere sit cōstituē
 da, ideo nec caudā habet, neq; nates. videlicet, vt bipes cauda vacat, vt
 quadrupes natibus. Caudarū autem plures differentia sunt. & natura

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

ijs quoq; abutitur, cū nō modo ad integendā tuendāq; sedem vtatur, 215
 verū etiā ad reliqui corporis vsum, atq; vtilitatē. Pedes quadrupedū iter
 se differunt. alijs enī solidi, alijs bifidi, alijs multifidi. solidi sunt eorū qui-
 bus prae corporis magnitudine, copiamq; terrenae portiois pro cornu,
 aut dēte, materia ad vnguis naturā secesserit. sedenī ex ea copia p plu-
 ribus vnguibus vnus vnguis scilicet vngula coalescit. Talo etiā ob eā 220
 rē carēt (quod magna ex parte dixerim) atq; etiā, q si talus adesset, crura
 posteriora difficiliora flecterentur, celerius enī & aperiūtur, & claudun-
 tur quā singulis angulis cōstent, q quā pluribus. Talus autē, vt qui cla-
 uus est, tanquā alienus artus duobus hisce inferitur, pōdus quidē affe-
 rens: sed gradū efficiens tutiorē. hinc enim & ea quā talū habent, nō in 225
 prioribus sed posterioribus tantū cruribus eum continēt, quoniam le-
 uiora, flexibilioraq; esse debent, quā praeceant. firmiora autē cōtentio-
 rāq; esse posteriora congruit: ad repugnandū etiam inferendūq; ictū
 vehementiorē cōmodius ita constāt. genus autē hoc animalū cruribus
 ita vti posterioribus solet. bifulca talū habere certū est. ijs enī posteriora 230
 sunt pleniora: & quoniam talū habeāt, solipeda esse nō possunt, quasi os
 quod pedi deest, maneat in suffragine. digitatis talus non est. nā si esset,
 digitata nō essent: sed tantū latitudinis funderetur, quantū talus occu-
 paret. quā ob rem ea quā talū habent, magna ex parte bifulca sūt. Ho-
 mini pedes omniū maximī pportione magnitudinis merito. solus enī 235
 erectus est. ita qui duo pōdus corporis totū suscepturi essent, lōgitudi-
 nem latitudinemq; obtinere debuerunt. digitorū etiā manus magnitu-
 do cōtrā q pedis est ratione. manus enī officiū est capere atq; premere.
 itaq; lōgos habeat digitos oportet. manus enī parte qua se flectit com-
 prehēdit. pedis autē officiū est tute constare. quod ea parte pedis effici 240
 putandū est, quā infissa est. extremum autē fissum q infissum esse melius
 est. nā si pes totus infissus esset, totus cōsentiret parte aliqua laborante:
 quod fasso in digitos eque accidere nō potest. breues etiā minus offendi
 lādīq; possunt. quā ob rem hominū pedes multifidi & breuidigiti sunt.
 Vnguū genus eadē causa pedes, qua manus obtinent. extrema enim 245
 operiēda muniendāq; potissimū sunt propter imbecillitatē. de anima-
 libus sanguineis, viuiparis, terrestribus ferē omnibus dictum iam est.

De partibus ouiparorum, tum quadrupedum, tum expedum.
 & quam ob causam ita natura digesta sint. Cap. XI.

Anguinea vero ouipara partim quadrupeda sūt, par-
 tim expeda, quale vnū tantūmodo genus serpētū est.
 causam quā ob rem id pedibus vacet, reddidimus, cū
 de gressu animalū ageremus. cetera eius forma simi-
 li quadrupedibus ouiparis sunt. habent hāc anima- 5
 lia caput, partēsq; capitis eisdem de causis, quibus cæ-
 tera sanguinea genera. Linguā etiam in ore continent omnia, excepto

vno crocodilo fluuiatili. hunc enim non nisi locū tantummodo linguā
 habere putaueris. cuius rei causa est, q̄ idē & terrestris & aquatilis quo-
 10 dammodo est. ergo vt terrestris locū obtinet linguā, vt aquaticus elin-
 guis est. pisces enim, vt dictū est, aut nullā habere linguā videntur, nisi
 valde resupinētur: aut inexplanatam habent. causa est, q̄ ijs linguā vsus
 20 perq̄ exiguus est: quoniam mādere prægustarēq; nō possint: sed in de-
 uorando sensum voluptatēq; cibi capiant. lingua enim sensum mouet
 15 saporū. esculentorū autē omniū voluptas in descendēdo cōtingit. dum
 enī deglutimus, pingua sentimus, & salsa, & dulcia, & reliqua generis
 eiusdē. sensū igitur hunc animalia etiā ouipara habent. & omniū ferē cō-
 dimentorū esculentorūmq; in deuorādo gulæ tactione suauitas existit,
 & gratia. quā ob rem nō qui potionum, saporūmq; incōtinentes sunt,
 20 ijdem etiam cōdimētis ac cibo luxuriant. Sed cum cæteris animalibus
 sensus quoq; gustādī adiunctus sit, illis quidē alter quasi vnus tributus
 est. Lacertis ex quadrupedibus ouiparis lingua bifida, vt serpentibus:
 partēq; extrema pilosa admodū, vt dictum iam est. quin etiā vitulis ma-
 25 rinis lingua bisulca est. quā ob rem hęc animalia omnia tenuia sunt. Ser-
 ratis etiā dentibus quadrupedes ouiparæ sunt modo piscium. Sēforia
 autem omnia simili modo, atq; cætera animalia habent. verbi gratia, na-
 res olfaciendi, oculos vidēdi, aures audiēdi sensoriū. nō tamen hęc emi-
 nent, quomodo ne auibus quidē, sed foramina tantum habentur. causæ
 30 vtriusq; duritia cutis est. altera enim pēna, altera cortice integūtur. cor-
 tex loco squamæ & simile est: sed sua natura rigidior atq; durior, quod
 in testudine atq; serpentibus magnis & crocodilo fluuiatili palām fit.
 firmior enim osse euadit, vt qui talē naturā sortiatur. Palpebram supe-
 riorem hęc animalia nō mouent, vt ne aues quidē: sed inferiore cōni-
 35 uent. ea de causa, quā cū de illis ageremus, reddidimus. sed cum auium
 nonnullæ ab angulis membrana obeunte niētentur, hęc nō niētantur.
 Sūt enim oculis durioribus, q̄ aues. causa est, q̄ illis vtpote volucris
 acū cernēdi cōmodius ad vitæ munera sit. hęc autē quoniā cauernas
 subire omnia solent, minus cernendi vsū exquisitū requirūt. Sed cū ca-
 40 put ī partes duas diuidatur, scilicet superiorē & inferiorē maxillā, homo
 & viuiparæ quadrupedes, maxillā sursū, deorsū, atq; in latera agitāt: pi-
 sces vero & aues & ouiparæ quadrupedes sursum, deorsūmq; tantū mo-
 uent. causa est, q̄ eiusmodi motus vtilis ad mordēdū secādūmq; est. qui
 autē in latus agitur, ad cibū molendū cōficiēdūmq; accōmodatur. Quæ
 45 igitur dentes habēt maxillares, ijs motus cōmode agitur in latus. Quæ
 autē maxillarib⁹ carēt, ijs nullo pacto vtilis motus hic est. quā ob rē sub-
 latus ijs omnibus est. nihil enī natura superuacuū facit. Cætera omnia
 maxillā mouent inferiorē, crocodilus fluuiatilis vnus superiorē. cuius
 rei causa est, q̄ pedes ad capiendū retinēdūmq; inutiles habet. parui enī
 admodum sunt. itaq; ad hunc vsū natura os ei pro pedibus vtile cō-

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

didit. Ad retinendum verò, unde ictus inferri vehementius potest, inde
 motus cōmodius agitur. infertur autē vehementius de super, q̄ de par- 50
 te inferiore. ergo cū vtriusq; tum capiendū, tum mordendū vsus ore ad-
 ministratur, magis autem necessariū retinendi officium sit, cui nec ma-
 nus sint, neq; pedes idonei, cōmodius huic est mouere superiorē ma- 55
 xillam q̄ inferiorē. Quod idem causā est, cūr etiā cancri superiorē sui
 forcipis partē moueāt, nō inferiorē. habent enim pro manu forcipem.
 illū itaq; vtilem ad capiendū, non ad mordendum forcipem esse oportet.
 mordendū autē secandūq; officiū dentis est. cancris igitur, ceterisq;
 quibus licet ociosis cibū capere, quoniā in humore non sint, oris vsus
 partitus est, vt manibus aut pedibus capiant, ore secant, & mordeant. 60
 at crocodilis os in vtrūq; vsū vtile factum est à natura, cū ita maxillæ
 moueātur. Collum etiā omnia huiusmodi animalia obtinēt propter
 pulmonē. quippe quæ aërem per arteriæ fistulā productiorē, & accipiat
 & reddant. collum enim id appellamus quod inter caput & armos hu- 65
 merosve interiacet. Serpens inter hæc collū minime: sed proportionale
 colli habere videri potest. siquidē extremis, quæ modo dixi, pars hæc de-
 scribenda est. propriū serpentibus præ ceteris eiusdē generis animalibus
 est, vt caput vertere in auersum, reliquo quiescente corpore valeāt.
 cuius rei causa est, q̄ modo insectorū structura volubili cōstāt. vt verte- 70
 bras. cartilaginosas, & flexibiles habeāt. euenit igitur id serpētibus ne-
 cessario hac de causa. ad melius verò, vt ita vitare possint, quæ ab auerso
 noceāt. cū enim prælōgo sint corpore & pedibus careāt, inepti sunt ad
 se cōuertendū, tuēdūmq; cōtra ea quæ à tergo incurrāt. nihil enim vti- 75
 litatis esset, si caput erigere quidem possent: sed circūagere nequirent.
 Habent hæc & eā quæ pectori proportionetur partē, mamas nec ea par-
 te, nec vsu suam sui corporis cōtinent. Aues etiā ❖ mammis carēt. cuius
 rei causa est, q̄ nullū ex ijs habeat lac. mamma enim cōceptaculum, &
 tanq̄ vas lactis est. nec solum hæc, sed etiam quæcūq; nō viuipara intra 80
 se sunt, lacte vacant, quoniā oua pariūt. in ouo autē lacteus ille cibus in-
 genitus ouiparis cōtinetur. sed de his planius dicetur, cū de generatio-
 ne agemus. de inflexu curuarū partiū cōsideratū iā est, cū de cōmuni
 animalium gressu ageremus. Caudā etiam genus id animalium habet, par-
 tim prolixiorē, partim breuiorem. cuius rei causam antè in vniuersum
 reddidimus. Omnium vero ouiparorum pedestrium tenuissimus cha- 85
 mæleo est. quippe qui omniū maxime inopia sanguinis rigeat. causa ad
 mores animæ eius referēda est. præ nimio nanq; metu, multiformis ef-
 ficitur. metus enim refrigeratio per inopiam sanguinis calorisq; est. De
 partibus animalium sanguinei generis tū expeditū, tū quadrupedum, aut
 bibedum, quænam sint extrā, & qua de causa, dictum ferè est.

¶ De partibus auium exterioribus, & earum differentijs, quâsq;
 ob causas sic à natura posite sint. Cap. XII.

Græcè addi-
 tur, atque pi-
 fces.

Ves autē discrimine inter se discrepant, eo q̄ in excessu defectiue partiū, & in pluriſ minorisq; ratione versari percipimus. Sunt enim earū aliæ longo crure: aliæ breui. linguā etiā aliæ latiusculam habent, aliæ angustam. eodēmq; modo reliquis partibus differūt. At priuatim inter se paulo ratione partiū differūt. quāq̄ à ceteris forma etiā partiū discrepēt. Pēnatū enī genus omniū auiū est, idq; propriū habet ad cetera animalia. cū enim alia pilo, aut squama aut cortice tegatur, aues pēna operta sunt, pēnamq; habēt fissam, nec simili specie, atq; ea, q̄ totipēna à penne cōtinuitate appello. his enim fissā, illis infissā est pēna. & altera excaulis, altera caulata est. quinetiā capite rostri naturā singulārē ac propriā prē ceteris gerūt. elephātis enim naris p manibus est, insectis quibsdā lingua oris officio fungitur: at his vice dentiū manūsq; rostrū ossium datum est. de sensuum locis dictum iam est. collū auiibus quoq; porrectū eadēmq; de causa qua ceteris est. hoc alijs breue, alijs longū, & ferē pro crurū modo magna ex parte descriptū est. Quibus enī lōga sunt crura, ijs collū lōgū. contrā, quibus breuia crura, ijs collū breue, prāter q̄ palmipedibus. Collum enim nec breue cum cruribus longis, nec lōgum cū breuibus pastum administrare ex terra potest. carniuoris etiā volucris longitudo colli incōmoda est. imbecille enim quod prolixū est. ijs autē victus beneficio virium cōparatur. quā ob rem nulli collū longū, cui vngues adunci, palmipedes, & quæ diuisis quidē, sed parū diductis digitis sunt, vt quæ eodē genere cū palmipedibus contineantur, collū longius habent. tale enim ad cibū ex humore petendū cōmodius est. sed crura ijs breuia, vt melius natare possint. Rostra etiā inter se differūt victus ratione. alijs enim rectū, alijs vncū rostrū est. rectū ijs, quæ cibi capiēdi gratia tātū id habēt: vncū carniuoris. Tale enim vtile est ad retinēdū ijs, quę raptu viuāt, & cibū ex aialibus petere necesse habeāt. quibus autē victus ratio placida, herbisq; cōparāda est, ijs rostrū latū. hoc enī & ad effodiendū pabulū, & ad euellendū, & ad tōdendū cōmodius est. nōnullis longū, vt & collū, quoniā cibū ex alto capere soleāt. & quidē bona pars tū earū, tū etiā palmipedū, aut simpliciter, aut parte eadē captura bestiolarum quarundā aquatiliū viuit. Itaq; fit vt collo quasi arundine piscatoria, rostro autem veluti linea & hamo vtant. partes vero pna supinæq; & thorax appellatus quadrupedū, cōfusus in genere auiū habētur. alæ enim pro brachijs, & prioribus pedibus depēdent, membrū peculiare auium. quam ob rem pscapulis extrema alarum dorso adhærēt. Crura vt in homine bina, sed intrō flectenda, vt quadrupedū suffragines, nō, vt hominis poplites, foras. alas autē quas vicē crurū priorū cōplere modo diximus, in orbē agunt. bipes necessario est genus auium inter ea quę sanguinē habent, atq; etiā aligerum. Cum enim sanguinea quæq; non pluribus q̄

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

quaternis notis moueantur, membra pendētia quaterna auibus quoq;
 sūt, vt cæteris gressilibus, & pedestribus, q̄q̄ illis brachia aut crura qua-
 terna. Auibus vice crurū priorum brachiorūmve ala cōmune datū est 45
 membrū. hac enim volatiles sunt. quæ quidē volādi vis in auis essentia
 cōtinet. itaq; necessario restat, vt bipedes sint. ita enim notis siue signis
 quaternis, alis scilicet additis moueātur. Pectus acutū carnosūmq; om-
 nibus est. acutū, vt melius volēt. lata enim, quia multū aëris p̄pellūt, dif-
 ficilius mouētur. carnosum, quia quod acutū est, nisi plene opertū sit, 50
 imbecillū est. Pectori vter subiacet ad ostiū vsq; excremēti, & suffragi-
 nē trudēs nō aliter, q̄ in quadrupedū atq; hominum genere. igitur inter
 alas, & crura partes hæ positæ sunt. Umbilicū omnia hñt, quæ vel vtero
 viuiparis æduntur, vel ouo ouiparis excludūtur: sed auibus iā adultis
 hic delitescit, incertūsq; est: vt patet per generationē eorū. intestini nāq; 55
 coalitu vmbilicus auiū cōsistit. & nō venarū pars vlla est, vt in viuiparo
 genere. Itē auiū alix volaces alisq; grādibus, atq; validis sūt: vt q̄ vngues
 hñt adūcos, & carne vescunt. volaces enī tota vita esse necesse est. itaq;
 pēnis abūdāt, & alarū magnitudine p̄stāt. sed nō modo q̄ vncis sunt vn-
 guibus, verū alia quoq; genera volucrū volatu superant: videlicet ea, q̄ 60
 vel p̄nitate volādi sese tueant, vel loca mutare soleant. sunt q̄ nō vola-
 ces, sed graues sint, quibus vita terrena, & aut fruge viuunt, aut nant,
 & apud aquas imorant. Corpora vncūguiū exigua sunt, exceptis alis.
 quoniā alimenti copia in alas, & arma p̄sidiūmq; absumit. cōtrā, q̄ vola-
 ces nō sunt, ijs corpora in molē euadūt grandiorē, atq; ita efficiūt, vt sint 65
 grauiore. Sed grauiū nonnullis p̄sidio calcar est, quod vice alarū suis
 cruribus gerunt. eadē vero q̄ & calcar habeat, & vngues adūcos, nul-
 la est. causa est, q̄ natura nihil supuacuum facit. volaci autē vncūgui
 generi calcar vsui esse nō potest. vtile enim tantū in pedestri certā-
 mine est. quam ob rē grauiū nonnullis adiunctū est, quibus vngues ad- 70
 unci nō solum inutiles, sed etiā nocui essent, cum ad solum hererēt, &
 cōtra ingressum infixi reniterent. quā ob rē vncūgues oēs difficulter
 ambulant, nec in saxis consistunt. natura enī eiusmodi vnguiū contrā-
 ria in vtrunq; est. euenit id p̄ generationē necessario, cū quod terrenū
 & p̄cax in corpore est, formam partium cōmodarum ad pugnam reci- 75
 piat. itaq; vbi sursum pruerit, rostri duritiā aut magnitudinem facit.
 vbi deorsum lapsum est, calcaria cruribus valida effingit, aut pedibus
 vnguium magnitudinē & robur. Simul autē hæc singula locis diuersis
 efficere nō potest. distracta enī excrementi eius natura inualida reddi-
 tur. Item alijs crurū longitudinē condidit, alijs pedū interualla cōplet, 80
 digitosq; in palmæ effigie contextit. quo fit necessario, vt aues aptæ ad
 nandū, aut omnino palmipedes sint, aut discretos quidē habeant digi-
 tos, sed singulis ānexa latitudine cutis: veluti spadículas ductu perpe-
 tuo gerant. hæc necessario his de causis veniunt. Quòd autem ad notæ

85 melioris rationē attinet, pedes eiusmodi habent vitę, quā degūt gratia,
 vt cum in humore viuant, nec pinnis vtantur, pedes ad nandum vtiles
 habeant. ijs enim perinde vtuntur, vt remis nautę, & pinnulis suis pi-
 90 sces. quam ob rem si vel piscium pinnula, vel auium pedibus interie-
 cta cutis destruetur, nare non poterunt. Sunt in genere auium quę lon-
 gis cruribus innitantur. cuius rei causa est, q̃ vita earum palustris est.
 natura enim instrumenta ad officiū, non officiū ad instrumenta accom-
 modat. quoniam igitur nantes nō sint, ideo nō palmipedes sunt. q̃ in solo
 pręmolli & lubrico degant, hinc longa ijs crura, & digiti productio-
 95 res. flexus etiā plures in digitis magna ex parte. sed cū volaces nō sint,
 & tamen ex eadē materia oēs consent, efficitur, vt alimentū quod ceteris
 ad caudā transmittatur, ijs in crura id absumptū, reddat eam partē
 auctiorem. quapropter in volatu pro cauda ijs vtuntur. porrectis enim
 cruribus in auersum volāt. ita enī fit, vt inter volādū nō impediat pedū
 100 plexitas, sed iuuat. At quibus crura breuia sunt, hęc ad ventrē cōtractis
 cruribus volāt. cū enī nullis earū impedimēto sint pedes ita positi, vncū
 guibus, vel ad raptū habētur expeditiores. Quę longo sunt collo, si id
 crassius hñt, volāt collo porrecto. si tenue, curuato ferūtur. cū enim te-
 nue pręlōgitudine quatit, facile frangi potest. Clunis auibus omnibus
 105 est, q̃q̃ non clunē, sed femora bina habere propter longitudinē clunis
 videātur. quippe cū ad mediū vsq; ventrē porrigatur. Causa est, q̃ genus
 hoc animalū bipes est, nō erectū. nā si modo hominū aut quadrupedū
 clunē breuē à sede, crūsq; deinde directā strue subditū haberet, omnino
 stare nō posset, homo enim quia erectus est, stare potest. Quadrupedi-
 bus crura priora ad corporis pōdus sustinēdū subdita sunt. At aues nec
 110 erectę sunt, quoniā sua natura in pomilionē degenerāt: neq; crura ha-
 bēt priora, quoniā alas vice eorū fortiūtur. itaq; natura pro ijs clunem
 longiorē emolita duxit ad mediū, corpūsq; pñū fulciuit: & crura subdi-
 dit ea parte qua pondere æquilibrāte, & ambulare æquilibrio possent,
 & cōstare. Sed quā ob causam genus auū bipes nō erectū sit, explicatū
 115 iam est. cur autē crura carnosā non habeat, eadē causa est, quā de qua-
 drupedū cruribus reddidimus. Sunt auibus digiti quaterni æque om-
 nibus, tam multifido, q̃ palmipedi generi. nā de struthione terrę Africę
 incola postea definiemus, vt bisulcus est, vnā cū reliquis quę ad auium
 genus habet cōtrarijs. Sed cum omnibus quaterni digiti sint, tres parte
 120 priore habētur. vnus posteriore pro calce, vt tute sit, qui minutus inest
 in ijs quę longa habent crura: vt in crece euenit. nec est quod plures
 habeat digitos. sed cū talis digitorū positio in cæteris sit, in iynge vna,
 quā turbinē appellatā dixi, vtrinq; bini. causa est, q̃ eius corpus minus
 q̃ ceterarum propensum est in aduersum. Testes omnibus auibus esse
 125 certum est: sed intus lumbis adhærent. cuius rei causam in generatio-
 nis ratione animalium explicabimus. partes auium ita se habent.

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

De partibus piscium exterioribus, & earū causis. Cap. XIII.

Piscium genus mutilatius itē, ac imperfectius, q̄ auis, par-
 tibus exterioribus est. Non enim crura, nō manus, nō
 alas hoc habet. cur ita, causa iam exposita est. Sed cōti-
 nuo simplici corpore à capite ī caudā vsq; porrigitur.
 Cauda v̄ro ipsa nō oībus similis est. sed cū cāteris nō
 euariet, planorū nōnullis spina cōstat, & longa est. in-
 crementū enī eius partis ad piscis latitudinē trāsit: vt in torpedine, pa-
 stinaca, & si quid aliud eiusmodi cartilagineū est. horū igitur cauda spi-
 nosa, & lōga est. quorū dā carnosā quidē: sed breuis eadē causa, qua & tor-
 pedini. nihil enī refert, breuis, carnosāq; sit, an lōga atq; rigidior. cōtrā ac-
 cidit ranis. q̄ enī latitudo earū parte priore minus carnosā est, ideo natu-
 ra quātū corpulētiē priori ademerat, tātū posteriori & caudē addidit. pi-
 scibus nulla mēbra depēdēt, quoniā corū natura natilis est ratione suā
 substantiē. nihil enī supuacaneū, nihil frustra natura agit. Sed cū sua sub-
 stātia sanguinē habeāt, & tñ natiles, nō gressiles sint, pinnulas habēt, vt
 nantes: pedibus carēt, vt nō pedestres, sed aquatiles. pedū enim additio
 utilis ad motū qui in pedo, hoc est solo, agatur: vnde & nomen inditum
 pedibus est. Ad hęc, fieri nō potest, vt simul & quaternas habeāt pinnu-
 las, & pedes, aut aliud eiusmodi mēbrum, cū sanguinē habeāt. Corduli,
 quāuis brāchijs prādicti, pedes habēt, quoniā pēna carēt. caudam etiā ha-
 bēt laxā, & latam. pisces qui nō lati sunt modo raig aut pastinacæ, qua-
 ternas pīnulas habēt, binas parte prona, & binas supina. neq; est qui ha-
 beat plures. sanguine enim careret. binas, quæ parte prona lateribus
 geruntur, omnes ferē habent. reliquis quæ subditæ sunt, carent nōnul-
 li ex longis & corpulentis, vt anguilla, vt cōger, & mugilū genus, quod
 in lacu sipharū nascitur, nullē omnino pinnæ prelōgis & serpētis speciē
 referētibus, vt murenq; sed flexuoso impulsu corporū ita humore vtun-
 tur, vt terra serpentes. modo nāq; eodē serpentes natant, quo in sicco
 repūt. Causa cur id genus pisciū pinnis careat, eadē est, qua serpentes
 pedibus vacēt. cuius rei causā explicauimus, cū de incessu & motu ani-
 maliū ageremus. aut enī male mouerētur, aut nullo pacto moueri pos-
 sent, si quaternas mouēdi notas haberēt. vix enī mouerētur, siue propin-
 quas inter se haberēt, siue remotas, ppter lōgius interuallū. sed si plures
 mouēdi notas, sanguinis vacua essent. hęc eadē causa bipēnibus quoq;
 piscibus reddēda est. serpētis enim ea quoq; faciē referūt, & sui corporis
 flexu pro duabus pinnis vtūtur. vnde fit vt in sicco & repere possint, &
 diutius viuere. itaq; alteri nō p̄tinus, alteri, cū pedestris naturē familia-
 res sint, minus exanimātur. Qui autē binis tantūmodo pinnis natāt, eas
 habēt, quæ parti prone adherēt, nisi latitudo prohibeat. easq; iuxta caput
 positas gerūt qui habent, quoniam eo loco longitudine careāt, qua vi-
 ce pēnarū moueant. corpus enī eius generis pisciū exporrectū in cau-

dā est. Raia, & similes pro pinnis extrema sui corporis latitudine natāt.
 Squatina, & rana pinna lateribus accommodatas infrā gerūt, ppter am-
 plitudinē partis superioris. quę autē parti supinę cōmissę sunt, eas iuxta
 45 caput adiunctas hñt. nihil enī latitudo impedit, quo minus moueant.
 sed p superis illis has gerunt minores ijs, q̄ ad latera applicant. Torpe-
 do duas iuxta caudā pinas habet, p reliquis latitudine vtitur, & vtroq;
 50 sui corporis semicirculo, quasi geminis pinnis natat. de partibus capi-
 tis & sensorijs antea dictū est. Piscium autē genus præ ceteris quæ san-
 guinē hñt aialibus, ppriam sibi brāchiarū naturam sortitum est. cur ita,
 causam cum de spiratione ageremus, reddidimus. Quæ autē brāchias
 55 hñt, aut intectas gerūt, aut detectas: vt genus omne cartilagineū, causa
 est, q̄ cartilagine tū brāchie, tū earū tegmēta cōstāt. Genus autē hoc ōne
 cartilagineā habet spinā. Motus etiā cartilaginei generis lentus, pigér-
 60 q; est, quoniā non spina aut neruo corroborat. cōtrā genus spinatū ce-
 leriter fertur. tegmētum autē quod brāchias operiat, celeriter moueri
 oportet, cum branchiarū natura quasi ad spirandi vsum piscibus data
 sit. quā ob rem in spinatis nō modo tegmentū, verū etiā ipsi brāchia-
 rum meatus cōtrahunt, vt celerius agat. habent branchias alij multas,
 65 alij paucas: & alij duplices, alij simplices, sed nouissimam simplicē ma-
 gna ex parte. verū cognitio diligentior ex cōsectionibus cōmentatio-
 nēq; animalū petenda est. causa copię & inopię branchiarū, caloris cor-
 di insiti copia, aut inopia est. in quibus enim plus inest caloris, hæc ce-
 lerius moueri oportet, & vehementius. geminæ autē branchię atq; du-
 70 plices talē naturā potius, q̄ simplices paucioresq; obtinent. vnde fit, vt
 nōnulli ex ijs qui brāchias hñt pauciores, minúsq; continentes, diu ex-
 tra aquā viuere possint: vt anguilla, & quicūq; serpētis speciē referunt.
 non enī multū refrigerationis desiderāt. Sunt & oris discrimina. alijs
 enim os antē, & prouum est. alijs infrā parte supina: vt delphinis, & car-
 75 tilagineo generi. quā ob rē hæc nisi conuersa resupinentur, cibū corri-
 pere nequeūt. quod natura non modo salutis gratia ceterorū pisciū fe-
 cisse videt (dū enī sese ista cōuertūt, mora itercedit, qua piscis quē inse-
 ctant, euadere possit. nam oīa id genus rapina pisciū viuūt) verū etiam
 ne nimis suā deuorandi auuiditatē explerēt. cū enī facilius caperēt, breui
 80 p immodicam satietatē perirent. quoniā etiam cum rostrum eorū stru-
 ctura tereti, ac tenui sit, facile scindi in oris habitum nō potest. Ad hæc,
 differentia existit, q̄ alijs os rescissum: alijs subinde in acutius compres-
 sum. carne vescētibus rescissum: vt ijs quibus se pectinatim stipat den-
 tiū series. ijs enim vires ore cōtinētur. cōpressum, & vt modo dixi, coar-
 85 tatū ijs quæ non carne vescātur. Cutis alijs squamata (etenim squama
 præ rigiditate tenuitatēq; desistēs sūma corporis occupat) alijs aspera:
 vt squatinę, raie, & reliquis generis eiusdē. alijs lenis, sed paucissimis. car-
 tilaginea squamis carent: sed aspera cute muniuntur, quoniā spina car-
 tilaginea constant. terrenā enim portionē natura inde ad cutē transu-

ARIST. DE PART. ANI. ET EARVM CAVS.

lit, inq; eius asperitatē absūpfit. Testes pisciū nullus, nec intus, nec foris 85
habet. nec serpētes, aut ex ijs aliquid quæ pedibus carēt, partē eā habere
cōpertū est. Sed eius vice meatū excremēto & generatiōis vsui accō-
modatū habēt eūdē, quē cætera quoq; ouipara eadēq; quadrupeda ōnia
cōtinēt, quoniā nec vesicā habēt, neq; excremētum humidū secernūt. pi-
sciū genus his à ceteris aīalibus differētis discrepat. Delphini, balenę, & 90
reliquū cetariū genus brāchijs carēt: sed fistulā sui pulmonis causā cōti-
nēt, qua humorē quē in ore acceperint, respuant. nā & humorē admitti
necesse est, cū cibum in aqua submersum capiant, & admissum emitti
necesse est. brāchię igit ijs quę spirāt, incōmodē habentur. causā vero cū
de spiratione ageremus, reddidimus, haud enī fieri potest, vt idē & brā- 95
chias habeat, & spiret. sed enī ijs ad respuendā aquā fistula data est, q̄ ante
cerebrū sita est, ne postposita id interciperet à spina. causa vero cur pul-
monē hęc habeāt, & spirēt, q̄ maiora aīalia plus caloris sibi requirunt, vt
possint moueri. quapropter pulmo ijs iditus est, plenus caloris sangui-
nei. sūt hęc quodāmodo & terrestria & aquatilia. vt enī aērē terrestrium 100
more trahūt: sic pedibus vacāt, & cibū in humore modo aq̄tiliū capiūt.
Vituli etiā marini & vespertiliōes, quoniā ābigāt, alteri cū aquatilibus &
terrestribus: alteri cū volucris & pedestribus, ideo participes & vtro-
rūq; & neutrorū sūt. vituli nāq; marini si vt aq̄tiles īspectant, pedes hñt:
si vt pedestres, pīnas. quippe qui pedes posteriores pisceos admodū ha- 105
beāt, atq; etiā dētes oēs serratos acutōsq; vespertiliones etiā pedes vt vo-
lucres hñt: sed vt quadrupedes nō habēt. cauda etiā tā quadrupedis q̄
volucris carēt. nā quia volucres sūt, cauda quadrupedis vacāt. quia pe-
destres, volucris: quod ijs necessario accidit. hñt enī cuteas pēnas. nul-
lū autē volatile caudam habet, nisi penna scissa volatile sit. Genus enim 115
id caudæ ex penna eiusmodi constat. cauda vero quadrupedis, gene-
ri volatili adiuncta, vel impedimento eius pēnis proculdubio esset.

De struthione Africo, & eius natura, & forma. Cap. XIII.

Struthio etiā Africus eodē modo partim aūē, partim quadru-
pedem refert. quippe qui vt nō quadrupes, pennas habeat: vt
non auis, sublimis non volet. nec pennas ad volandum cōmo-
das gerit: sed pilis similes. Item quasi quadrupes sit, pilos ha-
bet palpebræ superioris: & glaber capite, & parte colli superiore est. itaq; 5
cilia habet pilosiora. sed quasi auis sit, infrā pēnis integitur. bipes etiā tāq̄
auis, bisulcus tanq̄ quadrupes est. nō enī digitos habet: sed vngulā biparti-
tā. quarū rerū causa est, q̄ magnitudine nō auis: sed quadrupedis est. ma-
gnitudinē enī auiū minimā esse ppe dixerī necesse est. corporis enī mo-
lē sublimē moueri nequaq̄ facile est. Sed de partibus animalīū, quam ob 10
causam quęq; sint, dictū iam est per omnia animalīū genera. Quæ cū ex-
plicata sint, sequitur vt de generationibus animalium differamus.

QVARTI ET VLTIMI DE PARTIBVS ANIMALIVM
ET EARVM CAVSIS, FINIS.

INDEX IN LIBROS ARISTOTE- LIS DE GENERATIONE ANIMALIVM, LIBRI, CA- PITIS, ET LINEAE NVMERO CONSVCTVS.

Abscessus affumunt aliquid nutrimenti.
4.4.173.
Accipitres specie diuersi inter se coire
putantur 2.5.43
Acetabula in vulua 4.4.113
Acetabula in vtero quæ habent animalia. 2.5.8
& quæ carent 2.2.
Acetabula vteri minora redduntur foetu accre-
scente 2.5.15. & eorum vsus 17.
Actio omnis vltima iuxta materiã est. 1.20.138
Actio quorum est corporalis, hæc sine corpore
esse non possunt 2.3.31
Actio, vide etiam Functio.
Aculei excremento nascuntur, sed duri & rigidi
propter gelu 5.3.81
Acumen in voce velocitas 5.7.49
Acutiuoca quare dicuntur 5.7.37
Acutus in velocitate motus consistit 5.7.18
Acui pisces vterus disrumpitur præ magnitudi-
ne oui. 3.4.20
Aer calidus & incongelabilis, sed frigore den-
satur. 2.2.30.
Aër pro solis & lunæ circuitu afficitur 4.10.31
Aër perlucens albedinem facit 5.6.23
Aërem quæ incolunt animalia 3.11.31
Ætate florentia quare robustiora 5.7.60
Ætas omnis labitur in frigiditatem 5.4.9
Æthiopum genitura qualis 2.2.44
Æthiopum dentes albi 2.2.45
Æthiopes pilo sunt crispo 5.3.61
Affectiones quibus partes differant inter se 5.1
per totum.
Africam semper aliquid noui afferre quare dici-
tur 2.5.47
Agens omne à patiente etiam patitur, & ex e-
pla. 4.3.72
Agentis & patientis modus agendi & patien-
di qualis 2.4.185
Agnationes foetuum 4.4.181. & sunt partes va-
cantes 190
Alba omnia calidiora suauioraq; 5.6.29
Alcmeon Crotoniatis de oui vitello 3.2.39
Alimenti ratio duplex 2.4.436
Alimentorum diuersitas diuersis animalibus.
3.11.84.
Alimenti primi excrementum pituita. 1.18.164
Alimentum in corpore præter naturam. ibidem.
Alimentum frigore consistit. 2.4.332
Alimentum inutile quid. 1.18.77. & quid vtile. 178
Alimentum augens quid 2.4.437
Alimentum vltimum quid 4.1.164
Alimentum plane res aduentitia 1.18.170
Alimentum primum animalis in vtero quod. 2.4.171
Alimentum nutriendum quod 2.4.436
Altio deprauatur calore agere nequeute. 5.4.12
Aluus locus excrementis alimentis fici. 1.18.184
Aluus quorum deprauata est generatio, interdum
soluitur, & quare 1.20.14
Alui profluuii accedit caliditate 1.20.20

Anaxagoras de maris & foeminae generatio-
ne. 4.1.13. & eiusdem error de coitu quorum-
dam animalium. 3.6.4. & eius sententia quod nul-
lum simile gignatur 1.18.64
Anaxagoras ait carnes ex alimento carni acce-
dere 1.18.67
Andricelū, id est purpurissum pictoribus. 1.18.175
Anguillarum genus sanguineum, & verme na-
scitur 3.11.98
Anguilla iter intestina terre annumeratur. 3.11.94
Anguillarum in genere, nec mas nec foemina.
2.4.231.
Animal res perfecta. 2.1.77
Animal iam quod est augetur 2.4.156
Animal qua sensus. 2.1.29. & 2.3.7. & tunc pri-
mum est cum sensus est. 5.1.45.
Animal quomodo differt à planta. 2.4.205.
Animalia tam plures diuise esse videtur. 1.20.173
Animalia à viuētibus tantū, seu distinguuntur. 1.20.189
Animalis munus quod 1.20.180
Animalis secundum naturam officium est tale ge-
nerare quale ipsum est 2.1.210
Animalium generatio quare est. 2.1.15
Animalium generatio quam varia 2.1.104
Animalia quæ verme oriuntur 3.11.92
Animal nullū perfecte generat quantitate. 2.1.105
Animal perfectum quæ generant, & quæ im-
perfectum 4.6.1
Animalium viuaciorū generationes diuturnio-
res. 4.10.2
Animalia quæ ex coitu cognatorum animalium
gignuntur, sibi cognata generant. 1.1.33. &
quæ non ex coitu generantur, generant genus
diuersum. 34.
Animalium alia per coitum maris & foeminae
gignuntur 1.1.21
Animali instituendo foemina materiam præbet,
mas vim creandi 2.4.66
Animalia & plantæ generantur in terra & hu-
more, & quare 3.11.61.
Animalis corpus ex foemina, anima ex mare.
2.4.70.
Animalium in vtero partes superiores prius vi-
suntur inferioribus, & maiores minoribus, ex-
ceptis insectis 2.4.248
Animali in vtero quod est primum alimentum.
2.4.171.
Animalia in vtero per vmbilicum capiunt cibū.
3.2.13.
Animalia sunt quæ nec marem nec foeminam
generant 2.4.6
Animalium quare alterum mas & alterum fo-
mina. 2.1.20
Animalia quæ sunt quæ superfoetant, & quæ
non, & causæ 4.5.1
Animalium partus varius 2.1.39
Animalia imperfecta conceptum cum perfe-
ctus iam est, sed nodum animal perfectum fo-
ras mittunt 2.4.1
aaa.j.

IN LIB. DE GENERAT. ANIM.

Animalium non vnigenarum coeuntium partus qualis	2.4.74	Apibus cibus est mel	3.10.23
Animalium intra se animal parientium conceptus qualis	3.9.10	Apes mediū inter fucos & reges tenēt. 3.10.91	
Animalia omnia primum lineamentis describuntur, deinde colores recipiunt, & molliem, & duritiem	2.4.366	Apum duces, vide etiam Duces apum.	
Animal frigidissimū ne ouum quidem ex se parere potest	2.1.113	Apum reges, vide Reges apum.	
Animalium maximae partis nullum munus ferre aliud est, nisi quod plantarum semen & fructus	1.4.11	Aporcellum in porcis quid	2.6.97
Animalia ab homine dentibus praedita, aut proportionali nascuntur	2.4.476	Appendices foetuum	4.4.181
Animalium viuiparorum ortus	3.4.7	¶ Aqua non crassescit calore	2.2.4
Animalium magnitudo facit ne multa pariant.	4.4.86	Aqua putrescere potest	5.4.18
Aialia parua foecundissima, & quare. 1.8.14. & 1.18.178. magna autē minus foecunda. 4.4.101		Aqua permixta cum oleo, crassa & alba redditur	2.2.24
Animal versum in caput paritur	3.2.30	Aqua vitalior quam terra	3.11.14
Animalium grauiditas, generatio & vita circuitibus fiunt	4.10.18	Aquam quae colunt animalia	3.11.31
Animalia omnia postquam nata incrementum capiunt	2.1.106	Aquae crudae & frigidae aut sterilitatem, aut foeminam faciunt	4.2.34
Animalibus omnibus exitus est magnitudinis.	2.4.443	Aquae calidae pilum faciunt album, frigidae nigrum, & quare	5.6.21
Animalium certa magnitudo tum ad maius, tum ad minus	4.4.116	Aquosa omnia concresecunt frigore	2.2.7
Animalia perfectiora calidioraque prolem reddunt perfectam qualitate	2.1.104	Aquilonijs flatibus mares generantur	4.2.7
Animalium partes distinguuntur spiritu.	2.4.256	¶ Araneorum foetum genus esse vermis.	3.9.17
Animalis prouentus vnde	3.7.36	Arbores multae cum copiose tulerint, exarescunt fructificatione	3.1.62
Animal in ouo quando celerius perficitur.	3.2.60	Arieti peculeo nonnulli deformes per conuiuium assimilantur	4.3.133
Animal ab ouo initium a candido sumit, cibum autem a luteo	3.1.125	Arma nulli foeminae ad pugnam tribuuntur.	3.10.27
Animalia latentia depensescunt.	5.3.104. & quae iterum pennas recipiunt.	Ars principium & forma eius quod efficitur, est: sed in alio.	2.1.195
Animalia natu minora quare vocis acutae.	5.7.48	¶ Asinus quando sterilis perdurat	2.6.76
Animalium colores	5.6. per totum	Asinus facile labitur ad sterilitatem	2.6.78
Animal nullum est visum quod corde careret, licet liene	4.4.66	Asinus frigidum animal, & ideo frigoris impatiens	2.6.58
Anima vegetabilis aequae animalibus & plantis inest	2.4.219	Asinus ubi non gignitur	2.6.59
Anima vegetalis in generatione adsimilatur arti	2.4.192	Asina fert vterum annum	2.6.64
Animus generosus in paruis corporibus.	3.1.44	Asina conceptus incontinens est	2.6.57
Anser gignit subuentanea sine coitu	3.1.106	¶ Athletarum morbus ex nimio cibi usu.	4.3.83
¶ Apu generatio qualis.	3.9.24. & 3.10. per totum	¶ Audiendi eadem ratio quae & videndi.	5.2.1
Apes sine coitu fucos generant.	3.10.47. & 76	Audiendi meatus vnde	2.4.380
Apibus nonnullis accidit vt sine coitu generentur	3.10.4	Audiendi meatus aeris est	5.2.9
Apes viribus & pariendi facultate ducibus similes	3.10.66	Auditum quomodo verbo reddi possit.	5.2.11
Apum generatio a ducibus similis generationi leonum	3.10.98	Augeri aliquid est necessitatis ratio	2.1.211
Apes sine coitu gnare quo argumeto.	3.10.108	Auium in omni genere alterum mas, alterum foemina	3.7.33
Apum imperium quale	3.10.92	Aues ouum generant perfectum.	1.8.15. & 2.1.49. & 3.5.25. & 3.1.8
Apum genus natura singulari, ideo ortus peculiaris	3.10.55	Auium oua intus perficiuntur	3.7.12
Apum partus ubi continetur	4.4.27	Aues ouum pariunt, & quare	2.1.60. & 81
Apum vermiculis quid accidit	3.9.35	Aues ouum parietes foras addunt perfectum.	3.1.114
Apes omnes aculeo armantur	3.10.28	Auium ex ouo generatio quomodo euenit.	3.2.32
Apum duces fucis magnitudine, aculeo apibus similes	3.10.62	Auium in genere aliquatenus natura gignere potest	1.20.130
Apum foetus superat imbribus	3.10.83	Aues palustres humidiores & frigidiores, ideo oua plus lutei habent	3.1.130
		Auium conceptus primum qualis	3.1.145
		Auium oua bicolora	3.1.119
		Auium ortus qualis	3.3.15. & 21
		Auium oua non perficiuntur ad generationem, sine mare	3.1.91
		Aues concipiunt sine coitu	3.1.79
		Aues volaces non gignunt subuentanea, & quare	3.1.84
		Auium oua diuersi maris coitu concepta, naturam in eum qui post coierit mutant	3.7.18
		Auium oua non possunt augeri nisi coitus continetur, & quare	3.1.95
		Auium in genere sunt quae oua sine coitu concipiunt, sed infocunda omnia	3.5.43

MINI TARI INDEX.

Auium subuentanea oua foecunda redduntur. 3.
7.17. & quo modo. 1.20.113. & quos habet
colores, & alia eorum natura 3.1.137
Aues hyperinae fiunt, & quod vitium 3.1.67
Auium & piscium generationes quo modo diffe-
ferunt 3.3.27
Aues carent membro genitali, & quare 1.5.2
Auium testes excrementum recipiunt genitale
1.4.26
Aues quomodo testes habent 1.3.9
Auium testes coitus tempore sunt grandiores.
1.4.28. & 3.1.
Auius menstrua non fiunt 3.1.76
Aues ubi vuluam habet. 1.3.21. & 1.8.7. & 19
Auius semen prodit tardius q̄ piscibus. 1.4.27
Aues paruae salaces & praefoecundae 3.1.39
Aues quae salaces & quae non 3.1.27
Auium foeminae minus appetit venerem quam
mares, & quare. 4.5.39. Itē quare mares sala-
ciores. 4.1. Item quae propensiores ad coitū. 4.2.
Aues vncungues quare neque salaces, neque fo-
cundae 3.1.50
Aues nonnullae caecos pariunt pullos 4.6.21
Auis nulla vnipara excepto cuculo 3.1.58
Auis inalgescens conceptum cruentum emittit
3.2.23
Auis vnā cibum parit in ouo 3.2.56
Auium cutis dura est 1.12.15
Auium in genere quomodo fiunt monstra seculum
Democritum 4.4.4
Aues nonnullae depennescunt, & quare. 5.3.96
Aurelia ouis obtinet facultatem, & ex eo animal
nascitur 2.1.116
Aureliae quando dicuntur 3.9.34
Aures humidis temperamentis spiritus impleri
videntur 5.2.17
Auriculae quae melius administrant 5.2.28

B

Alenae inter expeda intra se animal pari-
unt 1.9.4. & 2.1.67
Bipedes omnes, nec vel animal pariunt,
vel ouum 2.1.60
Bisulca paucipara praeterquam suis. 4.4.82. &
quare. 95.
Bisulca singulos aut binos pariunt 4.6.4
Bos animal statim intra se gignit. 2.1.46. &
animal parit. 62.
Boues parte generis variae 5.6.9
Boues penem pertendentem habent 1.3.15
Bouis vterus in aluo 1.12.25
Boum oculi nigri 5.1.72
Boues quare pilo tenuiore quam sues 5.3.38
Buccinorum generatio qualis 3.1.43
Buccina semper continet ouum 3.11.138

C

Alcaria auium vnde gignuntur. 2.4.440
Calida plus aeris continent q̄ aquae. 5.6.22
Calidiora & humidiora pfectiora. 2.1.71
Calidiora & humidiora propter pulmonem ouū
aedunt perfectum 2.1.80
Calor laxat, rarefacit. 5.3.89. & indurat. 86.
Calor mouere potest 2.1.34
Calor animalium nec ignis, nec ab igne est. 2.3.48
Calor vim habet augendi 5.8.32
Calor concoquit, & quod calidius, id concoctum

facilius 4.6.44
Calor semina facit foecunda, & quid calor ille.
2.3.41
Calor seminis interior ex materia apta carnem
aut os facit 2.4.340
Calor seminis talis & tantus prout accommo-
datur ad quamvis corporis partem 2.4.344
Calor semen foecundans est spiritus, cuius natu-
ra respondet elemento stellarum 2.3.42
Calor & frigus generationis & corruptionis cau-
sa, sed quomodo 4.10.26
Calori animalium quomodo temporis calor ad-
similatur 3.11.85
Caloris ratio describitur pulmone sanguinis co-
pote 2.1.73
Caliditas loci confert ad grauem, vel acutam vo-
cem 5.7.89
Caluis quare nunquam redeat pilus 5.3.127
Caluitium quare priore capitis parte 5.3.116
Caluitij in homine consideratio 5.3.12
Caluities vitium generale 5.3.94
Caluitiū a venereo coitu. 5.3.107. & causa. 112
Camelus bisulcus 4.4.100
Camelus singulos parit 4.4.79
Candido oui consistit animal 3.2.80
Candidi a luteo differentia in ouis 3.2.72
Canes intra se animal generant 1.9.3
Canis partum perficit 4.4.34
Canis caecos generat 2.4.264. & 4.6.11
Canis multiparus 4.4.81
Canis vulua in aluo 1.12.25
Canis cum vulpe coit 2.5.40
Canes Indici ex quadam belua & cane. 2.6.41
Canities quid 5.1.135
Canitiem putredine effici quo indicio 5.5.15
Canitiem non esse ariditatem 5.5.15. & 19.
Canities quomodo efficitur, & quare alba. 5.4.22
Canities ex aegritudine 5.4.4. & 31
Canities ex aetate vnde 5.4.8
Canescunt senescentes homines capite 5.3.14
Canescunt primo tempora quare 5.4.40
Canescunt quae celerius 5.5.10
Capillorum talium, vel talium hominis causa. 5.3.40
Capneus vitis, vide Vitis
Caprae parte generis variae 5.6.9
Caprarum oculi quales 5.1.74
Capra est visa cornu gerens in crure 4.4.63
Caprae hircinae quae 4.4.62
Caprae igne efflanti nonnulli deformes per con-
uitium adsimilantur 4.3.132
Capris monstra magis accidunt 4.4.32
Caprificus non fructificat 3.5.10
Caprifici consideratio 1.1.50
Caput foetus primo praegrande propter cerebrum
2.4.391
Caput foetus a corde continuo generatur. 2.4.373
Caro non est, nisi animam habeat 2.1.184
Caro ex materia sincerissima 2.4.428
Caro mollis partim necessario, partim alicuius
gratia 2.4.354
Caro quare ab igne resoluitur 2.4.332
Carnes ex alimento carni accedere ait Anaxa-
goras 1.18.67
Castiora quibus esse conuenit 1.4.15
Castrata, vide Execrata.

aaa.ij.

IN LIB. DE GENERAT. ANIM.

Catelli Laconici olfactu quare valent 5.2.25
 Causarum genera quatuor 1.1.6
 Causa mouens melior & magis diuina. 2.1.21
 Causa efficiens duplicem recipit differentiam. 2.4.274
 Causa finalis quō differt ab efficiente. 2.4.273
 Cæcos foetus quæ generat. 2.4.264. & 4.6.11
 Cælum & solē nomine patris appellant. 2.1.13
 Cepæ generantur sobole 3.11.42
 Cerebrum homini humidū & frigidum. 5.3.46
 Cerebrum principio multum & humidum. 2.4.374. & quare 389.
 Cerebri frigiditas suprà propter cordis calorem 2.4.371
 Cerebrum frigidissimum etiam venere refrigeratur. 5.3.109. & quare 111.
 Cæstetia quid 5.1.136
 Cæstetia quædam imbecillitas 5.1.84
 Cætaria omnia intra se animal generant. 1.9.4 & 3.5.2
 Cætaria omnia quare testes intus habet. 1.12.13
 Chæcedone cum pater esset brachio compuncto, filius idem retulit 1.17.32
 Chartilaginea inter expeda aial pariūt. 2.1.64
 Chartilaginea frigida natura 1.10.4
 Chartilaginea perfectū intra se ouū pariūt, mox animal foras addit. 1.10.1. & 2.1.48. & 3.3.3
 Chartilagineorum ortus qualis 2.1.10
 Chartilagineorum ex ouo quomodo animal gignitur 1.11.6
 Chartilaginea cuius naturæ, quare & ouum intra se & animal pariunt 2.1.83
 Chartilagineorum piscium super suis conceptibus & seminis sparsione quæstio 3.7.1
 Chartilaginei pisces quomodo differunt in animalis generando ex ouo 2.4.16
 Chartilaginea omnia ubi vuluam habent. 1.11.10. & 1.8.4
 Chartilagineorum vulua dissimilis, tum viuiparis, tum ouiparis 1.11.8
 Chartilagineorum oua mollia, & quare. 1.11.1 & 3.3.10. & 2.1.87
 Cibus in semen cōuertitur ijs quæ abunde foetificant, & declaratio 3.1.61
 Cibus humidum esse oportet 3.2.92
 Cibi in vſu opus est intestino non recto. 1.4.16
 Cibi voraciora & audiora sunt quibus intestinū rectum 1.4.12
 Cicadæ cōeunt, & ex sui generis animalibus oriuntur 1.16.3
 Circuitus quid 4.10.20
 Coagulum quid, & virtus eius 2.4.127
 Cochlearum genus cōire visum est 3.11.72
 Cōeunt non vni genæ & quæ. 2.4.73. & 2.5.37
 Cōeunt celerius quæ 1.4.31
 In cōitu maris, & foeminae moderatione opus est 4.2.26
 Cōeunt alia semen emittunt, alia non, & quare 2.1.31
 Cōeunt animalia generis eiusdem secundum naturam 2.5.37
 Cōitū quæ patiuntur animalia grauida. 4.5.23
 Coles est mari quo differt à foemina. 1.2.27. & quare datus. 4.1.135
 Colore varia quæ 5.6.7

Colorum causa in brutis cutis. 5.4.1. & 5.5.24
 Colores animantium 5.6. per totum.
 Colores quæ mutant, & quare 5.6.40
 Colliquamentum in corpore quid 1.18.165
 Colliquamentum apud veteres 1.18.172
 Colliquamentum non est pars similis. 1.18.166
 & præter naturam in corpore 164.
 Colliquamenti plus in magnis, minus excrementi 1.18.179
 Colliquatio semper morbosa 1.18.228
 Colliquamento nullus est locus 1.18.181
 Colliqueſcēs corrūpitur & degenerat. 1.18.176
 Columbae parte generis variæ 5.6.10
 Columbarum cōitus & partus 3.1.29
 Columbae sæpe pariunt 4.4.13
 Columbarū genus pauciparū, & quare. 5.1.34
 Columba cæcos parit. 4.6.24. & quot 3.1.57.
 Commune particularia sequitur omnia. 4.3.70
 Conceptus quid 1.20.55
 Conceptui anima vegetalis potentia 2.3.20
 Conceptus animatus potentia 2.3.9. & 58
 Conceptus fieri non potest sine maris emissione & menstruorum excremento 2.4.102
 Conceptus primo habet animā vegetālē. 2.3.11
 secundo sensualem 13. & tertio rationālē. 14.
 Conceptus quādo animal perfectum est. 2.4.4
 Conceptus quomodo fit, & postea obducitur vt crustula in pulte refrigerata 2.3.70
 Conceptui mens sola extrinsecus accedit, eaque sola diuina est 2.3.35
 Conceptuū pluriū in eodē vtero causa. 4.4.140
 Conceptus plures sunt: superfoetatus quidam. 4.5.10
 Conceptus institutus adſimilatur ijs quæ seruntur, & ratio 2.4.136
 Conceptuum deprauationes, fluxus vocantur. 3.9.13
 Conceptus affectio velut inquinatio 4.7.12
 In conceptu quæ causa qua generatur partes videntes 4.4.156
 Conceptus purgationem impedit 4.6.68
 Concoctio calore fit 5.6.30
 Concoctio calor quidam 3.2.61
 Concoctum quouis in genere dulcius 3.1.90
 Concoctu facilius quod dulcius 4.6.44
 Cōtrariū quomodo gignitur ex cōtrario. 1.18.143
 Ex contrarijs generatio multifariam. 1.18.149
 Cor venarū principium quare. 2.4.158. & sensuum principium & totius animalis. 3.70. & principium ſimilium, & dissimilium. 154. & principium naturæ 64. & principium sanguinis, & ubi positum 4.8.27
 Cor primo fit 2.4.241
 Cor in foetu primum actu ſecernitur. 2.4.141. & quare. 153.
 Cor vltimo moritur 2.4.243
 Corde carens nullum animal ortum est. 4.4.66
 Cordis bubuli natura, & quid intus reperitur. 5.7.65
 Cornix cæcos parit pullos 4.6.23
 Cornua vnde gignuntur 2.4.440
 Cornua igne illiquabilia 3.11.71
 Cornua igne molliuntur 2.4.335
 Cornua ex cute, ideo colorem cutis sequuntur. 2.4.455

MINA .T INDEX.

- Corpora parua animi generosi 3.1.44
 Corporis partes à quo generantur 2.1.130
 Corporis locus exterior frigidus & offensionis ex-
 positus 1.2.5
 Quicquid in corpore est, aut pars secundum na-
 turam similis vel dissimilis, aut præter na-
 turam 1.18.162
 Corruptio ex ente in non ens 2.4.246
 Corruptionis causæ 4.10.27
 Cortice intactis ubi testes 1.3.12
 Cortice intacta quare ouum pariunt 2.1.81
 Coruos ore coire falsum 3.6.2
 Coruus albus, sed deprauatione generationis.
 5.6.16
 Coruinum genus non est libidinosum, & quare,
 item visum coire 3.6.10
 Cotyledones vteri, vide Acetabula.
 Crabronum generatio 3.10.112
 Crispitudo pili unde 5.3.48
 Crocodili ouum pariunt 2.1.62
 Cruditate efficitur alui profluuium 1.20.20
 Crurum natura neruosa 1.5.7
 Crustata exanguia & natura frigida ubi nascun-
 tur 3.11.24
 Crustata exanguia, ideo natura frigida 3.8.9
 Crustata ouum generant imperfectum, plane
 coeunt, & sexu distinguuntur. 2.1.52. & qua-
 re. 1.13. & 3.5.28
 Crustatorum mares tenues habent genitales me-
 atus, & foeminae vuluas membraneas, & ubi.
 1.14.11
 Crustata quomodo coeunt 1.14.7
 Crustatorum oua foris incrementum recipiunt
 3.8.21
 Crustata ouum quale generant. 2.1.93. & 100
 Crustatis idem meatus excremeti & vuluæ. 1.15.9
 Crustatis vuluæ bifidæ 1.3.22
 Crustata optima cum vterum gerunt. 1.19.61
 Crustatis sexus vterque 1.1.32
 Crustatorum partus 3.8.2
 Ctesias Gnidius metitur super semine elephā-
 ti 2.2.38
 Cuculus auis pauida, & in alienis nidis parit.
 3.1.56
 Cuculus parū generat, & quare. 3.1.54. & vni-
 parus 59.
 Culices nec coeunt, nec ex animalibus oriuntur.
 1.16.7
 Cutis carne siccificante efficitur 2.4.356
 Cutis natura terrena 5.3.26
 Cutis homini tenuissima 5.5.28
 Cutis causa crassitudinis & tenuitatis pili. 5.3.23
 Cutis colorū causa in animantibus brutis. 5.4.1
 & 5.5.24
 Cutes per affectum albe differunt ab ijs quæ na-
 turaliter tales sunt 5.6.24
- D**
 Defunctis augentur pili 2.4.453
 Degenerat foemina 4.3.9
 Delatio omnis in contrarium 4.1.143
 Delphini inter expeda intra se animal gignunt
 1.9.4. & 2.1.46. & 64.
 Delphini meatuū seminalium modus. 1.13.32
 Delphino testes sub aluo occulti. 1.3.14. & 1.
 13.33. & quare intus habentur 1.12.13
- Delphinus penem pertendentem habet, vt bo-
 ues 1.3.14
 Democriti error de mulorum sterilitate 2.6.5
 Democritus de monstris 4.4.1
 Democriti error de principio nō q̄redo. 2.4.301
 Democritus de maris & foie discriminine. 4.1.20
 Democriti error quod primum animalis exte-
 riora discernuntur 2.4.150
 Democriti error quomodo infantes alatur. 2.5.29
 Democriti error quare foetus remaneat in vtero
 2.4.169
 Democritus non bene sensit de dentibus. 5.8.6
 Demonstratio logica quæ 2.6.31
 Dentium consideratio 5.8. per totum
 Dentes quomodo differunt ab ossibus. 2.4.471
 Dentes ex quo alimento 2.4.474
 Dentium ortus, & quare talis 5.8.23
 Dentes cuius naturæ, & ex quibus generentur.
 2.4.453
 Dentes vltimi vicesimo anno exeunt 5.8.41
 Dentes nonnullis senescētibus prodierūt. ibidem
 Dentes accrescunt soli omnium ossium tota vi-
 ta. 2.4.458. & quare 460.
 Dentium decidentia an necessaria 5.8.32
 Dextra calidiores sinistris 4.1.103
 Diametrum incommensurabilem cum costa
 sempiternum 2.4.388
 Docere præcedit discere 2.4.277
 Dormire animalia maximam temporis partem
 quare 5.1.51
 Dormientibus somnia & præter somnia. 5.1.58
 Dormientes quidam resurgunt, & pleraque as-
 gunt sine somnio 5.1.60
 Dulcissimum & coctissimū omnibus est ali-
 mento 4.8.12
 Dulcius quod concoctum 3.1.90
 Dulce concoctione efficitur 5.6.30
 Duces apum seipsos generant. 3.10.73. & aliud
 genus 75.
 Ducum cellulæ nouissime cōstruuntur. 3.10.74
 Duces qua apibus & fucis adsimilatur. 3.10.70
 Duces, vide etiam Apum duces.
- E**
 Echini pelagij quare exigui, sed aculeis grā-
 dibus & duris 5.3.78
 Echini contra vrinæ stillicidia 5.3.76
 Egri quare carent semine 1.18.198
 Elephāntus maximum animalium, idemque
 multitudine 4.4.99
 Elephāti quare pilo tenuiore quā fues. 5.3.38
 Elephantis quare testes intus 1.12.18
 Elephantis semen quale 2.2.42
 Elephāntus fert vterum biennio 4.10.17
 Elephāntorum foetus quare magnitudine vitu-
 li 4.5.9
 Elephāntus singulos parit 4.4.79
 Elephāntus plus viuit homine 4.10.8
 Empedoclis carnē de pure. 4.8.54. item de
 conceptu arborum 1.20.160
 Empedocles de generatione maris & foeminae.
 4.1.16. item de generatione animalis ex ma-
 re & foemina. 1.18.39. item de oculis. 5.1.87
 item eiusdē error de sterilitate mulorū. 2.6.9
 Epicharmi exaggeratio circa aliud ex alio fie-
 ri 1.18.135
 aaa. iij.

IN LIB. DE GENERAT. ANIM.

¶ Equus statim intra se animal gignit. 1.9.2.
 & 2.1.46. & 62
 Equus idoneus ad sterilitatem 2.6.79
 Equus os continens cerebrum tenuius quam ca-
 teris, ideo obnoxium ictui periculoso 5.5.6
 Equus non simul fit animal & equus 2.3.15
 Equi altero oculo caesi nascuntur. 5.1.133. &
 quare 138
 Equorum oculi maxime ceterorum euariant.
 5.1.77
 Equus superueniens asinam ab asino initam non
 peruertit asini initum, sed asinus peruertit e-
 qui initum si equam superueniat 2.6.66
 Equi testes quam commodi 1.4.19
 Equus singulos parit 4.4.80
 Equa fert vterum annum. 2.6.64. & quare diu-
 tius fert. 4.10.14
 Equa quare libidinosa 4.5.29
 Equa menstruosa non est 2.6.56. & 4.5.31
 Equa sola animalium cum muliere grauida coi-
 tum patitur. 4.5.23
 Equus euidenter canescit 5.3.15
 Equi canities maxime innotescit 5.5.4
 Equus vnus albescit pilo per senectutē. 5.1.134
¶ Erucarum natura cum generatur 3.9.32
 Erucas genus esse vermīs 3.9.16
 Erucarum generatio qualis 3.9.25
¶ De esse ad non esse fit transitus per medium
 5.1.41
¶ Exāguum genera quatuor, & nomina. 1.14.3
 Exanguia non omnia vermem pariunt 2.1.98
 Exanguis in genere est mas & foemina. 1.2.28
 Exāguum genitalia tum inter se, tum cum san-
 guineis dissident 1.14.1
 Exangue nullum ouum generat 3.1.121
 Exāguia nec natura calida in lacu nasci non possunt
 3.1.122
 Exanguium insecta quae ex coitu generantur, aut
 quae coeunt, vermem pariunt 2.1.55
 Exanguium extrema testa, crustaue constant, &
 quare 2.4.359
 Excrementorum omnium partes capaces descri-
 ptae à natura 2.4.30. & 1.18.183
 Excrementum quid 1.18.164
 Excrementi emissio semper utilis 1.18.229
 Excrementum praeter naturam in corpore. 1.
 18.164
 Excrementum, aut alimenti inutilis, aut utilis.
 1.18.176
 Excrementa fieri natura non coquente 2.4.51
 Excrementa per somnum exeunt, si meatus la-
 xi & pleni sunt 2.4.26
 Excrementorum sicci & humidi meatus diuer-
 sus 1.13.1
 Excrementi humidi meatus qua parte continen-
 tur 1.13.5
 Excrementum humidum non omnia habent a-
 nimalia 1.13.14
 Execta omnia mutantur in foeminam. 5.7.67.
 & quare 82.
 Execta forma commutantur 1.2.32
 Execta cur non generant 1.4.23
 Expedita membro carent genitali. 1.5.2. & qua-
 re 3.
 Expedita alia animal pariunt, alia ouū. 2.1.64

F Abis vbi principium seminis adhæret. 3.2.10
 Faber arcam nisi ex ligno facere non pos-
 test 2.4.343
 Facies non est, nisi animam habeat 2.1.183
 Facultas omnis instrumentum habet accommo-
 dum 4.1.131
 Fauare quid 3.11.44
¶ Foecunditas propter quid 1.18.78
 Foecundi ex infocundis fiunt 1.18.78
 Felle priuata animalia visa sunt, quae habere de-
 buissent 4.4.69
 Foemina quomodo describitur. 1.2.12. & 4.1.
 113. & 158. & 176
 Foemina de toto animalis dicitur 1.2.23
 Foemina contrarium maris 4.1.149
 Foemina in generatione materiam praebet. 1.20
 127. & 1.2.5. & 2.4.188. & 1.20.65
 Foemina quomodo ad generationem conferat.
 1.20.88
 Foemina quasi mas laesus. 2.3.66. & quasi lae-
 sio naturalis 4.6.42
 Foeminam generari initium degenerandi. 4.3.9
 Foemina qua ratione generatur 4.3.37
 Foeminae partes quibus à mare differt vterus &
 vulua 1.2.26
 Foeminam unde generari sit necesse 4.3.11
 Foeminae profusio vbi fit cum coitur 2.4.109
 Foeminis deficit generitura quo argumento.
 1.19.59
 Foemina non emittit semen 1.18.120
 Foeminae semen non conferre ad generationem
 1.19.53
 Foemina qua functione foemina dicitur. 2.4.68
 & functio qualis. 71.
 Foemina in eo genere in quo non est mas, ex se
 generare animal potest, & quo exemplo. 2.4.
 224. sed vbi est distinctio maris & foeminae
 per se generare non potest 232.
 Foeminae in viuiparis minores maribus. 1.19.47
 Foeminae nulli arma dantur ad pugnam. 3.10.27
 Foeminae minus venosae quam mares, item lau-
 tiores 1.19.45
 Foeminae concipiunt sine ea quae fit per coitum
 voluptate 1.19.65. & 2.4.104
 Foemina quare marem desiderat & non ex seip-
 sa generet. 2.4.203
 Foeminis menstrua ut maribus generitura. 1.19.35
 Foeminae non concipiunt nisi menstruorum hu-
 mor sit temperatus 1.19.67
 Foeminam non esse mare calidiorem ob menstru-
 rum emissionem 4.1.118
 Foeminae menstruum excrementum seminaris
 um habet partes quibus differt foemina à ma-
 re 2.3.62
 Foeminis menstrua quando humidiora 4.2.9
 Foeminis quare accidit menstruum 1.19.30
 Foemina sine menstruis non generat, nec cum ef-
 fluit magna ex parte, sed à purgatione. 1.19.68
 Foeminis oibus excrementum genitale est. 2.4.56
 Foeminae vterus quare 4.1.135
 Foeminis purgatio ut coitus maribus 4.5.31
 Foeminis nonnullis vteri os est ab ineunte aeta-
 te compressum, & ad tempus usque menstruo-
 rum perseverans 4.4.194

INDEX.

Fœminarum in vterum definit venarum multitudine, & vnde 2.4.32
 Fœminas quæ ætas generat. 4.2.1. & quare, & quæ corpora. 4. & quæ femina. 5
 Fœminas faciunt aquæ crudæ & frigida. 4.2.34
 Fœminæ animalium quæ libidinosiores. 4.5.32
 Fœminæ in hominū genere intra parentem tardius conficiuntur. 4.6.38. & quare. 4.3. & natæ celerius perficiuntur, & celerius pubescunt & senescunt, & quare. 4.5
 Fœminæ quando similes patri 4.3.57
 Fœmina magna ex parte matris similis. 4.3.53 & quando adsimilatur. 61
 Fœminæ vocem mittunt acutiorē quā maribus, præterquam in bubulo genere 5.7.10
 Fœminis exactis vox etiam mutatur, sed obscurius quā maribus 5.7.77
 Fœminæ quare acutæ vocis 5.7.48
 Ferrum durum aut molle fit à calore, vel frigore, sed ensis à motu instrumentorum. 2.1.193
 Fœtus in vtero quibus inuoluitur. 2.4.133. & 2.5.28
 Fœtui incrementū per vmbilicū. 2.4.176. & 192
 Fœtus in vtero quomodo augetur 2.5.1
 Fœtus in vtero moles superior primum distinguitur 2.4.365
 Fœtus in vtero quæ partes primo, & quæ secundo generantur 2.4.247. & 296
 Fœtus vmbilico sanguineum haurit alimentum 2.5.7. & 2.4.168
 Fœtus partium distinctio in vtero vnde fit. 2.4.179
 Fœtus obductio quomodo fit 2.3.72
 Fœtus quare in vtero manet 2.4.164
 Fœtū multorū in eodem vtero causā. 4.4.140
 Fœtus partes quomodo mouentur 2.4.238
 Fœtus, vide etiam Conceptus. 1.1.50
 ¶ Fici & caprifici consideratio 4.5.10
 Ficus fructificat, caprificus non 3.6.17
 Fieri aliud ex alio multifariam 1.18.130
 Quod primum fit id vltimo deficit: & quod vltimo fit id primum deficit 2.4.244
 Filij similes parentibus. 1.17.23. & quare quorundam sententia 4.3.92
 Filios similes esse parentibus qua ratione existitur 1.19.17
 Filiorum similitudo cū parētib. 4.3. per totū.
 Filij, vide etiam Liberi.
 Finis proprium cuiusque generationis 2.3.16
 ¶ Flatus putredinem prohibent 5.5.17
 Fluxus deprauationes conceptuum 3.9.13
 ¶ Formicæ coeunt, & ex sui generis animalibus oriuntur 1.16.3
 ¶ Frigus cogendo exiccatur 5.3.72
 Frigus indurat & densat 5.3.89
 Frigidiora & sicciora ouum pariunt imperfectū 2.1.90
 Frigor priuatio caloris 2.4.351
 Frigidiora & humidiora ouum & animal intra se pariunt 2.1.81
 Frigore consistit alimentum 2.4.332
 Frigiditas loci confert ad tenuem vocē. 5.7.89
 Fructus quomodo differt à semine 1.18.158
 Frumenta annua 3.1.64
 ¶ Fuci carent aculeo 3.10.28

Fuci quare otiosi 3.10.89
 Fucorum copia annis prosperis 3.10.83
 Fuci magnitudine æmulantur duces 3.10.67
 Fuci non generant 3.10.76
 Fuctio omnis expostulat instrumentum. 1.2.20

G

Alena aqua aut oleo mista amplius ex paruo erigit fastum, spissum ex liquido, album ex nigro, & quare 2.2.21
 Galli qui supra Hispaniā colūt carēt asinis. 2.6.61
 Gallinæ generosæ quomodo procreantur. 1.20.116
 Gallinæ Hadrianæ multa admodū parit. 3.1.41
 Gallinæ vulgares foecundiores generosis. 3.1.43 & quare 45
 Gallinæ coeunt cū diuersi generis auibus. 2.5.43
 Gallinis partus numerosus, omnibus temporibus coeunt, & gemina parit plura. 4.4.13. & 15
 Gallinarum coitus & partus 3.1.30
 Gallinarum interitus à copioso partu 3.1.60
 Gallina gignit subuētanea sine coitu. 3.1.106
 ¶ Gemini sæpe in eodem loco vteri 4.4.114
 Gemini mas in læua, fœmina in dextra sunt visum 4.1.91
 Gemini, mas & fœmina, quare in hominum genere minus seruentur 4.6.47
 Generatio ex contrariis naturalis 1.18.149
 Generatio substantiæ gratia, & non contrā. 5.1.23
 Generationis causæ 4.10.27
 Generatio ex non ente in ens 2.4.246
 Generationis principium mas & fœmina. 1.2.3 & quare. 10
 Generationis causa an seminis corpus, an genitalē 1.19.23
 Generatū quare simile ei quod gignit. 4.1.169
 Genitalia mēbra non sunt eadē omnibus. 1.3.1
 Genitale membrum quæ habeant, & quæ non. 1.5. per totum
 Genitalium membrorum consideratio. 1.3. per totum.
 Genitale membrum non habētia, quare non habent 1.6.1
 Genitale locus excrementis feminalibus. 1.18.185
 Genitura quid 1.18.152
 Genitura excrementum 3.1.25
 Genitura spuma est 1.2.46
 Genitura maris in vtero se habet ad menstrua sicut coagulum ad lac 2.4.126
 Genituræ corporis consideratio 2.3.49
 Genituræ natura similis cerebro 2.5.80
 Genitura quomodo trahitur ab vtero 2.4.116
 Geometra dormiēs remotius quā vigilans, & vigilans quā qui iam cōtemplatur in potentia est 2.1.202
 ¶ Gignitur ex contrario vnumquodq. 4.1.142
 Ginnus quid. 2.6.97. & vnde. 96
 Ginnus mulus oblaesus 2.6.95
 ¶ Glaucoma potius oculis celsis accidit, & quid 5.1.114
 ¶ Grano ex vno tritici gignitur fūdus. 1.20.57
 Graue est quod grauiter mouetur 5.7.52
 Graue in tarditate motus consistit 5.7.18
 Grauitas vocis superantia quædam 5.7.28
 Grauioca quare dicuntur 5.7.37
 Grues senescentes efficiuntur nigriores. 5.5.12
 ¶ Gustandi sensorium quod 2.4.379
 aaa. liij.

IN LIB. DE GENERAT. ANIM.

H

Helide, foemina quæ cum Æthiope concubuerat, non filiam forma Æthiopis peperit, sed natus ex filia erat Æthiops
1.18.10

Herinaceorum aculei pro pilis 5.3.5

Herinacei erecti coeunt 1.5.15

Herinaceus ubi testes habet. 1.5.13. & quare. 1.4. & quare intus habet. 1.12.18

Herinaceorum coitus celeriter fit, & quare. 1.5.14

Herodotus mentitur de Æthiopum genitura. 2.2.43

Herodotus de conceptione piscium 3.5.64

Hermaphroditorum alterum genitale ratum, alterum irritum 4.4.170

Hiatula an vuluam habeat 3.5.18

Hydrelæi perunctio iuuat canitiem 5.5.18

Hydropi aquam exiisse cultello propter quid. 1.8.54

Hyænxæ sexus qualis 3.6.23

Hyænam inire & iniri alternis annis 3.6.22

Hyperinæ plantæ & aues 3.1.67

Hircire quando vites dicuntur 1.18.211

Hircire dicitur qui vocē inæqualē mittit. 5.7.77

Hirci pinguescentes, minus seminis habent. 1.18.211

Hirundinum nouellarū oculi si præpunguntur, refanescunt 4.6.25

Hirundo cacos parit 4.6.23

Homeri carmen de letali vulnere in capite eius qui 5.5.8

Homo aial parit. 1.9.2. & 2.1.45. & 60. & 66

Homo non simul animal fit & homo 2.3.15

Homo calidus & humidus 1.20.44

Homo cutē tenuissimā habet. 5.2.34. & 5.5.28

Homo ungues minimos pro magnitudine habet 2.4.482

Homines suis ætatibus hiemem æstatemque agunt 5.3.106

Hominum capilli crassissimi 5.3.40

Homo quare cæteris animantibus excrementosior 1.20.45

Homo perfœcundum animal 4.5.23

Homo ab hoie differt i semine habendo. 1.18.205

Homo semen emittit sine coitu 3.1.109

Homo mas plurimum seminis emittit proportionem magnitudinis 4.8.37. & 1.20.43

Homines carnulenti aut pinguiiores minus seminis emittunt, & minus venerē appetunt. 1.18.208

Hominum & eiusmodi omnium in genere semen genitale spiritu retento emitti est necessesse 3.6.6

Homines testes habent foris pendentes. 1.3.16. & quā commodi 1.4.20

Homines ubi vuluam habent. 1.8.3. & 1.12.25

Homines qui salaciores 3.1.47

Homines pilosi libidinosiores & seminis copiosiores 4.5.64

Homo supfoetavit, & quare, & quomodo. 4.5.13

Hominum in genere mares potius quā foeminae oblasi nascuntur, & quare 4.6.32

Homo octauo natus mēse, viuere potest. 4.4.156

Hominiū oculi quomodo euariant 5.1.74

Homines altero oculo caesi nascuntur. 5.1.132 & quare 138

Homines nonnulli altero oculo diuerso gignuntur 5.1.80

Homo vniparus, & pauciparus, & multiparus interdum 4.4.149

Homo nudissimo inter animalia corpore quare. 2.4.482

Homo omnium animalium prudētissimus. 2.4.400

Homini plura tempora ferendi vteri, & quare. 4.4.154. & plura tempora pariendi 4.8.8

Hominum foeminae non æque, ut mares perficiuntur 4.6.37

Homo dentibus carēs venit in lucem. 2.4.479

Homo pilosior ætate prouectus 5.3.11

Homini maxime redūdāt purgationes. 1.20.40

Homo per seipsū augetur, & quomodo. 2.1.213

Hominis corpus quinquennio ferē dimidium capere videtur totius magnitudinis 1.18.201

Hominum pili coloris causam non sumunt à cute 5.5.26

Homo minime pcul scire potest, eū tamē discere feriarū sensu maxime omnium valet. 5.2.31

Homo foemina, quare vocem mittit acutiorem quā mas 5.7.12

Homo solus oratione vtitur 5.7.13

Hominum & quadrupedum generatio ex terra, quomodo intelligenda 3.1.99

Homo quare solus canescit 5.1.133

Homines primo canescunt temporibus. 5.3.16

Homines senescentes canescunt capite. 5.3.14

Homo maxime omnium canescit 5.1.11

Hominis canities bifariam 5.4.8

Hoies caluescūt parte capitis priore. 5.3.12. & 16 sed nemo tēporibus, vel occipite caluescit. 17

Homo nullus caluescit ante coitum 5.3.107

Homines maxime omnium calui fiunt aperte. 5.3.94

Homo plus viuit quouis animali excepto elephanto 4.10.7

Hominum in genere monstra minus accidunt, in Ægypto tantum frequentius 4.4.30

Humidum vitalius sicco 3.1.13

Humoris natura 3.1.20

Humor viuificus 2.1.85

Humor nullus sine calore 5.3.88

Humoris differentia consors causæ crassi tenuisque pili 5.3.25

Humore nonnulla liquefunt 2.4.336

Humor potulētus dulcis alumnūq; est. 3.1.20

Humor habet multiformiora animalia, quā terra 3.1.17

Humor à foeminis cum voluptate emissus nihil confert ad conceptum 2.4.96

I

Ibin ore coire falsum 3.6.2

Iecore carens toto nullum animal est visum 4.4.67

Ignis nullum animal generat 2.3.44

Ignis calfacit ad terminum vsque, quem non credatur 4.4.130

Ignis quæ resoluit, & q̄ mollit. 2.4.332. & 335

Ignis propriā formā habere nō videtur. 3.1.34

Ignis illiquabilia quæ 3.1.71

Initu vno plura gigni in ijs quæ plura possunt generare quo indicatur 1.20.60

Incus ad plura utilis in arte excussoria. 5.8.52

INDEX.

- Indurat tum calor, tum frigus 5.3.86
 Infantes imperfectissimi omnium perfectorum partuum. 5.1.67
 Infantes qui calidiorē vtuntur lacte ocyus den- tiunt 5.8.31
 Infātes quare sētre in dormiēdo vidētur. 5.1.63 & plus quā cātera somno dediti vidētur. 66
 Infantes quare cāsijs oculis sunt statim cum na- scuntur 5.1.83
 Infinitum sine caret 1.1.43
 Infecta sunt quā sponte naturā gignantur con- iuncta procreant, sed quod gignitur imperfe- ctum eit. 2.1.56
 Insectorum generatio 3.9.3
 Infecta omnia vermiculum pariunt. 1.20.107. & 2.1.96
 Insectorum generi maxīma ex parte sexus vter- que 1.1.32
 Insectorum triplex generatio. 3.9. per totum.
 Insectorū omnium quā non coitu oriuntur ge- neratio 3.9.28
 Insectorū vermiculi parte inferiore amplius cre- scunt 2.4.251
 Insectorum quorundam coitus 1.20.100
 Insectorum coitus & ortus qualis 1.16.1
 Insectorum genus diu coit & breui absolutum generat 1.20.104
 Infecta diu complexa funguntur venere, & quā- re 1.20.169
 Insectorum coeuntium fœminę magna ex par- te maiores maribus 1.16.8
 Infecta semen emittēre incertum 1.17.2
 Infecta indicant semen non decidere ab omni parte 1.18.101
 Infecta quā per coitum oriuntur, coeunt diu, pa- riunt breui 3.10.110
 Infecta quomodo coeunt 1.18.103
 Infecta primo vermiculum pariunt. 2. 1. 115. & omnia vermem pariunt 9.9.14
 Insectorum membrum vuluale vbi 1.16.17
 Infectis quibus aliquid magnitudinis, vuluæ bi- fidæ 1.3.26
 Instrumēta artīū nōnulla ad plura vtilia. 5.8.51
 Intestina terrā, vermis habent naturā. 3.1.97
 Intestinum quibus rectum, hæc voraciora auī- diorāque 1.4.12
- L**
- Lacertę ouū pariūt perfectū. 2.1.49. & 62
 Lacertæ vbi testes 1.3.12
 Lac res concocta 4.8.55
 Lactis causa 4.8.63
 Lac in mammis 3.2.57
 Lac terreum quare 2.2.10
 Lac qua colligitur parte 4.8.21
 Lactis naturam qualem esse oportet 4.8.48
 Lac sanguis cōcoctus & non corruptus. 4.8.52
 Lactis & menstruorum eadem natura. 2.4.129 & 4.8.57
 Lactis in concretionē, lac corpus ipsū est, coa- gulum principium cogendi 1.20.66
 Lac quibus fit, quando vtile, & quare parauit na- tura 4.8.1
 Lactantibus non sunt purgationes secundum naturam, neque concipiunt: & si concipiunt, lac extinguitur 4.8.56
- Legumina annua 3.1.64
 Leonum generatio qualis 3.10.99
 Leones fului omnes 5.6.2
 Leo cæcos generat 2.4.264
 Leana quot pariunt singulis annis, & quare. 3.1.70
 Leana inarticulatos parit catulos 4.6.10
 Leophanes de causis generationis maris & foc- minæ 4.1.94
 Léporū pilus per sūma cutis enascitur. 5.3.67
 Lepus vnus pilos & sub pedibus, & intra genas habet 4.5.62
 Lepus semine abūdat, & quibus indicij. 4.5.61
 Lepus superfoetat, & quare 4.5.69
 Læuæ apud textricum artem 5.7.71
 Liberi similes parentibus, & res externas ali- quando præsentant 1.17.30
 Libido ne vehemens sit meatus seminales opor- tet esse reuolutos 1.4.16
 Libido, vide etiam Venus
 Lien dextra parte contineri est visus 4.4.71
 Lien aliquando duplex est visus 4.4.66
 Limacum genus in terra 3.11.9
 Linguarum in animalibus differentiæ 5.6.33
 Lingua pars exterior est putanda 5.6.37
 Locustæ inter crustata 3.8.2
 Locustæ vbi partum exponunt. 3.8.15. & 20
 Locustæ coeunt, & ex sui generis animalibus or- riuntur 1.16.3
 Locustarum vulua bifurcis 3.8.13
 Locustarum vulua vbi 1.16.19
 Lolliginibus quare oua gemina apparēt. 2.8.10
 Lunæ vsus ad omnes generationes & perfe- ctiones 4.10.26
 Lunæ circuitus 4.10.22
 Lupus multiparus 4.4.81
 Lupus cæcos generat 4.6.12. & 2.4.264
 Lupi coeunt cū diuersi generis aialibus. 2.5.41
 Lupus ceruarius cæcos parit. 2.4.264. & 4.6.12
 Luscolitas potius oculis nigris accidit. 5.1.15. & quare. 117
 Luteum oui pro cibo est 3.2.81
 Luteum cibis pulli 3.2.40
 Lutei à candido in ouis differentia 3.2.72
- M**
- Magnum, paruum, multum & paucum, non eodem sumuntur modo. 5.7.34
 Magnitudo non nisi calore fieri potest. 2.1.33
 Magniuoca quæ sunt 5.7.36
 Maius à maiore facultate moueri oportet. 2.1.34
 Maiora quæ sunt animalia 2.1.36
 Malleus ad plura vtilis in arte excussoria. 5.8.52
 Mammarum locus qualis, & quare 4.8.42
 Mammæ cui excremento locus 1.18.185
 Mammæ subleuantur cū semen fertur. 4.8.32
 Manca ex mancis procreantur 1.17.21
 Manca ex mancis provenire non probat semen toto decidere corpore 1.18.116
 Mare multum portionis terrenæ habet. 3.11.69
 Mare corpulentius aqua potulenta, & natura ca- lidum 3.11.27
 Mare & humor omnis obnoxia ventis. 4.10.29
 Mariscæ vt plurimū non sunt mulieribus, dum menstrua erumpunt 1.19.45

IN LIB. DE GENERAT. ANIM.

Mas quid 1.2.11. & 4.1.109. & 159
 Mas de toto animali dicitur 1.2.23
 Mas & foemina idem specie sunt 1.20.157
 Mas qua fuctione dicitur, & fuctio qualis. 2.4.68
 Maris à foemina differentia 1.2.15
 Mas & foemina differunt naturæ calore. 4.6.35
 Mas & foemina differunt vteri ratione, vt inquit Empedocles 1.18.76
 Mari opponitur foemina 4.3.54
 Maris partes quibus mas à foemina differt, testes & coles 1.2.27
 Maris & foeminæ causæ 4.1.147 & 171
 Maris & foeminæ generatio 4.1.108
 Mas qua ratione generatur 4.3.15
 Maris & foeminæ generatio secundum diuersos authores 4.1. per totum
 Mas aut foemina vnde 4.4.175
 Maribus omnibus quare non sit excrementum genitale: & foeminis sit 2.4.65
 Mas quomodo confert ad generationem. 1.20.84. & 140. & ibi pulchra analogia artificum.
 Mas principium motus, & foemina materiam in generatione præstat. 1.2.4. & 2.4.188. & 1.20.65. & 127
 Mas sensualem dat animam 2.4.234
 Maris & foeminæ generatio quibus indicij discernitur 4.2. per totum
 Mares foeminis esse calidiores 4.1.114
 Mari coles quare 4.1.135
 Maribus semen quando humidius 4.2.9
 Maribus & foeminis contingit multis, vt coniuncti nequeat generare, disuncti queant. 4.2.26
 Mares in hominum genere mobiliiores foeminis in vtero 4.6.35
 Mares quomodo similes matri sunt. 4.3.56
 & quo modo auo similes. 58
 Mares magna ex parte similes patri 4.3.53
 Marem coeuntem necesse est admoueri ad meatum vulualem 1.15.11
 Mares flatibus aquilonij generantur 4.2.7
 Mares vel foeminæ generantur, pecore coeunte si spectatur ad aquilonem, vel austrum. 4.2.17
 Materie generationis consideratio 2.1.125
 ¶ Meatus excrementorum sicci & humidi diuersi 1.13.1
 Meatus excrementorum duplex generationis causa est 1.13.11
 Meatus genitales marium vbi 1.13.25
 Mel cibus apibus 3.10.23
 Mellis copia annis prosperis 3.10.83
 Membrum sine anima an membrum dici debeat 1.19.24
 Membrum quodq; suum habet calorem. 5.6.33
 Mens sola conceptui extrinsecus accedit. 2.3.35
 Mensis communis lunæ & solis circuitus. 4.10.23
 Mensium coitus frigidi propter lunæ defectum 2.4.40
 Menstruum quid 4.1.180
 Menstruorum & lactis eadem est natura. 2.4.129
 Menstrua excrementum. 3.1.25. & quare foemina accidit. 1.19.30
 Menstrua nullo circuitu certo describuntur, tamen tamen moueri decrescere mense. 2.4.37
 Menstruorum natura pro prima est materia. 1.20.82

Mēstrua semen sunt, sed non purum, & non habent principium animæ. 2.3.66. & 1.20.24
 & genitura admista generant. 26
 Menstrua esse mulieribus sicut maribus genituram, quibus argumentis probatur 1.19.36
 Menstruum quomodo necessarium fit, & ad quem usum 2.4.50
 Menstrua mensibus decrescantibus potius fiunt. 4.2.10
 Menstruo abutitur natura generationis causa. 2.4.53
 Menstrua qua virtute confluunt cum genitura. 2.4.117
 Menstrua quibus plurima 2.4.56
 Menstrua in quibus profluunt 1.19.2. & 48
 Menstruorum secessus si modice fiat, salubris: si immodice, damnosus 2.4.45
 Menstruorum purgatio foeminis seminis est exitus 4.5.34
 Menstrua semen incoctum ibidem
 Menstrua secundum naturam sunt, ideo ad generationem optima 1.20.23. & 1.19.80
 Mēstrua affluere à conceptu non est absurdum, sed morbidum 1.19.77
 Menstrua alba si frequenter mouentur & superant, puellis auferunt incrementum 2.4.49
 Menstrua alba quare puellis accidunt 3.4.44
 Menstrua quando incipiunt puellis 1.20.52
 Metachœra in quibus 4.4.40
 Metachœrum quid in porcis 2.6.97
 ¶ Mituli quomodo gignuntur 3.11.42
 Mituli non semper habent suum ouum. 3.11.141
 ¶ Molæ gestatio in nonnullis grauidis, & eius natura 4.7.1
 Molæ duræ causa cruditas 4.7.17
 Mollia exanguia & natura frigida vbi nascuntur 3.11.24
 Mollibus sexus vterque 1.13.1. & 3.5.28
 Mollibus solis inter gressilia non est discrimen superioris & inferioris 2.4.253
 Mollibus meatus idē excrementi & vulug. 1.15.8
 Mollibus vuluæ bifidæ 1.3.22
 Mollia exanguia, ideo frigida naturæ 3.8.9
 Mollia quomodo coeunt. 1.15.1. & qua parte copulantur. 11
 Mollia qua semen emittunt 1.15.9
 Mollia semen emittere incertum 1.17.2
 Mollium foeminæ omnes vuluale membrum habent 1.15.4
 Mollium partus 3.8.1
 Mollium oua qualia 1.5.6. & 2.1.94. & 100
 Mollia ouum imperfectum pariunt. 2.1.52. & 3.5.28. & quare. 2.1.113
 Mollium oua foris incrementum recipiunt. 3.8.21
 Mollia foris partum reponunt, & in eo genere mares foeminis aspergunt 3.8.17
 Mollia interdum tergis copulantur dum coeunt sed quare, ignoratur 1.15.16
 Mollia optima cum vtero gerunt 1.19.60
 Monedulæ frequenter rostra coniungunt. 3.6.8
 Monstrum quid 4.3.141
 Monstrum quid dissimile est 4.4.38
 Monstrum an vnu, an plura dici debeat 4.4.187
 Monstrorum causæ 4.3.125. & 4.4.28
 Monstrum quomodo accidit 4.4.186

INDEX.

Monstra quomodo diffident cum agnationibus
foetuum 4.4.182
Monstrum gigni quomodo est necesse, & ei⁹ ge-
neratio. 4.3.14
Monstra quibus modis dicuntur. 4.3.138.
Monstra secundū Democritū qua causa. 4.4.1
Monstra in hominum genere & caprarum qui-
bus modis 4.4.61
Monstra quibus magis accidunt. 4.4.38. & 10.
Monstrum si animal gemino liene, aut pluribus
renibus oriatur 4.4.184
Monstrum si filius nō sit similis parētib⁹. 4.3.7
Morbi nonnullis contrahuntur, cū purgatio non
bene cessit 1.18.221
Morbosi semine carent 1.18.160
Morbos aduentitias senectus 5.4.38
Motio vltima iuxta materiam est. 1.20.138.
Mouens omne, excepto primo, mouetur aliquo
motu 4.3.74
Mugilum genus quoddam verne nascitur.
3.11.93
Mugilum genus est in quo nec mas nec foemi-
na 2.4.230
Mulier quasi mas infemina, & quare. 1.20.17
Mulier sine semine 5.3.121
Mulieres gignuntur viragines 2.5.58
Mulier plurimum menstrui emittit. 1.19.49. &
1.20.42.
Mulieris & adolescentuli similis forma. 1.20.16
Mulieribus nonnullis grauidis fit purgatio, sed
foetus afficitur 4.5.55
Mulieribus non grauidis, nisi purgatione fiant,
fiunt ægritudines 4.6.66.
Mulieres si in partu vel oscitādo, vel aliqua eius
modi causa se retrahunt, difficulter pariunt.
1.11.20
Mulieribus paucis euenit, vt prægnantes melius
valeant, & quibus 4.6.76
Mulier sola animalium cum equa grauida coitū
patitur, & quare 4.5.23
Mulieres magna ex parte vterum gerentes egre
degunt, & quare 5.6.54
Mulieres quare à cæteris in vtero gerēdo discre-
pant 4.6.64
Mulieres qd in coitu ex vtero excernant, & quæ,
& quare 2.20.5
Mulieribus quando deteriores fiunt purgatio-
nes. 1.19.43
Mulieribus coitu maris detrahuntur menstrua.
3.1.97
Mulieres incontinentes quare libidine cessant,
cum sæpius generant. 4.5.36.
Mulieres otiosæ & sellulariæ excrementosæ ma-
gis 4.6.55
Mulieres cur aliquando cōcipiūt nullis menstruorū
vicibus, & aliquando dū effluunt. 5.19.73
Mulieres pigues min⁹ foecundæ, & qre 1.18.213
Mulieribus vbi vteri 1.3.19
Mulierum lac quando vtile, & quare. 4.8.9.
Mulierum probatio si concepturæ sint. 2.5.73
Mulieres nonnullæ quare steriles. 2.5.57.
Mulier quare vna molam gestat 4.7.20
Mulier vna omnium affectionibus vteri est ob-
noxia ibidem
Mulieres non caluescunt. 5.3.12. & 120.

Mulus ex equo & asino 2.6.41
Mulorum corpora quare magna. 2.6.85
Mulorum genus quare sterile. 2.5.51. & 2.6.51
Muli quare excrementum foeminarum olfactū.
2.6.90.
Mulus generare potest. 2.6.92
Mula læsa per generationem, ideo nō purgatur.
1.20.40
Mulabur menstrua defunt. 2.6.89
Mulæ vuluas habent diuersas 3.5.15
Mula concipere potest, sed non enutrire. 2.6.91
Multifida omnia ferē multipara. 4.4.81. & 95
& 4.6.6.
Multipara superfoetant quare 4.5.9
Multum, paucum, magnum & paruum non eo-
dem sumuntur modo 5.7.34
Mures multipari 4.4.82
Muscae oriuntur ex nullis 1.18.89
Muscae coeunt & generant, sed non sui generis
animal 1.16.6
Mustelam vuluam habere certum. 3.6.15
Mustelam ore parere falsum 3.6.3
Mustela paruos admodum parit, & sæpe catu-
los ore transfert 3.6.17
Mustelorum læuium ortus qualis. 3.3.36
Mutatio omnis in sibi oppositum fit. 4.3.34
Mutationes paruæ quando causam afferunt
magnarum mutationum 5.7.85

N.

Anus, vide Pygmæus
Nares longius porrectæ valent olfactu.
5.2.24
Naturæ principium cor 2.4.64
Natura nihil frustra agit 2.4.125. & 405.
Natura aliquatenus gignere potest sine mare in
auium genere 1.20.130
Natura infinitum vitare solet 1.1.42
Natura non coquente excrementum fieri est ne-
cesse. 2.4.51
Natura si quid facit, aut quia necessarium, aut
quia melius 1.4.4
Natura vel arte quæ efficiuntur, ratione aliqua
sunt 4.2.21
Natura simul & facultatem cuius dat, & instru-
mentum 4.1.136
Natura vt paterfamilias prudens in nutriendis
partibus 2.4.424
Quod secundum naturam est, ordinem habet.
3.10.77
Nervi vnde consistunt 2.4.337. & 438.
Nervus siccus & ductilis quare 2.4.355
Nervis omnium vires continentur. 5.7.59
Nervi ex recrementis 2.4.429
Nervi recentiorū & senescentium quales. 5.7.62
Nymphis quid accidit cū generantur 3.9.35
Nix quare alba 2.1.24
Nix spuma est ibidem

O.

Occhiput inane quia non continet cere-
brum 5.4.40
Oculorum variantium causæ & nature.
5.1.85.
Oculorum sensorium vbi positum. 2.4.378.
Oculus alicuius gratia, sed cæsius non alicui⁹ gra-
tia 5.1.16

IN LIB. DE GENERAT. ANIM.

Oculorum sedes seminalis maxime omnium locorum capitis, & quo indicio. 2.5.77.
 Oculi immodico visu rei veneræ quare languent, ibidem
 Oculi quare ultimi perficiuntur. 2.4.414 & 393.
 Oculi frigidus & humidus. 2.4.382 & 388.
 Oculorum ægrotudines. 5.1.113
 Oculi quare principio maximi visuntur, ultimi tamen perficiuntur. 2.4.375 & 392.
 Oculi animalium quare sero perficiuntur. 2.4.408.
 Oculi nigri quare noctu deficiunt. 5.1.101
 Oculi casij quare interdiu acute videre nequeunt. 5.1.101
 Oculos casios plus ignis habere inquit Empedocles. 9.1.87
 Oculi nigri plus aquæ. 5.1.88
 Oculi prominentes procul cernere nequeunt, cui contra. 5.1.257
 ¶ Odoris indicium exquisitum consistit in sensu forij sinceritate. 5.2.20
 ¶ Olfaciendi meatus unde. 2.4.380
 Olfactu valent nares longius porrectæ. 5.9.24
 Olfaciendi ratio eadem quæ & videndi. 5.2.1
 Oleum spirituosum est. 2.2.26
 Oleum quare per summa aquæ fluitet. 2.2.27
 Oleum crassescit mistum cum spiritu. 2.2.19
 Oleum frigore & gelu crassescit, & non congelascit. 2.2.29 & 32
 Olea fructificat, oleaster non. 3.5.10
 ¶ Orphei carmen de membris ordine conficiendis. 2.1.147
 ¶ Oscitantes in partu mulieres difficiliter pariunt. 1.1.20
 Oscitantes quare minus audiunt. 5.2.13
 Ossa, nervorum naturam requirunt. 5.7.66
 Ossa ex recrementis. 2.4.429
 Ossa primum ex seminali excremento constituuntur, deinde increfcunt alimento naturali. 2.4.431
 Os siccum & fragile. 2.4.356
 Ossa unde consistunt. 2.4.337
 Os in corde bubulo. 5.7.66
 Ossa igne illiquabilia. 3.11.71. & quare. 1.4.338.
 Ossa certo augendi termino describuntur. 2.4.443
 Ossa decrefcunt cum corpore & membris. 2.4.452.
 Ostrea plantæ aquatilis. 3.11.16
 Ostrea non semper continent suum ovum. 3.11.142.
 Ostreas nihil partis genitalis emittere quibus argumentis. 3.18.131
 Ostrea sponte prouenerunt apud Rhodum insulam. 3.11.129
 ¶ Ombus podex coaluit. 4.4.203
 Ovium oculi aquini. 5.1.72
 Ovium generi quales sunt pili. 5.3.66
 Ovibus monstra magis accedunt. 4.4.32
 Oves Sauromaticæ duro sunt pilo. 5.3.71
 Ovis aliquando capite bouis nata. 4.3.129
 Ovipara bifariam sunt. 2.1.48
 Oviparorum consideratio in suis conceptibus & feminis sparsione. 3.7.8
 Oviparorum ortus qualis. 3.2. per totum. & 3.4.4.
 Oviparis vterus ad lumbos, & prona. 1.13.19.
 Ovum & animal quæ intra se pariunt. 2.1.81.
 Oviparorum generatio quomodo fit. 3.1.6.
 Ovipara sanguinea. 2.1.53

Ovorum avium & quadrupedum consideratio. 1.8.16
 Ovum quæ pariunt. 2.1.41
 Ovorum partus diuersus. 1.8.8
 Ovi principium genitale qua parte secernitur. 3.2.1
 Ovorum partus contra quam animalium. 3.2.29
 Ovum perfectum quæ ædunt, & quare. 2.1.80
 Ovi ex parte animal procreatur: reliquum, alimētum est. 1.20.162
 Ovi incrementum celere & simile vermium. 3.4.6
 Ovum perfectum cum exit adhuc molle est, & statim refrigeratum duratur. 3.2.19.
 Ova coitu concepta quæ iam discretæ sunt in aluminis portionē, hæc pro mare primo coeunte evadunt. 3.7.37
 Ovum geminum duo est ova. 1.20.58
 Ovorum concoctio. 3.2.43
 Ovum à verme quomodo differt. 2.1.42
 Ova quomodo augentur. 3.1.102. & 3.2.12
 Ovo ex vno animal vnum gignitur. 1.20.57.
 Ova quæ habent plus lutei. 3.1.129
 Ovi candidum natura humidum, & quare circūdiscernitur. 3.1.148
 Ovi candidum, præbet initium animalis: luteum, cibum. 3.1.225
 Ovorum candidi & lutei natura contraria. 3.2.72
 Ova calidiorum animalium candido & luteo sunt distincta, & plus habent candidi. 3.1.126.
 Ovorum lutea cuncta in medio constituuntur. 3.1.152
 Ova plura si in patinam coiecta fuerint, luteum, in medio est. 3.1.150
 Ova quadrupedum quomodo generantur. 3.2.46
 Ovorum omnium coloris causa. 3.1.120
 Ovis in bicoloribus animal originem habet à candido. 3.1.124
 Ovum qua parte durius. 3.2.4
 Ovorum putamina humore liquefcunt. 2.4.366.
 Ovum res imperfecta. 2.1.77.
 Ovorum consideratio in avibus. 3.7.17
 Ovum avium quale. 3.1.8
 Ova avium quare parentem desiderant, quadrupedum non. 3.2.50
 Ova piscium qualis naturæ. 3.1.135
 Ova piscium quare foris augentur. 3.4.12.
 Ova crustatorum & mollium pro vulva habent membranas. 1.3.23
 Ova testatorum nihil ad generationem conferunt. 3.1.135
 Ovum cartilagineorum quale. 3.1.12
 Ovorum testa ad quid. 3.3.19
 Ova vrina quando fiunt. 3.2.63
 Ova subuentanea cuius naturæ, & quomodo fiat foecunda. 3.1.138
 Ova subuentanea quibus gignuntur, & quibus non. 3.1.84. & 20.
 Ova subuentanea quando foecunda redduntur. 2.4.223
 Ova subuentanea principio seminali carent. 2.3.68
 Ova subuentanea quare fiunt. 3.1.75
 Ovorum subuentaneorum in avibus consideratio, & quomodo vivunt. 2.4.217.
 Ova subuentanea quare perfici non possint, & quæ virtutem animæ obtinent. 3.7.26

INDEX.

- P.**
P Alpebræ quando distinguuntur in foetu. 2.4.404
 Palpebras quando attollere non possum⁹. 2.4.416
 Palumbes cæcos pariunt pullos 4.6.24
 Ex panatheneis nauigatio quomodo intelligitur 1.18.142.
 Panthera genere varia 5.6.8
 Papilionum genera ex nullis oriuntur animalibus. 1.18.89
 Papula præter naturam in corpore. 1.18.163
 Parentum cura erga prolem 3.2.52
 Parentibus dissimilis quodammodo monstrum. 4.3.7
 Partes similes priores dissimilaribus. 1.18.23.
 Partes similes affectionibus distinguuntur. 1.18.56
 Partium similarium ortus agitur frigore calorem 2.4.327
 Partes dissimiles aliqd efficere possunt. 1.18.55
 Partium tam similarium quàm dissimilarium affectiones. 2.1.185
 Partes dissimiles ex similibus constant. 1.18.23 & 25.
 Partium affectiones quibus inter se discrepant. 5.1. per totum
 Partes corporis à quo generantur. 2.1.130
 Pars quæq; animalis qualitate certa efficitur à natura 2.4.354
 Partium qualitates vnde 2.1.189
 Partes corporis non simul omnes generantur, sed vna primum. 2.1.206
 Pars inferior animalis gratia superioris est. 2.4.299.
 Partes foetus in vtero vnde distinguunt. 2.4.179
 Partium prioritas quot modis 2.4.271
 Pars animalis præcipua supra septum. 4.8.22.
 Partium distinctiones 1.18.54
 Partium foetus nutritio 2.4.421
 Partes ad coitum delegatæ qua differunt forma 1.2.30
 Partium vacantium generationis causa. 4.4.156
 Partus animalium varius 2.1.39. & 4.4.78
 Partus quomodo fit per naturam 4.9.1
 Partus amplioris & paucioris quæ causa. 4.4.97 & 112.
 Partus ratio non est in habendis pedibus 2.1.63
 Partus qualis animalium non vni generari coeuntium 2.4.74
 Partus facilis & difficilis causæ quædam in hominum genere 4.6.56
 Pariendi difficultas vnde accidit 1.11.19
 Paruum, magnum, multum & paucum non eodem sumuntur modo 5.7.34
 Parui uoca quare dicuntur 5.7.34
 Passer alb⁹, sed deprauatione generationis. 5.6.17
 Passer cæcos parit pullos 6.23
 Patri mater opponitur 4.3.39
 Paterfamilias prudens in dispensatione rei familiaris 2.4.425
 Pauo genere varius 5.6.8
 Pectines non semper ouum habent. 2.11.141
 Penis & testium idem est situs 1.5.9
 Penis virile pendet 1.5.5
 Penis nigra nervo constat 1.5.7
 Penis quibus immodicus, infœcundiores ijs quibus mediocri 1.6.22
 Penis, vide etiam Coles.
 Pennæ vnde oriuntur 3.1.26
 Pennæ quare duriores auibus natu grandibus. 5.3.91
 Perdix inter aues libidinosa 3.1.112
 Perdicum coitus & partus 3.1.30
 Perdix alba sed deprauatione generationis. 5.9.16
 Perdices coeunt cum diuersi generis auibus. 2.5.43
 Perdices subuentanea gignunt sine coitu. 3.1.106
 Perfectum in superantia consistit 5.7.27
 Perfectum à perfectiori nasci solet 2.1.78
 Perfectiora animalia quæ 2.1.71
 Pes nihil addit rationi partus 2.1.63
 Pedata & ouum & animal pariunt 2.1.65
 Phalangia coeunt & ex sui generis animalibus oriuntur 1.16.3
 Pica cæcos parit pullos 4.6.23
 Pictor quid primum agit in pingendo. 3.4.369
 Pygmeorum generatio qualis 2.6.99
 Pylorum differentia 5.3.7
 Pili vnde generantur 2.4.440. & 2.4.429.
 Pili ex cute, ideo colorem cutis habent. 2.4.455 & 5.3.27.
 Pylorum uarietas in hominum genere per ætates. 5.3.1
 Pilos quæ habent 5.3.2
 Pili quomodo inter se differunt qui vel morbo, vel ætate, vel natura albuerint. 5.6.25.
 Pili abundantia & hirsuties copiam indicat excrementi 4.5.63
 Pili excremento nascunt, sed duri & rigidi propter gelu & frigus 5.3.81
 Pili tandiu augentur quâdiu sunt, & quando magis augentur 2.4.447
 Pili defunctis augentur 2.4.453
 Pili crassitudinis tenuitatisq; causa cutis. 5.3.23 & humoris differentia 25.
 Pili quare duriores natu grandibus. 5.3.90.
 Pili crispi duriores quàm recti 5.3.56
 Pili crispi simplicisve quare 5.3.47
 Pili intacta animal intra se generant. 1.9.3.
 Pili nonnulli cani oriuntur 5.5.21
 Pilus ferarum qualis, & quare 5.3.75
 Pili hydrelæo peruncti celerius canescunt. 5.5.18
 Pili operiti celerius canescunt 5.5.16
 Pylorum tenuitas vnde potest cotingere 5.3.63
 Pilo simplici quæ sunt 5.3.58
 Pinguedo quibus sub cute 2.4.361
 Pinguedo excrementum bonitatis substantiæ salubre 1.18.215
 Pinguedo quid 1.19.58
 Pingue habet aliquid lentitatis 2.4.363
 Pingue nec aquæ nec terræ, sed spirit⁹. 1.2.27
 Pingua minus seminis habent quàm macilenta. 1.19.56
 Pinnae semper continent ouum 3.11.138
 Pisces imperfecta pariunt oua 2.1.52. & 3.1.15.
 & 3.5.27. & 1.8.9. excepta rana 3.4.1.
 Piscibus sexus vterque 3.5.52

III LIB. DE GENERAT. ANIM.

Piscium natura si gidiior 3.1.80
Pisces omnes foeminas esse nequaquam uistorice
dicitur 3.8.5.& 3.5.7.
Piscibus id munus quod stirpibus in foecundita-
te. 1.8.10
Piscium & auium generationes quomodo disse-
runt 3.3.27
Piscium genus omne ouiparum 2.1.65
& 3.5.3.& 3.3.1.
Piscibus non sunt testes 1.3.4.& 1.4.8.& qua-
re. 1.6.12.
Pisces ouipari ubi vuluas habet 1.3.20.& 1.13.
6.& 1.8.6.& 3.1.116.
Pisces celeriter coeunt 1.6.5.& 3.5.55.
Piscibus dum coeunt semen non est concoquen-
dum 1.6.9
Pisces semen emittunt mari no in branchijs ac-
cepto 1.6.7
Piscibus meatus seminis talis totus qualis homi-
nibus 1.6.16
Piscium in genere sunt quae oua sine coitu conci-
pant 3.5.44. sed infocunda omnia. 45
Pisces deuoratu seminis non impleri, & ratio.
3.5.64
Piscium nonnulli sine coitu generantur. 3.10.2.
Pisces an concipiant sine mare 3.1.92
Pisciu gen⁹ quare pfoecudu 3.1.116.& 3.4.19
Pisciculi foecundissimi 1.8.13
Pisciculis vulua vnum esse ouum videtur. 1.8.12
Piscibus viuiparis ubi vteri 1.3.21
Piscium squamatorum oua qualia 2.1.100
Pisces squamati quare ouum imperfectu aedu-
t. 2.1.112
Pisces contrectant non peracto semine. 1.5.12.
Piscium oua non perficiuntur ad generationem
sine mare 3.1.91.& 3.5.4.
Piscium oua maribus asperguntur, & quare non
bicolora 3.7.21
Pisces concipiunt sine coitu 3.1.79
Pisces ouipari indicant semen non ex omni par-
te prouenire 1.20.122
Pisces quomodo coeunt 3.5.58
Piscium ouiparorum foeminae magna ex parte
maiores maribus 1.16.14
Piscium oua extra perficiuntur 3.7.12
Piscium oua no sunt candido & luteo distincta.
3.1.133
Pisces ouum quale generant 3.1.92.& 3.1.13.
Piscium oua unicolora 3.1.119
Piscibus menstrua nulla 3.1.78
Pituita excrementum alimenti primi. 1.18.164
Plantae terrae incolae 3.11.30
Plantarum munus quod 1.20.176
Plantarum genus ubi oritur 3.11.11
Plantarum aliae semper frondent, aliae frondem
amittunt 5.3.95
Plantae & animalia generantur in terra & hu-
more, & quare 3.11.61
Plantae quare iterum frodem recipiant. 5.3.126.
Plantarum feminibus ubi principium seminis
adharet 3.2.8
Plantis incrementum per radices 2.4.176.
Plantis somnum esse est impossibile 5.1.48.
Plantarum quae sponte oriuntur constitutio cui
similis est 3.11.89

Plantae quae adferunt plurimum fructus. 4.4.102
Plantarum generatio 3.11.40
Plantis non est sexus 1.20.158
Plantae viuunt 2.1.29
Plantae paruae foecundissimae, & quare. 1.8.13.
Plantae minores interdum fertiliores 3.1.40
Plantae semen afferunt 1.20.160
Plantae pingues fronde perpetua virent.
5.3.101.
Plantae omnino motu eodem omnem annum
fructum afferunt 1.18.94
Plantae hyperinae fiunt & quod vitium. 3.1.67
Podex nonnullis bestiis coaluit 4.4.202
Potentis crustula fit, vetula nomine 2.4.357
Polyporum ouum simplex ppter formam vteri,
& qualis sit forma 3.8.11
Polypis vulua bifida est indiscrete 1.3.24
Polypus mas quomodo coit 1.15.13
Pollutio & maribus & foeminis & adolescenti-
bus 2.4.99
Pomilio, vide Pygmaeus.
Ponti incolae quare pso promisso 5.3.59
Populus arbor nullum affert semen. 1.18.216.
Potentiae & impotentiae ratio 4.1.158
Potentia esse idem propius, & remotius potest.
2.1.201
Portenta quae dicuntur 4.4.147
Prius quot modis dicitur 2.4.272
Principiorum cognitio no demonstratio est. 2.4.318
Principium in rebus immobilibus quiditas.
2.4.319
Profusio foeminae ubi fit 2.4.109
Pruina quomodo fit 5.4.26
Pruinam nominant senectutis situm 5.4.28.
Ad prudentiam nihil est tactum gustumq; tan-
tum adipisci 1.20.184
Puer sine semine 5.3.121. & quare 1.18.199.
Pueris quibusdam genitalis postremum, & vris
nae meatus non eodem tetenderunt. 4.3.198
Pueri statim nati dormire omnium maxime so-
lent. 5.1.36
Pueri in vtero expergisci videntur 5.1.53
Pueri cum vigilant non rident, cum dormiunt ri-
dent 5.1.57
Pueri longo tempore quare nequeunt caput co-
tinere 2.4.401
Pueri mense septimo nati imperfecti 4.6.30.
Pueri caluescunt 5.3.12
Puer aliquando ortus capite arietis aut bouis.
4.3.127
Puerorum oculi statim a partu caesi sculi, post
immutatur in naturam futuram, & quare. 5.1.69
Pueri quare principio caesi 5.1.132
Puellis aufertur incrementum si menstrua alba
superent 2.4.49
Pulices coeunt & generant sed non sui generis
animal 1.16.6
Pulli quando gemini generantur 4.4.17
Pulli cibis vnde sumitur 3.2.91 & 105.
Pullorum partes quae primae fiunt 3.2.87
Pulli quae excluduntur 3.2.108
Pullorum origo in genere auium 3.2.41
Pulli quando fiunt monstrosi 4.4.19
Pulmo sanguinis compos describit rationem ca-
loris. 2.1.73

INDEX.

Pulmo prius pficitur quā animal spiret. 2.4.262
Pulve refrigerata fit crustula 2.3.72
Pupillam qualem esse oportet 5.1.124
Pupillæ cutis causa etiā optimi visus. 5.1.123
Purgatio foeminis vt coitus maribus. 4.5.31.
Purgatio quibus fiat, & quibus non. 1.20.34.
Purpurarum generatio 3.11.44
Purpuræ semper continent ouum 3.11.138
Pus putredo quādam 4.8.55
Putredo vnde fit 5.4.17
Putredo quid 3.11.58
Putredo concoctioni contraria 4.8.54
Putrescit difficile quod multum est 5.4.42
Putredinem prohibent status. 5.5.17

Q.

Quadrupedes omnes nec aut ouum pariunt, aut animal 2.1.61
Quadrupedes habent membrum genitale. 1.5.1
Quadrupedū particula circa testes qualis. 1.6.12
Quadrupedes viuiparæ vbi vuluā habent. 1.8.6
Quadrupes sine coitu semen emittit. 3.1.109
Quadrupedes ouiparæ ouum generant perfectū 3.5.26. & 1.8.15.
Quadrupedes ouiparæ omnes pariunt in terra, & oua tepore terræ concoquuntur. 3.2.44
Quadrupedū ouipararū vulua vbi. 1.8.19 & 7
Quadrupedes ouiparæ quare testes intus habēt. 1.12.14.
Quadrupedes ouiparæ testibus semen recipiūt genitale. 1.4.26
Quadrupedum ouipararum foeminæ magnæ ex parte maiores maribus 1.16.14
Quadrupedes ouiparæ quomodo testes habent. 1.3.9.
Qualitas potentia ante substantem efficitur. 2.4.266.

Quiditas principii rerū immobilium. 2.4.319

R.

Rana inter chartilaginea vna ouum per se factum foras ædit 3.3.5. & quare 6
Rana quare animal non parit. 3.1.12
Ranarum ortus ex ouo qualis 3.3.14
Ranarum ouum vnum solidum. 3.3.12
Rene altero vacans visum est animal. 4.4.67
Rerum quæ fiunt, plura habentur principia, sed modo diuerso 2.4.320
Rerum immobilium principium quiditas. 2.4.319
Rerum minus principalium circuitus sequuntur rerum principalium circuitum. 4.10.32
Rerum quādam sempiternarum est demonstratio. 2.4.306
Respirantes quare minus audiunt 5.2.14
Reges apum in genere immunes omni negotio, & eorum vsus 3.10.86
Rhinobati ex squatina & raia 2.5.46
Robustiora que ætate florent 5.7.60
Rostra vnde gignuntur 2.4.440
Rostra igne molliuntur. 2.4.335
Rubelionibus inter fluuiatilia accidit conceptio sine mare 3.1.93
Rubelionum in genere nullus est mas visus, sed foeminæ omnes foetu plene visuntur. 2.4.227
Ruber piscis an vuluam habeat 3.5.18
Rufi celerius quā nigri canescunt 5.5.10

Rufitas, illi imbecillitas. 5.5.11

S.

Salix nullum affert semen 1.18.216
Sanguis materia corporum & eius vsus. 3.1.121
Sanguinis principium cor 4.8.27
Sanguis vltimum alimentum. 2.4.156. & 1.19.8
Sanguis venas habet conceptacula 2.4.31
Sanguinis sinceri secessio dissoluere potest. 1.19.16
Sanguinea animal pariunt aut ouum, nisi omnino improla 2.1.54
Sanguinea omnia semine preantur, scilicet quæ per coitum procreantur 2.1.116
Sanguinea semen aperte emittunt 1.17.1
Sanguineorum extrema lenta & pingua. 2.4.360.
Sanguinea omnia quare primum cor possident. 2.4.322.
Sanguinis profluuium ē naribus vt plurimū nō est mulieribus dū mēstrua erumpūt. 1.19.42
Sanguinis profluua accidunt ex venis vt ex alio profluuium. 1.20.21
Satyria morbus faciei, & vnde 4.3.86
Scarabæi coeunt & generant, sed non sui generis animal 1.16.6
Scorto quare operiuntur testes qui in propatulo sunt. 1.12.9
Scythæ pilo sunt promisso 5.3.59. & molli 71
Apud Scythas quare non sunt asini 2.6.60
Secundæ inter foetum & vterum sunt posite. 2.5.15.
Secundæ quibus inuoluitur foetus 2.4.133
Semen quid 4.1.177 & 168. & 1.18.154
Seminis natura primaria 1.18.127
Semen natura humida & aquosa 2.3.53
Semen pars aliqua excrementi utilis 1.18.162
Seminis natura quæ 2.2.1
Semen excrementum alimenti mutati. 2.3.35
Semen excrementum alimenti sanguinei vltimi 1.19.15. & 1.18.231.
Seminis natura humida 1.13.13
Seminis naturam spumofam esse non latuit veteres. 2.2.49
Semen commune est spiritus & aquæ 2.2.36
Semen ex Aristotelis sententia excrementum. 1.18.172.
Seminale excrementū naturæ sanguineæ. 4.8.26
Semen quomodo animatum 2.3.10. & 2.1.200 & 2.3.58 & 20.
Semen potentia est vnumquodque membrum. 1.19.20.
Semen quomodo habet in efficiendis partibus corporis. 2.1.182
Ex semine oia gigni videntur 1.17.11. & 1.2.7
Seminis nulla pars est causa generationis 2.1.204
Ex semine quonam pacto generatur aut planta aut animal. 2.1.127
Semine ex vno vnum gignitur corpus 1.20.56
Seminalis materia non est indefinita. 4.4.120
Semen a generantibus proficisci videtur. 1.17.11
Semen genitale animalia omnia habent. 1.13.14.
Semen quæ emittunt & quæ non 1.17.1
Semen quomodo est, vt ex eo oriatur ea quæ se-

IN LIB. DE GENERAT. ANIM.

- cundum naturam constituuntur. 1.18.140
Seminis corpus an generationis causa, an genitale. 1.19.23
Semen per coitum à foemina conferri falsum, quod interdum simili afficiatur voluptate ut mas. 1.20.1.
Semen in utero foeminae movet excrementum foeminae eodem motu quo ipsum movetur. 2.3.59.
Semen non emitti à foemina quo argumento. 1.20.28.
Semen non tale à foemina mitti quale a mare. 1.19.63.
Semen an in se habeat insitum quod agat in generatione membrorum, & ibi notetur disputatio. 2.1.131
Semen omnium album 2.2.43. & quare 46
Seminis decessio in perfectis quomodo fit. 2.4.19.
Semen maris quomodo causa sit eius quod generatur. 1.20.85
Semen maris in foeminae utero partem purissimam excrementi constituit. 2.4.85
Seminis in foeminam emissi an nulla pars conceptum constituat 2.3.1
Semen à foemina non conferre qua ratione universali. 1.20.73
Semen à foemina non confert ad generationem. 1.19.53.
Semen concoctum crassum & corpulentum. 2.4.90.
Seminis minus habent pingua quam macilentia. 1.19.56.
Seminis genitalis opera cum foeminae semine in conceptu. 4.4.106
Semen trahitur à locis uteri. 4.4.112
Seminis ab utero tracti signum 2.4.113
Semia omnia habent in se quod facit ut foecunda sint 2.3.40
Seminis foecunditas in quo probatur, & quod foecundum & quod infocundum. 2.5.70
Semen concoctum calidius, & quod spissius foecundius. 4.1.114
Seminis emissio per aetatem nonnullos lauat. 1.18.189.
Seminis emissio prior minus foecunda quam posterior. 2.4.88
Semen nec in prima aetate, nec in senectute, nec in morbis est. 1.18.187
Semen non est aetate vel morbo pessime habentibus 1.18.160
Semen nonnullis cruentum prodijt, & quibus. 1.19.14.
Semen genitale spiritu retento emitti est necessarium in hominum & eiusmodi genere. 1.6.6
Seminale animal calidum & humidum esse oportet. 3.1.55
Seminis signa in hominum genere 4.8.30
Seminis differentia in pluris minorisve ratione evenit & animalibus & plantis. 1.18.203
Seminis ubi minimum secesserit, dissolutio & imbecillitas consequitur, & quare. 1.18.187
Seminis calor si deficit vel excedit, rem quare fit, deteriore efficit. 2.4.346
Semen à foemina non emittitur 1.18.120
Semen ex toto corpore provenire nonnulli probant quatuor fere argumentis. 1.17.16
Semen non omni parte corporis provenire probatur in avibus & piscibus oviparis. 1.20.108
Semen ex toto provenire corpore improbat. 1.18. per totum.
Semen non ex omni parte proficisci quo argumentum. 1.20.62
Semen esse in menstruis quo indicio 1.20.48
Semen quare non congelascit 2.2.52
Seminis meatus consideratio in animalibus. 1.18.224.
Seminaria vasa maribus exanguia. 2.4.81
Seminaria tabes excrementum, & quando accidit. 1.19.26
Seminales purgationes unde. 2.5.82
Semen equi calidius semine asini. 2.6.70
Semen asini quare frigidum. 2.6.65
Semia peregrina tandem pro terrae natura redduntur. 2.4.78
Seminis & fructus differentia 1.18.158
Semia prius mittunt radicem quam ramos. 2.4.255.
Senectus terrena est. 2.3.92
Senectus frigida & sicca 5.4.10
Senectutem conicio nominat pruina. 5.4.28
Senectutem morbum naturalem esse 5.4.39
Senes cur semine careant. 1.13.199
Senes quare acutè non cernunt 5.1.126
Senescunt celerius imbecilla quaque. 5.5.11
Sensus distinguit animalia à tantum viventibus. 1.20.188.
Sentire quare procul possunt 5.2.23
Senfiorum corpora ex materia sincerissima. 2.4.429.
Senfiorum sinceritas est causa tum soni tum odoris exquisiti. 5.2.20
Senfiorum omnium meatus tendunt ad cor aut eius proportionale. 5.2.7
Sepia inter mollia. 3.8.1
Sepia quomodo nascitur. 3.8.22
Sepijs oua gemina apparent, quare 3.8.10
Serpentibus non sunt testes. 1.3.4 & 1.4.8. & 1.6.17.
Serpentum pars plurima ovum perfectum parit. 2.1.50
Serpentes ovipari. 2.1.65
Serpentes lentius absoluntur à coitu quam pisces. 1.7.6.
Serpentes complexu mutuo coeunt. 1.6.17. & 1.7.1.
Serpentum in genere quare monstra raro accidunt. 4.4.24
Serpens biceps visus qua causa. 4.4.23
Sexus generatio 4.1. per totum
Sexus uterque distinctus in genere omnium generis filium. 1.20.155
Sexus in quibus uterque, in ijs plura animalia ex eodem semine nasci possunt. 1.20.58
Sexus uterque quibus. 2.2.22
Sexus non est in plantis 2.4.200
Siccitas à vita remota. 2.1.85
Sicca & terrena naturae signa. 2.1.86
Siderum conversionis causae. 4.10.35
Similitudo parentum non satis probat semen ab

INDEX.

omni corporis parte decidere 1.18.4
 Similitudo filiorum cum parentibus 4.3. per totum.
 Sinciput multum humoris habet 5.4.41
 Sinciput inter ossa vltimū confirmatur. 2.4.395
 Situs putredo vaporis terreni 5.4.20
 Situs quasi respondet pruinae 5.4.25
 Solipeda singulos pariunt 4.4.80. & 4.6.3.
 & quare 4.4.95.
 Solis calor vel animalium, animal generat. 2.3.45
 Somnus nullus inexpressibilis 5.1.49
 Somnus viuendi & non viuendi interlinium.
 5.1.42.
 Soni indicium exquisitum consistit in sensorij fin-
 ceritate. 5.2.20
 Spadones quidam ab ortu 2.5.59
 Spadones, quare non caluescunt 5.3.121
 Spadones à pristina forma discedunt & , parum
 à foemina distant. 4.1.154
 Spadones forma commutantur 1.2.32
 Spiritus in rebus naturæ varium exhibet vsum.
 5.8.53.
 Spiritus calidus & humidus 2.4.267
 Spuma ex aqua & spiritu fit 2.2.17. & quare al-
 ba. 2.4.27. & vnde alba. 5.6.24
 Squamæ, quare duriores piscibus natu gran-
 dibus. 5.3.91
 Sterilitatis cause. 2.5.56
 Sterilitatem quæ faciunt. 4.2.29 & 34
 Sterilis quare aut mas aut foemina. 2.5.52
 Stirpibus semē ab omni parte prouenire falsum
 1.18.11.
 Stirpium in genere sunt arbores quæ fructum fe-
 rant, & sunt quæ ipsæ quidem non ferant: sed
 ferentes adiuuent. 1.1.47
 Stirpium alia femine prodeunt, alia spōte. 1.1.51
 Stirpis secundum naturam officium 2.1.210
 Substantia rerum in singularibus est 2.1.18
 Superfoetationis animalium consideratio 4.5.1
 Superfoetant quæ animalia 4.5.48
 Superioris & inferioris discrimen in quibus nul-
 lum. 2.4.253
 Sus multipara licet bifidula. 4.4.83. & 4.6.14
 Sus quare crasso pilo. 5.3.37
 Sus inter multipara perfectos parit catulos.
 5.6.12.
 Sues testes habent annexos ad sedem sessiles.
 1.3.16.
 Sues vbi solida vngula. 4.6.14
 Sues filijs habet alimentum copiosum 4.6.20
 T.
Tabes seminaria excrementum, & quando
 accidit. 1.19.26
 Tabes semper morbosa. 1.18.229
 Tabescens corrumpitur & degenerat 1.18.176
 Tactus sensorium 2.4.379
 Tauri potissimum neruosi, & cor eorum tale.
 5.7.63.
 Taurus quidā cum statim à castratione iniisset,
 impleuit. 1.4.25
 Tauri acutius sonant quàm vituli & vacca.
 5.7.59.
 Tempora quare primo canescunt 5.4.40
 Terram quasi foeminam & matrem statuunt.
 1.2.12.
 Terra materiam & corpus feminibus præstat.

2.4.79.
 Terra putrefieri potest. 5.4.18
 Terra & humor generant animalia & plantas.
 3.11.61.
 Terræ incolæ plantæ. 3.11.30
 Terrena dum refrigescunt, duram formam ca-
 piunt. 2.4.333
 Terrestre animalium genus omne vbi vuluā ha-
 bet. 1.8.4
 Terrigenarum generatio quomodo intelligenda.
 3.11.99.
 Testa ouorum vnde efficitur. 1.8.17
 Testa indissolubilis 2.4.336
 Testatorum generatio. 3.11.1. & 3.8
 Testatis deest mas & foemina 1.1.44
 Testata coire incertum. 1.14.5
 Testatum animal ambigua vitæ 1.20.191
 Testata vnde generantur. 1.20.195
 Testata exanguia & natura frigida vbi gignun-
 tur. 3.11.24
 Testata quomodo increscunt. 3.11.122
 Testata animalibus & plantis assimilantur. 3.11.3
 Testatorum natura viuacior plantarum natura.
 3.11.14.
 Testata quomodo durescunt. 3.11.69
 Testata sponte oriri quibus indicij 3.11.126
 Testata præstant cū ouum appellatum habet.
 3.11.137.
 Testes sunt mari quib⁹ differt à foemina. 1.2.27
 Testium & penis idem situs. 1.5.9
 Testes non sunt necessarij in generatione. 1.4.7
 Testes quare alijs intus, alijs extra 1.12.6
 Testes quæ in propatulo habent, quare scortum
 habent. 1.12.9
 Testes quibus intus habentur. 1.12.10
 Testibus carentia aut intus habentia, propensio-
 ra ad venerem. 1.4.13
 Testes quæ habet & quæ non. 1.3.3. & quare da-
 ti. 1.4.10.
 Testes omnibus maribus gemini. 1.3.18
 Testium vltus quibus sunt extra. 1.5.10
 Testes ad quid emolita est natura. 1.4.18
 Testes quare annexi meatibus feminalibus pen-
 dent. 5.7.72
 Teste præligato dextro aut sinistro generari aut
 marem aut foeminam. 4.1.92
 Testudines ouum pariunt perfectum.
 2.1.49
 Testudinibus vbi est meatus excrementi sicci.
 1.13.11.
 Testudini vbi testes. 1.3.12
 Tetricum ars. 5.7.70
 Thrassa genere varia. 5.6.9
 Thraces quare pilo promisso & simplici. 5.3.59
 Tibia frustra adsunt ijs q vti nesciūt. 2.4.277
 Timunculi foecunditas, potus & partus. 3.1.51
 Toticolora colorem magis mutant q vnico-
 lora. 5.6.11
 Toticolora quæ sunt. 5.6.5
 Triangulū æquales duobus rectis habere per-
 petuum. 3.4.307
 Trochus ab Herodoto duplex genitale habere
 dicitur. 3.6.20
 Turbinata quomodo increscunt. 3.11.123
 Turtur cæcos parit pullos. 4.6.24

IN LIB. DE GENERAT. ANIM.

V.
Vacca fuit Perinthi cui sterco per vesicam
transmittebatur. 4.4.203
Vaccæ quare graue sonant 5.7.50 & gra
uius sonant quam tauri. 14
Varices non fiunt mulieribus dum menstrua erū
punt. 1.19.42
Vapor terrenus vi habet aëris crassioris. 5.4.24
Vaporis terreni putredo situs. 5.4.20
Vasa feminaria ex vena tendunt 5.7.72
Velociter fertur quod parum est. 5.7.49
Vellus ouium multitudo est pilorum. 5.3.65
Venarum principium cor 2.4.158. & 5.7.73.
& deducitur per corpus modo riuorum 3.4.
324.
Venæ receptacula sanguinis. 2.4.157
Ventriculus locus excrementis alimenti utilis.
1.18.184.
Ventorum vita, ortus & interitus. 4.10.34
Ventorum motu mare subsistere & mutari.
4.10.29.
Venti lunæ solisque circuitu afficiuntur. 4.10.31
Venus cerebrum refrigerat 5.3.109
Venere frequenter vtēs, minus afficitur volupta
te. 1.18.113
Veneris voluptas in fine potissimum coitus.
1.18.114.
Venerem quæ celerius agunt. 1.4.13
Veneris voluptas vehementior nō probat semē
decidere à toto corpore. 1.18.112
Venus quare dicta Aphrodite. 2.2.50
Venus, vide etiam Libido.
Vermis quomodo differt ab ouo. 2.1.42
Vermem quæ pariunt. 2.1.42
Vermis foet⁹ insectorum res imperfecta. 2.1.77
Vermium augmentum quale. 3.11.112
Vermiculi nec coeunt, nec ex animalibus oriū
tur. 1.16.7
Vermipara imperfectiorem ædunt conceptum.
3.7.13.
Vertigines aquarum quales. 4.4.164
Vesica locus excrementis alimenti humidi.
1.18.184.
Vesparū generatio qualis. 3.9.24. & 3.10.112
Vesparum cum generantur natura. 3.9.34
Vespæ coeūt, & ex sui generis animalibus oriū
tur. 1.16.3
Veterinæ mulæ. 3.5.15
Videndi procul causa. 5.1.156
Vident longius qui manum fronti apponunt.
5.2.27.
Visus optimus qui. 5.1.119
Visus acuti & obtusi ratio duplex. 5.1.140. &
causa. 153.
Visio similis motui. 5.1.164
Visus aquæ tribuendus. 5.1.90
Visus res splendidas nequit discernere. 5.1.112. &
quare. 113
Vigilia potissimum viuunt propter sensum.
5.1.44.
Vigilia an somnum generatione præcedant.
5.1.39.
Vina calidis temporibus coacescunt. 3.2.64
Violentum præter naturam. 5.8.21
Vipera generat ouum perfectū, mox animal fo-

ras parit. 1.10.1
Vipera naturæ frigida. 1.10.4
Viperæ inter expeda animal pariunt 2.1.64
Viri foeminares gignuntur. 2.5.59
Viri nonnulli quare steriles. 2.5.57
Virorum & mulierum mutatio in procreatione.
1.18.78.
Viri pingues minus foecundi. 1.18.213
Viri procedente ætate caluescunt 5.3.13
Vires neruis continentur. 5.7.59
Viscera quæ aliquando animalibus defecerunt.
4.4.66.
Viscum in alijs arboribus solet generari. 1.1.54
Vita animalium causa. 4.10.9
Vita plantæ primo est in omnibus quæ gignū
tur. 3.2.94
Vitellum oui, pullis pro cibo est. 3.2.40. & 4.
4.21.
Vitilagine pili efficiuntur albi. 5.4.5
Vitulus aliquando capite pueri ortus. 4.3.128
Vituli quare graue sonant. 5.7.50
Vituli bubuli grauiorem mittunt vocem quam
adulti. 5.7.9
Vituli marini constitutio in auditori⁹ meatib⁹.
5.2.35.
Vitis à vite differt in semine ædendo. 1.18.205
Vites quæ nimia alimenti copia luxuriant, min⁹
seminis habent, & tunc hircire dicuntur. 1.18.
210 & 212.
Vitis quæ Capneus dicitur, si nigram vnam tu
lit non propterea monstrum facit. 4.4.50
Viuent diuturnius quæ animalia. 4.10.5
Viuunt potissimum vigilia propter sensum.
5.1.44.
Viupara in generatione quomodo inter se dis
ferunt. 1.9.1
Viuparorum foeminae minores marib⁹, & quæ
re. 1.19.47
Viupara quæ sunt. 2.1.69
Viupara sanguinea. 2.1.53
Viuparum omne spirat. 2.1.70
Viupara bifariam dicuntur. 2.1.44
Viuparis testes ante habentur, vel intus vel ex
tra, præterq̃ herinaceo. 1.5.12
Viuparis post generata intra se oua vbi sit⁹ vte
ri. 1.13.19
Viupara omnia vbi vuluam habent. 1.11.15. &
1.13.18. & 1.3.19.
Viupara omnia testes in aduerso habent. 1.3.13
Viupara quando foras suum conceptum emit
tunt. 2.4.11
Vmbilicus quid. 4.8.64
Vmbilicum quæ complent. 2.5.4
Vmbilicaris pars in ouis auium. 3.2.21
Vmbilicus vnde & qui 2.4.164
Vmbilici situs 2.5.27
Vmbilici pullorum in ouo duo conficiuntur.
3.2.88.
Vngues vnde gignuntur. 2.4.440 & 429
Vngues igne molliuntur. 3.4.335
Vngues ex cute, ideo colorem cutis sequuntur.
2.4.455.
Vngulæ ex recrementis. 2.4.429
Vngulæ igne molliuntur. 2.4.335
Vnum iudicandum principij ratione. 4.4.183

INDEX.

- Vniipara quæ sunt. 4.4.94
 Vnicolora quæ. 5.6.1
 Vnicolora nūquam mutant colorem nisi per af-
 fectum. 5.6.15
 Vnicolora quæ non sunt, ventre omnia plenius
 albet 5.6.28
 Vniuersale sequitur particularia omnia. 4.3.70
 ¶ Voluptas quæ per coitum sentitur vnde acci-
 dit 1.20.10. & 2.4.107
 Voluptas rei venereæ vehementior non probat
 semen decidere à toto corpore 1.18.112
 Vox quare mutatur exectis 5.7.76
 Vocum mutatio per etates 5.7.57
 Vocis in animalibus consideratio. 5.7. per totū.
 Vocis magnitudo & paruitas quomodo definiē
 da. 5.7.31
 Vocis asperioris aut læuioris causa, item flexibi-
 lis aut rigidæ. 5.7.95
 Vox acuta & grauis quomodo differunt à ma-
 gna & parua 5.7.28
 Vocem acutam vel grauem iuuat loci caliditas
 vel frigiditas. 5.7.89
 Voces quare mutantur cū semen defertur. 4.8.30
 Vocis grauitas naturæ genorosioris 5.7.25
 Vox inæqualis hircire dicitur. 5.7.77
 ¶ Vrina, vide Excrementum humidum.
 Vrinæ profluuiū nonnulli tabescunt 1.18.223
 Vrinæ stillicidijs medetur echini pelagici 5.3.76
 Vrina oua quando fiunt 3.2.63. & quibus 67
 Vrsā inarticulatos parit catulos 4.6.10
 Vrsā vīsa alba, sed deprauatione generationis.
 5.6.17.
 ¶ Vteri omnium bipartiti 1.3.17. & situs. 1.12.
 19. & 3.1.15
 Vterus pars foeminæ quæ semen recipit. 2.4.81.
 & quare. 4.1.135.
 Vteri quare intus habeantur 1.12.1
 In vterum foeminarum definit venarum multi-
 tudo & vnde 2.4.32. & 2.5.7
 Vteri os coaluit foeminis nonnullis, & quomo-
 do sunt iuuatæ. 4.4.194
 Vtero foemina differt à mare 1.2.26
 Vterus tepefactus trahit humorem, & meatus
 aperiuntur. 3.1.98
 Vterus trahit genituram suo calore 2.4.116
 Vterus mulieri ad partum vsque vt plurimum
 se comprimit. 4.5.16
 Vterus locus excrementis seminalibus 1.18.185
 Vteri os angustum 2.4.110
 Vteri eadem in parte gemini mas & foemina
 sunt visi. 4.1.40
 Vterus superfoetantiū nō se comprimit. 4.5.54
 Vteri ferendi tempora 4.10.1 & 11
 Vteri inanes strangulant 1.11.21
 Vteri affectus veluti mariscæ 2.4.36
 Vteri acetabula vide Acetabula.
 ¶ Vulpes inarticulatos parit catulos 4.6.10. &
 cæcos 2.4.264.
 Vulpes coit cum cane 2.3.41
 Vulua foeminæ per quam differt à mare 1.2.26
 Vuluarum situs in quouis animatē 1.8. per totū
 Vulua sua natura propensior ad situm inferio-
 rem, nisi opus naturæ impeditur 1.8.22
 Vuluæ quare intus habeantur 1.12.1
 Vuluæ sursum adiunctę strangulant 1.11.21
 Vuluæ quare carnosæ 1.11.23
 Vuluæ quæ ad septum iunguntur, membranæ
 sæ sunt ibidem.
 Vulua, vide etiam Vterus.

INDICIS FINIS.

ARISTOTELIS DE GENERATIONE ANIMALIVM LIBER PRIMVS, INTERPRETE THEODORO.

¶ Vniuersalis generationis partitio per vnumquodque genus animalium, tum eorum quæ sanguine sunt prædita, tum eorum quibus sanguinem natura denegauit. Cap. I.

5 Cum de ceteris animalium partibus, tum summam tum singulatim seorsum de proprijs generis cuiusque dictum iam sit, quæadmodum, & qua de causa vnumquodque esset. eam causam dico, cuius gratia quippiam sit. ponimus enim causarum genera quatuor numero, primum cuius gratia, ut finem. secundum, substantiæ rationem, quæ quasi vnumquoddam ferè existimanda sunt. tertium vero, quartumque materiam, & id vnde principium motus. sed cum de ceteris dictum iam sit (ratio enim, & id cuius gratia, ut finis, idem est. materia vero animalibus partes sunt totis dissimilares, dissimilaribus similes, iisque ea quæ elementa corporum appellatur.) Restat ut de partibus quæ ad generationem pertinent differamus, de quibus nihil adhuc definitum est. atque etiam de causa mouente, quænam sit. sed de ea ipsa causa considerare idem quodammodo est, atque de generatione cuiusque agere. Quam ob rem nostra hæc disputatio in idem ea coniecit, cum & partes, quæ ad generationem accommodantur, ultimas disposuisset, & generationis principium ab ijs proximum collocasset. Animalium alia per coitum feminae & maris gignuntur: scilicet in quibus generibus sexus vterque est. non enim in omnibus: sed in præditis sanguine, paucis quibusdam exceptis, alterum mas, alterum femina perfectum euadit. Exanguium vero quædam marem & feminam habent, ut sobolem eiusdem generis procreent. alia procreant quidem, sed non sui generis prolem, scilicet quæ non ex coitu animalium prodeunt: sed ex terra putri, aut excrementis. quod autem in vniuersum dixerim, eorum quæ locum mutare solent, aut nando, aut volando, aut gradiendo, videlicet prout quodque actum suo corpore est, nonnulla toto genere suo sexum vtrumque obtinet, non modo sanguine prædita, verum etiam exanguia quædam. nam eorum quoque alijs toto genere sexus vterque est, ut mollibus, ut crustatis: alijs maxima parte, ut generi insectorum. eorum autem ipsorum, quæ ex coitu cognatorum animalium gignuntur, ipsa quoque sibi cognata progeniunt. At vero quæ non ex coitu, sed putri materia oriuntur, ea ge-

bbb.j.

I. DE GENERAT. ANIM.

nerant quidem, sed genus diuersum: quodq; prodijt, nec mas est, neq; 35
 fœmina. Talia sunt nonnulla in genere insectorum. quod iusta euenit ra-
 tione. nam si ex coitu eorum, quæ non ex animalibus orta sunt, anima-
 lia orirentur, hæc si eiusdem generis essent, primum quoq; ortum pa-
 rentum talē esse oporteret. quod rectē ita censemus, quando sic eue-
 nire in cæteris animalibus patet: sed si dissimilia quidem, sed quæ coire 40
 inter se possent, gigneretur, rursus ex ijs alia quædam natura procrea-
 retur, & alia ex ea, idq; in infinitum procederet. At natura infinitū vi-
 tare solet: infinitum enim sine caret. natura autem semper finem quæ-
 rit. Quæ autem non gressilia sunt, vt testatum animalium genus, & quæ
 faxis adherentia viuunt, quoniā natura simili plātis constāt, hinc vt in 45
 illis, sic in his mas deest, & fœmina: sed similitudine proportionēq; no-
 men sexus accipiunt. habent enim parum eiusmodi differentia. quodā
 etenim in stirpium genere sunt eodem in genere arbores, quæ fructū
 ferant, & quæ ipsæ quidē non ferant, sed ferentes adiuuant illas ad ma-
 turandum: vt inter ficum & caprificum euenit. generationis etiam ra- 50
 tio eadem in stirpibus quoq; est, cum alię semine prodeant, aliæ sponte
 naturæ. oriuntur enim à putrescente vel humo vel parte aliqua plantę.
 sunt enim quæ ipsa per se nunq̃ seorsum consistant, sed in alijs, arbori-
 bus dico, soleāt generari, vt viscum. sed de stirpibus siue plātis seorsum
 opere per se ipsis dicato agendum est.

Cap. II.

Principium generationis esse marem, & fœminam.

Vnc de animalium generatione differēdum est, prout
 cuiq; ratio competit, deducenda ex ijs, quæ dicta iam
 sunt. generationis enim principia, vt retulimus, illa po-
 tissimum quis statuerit marem & fœminam: marem,
 vt quod motus & generatiōis originē teneat: fœminā, 5
 vt quod materiæ. quā rem ita esse potissimum credes,
 si quemadmodum, vndēq; semē genitale fiat, intellexeris. Ex hoc enim
 quæ natura oriuntur consistunt. id autem quemadmodum ex mare ac
 fœmina prodeat, nequaquā latere oportet: quoniam ea pars de fœmina ma-
 réque secernitur, & in ijs atque ex ijs hæc secretio fit, ideo mas & fœmi- 10
 na principium conferūt generationis. Marem nāq; id animal dicimus
 quod in alio gignit: fœminā quod in se ipso. quam ob rem in vniuerso
 quoq; naturam terræ quasi fœminam matrēmq; statuunt: cælum autem
 & solem & reliqua generis eiusdem nomine genitoris patrīsq; appel-
 lāt. Mas autē & fœmina inter se differūt ratione, q̃ facultas vtriusq; di- 15
 uersa est: sensu autē partibus corporis quibusdā discrepāt. ratiōis discri-
 mē ita exultat, vt mas sit quod in altero generare potest, vt dictū est: fœ-
 mina quod in se ipso, & ex quo fit, quod generatur cōtētū in eo qđ ge-
 nerat. Sed cū facultate, & munere quodā hæc distinguant, ad omnē autē
 officij functionē instrumēto opus sit, instrumētāq; facultatibus partes 20

corporis accommodantur, ad procreationem quoque & coitum partes aliquas esse accommodatas necesse est, easque inter se diuersas, quibus mas à fœmina differat. nam etsi de toto animali mas aut fœmina dicitur, tamen non quauis sui parte potentiâque idem mas aut fœmina est: sed certa quadam virtute, siue potentia, & parte: sicut & vim cernendi gradiendique obtinet, ut sensu patet. partes verò eiusmodi sunt fœminæ, vteri, & vuluæ: maris, testes, & coles in omnibus sanguine præditis. eorum enim alijs testes: alijs meatus eiusmodi quidam sunt. in genere etiam ex angui discrimen maris & fœminæ est, quibus hæc sexus cōtrarietas data est. differunt forma inter se partes ad coitum delegatæ in sanguineo genere. sed intelligendum sic est, ut principio vel exiguo immutato, multa ex ijs quæ à principio sunt, immutari soleant. patet hoc in exectis, quibus parte genitali tantum corrupta, tota ferè forma vsque commutatur, ut aut fœmina esse videantur, aut parum absint, tanquam non qualibet sui corporis parte aut potentia, animal sit fœmina, aut mas. cōstat igitur principium quoddam esse marem ac fœminam. itaque merito fit, ut multa cōmutentur, cum animal, quæ fœmina, aut mas est, immutatur, quasi principium dimoueat.

Genitalia membra non eadem omnibus esse. Cap. III.

Estes, & vteri, aut vuluæ nō pari ratione in omnibus sanguine præditis animalibus sunt. iam enim, ut primum de testibus dicam, alia omnino testibus carent in eo genere, ut pisces, ut serpentes: meatusque tantum geminos semini genitali præscriptos obtinent. alia habent quidem testes, sed intus lumbis adhærentes, quæ renes continentur, meatusque ab eorum utroque foras tendunt: ut in ijs quæ testibus carent, qui in idem coniungantur, quomodo in illis cōstitutum est. ita aues omnes habent, & quadrupedes, quæ oua pariunt, inter eas quæ aërem accipiunt, pulmonemque obtinent. his enim omnibus testes lumbis intus adhærent, meatusque gemini ab his similiter atque serpentibus tendunt: ut lacerto, testudini, atque omnibus cortice intestis. Quæ autem animal gignunt, omnia testes in aduerso habent. sed nonnulla intus vltima conditos aluo: ut delphinus. nec meatus, sed penem pertendentem habet, ut boues. alia foris gerunt, quorū alia pendentes, ut homines: alia annexos ad sedem sessiles ut fues. sed de his diligētius distinctum est in libris, quos de historia animalium scripsimus. Vteri omnium bipartiti sunt, ut testes gemini omnibus maribus habentur. sed alijs iuxta genitale, ut mulieribus, & omnibus quæ animal non solum foras, sed etiam intra se generant, & piscibus qui oua ædunt: alijs iuxta septum transuersum siue cinctum, ut auibis omnibus, & piscibus qui animal pariunt. Crustatis etiam vuluæ bifidæ sunt, atque etiam mollibus. quæ enim oua eorum vocantur pro vulua habent mēbranas, qui-

bbb. ij.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

bus continentur. Sed hoc maxime indiscretum est in polypis, ut simplex esse videatur, cuius rei causa est forma corporis, quæ similis vndique est. insectis etiam, quibus aliquid magnitudinis, bifidæ sunt: minoribus incertæ propter corporis exiguitatem. partes quas explicandas proposui, ita se habent.

Quam ob causam natura testes animalibus indidit: quæ item animalia citius coeant, quæ non. & quod taurus cum statim à castratione iniisset, impleuerit. Cap. III.

DE differentia instrumentorum genitalium, quæ in maioribus sunt, qui, quas ob causas sint, consideret, accipiat primum necesse est, cuiusnam rei gratia testium constitutio habeatur. ergo si natura rem quancunq; facit, aut quia necessaria est, aut quia melius ita est, hoc etiam membrum ob eorum alterutrum esse debet. sed non necessarium id esse ad generationem patet. omnibus enim quæ generant adiunctum esset, si necessitatis ratio haberetur. nunc vero nec serpentibus testes sunt, neque piscibus. visi sunt enim coire, plenosq; seminis genitalis habere suos meatus. restat igitur ut melioris cuiuspiam notæ gratia testes habeantur. Sedenim maximæ animalium partis munus nullum ferè aliud est, nisi quod plantarum semen & fructus. utq; in ratione cibi voraciora avidioraque sunt, quibus intestinum rectum: sic ea quæ testibus carent, meatusque tantum habent, aut non carent, sed intus habent, omnia propensiora celerioraque ad venerem sunt. At verò quæ castiora esse conuenit, ijs ut in cibi usu intestino opus est non recto: sic meatus illi reuolutionem anfractusque habent, ne libido vehemens, crebraque citetur, testes autem ad hanc rem emolita natura est. motum enim excrementi genitalis stabiliorem faciunt in viuiparis, ut equis, cæterisque eiusmodi, atque etiam hominibus cum replicationem seruent. Sed quemadmodum se habeant, petendum ex animalium historijs est. nullam enim partem meatuum testes complent: sed adiecti pendent, eo modo quo pondera textrices telis annectunt. his enim detractis meatus intro se retrahunt, quo fit ne exacta possint generare. nam nisi ita retraheretur, possent generare. & iam taurus quidam, cum statim à castratione iniisset, impleuit: quoniã nondum retracti essent meatus. Auium vero & quadrupedum ouiparorum testes excrementum recipiunt genitale. itaque tardius ijs, quam piscibus semen prodit, patet hoc in auium genere, cum tempore coitus testes multo habeant grandiores, quæ certo tempore coeant. At ubi id tempus præterierit, adeo exiguos habent, ut incertum ferè an habeant sit. cū tamen eo tempore, quo coeunt, gerant prægrandes. celerius itaque ea coeunt, quæ testes intra se continent. quæ enim extrà habent, non prius semen emittunt, quam retrahant testes.

Quæ animalia instrumentum habeant ad coitum accom-
modum, & quæ non. Cap. V.

Instrumentum etiam accommodatum ad coitum quadrupedes obtinent. habere enim id possunt. Aues, & quæ pedibus vacant, habere nequeunt. quoniam alteris crura sub medio alio posita sunt: alteris nulla sunt crura. natura autem penis hinc pendet, & situm hunc tenet. & quidem ob eam rem euenit, ut in coeundo crura contendantur. nam & instrumentum hoc nervo constat, & crurum natura nervosa est. itaque cum habere id nequeant, testes quoque aut non habere, aut non eo loco habere necesse est. Idem enim situs penis & testium est in ijs, quæ habent utrumque. quinetiam ea quorum testes sunt extra, cum penis per motum calefcit, semine genitale proinde collectum emittunt, non parato iam semine contrectant, ut pisces. Omnibus quæ animal generant, testes antea habentur, vel intus, vel extra. præterquam herinaceo. hic enim unus lubis adherentes continet, ob eandem qua aues, causam. coitum enim herinaceorum celeriter fieri necesse est. cum non more quadrupedum superueniant tergibus: sed erecti coniungantur propter aculeos. causa quæ ob rem testes habet quæ membrum hoc obtinent, & cur alia intus, alia extra, declaratum iam est.

Quæ ob rem nonnulla animalia membro genitali careant. Cap. VI.

Væ autem carent eo membro, non quia melius sit carente, ideo carent: sed tantum quia necessarium, ut dictum est. quoniam celeriter peragatur eorum coitus, necesse est. qualis natura piscium & serpentum est. pisces enim incurrentes attingunt, absoluunturque ocysime. nam ut in hominum & eiusmodi omnium genere semine genitale spiritu retento emitti necesse est: sic in piscibus, mari non in branchiis accepto, emittitur. facile autem pereunt, nisi id assidue faciant, itaque non ijs semen tantisper concoquendum est, cum coeunt, ut pedestribus, & viuiparis: sed tempestatis tempore iam concoctum continent uniuersum, ita, ne dum contingunt, conficiant, sed concoctum paratumque emittant. quæ ob rem testibus carent, meatusque simplices rectosque habent. qualis particula quædam circa testes quadrupedum est. replicationis enim meatus pars altera sanguinea est, qua recipitur materia seminis: altera exanguis, qua factum iam semen transit. itaque cum genitura eodem deuenit, celeriter ea quoque absoluuntur. At piscibus talis totus meatus est, qualis in homine. ceterisque eiusmodi animalibus pars replicationis altera est. Serpentes complexu mutuo coeunt. caret testibus & pene, ut dictum iam est, pene quia cruribus carent, testibus propter sui corporis longitudinem. meatus modo piscium habent. quoniam enim eorum natura porrecta in longum est, si præterea in testes protraheretur, refrigeraretur genitura propter moram longioris itineris. quod ijs quoque accidit, quibus penis immodicus est. sunt

bbb. iij.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

enim infœcūdiores ijs quibus mediocris, propterea q̄ semē frigidū infœcundū est. refrigeratur autem quod longe admodū fertur. sed quam ob causam animalū alia habent testes, alia nō habent, declaratū iam est. 25

¶ Quomodo serpentes coeant. Cap. VII.

Coeunt serpētes complexu mutuo, propter ineptam sui corporis formam ad applicandum. cum enim exigua quadam sui parte coniungantur, nequeunt prae nimia prolixitate adaptari. cūque membris, quibus amplectantur, careant, pro ijs agilitate corporis vtuntur: complexūque mutuo sese obuoluentes expediūt venerem. vnde fit vt lenius absolui q̄ pisces videantur, non solum meatuum prolixitate: sed etiam ea ipsa, qua vtuntur, solertia.

¶ De vuluarum situ in quouis animante. Cap. VIII.

De vteris aut vuluis, quemadmodū se habeant, ambiges. magna est enim eius partis diuersitas. nam neq; viuipara omnia habent simili situ. sed cum homines omnēq; genus terrestre infra ad genitale habeant, cartilaginea supra cōtinent iuxta septū. neq; ouipara sibi cōueniūt: sed pisces infra vt homines & quadrupedes viuiparae habent, aues & quadrupedes ouiparae supra. attamē ipsi quoq; situs cōtrarij nō sunt à ratione remoti. Iā enim quæ oua pariūt diuersē pariūt. etenim alia imperfecta emittūt oua, vt pisces. foris enim pisciū oua perficiūtur & augentur. cuius rei causa est, q̄ magna fœcūditas est, idq; minus eorū, vt stirpiū est. q̄ si intra se fœtū perficerent, pauciora necessario æderēt. nūc verō & tot cōtinent, vt vulua vnū esse ouū in paruis quidē pisciculis videatur. Sūt enim ij fœcūdissimi, vt in ceteris quoq; tū plantis, tū animalibus euenit, quorum natura ijs proportionetur. in ijs enim magnitudinis incremētū vertitur in seminis copiā. Aues & quadrupedes ouiparae, oua ædunt perfecta, quæ vt seruari possint, duro iam cōstent putamine, oportet. sunt enim quādiu crescūt molliora, testa autem efficitur calore externo euaporante humorē. itaq; calidum esse locum in quo id fiat, necesse est. talis autē locus septi transuersi est. quippe qui cibū concoquendo perficiat. Quod si oua cōtineri in vulua necesse est, vuluam eorū quæ oua ædūt perfecta, sitam esse ad septū necesse est: eorū autē quæ imperfecta, infra. ita enim in promptu erit. & sua vero natura vulua propensior ad sitū inferiorem, quā ad superiorem est, nisi quid aliud opus naturæ impedit. infra est enī exitus eius officiū.

¶ De viuiparorū generatione, & eius inter eos differētia. Cap. IX.

Viuipara etiam inter se differunt. alia enim non modo foras, verum etiam intra se animal generant, vt homines, vt equi, vt canes: denique omnia quæ pilis teguntur, & inter aquatilia delphini, balenæ, & reliqua cetarij generis.

De cartilagineorum, & viperæ generatione. Cap. X.

Artilaginea vero, & viperæ, cū intra se ova generāt, mox animal foras pariūt, perfectū generant ouū. ita enim ex ouo animal gignitur: ex imperfecto nullū. nō extrā hęc pariūt ova, quia natura frigida sunt, nō quia calida, vt quidam volunt.

De generatione mollium animantium. Cap. XI.

Vte molli inteſta generāt ova. q̄ enim caloris exigui sunt, vltimum ſiccare natura eorum non poteſt. Quia igitur frigida ſunt, molle generāt: quia molle, non extrā. periret enim propter ſuam mollitiem. Cum autē ex ouo animal gignitur, eodem, quo in auibus, modo parte plurima generatur. descendūt ova in imum, ef-

ficiunturq; animalia infra ad genitale. quomodo in ijs ſit, quæ iam inde à primo ortu animal generāt. quam ob rem vulua quoq; eorum diſſimilis, tum viuiparis, tum ouiparis eſt, quoniam vtriuſq; cōſortium generis habent. nam & ſuprà ad ſeptum, & infrā porrectam genus omne cartilagineū habet. ſed tam de ea, quàm de cæteris vuluæ aut vteri generibus, quæadmodū ſe habeāt, per hīſtorias diſſectionēſq; animalium indagandū percipiendūq; eſt. itaq; hoc genus & ſuprà continet vuluā, quia ouiparū perfectōrū ouorū eſt: & infrā, quia viuiparū eſt. atq; par-

ticeps vtriuſq; euadit. At verò ea quæ protinus animal generāt, omnia infrā habent. nullo enim naturæ opere impediūtur, nec partū gemināt. Ad hęc, fieri nō poteſt vt animalia iuxta ſeptū gignantur. fœtum enim pondus & motū habere neceſſe eſt. is autem locus cū vitalis ſit, hęc pati non poteſt. difficultatem etiā pariēdi ita accidere neceſſe eſt propter

delationē lōgiore. nā & nūc mulieres, ſi in partu vel oſcitādo vel aliqua eiufmodi cauſa retrahūt, difficilius pariūt. Inanes etiam vteri aut vuluę ſurſum adiūctę ſtrāgulāt. nec nō validiores eſſe eas quæ animal cōtineāt neceſſe eſt. quā ob rē omnes eæ carnoſę ſūt. Quę autē ad ſeptū iūgūtur, mēbrana cōſtāt. tū etiā in ijs iſſis aīalibus quę gemināt partū, planū hoc idē ſit. ova enī ſuprà atq; ad latus cōtinēt. aīalia vero parte iſera vuluę gerūt. ſed quā ob cauſam ſitu cōtrario vuluas nōnulla aīalia habēt, & omnino quā ob rem alijs infrā alijs ſuprà ad ſeptū cōtinetur, dictū iam eſt

Quam ob cauſam vteri omnibus intus ſunt, teſtes vero alijs extrā, alijs intus. Cap. XII.

Vt autē vteros aut vuluas omnia intus habeant, teſtes alia extrā, alia intus, cauſa eſt, q̄ cum vtero contineatur quod gignitur, idq; cū ſtodiā, operimētum, & cōcoctio- nem deſideret, hinc vteri aut vuluæ omniū intus ſunt. locus enim exterior corporis & frigidus eſt, & offenſio- ni expoſitus. Teſtes alijs intus, alijs extrā, propterea q̄

ijs quoq; operimēto & velamine opus eſt, tum vt ſeruentur, tum vt ſe-

bbb.iiij.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

men genitale perficere possint. haud enī fieri potest vt frigētes & geli-
di retrahi, atq; emittere geniturā possint. quā ob rē quibus testes in pro-
patulo sunt, habent operimentū cuteum, quod scortū vocatur. Sed qui- 10
bus natura cutis prae sua duritia obstat, ne mollis, cutea, & ad comple-
ctendū habilis sit, vt ijs quae aut piscea cute, aut cortice tegūtur, ijs in-
tus habeantur, necesse est. quapropter delphini, & quaecunq; cetarij ge-
neris habent testes, intus cōtinent: atq; etiā ouiparę quadrupes cor-
ticati generis. cutis etiā auīū dura est, vt magnitudini debitae inhabilis 15
sit ad cōprehendēdum. causam his omnibus designari necesse est, vnā
cum ijs, quas antea diximus, ex ijs quę per initū & rem venereā accidunt.
hęc eadē causa est, vt & elephantus ac herinaceus testes habeāt intus.
cutis enim ijs quoq; inepta ad habendam particulā quae operiat. Situs
etiam vterorū contrarius in ijs quae animal intra se generant, ad ea quae 20
oua adunt. atq; etiā eius ouipari generis in ijs quae vterū infrā habent,
ad ea quae suprā ad septū. verbi gratia piscibus ad aues quadrupedēsq;
ouiparas, atq; etiā ijs quae modo vtroq; generāt, vt oua intra se pariant,
animal adant in lucem. quae enim intra se & foris animal generāt, vterū
habent in aluo: vt homo, bos, canis, & reliqua generis eiusdem. nam ad 25
fœtus tum salutē, tū incrementū, expedit nihil pōderis insidere vteris.

¶ Meatus excrementi sicci, & humidī, in omnibus animalibus
esse diuersos. Cap. XIII.

Meatus etiam diuersus ijs omnibus est, quo excremen-
tum siccum & quo humidū exit. quam ob rem omnia
id genus, tam fœminae, quā mares genitale habent,
quo excrementum humidum secernatur, quoq; mari-
bus genitura, fœminis partus emittatur. parte priore 5
superiorēq; meatus is continetur. Quae autem pariūt
quidem oua, sed imperfecta, vt pisces ouipari, ijs non sub aluo sed lum-
bis adherens vulua continetur. nec enim incrementū oui impedimē-
to est. quoniam inchoatum prodiens ouum foris perficitur. & meatus
idem excrementarius alimēti sicci & intus est omnibus quae genitali ca- 10
rent. ouiparis etiam ijs quae habent vesicam, vt testudinibus. Genera-
tionis enim causa non excrementi emittēdi duplex meatus est: sed quia
fœminis natura humida est, ideo meatus idem cōmunis cum excreme-
to humidī alimenti habetur. cōstat hoc ita esse eo, qd cum genitale semē
omnia animalia ferant, excrementū tamen humidum illud non omnia 15
reddunt: sed cum & maris seminales meatus & fœminae vterū firmari
nec oberrare oporteat, idq; aut in parte priore corporis, aut in poste-
riore ad prona effici necesse sit, idcirco viuiparis propter fœtū vterus
in parte priore positus est, ouiparis ad lūbos & prona. Quae autem ani-
mal adunt in lucem, cū intra se oua generarint, ijs situs vterq; quoniā 20
vtrunq; referūt genus, & eadem tum viuipara, tum ouipara sunt. partē

enim vuluæ superiorem in qua ova gignuntur, sub septo ad lumbos & prona habent: inferiorem ad aluum. hac enim iam procreant animal. Meatus idem ijs quoq; sicci alimentis, & coitus est. nulli enim ex ijs genitalis pendet, ut antea dictum est. meatus etiam genitales marium, tum eorum quorum proprii sunt, tum verò eorum, qui testes habent, simili modo atq; vuluæ ouiparorum, habentur. omnibus enim ad prona & spinæ locum adherent. non enim vagari, sed stabiles esse oportet. talis autē locus posterior est. is enim est qui continentiam præbeat, & stabilitatē. Quibus itaq; testes intus continentur, ijs protinus cum meatibus firmantur. nec secus ijs est, quibus extrā tum eodem deueniunt, scilicet in locum genitalis, comuniq; excipiuntur meatu. similis & delphino meatuum modus est: sed testes sub aluo occulti. quēnā sitū partes ad generationē accommodatæ, & quas ob causas tenuerint, in his generibus dictum iam est.

¶ Crustacea, mollia, testacea, & insecta animalia, tum inter se, tum cum sanguineis in generatione differre. Cap. XIII.

Ceteris, quæ sanguine vacant animalibus non idem membrorum ad generationē pertinentium modus: sed tum inter se ipsa, tum etiam cum sanguineis dissident. Sunt hæc reliqua genera quatuor numero. vñ crustatū, secundum molle, tertium insectum, quartū testatū. An quartū generis vlla coeant, incertum est. plurima tamen non coire aptum est. quemadmodum consistant, postea dicemus. crustata coeunt modo eorum, quæ in auersum mingunt. cum alterum supinum, alterū pronū applicauerint caudas. etenim ne parte supina superueniant, pronam impediunt caudæ præ suarū pinnarum proluxa appendice habent in hoc genere mares tenues genitales meatus, feminae vuluas membranas ad intestinū fissas, hinc atq; inde, in quibus gignitur ouum.

¶ De coitu, & generatione mollium animalium. Cap. XV.

Mollia ore coeunt, renixu complexūq; mutuo brachiorum. sic enim coniungi necesse est, quoniam natura exitum excrementi in os inflectendo adduxerit, ut antea dictum est, cum de partibus ageremus. habere feminas omnes in hoc genere membrum vuluale apertum est. continent enim ouum primo indiscretū, mox discretum in plura, & pariunt omnia imperfecta modo ouiparorum piscium. meatus ille interior idem excrementi & vuluæ est, tum in ijs, tum etiam in crustatis. est enim qua semen genitale per meatū emittat. idq; parte corporis supina, qua putamen distat, & mare illabatur, faciūt. quam ob rem ea parte mas cum femina copulatur. nam si mas siue semen, siue membrū, aut aliquam virtutē, siue vim aliam mittat, admoueri ad meatum vulualem necesse est. crinis verò insertio maris polypi per fistulā, qua piscatores crine coire polypis aiunt, complexus gratia fit, non quasi

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

instrumentum id sit vtile ad generationem. etenim extra meatum corpusque est. interdum tergis quoque mollia copulantur: sed generationisne gratia, an alia causa, nondum exploratum habetur.

¶ De coitu & generatione insectorum.

Cap. XVI.

Insectorum aliqua coeunt, atque ex animalibus eiusdem generis oriuntur modo eorum quibus est sanguis, ut locustae, cicadae, phalangia, vespa, formicae. aliqua coeunt quidem & generant, sed non sui generis animal, sed vermiculos tantum. neque ex animalibus procreantur, sed ex putrescente humido aut sicco, ut pulices, muscae, scarabei. quaedam nec ex animalibus nascuntur, neque coeunt, ut culices, & vermiculi, & plura eiusmodi genera. inter ea vero quae coeunt, foeminae maxima ex parte maiores maribus sunt: nec meatus ulli seminales in maribus esse videtur. nullum, parte plurima dixerim, membrum foeminae a mare inseritur: sed mari a foemina sursum de parte inferiore. quod conspectum in pluribus est. nec de superuentu ambigitur: sed contra, ut mas foeminae inserat, visum in paucis est. neque adhuc ita exploratum habetur ut genere possimus distinguere. Hoc idem ferè in piscibus quoque ouiparis maxima ex parte, & in quadrupedibus ouiparis est, ut foeminae maiores sint maribus, quoniam id commodum est ad uterum magna ouorum copia extumescere. foeminis in eo genere membrum, quod pro vulua habetur, fissum iuxta intestinum, ut ceteris, positum est, in quo foetus generatur. patet hoc in locustis, & reliquis, quorum magnitudo aliqua sit, & natura coitum recipiat. maxima enim pars generis insecti per exigua est. instrumenta generationi accommodata, de quibus non antea differuimus, ita se habent. Similariū partium semen genitale, & lac reliquimus. de quibus nunc opportunè dicemus. & primum de semine, post in sequentibus de lacte.

¶ Quae semen emittunt, quae non, & quorūdam opinio affirmantiū semen ex vnaquaque corporis parte provenire.

Cap. XVII.

Emen alia aperte emittunt, ut ea, quae sunt natura sanguinea. alia, id est, insecta & mollia emittant nec ne incertum est. itaque considerandum hoc est, utrum mares omnes semen emittant, an non omnes. & si non omnes, cur alij emittant, alij non. Tum etiam utrum foeminae semen aliquod conferant ad procreationem, an non. & si non semen, utrum nec aliud quicquid adhibeant. an quis non semen, tamen aliquid conferant. Ad haec, quidnam cōducant ea quae semē emittunt suo semine ad generationem quaerendum est. atque omnino quae natura sit seminis, & eorum quae mēstrua vocantur: scilicet in ijs animalibus, quae id humoris genus emittunt. Omnia ex semine gigni, semē autem ipsum proficisci a generantibus videtur. Quā ob rem eiusdem studij est quae

stio, vtrum ambo, mas & foemina, emittant: an alter tantum. & vtrum ex
 toto corpore secernitur, an non ex toto. nam si non ex toto, nec ex am-
 15 bobus quidem parentibus prodire probabile est. quapropter primum
 de hoc, quoadmodum se habeat, inquirendum est. Sunt enim qui dicant id
 ex toto corpore prouenire. Quibus autem argumentis probent, ut se-
 men ex vnaqua; corporis parte secernatur, quatuor fere numero sunt.
 20 Primum, vehementia voluptatis. magis enim suaue est, quod idem am-
 plioris sit affectus. amplius autem est, quod omnibus membris, quam quod
 paucis accidat. Secundum, quod ex mancis manca procreentur. semen enim
 ab ea, quae deest, parte proficisci negant. vnde autem non accesserit, id ne
 procreetur accidit. Tertiū, similitudo parentum. similes enim gignuntur,
 25 ut toto corpore toti, sic particulatim singulis partibus. quod si causa
 est, ut totum simile sit, quod ex tali toto semen genitale prodierit, partibus
 quoque causa similitudinis erit, quod ex vnaqua; parte aliquid venerit.
 Quartum, quod ratio esse videtur, ut quemadmodum totius aliquid est,
 ex quo primum generetur: sic partis quoque cuiusque sit semen aliquod
 proprium. fidem etiam illa faciunt huic opinioni verisimile. non solum
 30 enim rebus naturae insitis & natiuis liberi similes parentibus prodeunt:
 sed etiam aduentitias atque externas praesentant. iam enim, cum parentes
 cicatrices haberent, filij quidam parte eadem sui corporis idem habue-
 runt. & Chalcedone, cum pater brachio esset compuncto, filius idem
 retulit: confusa tamen nota, minusque explanata. his fere rationibus qui-
 35 dam potissimum crediderunt semen à toto corpore proficisci.

Improbatio in eos qui affirmant semen ex omni corporis parte
 prouenire, esseque excrementum. Cap. XVIII.

Ed cum scrutamur, & diligentius rem discutimus, con-
 tra potius esse videtur. nec supradicta quatuor illa
 soluere difficile est, & quaedam alia sequuntur impossi-
 5 bilia ex ea ipsa opinione. Primum igitur, similitudo
 nullum indicium affert, ut semen genitale ex toto cor-
 pore secedat: quandoquidem & voce, & vnguibus, &
 pilis, & motu similes procreantur, ex quibus nihil proueniat. nonnulla
 etiam nondum habent cum generant, ut canos, aut barbam. maioribus
 item suis plerumque similes sunt, ex quibus nihil secessit. redditur enim
 10 post plura genera similitudo: ut in Helide, quae cum Aethiope concubue-
 rat, non filiam forma Aethiopis peperit, sed natus ex filia erat Aethiops.
 In stirpibus etiam eadem ratio est. nam si hoc ita esset, in ijs quoque ab om-
 nibus partibus semen proculdubio proficisceretur. at plerasque partes
 aut illae non habent, aut quisque abscindere potest, aut postgenitas habent.
 15 quinetiam ex fructibus nihil secedit: & tamen ij quoque forma eadem pro-
 ueniunt. ad haec, vtrum ex vnaqua; similari parte tantum prodit, verbi
 gratia carne, osse, neruo. an etiam ex dissimilaribus, ut facie, & manu. nam

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

si ex illis tantum, similes autem parētibz sunt partium potius dissimi-
 larium forma, vt faciei, manuum, pedum, quidnam obstat, ne illæ quoq;
 similes sint secessu ex toto? Sed alia causa, quādo nec in ipsis quidē simi- 20
 litudo propterea sit, quia ex toto corpore semen genitale secesserit. Sed
 si ex dissimilaribus tantum, ergo non ex toto & partibus omnibus. at ex
 similaribus magis conueniat. sunt enim priores, & dissimilares ex simi-
 laribus cōstant. & vt facie ac manibus similes procreantur: sic & carne
 & vnguibus. At vero si ex vtriusq;, quisnam modus sit generationis? cō- 25
 stant enim partes dissimilares ex similaribus. itaq; quod ex his secedit,
 ex illis quoq; secesserit, atq; ex ipsa compositione, perinde quasi à nomi-
 ne scripto quippiam proficiscatur, si à toto, vel à quauis syllaba profici
 scitur. quod si à syllabis, ab elementis compositioneq; prodierit. itaque
 si ex igne, & reliquis eiusmodi, carnes ossaue constant, ex elementis po- 30
 tius fuerint. nam ex compositione quonā pacto possint? Atqui sine ea
 simile esse nihil poterit. quod si quid eam postea creat, id causa similitu-
 dinis fuerit. nō secessio ex toto. Item si partes distractæ in semine sint,
 quonam pacto viuatur? sed si coniunctæ, paruum quoddā animal fuerit.
 genitales etiam partes quonā pacto cōsistant? nō enim simile est quod 35
 à mare & foemina secedit. Item si vtriusq; semen eque ex toto venit, duo
 animalia generabūtur. vtrumq; enim omnia habebit. quā ob rem Em-
 pedocles maxime, si ita dicendū est, consentanea huic rationi scripsisse
 videtur hoc quidem loco. nam si alibi diuersa, non bene. dicit enim ma- 40
 ris ac foeminæ quasi symbolum esse. totum verò à neutro proficisci. sed
 discerpta gerūt mas ipse & foemina membra. cur enim foemina nō ex
 se ipsa generet, si quidem semen ex toto secedit, & cōceptaculum obti-
 net? Sed vt videtur, aut nō ex toto secedit, aut ita, vt ille ait, nō ex vtroq;
 eadem secedūt. quapropter alterum alterius coitum desiderat. sed im- 45
 possibile illud quoq; occurrit, nec enim maiora possunt distracta serua-
 ri, animatāq; esse. quomodo Empedocles generat amore, cū dicit. Mul-
 tāq; ponūtur capita absq; sua ceruice. mox enim coalescere coagmēta-
 riq; ait. quod fieri non posse apertum est, quando nec anima vitāq; om-
 ni vacua seruari possent, neq; veluti plura animalia coalescere vnū. &
 ijs qui ex toto secedere aiunt, accidit, vt eodē modo, quo ille, dicāt. nam 50
 vt tum amore in terra: sic ijs in corpore agitur. nō enim fieri potest, vt
 partes coniungantur, cōmeandōq; eodē deueniant. Tum etiā quonā
 pacto dirimātur superiora, inferiora, dextra, sinistra, priora, posteriora?
 hæc enim omnia carent ratione. item cum partium aliā facultate, aliā
 affectibus distinguātur, videlicet dissimilares, eo quod efficere aliquid 55
 possint, vt lingua, vt manus: similes duritia, mollitia, & reliquis eius-
 modi affectionibus (nō enim vtcunq; se habet, sanguis est, aut caro) cō-
 stat ob eam rem fieri non posse, vt quod secesserit. vniucū sit cum par-
 tibus corporis. verbi gratia, vt sanguis à sanguine, caro à carne proue-

- 60 niat. At si ex diuerso quodā sanguis fiat, nō ea causa similitudinis fuerit, q̄ ex omnibus partibus decesserit: vt aiūt, qui ita opinātur. Satis est enim ex vna tantū secedere, quandoquidē non sanguis ex sanguine gignitur. cur enim non omnia vel ex vno gignātur? hęc enim sentētia eadē esse videtur, atq; illa Anaxagorę, vt nullū simile gignatur: nisi q̄
- 65 ille cōmune id de omnibus asserit, hi vero generationi tantū animalū tribuūt. Ad hęc, quonam pacto ista augeantur, cum ex toto secesserint? Anaxagoras enim probe ait carnes ex alimento carni accedere. sed ijs qui eadē nō dicūt, & tamen secedere ex toto pronunciant, quonam pacto alio accedēte maius quicq̄ efficietur, si quod accesserit, maneat? At
- 70 si mutari quod accesserit potest, cur nō iam inde ab initio semen sit tale, vt gigni ex eo possit sanguis & caro, nō ipsum sit sanguis & caro: nec verò dici potest tēperatione pōst augeri, perinde vt vinū aqua adiecta. ita enim principio maxime sincerum meracūmq; esset vnūquodq; nūc vero & caro & os & quæuis alia pars, quod dicitur, id postmodū magis est. Seminis autē partē aliquam dici neruum esse, aut os, longē plus est, q̄ vt noster sensus assequi possit. ad hęc, si fœmina & mas differūt inter se vteri ratione, vt Empedocles ait, Funditur in puris mas, fœmina frigore mixto. mutari videmus tā viros q̄ mulieres, vt quēadmodū ex infœcundis fœcundi, sic ex habilibus fœminæ procreādę, ad maris procreationē propensi euadant, quasi nō sit causa in secedēdo ex toto nec ne, sed in moderatione, immoderationēve eius quod ex muliere virōq; secedat, aut ob aliquā eiūsmodi causam. si hoc inquā ita esse ponamus, cōstat nō propterea esse fœminā, quia ex quodā secesserit. itaq; nec partem quidē quam propriā habet mas, aut fœmina secessu cōsistere. si
- 85 quidem semen idem & mas effici potest & fœmina, tanq̄ non alterutra pars in semine sit. Quid igitur referat de hac parte ita dicatur, an de cæteris? nam si semen ab vtero nō provenit, eadē cæteris quoq; partibus ratio seruāda est. Item nōnulla animalia oriuntur ex nullis, vel eiūsde, vel diuersi generis animalibus: vt muscę & genera papilionum, ex quibus gignūtur quidē animalia, sed nō similis naturæ, sed genus quoddam vermiculi, patet igitur nō semine quod ex cūctis partibus secesserit generari quæcūq; diuersi generis sunt. nam similia essent. siquidē similitudo indicio esset, q̄ ex cūctis secesserit. quædam etiā animalia vno coitu plura generāt. plātas verò omnino motu eodē omnē animalium fructū afferre certum est. quod fieri nō posset, si ex cūctis partibus semen secerneretur. singulas enim ē singulis vel coitibus, vel secessibus, fieri secretiones necesse est. nec vero fieri potest, vt in vtero diuidatur. iam enim tanq̄ à plāta nouella, aut animali nuper ædito, nō semine separaretur. Itē quæ auulsione serūtur, semen afferūt. ergo & prius
- 100 q̄ auulsa sererentur, ex eadem sui magnitudine fructificasse, non ex tota planta destrictum semen tulisse certum est. Omnium verò maximum

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

argumentū in genere insectorum animaduertimus satis, q̄, etsi nō om-
nium, tamen plurimorum fœmina per coitum particulam quandā suā
inferit in mare, & quidem coitum ita agunt. quod antē dictum est.
Subiecta enim in supera indere visuntur, quanq̄ non omnia, sed pluri- 105
ma ex ijs quæ explorata habemus. itaque in ijs etiam maribus, qui se-
men emittunt, non causa generationis est, q̄ ex toto secesserit, sed alio
quodā modo, de quo postea videbimus. nā si causa esset secessus, vt pu-
tāt, nō ex cunctis secedere partibus cēsendū esset: sed ab agēte creatri-
cēq; tātum virtute, velut à fabro, nō à materia. sed ij simile aiūt, vt si vel à 110
calceis pficisci dicant. filius enim qui patri similis est, simili ferē cultu
corporis vtitur. Causa autē vt voluptas rei venereæ vehemēior sit, non
q̄ ex toto secesserit, est: sed quia prurigo vehemēs accidit. quā ob rem si
quis frequēter ea re vtitur, minus afficitur voluptate. Itē voluptas ve-
neris in fine coitus potissimū est. At si ex toto secerneretur, nō simul, 115
sed singulis partibus, alijs prius, alijs pōst exultaret. causa vero quā ob
rem ex mācis māca proueniūt, eadē est, & cur filij similes parētibus p-
deūt. sed nō māca etiā ex mācis gignūtur, vt & dissimiles suis parenti-
bus. quorum causam postea considerabimus. eadem enim quēstio est.
Item si semen nō à fœmina emittitur, eadem ratione profectō, nec ex 120
toto secedere probari potest. & si nō ex toto secedit, nihil rationi repu-
gnat, si à fœmina quoq; non secedere, sed alio quodā modo causam ge-
nerationis pręstari à fœmina statuēmus. qua de re vt differamus, pro-
ximū est, cū semen nō ex cunctis secerni partibus, apertū iam sit. Initiū
verō tum eius ipsius propositi, tum etiā sequētis totius disputationis, 125
vt primū de semine quidnam sit, accipiamus. ita enim & officia ipsa, &
quæ officijs accidunt, facilius cōsiderare poterimus. Tale autē sua na-
tura semen esse requirit, vt ex eo primo oriātur ea quę secundū natu-
ram constituuntur, non q̄ ex illo, verbigratia homine, aliquid sit, quod
agat. fit enim aliquid ex hoc, quia semē eius est. Sed cū multifariā aliud 130
ex alio fiat. alio enim modo, cum ex die noctē fieri dicimus, aut ex pue-
ro virum, quoniā hoc post hoc. alio cū ex ære statuā, aut ex ligno lectū,
& quæcūq; ex materia fieri dicimus, vt ex aliquo, quod in sit, & forme-
tur, totum sit. alio cum ex musico immusicū, aut ex sano ægrū, & om-
nino cōtrariū ex cōtrario. præterea, vt Epicharmus facit suā exaggera- 135
tionē, ex calūnijs maledicta, ex maledictis pugna. quæ omnia eò referū-
tur, vnde principiū motus. quale id quoq; quod modō diximus, est. pars
enim quædā totius discordiæ calumnia est: sed aliquorum extrā, quod
mouerit, est. vt ars extra suū opus est, & lucerna extra domus incēdiū.
Cū itaq; tot modis aliud ex alio fiat, semen in altero de duobus his esse, 140
apertum est. aut enim ex eo vt materia, aut vt ex primo quod mouerit,
est quod gignitur. nō enim vt hoc post hoc, quomodo ex Panatheneis
nauigatio: neq; vt ex cōtrario contrarium. gignitur enim contrariū ex

contrario quod corrumpitur, & aliud quippiā subijci oportet, ex quo
 145 primo immanente sit. Igitur in vtrónam de duobus illis cōstituendum
 sit semen, considerandum est, vtrū vt materia, & patiens: an vt forma, &
 agens: an etiā vt vtrunq; vnā enim cum ijs fortasse declarabitur, & quo
 nam pacto ex contrarijs generatio sit omnibus ijs, quę ex semine oriū-
 tur. nam ea quoq; generatio quę ex cōtrarijs fit, naturalis est. alia enim
 150 ex contrarijs oriuntur, mare dico & fœmina: alia ex vno tantū, vt plātæ
 omnes, & animalū nonnulla, in quibus nō distinctus, seorsūmq; cōsti-
 tutus est sexus maris & fœminę. Genitura igitur id vocatur, quod à ge-
 nerāte proueniens causa est, quę prima obtineat principiū generatio-
 nis: videlicet in ijs, quę coire natura voluit. Semē autē est quod ex am-
 155 bobus cōeuntibus illis originem trahit. quale semen plantarū omniū
 est, & animalium nonnullorū, in quibus sexus distinctus nō est. velut id
 quod ex mare ac fœmina primū miscetur, quasi cōceptus promiscuus
 quidā, aut animal. hęc enim iā habent quod ex ambobus requiritur. Se-
 mē & fructus inter se differūt, prioris posteriorisq; ratione. fructus enī
 160 quod ex alio est: semen ex quo aliud. nam aliās ambo idem sunt. Natu-
 ra autem prima eius, quod semē vocatur, quānam sit, exponēda latius
 est. Quodcunq; in corpore accipimus, aut partem esse secundū naturā,
 vel dissimilem vel similem necesse est: aut præter naturā, vt vel papu-
 lam, vel excrementū, vel colliquamētū, vel alimentū. excrementū appel-
 165 lo reliquias alimēti. colliquamētū, quod ex incremēto secernitur reso-
 lutione præter naturā. sed nullam id esse partem vel similem vel dissimilem
 apertū est. nihil enim ex eo, quamuis similari cōstituitur, vt ex
 neruo, aut carne. Quoniā etiā cum cæteræ omnes partes separatę sint,
 ipsum separatū nō est. nec verò præter naturam est, neq; naturæ oblæ-
 170 sę vitium, cum in omnibus insit, & natura ex eo ipso oriatur. alimentū
 planē res aduentitia est. Itaq; aut colliquamentū, aut excrementū esse
 necesse est. veteres quidā authores opinari vidētur id esse colliquamē-
 tum. quod enim ex toto secedere propter motus calorē dicūt, vim ha-
 bet colliquamenti: colliquamēta autē præter naturam sunt: nec quicq;
 175 secundū naturā oriri potest ex ijs, quę præter naturā sunt: excremē-
 tum igitur esse necesse est. At omne excrementū, aut alimēti inutilis est,
 aut utilis. Inutile dico, à quo nihil præterea naturæ suppeditef: sed quo
 plus absumitur, eo magis natura vitiatur. vtile cōtrā. sed enim nō tale
 excrementū id esse cōstat, eo quòd ijs quę vel ætate vel morbo pessimē
 180 se habent, genus hoc excrementi plurimū inest: semē minime. aut enim
 nullum omnino, aut non prolificū, propter inutilis ac morbidī excre-
 menti permixtionē. ergo utilis excrementi pars aliqua semen est. utilissi-
 mum autem quod vltimū est, & ex quo iam vnūquodq; gignitur mem-
 brum. est enim tum prius tum posterius. primi igitur alimenti excre-
 185 mētū pituita est, & si quid aliud eiusmodi est. pituita enim alimēti utilis

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

excrementum est. cuius rei indicium, quòd permixtum cū cibo puro
 alere potest, & labore absumitur. vltimū autē paruum admodū ex plu-
 rimo relinquitur alimēto. sed intelligendū perexiguo augeri quotidie
 animalia & plantas. nam nisi ita esset, additione pluris eadem vel mini-
 ma modū excederēt magnitudinis. igitur contrā q̄ veteres putarūt, di- 170
 cendum est. Cū enim illi quod ex toto secedat, semen esse fateātur, nos
 quod ad totū suapte natura faciat, semen esse fatebimur. Cūq; illi col-
 liquamentū dicant, nos excrementū potius esse statuimus. quod enim
 vltimū accedat, & excrementū vltimi sit, id simile esse probabilius est.
 perinde vt pictoribus sæpenumero aliquid andriceli, id est, purpurissi 175
 remanet, simile eius quod cōsumpserint. Tabescēs autē quodq; & col-
 liquecens corrūpitur, & degenerat. argumentum, nō colliquamentū
 sed excremētū potius esse, illud est, q̄ animalia magni incremēti minus
 fœcunda, parua fœcundissima sunt. plus enim colliquamēti esse in ma- 180
 gnis necesse est: sed minus excremēti. quippe cū in corpus magnū co-
 pia absūmitur alimenti. itaq; parū sit excrementi. Item locus secūdum
 naturā nullus colliquamēto datus est: sed fluit quocunq; facilius ferri
 potest. At naturalibus excremētis omnibus locus præsriptus est, ver-
 bi gratia alimēti sicci excremētis, aluus: humidi, vesica: vtilis, vētricul⁹:
 feminalis, vterus, genitale, māmæ. in ea enim loca se colligunt atq; con- 185
 fluunt. Testimoniū etiam faciunt ea quæ eueniūt, vt semen, quod dixi-
 mus, id sit. quæ ideo accidūt, quia talis excrementi natura est. dissolutio
 enim & imbecillitas manifesta cōsequitur, vbi vel minimū id secesserit,
 vt quasi corpus eo sine priuetur, qui demū ab alimēto afferatur. pauci- 190
 vero quidam & breui tempore per ætatem leuātur, cū id secedit: vide-
 licet vbi copia superarit. quomodo alimentū primū, si, vbi modum ex-
 cesserit, emittitur, melius corpori cedit. leuat etiā cum secū alia trahit
 excremēta. nō enim solū semen est quod exit: sed etiā aliæ permixtæ
 facultates cum eo secedunt, quæ insalubres sunt. quā ob rem nōnullis 195
 improle aliquādo est, quod emittitur, quia parū seminis habet. sed enim
 plurimis & magna ex parte ita accidit, vt venere exoluantur, debilitē-
 tūq; ob eam quam diximus causam. Ad hæc, semen nec in prima æta-
 te, neq; in senectute, neq; in morbis est, carent hoc egri ppter imbecilli-
 tatem: senes, quia non satis eorū natura potest cōcoquere: pueri, pro- 200
 pter incrementū. absūmitur enim totū alimentū in corporis desiderii,
 priusq; aliquid excremēti remaneat. quinquennio nanq; ferè corpus in
 homine quidem dimidiū capere videtur omnis magnitudinis, quæ reli-
 quo toto tēpore cōparetur. multis autem & animalibus & plātis eue-
 nit differentia in ijs ipsis, tum generi cum genere, tum etiam in eodem
 genere consortibus speciei inter se, vt homini cū homine, & viti cū vi- 205
 te. alia enim multum seminis ædūt, alia parum, alia nihil omnino. idque
 nō præ imbecillitate: sed cōtrā nōnullis euenit. absūmitur enim in cor-

pus, vt hominū nonnullis, qui vbi per habitū corporis bonū, carnulēti
aut pinguiore euaserint, minus semen emittunt, minūsq; rem venereā
210 expetunt. similis & vitibus affectio incidit, quæ nimia alimenti copia lu-
xuriant, & hircire tātis per dicuntur. nā & hirci pinguescētes minus se-
minis habēt. quā ob rem eos solēt ante extenuare. & vites hircire ab ea
ipsa hircorū affectione dixerunt. viri etiā mulierēsq; pingues minus fœ-
cundæ esse, q̄ non pingues vidētur. quoniā in vegetioribus excrementū
215 cōcoctū trālit in pingue. nā & pinguedo excrementū est bonitate sub-
statiæ salubre. sunt quę nullum afferant semen, vt salix, vt populus. Itaq;
aliæ quoq; eius affectionis causæ reddi possunt. nā & per imbecillitatē
non concoquūt, & per viriū bonitatē absument: vt dictū est. Simili mo-
do fœcundissima quoq; & fertilissima sunt, alia propter vires, alia pro-
220 pter imbecillitatem. multum enim atq; inutile excrementū permisce-
tur, vt vel morbi nonnullis contrahantur, cū non bene purgatio cessit:
& alij euadunt, alij obeūt mortē. tabescunt enim eo modo quo per vri-
næ profluuium. nam id quoq; vitium iam aliquibus accidisse certū est.
Item meatus idem excrementi & seminis est. quibūsq; excrementū am-
225 borū tam sicci q̄ humidi alimenti, ijs quo humidi eodem seminis quoq;
secretio agitur. humidi enim excrementū est. nanq; omniū alimentum
humidū potius est. At vero quibus hoc deest, ijs ea parte, qua cibi sicci
sedimentū tendit, semen quoq; secernitur. addo etiam quod colliqua-
tio, & tabes semper morbosa est. excrementi emissio semper utilis est. se-
230 minis secessio in ancipiti versatur, quoniā aliquid alimēti inutilis assu-
mit. At si colliquatio esset, semper noceret. quod nō facit. semen igitur
excrementum esse alimēti utilis atq; vltimi, siue omnia semen emittūt,
siue non: in ijs tamen quæ emittunt, ita esse apertum iam est.

¶ Mēstrua esse excrementa, ōniāq; sanguinea ea ipsa emittere. Cap. XIX.

Posthæc cuiusnam alimenti sit excrementū, & de men-
struis differendū est. fiunt enim in nōnullis viuiparis
mēstrua, nam his declaratis apertū erit, & utrū fœmina
semē emittat, vt mas, fiatq; vnū ex ambobus mixtum,
an nullum semen à fœmina secernatur. & si nullum,
5 vtrum aliud quippiam non conferat fœmina ad gene-
rationem: sed locum tantummodo præbeat: an aliquid conferat. idque
quonam pacto & quomodo. Sed enim sanguinem esse vltimum alimē-
tum in sanguinario genere animalū: proportionale autē in exanguī,
10 dictum antea est. Verū cū semen quoq; excrementū sit alimenti, eiūsq;
vltimi, aut sanguis, proportionalē est, aut ex ijs aliquid: sed cū ex san-
guine concocto digestoq; modo quodā pars quæq; gignatur, semē autē
concoctū diuersum à sanguine secernatur (nam incoctū aut per vim
emissū, videlicet cū vltra modū quis re venerea vtitur, cruētū iā aliqui-
15 bus prodijt) cōstat semē esse excrementū alimēti sanguinei, quod vltimū

ccc.j.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

in membra digeritur. & quidem vim magnam ob eā rem obtinet. Sanguinis enim sinceri salubrisque secessio resolvere potest. utque filij similes parētibz sint, ratio exigit. simile est enim quod ad partes accesserit ei quod remanet. itaque semen manus aut faciei aut totius animae est manus indefinita, aut facies, aut animal totum indefinitum. & quale quodcumque illorum est actu, tale semē potētia est, aut corpulētia sua, aut facultate siue virtute, quā in se ipso cōtineat. Id enim nondū ex ijs quā exposuimus, patet, utrum seminis corpus causa sit generationis, an habitū aliquē & principiū motus genitale obtineat. neque enī manus neque aliud quoduis membrū sine anima aut alia facultate est manus, aut quodlibet membrum: sed æquiuocē tantū. Constat etiā colliquationē quoque seminariā ubi accidit, excrementū esse. quod vitiū euenit, cū resoluitur in quod accesserit. quomodo cū protinus decedit quod tectorij operis modo illitum fuerit. Idem enim vltimū excrementū cū primo excremento est. atque de his ad hunc modum differuisse satis sit. Sed cū infirmioris plus excrementi minūque cōcoctū fieri, idque copiā cruenti humoris esse necesse sit, infirmius autē secūdū naturam est, quod minus caloris adipiscitur, talēque fœmina sit, ut antea dictū est, hinc secretionē quoque illā sanguineā fœminæ excrementū esse necesse est. Talis autē eiectio est eorū quā mēstrua appellātur. mēstrua igitur excrementū esse, & proportionē, ut maribus genituram, sic fœminis mēstrua prouenire apertū est. Rectē autē ita dici indicāt ea quā in ijs ipsis eueniūt, eadē enim ætate maribus genitura fieri incipit, & secerni: fœminis autē mēstrua erumpūt. vox etiā mutatur, & māmæ intumescunt. necnon desinēte ætate aboletur maribus generādi facultas: fœminis mēstruorū cōfluuiū. Ad hāc, indicium illa faciunt, ut excrementū sit hāc secretio fœminarū, quod nō mariscæ, nō profluuiū ē naribus sanguinis, nō varices, nō tale quid mulieribus magna ex parte accidere solet quādiu mēstrua profluūt. & si quid tale accidit, deteriores fiūt purgationes, quasi hāc materia mēstrua cōsumpta in ea fuerit. minus etiā venosæ sunt fœminæ, quā mares: & lautiores leuiorēque sunt, quoniā excrementū quod eō tendat, cōfluere in mēstrua solet. hāc eandē causam esse putandū, & ut corpora minora sint fœminarū, quā marium in viuiparo genere. in hoc enī vno mēstrua profluūt, & omniū apertissimē in muliere. plurimū namque mēstrui excrementi mulier emittit. ex quo fit, ut euidentissimē palleat, & obscuriores habeat venas, & corpore planē ad marē deficiat. Sed cū mēstrua sint quod fœminis fiat, perinde ut maribus genitura, nec fieri possit ut duæ simul secretionē seminales agantur, ideo semē à fœmina nō cōferri ad generationē apertū est. nā si semē esset, mēstrua nō essent. nūc ideo illud deest, quia hāc sūt. Sed mēstrua esse excrementū ut semē, explicatū iā est. Testimonio autē eodem accipi possunt aliqua ex ijs, quā animalibus accidūt. pingua enī minus seminis habent quā macilenta, ut antea dictū est. cuius rei causa est, quod &

pinguedo excrementū, vt semē, & sanguis cōcoctus est, quanq̃ nō eodē modo quo semen. itaq; ratione optima fit, vt cum materia superuacua cōsumpta in pinguedinē sit, deficiat genitura. generis etiā exāguis mollia, & crustata optima sunt, cū vterum gerūt. q̃ enim sanguine carent, nec pinguedo in ijs cōsistit, hinc proportionale pinguedinis secernitur in seminale excrementū. Indicio autē est nō tale semen à fœmina emitti, quale à mare, nec amborum mixtura generari, vt aliqui volunt, q̃ sæp̃ penumero fœminæ concipiāt sine ea, quæ per coitū fit, voluptate. rursumq; cum ea ipsa voluptate pariq; concursu profusionis vtriusq; nihilo magis cōcipitur, nisi mēstruorū humor sit modicē temperatus. quā ob rem nec nullis omnino vicibus mēstruorū fœmina generat, neq; cū effluūt, magna ex parte: sed à purgatione. vis enī quæ in maris genitura cōtinetur, aut caret alimento & materia, ex qua instituat animal: aut nimia copia semē cū humore eluitur. sed vbi effluxerint, satis quod remanet cōsistit. Quæ autē nullis mēstruorū vicibus cōcipiūt, aut interea dū agitātur, & effluunt, non post: earū alteris causa est, q̃ tantū humoris continent, quantū prolificis remanet à purgatione, quanq̃ nō ita superat vt effluere possit: alteris, q̃ à purgatione os vteri cōprimatur. Cū igitur multū quidē effluxit, sed adhuc effluit, tamē non tantū vt semen elabatur, tunc concipiunt. nec verò absurdū quicq̃, si à conceptu item effluunt mēstrua. nam vel post aliquādiu prodeunt, quanq̃ parcē: nec semper, sed id morbidum est. quā ob rem paucis & raro accidit. Quæ autem magna ex parte fiunt, ea maxime secūdam naturam sunt. à fœmina igitur conferri ad generationem materiam, quæ in mēstruorū constitutione sit: mēstrua autem ipsa esse excrementū, apertū iam est.

¶ Contra eos qui credunt fœminas, vt mares, semē genitale emit-
tere, argumento q̃ pari ferē voluptate afficiantur. Cap. XX.

Vod autem semen cōferri à fœmina per coitum nonnulli existimant, propterea quod interdum simili voluptate afficiatur vt mas: simulque aliquid humoris secernat, id nō humor seminalis est, sed loci proprius. vteri enī excretio est, quæ alijs euenit, alijs nō. euenit (quod plurimū dixerim) ijs quæ nitidæ, fœminarēsq; sunt. nō euenit ijs, quæ fuscæ atq; viragines. copia verò quibus euenit nō pro seminis emissionē interdū est: sed multo excedit. tum etiam ciborum diuersa ratio plurimū facit, vt plus minūve eius humoris excernatur: vt quædā acris saporis augēt planē excernēdi modū. voluptas autē quæ per coitū sentitur, nō solū semine exeūte accidit: sed etiā spiritu, ex quo consistēte semē emittitur. quod patet tū in adolēscētulis, qui nondum emittere quēūt, propēq; ætate sunt: tum in viris genitura expertibus. voluptas enī ijs omnibus scalpēdo excitatur. & quorū deprauata est generatio, alius interdū soluitur, p̃pterea q̃ excrementū eodē secedit

ccc. ij.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

quod cōcoqui atq; effici semen nō possit. forma etiā similis mulieris & adolefcētuli est. & mulier quasi mas infeminis est. impotētia enim quādam fœmina est, eo q̄ semen ex vltimo alimento concoquere nequeat. quod alimentū aut sanguis est, aut sanguinis p̄portionale in ijs quę sanguine carēt propter naturā frigiditatē. vt igitur in aluo profluuiū accidit cruditate: sic in venis, tum cætera profluuia sanguinis, tū mēstrua veniūt. nam ea quoq; sanguinis profluuiū sunt. sed illa morbo citantur, hoc naturale est. itaq; generationē ex eo ratione optima fieri, apertum est. Sunt enim mēstrua semen nō purū: sed indigens cōfectionis, quomodo in fructuū generatione adhuc imperfecta, inest quidem alimentum: sed cōfectionē ad puritatē desiderat. quā ob rem vt mēstrua generaturæ admixta generant: sic alimentū in fructibus gignendis mixtum alimentō sincero alit. Indicio etiam est semen nō emitti à fœmina, quod cum per coitum seminis voluptas cōtrectatione loci eiusdem atq; maribus veniat, tamē humor ille nō hac emittitur. Itē nō omnibus fœminis id excernitur: sed sanguineis tātū. ijsq; nō omnibus, sed quibus vterus non ad septum transuersum est, nec partus ex ouo. Ad hæc, ijs quæ non sanguinem, sed proportionale sanguinis habent non emittitur ille humor. vt enim in alijs sanguis: sic in his alia inest miscella. causa autem ne aut his aut supradictis sanguineis fiat purgatio, siccitas corporis est, quæ parum excremēti relinquit, quātūmq; satis dūtaxat ad generationem sit, nō vt etiā aliquid foras mittatur. At verò quæ viuipara sunt sine oui partione, vt homo, & quadrupedū quæ suffragines intus flectūt (hæc enim omnia animal procreant sine ouo) ijs omnibus ea purgatio fit, nisi quid læsum per generationē sit: vt mula. tamen nullis tā purgationes redundant, q̄ homini. sed quēadmodū cuique animali hæc cūciant, in libris de historijs animalū scriptū est. plurima ex omnibus animalibus purgatio mulieribus fit. maribus etiā plurimū emittitur seminis magnitudinis ratione. cuius rei causa est constitutio corporis quæ humida & calida est. plurimū enī excremēti fieri in eiusmodi corpore necesse est. carēt etiā partibus ijs, in quas vertitur excremētū in cæteris animalibus. nō enī pilorū copiā gerūt per corpus, nō ossiū, aut cornuū, aut dentiū excretiones. indicium semē esse in mēstruis, q̄ simul, vt ante dixi, maribus semē fieri incipit, & fœminis mēstrua innotescūt eadē ætate, tãq̄ simul ea loca distēdātur, quæ vtrūq; recipiūt excrementū. Cūmq; tēpus distēdēdi instat, loca intumescūt à spiritu. quod mariū testes apertius ostēdūt, quanq̄ & māmæ. sed fœminarū mammæ potius indicant. cum enim bino digito extolluntur, tunc plurimis incipiunt mēstrua. igitur in quibus vita præditis sexus maris ac fœminæ distinctus nō est, in ijs semen veluti cōceptus iam est. cōceptū appello primā ex mare ac fœmina mixturam. quam ob rem ex vno semine vnū gignitur corpus, verbi gratia, ex vno tritici grano vnus fūdus, vt ex vno ouo vnū animal. gemi-

num enim ouū duo est oua. At in quibus generibus mas & foemina distinguatur, in ijs plura animalia ex eodē semine gigni possunt, quasi natura differat. semē in plantarū & animalium genere indicium est, q̄ vno initu plura gignuntur in ijs quæ plura q̄ vnum possunt generare. quo argumento constat etiā nō omni ex parte corporis geniturā prouenire. neq; enī distincta statim inde ex eadē parte secernerētur, neq; postq̄ simul ad vterū deuenissent, ibi distinguerētur. sed etuenit porro quod ex recta ratione est, vt, cum mas formā & principiū motus præbeat, foemina corpus atq; materiam, quēadmodū in lactis concretione corpus lac ipsum est: succus, aut coagulū principiū spissandi cogēdīq; obtinet, sic quod à mare in foemina distinguitur intelligi debeat. cur in plura pauciorāve partiatur, aut singulare instituat, alia ratio est. sed quia nō differat forma quod diuiditur, si modo se habeat modicē ad materiā, vt neq; minus sit, vt cōcoquere densarēq; nequeat, neq; āplius vt exiccare possit, sit ob eā rem vt plura generētur. Cæterū ex eo quod primū cōstitit, ex vno iam vnum tantū procreatur. sed geniturā à foemina nō cōferri ad generandū, tamen aliquid cōferri, idq; esse menstruorū constitutionem, aut proportionale in genere exanguis, tum ex supradictis, tū etiam ratione vniuersalīq; indagatione constat. esse enī quod generet, & ex quo generet, necesse est. idq; quāuis vnū, forma quidem differre & rationis diuersitate oportet. At vero in ijs, quæ distinctas eas potentias obtinet, corpus etiam & naturā diuersam esse agentis & patiētis. Quod si mas est vt mouens, & agens: foemina quā foemina, vt patiens, sequitur vt ad maris geniturā foemina nō geniturā, sed materiā conferat. quod & fieri ita videtur. natura enim menstruorū pro prima materia est. Atq; de his ita docuisse satis sit. Apertū vnā cū ijs est de quo differēdū deinceps sit, quemadmodū scilicet ad generationē mas conferat, & quonā pacto semen maris causa eius quod gignitur, sit, vtrū vt insitum, & protinus inde pars corporis gignēdi mixtum cum materia foeminæ, an semē nihil cōmune cum corpore habeat, sed motus, vīsq; in eo cōtenta sit quæ communicet. hæc est enim quæ agat. quod autē consistat & formā recipiat, reliquum excrementi foeminæ est. atq; vt ratione: sic effectis quoq; probari videtur. nam cum in vniuersum animo complectimur, nō ita effici vnū ex patiēte agentēq; videtur, vt quod agit, in eo quod efficitur insit: nec omnino ex eo quod mouet & quod mouetur quicq̄ cōstitui. At foemina quidē quā foemina, patiēs est: mas quā mas, agēs, & vnde mouēdi principiū est. itaq; si extrema vtriusq; sumātur, quā alterū agens & mouēs, alterū patiēs & quod moueatur, sit, nō ex ijs vnū quod gignitur est: sed ita vt ex fabro & ligno lectus, aut ex cera & forma globus est. Patet igit̄ nihil secerri à maris semīe esse necesse. neq; si quid accedit, idcirco ex eo vt īsito esse quod gignit: sed vt ex eo quod mouerit, & forma, vtq; à medicina qui sanatus est. facta etiam rationi cōsentiūt. hinc enim

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

mares nonnulli per coitum nec membrū quidem vllum in fœminam 100
indere visuntur, sed cōtrā fœmina in marem: vt in quibusdā insectis fit.
quod enim in ijs, quæ indunt, efficitur semine in fœmina, idem in mare
ipso vapor virtusq; efficit fœmina admouente suam particulā quæ semi-
nis capax est. vnde fit vt genus id animalū diu coeat, absolutūq; bre- 105
ui generet. coniuncta igitur manent, quousq; cōstituunt perinde vt ge-
nitura constituit. sed abiuncta cito ædunt cōceptum, quoniam & im-
perfectum quod pariunt est. quippe quæ vermiculum omnia id genus
progeneret. maximo sanè indicio est, quod auibus & piscibus ouiparis
euenit, semen nec omni ex parte corporis venire, neq; tale quid emitti
à mare, quod insit in eo, quod genitum est: sed virtute tantū cōtenta in 110
genitura viuificari, vt modo diximus de insectis, quorum fœmina trās-
igit in mare. Nam siue accidit vt auis hypenemia, id est subuentanea,
oua ferat, si postea coit nōdum mutato ouo ex luteo in album, fœcūda
ex subuentitijs redduntur, siue concepta ex coitu. si adhuc luteis, cum
alio mare coiuit, simile eius, quo cū postea coiuit, prouenit ōne genus 115
pullorū. quapropter nōnulli ex ijs, qui, vt gallinæ generosæ procreetur,
operam dant, ita mutatis admissarijs faciunt, tanquam non misceatur,
cōstitutionemq; subeat semen, neque omni ex parte venerit. ex ambo-
bus enim venisset itaque bis partes easdem haberet: sed sua facultate se-
men maris materiā contentā in fœmina, & cibum qualitate quadam af- 120
ficiat. id enim efficere potest vbi secundum præuenerit tepefaciēdo, &
cōcoquendo. cibus enim ab ouo absimitur, quādiu crescit. Hoc idem
in generatione quoq; ouiparorū piscium euenit. vbi enim fœmina oua
ædiderit, mas semē aspergit. & quæcūq; attigit, fœcūda efficiuntur. quæ
non attigit, remanēt infœcūda, quasi non ad quantitātē mas conferat: 125
sed ad qualitatem. patet igitur ex ijs, nec omni ex parte semē secedere,
neq; fœminā ita vt marem conferre ad generationē: sed marem princi-
pium motus, fœminā materiā præstare. hac enim causa, nec per se ipsa
fœmina generat. principium enim & id quod moueat, discernātq; desi-
derat. Sed nōnullis, vt auibus aliquatenus natura gignere potest. Aues 130
enim constituūt quidē oua: sed imperfecta, quæ subuētanea vocātur, &
ortus eius quod generatur, in fœmina agitur. nec in marem semē emit-
tit aut mas, aut fœmina: sed ambo in fœminam conferunt quod suum
vtrique sit. quoniam in fœmina materia est ex qua constat quod crea-
tur. ac protinus partim haberi paratā materiā necesse est, ex qua pri- 135
mus cōceptus cōsistat: partim subinde accedere, qua nutriatur, & cre-
scat. itaque partum in fœmina contineri necesse est. nam & faber adest
ligno, & figulus limo. deniq; omnis actio & motio vltima iuxta mate-
riam est, vt ædificatio in ijs quæ ædificantur. hinc etiam quemadmodum
mas cōferat ad generationē acceperis. nec enim mas omnis semē emit- 140
tit, & quibus emittitur maribus nulla pars fœtus hoc est. sicut nec à fa-

bro quicquā secedit ad lignorum materiā, neque pars vlla artis fabri-
lis in eo quod efficitur, est: sed forma & species ab illo per motū in mate-
ria existit. atq; anima, in qua forma, & sciētia est, mouet manus, aut aliud
145 mēbrū motu certæ qualitatis vel diuerso, à quibus efficitur diuersum,
vel eodem à quibus idem. manus autē instrumentāq; materiam mouēt.
Ita natura etiā maris semen emittētis vtitur eo semine quasi instrumē-
to, & actu habente motum: vt in operibus artiū instrumenta mouen-
tur. in illis enim quodāmodo motio artis est. Quæ igitur semē emittūt,
150 hoc modo ad generationē cōferunt. Quæ autem non emittunt, sed fœ-
mina particulam sui quandam inserit in marē, hæc simile facere viden-
tur, quasi quis materiam ad opificem afferat. nā ob imbecillitatē eorum
marium nihil per aliud natura efficere potest: sed vix assidente ipsa mo-
tus valent, & similis fingenti, nō fabricanti est. quippe quæ nō per aliud
155 attingens: sed ipsa suis membris rem cōdat instituendam. Sexus igitur
maris ac fœminæ distinctus in genere omniū animalium gressilium est.
& quanq̃ diuersa sunt animalia mas & fœmina, tamē specie idem sunt.
verbi gratia homo vtrumq;. At in plantis facultates istæ miscentur, nec
mas à fœmina separatur. quā ob rem ex se ipsa progenerāt, nec genitu-
160 ram emittunt: sed cōceptū, quod semē vocatur, afferunt, idq; Empedo-
cles bene retulit suo carmine. Deinde etiā ouiparo genus arboreū tu-
lit ortu. ouū enim cōceptus est, & animal ex parte eius creatur: reliquū
alimentū est. animalis seminis etiam aliqua ex parte consistit quod ori-
tur. reliquum alimentū germini, radicq; primæ est. hoc idem quodam-
165 modo in ijs quoq; euenit animalibus, quæ sexu distinguuntur. cū enim
vniuntur & generant, inseparata reddūtur vt plantæ. idq; natura eorū
nititur, vt vnum fiat, quod cū coeunt, & coniūguntur, conspicitur vnū
effici animal ex ambobus. atq; ea quæ semen nō emittūt, diu complexa
fungūtur venere, dum conceptū constituant: vt insecta, quæ solēt coi-
170 re. alia tam diu exigūt, donec partē aduentitiā quandā mittant, quæ
conceptū constituat spacio temporis longiore, q̃ in sanguineo genere
agatur. hæc enim parte quadā diei cohæret. genitura intra plures dies
constituitur. mox vbi eam emisertunt partem, absoluūtur. profecto ani-
malia tanq̃ plantæ diuisa esse videntur, perinde quasi illas quoq;, postq̃
175 semen attulere dissoluas, & separet in sexum insitum maris ac fœminæ.
At quæ hæc omnia rectē ita à natura condita sunt. plantarū enim sub-
stantiæ non aliud munus, nulla actio nisi generatio seminis est. quod cū
maris ac fœminæ coitu efficiatur, miscuit ea natura, indiscrētūq; sexū
maris & fœminæ plantarū generi tribuit. Sed de his alibi disputatū à
180 nobis est. At animalis munus nō solū generare, quod cōmune omniū
viuētū est: sed etiā cognitionis alicuius particeps vnūquodq; est, aliud
maioris, aliud minoris, aliud minimæ. sensū etenī habēt. sensus autē co-
gnitio quēdā est. cuius siue nobilis, siue ignobilis nota plurimū referet

ccc.iiij.

Empedoclis
versus οὐτῶ
δὲ ὡς τὸ κῆ
μικρὰ δὲ
δρα πρὸς
τοῦ ἐλαίας
antiquus in-
terpres sic.
Sic autē οὐ
uificāt arbo-
res parū pri-
mū oliuas.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

ad hominisne prudentiam, an ad genus inanimatum consideretur. nam ad prudentiam nihil esse videbitur tactum gustumque tantum adipisci. 185
At ad sensus vacuitatem summum id esse putabitur. Charum enim censueris compotem eius esse cognitionis, nec emortuum, expertumque essentiae omnis iacere. sensu autem animalia differunt ab iis, quae tantum viuunt. sed cum uiuat etiam quod animal est, necesse sit, cum fungi uiuentis munere opus est, tunc coeunt, & miscetur, & quasi plantae efficiuntur, ut dictum 190
est. Ceterum genus animalium testa intestum, quoniam inter animalia & plantas ambiguum est, ut in ambobus constitutum generibus, munere neutrius fungitur. nam ut planta sexu maris & foeminae caret, nec in altero generat. ut autem animal, nullum ex se fructum affert modo plantae. sed consistunt & generantur ex terrena & humida quadam con- 195
cretionem. sed de eorum generatione postea differemus.

PRIMI DE GENERATIONE ANIMALIUM

LIBRI, FINIS.

ARISTOTELIS DE GENERATIONE ANIMALIUM LIBER SECVNDVS, INTERPRETE THEODORO.

Quid sit causa, ut principium generationis cuiusque mouens primum, & procreans. Cap. I.

Arem ac foeminam esse principia generationis, & quamnam eorum essentiae vis, atque ratio esset, dictum iam est. Sed quam ob rem gignatur, & sit alterum mas, alterum foemina, ut necessario, & quonam primo mouente, & quali materia id efficiatur, procedendo explicare conabimur. At 5
verò quod ad melioris rationem, & causam, cuius gratia, pertinet, caelitus principium ducitur. Cum enim rerum aliae sint sempiternae, summumque diuinum, aliae quae possint & esse, & non esse, pulchrum autem, diuinumque illud causa semper 10
sua natura melioris conditionis in rebus contingentibus sit, quod uero sempiternum non est, id & esse & particeps tum deterioris conditionis, tum melioris esse possit, cumque anima sit corpore melior, animatumque inanimato praestet propter animam, & esse, quam non esse, & uiuere, quam non uiuere melius sit, efficitur his de causis, ut generatio sit animalium. 15
Cum enim natura eius generis sempiterna esse non possit, quo modo fieri potest, eo sempiternum quod gignitur, est. numero igitur non potest. substantia enim rerum in singularibus est, quae si talia essent, sempiterna

essent. specie verò potest. itaq; genus hominū semper, & bestiarū, & plā-
 20 tarum est. Sed cum principium sit eorum mas atq; fœmina, sit vt gene-
 rationis gratia sit mas & fœmina in rerum natura. Cūq; sua natura me-
 lior, magisq; diuina causa sit ea, quæ prima mouet, cui ratio inest, & for-
 ma, q̄ materia: cūmq; melius etiam sit separari à deteriori quod melius
 est, ideo in quibuscunq; fieri potest, & quoad eius fieri potest, mas à fœ-
 25 mina separatur. melius enim, magisq; diuinum est principium motus
 quod per generationē mas obtinet. fœmina enim materia est, sed coit,
 & iungitur ad generationis officium mas cum fœmina. id enim cōmu-
 ne ambobus est. Qua igitur ratione sexu maris ac fœminæ participāt,
 viuunt. quā ob rem plāta quoq; vitæ participes sunt. qua autem sensus
 30 adest, genus animalium est. Quorum incessilibus ferè omnibus mas à
 fœmina separatur ob eas, quas modo reddidimus, causas. eorūmq; alia,
 vt dictū est, semen emittunt: alia nō emittunt cū coeunt. cuius rei cau-
 sa est, q̄ quæ nobiliora sunt, eadem sua natura magnitudinem sibi po-
 stulant. quod nō nisi calore animali fieri potest. Quod enim maius est,
 35 id à facultate ampliore moueri necesse est. mouere autē calor potest.
 quam ob rem, in vniuersum propè dixerim, maiora quæ sanguinē ha-
 bent, q̄ ea quæ non habent: & incidentia, q̄ stabilia, maiora, quæ semen
 genitale propter calorem ac magnitudinem emittūt. de mare & fœmi-
 na, quam ob causam sint, dictum iam est. Animalium verò alia perficiūt
 40 partū, forāsq; mittūt sibi simile: vt ea quæ animal ædunt in lucē. alia nō
 dum explanatū, suāmq; formā adeptū pariūt. quorū sanguinea ouū pa-
 riunt, exanguia vermem. Inter ouum & vermem hoc interest. ouū est
 cuius ex parte animal gignitur, reliquū cibis ei quod gignitur est. ver-
 mis ex quo toto animal gignitur. Eorum autem quæ perfectum sibi si-
 45 mile ædunt in lucem, atq; viuipara sunt, alia statim intra se animal gi-
 gnunt, vt homo, equus, bos, & ex marinis delphinus, & reliqua generis
 eiusdem. alia vbi primū intra se ouum genuerint, mox animal ædūt
 foras: vt quæ cartilaginea appellantur. Ouiparorum alia ouum ædunt
 perfectum, vt aues, & quæ quadrupedes ouum pariūt, vt lacertæ, & te-
 50 studines: aut quæ pedibus carent, vt serpētum pars plurima. oua enim
 eorum postq̄ prodierūt, nullum insuper capiunt incrementū. alia im-
 perfectum ædunt: vt pisces, & crustata, & mollia nomine. nanq; eorum
 oua ædita augentur. Omnia quæ aut animal pariunt, aut ouū, sangui-
 nem habent. & quæ sanguinem habent, aut animal pariunt, aut ouum:
 55 nisi omnino improla sint. Exanguium insecta vermiculum pariūt. quæ
 aut ex coitu generantur, aut ipsa coeunt. Sunt enim nonnulla insecta,
 quæ sponte naturæ gignantur: sed sexum maris ac fœminæ habeāt, cō-
 iunctaq; procreent aliquid. quod tamen generant, imperfectū est. cau-
 sam antea reddidi. Magna permutatio generibus euenit. nec enim bi-
 60 pedes omnes vel animal pariunt, vel ouū. aues enim ouū: homo animal

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

parit. neque quadrupedes omnes, aut ouum pariūt, aut animal. equus
 enim & bos, & aliæ plurimæ animal pariunt. lacertæ, crocodili, & aliæ
 complures ouū. nec vero in habendis pedibus, nec ne, ratio partus cō-
 tinetur. nam expedum aliæ animal pariunt: vt viperæ, & cartilaginea.
 aliæ ouum: vt piscium genus, ac cæteræ serpētes. pedes habentiū mul- 65
 tæ & ouum, & animal pariūt: vt quadrupedes, quas modo enumeraui-
 mus. nec non intra se pariūt, tum pedata, vt homo: tum expeda, vt bale-
 næ, delphini. sic igitur diuidi nō potest, nec discriminis eius causam ha-
 bet instrumentum vllum in cessui delegatum. Sedenim ea pariunt ani-
 mal, quæ natura perfectiore sunt, & principium sincerius obtinēt. nul- 70
 lum enim intra se gignit animal, nisi quod aërem recipit & spirat. perfe-
 ctiora autem sunt, quæ natura calidiora & humidiora, nec terrena cō-
 stant. Caloris vero naturalis ratio pulmone describitur sanguinis com-
 pote. quæ enim pulmonem habent, omnino calidiora sunt ijs quæ non
 habent. & inter ea superant, quæ nō fungosum, aut retorridū, & parum 75
 sanguinis continentem habent pulmonē: sed sanguinolentum & mol-
 lem. vtq; animal res perfecta, vermis autē & ouū imperfecta est: sic per-
 fectum nasci solet à perfectiore. Quæ autē calidiora quidem sunt pro-
 pter pulmonem, sed natura constant sicciora, aut quæ frigidiora quidē,
 sed humidiora sunt, eorum altera ouum ædunt perfectum: altera intra 80
 se, & ouum & animal pariūt. Nam & aues, & cortice intacta calore suo
 perficiunt: sed præ siccitate ouum pariunt. cartilaginea cum minus ijs
 calida, magis humida sint, vtroq; participant. quippe quæ & ouum &
 animal intra se pariunt. ouum, quia frigida sunt: animal, quia humida.
 humor enim viuificus est. siccitas longe à vita remota est. sed cum non 85
 penna, non cortice, non squama tegatur, quæ indicia sunt naturæ siccæ
 atq; terrenæ, idcirco molle generant ouum. vt enim ipsi: sic eorū ouis
 nulla satis insidet siccitas. atque ob eam rem intra se pariūt oua. nam si
 ouum foras prodiret, facile periret, carens putamine, quod protegat,
 duriora. frigida siccioraq; pariunt quidem ouum, sed imperfectum, cru- 90
 sta etiam duriuscula opertum, propter naturam terrenam sui generis,
 vtq; imperfectū exiens possit seruari tutela operimenti testacei. Pisces
 itaq; cum squamati sint, & genus crustatū, vt terrena cōstitutū natura
 oua putamine duriora generant. Sed mollium genus, vt ipsum natura
 corporis lēta est, sic oua quæ imperfecta edere solet, tuetur & seruat. plu- 95
 rimum enim lentoris sua cum fœtura emittunt. Insecta omnia vermī-
 culū pariūt, eadēmq; omnia sanguine carēt. vnde fit, vt quæ extra vermī-
 culū pariūt, sanguine vacent, quanq̃ exanguia non omnia vermem pa-
 riant, commutant enim inter se vices insecta, & quæ ouum pariūt im-
 perfectum: vt pisces squamati, & crustata, & mollia. horum enim oua 100
 vermem imitantur. quippe quæ foris incrementū recipiant. illorū ver-
 miculi tempore procedēte in speciem oui transeūt. quod quæadmodū

fiat, postea explicabimus. Nūc prius intelligendū q̄ bene, miróq; deinceps ordine natura reddit generationē. Perfectiora enim, calidioraq; animalia prolem reddunt perfectam qualitate. nam quātitate nullum omnino animal perfectē progenerat. omnia enim postea, q̄ nata sūt incrementū recipiunt, & generant quoq; ea ipsa animalia intra se statim. cætera ab ijs proxima loco secundo constituta nō statim perfecta intra se generāt. cum enim prius intra se ouū pepererint, mox animal ædūt in lucem. Alia non perfectū animal generant, sed ouum, idq; perfectū. quæ autem ijs frigidiora cōstant natura, generāt quidem ouum, sed nō perfectum, verūm quod foris perficiatur: vt genus piscium, squamata, & crustata, & mollia. Quintum genus quod frigidissimum est, ne ouū quidem ex sese p̄rere potest, sed hæc affectio foris euenit ei, vt dictū est. Insecta enim primò vermiculum pariunt, qui addito tempore speciem accipit oui. Aurelia enim appellata oui obtinet facultatē, tū ex eo animal nascitur tertia mutatione finem recipiens generationis. Sūt igitur quæ non semine genitali procreentur, vt antea dictū est. Sanguinea tamen omnia semine procreātur: videlicet ea, quæ per coitū oriūtur emissā à mare in fœminam genitura. qua ingesta, animalia constituuntur, suāmq; formā recipiūt, aut intra ipsa animalia quæ solent animal generare, aut in ouo, aut in semine, & eiusmodi alia secretionē, de quibus quæstio lōge dubia oritur, quonā pacto ex semine generetur aut plāta, aut animal. quod enim gignitur, & ex aliquo, & ab aliquo, & aliquid gigni necesse est. ex quo gignitur materia est, quam nonnulla secū habent primam acceptam ex fœmina. verbi gratia, ea quæ non forma animalis nascūtur, sed vermiculi, aut oui. quædam diu ex fœmina capiunt, quoniam lactent: vt ea quæ non modo foras, verūm etiam intus forma animalis gignantur. Talis id ex quo oriuntur, materia est, sed hoc loco non ex quo oriantur quærimus: sed à quo partes corporis generētur. aut enim extrinsecus aliquid, aut in genitura & semine insitū agit, idq; aut pars aliqua animæ, aut anima, aut habens animam est: sed ab aliquo extrinsecus agente effici quæq; aut viscera, aut alia mēbra, remotū à ratione videtur. fieri enim non potest, vt moueat quod non tangit, & quicquam ab eo quod nō moueat, afficiatur. igitur in ipso cōceptu aliquid iam inest, quod aut pars eius sit, aut seorsum cōtineatur. Sed aliud quicq; esse abiūctū, irrationabile est. etenim generato iam animali, corumpatūrne illud, an maneat? At nihil inesse videtur, quod non totius pars sit, aut plantæ, aut animalis. Quin etiam corūpi postq̄ vel omnes, vel aliquot partes effecit, absurdū est. quid enim efficiat reliquas: nā si illud postea q̄ effecerat cor, iterij, cor autē ipsum partē aliā efficit, eiusdē rationis est, vt vel omnia intereāt vel ōnia seruētur. ergo seruari necesse est. pars igitur eius est id quod protinus in semine inest. sed si nihil animæ est, quod nō aliqua in parte sit corporis, vt animata quoq; pars aliæ

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

qua protinus sit, consequitur. sed cetera quonā pacto efficiātur? Aut enī 145
 simul omnes partes generātur, verbi gratia cor, pulmo, iecur, oculus, &
 reliqua ōnia: aut ordine deinceps: vt in ijs carminibus, quæ ad Orpheū
 authorem referuntur. Similiter enim, vt retis implexum, cōstitui ani-
 mal ibi scribitur. Sedenim nō simul omnia effici, vel sensu percipi po-
 test, cum partes aliæ iam inesse, aliæ nondum adesse cernantur. nec dici 150
 potest eas præ sua exiguitate latere. pulmo enim qui amplioris, q̄ cor
 magnitudinis est, posterior corde in primo ortu conspicitur. Sed cum
 aliud prius, aliud posterius fiat, vtrum alterum efficiat alterū, & sit pro-
 pter proximum: an potius hoc post hoc fiat? verbi causa non cor iam
 ortum efficit iecur, idq; aliud quippiam: sed hoc post hoc, vt postq̄ puer 155
 factus est, vir efficitur, non à puero agente vir efficitur. Cuius rei ratio
 illa est, q̄ ab eo quod actu est, id quod potētia est, efficiatur, tum in na-
 turā, tum in artis operibus. itaq; speciem & formam esse in illo oportet:
 bit: verbi gratia in corde formā iecinoris, quanq̄ aliās quoq; illa opinio
 absurda & cōmentitia est. Quin etiam, vt in semine, protinus pars ali- 160
 qua animalis, aut plantæ facta cōtineatur, siue quæ ceteras efficere pos-
 sit, siue quæ nō possit, impossibile est, quādo ex semine & genitura ō-
 nia generātur. ab eo enim qui semen fecerit, creatum id procul dubio
 est, siquidem protinus inest. At vero semen prius fiat oportet, idq; offi-
 cium generantis est. nulla igitur pars condita inesse potest. ergo quod 165
 agit nullam in se habet partem. at ne extra quidem, alterutrū autē sit,
 necesse est. Hæc igitur soluere conandū est. fortasse enim aliquid ex ijs
 quæ diximus, non simplex est, vt ab extero nihil effici posse. nam & est,
 vt possit, & est, vt non possit. sed semen, an id, à quo semen, dicamus, ni-
 hilo refert: scilicet qua motum, quem illud mouebat, semen in seipsum 170
 cōtinet. fieri autem potest, vt hoc ab hoc moueatur, & hoc ab hoc, sitq;
 perinde quasi admirabilia illa spontina. partes enim habent vim modo
 quodam: etiam cum quiescūt. quarum primam, vbi extrinsecus aliquid
 mouerit, statim proxima actu efficitur. vt igitur in spōtinis illis quodā-
 modo illud mouet, quod nihil nunc tangit, sed ante tetigit: sic id à quo 175
 semen, aut quod semen effecit, mouet, cum aliquid tetigerit, quanq̄ nō
 adhuc tangit. & motus qui inest, quodā efficit modo: vt ædificatio ædes.
 igitur aliquid esse quod efficiat, sed nō ita, vt hoc quicq̄, nec perfectum
 inesse: primum agens, apertum iam est. quemadmodum autem vnum
 quodq; fiat, accipiēdum hinc est hoc initio. Omnia quæcunq; aut natu 180
 ra, aut arte efficiuntur, ab eo quod actu est, fiunt, ex eo quod potētia ta-
 le est. Semē igitur tale est, motūmq; habet, & principiū tale, vt motu per-
 acto pars existat quæq; eadēmq; sit animata. nō est enim facies, nisi ani-
 mam habeat, neq; caro: sed corrupta æquiuocē dicetur facies, aut caro,
 perinde quasi lapidea, aut lignea facta sit. simul autem partes similes, 185
 & instrumētales siue officiales efficiūtur. & quēadmodū non securim,

non aliud instrumentū dixerimus factum esse ab igne solo: sic nō pe-
dem, nō manum, eodēq; modo ne carnem quidem. nam eius quoq;
aliquod officium est. dura igitur, mollia, lenta, rigida, & quicunq; alij
190 affectus partibus insunt animatis, à caliditate, frigiditateve effici possūt.
At ratio, qua iā caro, aut os est, nō potest: sed à motu proficiscente effi-
citur ab eo, quod genuit, quōdq; actu est id, quod potētia est id, ex quo
gignitur. quomodo in ijs quoq; agitur, quæ arte efficiūtur. ferrū enim
durū aut molle efficitur calore vel frigore. at verò ensis à motu instru-
195 mentorum, qui artis obtinet rationem. Ars enim principium, formāq;
eius, quod efficitur est: sed in alio. Motus autem naturæ in ipso est, ab
altera profectus natura, quæ actu obtinet formā. Sed habeātne semen
animam, nec ne, ratio eadē, atq; de partibus reddenda est. nec enim ani-
ma vlla esse potest in alio, nisi in eo cuius est. neq; pars vlla esse potest,
200 quod particeps animæ non est, nisi æqui uocē: vt mortui oculus. semen
igitur & habere animam, & esse potentia palām est. Propius autem &
remotius idem à seipso potentia esse potest: vt geometra dormiens re-
motius q̄ vigilans est: isq; remotius, quā qui iam contemplatur. Sed
enim huius nulla pars causa est generationis. sed quod primū extrin-
205 secus mouit, id causa est. nihil enī seipsum generat: sed postq̄ generatū
est, seipsum iam auget. quam ob rem non simul omnes partes generā-
tur: sed vna primū. eāq; primū oriri necesse est, quæ principū au-
gendi contineat. siue enim planta siue animal est, æque omnibus inest,
quod vim habeat vegetandi, siue nutriendi. id autē est quod tale alterū
210 generet quale ipsum est. hoc enī cuiusq; perfecti, tū animalis, tū stirpis
secundum naturam officium est. necessitatis autē ratio est, q̄ cum ali-
quid ortum est, augeri idem necesse est. Generat igitur quod est vni-
uocum, vt homo hominem: sed per seipsum augetur. ergo ipsum, cum
aliquid sit, auget. quod si vnum quid, idque primum sit, id primum ge-
215 nerari necesse est. itaq; si cor primum in nonnullis oritur animalibus,
aut cordis proportionale in ijs quæ corde carent, ex corde principium
illud est in ijs quæ cor habent: cæteris ex proportionali. exposui iam ad
ea quæ antē quærebantur, quid causa sit, vt principium generationis
cuiusq; mouens primum, & procreans.

¶ De seminis natura, & quid sit, & quam ob causam non con-
gelascit.

Cap. II.

5 **D**e seminis natura dubitauerit quispiam. semen enim
prodit de animali crassum & albū, mox refrigeratum,
humidum ad aquæ speciem redditur. colorem etiā ac-
cipit aquæ. Absurdum igitur id putaueris. aqua enim
nō crassescit calore. id autem intrinsecus è loco calido
proficiscitur crassum, refrigeratūq; humescit. Atqui
omnia aquosa concreescunt frigore. semen verò positū in gelu sub diuo

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

non cōcrefcit, fed humefcit, quali à contrario craffū cōftiterit. Sed neq;
 à calore craffari ratio probabilis eft. quæ enim plus terræ continen tea
 confiftunt, craffanturq; per cōctionem, vt lac. igitur refrigeratū folide- 10
 fcere debuit. at nihilo folidius fit: fed totū modo aquæ liquefcit. hoc igi-
 tur dubium eft. nam fi aqua eft, cum aqua nō videatur poffe à calore
 craffari, hoc tamen ex corpore calido craffum & calidū exit. Sed fi ex
 terra conftat, aut fi mixtum terræ & aquæ eft, non totum refolui in hu-
 morem & aquam debuit. An non omnia, quæ accidunt, diximus? non 15
 folum enim quod ex aqua & terra humidum conftat craffatur: fed etiā
 quod ex aqua & fpiritu, vt fpuma, craffior albāq; exiftit. & quod ampul-
 læ pauciores incertioresq; fūt, eò & albior & rigidior faftus cōfpicitur.
 quod idem in oleo quoq; fit. craffefcit enim mixtum cū fpiritu. Quam
 ob rem craffius redditur quod albefcit, cum humor in eo cōtentus di- 20
 fcernatur à calore, efficiaturque fpiritus. Galena etiam aquæ mixta, aut
 oleo, amplū ex paruo erigit faftum, & fpiffum ex liquido, & album ex
 nigro. caufa eft, q̃ fpiritus immifcetur, qui faftum efficit, & albedinē di-
 lucidē aperit: vt in fpuma & niue. nam & nix fpuma eft. aqua etiam ipfa 25
 permixta cum oleo craffa albāq; redditur. per concuffum enim attri-
 tūmq; includitur fpiritus. & ipfum oleū quoq; multū fpiritus cōtinet.
 pingue enī nec terræ eft, neq; aquæ: fed fpiritus. ex quo fit, vt per fuma-
 ma aquæ fluitet. aēr enī cōtētus in eo veluti in vafe effert, per fummāq;
 fuftinet, & caufam leuitatis præbet. quinetiam frigore & gelu craffefcit
 oleum, nō cōgelafcit. calor enim facit ne gelu cogatur. aēr nāq; calidus 30
 & incongelabilis eft. fed quoniam à frigore is quoq; confiftit & denfa-
 tur, hinc oleum craffius redditur. His de caufis fermen quoq; exit quidē
 intrinsecus fpiffum & albū calore interiore, multum fpiritus calidi cō-
 tinens: fed egreffum, vbi calor euauit, & aēr refrigeratur, humidū ni-
 grūmq; euadit. remanet enim aqua, & fi quid parū terrenæ portionis 35
 continetur, vt in pituita, fic in femine, cū ficcefct. Semen igitur cōmu-
 ne eft fpiritus & aquæ. fpiritus autem aēr calidus eft. quam ob rem na-
 tura humidum eft, quoniam ex aqua cōftat. Ctefias Cnidius planē mē-
 titur ea quæ de femine elephāti fcribit. ait enī vſque adeo durari ficce-
 fcens, vt electro, id eft fuccino fimile efficiatur. quod nūq̃ fit. magis enī 40
 alterū altero fermen eſſe terrenum neceſſe eft. & præcipue tale eorū eft,
 quorum in corpore multū materiæ terrenæ habetur. Craffum autem,
 albūmq; eft fpiritus mixtione. Semen enim omnium album eft. Hero-
 dotus vera nō fcribit, cum nigram eſſe Aethiopū geniturā dicat, quali
 neceſſe fit ōnia nigra eſſe eorū quibus nigra eft cutis. atqui dētes eorū 45
 albos eſſe cernere potuit. caufa vt albū fit ſemē, q̃ genitura fpuma eft.
 fpuma autem alba eft, & maxime quæ ex pauciſſimis partibus cōftet, &
 tam paruis, vt cerni āpullæ nequeant. quod in oleo quoq; & aqua eue-
 nit, cum miſcentur & cōcutiūtur vt antè diximus. Nec vero homines

ὄγκος faſt⁹,
 tumor.

μολιέσαις
 vā Galena,
 id eſt vena
 plūbi ſiue
 plūbago.

50 antiquos latuisse videtur naturam seminis esse spumofam. deam enim, quæ rei veneræ præest, ab ea ipsa facultate nominarunt. Causa propositæ quæstionis explicata iam est. Congelascere autem semen non posse ob eam rem apertum iam est. aer enim incongelabilis est.

ἀφροδίτη
Venus vn
dicta fit.

¶ Vtrum in his animantibus, quæ semen in foeminam mittunt, insit aliqua constituendi conceptus pars. Cap. III.

Equitur, vt & dubitemus & dicamus, si in ijs quæ semen emittunt in foeminā, nulla pars cōstituendi conceptus sit, quod subierit, quonā vertatur corpulentia eius, quando ipsum facultate quam in se cōtinet, agit. 5 definiendum igitur prius est, vtrum quod in foemina constituitur accipiat aliquid ab eo quod subierit, an nihil accipiat. Atq; etiā de anima qua animal dicitur (est autē animal parte animæ sensuali) vtrum in semine & conceptu inest, an non, & vnde. conceptum enim inanimatū esse nemo statuerit vita omnibus modis priuatum. quippe cū nihilominus semina & cōceptus animalium 10 viuant, q̄ stirpes, & aliquandiu prolifica sunt. ergo animam in ijs haberi vegetalem palam est. sed quam ob rem eam primū haberi necesse sit, ex ijs quæ alibi de anima differuimus, apertum est. Sensualem etiā qua animal est, tempore procedente recipi, & rationalem qua homo, certū est. 15 nō enim simul & animal fit, & homo: nec animal & equus. eadēmq; in cæteris animalibus ratio est. finis enim postea contingit. propriū autem est finis cuiusq; generationis. quam ob rem de mente etiam, quonā tempore, & quomodo, & vnde eam recipiant, quæ principium id participant, plurimum dubitatur. Sed enitēdum pro viribus, & quoad fieri 20 potest, accepisse operæpretiū est. Animā igit vegetale in seminibus, cōceptibus, scilicet nondū separatis, haberi potētia statuendū est, nō actu, priusq; eo modo, quo conceptus, qui iā separantur, cibū trahant, & officio eius animæ fungantur. principio enim hæc omnia vitam stirpis vivere videntur. de anima quoq; sensuali pari modo dicendū est, atq; etiā 25 de intellectu. ōnes enim potentia prius haberi q̄ actu necesse est. sed aut omnes contingere, cū antè non fuerint, necesse est: aut omnes cū antè fuerint: aut partim cū antè non fuerint, partim cum antè fuerint: & contingere aut in materia non subeuntes semen maris, aut eò quidē inde veniētes: sed in mare aut omnes extrinsecus cōtingere, aut nullā: 30 aut partim extrinsecus, partim nō extrinsecus. cæterum omnes antè esse impossibile rationibus his esse ostenditur. Quorū enim principiorū actio est corporalis, hæc sine corpore inesse non posse certum est, verbi gratia, ābulare sine pedibus. itaq; extrinsecus ea venire impossibile est. nec enim ipsa per se accedere possunt, cū inseparabilia sint: neq; cum corpore. semen enim excrementū alimenti mutati est. Restat igitur vt 35 mens sola extrinsecus accedat. eaq; sola diuina sit. nihil enim cum eius

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

actione cōmunicat actio corporalis. Sedenim omnis animę siue virtus,
 siue potentia corpus aliud participare videtur, idq; magis diuinum, q̃
 ea quę elementa appellantur. verū prout nobilitate ignobilitatēve ani-
 mę inter se differunt: ita & natura eius corporis differt. Inest enim in 40
 semine omniū quod facit, vt fecunda sint semina, videlicet quod calor
 vocatur. idque nō ignis, non talis facultas aliqua est: sed spiritus, qui in
 semine spumosoq; corpore continetur, & natura quę in eo spiritu est
 proportione respondens elemento stellarum. quam ob rem ignis nullū 45
 animal generat, neq; cōstitui quicq̃ densis vel humidis vel siccis vide-
 tur. at vero solis calor & animaliū, non modo qui semine cōtinetur, ve-
 rum etiā si quid excrementi sit, quanq̃ diuersum à natura, tamē id quoq;
 principium habet vitale, cæterum calorē in animalibus contentū, nec
 ignem esse, neq; ab igne originē ducere apertum ex his est. corpus au-
 tem geniturę in quo semen animalis principij cōtentum vnā prouenit, 50
 partim separabile à corpore in quibus diuina pars cōprehēditur, qua-
 lis est quę mens appellatur: partim inseparabile, hoc inq̃ geniturę se-
 men dissoluitur, versūmq; in spiritum euanescit, cum naturam humidā
 aquosāmq; habeat. quam ob rem an semper id foras exeat quærendum
 non est. neq; an pars vlla sit formę constitutę, quomodo nec de succo, 55
 à quo lac cogitur, quæri tale quid conuenit. nam is quoque mutat, &
 nulla pars constitutę magnitudinis est. De anima quemadmodum cō-
 ceptus & genitura habeant eam, & quemadmodum non habeant, de-
 finitum iam est. potentia enim habent, actu non habent. Semen autem
 cum excrementum sit, eodēmq; moueatur motu, quo augetur corpus 60
 digestionē vltimi alimenti, vbi vterum subiit, cōstituit, & mouet excre-
 mentum fœminę eodem motu, quo ipsum mouetur. nam illud quoq;
 excrementū est, habētq; omnes partes potētia, actu nullam. habet enim
 eas partes potētia, quibus differt fœmina à mare. nam vt ex læsis inter-
 dum læsa, interdum non læsa gignūtur: sic ex fœmina partim fœmina, 65
 aliās non fœmina, sed mas generatur. fœmina enim quasi mas læsus est.
 & menstrua semen sunt, quanq̃ non purum. Vnum enim illud non ha-
 bent originem & principium animę. quam ob rem quibus animalibus
 oua subuenticia gignuntur, partes quidem vtrorumq; obtinet ouum
 institutum: sed principio caret, quapropter animatum non est, id enim 70
 à maris semine affertur, quod principium vbi fœminę excrementum
 receperit, conceptus fit. humidis vero corpulentis cum incalescunt,
 obducitur, vt in pulte refrigerata crustula. Corpora autem omnia co-
 hærent & continentur lentore, quem indies, iāmque adauctis corporis
 bus natura accipit nerui, quę partes animalium continet. in alijs ner- 75
 uo, in alijs eo, quod neruo proportionetur. cutis etiam formę eiusdem
 est, & vena, & membrana, & omne eiusmodi genus. differunt hæc enim
 inter se maioris minorisq; ratione, & omnino excessu defectiue.

Quænam sint generationis causæ, & quæ^{us} nodū partes quæq;
constituantur in animalibus. Cap. IIII.

Animalia verò quorum natura imperfectior est, conce-
ptum, cum perfectus iam est, sed nodum animal per-
fectum, foras mittūt. quod quas ob causas ita fiat, antè
diximus. perfectum autē est animal, cū conceptus iam
aut mas, aut fœmina est, scilicet in quibus sexus hæc dif-
ferentia habetur. Sunt enim quæ nec marē neq; fœmi-
nam generēt, videlicet quæ & ipsa non ex fœmina marēq; & coitu ani-
malium procreantur. sed de eorum generatione postea dicemus. Quæ
autem animal intra se generāt, scilicet naturæ perfectæ animalia quo-
usque animal pariant, forasq; emittant, gerunt intra se innexum quod
gignitur. At verò quæ foras animal pariunt cum intra se prius ouum
genuerint, eorum nonnullis ouum iam perfectum absoluitur, vt eorū
quæ foras pariunt, ouum. atque ita animal ex ouo intra fœminam na-
scitur. alijs cum alimentum in ouo contentum, absumptum iam est, re-
pletur ab vtero, & perficitur: atque ob eam rem ouum vtero nō abiū-
gitur. hæc cartilagineorum piscium differentia est, de quibus post se-
orsum per se differemus. Nunc à primis incipiendum est. prima autem
sunt quæ perfecta. eiusmodi autē sunt quæ animal generant. eorūq;
primum homo est. decessio igitur seminis omnium nō aliter quàm cæ-
terorum excrementorum fieri solet. fertur enim vnumquodq; suum
in locum non vim spiritu inferente, non alia eiusmodi causa cogēte, vt
quidam à testibus trahi modo cucurbitarum medicinalium per vim
spiritus opinantur, quasi fieri possit, vt nisi vis inferatur, aliò tendat ex-
crementum alimenti, aut humidi, aut sicci, quoniam retento spiritu ita
vniuerso excernatur. Ad id commune omnium est, quæ mouere volui-
mus. vires enim retento spiritu augentur. nam & sine ea vi excremen-
ta per somnum exeunt, si meatus laxi plenique excrementi sunt, simile
ab ijs dicitur, vt si quis plantarum semina dixerit quotannis à spiritu
secerni eò, vbi fructum afferre solent. Sed enim causa eius rei vt dixi-
mus, est, quòd excrementis partes capaces descriptæ à natura habētur
omnibus, tum inutilibus illis sicco & humido, tum sanguini quæ venæ
vocantur. fœminæ itaq; venis duabus maiore atque aorta fissis. super-
nè venarum multitudo tenuiū in vterum desinit, quibus alimento ex-
pletis, naturāq; præ sua frigiditate facultatis concoquendi indiga trās-
funditur in vterū, propter venarū tenuitatē, cum præ sua angustia ne-
queant exuperantiam cōtinere. Itaq; affectus hic veluti mariscæ, aut alia
profusio sanguinis euenit. Cæterū mēstrua nullo circuitu certo descri-
būtur. tendūt tamen moueri decrescente mēse, idq; ratione recta. sunt
enim corpora animalium frigidiora, cū euenit, vt cōtinens aer talis ef-
ficiatur. mensium autē coitus frigidi sunt propter lunæ defectum. itaq;
ddd.j.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

fit, vt fines mensū q̄ media sint frigidiores. igitur postq̄ excrementum
mutatum in sanguinem est, menstrua moueri tendunt eo quem modò
dixi, circuitu. at si cōcoctum non est, paulatim aliquid subinde secerni-
tur. quam ob rem quæ alba vocantur, paruis adhuc & puellis proue-
niūt. Seruat corpora integra vterq; excrementorum hic secessus, cum 45
modice fit, vt pote cū ab excrementis vindicentur. quæ causæ corpori-
bus sunt, vt ægrotent. Sed si vel nō fit, vel immodice fit, damnū euenit.
aut enim morbi oriūtur, aut corpus emarcescit & extenuatur. quā ob
rem & ea alba cū frequenter mouētur, & superāt, incrementū auferūt
puellarum. Fit igitur necessario excrementū hoc ob eas quas diximus 50
causas. Cum enim natura cōcoquere nequeat, excrementū fiat necesse
est, non solum alimēti inutilis, sed etiam in venis, & per tenuissimas ve-
nas exundādo superet. sed melioris notæ, finisq; gratia natura eo abuti-
tur in hunc locum, scilicet generationis causa, vt quale erat futurū, tale
alterū oriatur. iā enim tale potentia est, quale est corpus, cuius secretio 55
est. fœminis igitur omnibus excrementū fiat, necesse est. Sed sanguineis
amplius, eorūq; mulieribus plurimū. verū cæteris quoq; aliquid col-
ligi in vuluariū locū necesse est. causam quā ob rē sanguineis amplius,
eorūq; homini plurimū, antè exposui. sed cur in fœminis ōnibus ex-
crementū hoc inest, in maribus nō ōnibus inest? quædā enī nō emittūt 60
geniturā. sed, vt quæ emittūt motu suæ genituræ creāt quod instituitur
ex materia cōtenta in fœmina: sic ea motu suo interno in ea parte con-
tento, vnde semē secernitur, idem faciūt, & cōstituūt. pars ea locus septi
trāsuerſi est in omnibus id habētibus. principiū enī naturæ cor, propor-
tionalēve est. Causa inquā cur omnibus maribus nō sit excrementū ge- 65
nitale, cū omnibus fœminis sit, quòd animal corpus est animatū, ad qd̄
instituendū fœmina semper materiā præbet: mas vim creādi. hāc enim
eorū vtriq; facultatē tribuimus: idq; est, quo alterū mas, alterū fœmina
sit. itaq; corpus & magnitudinē præberi à fœmina necesse est. à mari ni-
hil tale necessario desideratur. nec enim instrumēta in ijs, quæ efficiun- 70
tur, inesse: neq; ipsum efficiens necesse est. corpus igitur ex fœmina est:
anima ex mare. substantia enim corporis alicuius anima est. & ideo quæ
non vnigena coeunt (quod ea faciūt, quorū tempus par, & vteri gesta-
tio proxima, & corporis magnitudo nō multo discrepās) hæc primos
partus similes sibi adunt communi generis vtriusq; speciei. quales ex 75
vulpe & cane generantur, aut ex perdice & gallinaceo. sed tēpore pro-
cedente diuersi ex diuersis proueniētes, demum forma fœminæ insti-
tuti euadunt. quomodo semina peregrina ad postremū pro terræ na-
tura redduntur. hæc enim materiā corpūsq; seminibus præstat. quā
ob rem pars fœminarum ea quæ semen recipit, non meatus, traiectūsq; 80
quidam est: sed vterus amplior. mares qui semen emittunt, meatus ad
id emittendum habent exangues. excrementum autem quoduis simul

& suo in loco est, & excrementū efficitur. nec prius ullū, nisi vis magna cogit, & cōtra naturā diuertitur. sed quā ob causā excrementa animalia
85 liū genitalia secernūtur, declaratū iam est. cū autē semē de mare accēsit in fœminā vterū, partē purissimā excrementi cōstituit. Plurimum enī in mēstruis quoq; humoris inutilis cōtinetur: vt in maris genitura, quod humidissimū est, tū eadem emissionē, tum in diuersis. prior enim emissio minus fœcūda q̄ posterior est. minus enim caloris animalis cōtinet propter cruditatem. At verò quod cōcoctum est, crassum & corpulentius est. Quibus autem vel mulieribus vel cæterorum animalium fœminis nihil foras emittitur, quoniam non multum excrementi inutilis continetur, ijs tantundē, quod colligitur, in vtero est, q̄tū ijs, quæ foras emittūt, remanet, quod maris facultas cōstituit, aut in semine decedente cōtenta, aut marē subeunte particula fœminæ, quæ proportionē respōdeat vuluis. vt in quibusdā insectis fieri cernitur. Humorem autē, qui à fœminis cum voluptate emittitur, nihil ad conceptū conferre dictū est antē. sed potissimū inde videri potest. q̄, vt maribus, sic & fœminis accidat noctu per quietē, quod pollutionem appellāt. verū hoc nullum indicium est. nam & adoleſcētibus idem euenit, qui etsi emissuri aliquando sunt, tamē nondū emittūt, & ijs qui vel emittūt, vel emissuri sūt, infœcundū. Res ita se habet, vt sine maris emissionē cōcipi impossibile sit, atq; etiā sine mēstruorū excremento, quod aut redūdās effluat foras, aut intus satis sit. At sine ea voluptate, quæ fœminis per coitū euenire
105 solet, cōcipitur, si locus turget, & vulua descendit propius. verū tamen magna ex parte sic accidit, vt cum profusione fœminæ agatur, quoniā os vteri se comprimat, cū profunditur. in qua quidem profusione voluptas & mari & fœminæ contingere solet. semen etiā maris melius ita dirigitur & iuuatur. profusio autem non intus fit, vt quidam volunt. os enim vteri angustum est. sed antē, quò fœmina mittit vaporem illū nō nullarum recremētum. eodem enim mas etiam mittit quod fuderit. & aut ibidem manet semē emissum, aut intrò ab vtero trahitur, si calidus est, & modicē tēperatus. Cuius rei indicium, q̄ locus qui modo madebat, resiccatus mox sentiatur. Animalibus etiam quorum præcordijs
115 vulua iungitur: vt auibus, & piscibus, qui animal pariunt, ne semen illuc trahatur, sed profusum deueniat ipsum, impossibile est. Trahit genituram hic locus suo calore. mēstruorum etiam decessio, & confluuium fomitem in ea parte caloris parat, itaque vt vasa non illita, calido diluta humore, aquam in se trahunt ore inuerso: ita attrahitur. Nec
120 audiendi sunt qui partibus accommodatis ad coitum officialibus id fieri opinantur. nullo enim pacto sic fieri potest. contrā etiam euenit ijs, qui semen à muliere quoque emitti aiunt. Accidit enim vt postquā foras emiserunt, retrahant intrò. siquidem quod emissum est, misceri debet cum maris genitura. quod ita fieri superuacaneum est. At ve-

ddd. ij.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

rò natura nullam rem superuacaneam facit. cum autem excrementum
 foeminae in utero constiterit à maris genitura, quæ simile facit, ut lactis
 coagulum. coagulum enim lac est continens calorem vitale, qui partes
 similes ducit eodem, & unit, atque constituit. & genitura ita se habet ad
 menstruorum naturam. eadem enim natura lactis & menstruorum est. itaque
 coactis iam partibus corpulentis humor excernitur, obduciturque circum
 parte reficcescente terrena membrana, tum necessario, tum etiam alicuius
 gratia. nam & calefcentis frigescētisve rei extrema siccescere necesse est.
 & animal non in humido, sed seorsum contineri oportet. vocatur ea qui-
 bus obuolutus est fœtus partim membrana, alia secunda, quæ maioris mi-
 norisve ratione differunt. hæc pari modo in omnibus tam ouiparis quam vi-
 uiparis habetur. sed enim cum cōceptus institutus est, facit simile ijs, quæ
 seruntur. principium enim primum semina quoque intra se continent. quod po-
 tentia primo contentum, ubi secretum mox est, germine mittit & radicem, qua
 alimentum assumitur. incrementum enim desideratur. sic in cōceptu quodam
 modo cum partes corporis omnes potentia insint, principium maxime pro-
 ptum habetur. quia ob rem cor primum actu secernitur. quod non modo
 sensu ita fieri constat, verum etiam ratione. Cum enim quod gignitur de abor-
 bus abiunctum iam est, seipsum gerere, gubernare, & dispensare debet, per
 inde quasi filius à patre emancipatus, seorsumque collocatus. itaque prin-
 cipiū haberi oportet, à quo etiam post, ordo membrorum describatur, & quæ
 cumque ad absolundum animal pertinet, disponatur. nam si extrinsecus alia
 quando aderit, & post inesse incipiet, non solum dubitaueris, & quonam tem-
 pore accedat quesieris: sed etiam cum pars quævis distinguitur, id primum sub-
 stare necesse est, ex quo & incrementum & motus cæteris partibus cō-
 tingat. quia ob rem qui ita, ut Democritus, aiunt exteriora primum animalis
 discerni, tum interiora, quasi lapideum aut ligneum animal cōdant, non recte di-
 cunt. res enim talis nullum principium habet: at animalia omnia habent. atque
 intra se continent. quapropter cor primum distinctum in omnibus inspicitur
 animalibus quæ sanguinem habent. id enim principium est & similariū &
 dissimilariū partium. iam enim principium id accepisse animalis constitutumque
 fœtus decet, cum alimentum desiderat. quod enim iam animal est, augetur. ali-
 mentum autem ultimum animalis sanguis est, aut quod sanguini proportio-
 netur, quorum vasa & cōceptacula venæ sunt. quia ob rem venarum quoque
 principium cor est, patet hoc ex historiis & dissectionibus animalium, sed
 cum potentia quidam animal sit, sed imperfectum, aliunde accipiat alimentum, ne-
 cesse est. quia ob rem utero, & pariete, ut terra plāta utitur ad cibum haurien-
 dum, donec perficiatur, & iam sit animal potentia gressile. quocirca ex
 corde primum venas illas duas natura descripsit, de quibus venulæ depen-
 dent in utrum, ex quibus, qui umbilicus vocatur, constat. Umbilicus
 enim vena in alijs simplex, in alijs multiplex est. quam venam putamen
 cuticulare ambit, quod umbilicus vocatur, quoniam venarum imbecilis

ūpives, mē-
 branæ: xōs
 pīa, secundæ.

litas tutelam operimētūmq; desideret. venæ autē quasi radices contin-
 gunt ad vterū, per quas alimentum haurit fœtus. eius enim rei gratia
 animal in vtero manet, nō, vt Democritus ait, vt membra formētur se-
 170 cundū membra parentis. apertum hoc in ouiparis est. Nam illa in ouis
 distinguūtur separata à vulua parentis. Sed dubitaueris, cū primū cor
 oriatur sanguine præditū, sanguis autem sit alimentū quod extrinse-
 cus venit, vndenā primum alimētum subierit? an id verum nō dicitur,
 alimentū omne esse extrinsecus? sed protinus vt in plantarū seminibus
 175 inest aliquid tale primū, quod lacteū vocatur. sic in animalium materia
 excrementū cōstitutionis alimētū est. Incremētū igitur fœtui per vmbi-
 licū contingit eodē, quo plātis, modo per radices. atq; etiā animalibus
 180 ipsis, vbi absoluta iam sunt, ex eo quod continetur alimento idem ac-
 cedit. de quibus pōst suo loco dicendū est. Distinctio autem partiū non,
 vt quidam opinantur, propterea fit, quia simile suapte natura ad simile
 feratur. nā præter alias multas, quas ratio ista habet, difficultates, acci-
 det, vt quæuis pars similis seorsum creetur. verbi gratia ossa per se, &
 nerui, & carnes, si quis eam causam approbet. Sed quoniā excrementū
 fœminæ potentia tale est, quale natura animal est, partēsq; potētia insūt,
 185 actu nulla inest, ideo pars quæq; existit. Quoniā etiam agens & patiens,
 cum se inuicem tetigerūt, quendam in modū, alterum agens, alterū pa-
 tiens est. modū hunc ita intelligi volo vt cōditionibus, sic, vbi, quando,
 describatur. ita enim continuò alterum agit, alterū patitur. materiam
 igitur fœmina præbet, principium motionis mas. & quemadmodū quæ
 190 ab arte efficiūtur, per instrumenta efficiuntur, sed verius dixerim per
 motum eorum qui artis operatio est. ars autem forma eorum, quæ effi-
 ciūtur, est in alio: sic à facultate siue virtute animæ vegetalis agitur. vtq;
 in animalibus ipsis & plantis postea ex alimento vis eadē efficit incre-
 mentum, vtēdo caliditate & frigiditate, quasi instrumētis (motus enim
 195 in ijs consistit, & ratione aliqua vnūquodq; efficitur) sic etiā principio
 cōstituit id quod natura efficitur. eadē enī materia est ex qua augetur,
 & ex qua cōstituitur primū. Itaq; facultas quoq; agens eadem quæ
 principio est, sed maior. quòd si hæc vegetalis anima est, eadē quæ gene-
 ret quoq; est. idq; natura cuiusq; est insita, & in plātis & in animalibus
 200 omnibus. ceteræ animæ partes alijs insūt, alijs desunt animalibus. sed cū
 in plātarū genere nullo discerniculo sexus mas distinguat à fœmina,
 in animalibus, quāq; nō omnibus, distinguitur. & mas ob eam rem de-
 siderat fœminā. Atqui quæsierit quispiā qua de causa fœmina desideret
 marē, nec ex seipsa generet. quādoquidē animā habet eandē, & materia
 205 excrementū fœminæ est. sed causæ illud est, qd animal sensu differat à plā-
 ta, nec fieri potest vt vel facies, vel manus, vel caro, vel alia pars sit, nisi
 aīa sensualis insit, aut actu, aut potētia: & aut aliquatenus, aut simplici-
 ter. erit enim vt mortuus aut pars mortui. quòd si mas est efficiēs talis
 ddd. iij.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

animæ, impossibile est vt fœmina ex seipſa animal generet, vbi mas à fœmina separatur. eo enim, quod diximus, mas definitur, quia mas est ratio. Quæſtionem verò propositam ratione nō carere patet in ijs animalibus, quæ oua subuentanea pariunt, cum fœmina aliquatenus possit generare, quod & ipsum recipit quæſtionem. Quorum modo oua eorū dicuntur viuere; nec enim ita vt oua fœcunda possunt. sic enim actu animatū ex ijs efficeretur. neq; ita se habent ista vt lignum, aut lapis. quippe quæ corruptione aliqua pereant, vt quæ vitā quodāmodo antè participarent. Constat igitur hæc aliquam habere potentia animam. sed quam? istam vltimam prorsus habeant animam necesse est, quæ vegetabilis est. hæc enim æque in omnibus tam animalibus q̃ plātis inest. Sed cur partes & animal non efficiant? Quia sensualem animam habere ea oportet. non enim animalium partes ita sunt, vt plātium. quam ob rem maris societate opus est. mas enim à fœmina separatus in ijs est, & quidem sic vsu euenit. Subuentanea enim illa fœcunda redduntur, si mas coiuuit tempore quodam. sed de eorū causa pōst. Si quod autem genus est quod fœmina sit, & marem distinctū nō habeat, id ex se ipso animal generare potest. Quod etsi nondum fide digna exploratum habemus, tamen facit vt in genere pisciū dubitetur. eorū enim quos rubros siue rubelliones vocant, mas nullus adhuc visus est. sed fœminæ omnes fœctu plenæ reperiuntur. Verū de his nondū cōpertū habemus, quod fidem faciat satis. quod autē, nec mas neq; fœmina sit, in genere quoq; pisciū est: vt anguilla, & genus mugilū quoddā in fluuijs lutulentis. At verò in quibus sexus maris & fœminæ distinctus habetur, fieri non potest vt fœmina ipsa per se generet perfecte. ita enim mas frustra esset. quā ob rem in ijs mas semper perficit generationē. hic enī sensualē dat animam, aut per se, aut per geniturā. sed cū partes omnes potētia in materia insint, cū principiū motionis affuit, perinde vt in spōtinis illis miraculis, quod subinde sequitur, excitat, & quod nōnulli naturales authores exponere volūt, cū dicant simile ferri ad simile, dicendū partes moueri nō mouentes locū, sed manentes, & alterascētes mollitie, duritie, colore, & reliquis partiū similariū differentijs factæ iam actu, quæ antè erant potentia. sit autē primo principiū, quod in sanguineo genere cor est: in cæteris proportionale, vt sæpius dictū est. Idq; effici primum nō modo sensu percipitur: sed etiā q̃ per obitum vita hic vltimo deficit. euenit nāq; in omnibus, vt quod vltimū sit, id primū deficiat. & quod primum, id vltimū quasi natura decursionē reducē agat, & à calce ad carceres, vnde proruit, redeat. Est enī generatio ex nō ente in ens. corruptio cōtrā ex ente in nō ens. Gignuntur post principiū, vt dictū est, interiora, priusq; exteriora, sed prius maiora q̃ minora visuntur, q̃uis nōnulla prius non oriatur. primū superiora præcordijs formatur, eadēq; magnitudine præstat. nā inferiora & minora sūt & minus discreta, idq; in omnibus. quæ par-

te superiore inferioreq; distinguntur, exceptis insectis. Quæ enī ex ijs
 vermiculi nascūtur, parte inferiore amplius crescūt, superiore iā inde
 à primo ortū minora sunt. Gressiliū mollibus solis nullum discrimen
 est superioris & inferioris. quod autē de parte superiore diximus prius, q̄
 255 inferiorē constitui, idem in plātarum etiā genere euenit. semina enim
 prius mittunt radicē q̄ ramos. Distingūtur animalium partes spiritu,
 sed nō aut parentis, aut suo, vt quidam naturę interpretes voluere. hoc
 enim in genere auium & piscium & insectorum palām fit. quæ partim
 seiuncta à parente nascuntur ex ouo, in quo formātur, & explanantur:
 260 partim non spirant omnino, & tamē aut ouo aut vermiculo enascūtur.
 alia quanq̄ spirant, & in vtero capiūt explanationem, tamen non prius
 spirare incipiūt, q̄ pulmo perficiatur. Articulatur & hic, & omnes prio-
 res partes anteq̄ animal spiret. Item quadrupedum quę multifida sunt,
 vt canis, leo, lupus, vulpes, lupus ceruarius, omniā cæcos generāt: pōst
 265 palpebrę dehiscunt. Itaq; constat in cæteris quoq; omnibus vt quātita-
 tem, sic qualitatem potentia antē substantem effici: actu pōst ab eisdem
 causis, à quibus distinguitur quantitas, & duo ex vno effici. spiritum
 vero inesse, quoniam humidus & calidus est, cum alterum agat, alterū
 patiatur. Iam antiquorum nōnulli naturę interpretum quæ, post quā,
 270 efficeretur pars, tentarūt quidem exponere: sed parum vsuperiti earū
 quæ accidunt rerum. partium enim aliæ priores alijs sunt. quod in cæ-
 teris etiā rebus est. Prius autem multiplex iam est. id enim cuius causa,
 & quod eius causa, differūt: & alterū generatione, alterū essentia prius
 est. quā & quod eius causa, duplicē recipit differētiā. aut enim est vnde
 275 motus: aut quo vtatur id, cuius causa, verbi gratia genitale & instrumē-
 tale rei generatæ. horum enim alterū, id est, generans & agens præesse
 oportet, vt quod doceat prius q̄, quod discat. sed tibias post eū qui tibijs
 discat. frustra enim aderunt tibię ijs, qui vti nesciant tibijs. Cum itaq;
 tria hæc sint, primum finis, quem esse id dicimus cuius causa. secundum
 280 quod eius causa, scilicet principiū generans & mouens. efficiens enim
 & generans quā talia sunt, ad id pertinent quod efficitur, & generatur.
 tertium vtile & quo finis vtatur. primum eam partem habere necesse
 est, in qua principiū motus cōtinetur. hæc enim protinus pars finis pri-
 ma & potissima est. tū post eam totū & finem. tertium verò & vltimū
 285 partes ijs accōmodatas instrumētales ad vsus nōnullos. Itaq; si quid tale
 est, quod in animalibus inesse necesse sit, quod totius naturę principiū
 & finē contineat, id effici primū necesse est. quā enim mouens, primum
 oriri: quā pars finis est, cū toto oriri debet. itaq; instrumentaliū partium
 quę sua natura genitale sunt, eas semper esse priores oportebit. alterius
 290 enim causa sunt tanq̄ principiū. At vero quæ tales ex ijs, quæ alterius
 gratia cōstant, nō sunt, eas esse posteriores cōgruit. quā ob rem vtrāq;
 partes priores sint, quę alterius causa, an cuius causa ipse sint, distingui
 ddd. iiij.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

nō facile potest incidit enim vt partes mouētes peiores sint generatio-
 ne q̄ finis. mouētes autem ab instrumentalibus distingui non facile est.
 Atqui ea ipsa via rationēq; quid post quod fiat, quærēdū est. finis enim 295
 quorundam posterior est, quorūdam prior. Quam ob rem ea pars, quæ
 principiū continet, prima existit: mox tota superior moles. quæ propter
 caput & oculi fœtus maximi iter initia apparēt: inferiora ab vmbilico;
 crura dico, exigua cernūtur. Partis enim superioris gratia inferior est.
 Et neq; pars finis, neq; genitalis est eius. necessitatē etiā cur ita sit, non 300
 bene reddūt, qui, q̄ semper ita sit, dicūt, idq; principiū in his existimāt, vt
 Democritus Abderitanus opinatur, q̄ sempiterni & infiniti principiū
 nullū est, causa autē cur ita, principiū est: & infinitū, quod sempiternū
 est. Itaq; interrogare de eiusmodi rebus cur ita, est, inquit, quærere prin-
 cipiū infiniti. Atqui ea ipsa ratiōe, qua censeāt nō esse quærēdū, nullius 305
 rei sempiternæ demōstratio esse poterit. & tamen esse compluriū vide-
 tur, quarū aliæ semper fiūt, aliæ semper sunt. nā & triangula figura duo-
 bus rectis æquales semper habet, & diametrū incōmensurabilē esse cū
 costa sempiternum est. attamen causa eorum aliqua & demōstratio est.
 Igitur non omnium rerum principium quærendum esse rectē dicitur. 315
 at rerū quæ semper, aut sunt, aut fiūt, nullum principiū esse quærēdū,
 nō bene asseritur. sed ea dūtaxat principia nō recipiūt examē eiusmo-
 di, quæ rerum sempiternorū sunt. principij enī alia cognitio, nō demō-
 stratio est. principiū verò in rebus immobilibus quiditas est. In rebus
 autē quæ fiūt, iā plura habētur principia: sed modo diuerso, nec omnia 320
 modo eodē, quorū principiorū vnum numero est, vnde motus. quā ob
 rem omnia quæ sanguinem habent animalia cor primū possident, vt
 inter initia nostræ disputationis dictū est. in cæteris primū gignitur,
 quod proportionale sit cordis. venæ ex corde tendūt diductę modo ri-
 uorum, qui in parietibus proficiscentes ab eodem fonte pingūtur. par- 325
 tes enim cōiunctæ ijs sunt. vtpote quæ ex ijs coagmententur atq; cōsi-
 stant. Ortus similium frigore calorēve agitur: cōsistunt, coquūtūq;
 alia frigido, alia calido. quarum rerum differentias alibi exposuimus,
 ante, scilicet quæ humore ignēq; resolubiles, quæ humore irresolubiles,
 ignēq; illiquabiles sint. per venas igitur & meatulos quousq; alimentū 330
 resudans, quæ admodū aqua per crudiūsculā futem, in carnē aut carnis
 proportionale cōuertitur frigore cōsistens, ex quo fit, vt caro ab igne
 resoluatur. Sed quæ terrena admodū oriūtur, parū humoris calorīsq;
 adepta. hæc dū refrigerescūt, humore cū calore euaporātē durā terrenāq;
 formam capiūt: vt vngues, cornua, vngulæ, rostra. quā ob rem igne hæc 335
 molliuntur. Sed humore nonnulla liquefcunt, vt ouorum putamina,
 Nerui & ossa calore interiore conficiūtur siccescēte humore. quā ob
 rem ossa resoluī ab igne nō possunt: quomodo testa indissolubilis est.
 quasi enim in fornace excocta à calore generationis ita cōstat. hic autē

νεράμιον, fu-
 tis, vas fictile

340 calor nec ex quolibet carne, aut os facit, neq; quolibet modo, aut tēpo-
 re, sed ex materia apta, & vt apte, & cū apte effici potest. neq; enim quod
 effici potest, efficietur à mouente quod actu careat, neq; quod actū ob-
 345 tinet, efficere ex quolibet poterit. sicut nec faber arcam, nisi ex ligno fa-
 cere potest, neq; arca effici ex lignis potest, sine suo artifice. Inest hic ca-
 lor in excremento seminali, tātā talēq; habens motionem, & actionē,
 quanta modice ad quīs corporis partem accommodetur. Quod si vel
 deficit, vel excedit, rem quā fit, aut deteriore efficit, aut lēsam, & mā-
 350 cam, similiter vt in ijs agitur, quā foris igne coquūtur ad cibum, aut ad
 alium vsum. sed in ijs motum caloris nos moderamur, in illis natura gi-
 gnentis accommodat. In ijs autē quā sponte oriuntur, causā est motus
 tēporis, & calor. frigor priuatio caloris est. vtitur his ambobus natura
 vim habentibus necessario, vt alterum hoc, alterū illud faciat, sed in ijs
 quā alicuius gratia gignūtur, accidit vt alterū frige faciat, alterū calefa-
 355 ciat, atq; ita pars quāq; qualitate certa efficiatur: vt carō mollis partim
 necessario talis exinde facta, partim alicuius gratia. neruus siccus & du-
 ctilis, os siccum & fragile, cutis carne siccescente efficitur, quomodo in
 polentis crustula. quam vetulam vocant, nec solū propter extremū ge-
 neratio eius euenit, sed etiā q̄lentitudo resideat, cū euaporari nō pos-
 360 sit. verū in ceteris lentū id īqualidū est. itaq; fit vt extrema exanguīū
 animalīū testa crustāve cōstent. at in sanguineo genere lentū hoc pin-
 guius est. & quidē quā natura nō terrena admodū sunt, eorum pingue
 sub cutis operimento colligitur, quasi cutis ex eiusmodi lentitate cōsta-
 365 stat, pingue enim habet aliquid lētītatis. sed hęc omnia, vt diximus, par-
 tim necessario, partim nō necessario, sed alicuius gratia effici asserēdū
 est. primū igitur moles superior per generationem distinguitur: infe-
 rior tempore procedente recipit incrementum in sanguineo genere.
 omnia vero lineamētis primū describūtur, deinde colores recipiūt, &
 370 mollitiem, & duritiem, quasi pictoris officio fungatur natura cū con-
 dit & creat. pictor enim vbi lineis primū descripserit animantē, mox
 vario illinit colore, ac perficit. cum itaq; principium sensuum totiūsq;
 animalis in corde contineatur, hoc ob eam rem primū gignitur, mox
 ob eius calorem frigiditas suprā, vbi desinūt venā, respondens cordis
 calori cōstituit cerebrū. itaq; caput à corde cōtinuo generatur, & ma-
 375 gnitudine ceteris præstat. Principio enim cerebrum multū & humidū
 est. sed recipit dubitationem quod oculis animalium euenit. principio
 enim maximi visuntur, & in pedestri, & in natatili, & in volatili genere.
 vltimi verò omnium partium perficiūtur. interim enim confidūt. cau-
 380 sa autem est, q̄ oculorum sensorium positū quidem est, vt cetera senso-
 ria apud meatus. sed cum sensoriū tangēdi gustādīq; protinus sit aut
 corpus, aut aliquid propriū corporis animalīū, olfaciendi verò audiē-
 dīq; meatus contingāt aērē externū pleni spiritus natiui, ortīq; à corde

συμπασι τοῦ
 σι. confidunt
 quasi coeūt.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

tendant, ac desinant ad venulas cerebro adiunctas, oculus solus propriū
 corpus præ cæteris habet sensorijs, quod humidū & frigidum est: nec
 antè cōtentū eo in loco potētia, vt cæteræ partes, tum deinde actu exi-
 stens: sed à cerebri humore secernitur pars purissima per meatus, qui
 ab oculis ipsis tendere ad membranā cerebri visuntur. cuius rei argu-
 mentū, q̄ nec alia pars humida & frigida est in capite præter cerebrū,
 & oculus frigidus atq; humidus est. itaq; necessario locus hic magnitu-
 dinē primū capit, post consistit. nam & in cerebro eodem euenit modo,
 vt primū præhumidum, multūmq; sit, mox humore efflato concoctūq;
 corporatur magis, subsidetq; & cerebrum & magnitudo oculorū. prin-
 cipio igitur caput prægrande propter cerebrū, oculi grandes propter
 humorē in ipsis contentū apparent. vltimi verò perficiuntur, quoniā ce-
 rebrū quoq; vix consistat. sero enim à frigiditate humiditatēq; vendica-
 tur in omnibus quidē, sed præcipuē in homine. nam & sinciput inter
 ossa vltimū cōfirmatur. Iam enim cū partus in lucē venit molle hoc in-
 fantis os est. causa vt hoc maxime hominibus accidat, quoniā cerebrū
 humidissimū & maximū omnium animalium homines habeant. cuius
 rei causa est, q̄ calorem etiam cordis purissimum obtinet. quod tempe-
 ramentū intellectus planē significat. homo enim omniū animalū pru-
 dentissimus est. Pueri etiam lōgo tempore nequeunt continere caput,
 præ pōdere cerebri. nec secus partes, quas mouere oportet. principū
 enim mouendi sero superioribus dominatur: & ad postremū ijs, quorū
 motus nō iungitur cum principio, vt cruribus. Palpebra etiā talis pars
 est. sed cum natura nihil superuacaneū, nihil frustra facere soleat, cōstat
 nec prius, neq; posterius, q̄ vsus exigat, ab ea effici quicq;. sic enī quod
 factum est, frustra aut superuacaneū fuerit. itaq; palpebras simul & di-
 stingui, & posse moueri necesse est. Sero igit oculi animalū perficiun-
 tur propter copiam humoris concoquēdi in cerebro. Vltimi autem, q̄
 mouēdi facultas, nisi increuerit, nequeat mouere eas partes, quæ tā re-
 motæ à principio refrigeratæq; sunt. declarāt hoc idē palpebræ sua na-
 tura. cū enim vel quātalibet grauitate caput tētatur, aut ex somno, aut
 temulentia, aut alia eiusmodi causa, palpebras attollere nō possumus,
 quanq̄ leui pondere aggrauētur. Sed de oculis iam dictū est, quēadmo-
 dum oriantur, & quam ob causam vltimi articulētur, & absoluantur.
 Cæterarum partium vnaquæq; ex alimēto gignitur, nobilissima quæq;
 & potissimi principij particeps ex cōcocto, sincerissimo, primūq; alimē-
 to, reliquæ necessariæ. ac illarū gratia instituēdæ ex deteriore, & reliquijs
 excrementisq;. Perinde enim natura atq; paterfamilias prudens nihil
 amittere solet, ex quo facere aliquid cōmodi possit. dispensatur autem
 in cura rei familiaris ita, vt cibus optimus detur liberis, deterior seruis,
 vilissimus socijs animalibus. vt igitur incremēto iam addito mēs adue-
 na facit hæc: sic in ortu ipso natura ex materia sincerissima carnē cæte-

rorum sensoriorū corpora cōficit, ex recrementis ossa, neruos, pilos, vn-
 425 gues, vngulas, & reliqua generis eiusdē cōstituit. Quā ob rē hęc vltima
 efficiūtur, cū iā suppetit excrementū naturæ. ossa igitur in prima par-
 tium constitutione gignūtur ex seminali excremento. cūmq; animal au-
 getur, hęc incrementum ex alimento capiūt naturali, quo partes prin-
 cipales augētur. eius tamen ipsius alimēti sunt & reliquie, & excremē-
 430 ta. fit enim in quouis primum & secundū, alimentiq; ratio duplex est, al-
 tera nutriēdi, altera augendi. nutriens, est quod esse præbeat & toti &
 partibus. augēs, quod accessionē ad magnitudinē faciat. de quibus post
 ea differendū latius est. Nerui etiā eodem modo, quo ossa, instituun-
 tur, & ex eodem, videlicet ex seminali excremento, & nutritiuo. sed vn-
 435 gues, pili, cornua, rostra auiū, & calcaria, & si quid eiusmodi aliud est,
 ex cibo gignuntur aduentitio & auctiuo, quē tum à fœmina, tum de fo-
 ris, sibi acquirunt. quā ob rem ossa quodā tenus capiunt incrementū,
 omnibus enim animalibus exitus magnitudinis est. itaq; ossa quoq; cer-
 to augēdi termino describuntur. nam si hęc semper augetur, anima-
 440 lia quoq; in quibus os aut ossis proportionale est, augetur, quādiu vi-
 uerēt. magnitudinis animalīū meta & terminus his describitur. sed quā
 ob causam nō semper capiāt incrementū, postea declarandū est. pili au-
 tem & eorum cognata omnia quādiu insunt, tādīu augentur: & magis
 cum corpora aut ægrotant, aut senescunt, atq; decrescunt, quoniā plus
 445 excrementi tantisper remanet, cum minus in partes præcipuas cōsuma-
 tur propter senium aut morbū. nam vbi id quoq; ob ætatem defece-
 rit, pili quoq; deficiunt. at ossa contrā. decrescunt enim cum corpore &
 membris. defunctis etiā pili augentur, sed nasci nequeūt. De dentibus
 dubitaueris. sunt enim eiusdem naturæ, cuius ossa, gignūtūrq; ex ossi-
 450 bus, vt vngues, pili, cornua, & similia ex cute. quo fit vt ipsa colorem pa-
 riter cū cute immutent. alba enim & nigra & vario modo diuersa pro
 colore cutis reddūtur. At dentes nihil tale recipiūt. ossibus enim annu-
 merantur in ijs animalibus, quę ossa habēt & dentes. accrescūt soli om-
 nium ossum tota vita. quod patet in ijs dentibus, qui mutuū tactum
 455 declināt. causa incrementi est, quoad pertinet ad id cuius gratia, vt fun-
 gi officio possint. breui enim tempore attritu cōsumerentur, nisi subin-
 de repararētur, quando vel nūc senescentibus nōnullis edacibus den-
 te non magno præditis admodū perterūtur. plus enī in dies adimitur
 q̄ additur. quā ob rem bene id quoq; ad rem quæ accidit, emolita natu-
 460 ra est. quippe quæ in senectutē vitæq; exitum defectū dentium profe-
 rat, & pro vitæ spacio præscripserit modum. Sed si deciesmilies, aut de-
 ciescenties annis vita seruaretur, & prægrādes primos oriri oporteret,
 & sæpius renasci. Quāuis enī assidue reciperent incrementū, tamē de-
 triti prius q̄ accrescerēt, inutiles demū ad cibum cōficiendū euaderēt.
 465 Sed cuiusnam gratia capiant incrementū, dictum iam est. Accidit autē,

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

vt neq; eandem naturam, quā cætera ossa, dentes habeant. cætera enim in prima cōstitutione omnia gignuntur, neque est quod post oriatur: at dentes post enascuntur. quā ob rem cum deciderint, denuo possunt oriri. tangunt enim ossa, non continuantur. ex eo tamen gignūtur alimēto, quod in ossa administratur. quapropter eandem, quam ossa, habent naturam, & tunc, cum illa iam suum numerum receperunt. sed cum cætera animalia dētibus, aut dentium proportionali prædita enascantur, nisi quid præter naturam accidit (perfectiora enim, q̄ homo generatione absoluuntur) homo dentibus carens venit in lucē, nisi quid præter naturam intercesserit. sed quam ob causam dentes alij decidāt, alij non, post explicabimus. Quod autem eiusmodi partes excremento constituuntur, ea causa homo inobsepto, & nudissimo omniū animalium corpore est, & ungues minimos pro magnitudine habet. minimū nāq; in eo est excrementū terrenum. cū enim excrementū quodq; sit, quod in cōcoctum remaneat, tum quod terrenum in corporibus est, omniū maxime est inconcoctū. quemadmodū partes quæq; constituuntur, & quænam causa generationis sit, declaratum iam est.

¶ Quomodo fœtus in vtero animantium augeantur. Cap. V.

Vgentur fœtus, qui forma animalis nascuntur, per vmbilici annexum, vt antè diximus. Cū enim vis quoque nutriēdi in animalibus insit, vmbilicum statim quasi radicem agunt in vterum. vmbilicū venæ cōtentæ in putamine complēt. plures in maioribus animalibus, vt boue ceterisq; generis eiusdē. binę in mediocribus, singulæ in minimis. hoc sanguineum hauriunt alimētum. vterus enim exitus est venarum multarum. Animalia igitur non vtrinque dentata omnia, & dentatorum vtrinque, quorum vterus venam nō singularem habet pertinentem grandē, sed pro vna plures frequentes cōtinet, hæc in vtero habēt quæ acetabula appellātur, in quæ vmbilicus deuenit atq; adhæret. Tenduntur enim venæ vmbilicales vndiq; laterū, fissæq; sparguntur vsquequaq; per vterum, & qua desinūt, hæc illa acetabula existunt curuamine suo cōiuncta cum vtero. cauo autem ad fœtū cōuersa. Secundæ vero & mēbranæ inter fœtum & vterum positæ sunt. Acetabula fœtu accrescēte proficiscentēq; ad exitū minora subinde redduntur, demūmq; obliterantur, cū perfectus iam est. in ea enim veluti mās reponitur à natura fœtui alimentū sanguineū, quod dum colligitur, & paulatim ex multis cōsistit, quasi pustula & inflammatio corpus acetabulorū existit. itaq; quādiu fœtus sit minor, nec multū cibi assumere possit, cōspicua maiorāq; sunt. Sed aucto iam fœtu cōsidunt, & exolescūt. Minuta & vtrinq; dentata animalia magna ex parte acetabulis vteri carent. tendit vmbilicus in ijs in venā singularem quæ per vterū maiuscula fertur. Cūmq; eiusmodi animalia alia vnum, alia plura pariant,

νοτυληδός
ves, acetabula.

25 quo modo vnum, eodem plura habentur. Sed hæc, & dissectionū exem-
 plis, & historiarum cōmentarijs inspicienda, explorandāq; sunt. hærent
 enim & cōtinētur animalia ex vmbilico, qui ex vena depēdet per equi-
 librium directū ad venam quasi aquæductum fluentē. Fœtus membra-
 30 nis & secundis obuolutus cōtinetur. Qui infantes ali in vtero aiūt su-
 gentes carunculā quandam, nō rectē dicūt. Idem enim & cæteris ani-
 malibus eueniret. quod tamē nusq̃ videmus. atqui facile per dissectione-
 nes videretur, si esset. Omnes etiā fœtus, tum volucres, tum aquatiles,
 & pedestres pari modo membranæ tenues ambiūt, separantes ab vtero
 & humoribus admissis, sed nec in ijs ipsis tale quicquā inesse videmus.
 35 neq; fieri potest, vt per eorum aliquod alimentū hauriāt. Iam quæ ouo
 nascuntur, omnia incrementū foris recipere abiuncta ab vtero apertū
 est. itaq; non rectē aiunt, qui ita dicunt, vt Democritus. Coeunt anima-
 lia generis eiusdem secundū naturā, sed ea etiā quorum genus diuers-
 40 sum quidem, sed natura nō multum distat, si modo par magnitudo sit,
 & tempora æquet grauiditatis. raro id fit, sed tamen fieri & in canibus,
 & in vulpibus, & in lupis certū est. canes etiam Indici ex belua quadā
 simili & canē generātur. necnō in auibus salacioribus idem fieri visum
 est: vt perdicibus, & gallinis, Quinetiam ad uncorū accipitres specie di-
 uersi coire inter se putātur. Idemq; in nonnullis alijs auibus euenire
 45 animaduersum est. In marinis nihil adhuc exploratū habemus dignū
 memoratu. qui tamē rhinobati appellātur, maximi gigni credūtur ex
 squatina & raia. Ad hæc, quod de Africa in prouerbio est, semper ali-
 quid noui Africam afferre, propterea dicitur, q̃ diuersa etiā genera co-
 eant. nam ob aquæ penuriā terræ illius, vel alienigena libidine copulā-
 50 tur, cum in loca paucissima rigua cōgregentur. sed cū cætera sic orta,
 rursus ipsa inter se coeāt, generarēq; possint, genus vnum mulorū steri-
 le est. quippe quod neq; secum neq; cū alijs iunctum generet. Quæstio
 igitur in vniuersum, quam ob causam sterilis aut mas aut fœmina sit.
 sunt enim steriles & mulieres & viri: atque etiam in cæterorū animalū
 55 genere, vt equorum, vt ouium sunt quæ nullā faciant prolem. sed mu-
 lorum genus totum sterile est. Causæ verò sterilitatis in cæteris anima-
 libus plures sunt. nā & à primo ortu naturæ locis ad coitū commodis
 oblæsis steriles & mulieres & viri reddūtur, vt alteræ nō pubescant, al-
 teri nō barbescāt, sed spadones quidā sint. alijs in processu ætatis idem
 60 accidit affectus, aut propter corporis nutritionem pleniorē. mulieri-
 bus enim pinguioribus factis, viris corpore melius habito excrementū
 feminale in corpus absuitur. itaq; fit vt illis menstrua desint, his geni-
 tura. aut ex morbo, viris humidū frigidūq; emittitur semen: mulieri-
 bus purgationes vitiantur, plenæq; excrementorū morbificorū reddū-
 65 tur. Multis etiam tum viris, tum mulieribus, hoc idem accidit malum
 oblæsis partibus, & locis accōmodatis ad venerē. quæ vitia partim cura

bilis sunt, partim incurabilia. sed maximè steriles tunc perseverant, cū primo naturæ ortu tales cōstituerunt. gignuntur enim & mulieres viragines, & viri fœminares, alteris mēstrua defunt, alteris semē exile frigidūq; est. Quā ob rem ratione recta experimēto in aqua probatur fœcunditas seminis. quod enim tenue ac frigidum est, cito diffusum per summa innatat. quod fœcūdū est, in imum descendit. calidū enim, quod cōcoctum est. concoctū autem est, quod spissum crassūq; est. mulierū probatio suffitu, vt odores subeuntes vterū efferantur ad locū spirandi, & afficiant halitum. atq; etiā illitu, vt colores oculis impositi saluam perficiant oris. nam nisi hæc ita fiant, meatus corporis per quos excrementum decedit, confusos, obseptos, & obcæcatos esse significatur. sed des enim oculorum maxime omnium locorum capitis seminalis est. quod patet cū sola ipsa per coitū venereū manifeste immutetur, & vsu immodico rei venereæ oculi aperte langueant & subsideant. causa est, q̃ natura genituræ similis cerebro est. aquosa enim materia eius est, calorq; aduentitius. purgationes autē seminales à septo veniūt. principiū enim naturæ hinc est. Itaq; fit vt motus à genitali ad pectus deueniāt. hinc odores per spirationē sensum efficiūt. hominibus igitur cæterisq; generibus, vt antè retulimus, particulatim hæc læsio obuenit.

¶ Contra Empedoclis & Democriti sententiā, qui non rectè senserunt quam ob causam muli sint steriles. Cap. VI.

T genus mulorum totū sterile est. cuius rei causa non bene ab Empedocle & Democrito redditur. obscure Empedocles, planius Democritus scribit. sed neuter bene. afferūt enim demōstrationem æque de omnibus, quæ præter suam cognationē coeāt. Democritus meatus mulorum corruptos in vteris dicit, quoniā non ex cognatis principiū eorum consistit. sed id cū alijs etiā animalibus accidat, tamē nihilominus possunt generare. atqui si id causā esset sterilitatis, cætera quoq; sterilia esse deberēt, quæ ita coeunt. Empedocles mixturam seminū causatur, quæ densa ex molli vtraq; genitura cōsistat. caua enim & dēsa coaptari vicissim, fieriq; ex ijs, durum ex mollibus, vt si æs stanno misceatur. sed nec in stanno & ære causam rectè assignat. dixi de his in problematis. neq; principia ex rebus vllō modo cognitis accipit. caua enim & solida coaptata vicissim, quonā modo faciant mixtionē, aut vini & aquæ, aut alius cuiuspiam? hoc enim supra hominis captrum dicitur. nam quēadmodū caua vini & aquæ debeant accipi, præter sensum omnino est. Item cum ita sit, vt & equi ex equis gignantur, & asini ex asinis, & mulus ex equo & asino, alterutro mare, aut fœmina, cur ex his tam densum consistat, vt sterile sit, quod prodierit? ex quo autē fœmina & mare, aut asino fœmina & mare sterile non proueniat? Atqui molle & maris equi & fœminæ semen est. coit autem equus cum asino,

χρωματι
ξωσι perfici-
ciāt, colorēt.

tum mare, tum fœmina pro differētia sui sexus. ideoq; gigni ex ijs sterile ait, quia vnum ex ambobus seminibus mollibus conficiatur. ergo & quod ex equo mare ac fœmina gignitur, sterile esse debet. nā si alterū
25 misceretur solū, liceret dicere alterū causam esse sterilitatis, vt dissimile genituræ asini. Nūc verò quali illius semini, tali & cognati miscetur. ad hæc demonstratio æquē de ambobus, tam mare, q̃ fœmina rectē affertur. Sed interest, quòd mas septēnis dūtaxat generat, vt aiunt, fœmina
30 improlis omnino est. idq; propterea, quia perducere ad finem quod cōceperit nequeat. nam concepisse quidem iam mulā constat. sed fortasse verisimilior ijs demonstratio logica illa videbitur (logicā appello, quia quo vniuersalior, eo remotior à proprijs principijs est) si ex mare ac fœmina speciei eiusdē proles speciei eiusdē gigni solet, aut mas aut fœmina, vt ex cane mare & fœmina canis, aut mas aut fœmina, ex diuersis
35 etiam speciebus diuersum specie proueniat necesse est. Verbi gratia, si canis diuersum est à leone, ex cane mare, & leone fœmina diuersum proueniet, & ex leone mare & cane fœmina diuersum. Cū itaq; mulus mas & fœmina sine speciei differentia gignantur, ex equo & asino quæ diuersa specie sunt, impossibile est, vt aliquid ex multis gignat. nec enī
40 diuersum specie prouenire potest, quando ex mare ac fœmina speciei eiusdē idē specie generatur, neq; idē, hoc est mulus, gignitur enī mulus ex equo & asino, quæ diuersa specie sunt. ex diuersis autē specie diuersum animal gigni positū est. sed enī hæc ratio admodū vniuersalis inanīsq; est. rationes enī quæ nō ex proprijs ducūtur p̃ncipijs, inanes sunt, & rerū esse vidētur, cū lōgè aberrēt. sunt profectō geometricæ ratiōes, quæ ex principijs geometricis afferūtur. idēmq; in ceteris est intelligēdum. videntur tamen eiusmodi rationes, quāuis inanes, aliquid esse. nā & inane siue vacuū illud aliquid esse videtur, cū tamē nihil omnino sit. nec verū est quod cōcluditur. multa enim ex ijs, quæ nō eadem specie
50 progengerātur, fœtifera prodeūt, vt antè exposui. hoc igit modo, nec de cæteris rebus, neq; de naturalibus indagandū est. Sed ex ijs quæ in genere, tum equorū, tum asinorū insunt, considerando potius acceperis causam. primū enim vtrunq; eorum singulārē parit, inter cognata animalia plura numero. tum fœminæ nō semper cōcipere possunt. & quidē equi interposito tēpore admittūtur, quoniā ferre cōtinuē nequeāt, sed equa menstruosa nō est: imò minimū inter quadrupedes emittere solet, asina cōceptus incōtinens est. geniturā utiq; iniectā emingit. quā ob rem verberibus eā sectātes cogunt ne id faciat. Ad hæc frigidū animal asinus est. quā ob rem locis frigidis gigni nō potest, vtpote sua natura impatiēs frigoris, velut apud Scythas, & eorū finitimos. nec verò apud Gallos qui supra Hispaniā colunt, genus id animalis est. nam ea quoq; provincia frigida est. hinc admissarios etiam non vt equæ, sic asinē æquinoctio admouent: sed æstiuo solstitio, vt tēpore calido pulli na-

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

scatur. eodem enim tempore parit, quo coierit. Annū vterū fert & asina & equa. Cum igitur natura sit frigidum animal, vt dictum est, semen quoq; genitale eius frigidū esse necesse est. Cuius rei indicium, qd si equus superuenerit asinam, quam inierit asinus, non peruertet asini initū: sed si asinus superuenerit equam, quā equus inierit, peruertet, propter seminis sui frigiditatē. Cum igitur inter se ipsa iunguntur, seruatursē propter alterius calorē. calidius est enim quod ab equo secernitur. nā asini & materia & genitura frigida est: equi calidior est. cū autē mixtū vel calidum cum frigido vel frigidum cū calido est, euenit vt cōceptus ex ijs seruetur, eāq; vicissim ex se ipsa fœcunda sint. At verò quod ex ijs prodijt, non insuper fœcundū, sed infœcundū ad perfectam fœtificationem est. Omnino cum vtrunque aptum, propensūmq; sit ad sterilitatē (sunt enim in asino tum ea quæ diximus, tum etiam, vt nisi à prima dētiū mutatione generare incipiat, nunq̄ post generet, sed sterilis omnino perduret) ita in exiguo cōtinetur generādi vis corporis asinini, facillimēq; labitur ad sterilitatē. Equus etiā simili modo idoneus est ad sterilitatē, tantōq; deest vt sterilis sit, quāto, vt quod ex ipso prodierit, semen frigidius reddatur. quod tūc efficitur, cum asini excremento miscetur. asinus quoq; parū deest quin sui generis initu sterile generet. Itaq; cū accesserit quod præter naturam est, si antē vix vnū partu naturæ legitimū poterat generare, iam quod peregrinū ex ijs prodijt sterilius, nihil deerit, vt sterile sit, sed necessario sterile erit. euenit etiam vt corpora mulorū magna efficiātur, quoniā menstruorū decessus ad corporis incrementū vertatur. Cūmq; partus eorū annuus sit, nō modo cōcipiat, sed etiam enutriet mula opus est. quod fieri non potest sine menstruis. mulis autē menstrua defunt, sed quantū inutile est, cū excremento vesicę abigitur. Vnde fit, ne muli genitale fœminarū, sed ipsum excrementū olfaciant. reliquum in corporis incrementū & magnitudinē vertitur. Itaq; concipere quidem aliquādo mula potest. quod iam factū est, sed enutrire atque in finē perducere non potest. mas generare interdū potest, quoniā & calidioris naturæ q̄ fœmina mas est: & nihil corporis per coitum confert ad generationem. quod autem facit, ginnus est. quod mulus oblæsus est. nam ex equo & asino, ginni proueniūt, cū cōceptus in vtero ægrotauit. est enim ginnus idem, quod metachœrum in porcis, quod enim ibi læsum deprauatūmq; in vtero est metachœrum vocatur, quasi aporcellum dixeris. idq; cuilibet porco accidere potest. pygmœorum etiā, id est nanorum, pomilionū, & pusillorū generatio similis est. nam eorum quoq; mēbra & magnitudines vitiantur in vtero, & sunt veluti aporcella, & ginni. hætenus de mulorum sterilitate.

SECUNDI DE GENERATIONE ANIMALIVM

LIBRI, FINIS.

ARISTOTELIS DE GENERATIONE ANIMALIVM LIBER TERTIVS, INTERPRETE THEODORO.

De generatione animantium sanguineorū, ouiparorum, deq; ouis subuentaneis, & ceterorum ouorum natura: & quam ob causam, alia vnicolora sunt, alia bicolora. Cap. I.

E mulorum sterilitate dictum iam est, atq; etiam de ijs, quæ animal & foras & intra se pariunt. In sanguineo autem ouiparo genere partim similis generatio, vt in pedestribus, est, idemq; de omnibus aliquid accipi potest: partim differentia, tum inter ipsa, tum ad pedestria existit. Oriuntur omnia coitu mare in foeminâ emittente semen genitale. sed aues ouum ædunt perfectum, crusta intestû dura, nisi morbo lædatur. atq; omnia auium oua bicolora sunt. piscium cartilaginei, vt sæpius dixi, cum intra se oua pepererint, animal excludunt, ouo in alium vteri locum ex alio translato. molle hoc ouum est, & vnicolor. vnus ex ijs animal non parit, qui rana vocatur: cuius causam post exponam. ceteri pisces qui oua pariunt, ouum vnicolor ædunt, quod imperfectum est. quippe quod extrâ capiat incrementum eadem causa, qua & quod intus perficitur. De vteris qua inter se differentia discrepent, & quas ob causas ita sit, declaratum est antè. Viui parorum enim alia suprâ, iuxta cinctum vterum continet: alia infrâ, iuxta genitale. suprâ cartilaginea habent: infrâ quæ animal & intra se & foras generant, vt homo, equus, & reliqua generis eiusdè. ouiparorum etiam alia infrâ, vt pisces, qui oua pariunt: alia suprâ, vt aues. consistunt vel sponte conceptus in auium genere, quos subuentaneos, & Zephyrios à Fauonio quidam appellant. qui profecto in ijs fiunt aibus quæ non volaces sunt, aut vnçe, sed multiparæ, quoniam excremento ipsæ abundant. vnçis in alas & penas id vertitur, corpusq; exiguum ficcum & calidum habetur. decessus autè menstruorum & genitura excrementum sunt. cum igitur & pennarum natura, & seminis, excremento gignatur, nequit natura largè vtrôq; versus profunderè. hæc eadè causa est, & vt aues vnçæ nec salaces sint, nec multiparæ, sed graues volacessq; quarum corpus grandiusculum, vt columba, & similes: aut graues non volaces, quarum corpus grâde, vt gallina, coitu superent, & partu. grauib; enim non volacibus, vt gallinis, pdicibus, & reliquis id genus, multum eius excrementi fit. quapropter mares eorum salaces sunt, & foemine multum materię suę gerunt. & quidè pariunt, ex ijs aliæ complura, aliæ sæpe. complura gallina, perdix, struthio Libycus: sæpe autè colubarium genus, sed non multa. quippe

ccc. j.

quod mediū sit inter. *uncū genus, & graue, volax enim vt adūcū est,* 35
 corpulentū vt graue. itaq; quodā volax est, excrementūq; eo transsit,
 pauca parit. sed saepe corporis magnitudine, & vētris calore, & facultate
 cōcoquēdi maxima, atq; etiāq; cibū facile sibi acquirit. adūca enī dif-
 ficulter id faciunt. Paruæ etiā aues salaces, pręfœcundæq; sunt. quomo- 40
 do interdū plātæ minores sunt fertiliores. quod enī incremēto corpo-
 ris deest, in excrementū seminale exundat. quā ob rē gallinæ hadrianæ
 multa admodū pariunt, fit enim propter corporis exiguitatē, vt alimē-
 tū ad partionē sumptitur. vulgares etiā gallinæ fœcūdiores sūt gene-
 rosis. corpora enim alteris humidiora, alteris grandiora & sicciora. ani- 45
 mus generosus in eiusmodi corporibus potius cōsistit. quin & tenuis-
 tas ac ībecillitas cruriū facit, vt eorū natura & salacior sit, & fœcūdior.
 quomodo & hominibus euenit. alimentū enim quod crura subiret, in
 seminale excrementum transfertur. quod enim inde natura adimit,
 hic adiicit. nam vncungues aues pede sunt firmiore, & crure crassiore
 causa victus. itaq; ōnibus his de causis, neq; salaces sunt, neq; pręfœcū- 50
 dæ. Tinnūculus potissimū in eo genere fœcūdissimus est, qui solus ferē
 aduncarū & bibit. humor autē & natiuus & aduētitiū seminalis cū ca-
 lore indito est. sed ne ipse quidē multa admodū parit, verū cōplurimū
 quatuor. Cuculus parū generat, quāq; aduncus nō est, quia naturæ fri- 55
 gidę est. quod ipsius pauore indicatur. Seminale autē animal calidū esse
 & humidū oportet. pauidā esse hāc auē apertū est, cū ab ōnibus auibis
 fugetur, & in alienis pariat nidis. Columbarium genus bina magna ex
 parte parere solet. nec enim vniparum est, cū nulla auis pariat vnum,
 excepto cuculo, qui & ipse duo interdū parit. nec multa parit, sed saepe 60
 bina aut terna complurimū, sed bina magna ex parte. sunt enim ij nu-
 meri inter vnū & multa. cibum in semen cōuertit in ijs quæ abunde fœ-
 tificant, pluribus declaratur euentis. arborū enim multæ cū admodum
 copiose tulerint, exarescūt fructificatione, nisi corpori alimentū remā-
 serit. Annuis etiā idem euenit, vt leguminibus, vt frumentis, & reliquis
 huiusmodi. cibum enim omnē in semē cōsumūt. quippe cum genus 65
 id fertile admodum sit. necnō gallinarum nōnullæ cum adeo valde pe-
 perissent, vt etiā bis die pepererint, mox à tanto partu interiere. Hype-
 rinæ enim, id est effœtæ, & aues & plātæ fiunt. quod vitiū nimia excre-
 menti secessio est, vt exhaustæ effœtæq; dicantur, quæ ita afficiūtur. hęc
 eadē affectio causæ leuæ etiam est, vt sterile scat. primū enim quinq; aut 70
 sex parit catulos, tum anno secūdo quatuor, mox tres, deinde pari mo-
 do per annos singulos minus vno, ab vno postremo nullum, cū & ex-
 crementū omne consumptū iam sit, & ætate desinēte semen vnā defece-
 rit. Quibusnā auibis subuētanei partus consistant, & quæ pręfœcūdæ,
 parūve fœcūdæ, quāsq; ob causas, dictū iā est. fiunt subuētanea oua, vt 75
 antè retulimus, quoniā materia seminalis in fœmina est, nec mēstruorū

decessio fit auibus, vt viuiparis sanguine præditi. **C**is enim omnibus fit, alijs magis, alijs minus, alijs quantū rem indicet. In piscibus etiā, vt auibus mēstrua nulla prodeūt. quā ob rem ijs quoq; cōceptus cōsistit sine coitu, vt auibus: sed minus aperte. frigidior enī natura pisciū est. decessio igitur mēstruorū quæ viuiparis fit, eadem cōsistit in auibus per debita excremēti tēpora. & quia locus septo propinquus calidus est, magnitudine iusta perficiūtur. sed ad generationē imperfecta, tū hæc tum illa pisciū sunt, nisi semē maris accedat. cuius rei causam antè exposui. Volacibus subuētanea nō gignūtur, scilicet eadē causa, qua multa nec ab ijs ipsis generātur. vncunguibus enim parū excremēti inest, & marē desiderant ad excremēti cōmotionē. gignūtur subuentanea oua plura numero, q̄ quæ fœcūda sunt: sed minora ob vnā eandēmq; causam. q̄ enim imperfecta sunt, minus augentur: quod minus augētur, plura numero existūt. minus etiā suauius sunt, quoniā minus concocta. concoctū enim in quouis genere dulcius est. sed oua auiū aut pisciū nō perfici ad generationē sine mare satis exploratū habemus. An in piscibus quoque fiat cōceptus sine mare, non æque apertū est. sed potissimū in fluuiatili genere rubellionibus id accidere visum est. etenī nōnulli statim habere oua vidētur, vt de his in historijs scripsimus. Omnino in auiū genere, ne ea quidē oua quæ per coitū oriūtur possunt magna ex parte augeri, nisi coitus auis cōtinuetur. cuius rei causa est, q̄ vt in mulieribus coitu maris detrahatur mensiū excrementū (trahit enī humorē vterus tæpefactus, & meatus aperiūtur) sic in auibus euenit, dū paulatim mēstruū excrementū accedit, quod foras decedere non potest, quoniā parū est & supernè ad cinctū continetur, sed in vterum ipsum collabitur. Hoc enim ouum augetur sicut fœtus viuiparorū, eo q̄ per ymbilicū affluit. nam cū semel aues coierūt, omnes ferè oua semper habere perseuerāt, sed parua admodū. quā ob rem de subuentaneis dicere nō solent oriri sponte, sed reliquias esse prægressi coitus. quod falsum est. satis enim cōspectū est in nouella, tum gallina, tū anserē gigni sine coitu. tū etiā perdes fœminę, & quæ nōdū coierint, & quę coierint, quarū vsus in aucupijs, cū olfaciūt marē, vocēmq; eius audiūt, alteræ implentur, alteræ statim pariūt. cuius affectionis causa est eadē quæ in homine, & quadrupede. nā si fortè eorū corpora accensa libidine turgent ad coitū, alia cū primū viderūt, alia cum leuiter tetigerunt, semen emittūt. est hoc auiū genus sua natura libidinosum, vt leui egeat motu cū turgent, citōq; discernat, vt in ijs quæ nō coierint subuētanea cōsistant, in ijs quę coierint, oua breui augeantur, & perficiantur. Aues ex ijs quæ ouum pariūt foras, perfectū hoc edūt: pisces imperfectū. quod extrā recipit incrementū, vt ante diximus. causa est, q̄ genus pisciū fœcūdū admodū est. Itaq; fieri non potest, vt multa intus finē recipiāt. quapropter foras deponūt. idq; agitur cito, q̄ vterus eorū pisciū, qui ouum pariūt, foras iuxta genitale

ecce. ij.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

positus est. Sunt autem oua bicolora: piscium unicolora. omnium coloris causam videris ex facultate partis candidam, atque luteam. secernitur enim a sanguine quod eo venit. nullum enim ex angue animal ouum generat: sanguinem autem materiam esse corporum dictum iam sapientius est. pars igitur eius quae calida est, propius ad formam in membris instituendis accedit. quae autem terrosior est, corporis institutionem praebet, & remotior est. quam ob rem in bicolouribus ouis animal initium suae generationis a candido sumit. Initium enim animale in candido, cibum a luteo capit. calidioribus itaque animalibus seorsum ista habetur distincta, ex quo principium ortus, & ex quo alimentum, atque alterum candidum, alterum luteum est: & plus candidi sincerique semper est, quam lutei & terreni. At minus calidis & humidioribus contra, plus lutei, idque humidius est. quod in palustribus accidit auibus. Cum enim illae sua natura humidiores sint, tum frigidiores terrenis auibus constent. Itaque oua earum multum eius, quod vitellum vocatur, habent, minusque luteum. quoniam candidum minus ab eo separetur. Quae iam sua natura frigida inter ouipara sunt, ea longe humidiora constent. quale genus piscium est. nec candidum habent distinctum, quia exiguum hoc est, & frigida terrenaeque qualitatiscopia impedit. quam ob rem omnium piscium oua unicolora sunt, atque ad lutea candida, ad candida lutea esse dixeris. auium vel subuetanea oua colorem eum duplicem obtinent. habent enim ex quo utrumque sit, & unde principium, & unde cibus. sed haec imperfecta sunt, & maris indiga. sunt enim fecunda, si quo tempore ineuntur a mare. nec verò sexus causae coloris duplicis est, ut candidum a mare, luteum a foemina sit, sed ambo a foemina proficiuntur. verum alterum frigidum, alterum calidum est. in quibus multum caloris est, distinguuntur: in quibus parum, distinguere non possunt. & ob eam rem conceptus eorum sunt unicolores, ut dictum est. semen autem maris constituit tantum. ideo primum exiguum, albumque conceptus auium cernitur, mox tempore procedente luteus totus, cum iam plus sanguinis admiscetur. postremo secedente calore pars candida circum insistit, quasi humore aequae feruente quoquo versus. candida enim pars ouis sua natura humida est, caloremque animale intra se continet. quam ob rem circum ipsa discernitur, lutea & terrena intus manet. & si plura oua coiecta in patinam, aut tale aliquod vas coquis igne, ita, ne motus caloris citatior sit, quam ouorum distinctio, idem in vniuersis ouis, quod in singulis evenit, ut lutea cuncta in medio constituatur, candida circiter ambiat. sed quam ob causam alia unicolora, alia bicolora sunt oua, dictum iam est.

De ortu eorum, quae perfectis ouis foras generantur, tum auium, tum quadrupedum ouum crusta intestum parietum. Cap. II.

Secernitur in ouo principium genitale maris ea parte, qua ouum utero adhæret, sitque proinde dissimile, quod bicolor est, nec planè rotundum, sed altera parte acutius, quoniam partem eam differre oportet, in qua principium illud continetur. quam

5 ob rem durius ea ipsa parte est ouum, quàm inferiore. principium enim
 operiendum custodiendumq; est. exit etiam pars oui acuta post. quod
 enim adhæret, id exire postea cōuenit. adhæret autē ea parte, qua prin-
 cipium continetur. & principium ipsum in parte acuta est. Idē in plāta-
 10 rum etiā seminibus modus est. principium enim seminis adhæret, aut ra-
 mo, aut putamini, aut pulpæ, vt in legumine patet. qua enī biualuis fa-
 barū strues, & ceterorū id genus cōiungitur, hac principium seminis ad-
 hæret. Sed quæres de incremento ouorū, quonā modo ex vtero veniat.
 animalia enim per vmbilicū capiunt cibū: oua autē quo? cū non modo
 15 vermiū, ipsa per se recipiāt incrementū. At si quid est, quo adhærent, id
 quonā trāseat perfecto iā ouo? nihil enim tale exit cū ouo, vt vmbilicus
 cū animali, quod enim circiter ābit, testa perfecto iā ouo efficitur. rectē
 igitur hoc ita queritur. Sed latet primo mēbranā mollē id esse, quod po-
 20 stremo testa efficitur. perfecto enim ouo, durū ac rigidū euadit ita mo-
 dicē, vt exeat adhuc molle. dolorē enī moueret nisi ita exiret. egressum
 statim refrigeratū duratur euaporato humore q̄primū, qui exiguus in-
 est. relictāq; portione terrena. Huius itaq; mēbranæ particula quædam
 vmbilicaris parte acuta p̄cipio cōtinetur, tēditq; paruis adhuc veluti
 25 fistula. quod in eiectionis inchoatis ouis patet. nā si auis madefacta, aut a-
 lia causa inalgescens eiecit, cruētus adhuc cernitur cōceptus, habēnsq;
 sibi annexā appēdiculā vmbilicarē, quæ ouo āplius increscēte obtēditur
 latius, atq; minuit, perfectōq; mucro exitū cōplet. mēbrana interior sub
 hoc vmbilico est, quæ vitellū albumēq; ab eo distēminat. vbi iā ad con-
 30 sūmationē ventū est, ouū absoluitur totū, & vmbilicus ratione nō insu-
 per apparet. extremū enī vltimū eius est. Partus ouorū cōtrā atq; anima
 liū euenit. animal enī versum in caput, suūq; principium nascitur: at ouū
 quasi in pedes cōuersum exit. cuius rei causæ quod diximus est, q̄ ouū
 ea parte qua principium continetur adhæret. Generatio auium ex ouo
 ita euenit, vt incubante & cōcoquēte aue, animal ex parte oui secerne-
 35 tur: augeatur ex reliqua parte & conficiatur. natura enim simul & ma-
 teriam animalis in ouo reponit, & satis cibi ad incrementū. Cum enim
 auis intra se perficere nequeat, cibum vnā parit in ouo. nam ijs quæ for-
 ma animalis nascūtur, cibus ī alia corporis parte paratur, quod lac vo-
 catur, videlicet in māmīs. At auibus hoc idem in ouo natura cōstituit,
 40 sed cōtrā, quàm homines putant, & Alcmeon Crotoniates ait. nō enim
 albumen oui lac est, sed vitellū. hoc enim pullis pro cibo est. illi albu-
 men pro cibo esse existimāt, propter coloris affinitatem. Oritur pullus
 incubante aue, vt dictū est. sed si aut tēpus sit bene temperatū, aut lo-
 cus, in quo oua manent, tepidus, cōcoquūtur & auium oua, & quadru-
 pedū ouiparorū sine parentis incubitu. hæc enī omnia in terra pariūt,
 45 cōcoquūtūrq; oua tepore terræ. nam si quæ quadrupes ouiparē fre-
 quētantes fouent quæ adiderint oua, custodiæ gratia potius id faciūt.

ccc.iiij.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

gignuntur verò eodē modo oua quadrupedū, quo auīū. crusta enim dura infecta, & bicolora sunt, & iuxta cinctum cōsistunt, vt auium: & reliqua eadem tum intus, tum extrā eueniunt. Itaq; omnium causā eadem consideratione continetur. sed quadrupedum oua vt validiora tēpore cōcoquuntur, auīū imbecilliora sunt. atq; ob eā rē parentem desiderant. Tum etiā natura attēdere videtur, vt sensum prouidū, curāmq; diligentem erga prole parentes habeāt. sed in genere deteriore hoc facit, quousq; pariant: in alijs quibusdā etiam donec perficiāt. Prudentioribus verò plus curā mandatur, vt etiam enutriant. postremo ijs quæ prudentia iam maxime prædita sunt, consuetudo, amor, & charitas in prolem etiā adultam seruatur, vt homini, & quadrupedū nōnullis. auibus cura donec pariant, & enutriāt. quam ob rem & ab incubitu laborāt in prole enutriēda. à partu verò deterius afficiuntur, quasi priuatē aliquo sibi natiuo gestamine. Perficitur animal in ouo celerius diebus tepidis. tepore enim iuuatur. nam concoctio est calor quidā. terra enim suo calore cōcoquit. & quæ incubāt, hoc idē faciūt. adhibent enim suum calorem. deprauātur etiā oua, & fiunt, quæ vrina appellātur tempore potius calido, idq; ratione. vt enī vna tēporibus calidis coacescūt fēce subuersa, hoc enim causā est, vt deprauentur, sic oua pereūt vitello corrupto. id enim in vtriusq; terrena portio est. quā ob rem & vinū obturbatur fēce permixta, & ouum vitello diffuso. multiparis igitur hoc accidit meritò, cum nō facile omnibus calor conueniens reddi possit: sed alijs deficiat, alijs superet, & quasi putrefaciendo obturbet. Vncunguibz etiā quāuis parum fœcundis, nihilominus tamen idem euenit. sæpe enim vel alterum ex duobus vrinum fit, sed tertiū semper ferè. Cum enim calida sua natura sint, faciunt, vt quasi ferueat supra modū humor ouorū. Iā enim naturā quoq; contrariā luteum & candidū habēt. luteū nāq; gelu duratur, & coit: calore cōtrā humescit. quapropter cum vel in terra, vel per incubitū cōcoquitur, humescit. atq; ita pro cibo animalibus nascuntibus est. Nec verò cum ignitur assaturq; durefcit, quoniā naturæ terrenæ est, vt cera. Ideoq; cum plus iusto calefcunt, nisi ex recremēto humido sint, saniescunt, reddunturq; vrina. At candidum gelu nō con- crescit: sed magis humescit. causam antè reddidi. ignitū solidescit. quā ob rem cū ad generationē animalīū cōcoquitur, crassescit. ex hoc enim consistit animal. luteū autē pro cibo est, & membrīs subinde instituen- dis incremētū hinc administratur. quocirca luteum & candidū mēbra- nis inter se distinguntur, quasi naturā habeant diuersā. Sed quemad- modum hæc inter se habeant, tum initio generationis, tū consistētibus animalibus, atq; etiam de membranīs & vmbilicis diligētius ex ijs quæ per historiā scripsimus, cōsiderandū, annotādūmq; est. Ad id autē quod impræsentiarum tractamus, tātū aperuisse satis est. Principio corde cō- stituto, & vena maiore ab eo distincta, vmbilici duo de vena eadem per-

Antiquus in
terpres ha-
bet. Quā ob
rē fœmina,
quæ nō incu-
bāt, à partu
deterius affi-
ciuntur.

tendunt. alter ad membranā, quæ luteum continet. et alter ad membranā,
 90 cui secundarū species est, qua animal obuolutū cōtinetur, quæ circa te-
 sta membranā est. Altero igitur vmbilico cibū ex luteo assumit. effici-
 tur luteum copiosius, quippe quod calefcēs reddatur humidius. cibū
 enim, quoniā corpulentus est, humidū esse oportet, qualis plātæ suppe-
 ditatur. viuūt autem principio, & quæ in ouis, & quæ in animalibus gi-
 95 gnuntur vita plantæ. adhærendo enim capiūt primū & incrementū &
 alimentū. alter vmbilicus ad secūdas tendit. ita enim in ijs quæ ouo na-
 scuntur animalibus, pullum vti luteo existimandū, vt fœtus viuiparus
 sua parente vtitur, quādiu intra parentē cōtinetur. Cū enim non intra
 parentē nutriantur, quæ ouo proueniūt, partem eius accipiunt aliquā,
 100 habentq; secū in cibo. Membrana verò exteriore nouissima sanguino-
 lenta hæc perinde, vt illa vtero, vtūtur. simul autē & luteū & secūdas te-
 sta oui cōplectitur vteri proportionē, perinde quasi quid vnū obductū
 amplectatur fœtum, parentēmq; totam. quod ita est, quoniā fœtum esse
 in vtero, & cum parente necesse est. Itaq; in viuiparis vterus in parente
 105 est. in ouiparis ediuerso fit, quasi dixeris parentē esse in vtero. luteū est
 enim cibus, qui à parēte præstatur. causa est, q̄ fœtus nutritio nō in-
 tra parentē est. Crescentibus vmbilicus primū cōsidet, qui secūdis ad-
 iungitur. hæc enim pullum excludi cōuenit. reliquū lutei, & vmbilicus
 ad luteum pertinens pōst collabitur. cibum enim habeat statim opor-
 110 tet, quod exclusum est. nec enim à parēte nutritur, & per seipsum sta-
 tim capere cibum non potest. quapropter luteum subit cum vmbilico,
 & caro adnascitur. Talis ortus eorum est, quæ ex ouis perfectis foris
 generātur, tum in auibus, tum in quadrupedibus, quæ ouū crusta inte-
 ctum dura pariunt. Sed hæc euidentiora in auctioribus sunt animalibus.
 115 nam in minoribus obscura præ sua exiguitate habentur.

De ijs animantibus quæ perfectum ouum intra se pariunt, fo-
 ras autem animal. & quam ob causam piscium oua mollia sint
 contrā, q̄ auium. Cap. III.

5 **G**enus etiam piscium ouiparum est, cuius ea, quæ infrā
 continent vterum, imperfectum pariunt ouū causa,
 quam antè reddidimus. Quæ autē cartilaginea nun-
 cupātur, perfectū intra se ouum pariunt, mox animal
 foras ædūt, vno excepto, quā ranam vocant. hæc enim
 vna foras ouum perfectum parit. causa natura corpo-
 ris est. caput enī longe grandius reliquo corpore habet, idq; aculeatū,
 valdeq; asperum. quam ob rem nec postea suos catulos intra se recipit,
 neq; principio animal parit. Capitis enī magnitudo & asperitas, vt adi-
 10 tum, sic exitum impedit. Et cum cartilagineorū ouum cute molli ope-
 riatur, q̄ enim frigidiora q̄ aues sint, nequeūt partē circundantē indu-
 rare, ideo ouum vnum ranarum solidū, durūmq; est, vt foris seruetur.

ccc. iij.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

ceterorū humida natura, & molli. operiuntur enim intus corpore
 suæ parentis. ortus ex ouo idem ranis, quæ extrā perficiuntur, & ijs quæ
 intus. sed eorum, atq; auium ortus partim similis, partim diuersus est. 15
 primū enim altero carent vmbilico, qui ad secundas pertinet, quæ sub
 testa ambiēte positz sunt. cuius rei causa est, q̄ testā illam circūdantem
 non habent, cū nihilo his utilis esse possit. parens enī ipsa integit & ser-
 uat. Testa in ouis ædēdis tutela est cōtra detrimēta, quæ de foris veniāt.
 Tū generatio ijs quoq; ex oui parte extrema est, sed nō quā vtero adhē- 20
 rēt. aues enim ex cacumine oriūtur, quā ouū adhæret. causa est, q̄ auū
 ouum separatur ab vtero. At eorū quanq̄ non omniū, tamē plurimorū
 ouum perfectū vtero adhæret. Cūq; animal extremo innascitur, ouū cō-
 sumitur totum, quomodo in auibus, ceterisq; quorū omniū absoluitur,
 demūmq; vtero vmbilicus iam perfectorū adhæret. similis modus eorū 25
 etiā est, quorū oua vtero absoluūtur. nōnullis enim eorū ouū perabsol-
 uitur cum perfectum est. Quæres igitur, cur ita differāt auū & piscium
 generationes. causa est, q̄ auium oua luteū à candido separatū cōtinēt.
 pisciū vnicolora sunt, miscētūrq; in ijs ista vsquequaq; & confundūtur.
 itaq; nihil prohibet, quo minus ecōtrario principiū habeāt genitale. nō 30
 solum enim parte sui adhærente tale est, sed etiā altera obiecta. alimētū
 verò ex vtero meatibus trahere quibusdā eo ipso principio facile est.
 apertū hoc est in ijs ouis, quæ nō absoluūtur. nā in nōnullis cartilagi-
 neis ouum nō absoluitur vtero: sed inhærens descēdit ad animalis ge-
 nerationem, in quibus animal perfectum habet suum vmbilicum ex 35
 vtero, consumpto iam ouo. constat igitur vel antè meatus oui eodem
 tendere. fit hoc in mustelorū genere leui cognomine, vt dictum est. Or-
 tus piscium his rebus, & his de causis differt ab auium. cætera eodem
 veniūt modo. alterum enim vmbilicum habent similiter, vt aues ad lu-
 teum, sic pisces ad totum ouum. non est enim huius pars altera lutea, 40
 altera candida, sed totum est vnicolor, atque ex eo aluntur, cōsumptōq;
 pari modo subsidet, & caro circūm adnascitur. Talis eorum generatio
 est, quæ intra se ouum perfectum, foras animal pariunt.

¶ Quam ob rem pisciū oua foras suscipiūt incrementū. Cap. III.

Aeteri pisces maxima ex parte foras pariūt oua, om-
 nesq; imperfecta, præterq̄ rana. cuius causā iam red-
 didimus. eorū etiā qui imperfectū pariūt ouum, causa
 declarata est. Ortus verò eorū quoq; ouo proueniens,
 eodem agitur modo, quo cartilagineorum, quæ intra 5
 se pariunt. sed incrementum celere, atque ex paruis: &
 vltimum oui durius est. incrementum oui simile vermibus est. anima-
 lia enim quæ vermem pariunt, primo exiguum ædunt, quod per se au-
 getur sine vllō ānexu. causa similis, vt in farina subiecta humore. fit enī
 massa ex parua magna, parte solidiore humefcente, humida spirascēte. 10

quod in animalibus natura caloris animalis facit in massa calor permixti humoris. Augentur igitur oua necessario ea causa. habet enim excrementum massale, sed rei melioris gratia. quoniam fieri non potest, ut totum suum incrementum in utero recipiat, propter summam eorum animalium fecunditatem. hinc enim & parua admodum excernuntur, & celeriter augentur: parua, quia uterus angustior sit, quam ut tantam ouorum copiam possit capere celeriter, ne, dum per generationem mora in augendo protrahitur, genus pereat, quando vel nunc, magna pars æditi partus interijt. quam ob rem genus piscium præfecundum est. rependitur enim, & compensatur à natura interitus multitudine. sunt quorum uterus dehiscat, & disrumpatur. ut quæ acus vocatur, præ magnitudine ouorum. hæc enim pro multis maiusculos habet conceptus. quod enim natura numero ademerat, id magnitudini addidit. oua piscium foris augeri, & quam ob causam, dictum iam est.

De ortu cartilagineorum piscium: eosque, qui pisces omnes esse feminas putant, non recte sentire. Cap. V.

Ed ouum eos etiam pisces parere indicium est, quia viuipari quoque pisces ut cartilaginei, primum oua intra se pariunt. Totum enim piscium genus ouiparum esse certum est. finem tamen nullum recipit ouum eorum piscium, qui sexu maris & feminae distinguuntur, & per coitum generant, nisi mas suum semen aspergat. Sunt qui omnes pisces feminas esse opinentur, exceptis cartilagineis, sed non recte. putant enim eos qui mares habiti sunt, differre à suis feminis modo plantarum, in quibus altera fructificet, altera non, ut olea & oleaster, ficus & caprificus, sic pisces differre inter se volunt. præter cartilagineos. de ijs enim non ambigunt, quandoque similis ratio partium seminalium in maribus omnibus, tum cartilaginei, tum ouipari generis est, & semine genitale utriusque suo tempore emitti videtur. vuluas etiam feminae habent. Atqui non modo ouiparos, sed etiam ceteros vuluas habere oporteret, quauis diuersas, ut mulæ habet in genere veterinorum, si genus totum sexu feminino esset, nec nisi sterilitate nonnullorum dissideret. nunc verò partim conceptacula habet seminis genitalis, partim vuluas. atque in omnibus, excepto rubro & hiatula, hoc discrimen est, ut aut conceptacula seminis prolifici habeant, aut vuluas. difficultas autem, qua ita opinari mouetur, solui facile potest. cum res, quæ accidit, audis. nullum enim ex ijs quæ coeunt tam multa parere posse aiunt, idque recte. quæ enim ex se generant perfectum, vel animal, vel ouum, hæc non ita pariunt multa, ut pisces qui oua pariunt. nam innumera quædam eorum multitudo ouorum est, sed illud non vident quod diuersa piscium oua, ab aliis sint. aues enim, & quadrupedum ouiparæ, & si qua cartilaginea enumeranda sunt in hoc genere, perfectum generant ouum, & quod æditum non

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

recipiat incrementum. at pisces imperfecta pariūt oua, quæ foris incre-
 mentum iustū recipiāt. eodémq; modo mollia & crustata, quæ quidem
 & coire planè cernuntur, quoniā eorum coitus diuturnior est, alterū
 etiam eorum marem esse, alterum vuluam habere certū est. absurdum
 præterea est, nisi in omnibus generibus vis hæc habeatur, quomodo in
 viuiparis est, alterum mas, alterum fœmina. causa verò ignorantia eo-
 rum, qui ita censent, q̃ differetia, quæ multæ ac variæ in animalium coi-
 tu generationeq; sunt, non omnes pateāt, sed paucarum quarūdam in-
 tuitu, idem in omnibus esse oportere arbitretur. quam ob rem & qui
 conceptus fieri aiunt captu seminis genitalis, quod à fœminis piscibus
 deuoretur, rem, de qua verba faciunt, non tenent. Tempore enim eodē
 mares semen genitale, fœminæ oua habent: & quo fœmina propius ad
 partū accedit, eo copiosius & humidius redditur semē genitale in ma-
 re. & vt incrementū seminis in mare, oui in fœmina eodē tēpore euenit:
 sic emissio. nec enī fœminæ vniuersum, sed paulatim pariūt: neq; mares
 semen suū vniuersum emittūt. Atq; hæc omnia ratione ita vsu eueniūt.
 vt enim in auium genere sunt, quæ sine coitu oua cōcipiant, quāq; pau-
 ca & raro, sed per coitū magna ex parte implentur: sic in piscibus eue-
 nit, sed minus. Acquē tamen utroq; in genere infœcūda sunt, quæ spon-
 te constiterunt, nisi mas suū asperferit semen, videlicet in quibus mas
 quoq; est. Auibus igitur quoniam oua perfecta exeunt, id fiat, cum in-
 tus adhuc sunt, necesse est. at piscibus quoniam imperfecta omnia oua
 æduntur, quāq; non intus per coitū constitit ouum, tamē si extrā asper-
 sum est, seruari potest: atq; in hunc vsū consumitur semen mariū ge-
 nitale. quapropter vnā cū ouis fœminarū subsidet, atq; minuitur. asper-
 gunt enim mares sequendo in ijs, quæ subinde ædūtur, ouis. ergo in pi-
 scibus quoq; sexus discrimen maris ac fœminæ est, omnēsq; coeunt, nisi
 sexus alicui generi sit indiscretus. & sine maris genitura nihil ex ijs po-
 test generari. facit enim celeritas coitus pisciū, vt eius opinionis autho-
 res decipiantur. Tanta enim celeritate rem veneream peragūt, vt etiā
 piscatores cōplures lateant. nemo enim eorū aliquid tale cognitionis
 gratia obseruat. veruntamen coitus visus est. eodē enim modo, quo del-
 phini, pisces etiam coeunt, ammouendo supina per lapsum, quibus im-
 pedimento cauda est. sed delphinorū abiunctio diuturnior est: piscium
 verò huiuscemodi celerrima est. Itaq; cum eam non cernāt, captu siue
 voratu seminis, & ouorum, quem exploratum habent, mouetur vel pi-
 scatores, vt stultam illam & vulgarem rationem de conceptione pisciū
 afferant: quam & fabulator Herodotus scribit, quasi seminis deuoratu
 pisces impleātur. nec vident id fieri nō posse. meatus enim qui per os
 intrō tendit, in ventriculum fertur nō in vuluam. quodq; vētriculum
 subierit, alimentum id effici necesse est. concoquitur enim. Vulux autē
 plenæ ouorum cernuntur, quæ vnde, quæso, subierint?

¶ Coruos & ibin nō ore coire, mustelam ore non parere, hyænā duplex genitale nō habere, nec trochum seipsum inire. Cap. VI.

Imilis error in generatione quoq; auium euenit. Sunt enim qui coruos & ibin ore coire opinentur, inter quas drupedes etiam mustelam ore parere. Hæc enim & Anaxagoras, & alij quidam naturales authores scribunt simpliciter valde, & inconsideratè, qui in auium genere rationatione illa falluntur, q̄ raro coruorum coitus cernatur, rostrorū coniunctio sæpenumero, quæ omnibus id genus auibus solita est. quod in monedulis, quas mansues alimus, planum est. genus etiam columbinum hoc idem facit. Verum hæc, quoniam coire quoq; visuntur, ea fama caruerunt. coruinum genus libidinosum non est, quippe quod parum fecundum sit. coire tamen id quoq; visum est. sed enim nō cogitasse, quemadmodum semen ad vuluam deueniat per vētriculum, qui semper quod ingestum est, concoquat, vt patet in cibo perficiendo, absurdum omnino est. vuluas autem id quoque auium genus, & oua habere cernitur iuxta septum. Mustelā etiam modo cæterarum quadrupedum vuluam habere certum est. ex qua quoniam pacto fœtus ad os deueniat: sed quia mustela paruos admodū parit, vt cæteræ fidipedes, de quibus postea dicemus, & sæpe catulos suos ore susceptos trāssert, fecit, vt ita opinarentur. Quinetiam de trocho, & hyæna stulte, magnæque errore narratur. hyænam enim complures aiunt, trochum Herodotus Heracleota scribit duplex genitale habere maris ac fœminæ, & trochum seipsum inire: hyænam inire & iniriannis alternis. sed visa est hyæna mas, & altera fœmina sui discrimine genitalis. locis enim nonnullis penuria huius conspectus non est. verū hyæna tam mares quàm fœminæ habent sub cauda lineam quandam similē genitali fœminino. quæ quidem nota quīuis cōmunis sit, tamen in maribus potius cernitur, quia mares q̄ fœminæ magis capiuntur. Itaq; qui rem parū diligenter considerant, in hanc aberrant opinionem. sed de his satis.

¶ Quare cartilaginei pisces mares semen spargere nō visuntur, nec fœminæ suos conceptus. Cap. VII.

De piscium generatione quæres, quam ob causam cartilagineorum nec fœminæ suos conceptus, neque mares suum semen spargere visuntur, cum generis non viui pari & fœminæ oua & mares semen spargere soleant. causa vero est, q̄ genus cartilagineum semine minime abundat. vuluas etiam fœminæ ad septum positas continent. æque enim mares à maribus, & fœminæ à fœminis differūt. sunt enim cartilaginei minus copiosi genituræ. At verò mas ouipari generis, vt fœmina oua præ multitudinem reponit, sic ipse spargit. plus enim feminis habet, q̄ satis ad coitū sit. tendit enim natura potius absumere

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

semen id ad augenda oua reposita: quod ad primam constitutionem. nam ut
 & ante, & modo diximus, oua auium intus perficiuntur, piscium extra.
 similis enim quodammodo generatio atque in vermiparis est, quamquam imper-
 fectiorem adunt conceptum, quam vermem pariunt. sed utrisque tam auium
 quam piscium ouis perfectionem mas adhibet, verum auium intus, cum in-
 tus perficiatur, piscium extra, cum hac imperfecta adantur. nam alias
 idem utrisque contingit. Auium igitur subuetanea foecunda redduntur, & quae
 concepta maris diuersi coitu sunt, naturam, in eum qui post coierit, mu-
 tant, propria etiam quae incremento carent, cum coitus intermissus est,
 celeriter accrescunt, cum repetitur coitus: non tamen quouis tempore, sed
 si prius, quam albumen secerni incipiat. At piscium ouis nihil tale praescri-
 ptum est, sed ut seruetur, quamprimum mares aspergunt. cuius rei causa
 est, quod haec bicolora non sunt. hinc enim tempus his tale statum non est.
 At in auium generatione sic euenit, cum enim luteum & candidum di-
 stincta inter se sunt, principium iam habetur, quod proficiscitur a mare.
 Istuc enim mas confert. Subuetanea igitur recipiunt generationem quod
 ad fieri potest, perfici namque ad animalis usque foecunditatem impossibile
 est. sensibus enim opus est. At vegetalem animae virtutem obtinent & foeminae,
 & omnia quae viuunt, ut saepius dictum est. quia ob rem hoc ouum
 ut plantae conceptus, perfectum est: ut animalis, imperfectum. Quod si mas
 in eorum genere deesset, idem sane fieret, quod in piscium genere, si
 tale genus in ipsis est, quod sine mare progeneret. dixi de his ante non-
 dum exploratum haberi satis. nunc vero in omni auium genere alterum
 mas, alterum foemina est. itaque fit ut quia planta est, perficiat quod non
 mutetur a coitu. quia non planta, non perficiat, nec aliud quicquam proue-
 niat ex eo quod genuit. neque enim ut plantae simpliciter, neque ut anima-
 lis, per coitum prouentus est. Quae autem oua coitu concepta, discre-
 ta iam sunt in albuminis portionem, haec pro eo qui primum coierit,
 mare euadunt. iam enim utrunque principium obtinent.

De partu mollium animantium, & ortu locustarum. Cap. VIII.

Mollium etiam partus similis est, ut sepia, ceterorumque
 id genus, atque etiam crustatorum, ut locustae, & reli-
 quorum generis eiusdem. pariunt enim ea quoque per
 coitum. & quidem saepe mas coniunctus cum foemi-
 na visus est. Quam ob rem hinc etiam historice nequaquam
 dicere illi videtur, qui pisces omnes foeminas esse au-
 tumant, nec per coitum parere. haec enim oriri per coitum arbitrari, illa non,
 mirum est, aut si haec ita parere illos latuit, indicium imperitiae est. diu-
 tius haec, quam cetera coeunt more insectorum, ratione. sunt enim exanguia,
 & ob eam rem frigida natura. sepijs & loliginibus oua gemina appa-
 rent. quoniam vulua earum ita articulata est, ut bifida cernatur. At pos-
 lyporum ouum simplex est. causa est forma eorum uteri, quae specie rotun-

da conglobatq; est. fissio enim eius iam repleti incerta est. Locustarū
 etiam vulua bifurcis est. cōceptum hęc quoq; omnia imperfectum ea-
 15 dem de causa ȳdunt. locustacei generis fœminæ apud se partum expo-
 nunt. quam ob rem ampliores ipsæ q̃ mares habent tabellas, vt oua ser-
 uentur. mollia foris reponunt. fœminis huius generis mares aspergūt,
 quo modo ouis mares in genere piscium. reddunturq; oua eorum glū-
 tino cohærentia ad speciem vūx. At locustaceis tale quid fieri nec vi-
 20 sum est, neq; ratione exigitur. conceptus enim eorum sub fœmina cō-
 tinetur, & crusta intectus est. Incrementum tam eorum q̃ mollium oua
 foris recipiunt, sicut piscium. adhæret ouo sepia nascēs, parte sui prio-
 re. hac enim tantum potest adhærere, cum hęc vna partem posteriōrē
 & priorem eodē habeat. Quænam situs dispositio sit eius cum oritur,
 25 petendum ex historijs est. de ortu cæterorū animalium, tum pedestriū
 tum volatiliū, tum etiam natatiliū diximus.

Cap. IX.

De triplici insectorum generatione. **D**E insectis atque crustatis hoc loco dicendum est, via &
 ratione, qua cœpimus. at primum de insectis. hęc par-
 tim coitu, partim sponte oriri dictum iam est. item ver-
 miculum ea parere, & quam ob causam ita pariunt.
 5 genus hoc enim omne ferè vermiculum quodam mo-
 do parere videtur. conceptus enim qui imperfectior
 est, talis est. In omnibus autem vel ijs, quæ perfectum pariunt ouum,
 cōceptus primus indiscretus adhuc recipit incrementū: qualis natura
 etiam vermis est. mox alia cōceptum suum ouo perfecto ȳdūt, alia im-
 10 perfecto, quod extrā perficiatur: vt sēpe de piscibus dictū est. Quæ verò
 intra se pariunt animal, ijs quodammodo post primū conceptum ouis
 forme quiddam efficitur. humor enim in membrana tenui cōtinetur,
 perinde quasi oui testam detraxeris. quam ob rem deprauationes cō-
 ceptuū, quæ per id temporis accidūt, fluxus vocant. Sed insecta & ver-
 15 mem generant, quæ vim obtinent generandi, & quæ nō per coitū, sed
 sponte naturæ oriūtur, ex tali origine cōsistunt. nam & crucas genus
 esse vermis cēsendum est, & fortum araneorum: quanq̃ propter figuræ
 orbiculatam speciem similia ouo, tum eorum nonnulla, tum alia com-
 20 plura primordia esse videantur. verū non figura, nec mollitie, aut duri-
 tie ouum definiendū est. Sunt enim conceptus nonnullorū duri, quā-
 uis ouo diuersi, sed quod totū mutetur, nec ex parte eius animal gigna-
 tur, id vermis est. omne autem hoc vermiculi genus, vbi suæ magnitu-
 dinis finē receperit, quasi ouum efficitur. indurescit enim putamē eorū,
 & tantisper immota reddūtur. quod in vermiculis apum, & vesparum,
 25 atq; etiam in erucis apertum est. Cuius rei causa est, q̃ natura præ sua
 imperfectione quasi maturans antē q̃ tempestiuum sit ouū, pariat, tanq̃
 hic vermis ad incrementū oui mollis adhuc pergat. hoc eodem modo

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

in cæteris quoq; euenit omnibus, quæ non coitu oriuntur, vel in lanis, vel alijs huiusmodi, atq; etiam in aquis. Omnia enim post vermis naturam motu cessant, & putamine obarescunt, mox rupto putamine exit veluti ex ouo animal, tertia perfectum generatione, idq; pennatū magna ex parte. Ratione illud etiam euenit, quod iure multi admirētur. Erucæ enim cum primo capiant cibū, mox non capiunt, sed motu cessant, quæ per id tempus aureliæ à nonnullis vocantur. vesparum etiam vermiculis & apum idem accidit. post deinde quæ nymphæ appellantur proueniunt, quæ nihil huiusmodi habeant. Ouorum enim natura adepta suum finem non insuper accrescit, sed antè augetur, & alitur donec distinguatur, & fiat ouum perfectum. vermium autem alij hoc intra se habent, vnde excrementum ipsis nutriēdis accedat, vt vermes apum, & vesparum: alij de foris capiunt, vt erucæ, & cæterorum nonnulli vermium. Sed quam ob rem triplicem generationem hæc sortiātur, & qua de causa ex motis immota reddantur, explicatum iam est. Oriūtur eorum alia per coitum more auium, & viuiparorum, & pisciū partis plurimæ: alia sponte modo nonnullarum plantarum.

De generatione, & ortu apum.

Cap. X.

Apum generatio magnam recipit ambiguitatē, & quæstionem. cum enim in genere piscium talis quædam sit generatio nonnullorum, vt sine coitu generēt, hoc idem in apibus etiam euenire videtur, quoad sensus ratioq; apparens admoneat. aut enim aliunde portare fœtum eas necesse est, vt quidam volūt, eūmq; vel sponte nascentem, vel ab aliquo animali editum: aut ipsas generare: aut partim portare, partim generare. nam id quoq; aliqui dicūt, fucorumq; fœtum tantum portari opinantur. Item generare eas aut per coitum, aut sine coitu. & per coitū generare, aut singula genera per se, aut quodlibet vnum cætera, aut aliud cum alio iunctum. verbi gratia apes ex apibus coeuntibus inter se gigni, fucos ex fucis, reges ex regibus, aut cætera omnia ex vno, vt ex ijs, qui reges ac duces vocātur. aut ex fucis & apibus. sunt enim qui fucos mares esse, apes fœminas arbitrētur. alij cōtrā, apes mares esse, fucos fœminas opinātur. Quæ omnia impossibilia sunt ratiocinanti, partim ex ijs, quæ apibus priuatim eueniant, partim ex ijs quæ cum cæteris sint animalibus communiora. Nam si non ipsæ pariūt, sed aliunde portant fœturam, oriri apes oportet etiam sine vlla opera apum, scilicet eo loco, de quo semen portetur. cur enim translato semine oriantur? manente suo loco nō oriantur? prorsus oriri nihilominus cōuenit, siue sponte in floribus semē id nascitur, siue ab aliquo æditur animali. quāq; nō apes, sed illud animal gigni oportebit, quod semē generet. ad hæc, mel portari ab apibus rationis est. cibus est enim. at fœtum alienigenā deferre absurde credideris. nam, cuius rei gratia quæ

25 fo: quando omnis labor qui prolis causa suscipitur, in ea, quæ propria
 esse videtur, prole versatur. nec verò apes fœminas esse, fucos mares ra-
 tio patitur. arma enim ad pugnam virisq; exercendas nulli fœminæ à na-
 30 tura tribuuntur. Sunt autē fuci inermes. carent enim aculeo. Apes om-
 nes aculeo armantur. nec cōtrā dici ratione probabili potest apes esse
 35 mares, fucos fœminas. mas enim nullus solet in prole elaborare. quod
 apes faciūt omnino, cum fœtus fucorum gigni videatur. etiam cū pul-
 35 lus est fucus. apum autem non gigni sine regibus, & quidem ob eā rē
 fœtum fucorum tantū portari aliqui putant. Constat non per coitū
 gigni, vel ex alterutro genere secū coeunte, vel ex apibus & fucis. por-
 35 tari etiam fœtum fucorum tantū cum impossibile sit, ob ea quæ mo-
 do diximus, tum ratio aspernatur, ut in genere toto earū talis affectio
 40 non eueniat. Quinetiam fieri nō potest, ut ipsæ apes partim mares, par-
 tim fœminæ sint. In omnibus enī generibus mas à fœmina differt. gene-
 rarent etiam se ipsæ. At nullus earum cernitur fœtus, nisi duces assint,
 40 ut aiunt. Cōmune autem argumentum tam ad agendam vicissim gene-
 rationem, q̄ ad eam quam fuci efficiant, & siue seorsum, siue promiscuè
 agi dicitur, q̄ nullū eorum coire vnq̄ visum est. At sæpenumero eueni-
 45 ret, ut coitus cerneretur, si alterū mas, alterum fœmina in ijs esset. Reli-
 quum est, ut si per coitum oriantur, reges coeuntes inter se generēt. at
 45 fuci oriri visuntur, etiam cum nulli sunt duces, quorū fœtum nec por-
 tare neque parere apes suo coitu possunt. Relinquitur itaq; ut quod in
 piscibus euenire videmus, apes sine coitu fucos generent, & fœminæ
 50 sint, qua generant, ratione: sed habeant intra se ut plantæ sexū maris &
 fœminæ. quam ob rem ijs datum est instrumentum ad pugnā, nec fœ-
 mina appellandum est, in quo mas distinctus nō est. quod si in fucis id
 50 euenire videtur, ortusq; eorū existit sine coitu, iam & apibus & regibus
 eādē seruari rationem necesse est, ut sine coitu procreentur. Ceterū
 55 si sine regibus gigni fœtus apum videretur, apes etiam sine coitu ex se
 generari necesse esset. sed cū hoc negent, qui in eorum animalū cura
 versantur, relinquitur, ut reges & se generent & apes. itaq; cū singulari
 quadam peculiariq; natura genus sit apum, ortus quoq; earū peculia-
 ris merito esse percipitur. nā, ut apes sine coitu generēt, minus propriū
 60 est, cū idē vel in alijs eueniat animalibus: ne idē procreent genus, pro-
 prium est. rubri enim generant rubros, & hiatulæ hiatulas. causa est, q̄
 ipsæ generantur, non ut muscæ & reliqua id genus animalia, sed ex di-
 60 uerso tamen cognato genere prodeūt. ex ducibus enim oriuntur. quā
 ob rē proportio quodāmodo in eorū generatione seruatur, duces enim
 magnitudine fucis, aculeo apibus similes sūt. Apes igitur aculeo regi-
 bus assimilantur: fuci magnitudine. aliquid enim discriminis inesse ne-
 65 cesse est. nisi semper genus ex quouis idē gigni necesse sit. quod impos-
 sibile est. Ita enim genus totū duces essent. Apes itaq; viribus & parie-

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

di facultate similes ducibus sunt: fuci magnitudine æmulantur. quòd si
 aculeum quoq; haberent, duces utiq; essent. sed nunc id ipsum ex propo-
 sita quæstione restat, & solutum iam est. quæ enim superius dicta sunt,
 totam hanc soluunt quæstionem. duces enim iidem similes sunt generi 70
 utrique quæ enim aculeum gerunt, apibus: quæ magnitudine præstāt,
 fucis assimilantur. Sed duces etiam ipsos ex aliquo gigni necesse est.
 Itaq; cum nec ex apibus, neque ex fucis creentur, ipsos se etiā genera-
 re necesse est. Cellulæ eorū nouissimè construuntur, nec multæ nume-
 ro. itaq; euenit ut duces generent & seipsos, & aliud genus, quod apū 75
 est: apes aliud generent, id est fucos, ipsi vero fuci nō insuper generēt,
 sed hoc ipsi priuentur. Cum enim semper quod secundum naturā est,
 ordinem habeat, ideo fucos ea quoq; facultate priuari ut aliud generēt,
 necesse est. & quidem, ita hoc euenire videmus. ipsi enim generantur: ni-
 hil vero aliud generant, sed in ternario numero finē generatio recipit. 80
 atq; adeò bene institutum est à natura, ut semper hæc genera seruetur,
 & nullum deficiat, quanq̃ nō omnia generent. Ratione illud etiam eue-
 nit, ut annis prosperis copia mellis proueniat, & fucorū: imbris ve-
 ro crebris fœtus omnino superet. humor enim facit plus excrementi in
 corporibus ducum. Anni verò temperies facit hoc idem in apibus. cū 85
 enim corpore sint minore, temperiem magis desiderant. Rectè etiā re-
 ges intus manent immunes omni negotio necessario, quasi nati ad so-
 bolis procreationē. magnitudine item præstant, quasi ad prole generā-
 dam corpus eorum sit institutum. conuenit & fucos ociosos inertesq;
 esse, cū nulla habeant arma, quibus de cibo possint dimicare. cūq; pi- 90
 gritia tarditatēq; corporis degenerent, apes mediū inter reges & fucos
 tenent. ita enim utiles ad negocia, officiosæq; operariæ esse possunt, utq;
 & filios alant, & parētes. quin & sequi suos reges, ut faciunt, consenta-
 neum est rationi, qua generationē apū à regibus proficisci statuimus.
 nam nisi tale quid esset, ratione carerēt ea quæ agūtur in earum impe- 95
 rio. atq; etiam regibus cōcedere nihil laboris suscipere, ut parentibus,
 fucos verò castigare, ut filios. iustius enim filij castigantur, & quorum
 negotium nullū est. Apes autē multas à ducibus ipsis paucis genera-
 ri simile videtur leonum generationi, qui cū primū quinq; numero
 genuerint, mox pauciores generant, postremòq; vnū, tum deinde nul- 100
 lum. nam & apum duces primū multitudinem generāt, mox sese pau-
 cos: atq; illarum fœtum maiorem, suū verò auctiorem. quod enim co-
 rum numero natura ademerat, id magnitudini addidit. Generatio apū
 ita se habere videtur, tum ratione, tum etiam ijs, quæ in earum genere
 euenire visuntur. non tamen satis adhuc explorata quæ eueniāt, habet 105
 mus. quòd si quando satis cognita habebuntur, tunc sensui magis erit,
 q̃ rationi credendū. Rationi etiā fides adhibenda est, si quæ demonstran-
 tur, cōueniunt cum ijs, quæ sensu percipiuntur, rebus. Apes sine coitu

generare argumēto illud etiam est, q̄ fœtus exiguus admodum in cel-
 110 lulis faui cernitur, cū insecta quæ per coitū oriūtur, coëant diu, pariāt
 breui, magnitudine ad speciem vermis. Quod ad generationē cognato-
 70 rum ijs animalium pertinet, vt crabronum, vesparūmq; similis quodā
 modo ratio est: sed defuit his locuples naturæ dotatio merito. nihil enī,
 vt apum genus, habent diuinitatis. generant quippe matricēs vocatæ,
 115 primosq; fauos cōfingunt. generatione verò coëundo inter se fungū-
 tur. visus est enim sæpe eorū coitus, sed quonā differentijs hæc genera
 aut inter se dissideant, aut cū apibus, petendū est ex ijs quæ per historias
 75 explicauimus. Atq; de generatione insectorum omniū dictū iam est.

¶ De generatione & ortu testatorū animatiū, quomodocūq; nō nulla
 plātarū generationi cōtigua sint, dēq; testatorū incremēto. Ca. XI.

Equitur vt de testatis differamus. Generatio eorum
 quoque partim similis, partim dissimilis cæteris est.
 Idq; euenit ratione. quippe cum animalium compa-
 ratione plantis, plantarum animalibus assimilentur,
 5 ita, vt semine gigni quodammodo velut animalia vi-
 deantur: at alio modo non semine, & tum spōte, tum
 ex se: aut alia sponte, alia ex se oriri. Sed quoniam naturam proportio-
 ne plantis respondentem hoc genus habeat, hinc testa intectū, aut nul-
 lum in terra gignitur, aut paruum. quale genus limacum est, & si quid
 10 eiusmodi aliud sit, sed rarum. at in mari similiq; humore multa & varia
 gignuntur. Genus plantarū contrā, mari locisq; huiusmodi pa-
 rum, & nullum ferē. in terra autem hæc omnia oriūtur. habēt enim na-
 turam proportionalem atque disiunctam sed quanto vitalius humidū,
 quàm siccum, & aqua, quàm terra est, tanto natura testatorum, quàm
 15 plantarum viuacior est. nam aliās eò quidem spectant, vt sicut plantæ
 ad terram, sic testata ad humorem se habeāt, quasi plantæ ostrea terre-
 na, ostrea plāta aquatiles sint. hinc etiam fit, vt multiformiora sint, quæ
 in humore gignūtur, quàm quæ in terra. humor enim naturam habet
 ad effingendum afformandūq; habiliorem, q̄ terra: nec multo minus
 20 corpulentam eam, quæ potissimum in mari habentur. humor enim po-
 tulentus dulcis quidem, alumnūsq; est. sed tum minus corpulentus,
 tum frigidus est. quam ob rem quæ sanguine carent, nec natura calida
 sunt, ea nasci in lacu non possunt, minus etiam in salis aquis, quæ sint
 potulentiores, gignuntur, vt testata, vt mollia, vt crustata. hæc enī om-
 25 nia sanguine vacant, & natura frigida sunt: sed stagnis marinis & iu-
 xta amnium ostia gigni solent. quærun enim vnā teporem & alimen-
 tum. mare autem humidum multoque corpulentius aqua potulenta
 est, atque etiam sua natura calidum est, vt particeps omnium partium
 sit. videlicet humoris, aëris, terræ. itaque omnia adipiscuntur, quæ sin-
 30 gulis his locis gignuntur. plantas enim terræ incolas quispiam esse sta-
 fff. j.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

tuerit, aquæ aquatile animalium genus, æris pedestre. sed quod magis, minusve, & remotius, aut propius res constet, magna miraque differentia existit. Quartum genus non his locis querendum est, quando aliquid esse exigit ordine ignis. id enim quartum corpus enumeratur. verum ignis semper formam non propriam habere videtur, sed in alio corpore. aut enim aer, aut fumus, aut terra esse videtur quod ignitum est. sed enim genus hoc apud lunam querendum est. hæc enim quartam illam distantiam adipisci videtur. sed de his aliis. Natura testati generis consistit, partim sponte, partim aliqua ab ipsis emissa facultate. quando sæpenumero ea quoque spontanea oriuntur constitutione. Sed generationes plantarum acceperunt hoc loco congruit. oriuntur enim earum alia semine, alia autulsi-
ne, nonnullæ etiā sobole, ut cæpe. hoc igitur tertio modo mituli gignuntur. quippe qui minores subinde iuxta principium adnascuntur. buccina & purpuræ, & quæ fauare dicuntur, quasi à seminali natura humores quosdam mucosos emittunt. semen verò nullum esse eorum putandum est, sed quo diximus modo, plantis assimilatur. quam ob rem larga eorum copia provenit, cum primum constiterit aliquid. hæc enim omnia vel sponte ut oriuntur, euenit. itaque ratione tunc magis, cum origo præcesserit, consistunt. aliquid enim excrementi singulis proficisci credendum merito est ab eo principio, cui soboles quæque adnascitur. Sed cum simile habeant facultatem cibis, excrementumque cibi, fauantium substantiam similem esse constitutioni primæ consentaneum est. quapropter excremento hoc gigni probabile est. Quæ autem vel sobolem nullam procreant, vel non fauant, eorum omnium ortus spontaneus est. omnia verò quæ hoc modo consistunt, aut in terra, aut in aqua cum putredine gigni videntur, & imbre admissa. cum enim dulce in principium constituendum secernitur, quod superest, tale accipit formam. nihil autem gignitur putrescens, sed concoctum. putredo verò & putridum excrementum rei concoctæ est. nihil enim ex toto efficitur, quomodo neque in ijs, quæ ab arte conduntur. nam nisi ita esset, facere non requireretur. sed quantum inutile est, id aut à natura, aut ab arte detrahitur. Generatur autem in terra humorque animalia & plantæ, quoniam humor in terra, spiritus in humore, calor animalis in vniuerso inest, ita, ut quodammodo plena sint animæ omnia. Quam ob rem consistunt celeriter, cum calor ille comprehensus siue exceptus est. comprehenditur autem, & humoribus corporeis incalescentibus efficitur velut bulla spumosa. sed differentia nobilioris ignobiliorisve generis constituendi in comprehensione principij animalis est. humus autem rei causam, & loca habent, & corpus quod comprehenditur. In mari verò multum portionis terrenæ est. quocirca ex tali concretionem natura testati generis oritur, ita, ut pars terrena circiter dure scat, cogaturque eodem modo quo ossa, & cornua (sunt enim hæc illiquabilia igne) corpus intus contineatur, quod vitam obtinet. vnum ex his genus co-

chlearum coire perspectum est. sed an ortus earum per coitum sit, necne, nondum exploratum satis habetur. Sed enim quæret quispiam re-
75 tē, quidnam in his sit, quod secundum materiale principium consistat. nam in fœminis excrementum quoddam animalis hoc est, quod principium genitale à mare profectum mouēs potētia tale, quale id est, de quo venit, animal efficit. At in his, quidnam hoc esse dicendum sit, & unde, & quod principium genitale secundum marem? Ponēdum igitur in
80 animalibus generantibus calorem in animali cōtentum secernēdo ex cibo ingesto, & concoquēdo facere excrementū, quod cōceptus principium sit. nec secus in plantis, nisi quod in ijs & quibusdā animalibus nihilo maris principium desideratur. habent enim hoc intra se mixtum, at plurimorum animalium excrementum illo principio eget. alimentū
85 autem alijs aqua, alijs terra, alijs quod ex ijs cōstet. Itaq; quod calor in animalibus cōtentus ex alimēto efficit, hoc temporis calor in aëre ambiente contentus ex mari aut terra cōcernit cōcoquens, atq; cōstituit. Quod autem cōprehenditur exceptum in spiritu animali, id conceptū facit, motūq; imponit. Cōstitutio igitur plantarum, quæ spōte oriuntur, similis est. quadam enim ex parte cōtrahitur, & alterum eius partis principium genitale, alterum alimentum fit primum ijs, quæ oriuntur. At verò animalia quædam verme nascūtur, tum ex anguia, quæ nō ab animalibus gignuntur, tum etiā sanguinea, vt mugilū genus quoddam, & aliorum fluuiatilium piscium. ad hæc, anguillarum genus. hæc
95 enim omnia quamuis naturam parum sanguineam habeant, tamē sanguinea sunt, & cor obtinent. quod principium sanguinarium corporis est. Quæ autem intestina terræ vocantur, vermis habent naturam, in quibus corpus anguillarum consistit. quam ob rem de prima hominū atque quadrupedū generatione, si quādo primum terrigenæ oriebantur, vt aliqui dicunt, nō temere existimaueris altero de duobus his modo
100 oriri. aut enim ex verme constituto primum, aut ex quo quippe cū aut intra se habeant cibum ad incrementū necesse sit, qui quidem conceptus vermis est: aut aliunde accipere, idq; aut ex parēte, aut ex parte conceptus. itaque si alterum fieri nō potest, vt affluat ex terra, quomodo cæteris animalibus ex parente, relinquitur necessario, vt ex parte cōceptus accipiatur. talē autē generationem esse ex ovo aut verme fatemur. ergo si initium vllum generationis omniū animalium fuit, alterutrum de his fuisse probabile esse apertū est. sed minus rationis est: vt ex ovo prodierint. nullius enim generationē animalem talem videmus. sed alterā tū sanguineorū quæ diximus, tū ex anguio, qualia sunt
110 insectorū nōnulla, & ea quæ testa operiūtur, de quibus agitur. nō enim ex parte aliqua oriūtur, vt ea quæ ovo nascūtur. Incrementū etiā similiter vt vermes, capeunt. vermes enī augētur in partē superiorē, & quā principium cōtinetur. alimentū enim superius ab inferioribus ministra-

fff.ij.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

tur. atque id quidem commune cum ijs, quæ ex ovo proueniunt, habetur: sed illa totam materiã absumunt. In ijs verò quæ ex verme gignuntur, cum ex cõstitutione in parte inferiore contenta pars superior creuerit, mox ex reliquo alimẽto inferior articulatur. cuius rei causa est, q̃d cibus postea quoque in parte septo subiecta conficitur omnibus. incrementum autem hoc modo fieri vermium apertum in apibus, cæterisque similibus est. principio enim partem inferiorem magnam, superiorem habent minorem. Idem augescendi modus in testatis etiam est. Quod & ipsum cõstat in genere turbinato, scilicet anfractibus eius, qui subinde accrescentes plures efficiuntur in partem priorem, quod caput vocatur. dixi ferè quẽadmodum generatio, tum eorum, tum cæterorum sponte orientium agitur. omne autem genus testatum sponte institui apertum hinc est, quòd nauigijs putrescente fæce spumosa adnascuntur, & locis multis, vbi nihil tale aderat antè, post, per inopiam humoris facto cœno ostreæ prouenerũt. vt apud Rhodum insulam, cũ classis applicuisset, & fætilia proiecta essent in mare, tempore post cœno obducto testis ostreæ in ijs reperiiebantur. nihil autem partis genitalis emitti ab ijs argumentum est, quòd, cum Chij quidam ex Pyrrha Lesbï insulæ ostreas viuas portassent, & in loca quẽdam maris reciproci æstus & luto similia dimisissent, plures nihilo fuere temporis spatio, quanquàm incremento corporis plurimũ profecerunt. Quæ autẽ oua appellantur, nihil ad generationẽ conferunt, sed indicio sunt nutritionis melioris, quale in sanguineis pingue est. quã ob rem sapore per id tempus præstant, cibòque laudantur. argumento, quòd & pinnae & & buccina & purpuræ continent quidem semper ouum illud vocatũ, sed aliàs maius, aliàs minus. sunt etiam quæ non semper, sed vere id habent. mox enim tempore procedente minuitur, demũq; totum aboletur, vt pectines, mituli, ostreæ. Tempus hoc enim prodest eorũ corporibus. alijs nihil tale aperte venit, vt callis. Sed singula eorum, & quibusnam oriãtur locis, petere ex historia debes.

TER TII DE GENERATIONE ANIMALIUM

LIBRI, FINIS.

ARISTOTELIS DE GENERA

TIONE ANIMALIVM LIBER QVARTVS, INTERPRE-
TE THEODORO.Democritum, Empedoclem, & nonnullos alios nō rectē de ma-
ris & fœminæ generatione sensisse. Cap. I.

E generatione animalium omnium, tum vni-
uersim, tum singulatim dictum iam est. Sed cum
in eorum perfectissimis mas & fœmina distincte
habeantur, easque facultates omnium animalium
& plantarum esse principia fateamur, quanquā
in alijs discretas, in alijs indiscretas, differendum
hic est primo de eorum ipsorum generatione.
imperfectis enim adhuc suo i genere distingui-
tur sexus maris & fœminæ. Sed vtrum prius etiam, quā hęc differen-
tia sensu nostro percipi possit, alterum mas, alterum fœmina sit disci-
mine facto in vtero, an post, ambigitur. Alij enī protinus in seminibus
hanc esse cōtrarietate aiunt, vt Anaxagoras & alij naturales authores.
etenim semen gigni ex mare, fœminā autem locum præbere. marem à
parte dextra, fœminā sinistra proficisci: & vteri latere dextro marem
contineri, fœminam sinistro. Alij vtero id adscribunt, vt Empedocles.
Quæ enim vterum subierint calidum, hęc effici mares arbitratur, quæ
frigidum, fœminas. caliditatis verò frigiditatisve causam esse conflu-
uium menstruorum, quod frigidius vel calidius sit, & aut antiquius,
aut recentius. Democritus Abderites differentiam maris ac fœminæ
fieri quidem in matre ait, sed non caliditate, frigiditateve, alterum ef-
fici marem, alterum fœminam: sed vtrius tandem semen euicerit, quod
ab ea prodijisset parte, qua mas & fœmina inter se differunt. hoc enim
Empedocles profecto negligentius opinatus est, vt caliditate frigidi-
tateque tantum differre hęc inter se existimaret, cum partes ipsas ge-
nitales, & vterum magnam habere differentiam cerneret. nam si post-
ea, quā formata sunt animalia, alterum partibus fœminæ omnibus,
alterum maris constitutum, mox in vtero tanquam fornace ponantur,
quod vterum habet, in calido, quod non habet, in frigido: erit fœmina
quod vtero caret, mas quod vterum habet, quæ res impossibilis est.
itaque eatenus quidem melius à Democrito dicitur. Quærit enim il-
le differentiam huius generationis, & reddere conatur, sed an bene,
necne, id aliò pertinet. tum etiam si caliditas & frigiditas causæ sint,
vt partes hęc differant, hoc explicare debuerunt, qui ita volunt. hoc
enim ferè est docere de generatione maris ac fœminæ. his enim par-
tibus planè differunt. nec parum negocij est causam generationis ea-

fff. iij.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

rum partium ab illo principio ducere, cum necesse sit ita sequi, ut si animal refrigeratur, pars efficiatur ea, quam vterum appellamus: si calefcit, non hæc efficiatur. eodémque modo de ijs partibus quæ ad coitum accommodantur. nam eæ differunt inter se, ut antè expositum est. Ad hæc, sæpenumero euenit, ut eadem in parte vteri gemini mas & fœmina generentur, idq; satis inspeximus in dissectionibus animalium viuiparorum, tum pedestrium, tum etiam piscium. Quæ si non ille conspexerat, merito errabat, cum eam afferret causam. sed si cum hæc explorata habuisset, ita sensit, absurdum sanè est quòd insuper putarit causam vteri esse caliditatem aut frigiditatem. ambo enim semper aut mares aut fœminæ efficerentur. quod non ita euenire videmus. Item cū partes eius, quod gignitur, discriptas esse fateatur (partim enim in mare partim in fœmina esse putat, ideòque alterum coire cum altero concupiscere) magnitudinem earum quoque partium esse diuisam, vellèque coniungi necesse est, non refrigeratione calefactioneue ita institui, sed seminis huiusmodi causæ complura fortasse obijci possunt. modus enim hic causæ figmento similis est omnino. cæterum si ratio seminis ita se habet, ut explicatum à nobis est, & neque ex omni corporis parte decedit, neque materiam vllam ijs, quæ gignuntur, præbet, quod proficiscitur à mare, iam & ei, & Democrito, & si quis alius ita censet, occurrendum simili modo est. nec enim discerptum esse potest seminis corpus, ut partim in fœmina sit, partim in mare, ut Empedocles censet, cum dicat, Sed discerpta gerunt, mas ipse, & fœmina membra: neque totum ipsum ex utroque decedens, quia pars aliqua partem aliam vicerit, ideo efficitur mas aut fœmina, quanquam omnino melius partis exuperantia fœminam aut marem effici dixerit, quàm per incuriam calori aut frigori tantum causam tribuat. sed cur formam etiam genitalis diuersam esse vnà eueniat, causa reddenda est, ut hæc semper vicissim consequantur. nam si quoniam iuxta sunt, ita fit, reliquæ etiam quæque partes consequi debuerunt. sunt enim inter eas quæ superant, aliæ alijs propinquæ. Itaque simul & fœmina esset, & matri simile: aut mas, & simile patri. absurdum etiam tantum eas effici partes oportere, nec totum corpus mutari existimare, & præcipue, primòque venas, quibus veluti descriptione deductis, corpus adiacet carni, quas suam recipere qualitatem propter vterum, nulla probabili ratione dici potest, sed potius vterum propter eas suam recipere qualitatem ratio est. quanquam enim vtrunque sanguinis conceptaculum est, tamen venæ sunt prius. principium autem mouens prius esse semper, & causam generationis aliqua sui qualitate necesse est. Accidit igitur differentia earum partium inter se fœminæ & mari. nec id esse principium, neque causam esse hanc arbitrandum, sed aliam, etiamsi nullum semen vel à mare vel à fœmina

decedit, sed quolibet modo cōsistit, quod gignitur. Quinetiam contra
 eos, qui marem à dextra, fœminam à læua parte proficisci aiunt, eadem
 80 ratio sufficit, quæ contra Empedoclem & Democritū. siue enim nulla
 materia à mare affertur, siue aliqua affertur, vt volunt, nihil dicunt, qui
 40 ita cēsent. necnō Empedoclis sentētiæ pari ratione occurrēdū est, qui
 marem à fœmina distinguit caliditate vteri, & frigiditate. quod illi etiā
 faciūt, qui dextris sinistrisq; rationē describunt, quanq̃ videant marem
 85 & fœminā inter se differre, & parte & toto. sed cur sinistris corpus vte
 ri adiungatur, dextris nequaq̃; nam si fœtus eò venerit, nec eam ipsam
 45 habuerit partē, fœmina erit sine vtero, & mas erit cum vtero, si ita fors
 tulerit. Itē, vt antē retulimus, & fœmina parte vteri dextra cōtineri vi
 sa est, & mas læua, & ambo eadem in parte, idq; non semel sed sæpius,
 90 q̃ aut mas in dextra, aut fœmina in læua, nec minus ambo in dextra gi
 gnuntur. atq; etiam cum gemini, mas & fœmina gestarentur, marem
 50 in læua, fœminam in dextra contineri perspectum est. Proxime quia ali
 qui persuasi dicūt, teste præligato dextro aut sinistro euenire per coitū
 vt mas aut fœmina generetur, sic enim & Leophanes dicebat. tūetiam
 95 exectis alterum testem hoc idem accidere quidam aiunt nō verē, sed rē
 coniectantur futurā ex cōsentaneis, atq; anticipant, quasi ita sit, prius q̃
 55 ita fieri videant. ignorant etiā nihil ad generationem maris aut fœmi
 nę conferri ab ijs partibus. cuius rei indicium, q̃ multa animalia & ipsa
 mares ac fœminæ sūt, & generant partim fœminas, partim mares, cum
 100 tamen testes nō habeant: velut ea quæ pedibus carent, verbi gratia ge
 nus pisciū, & serpentum. causam verò maris & fœminæ caliditatē fri
 giditatēve arbitrari, secerniq; de dextris aut de sinistris, non sine vlla
 0 ratione dici potest. Sūt enim partes corporis dextrę calidiores sinistris,
 & semen cōcoctum calidius est, quale id, quod spissum est. fœcundius
 105 autem quod spissius est. sed valde à longe tangitur causa, cum ita affer
 tur. Accedēdum autem semper ad rei causas primas, quoad maxime
 fieri potest, propius. de corpore igitur toto, & de partibus, quid quæq;
 5 sit, & qua de causa, iam antē explicatum alibi est. Sed cū mas & fœmi
 na potētia quadā & impotētia definiātur (quod enim potest cōcoque
 110 re, & cōstituere, & secernere semē, atq; principiū obtinet formē, id mas
 est. principium autem non hoc dico, ex quo, vt materia, tale gignitur,
 quale, quod generat, est: sed id quod primum moueat, siue in seipso, si
 ue in altero possit hoc facere. quod autem recipit, nec potest constitu
 ere, & secernere, id fœmina est) Item si omnis concoctio calore effici
 115 tur, mares, quàm fœminas esse calidiores necesse est. ob frigiditatē enim
 & impotentiam fœmina sanguine abundat quibusdam sui corporis lo
 cis. idque indicium facit contra, quam aliqui afferunt, causam, cum
 fœminam esse mare calidiorem opinentur, ob menstruorum emissio
 nem. sanguis enī calidus est, & quod plus sanguinis habet hoc calidius

fff. iij.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

est, putant autem hunc affectum moueri abundantia sanguinis & calor¹²⁰
 ris, quasi æque quoduis sanguis esse possit, modo humidum sit, & colo-
 re cruētum: nec ita eueniat, vt minus sanguinis, & sincerius fiat in cor-
 pore alimenti melioris & habitus, sed illi perinde ac excrementū alui,
 quod plus sit, hoc indicium esse naturæ calidioris magis, q̄ quod mi-
 nus, existimant. Atqui contrā omnino est, vt enim in fructibus cōficiē-¹²⁵
 dis ex copia primi alimenti parum secernitur, quod vtile sit, demūmq;
 nulla pars remanet respectu copię primę: sic in corpore animalis, postq̄
 partes per successionē alimentū cōficiendū receperūt, ad postremū pa-
 rū admodū remanet ex toto alimēto, quod in alijs sanguis in alijs pro-
 portionale sanguinis est. sed cum alterū potest, alterū non potest secer-¹³⁰
 nere excrementum sincerum, omnisq; facultas instrumentū aliquod si-
 bi accommodatum habet, & quæ melius, & quæ deterius idem efficiat,
 fœmina autem & mas, cū multifariam verba hæc posse, & nō posse, di-
 cantur, modo prædicto sibi opponantur, instrumentū ob eam rem tum
 fœminæ, tū mari tribui necesse est. itaq; alteri vterus, alteri coles datus¹³⁵
 est. Natura autem simul & facultatem cuius dat, & instrumentum, sic
 enim melius est, quā ob rem singula loca vnā cum singulis excremē-
 tis & facultatibus sibi accommodatis instituuntur. atq; vt nec visus si-
 ne oculis, neque oculus sine visu perficitur, sic & aluus & vesica simul
 atq; excrementa fieri possunt, conditur. sed cum idem sit ex quo gene-¹⁴⁰
 rentur, & augeātur, idq; sit alimentū, pars corporis quæq; ex tali mate-
 ria, taliq; excremento qualis est capax cōsistet, & fiet. Gignitur item ex
 contrario quodāmodo vnūquodq; vt nos censemus. Ad hæc, tertium
 illud sumendū est, vt quoniam omnis delatio in contrarium est, quod¹⁴⁵
 non ab eo superatur, à quo conditur, siue creatur, id in contrariū mu-
 tari necesse sit. his ita subiectis apertius fortasse iam fuerit, qua de causa
 alterum mas, alterum fœmina fiat. Cum enim principium nō superat,
 neq; concoquere potest propter caloris inopiam, neq; ducit in suā for-
 mam, sed tantisper superatur, mutari in contrarium necesse est. cōtra-
 rium autem maris fœmina est, videlicet quā alterum mas, alterū fœmi-¹⁵⁰
 na est. Et cum facultatis siue virtutis differentiam habeat, instrumentū
 quoq; habet auersum. itaq; in tale mutatur. parte autem aliqua oppor-
 tuna mutata, constitutio tota animalis multo discrepat forma. licet hoc
 perspicere in spadonibus qui vna parte truncati tam à pristina forma di-
 scedūt, parūmq; à fœmina specie distant. Cuius rei causa est, q̄ partes¹⁵⁵
 nōnullæ principia sunt. principio autē mutato, multa ex ijs, quæ sequū-
 tur cōmutari & dimoueri necesse est quod si mas principū quoddā &
 causa est, māsque est quā aliquid potest, fœmina verò quā nō potest, potē-
 tię autē & ipotētię ratio sic describēda est, vt facultas aut assit aut desit cō-
 coquēdi vltimi alimēti, quod in sāguineis sāguis appellat, in exāguibus¹⁶⁰
 proportionale, eiūsq; causa in principio & parte quæ originē naturalis

ωρεῖν, ^{coles.}

φωρὰ, ^{delatio:}
 φθορὰ, ^{corruptio.}

caloris continet, sita est, cor profecto in sanguineis constitui, & aut mas
 rem aut foeminam fieri quod gignitur necesse est. in ceteris vero gene
 ribus mas & foemina est, quod proportionale cordis habeatur. origo &
 165 causa foeminæ & maris hæc, & in hoc est. Foemina autē & mas iam est,
 cum partes etiam habent quibus foemina differat à mare. nō enim qua
 25 uis parte mas aut foemina est, quomodo nec videns nec audiēs. sed re
 petendo dicimus. Item semen excrementū esse vltimū alimēti positum
 est. vltimū autem id intelligi volo, quod in vnāquāq; partē feratur. quā
 170 ob rem quod generatū est, simile ei quod generauit, est. Nihil enī refert
 ab vnaquāq; parte proficiscatur, an ad vnāquāq; accedat. sed rectius ita.
 Maris autem semen differt, q̄ principium in se continet tale, quo mo
 ueat, & alimentum in animali vltimum concoquat: foeminæ semen ma
 teriam tantū præbet. quoties igitur semen superat maris, ad se du
 175 cit. cum superatū est, in contrarium demutatur, hoc est, in corruptio
 nem. contrariū autem maris foemina est, foemina cruditate frigiditatēq;
 sanguinei alimenti describitur. natura verò excremento cuiq; dat cō
 ceptaculum. semen autē excrementū est quod in calidioribus atq; ma
 ribus sanguinei generis cōtractius est. quapropter mēbra capiētia eius
 180 excrementi meatus in maribus sunt. at foeminis præ cruditate, copia
 redundat sanguinea. incofectus enim inconcoctūsq; sanguis est. itaq;
 conceptaculum eius haberi necesse est. idq; dissimile esse, & amplius.
 quocirca natura vteri talis est. qua parte foemina differt à mare. Expo
 sui causam quam ob rem alterum mas, alterum foemina generetur.

¶ Indicia, quibus maris generatio à foeminæ generatione discer
 natur.

Cap. II.

Indicia verò faciunt res, quæ accidunt. nouella enim &
 senescens ætas magis, quàm florēs foeminas generat. in
 altera enim calor nondū perfectus est, in altera deficit.
 humidiora etiam, effoeminatoraq; corpora foeminam
 5 potius gignunt. & semina humida magis, q̄ spissa hoc
 idem faciunt. hæc enim omnia eueniunt caloris inopia
 naturalis. Flatibus item aquilonijs magis, q̄ austrinis mares gignūtur.
 fit etiam vt excrementis eiusmodi corpora abūdēt. plus autē excreme
 ti concoctu difficilior est. quam ob rem maribus semē, mulieribus mē
 10 strua decedunt humidiora. Tum etiā vt mēstrua secundū naturā mēsi
 bus decrescētibus potius fiant, eadem de causa accidit. tempus enī hoc
 mēsis frigidius est, & humidius, propter lunę decrementū, defectionēq;.
 Sol enim per totū annū hiemem, atq; æstatē facit: at luna per mensem
 id agit. quod ita fit nō accessu discessūq; lunæ, sed alterū increscēte lu
 15 ce, alterum decrescēte. Necnō pastores aiūt interesse ad maris ac foemi
 næ pecoris foeturam, nō solum si ita accidit, vt initus aquilonijs austri
 nisve flatibus fiat, sed etiam si, cum pecus coit, spectat ad aquilonē aut

ARIST. DE GENFRAT. ANIM.

austrum. Ita minimo interdum momēto causa datur caliditatis aut frigiditatis. hæc verò causam cōplent generationis. Diffident omnino inter se mas & fœmina, ob eas quas diximus causas, ad maris aut fœminæ generationē. sed moderatione, quæ intercedat, opus est. nam omnia quæ vel natura vel arte efficiuntur, ratione aliqua sunt. Calor autem si valde superat, exiccat humorem: si multū deficit, nō concernit. sed medijs rationē ad rē condendā seruari requiritur. Alioquin, vt in ijs, quæ igne coquuntur, plus ignis deurit, minus non coquit, ac euenit vtrinq; ne quod agitur perficiatur: sic in coitu maris & fœminæ moderatiōe opus est. hinc multis tum maribus, tum fœminis euenit, vt cōiuncti inter se nequeāt generare, disiuncti queāt, & aut minoribus natu aut maioribus hæ cōtrarietates existant, æquē in generatione, sterilitatēq; & maris fœminæq; pcreatione. Quin & inter terras & aquas interest eisdē de causis. qualitatē enim quandā potissimū recipit & alimentū & dispositio corporis ex temperamento aëris continentis, & cibi ingreditis: sed præcipue ex alimonia aquæ. huius enim vsus plurimus est, atque in omnibus aqua alimento est, etiam siccis. Quam ob rem aquæ crudæ & frigidæ aut sterilitatem, aut partum fœmineum faciunt.

¶ Causæ ob quas nati, vel parentibus, vel alijs sint aut similes vel dissimiles.

Cap. III.

Eadem causæ sunt, & vt alij parentibus similes generentur, alij dissimiles, & alij patri, alij matri, tum corpore toto, tum verò partibus singulis, & parentibus magis, q̄ maioribus suis, & ijs potius, q̄ quibuslibet, ac mares potius patri, fœminæ matri, alij nulli consanguineo similes, sed tamen homini similes, alij ne homini quidē, sed iam mōstro. Qui enim suis parentibus similis nō est, monstrū quodāmodo est. discessit enī in eo quodāmodo natura ex proprio genere, cœpitq; degenerare. sed initiū primū degenerādī est fœminā generari, nō marem. verū hoc necessariū est naturæ. Genus enim seruari oportet eorū, quæ fœmina & mare distinguntur. Sed cum fieri possit, ne aliq̄uādo semen superet maris, aut ob ætatem iuuenilē, senilēve, aut ob aliam eiusmodi causam, fœminā ob eam rem gigni necesse est. at monstrum gigni nō necesse est, scilicet ad causam cuius gratia, & finē, quāq; per accidens necesse est. nā principium hinc sumatur oportet. quoties enim excrementū seminale bene cōcoctū in mēstruis est, motus maris agit pro sua forma. nihil enī refert genitura dicatur, an motus, id quod partem corporis vnāquāq; augeat. nec interest augentē motū, an principio instituentē placeat appellare. eadē nāq; ratio motus est, itaq; si superat, faciet marem, non fœminā, & similem ei qui generat, non matri. sed si nō superat, pro ea qua nō superarit facultate, defectū faciet. facultatem autem hoc modo intelligi volo. quod generat non solū mas est,

sed etiā talis mas, vt Coriscus, aut Socrates. nec modo Coriscus est, verū
etiam homo. ad hunc modum, alia propius, alia remotius insunt in eo
25 quod generat, videlicet quā genitale est, nō per accidēs: verbi gratia, si
grāmaticus aut vicinus cuiusq̄, qui generat, est. Valet autē semper in
generādo magis quod propriū, & particulare est. Coriscus enim & ho
mo & animal est: sed propius à proprio distat homo, q̄ animal. generat
autē & quod particulare est, & quod genus est: sed magis quod particu
30 culare. hoc enī substātia est. Quod enī gignitur, etsi quale quid est, ta
men hoc quicq̄ est, idq̄ substātia est. quā ob rē ex facultatibus insunt in
seminibus eiusmodi omniū motus. maiorū etiā propria in nepotū semina
ne insunt potētia: sed p̄p̄inuius semper, quod particulare est. particu
lare, Coriscū dico, & Socratē. sed cū omne quod mutatur, nō in quodlibet,
35 verū in sibi oppositū transeat, ideo & quod in generatione nō su
peratur, trāseat in oppositū necesse est, pro ea facultate qua non supe
rarit, quod generat, moueatq̄. quod si quā est mas, non potuit, fœmina
gignitur. sed si quā est Coriscus aut Socrates, nō patri, sed matri simile
gignitur. vt enim omnino patri mater opponitur, sic singulis generātibus
40 bus singulæ generātes opponūtur: similiq̄ modo ī sequētibus facultati
bus agitur. semper enī in sequētē & proximū maiorū potius transitur,
tā in patre, q̄ in matre. Insūt autē motus alij actu, alij potētia. actu insunt
motus eius qui generat, & vniuersaliū, vt hominis, vt animalis: potētia
insunt motus fœminæ, & maiorum tam in patre q̄ in matre. mutatur
45 igitur trāsigens in opposita. motus autē qui creāt, soluūtur in propina
quos. verbi gratia, motus eius qui generat, si soluatur, primū differētia
minima in motū patris trāsibit, mox in aui, atq̄ deinceps ad hūc modū
in ceteros similes. In fœminis quoq̄ transitus fit. motus enim cōcipien
tis in motū soluitur matris: si nō in eum, in auiæ, eodēmq̄ modo in su
50 periores. sed potissimū ita natura fert, vt quā mas & quā pater est, simul
& superet, & superetur. parū enim discriminis est. itaq̄ vt simul vtrūq̄
eueniat, nequaquā difficile est. Socrates enim vir talis quis est. Quam ob
rem mares magna ex parte similes patri existunt, fœminæ matri. simul
enim in vtrunq̄ disceditur. opponitur autem fœmina mari, mater pa
55 tri. discessūsq̄ in opposita fit. sed si motus qui à mare est, superarit, qui
verò à Socrate est, nō superarit, aut hic superarit, ille non, ita euenit, vt
mares similes matri, fœminæ similes patri generētur. Itē si motus soluā
tur, & quā mas est seruetur, Socratis autem soluatur in patris, mas erit
auo similis, aut alicui ceterorū superiorū maiorum, prout solutio tetē
60 derit. Sed si quā est mas, superetur, fœmina erit similis potissimū matri.
si autē & hic soluatur motus, matri assimilabitur matris, aut alicui su
periorū pari ratione. Idem modus partium quoq̄ est. sæpe enim alię pa
tri similes, aliæ matri, aliæ maiorum alicui similes cōstituuntur. insunt
enim & partium motus, alij actu, alij potentia, vt sæpius diximus. om̄

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

nino subijcienda sunt tria illa, vnū quod modo dixi motus inesse alios 65
 potentia, alios actū. alterū degenerare in oppositū, quod superatur. ter-
 tiū transire in motū proximū id, quod soluitur. & si minus soluitur, in
 propinquū: si magis, in remotiorē discedere. demūq; ita cōfundi, vt
 nemini suorū similes prodeāt. sed cōmune tantū relinquatur, vt homo 70
 sit. cuius rei causa est, q̄ cōmune particularia cōsequitur omnia. homo
 enī vniuersale est, Socrates pater, & quęcunq; est mater, particulare est.
 causa vt motus soluatur, est, q̄ omne agēs patitur etiā à patiēte, vt quod 75
 secatur, hebetatur ab eo, quod secatur: quod calefacit, refrigeratur à cale-
 scēte. deniq; quodcūq; mouet, excepto primo, mutuo mouetur aliquo
 motu. verbi gratia, quod pellit, pellit quodāmodo: quod premit, repri- 75
 mitur. Interdū etiā ita fit, vt quod agit magis patiat, q̄ agat, & refrigeretur
 quod calefacit: caleseat quod frigefacit, cū aut nihil fecerit, aut mi-
 nus q̄ ipsum affectū est. dixi de ijs, cū de ratione agēdi patiēdiq; docerē:
 videlicet quibus in rebus inesset agere & pati. Degenerat autē quod
 patitur nec superatur, aut defectu facultatis eius quod coquit & mo- 80
 uet, aut copia frigiditatēq; eius, quod cōcoquitur & distinguitur. Cū enī
 partim superet, partim nō superet, facit multiforme quod cōstituitur.
 vt athletarū nonnullis per vsum cibi nimīū accidit. Cū enim per copīā
 pastus natura nequeat superare, vt proportionē augeat, formāq; ser- 85
 uet eandē, diuersā efficiūtur partes, & adeo interdū, vt nihilo ferē simi-
 les primis euadāt. proximū huic est morbus quem satyriā appellamus.
 etenī in eo prae abūdātia fluxionis, aut flatus crudi in partes faciei de-
 cūbentis, facies animalis diuersi & satyri apparet. Sed quam ob causam
 mares & fœminæ generētur, & alij parētibus similes, fœminæ fœminis,
 mares maribus, alij diuerso, fœminę patri, mares matri: deniq; alij ma- 90
 ioribus suis similes, alij suorū nemini similes existāt, idq; tū corpore to-
 to, tū partibus singulis, de ijs inquā ōnibus dictū iam est. Sentētiæ autē
 aliorū etiā naturæ interpretū sunt de his rebus, scilicet quā ob rem si-
 miles parentibus generētur. Afferunt illi duplicē modū rationis. nō
 nulli enim ita censent, vt ab vtrius plus seminis venerit, ei similis ma- 95
 gis generetur, æque toti totū, & parti pars, quasi ex vnaqua; parte se-
 men decedat: sed si par de vtroq; venerit, similis neutri pcreetur. quod
 si falsum est, nec ōni ex parte decedit, cōstat nec similitudinis & dissimi-
 litudinis causam id esse, quod referūt. Tū etiā quēadmodū simul & fœ-
 mina sit & patri similis, aut mas & similis matri, nō facile explanare pos- 100
 sunt. Qui enim, vt Empedocles aut Democritus, causam de mare &
 fœmina reddūt, ipossibilia modo alio dicūt. sed qui quod plus minúsve
 à mare aut à fœmina secesserit, alterū marē, alterū fœminam gigni cau-
 santur, ij nequeūt explicare quēadmodum fœmina patri similis, mas si-
 milis matri reddatur. simul enim plus de vtroq; venire impossibile est. 105
 Ad hęc, cur similes maioribus suis magna ex parte, remotisq; generent,

cū nihil feminis ab illis secesserit, nihil profecto isti, quod bene tueatur habent. sed qui reliquū similitudinis modum afferūt, ij tum cætera, tum verò hoc melius dicūt. Sunt enim qui semen genitale dicant quīs vnū, tamen veluti omnifariā quādam esse multorū seminū mixtionē. Itaque vt, si quis multa saporū genera in eodem humore miscuerit, mōxq; indeumat, possitq; sumere semper nō tantūmodo ex vnoquoq; sed modò huius, modò illius plus, aliàs etiā ex hocumat, ex illo nihilumat: sic in semine genitale esse, cum ex multis ac varijs mixtū sit. à quo eūq; enī gignente accesserit plurimū, ei similē forma generari. sed hæc ratio nec plana est, & passim fictitia est. vult hæc non actu, sed potentia inesse, quā omnifariā feminis cōmixtionē appellat. & quidē ita dici melius est. illo enim modo impossibile est. hoc possibile est. Verū qui ita causam reddunt, nullo modo rationē afferre de omnibus facile poterūt, cur fœmina, cur mas gignatur: quam ob rem sæpenumero fœmina patri similis, mas matri proueniat. atq; etiam de maiorū similitudine. ad hæc, quā de causā interdum homo quidem, sed nulli suorū similis generetur: aliàs vsque adeò procedēdo degeneret, vt demū ne homo quidē, sed animal tantū aliquod existat, quæ mōstra dicūtur. Proximum enim ab ijs, quæ iam explicauimus, est, vt causas de mōstris reddamus. ad extremū enī, cum motus soluantur, & materia nō superetur, remanet quod maxime est vniuersale, id est, animal. Iam puerū ortū capite arietis, aut bouis referunt. idēq; in cæteris membrū nominant animalis diuersi. vitulum capite pueri, & ouē capite bouis natam asseuerāt. Quæ omnia accidunt quidem causis supradictis: sed nihil ex ijs quæ nominant, est, quāuis similitudo quædā generatur. quod euenit etiā nō in monstrū peruersis. quā ob rem sæpenumero per cōuitiū nōnulli deformes assimilātur aut capræ ignem efflanti, aut arietis peculeo. physiognomon quidam omnes ad duorum aut trium animalium formas redigebat, & dicendo plærūq; persuadebat. Sed enim impossibile esse, vt tale monstrum gignatur, id est alterum in altero animal, tempora ipsa grauiditatis declarāt, quæ plurimū discrepat in homine & cane, & in oue, & boue. nasci autem nullum nisi suo tempore potest. partim igitur hoc modo dicūtur monstra, partim q̄ forma prodeant multimembri, scilicet multis pedibus, aut multis capitibus. sed profecto rationes monstrorum, & oblatrum animalium propinquæ, & similes inter se quodammodo sunt. monstrum enim oblatrum quādam est.

Quas ob causas monstrosa animalia generentur, & quare alijs vnifer alijs paucifer, alijs multiplex sit partus.

Cap. III.

Emocritus verò monstra fieri ea causa scribit, quòd duo subeunt semina, alterum antè, alterum postea. quæ cum in vtero cōfundantur, euenit, vt membra coalescant atq; dissideant. Avibus verò quoniā coitus agitur crebro, idcirco semper & oua, & colo-

Alipetulo,
sed antiquus
interpres ha-
bet porco p̄
conizanti.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

rem euariare autumat. Sed si ita sit, vt ex vno semine eodémque coitu
 plura generétur, quod patet, præstat nō circumire, via omiffa breui &
 facili. ijs enim tū maxime id accidere necesse est, cū semina non distin-
 guntur, sed simul subeunt. quod si semini maris causa tribuēda est, hoc
 modo dicendū fit. Sed enim ex toto potius causam in materia, cōstituē-
 disq; conceptibus esse censendū est. quā ob rem mōstra eiusmodi raro
 admodū fiunt in ijs, quæ singulos pariūt. sed crebrius in ijs, quorū par-
 tus est numerosus, & præcipue in auium genere, earūmq; potissimū in
 gallinis. ijs enim partus numerosus, nō modo quod sæpe pariant, vt co-
 lumbæ, verū etiam q̄ multos simul conceptus intra se cōtinent, & tēpo-
 ribus omnibus coeunt. hinc gemina etiā pariunt plura. cohærent enim
 conceptus, quoniā in propinquo alter alteri est. quomodo interdū fru-
 ctus arborum cōplures. quod si vitella distinguuntur membrana, gēmi-
 ni pulli discreti sine vlla superuacua parte generātur. sed si vitella cōti-
 nuātur, nec vlla interiecta mēbrana determinātur, pulli ex ijs mōstri-
 fici prodeūt, corpore & capite vno, cruribus quaternis, alis totidē, quo-
 niam superiora ex albumine generentur, & prius (vitellum enī cibo ijs
 est) pars autē inferior postea instituitur, quanq̄ cibus idē, indiscretusq;
 supeditatur. iam serpens etiā biceps visus est, videlicet eadē de causa.
 nam id quoq; genus oua parit, & multa numero. sed rarius in eo mōstri
 institutio euenit, ppter vteri formā. porrecta enī in versum copia ouo-
 rum cōtinetur pro vteri lōgitudine. nec vero in genere apū, aut vespa-
 rum, tale quid accidit. Cellulis enim discretis partus earum cōtinetur.
 At in gallinis econtrario fit. Vnde apertū est causam euetorū huiusmo-
 di in materia esse putare oportere. vt enim in ijs, quæ plura pariūt, ma-
 gis: sic in ijs quæ pauciora, minus id accidit. quocirca homini minus.
 singularē enim perfectūmq; parit. nā & homini locis, quibus mulieres
 perfecundæ sunt, magis id euenit, vt in terra Aegypto. capris verò &
 ouibus magis, vt fœcūdioribus, accidit. atq; etiā magis multifidis. mul-
 tipara enī id genus animalia sunt, nec partū perficiunt: vt canis. cæcos
 enim magna eorū pars solet parere. quod quā ob causam accidit, & quā
 ob rem pariant multos, postea explicabimus. sed enim hæc propēstora
 iam sunt suapte natura ad mōstrificā partionem, quādo nō similes sibi
 generāt, sed imperfectos. nam & monstrū quid dissimile est. quā ob rē
 ijs quorū talis natura est, facilius casus hic obuēnit. in ijs enim potissi-
 mum, & quæ metachœra appellantur consistunt. quæ aliquatenus labe
 mōstrifica sunt affecta. nam deesse, aut superesse quicq̄, monstrosū est.
 monstrosū est enim res præter naturā: sed præter eam, quæ magna ex
 parte sit. nam præter eā quæ semper & necessario est, nihil fit. verū in
 rebus ijs quæ magna quidem ex parte ita fiunt, sed aliter etiam possunt
 fieri, euenit, quod præter naturā consistat. nā & inter eas ipsas, quibus
 accidit quidem præter hunc ordinem, sed nunq̄ quolibet modo, minus

monstrum esse videtur. quoniam quod præter naturā sit, idem etiā secundum naturā quodāmodo est, cum naturam materiæ, natura formæ non superat. quā ob rem nec ea monstri nomine appellantur, neq; ubi fieri aliquid solet, vt in fructibus. Vitis enim quædā est, quam aliqui Capneum vocant, quæ cū vna albam soleat ferre, si nigrā tulit, monstrum id esse nō putant, quoniam sæpissime id facere ea soleat. causa est, q̄ sua natura inter albam & nigram est. Itaq; nō longè disceditur, nec præter naturam ferè. non enim in aliam naturā transitur. At in ijs quæ pariūt plura, tum ea ipsa eueniūt, tū verò copia partus impedit alter alterius perfectionē, & causam genitalem. de partu numerofo, paucifero, & singulari, atq; etiā de ijs partibus, quæ aut supersunt, aut desunt, quæstio existere potest. Gignūtur enim interdū alia pluribus, q̄ iustum sit digitis, alia vno tantū. eodēmq; modo in cæteris partibus, aut excedūt, aut deficiunt. nōnulla etiā duplici genitalem, altero maris, altero fœminæ nascuntur. & in genere quidē hominū, sed maximè in caprarū. gignūtur enim quas vocant hircinas, propterea quòd simul genitale habet & maris, & fœminæ. Iā & cornu gerens in crure capra conspecta est. Partibus etiā internis mutationes detrimentaq; accidunt, vt vel careant aliquibus, vel habeant minuta, & læsa, vel plura numero, vel nō suis posita locis. Sed corde carens nullum vnq̄ animal ortū est, quanq̄ liene carens, duplicē habens lienem, & altero vacās rene, visum est. Iecore etiam carens toto nullum notatū est, quanq̄ quod non totū haberet, iam paruit. hæc autē in perfectis viuīsq; reperiūtur. felle item priuata prodierūt, cum sua natura habere deberent. alia cōtrā, plura habuerunt. Iam locis etiam permutatis iecur latere sinistro, lien dextro cōtineri visus est. hæc vt modo dixi in animalibus iam perfectis explorata sunt, in nascentibus autē variè perturbatur. Quæ si parum de sua natura discedunt, viuere solēt: si plus, viuere nequeūt, videlicet, cum quod præter naturā est, partibus viuendi principalibus accidit. modus verò cōsiderandi de his est, vtrū eandem causam putare oporteat partus singularis, & partiū defectus, itēmq; partus numerosi, & partiū excessus, an nō eandem. Primum igitur quòd alia pariant multa, alia vnum, merito quispiam miretur. Quæ enim maxima inter animalia sunt, ea singulos pariūt: vt elephas, camelus, equus, & reliquæ solipedes, quæ partim maiora ceteris sūt: partim longè magnitudine superāt. Canis verò, & lupus, & reliqua multifida omnia ferè pariūt multa: atq; etiā parua eiusdem generis, vt mures. bisulca pauca generāt, præterq̄ sus. hæc enim inter multipara est enumerāda. Ratio enī probabilis est, vt maiora animalia plura generare, plūsq; afferre seminis possint. Sed certè id ipsū quod admirari facit, causa est, ne admiremur. facit enim eorū magnitudo, ne multa pariāt. cibus enī in ijs absumitur in corporis incremētū. minoribus verò natura demendo de magnitudine, auget in excremento feminali exuperantiā. Itē plus

ἡ δὲ ἀνὰ
capræ
hircinæ.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

feminis genitalis esse, quod maioris est animalis: minus autē, quod mi-
 noris, necesse est. At multa effici parua in eodē possūt, multa magna ef- 90
 fici difficile est. mediocribus verō magnitudinis mediū à natura datū
 est. Sed quā ob rē animatiū alia maiora sunt, alia minora, alia mediocria,
 causam antē reddidimus. Sunt autem alia vnipara, alia paucipara, alia
 multipara. & magna ex parte vnipara sunt quæ solipeda, paucipara quæ
 bifulca, multipara quæ multifida, cuius rei causa est, quæ magna ex parte 95
 magnitudines corporis ijs differētijs distinguūtur. tamen nō ita in om-
 nibus est. magnitudo enim & paruitudo corporis causam habēt partus
 ratio. cuius rei testimoniū est, quæ elephas animalium maximū, idēmq; mul-
 tificū est. camelus bifulcū est, quod maximū inter reliqua est. nec solū 100
 in pedestriū genere, sed etiā in volatiliū, & nantiū, magna parū fœcunda
 sunt, parua vero perquā fœcūda eadē de causa. plātæ etiā non quæ ma-
 ximæ sunt plurimū afferūt fructus. diximus quā ob rē alia parere mul-
 ta, alia pauca sua natura assolēt. Sed huius quæstionis illud maximē quis
 miretur in ijs quæ pariunt multa, quæ plerūq; vno initu animalia id ge- 105
 nus impleri cernitur. Semē autē maris, siue ad materiā confert, se adhi-
 bens partē conceptus, & miscens cū semine fœminæ, siue nō eo modo,
 sed, vt nos cēsemus, cogit, cōditq; materiā cōtentā in vtero, seminalēq;
 fœminæ excrementū, vt succus lactis, humorē spissat, cur tandē nō vnū
 efficit animal incremēti maioris? vt succus in lacte nō certa quantitate 110
 ad cogendū describitur, sed quo plus lactis plus succi subierit, eo plus
 colostri cōcrefcit. semē igitur trahi à locis vteri, atq; ob eā rē multa ge-
 nerari pro numero locorū & acetabulorū, quæ vnū non sunt, opinari
 nihil rationis est. sæpe enim eodē in loco, vteri gemini cōsistūt. in gene- 115
 re etiā multiparo, cū plenus fœtuū vterus fuerit, deinceps alius ab alio
 iacere cernūtur. quod ex dissectionibus patet. sed, vt perficiēdi cuiusque
 animalis certa est magnitudo, tū ad maius, tū verō ad minus, quē termi-
 num nō supragrediūtur, vt vel maiora, vel minora euadāt, sed in medio
 magnitudinis spacio excessū defectūve inter se capiūt, atq; ita homo
 alius alio auctior est, & ceterorū quoduis animalium: sic materia seminalis, ex 120
 qua cōsistunt, nō indefinita est, nec in plus, nec in minus, vt ex quātalibet
 possint generari. Quæ igitur animalia ea, quā diximus, causa plus
 excrementi secernūt, quæ satis sit ad vnus animalis originē, ijs fieri nō po-
 test, vt ex eo toto vnū gignat animal, sed tot numero gigni necesse est,
 quot magnitudinibus debitis præscripta sunt. nec verō maris semē, aut 125
 facultas cōtēta in maris semine plus quicquid aut minus constituit, quā à na-
 tura sancitū est. eodēq; modo, si plus seminis mas emisserit, aut facultates
 plures in semine diuidēdo cōtētas, nihilo maius efficiet, quāuis pluri-
 mum accesserit, imō cōtrariū aget. exiccādo enim corrūpet. neq; enim
 ignis quo plus fuerit: eo magis calefaciet aquā, sed certus calor terminus 130

nus est, vltra quem, si ignem augeas, nihilo reddes aquā calidiorē: sed
 facies vt magis euaporetur, demūq; deleatur & exiccetur. Cū igitur
 hæc moderationē certā inter se requirant, scilicet excrementū fœminæ
 & maris, qui semē emittant, multipara animalia statim emittunt quod
 135 sibi conueniat, videlicet mas quod diuisum possit cōstituere plura: fœ-
 mina tantū vt plura cōstitui possint. lactis autē illud exemplū simile nō
 est. seminis enim calor nō modo efficit quantum, sed etiam quale quid.
 at succi & coaguli calor quantū dūtaxat constituit. Causa igitur vt plu-
 140 multiparis animalibus, hæc est, q̄ non ex quantolibet cōceptus inchoe-
 tur, sed si aut parum aut multū admodū sit, gigni non poterit. præscri-
 pta enim certāq; est virtus, & patiētis, & agentis. simili modo in vnipa-
 ris magnisq; animalibus non multa ex multo excremento cōsistūt, cum
 in ijs etiam ex certo quāto certum quantū, quod conficitur, sit. plus igi-
 145 tur materiæ talis nō mittitea, quā prædiximus, causa. quam autē mit-
 tit, talis per naturā est, ex qua vnus tantū cōceptus generetur. quod si
 aliquādo plus accesserit, tūc gemini nascūtur. ex quo fit, vt hæc portē-
 ta potius iudicetur, quoniā præter solitū, & quod magna ex parte aga-
 tur proueniūt. Homo cū omnibus generibus ambigit. nā & vniparū,
 150 & pauciparū, & multiparū interdū est. sed maxime sua natura vnipa-
 rum est. humore profecto calorēq; corporis multiparū est, seminis enī
 natura humida & calida est, sed suæ magnitudinis ratione pauciparū,
 atq; vniparū est. hinc tempus etiā vteri ferendi enorme vnum hoc ani-
 mal sortitum est. cæteris enim vñ est tempus: homini verò plura sūt.
 155 quippe cū & septimo mense, & decimo nascatur: atq; etiam inter septi-
 mum & decimum positus. qui enim mense octauo nascūtur, etsi minus,
 tamē viuere possunt. cuius rei causa accipi ex ijs, quæ modo explicauim-
 us, potest. dixi de his in problematibus, atq; de his rebus ita disseruissē,
 se, statuisseq; satis sit. Partiū autem supervacuarū præter naturā eadem
 160 causa est, quæ geminorū generationis. iā enim in cōceptu causa accidit,
 videlicet si plus materiæ cōsistit, q̄ pro ipsius natura partis sit. sic enī ac-
 cidit, vt vel pars maior, q̄ iustū sit, efficiat, verbi gratia digitus, aut ma-
 nus, aut pes, aut aliud ex cæteris postremis, aut mēbris: vel fisso cōceptu
 plures reddātur. quomodo in fluuijs vertigines geminantur. fit enī ibi,
 165 vt humor, qui fertur & pfluēs mouetur, si in aliquid offenderit, secetur:
 & ex vna in duas euadat cōstitutioēs, quæ eundē habeāt motū. hoc eodē
 modo in cōceptibus euenit. adnascūtur partes illæ vacantes maxime
 quidē p̄pinquæ, sed aliquādo etiā remotę propter conceptus motionē,
 quāq; præcipue, q̄ materiæ exuperātia ibi reddit, quò tandē decubuit,
 170 formā verò unde superfuit, inde recipit. Quibus autē gemina habere
 genitalia accidit, alterū maris, alterū fœminæ, ijs semper alterū ratū, al-
 terū irritū redditur, cū per alimentū subinde delitescat, quoniā præter
 ggg. j.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

φύματος,
abscissus.

naturā est. agnatū est enim modo abscissus. nam & abscissus assumūt
aliquid nutrimenti, quī postgeniti sint, & prāter naturā. Sed si quod
creat, omnino aut superat, aut superatur, similia oriuntur duo, ac si par
tim superauit, partim superatū est, alterū fœmina, alterum mas gene- 175
ratur. nihil enī interest de partibus, an de toto dicamus, videlicet quā
ob causam alterum mas, alterū fœmina gignatur. vbi autē partes eius-
modi desunt, vt postrema aliqua, aut alia quāuis membra, eandem cau-
sam esse putandū, quam, si omnino quod gignitur, abortū patiat. ab- 180
ortus autem cōceptuū euenire complures certū est. differūt agnatio-
nes à partu multiplici, quomodo exposui. monstra verò cū ijs dissidēt,
eo quod pluribus coalescant. sed nōnulla hoc etiā modo veniunt. si in
parte maiore, & prācipua quadam peruersum est, vt si qua gemino lie-
ne, aut pluribus renibus oriūtur, tum etiam locis partium cōmutatis, 185
mōstrū dicimus. quod diuersione motuum, translationēq; materiæ ac-
cidit. Vnūmne, an plura sit per coagmentationē, quod mōstrificū pro-
dit animal, iudicandū est principij ratione. verbi gratia, si cor pars eius-
modi est, quod vnum cor habet, vnū animal est: quod duo, id duo est
animalia, quæ sibi coaluerunt propter conceptuū cōiunctionē, partes 190
verò superuacuas agnationes esse declaratum iam est. Accidit etiam
sæpe, vt pluribus ex ijs, quæ antè oblata nō viderentur, animalibus iam
perfectis meatus, aut adducti cōcorporarentur, aut diuenterentur. iam
fœminis nonnullis os vteri compressum, cōcorporatūmq; ab ineunte 195
ætate ad tempus vsq; menstruum perseuerauit, mox vrgētibus men-
struis, dolorēq; infestante, alijs sponte disruptū est, alijs dissectum à me-
dicis. nonnullæ interierunt, cum aut per vim disrumperetur, aut dis-
rumpi nō posset. pueris etiam quibusdam genitales postremū, & mea-
tus quā excrementū vesicæ transit, non eodē tetenderūt: sed infra mea-
tus ille transegit. quā ob rem demissis clunibus mingunt, qui testibus 200
paulo in partē superiorē retractis, videntur à longe simul & maris ha-
bere genitale, & fœminæ. meatus etiā alimenti sicci coaluit aliquibus
bestijs, scilicet ouibus, & quibusdā alijs. nam & vaccā fuisse Pirinθi ac-
cepimus. cui cibi excrementū extenuatū per vesicam trāsmittebatur,
dissectūsq; anus denuo propere coalescebat, nec refecando euincere 205
vitiū poterāt. de partu multiplici & paucifero, ac de agnatione partiū
aut defectu, atq; etiam de monstrifico partu, dictum iam est.

Quam ob rem animalium alia superfœtent, alia non: & quæ su-
perfœtant interdum fœtus enutriant, interdum non: & alia li-
bidinosa in eo genere sint, alia non.

Cap. V.

A Nimalium verò alia nunquam superfœtant, alia superfœtant.
quorum quædam enutrire suos conceptus semper possunt,
quædam interdum possunt, interdum nequeunt. Causa ne
superfœtent est, quod singula pariunt. solipedes enim, & quæ ijs

5 auctiores sunt animantes, nūquam superfœtant. facit enim earum ma-
gnitudo, vt excrementum omne in conceptum absumatur. quippe cū
in ijs omnibus, corporis sit magnitudo. quæ autē magno corpore sunt,
eorum fœtus quoq; magni pro sui generis magnitudine instituūtur. ex
quo fit vt elephantorum fœtus magnitudine vituli gestetur. multipara
10 ideo superfœtant, quoniam plures cōceptus superfœtatus quidā, alter
alteri sunt. Quæ autem ex his magnitudine prædita sunt, vt homo, si al-
ter coitus proximè ab altero accessit, enutrire quod superfœtatum est
possūt. Iā enim id euenisse visum est. cuius rei causa id quod diximus
est. eodē enim coitu plus seminis mittitur, quod partitum multiplicare
15 cōceptū potest, si alterū post alterū accedit. Sed si iam aucto conceptu
coitus adhibetur, superfœtari quidē potest, sed raro. quoniā vterus ma-
gna ex parte ad partum vsq; se comprimat. Si tamen aliquando accidit
vt superfœtetur (iam enim id euenisse cōstat) perfici nō potest. sed con-
ceptus abigūtur similes ijs, quos abortus vocamus. vt enim in vniparo
20 genere omne excremētū absumitur in id quod præcesserit, ob corpo-
ris magnitudinē, sic in ijs fieri solet. sed in illis statim, in his cū iam fœ-
tus accreuerit. tūc enim similē vniparis conditionē recipiunt. pari ra-
tione sola animalium mulier, & equa, grauida coitum patiuntur. homo
enim sua natura præfœcundū animal est. aliquid etiam in vtero, tū spa-
cij, tum excrementi superest, quanq̃ non tantū, vt vel alterū possit ale-
25 re. mulier itaque ob eam causam coitum recipit. equa autem soliditate
sua naturæ, & quod aliquid spacij in vtero super sit, vt dictū est, amplius
quidem, quā vt ab vno occupetur, sed arctius quā vt alterū perfectē
possit superfœtari. libidinosa natura est equa ob eundem affectum, quo
30 solida omnia veneris sunt appetentiora. illa enim ita se habent, quia ca-
rent purgatione, quæ perinde est fœminis, vt coitus maribus. equa enī
mēstrua minimè emittit. omniū autem viuiparorum fœminæ solidæ
sunt libidinosiores: quoniam simili modo se habēt, atque mares, qui se-
men genitale collectū non excernūt. fœminis enim purgatio mēstruo-
rum seminis exitus est, cum mēstrua non nisi semen sint inconcoctum,
35 vt ante diximus. quā ob rem mulieres, quæ incontinētes ad rem ve-
neream sunt, libidine cessant, cum sæpius generarint. Iam enim semi-
nale excremētum, quod libidinem accendebat, emissum, facit ne præ-
terea cōcumbendi auiditas stimulet. In genere auīum fœminæ minus,
quā mares venerem appetunt, quoniā vterum continēt iuxta septū.
40 mares cōtrā salaciores sunt, quoniam testes intus habent retractos. Ita-
que fit, vt quæ ex ijs sua natura abundant semine, coitum semper desi-
derēt. fœminæ igitur huius generis propēsiore ad coitū sunt vteri de-
scēsu: mares testium retractu. Diximus quā ob causam alia nullo pacto
45 superfœtāt, alia superfœtāt quidē, sed cōceptus iterdū enutriūt, iterdū
nō: & quā ob rem alia libidinosa, alia non libidinosa in eo genere sunt.

ggg. ij.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

Sunt autē nonnulla superfœtantia. quæ longo etiam interposito tempore coeundi possint enutrire cœceptum, quē superfœtarint: videlicet ea quorum genus semine genitali abundat, & corporis magnitudine caret, & multa generat. Cum enim multiparum sit, vterum habet ampliore. cum semine abundet, multum purgationis excrementitiæ emit-
tit. cum corporis magnitudine careat, maiorēq; portione purgatio superet q̄ cœceptus desideret nutrimentū, possunt vel post constitui animalia, eadēq; enutrirī, ac perfici. vteri etiā eorum nō se comprimunt, quoniam excrementū purgationis superest. quod mulieribus quoque
euenit. fit enim nonnullis grauidis purgatio, & interdū quæ ad finē vsq; perseueret. sed ijs præter naturā hoc euenit. quam ob rem fœtus afficitur detrimento. at eiusmodi animalibus per naturā sic agitur. Ita enim corpus eorū principio constitutū est, quale corpus leporū est. hoc enim animal superfœtat. quippe quod nec magnū sit, & plura generet. multum enim est. tale autē quoduis plura generat. semine etiā abundat, quod eius hirsutie significatur: copia enim pili exuperat. nam hoc vnū pilos & sub pedibus habet: & intra genas. pili autē abundantia, & hirsuties copiam indicat excrementi. Quā ob rem homines pilosi libidinosiores, & feminis copiosiores sunt quā læues. lepus igitur sæpenumero fœtus alios imperfectos gestat, alios perfectos iam ædit.

¶ Quare viuiparorum alia perfectum, alia imperfectum animal pariunt. Cap. VI.

Viuiparorum alia imperfectū animal pariunt, alia perfectum. solipedes & bisulcæ perfectum: multifidæ cōplures imperfectū. cuius rei causa est, q̄ solipedes singulos pariunt: bisulcæ aut singulos, aut binos magna ex parte. enutrire autem quæ pauca gignuntur, facile possunt. multifidæ, quæ pariūt imperfecta, omnes multiparæ sunt. quo fit, vt partum adhuc recentē alere possint, auctum iam, adeptūque magnitudinem nequeant, sed cū corpus ad nutriendum nō sufficiat, partem emittant, vt ea quæ vermem pariunt. quedam enim ex ijs catulos inarticulatos propemodū pariūt, vt vulpes, vrsæ, leæna, & alia nonnulla. sed omnia ferè cæcos, vt ea quæ modo dixi, atq; etiā canis, lupa, lupus ceruarius. sola inter multiparas parit perfectos, eaq; vna euariat: generat enim multos more multifidi generis, cū & bisulcū, & solipes sit. Sunt enim locis quibusdam sues solida vngula. partu igitur numerosa est, quoniam alimentū quod in corporis magnitudinem absumeretur, in excrementum seminale decedit. Id enim vt solipes magnitudine caret. quin & potius quasi ambigens cū natura solipedū bisulcum est. hac igitur causa & vnum parit, & duos, & quod plurimū, multos. enutrit verò vsq; in finem, quæ peperit, propter sui corporis alimoniam probā. habet enim vt solum pingue suis stirpibus: sic scrofa filijs

alimentum copiosum & cōmodum. Aues etiā nōnullæ imperfectos
 & cæcos pariunt pullos, videlicet quæ cum parua corpore sint, multos
 progenerāt, vt cornix, pica, passer, hirundo, & paucipari generis, quæ co-
 25 piam alimenti parere vnā cum prole nō solent, vt palumbes, turtur, co-
 lumba, quam ob rem si quis hirundinū nouellarū adhuc oculos præ-
 pungat, rursus incolumes reddentur. Cū enim fiunt, nō facti iam cor-
 rumpuntur. itaq; denuo oriūtur, ac pullulant. Omnino hæc præueniūt
 generationē perfectā ob alendi inopiā. generāt verò imperfectos, quo-
 30 niam perfectionē præueniūt. quod in pueris etiā patet, qui mense septi-
 mo nascūtur. Sæpe enim nōnulli eorū præ sua imperfectione, ne mea-
 tus quidē integros adhuc habēt, vt auriū, aut nariū: sed post accrescen-
 tes recipiūt, multiq; ex ijs vitæ cōpotes euadūt. Mares potius, q̄ fœmi-
 næ oblesi in genere hominū nascūtur, cum in ceteris animalibus nihilo
 potius mares, q̄ fœminæ ita proueniāt. Cuius rei causa est, q̄ in homini-
 35 bus lōge mas à fœmina differt calore naturæ. quo fit, vt mobiliores sint
 mares in vtero, q̄ fœminæ. motu autē ipso frāgūtur, cū recens quoduis
 facile præ sua imbecillitate frāgi possit. hæc eadē causa est, ne fœminæ si-
 militer atq; mares perficiātur in genere hominū. quippe cū & intra pa-
 rentem fœmina tēpore longiore cōficiatur, q̄ mas: & vbi in lucē vene-
 40 rint, celerius fœminæ, q̄ mares perficiātur. nā & pubes, & vigor, & sene-
 ctus fœminis prius venit, q̄ maribus. sunt enī fœminæ sua natura debi-
 liores, frigidioresq; & sexū fœmineū quasi læsionē naturalē, & detrimē-
 tū esse putandū est. Intus igitur tardē præ sua frigiditate discernūtur.
 hæc etenī discretio cōcoctio est. calor autē cōcoquit, & quod calidius,
 45 id cōcoctu facilius est. sed foris propter suā debilitatē cito ad ætatis flo-
 rem senectutēq; perueniūt. etenī omnia minora, vt in artis operibus
 sic in naturæ citius ad finē deueniūt. eadē causa est, vt qui gemini mas
 & fœmina in genere hominū prodeūt, minus seruētur, cū in ceteris ani-
 malibus nihilo referat. hominibus enī hic concursus præter naturam
 50 est, cum non pari tempore mas & fœmina discernātur. sed aut marem
 cōtari, aut fœminā præuenire necesse sit. at in cæteris id nō præter natu-
 ram est. In ferēdo etiā vtero homines cū cæteris animalibus dissident.
 cum enim cætera plurimū tēporis valeant corpore, cū vterum ferunt,
 mulieres magna ex parte ægræ degūt. cuius rei causa aliqua vel ad vi-
 55 tam referri potest. Cum enim mulieres vitā ociosam & sellulariā quan-
 dam degant, plus contrahunt sibi excrementi. nam quibus gētibus so-
 litum est, vt mulieres labores suscipiant, ijs nec vterus tā difficulter ge-
 statur, & partus facilis est. deniq; quibū suis locis mulieres, quæ labora-
 re consueuerunt, facilius pariunt. labor enim excrementa cōsumit, quæ
 60 in mulieribus ociosis augētur. Cūmq; parturigo laboriosa sit, labor &
 exercitatio actæ vitæ facit, vt spiritū possint retinere. in qua re partus fa-
 cilitas cōciliatur. Afferunt igitur ea quoq; vt modo dixi, aliquid causæ

ggg. iij.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

ad eius affectionis differentiam, qua mulieres cæteris animalibus in fe-
rendo vtero discrepāt. sed maxime causa est, quòd, cum cæteris aut exi-
gua purgatio, aut nulla manifesta fiat, mulieri plurima euenit. quæ cum
per vteri gestationem desierit, infestat atque perturbat. quippe cum
etiam non grauidis, nisi purgationes fiant, egritudines accidunt. prin-
cipio potius cum concipiunt perturbari solent magna ex parte. con-
ceptus enim purgationem impedit, & præ sua exiguitate absumere co-
piam excrementi inter initia nō potest, quāquam post, vbi iam plenius
assumere cœperit, leuat. at in cæteris animalibus, quoniam parum ex-
crementi est, modice ad fœtus incrementum accommodatur. Cūque
excrementa, quæ nutritionē impediunt, absumentur, valent felicius.
Nec secus aquatile genus, aut volatile afficitur. Iam vero accrescente
fœtu, quibus nō æque proba altio cōtingit, causa est, quòd fœtus incre-
mentum plus excrementi alimēti desideret. paucis quibusdam mu-
lieribus euenit, vt prægñates melius valeant corpore, videlicet ijs qua-
rum in corpore exigua continentur excrementa, quæ absumi possint
cum alimento quod fœtui administratur.

¶ Quam ob causam mola in vteris mulierum generetur, & quare
potius in muliere, q̃ in cæteris animalibus. Cap. VII.

Eo quod mola vocatur videndū est. accidit hoc vitiū
mulieribus nonnullis grauidis, quanquā rarò. pariunt
enim quod molā vocāt. Iam accidit enim mulieri cui-
dam, vt, cum concubuiſſet & se concepisse putasset, pri-
mū vētris moles augetur, & reliqua ex ratione ve-
nirent. Sed cum tempus pariēdi iam eſſet, nec pareret,
neq; moles minueretur, sed annos tres aut quatuor ita perseueraret,
quoad dysenteria, id est, difficultati intestinorū implicata, eōq; morbo
periclitata, demū pepererit carnē, quā molam vocāt. Quin & tota vita
edurat hoc vitium, vt & consenescat & cōmoriatur. Quæ autē prodie-
rit, adeò obdurescit, vt vix ferro trāſigi possit. causam huius affectus di-
xi in problematibus. Afficitur enim cōceptus eodē modo, quo ea quæ
inquinari dicimus, cū elixantur, nec per calorem vt quidam volunt, sed
potius propter caloris debilitatē. natura enim de vita certare videtur.
nec posse perficere, finēq; apponere generationi. quā ob rem aut to-
ta vita, aut longo tempore durat, quod inchoatū est. nec enim vt perfe-
ctam, nec vt alienam omnino habet naturā. causa nanq; duritiæ crudi-
tas est. quippe cum inquinatio quoq; cruditas quædam sit. Sed quæri-
tur cur cæteris animalibus idem non accidat, nisi quid admodū lateat.
causam verò esse putandum, q̃ mulier vna omniū animalū affectioni-
bus vteri obnoxia est, & mēstruis abundat. nec potest ea concoquere.
Cū igitur ex humore cōcoctū difficili cōceptus consistit, tūc gignitur
quod mola vocatur, idq; in mulieribus merito, aut solis, aut maxime.

Quæ animalia lac habeant, & quam ob causam à natura datum sit.

Cap. VIII.

Ac autem fit ijs fœminis, quæ animal intra se generât. quod vtile partus tempore est. natura enim id alimēti gratia externi animalibus parauit, vt nec deesset tēpo re debito, neq; vltra id tēpus superesset. quod ita pla nē euenire videmus, nisi quid præter naturā accide rit. Sed cæteris animalibus quoniā tempus simplex fe rêdi vteri partusq; datū est, lactis concoctio ad hoc tēpus solet accede re. hominibus verò quoniam plura sunt tempora, primo adesse necesse est. quam ob rem lac mulierum, cum ante septimum mēsem inutile sit, vtile iam septimo redditur mense. Causa etiā necessitatis propria, con coctio lactis tēporibus vltimis habetur. principio enim decessio huius cemodi excrementi absimitur in fœtus generationē. Omnibus autem alimēto est, quod dulcissimū & coctissimū sit. Itaq; sublata hac faculta te, reliquum salsum, malēq; sapidū esse necesse est. Sed cum fœtus ma gis magisq; perficiatur, plus excrementi superest. minus enī absimitur, idq; dulcius est, cum non æque detrahatur, quod bene cōcoctum sit. nō enim insuper ad fœtus informationē cōsumitur: sed ad incrementū me diocre, quasi iam fœtus cōstet adeptus finem suum. est enim & cōce ptus perfectio. quam ob rem exit, permutâtque generationē, vt qui iam sua receperit, nec præterea accipit quod suū nō est. quo tēpore lac vti le datur. Colligitur hoc parte superiore corporis, & māmīs propter or dinē primæ, originalisq; cōstitutionis. præcipua enim pars animalis quæ supra septum est. Inferior verò ad cibum, & excrementum accōmoda ta est, vt gressile animalium genus habens intra se alimenti suppetias loca permutet. hinc feminale quoq; excrementū secernitur ob eā, quā inter initia disputationis nostræ reddidimus, causam. est enī naturæ san guineæ, tum excrementū maris, tum mēstrua fœmine. sanguinis autē & venarum principium cor est, quod in ea ipsa parte superiore positū est. quapropter hic primū excrementi talis mutationē innotescere necesse est. ex quo fit, vt & voces, tum marium, tū fœminarū immutentur, cum semen ferre incipiūt (hinc enim vox suam originē trahit, alteratur ve rò cum id, quod moueat, alteretur) & mammæ subleuētur etiam mari bus plane, sed fœminis amplius. q̄ enim parte inferiore multū excerni tur, ideo locus mammarū inanis, fungosusq; fœminis fit. eodēmq; modo ijs euenit animalibus, quibus mammæ infrā habentur. Igitur & vox, & māmæ in ceteris quoq; animalibus documentū euidens præbēt homini vsum habenti generis cuiusq; sed plurimum in genere hominū inter est. Cuius rei causa est, quòd excrementū plurimū & mulieribus præ cæ teris fœminis, & viris præ cæteris maribus est pro magnitudine, alteris mēstruorū, alteris genitura. Itaq; cū hoc fœminæ excrementū nō à fœtu

ggg.iiij.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

hauritur, & tamen ne foras profluat prohibetur, colligi id in loca inania, quæcūq; eisdem meatibus adhærent, necesse est. Talis autem locus mammarum in omnibus est utraq; de causa. scilicet notæ melioris gratia ita conditus. atq; etiam necessario hic iam cōstitit, & alimentum cōcoctum animalibus redditur. Concoctionis autem causam non solum
45
quam modo diximus accipere licet, sed cōtrariam etiam. nam & ut fœtus maiusculus iam factus plus assumat cibi, minúsque ob eam rem per id tempus supersit, ratio probabilis est. quod autem minus est, concoqui celerius potest. Sed lactis naturam eādem esse, quam excrementi, ex quo vnūquodq; generetur apertū est. nam quod antè diximus, eādem materia est quæ alit, & ex qua generationē natura cōstituit, eāque
50
sanguineus humor in sanguinem habentibus est. lac enim sanguis cōcoctus est, non corruptus. Empedocles verò aut non rectè putauit, aut non bene vsus verbo translatitio est, cū dixerit, Octauī decimo mensis pus exitit album. putredo enim concoctioni contrarium est. pus autē
55
putredo quædā est. lac verò res concocta prorsus. nec lactantibus fiūt purgationes secundum naturam, neq; lactantes concipiūt, & si cōceperint, lac extinguitur, quoniā eadem lactis & menstruorum natura est. natura autē nō tā large profundere potest, ut anceps sit. sed si alterutrā in partem secernitur, in alterā desit, necesse est, nisi quid acciderit violē
60
lentum, & præter id, quod solitū magna ex parte est. Temporibus etiā bene præscripta est generatio animalium. cū enim præ magnitudine nō satis præterea fœtui est alimentum, quod per vmbilicū ministratur, lac ad alendum vtile succedit. Cūq; per vmbilicū alimentū non subeat, comprimunt sese venæ illæ circum quas tunica est, quæ vmbilicus vocatur, atque ob eam rem tunc exitus opportune fœtus consequitur.
65

Quam ob causam partus omnibus animalibus in caput versis secundum naturam fiat.

Cap. IX.

Partus autē pronis in caput conuersis sit per naturam animalibus omnibus, propterea quod partem ab vmbilico maiorem habeant, quā inferiorem. maiora autem plus ponderis continent. itaq; veluti in statera dependentes, eō vergunt, quo trahuntur.

De tempore ferendi vteri, & quare non omne animal possit esse diuturnius.

Cap. X.

Vteri autem ferendi tempora certa cuique animalium sūt, magna quidem ex parte pro vitæ spacio. viuaciorum enim generationes quoq; diuturniores esse necesse est. nō tamen id causā est: sed magna ex parte sic euenit. maiora enim, perfectioraq; sanguinei generis animalia plus temporis viuunt, sed non omnia maiora sunt viuaciora. homo enim plus temporis, quā quoduis animal viuit, excepto elephāte, quod quidem vsu adhuc fide digno nouerimus

10 quanq̃ homo minoris est incrementi, q̃ veterina, & alia multa. Causa vt
 quoduis animal possit diu viuere, est, q̃ pro aëre ambiente temperatur,
 atq; etiã ob alios naturales casus, de quibus mox dicam. tépora ferendi
 5 vteri pro magnitudine animalium quæ generatur descripta sunt. haud
 enim tempore breui cōstitutiones perfici magnas, vel animalium, vel
 quorumuis aliorum ferè facile est. Quã ob rem equi, & quæ ijs cogna-
 15 ta sunt animalia, quanquã minus temporis viuunt, tamẽ diutius vte-
 rum ferunt. alia enim annum, alia, quod plurimum, menses denos gra-
 uida exigunt, hac eadem de causa elephãtorum etiam vterus diutinus
 est. biennio nãque gestatur propter exuperantiam magnitudinis. Ra-
 20 tione autem optima tempora omnium & grauiditatum & generatio-
 num & vitarum dimẽsionem circuitibus sibi exposcunt recipere. cir-
 cuitum appello diem, noctem, mensem, annum, & tempora, quæ ijs de-
 scribuntur, atq; etiam lunæ traiectiones. sunt enim lunæ circuitus, cō-
 5 plementa, & silentia, & interpositorũ temporũ sectiones. ita enim coit-
 cum sole. mensis nanq; cōmunis amborum circuitus est. luna autem
 25 principium est propter solis societate, receptũq; lucis. fit enim quasi
 alter sol minor, quam ob rem conducit ad omnes generationes per-
 fectionesq;. calores enim & refrigerationes cum moderatione quadam
 generationes, sine moderatione corruptiones efficiunt. terminũ autẽ
 30 tum principij, tum finis qualitatũ earum motus horum syderũ ob-
 tinet. vt enim & mare, & omnem humorum naturam subsistere, muta-
 rive pro flatuum motu & quiete videmus, aërem verò & flatus pro so-
 lis lunæq; circuitu affici: sic ea quæ ex ijs, aut in ijs oriũtur, sequi necesse
 35 est. Nam vt rerum minus principalũ circuitus sequantur magis prin-
 cipalium rerum circuitum ratio est. Vitam enim quandam, & ortum,
 & interitum, vel flatuum esse fateor. conuersionis verò eorum syde-
 rum alia fortasse principia sunt. Natura igitur ita sibi vult, vt eorũ nu-
 meris generationes & obitus numeret. sed exquisite id facere nequit
 40 propter materiæ indefinitionem, & q̃ multa principia incidũt, quæ ge-
 nerationes destinatas secundum naturam & corruptiones sæpe impe-
 diant, atq; ita causa sint earũ quæ veniant præter naturã. Sed de alimen-
 to intrinsecus ministrando animalũ, atq; de generatione in lucẽ agen-
 da, & seorsum de singulis, & summatim de omnibus dictum iam est.

His enim ad
solẽ commu-
tatur.

Q VARTI DE GENERATIONE ANIMALIUM
 LIBRI, FINIS.

ARISTOTELIS DE GENERA-
TIONE ANIMALIVM LIBER QVINTVS, INTERPRE-
TE THEODORO.

De oculorum in animantibus discrimine, & eorūdem differ-
rentia: quid item somnus, & quid vigilia. Cap. I.

E affectionibus, quibus animalium partes differant inter se, differendū nunc est. affectiones partium dico cæcietatem oculorum aut nigredinē, vocis acūmē aut grauitatem, & coloris aut corporis, & pilorum, aut pennarum discrimen. quorum alia totis generibus insunt, alia vtcunque fors tulit, habentur. quod maxime in hominibus accidit. mutationes etiam per ætatem alię omnibus æque animalibus veniunt, alię contrā, vt in vocis colorisque pilorum ratione videre licet. Cum enim cætera non canescant, manifeste in senectute, homo maxime omnium ita afficitur, & alia statim ab ortu naturæ consequuntur, alia progrediente ætate & senescentibus accidunt. de his igitur, cæterisque huiusmodi omnibus non eundem præterea modum causæ esse putandum. Quæ enim non sint opera vel naturæ communia, vel generū singulorum propria, horum nullum alicuius gratia aut est, aut fit. Oculus enim alicuius gratia est, sed cæsus non alicuius gratia est, nisi hæc affectio sit propria generis. nec verò ad rationem substantiæ pertinet in nonnullis, sed vt quæ necessario fiant. ad materiam & principium quod mouerit, causæ eorū referendæ sunt. etenim, vt initio disputationis nostræ dictū est, nō quia tale quid gignitur quodq; ideo tale quid est, scilicet in ijs, quæ statuta, definita, & certa naturæ sūt opera, sed potius quia tale est, idcirco tale & gignitur. substantiā enim generatio sequitur, & substantię gratia est, non ipsa generationem. Veteres tamen naturæ interpretes contrā esse putarunt. cuius erroris causa fuit, q̃ causas plures esse nō viderent, sed materię tantū & motus causam, cāq; indefinite cognoscerent. Rationis vero & finis causam nō considerarēt, sed enim alicuius gratia vnū quodq; est. gignitur autē iam ob eam causam, & reliquas quæ in ratione cuiusq; cōtinentur, quæ vel alicuius gratia est, vel cuius gratia aliud est. Quæ verò non eiusmodi sunt, videlicet quorū generatio est, eorū iam causa quærenda in motu generationeq; est, vtpote cū discriminē cōstitutione recipiant. oculum enim necessario habebit. tale enim animal subiectū est. Sed talem oculum necessario quidem, sed nō tali necessitate: verū alio modo. scilicet quoniā talem, aut talem rem suapte natura agere, patīve potest. his ita definitis, de rebus, quæ deinceps eue-

niant, differamus. Principio pueri cum nati fuerit, dormire omnium
 maxime imperfectorum animalium solent, quoniam intra parentē, cō-
 primum sentire cœperint, tempus dormiēdo totum ferē cōsumūt. Sed
 quæritur de prima generatione, vtrum vigilia præcedat, an somnus, q̄
 40 enim proficiscente ætate magis expergisci visuntur, contrarium, id est,
 somnum, principio generationis inesse probabile est. Tum etiā trāsitiō
 de non esse in esse per medium fieri solet. somnus autē talis sua natura
 esse videtur, vt viuēdi & non viuēdi interliminiū sit, & neq; omnino
 sit qui dormit, neq; nō sit. Viuitur enim potissimū vigilia propter sen-
 45 sum, sed si animal habere sensum necesse est, & tunc primū est animal,
 comprimū contingit sensus, primam illam dispositiōē non somnū,
 sed similem somno esse putandum, qualis plantarū est. etenim ita acci-
 dit, vt per id tempus vita plantæ animalia viuant. At plantis somnum
 inesse impossibile est. nullus enī somnus inexpergiscibilis est. Affectio
 50 autem illa plantarum, quæ somni est proportionalis, inexpergiscibilis
 est. necesse etiam est animalia dormire partem maximā temporis, quo-
 niam incrementum & pondus locis superioribus impositum est. Cau-
 sam autem dormiēdi talem esse alibi exposuimus. Veruntamē exper-
 gisci in vtero etiam videntur, quod tum in dissectionibus, tum in prole
 55 ouipari generis patet, mox obdormiscunt statim, rursūq; delabuntur.
 quam ob rem egressa quoq; in lucē, bonam temporis partem dormiē-
 do traducunt. Cum pueri vigilant, non rident: cum dormiunt, rident.
 interdum etiam lachrymant. Accidit enim dormiētibus etiam anima-
 libus sensus, nō modo, quæ somnia vocātur, sed etiam præter somnia, vt
 60 ijs, qui dormientes resurgunt, & quidem plæraq; agūt sine somnio. sunt
 enim qui dormiētes resurgant, & ambulēt, videntes eo modo, quo qui
 vigilant. ijs enim sensus accidentium contingit. q̄q̄ non vigilātibus: ta-
 men non vt somniū. Infantes verò propter consuetudinē quasi nescij
 vigilandi, sentire viuērēq; in dormiendo videntur. Tempore autē pro-
 65 cedente, incrementōq; transeunte in partem inferiorē expergiscūtur.
 iam magis & partem maiorem temporis ita degunt, sed initio plus, q̄
 cetera animalia somno dediti viuunt. Imperfectissimi enim omniū per-
 fectorum partuū nascuntur, & incrementō partis superioris exuperāt.
 Oculi omnium puerorum statim à partu cæsiusculi sunt: pōst verò im-
 70 mutantur in eam naturam quæ futura est. quod in cæteris animalibus
 non euenit manifeste. cuius rei causa est, q̄ cæteris animalibus oculi in
 suo cuiusque genere vnicolores potius sunt, vt boum nigri, ouīū om-
 nium aquini, aliorum rufi toto genere, aut cæsi, nonnullorum capri-
 ni, vt caprarij generis. At hominū oculos varios versicolorēsq; esse eue-
 75 nit. nam alij cæsi, alij flauidi, alij nigri, alij caprini. quam ob rem cæte-
 rorū vt nulli suo in genere dissident inter se, sic nulli à se ipsi differūt.
 quippe qui nō plusq̄ vnum colorem habeant sua natura. Equus ma-

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

xime omnium cæterorū animalium versicolor est. aliqui enim cælij al-
 tero oculo nascuntur. quod nulli ex cæteris bestijs euenit manifeste,
 quāq̃ homines nōnulli altero oculo diuerso gignātur. ergo vt cætera a- 80
 nimalia nihil mutationis, vel recēs nata, vel ætate prouectiora recipiāt,
 pueris autē id eueniat, satis causæ hoc esse existimandū, q̃ cæterorum
 ea pars vnicolor, hominis versicolor est. sed vt cæsum potius, q̃ aliū ha-
 beant colorem causa est, q̃ partes nuper natorum imbecilliores sūt. cæ-
 sietas autem imbecillitas est. Sed in vniuersum de oculorū discrimine 85
 quærendum accipiendūq; est, quam ob causam, alij cælij, alij flauidi,
 alij caprini, alij nigri. sed cælios opinari plus ignis habere, vt Empedo-
 cles ait, nigros autem plus aquæ q̃ ignis, atq; ob eam rem cælios inter-
 diu acute cernere nō posse, scilicet ob aquæ inopiam, nigros noctu de-
 ficere ob ignis inopiam, nō bene est. siquidem visus non igni, sed aquæ 90
 tribuendus in omnibus est. causam etiā colorum vel alio modo redde-
 re possumus. sed si ita est, vt antè dixi, cū de sensibus agerem, atq; etiā
 prius, cū de anima, vt aquæ propria pars hæc sensoria sit, non aëris, aut
 ignis, cur ita hanc esse causam eorum putandum est, q̃ alij plus humi-
 di habent, alij minus q̃ motus competens requirat, alij modicum? Itaq; 95
 qui multum humoris cōtinent, nigri sunt, quoniā humoris copia trā-
 spici satis non potest: cælij, qui parū habēt humoris, vt in mari etiā cer-
 nitur. etenim quantum eius satis transpicitur, cæsum apparet, quantū
 minus, aquinum, quantum præ gurgite alto non præfinitur, id opacat,
 & nigrū, aut cæruleū sentitur. Qui autem inter eos sunt, eo iam diffe- 100
 runt, q̃ magis minúsve ita constiterint. eandem causam esse putandū,
 & vt cælij acute interdiu cernere nequeāt, nigri noctu. cælij enim præ
 sui humoris exiguitate mouentur magis à luce & rebus visilibus, scili-
 cet quā humidi, quāq; perlucidi sūt, q̃q̃ motio eius partis visio est, quā
 perlucida, nō quā humida est. Nigri verò ob humoris copiā minus mo- 105
 uentur. lux enim nocturna exilis est, & simul quiuis humor per noctē
 moueri difficiliter potest. cōuenit autem eū, quā perlucidum, nec non
 moueri, neq; magis moueri q̃ congruum sit. leuior enim motus expel-
 litur à vehemētiore. quā ob rem qui aut suum cōspectum à colore va-
 lidiore transtulerint, aut de sole in opacum se contulerint, nō cernūt. 110
 motio enim quæ iam vehemens inest, impedit eā quæ extrinsecus acci-
 dit. deniq; visus siue validus, siue inualidus, nequit res splendida cer-
 nere, quoniā eius humor vltra modū afficitur, & mouetur. Aegritudi-
 nes etiā oculorum vtrorūq; indicium faciunt. Glaucoma enim cælij
 potius accidit: lusciositas nigris. Est autē glaucoma siccitas potius ocu- 115
 lorum. itaq; senescentibus magis euenit. nam oculi quoq; vt reliquum
 corpus, senectute siccescūt. Lusciositas verò, humoris copia est. quapro-
 pter minoribus natu potius accidit. cerebrū enim eorū humidius est.
 Visus autem optimus est, qui inter multum & parum humoris modes-

120 ratur constat. hic enim nec per exiguitatem turbatur, vt colorū motio-
nes impediat, neq; per nimietatem præbet mouendi difficultatem. sed
non modo ea quæ diximus, causam habent vt obtuse acutèue cernatur,
verum natura etiam cutis quæ pupillæ vocatæ obtenditur, translucidā
enim esse eam requiritur. Talem autem esse quæ tenuis, alba, & læuis
125 sit, necesse est. Tenuis igitur est, vt motus, qui extraneus veniat, recto
tramite feratur. læuis, ne rugis obūbret. senes enim ob eā rē acutè non
cernunt. nam vt cæterarum partium cutis, sic oculorū quoq; senescētis
bus obrugatur, & crassior redditur. alba autē esse debet, quoniam ni-
grum translucidum esse non potest. hoc enim ipsum est nigrum, quod
130 non tranluceat. vnde fit, ne laternæ possint lucere, si ex tali cute cōfectæ
sūt. Per senectutē igit & morbos acute cernere ob eas causas nequeūt.
Pueri vero paucitate humoris, cæsiij principio sunt. sed altero oculo cæ-
siij præcipuè homines, atque equi gignūtur eadem de causa, qua & ho-
mo solus canescit. & equus inter cætera animalia vnus euidentius albe-
135 scit pilo per senectutem. canicies enim, debilitas quædā humoris siti in
cerebro, & cruditas est. quod idem cæsietas quoq; est. Vis enim eadem
est humoris admodum tenuis, quæ pauci: & admodū crassi, quæ mul-
ti. Cum igitur natura æquē cōficere nequit, aut utroq; concocto humo-
re, aut non utroq; concocto, sed altero concocto, altero nō, tunc euenit,
140 vt cæsiij altero oculo reddātur. Quam ob rem autem alia acutè cernāt,
alia nō, duplex ratio est. acumen enim cernendi bifariam ferè dicitur.
Audiendi etiam olfaciēdiq; ratio similis est. dicitur enim acutè cerne-
re, aut quod procul cernere potest, aut quod differētias rerū, quæ cer-
nuntur q̄maxime sentiat. quæ quidem simul nullis eisdem contingūt.
145 Idem enim manu ammota, aut per fistulā, q̄q̄ nihilo magis colorum dif-
ferētias iudicet, tamen longius cernet. & quidem ex foueis, puteisq; in-
terdum stellas cōspiciunt. itaq; si quod animal multū quidem promi-
nentia adiunctū oculis habet, sed humorem pupillæ non purum, neq;
modicum conuenienter extraneo motui, neq; summam cutē prætenue
150 obtinet, id vt exquisitè colorū differentias nō percipiet, sic procul cer-
nere poterit, quomodo etiā cominus, magis, q̄ quæ humorem quidem
illum sincerum, operimentūq; eius prætenue habeāt, sed supercilio,
quod promineat oculis, careant omnino. causa enim cernēdi tam acu-
tè, vt differentia percipiantur, in ipso oculo est. nā vt in veste mūdissima
155 vel minima macula perspicua est: sic in puro, sincerōq; oculo, vel par-
ua motio patet, sensūq; efficit. at vt procul cernatur, motūq; à lōgin-
quis visilibus deueniat, causa sita est oculorum. quæ enim oculis pro-
minētibus sunt, procul cernere nequeūt. quæ cōtrā intus in cauo ocu-
los habent positos, lōgè aspicere possunt, quoniā motus in vastum nō
160 dissipatur: sed recto tramite meat. nihil enim interest an visus exitu cer-
ni dicatur, vt quidam aiunt. nam nisi ante oculos quicquam sit, dissipa-

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

ri visum, atq; ita minorem rebus occurrere, quæ cernuntur, necesse est, minùsq; procul videre, quàm si motu à rebus quæ videtur, proficiscen-
te cernatur. similem enim motui effici visionem necesse est. Ita igitur
potissimùm res cernerentur longinquæ, si ilico ab oculo veluti fistula
quædam porrecta ad rem vsq; cernèdam continuaretur. sic enim nul-
la ex parte dissolueretur motus, qui à re visibili proficisceretur. Sed cū
ita non sit, quo amplius porrigitur, eo lōgius cernatur, necesse est. Cau-
sæ discriminis oculorum hæ sunt.

De auditorijs sensibus, & olfactu, eorūmq; ratione. Cap. II.

Adem verò audiendi olfaciendique ratio est. aut enim
ita exquisitè audiūt, & olfaciunt, vt quàm maxime dif-
ferentias omnes subiectarum sensibilium rerum sen-
tiant: aut ita, vt procul audiant, aut odorentur. vt igi-
tur bene differentia iudicentur, causæ sensorium est,
quomodo in cernendo, videlicet si sincerū tum ipsum,
tum eius membrana est. Meatus enim sensoriorū omniū, vt dixi, cum
de sensibus agerem, tendūt ad cor, aut ad cordis proportionale, si cor
de carent. itaque meatus audiendi, quoniam sensoriū hoc aëris est, quā
spiritus natiuus in alijs pulsus, in alijs spirationem facit, hæc desinit.
quapropter verba ediscūtur, vt quod audieris reddere ore possis. qua-
lis enim motus subierit per sensorium, talis quasi ab vna eadēque ef-
figie motus per vocem agitur, vt quod audieris, idem dicas. Oscitantes
etiam, aut spiritum reddentes, accipientesve, minus audiunt, quoniam
extremum sensorij auditus ad partem spiritalem terminetur, & qua-
tiatur, moueatūq; vnā cū instrumento spiritali, quoties illud spiritum
mouet. mouetur enim cum mouet. nec nō temporibus anni, tempera-
mentisq; humidis idem accidit, vt aures impleri spiritus videātur, quo-
niam vicina sint origini loci spiritualis. Iudicium igitur exquisitū dif-
ferentiarum tum soni, tum odoris, in sinceritate sensorij, summæq; me-
branę positum est. Ita enim omnes motus manifesti, vt in visu, in his etiā
veniunt, quoniam & procul sentire, aut nō sentire, similiter atque in
ratione videndi, accidit. Quæ enim antè suas sensorias partes, produ-
ctiores veluti aquæductus possident, hæc procul sentire possunt. quam-
ob rem quorū nares porrectæ sunt longius, vt catellorum laconicorū,
hæc valent olfactu. Ita enim motus non interpellantur, sed à longe di-
recti sensoriū subeunt integri, quomodo in ijs, qui manu admota frōti
longius cernunt. Auriculæ etiā longē imbricatæq; amplius, quasi grū-
dis intūsque anfractu longiore intortæ (quales nonnullarum quadrupe-
dum sunt) melius administrant. quippe quæ motum eminus excipien-
tes ad sensorium reddant. homo pro magnitudine minimè ferè omniū
animalium procul sentire potest, cū tamen differentiarum sensu maxi-
mè omnium valeat. cuius rei causā est, qd sensorium sincerū, minimèq;

terrenum, corpulentumve obtinet, cutem etiā tenuissimam præ cæte-
 35 ris animalibus homo suapte natura pro magnitudine habet. Vitulus
 marinus nimirum rectè à natura constitutus est. Cum enim quadru-
 pes ouiparum sit, auribus caret, meatusq; tantum habet, quibus audiat.
 causa est, quæ vitam hic in humore traducit. Pars autem aurium addita
 40 meatibus est, ut motus à lōge delatus aëris seruetur, itaq; nihilo uti-
 les ei auriculæ essent: imò verò offenderent, cum intra se copiam reci-
 perent humoris. De visu, auditu, olfactuq; dictum iam est.

¶ De pilorum varietate, & quæ pilorum loco sint. Cap. III.

Illi discrepāt & inter se in hominū genere per ætates,
 & cum cæteris animalibus, quæ habent pilos. habent
 autem quæ intra se animal generant ferè omnia. Iam
 & aculeos, qui à nonnullis vice pilorum geruntur, ge-
 nus esse pilorum existimandum est, ut herinaceorum
 aculeos, & si quid eiusmodi aliud in genere viuiparo
 est. differentia verò pilorum existit duritie, mollitie, longitudine, bre-
 uitate, rectitudine, crispitudine, multitudine, paucitate, ad hæc, colori-
 bus, ut albedine, nigredine, eorūq; medijs. sed nonnullas earum differē-
 10 tiarum per ætates quoq; recipiūt, videlicet cū minora natu, aut maio-
 ra sunt. quod præcipue in homine palam fit. pilosior enī ætate puectus
 redditur homo, & parte priore capitis nonnulli caluescūt. pueri quidem
 mulierēsq; nō caluescūt. viri autem procedente ætate calui euadunt.
 necnon capite homines senescētes canescūt. quod nulli ferè ex cæteris
 15 animalibus accidit manifeste, quāuis equus euidētius q̄ cætera ita affi-
 ciatur. Caluescunt homines parte capitis priore. Canescūt primò tem-
 poribus. sed nemo vel temporibus, vel occipite caluescit. Quibus autē
 animalium pili non sunt, sed pilorum proportionale, ut auibus pennæ,
 piscibus squamæ, ijs etiam nonnulli ex ijs affectibus veniunt ratione ea-
 20 dem. sed cuiusnam rei causa genus pilorum datū animalibus à natura
 est, diximus antè, cū causas partium redderemus. Nūc præsentis ope-
 ris, atq; officij est, ut quibusnā præcedentibus rebus, & quas ob necessi-
 tates hæc eueniāt, explicemus. Causa crassitudinis, tenuitatisq; pili cu-
 tis potissimū est. alijs enim cutis crassa, alijs tenuis: & alijs rara, alijs dē-
 25 sa est: tum differentia humoris inditi consors causæ est. alijs enim pin-
 guis, alijs aquosa est. omnino cutis naturā terrenā esse statuimus. Cum
 enim per summa sit, humore euaporante solida, terrenaq; redditur. Pili
 autem proportionalesq; pilorum non ex carne, sed ex cute oriuntur, cum
 humor in ijs euaporetur, atq; exhalet. quam ob rem crassi ex crassa, te-
 30 nues ex tenui cute proueniūt. quod si cutis rarior, & crassior sit, crassi
 gignētur propter copiam portionis terrenæ, & meatuum laxitatem,
 sed si spissior est, tenuiores exeūt propter meatuum angustiam. Item si
 vapor aquosus inest, breui resiccescens, facit ne pili capiāt magnitudi-

ARIST. DE GENFR AT. ANIM.

nem. at si pinguis est, cōtrā euenit. nō enim facile exiccari potest quod
 pingue est. quam ob rem in totum animalia, quorum cutis crassior est, 35
 pilo sunt crassiore, quāuis non quæ cute maxime ita cōstant magis ita
 habeant pilum, propter eas quas modo diximus causas. vt generi suū
 præbubus, & elephātis, & multis alijs vsu euenit. nam etsi cutem cras-
 siorem boues, elephanti, & pleraq; alia habēt, q̄ sues, tamen pilo tenuio-
 re teguntur. Eadem causa est cur hominū capilli crassissimi sint. capi- 40
 tis enim cutis crassissima est, & humoris plurimū continet. rara etiam
 admodum est. quinetiam vt pili longiores, breuiorē sive sint, causa est,
 q̄ humor qui euaporetur, nō facile exiccari potest. causa verō ne facile
 exiccetur, duplex est, scilicet quātitate & qualitate. nam si humor aut
 multus aut pinguis est, nō facile exiccari potest. idēq; hominum capil- 45
 li longissimi sunt. cerebrū enim quod humidum & frigidum est, largā
 humoris copiam præbet. simplex autem crispū sive oritur pilus exhalatione
 pilorum. nam si fumosa est, præ sua caliditate & siccitate crispum
 efficit pilum. inflectitur enim, quoniā duplici delatione feratur: terre-
 num enim deorsum, calidum sursum fertur: cūq; præ sua imbecillitate 50
 inflecti facile possit, intorquetur. quod pili crispitudo est. Aut igitur ita
 causa reddenda est, aut quoniam parum humoris, multum autem por-
 tionis terrenæ inest, efficitur, vt pili resiccati ab aëre ambiēte cōtrahan-
 tur. Inflectitur enim quod rectum est, si euaporatur, & cōtrahitur, atq;
 conuellitur pilus, quemadmodū cum igne aduritur, vtpote cū crispitudo 55
 conuulsio sit ob humoris inopiam ab aëris continentis calore. In-
 diciū rei est, q̄ & duriores sunt pili crispi, q̄ recti. durum enim quod
 siccum est. simplici autē pilo sunt, quæ humore abundāt. fluit enim hu-
 mor in ijs, nō stillat. quocirca Scythæ incolæ Ponti, & Thraces pilo sūt 60
 promisso, & simplici. nam & ipsi humidi sunt, & aër ambiēs eos humi-
 dus est. Aethiopes cōtrā, qui loca incolunt calida crispo sunt pilo. siccū
 est enim & cerebrum eorum, & cælum ambiēs. Sed sunt quæ quīvis cu-
 tem habeant crassiore, tamē tenuiori sint pilo, ea videlicet causa, quā
 antē exposui. quo enī meatus tenuiores sint, eo pilos enasci tenuiores 65
 necesse est. quapropter ouīū generi tales sunt pili. Vellus enim multi-
 tudo pilorum est. Sunt etiam quæ mollem quidem habeant pilum, sed
 minus tenuem, vt lépores. contrā, quā oves. léporum enim pilus per
 summa cutis enascitur. quā ob rem lōgitudine caret. & simile accidit,
 vt in ijs, quæ lino decerpūtur, quæ quāuis mollia sint, tamē nullam lon-
 gitudinem habent, nec implexum vllū recipiunt. Oues frigidi tractus 70
 contrā, quā homines afficiūtur. Scythæ enim molli sunt pilo. at oues
 Sauromaticæ duro. causa eadem, quæ in omnibus feris, est. frigus enim
 indurat, propterea q̄ cogēdo exiccat. Cū enim calor eximitur, humor
 vnā euaporatur. Itaq; non solum pilus, sed etiam cutis terrena, duraq;
 euadit. causa in feris vita agrestis est. In cicuribus autem his loci frigis 75

ditas. Indicium velechini pelagici faciūt, quorū vsus contra vrinæ stil-
 licidia est. quippe qui frigiditate maris præalti, in quo degūt (sexaginta
 enim atq; etiā amplius passuū gurgite oriūtur) ipsi quidem exigui sint,
 sed aculeos grādes durōsq; gerāt. causa magnitudinis est, q̄ incremētū
 80 corporis diuersum eo est. Cum enim parū caloris obtineāt, neq; cōco-
 quere possint, multum ob eā rem habent excremēti. aculei autē & pili
 & reliqua generis eiūsdē excremēto nascūtur. duri verò & rigidi modo
 penē lapidis cōstant, propter frigus & gelu. eodēmq; modo cætera, quæ
 terra gignit, duriora, terrosiora, lapidosioraq; gignūtur locis aquilonijs
 85 q̄ austrinis: & vëto expositis, q̄ concauis, & quietis. frigent enim omnia
 magis, humórq; euaporatur. Indurat igitur tū calor, tū frigus. Namq;
 euenit vt ab vtrīsq; humor euaporetur, scilicet à calore per se, à frigo-
 re per accidens. Vnā enim cū calore humor abstrahitur. nullus enī hu-
 mor sine calore est. sed frigus nō modo indurat, sed densat etiam: calor
 90 vero laxat, rariorāq; facit. Eadē causa est, vt natu grandibus duriores &
 pili, & pennæ, & squamæ reddātur. cutes enī duriores crassiorēsq; effi-
 ciūtur senescēte ætate, resiccātur enī. & quidē senectus ipsa, vt nomē si-
 gnificat, terrena est, quoniā sine calore est, & cū calore humor defluit.
 Calui omniū maxime animalīū homines aperte efficiūtur. quod genus
 95 affectionis generale quodāmodo est. nam & plātārū aliæ semper fron-
 dent, aliæ frondē amittunt. Et aues quæ certo tēpore se abdunt, & latēt,
 pennas amittūt. qualis affectus caluitiū in hominibus est, quibus acci-
 dit, vt caluescant. Cū enim paulatim & frōdes & pennæ & pili defluāt,
 vbi vniuersim hic affectus euenērit, vocabula accipit hæc, caluescere,
 100 defrondescere, depēnescere. Causa autē huius affectus inopia humoris
 calidi est, qualis præcipue est humor pinguis. quocirca plātæ, quæ pin-
 gues sunt, frōde perpetua virent. sed de his aliās. sunt enim ijs vel aliæ
 causæ huius comites affectionis. Euenit hoc plantis hiberno tempore.
 mutatio enim hæc potior, q̄ ætas earum est. Animalibus etiam, quæ la-
 105 tent, idem tempus iacturæ est. Sunt enim, minus, quàm homines natura
 humida atque calida. homines autem suis ætatibus hiemem æstatēmq;
 agūt. quam ob rem nemo antē, q̄ coire incipiat, caluescit, sed à venereo
 coitu potius id euenit. scilicet ijs, qui sua natura sint eò propensiores.
 Cum enim cerebrum frigidissimū omnium corporis partium sit, tum
 110 rei venereę vsus refrigerat. caloris nanq; sinceri naturalisq; secretio est.
 itaq; cerebrū sentit merito prius. quæ enim imbecilla vitiosāq; sunt, cau-
 sa parua, exiguoq; momēto immutant. Quapropter si quis cogitet vt &
 ipsum cerebrū parum calidū est, magisq; talē esse obductā cutē neces-
 se est, atq; etiā magis naturā pilorū, videlicet quāto plus ipsa caloris ori-
 115 gine distet, recte ita venire existimabit, vt qui semē ferant, ea ipsa ætate
 caluescāt. qua semē emittāt. eadē causa est & vt priore capitis parte cal-
 uescant, & vt hominibus solis omniū animalīū id eueniat. quod enim
 hhh.j.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

parte priore cerebrū continetur, hinc ea parte caluescimus. quod autē homo maximum humidissimūq; cerebrum habet, hinc solus animalium ita afficitur. mulieres non caluent, quoniam natura earum similis puerorum naturæ est. vtraq; enim sterilis seminalis excrementi est. spadones etiam non caluescunt, quoniam in fœminam mutantur, & pilos qui postea gignuntur, aut non producunt, aut amittunt si forte habēt, præterquam pubem, quam mulieres etiam habent, cū cæteris illis careant. oblesio enim hæc, mutatio de mare in fœminam est. causa vero, ut quæ latent, rursus pennas recipiant, quæq; frondem amiserint, denuo frondescant, caluis autem nunq̄ redeat pilus, q̄ anni tempora illis mutationem corporis magis afferunt. Itaq; pro temporum mutatione vicissitudo gignēdi amittendiq; sequitur, ut animalia pennas pilosve, plætæ frondes, aut dimittant, aut recipiant. At vero hominibus per ætatem evenit ver, æstas, autumnus, hiems. Itaque cum ipsæ ætates non permulentur, fit, ne affectus qui ob eas accidunt, permulentur, quanq̄ similis causa est. ac de cæteris pilorum affectionibus diximus ferē.

Quam ob causam homines canescant.

Cap. III.

Olorum autem causa cæteris quidem animalibus cutis natura est, ut & unicolora sint, & varia. sed hominibus nihil causæ cutis affert, nisi ad canitiem, videlicet eam, quæ morbo, non quæ senio accidat. nam eo vitio corporis, quod vitiligo vocatur, pili efficiuntur albi. sed si albi sunt pili, cutem albedo non sequitur. cuius rei causa est, quod pili è cute exeunt. Itaque si cutis ægrotat, extenuatq; est, pilus quoque ægrescit. ægritudo autem pili, canities est. ætatis vero illa canities inopia & exilitate caloris contrahitur. Omnis enim ætas labitur in frigiditatem, cū iam corpus inclinatur & cōsenescit, senectus enim frigida est & sicca. De alimēto autem quod quācunq; partē corporis subeat, ita intelligendum est, ut calore proprio concoquatur, qui cum agere nequeat, deprauetur altio, & aut repletio sequatur, aut egritudo. sed de eiusmodi causa postea differemus, cū de incremēto & alimēto agemus. Quibus igitur hominibus natura pilorum parum calida est, plusq; humoris subit, calor proprius nequit concoquere: atque ita humor putrescit calore aëris ambiētis. fit enim putredo quæq; à calore, sed non suo, natiuōq; ut alio loco exposui. putredo autem & aquæ & terræ & quorumvis eiusmodi corporum fieri potest. quam ob rem terreni etiam vaporis putredinem nouimus, quæ sitis vocatur. etenim sitis, caries vaporis terreni est. Itaq; in pilis quoq; alimentum tale cum non concoquitur, putrescit, atque ita efficitur ea, quæ canities appellatur. quæ alba propterea est, quod & sitis vnus carioforū ferē albus est. cuius rei causa est, quod multum aëris cōtinet. Omnis enim vapor terrenus vim habet aëris crassioris. sitis enim quasi respondens pruina

existimatur. nā si vapor se efferēs cōcrescit, pruina fit: sin putrescit, situs.
 120 quapropter vtraq; per summa hærent. vapor enim per summa est, & re-
 cte à poëtis in comœdijs trāffertur conuicio in canitiem, cum senectus
 30 tis situm, pruina nominant. alterū enim genere idem est. vapor nanq;
 que est, hoc ita esse indicium est, q̄ plarīsq; per ægritudinē pili canue-
 125 rint, mox valetudini restitutis nigruerint. causa est quod per ægritudi-
 nem, vt totum corpus inopia caloris naturalis laborat: sic partes etiam
 35 minimæ eadem participant labe. multum autem excrementi cōsistit in
 partibus corporis. quam ob rem in pilis etiam cruditas est, quod cani-
 ciem faciat, pōst vero cū cōualuerint, & vires receperint, denuo mutā-
 30 tur, & quasi iuvenes ex senibus redduntur, affectionēsq; proinde mu-
 tantur. rectē etiam dixeris morbum esse aduentitiam senectutē, senec-
 tutem autem esse morbum naturalem. Itaque morbi nōnulli idem fa-
 40 ciunt quod senectus. tempora autē primo canescūt, quod occiput va-
 cat humore, cum nō contineat cerebrum, sinciput vero habet multum
 humoris. quod autem multum est, difficile id putrescit. At in temporū
 pilis nec tam parum humoris est, vt concoqui possit: nec tam multum,
 vt putrescere nequeat. Cum enim is locus medius inter vtrosq; sit, ex-
 45 tra vtrunq; affectum esse potest. causa canitiei humanæ dicta iam est.

¶ Quam ob causam nonnulla animalia pilis, aut ijs, quæ pilorum
 vice fungantur, immutentur. Cap. V.

5 Aeteris autē animalibus, ne per eam ætatē hoc idem
 manifeste eueniat, causa est eadem, quam de caluitio
 diximus. Parum enim cerebri, idq; minus humidum
 habent, vt calor ad concoquendū sufficiat. Equis ma-
 xime omnium, quæ nouerimus animalium, canities
 innotescit, quod os in quo cerebrum, tenuius, q̄ cetera
 pro magnitudine habeant. argumentū est, q̄ ictus in eo loco periculo-
 sus est. vnde illud Homeri, Et qua setæ hærent capiti, letalēque vulnus
 Præcipue fit equis. Cum igitur præ tenuitate ossis affluat humor, & per
 10 ætatē calor deficiat, pili isti canescūt. Rufi etiā celerius, q̄ nigri cane-
 scunt. nā & rufitas quasi imbecillitas pili est. Imbecilla autem quæq; ce-
 lerius senescūt. Grues senescentes effici nigriores aiunt. cuius affectus
 causa esse potest, q̄ pennarum natura earum albicet, plūsque humoris se-
 nescentibus ijs constituitur in pennis, q̄ vt facilius putredini pateat.
 15 Canitiem autē effici putredine quadam, nec esse, vt quidā putant, ari-
 ditatem, indicatiū est, q̄ pili, qui vel pileo, vel alio tegmine operiūtur, cele-
 rius canescūt. Flatus enim putredinē prohibent. operimentū autē flatū
 arcet. Iuuat etiam olei aquæ mixti perunctio. aqua enī refrigerat, oleū
 vero ne celeriter exiccet, prohibet. aqua enim facile reficcatur. Cani-
 20 tiem autem nō esse ariditatem, nec pilum vt herbā exiccatum albesce-

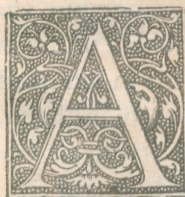
hhh.ij.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

re, indicium est, quod pili nonnulli cani illico oriuntur, at nullum oritur aridum. multi etiam suo extremo albescent. in ultimis enim actibus nullis calor minimus habetur. ceteris animalibus quibus pili albi gignuntur, natura, non affectu id euenit. Causa autem colorum in ceteris, cutis est. Alborum enim alba est cutis, nigrorum nigra, variorum permixtorumque partim alba, partim nigra esse conspicitur. At in homine cutis nulla causa est. Qui enim sunt albi, admodum nigros habent capillos. causa est quod homo omnium maxime tenuem cutem habet. pro magnitudine itaque nihil ad pilorum mutationem cutis valet: imò præ sua imbecillitate ipsa mutatur, & vel à sole vel à flatu redditur nigrior, nec pili ullo pacto cum ea mutantur. At verò in ceteris cutis vim loci præ sua crassitudine obtinet. itaque fit, ut pili pro cute immutentur, cutis autem ipsa nihil à flatu aut sole afficiatur.

De coloribus animantium.

Cap. VI.

Nimalium vero alia unicolora sunt (appello unicolora, quorum genus totum unum habet colorem, quomodo leones fului sunt omnes, idemque in auibus, & piscibus, & reliquis animalibus omnibus intelligi volo) alia versicolora sunt. sed toticolora ea dico, quorum corpus totum quidem eundem habet colorem, sed non omnium eundem, ut bos totus est albus, aut totus est niger. Alia varia sunt, idque dupliciter. aut enim genere, ut panthera, ut pavo, & piscium nonnulli, ut quæ thrassæ vocantur. aut non genere toto, sed parte. ut boues, ut capræ interdum variæ generantur, in auium etiam genere columbæ & alia pleraque. Transcunt vero toticolora multo magis, quam unicolora, tum in colorem sui generis simplicem, ut ex albis nigra, & ex nigris alba reddantur: tum vero in mixtum ex ijs, quoniam in totius generis natura inest, ne unum habeat colorem. hinc enim facile utroque versus mouetur, ut vicissim mutetur, & variū efficiatur. unicolora contra, nunquam enim mutantur, nisi per affectum, idque raro. iam enim perdix visa est alba, & coruus, & passer, & vrsa. Accidunt hæc, cum in generatione peruertuntur. facile enim moueri deprauarique potest quod paruū est. tale autem quod gignitur est. Principium enim ijs, quæ gignuntur, in paruo consistit. Aquis etiam immutantur ea potius quæ sua natura toticolora, genere autem versicolora sunt. calidæ enim aquæ pilum faciunt album, frigide nigrum. quomodo platis etiam euenit. causa est, quod calida plus aeris habent, quam aquæ. Aer autem perlucens, albedinem facit, quæ admodum spumam quoque effici certum est. Ut igitur cutes per affectum albae, differunt ab ijs quæ tales natura sunt: sic pili inter se differunt, qui morbo, aut ætate, quique natura albuerint, scilicet eo, quod causa est diuersa. alteri enim calore naturali, alteri alieno albi efficiuntur. albedinem vero omnibus aer vaporosus præbet inclusus. quæ ob rem quæ unicolora non

sunt, vetre omnia plenius albēt. calidiora etiam suauioraq; sunt omnia
 30 alba ferē eadem de causa. concoctione enim dulce efficitur: concoctio
 autem calore. eadem causa vnicoloribus quoque, sed aut nigris, aut al-
 bis, reddenda est. caliditas enim atq; frigiditas causam habent naturæ
 cutis, & pilorum. membrum enim vnumquodq; suum habet calorem.
 Quinetiam linguæ simplicium ac variorū inter se differunt, atq; etiam
 35 ipsorum simplicium, sed versicolorum, vt alborum & nigrorum. causa
 vero est, quod ante dixi, q̄ variorum cutes varię sunt, alborum albę, ni-
 grorum nigrę. linguam autem perinde ac partem aliquam esse exte-
 riorem putandum, qualis manus, aut pes est, quanq̄ ore operiatur. Itaq;
 cum variorum cutis non sit vnicolor, cutis quoque linguam ambien-
 40 tis ea ipsa causa est. Mutant colores auum nōnullę, atque etiam qua-
 drupedum syluestrium aliquę per tempora anni. cuius rei causa est, q̄
 vt homines per ætatem mutātur: sic illa per tempora. plus enim disci-
 men hoc in ijs potest, quā mutatio ætatis. varia etiam magis sunt, quę
 vario magis cibo vescuntur. quod parte plurima dixerim, idque recta
 45 ratione, vt apes vnicolores sunt magis, q̄ crabrones, aut vespæ. nā si cibi
 causę sint mutationis, merito ciborum varietas facit, vt magis euariēt
 motus, & alimenti excrementa, ex quibus & pili, & pennę, & cutes gi-
 gnuntur. Ac de coloribus & pilis satis definitum sit ad hunc modum.

De voce animantium, & eius mutatione. Cap. VII.

DE voce, cum animalium alia vocis grauioris sint, alia a-
 cutioris, alia firmę, ac in vtranq; exuperantiam modi-
 ce constantis, cūmq; etiam alia magnā vocem, alia par-
 uam reddant, & leuitate aut asperitate, flexibilitateque
 5 aut rigiditate discrepent, considerādum quas ob cau-
 sas hæc singula habeantur. Igitur acuminis grauita-
 tisq; causam eandem esse arbitrandum, quam mutationis, cum minora
 maiorq; natu mutantur. Cætera enim omnia cum natu minora sunt,
 vocem mittunt acutiorem, vituli autem bubuli grauiorem. quod idem
 10 maribus etiam & fœminis eius generis euenit. Cū enim in cæteris ge-
 neribus fœmina vocem mittat, q̄ mas acutiore (quod maxime in homi-
 ne patet. hanc enim facultatē natura homini potissimū tribuit, quoniā
 oratione solus animalū homo vtitur, orationis autem materia vox est)
 cum inquam cæterę fœminę acutius sonent, contrā in bubus est. Vac-
 15 cę enim grauius quā tauri sonāt. sed cuiusnam gratia vocem anima-
 lia habeant, & quid vox sit, & omnino quid sonus, & strepitus, partim
 in ijs quę de sensu, partim in ijs quę de anima differuimus, explicatum
 est. Cum autem graue in tarditate motus consistat, acutū vero in ve-
 locitate, utrū quod moueat, an quod moueatur, causa sit tardi aut velo-
 20 cis, quærendum est. quidam enim quod multū est, tarde moueri: quod
 parum, velociter id moueri aiunt: eāmq; esse causam, vt alia vocem gra-

hhh. iij.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

uem emittant, alia acutū quod recte aliquatenus dicitur, sed non recte
in totum. genere enim recte dici videtur graue in magnitudine quadā
esse eius, quod mouetur. nā si hoc ita esset, paruam, eandemq; grauem
emittere vocem nō facile liceret, nec magnā, & eandem acutā. Videtur 25
etiam grauitas vocis naturā generosioris esse, nec nō in modulatu gra-
uis modulus præstantior incitato est. perfectū enim in superantia con-
sistit. Grauitas autem superantia quædam est. Sed cum acutum & gra-
ue in voce diuersa sint à magnitudine vocis & paruitate (est enī & acu-
ta magna, & parua grauis) simili modo medius eorum tenor ambigit, 30
quoniam alio definienda sit magnitudo vocis & paruitas, nisi multitu-
dine eius quod mouetur, & paucitate? quod si definitione illa statuens-
dum sit acutū & graue, accidet vt eadem sint grauis magnāq; vocis, &
acutæ parūq; vocalia. sed enim causa est, q̄ magnum & parū, & mul-
tum ac paucum nō eodem accipiūtur modo: sed altera simpliciter, al- 35
tera respectu quodā. magni uoca enim sunt, eo q̄ multū simpliciter est
quod mouetur. parui uoca, eo q̄ parū. graui uoca autē & acuti uoca eoq;
respectu inter se habito differentiā hanc recipiūt. Nam si quod moue-
tur, superat vires eius quod mouet, tarde quod fertur ferri necesse est:
si superatur, velociter. Itaq; quod valet, interdū multū pro viribus mo- 40
uens tardum efficit motū: interdū velocem, si superat. eadēq; ratione
quod debile est, si plus mouet q̄ vires patiuntur, tardū efficit motum. si
parum præ sua imbecillitate, velocem. Causæ contrarietātū hæ sunt, ne
aut omnia minora natu vocem mittant acutā, aut maiora graue, neq;
mares & fœminæ æque omnes aut grauem, aut acutam. Ad hæc, vt & 45
ægri acutū sonent, & qui bene valent, atq; etiam vt senescentes vocem
mittant acutiorē, quanq̄ senilis ætas contraria iuuenili est: plurima ta-
men parte, minora natu & fœminæ acutæ sunt vocis, cum præ sua im-
becillitate parū aëris moueāt. fertur enim velociter quod parū est, velo-
citas autē acutē in voce est. Vituli & vaccæ partem quā mouent, non 50
habent validā, alteri propter ætatē, alteræ propter fœminei sexus natu-
ram. Cum tamen moueāt, multum graue sonant. Graue est enim quod
grauiter mouetur, multūq; aëris tarde fertur. multū autem ea mouēt,
cum cætera parum moueant, quia vas per quod primū spiritus fertur
amplum in ijs est, multūq; aëris mouere cogitur. cæteris angustius 55
ac parcius est. ætate autē procedente vires ea pars recipit, quæ in vno
quoq; moueat. Itaq; in contrariū mutatur, vt quæ vocem acutā mitte-
bant, grauiorem q̄ prius mittant. quæ autem graue, acutiorem. quam
ob rem tauri acutius sonant q̄ vituli, & vaccæ. Vires autem omniū ner-
uis cōtinentur. quapropter cum ætate florent, robustiora sunt. minus 60
enim compacta neruatq; sunt, quæ minora natu adhuc sunt. Item re-
centiorū nerui nondū intenduntur: senescentium iam laxātur. quā ob
rem ad motū quoq; sunt imbecilliora. sed potissimū tauri neruoli sunt:

& eorum cor ita cōstat. Itaq; contentiorem eam obtinent partem, qua
 65 spiritū mouēt, quasi fidiculam intentā. talem cordis bubuli esse naturā
 significatur, vel eo osse, quod in nōnullis gignitur. ossa enim naturam
 neruorum requirunt. Execta omnia in fœminā mutantur, & quoniam
 vires neruosa in suo originali principio laxantur, similem fœminis mit-
 tunt vocem. laxatio verò similis fit, vt si quis fides intēdens adhibuerit
 70 pondus quod annexū reddat contentiores, quomodo textrices faciūt,
 quæ, cum stamina distenderint, annectunt quas læuas vocant. ita enim
 natura quoq; testiū annexa meatibus feminalibus dependet, qui mea-
 tus ex vena tendunt, cuius origo ex corde est, iuxta ipsum principiū,
 quod vocem moueat. quā ob rem meatibus feminalibus immutatis ad
 75 eam qua semē excernere possunt ætatem, pars illa quoque vnā cum ijs
 immutatur, qua immutata, vox etiam mutatur, maxime scilicet mari-
 bus. sed fœminis etiam idem accidit, quanq̃ obscurius. quod quidā hir-
 cire appellant, cum vox mittitur inæqualis. pōst vero restituitur in se-
 quentis ætatis grauitatem, aut acumen. Sublatis igitur testibus, tentio
 80 quoq; meatuū laxatur, quomodo in fidicula & stamine, sublato ponde-
 re. laxatis his, principium quod moueat vocem, eadem ratione laxatur.
 Causa hæc est quā ob rem execta mutetur in fœminam, tum voce, tum
 etiā reliqua forma, quoniā ita accidit, vt principium laxetur, ex quo in-
 tentio corporis est: non, vt quidam existimant, q̃ testes ipsi copula sunt
 85 multorum principiorū. sed paruæ mutationes causam afferūt magna-
 rum mutationū, non sui ratione, sed cum euenit, vt principiū vnā cum
 ijs ipsis mutetur. principia enim quāuis magnitudine parua sint, tamē
 facultate sunt magna. hoc est enim principiū esse, vt ipsum quidem cau-
 sa sit multorū: sed ipsius nulla sit superior causa. Caliditas etiā aut fri-
 90 giditas loci confert eodē, vt natura tale cōstituatur animal, quod aut
 grauem, aut acutam vocem emittat. Spiritus enim calidus crassitudine
 sua grauitatem efficit vocis: frigidus præ sua tenuitate cōtrarium facit.
 quod vel in tibijs patet. qui enim calidiore vtuntur spiritu, & talē emit-
 tunt, qualem siticines, & lamentātes, grauiorē sonū inspirāt tibijs. aspe-
 95 rioris autem vocis, aut læuioris, omnis deniq; huiusmodi inæqualitatis
 causæ est, membrū, instrumentūmq; per quod vox fertur, cum aut aspe-
 rum est, aut læue: deniq; aut æquale, aut inæquale. constat hoc ita esse,
 cum aliquid humoris in arteria inest, aut asperitas affectu aliquo fit.
 tunc enim vox redditur inæqualis. flexibilis autem vocis instrumentū
 100 molle causa est, vt rigidæ durum. molle enim parcius dispēsari potest, &
 varium fieri: durum nō potest. & molle quidem tam magnā q̃ paruam
 reddere vocem potest, & proinde tum grauem, tum acutā. facile enim
 spiritum dispensat, ipsūmq; de facili magnum, paruūmq; fit. quod autē
 durum est, indispensabile est. De voce igitur, quæ nō antè disseruimus,
 105 cum de sensu aut de anima ageremus, hunc habeant modum.

hhh.iiij.

ARIST. DE GENERAT. ANIM.

¶ Quare dentes à natura sunt constituti, & cur partim decidant, denuoq; nascantur, partim autem non. Cap. VIII.

E dentibus non rei vnius, aut eiusdem gratia, animalia eos habere omnia: sed alia ad cibum, alia ad vocis orationem dictum antea est. sed cur priores gignantur primo, maxillares post: & hi non decidant, illi decidant, ac denuo nascantur, hanc rationem disputationi de generatione cognatam esse putandum est. Differuit igitur de his & Democritus, sed non bene. non enim omnibus consideratis, causam reddidit vniuersim. Ait enim decidere, quoniam properant, & ante tempus oriuntur. nam ad ætatem penè florentem nasci per naturam debere. causam autem ut ante tempus gignantur, vsui tribuit lactis. & sus lactet, qui tamen dentes non amittit: & quæ dentes habent serratos, omnia lactet, quanquam nonnulla eorum non amittunt nisi caninos, ut leones. hoc igitur ille errauit exponens vniuersim, cum id non animaduertisset, quod in omnibus eueniret. At agere ita oportet. qui enim differit, vniuersim ac de omnibus dicat, necesse est. Sed cum naturam ita subijciamus scilicet ratione ducta ex ijs quæ cernimus, ut neque deficiat, neque frustra agat quicquam in singulis, quoad eius fieri potest, quæ autem cibum assumere debent post lactis usum, instrumenta habeant necesse sit ad cibum conficiendum: si ita eueniret, ut ille dicit, ad pubertatem, natura profecto deficeret agendo rem, quam facere posset, atque opus naturæ fieret præter naturam. Violentum enim præter naturam est. Generationem autem dentium euenire violenter asseuerat: sed hoc verum non esse apertum ex his, alijsque huiusmodi rationibus est. Oriuntur autem prius ij, quam lati, quod & officium eorum prius est. secatur enim prius quam molitur quod comeditur. sunt autem illi molendi officio delegati, hi verò secant. tum etiam quod res minor, et si simul inchoatur: tamen celerius solet perfici, quam maior. Minores autem primores, quam maxillares sunt. nec non maxillares os à latere latum: in ore angustum est. Itaque ex ampliore plus alimenti affluere necesse est, ex arctiore minus. lactis autem vsus ipse nihil confert, quanquam lactis calor faciat ut dentes ij oriantur. indicium est, quod & ipsorum lactentium infantes qui calidiore utuntur lacte, ocyus dentiunt. calor enim vim obtinet augendi. Decidunt qui prodierint primi, tum notæ melioris gratia, tum necessario. melioris ratione inquam, quod cito hebetescit quod acutum est. Itaque alteros succedere in officium oportet. lati autem non hebetantur: sed tempore dumtaxat attriti læuigantur. necessario verò decidunt, quod maxillarium radices in lata nituntur maxilla, & valido osse continentur: primorum autem in tenui. unde fit, ut infirmi & mobiles sint. nascuntur autem denuo, quod in osse adhuc nascente oriuntur, & cum tempus adhuc est ad dentium generationem idoneum. cuius rei indicium est, quod maxillares diu

oriuntur. Vltimi enim vicesimo anno exeunt. nonnullis etiam senescē-
tibus omnino prodierunt, qui loco vltimo habētur: quoniam multum
alimenti in amplitudine ossis continetur. At verò prior pars ossis præ
sua tenuitate cito perficitur, nec excrementum in eo fit, sed in debitū
45 incrementum absimitur alimentum. Democritus vero missa ratione,
cuius causa agatur, omnia referēda censet ad ea quibus natura vtitur,
quæ talia quidem sunt, sed alicuius causa, & notæ melioris gratia su-
mūtur. Itaque nihil prohibet, quo minus ita dentes fiant, & decidant,
sed nō propterea: sed propter finem. hæc autem ipsa causæ sunt, vt mo-
50 uentia, & instrumenta, & materia. Nam & spiritu magna ex parte age-
re consentaneum, vt instrumento, est. vt enim nonnulla artium instru-
menta vtilia sunt ad plura, verbigratia in excusoria malleus, & incus:
sic in rebus à natura institutis spiritus varium exhibet vsum. simile di-
ci videtur, cum causas necessario esse dicunt, vt si quis propter cultel-
55 lum tantummodo aquā exisse ijs qui intercute laborant, non etiā pro-
pter sanitatem, cuius causa secuit cultellus, existimet. Sed de dentibus
cur partim decidant, ac denuo nascantur, partim nō, & omnino quam
ob causam fiant, dictum est. dixi etiam de cæteris membrorum affecti-
bus, qui non alicuius causa, sed necessario veniāt, & quam ob causam,
60 videlicet eam cui motum tribuimus.

QVINTI ET VLTIMI LIBRI, DE GENERATIONE
ANIMALIVM FINIS.

INDEX IN DVOS ARISTOTE-
LIS LIBELLOS, PRIOREM DE COMMUNI ANIMALIVM
 gressu, & posteriorem de communi animalium motu, duplici con-
 stitutus numero, quorum prior libellum indicat, posterior libelli
 lineam: & si tertius subsequatur, lineam eiusdem libelli indicabit:
 & si quartus, eodem modo.

Actio in rebus gerendis à duabus propo-
 sitionibus ducitur. 2.212
 Agentia à quibus concitantur 2.237
 Agendi & patiendi principium inter ea quæ mu-
 tuam habent naturam 2.287
 Quæ aguntur sine ratiocinatione, ea celeriter agun-
 tur, & quare 2.229
 Affectiones pariunt notio & visum, & quare.
 2.388.
 Ambulans si ad parietem adhærescat, linea ob-
 torta erit, & quare 1.281
 Anguillis pinnulæ binæ 1.221
 Anguillarum motus qualis 1.211
 & in terra. 2.22.
 Anguillæ duab⁹ pinnulis, & reliquo corporis im-
 pulsu motum faciunt 1.320
 Anima non necessario in quocq⁹ membro 2.272
 Anima quomodo motum affert corpori 2.177
 Animæ motricis origo quare à corde 2.314
 Anima siue spiritus nativus movet animal.
 2.336.
 Anima, vide etiam Spiritus.
 Animal quæ motum afferant 2.183
 Animalibus immotum est statuendum princi-
 pium. 2.138
 Animalium motionis quodnam initium. 2.177
 Animalium motio communis varia 2.5
 Animalium motor princeps necessario in aliquo
 initio situs esse debet 2.289
 Animalium per locum se moventium motus bi-
 fariam. 1.45
 Animal cum per locum movetur an quippiā de-
 beat quiescere: an item cum ex se alterascit &
 augetur 2.157
 Animalia quomodo moventur, & eorum collatio
 cum quadrigis & cylindris 2.243
 Animalia quomodo impetum capiunt, vel ad mo-
 tum vel ad actionem 2.235
 Animalium impulsus exitu terminatur & fine.
 2.197.
 Animal quod erectū ingressurū est, necessario bi-
 pes, & necessaria eius alia affirmatio. 1.376
 Animalia quæcunq⁹ instrumentarijs v⁹sa partib⁹
 progrediuntur, illas discretas nō habent discri-
 mine partis prioris & posterioris 1.161
 Animal sanguineū & pedatū nullū progredi po-
 test, nisi nodus flectatur 1.410
 Animal sanguineū, vide etiam Sanguineum.
 Animal pedatum nullum erectum & stans, con-
 tinenter & tutō incedere potest 1.288
 Animalia omnia pedes habentia ipsos pares ha-
 bent. 1.235. & quare. 240.
 Animalia fluctuantia quomodo moventur.
 1.308.

Animata causam afferunt motui aliorū. 2.178
 Animal movetur & ingreditur vel appetitione,
 vel optione, alteratione tamē facta per sensum
 aut visum 2.204
 Animalia non moventur sine alteratione, & qua.
 2.249.
 Animal appetitio movet 2.201
 Animalia omnia alicuius rei causa & movent &
 moventur 2.181
 Animalia quare per occursum rei moventur.
 2.383.
 Animalia naturali quadam variantur alteratio-
 ne. 2.382
 Animal constitutum vt ciuitas legibus bene in-
 structa & temperata 2.365
 Ante & pone quibus ascribitur. 1.81. & disiungit⁹
 tur sensus opera. 82
 Apes vropygio carent 1.351
 Appetitio præcipua causa motus animalis, & à
 quibus excitetur 2.236
 Appetitio movet animal, & ipsa si movetur, nō
 tamen per locum 2.202
 Appetitio concitat agentem 2.238
 Appetitio affectiones præparat 2.286
 Aquatilibus bene consultum de pinnulis.
 1.524.
 Ardeolæ vropygiū suis comodis parum aptū
 habent. 1.354
 Ardeolarum volatus quomodo fit. ibidem
 Atlantis cælum sustinentis fabula 2.84
 Audacia motus corporis 2.273
 Aves bipedes. 1.16. & quare. 125. & 387.
 Aves quare vt homines non erectæ sint. 1.400
 Aves bipedes sed nō erectæ quare priores corpo-
 ris partes exutas & leues habent 1.510
 Aves quomodo quaternis sese moueāt signis, &
 vtrum volantes an ambulantes 1.326
 Avium ambulatio naturalis originem habet ab
 alis. 1.507
 Avium genus nullum nec consistere, nec proce-
 dere poterit si alæ eximantur 1.509
 Aves si crura de vtraq⁹ coxa truncentur, volare
 non poterunt: nec si alæ eximantur, ambulare
 poterunt. 1.330
 Avium quibus integræ alæ quare volatus deses
 & imbecillis. 1.356
 Aves quæ volaces non sunt, cursum directum cō-
 ficere nequeunt 1.345
 Aves tamen si bipedes vt homines, tamen con-
 trarium agunt inflexum 1.413
 Aves quomodo inflexus parant 1.418
 Aves in cauum crus inflectunt 1.18
 Aves ritu quadrupedum inflexus crurum agunt,
 & quare. 1.504

INDEX.

- Auium & hominū crura flexus aduersos habēt.
1.17.
Auium suffragines quomodo defleantur.
1.515.
Auium femur quomodo deflecti oportet. 1.513
Aues clunem habent 1.394
Auius vropygium ad dirigendum volatum, vt
nauibz gubernaculum 1.341
Aues vropygio reguntur 1.601
Auius vropygium quare affixum 1.341
Aues integram habentes pinnam vropygio ca-
rent. 1.346
Auius bene consultum de alis 1.524
Auium celeriter volantium membra quomodo
afformata 1.367
Aues quomodo similes piscibus 1.598
Aues palmipedes pedum remigatione natāt, &
quare bipedes, itē palmipedes. 1.581. & qua-
re sunt cruribus breuibus 588
Auius omnibus & volucibus bene consultum
de partibus à latere annexis 1.518
Aues, vide etiam Volucres.
- B.
Bacillum quomodo se habet ad manū dum
mouetur. 2.300
Baculator, vide Gerulus.
Bipeda summum obtinent locum in vniuerso
1.134. & quare. 140.
Bipeda sunt quibus summa pars à priore distra-
hitur. 1.124
Bonum euentum seu apparens, boni locum te-
net. 2.193
Brachia homini quomodo inflectuntur. 1.19
Brachium dum mouetur, gibber quiescit 2.32
Buccina inter testata omni ex parte dextra sūt
1.115.
- C.
Calor in animali rerum notione & visum
confectatur, & quare 2.268
Cancri quomodo se mouent 2.496
& 503.
Cancris multipedum omnium maxime sui gene-
ris natura constant 1.552
Cancrorum ingressus consideratio. ibidem.
Cancrorū inflexus est in latus, & quare 1.504
Cancris soli latus parti posteræ simile habent.
1.571.
Cancris vropygio carent 1.569
Cancris non sunt nandi studiosi, neq; in cauemu-
lis se condunt 1.568
Cancris in terra viuunt, & facie rotunda afformā-
tur. ibidem.
Cancrorum forficulus dexter qualis 1.612
Cælum immortale 2.114
Cælum si quid mouet, an hoc immobile, nec vlla
cæli pars sit, nec in cælo condatur. 2.67
Cælum, vide etiam Mobile perpetuum.
Centipedes possunt vel imparibus pedibus in-
gredi. 1.239
Centipedes præfectæ diu viuere possunt 1.188
& quare. 191.
Cylindris cōparatur motus animalū 2.243
Ciuitas legibus bene instructa & tēperata, quo-
modo deinde regi debet. 2.366
Coelites quomodo incedunt 1.580
- Cogitatio affert motum animali 2.183
Cōclusio in rebus gerēdis à duabus ducitur pro-
positionibus. 2.212
Cōclusio in rebus gerendis actio est. ibidem
Cōclusio notio. 2.223
Concubitus motus corporis 2.273
Congrui motus qualis 1.211
Congris, tantum pinnulæ binæ 1.228
Contemplatio in quibus est finis 2.210
Copulæ siue ligamenta, quare animalibus affigū-
tur. 2.21
Copula ipsa alterius partis initium, alterius exi-
tus. 2.290
Copulæ vsus. ibidem.
Cordi sensuum principatus 2.393
Cor tanq̃ abiunctum animal 2.391
Cor rerum agentū imagines effingit 2.390
Cor mouetur motione inuita 2.378
Cor actu plura redditur, & ibi pulchra demon-
stratio. 2.327
Cor si alteretur, multiplices corporis facies anno-
tantur. 2.263
Corporis alterationes quæ 2.266
Corpora naturalia per exuperantiam inter se pri-
mas tenent. 2.361
Corpus omne continuum cuius altera pars mo-
uetur altera quiescente, commune quiddam ha-
bet quo illæ partes committantur 1.148
Crocodili cauernas subeunt 1.559
Crocodili quomodo crura habent & inflectunt.
1.530.
Crurum origo spina capitis 2.322
Crura per partes mouentur ab initio 2.329
Crurum altero progrediente alterius nodum fle-
cti oportet. 1.272
Crus totum dum mouetur coxendix quiescit.
2.34.
Crurum inflexus in animalibus quales 1.410
Crurum & pedum dispositio, vsus, situs & fle-
xio in his quæ mouentur per locum. 1.420
Crura posteriora cū prioribus in motu per trans-
uersum consentiunt. 1.475. & quare. 478.
Cupidinum imagines aligeræ 1.403
Cupiditas motum affert animali 2.183
Cupiditas agentem concitat 2.238
Currentes obquatiēdis manibus celerius currūt,
& quare. 1.57
- D.
Dextrum vnde est cuiq; 1.88
Dextrum sinistro nobilius. 1.144
Dextrum est vnde primum motus ema-
nat. 1.112
Dextram partem esse initium motus quibus ar-
gumentis. 1.97
Dextrum & sinistrum quibus adscribitur. 1.84
& quibus magis declaratur. 91.
Dextræ partes & laeue vnum commune habēt
principium per quod connectuntur. 1.155
& 165.
Dextra parte defensio fit 1.109
Dextra hominis potior sinistra & quare. 1.119
Dextra quadrupedibus dux motus 1.205
Dextra manus mouere, & sinistra moueri apta.
1.101.
Dimensiones quibus animalia distingui poss

IN LIB. DE COM. GRE. SET MOT. ANIM.

sunt sex. 1.65.
Dimensiones magnitudinis quot & quales.

1.38.
Directio quid 1.266
Directio ad vnum procumbit signum 1.267
Directionem nullam esse nisi quid ociosum iaceat. 1.264
Disputantes & interrogantes quare propositionem omittunt manifestiorem 2.225

E.
Lectio, vide Selectio.
Elephantum quomodo se mouent 1.286
Equi aerei quomodo finguntur 1.389
Eorum & eiusmodi animalium progressus.

1.491.
Equi continentem motum saltu agentes, cito laesunt. 1.482
Erucae quomodo progressum moluntur.

1.304.
Erucae rationem dextri & sinistri habent 1.96
Exaque omne pedatum est multipes, & nullum quadrupes. 1.537
Exanguium quaedam praefecta singulis partibus diu viuere possunt 1.185
Expeda quomodo procedunt 1.302
Expeda rationem dextri & sinistri habent. 1.95
Expedum sanguineorum motus quaternis signis absoluitur, & quomodo 1.196
Extremorum duorum medius est ultimus. 2.319

F.
Actor officium praecurrere debet 2.170
Finis selectus boni & commodi rationem habet. 2.191
Finis selectus, non omnis honestus. ibidem
Flexio quid 1.265
Flexio ad vnum procumbit signum 1.267
Flexionem nullam esse nisi quid ociosum sit. 1.264.

Fluctuatio, flexuosus est impulsus. 1.304
Frigus in animali rerum notionem & visum consequitur, & quare 2.268
Fulicae vropygium suis commodis parum aptum habent, & earum volatus 1.354

G.
Allinacei vropygium habent ineptum, ideo directum cursum conficere nequeunt. 1.345

Gallerucae vropygio carent 1.350
Genitale membrum, vide Membrum genitale.

Generationis & interitus idem sibi ipsi causa esse non potest. 2.169
Genua homini quomodo inflectuntur 1.19
Genua quadrupedibus viuiparis quomodo inflectuntur. 1.22
Gerulus soluto motore facile moueri potest. 1.100.

Globus si moueatur, nulla pars omnino quiescit. 2.74
Graue ad summum contendit ab leuiori expugnatum. 2.362

Gressus non fit nisi nodus flectatur 1.269.
Gressus non peragitur nisi terra habitu rigenti consistat. 2.46

H.

Alteribus utraque manu comprehensis maior & concitator saltus additur 1.55
Hirudines volutationibus vtuntur progrediendo. 1.306

Homo bipes. 1.16. & quare. 1.25.
Homo secundum naturam celsus & erectus. 1.142.
Homo quomodo omnia sua membra inflectit. 1.465.

Homo cum vnus omnium erectus sit, crura firmissima habet & maxima 1.379
Hominis dextra pars potior sinistra 1.119
Homo incedere non potest nisi humerorum motus adiuuet. 1.333
Homo praeter caetera animalia sinistram partem habet distinctam & agilem, & quare 1.117
Hominum brachia cauantur, poplites incuruantur. 1.415. & quare. 435.

Homo brachia in cauum, & genua in ambitum contrahit 1.19
Homines tametsi bipedes vt aues, tamen contrarium habent inflexum 1.413
Homo in ambitum crus inflectit 1.18
Hominum & auium crura aduersos flexus agunt 1.17.

Hominum procerosorum incessus qualis. 1.207.

I.

Ignis an in se habeat principium mouendi & quiescendi. 2.145

Immobilis omnis non est pars quae moueatur. 2.49
Immobile a nemine moueri potest 2.135
Impossibile multipliciter dicitur 2.111
Inanima omnia pulsu agitantur externo. 2.148
Inanima vtrum necessario in seipsis habeant principium mouendi & quiescendi 2.143

Infantes, vide Pusiones.
Inflectendi quatuor pares modi 1.457
Inflexus crurum ratio in ijs quae mutantur per locum. 1.420
Ingressus eorum quae per locum mutantur consideratio 1.420
Ingredientium motus qualis 1.47
Initium nobilius 1.143
Insecta praefecta, diu viuere possunt 1.188
& quare. 191.

Intelligens quodammodo nunc agit, nunc non agit: & nunc mouetur, nunc non mouetur. 2.207.

Intestina terrae volutationibus vtuntur progrediendo. 1.305
Intestina terrae rationem dextri & sinistri habent 1.96.

Ira concitat agentem 2.238
Ira redditur appetitioni. 2.188
Iucundum affectari solet 2.269
Iucundae res tristescunt ferè omnes, cum calore & frigore occurrunt 2.271

L.

Lacertae quomodo crura habent, & inflectunt. 1.530
Lacertae cauernas subeunt 1.559
Lacerti dum mouentur, humeri quiescunt 2.33

INDEX.

Lacerti per partes mouentur ab initio 2.329.
 Lacertorum origo spina capitis 2.322.
 ¶ Leue in infimum deprimitur à grauiori domi-
 tum. 2.362.
 ¶ Loca tripartito distinguntur, & quæ illa obti-
 neant. 1.133.
 Locustæ habent vropygium, & ad quem vsum.
 1.569.
 Locustæ pedibus subnituntur, non gressus sed na-
 tatus causa 1.563.
 M.
 Magnitudinis quot & quales dimensio-
 nes. 1.38.
 Manus quomodo se habet ad bacillum
 mouendum 2.302.
 ¶ Membrum quodque non necessario animam
 habere. 2.372.
 Membrum dum mouetur, initium quoad initium
 quiescit. 2.31.
 Membrum animalis si aliquid mouetur, oportet
 etiam aliquid ocari. 2.19.
 Membra corporis superiora & inferiora contra-
 rio ordine assortata, magnitudinis paria respo-
 dent. 1.273.
 Membra corporis cum superiora tum inferiora
 aequalia sunt. 1.278.
 Membra corporis & superiora & inferiora æ-
 quis lateribus triquetram efficiunt figuram.
 1.299.
 Membrum genitale tanquam abiunctum ani-
 mal. 2.391.
 Mēbrū genitale mouet motione inuita. 2.378.
 Memoria quorum est causa 2.275.
 Menti quæ redduntur 2.185.
 ¶ Motus animalium quomodo fit 2.243.
 Motus in aduersum obitur 1.422.
 Quæ mouentur, binis aut quaternis notis mouē-
 tur. 1.193.
 Moueri quod aptum dūtaxat quaternis notis,
 illud sanguine constat 1.179.
 Motionis originē à dextra esse quibus argumen-
 tis. 1.98.
 Motionum omnium principium quod sibi ipsi
 motum affert, & immotum est. 2.9.
 Motus animalium per locum bifariam 1.45.
 Motionum per locum initia quæ 1.41.
 Moueri idem ab eodem non videtur 1.43.
 Mouens necessario quadam facultate & vigore
 niti debet. 2.343.
 Mouens in re quiescente se sustinet. 2.64. & 294.
 Motoris robur ad rem quiescentem æquabiliter
 respondere debet 2.90.
 Moueri si animal debet, aliquid intus statui de-
 bet, & extra ubi moueatur 2.42.
 An extra id quod mouetur aliquid est collocan-
 dum immotū & quiescens quod eius pars nō
 fit, an secus. 2.127.
 Motionis animalium quodnam initium est statu-
 endum. 2.177.
 Motionum opera pulsus & tractus 2.355.
 Mouetur nihil nisi aliquid quiescat 2.17.
 Motionis principium quo loci statuitur in conti-
 nuo, cuius altera pars mouetur altera quiescen-
 te. 1.152.
 Motus eorum quæ sponte mouentur sine altera-

tionē est, animalium autem contrā 2.247.
 Motus omnium quadrupedum fit per transuer-
 sum. 1.25.
 Quod mouetur, nec mouet, alienas vires pati va-
 let. 2.343.
 Mouentur omnia animalia per inflexionem &
 intentionem. 1.334.
 Motus per locum præstatur sine cruris inflexu.
 1.284.
 Motus omnis localis est præscripta causa vnde
 animal mouetur 1.168.
 Motus localis à quibus obitur 1.175.
 Motionem per locum allatum debet vel graui-
 tatem vel leuitatem habere. 2.359.
 Quod mouetur semper ex duarum ad minimū
 partium vsum mouetur 1.59.
 Motus naturalis à nullo retrouersum ciatur.
 1.158.
 Quod mouetur naturaliter, nullam habet sum-
 mæ infimæque partis descriptionem 1.156.
 bene tamen aliarum 160.
 Quod mouetur ex accidenti, ab alio mouetur.
 1.43.
 Motus eorum quæ oriuntur, est vltimum eorum
 quæ prodeunt. 2.203.
 Motor rem mobilem præcurrere debet.
 2.170.
 Mobile quod mouetur naturaliter non distingui-
 tur in mutatione quæ vtrōque versum fiat.
 1.159.
 Motus nullum genus est in rebus mathematicis
 2.29.
 Mobile si mouetur, in alio à se moueri est neces-
 se. 2.48.
 Mobile perpetuum partim à primo agitur mo-
 tore, vt animalia ab appetitu, partim alio mo-
 do. 2.195.
 Mobile perpetuum primum immotum mouet.
 2.201.
 Moturus nauigium vel aliquid instrumento ne-
 cesse est in sua aliqua parte quiescere 2.52.
 Mouens cælum an omnino immobile, nec vlla
 cæli pars sit, nec in cælo condatur 2.67.
 Motum continentem saltu agere difficile.
 1.481.
 Motus corporis tristes iucundive partim in cer-
 tis mēbris, partim in toto sunt corpore. 2.273.
 Motiunculæ animalium à partibus ad initium,
 & ab initio ad partes contendunt. 2.395.
 Motus brachij consideratio 2.295.
 Motionis initium res consecretanda & declinanda
 2.267.
 Motiones inuitæ sunt, quales cordis & genita-
 lis. 2.377.
 Motiones non voluntariæ quæ 2.380.
 Motiones non voluntariæ quare dicuntur.
 2.381.
 Mollia priorem partem & posteriorem in idem
 omnino detorquent 1.132.
 ¶ Mugilibus in lacu Sipharum pinnulæ binæ.
 1.221.
 Multipeda quo modo gradiuntur 1.493.
 Multipedum flexus 1.557.
 Multipeda medium obtinent locum 1.135.
 & quare. 138.

IN LIB. DE COM. GRES ET MOT. ANIM.

Multipeda possunt vel imparibus pedibus ingredi.
 di. 1.239
 Murenarum motus 1.211
 Murenæ nullæ sunt pinnulæ 1.218
 Murenæ in mari agitantur vt serpentes in terra ibidem.
 Muribus quid euenit dum per arenam gradiuntur. 2.45
 Mures aquatiles quomodo crura habent & inflectunt. 1.536
 Mutationes innatæ non ex motu & commutatione se mutuo sequuntur & continentur. 2.385
 Mutatione parua admodum in corpore facta multiplices & longinqua suboriuntur varietates. 2.259

N.

Natatus non conficitur nisi mare obnixereluctetur 2.47
 Natatus fieri nō potest nisi nodus flectatur, & quare 1.270
 Natationem nullam esse nisi quid ociosum iaceat. 1.264
 Natantia quando saliant natando 1.318
 Nauigium qui impellit cum ipse in nauigio sit, nauigij mouendi author esse non potest. 2.62.
 Nauis temo si paululum trāfferatur longe diuersa proræ positio videtur 2.261
 Natura nihil præter sui ipsius normam fingit, & molitur. 1.408
 Natura nihil frustra machinatur 1.34 & 224. & 418.
 Nervi dum animal mouetur, sunt tanq̃ rotæ quadrigarum 2.246
 Nodi quare animalibus affiguntur 2.21
 Nodus non inflectitur nisi quid interquiescat. 1.412.
 Notio in animo, rei gerendæ vim habet 2.254
 Notio agentē parit affectionē, & quare 2.388
 Notiones animæ alterant 2.252
 Notio excitat appetitionem 2.237
 Notione affecti tum horrore tum metu perculsi videntur. 2.256

O.

Onera quare parti non mouenti, sed mobili poni debent 1.102
 Ossa dum animal mouetur, sunt tanq̃ ligna & ferrum quadrigarum. 2.246

P.

Palæstritæ per puluerem in genua subsidetes, non tuto procurrunt 1.290
 Partium quæ alterantur aliæ augentur, aliæ diminuantur. 2.250. & 384.
 & causæ. 386.
 Partium interiorum corporis formatio, & partium instrumentariorum secundum initia commutatio. 2.277
 Partes instrumentariæ congrue affectiones præparant. 2.285
 Partes sunt quæ inuitis motionibus mouentur, & plurimæ non voluntarijs 2.376
 Pars summa & infima omnibus viuētibz. 1.67.
 Pars summa quæ item infima 1.71

Partis quæ flectitur alia nota mouetur, alia in nodis quiescit. 2.24
 Parti cuiq̃ corporis opus est in seipsam aliquid retinere, vnde initium motæ partis proficiscitur. 2.34
 Partium cælestium motus consideratio. 2.105
 Pars, vide etiam Membrum.
 Patiendi & agendi principium inter ea quæ mutuum habent naturam 2.287
 Pauoni vropygium an vtile 1.362
 Pauones vropygium ineptum habet, ideo dictum cursum conficere nequeunt 1.344
 Pauor motus corporis 2.273
 Pentathli, vide Quinquertiones.
 Perpetuum quod est, id pulchrum 2.198
 Pes a pedo, id est, solo 1.130
 Pedis nomine quid intelligitur 1.128
 Pedes quæ habent, illos pares habent & quare. 240.
 Pedes habentia vtroq̃ obuertorum crurum ordine & consistunt & pondus gestant 1.270
 Pedum proiectiones in cursu indicant motus initium a dextra esse parte 1.105
 Pinnulæ ad nandum vtilis, pedes inutiles. 1.596.

Pisces expedes. 1.16. & quare. 592.
 Piscibus pinnulæ quot 1.319.
 Pisces caudæ gubernaculo reguntur 1.602
 Piscibus quomodo similes aues 1.598
 Piscium planorum progressus qualis 1.322
 Pisces rhombi effigiem referentes quomodo nantant. 1.579

Polii, vide Vertices.

Porphyriones vropygium parum aptum suis comodis habet, & earū volatus qualis 1.353
 Positionis differentia quot 1.38
 Principium immotum animalibus est statuedum. 2.138
 Principium agendi & patiendi inter ea quæ mutuum habent naturam 2.287
 Prius posteriori nobilior 1.144
 Priores partes & posteriores commune habent principium per quod connectuntur 1.156
 Propositiones duæ in rebus gerendis conclusio, nem afferunt. 2.212
 Propositiones conclusionem afferentes connectuntur re commoda & possibili 2.223
 Prosilientium motus qualis 1.47
 Pulsus motionis opus 2.355
 Pulsus initium motiones per locum 1.41
 Pulsus per se agit 1.42
 Purpura omni ex parte dextræ 1.115
 Pusiones omnes pomilionem referunt 1.384
 Pusiones quare recti incedere nequeunt. 1.383.

Pusiones serpunt sine cruris inflexu 1.285

Q.

Quadrigris agitatæ comparantur motus animalium 2.241
 Quadrupeda quomodo mouentur. 1.211.

Quadrupedum dextra dux motus 1.205
 Quadrupedum omnium motus fit per transuersum. 1.25
 Quadrupeda tum sibiipsis tum homini contra-

INDEX.

- ria in flectendis cruribus 1.414
 Quadrupeda viuipara quomodo crura inflectunt
 1.20.
 Quadrupeda viuipara genua in curuum, suffragi-
 nes in cauum contrahunt 1.416.
 Quadrupeda viuipara cur crura priora in ambi-
 tum agunt. 1.439
 Quadrupeda ouipara quomodo crura inflectunt
 1.24. & 529.
 Quadrupeda aut multipeda aut expeda sunt
 quæ ad idem priorem & summam agant par-
 tem. 1.127
 Quadrupedum suffragines quomodo adducun-
 tur. 1.515
 Quadrupeda subeuntia cauernas quæ 1.559
 Quies membri quomodo consideratur ab ex-
 terno. 2.37
 Quietis principium quo loci statuitur in conti-
 nuo, cuius altera pars mouetur, altera quiescen-
 te. 1.152
 Quinqueriones halteribus maiorem & concita-
 tiorem saltum ædunt, & quare 1.55
 R.
 Adices stirpibus pro summa parte.
 1.78.
 Raia quomodo natat 1.324
 Res mathematicæ nullo motus genere impel-
 luntur. 2.29
 S.
 Salientia omnia in terra flectuntur 1.316
 Salientibus quibusdam etiam gressus inest
 ad melius esse, alijs non est 1.238
 Salientia non egent pedum ministerio ad talem
 motionem 1.236
 Salientium animalium motus qualis 1.47
 Sanguineum nullum pluribus quæ quaternis moue-
 tur notis 1.178. & 227
 Sanguineum nullum in plures dissectum partes
 viuere potest. 1.182
 Sanguinea expeda quaternis impelluntur signis,
 & quibus 1.196
 Sanguifuga, vide Hirudines. 1.350
 Scarabei vropygio carent 2.183
 Selectio motum affert animali 2.188
 Selectio communis est cogitationis & appetitu-
 nis. 2.190
 Seligitur rerum agendarum finis 2.395
 Semen genitale, quasi animal quoddam. 2.393
 Sensuum principatus cordi defertur 2.237
 Sensus excitat appetitionem 2.252. & 253
 Sensus alterant 1.82
 Sensus opera ante & pone disiungitur 2.185
 Sensus & visum eandem quam mens, obtinent
 sedem. 2.324
 Sentiendi facultas ubi locatur 1.224. & 229
 Serpentes quare expedes 1.209. & 304
 Serpentes quomodo reptant 1.95.
 Serpentes rationem dextri & sinistri habent.
 1.210.
 Serpentes eodem natant modo, quo in sicco re-
 ptant. 1.219
 Serpentibus principium flexuræ signatur ex spi-
 ris, & corporis inuolucris 1.340
 Sinistrum unde cuique est 1.89
 Sinistra manu sese sustententes facilius vnctos su-
 persiliunt vtres 1.100
 Somnus motio non voluntaria 2.380
 Species rei talis agnoscitur qualis quæque res
 est. 2.254
 Spes quorum est causa 2.275
 Sphæra si moueatur circulo, nulla omnino pars
 quiescit. 2.74
 Spina capitis, lacertorum & crurum origo. 2.322
 Spiritus natiuus ubi habet suam originem. 2.351
 Spiritus natura. 2.356
 Spiratio, motio non voluntaria 2.380
 Stelliones quomodo crura habent & inflectunt.
 1.530.
 Stelliones cauernas subeunt 1.559
 Stirpes positione & situ differunt 1.70
 Stirpibus succus per radices trahitur. 1.79.
 & 138.
 Stirpes infimum obtinent locum & quare. 1.136
 Stirpibus pars infima nobilior initium 1.74
 Stirpium partes summæ & infimæ non eodem,
 quo animalium situ disponuntur, & quomodo
 1.75.
 Suffragines quadrupedibus viuiparis quomodo
 inflectuntur 1.23
 Summum infimo nobilior 1.144
 Summa pars in quibus à priore distinguitur, hæc
 sunt bipeda. 1.124. In quibus autem contraria est,
 sunt quadrupeda, vel multipeda, vel expeda.
 1.27.
 Summæ & infimæ partes commune habent prin-
 cipium per quod connectuntur 1.156
 Summa pars pro cibo est 1.137
 Summa pars, vide etiam Pars summa.
 T.
 Terra an in se habeat principium mouen-
 di & quiescendi 2.146
 Terra quiescit perpetuo 2.87
 Testatorum consideratio in motu 1.602
 Testudinum genera quomodo crura habent &
 inflectunt 1.531
 Tibia dum mouetur, genu quiescit 2.33
 Tractus, motionis opus 2.355
 Tractus initium motionis per locum 1.41
 Tractus per se agitur 1.42
 Triste fugi solet 2.269
 Tristificæ res iucundæque ferè omnes cum frigo-
 re & calore occurrunt. 2.271
 Turbinata omnia, omni ex parte dextra sunt,
 & quare. 1.112
 Turbinata omnia, priorem & posteriorem partem
 in idem omnino detorquent 1.132
 V.
 Vespæ vropygio carent 1.352
 Vermes terræ, vide Intestina terræ.
 Vertices cæli habere facultatem mouen-
 di cæli, falsum 2.76
 Verum & prius bonum 2.199
 Vigilia motio non voluntaria 2.380
 Visum, rei agendæ vim obtinet 2.254
 Visum appetitionem præparat 2.286. & 237
 Visum affert motum animali 2.183
 Visum agentem parit affectionem 2.388
 Visa alterant. 2.252

IN LIB. DE COM. GRE. ET MOT. ANIM. INDEX.

Vifum eandem quam mens, obtinet sedem.

2.185.

Viventibus omnibus pars summa & infima.

1.67.

¶ Vncungues qualem pennarum naturam habent.

1.366

Vncungibus volatus pernecitas ad vitæ officia præsidio est.

ibidem

¶ Volatus non fit nisi nodus flectatur, & quare.

1.270.

Volatus, proprius autem motus

1.508

Volatus non conficitur nisi aer obnoxie reluctetur.

tur.

2.47

Volantia quomodo saliant volando.

1.318.

Volucris quare pedes

1.592

Volucris integram pinnam habentibus membranae siccae à latere adhærent

1.524

Voluntas agentem concitat.

2.238

Voluntas appetitioni redditur

2.188

Voluntas avertit motum animali

2.183

¶ Vropygium quare affixum volucris.

1.341.

Vropygio quæ aues carent

1.346

ARISTOTELIS LIBER DE COM-
 MVNI ANIMALIVM GRESSV, LATINVS AVTHORE
 PETRO ALCYONIO.

De partibus quæ vsui animalibus sunt ad motio-
 nem per locum ciendam differendum, cur quæ
 que talis habeatur, & cuius rei causa ijsdem ipsis
 affixa sit. De differentiis item habebitur oratio,
 quæ explicentur inter partes vnius eiusdemque
 animalis, & inter partes cæterorum animalium,
 quæ specie inter se differant. Sed initio ea propo-
 namus de quibus verba facienda sint. Primum
 igitur eorum est, quot minimum signis animalia
 sese moueant, mox quam ob causam sanguine prædita quaternis, illo
 vacua pluribus agantur signis. & generatim, cur alia nullis fulciantur
 pedibus, alia bipeda, alia quadrupeda, alia etiã multipeda sint, & quam
 ob rem omnia paribus subnitantur pedibus. de ijs loquor quæ pedibus
 instant, & omnino quibus moueantur signis, vt paribus instruatur pe-
 15 dibus. Iam verò quid causæ sit, quare homo, & aues bipedes, pisces pe-
 dibus nudati formentur, atque etiam homo, & aues, quanquam bipe-
 di habitu finguntur, tamen flexus cruribus aduersos agant. Siquidem
 homo in ambitum crus inflectit, aues in cauum. Idem etiam homo si-
 bi ipsi tum crura, tum brachia contraria detorquet. nam brachia in ca-
 20 num, genua in ambitum contrahit. item quadrupeda, eademque viui-
 para contra quàm homo faciat, crura inflectunt. atque etiam illa con-
 trarium sibi ipsis nauant motum. genua enim in ambitus conuexa, suf-
 fragines in caua adducunt. Præterea de quadrupedum genere, quæ nõ
 vtero à viuiparis æduntur, sed quæ ouo excluduntur, crurum inflexus
 25 præcipue obliquant, & in latus detorquent. Item quam ob causam om-
 nibus quadrupedibus motus per transversum cieatur. Causæ igitur
 horum omnium, & cæterorum, quæ naturam cum his ipsis cognatam
 habeant, exponendæ sunt. Hæc verò sic fieri solere, quamuis in com-
 mentariis, qui naturam animalium complectuntur, testatum reliqui-
 30 mus, tamen nunc differendū est, cur ita de illis statuatur. Ac disputatio
 quidem hæc, ab eo initio repetenda videtur, quòd ad res naturæ, via, &
 ratione demonstrandas usurpare cõsueuimus. atq; interim proponemus
 quæ hoc se habent modo in omnibus naturæ operibus. illorū autē vnū
 est, naturam nihil frustra moliri: imò semper id machinari, & efficere,
 35 quod optimū sit de ijs, quæ pertinere possint ad statum cuiusq; generis
 animalium. & res * quidē se habet per naturā ob potiorē rationē, quam
 ipsa natura eximiam fecerit. Iam verò quantæ, & quales magnitudinis
 dimensiones, & quibus attribuatur, proponere conuenit. Hæc quidem
 aaaa.j.

ARIST. DE COMM. ANIM. GRESSV

sex enumerantur, sed tria paria conficiuntur. vnum quod summum, & infimū: alterum quod antè, & ponè: tertium quod dextrum, & sinistrū 40
cōtineat. Præterea initia motionum, quæ per locum obeunt, esse tum pulsum, tum tractum. itaq; hi per se aguntur. ex accidēti autem id quod agitur, ab alio mouetur. nam idem ab eodem moueri nō videtur. imò id quod ab aliquo agitur, pulsu agitur externo. His præscriptis, ac 45
explicatis, trademus, quæ proxima habeantur. Animalium igitur, quæ per locum se mouent, alia in summa toto corpore id præstant, vt profi-
lientia: alia per partes, vt ingredientia omnia. Sed in vtroque motionis genere ipsum mobile, re, quam subditā habet, se sustentans semper mu-
tatur. Quapropter, si eiusmodi res celerius subtrahatur, quàm id, quod in eo se moturum est, incubare innitq; possit, aut si nullus omnino cō- 50
trarius detur conatus, profectò nihil in eodē seipsum mouere poterit. Nam id, quod profilit, cum superiore parte in seipsum innitatur, & in
pedum stratum inhæreat, saltū agit. & eò quidē magis, quòd partes mu-
tuum in flexuris renisum habēt. atq; omnino tale est id, quod comprī-
mit, præ eo, quod cōprimitur. Quinque igitur halteribus vtraq; 55
manu comprehensis maiorem & concitatiorem saltū ædunt, q̃ nō com-
prehensis. & qui currunt obquatiendis manibus celerius currūt, quo-
niam in ea diuicatione, & explicatione tum in manus, tū in brachia-
lia innitūtur. At verò id, quod motu exercetur, semper ex duarum ad
minimū partium vsu, quæ instrumentariæ sint, mouetur, vt quasi altera 60
comprimat, altera comprimatur. nam id, quod quiescit, comprimitur,
quia pondus sustinet, cū id, quod effertur, vnā cū eo, quod sustinet pon-
dus, prorsum impellatur. & ob eam rem quæ instrumentarijs partibus
carent, ad hunc modū sese mouere nō queūt, propterea quòd distincta
partium agentium & patibiliū descriptione vacant. Sed cū sex dimen- 65
siones constituentur, quibus animalia suapte natura distingui possint,
summū & infimum, antè & ponè, dextrū & sinistrum, pars summa, & in-
fima omnibus, quæ vitam adipiscūtur, tribuitur. quādoquidē nō solum
animalia, verū etiam stirpes in vtranq; excurrunt. quanq̃ non solum
munere, sed planè etiam positione, & situ inter se differant. si ad tellu- 70
rem, & cælum respectum habeas. Summa enim pars omnibus vita præ-
ditis est, per quam cibus recipitur. & accessio adiungitur. infima autē,
ad quam postremo accedit, ac partim initium quoddam, partim exitus
patet. Summa tamen pars initium est. Atqui pars infima potius, ac no-
bilius initiū in stirpibus videri poterit, præsertim cū nō eodē situ par- 75
tes summæ, & infimæ in illis, quo in animalibus disponātur. Sed quan-
quam similitudine vniuersi idē minime respōdeat, munere tamen quo
funguntur, idem omnino respōdet. radices enim stirpibus pro summa
parte sunt, cum succus ijs, quæ è terra oriūtur, inde dispensetur, & illū
ipsum radicibus périnde trahant, vt animalia ipsius oris hiatu. Itaque 80

πέντε θάλοι,
id est quin-
quætionēs.
quid autem
sit πέταλόν
vide apud
Festū Pōp.
Halteribus,
id est, lapidi-
bus saltato-
rijs, vt habet
antiquus
interp.

ante, & ponè non modo adscribitur ijs, quæ viuunt, verū etiam ijs, quæ animalia sunt, quādo hæc omnia sensu vigere intelligūtur, & illius opera ante à ponè disiungitur, propterea quòd vnde origo sensus ducitur, & quòd dimanat, hæc ipsa vt priora, opposita vt posteriora signātur. Sed
85 animantibus ijs, quæ nō modo sensus participes sunt, sed per locū etiā per seipsas moueri queunt, dextrū & sinistrū ita assignatur, vt paulo ante diximus, hoc est vtrunq; disclusum, ac munere descriptū, quod obituræ sunt, non situ. itaque dextrum cuique est, vnde primordia motus
90 ad illud consequendum suapte natura propēsū est: etiā si hoc ipsum de animalibus alia distinctius, q̄ alia indicent. nam ratio dextri, & sinistri proposita magis declaratur in ijs, quæ instrumentares obtinētia partes, vt alas, vt pedes, & alia id genus instrumenta, per locū sese agitant. quæ etiā non his partibus, sed suo ipsorum corpore intercapedines in
95 dicantia progrediuntur: vt de pedum expertibus nōnulla, quales serpentes, cruce, & præterea quæ terræ intestina appellāt, id quod de dextro, & sinistro scriptum reliquimus, sibi euenire demonstrant. quanq̄ res non ita nota pateat & illustris. Motionis itē originē trahi à dextra parte argumēto sunt omnes, qui sinistra solent onera baiulare. ita enim
100 gerulus soluto motore ac disiuncto facile moueri potest. Quapropter sinistra se sustentantes facilius vnctos supersiliūt vtres, quandoquidem dextra mouere, sinistra moueri apta est. ob eāmq; rem onera non parti mouenti, sed mobili imponi debēt. Quòd si mouenti, & loco ei imponantur, vnde motus proficiscitur, impulsus vel nullus omnino, vel difficilior agetur, & grauior. Pedū etiā projectiones in cursu indicio sunt
105 motus initia à dextra duci parte. siquidem omnes sinistram proiciūt, atq; stantes, & in sublime erecti eandem magis proieciisse videntur, nisi fortuito aliter cōtigerit. nec enī parte porrecta, sed cōtracta motus ille nauatur. Dextra etiā defensio fit. ac propterea dextræ partes omnibus
110 eadē affirmātur. vnde enim primū oritur motus idē vniuersis est, atque etiam secundum naturam in eodem loco situm, positionemq; obtinet suam. Dextrū autem est, vnde primū motus emanat. quā ob rem turbidat nata è genere eorū, quæ ad saxa natiuis testis adhærescūt, omni ex parte dextra sunt. in anfractum enim, aut clauiculam nō voluuntur, sed in
115 aduersum progrediūtur omnia, vt purpuræ, vt buccinæ. itaq; cū omnia à dextris moueantur, & illa in seipsa globo circūagantur, dextras omnes partes æquè descriptas habeāt necesse est. At homines præter cætera animalia sinistram distinctam obtinent, & agilem, quoniam maxime omniū ipsi secundū naturam fingantur. Dextra autem pars & ab
120 iuncta potior est sinistra. idcirco dextræ partes in hominibus maxime tales sunt. quæ quidē cū disiunctæ sint, ratione optima leuæ rigidiusculæ subeunt, & ab iisdem ipsis abiunctæ maxime pendēt. Reliqua etiam
aaaa.ij.

ARIST. DE COMM. ANIM. GRES.

initia per naturam descripta, & abiuncta in hominibus potissimū dis-
 ponuntur. summam dico, & priorem partē. sed in quibus summa pars
 à priore distrahitur, vt in hominibus & auibus, hæc bipeda formantur. 125
 Ad bina autē de quaternis reddēda signa, alteris alæ, alteris manus, &
 brachia adiunguntur, cū quæ ad idem priorem, & summā agant partē,
 quadrupeda, multipeda, & pedibus nudata uiuant. Siquidē nomine pe-
 dis appello partē, qua in terrestribus animalibus nota exprimitur, quo-
 tiescunq; per locū se mouent. videntur enim pedes à pedo, hoc est solo 130
 nominati. Nec verò desunt quæ partē tum priorem, tum posteriorem in
 idem omnino detorqueant, vt mollia, & quæ ex testatis turbinis specie
 formata existunt. de quibus alio loco suprà differuimus. Sed cum loca
 tripartito distinguantur, in summū, infimum, & medium: bipeda sum-
 mum ita obtinent, vt æditæ parti ipsius vniuersi respōdeat, multipeda, 135
 & pedibus celsa mediæ, stirpes infimæ. Cuius quidem rei causam asse-
 rimus, quod stirpes ipsi terræ immutabili hæsu affiguntur. At summa
 pars pro cibo est. Stirpibus è terra victus petitur. Quadrupeda autem,
 & multipeda, & nullis pedibus subnisa ideo summū locum in medio
 tenēt, quod celsa, atque erecta fabricatione priuētur. Bipeda eum sum- 140
 mæ parti respondentē habent, quoniā erecta in sublime se attollunt, in
 primisq; homo qui secundum naturam celsus, ac erectus constituitur.
 Quare consentaneū est ab his ipsis partibus initia duci, præsertim cū
 initium nobilius sit. summū autē infimo, prius posteriori, dextrum sinistro
 nobilius habetur. Sed bene est permutato etiā ordine idem probare. 145
 Nā quia initia his partibus redduntur, idcirco hæc oppositis nobilio-
 ra sunt. motionem à dextra oriri ijs quæ tradidimus, planum fecimus.
 SED QVONIAM necesse est cuiusq; corporis cōtinui, cuius
 altera pars mouetur & altera quiescit (id intelligo quod totū moueri
 potest, altera parte quiescente, quatenus vtraq; cōtrarijs motibus impel- 150
 litur) commune quiddam esse, quo illæ inter se ductu perpetuo com-
 mittantur, atque eò loci principium statui motionis, & pariter quietis
 vtriusq; partis, cōstat, per quæcunq; dicta repugnantiæ genera, proprius
 vtrarunq; aduersarū partiū motus agitur, omnia hæc vnū cōmune ha-
 bere principium, per quod partes, quas diximus connectantur. partes in- 155
 quā dextras, & læuas, summas & infimas, priores & posteriores. Itaque
 in eo, quod sibi ipsi motū affert, nulla eiusmodi summæ, infimæque par-
 tis distincta descriptio est, tum q̃ motus naturalis à nullo retrouersum
 cicatur, tū etiam q̃ mobile nullo modo distinguitur in mutatione quæ
 vtrōq; versum fiat. At dextræ & sinistræ, summæ & infimæ partis nota- 160
 tur distinctio. Quæcunq; igitur animalia instrumentarijs vsa partibus
 progrediuntur, partis prioris & posterioris discrimine illas discretas nō
 habent, cum reliquæ ambæ signentur, & primum discrimen dextrum,
 & sinistrum separans non desideretur, propterea quod discriminē statim

165 in binis necessario, in quaternis vero præcipue notatur. Cū igitur sum-
 mum & infimum, dextrum & sinistrum in eadem, cōmuniq; origine
 inter se connectantur (eā designo, quæ princeps motionis est) oportet
 in singulis, quæ per locum à quouis horū motū cient, præscriptā quo-
 170 idque interuallis ex principiis expositis, quæ in hisce partibus situ tū
 contrario, tum eodem disponātur, atque illa est, cui commune quoque
 principiū mandatur, vnde animali motus vel dextrorsum, vel sinistror-
 sum, & pariter vel sursum, vel deorsum agatur. item quodcūq; similiter
 hoc retineat oportet, vt quoduis principium quod in partibus, quas
 175 cōmemorauimus, inest. Constat igitur motionem per locum aut solū,
 aut maxime ijs animalibus obiri, quæ vel binis, vel quaternis notis per
 locum moueātur, vt, cū id tale ferè sanguinem obtinentibus potissimū
 eueniat, perspicuum sit nullum sanguine præditum animal pluribus, q̃
 quaternis notis posse motu citari, atque si tali notarum numero dū-
 180 taxat motū nauare suapte natura aptū est, illud necessario sanguine cō-
 stare. Quæ etiā ipsis animalibus eueniūt ea cōprobant, quæ dōmōstra-
 uimus. De sanguine enim præditis nullum in plures dissectum partes,
 vt ita loquar, protrahere vitam potest, quod particeps esse nequeat mo-
 tus per locum, quem iam ante exequabatur, cū totius integritate con-
 185 tinuum, & minime diductum esset. Contrā de exanguiū ac multipedū
 genere quædā habentur quæ præfecta singulis partibus diu viuere pos-
 sint, & non dissimilem ei motum agere, quem antè, quàm id pateretur
 cōficiēbāt, vt quæ centipedes vocantur, & reliquæ insecti generis ani-
 190 mantes, etiam si prælongæ formētur, quippe cum harum omniū poste-
 rior etiam pars in idē, quod prior, gressum tentat. causa inde ducitur,
 cur dissectæ viuant, quod perinde quæcūq; illarū constituta est, vt res
 cōtinua, quæ multis ex animalibus coaluerit. Hoc autem quā ob rem
 ita habeat, ex ijs, quæ paulo ante disputauimus, cōstat. Etenim quæ per
 naturam potissimū constituuntur, ad suos ipsorum motus ciendos bi-
 195 nis, aut quaternis notis apta sunt. quod idem in ijs probatur, quæ ex
 sanguinem adeptis, pedibus carent. Hæ enim quaternis impelluntur
 signis, per quæ motum cieant, quia maxima è parte flexuosum gemi-
 nantes impulsus procedunt. dextrum enim & læuum, prius & poste-
 rius in latitudine exprimitur, hoc est in vtroque flexuoso impulsu. In
 200 parte quidem capiti proxima prior nota, dextrum & sinistrum decla-
 ratur, sed in parte quæ in caudam desinit, posteriores designantur no-
 tæ. attamen binis moueri signis videntur parte tum priore, tum poste-
 riore in reptationē sese distendentes. Huiusce rei causam breuitas cor-
 poris, quæ in hoc animalium genere per latum consumitur, præbet, cū
 205 in illis planè, vt in quadrupedibus dextra dux motus sit, & per poste-
 riora compensatio fiat. Longitudo autē flexuosos illos impulsus facit.

aaaa. iij.

ARIST. DE COMM. ANIM. GRESSV

vt enī procerosi homines cernui, & obstipi incedūt, & dextro humero
 in priorem partē vergente, sinistra coxa in posteriōrē magis reclinat,
 & mediū tum cauiatur, tum incuruatur: ita serpētes per summa telluris
 sese curuantes, & flectētes reptare intelligendæ sunt. Atq; documento
 illo cōstat eas similiter moueri, ac quadrupeda. nā cauum, & deuexum
 vicissim transfertur. cum enim læua pars priorū dux sit, cauum ē con-
 trario redditur, propterea quōd dextrum introrsum denuo subit. atq;
 dextri prioris nota sit in A, sinistri in B, posterius sinistrū in C, dextrū
 in D. Ad hūc certē modum ex terrestribus serpētes, ex aquatilibus an-
 guilla, congre, murēnæ, & reliqua serpentis faciem referentia ludunt.
 Sed tamen in aquatilibus aliquot habētur, quæ nihil tale habeant, quæ
 les pinnulæ sunt, vt murēnæ, quippe quæ perinde in mari agitantur, vt
 serpentes in terra & mari. serpentes enim eodem natant modo, quo in
 sicco reptāt. Neque vero defunt quibus pinnulæ dūtaxat binæ appli-
 centur, vt congris, vt anguillis, vt mugilibus, qui in lacu Sipharum na-
 scūtur. ob eamq; rem, quæ vitā in terra agere cōsueuerūt, vt anguilla,
 minus flexuoso corporū impulsu in humore, atq; in terra exequant no-
 tas. Causa cur serpētes nullis pedibus innitantur, ea reddi potest, q̄ na-
 tura nihil frustra machinatur: imō vero in omnibus quæ fieri possint,
 semper ad optimū respiciat, & priuatū cuiusq; rei statum, & id ipsum,
 quod in omnibus quid res sit dicūt, conseruet. Accedit, quod antē etiā
 proposuimus, de animalibus ijs, quæ sanguine fouentur, nullum plu-
 ribus, quā quaternis signis posse motū nauare. Per hæc igitur planū
 factum est, nullum inter ea sanguine prædita, quæ per longitudinē veri
 cōmensus expertia sunt præ alia corporis natura, vt serpentes, pedibus
 augeri posse. hæc enim plures, q̄ quaternos pedes habere nō queūt. sin-
 minus, sanguinis expertes forent. Quōd si binos, aut quaternos fulto
 subditos haberēt, omnino ferē immobilia iaceret, adeō necesse esset mo-
 tum illorum tardum, & ad nulla vitæ cōmoda aptum esse. Omnia quæ
 pedibus augētur, illos ipsos pares necessario tenent, quæ enim per sal-
 tum sese per locum mouent, nullum pedum ministerium ad eiusmodi
 motionem desiderant. At quæ saltu vtuntur, & gressus insuper indigēt,
 cū illis saltus satis nō sit, certū est alteris eorū melius esse, alteris facul-
 tatem omnem eripi ingrediendi. Quā ob rem cuiq; animali necesse est
 paribus instrui pedibus. cū enim talis motus per partes, non in summa
 toto corpore fiat, qualis saltus est, alteris quidē partibus necesse est qui-
 escere per agitationē pedū, alteris vero impelli, & oppositis illarū utrūq;
 præstari, cum à mobili parte ad quiescentē traducitur pondus. idcirco
 nullum aut ex triū pedum vsu, aut ex vnius tantūmodo ingredi potest.
 hoc enim nullo fulcitur firmamento, quo corporis pōdus sustineatur,
 illud autē labore aggrauatur per alterū oppositū firmamentū. quapro-
 pter necesse est id ipsum collabi, cū vires ad motū sic agendū intēderit.

Pluribus vero pedibus constātia, vt centipedes, possunt vel imparibus
 250 pedibus ingressum corporis sustinere, vt nunc etiam videntur, si pedū
 detrimento illæ afficiātur, propterea quòd mutilatio pedum cōtraria
 serie annexorum, reliquæ frequentia pedum, qui vtrinq; protendūtur,
 quasi medetur. & eò quidē magis, quòd alijs nō gressus, sed quasi tra-
 ctus partis decurtatæ fit. Attamen nemini dubium, quin hæ etiam ipsæ
 255 cōmodius se mouerent, si paribus corroborarentur pedibus, nulliusq;
 defectum perpeterentur, quàm si pedibus cōtraria serie sibi respōden-
 tibus sustinerētur. ita enim possent cū eorum pondere magis adēqua-
 re, nec tanq̃ lance æqua in alteram partem magis præponderare, si fir-
 mamentis contraria serie sibi respōdentibus fulcirentur, & alterā sedē
 260 à pedibus è diuerso subditis vacuā nō haberēt. id autē quod ingreditur
 vicissim ab vtraq; parte procedit. nā ita in pristinū situm fit restitutio.

EXPOSUI animantibus omnibus pedes pares subdi, atq; etiam
 causa, cur ita fieret, explicata est. Verū exijs, quæ edisseremus patebit,
 neque flexionem, neq; natatum, neq; directionem vllam agi posse, nisi
 265 quid ociosum iaceat. nam flexio nihil aliud est, quàm mutatio, quæ ex
 directo vel in orbem, vel in angulum agatur. directio, quæ ex alteru-
 tro eorum in directū procurrat. At necesse est in omni eiusmodi mu-
 tationum genere flexionem, aut directionem ad vnum procumbere si-
 gnum: & eò quidem magis, quòd nisi nodus flecteretur, nec gressus,
 270 nec volatus, nec natatus fieri posset. cum enim pedibus aucta vtroque
 obuersorum crurum ordine vicissim & consistent, & pondus gestent,
 necesse habent altero progrediēte alterius nodum flectere, propterea
 quòd superiora, & inferiora corporis mēbra contrario ordine forma-
 ta magnitudini paria respondent. atque etiam subdita ponderi pars
 275 tanquam perpendiculū ad terram demissum erecta cōsistere debet:
 quandoquidem in progressionē diuarcatur, & extenditur, & tum ma-
 gnitudinem ociosam, tum id, quod medium interiectum est, ferre po-
 test. Sed cum superiora, & inferiora mēbra equalia sint, necesse est ocio-
 sam partem nodum flectere, vel in genu, vel in parte, quæ vnā flectatur,
 280 vt si de animalibus quæ ambulant, aliquod genu careat. Ex eo nimirū
 documentum capitur, rem ita se habere. etenim si quis per terram am-
 bulans ad parietem adhærescat, profecto linea, quæ designatur, non re-
 cta, sed obtorta erit, quia partis flectētis linea breuior euadit, cum quæ
 consistit, & effertur, porrectior ducatur. Verū tamen accidit motū præ-
 285 stari, etiā si nullus cruris inflexus agatur, quē admodum pusiones ser-
 pere videmus. Quinetiā elephāti ita se mouere diuturna hominū fama
 celebrātur. quæ tamen falsò cōfirmata est, cum id genus animalū infle-
 xu vel in scopulis opertis, vel in clunibus adducto sese moueāt. At nul-
 lum erectum, & stans, continēter & tutò incedere potest, quia perinde
 290 se mouebit, vt palæstritæ, qui per puluerem in genua subsidentes pro-

aaaa.iiij.

ARIST. DE COMM. ANIM. GRESSV

currūt. Magna enim pars superne aggrauat. ideo par est maiora adhi-
 beri crura. quòd si hæc dentur, nodus etiam inflectatur necesse erit. Sed
 cum erectum consistat, si pars, quæ prorsum mobilis est, rigida sit, vel
 constitutū extra perpendicularum cōcidet, vel nō progreditur. si enim
 altero crure erecto, alterum progreditur, maius erit, cū æquale omni- 295
 no sit: quandoquidem hoc ipsum tum crus quiescens, tum nodum, qui
 subintenditur, gestare poterit. Ergo per id tempus, cū alter pedū pro-
 greditur, necesse est quiescentem inflecti, & simul quia hic inflectat, ne-
 cesse est alterum extendi. superiora enim, & inferiora corporis mēbra
 equis lateribus triquetram efficiunt figuram, & caput in infimum ma- 300
 gis deprimitur, cum perpendicularū eum attigerit locum, cuius est ba-
 sis. De pedibus vacuis alia quasi vndantia, siue fluctuantia procedunt:
 idq; dupliciter accidit. quædā enim flexuosis impulsibus per terrā ob-
 reptant, vt serpētes. quædam vtrò progressum molīūtur, vt cruce. Flu- 305
 ctuatio porrò ipsa flexuosus est impulsus. Alia volutationibus vtūtur,
 vt quæ terræ intestina vocantur, & hirudines. Siquidē hæc præcedente
 parte progrediuntur, & reliquum corporis ad eandē ipsam cōducunt,
 atque ita certis abiuncta sedibus vagantur. Ex his perspicue intelligi
 licet animalia fluctuantia nullo modo posse motum exercere, nisi fle- 310
 xuosis impulsus, idēque duplex simplici maior sit, per impulsū enī
 illum flexuosum, eundēque extentum nunquam progredierentur, si
 æqualis esset. At vt nos statuimus, extentus omnino superat, & parte
 ociosa reliquum animalis conducitur. Sed tamen in quocunque su-
 periorum mutationum genere id, quod mouetur, nunc extentum re- 315
 ctā progreditur, nunc vnā inflexum cum præcedentibus partibus di-
 rigitur. cum subsequētib; autem vnā inflectitur. Salientia omnia in
 terra flectuntur. quo etiam modo quæ volant: & quæ natant saliant. al-
 tera enim per productas & contractas alas volant. altera per pinnulas
 agitata natant: quorum alijs quaternæ, alijs binæ ingenerantur, vt lon-
 gioris corporis habitu formati, quales anguillæ sunt, quia motum qui 320
 superest, loco binarum pinnularum reliquo corporis impulsu, eodē-
 que flexuoso, vt præcepimus, conficiunt. Piscium de genere plano-
 rum, alij loco binarum pinnularum ampla corporis latitudine vtun-
 tur, alij binis pinnulis id præstant, cum qui plani omnino sunt, vt raia,
 ipsis pinnulis, & extremis corporis rotundationibus sese dirigentes, & 325
 flectentes natent. Sed in dubium fortasse, & cōtentionem venire pote-
 rit, quonam modo aues quaternis sese moueant notis, vtrum volantes
 an ambulātes. præsertim cū exposuerimus quæ sanguen obtinent, om-
 nia quaternis moueri signis. At hoc dictum non est, imò non pluribus
 eadem moueri affirmauimus. Quinetiam si illarū crura vtrāq; de coxa 330
 truncantur, nullo pacto volare peterunt. nec contrā, si alæ ex scopu-
 lis opertis eximantur, facultatem ambulandi vllam habere poterunt,

cum ne homo quidem incedere possit, nisi humerorū motus adiuuet.
 per inflexionem autem, & intentionem omnia mouētur, vt docuimus.
 335 Nam in rem aliquandiu subiectam, & quasi sensim cedentem progre-
 diuntur. Quapropter, nisi beneficio alterius partis flexura adducatur,
 quā vnde primum ortus profluat, integram pinnam habentibus pin-
 nā, auibz alā, cāteris, vt piscibus, pars necessaria est, quā proportionē
 cum superiorum animalium partibus tueatur. in quibusdam tamen
 340 vt in serpētibus, principium flexuræ signatur ex spiris, & corporis in-
 uolucris. Vropygium périnde volucris ad dirigendos volatus affi-
 gitur, vt nauigijs gubernacula: atq; etiā illud, qua parte cū cute coale-
 scit, flectāt necesse est. & ob eam rem quā pinnam integram, aut discre-
 tam habent, vropygium ad eiusmodi vsum ineptum habent, vt pau-
 345 nes, vt gallinacci. & omnino quā volacia non sunt, directum cursum
 conficere nequeunt. Siquidem integram habētia pinnam, vt rem sim-
 plici ratione complectar, vropygio carent: quod idem causā est, quare
 tanquam nauigium temone priuatum, agitētur, & quocunq; fors tulerit
 allidant, & impingant. Idem quoq; sentiendum est de ijs quā pinna
 350 in vaginam inclusa instruuntur, vt de scarabeis, de gallerucis, & de ijs,
 quā alis nudis, & nulla omnino crusta munitis prædita sunt, vt de api-
 bus, de vespis. Atqui nonnulla etiam ad volatum minus propensa vro-
 pygium suis commodis parum aptum receperunt, vt porphyrones, vt
 fulicæ, vel potius ardeolæ, vt ad nandum aptæ aues. imò vero hæ loco
 355 vropygij pedes protendendo volant, & ad volatum dirigendum crurū
 vtuntur ministerio. Volatus earum, quibus integræ alæ explicantur,
 deses, & imbecillis est: quia alarum naturā ex proportionē ad grauita-
 tem corporis non habent, imò corpus plenius est, & alæ paræ, ac im-
 becilles adiunguntur. & nō aliter hæ volatu vtuntur, q̃ si nauim onera-
 360 riam remis agere coneris. atq; etiam alarum imbecillitas, & ea quidem
 à primo naturæ ortu contracta, nonnihil ad eiusmodi tarditatem pro-
 bandam pertinet. inter aues pauoni vropygium aliquādo propter ma-
 gnitudinem nulli vsui est: aliquādo nihil opis vtilitatisq; affert, quoniā
 deciduum est. & aues quidem pinnarum naturam aduersam habēt, ijs,
 365 quibus integræ adhibentur alæ, in primis quæ celeri volatu vi-
 tam agunt, quales vncungues. his enim ipsis volatus pernitas ad vitæ
 officia præsidio est. Membra item corporis reliqua propriæ illarū mo-
 tioni conformantur. caput enim paruum omnibus impositum. collum
 nō admodum succi plenum, crassūmq; subest. pectus tum validū, tum
 370 acutum propendet. acutum, vt contentius viam sibi parare possit, quā
 si rostrata nauigij prora, quod speciem lembi præbeat. validum, ob cir-
 cumnascens carnis copiam, vt aërem occurrentē, ac incidentē queat
 propulsare, idq; facile, nec viribus fatigatis. quæ à tergo partes adiūgū-
 tur, leues sunt, in arcūmq; coeunt, vt melius eas subsequi possint, quæ

δυροπύγιον
 vropygium.

ARIST. DE COMM. ANIM. GRES.

à fronte prætenduntur. quippe cum liberiorem ex latitudine non tra- 375
hant aërem. Hæc ita. Et planum quidem iam fecimus, animal, quod ere-
ctū ingressurū est, bipes necessario esse. atq; etiam superiores corporis
partes leuiiores habere, & inferiores grauiiores subdi, quia hoc dūta-
xat modo suam ipsius molē facile sustinere potest. Quapropter cū ani-
maliū omnium vnus homo celsus, atque erectus fingatur, crura supe- 380
rioribus partibus respōdētia proportione maxima, & firmissima omniū
quæ pedibus instent, habet. Hoc autē ipsum ea planē res declarat, quæ
pulsionibus euenire solet. siquidem hi erecti incedere nō queunt, pro-
pterea quòd in pomilionis habitum delabūtur omnes, & summas par-
tes auctiores, robustioresque infimis tenent. sed procedente ætate ad 385
infimas accessio adiūgitur, donec ad iustam perueniāt magnitudinem.
atq; tum in vestigio stare, & incessum erectum peragere queunt. Aues
cum leues gignātur, bipedes sunt, quoniā pondus illis ex auerso accu-
bat, nō aliter, ac equis, quos ex ære fingunt prioribus cruribus sursum
versus elatis. Illud potissimū causæ est, quam ob rem bipeda erigere se 390
ac stare possint, q̄ clunem femori similem habent, & talem, tantūmq; vt
duo femora tenere videātur, alterū in crure ab ipso inflexu productū,
alterum ad hanc partem directā formatione à sede protentū. quod pla-
nē non femur, sed clunis est. & eò quidem magis, quòd aues bipedi ha-
bitu nō procrearētur, nisi tantus afformaretur. femur enim, & reliquū 395
crus directum à coxa quæ admodū brevis est, produceretur: vt in ho-
minibus fit, & quadrupedibus. propterea illarum corpus valde promi-
nens pateret. At cū porrectior ducatur, vsq; ad medium ventrē ita per-
tinet, vt crura eo modo suffulta molem totius corporis gestare possint.
Ex his compertum est, nulla ratione contingere posse, vt aues périnde 400
ac homines erectæ sint. obtegentium enim pinnarum congeries utilis
est ijs, quæ corpus eo modo coagmentatum habent, quo nunc specta-
tur. Quòd si erectū attolleretur, inutilis omnino esset. quales Cupidi-
num imagines videmus, quas aligeras pingunt. & simul superiore ex
disputatione patet, nec hominē nec si quid aliud tali sit habitu, pinnige 405
rum esse posse. non solum quòd sanguinem habens pluribus notis, q̄
quaternis se moueret, verū etiam quia talis pinnarum congeries ijs-
dem ipsis nulli vsui foret, cum per naturā se mouerent. At natura ni-
hil præter suam ipsius normam fingit, & molitur.

NVL LVM animal quod sanguine constat, & pedibus innititur, 410
progredi posse, nisi nodus aut in cruribus, aut in scoptulis opertis, &
in clunibus inflectatur, antè probatū est. atq; etiā liquet nodū minime
inflecti, nisi quid interquiescat: & homines, auēsque, tametsi bipedes
formantur, tamen contrarium agere inflexum. Item quadrupeda tum
sibiipsis, tum homini contraria in cruribus flectēdis esse. hominū enim 415
brachia cauantur, poplites incuruantur. Quadrupeda, quæ tamen vi-

uipara sint, genua in curuum, suffragines in cauum cōtrahūt. atq; id-
 ipsum aues etiam præstant. Causa ea reddi potest, quòd natura nihil
 frustra machinatur, quèadmodū suprà demonstrauius, sed semper in
 420 ijs, quæ fieri possint, ad id respicit, quod potius sit, & melius. Cum igitur
 omnium, quibus mutatio per locū natura efficitur, crus cōsistens
 pōdus gerat, cūmq; in aduersum motus obeatur, cōuenit præcedentē
 pedem situ perleuē esse: & cū gressus continue intendatur, in eo iterū
 pondus medium teneri, cōstat necessum esse, quia crus inflectitur, de
 425 integro ipsum rectū explicari, idque progressu pede quiescente. Et cer-
 te accidit ut altera pars quiescat, & altera p̄grediatur, & simul animal
 procedendi facultatem habet per crus nimirū præcedens, quod ante se
 inflexum agat, cum retrorsum minime agi possit. ita enim crus extēde-
 tur proiecto corpore, altero autē modo, retracto. Iam vero si retrorsum
 430 nodus inflectatur, situs pedis per duas motiones, easdēque contra-
 rias reddetur, altera antē, altera retro facta. siquidē necesse est quoties
 cruris flexio adiuuatur, toties extremā femoris partē retro produci, &
 tibiam à nodo deductā pedem in aduersum promouere. Quod si nō
 435 bus tamen nō ita cōtrarijs, ut vna in aduersum agatur. Itaq; homo cū
 bipes sit, cūmq; secundū naturā ipsis cruribus per locū moueatur q̄b
 eam, quā explicauimus, causam, poplites in aduersum, brachia in cauū
 contrahit. Nec reclamation ratio. si enim cōtrā adducerētur, inutilia par-
 tim ad vtriusq; manus vsum, partim ad cibum capiendū penderēt. Sed
 440 viuipari generis quadrupeda, cū priora crura sui gressus præcedentia
 habeant, cūmq; eadem vicissim prioris corporis parte trāsserantur, ne-
 cesse habent illa in ambitum eadem ipsa causa agere, qua homines, in
 hoc enim cōueniūt. Proinde quadrupeda illo etiā quo suprà exposui-
 mus, modo, in aduersum inflectunt, quādoquidem nodo ita inflexo, pe-
 445 des quasi ad libramētum diu suspēdere queunt. Quod si aliter infle-
 cterent, breui sanē tempore eos ē terra suspēsos haberent, quia totū fe-
 mur, & nodus, à quo tibia ducitur, cum progressus fieret, ad ventrem
 cōtraheretur. ac posteriorum quidē crurū suspensio si pedes in aduer-
 sum inflecterentur, æque fieret, ac priorū. breuiq; illa foret elatio, idq;
 450 per ipsorum crurū defatigationem, cum vtriusq; cruris tibia & nodus
 ad vnum, eūdēq; ventris locum procūberet. At si in auersum flectan-
 tur, quèadmodū nunc fieri videmus, nullo impedimēto in gressu, qui
 eiusmodi motu conficitur, distinebuntur. Huc accedit, q̄ vel necessa-
 rium vel melius est crura sic inflecti ijs, quæ ex illorū genere mammas
 455 nouis fœtibus præbent, & id genus munera exequuntur. curuatis enī
 introrsum cruribus, magnū negocium sibi exhiberi sentirēt, cū sobolē
 quæ subrumatur, fouerēt. At vero quatuor pares inflectendi modi cō-
 stituūtur. siquidem necesse est genua, & suffragines vel in cauū cōtrahi,

ARIST. DE COMM. ANIM. GRESSV

vt in quibus AA, vel in contrariū, hoc est in curuum, vt in quibus BB, vel ordine permutato, nec ad eadem ipsā, sed genua in curuū C. suffra-
 gines in cauum, vt in quibus C, vel cōtrā, hoc est, vt curua mutuo se re-
 spiciant, & caua extrā propellantur, qualia sunt in quibus D. Itaq; nul-
 lum animal quod aut bipes, aut quadrupes sit, in ea flectit, in quibus A
 aut B inest: cum in C quadrupeda curuēt, & inter quadrupeda nullū,
 excepto elephante, in D adducat. Homo brachia, & crura habet, atq; il-
 la in cauum, hæc in curuū contrahit. Omnino semper lacerti, & crura
 in hominibus contrarios vicissim inflexus agunt. gibber enim caua-
 tur, brachiale incuruatur. atque iterum humerus in curuum condu-
 citur. Nec secus fit in cruribus. femur enim cauatur, genu incurua-
 scit, cum pes è diuerso in cauum nitatur. Inferiora etiam contrā, quā
 superiora se mouēt, quoniā origo è contrario se habet. Nam humerus
 curuatur, femur cauatur. gibber etiam in cauum, genu in curuum, pes
 contrā in cauum deflectitur. Ratio inflexus crurum talis est, & quidem
 ob eas causas, quas iam reddidimus.

POSTERIORA quidem crura cū prioribus in motu per trā-
 uersum cōsentiūt. Nam post dextrum prioris partis latus sinistrum po-
 sterioris impellitur. mox sinistrū prioris, motus dextri posterioris ex-
 cipit. Ac huiusce quidē rei causam ponimus, quod si posteriora simul
 & priora mouerentur, ingressus ipse distraheretur & præceps esset. nō
 aliter, atq; si à posterioribus cōnexa traherētur. Præterea nō ingressus,
 sed saltus id tale habendum esset. arduum porrò, & difficile est saltu
 continentē agere motum. Argumento quidem sunt equi ita se mouē-
 tes, qui cito lassescunt & fatigationem sentiūt. eos intelligo, quos pōpæ
 gratia sessores sustinere solēt, nec progredi sinere. itaq; sine prioribus,
 & posterioribus cruribus ob ea, quæ exposuimus, nullū præstant mo-
 tum. Quod si vtrisq; dextris primum ille præstaretur: nimirum firma-
 menta nulla subderentur. ipsāque animalia collaberentur. Ergo si ne-
 cesse est vel horum modorū vtrouis, vel per transuersum motionē agi,
 & neutro superiorū modorum fiat, per transuersum motio agatur, ne-
 cesse est. Nam vt scripsimus, cum ita moueantur neq; sine firmamētis
 esse, neq; collabi possunt. Quapropter equi & alia eiusdē generis ani-
 malia per transuersum progressa cōsistūt: nec dextris, aut sinistris vtris-
 que cruribus simul sustentantur. Eodēmq; modo gradiuntur quæ plu-
 res, quā quaternos tenent pedes. nam semper in quaternis proximis,
 posteriora per transuersum ad priora arripiūtur. Declarant hoc, quæ
 lento gradu motum cient, vt cancri. hi enim ita se mouēt. quia de eorū
 genere sunt, quæ multis fulciantur pedibus. siquidem per trāuersum
 semper eò se mouent, quò gressum dirigūt suum. quod etiam animalīū
 genus præter cætera proprium & sui generis motū agit. quādoquidē
 omnium vnum in priorem non mouetur partem, sed in latus. Cū autē

prior pars in oculis distincta esset, natura oculis ita affixit, ut crura
sequerentur. in priorem enim partem illorum motus tendit. ob eamque
rem cancri etiam quodam modo in priorem partem sese videntur mouere.

AVES RITV quadrupedum inflexus crurum agunt. natura enim
505 illarum quodam modo quadrupedum similis est, propterea quod alae prio-
rum crurum loco annectuntur, ideo perinde illas inflectunt, ut quadru-
peda genua. Iam vero cum in ambulando ipsi naturalis motus
origo ab alis trahatur, volatus enim proprius avium est motus, ideo si
ipsae eadem alae eximantur, nullum avium genus nec consistere, nec pro-
510 cedere poterit. Praeterea cum bipedes quidem fingantur, sed non erectae,
cumque priores corporis partes exutas, leuesque teneant, vel ad necessita-
tem, vel ad commodioris vitae rationem pertinet, illas, quo stare possint,
femur ita subditum habere. tale inquam, ut in posteriorem deflectatur
partem. Enimvero si oportebat rem hoc modo habere, necessitas etiam
515 cogebat avium suffragines in cauum trudi. quo etiam modo quadru-
pedum suffragines adducuntur, & quidem ob eandem ipsam causam
quam probauimus in motu eorum quadrupedum, quae ex animalis pro-
creatione partum formant suum. Omnino aves, & de volucris inte-
gram pinnam adeptae, & in humore natantiae, & quaecumque ipsi instru-
520 metis, quibus superiora, praedita in humore se mouent, facile declarant
commodis suis melius consuli, si quas diximus partes a latere annexas
habeant, quales nunc habere spectantur. In avibus, & integra pinna in-
structis, ita res habet, quae eadem in piscibus quoque ostenditur. si qui-
dem avibus alae, aquatilibus pinnulae: integram pinnam habentibus
525 membranulae siccae a latere adherent, quandoquidem ita eorum alia fir-
missime, & celerrime aerem, alia humorem distrahentia sese mouere
poterunt. eoque etiam magis, quod corporis partem in aversum, & in
aduersum inclinantes, rem lubricam & cedentem sequentur, cum alia in
humore, alia in aere sese impellent. At vero ex cauernas subeuntibus
530 quadrupeda, eademque ouipara, ut crocodili, lacertae, stellioes, mures aqua-
tiles, & reliqua testudinum genera, omnia a latere crura adiuncta &
summam terram obradentia habent, eademque in obliquum detorquent,
quoniam ita formata vsui sunt ad commodius subeundum, & ad ouo-
rum incubatum, atque custodiam peragendam. Cum igitur extrorsum
535 pateant, necesse est ut femoribus contrahendis, & sub se condendis toto
corpore in sublime sese efferant. quod quidem corpus, cum ita se moueat
fieri non potest, ut crura aliter inflectantur, quam extrorsum. Et iam qui-
dem ante probauimus genus exangue animalium eorum, quae pedi-
bus corroboratur, multipes esse, nec ullum quadrupes haberi. ideo ne-
540 cessitas praescribit, ut crura omnia praeterquam extrema a latere affi-
gantur, & simul constet eadem ipsa tum sursum versum flecti, tum sub-
torta retro vergere. siquidem media horum omnium crura & praec-

ARIST. DE COMM. ANIM. GRES.

dāt, & subsequatur necesse est. Quod si in illis ipsis hoc seruatur, oportet in priorem, & posteriorem partem inflexum agi. in priorē inquam partem, quia præcedūt: in posteriorem, quia subsequuntur. Et quoniam 545 necesse est utrunq; accidere, propterea vergūt, & in latus flectūt, exceptis tamē vltimis, quippe quæ vt magis apta sunt, inflectantur, alia quidē vt subsequētia, sed alia vt præcedētia. Item propter cruscula, quæ frequentiora sunt, hoc etiam modo inflectunt. Siquidem in gressu minus ita sibi impedimento sunt, minūsq; offendunt. Natura vergendi his ipsis attribuitur, quod vel omnia, vel plurima cauernas subeant. 550 hoc enim modo agentia efferre se non queunt. Cancrī multipedum omnium maxime sui generis natura constant, nec aliter in priorē partem gressum tentant, atq; pauloante docuimus. soli etiam multis pedibus, qui præcedant fulciuntur. quod efficit partim obducta durities, 555 partim ratio vtendi, quæ quidem non ad natatum, sed ad ipsum planē gressum aptatur. dum enim viuunt, terra sustinetur. Flexus igitur cunctorum multipedum æquē in latus deflectuntur, ac quadrupedum in latibula se recipientium. Talia enumerantur lacertæ, crocodili, stelliones, & cætera quadrupeda, quæ oua ædunt. Huiusce quidem rei causa 560 hinc oritur, quod alia in prole duntaxat suscipienda abdita vmbacula ingrediuntur, alia toto vitæ cursu. Artus cæterorum propter molitudinem in latus obliquātur. Locustæ cū generi crustato annumerentur, pedibus nō gressus, sed natatus causa subnituntur. Cancrorum autem inflexus in latus detorquetur. Cruscula etiam cute, vel potius crusta 565 aspera, & in morem silicis prædura obducta causæ sunt, cur nō vergāt, vt ouipara quadrupeda, & sanguine cassa, & multipeda, cum neque nandi studiosi sint, neque in cauernulis se cōdant. in terra enim viuūt, & facie rotunda formantur, & vropygio carent, quo tamē locustæ præditæ sunt, quandoquidem ad natatum vsui est, illi autem à natatione 570 abhorrent. Quinetiā soli omnium latus parti posteriori simile habent. quoniam frequentibus pedibus, iisdemque ducibus regantur. Cuius rei causa est, quod nec antè se flectant, nec vergant. vergendi causa pauloante exposita est, quæ sanè ad crustæ duritiem, solidamque naturam refertur. quapropter omnes præcedant, & in latus deflectātur necesse est. in latus inquam, quoniā inflexus in latus curuatur. Quod 575 si omnibus pedibus id præstaretur, quiescentes motum nauantibus impedimento forent.

PISCES qui passeris siue rhombi effigiē repræsentant eo modo natant, quo coclites, alterq; oculo capti incedūt, quia natura illorum 580 transuersa, distortaque est. Aues palmipedes remigatione pedum natant. & bipedes gignūtur, propterea quod extrinsecus aërem arripiūt, & spirāt: palmipedes. quoniam vitam in humore, fluidisq; locis degūt. cum enim tales subnectantur, loco pinnularum vtilēs sunt. Crusculis

585 item subnituntur, nō parti quidem mediā subditis, vt reliquæ aues, sed
 magis ad posteriorem partem adherentibus. cum enim breuibus illæ
 sint præditæ cruribus, eadem ipsa posteriori adiuncta parti ad natatū
 accommodant. Cruribus autem breuibus sunt, quia natura quod lō
 590 gitudini crurum dempsit, id totum ad pedes addidit, & pro longitudi-
 ne cruribus crassitudinem, pedibus latitudinem tribuit, quandoqui-
 dem inter natandū crassi, & habitiores magis vsui sunt, q̄ longi ad pro-
 pulsandū humorem. At enim ab ratione nō abhorret, vt volucra pe-
 des habeant, pisces careant. alteris enim vita in sicco agitur, cū fieri nō
 possit, vt semper sublimes ferantur. ob eāque rem pedes habeāt, ne-
 595 cesse est. alteris verò in humore vita est, & aquam nō aërem exceptant.
 itaque pinnulæ ad nandum vtilis sunt, pedes inutiles. Quod si pinnu-
 lis & pedibus instruerentur, in numero eorum reponeretur, quæ san-
 guine defecta rigerent. Aues quodammodo similiter atq; pisces se ha-
 bent. illis alæ duæ superne dependent, his pinnulæ duæ parte prona. il-
 600 lis pedes resupinæ parti subduntur, his pinnulæ adherent resupina
 etiam parte, & iuxta pronam maxima ex parte. illæ vropygij guberna-
 culo reguntur, hi caudæ. De ijs autem animalibus, quibus filicea testa
 præsidio est, controuersa res est, plenāque dissensionis, ecquis illorū sit
 motus, & si careāt parte dextra, & sinistra, vnde moueātur: & eò quidē
 605 magis, quod videntur moueri. An vniuersum hoc genus, vt mancū, &
 deprauatum statuere debeamus, & æque motū illorum effici, ac si ea
 cruribus mutilaueris, quæ pedes habent, vt vitulum marinū, & vesper-
 tilionem. hæc enim peruersæ quadrupeda sunt. At quæ eiusmodi testæ
 munimento defenduntur, quanq̄ se moueant, præter naturam tamen
 610 id præstant. siquidem illorum motus vagus, & solutus non est. Quod
 si vt fixa, & ad terram adherentia spectentur, sede vaga sunt: si gressu
 vtentia, fixa, & statua haberi debent. Ad cancos etiam dextra pars vi-
 tiose adiungitur, cum omnino adiungatur. forficulus denticulatus in-
 615 dextra pars à sinistra distingui exigit. Partes animalium cum aliæ, tum
 quæ ad gressum, & ad omnem per locum motionem aptantur, sic se ha-
 bent. quæ omnia cum præscripta iam explicatāque sint, proximum est,
 vt ad disputandum de anima aggrediamur.

F I N I S.

ARISTOTELIS LIBER DE COMMUNI ANIMALIUM MOTIONE, LATINVS EO- DEM PETRO ALCYONIO AVTHORE.

5 **D**E animalium motione quæcunque per singula
 genera illis attribuatur, & quæ discrimina, cau-
 saque eorum, quæ sigillatim iisdem ipsis acci-
 dere soleant, alibi de omnibus disputatum est.
 Nunc autem communis omnino explicanda cau-
 sa, cur quocunque motionis genere agitentur,
 alia enim volatu, alia natatu, alia gressu, alia per
 alios eiusdem generis modos impelluntur. At
 verò iam antè præfinitum reliquimus id prin-
 10 cipium aliarum motionum esse, quod sibi ipsi motum affert, idemque
 immotum præesse, primariumque mouens necessario ab omni motu, &
 agitatione vacuum esse. quod quidem commodum actum est, cum de
 motu disputabamus sempiterno. utrū ille esset, necne: & si esset, ecquis
 15 esset. Et hoc quidem ipsum non modo ratione comuni proponere com-
 uenit, sed in ipsis etiam rebus singulis, & sensilibus, quorum gratia com-
 munes querimus rationes, quas quidem singulis rebus accommodari
 oportere iudicamus. nam vel in his ipsis constat fieri non posse, ut quies-
 quam ad motum excitetur, nisi etiam aliquid otietur & per quietem
 agat. Ac primū quidem in animalibus id compertum est. Nā si mem-
 20 brum aliquod motum nauat, oportet etiam aliquod otari. ob eamque
 rem copula, & nodi animalibus affiguntur, quoniam cardinis loco no-
 dis vtuntur, totiusque partis integritas, quæ insertū flectit nodum modo
 vna & duplex, modo recta, & flexibilis redditur, quippe quæ per ipsum
 nodum in mutationem ducatur potentia, & actu. Siquidem partis quæ
 25 flectitur & adducitur alia nota motu fertur, alia in nodis quiescit. ut si
 dimetientis lineæ A & D quiescat, B moueatur, & A C acquirantur.
 Sed hoc in exemplo cardo omni ratione videtur impartibilis atque mo-
 tum in seipsis, ut inquirunt, tacita cogitatione architectantur, quando-
 30 quidem res mathematicæ nullo motus genere impelluntur. At quæ co-
 pulis continentur, potentia, & actu partim simplicia consistunt, partim
 distrahuntur. cum tamen initium, quoad initium est, quiescat, dum
 membrum quod cohæret, motum expedit. verbi gratia, dum brachiū
 mouetur, gibber quiescit: dum lacerti motum agunt, humeri: dum ti-
 35 bia, genu: dum totum crus, coxendix. Certum igitur est cuique etiam
 parti opus esse in seipsa aliquid retinere, vnde partis motus initium pro-
 ficiscatur, & cui innisa eadem illa in summa, & per partes moueatur.
 imò quies omnis interna ad id præstandum minus idonea est, nisi ex-
 40 trinsecus aliquid simpliciter adhibeatur, quod & quiescat, & omniua-
 bbbb.j.

ARIST. DE COMM. ANIM. MOTV

cet motu. Ac operæ precium quidem erit accuratius æstimare senten-
 tiam, quam supra attulimus, propterea quòd contemplationis genus 40
 eiusmodi attingit, quod non solum animalia comprehendit, sed ipsius
 etiam vniuersi motum, & interitum. Siquidem vt intus quicquam cõ-
 di debet, si ad motum animal exiturum est: ita extrà potius aliquid sta-
 tuendum est, in quo insistens moueatur. Nam si tanquam strato sem-
 per cesserit, vt muribus euenit, quotiescunq; per terram, aut arenam 45
 gradiūtur, nullos habebit progressus, nec gressus peragetur, nisi terra
 habitu rigenti consistat: nec volatus, aut natatus cõficietur, nisi vel aër,
 vel mare obnixè reluctetur. Atq; id necessario aliud ab eo esse debet,
 quod motu exercetur, totūmq; à toto. atq; id, quod proprie omnis mo-
 tus expers est, in nullam eius partem receptum est, quod motum obit. 50
 sin minus, idem motu desistet. cuius rei testimonio esse potest id, quod
 in cõtrouersia versatur, & cõtentione. cur si quis extra nauigiū remo,
 aut alio instrumento malum propellat, nauigium nullo negotio mo-
 turus est. contrà si in eodem sit nauigio, & id ipsum conetur, nullā mo-
 uendi facultatem habebit, nec si tityus, aut aquilones extra nauigium 55
 spirent. si modo casus ferat, vt quis eo modo vêtum reddat, quo picto-
 res facere videmus, qui ex eodem nauigio ventum mitti pingūt. Nam
 siue leniter flatus spirat, siue ita vehemèter, vt maxima venti vis ingru-
 at, siue aliud sit, quod proijciatur, vel impellatur, necesse est primum, vt
 qui impellit, in sua aliqua parte quiescète insistens id præstet. Dein hâc 60
 ipsam partem, vel id cui pars adiūgitur, quiescere externæ rei innisum.
 At qui nauigium impellere volebat, cum ipse in nauigio esset, ad ip-
 sūmq; adhereret, optima ratione nauigij mouēdi author esse nō po-
 terat, quia necessitas præscribebat, vt id quiesceret, cuius innisu se susti-
 nebat: cum tamen qui extrinsecus ei vel impellendo, vel trahēdo intē- 65
 tus erat, motus author esse poterat, quoniā terra nulla nauigij pars ha-
 betur. Sed quæres, an si quid vniuersum agitat cælum tantæque molis
 gubernacula sustinet, ōnis motus expers esse debeat, nec vlla cæli pars
 sit, nec in cælo cõdatur. Nam siue idem ipsum cū mouetur, cælum cir-
 cumagit, necesse est volubilitatem eiusmodi conficiat, rem immotā at- 70
 tingens, quæ quidem authoris motus nulla pars sit. atque si mouens
 immotum continuo est, nulla itidem pars fuerit eius, quod motu tene-
 tur, & agitatione. Quinetiam, qui memoriæ literisq; hæc mandarunt,
 illud scite tradūt, per globi conuersionem nullam omnino partē quie-
 tem fouere, quādoquidem necesse esset, vel totum quiescere, vel facto 75
 partium diuortio illius distrahi continuum. Sed cum arbitrantur ver-
 tices nulla præditos magnitudine quādam versandi cæli habere facul-
 tatem, & extrema, & puncta inducunt, falsæ sententiæ se authores pro-
 bant. Nam fieri nō potest, vt quicquā ad huiusmodi verticū naturam
 pertineat, & motus vnus à duabus rebus agatur. sed illi duos cõstituūt 80

vertices. Ex hoc disceptationū genere adduci poteris, vt existimes ali-
 quid omnino ita statui oportere ad vniuersam naturā, vt terra ad ani-
 mantes habetur, & quæ per easdem ipsas animantes motus conficiūt
 suos. At qui fabulose cōminiscuntur Atlantem in terra pedes fixos ha-
 bere, videntur ex suo ipsorum commento fabulam finxisse, perinde ac
 85 ille dimetiens linea sit, & circum vertices cælum torqueat. hoc autem
 ipsum recta euenit ratione, quoniam terra per quietem cōsistit perpe-
 tuam. Verūtamen huiusce sententiæ ad stipulatores necessario cōfirma-
 re debēt eos ipsos vertices nullam vniuersi partē esse. Addo illud etiā,
 90 quod robur, motorisq; nifus ad rem quiescentē æquabiliter responde-
 re debet. Nā roboris, & facultatis magnitudo est, qua sic id, quod qui-
 escit, potest quiescere, vt id, quod mouet, potest mouere. atque necessa-
 rio quædam proportio, vt cōtrariæ motionis, ita quietis animo conci-
 pitur, motusque aut facultates per exuperantiā vincuntur. Quapropter
 95 siue Atlas, siue mouens quid aliud sit ex ijs, quæ intrā contineātur, ni-
 hilo minus oportet quietē reluctari, quā terra obtinet, aut terra de me-
 dio, suoq; ipsius loco diuelleretur. Vt enim impellēs impellit: sic impul-
 sum impelletur, atq; ad eō per tantūdem roboris. Sed primū quiescens,
 hoc est, Atlas motum parit. idcirco robur maius, & vehementius erit,
 100 quā æquabilis, & quieti par sit. Eodēmq; modo se habebit robur eius,
 quod tametsi mouetur, tamen ipse non mouet. atq; oportebit tantum
 facultatis superesse terræ in quiescendo, quantum vniuerso cælo, illius-
 que motori. Quod si hoc fieri nequit, nulla itidem facultas suppetit,
 qua cælum ab aliqua eiusmodi re intus condita motus incitationem
 105 nanciscatur. Sed tamen quæstio existit de partium cælestium conuer-
 sionibus, quā vt instituta iam disputationis propriā, & cognatam æsti-
 mare poteris. nam si quis motionis vi terræ quietem exceßerit, certum
 est illud è medio eam diuulsurum. nec minus cōstat robur, à quo ipsa
 vis proficiscitur, in infinitum nō excursurum, cum neque terra infini-
 110 ta sit: ac propterea ne ipsa quidem terræ grauitas eiusmodi fuerit. Sed
 cum id, quod fieri non possit, multipliciter dicatur, propterea quod nō
 eodem modo asserimus fieri non posse, vt vox à nobis cernatur, quo ea
 sunt, quæ in luna consistunt, cum alterum ex necessitate sit, alterum
 115 quāuis suapte natura aspectu pateat, id tamen nunquam cernitur. Cæ-
 lum vero immortale, & nequaquam dissolubile ex necessitate arbitra-
 mur. At si hæc recipiatur ratio, non ex necessitate id putabitur. si qui-
 dem motus maior suapte natura esse, atq; cōtingere potest. cum dico
 à quo terra quiescit, & eum à quo ignis, & summum corpus voluitur.
 Itaque si in rebus facultates vehemētiore ijs, quas cælum, & terra ob-
 120 tinent, reperientur, cælum & terra dissipabuntur à vehemētiore facul-
 tate, quā ea sit, quā vtrunq; obtinet. Sin tales non sint, possint tamen
 esse (infinītū enim haud incidit, quia nullum corpus in infinitum dima-
 bbbb.ij.

ARIST. DE COMM. ANIM. MOTV

nat) profectò contingere poterit cælum dissolui. Quid enim impedi-
menti interuenit, quominus id consequatur? siquidem non potest non
esse, at non posse non esse minime est, nisi contrarium sit necessarium. 125
De huiusmodi ambiguitate alia instituetur oratio.

SED VTRVM extra id, quod mouetur, quicquā collocandum
est immotū, & quiescens, quod nulla eius pars sit, an secus? Et si hoc de-
derimus, an necesse est in vniuerso ita se rem habere? fortè enim per ab-
surdum videri poterit, si circūuectionis origo intus habeatur. Quāpro- 130
pter istā probantibus sententiā Homerus rectè cecinisse videri potest,
Sed neque supremum in terram deducere cælo
Vestra Iouem vis vlla queat, non dique, deæq;
Annisi quanquam, at librabimini simul omnes.

Nam id, quod agitatione, & motu vacuum est, à nemine moueri po- 135
test. Vnde si ex principio pendet immoto, quæ olim proposita est con-
trouersia, * explicabitur: vtrū contingat cæli coagmentationem dissi-
pari necne. Sed enim huiusmodi immotum principium non modo in
animalibus condendū est, verū etiam in ijs, quæ per locum motu ci-
entur, ea designo, quæcūque seipsa moueant. Siquidem alia pars debet 140
moueri, alia quiescere, cui id, quod mouetur, innisum motum perficit,
vt si illud sit pars, quæ mouetur. Nam altera innititur, altera quiescit.
in anima tamen in contentionem venire possunt, vtrum hæc quoq; ne-
cessario in seipsis omnia principium quiescendi, & mouendi habeant,
& in aliqua re extrà quiescente insistant, an id fieri nequeat, vt ignis, vt 145
terra, vt aliud, quod anima orbarum sit. Inanimis quidem haud con-
tingit, vt & quiescens res sit, sed in ipsis planè animalibus, à quibus in-
anima motū nāciscuntur. inanima enim omnia pulsu agitantur externo.
atque principium omnium, quæ ita agitantur est, vt illa seipsa moueāt.
Et hæc quidē omnia, quæ de animātibus & inanimis dicere habuimus, 150
necessario probāt illa & in seipsis, & extrà rem quiescentē habere, qua
se sustentent, & firment. At verò incertum est an quicquā superius sit,
quod primū mouet. & omnino de huiusmodi initio alia suscipiēda ora-
tio. Animalia, quæ motu aguntur omnia externæ parti incubantia id
præstant cum spirant, & expirant, nihil enim interest magnū proijcias 155
pōdus, an parū. quod quidē faciūt qui despuunt, qui tussunt, qui spi-
rant, & qui expirant. Sed in controuersiam quoque trahitur, vtrum in
animali dūtaxat cum per locum mouetur, quippiam debeat quiesce-
re, an etiam cum ex se alterascit, & auctum recipit. De prima formatio-
ne, & interitu, longe alia afferenda est præceptio. si enim primus motus 160
generationis, & interitus is est, quē exposuimus, hæc ipsa profecto cau-
sa explicabitur aliarum omnium motionū. & eò quidem magis, quòd
vt primus ille motus causa in vniuerso: sic in animali, postquam abso-
lutum est, statuitur. quāpropter auctiois etiam & alterationis, si mo-

165 do idem sibi ipsi causa esse poterit. Quod si motus per locum alios non
 præcesserit, necesse non est aliquid statui quiescens in ijs, quæ ex se tum
 in alterationem incidunt, tum partium auctione recipiunt. Prima quidē
 auctione & alterationis genera alia ab re, & per alias inducuntur, cum
 tamen fieri nō possit, ut idem sibi ipsi generationis, & interitus causa sit.
 170 motor enim rem mobilem, effector opificiū præcurrere debet. nihil autē
 seipso prius, & antiquius est. De anima, vtrum illa moueatur necne: &
 si moueatur quomodo id cōtingat, proxime in ijs libris disputauimus,
 quibus naturā illius complexi sumus. Sed cū inanima omnia ab alijs
 motu cieantur (de primo autē eodēmq; perpetuo mobili, qua ratione
 175 motu incitetur, & quo pacto princeps motor agitet, in principis philo-
 sophiæ commentarijs disputauimus) reliquum est, ut explicemus, quo-
 modo anima motum corpori afferat, & quodnam initium statuendum
 sit motionis animalium. Siquidem animata causam afferunt motui a-
 liorum, præterquam ipsius vniuersi conuersioni, modo illa mutuos nō
 180 præstent motus, quoniam inter se colliduntur. Quapropter omnes eo-
 rum motiones exitum habent, animatorum enim sunt. quādoquidem
 animalia omnia alicuius rei causa & mouent, & mouentur: ita ut hoc
 ipsum constituatur exitus cuiusq; motionis. At videmus cogitationē,
 visum, voluntatem, selectionem, cupiditatem, animalibus motum affer-
 185 re. Hæc autem omnia ad mētem referuntur, & appetitionē. visum enim,
 & sensus eandem, quam mens, obtinent sedem, cum omnia iudicandi,
 & statuendi facultatem habeant. attamē eo discriminum genere sepa-
 rantur, quæ alio tradidimus loco. Voluntas, ira, cupiditas, appetitioni
 190 redduntur. Selectio cōmunis est cogitationis, & appetitionis. quāpro-
 pter id etiam quod seligi potest, tale erit. cum non omne rationale seli-
 gi queat, sed rerum agendarum finis est: idcirco is, qui ita mouet, com-
 modi, & boni rationem obtinet. imò non omnis honestus est. nā quoad
 gratia huius, alius est, & quoad finis est rerum, quæ rei alterius gratia
 sint, eatenus mouet. Bonum quoq; euentum boni locum tenet, atq;
 195 iucundum tale etiam est, quādoquidem illud euentum bonū est. Con-
 stat igitur mobile perpetuū, partim simili modo à primo agitari moto-
 re, ut singula aīalia ab re appetibili, partim alio modo. Ergo perpetuū
 obtinet motum, cum animalium impulsus exitu terminetur, & fine. id
 enim quod perpetuum est, pulchrum habetur: & quod re vera est, &
 200 prius, bonum statuitur. nec modò est, modò non est, ac omnino diui-
 nius, atq; nobilius est, quā ut quicquā aliud prius se habeat. Et certe pri-
 mum immotū mouet, sed animal appetitio mouet, quæ ipsa etiā si mo-
 ueatur, nō tamē per locum mouetur. Ex his cōpertum est, idq; opti-
 ma ratione, impulsus eorum, quæ oriuntur, vltimum eorum esse, quæ
 205 prodeunt. animal enim motu agitur, & ingreditur, vel appetitione, vel
 optione: alteratione tamen aliqua facta per sensum, aut visum.

bbbb. iij.

ARIST. DE COMM. ANIM. MOTV

QVI INTELLIGIT quodam modo in actionem nūc incumbit,
 nūc non incūbit: & mouetur, nūc non mouetur. eodem sanè modo de
 rebus statuendum videtur, quæ immotæ cogitatione comprehendun-
 tur, & ratiocinatione colliguntur. Verū in his contemplatio finis est. 210
 nam vt duas homo percepit propositiones, conclusionem excogitauit,
 eandemq; composuit. sed in ijs quæ geruntur, duabus à propositioni-
 bus conclusio ducitur, quæ eadem actio est. vt cū nouerit cuiq; homini
 incedendum esse, & ipse homo primo quoq; tempore incedit. Item si 215
 nulli incedendum sit homini, & ipse homo confestim quiescit. & hoc
 vtrunque efficit, nisi ab aliquo vel prohibeatur, vel ad aliud cogatur.
 Commoda res conficienda, ædes commodæ. ædes primo quoque tem-
 pore architectatur. integmenti indigeo, id cuius indigeo, mihi confici-
 endum: tunicæ indigeo, tunica conficienda est. ita conclusio, quæ est, tu- 220
 nica conficienda, actio & functio erit. Quinetiam sumpto initio à re,
 quæ principium operis est, agit. vt si tunica fuerit, necesse est principiū
 antegressum esse, vnūque aliud consequitur, & statim alterum con-
 ficitur. Ex his probatum volumus conclusionē esse notionē. Proposi-
 tiones, quæ actionem afferunt, ex duplici genere connectūtur, rei com- 225
 modæ, & eius, quæ fieri possit. vt qui disputant, & interrogant. hi enim
 compertiores omittunt propositionem, alteram verò proponūt, vt co-
 gitatio quæ præst, nihil consideret. ita in rebus, quæ geruntur accidit.
 vt si comodo sit homini incedere, certe nō immoratur in agnoscēdo
 se hominem esse. Quæcūque igitur alia, nulla ratiocinatione duce, agi- 230
 mus, celeriter agimus. nam postquam actionē, quæ cuius rei gratia no-
 tatur, suscepit vel sensu, vel visu, vel mente, q̄primum actione, cuius de-
 siderio flagrabat, fungitur, propterea quod loco interrogatiōis, vel no-
 tionis munus appetitionis præstatur. Cupiditas mihi dictat ebibendū
 esse, tum vel sensus, vel visum, vel mens subdit hocce potulentum esse:
 confestim illud hauritur. ita animalia impetum capiunt vel ad motum 235
 vel ad actionem. Et cum appetitio præcipua causā motus sit, eadēq;
 excitetur vel per sensum, vel per visum, & notionem, & qui agūt, par-
 tim cupiditate, aut ira, partim appetitione, aut voluntate concitantur,
 accidit, vt alia faciant, alia agant, non aliter quā ea opera quæ non
 alieno impulsu, sed sua sponte agitari visuntur paruo excitato motu, la 240
 xis rotis, seque mutuo trudentibus. & quadrigæ, quæ ab auriga agitatae
 statim mouentur, & rursus in orbē versantur, quoniā inæqualibus vtū-
 tur rotis. minor enim quasi cardo euadit, vt in cylindris fit. ita moueri
 animalia confirmamus. quippe quæ hisce instrumentis ornentur, &
 machinationibus instruantur, hoc est neruorum, ossiūque natura. 245
 quandoquidem ossa tanquam ligna, & ferrum sunt: nerui tanquam ro-
 tæ, quibus laxatis, & remissis motus agitur. Veruntamen in operibus,
 quæ sua sponte mouētur, & in quadrigis, nulla suboritur alteratio, etiā

si in orbem idem vertatur. Contrà in animali idem tum ampliari, tum
 250 diminui, & faciem corporis variare potest, partibus ex calore augescē-
 tibus & iterum sese adstringentibus ob frigus, iisdēq; alterationem
 contrahentibus. Visā, sensus, & consignatæ in animo notiones commo-
 uent. sensus enim cum alterationes quædam sint, confestim inducuntur.
 255 Visum, & notio rerū agendarū vim obtinēt. etenim species vel caloris,
 vel frigoris, & rei vel iucundæ, vel formidabilis mēte percepta quodam
 modo talis agnoscitur, qualis res quæq; est. idcirco notione solū affecti
 tum horrore, tum metu perculsi videmur. atq; hæc omnia perturbatio-
 nes, alterationēsq; haberi debent. Partium corporis, quæ per alteratio-
 nem variatur, alię augescūt, alię decrescūt. Nec verò dubiū est, quin par-
 260 ua admodū initio facta mutatione, in corpore multiplices ē longinquo
 varietates suboriātur, vt cum per remonē paululū tralatū longe diuer-
 sa proræ positio visitur. idem quoq; efficitur vel per calorē, vel per fri-
 gus, vel per rem eiusdē generis aliam. Nam quoties in cor alteratio in-
 ducitur (etiāsi in exigua eiusdem visceris parte, quæ sensu minus pa-
 265 teat alteratio excitetur) toties multiplices corporis facies annotātur, ē
 rubore, pallore, horrore, tremore, & rebus eiusmodi cōtrarijs. Ergo ini-
 tiū motionis quēadmodū præcepimus, res cōsectanda, & declināda est,
 in ijs tamē, quæ geri, administrariq; possint. Calor autē & frigus neces-
 sario earum notionē, atq; visum cōsectantur, quia res tristifica euitari,
 270 iucunda affectari solet. veruntamen tenuibus in rebus, id valde obscu-
 rum est. tristifica enim iucundæq; res ferē omnes cum frigore, aut calo-
 re occurrūt. quod quidē ex animorū nostrorū perturbationibus colligi-
 tur. Etenim audacia, pauor, cōcubitus, & alię in corpore suborientes
 motus, tristifici iucundive sunt partim in certis membris, partim in toto
 275 corpore. idq; cū calore, aut frigore. At memoria, & spes ex vsu eiusmo-
 di motuū, quasi spectrorū nunc magis, nunc minus causæ eorū ipsorū
 sunt. Ratio igitur exigit, vt tam interiores partes formētur, quā par-
 tium instrumentariarū initia commutentur, ex cōcretis mollia & solu-
 ta, ex mollibus & solutis concreta, & mollia vicissim, & dura. Quæ cum
 280 ita cōmutētur, & vis quoque agendi, & patiendi ea natura prædita sit,
 quam sæpe indicauimus, cum accidit aliud patibile, aliud agens esse, &
 nihil ex ijs desideretur, quæ ad formam, & quid res sit pertineāt. primo
 quoque tempore aliud agit, aliud patitur. ob eāq; rem simul, vt ita di-
 xerim, homo intelligit incedendū esse, & incedit, nisi fortē aliud impe-
 285 dimento sit. Instrumentariæ quidem partes cōgrue affectiones præpa-
 rant, appetitio affectiones, appetitionem visum. hoc autē vel ex sensu,
 vel ex notione efficitur. simulq; & celeriter ipsa res euenit, quoniā prin-
 cipium agēdi, & patiendi inter ea refertur, quæ mutuā habeāt naturā.
 290 PRINCEPS ANIMALIVM motor necessario in aliquo ini-
 tio situs esse debet. Quinetiā exposuimus copulā ipsam alterius partis
 bbbb.iiij.

ARIST. DE COMM. ANIM. MOTV

initium esse, alterius exitum. propterea efficitur, ut natura cuiusmodi co-
 pula modò tanq̃ re singulari, modò tanq̃ duplici vtatur. cū enī ex vno
 loco in aliū motus agitur, necessitas cogit, ut extrema altera nota quies-
 scat, altera moueatur. quandoquidem pauloante probauimus, id quod
 motū parit, in re quiescente se sustinere. Itaq; extrema brachij pars mo- 295
 uetur, & nō mouet, cū tamen gibberis inflexu pars, hoc est, manus mo-
 ueatur, quæ sanè cum toto brachio agitur. atq; etiam necessario ali-
 quid constituendū est, quod facultate quidem singulare signū habeat-
 tur, sed actu duplex. idcirco si animal brachiū esset, in gibbere profectò
 mouentis animæ originē locandā existimarem. Et certè ut brachiū 300
 ad gibberē se habet, ita cōtingit inanima quædam, quorum de genere
 est bacillū, se ad manum habere, ut si bacillum moueat, perspicuum sit
 animam in neutro extremo consistere, neq; in extrema rei motæ par-
 te, hoc est, manu, neq; in altero principio, hoc est, bacillo. Hoc enim præ
 manu tum summam, tum infimam obtinet partem, ut hac saltem causa, 305
 nisi principium animæ mouens in bacillo condatur, neq; in manu fue-
 rit. nam summa ipsius manus pars ita ad brachiale comparatur, ut hæc
 pars ad gibberē, propterea quòd nihil differunt partes, quæ coaluerint
 ab ijs, quæ non eiusmodi sunt. quippe cum ipsum bacillum ut pars se-
 parabilis euadit. Itaque necesse est illius sedem nulla origine contine- 310
 ri, quæ alterius sit finis. neq; si aliud cum eo magis cōtinens sit, ut prin-
 cipiū extremæ bacilli partis in manu: huius in brachiali. Quòd si in
 manu id non sit, nimirum in parte habebitur superiore. atque etiā gib-
 bere quiescente tota inferior pars, quæ tamen cōtinens sit, mouetur. Sed
 cum similiter cor ad membra tam dextra, quàm sinistra se habeat, & per 315
 partes contraria membra ita agantur, ut neque ex perpetua quiete si-
 nistræ partis dextra moueatur, neque è contrario fiat, cum exordium à
 superiore ambarum partium loco semper ducatur, necesse est medio
 pectoris, hoc est, cordi ipsam animæ mouentis originē reddi, quādoqui- 320
 dem amborum extremorum mediū est vltimum. Et hoc ipsum æquè
 comparatur ad motiones superiorum, & inferiorum partium, ut ad la-
 certorum, & crurum, quorum origo est spina capitis: in ijs tamen, qui-
 bus illa dorsum perreptat, quod quidem omni etiā ratione probatur.
 sentiētē enim facultatē hic locari oportere censemus, ita ut hoc lo- 325
 co, quo principiū cōtinetur, sensus opera alteratione affecto & immu-
 tato partes proximę adiuuent extensæ & contractæ. atq; ita necessario
 vel propter hanc ipsam causam motus animalibus agitur. Media sanè
 corporis pars, quæ quidem cor est, & in eo diffusi spiritus, quanq̃ vna
 est actu, tamē plura reddatur necesse est, propterea quòd lacerti & cru- 330
 ra per partes motū nanciscuntur ab initio. & alteris quiescētibus, al-
 tera mouentur. exempli gratia, in A, B, C, ipsum B mouetur, mouet au-
 tem A, certe aliquid debet quiescere, si aliud mouendū est, aliud motus

rum. A igitur, quod vnum potestate est, duo erit itaque necesse est non
 punctum, sed quandam esse magnitudinem. Verū contingit C, per par-
 335 res cum B moueri, vt necesse sit vtrunq; originis genus partiā quā in
 A impelluntur, motū agere. Oportet igitur prater hęc principia aliud
 quicquam mouens esse, quod nullum subeat motū, innitantur extre-
 ma, & principia membrorum eorum quā vicissim in A mouentur, vt si
 qui sint, qui ex dorsi innisu crura moueant. Enimvero id, quod vtraq;
 340 mouet, necesse est. hoc nimirum anima erit, quę quidem licet ab hac
 magnitudine sit diuersa, tamen in ea collocatur. sed è ratione, quę pro-
 bat motionis causam. appetitio est medium, quod mobile + mouet. In
 animatis planè corporibus, aliquod eiusmodi corpus inesse debet. Er-
 go id quod mouetur, nec mouere potest, alienas vires pati valet. Mouēs
 345 item necesse est quadā facultate, & vigore niti debet, eōq; magis, quòd
 animalia omnia partim natiuum hunc spiritum habent, partim eo vi-
 gent. atque alio præcepimus loco quānam ratio salutis eiusmodi spiri-
 tus sit. At enim videtur ille ipse spiritus æquē ad vitalem originē se ha-
 bere, vt nota in copulis expressa, quę impellit & impellitur ad rem om-
 350 nino immobilem. sed quādo principium alijs in corde locatur, alijs in eo,
 quod cordi proportionē redditur, idē natiuus quoque spiritus in eo-
 dem videtur sedem tenere. aliāq; omnino instituēda oratio, vtrum eius-
 modi spiritus idem sit, an semper diuersus efficiatur. Idem de reliquis
 etiam partibus decernendum est, quippe cum apposite ad vim mouē-
 355 di, vigorisq; atterendi se habeant. Motionum opera sunt pulsus, & tra-
 ctus. idcirco instrumentum & augeat, & corripitur, par est. talis au-
 tem spiritus natura. nam in immensum contrahitur. atque etiam co-
 actrix & eandem ob causam impultrix est, & ad ignea grauitatem, ad
 cōtraria leuitatē trahit. Enimvero id, quod motionem per locum,
 360 non per alterationem allaturum est, debet vel grauitatem, vel leuitatē
 habere, quandoquidem naturalia corpora per exuperantiam inter se
 primas tenent. Leue in infimum deprimitur à grauiori domitū, graue
 ad summum contendit ab leuiori expugnatum. Qua parte, quā tamē
 moueatur, anima moueret, & quam ob causam, tradidimus.
 365 ANIMAL sanè ita constitutum esse iudicare debemus, vt ciuitatē
 legibus bene instructam, & temperatam. in hac enim postquā admini-
 strationis ratio semel instituta est, nihil oportet absentem principē re-
 bus singulis, quā gerantur, interesse. imò verò quisq; officijs fungitur
 suis vt mandatum est, & aliud post aliud ex consuetudine administra-
 370 tur, & instituto. In animalibus hoc ipsum tum per naturā efficitur, tum
 quòd singula, quā ita constituentur, ad munera sua exequenda probe
 affecta sunt. Quócirca opus nō est in quoque membro animam inesse,
 sed cum in certo principio consistat, & reliqua membra, quòd illi adiū-
 gantur, viuunt, atq; officia per naturam obeunt sua. Exposuimus quē

ARIST. DE COMM. ANIM. MOTV LIB.

admodum animalia voluntarijs sese mouerent motionibus, & quas ob 375
 causas. Atque non defunt quædam partes, quæ inuitis etiam motioni-
 bus agitentur, cum plurimæ nō voluntarijs agitentur. Motiones inui-
 tas intelligo, quales cordis, & membri genitalis, quia sæpenumero ex
 occurſu rei illa sese mouent, quāquam mens nihil interea decernat, &
 statuatur. Non voluntarias designo, quales somnum, vigiliam, spirationē, 380
 & reliquas eiusdem generis, quandoquidem nulli horum simpliciter
 aut visum, aut appetitio præest. Sed cum necesse sit animalia naturali
 quadam variari alteratione, ideo * necesse est per occurſum rei illa cō-
 moueri. Partium quæ alterationem contrahunt, aliæ augētur, aliæ di-
 minuuntur, propterea non ex motu, & commutatione innatæ muta- 385
 tiones mutuo se sequuntur, & cōtinentur. Naturales verò motionum
 causæ & partium prædictarum inuiti impulsus excitantur, vt alteratio
 inciderit. Siquidem notio, & visum, vt suprà docuimus agentes pariūt
 affectiones, quia rerum agentium imagines effingunt, & afferunt. In- 390
 ter omnes autem partes cor, & genitale potissimum id perspicue as-
 gunt, quia vtrunq; membrum, tanq̃ ab unctum est animal. Ac huiusce
 quidem rei causam asserimus humores, qui in utroque vitalis conti-
 netur. In corde quam eb rem id fiat, causa patet, quia sensuum princi-
 patus ei defertur. In genitali membro, quoniam tale signum est, ex eo-
 dem enim ipso vis genitalis feminis quasi animal quoddam promitur. 395
 Optima igitur ratione motiunculæ à partibus ad initium, & ab initio
 ad partes contendunt, atque ita se mutuo perunt. Siquidem A, initium
 intelligi debet, propterea motiuncule pro ratione singulorum elemē-
 torum, quæ adscripsimus, ad initium perueniunt, & ab initio, quod mo- 400
 uetur, & cōmutatur, quandoquidem potestate B, initium multa est, ad
 B, & G, ad C. B autem & C, ad B & C à B, ad C, ita itur, sed à B,
 ad A, vt ad initium pergatur: ab A, verò ad C, vt ab initio. Præterea in
 ijsdem percipiendis aliquando motus suboritur, qui præter rationem
 partes occupat, aliquando non suboritur. Causa inde ducitur, quòd pa- 405
 tibilis materia, modò non substernitur, modò non tanta, aut talis sub-
 sternitur, vt motum nauare possit. De partibus per singula animalium
 genera, & de anima disputauimus. item causas sensus, & sensilium, me-
 moriæ & reminiscentiæ, somni & vigiliæ, communisque animalium mo-
 tionis reddidimus. Reliquum est vt ortus persequamur.

FINIS.

HOS DE HISTORIA, PARTIBVS, GENERA-
 tione, communi gressu & motu animalium libros Aristotelis
 emisit ex officina sua Simon Colinæus, Anno M.D.XXXIII.

